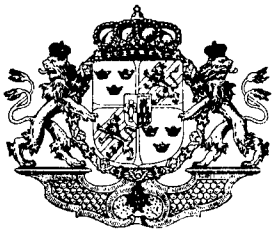
STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 34.

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1928

HÄFTEN 7—12

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

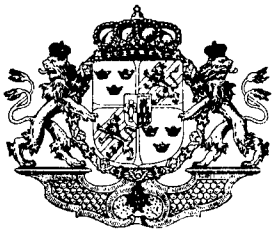
Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1928: 7-12.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19282

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 34.

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1928

HÄFTEN 7—12

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INNEHÅLL INDEX

N:r 7.

Arbetsmarknaden under juni månad 1928 . .	481	Le marché du travail en juin 1928.
Utlåtande och förslag om lagstiftning rörande bostadsföreningar	483	Projet de législation concernant des cooperatives de logements.
Utredningen rörande statstjänstemännens bisysslor	485	Enquête statistique sur les fonctions cumulatives exercées par les fonctionnaires de l'État.
Kommerskollegii och socialstyrelsens utlåtande angående effektivare inspektion inom gruvindustrien	492	Rapport de l'administration du commerce et de l'administration du travail sur l'inspection des mines.
Kooperativa förbundets verksamhet under år 1927	498	L'union coopérative en 1927.
Kortare meddelanden	502	Courtes notices.
Redogörelse för internationella arbetsorganisationen	502	*Exposé de l'Organisation internationale du travail.*
Ny publikation angående de sociala förhållandena i Sverige	502	Nouvelle publication concernant l'œuvre sociale en Suède.
En byrå för social forskning och statistik vid socialministeriet i Finland	503	Bureau pour la recherche et la statistique sociales au Ministère des affaires sociales en Finlande.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under maj 1928	504	La commission de chômage pendant le mois de mai 1928.
Sjukkassornas medlemsantal vid årsskiftet 1927—1928	505	Nombres de membres des caisses-maladie à la fin de l'année 1927.
Den andra internationella emigrations- och immigrationskonferensen i Havana	505	La deuxième conférence internationale de l'émigration et de l'immigration à la Havane.
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete	506	Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail.
Centrala skiljenämndens beslut	509	Résolutions de la cour centrale de l'arbitrage.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Juni 1928	520	Les bureaux de placement publics en Suède. Juin 1928.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 maj 1928	526	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mai 1928.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet . .	527	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under andra kvartalet 1928	528	Coût de la vie pendant le 2e trimestre 1928.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	553	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Tidskriftsöversikt	555	Revue des périodiques
Författningar rörande sociala frågor	560	Lois concernant les questions sociales.

N:r 8.

Arbetsmarknaden under juli månad 1928 . .	561	Le marché du travail en juillet 1928.
Arbetstillgången under andra kvartalet 1928	563	L'offre et la demande du travail pendant le 2e trimestre 1928.
Kostnaderna för den obligatoriska sjukförsäkringen	569	Coûts de l'assurance-maladie obligatoire.
Ny pensionsförsäkringskommitté	588	Nouvel comité pour l'assurance des pensions.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under andra kvartalet 1928	595	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 2e trimestre 1928.

Sociala frågor vid 1928 års riksdag. I	600	Questions sociales au Riksdag de 1928. I.
Internationella arbetsorganisationen	608	L'organisation internationale du travail.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i maj 1928	608	Session du conseil d'administration du bureau international du travail en mai 1928.
Internationella arbetslagstiftningens framsteg	609	Les progrès de la législation internationale du travail.
Kortare meddelanden	610	Courtes notices.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juni månad 1928	610	La commission du chômage pendant le mois de juin 1928.
Arbetsdomarnas verksamhet under åren 1923—1927	610	L'activité des arbitres spéciaux de conflits ouvriers 1923—1927.
Utvandringen till främmande världsdelar under andra kvartalet 1928	611	L'émigration transatlantique pendant le 2e trimestre 1928.
Centrala skiljenämndens beslut	613	Résolutions de la cour centrale de l'arbitrage.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Juli 1928	624	Les bureaux de placement publics en Suède. Juillet 1928.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 juni 1928	630	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 juin 1928.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	631	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Yrkesinspektionens verksamhet under andra kvartalet 1928	632	L'inspection du travail au cours du 2e trimestre 1928.
Livsmedelspriser och levnadskostnader Juli 1928	633	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Juillet 1928.
Tidskriftsöversikt	635	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	640	Lois concernant les questions sociales.

N:r 9.

Arbetsmarknaden under augusti månad 1928	641	Le marché du travail en août 1928.
Lagförslag angående ersättning för yrkessjukdomar	643	Projet de loi concernant la réparation des maladies professionelles.
Arbetsinställelser i Sverige år 1927	667	Grèves et lockouts en Suède en 1927.
Kollektivavtal i Sverige år 1927	670	Conventions collectives en Suède en 1927.
De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1927	673	Recettes et dépenses des bureaux de placement publics en Suède en 1927.
Sociala frågor vid 1928 års riksdag. II	676	Questions sociales au Riksdag de 1928. II.
In- och utvandringen i Förenta staterna under fiskalåret 1927/28	683	La migration aux États Unis pendant l'année 1927/28.
Internationella statistiska institutets resolution i fråga om statistik angående reallöner	687	Résolution de l'Institut international de statistique sur les statistiques des salaires réels.
Kortare meddelanden	689	Courtes notices.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juli 1928	689	La commission de chômage pendant le mois de juillet 1928.
Nödhjälpsarbetenas stamkunder	689	Les habitués des travaux publics de secours.
Fattigvården i Sverige under åren 1925 och 1926	691	L'assistance publique en Suède pendant les années 1925 et 1926.
Sjukkassornas skatteplikt	692	L'obligation des caisses de maladie de payer des contributions.
Ut- och invandring under 1927	694	La migration en Suède en 1927.
Centrala skiljenämndens beslut	695	Résolutions de la cour centrale de l'arbitrage.
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete	697	Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	703	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Augusti 1928	704	Les bureaux de placement publics en Suède. Août 1928.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 juli 1928	710	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 juillet 1928.
Livsmedelspriser och levnadskostnader Augusti 1928	711	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Août 1928.
Tidskriftsöversikt	713	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	720	Lois concernant les questions sociales.

N:r 10.

Arbetsmarknaden under september månad 1928	721	Le marché du travail en septembre 1928.
Internationella arbetskonferensens elfte sammanträde. I	723	L'onzième session de la conférence internationale du travail. I.
Socialstyrelsens förslag angående utförandet av de nya dyrortsgrupperingarna	740	Projet de l'administration du travail sur la classification des communes d'après les importances du coût de la vie.
Utförandet av 1924 års dyrortsgrupperingar	758	L'élaboration de la classification des communes d'après les importances du coût de la vie en 1924.
Kollektivavtalens lönesatser under andra och tredje kvartalen 1928	773	Les taux des salaires d'après les conventions collectives pendant le 2e et le 3e trim. 1928.
Kortare meddelanden	775	Courtes notices.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under augusti 1928	775	La commission de chômage pendant le mois d'août 1928.
Stadskonferens för frågan om arbetslöshetsförsäkringen	776	Conférence sur la question de l'assurance contre le chômage.
Rusdrycksförsäljningen under år 1927	776	La vente des boissons alcooliques en 1927.
Sveriges offentliga arbetsförmedling September 1928	778	Les bureaux de placement publics en Suède. Septembre 1928.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 augusti 1928	784	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 août 1928.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	785	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under tredje kvartalet 1928	786	Coût de la vie pendant le 3e trimestre 1928.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	810	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Tidskriftsöversikt	812	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	816	Lois concernant les questions sociales.

N:r 11.

Arbetsmarknaden under oktober månad 1928	817	Le marché du travail en octobre 1928.
Arbetstillgången under tredje kvartalet 1928	819	L'offre et la demande du travail pendant le 3e trimestre 1928.
Statens förlikningsmäns verksamhet år 1927	825	Les conciliateurs officiels en 1927.
Läget å ungdomens arbetsmarknad	827	Le marché du travail et la jeunesse.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under tredje kvartalet 1928	831	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 3e trimestre 1928.
Internationella arbetskonferensens elfte sammanträde. II	836	L'onzième session de la conférence internationale du travail. II.
Bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1928	871	L'offre et la demande des appartements dans les villes de la Suède le 1er octobre 1928.
Den nya bostadslagstiftningen i Frankrike	877	La nouvelle législation de logements en France.
Internationella arbetsorganisationen	882	L'organisation internationale du travail.
Internationella arbetskonferensens sammanträden 1929	882	Les sessions de la conférence internationale du travail en 1929.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i oktober 1928	883	Session du conseil d'administration du bureau international du travail en octobre 1928.
Kortare meddelanden	883	Courtes notices.
Betänkande angående ordnande av folktandvård	883	Rapport sur l'organisation des soins dentaires en faveur de la population.
Den sociala utställningen och sociala veckan i Helsingfors	884	L'exposition et la semaine sociales à Helsingfors.
Nordiska socialstatistiska mötet i Helsingfors den 21—22 augusti 1928	886	Conférence des statisticiens du travail scandinaves à Helsingfors le 21—22 août 1928.
Nordiska yrkesinspektörsmötet i Helsingfors i augusti 1928	888	Conférence des inspecteurs du travail scandinaves à Helsingfors en août 1928.
Ökat statsbidrag åt föreningen för arbetarskydd	889	Subvention augmentée à l'Association pour la protection de l'ouvrier.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under september 1928	891	La commission de chômage pendant le mois de septembre 1928.
Förlängt krisunderstöd i Tyskland	891	L'indemnisation extraordinaire des chômeurs en Allemagne.
Utvandringen till främmande världsdelar under tredje kvartalet 1928	891	L'émigration transatlantique pendant le 3e trimestre 1928.

Yrkesinspektionens verksamhet under tredje kvartalet 1928	893	L'inspection du travail au cours du 3e trimestre 1928.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Oktober 1928	894	Les bureaux de placement publics en Suède. Octobre 1928.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 september 1928	900	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 septembre 1928.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	901	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser och levnadskostnader Oktober 1928	902	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Octobre 1928.
Tidskriftsöversikt	904	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	912	Lois concernant les questions sociales.

N:r 12.

Arbetsmarknaden under november månad 1928	913	Le marché du travail en novembre 1928.
Löneutvecklingen inom olika näringsgrenar under åren 1913—1927	915	Les fluctuations des salaires dans differentes branches d'industrie de 1913 à 1927.
Byggnadsverksamheten i rikets stadssamhällen år 1927	950	La construction dans les villes suédoises en 1927.
Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk år 1927	969	Main-d'œuvre, duree du travail et salaires dans l'agriculture suédoise en 1927.
Olycksfall inom sjömansyrket år 1927	977	Les accidents du travail parmi les marins en 1927.
Olycksfall i arbete år 1925	982	Les accidents du travail en 1925.
Kortare meddelanden	985	Courtes notices.
Sociala frågor vid nationernas förbunds nionde församling	985	Questions sociales à la neuvième assemblée de la Société des Nations.
Nordisk socialpolitisk konferens i Stockholm	985	Conférence scandinave sur les questions sociales.
Arbetsfredskonferensen i Stockholm	985	Conférence à Stockholm pour la paix industrielle.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under oktober 1928	986	La commission du chômage pendant le mois d'octobre 1928.
Arbetsinställelser i utlandet under 1927	986	Grèves et lockouts dans l'étranger en 1927.
Kollektivavtal i utlandet under 1927	988	Conventions collectives dans l'étranger en 1927.
Yttrande av socialstyrelsen i sjukförsäkringsfrågan	988	Rapport de l'administration du travail sur la question de l'assurance-maladie.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	991	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Sveriges offentliga arbetsförmedling November 1928	992	Les bureaux de placément publics en Suède. Novembre 1928.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 oktober 1928	998	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 octobre 1928.
Livsmedelspriser och levnadskostnader November 1928	999	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Novembre 1928.
Tidskriftsöversikt	1001	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	1008	Lois concernant les questions sociales.

Sakregister till årgång 1928	1009	Table des matières.

Arbetsmarknaden under juni månad 1928.

Junirapporterna om läget på den svenska arbetsmarknaden ge vid handen, att de gynnsamma förhållanden, som karakteriserade ställningen under våren, i stort sett alltjämt äro rådande. Den relativa försämring, som städse äger rum efter den brådaste säsongen på våren, har visserligen åter givit sig tillkänna, men läget är i år bättre än tidigare. Hela antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna steg sålunda från 146 i maj till 157 i juni, men sistnämnda siffra är lägre än motsvarande månadstal under de tre närmast föregående åren. Svårigheter förefinnas alltjämt att skaffa arbete åt mindre yrkeskunniga eller överåriga arbetssökande, och det har heller icke lyckats att omedelbart placera den sedvanliga tillströmningen av ungdom från skolorna, som förekommit efter dessas avslutning. Eljest föreligga inom flera industrifack brist på kompetent arbetskraft, och även inom jordbruket har man icke överallt erhållit tillräcklig arbetshjälp. Till följd av det gynnsamma läget på arbetsmarknaden ha arbetsstyrkorna vid de statliga nödhjälpsarbetena kunnat minskas med omkring 1 200 man.

Inom jordbruket var behovet av arbetskraft under juni mindre än föregående månad, men anmälningarna av arbetssökande gick tillbaka i samma proportion. Brist anmäldes från flera håll beträffande ogifta drängar i husbondens kost, i synnerhet mjölkningskunniga ladugårdsskötare, en yrkesgrupp, som det både ifråga om män och kvinnor ständigt synes vara svårt att nyrekrytera. Den regniga och kyliga väderleken har över hela landet försenat höskörden och de därmed förenade extra arbetstillfällena.

Inom industri och hantverk anmäldes ungefär samma antal lediga platser under juni som föregående månad. Då samtidigt antalet ansökningar om arbete nedgick rätt avsevärt, kan gruppen för juni uppvisa en fortsatt nedgång av relativa antalet arbetsansökningar. Byggnadsverksamheten var livlig, ej minst beträffande ombyggnader och reparationer, och har här och var ej kunnat fylla sitt behov av vissa yrkesmän, men samtidigt har likväl överskott av arbetssökande varit rådande inom andra kategorier, såsom målare, cement- och rörläggare. En mycket utpräglad förbättring av läget karakteriserar metall- och maskinindustrien, om jämförelse göres med förhållandena samma tid i fjol. Ifråga om fullt kompetenta järn- och verkstadsarbetare har efterfrågan varit livlig, och mångenstädes säges brist på dugliga arbetare förelegat inom dessa fack. Mindre gynnsamma rapporter föreligga från stenhuggerierna på västkusten, där driften måst inskränkas, och från den småländska torvindustrien, som försvårats av det regniga och kyliga junivädret.

Handeln och samfärdseln absorberade en ökad andel av de arbetssökande på området. Då siffrorna även äro gynnsammare än under juni föregående år, kan man måhända hoppas, att förbättringen icke endast gäller sommarsäsongen. För sjöfolket var arbetstillgången tämligen god. Från sjömanshusen rapporterades 3 461 påmönstringar och 2 673 avmönstringar.

Från den kvinnliga arbetsmarknaden anmäldes med mycket stor samstämmighet brist på mjölkjungfrur och hembiträden till landet samt kunniga ensamjungfrur, kokerskor m. fl. grupper inom hemarbetet såväl i stad som på landsbygden. Överflöd rådde däremot på affärsbiträden och yngre flickor.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under juni samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	*279*	*260*	*201*	*165*	*146*	*157*	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	189	152	112	101	106	95	96	107	126	138	211	244
1927	205	155	114	101	96	81	77	104	106	111	164	191
1928	*178*	*145*	*113*	*93*	*90*	*90*	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	290	273	223	189	177	185	184	171	172	210	289	272
1927	310	287	250	202	192	184	179	168	161	208	265	251
1928	*300*	*297*	*240*	*197*	*165*	*176*	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	*14·5*	*13·4*	*13·3*	*11·6*	*8·1*	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 526.

Procentsiffrorna för antalet arbetslösa i fackföreningarna under månaderna januari—maj innevarande år ligga under motsvarande tal för de två föregående åren, vilket tyder på att även arbetslösheten inom fackorganisationerna påverkats av den gynnsammare arbetstillgången inom näringslivet.

Utlåtande och förslag om lagstiftning rörande bostadsföreningar.

Frågan om bostadsföreningarnas rättsliga ställning har sedan 1880-talet varit föremål för statsmakternas intresse. Hittills har emellertid några speciellt för dessa föreningar avsedda lagbestämmelser icke förelegat. Lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet av 1895 och den nu gällande lagen om ekonomiska föreningar av 1911 ha även haft avseende på bostadsföreningar av kooperativ karaktär. Bostadsföreningsrörelsens snabba utveckling under de senaste åren och enstaka, mindre önskvärda företeelser inom densamma har aktualiserat frågan om särskilda lagstiftningsåtgärder på området.

Med anledning av nu berörda förhållanden anmodade justitieministern ledamoten å departementets lagavdelning, hovrättsrådet Gösta Siljeström att verkställa utredning i frågan och tillkallade i början av innevarande år 5 personer, nämligen redaktören Gottfrid Björklund, förste järnvägsbokhållaren Ernst Hage, byråchefen Otto Järte, kamreraren Adolf Meurk och arkitekten Sven Wallander att i egenskap av sakkunniga inom departementet deltaga i överläggningar rörande nämnda spörsmål.

I den nu föreliggande utredningen lämnas först en exposé över de egentliga bostadsföreningarnas karaktär och över rörelsens utsträckning. För närvarande finnas omkring 900 egentliga bostadsföreningar med sammanlagt över 20 000 medlemmar. Av dessa ha omkring 550 i sina stadgar intagit bestämmelse, att medlem skall med ständig besittningsrätt inneha viss lägenhet i föreningens hus. Medlemsantalet i dessa föreningar uppgår till över 14 000. Bostadsföreningsrörelsen, som härleder sitt ursprung från den bostadskris, som under 1870-talet rådde i vårt land, erhöll ett större uppsving i samband med den under världskriget uppkomna bostadsbristen. Under de senaste åren har antalet registrerade bostadsföreningar stadigt ökat. Sålunda utgöres för närvarande över 10 % av Stockholms hela lägenhetsbestånd av lägenheter i bostadsföreningar. Med anledning av vad i utredningen förekommit anföra de sakkunniga, att den betydande anslutning rörelsen erhållit från alla samhällskasser åt rörelsen givit en helt annan social betydelse än förut. För bostadsproduktionen inom storstäderna har rörelsen blivit en faktor att räkna med. Den egenskap av kristidsföreteelse, som tidigare delvis må ha karakteriserat rörelsen, förefinnes ej längre.

Dessa omständigheter ha aktualiserat behovet av en reglering i lag av vissa med bostadsföreningsrörelsen sammanhängande rättsförhållanden. Framför allt är det spörsmålet om föreningsmedlems bostadsrätt och denna rätts tryggande för framtiden, som kräver sin lösning. Därjämte ha yrkanden framställts om sådana ändringar i föreningslagen, varigenom skydd beredes allmänheten mot osunda bostadsföreningsföretag.

Enligt de sakkunnigas förslag böra särskilda lagbestämmelser utfärdas rörande sådana ekonomiska föreningar, som ha till ändamål, att i hus, som äges av föreningen, åt medlemmarna med besittningsrätt upplåta bostäder, affärslägenheter eller andra lokaler. Vid utformande av denna särskilda nyttjanderätt ha de sakkunniga ansett angeläget, att den i största möjliga utsträckning för medlemmarna medför samma fördelar som äganderätten, med iakttagande dock att föreningens

befogenhet att inskrida mot medlemmar, som missbruka sin rätt, ej inskränkes utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till tryggheten i besittningen.

Besittningsrätten skall till tiden vara obegränsad. Rätten kan emellertid upphöra antingen därigenom att på grund av någon i lagen angiven anledning uppsägningsrätt inträtt för föreningen eller ock till följd därav att föreningen upplöses eller fastigheten försäljes. I fråga om anledningarna till förverkande av besittningsrätten ansuter sig förslaget i det stora hela till nyttjanderättslagens bestämmelser. De avvikelser, som föreslås, ha betingats av önskemålet att göra besittningsrätten så jämställd med äganderätten som möjligt.

I fråga om rätten att besluta om föreningens trädande i likvidation och om föryttring av föreningens fasta egendom framhålla de sakkunniga, att å ena sidan fordrar hänsynen till medlemmens anspråk på en tryggad rätt till bostad, att rätten begränsas i möjligaste mån, å andra sidan gör sig gällande kravet, att föreningen ej av ett mindretal föreningsmedlemmar skall kunna hindras att i förevarande hänseenden träffa det avgörande, som synes lämpligast. De sakkunniga understryka vikten därav, att föreningens handlingsfrihet ej bindes så strängt, att de krav, som den fortgående utvecklingen uppställer, ej kunna tillbörligen tillgodoses. De sakkunniga ha kommit till den uppfattningen, att nu gällande regler i fråga om upplösning lämna tillfredsställande garanti mot förhastade eller godtyckliga beslut.

De sakkunniga ha ansett, att i regel föreningarna skola äga att beträffande utformningen av besittningsrätten inrätta sig efter vad de själva anse bäst. Lagens föreskrifter skola komma till användning endast i de fall, där stadgarna sakna bestämmelser. Åt vissa föreskrifter är det emellertid nödvändigt att giva kraft av tvingande lagbud.

I fråga om önskemålet att bereda allmänheten skydd mot osunda bostadsföreningsföretag ha de sakkunniga övervägt olika förslag. Den mest framträdande bristen i den nuvarande lagstiftningen torde vara, att bostadsföreningar kunna bildas utan att någon plan för föreningens verksamhet behöver uppgöras och framläggas för granskning. De sakkunniga förmena, att man ej bör gå längre än att söka förhindra, att besittningsrätt upplåtes och den för lägenheten utgående grundavgiften uppbäres utan att vederbörande spekulanter haft tillfälle att pröva förutsättningarna för företagets ekonomiska verksamhet och erhålla kännedom om de utgifter de ikläda sig. Enligt de sakkunnigas åsikt böra i lagen upptagas föreskrifter därom att, innan besittningsrätt må upplåtas och grundavgift uppbäras, skall styrelsen ha upprättat en ekonomisk plan för föreningens verksamhet. Denna plan skall ingivas till länsstyrelsen, som skall underkasta planen granskning i formellt avseende, d. v. s. undersöka att planen innehåller uppgifter i de avseenden, som äro av betydelse för bedömande av föreningens ekonomiska verksamhet, och rörande de ekonomiska förpliktelser, som kunna komma att åvila envar innehavare av besittningsrätt. Däremot skall länsstyrelsen ej ingå i prövning av den ekonomiska planens hållbarhet eller meddela utlåtande, huruvida enligt länsstyrelsens uppfattning planen byggde på sunda och tillförlitliga grunder. I lagen bör enligt de sakkunnigas mening ej i detalj angivas de uppgifter, som skola upptagas i planen. Åt länsstyrelsens beprövande bör överlämnas att i varje enskilt fall avgöra, huruvida planen är fullständig. De sakkunniga ha låtit upprätta ett formulär till dylik plan, och de förutsätta, att länsstyrelsen i regel ej godtager en plan, som ej upptager de i formuläret angivna uppgifterna.

De föreslagna bestämmelserna skola ej äga tillämpning på tidigare registrerade föreningar. I syfte att underlätta för äldre föreningar att vinna registrering enligt den nya lagen och därmed få de rättsförhållanden, som angå besittningsrätten, ordnade enligt bestämmelserna däri, ha föreslagits vissa övergångsbestämmelser.

Utredningen rörande statstjänstemännens bisysslor.

Sedan 1926 års riksdag gjort framställning om att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en allsidig utredning angående den utsträckning, i vilken statstjänstemän vid sidan av statstjänsten innehava andra sysslor eller yrkesmässigt bedriva annat förvärvsarbete, ävensom angående de frågor, som härmed äga samband, tillkallade chefen för finansdepartementet i december 1926 särskilda utredningsmän, nämligen ledamoten av riksdagens första kammare, direktören Axel Vennersten och ledamoten av riksdagens andra kammare, riksbanksfullmäktigen Viktor Larsson, ävensom byråchefen i socialstyrelsen Bertil Nyström såsom särskilt sakkunnig i frågor, som rörde den statistiska delen av arbetet. Tillika uppdrog departementschefen åt direktören Vennersten att såsom ordförande leda utredningsarbetet och åt byråchefen Nyström att vara sekreterare vid detsamma. Sedan utredningsarbetet nu avslutats, ha utredningsmännen till finansministern överlämnat sitt betänkande, vilket utmynnar i vissa förslag till åtgärder för ett framtida ordnande av frågan om statstjänstemännens bisysslor.

Betänkandet inledes med en historisk översikt, som utvisar, att frågans rötter gå långt tillbaka i tiden och att de äro intimt sammanflätade ej blott med förvaltningens organisation utan med hela samhällslivets gestaltning under skilda tidsperioder. Särskilt under senare år ha emellertid framträtt allt mera markerade strävanden att dels indirekt genom ökning av arbetstiden, dels direkt genom restriktiva bestämmelser beskära möjligheterna för statstjänstemän att vid sidan av tjänsten innehava andra sysslor eller bedriva annat arbete, låt vara att förhållandena i detta avseende gestaltat sig ganska olika för olika grupper av befattningshavare och beträffande olika slag av bisysslor. Bakom denna utveckling, vilken i stort sett framdrivits av riksdagen i samband med löneregleringar, synes i huvudsak ha legat tvenne motiv, nämligen å ena sidan statsverksamhetens utvidgning och därav följande ökade krav på tjänstemännens tid och intresse, å den andra framväxandet inom allt flera verksamhetsområden utav kårer av fria yrkesutövare med anspråk på arbete och bärgning. För att kunna rättvist bedöma resultaten av denna utveckling, sådana de nu föreligga, torde det emellertid vara nödvändigt att icke betrakta dem isolerade i och för sig utan att sammanhålla dem med liknande data beträffande andra länder och från andra områden av samhällslivet. I syfte att erhålla dylikt jämförelsematerial ha utredningsmännen verkställt vissa undersökningar rörande bisysslefrågans läge inom statsförvaltningen i vissa främmande länder samt inom kommunalförvaltningen och det enskilda näringslivet i vårt eget land.

Gemensamt för dessa undersökningar har varit, att bisysslefrågan i huvudsak setts med arbetsgivarens ögon, vare sig denne utgjorts av en offentlig myndighet eller av en enskild företagare. Vid utredningen har man emellertid även tagit del av den uppfattning i ämnet, som hyses av tjänstemännen själva. Den mångfald av skiftande synpunkter, som härvid framkommit, har i huvudsak ansetts kunna inordnas under trenne mera allmänna huvudrubriker. Den första och tillika allmännast förekommande av dessa innebär, att den ökning i erfarenhet, kunskaper, personalkännedom o. s. v., som vederbörande kunnat förvärva under och genom sitt extraarbete, vore av gagn antingen direkt för den egna tjänsten eller för stats-

tjänsten överhuvud. I det andra fallet söker man ådagalägga biförtjänsternas nödvändighet för tjänstemannens ekonomi, merendels av individuella skäl, såsom stor familj, dryga studieskulder, lidna förluster o. d. Såsom en tredje huvudsynpunkt framhålles, att det merendels ensidiga tjänstearbetet lätt tenderar att stelna i formalism och byråkrati med mindre tjänstemannen medgives frihet att använda sin fritid på sätt honom lyster, sålunda eventuellt även till inkomstgivande verksamhet.

Att den först anförda synpunkten måste anses äga ett visst berättigande har, säga utredningsmännen, allmänt erkänts vid frågans tidigare behandling. Att sysslande under fritid med uppgifter utom tjänsten på denna väg kan medföra vissa fördelar, framhålles även i det för utredningen normgivande statsrådsprotokollet. I detta beaktas jämväl den ekonomiska synpunkten på frågan genom ett uttalande, att en alltför stark begränsning av tjänstemännens förvärvsmöjligheter vid sidan av tjänsten kunde komma att i ekonomiskt uppåtgående tider öka benägenheten, särskilt hos de dugligare krafterna, att övergiva statstjänsten för annat mera inkomstbringande arbete och verka försvårande på nyrekryteringen inom statsförvaltningen. Det kunde måhända tilläggas, säga utredningsmännen, att möjligheten till dylik lönefyllnad för en duglig tjänsteman ej kan frånkännas ett visst berättigande särskilt i en tid, då man söker i görligaste mån standardisera de olika befattningshavarnas inkomster utan att i samma utsträckning kunna standardisera deras utgifter. Vad slutligen beträffar tjänstemannens krav på att vara möjligast obunden under sin lediga tid, har detta frihetskrav sin begränsning bl. a. uti andra samhällsgruppers berättigade fordran, att därigenom icke skadas i sina legitima intressen.

I syfte att närmare belysa denna sida av saken ha utredningsmännen sökt att skaffa sig någon inblick i, huru statstjänstemännens förvärvsarbete utom tjänsten betraktas av de på motsvarande områden verksamma fria yrkesutövarna, såväl advokater, läkare, ingenjörer och andra tillhörande de fria yrkena som köpmän, hantverkare och arbetare. Härav synes framgå, att den konkurrens från de fria yrkesutövarna, vilken sedan länge utgjort en viktig begränsande och kontrollerande faktor beträffande tjänstemännens ekonomiskt betonade verksamhet utom tjänsten, under senaste tiden väsentligt skärpts, närmast under inverkan av den brist på arbetstillfällen på snart sagt alla områden, som i vårt land liksom i flertalet andra kulturländer gjort sig gällande under åren efter världskrigets slut. Detta förändrade läge å arbetsmarknaden återspeglas i strävanden från de fria yrkesutövarnas organisationer att i görligaste mån begränsa löntagares förvärvsarbete utom tjänsten, vare sig nu dessa strävanden taga form i hemställanden till statsmakterna om skärpta bestämmelser i fråga om statstjänstemäns rätt att inneha bisysslor eller i resolutioner mot mångsyssleri och dubbelinkomster, vilka särskilt när det är fråga om kroppsarbetare och därmed jämställda, kunna bygga på den mycket reella grundval klassolidariteten utgör.

Det är mot bakgrunden av nu berörda upplysningar beträffande andra verksamhetsområden man bör skärskåda en av socialstyrelsen i samråd med utredningsmännen verkställd statistisk undersökning rörande bisyssleväsendet inom den svenska statsförvaltningen. Med avseende å undersökningen, framhålles i betänkandet, att den statistiska belysningen av ämnet näppeligen kan göra anspråk på att giva en fullständig överblick av de faktiska förhållandena på förevarande område. Undersökningen har sålunda icke kunnat överspänna och kartlägga allt det arbete, som av statsanställda utföres vid sidan av tjänsten, utan blott vissa delar därav, däribland de ur ekonomisk synpunkt mera betydelsefulla. Vidare kan undersökningen icke giva något svar på den betydelsefulla frågan, i vad mån redovisade bisysselsättningar varit till förfång för tjänsteplikternas utförande. En sådan frågeställning ligger ju också fjärran från statistikens kvantitativa betraktelsesätt och måste påkalla en prövning ur kvalitativa synpunkter under andra former än de för förevarande utredning valda.

Utredningsmännen äro av den meningen, att den nu föreliggande statistiska undersökningen bekräftar det uttalande, som på grund av den då verkställda utredningen avgivits av riksdagens revisorer år 1925, nämligen att de svenska statstjänstemännen i betydande utsträckning innehava befattningar och uppdrag eller bedriva annan sysselsättning i förvärvssyfte vid sidan av statstjänsten.

Ett dylikt uttalande innebär dock, heter det vidare, icke mycket, med mindre man är i tillfälle att göra jämförelser med förhållandena på övriga områden. De uppgifter, som i detta syfte kunnat erhållas från andra verksamhetsområden, kunna visserligen icke läggas till grund för direkta siffermässiga sammanställningar, men de synas oförtydbart giva vid handen, att Sveriges statsförvaltning i förevarande avseende knappast intager någon mera markerad särställning, vare sig man jämför densamma med kommunalförvaltningen i vårt eget land eller med administrationen i våra grannländer.

Spörsmålet om statstjänstemännens bisysslor bör givetvis bedömas mot bakgrunden av deras lönevillkor. Även om tillgängliga uppgifter rörande avlöningsförhållandena i främmande länder synas ge vid handen, att den svenska statstjänstemannakåren måste anses vara jämförelsevis väl avlönad, har emellertid sedan medlet av 1860-talet ägt rum en sänkning av de högre tjänstemännens inkomststandard i förhållande till andra samhällsgrupper. I icke obetydlig utsträckning torde tjänstemännen för att kompensera den relativa lönesänkningen ha åtagit sig arbete utom tjänsten.

Vid tidigare tillfällen, då statsförvaltningens bisysslefråga diskuterats, har det ofta framhållits, att om statstjänstemännen ägnade sig uteslutande åt sin tjänst och avstode från befattningar och uppdrag vid sidan av denna, skulle antalet statstjänster kunna väsentligt nedbringas. Enligt senaste uppgifter, vilka avse år 1924, förefunnos i svenska statens tjänst 97 736 tjänstemän och arbetare, vilket motsvarar c:a 16 per 1 000 invånare. Med reservation för vissa felkällor synes man kunna beräkna motsvarande relativtal till omkring 19 för Norge, 17 för Danmark, 14 för Nederländerna, 20 för Tyskland, 22 för Frankrike och 19 för England. Man synes härav kunna draga den slutsatsen, att vårt land ingalunda utmärker sig för något anmärkningsvärt högt antal statsanställda samt att för dessas numerär den större eller mindre bisysslefrekvensen nog utgör en faktor av relativt underordnad betydelse.

Vid den nu föreliggande statistiska undersökningen har man sökt icke blott att räkna bisysslorna utan även att väga dem efter deras betydelse ur arbetssynpunkt. Såsom mått har därvid i första rummet tagits det timantal, som uppgivits ha åtgått för bisysslornas fullgörande, och undersökningen utmynnar i en kalkyl, innebärande, att under år 1926 på bisysslor använts åtminstone 2·9 miljoner timmar. Omräknar man bisyssletimmarna till fulltidssysslor, kommer man till ett tal av c:a 1 600 sådana. Denna siffra får dock ej tagas som mått på det antal nya »levebröd», som skulle kunna förväntas genom en fullständig avveckling av nu förefintliga bisysslor, ty föreliggande uppgifter om dessas art ge vid handen, att desamma blott i relativt ringa utsträckning torde kunna omvandlas till huvudsysslor. Härvid bör dock ej förbises, att även en sådan befattning, som ej ger full utkomst, kan ha sin mycket stora betydelse såsom stöd vid starten av ny verksamhet som advokat, läkare, praktiserande ingenjör e. d.

Ett annat mått på bisysslornas betydelse är beloppet av den avkastning de giva eller den ersättning, som därför uppbäres. Ur denna synpunkt är det att beklaga, att vid fastställandet av planen för den statistiska undersökningen denna ekonomiska synpunkt måst nästan helt lämnas å sido. På grundval av vissa kalkyler, vilkas ofullständighet och bräcklighet utredningsmännen starkt understryka, har man dock ansett sig kunna uppskatta totalinkomsten av statstjänstemännens bisysslor år 1926 till åtminstone 10·8 milj. kr.

Efter noggrant övervägande av alla de fakta och uppgifter, som stått till förfogande för bedömande av huru det för närvarande förhåller sig med statstjänstemännens bisysslor i vårt land, ha utredningsmännen kommit till den uppfattningen, att förhållandena på förevarande område icke äro av den art, att de kunna anses påkalla omedelbara åtgärder av mera genomgripande natur.

Detta uttalande har gjorts med utgångspunkt från förhållandena i allmänhet och utan att förbise, att i särskilda fall missförhållanden torde föreligga. I fråga om enstaka tjänstemän och grupper av sådana har sålunda undersökningen ådagalagt en sådan anhopning av befattningar och uppdrag vid sidan av tjänsten, att det kunnat bliva föremål för tvekan, om vederbörande mäktat i erforderlig utsträckning ägna sin arbetskraft åt den uppgift, för vilken staten betalat honom lön.

Även om utredningsmännen hålla före, att den nuvarande situationen på förevarande område ej direkt ger anledning till oro, så anse de dock densamma ej vara av den art, att den bör oförändrad bestå jämväl i framtiden. I likhet med vad från Kungl. Maj:ts och riksdagens sida uttalats vid åtskilliga tillfällen under frågans tidigare långvariga behandling, vilja även utredningsmännen framhålla, att statstjänstemännens sysslor och uppdrag utom tjänsten måste, åtminstone i den mån de ha karaktären av förvärvsarbete, övervägande anses som en olägenhet, som man bör söka att i görligaste mån successivt inskränka vid framtida förvaltningsreformer och löneregleringar under fullföljande av i stort sett samma medel och metoder, som hitintills tillämpats på detta område.

Det är ur denna synvinkel utredningsmännen till granskning upptaga vissa spörsmål, som stå i samband med den nuvarande regleringen av statsjänstemännens rätt att vid sidan av statstjänsten innehava andra sysslor eller bedriva annat förvärvsarbete.

Såsom framgår av den redogörelse utredningsmännen meddelat för nu gällande bestämmelser i detta avseende och för tillkomsten av desamma, har härmed förnämligast åsyftats dels att tillse, att tjänstemannen i största möjliga utsträckning ägnar sin arbetskraft åt den uppgift, för vilken staten betalar honom lön, dels att förebygga, att en statens befattningshavare i sin tjänsteutövning låter sig ledas av andra hänsyn än sådana, som betingas av det allmännas bästa.

Utredningsmännen hysa den uppfattningen, att huvudvillkoren för ernående av nämnda syften äro en god tjänstemannautbildning och en god anda inom tjänstemannakåren. I båda dessa avseenden ha Sveriges statstjänstemän av gammalt intagit en framstående plats, låt vara att utbildningens art och grad givetvis måste växla inom olika förvaltningsgrenar och befattningshavargrupper samt olika uppfattningar där göra sig gällande även i fråga om de sysslor och uppdrag, vilka anses kunna förenas eller icke kunna förenas med tjänsteutövningen. På denna sedvanerätt, som mer eller mindre utpräglad förefinnes inom olika stater och kårer, torde varje reglering av bisyssleproblemet böra bygga och efter dess utveckling bör den anpassa sig, för så vitt den vill uppnå goda resultat och icke föranleda ett misstroende och missnöje, som måhända kan leda till alldeles motsatta verkningar mot de åsyftade. Det erinras vidare om, att statstjänstemännen i Sverige i anställningshänseende intaga en väsentligt fastare och säkrare ställning än förhållandet är inom andra länder och verksamhetsområden, ett förhållande vartill man vid en reglering av bisysslеväsendet måste taga vederbörlig hänsyn.

Men även om enligt utredningsmännens mening den goda anda, som råder inom den svenska statsförvaltningen, i allmänhet torde medföra, att vid en konflikt mellan tjänstens krav och tjänstemannens enskilda intresse det förra hembär segern, så bör det dock ej förbises, att i enstaka fall och under särskilda förhållanden utgången kan bliva en annan. Särskilt i sådana fall kräves ett stöd och en auktoritet av mera omedelbar och påtaglig art. Utredningsmännen anse, att man härvidlag i första hand bör räkna med den kontroll, som tillkommer förvaltningsorganens che-

fer ävensom i allmänhet förmän mot deras i tjänsten underlydande. Ett kraftigt och uppmärksamt, ehuru på samma gång välvilligt chefskap torde vara ett av de verksammaste medlen för upprätthållande av en god tjänstemannaanda, liksom chefens övervakningsuppgift möjliggöres och underlättas genom den personliga kännedom han kan och bör äga om sina underordnades förhållanden.

För att en dylik kontroll från chefstjänstemännens sida skall bliva tillräckligt verksam, vore det givetvis önskvärt, att dessa för egen del i minsta möjliga mån beklädde befattningar och uppdrag utanför tjänsten. Nu har den upprättade statistiken åtminstone i viss mån ådagalagt, att bisyssleinnehavet är omfattande bland befattningshavare på de mera framskjutna posterna. Visserligen torde det, lika litet som på ledarna inom det enskilda näringslivet, på statsverkens chefer kunna ställas den fordran, att de alldeles skulle avhålla sig från sysslor och uppdrag utanför tjänsten. Det synes kunna diskuteras, om man icke i fråga om innehavarna av ansvarsfulla chefsposter med krävande arbetsuppgifter borde anlägga en annan och strängare synpunkt än i fråga om underordnade tjänstemän. När utredningsmännen stannat vid den uppfattningen, att man åtminstone för närvarande icke synes böra gå fram på denna väg, så har huvudskälet varit, att dylika specialbestämmelser skulle kunna antagas komma att försvåra lösningen av statsförvaltningens redan förut bekymmersamma chefsfråga, som är särskilt vansklig därigenom, att för tjänstemän i ledande ställning statens löner äro vida lägre än de, som utgå inom det enskilda näringslivet.

Även om utredningsmännen sålunda icke ansett sig för närvarande kunna föreslå införandet av särskilda restriktiva bestämmelser för de högsta statstjänstemännen i fråga om innehav av sysslor och uppdrag utom tjänsten, förordas, att, i den mån så är möjligt utan att åsidosätta andra och kanske betydelsefullare statsintressen, den i nu gällande bestämmelser föreskrivna prövningen av, huruvida hinder kan anses föreligga att med tjänsten förena andra befattningar och uppdrag, härvidlag göres något strängare och mera ingående än när det gäller en lägre funktionär.

Ehuru utredningsmännen hysa den uppfattningen, att en god tjänstemannaanda och ett effektivt förmanskap utgöra säkrare garantier gentemot för tjänsteutövningen menliga verkningar av tjänstemäns sysslor och uppdrag vid sidan av tjänsten, förbise de därför ingalunda betydelsen av särskilda författningsbestämmelser på detta område. Det ligger ju i den offentliga förvaltningens natur, att densamma måste bliva mera formbunden än den enskilda verksamheten och tillmäta större betydelse åt yttre kontrollanordningar.

I vårt land finnas ju också i fråga om statstjänstemäns innehav av bisysslor en mångfald bestämmelser, tillkomna på olika tider, under olika former och icke alltid i inbördes sammanhang. En närmare granskning synes emellertid ge vid handen, att dessa mångtaliga och skiftande stadganden merendels kunna efter ursprunget inordnas i tvenne huvudgrupper, nämligen å ena sidan sådana mera allmänna bestämmelser, vilka leda sitt upphov från den inom förvaltningen sedan århundraden tillbaka pågående striden mot förening av tjänster m. m., å den andra specialbestämmelser, som närmast synas innebära en utveckling och komplettering med avseende på särskilda områden av de i 1734 års lag meddelade reglerna för domarjäv, vilka redan tidigt ansågos äga tillämpning jämväl på administrationen.

Vad angår de föreskrifter av mera generell innebörd, vilka innehållas i de allmänna avlöningsreglementena, föreslås vissa förändringar, vilka bl. a. innebära en utsträckning av den prövningsrätt, som nu tillkommer Kungl. Maj:t eller andra myndigheter, till att avse icke blott mera fasta befattningar utan även därmed jämförliga uppdrag.

I fråga om de specialföreskrifter, som gälla för särskilda grupper av befattningshavare, framhålles, att det torde vara en allmän uppfattning i snart sagt alla länder, att fordringarna på objektivitet och frihet från obehöriga hänsyn måste ställas

särskilt högt, då det gäller personer, vilka ha att utöva en domares funktioner. I vårt land har detta hitintills kommit till uttryck egentligen blott genom successivt skärpta specialbestämmelser med avseende på högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter, men från åtskilliga håll ha krav höjts på att liknande restriktioner böra gälla även för andra domare. Emellertid har processkommissionen i sitt år 1926 avgivna förslag till rättegångsväsendets ombildning i viss utsträckning tillmötesgått dessa krav och oavsett vilken form en blivande rättegångsreform kommer att erhålla, föreligger alltså sannolikhet för, att man i sådant samband jämväl kommer att till prövning upptaga bisysslefrågan för domare och åklagare, även vad angår städernas domare och fiskaler.

Vad förvaltningstjänstemän angår, föreligger en mångfald specialbestämmelser av här ifrågavarande art, för vilka en detaljerad redogörelse meddelas. En granskning härav ger vid handen, att ehuru dessa särbestämmelser i vissa fall anknyta sig till de nyssnämnda stadgandena om domarjäv, vilka av gammalt ansetts tillämpliga jämväl på hushållningsmål, ge de uttryck jämväl åt åtskilliga andra synpunkter. Somliga av ifrågavarande särbestämmelser synas sålunda bottna i åsikten, att viss enskild verksamhet ej står väl tillsammans med den ifrågavarande tjänsten, eller helt enkelt avse att förebygga en splittring av tjänstemannens håg och arbetskraft till nackdel för tjänstgöringen. Härtill kommer som ett naturligt komplement hänsyn till, att icke illojal konkurrens utövas med de fria yrkesutövare, som ha sin utkomst inom ifrågavarande verksamhetsområde.

Utredningsmännen ha icke ansett sig böra ingå på någon närmare prövning av berättigandet av och innehållet i ifrågavarande talrika specialbestämmelser. En jämförelse mellan å ena sidan de arbetsfält, inom vilka dylika föreskrifter finnas, å den andra de områden, inom vilka enligt socialstyrelsens meranämnda statistik statstjänstemän i större utsträckning utöva verksamhet vid sidan av tjänsten, synes ådagalägga, att ifrågavarande reglering knappast skett efter fullt enhetliga och likformiga synpunkter utan att särskilda faktorer spelat in, framför allt den större eller mindre påpassligheten hos för saken intresserade personer och korporationer. Utredningsmännen anse visserligen, att det knappast vore lämpligt att söka komplettera nu omnämnda speciella restriktioner med ett mera generellt förbud för statens tjänstemän att emottaga enskilda uppdrag inom området för deras tjänsteverksamhet, men hålla före, att det förtjänar tagas under omprövning, när anledning föreligger att överse de lagar, avlöningsbestämmelser, instruktioner o. d., varuti här ifrågavarande föreskrifter ingå, huruvida icke även dessa böra förändras i skärpande eller lindrande riktning med hänsyn till sedermera eventuellt inträffade förändringar inom respektive områden. I sådant samband synas även böra upptagas till prövning framförda krav på utfärdande av speciella restriktioner för nya tjänstemannagrupper. Härvid bör beaktas, att mera genomgripande reformer inom den ekonomiska och sociala lagstiftningen indirekt kunna medföra betydande förändringar även med avseende på förutsättningarna för statsanställdas verksamhet vid sidan av tjänsten. Sålunda torde exempelvis ett eventuellt införande i vårt land av obligatorisk sjukförsäkring komma att förorsaka stora förändringar med avseende på läkarkårens nuvarande organisation och därigenom bringa bisysslefrågan inom detta område i ett helt nytt läge.

I fråga om omfattningen av här ifrågavarande stadganden, såväl de speciella som de mera generella, är att märka, att desamma efter ordalydelsen merendels endast avse ordinarie befattningshavare. Det synes dock böra tagas under omprövning, huruvida icke förevarande bestämmelser böra utsträckas till att avse även vissa grupper av icke-ordinarie tjänstemän.

Utredningen har emellertid ansetts böra avse icke blott en eventuell utvidgning av gällande förbud mot innehav av vissa bisysslor, utan även åvägabringande av effektiv kontroll å föreskrifternas efterlevnad samt tjänstemännens uppgiftsplikt rörande bisysslor.

Det har ansetts tveksamt, huruvida statstjänsteman vore pliktig att uppgiva andra enskilda bisysslor än sådana, rörande vilka anmälningsplikt är föreskriven i vederbörande avlöningsreglemente, d. v. s. styrelseledamotskap och tjänstebefattningar hos bolag m. m. Utredningsmännen anse sig ej ha anledning att närmare ingå på sakens juridiska sida, isynnerhet som enligt deras uppfattning statstjänstemännens bisysslefråga mindre är ett spörsmål om laglig rätt än om god sed. Ansluter man sig till denna uppfattning, ges svaret på den uppställda frågan genom resultatet av den verkställda statistiska undersökningen. Endast en mycket ringa del av uppgiftslämnarna ha begagnat sig av det gjorda medgivandet att icke lämna specificerade uppgifter rörande »annat förvärvsarbete». Ett annat bevis på, att man inom statstjänstemannakåren allmänt torde vara av den uppfattningen, att en för alla parter tillfredsställande reglering av bisysslefrågan måste grunda sig på förtroende och öppenhet, ligger däri, att vid statens järnvägar, som ensamt sysselsätta omkring en fjärdedel av samtliga statsanställda, sedan mer än tjugo år tillämpats en väsentligt utvidgad uppgiftsskyldighet i fråga om bisysslor, utan att denna, såvitt bekant, rönt någon som helst invändning från personalens sida.

Vad beträffar statstjänstemän i allmänhet visa verkställda undersökningar, att man med noggrannhet fullgjort sin uppgiftsskyldighet beträffande sådana tjänstebefattningar, styrelseledamotskap o. d., för vilka särskilt medgivande i regel erfordras. Medan ett flertal tjänstemän inskränkt sig till bisysslor av denna art, ha andra, tydligen för att vara på den säkra sidan, även tagit med befattningar i allmän tjänst och vissa privata uppdrag. Den vacklande praxis, som härvidlag gjort sig gällande såväl bland de sökande tjänstemännen som bland de beslutande myndigheterna, torde till god del bero på den tämligen oklara gränsläggningen mellan bisysslor av offentlig och av enskild natur samt mellan mera fasta befattningar och tillfälliga uppdrag.

Ehuru de förändringar i fråga om avfattningen av hithörande författningsbestämmelser, som utredningsmännen föreslagit, möjligen kunna härvidlag medföra större tydlighet och klarhet, torde man med hänsyn till gränsernas flytande natur aldrig helt kunna bygga enbart på själva stadgandena utan måste till väsentlig del överlåta regleringen åt en dessa kompletterande, möjligast enhetlig praxis. Ur denna synpunkt ökas givetvis betydelsen av mera tillfredsställande former än de närvarande för ansökningshandlingarnas registrering och förvaring, och utredningsmännen framlägga vissa förslag i sådan riktning.

Kommerskollegii och socialstyrelsens utlåtande angående effektivare inspektion inom gruvindustrien.

Med anledning av 1924 års riksdagsskrivelse angående vidtagande av åtgärder för åstadkommande av en effektivare inspektion inom gruvindustrien uppdrog Kungl. Maj:t genom skrivelse den 6 juni 1924 åt kommerskollegium och socialstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen, nämligen på vilket sätt inspektionen inom gruvindustrien kunde göras ur yrkesfaresynpunkt så tillfredsställande som möjligt, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I ett i detta ärende avgivet gemensamt utlåtande, daterat den 21 april 1928, anföra ämbetsverken i huvudsak följande.

I den skrivelse nr 211, vari 1924 års riksdag begärt berörda utredning, har riksdagen, sedan den avvisat ett i motion nr 343 i andra kammaren framlagt förslag om överflyttande av yrkesinspektionen i gruvorna från bergsstaten till en ny inspektionsmyndighet, uttalat, att allt bör göras för att få den redan befintliga yrkesfareinspektionen så effektiv som möjligt. Riksdagen, som av socialstyrelsen erfarit, att anvisningar till förekommande av olycksfall inom gruvindustrien hittills utgivits eller förberetts endast rörande den grupp av olycksfall, som uppkommer genom användande av arbetsmaskin, arbetsredskap eller annat tekniskt hjälpmedel, men däremot ej beträffande sådana, som hänförde sig till ett arbetsgrepp, en arbetsprestation eller dylikt, till vilken orsaksgrupp hörde några av de vanligaste orsakerna till olycksfall, såsom »nedfallande föremål», »halkning och fall» o. d., underströk därvid vikten av att vägledande råd och anvisningar utgåves även beträffande denna grupp. Vidare framhöll riksdagen vikten av att redan gällande bestämmelser för inspektion av gruvor noga följdes och eventuellt kompletterades med nya. Det syntes riksdagen, som om därvid framför allt den i § 31 av lagen om arbetarskydd fastslagna rätten för arbetarna att genom valda ombud framföra sina synpunkter för inspektionsförrättaren skulle vara av avgörande betydelse. Det borde, yttrade riksdagen, vara varje inspektionsförrättare angeläget att alltid vid sina besök å en arbetsplats tillkalla dessa ombud och taga del av deras åsikter, och även mellan inspektionerna borde en viss kommunikation upprätthållas mellan dessa parter ävensom mellan dem och arbetsledningen. Möjligen borde det tagas under övervägande, huruvida ej ett förtydligande på denna punkt av gällande bestämmelser vore på sin plats.

Redan vid tiden för meddelandet av nu förevarande uppdrag var inom kommerskollegium ett utarbetande av säkerhetsföreskrifter, anvisningar och råd avseende utredningsarbete igångsatt sedan våren 1923 i anledning av vad i ett besvärsmål rörande ett inträffat olyckstillbud förekommit. Såsom socialstyrelsen förut under denna frågas behandling hos riksdagen, i skrivelse till andra kammarens första tillfälliga utskott, haft tillfälle meddela, har härjämte i ett särskilt avseende, nämligen i fråga om uppfordring ur gruvor, även styrelsen träffat vissa förberedelser för utfärdande av anvisningar, och ungefär samtidigt med detta förberedande arbete, d. v. s. år 1916, tillsatte svenska teknologföreningens avdelning för kemi och bergsvetenskap den av styrelsen likaledes omnämnda kommittén för utarbetande av tekniska bestämmelser om sådan uppfordring, varefter avdelningen den

21 april 1925 till kommerskollegium insänt sina på grund av kommittéutredningen avfattade »Regler och råd ur säkerhetssynpunkt för uppfordring ur gruvor».

Såsom socialstyrelsen förut under denna frågas behandling jämväl haft tillfälle meddela, föreligga redan av styrelsen utgivna anvisningar angående skydd mot yrkesfara vid sprängningsarbete och vid brytning och bearbetning av sten, vilka, även om de icke utgivits enkom för arbetarskyddet inom gruvhanteringen, dock givetvis äro av betydelse även för denna hantering. Även de av socialstyrelsen utgivna anvisningarna angående skydd mot yrkesfara vid transmissioner samt författningarna om explosiva varor, elektriska anläggningar och besiktning av vissa ångpannor ha sin givna betydelse inom gruvhanteringen.

Av riksförsäkringsanstaltens årsberättelser över olycksfall i arbete framgår, att yrkesrisken inom gruppen »malmbrytning med tillhörande anrikning och rostning» är jämförelsevis stor. Antalet på grund av olycksfall förlorade arbetsdagar per årsarbetare, sådant det av riksförsäkringsanstalten enligt vissa grunder beräknas, torde vara ett för ett yrkes olycksfallsrisk synnerligen belysande mått och har inom gruvindustrien under åren 1918—1924 ställt sig på följande sätt.

Olycksfallens orsaker	Förlorade arbetsdagar per årsarbetare						
	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924
A. Motorer	0·00	0·00	—	—	0·01	—	—
B. Transmissioner	1·41	0·11	0·25	1·94	0·00	0·00	2·51
C. Arbetsmaskiner	1·09	1·45	1·98	1·58	0·74	1·89	0·22
D. Handverktyg	1·89	1·99	3·45	1·50	1·46	1·59	1·19
E. Hissar, kranar o. d.	3·75	1·94	2·46	2·19	2·96	1·06	1·17
F. Fordon med animal drivkraft	0·52	0·04	0·28	0·36	0·32	0·05	0·71
G. Fordon med mekanisk drivkraft	0·00	2·83	—	0·18	0·00	0·00	0·00
H. Vagnar tillhörande spårbanor	1·97	0·52	2·44	1·36	2·64	1·30	6·28
I. Transportledningar	0·22	—	0·15	0·20	0·09	0·98	0·06
M. Ångpannor	0·00	0·02	—	—	—	—	—
N. Elektrisk ström	1·17	0·15	0·78	1·70	0·01	0·70	0·98
O. Explosion	7·72	3·69	2·73	1·96	7·59	2·96	1·16
P. Giftiga gaser	0·11	0·00	0·00	—	—	0·00	—
Q. Eldfarliga och heta ämnen	0·77	0·68	0·04	0·01	0·02	0·03	0·97
R. Intensivt ljus, strålning	—	—	—	—	—		
S. Rök, gaser, komprimerad luft	0·59	0·00	—	—	—	0·99	0·00
T. Halkning och fall	3·47	3·03	4·13	4·48	2·51	4·01	0·81
U. 1. Nedfallande föremål o. d.	8·15	3·62	3·42	3·41	5·09	1·03	2·70
U. 2. Sammanstörtning och ras						3·53	9·21
V. Lyftning, bärning av föremål	1·50	1·24	2·12	0·95	0·96	2·08	0·69
X. Trampande å föremål	0·01	0·03	0·01	0·01	0·00	0·00	0·01
Y. Slag, stöt eller bett av djur	0·00	—	0·01	0·00	0·00	—	0·00
Z. Annan person, avsiktligt	—	—	—	—	—	0·12	0·12
Ö. Övriga orsaker	0·76	0·59	1·37	2·79	0·96		
Totalantal förlorade arbetsdagar per årsarbetare	**34·60**	**21·93**	**25·51**	**24·62**	**25·36**	**21·82**	**28·74**
Härav genom sjukdom	3·24	3·57	2·87	2·98	3·70	3·43	3·10
genom invaliditet	11·09	8·38	11·40	8·30	10·64	10·46	9·27
genom död	20·27	9·98	11·24	13·34	11·02	7·93	16·37

En jämförelse med övriga i årsberättelserna intagna yrkesgrupper visar att vid tillämpat beräkningssätt endast inom gruppen sjöfart och fiske förefinnes större olycksfallsrisk än inom nu ifrågavarande grupp. Att gruppen sjöfart och fiske visar större risksiffra beror på att antalet genom död förlorade arbetsdagar är synnerligen högt.

Enligt ämbetsverkens mening, som även synes ha delats av motionärerna till ovan nämnda motion nr 343 i riksdagens andra kammare år 1924, torde gruvarbete, och särskilt den del därav, som bedrives under jord och i dagbrott, få anses vara till sin natur i hög grad förenat med risk för olycksfall, vadan en hög olycksfallsfrekvens ej nödvändigtvis behöver tyda på brister i fråga om åtgärder för olycksfallens förekommande eller beträffande yrkesinspektionen. Det är emellertid klart, att nu berörda förhållande bör medföra att särskild uppmärksamhet ur yrkesfaresynpunkt ägnas ifrågavarande slag av arbete.

Vad beträffar de olika olycksfallsorsakernas relativa betydelse växlar den givetvis något år från år. För den ovan redovisade tidsperioden synas dock de olika orsakerna med hänsyn till olycksfallsriskens storlek böra upptagas i följande ordning: 1) nedfallande föremål, ras o. d., 2) explosion, 3) halkning och fall, 4) vagnar tillhörande spårbanor, 5) hissar, kranar o. dyl., 6) handverktyg, 7) lyftning, bärning av föremål, 8) arbetsmaskiner, 9) transmissioner och 10) elektrisk ström.

I en till kommerskollegium ingiven skrivelse, dagtecknad i februari 1925, har bergmästaren i östra distriktet bl. a. lämnat följande sammanställning över inom distriktet inträffade olycksfall och orsakerna till dessa under åren 1903—1922.

Olycksfall inträffade vid nedanstående slag av arbete	Olycksfall i % av hela antalet olycksfall		Dödsfall i % av hela antalet dödsfall	
	1903—1912	1913—1922	1903—1912	1913—1922
Arbeten i dagen i allmänhet (inklusive smedja och verkstad)	11·8	13·5	2·1	—
Sovrings-, kross-, anrikningss- och briketteringsverk (olycksfall vid transmissioner, motorer, hissar samt vid transport av gods ej inbegripna)	2·2	5·7	—	2
Linbanor	0·3	1·4	—	—
Jordschaktning	0·4	0·7	—	2
Skrädning (sönderslagning av sten, stenkilning)	7·4	4·1	—	—
Transmissioner, motorer och hissar i anrikningsverk	2·8	2·6	10·4	7
Gruvbyggnad (under jord) jämte transport av dithörande redskap	6·4	4·7	6·3	7
Borrning (olycksfall vid explosion undantagen)	13·9	12·0	10·4	2
Sprängning (inbegripet laddning samt sprängämnesolyckor i allmänhet)	4·0	3·2	12·5	10
Brytning och rensning	6·3	3·2	2·1	10
Lastning av berg och malm (i dagen och under jord)	26·5	30·2	16·6	7
Transport av berg och malm, slig, avfall och briketter i horisontal led, i dagen och under jord	10·0	13·6	12·5	12
Person- och godsbefordring i vertikal led (stege, hiss, tunna m. m.)	7·3	4·5	23·0	39
Elektriska ledningar	0·7	0·5	4·1	2
Gasexplosion	—	0·1	—	—

På grund av olikhet i gruppindelningen och emedan i avseende på olycksfallens följder blott dödsfallen kunnat redovisas är denna statistik ej direkt jämförbar med riksförsäkringsanstaltens, men den är dock av ett visst intresse, emedan den ur enhetliga synpunkter behandlar längre tidsperioder, nämligen de tvenne decennierna 1903—1912 och 1913—1922, och därigenom lämnar upplysningar om olycksfallsriskens förskjutning mellan olika orsaker. Visserligen omfattar statistiken endast ett bergmästardistrikt, men — åtminstone vad mellersta Sverige beträffar — sakna ämbetsverken anledning antaga, att förhållandena ställt sig väsentligt olika inom andra distrikt.

Största antalet olycksfall har inträffat vid lastning av berg och malm. En något ökad olycksfallsfrekvens kan för denna grupp iakttagas för sista tioårsperioden, men samtidigt visar det sig också, att dödsfallsfrekvensen har avsevärt sjunkit, vilket torde kunna uppfattas som tydande på att olycksfallen på senare tid varit av mindre allvarlig beskaffenhet. Jämförelsevis stor och konstant har dödsfallsfrekvensen varit i fråga om transport av berg och malm i horisontal led, sprängning och gruvbyggnad. Däremot har dödsfallsfrekvensen ökat vid brytning och rensning, trots att hela antalet olycksfall vid detta slag av arbete avsevärt minskats. Detsamma gäller om person- och godsbefordring i vertikal led, där dessutom dödsfallsfrekvensen varit särskilt hög och större än i någon som helst annan grupp. Ehuru flera av dessa dödsfall torde ha förorsakats av fall från stege och liknande orsaker torde denna utveckling huvudsakligen få anses förorsakad av den ökade hastigheten hos och den intensivare driften av uppfordringsanordningarna, som bland annat betingats av gruvornas tilltagande djup. Visserligen ha blott omkring 30 % av olycksfallen inom denna grupp förekommit i samband med hisstrafik i schakt, men olyckor av denna natur äro ofta särdeles svårartade och drabba ej sällan flera personer samtidigt.

Orsakerna till olycksfall kunna i stort sett, såsom bl. a. av socialstyrelsen framhållits i ovannämnda skrivelse till riksdagens andra kammares första tillfälliga utskott, särskiljas i två grupper, den ena omfattande olycksfall, uppkomna genom användande av arbetsmaskin, arbetsredskap eller annat tekniskt hjälpmedel (t. ex. explosion), den andra åter sådana, som hänföra sig till ett arbetsgrepp, en arbetsprestation eller dylikt. I fråga om den förra gruppen kunna anvisningar till förekommande av olycksfall lämnas i sådan detaljerad form, att ett följande av anvisningarna i stor utsträckning förebygger olycksfall, medan beträffande den senare gruppen de direkta olycksfallsorsakerna äro av så skiftande art på grund av arbetets natur, individens egen iakttagelseförmåga, försiktighet m. m., att några detaljerade anvisningar ej kunna lämnas utan allenast mera allmängiltiga råd.

De åtgärder till förebyggande av olycksfall inom olika yrken, som genom meddelande av anvisningar hittills vidtagits, ha också förnämligast varit inriktade på den första gruppen av olycksfallsorsaker. Det är även huvudsakligen i fråga om denna, som bergmästarna vid sina inspektioner kunna göra föreläggganden och lämna anvisningar om positiva åtgärder, under det att beträffande den andra gruppen åtgärderna i regel måste inskränka sig till inriktande av uppmärksamheten på och framhållande av nödvändigheten av att där så är möjligt undvika eller minska de risker, som kunna förekomma.

Riksdagen har, som förut nämnts, i sina utredningsdirektiv särskilt understrukit vikten av att vägledande råd och anvisningar utgivas även beträffande den andra gruppen. Givetvis kommer denna synpunkt att till fullo beaktas vid utarbetandet av anvisningar. Ämbetsverken anse dock, att för uppnående av verkligt värdefulla resultat beträffande denna grupp av orsaker till olycksfall ytterligare åtgärder äro önskvärda och ha i detta hänseende sin uppmärksamhet särskilt fästad på den s. k. »Safety-first»-rörelsen. Genom systematisk propaganda under olika former, t. ex. muntligen eller medelst lämpliga anslag med bilder, varningar eller slagord, påverkas därvid den enskilde arbetaren, varjämte intresset sporras genom

lämnandet av utmärkelser eller dylikt till arbetare eller arbetargrupper, vilka i förhållande till jämförbara arbetare eller arbetargrupper inom ett företag uppvisa det bästa resultatet i skyddshänseende. Ett framgående efter dessa linjer, vilket erfordrar ett enhetligt lett och intimt samarbete mellan samtliga intresserade parter, torde emellertid draga icke obetydliga kostnader. Ämbetsverken följa utvecklingen av denna rörelse i utlandet men finna sig för närvarande med hänsyn till kostnaderna förhindrade att framlägga förslag till statliga åtgärder.

Riksdagen synes ha haft i åtanke endast gruvdrift i inskränkt mening, det vill säga brytning av inmutningsbara mineral samt stenkol och salt, men skäl synas dock föreligga för att i förevarande hänseende med sådan brytning jämställa den, som har till föremål icke inmutningsbara mineral. Även om i regel sådan verksamhet är av mindre farlig art och olycksfallen till en del äro av annan beskaffenhet, förekomma emellertid även här verkliga gruvanläggningar, och de tekniska grundförutsättningarna äro på det hela taget likartade. Stenindustrien har också i dess helhet, bortsett från vissa undantagsfall, ställts under bergsstatens inspektion, om ock denna inspektion här utövas allenast enligt arbetarskyddslagen och ej jämväl enligt gruvstadgan.

Med hänsyn till att de skiftande förhållandena vid olika arbetsställen erfordra olika åtgärder till förekommande av olycksfall och ohälsa i arbetet, varför inspektionsorganen måste äga en viss rörelsefrihet vid meddelandet av föreskrifter eller anvisningar, samt till teknikens fortgående utveckling, anse ämbetsverken, att de av riksdagen ifrågasatta föreskrifterna i regel böra få formen av anvisningar och endast i mindre utsträckning av utav Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter.

Under beaktande av dessa omständigheter äro inom ämbetsverken under utarbetande utom allmänna anvisningar även sådana för följande ämnesgrupper, nämligen kommunikationsanordningar mellan gruva och dagytan, transportbanor samt lossnings- och lastningsanordningar, gruvrums säkerhet, belysning, luftens förorenande och luftväxling samt sanitära åtgärder.

Med hänsyn till att anvisningarna i fråga dels närmare ansluta sig till arbetarskyddslagen än till gruvlagstiftningen och dels ha avseende jämväl å verksamhet utanför den senares område, synes det ämbetsverken lämpligast att anvisningarna utfärdas av socialstyrelsen. Givetvis kommer emellertid kommerskollegium att det oaktat medverka vid det slutliga utformandet av föreskrifterna.

Emellertid anse ämbetsverken, att beträffande uppfordringsanordningar vid gruvor bestämmelser av mera obligatorisk natur äro i vissa hänseenden erforderliga. Denna åsikt är grundad ej endast på det tidigare omnämnda sakförhållandet, att olycksfallen i samband med uppfordringsanordningarna visserligen ej äro alltför talrika men dock ofta svårartade och förete hög dödsfallsfrekvens, utan även på den omständigheten, att den tekniska utvecklingen på detta område torde gå mot ökade uppfordringshastigheter, större uppfordringsdjup och kanske även större enheter, varigenom möjligheterna av att inträffade olyckor få allvarlig omfattning och svåra följder bliva större. Redan i gruvstadgan och stenkolslagen ha dessa synpunkter vunnit beaktande i form av mera allmänt hållna stadganden om uppfordringslinor och maskiner.

Kommerskollegium äger jämlikt § 50 av gruvstadgan den 16 maj 1884 och § 33 av lag angående eftersökande och bearbetande av stenkolsfyndigheter den 28 maj 1886 att över arbete för eftersökande och bearbetande av de fyndigheter ovannämnda stadga och lag avse utöva sådan tillsyn, att nödig trygghet beredes arbetsmanskapet. Kollegium skulle med stöd av dessa stadganden kunna meddela de föreskrifter, som i ovannämnda avseende äro erforderliga för dessa arbetsplatser. Emellertid skulle sådana föreskrifter ej bliva gällande för företag, som idka gruvdrift på ej inmutningsbara mineralämnen, eller för stenbrott. Som ämbetsverken ovan anfört synas emellertid ensartade föreskrifter i förevarande avseende för alla

slag av gruvor och stenbrott böra utfärdas. Det har därför synts ämbetsverken lämpligast att ifrågavarande föreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t i enlighet med §§ 7 och 52 i lag om arbetarskydd den 29 juni 1912.

Vad beträffar omfattningen av föreskrifterna anse ämbetsverken, att detaljerade föreskrifter om konstruktionsdetaljer och dylikt ej böra intagas, detta redan av det skälet, att därigenom ett mindre önskvärt hämmande av den tekniska utvecklingen skulle kunna befaras. Vissa hithörande detaljer ha i stället beaktats vid utarbetandet av de ovannämnda anvisningarna, vilka vid behov kunna lättare anpassas efter omständigheterna. Däremot förefaller det lämpligt att lägga huvudvikten på att söka få tillsynen av att anordningarna befinna sig i tillfredsställande skick så effektiv som möjligt samt att i någon mån erhålla garantier för, att uppfordringsanordnings drift blir tillfredsställande och för att densamma ej användes för personbefordring, när denna är förbunden med uppenbar risk.

I de förutnämnda av teknologföreningen uppgjorda »regler och råd ur säkerhetssynpunkt för uppfordring ur gruvor» finnas jämte ett stort antal regler beträffande spelanordningarnas konstruktion och tekniska utrustning, vilka böra beaktas vid utarbetandet av anvisningar beträffande dessa anordningar, även en del föreskrifter om driften samt om besiktning och tillsyn av i drift varande anläggningar, vilka ämbetsverken ansett kunna i huvudsak läggas till grund för den tekniska delen av nu ifrågasatta föreskrifter.

Det förslag till kungörelse angående besiktning av vissa uppfordringsanordningar vid gruvor och stenbrott m. m., som bifogas utlåtandet, har uppgjorts i överensstämmelse med vad nu anförts.

Som ovan nämnts, har riksdagen i sin skrivelse framhållit vikten av att redan gällande bestämmelser för inspektion av gruvor noga följas och eventuellt kompletteras med nya, därvid riksdagen framför allt ansett rätten för arbetarna att genom valda ombud framföra sina synpunkter till inspektionsförrättaren vara av avgörande betydelse.

I anslutning härtill må beträffande bergmästarnas och gruvingenjörernas inspektionsverksamhet meddelas, att socialstyrelsen i cirkulärskrivelse till bergmästarna den 10 april 1928 fäst uppmärksamheten på angelägenheten av att för framtiden i största möjliga mån beaktas behovet av en ökad inspektionsverksamhet. Som önskemål har härvid av styrelsen uppställts, att varje i drift varande gruvföretag av något större omfattning såvitt möjligt göres till föremål för en genomgående grundlig inspektion två gånger om året samt att mindre gruvföretag ävensom stenbrott inspekteras om möjligt en gång varje år.

Vidkommande ovan nämnda arbetarombud skulle dessa enligt ämbetsverkens förmenande kunna utöva en nyttig verksamhet genom att dels påpeka de möjligheter till förbättringar, särskilt i avseende å arbetsmetoder och anordningar, vilka skulle kunna vidtagas, och dels genom att bland arbetarna verka för större försiktighet och uppmärksammande av olycksfallsriskerna. I sistnämnda avseende borde ombudens verksamhet kunna bliva av verklig betydelse för minskande av antalet olycksfall härrörande från ett arbetsgrepp, en arbetsprestation eller dylikt, vilken olycksfallsgrupp, såsom i det föregående nämnts, enligt riksdagsskrivelsen varit föremål för riksdagens särskilda beaktande.

Det är emellertid för ämbetsverken bekant, att gruv- och stenarbetarna i ganska ringa utsträckning och i varje fall synnerligen ojämnt i olika delar av landet begagnat sig av sin ifrågavarande rätt att utse ombud. I den 2 november 1925 avgivet betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd (§ 46) har socialstyrelsen ansett lämpligt, att denna i 1912 års lag om arbetarskydd (§ 31) berörda rätt förvandlas till en förpliktelse, visserligen utan att uraktlåtenhet härutinnan skulle medföra någon lagstadgad påföljd. I utlåtande den 6 november 1926 över nämnda förslag har kommerskollegium framhållit, att bestämmelsen i fråga

lämpligen borde kunnat givas något mera preciserad form. Genom ett införande i skyddslagstiftningen av skärpta bestämmelser i förevarande avseende torde man enligt ämbetsverkens uppfattning kunna förvänta, att ombudsinstitutionens effektivitet bleve i avsevärd grad förhöjd.

I anslutning till det ovan anförda hemställa ämbetsverken slutligen, att Kungl. Maj:t täcktes utfärda kungörelse angående besiktning av vissa uppfordringsanordningar vid gruvor och stenbrott m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med ovannämnda förslag.

Kooperativa förbundets verksamhet under år 1927.

Till kooperativa förbundets tjugonionde kongress, som avhölls den 17 och 18 juni 1928, ha förvaltningsrådet och styrelsen framlagt stadgeenliga berättelser över 1927 års verksamhet. Av dessa framgår, att förbundet under det gångna året företett en gynnsam utveckling.

Föreningsantalet har under redogörelseåret icke undergått någon förändring, i det att 17 nya konsumtionsföreningar anslutits till förbundet, medan lika många avförts under året (dock endast formellt på grund av sammanslagning med andra föreningar). Hela antalet distributions- och produktionsföreningar utgjorde sålunda vid såväl årets början som slut 895, av vilka 70 tillhörde svenska hushållsföreningen.[1] Medlemsantalet i samtliga dessa föreningar ökades under år 1927 med 26 621 och uppgick vid årets slut till 365 894. De äldre föreningar, som kvarstodo vid årets slut, ökade sitt medlemsantal med 25 495 (mot 27 943 år 1926); i de under året nyanslutna föreningarna uppgick medlemsantalet till 2 912 (mot 3 377 året förut). — Till förbundet voro dessutom anslutna tvenne försäkringsföreningar, nämligen livförsäkringsanstalten Folket och försäkringsanstalten Samarbete, vilken sistnämnda drev brand-, olycksfalls-, automobil-, garanti-, inbrotts- och glasförsäkringsrörelse. Medlemsantalet i de bägge försäkringsföreningarna uppgick vid årets slut till 324 158 (mot 300 145 år 1926).

Personalen hos kooperativa förbundet uppgick vid årets slut till 1 819 personer (mot 1 134 ett år tidigare).

Förbundets *affärsverksamhet* har under året företett ett starkt uppsving. Av efterföljande sammanställning över varuavdelningarnas omsättning samt dennas ökning eller minskning under varje år från och med år 1920 framgår nämligen, att mot en omsättning av 103·7 milj. kr. år 1926 stod en sammanlagd varuförsäljning år 1927 av 119·7 milj. kr., vilket är den högsta siffra förbundet hittills uppnått. Till omsättningsökningen, 16·0 milj. kr., ha samtliga varuavdelningar bidragit i ungefärlig proportion till deras tidigare försäljningssummor.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1922, sid. 821.

Omsättning	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Miljoner kr. . . .	69·5	62·4	63·8	72·3	83·8	97·7	103·7	119·7
Ökning el. minskning	milj. kr. + 0·4	− 7·1	+ 1·4	+ 8·5	+11·5	+13·9	+ 6·0	+16·0
	% . . + 0·5	−10·3	+ 2·3	+13·3	+13·7	+16·6	+ 5·9	+15·4

Antalet försäljningskontor utgjorde 11 mot 9 år 1926. Stockholmskontoret uppvisade alltjämt den högsta omsättningen, 27·2 milj. kr., varefter följde Göteborgs försäljningskontor med nära 16 milj. kr. i omsättning.

Vid bedömandet av försäljningsintensiteten vid de särskilda kontoren bör man givetvis även taga hänsyn till de inom de olika distrikten belägna föreningarnas köpkraft och omsättning. Nedanstående sammanställning visar sålunda förbundets försäljning i de särskilda distrikten i förhållande till därvarande föreningars sammanlagda omsättningssumma under åren 1920—1927.[1]

Försäljningsdistrikt	Föreningarnas omsättning (i miljoner kronor)								Därav köpt från Koop. förbundet (i % av omsättningen)							
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Stockholm .	60·0	56·3	52·1	56·0	63·6	72·2	70·1	75·0	22·9	25·1	30·3	33·4	33·8	33·7	33·4	34·7
Norrköping .	24·2	21·3	18·7	19·1	21·1	23·1	21·7	23·4	26·9	26·8	31·4	33·7	37·0	39·2	40·7	44·4
Malmö . . .	34·0	32·2	28·4	28·3	33·2	37·3	30·1	33·2	23·7	22·2	25·6	26·6	26·6	28·8	29·0	31·7
Göteborg . .	45·0	41·6	36·8	24·9	28·5	32·3	32·9	37·3	18·6	19·2	24·3	26·6	31·3	35·8	37·4	40·8
Kristinehamn	—	—	—	14·3	15·8	17·8	17·7	19·1	—	—	—	30·6	35·0	38·2	40·7	43·3
Gävle . . .	36·2	31·9	26·3	27·9	30·6	34·0	23·4	24·4	30·5	33·8	38·8	40·4	40·4	40·4	42·9	44·5
Sundsvall .	37·3	30·1	26·0	18·7	21·1	22·0	22·8	24·9	31·5	34·0	39·0	41·4	40·7	43·9	44·1	46·4
Östersund .	—	—	—	7·2	8·0	8·0	7·9	9·1	—	—	—	44·8	43·4	48·1	54·3	56·0
Luleå . . .	18·7	14·4	12·3	12·1	12·2	13·0	13·0	14·2	28·1	29·0	34·0	35·3	37·8	38·6	42·0	44·9
Kalmar . .	—	—	—	—	—	—	8·6	9·5	—	—	—	—	—	—	45·0	47·6
Borlänge . .	—	—	—	—	—	—	16·9	18·6	—	—	—	—	—	—	40·2	43·8
Summa	255·4	227·8	200·6	208·5	234·1	259·7	265·1	288·7	25·3	26·4	31·1	33·7	34·9	36·5	38·1	40·5

Av tabellen framgår, att förbundets försäljning i förhållande till föreningarnas omsättning ökats under året från 38·1 till 40·5 %. Föreningarna inom Östersunds-, Kalmar- och Sundsvallskontorens verksamhetsområden kommo främst, medan de sista platserna intogos av Malmö och Stockholm. Vid bedömandet av tabellens siffror bör hänsyn tagas därtill, att i föreningarnas omsättning ingå en hel del varor, som förbundet icke försäljer, såsom färska matvaror, korta varor o. dyl.

Förbundets *industriella verksamhet* omfattade förutom en mindre betydande kemisk-teknisk fabrik i Malmö, en margarinfabrik i Norrköping, kvarnen Tre Kronor vid Stockholm, kvarnen Tre Lejon vid Göteborg, en skofabrik i Örebro samt en gummifabrik i Gislaved.

[1] Talen för åren 1926 och 1927 äro icke fullt jämförbara med föregående års, då de avse kalenderår och icke som förut bokföringsår.

Aktiva	År 1926		År 1927		Passiva	År 1926		År 1927	
	1 000 kr.	%	1 000 kr.	%		1 000 kr.	%	1 000 kr.	%
Tillgångar:					*Eget kapital:*				
Kontant i kassan .	223	0·4	203	0·3	Insatskapital . . .	6 520	10·7	8 327	11·3
På bank	2 881	4·8	2 432	3·3	Reservfond	3 616	6·0	4 163	5·7
Obligationer	10 331	17·0	20 811	28·3	Produktionsgarantifonden	3 724	6·1	3 745	5·1
A-vistalån mot säkerhet i värdepapper	9 856	16·2	—	—	Tillsammans	**13 860**	**22·8**	**16 235**	**22·1**
Varufordringar . .	2 445	4·0	4 017	5·4					
Lån till dotterföretag	5 508	9·1	3 943	5·3	*Skulder:*				
Inteckningslån . . .	2 510	4·1	8 656	11·8	Sparkasseräkning .	27 693	45·6	32 023	43·5
Kommunallån . . .	—	—	1 247	1·7	Depositionsräkning .	2 340	3·9	1 551	2·1
Fordringar mot annan säkerhet . .	646	1·1	7	0·0	Kapitalräkning . .	8 299	13·7	8 650	11·8
Varulager	8 311	13·7	7 807	10·6	Industrifond	2 174	3·6	7 523	10·2
Fastigheter	3 388	5·6	3 570	4·9	Skattefond	200	0·3	400	0·5
Aktier	13 540	22·3	19 345	26·3	Diverse kreditorer .	4 480	7·4	5 501	7·5
Garantikapital . . .	1 045	1·7	1 545	2·1	Tillsammans	**45 186**	**74·5**	**55 648**	**75·6**
Inventarier	—	—	—	—					
					Överskott	**1 638**	**2·7**	**1 700**	**2·3**
Summa	**60 684**	**100·0**	**73 588**	**100·0**	Summa	**60 684**	**100·0**	**73 583**	**100·0**

Förbundets *arkitektkontor* har under redogörelseåret för anslutna föreningars räkning i c:a 150 fall uppgjort ritningar och förslag till ny-, om- och tillbyggnader m. m.

Förbundets *inlåningsrörelse* har under det gångna verksamhetsåret i likhet med under föregående år att uppvisa en gynnsam utveckling. Ett sammandrag av samtliga räkningar giver vid handen, att mot en den 1 januari 1927 innestående behållning av 38·3 milj. kr. stod den 31 december samma år 42·2 milj. kr., vadan de under året insatta medlen (18·9 milj. kr.) och den under året gottskrivna räntan (1·8 milj. kr.) överstigit uttagningarna med 3·9 milj. kr.

Vad särskilt sparkasserörelsen beträffar, ökades antalet sparkasseavdelningar från 575 till 624, antalet motböcker från 64 053 till 73 464 och summan av innestående belopp från 27·7 till 32·0 milj. kr. Medelbehållningen per motbok visade en ökning från 432 till 436 kr.

Behållningen å de övriga tvenne inlåningsräkningarna uppgick vid slutet av året till 1·6 milj. kr. å depositions- och till 8·6 milj. kr. å kapitalräkning.

Till förbundets *revisionsavdelning*, som har till uppgift att följa och kontrollera de anslutna föreningarnas ekonomiska ställning, voro vid årets slut 769 föreningar anslutna mot 781 ett år tidigare (13 föreningar ha avgått genom anslutning till svenska hushållsföreningen, 11 genom sammanslagning och 1, då densammas anslutning endast var preliminär, och 13 nya ha tillkommit.) Av samtliga föreningar voro 86 % anslutna år 1927 mot 92 % år 1926. Numera

är anslutning till revisionsavdelningen obligatorisk för alla till förbundet nyanslutna föreningar ävensom för alla, vilka önska öppna avdelning av förbundets sparkassa.

Genom förbundets *platsförmedling* lämnas numera nästan undantagslöst förslag till besättande av de ledigblivna föreståndarplatserna inom de anslutna föreningarna.

Från förbundets *tidningsavdelning* utgåvos veckotidningen Konsumentbladet och tidskriften Kooperatören.

Förbundets *studieavdelning*, som var inrymd i den av förbundet inköpta villaegendomen Vår gård i Saltsjöbaden, anordnade två längre utbildningskurser och två repetitionskurser på två veckor vardera för kooperativa affärsföreståndare, sex studieveckor för biträden samt två sommarskoleveckor för medlemmar och anställda, en studiekurs för varukontrollanter och en för kooperativa förbundets distriktsrevisorer. Vidare anordnades i samband med internationella kooperativa alliansens kongress i Stockholm den sjunde internationella sommarskolan på Vår gård den 6—13 augusti. Dessutom meddelades undervisning per korrespondens, i vilken mer än 4 600 personer deltogo; de vanligaste förekommande ämnena ha härvid varit kooperation, svenska språket, medborgarkunskap, nationalekonomi, handelsjuridik samt affärs- och bokföringsteknik.

Förbundets *tillgångar* och *skulder* balanserade vid 1927 års slut på 73·6 milj. kr. mot 60·7 milj. kr. ett år tidigare, såsom framgår av sammandraget å sid. 500 över förbundets utgående balansräkningar för de nämnda åren.

Av överskottet utgick liksom föregående år 5 % ränta å insatserna och 1 % återbäring å av medlemmarna gjorda inköp av samtliga varuslag utom socker och mjöl. Till fonder avsattes 608 000 kr. De bland förbundets omkostnader upptagna avskrivningarna på varufordringar uppgingo till 95 000 kr., motsvarande 0·07 % av omsättningen (mot 0·10 % år 1926).

Förbundets kongress hade förutom de regelbundet återkommande frågorna om granskning av förvaltningsrådets, styrelsens och revisorernas berättelser, ansvarsfrihets beviljande, överskottets fördelning och de anslutna föreningarnas ekonomi att behandla av förbundsledningen utarbetade förslag rörande skohandelns ordnande, revisionsväsendets organisation och kartellproblemet. Dessutom behandlades en motion angående utredning av frågan om treåriga kongressperioder samt om införande av representantskap, vilken avslogs.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Redogörelse för internationella arbetsorganisationen. De sedan föregående år verksamma delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet har nyligen på uppdrag av Kungl. Maj:t utgivit en publikation under titeln »Nationernas förbund. Internationella arbetsorganisationen. I. Allmän del. Historik — uppgifter — verksamhet».

Frågan om regelbundet publicerande av redogörelser för den internationella arbetsorganisationens verksamhet upptogs av landsorganisationen i Sverige i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 oktober 1925, över vilken skrivelse socialstyrelsen avgav tillstyrkande utlåtande. När sedan den nyssnämnda delegationen tillsattes, kom realiserandet av det väckta förslaget helt naturligt att bli en av delegationens huvuduppgifter. I anslutning till ett av delegationen i slutet av år 1927 framlagt förslag fastställde chefen för socialdepartementet plan för en publikation av ifrågavarande art. Enligt denna plan skulle såsom första led i publikationsserien utgivas en allmän del, innefattande en översikt över det internationella samarbetets uppkomst och utveckling, organen därför och dessas verksamhet. Denna del är det, som nu utgivits till deras tjänst, vilka på ett eller annat sätt komma i kontakt med eller intressera sig för de allt livligare internationella förbindelserna på detta område.

Publikationen inledes med en skildring av tidigare strävanden och institutioner för internationellt socialpolitiskt samarbete och övergår därefter till en redogörelse för arbetsorganisationens sammanhang med fredskonferensen och fredsfördraget. Därefter återgivas alla de artiklar i fördraget, som ha avseende på arbetsorganisationen, var och en utförligt kommenterad. En följande avdelning omfattar uppgifter om arbetsbyråns upplysnings- och publikationsverksamhet samt en översikt över förverkligandet av arbetskonferensens beslut. Som bilagor återfinnas bl. a. del XIII (Arbete) av fredsfördraget i Versailles på svenska, franska och engelska samt internationella arbetskonferensens arbetsordning i svensk översättning.

Publikationen, som avslutas med en omfattande litteraturförteckning och ett för begagnandet värdefullt sakregister, har utarbetats av socialrådet E. Sjöstrand och genomsetts av byråchefen A. Molin.

Ny publikation angående de sociala förhållandena i Sverige. Behovet av en aktuell översikt av de sociala förhållandena i Sverige har länge gjort sig kännbart, särskilt som den i samband med internationella arbetsbyråns sammanträde i Stockholm 1921 på franska utgivna »Législation ouvrière et prevoyance sociale en Suède» sedan flera år varit nästan fullständigt utgången. Från åtskilliga håll ha framställts önskemål om att en ny upplaga måtte utgivas. Föregående år gjorde också socialstyrelsen hemställan hos Kungl. Maj:t om bemyndigande att utgiva en moderniserad upplaga på engelska språket av ifrågavarande arbete. Denna hemställan bifölls, och vissa medel ställdes till styrelsens förfogande för bestridande av översättnings- och tryckningskostnader.

Vid årsskiftet lät emellertid kommittén för Sveriges deltagande i den då planerade Röda-korskongressen i Paris förstå, att man inom nämnda kommitté vore mycket intresserad för utgivandet av en publikation å engelska och franska språken över sociala förhållanden i Sverige, om möjligt med ett mera mångsidigt innehåll än »Législation ouvrière». Ett förslag till en dylik publikation utarbetades även inom socialstyrelsen, och sedan de ökade kostnaderna för detta utvidgade program genom svenska röda korsets och enkannerligen dess ordförandes, Prins Carl, initiativ täckts av ett antal privatpersoner och firmor, har den planerade översikten raskt färdigställts och förelåg vid den nu avslutade pariskongressen i sin franska upplaga under titeln »L'Œuvre

sociale en Suède. Aperçu publié par ordre du Gouvernement Suédois». Inom den närmaste tiden följa de svenska och engelska upplagorna. Publikationen avser att i populär form och tilltalande utstyrsel ge en sakkunnig översikt av sociallagstiftning, offentlig och enskild social verksamhet och därav berörda samhällsförhållanden i Sverige.

Efter en inledning behandlande vårt lands naturtillgångar och huvudindustrier samt vårt folk och dess levnadsstandard upptager publikationen följande huvudavdelningar: I. Det sociala arbetets organisation; II. Arbetsgivare och arbetare; III. Arbetarskydd; IV. Socialförsäkring; V. Hälso- och sjukvård; VI. Nykterhetsarbetet; VII. Offentlig och enskild hjälpverksamhet; VIII. Jord- och egnahemsfrågan; IX. Bostadsfrågan; X. Kooperationen; XI. Folkundervisning och bildningsarbete; XII. Samhällets kostnader för sociala ändamål. — Stor omsorg har ägnats åt illustrationerna i den innehållsrika volymen, som i sin helhet omfattar nära 300 sidor.

En byrå för social forskning och statistik vid socialministeriet i Finland. Frågan om socialstatistikens organisation, särskilt med avseende fäst vid dess ställning inom socialförvaltningen, har i Finland under flera år varit aktuell. Då saken nyligen blivit avgjord, må med några ord beröras såväl frågans tidigare skeden som de nu fattade besluten.

Enligt utländsk förebild anordnades i Finland vid sekelskiftet vid industristyrelsen en särskild byrå för det socialstatistiska arbetet. Då man efter krigstiden skred till att omorganisera den egentliga socialförvaltningen, överfördes socialstatistiken till det nybildade centrala ämbetsverket, socialstyrelsen, där för ändamålet en särskild statistisk avdelning inrättades. Inom denna avdelning utfördes flera statistiska specialundersökningar och utarbetades den periodiska statistiken på området intill slutet av år 1922, då socialstyrelsen jämlikt riksdagens beslut indrogs och dess uppgifter överfördes på socialministeriet. Regeringen beslöt emellertid, att socialstyrelsens statistiska avdelning därvid skulle förenas med statistiska centralbyrån. Från ingången av påföljande år har denna avdelning, som genom en av socialministeriet för densamma utfärdad särskild arbetsordning erhöll en rätt självständig ställning, fortsatt de socialstatistiska arbetena såsom förut och samtidigt omhänderhaft redigeringen av »Social Tidskrift», som utgives av socialministeriet.

Bland de personer, som arbeta på det socialstatistiska området, var man från början på det klara med, att den nya ordning, som sålunda införts, skulle vara förenad med en del kännbara olägenheter och att en centralisering av statistiken på detta sätt icke skulle medföra önskad nytta. Men så länge man i allmänhet på den officiella statistikens område strävade till allt starkare centralisering, syntes möjligheter ej föreligga, att med avseende på socialstatistiken få till stånd en ändring i motsatt riktning.

Den 19 sistlidna november fastställde republikens president regeringens proposition till riksdagen angående lag om tjänster och befattningar vid statistiska centralbyrån. I densamma sades om socialstatistiken, att enligt den erfarenhet, som under den gångna tiden vunnits, det i detta fall syntes vara ändamålsenligast att bibehålla den statistiska och den därtill hörande forskningsverksamheten vid vederbörande förvaltningsgren och förty till socialministeriet överföra sagda avdelning, vars tjänster redan i socialstyrelsen voro uppförda på ordinarie stat. Samtidigt föreslogs, att statistiska centralbyrån, som under de senaste åren sorterat under socialministeriet, skulle underställas statsrådets kansli. Riksdagen hänsköt frågan för förberedande behandling till grundlagsutskottet, och utskottet beslöt föreslå, att regeringspropositionen i fråga skulle antagas. Utskottets ordförande reserverade sig dock och vid frågans behandling i riksdagen uppstod en kort diskussion, men ingen av riksdagsmännen omfattade reservationen, på grund varav regeringens proposition utan omröstning godkändes.

Genom förordning av den 25 sistlidna maj angående socialstatistiska avdelningens vid statistiska centralbyrån överförande till socialministeriet bringas den av riksdagen godkända åtgärden i gällande kraft. Avdelningen skall med bibehållande av dess nuvarande åligganden jämte vid densamma anställda innehavare av tjänster och befattningar överföras till socialministeriet, där den kommer att bilda en *byrå för social forskning och statistik* vid ministeriets allmänna avdelning. Härvid förändras chefstjänsten vid socialstatistiska avdelningen till chefstjänst vid byrån för social forskning och statistik samt första och andra aktuarietjänsterna till överaktuarie- och aktuarietjänster. I fråga om kompetensfordringarna för dessa tjänster gäller, att chefen bör ha avlagt filosofie licentiatexamen med vitsord i nationalekonomi och statistik samt även i övrigt ha ådaga-

lagt förmåga till vetenskapligt forskningsarbete; överaktuarie bör ha avlagt filosofie kandidatexamen med högsta vitsord i nationalekonomi och statistik samt ha ådagalagt förfarenhet i statistiskt forskningsarbete; aktuarie bör ha avlagt filosofie kandidatexamen med högsta vitsord i nationalekonomi och statistik. Byråchefen utnämnes av republikens president på statsrådets framställning samt överaktuarie och aktuarie av statsrådet. Extra tjänstemän, vilka anställas för längre tid än en månad, antagas av socialministern; övriga extra tjänstemän ävensom befattningshavarna antagas av byråchefen.

Av vad i det föregående anförts framgår, att åsikterna om statistikens centralisering i statistiska centralbyrån, för såvitt fråga är om det socialstatistiska arbetet, i vederbörande kretsar under de senaste åren anmärkningsvärt förändrats. Då finska riksdagen år 1922 uppmanade regeringen att centralisera statistiken, rådde därom i riksdagskretsar knappast alls någon meningsolikhet, men då frågan om socialstatistikens administrativa ordning dryftades ett halvt decennium senare, omfattade riksdagen åter nästan alldeles enhälligt den ståndpunkten, att centraliseringsprincipen icke kunde tillämpas på socialstatistiken, utan att denna gren av statistiken borde återförenas med den övriga socialförvaltningen. — Då statistiska centralbyråns socialstatistiska avdelning från och med den 1 juli blir en byrå för social forskning och statistik vid socialministeriet, inneslutes i denna namnförändring även ett erkännande av det faktum, att det socialstatistiska arbetet till en mycket väsentlig del utgör forskningsarbete och icke endast utarbetande av på siffermaterial baserade administrativa årsberättelser. Denna synpunkt har även beaktats vid fastställandet av kompetensfordringarna för byråchefen och för de viktigare tjänsterna.

De ändringar, som nu skola genomföras i den finska socialstatistikens administrativa organisation, hänföra sig emellertid endast till den yttre ramen. Med avseende på sitt egentliga innehåll kommer det socialstatistiska arbetet i Finland att förbli på samma grund som hittintills.

(Social Tidskrift.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under maj 1928. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av maj till 14 119 mot 19 644 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet		Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	327	90	Närings- o. njutningsmedelsind.	154	35
Skogshushållning	336	80	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	89	19
Gruvdrift och malmförädling	1 280	789	Trämasse- och pappersindustri	95	22
Jord-, sten- och glasindustri	437	299	Grafisk industri	67	15
Metall- och maskinindustri	1 074	383	Industri och hantverk, ej spec.	440	123
Trävaruindustri	1 645	614	Sjöfart och fiske	194	13
Byggnadsverksamhet	981	169	Handel och samfärdsel m. m.	1 139	299
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	82	27	Husligt arbete	13	1
Textilindustri	94	40	Arbete, ej hänf. till annan grupp	5 582	1 501
Beklädnadsindustri	90	14	Summa	**14 119**	**4 533**

Vid arbetslöshetskommissionens nödhjälpsarbeten sysselsattes vid månadens utgång 2 780 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 61, mot 72 vid månadens början.

Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 1 442 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 861 arbetare. Härförutom uppburo 1 705 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd samt 23 personer dylikt understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under maj till 719 919 kronor samt under årets fem första månader till sammanlagt c:a 3·4 miljoner kronor.

— Socialförsäkring —

Sjukkassornas medlemsantal vid årsskiftet 1927—1928. Enligt en uppgjord preliminär sammanställning av uppgifter, som inkommit till socialstyrelsen i samband med årets statsbidragsansökningar, uppgick i 1 198 registrerade sjukkassor, fortsättningskassor oräknade, antalet medlemmar den 31 december 1927 till inalles 863 305. Vid 1926 års slut hade kassorna ifråga 828 742 medlemmar, varför ökningen under år 1927 utgör 34 563, motsvarande 4·2 %. I fortsättningskassorna var medlemsantalet den 31 december 1927 sammanlagt 107 924, innebärande en ökning under redogörelseåret av 7 713 medlemmar eller 7·7 %.

Fördelningen av medlemmarna på olika huvudgrupper av kassor framgår av följande tablå.

	Antal kassor	Antal medlemmar 31/12 1927 (prel. siffror)	Ökning år 1927 antal (prel. siffror)	Ökning år 1927 % (prel. siffror)
Lokala sjukkassor	**1 152**	**511 074**	**10 817**	**2·2**
därav: i städerna	407	321 792	7 067	2·2
på landsbygden	745	189 282	3 750	2·0
Rikssjukkassor	**46**	**352 231**	**23 746**	**7·2**
därav: öppna sjukkassor	13	223 036	20 082	9·9
slutna kassor: yrkessjukkassor	26	24 199	777	3·3
slutna kassor: övriga slutna kassor	7	104 996	2 887	2·8
Samtliga sjukkassor	**1 198**	**863 305**	**34 563**	**4·2**
Fortsättningskassor	32	107 924	7 713	7·7

Under åren 1925 och 1926 var den procentuella medlemsökningen resp. 4·5 och 3·7 %. 1927 års siffra är således ej obetydligt högre än den för år 1926, men når ej fullt upp till 1925 års siffra, den högsta sedan år 1918. I likhet med under åren 1925 och 1926 var medlemsökningen störst i de öppna rikssjukkassorna, vilka med en stegring av cirka 9 % år 1926 och 10 % år 1927 visa en mycket kraftig utveckling. År 1926 hade gruppen »övriga slutna rikssjukkassor», d. v. s. nykterhetskassorna, den minsta ökningen (1·8 %), medan under år 1927 de lokala sjukkassorna på landsbygden synas ha varit de minst livaktiga (2·0 %).

I ovanstående tablå ingå ej ett 30-tal kassor, för vilka uppgift saknas om medlemsantalet vid 1927 års slut. Nämnda kassor hade under redogörelseåret 1926 eller tidigare 4 à 5 000 medlemmar. Förutsatt att inga större förändringar i medlemsantalet därefter inträffat i nyssnämnda kassor, skulle hela antalet medlemmar i de registrerade sjukkassorna, fortsättningskassorna oräknade, få uppskattas till 865 000 à 870 000 vid årsskiftet 1927—1928.

Samtliga ovan anförda siffror äro såsom nämnt preliminära. Möjligheten av även större ändringar får således ej anses helt utesluten.

— Ut- och invandring —

Den andra internationella emigrations- och immigrationskonferensen i Havana. Vid 1924 års internationella emigrations- och immigrationskonferens i Rom hade beslut fattats om sammanträdande i ett immigrationsland av en andra konferens i ämnet, och hade sedermera åt Cuba uppdragits att, efter utsändande av inbjudning till de i romkonferensen representerade 57 staterna, anordna den nya konferensen i Havana. Denna öppnades den 31 mars 1928. Vid konferensen hade 39 länder låtit representera sig — däribland Förenta staterna. Vissa länder — bl. a. Sverige, Storbritannien och Tyskland — voro dock icke företrädda av befullmäktigade ombud utan av observatörer.

De på konferensens dagordning upptagna frågorna företogos till realbehandling inom fem särskilda kommissioner. Till den första kommissionen hade hänskjutits 16 frågor berörande transport och skydd av emigranter samt hygien och hälsovård. Den andra kommissionen hade att behandla

fem frågor rörande understöd åt emigranter, kooperation och försäkringsfrågor. Den tredje kommissionen, som hade att taga ställning till frågor berörande åtgärder för anpassande av emigration efter invandringsländernas behov av arbetskraft samt internationellt samarbete mellan invandrings- och utvandringsmyndigheter i olika länder, hade på sitt arbetsprogram 13 förslag. Till den fjärde kommissionen hade hänskjutits vissa förslag (till antalet 8) angående de allmänna principerna för avtal rörande utvandring m. m. Den femte kommissionen slutligen hade att undersöka vilka åtgärder, som av de olika regeringarna vidtagits eller kunde komma att vidtagas i anledning av romkonferensens resolutioner. Hit hänfördes jämväl frågor om anordnandet av en tredje internationell emigrations- och immigrationskonferens.

Konferensen avslöts den 17 april. Vid densamma fattades bl. a. beslut om sammanträdande av en tredje internationell emigrations- och immigrationskonferens, vilken skulle samlas i Madrid Datum för denna konferens blev dock icke fastställd.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete.

Olycksfall vid hissar, kranar och andra lyftanordningar.

II: 18. En arbetare var sysselsatt med länspumpning vid ett grundläggningsarbete. Vid sidan om pumpen hade han rest upp en träläm som vindskydd. Vid arbetsplatsen skulle nedfiras ett i en travers hängande tackjärnslock om 500 kg:s vikt, vilket användes till en panna för bränning med gas av ugnsbottnar. Locket var medelst krok och en i detsamma ingjuten ögla av c:a 19 mm mjukt rundjärn angjort vid traversens lyftorgan. Vid manövreringen *fastnade traversens kätting* i vindskyddet, och när arbetaren gick under locket för att lösgöra kättingen, *brast lyftöglan och locket föll ner över arbetaren*, som senare på dagen avled av skadorna.

Som anledningar till olycksfallet må framhållas dels den förolyckades oförsiktighet att själv gå under locket i stället för att vid kättingens lösgörande begagna krok eller annat lämpligt redskap, dels den bränning eller genomgripande texturförändring i öglematerialet, som blivit en följd av de upprepade upphettningarna — till 800 à 900° C — med därpå följande avkylningar. Runt omkretsen hade öglematerialets i övrigt fina textur blivit mer eller mindre grovkristallinisk såsom vid bränt material. Denna texturförändring i samband med de för bättre fästning vid ingjutningen anbragta inhuggningarna ha påtagligen varit goda anvisningar för materialbrott. Godset i öglan var riktigt dimensionerat, churu den successiva avskalningen av glödspån på grund av upphettningarna både minskat och försämrat detsamma.

Till förebyggande av liknande olyckshändelser lyftas numera locken i fråga medelst vinkelkrokar, som skjutas under locken och icke gå med in i glödgningsugnen. Anvisningar ha givits om att å lock med kvarvarande öglor dessa böra borthuggas.

Olycksfall vid järnvägar, transportbanor, hängbanor o. d.

III: 16. En vagnstillsyningsman befann sig bakom en å ett förbindelsespår avställd, tom personvagn i avsikt att borttaga vagnens värmeledningsslang, då ett *backande växeltågsätt* stötte till vagnen, varvid tillsyningsmannen blev *omkullkastad* och erhöll så svåra skador i underlivstrakten, att han påföljande dag avled å det lasarett, dit han omedelbart efter olyckan blivit förd.

Vid företagen undersökning på platsen utröntes, att den förolyckade av växlingspersonalen underrättats om att vagnen omedelbart skulle bortföras från sin plats, och att den förolyckade tydligen uppfattat underrättelsen, men trots detta påbörjat arbetet med vagnens värmeledningsslang. Växlingen hade försiggått på vanligt sätt och under iakttagande av vanlig försiktighet, varför ingen kan göras ansvarig för olyckan.

III: 17. B. var kolinfraktare till ett ångpannehus och hade såsom sådan till uppgift dels att kärra kol till kolkrossen, dels att tillse remtransportören, som för kolet från krossen till pannhuset. Transportören slutar i pannhuset i en fyrkantig plåttratt, genom vars ena sida transportören går in. Transportremmen är 35 cm bred. B. iakttogs av en kamrat vid 3-tiden på natten, då han var på väg till sitt arbete vid krossen. Vid $^1/_2$5-tiden anmälde eldaren för en förman, att koltillförseln minskats, och vid den undersökning, som med anledning därav företogs, hittades B. liggande på remmen, fastklämd i tratten och död. Nacken var avbruten.

Huru mannen kommit att klämmas fast i tratten har ej kunnat utrönas. Möjligen har han åkt på remmen och av någon anledning ej kunnat komma av densamma. För att förebygga olycksfall orsakade genom *åkning på transportremmen* har muntligt förbud tidigare utfärdats av arbetsledningen. Med anledning av olyckan har detta förbud skärpts genom uppsättande av ett anslag av följande innehåll: »Varning. Åkning på transportremmen är absolut förbjuden, och kommer överträdelse att bestraffas med avsked.»

Med anledning av olycksfallet har yrkesinspektören föreskrivit, att en tvärbalk skall fastsättas ovanför remmen och så lågt som möjligt över densamma.

Olycksfall vid maskiner och transmissioner.

Kapsågar.

VIII *f:* 3. En arbetare var sysselsatt med att såga ved vid en *kapsåg.* Troligen har han trampat på ett av de avsågade runda vedträna, som lågo vid sågen, samt därvid *halkat och fallit på den öppna delen av såglingan,* som skar in i högra sidan av halsen, varvid troligen halspulsådern avskurits, så att han omedelbart avled. Skydd fanns vid sågen, varför ren olyckshändelse förelåg.

Axlar.

VIII *z:* 9. Vid en lantgård användes en *ånglokomobil* som drivkraft för en kapsåg och en cirkelsåg. Lokomobilens drivaxel var försedd med endast en remskiva, fästad å ena axeländan, varför andra ändan å axeln, som stack ut c:a 3 dm från lagret, var fri och oskyddad. Arbetet med sågningen hade av någon anledning för en kort stund avbrutits, varvid arbetarna hade samlats utanför såghuset med undantag av maskinskötaren, som stannat kvar för att smörja och tillse maskineriet. Utan att stanna lokomobilen, medan smörjningen gjordes, hade maskinskötaren stigit upp på en mindre trappa för att påfylla olja i smörjkoppen för lagret å fria axeländan. Härvid *fastnade antagligen hans skinntröja vid den fria utstående axeländan, varigenom han fastsurrades å axeln och dödades.*

På grund av regnig väderlek hade skinntröjan blivit våt, vilket troligen bidrog till att den lättare fastnade vid axeln.

För förhindrande av dylika olycksfall lämnades anvisning om att anordna en plåthylsa som skydd kring den fria axeländan, samtidigt som ägaren anmodades att uppsätta anslag med förbud att smörja i gång varande maskin eller axelledning.

VIII *z:* 10. En minderårig kvarnarbetare, som hade till huvudsaklig uppgift att sköta ombyte av säckar, hade under mjölnarens frånvaro lämnat sin vanliga arbetsplats och krupit under den i gång varande stenaxeln. Troligen hade han uppehållit sig bakom stenaxeln och varit sysselsatt med att lyfta upp ett järnspett, vilket fanns liggande intill axeln. Därvid hade han antagligen *halkat eller lutat sig mot axeln och fastnat vid krysskilen* till en remskiva. Då mjölnaren efter c:a $^1/_2$ timmes frånvaro återkom till kvarnen, hörde han, att något var i olag, varför han sprang till turbinpådraget och stannade maskineriet. Då mjölnaren gjorde en närmare undersökning, fann han arbetaren sittande fast på axeln med kläderna virade om densamma. Arbetaren var då redan död, och båda benen, som under axelns rotation slagit emot en trumma från krossen, voro alldeles söndertrasade. Stenaxeln hade en hastighet av c:a 120 varv/min, dess höjd över golvet var 89 cm

och dess diameter 90 mm. Stenaxeln var ganska väl skyddad på den inåt kvarnen vettande sidan, men mot ytterväggen var den oskyddad.

Med anledning av olycksfallet har yrkesinspektören föreskrivit, att axeln förskyddas på båda sidor och att anslag uppsättes med förbud för minderåriga att utföra smörjning och att på- och avlägga remmar.

Olycksfall genom fallande föremål, ras o. d.

X: 22. Olycksfallet inträffade under arbete i en pinnmogrop. A. höll på att *korpa loss ett tjälstycke* för att åtkomma pinnmo, som användes för vägbyggnad. Han stod med ena foten på tjälstycket, som skulle huggas loss, och då detta lossnade, *förlorade han fotfästet och föll* från c:a 2 meters höjd samt slog sig i sidan, ryggen och huvudet. Han åkte först hem till sin tillfälliga bostad i närheten av arbetsplatsen och låg där i två dagar, men fördes därefter först till sitt hem och efter ytterligare några dagar till närliggande lasarett. Hans tillstånd var emellertid då så försämrat, att han samma dag avled, troligen på grund av tillstötande lungsjukdom.

Olycksfall förorsakade av giftiga gaser o. d.

XII: 3. En guldsmedsarbetare A. hade varit sysselsatt med lödning å en mindre silverbägare och använde därvid till lödningen släckt saltsyra, varefter han sköljde bägaren med 10-procentig cyankaliumlösning över slasktratten. Efter arbetets slut tvättade sig A. vid slasktratten, varvid han plötsligt hördes yttra, att han »fått cyankalium på sig». Därefter vände han sig om och tog några steg, men föll till golvet. En arbetare, som stod endast några steg från A., hörde dennes rop och sökte uppfånga A., när han föll. En annan arbetare tillkallade omedelbart arbetsgivaren, som telefonerade efter läkare, varefter A. bars in i arbetsgivarens bostad, där försök gjordes att hälla mjölk i den förolyckade. Efter en stund anlände läkaren, som efter undersökning förklarade, att A. var död. Gift kunde icke konstateras i den dödes mun. Någon förklaring på dödsorsaken kunde läkaren icke ge, men tyckte sig känna cyanväte i verkstaden, varför han höll för troligt, att detta varit orsaken till dödsfallet. Någon obduktion blev icke verkställd. Troligen hade saltsyra och cyankalium kommit i beröring med varandra, då A. översköljt bägaren med lösningen i slasktratten, varvid någon del av blandningen kommit utefter slasktrattens sidor och *utvecklat cyanväte*, vilket A. vid tvättningen *inandats*.

Till förhindrande av liknande olycksfall borde i varje guldsmedsverkstad, där cyankalium användes, uppsättas anslag med varning för att låta cyankalium komma i beröring med syror.

XII: 4. Vid ett nybyggt bostadshus försiggick torkeldning i källaren. För detta ändamål användes en s. k. *torkgryta, som eldades med koks*. A. hade under dagen skött grytan och under eftermiddagen även haft sitt arbete i närheten av densamma. Han hade iakttagits utanför huset av en arbetskamrat strax före kl. 5 på kvällen. Vid arbetets slut omkring kl. 5: 10 em gick samme kamrat ner i källaren för att meddela A., att arbetet var slut för dagen. Han ropade, men fick intet svar, kände på dörren och fann den stängd. En och en halv timme senare gick arbetsgivaren ned i källaren för att se till koksgrytan och fann då A. liggande framstupa innanför källardörren, så att hans kropp försvårade öppnandet av densamma. Han var då redan död. Några yttre skador, som kunnat orsaka döden, förefunnos ej. *Kolosförgiftning* har av arbetsgivaren uppgivits, men kan givetvis även någon inre sjukdom eventuellt ha bidragit. Obduktion har ej företagits.

Centrala skiljenämndens beslut.
(1928.)

7. Skiljedom i tvist mellan aktiebolaget Södermalms lådfabrik, å ena, samt svenska sågverksindustriarbetareförbundets avdelning n:r 1, å andra sidan, angående beräkningen av premieackord m. m.; beslutad i Stockholm den 16 april 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall, Odelstierna, Berg, Carlson, Thorberg* och *Johanson.*)

Den 27 oktober 1927 har mellan parterna upprättats ett kollektivavtal, gällande till den 1 augusti 1928. Angående tillämpningen av detta avtal har tvist uppkommit mellan parterna i två olika hänseenden. Genom skriftlig överenskommelse den 13 mars 1928 ha parterna hänskjutit denna tvist till bindande avgörande av centrala skiljenämnden.

I.

Beträffande den första tvistefrågan är följande upplyst:

Kollektivavtalet innehåller i punkt 3 följande bestämmelser om premieackord vid hyveln:

»Kapacitet per arbetsvecka om 48 timmar.

1)	Sockerlådtyp	upp till	7″	bredder	425 000	löpfot.		
2)	d:o	över	7″	»	395 000	»	Tillägges:	7·60 %
3)	Kuttrade 2 sidor	upp till	8″	»	344 000	»	»	23·55 %
4)	d:o 2 »	över	8″	»	320 000	»	»	32·80 %
5)	d:o 1 sida	upp till	8″	»	370 000	»	»	14·87 %
6)	d:o 1 »	över	8″	»	333 000	»	»	27·60 %
7)	Boxade	upp till	7″	»	322 000	»	»	32·00 %
8)	d:o	över	7″	»	284 000	»	»	50·00 %

För varje omställning av hyveln, tillkommer 500 löpfot enligt punkt 1).

Grundpris 12·4 öre per 1 000 löpfot enligt punkt 1).

Om kapaciteten per 48 timmars arbetsvecka uppgår till 429 000 löpfot och därutöver betalas ett tillägg av 1½ % per 1 000 löpfot i intervaller om 4 000 och 5 000 fot, sålunda:

Löpfot:

Tilläggsprocent vid uppnådda:	425 000	429 000	434 000	438 000	443 000	447 000
	—	1½ %	3 %	4½ %	6 %	7½ %
	452 000	456 000 o. s. v.				
	9 %	10½ %				

Förestående premier tillämpas även om arbetstiden på grund av inskränkt drift är mindre än 48 timmar per avlöningsvecka, dock ej om drifttiden understiger 24 timmar per avlöningsvecka.»

De särskilda arbetarnas avlöning bestämmes därefter i olika procentsatser av den på angivna sätt bestämda grundlönen.

Det har upplysts, att tillägget av visst antal löpfot för varje omställning av hyveln tillkommit för att därigenom kompensera arbetarna för den tidsförlust dylik omställning medför.

Genom skiljeavtalet har till skiljenämnden hänskjutits att avgöra, huruvida det genom omställning av hyveln tillkomna antalet löpfot (500 för varje omställning) skall inräknas i den sammanlagda kapaciteten per arbetsvecka i och för beräknande av tilläggsprocent enligt premietabellen.

För närmare belysande av frågan har i skiljeavtalet intagits följande två exempel:

a) Under en vecka utgör tillverkade kvantiteten av olika typer (reducerade till sockerlådtyp upp till 7″ bredder) 425 000 löpfot med tillsammans 30 omställningar av hyveln.

Arbetsgivaren anser, att betalning skall utgå för 440 000 löpfot (425 000 + 15 000). Arbetarna påyrka betalning för 459 800 löpfot $(425\,000 + 15\,000 + \frac{440\,000 \times 4{\cdot}5}{100})$.

b) Under en vecka utgör tillverkade kvantiteten av olika typer (reducerade till sockerlådtyp upp till 7″ bredder) 434 000 löpfot med tillsammans 30 omställningar. Arbetsgivaren anser, att betalning skall utgå för 462 020 löpfot $(434\,000 + 15\,000 + \frac{434\,000 \times 3}{100})$. Arbetarna påyrka betalning för 482 675 löpfot $(434\,000 + 15\,000 + \frac{(434\,000 + 15\,000) \times 7{\cdot}5}{100})$.

II.

I fråga om den andra tvistefrågan har förekommit följande:

Kollektivavtalet upptar i punkt 4 en grundlön av kr. 1: 10 per timme för fullgod arbetare, som fyllt 21 år. De särskilda arbetarnas avlöning bestämmes därefter i olika procentsatser av nämnda grundlön.

Punkterna 5 och 6 i kollektivavtalet äro av följande lydelse:

»5) Brädgården räknas såsom del av fabriken.

6) Lossning, inbärning och stapling från fartyg betalas enligt fastställd prislista mellan Stockholms trävaruhandelsförening och svenska sågverksindustriarbetareförbundets avdelning n:o 1, Stockholm; dock att vid användning av fabrikens befintliga trallor tredje (3) väglängdspris bortfaller.»

Tvisten rör nu fråga om betalning för arbete med inbärning av virke, som upplagts utanför brädgårdens inhägnad, när arbetet icke utföres av vid fabriken anställda arbetare utan av för arbetet intagen tillfällig arbetskraft. Det är upplyst, att fabrikens egna arbetare oftast användas för arbete av ifrågavarande slag och att därvid utgår avlöning enligt punkt 4. Därom är nu icke tvist. Med avseende å tillfälligt intagen arbetskraft har arbetsgivaren erbjudit visst ackordspris och anser sig med stöd av punkterna 4) och 5) i avtalet kunna påfordra arbetets utförande enligt i punkt 4) angiven timlön, därest enighet om ackordspris ej ernås. Arbetarna anse avtalets punkt 6) tillämplig och att förty ackordsprisen i avtalet mellan Stockholms trävaruhandelsförening och svenska sågverksindustriarbetareförbundets avd. n:r 1 skola, med i punkten 6 angiven inskränkning, gälla.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Beträffande den första tvistefrågan finner skiljenämnden med hänsyn till ackordsbestämmelsernas ändamål och avtalets uppställning, att det antal löpfot, som beräknas vid omställning av hyveln, skall inräknas vid bestämmandet av tilläggsprocent enligt premietabellen.

Med avseende å den andra tvistefrågan är upplyst, att det ifrågavarande arbetet är att hänföra till vanligt brädgårdsarbete samt att dylikt arbete enligt den allmänna mellan avdelningen och trävaruhandelsföreningen fastställda prislistan betalas med avsevärt högre ersättning än enligt nu förevarande avtal; och enär det icke kan antagas, att parternas mening varit att arbetare, som ej tillhöra lådfabriken utan i allmänhet åtnjuta avlöning enligt nämnda prislista, skola för tillfälligt arbete vid lådfabriken åtnjuta lägre avlöning än eljest, finner skiljenämnden det böra antagas, att punkten 6 i avtalet den 27 oktober 1927 är, oavsett dess ordalydelse, tillämplig även för arbete med inbärning av virke, som upplagts utanför brädgårdens inhägnad, då arbetet tillfälligtvis utföres av andra än de vid fabriken anställda arbetarna.

8. Skiljedom i tvist mellan svenska arbetsgivareföreningen, södra Sveriges stuvareförbund och Göteborgs hamnarbetskontor, å ena, samt svenska transportarbetareförbundet och Göteborgs hamnarbetarefackförening, å andra sidan, angående tolkning av ackordsprislista; beslutad i Stockholm den 30 april 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall, Odelstierna, Berg, Carlson* och *Thorberg*, t. f. ledamoten *Wiberg*.)

Mellan hamnarbetskontoret och fackföreningen har år 1925 slutits ett kollektivt arbets- och löneavtal, vilket godkänts av övriga parter och vilket avtal fortfarande är gällande. I en vid avtalet fogad ackordsprislista ha under olika rubriker upptagits priser för lastning av fartyg, däribland visst pris per ton under rubriken »järn i lådor och fat» samt visst högre pris under rubriken »styckegods».

Till ackordsprislistan ha fogats ett antal anmärkningar, av vilka n:r 21 är av följande lydelse:

»Partier under 15 ton av alla varuslag samt partier under 30 ton av i ackordsprislistan icke upptagna emballerade varuslag betalas som styckegods.

Å i ackordsprislistan ej upptagna oemballerade varuslag över 15 ton och emballerade över 30 ton bör sättas ackordspris i överensstämmelse med närmast jämförligt varuslag; om överenskommelse om sådant pris ej kan träffas, utföres arbetet med varuslaget ifråga mot timpenning.»

I en den 18 april 1928 dagtecknad skrivelse ha arbetsgivarföreningen och transportarbetarförbundet enligt uppdrag av övriga parter till centrala skiljenämnden hänskjutit att avgöra en tvist om tolkningen och tillämpningen av nämnda bestämmelser.

Angående tvisten är följande upplyst: Vid lastning av s/s »Norden» hade intagits bland annat 14 ton gångjärnslådor, 9 ton söm i lådor och 6 ton kromjärn i fat. För gångjärns- och sömlådorna, vilka i betalningshänseende sammanslagits till ett parti, hade betalning till arbetarna utgått efter prissatsen »järn i lådor» och för kromjärnet efter prissatsen »styckegods». Anledningen till att kromjärnet betalats med styckegodspriset hade varit den, att enligt anmärkning 21 i avtalet partier under 15 ton av alla varuslag skola betalas såsom styckegods.

Å arbetarsidan har hävdats, att gångjärns- och sömpartierna icke vore att hänföra till samma varuslag. På grund härav kunde dessa båda partier icke med avseende å betalningen sammanslås till ett parti utan skulle enligt anmärkning 21 i avtalet betalas såsom styckegods.

Å arbetsgivarsidan har gjorts gällande, att ifrågavarande partier gångjärn och söm vore att hänföra till ett och samma varuslag, vilket benämndes manufakturjärn. Detsamma brukade på grund av varans beskaffenhet vara emballerat i olika stora lådor. Genom den i ackordssatsen angivna bestämningen »järn i lådor» hade man avsett att till nämnda ackordssats hänföra sådant järn, som vanligen transporterades förpackat i lådor, oavsett huru stora lådorna voro.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Det måste antagas, att när i anmärkning 21 talas om »varuslag» därmed avses de i ackordsprislistan upptagna rubrikerna, oavsett att under en och samma rubrik falla varor, vilka i annan bemärkelse kunna sägas vara av skilda slag. Med anledning härav står det icke i strid med kollektivavtalet, att lådorna med gångjärn och lådorna med söm betalats såsom ett gemensamt parti.

9. Skiljedom i tvist mellan Sveriges tryckeriers arbetsgivareförbund, å ena, samt svenska typografförbundet, å andra sidan, angående övertidsersättning; beslutad i Stockholm den 21 maj 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall, Odelstierna, Berg, Carlson, Thorberg* och *Johanson.*)

I ett mellan parterna den 6 juli 1925 slutet kollektivavtal, vilket fortfarande är gällande, ha upptagits, bland andra, följande bestämmelser:

»§ 5. Den ordinarie arbetstiden är 48 effektiva arbetstimmar i veckan, förlagda mellan kl. 7 f. m. och 7 e. m. enligt arbetsgivarens bestämmelse jämväl i skift.

§ 7. Med övertidsarbete förstås det arbete, som efter arbetsgivarens påkallande förrättas å annan tid än den bestämda ordinarie arbetstiden, ävensom arbete under de tider, som

äro anslagna till måltidsraster, såvida dessa därigenom inskränkas, utan att arbetaren under samma dag erhåller motsvarande ledighet.

§ 8. Då övertidsarbete påfordras från arbetsgivarens sida, betalas sådant med 50 procents tillägg för de två första övertidstimmarna å söckendag mellan kl. 6 f. m. och 8 e. m. samt med 100 procents tillägg för all annan övertid.

§ 9. Efter övertids- eller ordinarie arbetets slut äger arbetare åtnjuta 9 timmars fritid. Beordras arbetare till arbete å denna fritid, erhåller han därför ersättning enligt § 8.»

Parterna ha i skrivelse till skiljenämnden den 21 april 1928 hänskjutit att avgöra en dem emellan uppkommen tvist rörande innebörden och tillämpningen av ovannämnda bestämmelser.

Rörande tvisten är följande upplyst: En hos aktiebolaget Egnellska boktryckeriet anställd tryckare vid namn Birger Flodin hade fredagen den 9 och torsdagen den 15 december 1927 arbetat å övertid till klockan 2 efterföljande natt. Påföljande arbetsdagar hade han börjat arbetet klockan 7.30 förmiddagen. Med hänsyn till att sålunda tre och en halv timme fattats i den fritid av nio timmar, vartill Flodin enligt § 9 varit berättigad, hade arbetsgivaren till honom utbetalat övertidsersättning för motsvarande tid på morgonen. Denna ersättning hade enligt § 8 beräknats till 50 procents tillägg för de två första timmarna och 100 procents tillägg för återstoden av tiden. Å arbetarsidan har gjorts gällande, att detta sätt för övertidsersättningens beräkning varit felaktigt, i det ersättningen bort utgå med 100 procents tillägg för hela den angivna tidrymden av tre och en halv timme.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Med hänsyn till omständigheterna finner skiljenämnden det icke kunna antagas, att parterna avsett, att vad i § 8 stadgas om särskild beräkning av övertidsersättningen för de två första övertidstimmarna skulle komma i tillämpning vid fall enligt § 9. Skiljenämnden prövar följaktligen rättvist förklara, att ersättningen till arbetaren Flodin skall utgå med 100 procents tillägg för hela den tid av tre och en halv timme, som ifrågavarande dagar gått förlorad av den fritid han ägt tillgodonjuta.

Från beslutet var ledamoten *Carlson* skiljaktig och yttrade:

»Vid beräkningen av ersättning för det övertidsarbete, som i förevarande fall utförts, måste allt det arbete, som förekommit efter den ordinarie arbetstidens slut och innan den i § 9 stadgade fritiden av 9 timmar 'efter övertids- eller ordinarie arbetets slut' gått till ända, bedömas i ett sammanhang. Med tillämpning härav skall i detta fall övertidsersättningen utgå med 50 % allenast för arbetet under de två närmast efter den ordinarie arbetstidens slut följande övertidstimmarna i den mån de infallit före kl. 8 e. m., men för allt annat övertidsarbete — och sålunda jämväl för det arbete, som utförts nästföljande dag innan ännu 9 timmar förflutit från det arbetet närmast förut avbrutits — med 100 %.»

10. Skiljedom i tvist mellan svenska arbetsgivareföreningen, södra Sveriges stuvareförbund och Göteborgs hamnarbetskontor, å ena, samt svenska transportarbetareförbundet och Göteborgs hamnarbetarefackförening, å andra sidan, angående tillämpning av ackordsprislista; beslutad i Stockholm den 21 maj 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall, Odelstierna, Berg, Carlson* och *Thorberg*, t. f. ledamoten *Wiberg*.)

Mellan hamnarbetskontoret och fackföreningen har år 1925 slutits ett kollektivt arbets- och löneavtal, vilket avtal godkänts av övriga parter och vilket fortfarande är gällande. Till avtalet hör en ackordsprislista, vid vilken fogats ett antal anmärkningar, av vilka n:ris 16 och 19 innehålla följande bestämmelser:

»16. Extra våghjälp, då sådan erfordras, betalas med gällande timpenning.
19. Vid omhuggning från vinsch till kran eller tvärtom betalas härför behövliga extra arbetare med gällande timpenning.
— — — —

Extra arbetare betalas med Kr. 1: 05 per timma.

Övertidsarbete, som utföres på arbetsgivarens begäran, betalas utöver fastställda löner under vardagar före kl. 9 e. m. med 35 %; efter kl. 9 e. m. 50 % och å sön- och helgdagar 100 %.»

Enligt överenskommelse mellan parterna har till skiljenämnden hänskjutits att avgöra en uppkommen tvist rörande tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser.

Rörande tvistens innebörd är följande upplyst. Vid andelsföreningens företag i Ystad användes utom de fast anställda arbetarna också ett visst antal extra arbetare, vilka inkallades i mån av tillgång på arbete och vilka användes för arbeten, vilka icke krävde särskild arbetsskicklighet. Bland annat brukade sådana arbetare användas för verkställande av rengöring efter slakt. Det förekomme ofta att extra arbetare inkallades till arbete först klockan 10 förmiddagen och sedermera användes till arbete till klockan 7 à 8 eftermiddagen. I den mån härigenom en ordinarie arbetstid av $8^1/_2$ timme överskredes utbetalades övertidsersättning. Å arbetarsidan har emellertid gjorts gällande, att även om den normala arbetstiden icke överskredes, övertidsersättning skulle utgå för den del av arbetad tid, som fölle efter klockan 5 eftermiddagen. Å arbetsgivarsidan har däremot hävdats, att i nämnda fall övertidsersättning icke skulle utgå och att arbetarna själva vid avtalets uppgörande givit anvisning på att rengöringsarbete borde kunna utföras av extra arbetare på angivet sätt utan betalande av övertidsersättning.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Bestämmelserna om övertidsersättning avse otvivelaktigt icke endast arbete, som överstiger den normala arbetstiden per dag, utan också arbete, som är förlagt till annan tid än mellan klockan 6 förmiddagen och 5 eftermiddagen eller å lördagar mellan klockan 6 förmiddagen och 1 eftermiddagen. Anledning finnes icke till antagande att den i sistnämnda hänseende gällande regeln icke skulle i och för sig vara tillämplig för extra arbetare, och föreningen har icke kunnat styrka att någon bindande överenskommelse i sådant hänseende träffats med arbetarnas organisation. På grund härav prövar skiljenämnden rättvist förklara, att extra arbetare, som användas till arbete efter klockan 5 eftermiddagen eller å lördagar efter klockan 1 eftermiddagen, för tiden efter nämnda klockslag äga åtnjuta övertidsersättning enligt avtalets § 2.

12. Skiljedom i tvist mellan Sveriges bageriidkareförening, å ena, samt svenska livsmedelsarbetareförbundet, å andra sidan, angående avtals tillämplighet för vissa arbetsplatser; beslutad i Stockholm den 2 juni 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Berg*, *Carlson* och *Johanson*, t. f. ledamoten *Söder*.)

I ett mellan parterna den 12 juli 1927 upprättat kollektivavtal ha bland andra intagits följande bestämmelser:

»19. *Avlöningsformer.* För allt arbete utgår kontant lön i pengar i form av veckolön för ordinarie och timlön för övertidsarbete, beräknad å arbetares matematiskt uträknade timlön för vecka, allt i enlighet med de lokala lönetariffer, som fastställas genom och bifogas detta avtal.

---

31. *Allmänna bestämmelser.* Tvist, som under detta avtals giltighetstid uppkommer mellan arbetsgivare tillhörande Sveriges bageriidkareförening och medlem av svenska livsmedelsarbetareförbundet eller mellan organisationerna, skall ofördröjligen göras till föremål för förhandling mellan parterna och deras organisationer. Kan överenskommelse härvid icke träffas och gäller tvisten tolkning eller tillämpning av detta avtal eller till avtalet hörande lönelistor, överlämnas densamma till bindande avgörande av den centrala skiljenämnden. Sådan tvist får under inga förhållanden föranleda strejk, lockout, blockad eller bojkott, av vad slag det vara må.

Part eller dess organisation äger under inga förevändningar vägra en tvistefrågas hänskjutande till skiljedom eller deltagande i dess behandling inför skiljenämnden. Skiljenämndens beslut skall ovägerligen äga gällande kraft i den av densamma avdömda frågan.

— —

33. *Överenskommelsens giltighet för nytillträdande medlem.* Detta avtal gäller även för medlem eller avdelning, som under kollektivavtalets giltighetstid inträder såsom medlem i någon av de avtalsslutande organisationerna.»

Ifrågavarande avtal har icke tillämpats beträffande några arbetsgivare eller arbetare i Örebro med omnejd, och har ej heller för denna ort någon lokal lönetariff fastställts i samband med avtalets upprättande. Med avseende å arbetsförhållandena i denna ort har gällt ett lokalt avtal, upprättat mellan en lokal arbetsgivarsammanslutning och förbundets avdelning på platsen. Sedan nämnda arbetsgivarsammanslutning upplösts ha två förut till densamma anslutna arbetsgivare, nämligen aktiebolaget A. P. Kjellgrens bageri i Örebro och aktiebolaget Hallsbergs Bröd i Hallsberg, för sin del uppsagt det lokala avtalet till den 1 juni 1928. Dessa arbetsgivare ha samtidigt inträtt i bageriidkareföreningen.

Från bageriidkareföreningen har nu gjorts gällande, att avtalet den 12 juli 1927 skall enligt punkt 33 från och med den 1 juni 1928 tillämpas vid omförmälda två företag. Angående detta yrkande ha förhandlingar förts mellan parterna. Då dessa icke lett till något resultat, har bageriidkareföreningen med skrivelse den 10 maj 1928 till centrala skiljenämnden överlämnat att avgöra den uppkomna tvistefrågan. Inför skiljenämnden har bageriidkareföreningen förtydligat sitt yrkande därhän, att centrala skiljenämnden måtte avgiva den principförklaringen, att avtalet den 12 juli 1927 skall tillämpas vid ifrågavarande två företag, men hänvisa parterna att genom förhandlingar upprätta särskild lönetariff för Örebro med omnejd.

Å arbetarsidan har till en början blivit bestritt att skiljenämnden är behörig upptaga tvisten till prövning. Punkt 31 i avtalet kunde nämligen icke anses åsyfta andra tvister än sådana, som genom skiljenämndens dom bleve definitivt avgjorda. Uti förevarande fall skulle emellertid en skiljenämndsdom endast kunna resultera i upptagande av fria förhandlingar rörande upprättande av lönetariff. Beträffande själva tvistefrågan har å arbetarsidan gjorts gällande, att punkt 33 icke vore i förevarande fall tillämplig. Bestämmelsen i fråga kunde nämligen icke anses omfatta andra orter än sådana, där lönetariff fastställts i samband med avtalets antagande. Att på sätt å arbetsgivarsidan gjorts gällande dylik lönetariff skulle för Örebro med omnejd upprättas efteråt strede mot själva förutsättningarna för avtalets tillkomst, då nämligen avtalsförhandlingarna förts och avtalet godkänts endast av eller för de till förbundet anslutna avdelningarna å de platser, där lönetariffer upprättats i samband med avtalets tillkomst.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Vad först angår behörighetsfrågan, så enär själva tvisten rör avtalets omfattning i lokalt hänseende och således avtalets tolkning och tillämpning, finner sig centrala skiljenämnden med stöd av avtalets punkt 31 vara behörig upptaga tvisten till prövning.

Vad därefter angår själva saken finner skiljenämnden på grund av omständigheterna det böra antagas, att avtalet den 12 juli 1927 icke avsetts skola äga tillämpning annat än för vissa bestämda orter, för vilka också i samband med avtalets antagande upprättats lönetariffer. I överensstämmelse härmed måste punkt 33 anses gälla endast person eller avdelning, som å sådan ort inträder såsom medlem i avtalsslutande organisation. Med anledning härav och då avtalet från början icke varit tillämpligt inom Örebro med omnejd, finner centrala skiljenämnden den omständigheten, att ifrågavarande två arbetsgivare numera inträtt i bageriidkareföreningen, icke utgöra anledning, varför avtalet skulle vara tillämpligt vid dessa arbetsgivares företag.

Ledamoten *Berg* yttrade:

»Enligt § 19 av ifrågavarande avtal utgår arbetares lön efter de lokala lönetariffer, som fastställts genom och bifogats avtalet. Dessa lönetariffer omfatta ej Örebro och Hallsberg. Enär alltså avtalet ej äger tillämpning på dessa orter samt vid sådant förhållande förevarande tvist ej kan anses genom § 31 i avtalet hänskjuten till avgörande av centrala skiljenämnden, finner jag med bifall till arbetarpartens gjorda invändning skiljenämnden ej vara behörig att till prövning upptaga tvisten.

Överröstad härutinnan, instämmer jag i huvudsaken med skiljenämndens övriga ledamöter.»

18. Skiljedom i tvist mellan Ystadsortens andelsslakteriförening u. p. a., å ena, och svenska livsmedelsarbetareförbundet och dess avdelning nr 19, å andra sidan, angående rätt till semester; beslutad i Stockholm den 2 juni 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Berg*, *Carlson* och *Johanson*, t. f. ledamoten *Söder*.)

I ett den 26 november 1927 mellan slakteriföreningen och avdelningen upprättat kollektivt löne- och arbetsavtal, vilket fortfarande är gällande, ha upptagits bland andra följande bestämmelser:

»§ 2.

Avlöningen räknas per vecka och utgår för yrkeskunnig manlig slakteri- och charkuteriarbetare kr. 50: — samt utbetalas vid jul kr. 26: — per man för fast anställda eller proportionellt vid möjlig avgång ur arbete under året.

Extra arbetare betalas med kr. 1: 05 per timme.

Övertidsarbete, som utföres på arbetsgivarens begäran, betalas utöver fastställda löner under vardagar före kl. 9 e. m. med 35 %; efter kl. 9 e. m. 50 % och å sön- och helgdagar 100 %.

§ 6. Semester.

Arbetare, som varit anställd hos arbetsgivaren i 1 år erhåller 6 arbetsdagars semester. som kan uttagas i en följd och med full lön, som utbetalas vid semesterns början. Semestern uttages under tiden maj—september.

Arbetare, som varit anställd 6 månader den 30:de september erhåller 3 dagars semester.»

I skrivelse den 23 maj 1928 ha parterna till skiljenämnden hänskjutit att avgöra en mellan dem uppkommen tvist rörande tillämpningen av § 6 i avtalet.

Angående tvistens innebörd är följande upplyst: Vid företaget användes utom de ordinarie arbetarna även ett antal extra arbetare, som inkallades i mån av tillgång på arbete och användes för arbeten, för vilka icke fordrades särskild skicklighet. Av dessa extra arbetare hade 4 st. vid namn Albert Rosengren, Herman Bertilsson, Nils Åkesson och Axel Persson alltsedan våren eller sommaren 1926 haft mera sammanhängande arbete hos föreningen. Å arbetarsidan har gjorts gällande, att på grund av den sammanhängande sysselsättning, som dessa arbetare haft hos föreningen, desamma i själva verket varit fast anställda hos denna och följaktligen borde vara berättigade till semester för år 1928. Häremot har å arbetsgivarsidan gjorts gällande, att ifrågavarande 4 arbetare långt ifrån haft ständig sysselsättning hos föreningen, att desamma följaktligen fortfarande varit att anse såsom extra arbetare och att de därför icke heller vore berättigade till semester.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

På grund av vad i målet blivit upplyst rörande den omfattning, vari ifrågavarande 4 arbetare beretts arbete hos föreningen, finner skiljenämnden, att desamma böra anses ha sedan åtminstone ett år tillbaka haft sådan anställning hos föreningen, att de äro enligt § 6 i avtalet berättigade att för år 1928 komma i åtnjutande av sex arbetsdagars semester.

14. Skiljedom i tvist mellan svenska arbetsgivareföreningen, Norrlands stuvareförbund och Sundsvalls förenade stuveri aktiebolag, å ena, samt svenska transportarbetareförbundet ävensom dess avdelningar n:r 8 och 10, å andra sidan, angående fråga om viss överenskommelses karaktär av tillägg till kollektivavtal; beslutad i Stockholm den 7 juni 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall*, *Odelstierna*, *Berg*, *Carlson* och *Johanson*, t. f. ledamoten *Wiberg*.)

Arbetsförhållandena inom stuverifacket äro beträffande Sundsvalls tullkammardistrikt reglerade genom ett mellan Sundsvalls förenade stuveri aktiebolag och svenska transportarbetareförbundets avdelning n:r 8 i Sundsvall upprättat och av övriga parter godkänt kollektivavtal, vilket träffats genom uppgörelse den 12 och 13 april 1926. Avtalet har sedan prolongerats dels efter uppgörelse den 16 och 17 december 1926 att med vissa ändringar gälla under 1927 och dels till följd av utebliven uppsägning under 1927 att gälla i oförändrat skick under 1928. Förutom de arbeten, som avses i detta kollektivavtal, utföras en del arbeten i Sundsvalls stad av föreningen Hamnarbete u. p. a., vilken är ansluten till transportarbetareförbundet såsom dess avdelning n:r 10. De arbeten föreningen utför utgöras företrädesvis av lossnings- och lastningsarbeten å styckegodsbåtar, som anlöpa Sundsvalls hamn. Rörande fördelningen av arbetet i hamnen träffades vid förhandlingar den 18 juni 1926 mellan representanter för svenska arbetsgivareföreningen, Norrlands stuvareförbund och Sundsvalls förenade stuveri aktiebolag, å ena, samt svenska transportarbetareförbundet, dess avdelning n:r 8 i Sundsvall samt föreningen Hamnarbete u. p. a., å andra sidan, följande överenskommelse:

»I Sundsvall bibehålles den vid Rosenborgs kolbrygga gående geografiska gränsen, utanför vilken stuveriarbetarna (härmed avses medlemmar i avd. n:r 8) utföra allt arbete. Stuveriarbetarna handhava dock dels allt arbete med trä, massa och papper vid stadens kajer, då kvantiteterna överstiga 40 stds. resp. 150 ton, dels när ett arbete påbörjas vid kajen men skall slutföras ute i distriktet eller när det börjas i distriktet för att slutföras vid kajen. Allt annat arbete inom ovan angivna gräns tillfaller hamnarbetarna (härmed avses medlemmar i avd. n:r 10).»

Tvist har nu uppkommit angående innebörden av denna överenskommelse, och har denna tvist, enligt av samtliga intressenter träffad bestämmelse, av huvudorganisationerna i skrivelse den 18 maj 1928 hänskjutits till centrala skiljenämndens avgörande.

Beträffande tvistens innebörd och parternas olika ståndpunkter är följande upplyst. Å arbetarsidan har hävdats, att då viss uppsägningstid icke finnes fastställd i överenskommelsen, densamma kan uppsägas, när någon av parterna det finner för gott. Å arbetsgivarsidan har häremot gjorts gällande, att överenskommelsen vore ett komplement till ovan angivna kollektivavtal och att densamma på grund härav icke kunde uppsägas annat än i samband med detta. I omförmälda skrivelse hava parterna preciserat den fråga, varom skiljenämnden hade att döma, på det sättet, att till skiljenämnden överlämnades att avgöra, dels huruvida överenskommelsen den 18 juni 1926 vore att betrakta såsom ett komplement till omförmälda kollektivavtal och dels, därest denna fråga besvarades jakande, huruvida överenskommelsen kunde uppsägas på annat sätt än i samband med kollektivavtalet.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Enär överenskommelsen den 18 juni 1926 berör en part, som icke deltagit i kollektivavtalet, nämligen föreningen Hamnarbete u. p. a., kan nämnda överenskommelse icke i och för sig betraktas såsom ett komplement till kollektivavtalet och, såvitt utrett är, har ej heller vid överenskommelsens träffande avtalats eller förutsatts, att densamma med avseende å uppsägning skulle utgöra dylikt komplement. Centrala skiljenämnden prövar följaktligen rättvist förklara, att ifrågavarande överenskommelse i det avseende, varom nu är fråga, ej är att anse såsom komplement till kollektivavtalet.

15. Skiljedom i tvist mellan Göteborgs köpmäns arbetsgivareförbund, å ena, samt Göteborgs speditionsarbetares fackförening, å andra sidan, angående dels arbetstids förläggning och dels ersättning för väntetid; beslutad i Stockholm den 7 juni 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall*, *Odelstierna*, *Berg*, *Carlson* och *Johanson*, t. f. ledamoten *Wiberg*.)

Den 20 maj 1925 har mellan parterna träffats ett kollektivavtal rörande arbets- och löneförhållanden vid speditioner, vilket avtal fortfarande är gällande. I nämnda avtal hava upptagits, bland andra, följande bestämmelser:

»§ 2.

Arbetstiden.

Den ordinarie arbetstiden förlägges mellan kl. 7 f. m. och kl. 5 e. m. efter överenskommelse mellan vidkommande arbetsgivare och arbetare; dock skall, då arbetsgivaren påfordrar ordinarie arbetstidens utsträckning till kl. 5 e. m. utan övertidsbetalning, tillsägelse härom ske dagen förut och arbetstiden börja tidigast kl. 8 f. m.

§ 4.

Timbetalning.

Timlön utgår med kr. 1: 25 per timme.

§ 6.

Ersättning för övertidsarbete.

När så av arbetsgivaren begäres, utföres arbete å annan tid än den ordinarie arbetstiden, varvid följande övertidsprocent, beräknad å den ordinarie lönen utgår:

60 % för arbete under vardag,

100 % för arbete under sön- och helgdag.

Med sön- och helgdag avses tiden från kl. 4 e. m. lördag eller annan dag före helgdag, då ordinarie arbetstiden samma dag varit förlagd mellan kl. 7 f. m.—4 e. m., samt från kl. 5 e. m., då densamma varit förlagd mellan kl. 8 f. m.—5 e. m., och till kl. 6 f. m. nästpåföljande vardag.

§ 7.

Ersättning för väntetid.

Ersättning för väntetid utgår endast, då arbetsgivaren uttryckligen angiver, att arbetaren skall hålla sig till hans disposition efter ordinarie arbetstidens slut och då väntetiden uppgår till minst en timme. Ersättning utgår med gällande timlön.»

Sedan i två olika avseenden tvist uppkommit rörande tolkningen och tillämpningen av nämnda bestämmelser, ha parterna i skrivelse den 22 maj 1928 till centrala skiljenämnden överlämnat att avgöra de sålunda uppkomna tvistefrågorna.

Angående tvistefrågornas innebörd är följande upplyst:

1) Å arbetarsidan har hävdats, att bestämmelserna i avtalets § 2 innebure, att den ordinarie arbetstiden skall sluta kl. 4 e. m. och att dess utsträckande till kl. 5 e. m. skall, under iakttagande av i avtalet angivna förutsättningar om tillsägelse dagen förut och arbetets början tidigast kl. 8 f. m., kunna äga rum endast för utförande av s. k. tullarbete. Å arbetsgivarsidan har däremot gjorts gällande, att den ordinarie arbetstiden skall under nämnda förutsättningar kunna utsträckas till kl. 5 e. m. för utförande icke blott av tullarbete utan, där det påfordras, jämväl av annat arbete.

2) Å arbetarsidan har gjorts gällande, att då enligt § 7 ersättning för väntetid bestämts att utgå med gällande timlön, därmed avsåges ersättningens beräknande efter de grunder, som i § 6 fastställts för övertidsarbete. Häremot har å arbetsgivarsidan hävdats, att ersättningen för väntetid alltid skall utgå med den i § 4 angivna timlönen av 1 kr. 25 öre.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvistefrågorna följande

Dom.

Vad angår frågan om den ordinarie arbetstidens förläggning, så enär den å arbetarsidan hävdade uppfattningen om avtalets innebörd, vilken strider mot avtalets avfattning, även motsäges av vad som förekommit vid de förhandlingar, vilka föregått avtalets tillkomst, prövar skiljenämnden rättvist förklara, att den ordinarie

arbetstidens utsträckande till kl. 5 e. m. må under de i § 2 angivna förutsättningarna påfordras jämväl för utförande av annat arbete än tullarbete.

Beträffande ersättningen för väntetid framgår av § 6, jämförd med § 2, att övertidsersättning skall utgå för allt arbete, som utföres efter kl. 4 e. m., respektive kl. 5 e. m., oavsett huru lång tid vederbörande arbetare arbetat före nämnda klockslag. Övertidsersättningen innefattar således även ersättning för oläglig arbetstid. Enligt § 7 kan ersättning för väntetid icke ifrågakomma för annan tid, än som faller efter ovannämnda klockslag. På grund härav kan det icke antagas, att parternas mening varit, att ersättning för väntetid skall utgå med lägre belopp, än som skulle hava tillkommit vederbörande arbetare, om arbete utförts under motsvarande tid. Skiljenämnden prövar följaktligen rättvist förklara, att ersättning för väntetid skall utgå med den timlön, vartill vederbörande arbetare, med iakttagande av bestämmelserna i § 6 om gottgörelse för övertidsarbete, skulle varit berättigad för utfört arbete.

Beträffande den senare tvistefrågan var ledamoten *Berg*, med vilken ledamoten *Cronvall* instämde, av skiljaktig mening och anförde:

»Enligt § 7 av föreliggande avtal skall ersättning för väntetid utgå med gällande timlön. En tolkning av dessa ordalag i enlighet med arbetarpartens mening kan desto mindre godkännas som, därest det avsetts att ersättningen skulle vara lika med den för övertidsarbete, det med hänsyn till föregående bestämmelsers i avtalet uppställning och innehåll varit både naturligt och mera riktigt, att ordalag valts, som närmare överensstämt med denna arbetarpartens mening. Vad i målet upplysts rörande tillkomsten av de valda ordalagen giver icke heller stöd för en sådan tolkning utan tvärtom för att ersättning för väntetid, när sådan enligt § 7 utgår, skall beräknas efter timlön utan förhöjning för övertid.

På grund härav och då en dylik beräkning ej kan anses oskälig, finner jag, med ogillande av arbetarpartens yrkande, att ersättning för väntetid enligt § 7 skall beräknas på sätt arbetsgivarparten påstått.»

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Juni månad år 1928.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under juni månad.

Översikt av verksamheten under juni månad 1928.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	juni 1928	maj 1928	juni 1927
Stockholms stad	4 230	1 742	1 602	3 524	3 393	2 344	7 754	5 135	3 946	151	142	143
Stockholms län	2 088	984	946	739	800	532	2 827	1 784	1 478	158	162	145
Uppsala stad o. län	394	191	131	133	174	94	527	365	225	144	163	139
Södermanlands län	452	303	223	370	368	229	822	671	452	123	104	151
Östergötlands län	874	418	362	504	432	289	1 378	850	651	162	146	166
Norrköping	439	159	155	121	128	92	560	287	247	195	172	220
Jönköpings län	271	135	103	397	310	241	668	445	344	150	151	145
Kronobergs län	57	53	44	65	69	53	122	122	97	100	94	106
Norra Kalmar län	115	72	69	36	52	31	151	124	100	122	140	196
Södra Kalmar län	452	245	233	119	103	73	571	348	306	164	143	168
Gotlands län	75	68	49	81	112	59	156	180	108	87	78	98
Blekinge län	505	220	175	260	228	138	765	448	313	171	154	120
Kristianstads län	540	467	350	368	486	249	908	953	599	95	87	95
Malmöhus län: Malmö	1 668	449	392	1 250	967	608	2 918	1 416	1 000	206	187	215
Malmöhus län: Lund	258	78	78	82	55	52	340	133	130	256	193	319
Malmöhus län: Landskrona	284	147	143	32	34	19	316	181	162	175	142	242
Malmöhus län: Hälsingborg	792	325	319	296	252	176	1 088	577	495	189	156	223
Malmöhus län: Ystad	172	79	68	57	55	36	229	134	104	171	183	146
Malmöhus län: Trälleborg	388	295	294	63	52	49	451	347	343	130	145	145
Malmöhus län: Eslöv	206	147	136	39	42	27	245	189	163	130	133	125
Malmöhus län: Skurup	45	78	27	13	43	6	58	121	33	48	59	95
Malmöhus län: Vellinge	68	52	49	15	20	13	83	72	62	115	106	115
Hallands län	270	126	95	91	110	67	361	236	162	153	123	127
Göteborgs o. Boh. l.	228	183	129	146	206	91	374	389	220	96	119	144
Göteborg	4 061	1 655	1 604	918	964	556	4 979	2 619	2 160	190	189	255
Älvsborgs län	264	177	133	105	189	104	369	366	237	101	97	155
Skaraborgs län	310	231	140	229	308	139	539	539	279	100	95	91
Värmlands län	272	112	86	136	197	105	408	309	191	132	128	119
Örebro län	973	249	181	324	350	227	1 297	599	408	217	141	140
Västmanlands län	547	248	183	255	244	180	802	492	363	163	135	144
Kopparbergs län	279	157	155	235	240	165	514	397	320	129	143	155
Gävleborgs län	530	154	154	137	112	103	667	266	257	251	234	267
Västernorrlands l.	547	224	221	63	72	36	610	296	257	206	306	199
Jämtlands län	119	24	24	180	198	166	299	222	190	135	121	125
Västerbottens län	167	84	82	132	164	120	299	248	202	121	133	142
Norrbottens län	87	59	55	105	131	83	192	190	138	101	141	116
Tills. juni 1928	**23 027**	**10 390**	**9 190**	**11 620**	**11 660**	**7 552**	**34 647**	**22 050**	**16 742**	**157**	—	—
» maj 1928	*26 244*	*13 068*	*11 526*	*12 955*	*13 760*	*8 863*	*39 199*	*26 828*	*20 389*	—	*146*	—
» juni 1927	23 537	9 866	8 727	10 718	11 380	7 173	34 255	21 246	15 900	—	—	161
» » 1926	22 454	9 192	8 240	11 056	11 054	7 007	33 510	20 246	15 247	—	—	—
» » 1925	23 308	11 125	10 127	11 145	10 603	6 992	34 453	21 728	17 119	—	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					juni 1928	maj 1928	juni 1927	juni 1928	maj 1928	juni 1927
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	3 598	3 735	3 589	2 742	104	102	96	76	78	76
Industri och hantverk	5 566	5 820	1 272	1 094	458	551	698	86	88	88
Sjöfart och fiske	4 367	4 508	2 245	2 203	201	193	232	98	98	98
Handel och samfärdsel	2 511	2 635	1 709	1 615	154	192	196	94	87	94
Husligt arbete	—	—	1	1	—	.	.	.	.	—
Annat arbete	5 803	6 329	1 574	1 535	402	247	311	98	99	99
Summa	**21 845**	**23 027**	**10 390**	**9 190**	**222**	**201**	**239**	**88**	**88**	**88**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	508	513	1 148	454	45	50	36	40	44	32
Industri och hantverk	543	598	337	232	177	218	177	69	63	66
Sjöfart och fiske	335	359	218	194	165	160	143	89	88	85
Handel och samfärdsel	1 735	1 857	2 425	1 665	77	88	80	69	66	64
Husligt arbete	5 517	7 174	7 504	4 980	96	91	89	66	67	67
Annat arbete	1 109	1 119	28	27	.	.	.	.	.	.
Summa	**9 747**	**11 620**	**11 660**	**7 552**	**100**	**94**	**94**	**65**	**64**	**63**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 106	4 248	4 737	3 196	90	90	81	67	70	65
Jordbruk	3 988	4 127	4 693	3 152	88	88	79	67	70	65
Skogshushållning	118	121	44	44	.	.	.	.	.	.
Industri och hantverk	6 109	6 418	1 609	1 326	399	478	565	82	83	82
Gruvdrift och malmförädling . . .	624	630	7	7	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	241	252	45	48	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	1 382	1 446	365	253	396	511	1042	69	81	75
Trävaruindustri	315	331	46	38	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	1 706	1 813	521	494	348	468	407	95	92	92
Läder-, hår- och gummiindustri . .	108	121	24	15	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	127	130	13	8	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	305	337	96	67	.	255	226	.	57	66
Närings- och njutningsmedelsindustri	408	424	191	133	222	371	288	70	66	70
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	74	87	26	26	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	92	92	24	19	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	64	65	23	18	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	663	690	228	205	303	379	610	90	86	87
Sjöfart och fiske	4 702	4 867	2 463	2 397	198	191	224	97	97	97
Handel och samfärdsel	4 246	4 492	4 134	3 280	109	129	126	79	74	76
Kontors-, bank- o. d. personal . .	406	412	132	103	312	394	372	78	79	75
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 091	1 125	335	271	336	423	422	81	84	80
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 191	1 302	1 827	1 261	71	85	76	69	69	64
Transportarbetare	1 387	1 468	1 465	1 382	100	113	118	94	82	93
Allmän och litterär verksamhet . .	163	174	257	155	68	84	68	60	55	52
Ej särskilt specificerade	8	11	118	108	9	.	.	92	.	.
Husligt arbete	5 517	7 174	7 505	4 981	96	91	89	66	67	67
Annat arbete	6 912	7 448	1 602	1 562	465	269	361	98	99	99
Summa	**31 592**	**34 647**	**22 050**	**16 742**	**157**	**146**	**161**	**76**	**76**	**75**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 1 663 platser, varav 1 286 manliga och 377 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 737, 1 415 och 322 samt under nästlidna månad resp. 2 955, 2 451 och 504.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	3 614	3 545	2 698	121	44	44	630	7	7	241	45	43	1 404	349	239
1	Stockholms stad	37	2	1	—	—	—	3	—	—	22	—	—	372	121	90
2	Stockholms län	844	661	634	28	19	19	7	—	—	15	1	1	145	20	15
3	Uppsala stad och län	223	149	99	1	—	—	1	—	—	2	—	—	20	8	3
4	Södermanlands län	178	203	128	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	11	7
5	Östergötlands län	292	306	257	9	4	4	5	1	1	69	2	2	36	8	4
6	Norrköping	60	35	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	1	1
7	Jönköpings län	53	48	26	1	—	—	—	—	—	33	19	19	36	5	5
8	Kronobergs län	31	39	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
9	Kalmar län	102	105	98	1	—	—	—	—	—	8	2	2	13	5	1
10	Gotlands län	30	38	23	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
11	Blekinge län	88	112	70	—	—	—	—	—	—	4	—	—	16	—	—
12	Kristianstads län	314	394	283	2	—	—	—	—	—	13	5	5	17	5	3
13	Malmöhus län: Malmö	53	82	49	—	—	—	—	—	—	2	—	—	118	26	12
14	Hälsingborg	55	46	41	—	—	—	20	—	—	3	—	—	16	2	1
15	Övriga anstalter	362	422	342	—	—	—	—	—	—	5	—	—	113	28	28
16	Hallands län	72	71	40	1	—	—	2	—	—	2	—	—	7	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	58	81	40	—	—	—	—	—	—	—	3	3	16	6	3
18	Göteborgs stad	126	93	84	—	—	—	—	—	—	5	—	—	217	47	37
19	Älvsborgs län	66	72	44	1	—	—	—	—	—	—	—	—	25	22	7
20	Skaraborgs län	128	171	92	—	—	—	—	—	—	1	5	5	13	11	2
21	Värmlands län	39	57	38	2	—	—	—	—	—	33	1	—	9	—	—
22	Örebro län	140	164	98	48	6	6	370	5	5	9	4	3	61	1	1
23	Västmanlands län	177	155	112	3	1	1	112	1	1	5	—	—	30	7	7
24	Kopparbergs län	28	19	17	—	—	—	95	—	—	6	3	3	14	6	6
25	Gävleborgs län	12	7	7	1	—	—	15	—	—	2	—	—	15	1	1
26	Västernorrlands län	6	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	6	3
27	Jämtlands län	23	4	4	18	14	14	—	—	—	1	—	—	4	—	—
28	Västerbottens län	17	8	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	513	1 148	454	—	—	—	—	—	—	11	—	—	42	16	14
1	Stockholms stad	1	26	26	—	—	—	—	—	—	11	—	—	35	8	6
2	Stockholms län	61	114	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	32	44	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	22	75	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	39	82	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
6	Norrköping	7	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	7	17	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	6	9	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	15	28	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	1	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	14	50	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	43	112	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	2	71	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	7
14	Hälsingborg	10	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	37	70	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	6	21	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	33	38	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	3	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
19	Älvsborgs län	1	20	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	26	82	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	19	43	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	32	73	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	44	68	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	8	19	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	7	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	3	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	10	11	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	23	30	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
325	**46**	**38**	**1 813**	**521**	**494**	**108**	**16**	**9**	**103**	**5**	**5**	**130**	**7**	**6**	**261**	**63**	**55**	**81**	**19**	**19**	
44	10	9	745	97	92	18	7	—	2	—	—	17	1	1	44	11	11	19	—	—	1
24	9	9	174	56	53	3	—	—	7	—	—	9	1	1	18	3	1	—	—	—	2
3	6	2	12	2	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	15	1	1	—	—	—	3
6	—	—	7	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	4
10	3	3	69	12	12	3	—	—	—	—	—	4	—	—	8	—	—	—	—	—	5
9	—	—	90	22	22	—	1	1	46	—	—	1	—	—	7	—	—	—	—	—	6
8	—	—	12	11	8	7	1	1	3	—	—	3	—	—	3	—	—	5	—	—	7
—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
10	3	3	6	4	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	3	3	9
—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	10
3	—	—	11	2	1	3	—	—	—	—	—	4	—	—	6	—	—	—	—	—	11
11	—	—	39	26	26	2	—	—	—	—	—	1	—	—	5	1	—	—	—	—	12
21	1	—	139	17	14	11	—	—	4	—	—	16	2	1	43	2	1	29	—	—	13
1	—	—	44	2	2	7	—	—	1	—	—	5	—	—	6	—	—	2	9	9	14
6	—	—	58	12	12	32	6	6	4	—	—	2	—	—	29	31	31	2	6	6	15
8	—	—	46	15	15	3	—	—	6	—	—	6	—	—	4	—	—	—	—	—	16
4	—	—	27	25	20	—	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	3	—	—	17
107	10	8	159	104	101	9	1	1	18	2	2	24	2	2	23	3	3	15	1	1	18
5	1	1	21	3	3	—	—	—	6	2	2	7	—	—	3	1	1	—	—	—	19
1	—	—	7	4	4	2	—	—	1	—	—	1	—	—	15	7	4	6	—	—	20
2	—	—	3	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	4	1	1	—	—	—	21
14	—	—	17	2	2	3	—	—	—	—	—	19	1	1	4	—	—	—	—	—	22
1	—	—	38	25	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	23
1	—	—	22	37	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	24
10	1	1	6	13	13	2	—	—	—	—	—	4	—	—	9	1	1	—	—	—	25
9	—	—	31	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	26
1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	27
5	2	2	15	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
1	—	—	8	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29
6	—	—	—	—	—	**13**	**8**	**6**	**27**	**8**	**3**	**207**	**89**	**61**	**163**	**128**	**78**	**6**	**7**	**7**	
4	—	—	—	—	—	2	5	5	6	4	2	94	38	25	61	62	42	3	4	4	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	3	3	7	5	5	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	7	3	—	—	—	5
1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	1	1	1	4	2	1	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4	3	4	7	3	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	4	—	—	4	—	—	54	27	20	56	10	4	—	2	2	13
—	—	—	—	—	—	6	—	—	4	—	—	4	2	—	5	4	1	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	4	2	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	4	2	—	—	—	17
1	—	—	—	—	—	1	1	1	6	1	1	14	5	1	13	16	10	1	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	2	1	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	1	1	2	3	3	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	2	1	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**35**	**2**	**2**	**62**	**17**	**16**	**627**	**175**	**161**	**4508**	**2245**	**2203**	**293**	**84**	**69**
1	Stockholms stad	10	—	—	18	15	14	173	103	89	501	353	338	113	42	30
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	44	1	1	92	21	21	7	3	3
3	Uppsala stad och län	1	—	—	1	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	2	2	4	—	—	26	—	—	36	21	21	2	—	—
5	Östergötlands län	1	—	—	1	—	—	20	3	3	4	—	—	4	2	2
6	Norrköping	3	—	—	7	—		3	—	—	81	61	61	1	—	—
7	Jönköpings län	1	—	—	—	—	—	3	7	7	—	—	—	4	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	5	2	2	289	134	130	2	2	2
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	22	21	—	—	—
11	Blekinge län	1	—	—	1	—	—	13	—	—	153	66	66	1	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	12	—	—	14	9	9	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	2	—	—	6	—	—	145	9	9	247	135	131	65	6	6
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	6	—	—	458	235	235	—	—	—
15	Övriga anstalter	1	—	—	—	—	—	18	3	3	229	121	121	1	1	1
16	Hallands län	—	—	—	1	—	—	4	—	—	53	20	20	1	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	1	—	—	2	—	—	37	22	20	—	1	—
18	Göteborgs stad	11	—	—	18	2	2	91	35	35	1530	692	680	76	24	22
19	Älvsborgs län	1	—	—	—	—	—	8	9	9	1	—	—	1	1	1
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	5	—	—	2	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	1	—	—	3	—	—	25	27	25	2	—	—
22	Örebro län	2	—	—	1	—	—	4	1	1	1	—	—	4	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	19	—	—	4	2	2	1	1	1
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	1	—	—	2	—	—	14	—	—	274	103	103	3	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	332	120	120	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	1	1	3	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88	56	54	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	24	24	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**57**	**22**	**17**	**3**	**6**	**2**	**63**	**53**	**44**	**359**	**218**	**194**	**119**	**48**	**34**
1	Stockholms stad	8	7	3	2	3	1	7	43	35	236	146	132	58	35	25
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	7	—	—	8	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	9	4	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	6	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	3	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	34	4	4	—	1	—	47	10	9	10	7	3	47	8	7
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	5	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	6	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
18	Göteborgs stad	6	6	5	1	2	1	1	—	—	69	35	30	1	3	—
19	Älvsborgs län	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	2	2	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
826	**173**	**156**	**109**	**78**	**69**	**1359**	**1266**	**1218**	**39**	**11**	**10**	**9**	**97**	**93**	**—**	**1**	**1**	**6 329**	**1 574**	**1 535**	
386	93	82	44	30	24	396	412	382	15	7	6	—	53	53	—	1	1	1 251	384	379	1
24	9	8	10	5	5	123	34	34	2	—	—	—	—	—	—	—	—	512	141	141	2
7	1	1	—	2	2	21	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81	15	14	3
8	—	—	2	1	1	21	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	54	54	4
10	—	—	6	—	—	68	29	28	1	—	—	—	—	—	—	—	—	254	48	46	5
10	3	3	1	1	1	38	12	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51	23	23	6
3	6	3	—	3	3	12	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81	28	25	7
—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	9	9	8
4	—	—	1	—	—	9	15	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	42	42	9
—	—	—	4	4	3	11	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	10
10	—	—	2	1	1	30	16	14	2	—	—	—	—	—	—	—	—	157	23	23	11
8	4	3	2	2	1	30	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	12	11	12
101	3	3	6	—	—	106	109	109	4	—	—	—	—	—	—	—	—	550	57	57	13
7	2	2	2	1	1	22	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	137	22	22	14
16	8	8	—	—	—	55	181	180	—	1	1	—	—	—	—	—	—	488	56	56	15
6	—	—	—	—	—	12	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	6	6	16
2	—	—	1	2	2	19	8	7	—	1	1	—	—	—	—	—	—	54	34	33	17
198	35	34	12	8	8	242	354	346	14	2	2	9	44	40	—	—	—	1 157	196	196	18
—	—	—	1	1	—	8	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	63	63	19
9	1	1	—	1	1	15	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	101	29	29	20
2	—	—	—	1	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	142	23	20	21
—	1	1	2	—	—	20	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	254	55	54	22
4	3	3	4	3	3	19	9	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	124	41	19	23
—	—	—	4	5	5	13	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	95	83	83	24
3	—	—	1	3	3	26	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130	16	16	25
4	3	3	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	148	87	87	26
2	—	—	3	4	4	15	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	—	27
2	1	1	—	—	—	15	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	5	5	28
—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	22	22	29
299	**162**	**115**	**1193**	**1749**	**1192**	**109**	**190**	**164**	**135**	**246**	**145**	**2**	**21**	**15**	**7 174**	**7 504**	**4 980**	**1 119**	**28**	**27**	
125	69	38	399	493	351	45	117	96	63	94	46	2	20	15	1 958	2 219	1 492	404	—	—	1
6	4	4	117	125	92	2	—	—	9	7	6	—	—	—	511	542	867	—	—	—	2
—	1	1	12	16	13	—	—	—	1	2	1	—	—	—	85	111	55	2	—	—	3
1	—	—	22	25	21	1	—	—	2	5	5	—	—	—	271	256	167	40	3	3	4
12	3	3	31	54	44	3	4	4	6	11	8	—	—	—	356	264	181	49	3	3	5
3	1	—	1	12	11	—	3	2	2	1	1	—	—	—	89	94	67	12	—	—	6
4	8	8	28	115	110	2	1	1	9	8	6	—	—	—	295	144	96	44	11	11	7
—	—	—	9	10	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	50	38	—	—	—	8
—	—	—	22	24	20	—	—	—	—	2	1	—	—	—	104	99	71	11	—	—	9
1	—	—	31	44	26	3	2	2	2	3	2	—	—	—	40	49	25	—	—	—	10
3	2	2	19	40	27	2	1	1	1	1	1	—	—	—	217	134	93	—	—	—	11
5	1	1	76	114	65	2	4	4	—	4	4	—	—	—	231	240	139	2	—	—	12
94	27	22	85	90	53	7	19	16	8	13	9	—	1	—	549	670	440	246	—	—	13
4	5	5	28	61	27	—	8	4	—	9	6	—	—	—	178	152	124	49	—	—	14
3	4	4	17	38	27	9	5	5	—	3	3	—	—	—	185	171	120	39	—	—	15
—	—	—	2	16	7	1	3	3	—	4	4	—	—	—	66	65	48	14	—	—	16
4	2	—	22	37	18	—	1	1	4	8	2	—	—	—	65	114	59	16	1	—	17
19	14	6	50	80	24	18	23	17	8	25	3	—	—	—	556	747	457	147	—	—	18
1	—	—	10	31	18	—	—	—	1	5	4	—	—	—	85	130	74	1	—	—	19
4	3	3	11	26	10	—	1	1	5	13	7	—	—	—	165	180	96	13	—	—	20
1	1	1	18	19	10	—	—	—	2	2	2	—	—	—	96	130	76	—	—	—	21
5	3	3	17	27	16	6	1	1	4	4	4	—	—	—	231	228	165	18	10	10	22
2	4	4	21	32	27	4	1	1	1	6	6	—	—	—	178	131	102	—	—	—	23
—	—	—	73	75	54	2	1	1	3	5	4	—	—	—	148	140	100	—	—	—	24
—	9	9	14	16	16	1	2	2	1	2	1	—	—	—	100	75	67	12	—	—	25
1	—	—	10	14	10	—	—	—	1	1	1	—	—	—	37	50	20	—	—	—	26
1	1	1	25	73	60	1	2	2	2	8	8	—	—	—	141	103	90	—	—	—	27
—	—	—	13	26	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93	105	78	—	—	—	28
—	—	—	10	16	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94	111	73	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 maj 1928.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. .	47	1 901	4 202	**6 103**	28	152	**180**	**2·9**	3·2
Bleck- o. plåtslagareförb. .	39	1 718	—	**1 718**	181	—	**181**	**10·5**	21·8
Bokbindareförbundet . . .	20	1 254	2 835	**4 089**	82	106	**188**	**4·6**	5·2
Bryggeriindustriarb.-förb. .	46	3 192	794	**3 986**	91	56	**147**	**3·7**	5·0
Byggnadsträarbetareförb. .	116	10 109	—	**10 109**	1 973	—	**1 973**	**19·5**	28·9
De förenade förbunden . .	42	2 899	887	**3 786**	256	79	**335**	**8·8**	10·9
Elektriska arbetareförb. . .	71	3 076	—	**3 076**	398	—	**398**	**12·9**	16·3
Gjutareförbundet	87	3 998	2	**4 000**	159	—	**159**	**4·0**	5·3
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	268	23 199	2 895	**26 094**	3 905	426	**4 331**	**16·6**	26·7
Gruvindustriarbetareförb. .	14	1 385	—	**1 385**	361	—	**361**	**26·1**	18·1
Handelsarbetareförb. . . .	158	8 413	3 052	**11 465**	718	100	**818**	**7·1**	7·6
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	14	245	629	**874**	26	65	**91**	**10·4**	11·1
Hattarbetare	7	113	330	**443**	8	40	**48**	**10·8**	13·6
Pälsvaruarbetare	7	132	299	**431**	18	25	**43**	**10·0**	7·8
Kommunalarbetareförb. . .	147	16 240	1 624	**17 864**	335	14	**349**	**2·0**	4·0
Litografiska förbundet . .	7	1 097	32	**1 129**	15	1	**16**	**1·4**	1·7
Livsmedelsarbetareförb. . .	76	6 637	1 886	**8 523**	667	162	**829**	**9·7**	12·1
Metallindustriarb.-förb. . .	210	76 600	4 063	**80 663**	4 973	201	**5 174**	**6·4**	8·1
Järnbruksarbetare . . .	59	16 560	6	**16 566**	1 129	—	**1 129**	**6·8**	9·4
Verkstadsarbetare . . .	151	60 040	4 057	**64 097**	3 844	201	**4 045**	**6·3**	7·7
Murareförbundet . . .	49	2 155	—	**2 155**	129	—	**129**	**6·0**	13·6
Måleriarbetareförbundet . .	43	1 998	1	**1 999**	215	—	**215**	**10·8**	21·2
Pappersindustriarb.-förb. .	115	22 495	849	**23 344**	1 027	45	**1 072**	**4·6**	5·6
Sadelm.- o. tapetseraref. .	23	712	25	**737**	100	—	**100**	**13·6**	10·6
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	41	6 019	2 739	**8 758**	418	111	**529**	**6·0**	6·8
Stenindustriarbetareförb. .	90	5 558	—	**5 558**	239	—	**239**	**4·3**	4·9
Sågverksindustriarb.-förb. .	234	19 604	22	**19 626**	2 942	8	**2 950**	**15·0**	25·9
Textilarbetareförbundet . .	58	5 487	8 339	**13 826**	184	160	**344**	**2·5**	2·8
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	530	1 970	**2 500**	20	142	**162**	**6·5**	8·4
Transportarbetareförb. . .	65	8 070	48	**8 118**	784	17	**801**	**9·9**	14·8
Träindustriarbetareförb. . .	93	5 886	33	**5 919**	556	—	**556**	**9·4**	9·7
Tunnbinderiarbetareförb. .	15	242	—	**242**	17	—	**17**	**7·0**	10·4
Typografförbundet	22	3 917	301	**4 218**	121	28	**149**	**3·5**	5·4
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	27	1 149	—	**1 149**	185	—	**185**	**16·1**	26·7
Summa	**2 247**	**245 785**	**37 228**	**283 013**	**21 105**	**1 873**	**22 978**	**8·1**	**11·6**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under maj uppgivits till inalles 107 118, vilket i genomsnitt motsvarar 4·7 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Anlitad statistik (Jfr Soc. Medd. årg. 1926, s. 241)	1927 maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	1928 jan.	febr.	mars	april	maj
Sverige. Arbetslöshet, i %	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	14·5	13·4	13·3	[1] 11·6	8·1
Ansökn. per 100 lediga platser	168	161	150	148	143	170	242	243	279	260	201	165	146
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	3·25	·	·	3·24	·	·	3·21	·	·	3·23	·	·
Norge. Arbetslöshet, i %	22·3	20·6	17·3	19·0	21·1	21·5	21·6	24·5	22·3	20·5	19·8	18·5	—
Danmark. Arbetslöshet, i %	19·0	17·9	17·1	16·3	16·1	17·5	21·8	30·5	30·3	25·9	[1] 21·3	17·6	14·3
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	54	54	50	48	46	48	61	86	83	74	64	50	41
Finland. Registr. arbetslösa	1 239	954	882	1 260	1 205	1 621	2 447	2 168	2 942	2 535	2139	1 501	—
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	198	179	166	154	157	209	304	352	250	234	229	232	—
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	8·7	8·8	9·2	9·3	9·3	9·5	10·0	9·8	10·7	10·4	9·6	9·6	9·9
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	1 015	1 032	1 055	1 076	1 075	1 132	1 172	1 127	1 199	1 139	1063	1 171	—
Irland. Arbetslöshet, i %	10·1	9·3	9·2	9·0	·	·	11·6	·	·	13·0	·	·	—
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	6·3	6·0	6·9	6·6	6·7	6·6	8·8	14·9	16·1	8·6	5·4	4·9	—
Arbetslöshetsindex	5·1	4·9	5·6	5·4	5·6	5·5	6·9	12·7	13·8	7·8	5·0	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i %	5·3	4·7	5·2	5·3	4·9	4·9	4·8	9·2	7·5	5·2	3·5	3·7	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %.	7·0	6·3	5·5	5·0	4·6	4·5	7·4	12·9	11·2	10·4	9·2	6·9	6·3
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	649	541	452	404	355	340	605	1 188	1 333	1 237	1011	729	629
Ansökn. per 100 lediga platser	328	295	253	237	223	236	333	486	443	425	344	316	291
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	108·4	109·4	110·0	110·5	110·9	111·3	108·7	102·9	103·4	104·2	105·8	109·5	—
Arbetstillgång (medelgod = 2·00)	2·10	2·11	2·12	2·16	2·18	2·21	2·19	2·18	2·08	2·07	2·08	2·02	—
Österrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	158	145	137	136	130	127	160	207	231	224	193	155	130
Schweiz. Arbetslöshet, i %	·	1·6	·	·	1·7	·	·	4·5	·	·	1·9	·	·
Ansökn. per 100 lediga platser	147	140	145	151	144	164	218	252	238	196	130	—	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	104	·	·	110	·	·	111	·	·	—	·	·
Frankrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	24	24	17	15	13	9	10	13	18	15	10	7	4
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	216	215	263	292	306	332	376	414	439	413	412	357	—
Estland. Oplac. arbetssökande	2 337	1 907	729	809	1 201	2 864	4 940	4 437	4 421	4 113	3134	2 970	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	1 621	882	1 278	944	1 422	3 662	5 033	6 399	6 633	6 461	5570	2 950	1 295
Polen. Arbetslösa (i 1 000-tal)	177	164	148	138	125	117	133	165	182	180	168	153	136
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	1·6	1·3	1·1	0·9	0·9	0·8	1·0	1·3	—	—	—	—	—
Ungern. Arbetslöshet, i %	8·8	7·8	7·7	7·4	6·8	6·6	7·8	8·6	10·8	10·8	10·0	7·4	—
Ansökn. per 100 lediga platser	172	147	140	151	143	159	231	265	271	277	245	228	—
Kanada. Arbetslöshet, i %	5·2	3·2	3·3	3·7	3·1	3·9	5·2	6·6	6·8	7·0	6·5	—	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	105·9	108·4	109·2	109·7	109·0	107·5	106·8	99·5	100·8	101·4	101·1	105·5	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	89·7	89·1	87·3	87·4	88·0	87·6	85·9	85·1	84·2	85·5	86·1	—	—
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	92·6	92·4	90·7	91·2	91·9	91·7	90·1	89·0	87·9	89·4	89·9	89·3	—
Australien. Arbetslöshet, i %	·	6·4	·	·	6·7	·	·	8·9	·	·	10·2	·	·
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	8	7·5	6·5	8·5	10·5	12·5	11·5	7	13	14	—	—	—
Nya Zeeland. Arbetslöshet, i %	9·7	·	·	11·6	·	·	9·7	·	·	11·4	·	·	—

[1] Reviderade siffror.

Levnadskostnader under andra kvartalet 1928.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundval av från 49 ombudsorter inhämtade prisuppgifter har socialstyrelsen numera verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas allmänna förskjutningar från juli 1914 till 1 juli 1928. I efterföljande sammanställning lämnas redogörelse för de förändringar, som under det senast tilländalupna kvartalet träffat de olika posterna.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande posterna livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 536—537) och tabellerna över kreaturs- och fiskpriser i vissa större städer (sid. 548—551) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *mjölk* har även under det nu gångna kvartalet kvarstått oförändrat i 22 öre per l. för oskummad, 12 öre för handskummad och 8 öre för separerad vara. Å en del ombudsorter ha visserligen prisförskjutningar ägt rum, men dessa ha icke haft tillräcklig omfattning för att åstadkomma någon förändring av medeltalet. Särskilt markerad var uppgången i Luleå, där den oskummade mjölken stigit med 5 öre eller till 30 öre per liter, det högsta noterade priset vid kvartalets slut. Enligt uppgift från producenthåll skall höjningen ha skett i syfte att stimulera mjölkproduktionen. — I Göteborg sjönk priset såsom fallet alltid brukar vara vid början av sommaren och några av grannorterna följde efter.

Smörpriserna ha sjunkit något, vilket är för årstiden rätt vanligt, varemot *ostpriserna* ha varit så gott som oförändrade trots något stigande partinoteringar. *Färska ägg* utvisa den för säsongen vanliga prisutvecklingen med de billigaste priserna under maj. Medelpriserna utgjorde under resp. kvartalsmånader 1·76, 1·73 och 1·81 kr. per tjog; marsnoteringen var 2·14 kr.

Verkningarna av fjolårets dåliga *potatis*skörd ha varit fullt lika kännbara under det nu gångna kvartalet som under vintermånaderna, i det att ytterligare och på sina håll avsevärda prisstegringar ägt rum. Medelpriset för samtliga ombudsorter utgjorde vid kvartalets slut 75 öre per 5 liter mot 69

öre i mars och ligger mer än 60 % högre än junipriset förra året. Som jämförelse kan nämnas, att under vintern 1926/1927, då priset kan sägas ha varit normalt, utgjorde detsamma i medeltal för samtliga orter c:a 45 öre per 5 liter eller 13 öre per kg mot resp. 75 och 21 öre under den nu gångna kvartalsperioden.

Partipriset å *bruna bönor* steg starkt sistlidna höst. I minuthandeln ha priserna långsamt följt efter och uppgången har på åtskilliga orter i huvudsak inträffat först under nu ifrågavarande kvartal. De högsta noteringarna vid kvartalets slut utvisa Uppsala och Kristianstad med resp. 1 kr och 98 öre per kg. Medelpriset i juni för samtliga ombudsorter, 85 öre per kg, är c:a 30 öre per kg eller 60 % högre än för ett år sedan.

Mjölpriserna, vilka under förra kvartalet voro så gott som stillastående, ha däremot under det nu förflutna undergått förskjutningar i övervägande uppåtgående riktning, och till följd därav ha även en del brödsorter stigit något i pris. Nettostegringen har dock varit rätt liten på grund av en del prissänkningar under kvartalets sista månad — för vetemjöl endast 1 öre, för sammalet rågmjöl och rågsiktmjöl 3 öre, för spisbröd och knäckebröd likaledes 3 öre samt för grovbröd (surlimpa) och mjukt vetebröd, bakat med mjölk, blott 1 öre per kg.

Priserna å *kött* och *kreatur*, avsedda till slakt, utvisa en för denna årstid vanlig prisstegring. Uppgången har starkast berört kreatурspriserna, under det att köttpriserna stigit väsentligt mindre utom beträffande fårkött. Priserna å nötkreatur och kalvar ha sålunda höjts med resp. c:a 8 och 9 %, under det att nöt- och kalvkött endast stigit med i genomsnitt c:a 2 %. För färskt fårkött utgjorde stegringen c:a 8 % och för får c:a 6 %.

Vad *fläsk-* och *svinpriserna* beträffar så förete dessa den mest anmärkningsvärda förändringen inom hela livsmedelsposten under det nu gångna kvartalet, i det att en osedvanligt kraftig uppgång ägt rum, som saknar motstycke sedan krisåren. Denna uppgång torde till väsentlig del bero på de i höstas stigande foderpriserna och därav följande minskning av svinstammen, ävensom betydligt ökad export till avsevärt förhöjda priser. Sedan mitten av maj har slakteriernas pris på fläsk i hela kroppar stigit med ej långt från 50 % och detaljpriset har givetvis följt efter om ock mer eller mindre snabbt på olika orter. Ännu i april och början av maj stod medelpriset på färskt fläsk i 1·76 och 1·77 kr per kg eller endast c:a 30 % över förkrigspriset, under det att medelpriset för sista veckan i juni utgjorde 2·26 kr per kg, vilket innebär, att fläsket nu ligger c:a 65 % över förkrigsnivån. Motsvarande stegringssiffra för svin, avsedda till slakt, utgjorde 73 %.

Beträffande *färsk* fisk har en genomgående prissänkning ägt rum, med undantag för färsk sill, som vid denna årstid saluföres endast å enstaka orter och då i regeln till tämligen höga priser. Gädda utvisar nedgång från mars med 30 öre per kg, abborre med 25 öre, färsk strömming med 10 öre etc.

Kaffepriserna ha under intrycket av fortfarande höga partinoteringar fortsatt att stiga, ehuru långsamt, varemot *sockerpriset* sjunkit med 1 öre per kg

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1914—1928.

Indextal (juli 1914 = 100).

År	Mejeriprod., ägg o. margarin (9 varuslag)	Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (9 varuslag)	Övriga födoämnen (6 varuslag)	Bränsle och lyse (7 varuslag)	Aritmetiska (»oväga»)medeltal	»Väga» indextal
1914 Juli	100	100	100	100	100	100	**100**	**100**
Senare halvåret	106	114	97	102	108	108	**106**	**105**
1915	123	129	126	116	131	129	**126**	**121**
1916	153	127	169	169	148	176	**157**	**139**
1917	202	160	197	211	219	257	**208**	**181**
1918	319	199	432	354	245	367	**319**	**270**
1919	392	262	456	315	270	392	**348**	**320**
1920	317	292	348	268	241	461	**321**	**298**
1921	238	234	255	224	208	310	**245**	**237**
1922	167	178	191	186	193	204	**186**	**180**
1923	160	156	177	166	173	192	**171**	**163**
1924	164	158	170	175	187	186	**174**	**164**
1925	160	170	188	186	182	171	**176**	**168**
1926	147	159	185	179	167	175	**169**	**158**
1927 1:a kv.	142	159	171	179	169	186	**168**	**153**
2:a kv.	134	160	166	169	165	180	**162**	**151**
3:e kv.	139	163	168	170	168	174	**164**	**153**
4:e kv.	151	162	166	165	180	167	**166**	**155**
1928 1:a kv.	145	162	162	167	187	166	**165**	**153**
2:a kv.	139	165	166	160	198	165	**165**	**155**
April	139	163	162	164	195	166	**165**	**154**
Maj	139	165	163	156	201	165	**165**	**155**
Juni	139	166	172	160	197	164	**166**	**157**

sedan mars. På grund av den från och med början av juli sänkta sockerskatten är givetvis ytterligare prisfall å socker att förvänta.

Vad slutligen *bränsle* och *lyse* beträffar, ha de under kvartalet inträffade prissänkningarna i och för sig varit av mindre betydelse, men det kan dock anses vara anmärkningsvärt, att det nu senast uträknade indextalet för bränsle- och lyseposten (se sid. 533) är det lägsta, som förekommit efter år 1914. De rådande låga partipriserna å kol ha redan medfört sänkningar av detaljpriset på en del orter och det förväntas nedgång även på andra platser.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar sedan juli 1914. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna (inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med juni 1928, meddelas i ovanstående tabell tvenne indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.). Av dessa indexserier är det den »vägda», som kommer till användning vid beräknandet av de totala levnadskostnadernas förändringar.

Beklädnadsartiklar. (Medelpris för socialstyrelsens ombudsorter.)

Beklädnadsartiklar	1914 (mitten)	1920	1922	1924	1926	1927	Juli 1927	Okt. 1927	Jan. 1928	April 1928	Juli 1928
	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr
Tyger och garner:											
Ylletyg (till damklänning) . pr m	2·50	12·00	4·45	3·90	3·75	3·60	3·55	3·55	3·55	3·60	3·60
Bomullstyg (till dito) . . . pr m	0·50	2·15	1·05	0·95	0·90	0·85	0·85	0·85	0·85	0·85	0·85
Ullgarn . . » kg	6·50	36·40	11·95	10·75	10·35	10·15	10·10	10·15	10·25	10·50	10·80
Herrkläder:											
Herrkostym, best. .	65·00	270·00	169·00	153·00	151·00	148·00	148·00	148·00	148·00	148·00	148·00
» konf. .	40·00	179·00	108·00	97·00	94·00	91·00	90·00	91·00	90·00	90·00	91·00
Vinteröverrock, best.	70·00	260·00	166·00	147·00	145·00	143·00	142·00	143·00	143·00	143·00	143·00
» konf.	40·00	167·00	102·00	89·00	88·00	85·00	85·00	84·00	85·00	85·00	85·00
Bomullsskjorta . .	2·00	7·00	3·70	3·40	3·30	3·10	3·05	3·10	3·15	3·15	3·15
Tröja (ullbomull) .	1·50	6·00	4·25	3·45	3·25	3·10	3·10	3·10	3·15	3·15	3·15
Kalsonger »	1·75	6·50	4·55	3·70	3·50	3·35	3·30	3·30	3·35	3·35	3·35
Ylleströmpor . . .	1·25	5·00	2·35	2·15	2·25	2·20	2·20	2·20	2·20	2·25	2·25
Arbetsblus	1·75	7·90	4·35	4·00	3·85	3·70	3·65	3·70	3·70	3·70	3·70
Skodon:											
Kängor, snörläders-	8·50	33·50	15·50	13·50	13·00	13·00	12·75	13·00	13·25	13·75	14·25
Stövlar	16·50	65·00	28·75	25·50	25·50	25·25	25·00	25·00	25·50	26·50	27·00
Kängor av boxkalv:											
mans-	13·00	44·25	22·00	18·75	18·25	18·00	18·00	18·00	18·25	19·00	19·50
dam-	11·50	41·50	21·50	18·50	18·00	17·75	17·50	17·75	18·00	18·75	18·75
barn-	7·00	19·50	12·00	11·00	10·75	10·50	10·50	10·50	10·75	11·25	11·50
Halvsulning och klackning . . .	3·50	11·15	8·00	6·85	6·65	6·45	6·45	6·45	6·45	6·55	6·60

Bostads- och skatteposterna ha vid detta tillfälle icke blivit föremål för omräkning.

Beklädnad. Uppgifterna angående beklädnadsartiklar avse de priser, som gällde omkring den 15 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet hänvisas till Soc. Medd. årg. 1920, sid. 549 samt årg. 1922, sid. 155. Den nu slutförda undersökningen visar, att en mindre uppgång ägt rum, huvudsakligen betingad av fortsatt prisstegring å skor. På ett år ha partipriserna å skor stigit från i genomsnitt 38 % över förkrigspriset till 63 % över detsamma och detaljpriserna från i genomsnitt 48 till c:a 62 % över 1914 års priser. Den genomsnittliga stegringen av hela beklädnadskontot sedan 1914 torde för närvarande kunna beräknas till 85 % mot 84 % ett kvartal tidigare och 80 % för ett år sedan, då den hittills lägsta stegringssiffran efter kriget konstaterades.

Övriga utgifter. Beräkningarna rörande denna post avse dels priser omkring den 15 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen ger vid handen, att den genomsnittliga prisnivån icke undergått någon förändring sedan föregående kvartal, och den procentuella stegringen från juli 1914 till juli 1928 uppgår sålunda liksom vid förra undersökningstillfället till 79 %.

Indextal för viktigare poster inom gruppen »övriga utgifter».

	1914 (mitten)	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1927		1928		
										juli	okt.	jan.	apr.	juli
Inventarier (möbler, köksaker m. m.)	100	306	269	211	193	188	180	172	166	165	165	165	164	164
Tvätt och renhållning	100	293	229	186	167	163	157	150	146	143	144	145	143	145
Hygien (sjuk- och hälsovård)	100	220	230	208	196	190	189	189	189	189	189	187	187	188
Intellektuella ändamål	100	255	293	229	220	220	219	217	215	216	212	212	212	212
Förenings- o. försäkringsavg.	100	175	187	187	175	173	175	177	178	177	178	178	178	178
Nöjen och förströelser	100	233	236	217	208	207	205	208	214	215	214	214	214	214
Resor (järnvägs- o. spårvägs-)	100	241	259	219	219	206	197	197	197	197	197	197	196	196
Telefon, post- och skrivutensilier	100	229	240	205	180	179	179	178	177	177	177	177	176	176
Arbetshjälp i hemmet	100	252	279	222	198	196	196	196	196	196	196	196	196	196
Samtliga poster	**100**	**233**	**231**	**200**	**188**	**185**	**182**	**180**	**179**	**179**	**180**	**179**	**179**	**179**

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 530 angivna indexsiffrorna, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter».

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan juli 1914 avser prisläget omkring den 1 juli 1928 och hänför sig som förut närmast till förhållandena inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna index hänvisas till Soc. Medd. årg. 1918, sid. 186.

Förhållandet mellan utgifterna för *årsbudgetens särskilda huvudposter*, beräknade enligt prisläget dels vid mitten av år 1914 och dels vid tidpunkten för resp. indexberäkningar, belyses genom efterföljande översikt.

Som av sammanställningen framgår, utgör den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från juli 1914 till det senaste undersökningstillfället, den 1 juli 1928, 73 % och kan sålunda betecknas med indexsiffran 173. Detta innebär, att en familj med en årsbudget före kriget av 2 000 kr numera måste giva ut c:a 3 460 kr för att uppehålla sin tidigare levnadsstandard.

I jämförelse med indexsiffran vid närmast föregående kvartalsskifte visar den nu framräknade en uppgång med 2 enheter eller jämnt 1 %. Bidragande till uppgången ha varit *höjningar* av livsmedels- och beklädnadsposterna, under det att hyres- och skatteposterna samt posten »övriga utgifter» kvarstå *oförändrade* vid detta beräkningstillfälle och bränsle- och lyseposten undergått en mindre *sänkning*. Slutligen erinras om att prisuppgif-

		Föde- och njutnings-ämnen	Bostad	Bränsle och lyse	Be-klädnad	Skatter	Övriga utgifter	Summa utgifter	Ökn. l. minskn. i % fr. närmast föreg. beräkn.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**	—
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**	
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**	+ 9·1
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**	+ 9·3
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**	+ 15·6
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**	+ 5·8
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**	+ 8·2
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**	+ 10·5
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**	+ 10·0
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**	— 0·5
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**	— 3·0
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**	—
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**	+ 0·5
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**	+ 2·4
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**	+ 1·8
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**	+ 4·3
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**	— 3·6
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**	— 8·0
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**	— 5·5
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**	— 2·0
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**	— 6·5
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**	— 9·5
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**	— 2·8
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**	—
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**	— 3·7
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**	— 3·3
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**	— 1·7
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**	+ 1·8
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**	— 0·4
	1 april	160	178	183	192	173	185	**173**	— 1·9
	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**	— 1·5
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**	+ 2·0
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**	+ 2·5
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**	— 0·5
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**	— 1·0
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**	— 0·3
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**	— 0·9
	1 april	158	188	170	188	185	179	**173**	— 0·7
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**	— 0·5
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**	— 0·3
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	**171**	—
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**	— 0·8
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**	— 0·4
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**	+ 1·6
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**	— 0·6
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**	—
	1 juli	156	199	164	185	183	179	**173**	+ 1·0

terna på livsmedel, samt bränsle och lyse äro de i följande tabell sid. 536—537 angivna och för juni månad insamlade.

Levnadskostnadernas uppgång under det nu gångna kvartalet innebär höjning av dyrtidstilläggen för statens befattningshavare inom reglerade verk och kårer från 17 till 18 % av grundlönen och inom oreglerade verk och kårer från 35 till 36 %. För Stockholms stads befattningshavare höjas dyrtidstilläggen från 21 till 24 % av grundlönen, under det att i Göteborg de statliga

(Forts. å sid. 552.)

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

Utgifter för livsmedel, bränsle och lyse för en familj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.[1]

A. Juli 1914 = 100.

Ort	1914		1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	
	Juli	2:dra halvåret											1:sta kvartalet	2:dra kvartalet
Stockholm	100	106	283	330	307	239	181	163	166	168	156	149	150	153
Södertälje	100	106	273	319	298	229	174	158	158	161	151	146	147	150
Uppsala	100	108	281	334	314	249	184	165	169	172	159	154	157	160
Nyköping	100	104	268	319	293	229	173	159	159	164	152	146	148	150
Eskilstuna	100	105	267	319	289	228	170	157	158	165	154	149	149	151
Linköping	100	107	277	330	306	243	187	172	169	173	160	155	157	161
Norrköping	100	105	267	320	298	230	177	162	163	166	154	150	151	154
Motala	100	104	280	332	310	240	181	166	164	171	157	153	156	159
Jönköping	100	104	271	326	304	237	177	163	165	168	155	151	154	157
Växjö	100	105	267	322	300	233	182	168	168	170	159	155	156	161
Kalmar	100	104	260	297	277	222	172	155	157	165	156	151	149	153
Västervik	100	103	261	307	291	223	171	156	156	163	153	145	146	149
Visby	100	106	249	305	289	229	175	157	158	164	157	150	153	154
Karlskrona	100	105	253	303	284	229	180	164	162	169	158	153	153	154
Kristianstad	100	108	283	318	296	236	178	163	165	174	161	155	155	159
Malmö	100	104	281	318	295	233	181	166	163	171	162	151	152	154
Lund	100	105	278	312	292	230	178	160	160	164	156	152	148	151
Landskrona	100	106	275	325	306	244	184	166	165	171	166	159	158	162
Hälsingborg	100	105	276	313	293	236	179	161	164	170	162	157	156	160
Ystad	100	105	281	312	297	231	178	159	163	167	161	155	154	157
Halmstad	100	106	274	310	290	232	178	161	162	168	158	156	155	159
Göteborg	100	106	299	337	318	254	191	178	176	180	165	161	165	167
Lysekil	100	105	268	312	297	229	177	163	167	170	157	150	152	152
Vänersborg	100	104	285	330	308	241	183	168	171	171	160	157	160	160
Borås	100	106	282	322	306	243	190	174	176	177	164	160	162	165
Tidaholm	100	103	260	307	285	233	178	162	163	168	155	152	150	150
Karlstad	100	108	274	327	311	240	181	169	169	168	158	154	155	157
Örebro	100	107	267	321	300	231	174	158	160	164	152	148	149	153
Kopparberg	100	107	272	331	312	243	177	—	—	—	—	—	—	—
Västerås	100	105	276	333	307	233	173	157	161	167	154	147	149	152
Falun	100	105	275	326	308	245	180	163	165	169	156	150	153	155
Domnarvet[2]	100	105	288	334	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	100	103	268	328	302	238	172	157	160	167	152	148	151	152
Gävle	100	107	278	325	312	244	178	161	166	169	156	147	150	153
Söderhamn	100	108	280	334	317	249	184	169	172	176	165	160	160	163
Sundsvall: staden	100	105	282	337	318	241	180	166	168	166	156	155	153	152
sågverksdistr.	100	103	283	333	317	246	184	169	172	169	160	157	157	154
Nyland	100	103	266	322	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östersund	100	106	270	317	305	252	187	162	161	163	156	152	152	151
Umeå	100	106	269	324	308	248	187	176	177	178	170	167	161	160
Luleå	100	104	270	322	310	249	190	167	169	169	164	161	162	165
Boden	100	107	277	330	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget[3]	100	104	257	323	309	251	187	162	161	167	154	154	153	156
Kiruna	100	104	262	325	316	263	196	170	168	172	161	158	160	161
Samtliga orter	**100**	**105**	**270**	**320**	**298**	**237**	**180**	**164**	**164**	**168**	**158**	**153**	**153**	**155**

[1] Såsom framhållits i Soc. Medd., årg. 1920, sid. 748, hava dessa tabeller varit föremål för en omräkning, varvid indextalen för åren 1914—1919 undergått smärre förändringar. Det må observeras, att samtliga meddelade indexsiffror äro medeltal för de angivna perioderna.

[2] Jämte Borlänge.

[3] Jämte Gällivare.

B. Den genomsnittliga utgiftssumman för samtliga orter = 100.

Ort	1913	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	
													1:sta kvartalet	2:dra kvartalet
Stockholm	119	120	124	123	122	120	121	120	121	120	119	117	117	118
Södertälje	105	108	106	105	105	102	102	103	102	101	102	101	101	102
Uppsala	102	103	103	104	104	105	103	101	103	103	101	101	103	103
Nyköping	98	99	98	99	97	95	96	97	96	97	96	95	96	96
Eskilstuna	101	103	101	103	100	99	98	99	99	102	101	101	100	100
Linköping	96	97	98	99	98	98	101	102	99	99	98	98	99	100
Norrköping	100	103	101	103	103	101	103	103	104	103	102	103	103	103
Motala	93	94	97	97	97	95	95	96	94	96	94	95	96	97
Jönköping	95	93	92	94	94	92	92	92	93	93	92	92	93	94
Värnamo	—	—	—	—	89	89	88	88	87	87	89	90	90	91
Växjö	89	88	86	89	88	86	89	91	90	89	89	89	90	91
Kalmar	102	101	97	94	94	95	97	97	97	100	101	101	99	100
Västervik	93	93	90	89	91	88	90	90	90	91	92	89	90	90
Visby	97	96	87	91	92	91	93	92	92	93	95	93	95	94
Karlskrona	101	100	93	95	95	97	101	101	99	101	101	101	100	100
Kristianstad	96	96	99	94	94	95	94	95	95	98	97	96	96	97
Malmö	101	101	105	101	100	100	103	104	102	104	105	101	101	101
Lund	99	99	101	96	97	96	99	98	97	98	99	99	96	96
Landskrona	99	97	99	99	100	100	101	100	99	100	104	103	102	102
Hälsingborg	99	98	101	97	97	98	99	98	99	100	102	102	101	102
Ystad	98	96	99	93	94	93	95	94	96	96	98	98	96	97
Halmstad	101	99	99	95	95	96	97	97	97	98	99	100	100	100
Varberg	—	—	—	—	92	92	91	92	92	92	92	93	93	94
Göteborg	102	102	112	107	108	108	108	111	109	109	107	107	109	109
Lysekil	101	101	100	99	101	99	101	102	104	104	102	101	101	100
Vänersborg	99	98	103	101	99	100	100	101	102	100	100	101	102	101
Borås	98	99	102	98	100	100	104	105	105	103	102	103	104	104
Lidköping	—	—	—	—	94	93	95	96	97	97	95	95	96	96
Tidaholm	97	97	95	94	94	97	98	98	98	98	98	99	96	95
Karlstad	99	101	99	100	102	100	100	103	102	99	100	100	100	100
Arvika	—	—	—	—	101	99	99	102	102	99	97	97	100	99
Filipstad	—	—	—	—	—	—	—	—	97	99	97	97	96	95
Örebro	100	101	98	99	99	97	97	97	97	98	97	97	97	98
Kopparberg	93	93	93	96	97	95	92	—	—	—	—	—	—	—
Västerås	100	100	101	104	102	98	97	97	99	100	99	97	98	98
Falun	99	99	100	101	101	103	100	100	100	100	99	98	100	99
Avesta	—	—	—	—	98	94	90	90	91	93	93	93	93	93
Domnarvet [1]	93	93	96	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	97	97	99	100	98	98	94	95	96	98	95	95	97	96
Mora	—	—	—	—	103	104	97	94	98	98	97	96	96	96
Gävle	101	101	102	101	104	102	99	99	101	101	99	96	98	98
Söderhamn	96	97	98	99	101	101	99	100	101	100	102	101	101	101
Sundsvall: staden	104	103	106	108	108	104	103	105	105	101	102	104	103	100
sågverksdistr.	98	98	101	101	103	101	100	101	102	98	100	101	100	97
Nyland	100	98	95	98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kramfors	—	—	—	—	101	105	104	103	102	98	100	102	101	101
Östersund	102	102	101	101	104	109	107	102	101	99	102	102	102	100
Umeå	97	95	93	95	96	98	99	102	102	100	102	103	99	97
Vilhelmina	—	—	—	—	109	117	113	113	112	110	112	112	110	108
Luleå	103	104	103	105	108	110	111	107	108	105	109	110	111	111
Boden	101	103	104	105	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget [2]	116	115	110	117	119	123	122	116	115	116	114	118	117	117
Kiruna	118	116	111	117	122	129	127	121	119	119	119	121	121	121
Samtliga orter	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

[1] Jämte Borlänge.
[2] Jämte Gällivare.

Medelpris per år (1913—1927) och per månad (juni 1927—juni 1928) för

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l	14	15	47	44	35	25	23	24	24	22	21
2	handskummad	»	8	8	—	26	20	13	12	13	13	12	11
3	separerad	»	6	6	23	19	13	9	9	9	9	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	239	729	657	496	375	366	374	384	337	339
5	mat- (lands-)	»	213	218	727	651	486	358	350	350	353	311	306
6	Ost: helfet, okryddad	»	164	162	624	524	389	277	275	289	266	248	236
7	halvfet, »	»	121	119	500	374	267	178	187	203	182	174	171
8	Margarin: växt-, bästa sort	»	135	144	433	376	293	178	184	178	178	166	148
9	Ägg: svenska, färska	tjog	159	171	681	578	428	320	271	274	265	247	232
10	» konserverade	»	137	151	716	533	393	348	260	279	278	257	212
11	Potatis: gammal	hl	—	—	1271	963	947	699	771	986	937	672	783
12	»	5 l	28	30	71	60	60	47	50	61	58	45	51
13	färsk	»	46	80	102	191	124	119	180	187	113	107	158
14	Ärter, gula	kg	31	35	78	69	58	48	50	51	50	48	57
15	Bruna bönor	»	48	49	214	180	83	97	72	88	72	58	58
16	Mjöl: vete-, svenskt, kärn- (patent-)	»	31	33	× 75	91	71	52	45	44	48	48	48
17	råg-, » bästa sort	»	22	23	× 56	56	46	31	27	30	33	28	31
18	rågsikt-, » »	»	27	29	× 73	73	63	44	38	40	42	38	43
19	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	42	99	101	72	52	50	48	50	46	47
20	ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	41	111	176	85	61	58	54	53	53	53
21	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	43	96	111	108	86	75	73	77	72	73
22	hårt, knäckebröd	»	—	—	—	139	132	110	97	95	99	93	95
23	limpa, söt	»	38	40	96	105	93	73	65	64	70	66	65
24	grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	30	31	64	71	65	50	44	46	52	48	48
25	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	230	254	217	172	157	156	161	156	154
26	mjukt, bakat med vatten	»	43	46	116	128	113	88	77	77	85	79	77
27	mjukt, » » mjölk	»	60	61	167	145	129	103	90	91	99	94	94
28	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	563	398	301	223	209	204	212	210	197
29	soppkött	»	100	95	490	333	243	175	169	167	175	174	164
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	512	493	377	280	256	247	255	253	240
31	spädkalv	»	72	70	312	274	204	155	149	144	152	152	144
32	Fårkött: färskt, stek	»	133	130	600	431	310	233	225	223	241	238	225
33	salt, svenskt	»	114	118	547	385	264	193	184	181	198	198	183
34	Renkött, färskt, stek	»	119	121	557	442	348	270	264	239	247	240	242
35	Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	133	129	605	449	321	250	214	197	249	238	191
36	salt, » »	»	140	137	619	470	338	263	227	204	256	248	199
37	» amerikanskt »	»	—	—	—	364	275	204	192	189	236	243	223
38	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	202	191	166	140	132	135	132	129	124
39	gädda	»	108	110	333	312	260	211	209	212	204	191	185
40	sill	»	34	35	110	102	92	79	67	72	78	75	67
41	strömming	»	38	39	114	106	91	70	61	66	74	75	69
42	torsk	»	55	57	160	139	119	100	94	100	101	97	95
43	rödspotta (»spätta»)	»	79	81	244	219	199	169	154	154	155	154	151
44	kolja	»	—	—	—	152	134	113	111	120	120	116	118
45	salt: sill, prima	»	45	45	148	120	87	77	59	70	86	66	66
46	strömming	»	30	31	105	74	65	51	45	46	52	58	50
47	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	58	223	156	113	97	83	90	98	105	96
48	Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	159	816	881	210	219	244	281	335	329	296
49	Socker, bit-	»	67	65	× 133	× 168	× 170	× 156	107	96	78	71	72
50	Salt (matsalt)	»	—	10	32	31	26	21	20	19	19	19	19
51	Svagdricka	l	6	6	16	16	17	15	14	14	15	15	15
52	Fotogen, Water White	»	20	21	71	60	53	38	32	31	30	31	31
53	Ved: björk-, osågad, hemkörd	kbm	720	740	2310	2895	1990	1400	1475	1450	1400	1310	1330
54	barr-, osågad, hemkörd	»	575	595	1895	2310	1580	1075	1075	1080	1055	995	1010
55	Bränntorv	100 kg	196	220	896	964	659	460	449	441	441	440	422
56	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	411	—	2069	1286	948	840	782	787	787	794
57	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	242	—	1664	703	444	414	389	344	404	383
58	Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	157	—	1177	452	326	310	303	256	254	273
59	eng. kamin- » hemkörd	»	189	190	—	1249	481	356	337	326	278	293	303

[1] Före 1918 avse uppgifterna okrossad koks. — × Maximipris.

samtliga orter (44 orter åren 1913—1919 samt 49 orter fr. o. m. år 1920).

Juni 1927	Juli 1927	Aug. 1927	Sept. 1927	Okt. 1927	Nov. 1927	Dec. 1927	Jan. 1928	Febr. 1928	Mars 1928	April 1928	Maj 1928	Juni 1928	Höjning (+) eller sänkning (−) i %		
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	juni 1914—juni 1928	juni 1927—juni 1928	
21	21	21	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	+ 57·1	+ 4·8	1
11	11	11	11	11	12	12	12	12	12	12	12	12	+ 50·0	+ 9·1	2
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	+ 33·3	0·0	3
316	311	329	358	363	372	360	338	342	359	349	342	338	+ 49·6	+ 7·0	4
288	284	298	320	322	332	338	322	317	322	319	319	320	+ 56·1	+ 11·1	5
235	232	234	234	234	236	236	237	236	236	236	236	238	+ 47·8	+ 1·3	6
171	171	171	171	172	170	172	172	171	172	171	171	172	+ 44·5	+ 0·6	7
150	150	150	150	140	140	140	140	140	140	140	140	140	+ 1·4	− 6·7	8
171	173	202	243	280	328	338	289	259	214	176	173	181	+ 38·2	+ 5·8	9
—	—	—	215	241	250	259	258	241	237	—	—	—	—	—	10
679	726	692	929	1014	1014	1015	1036	1078	1133	1284	1277	1279	—	+ 88·4	11
46	49	49	58	63	62	62	63	65	69	74	77	75	+ 158·6	+ 63·0	12
—	243	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
55	55	55	55	60	61	62	62	62	63	63	63	64	+ 113·3	+ 16·4	14
53	52	53	53	61	68	71	71	75	79	82	84	85	+ 84·8	+ 60·4	15
49	50	49	49	48	47	47	47	46	46	47	48	47	+ 51·6	− 4·1	16
32	32	32	32	32	31	31	31	31	31	32	34	34	+ 61·9	+ 6·3	17
44	44	44	44	44	43	43	43	43	43	44	46	46	+ 76·9	+ 4·5	18
46	47	48	48	48	48	48	49	49	50	51	52	53	+ 47·2	+ 15·2	19
53	53	54	54	53	54	54	54	54	54	54	54	54	+ 38·5	+ 1·9	20
73	72	73	73	73	74	74	74	74	74	74	75	77	+ 87·8	+ 5·5	21
95	95	95	95	95	95	95	96	96	96	96	97	99	—	+ 4·2	22
65	65	65	66	66	65	65	66	66	66	65	65	66	+ 73·7	+ 1·5	23
48	49	49	49	48	48	49	49	49	48	48	48	49	+ 58·1	+ 2·1	24
153	153	154	154	154	155	154	154	153	154	153	153	153	+ 104·0	0·0	25
77	78	78	77	77	77	77	77	77	77	77	77	77	+ 79·1	0·0	26
95	95	95	95	95	94	94	94	94	94	94	95	95	+ 58·3	0·0	27
196	197	199	199	197	194	191	190	188	187	187	188	191	+ 59·2	− 2·6	28
164	164	165	165	165	163	160	159	157	156	157	157	159	+ 63·9	− 3·0	29
239	241	241	242	240	237	236	237	237	235	235	236	240	+ 81·8	+ 0·4	30
144	144	143	144	143	143	143	141	140	140	139	138	140	+ 97·2	− 2·8	31
231	232	234	226	217	210	211	214	219	223	229	233	240	+ 73·9	+ 3·9	32
182	184	183	186	187	180	184	181	181	182	182	184	191	+ 59·2	+ 4·9	33
245	—	—	—	191	246	251	244	239	237	235	241	—	—	—	34
183	185	186	191	193	190	186	184	180	177	176	181	211	+ 64·8	+ 15·3	35
192	192	191	199	199	197	195	193	189	185	184	187	219	+ 62·2	+ 14·1	36
222	222	224	221	215	214	213	213	214	210	207	206	205	—	− 7·7	37
110	116	121	123	123	125	128	130	136	134	129	107	109	+ 51·4	− 0·9	38
165	180	193	192	190	186	182	185	190	189	177	142	159	+ 47·2	− 3·6	39
74	80	75	71	68	70	61	62	57	54	61	68	75	+ 127·3	+ 1·4	40
62	63	63	66	66	69	71	74	73	72	72	63	62	+ 72·2	0·0	41
93	93	98	94	95	95	93	98	95	90	91	87	88	+ 60·0	− 5·4	42
148	151	151	151	150	150	151	160	159	150	146	140	147	+ 81·5	− 0·7	43
116	114	113	115	117	119	116	123	126	120	121	114	114	—	− 1·7	44
70	68	62	54	54	52	51	52	54	55	55	54	55	+ 31·0	− 21·4	45
50	53	53	48	47	46	47	47	47	47	47	48	47	+ 51·6	− 6·0	46
97	94	93	92	90	92	92	91	93	93	95	97	96	+ 71·4	− 1·0	47
293	291	290	288	288	291	291	296	300	304	306	308	309	+ 96·8	+ 5·5	48
71	72	72	74	65	66	66	68	66	68	68	68	67	+ 4·7	− 5·6	49
18	18	19	19	18	18	18	18	18	18	18	18	18	—	0·0	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	16	15	+ 150·0	0·0	51
31	31	31	31	30	30	30	30	29	29	29	29	29	+ 45·0	− 6·5	52
1325	1320	1310	1305	1320	1325	1335	1330	1330	1320	1320	1320	1305	+ 78·8	− 1·5	53
1000	1005	1005	1000	1005	1010	1010	1005	1000	1000	995	990	980	+ 67·5	− 2·0	54
404	418	420	416	416	416	413	416	416	405	416	405	416	+ 101·9	+ 3·0	55
812	799	785	764	739	736	735	732	731	729	729	726	719	+ 83·4	− 11·5	56
391	378	363	351	347	341	339	339	340	336	338	337	331	+ 46·5	− 15·3	57
279	275	269	257	249	251	253	251	252	252	252	249	250	+ 68·9	− 10·4	58
310	302	297	291	279	278	277	278	278	277	278	278	276	+ 55·1	− 11·0	59

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm			Södertälje			Uppsala			Nyköping		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	26	26	26	23	24	24	24	24	24	21	21	21
2	handskummad	»	—	—	—	10	10	10	—	12	12	—	—	—
3	separerad	»	10	10	10	7	7	7	10	10	10	7	7	7
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	349	348	342	351	350	346	361	362	360	338	330	328
5	mat- (lands-)	»	316	321	314	335	337	331	331	331	337	314	314	312
6	Ost: helfet	»	248	248	248	248	250	250	251	249	255	275	275	279
7	halvfet	»	177	181	180	175	180	175	199	199	199	180	188	180
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	185	194	199	174	174	182	175	167	169	155	158	164
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	1484	1436	1490	1429	1429	1429	1583	1519	1296	1400	1190	1295
12	»	5 l	81	77	81	73	75	73	86	86	79	72	73	82
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	59	58	58	55	55	55	59	60	59	58	58	55
15	Bruna bönor	»	86	86	86	89	89	89	89	97	100	83	83	85
16	Mjöl: vete-	»	45	46	44	46	48	48	46	47	46	46	49	47
17	råg-	»	32	34	34	30	34	34	30	33	32	33	34	35
18	rågsikt-	»	44	46	45	44	47	46	43	46	45	43	47	46
19	Gryn: havre-	»	51	53	55	55	55	55	48	50	50	55	55	55
20	ris-	»	50	50	51	56	60	58	49	50	50	52	52	57
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	69	74	74	66	67	72	64	69	68	61	62	69
22	knäckebröd	»	103	108	108	97	97	102	93	98	96	80	81	89
23	limpa, söt	»	68	68	73	60	61	61	74	74	72	63	64	65
24	grovbröd	»	59	59	64	47	47	48	50	52	52	44	45	50
25	Vetebröd: skorpor	»	173	173	172	145	148	148	169	167	167	141	144	145
26	mjukt bakat med vatten	»	74	74	74	69	69	69	78	77	78	61	63	66
27	mjukt » » mjölk	»	116	116	118	93	95	93	119	120	121	81	81	83
28	Nötkött, färskt: stek	»	192	201	213	196	196	198	195	193	202	188	188	189
29	soppkött	»	147	150	154	163	161	166	169	167	170	161	158	163
30	Kalvkött: gödkalv	»	243	248	256	237	232	247	246	253	254	215	216	231
31	spädkalv	»	150	150	153	151	145	141	116	121	126	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	287	295	305	235	—	287	251	278	280	250	250	250
33	salt	»	196	199	217	—	—	—	192	200	220	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	264	275	275	—	—	—	250	250	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	199	218	265	200	200	232	174	178	200	188	189	233
36	salt, svenskt	»	199	219	276	200	200	240	173	186	221	190	180	250
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	162	121	129	125	107	106	143	103	106	75	65	82
39	gädda	»	210	148	168	184	150	172	189	138	152	160	151	154
40	sill	»	59	67	63	69	—	—	70	—	—	—	—	—
41	strömming	»	79	68	65	72	60	59	75	65	64	62	50	50
42	torsk	»	135	131	135	125	124	128	123	95	100	116	110	119
43	rödspotta	»	146	142	150	168	155	165	155	125	133	161	160	171
44	kolja	»	166	148	150	146	147	130	146	100	113	113	119	120
45	[1]) salt: sill	»	53	53	53	45	45	46	44	46	48	50	50	50
46	strömming	»	63	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	91	91	88	85	93	98	92	91	99	102	100	105
48	Kaffe	»	310	314	316	307	302	306	323	324	322	313	313	309
49	Socker	»	63	63	63	66	66	66	69	69	67	65	65	65
50	Salt	»	20	20	20	17	17	17	20	20	20	18	18	18
51	Svagdricka	l	23	23	23	16	16	15	15	15	15	15	15	15
52	Fotogen	»	29	29	29	30	30	30	28	28	28	26	26	26
53	[2])Ved: björk-	kbm	1605	1550	1515	1350	1350	1350	1315	1330	1305	1140	1140	1140
54	barr-	»	1080	1065	1025	950	950	950	805	835	845	765	840	840
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	418	418	418	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	800	800	800	800	800	800	825	825	825	800	800	800
57	eng. hushålls-	»	360	360	360	380	380	380	425	425	425	400	400	400
58	Koks: gasverks-	»	309	288	288	250	250	250	321	321	316	270	250	270
59	eng. kamin-	»	310	310	310	330	330	330	—	—	—	300	300	300

[1]) Noteringarna avse islandssill utom för de orter, där annan sillsort uppgives. — [2]) Uppsala:

Eskilstuna			Linköping			Norrköping			Motala			Jönköping			Värnamo			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
22	22	22	20	20	20	21	21	21	20	20	20	20	20	20	20	20	20	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	10	10	10	10	—	—	—	2
6	6	6	8	8	8	8	8	8	6	7	7	8	8	8	6	6	6	3
337	330	326	344	341	340	351	341	339	342	339	339	365	358	348	336	330	329	4
329	321	320	325	320	318	328	323	318	327	320	319	335	332	333	302	300	303	5
245	250	250	247	247	246	250	250	249	263	263	260	220	223	220	228	228	232	6
168	173	172	175	178	177	193	193	191	190	183	197	166	166	166	179	182	182	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
167	164	166	150	162	165	161	164	172	149	148	157	158	162	167	173	158	166	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
1379	1336	1313	1461	1489	1422	1730	—	1500	—	—	—	1646	1200	1200	1190	1225	1225	11
74	77	76	100	100	100	96	98	89	71	90	82	82	76	72	83	85	85	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
55	57	58	56	56	57	60	60	60	53	54	54	65	65	65	68	68	68	14
78	86	88	88	88	93	89	89	89	85	88	86	95	95	95	85	85	88	15
47	48	47	45	46	45	48	48	46	46	46	46	47	49	47	48	49	49	16
33	33	34	34	36	36	35	36	36	33	34	34	35	37	36	32	32	32	17
46	46	45	44	45	45	45	46	45	44	44	43	45	47	46	46	48	48	18
50	51	55	55	55	55	54	54	55	52	50	54	50	55	55	55	55	55	19
53	52	53	60	60	60	54	54	50	50	50	50	50	50	50	60	60	60	20
64	69	69	76	79	79	69	70	72	71	70	74	90	90	95	82	82	83	21
83	88	89	102	101	101	92	94	94	92	92	97	100	100	105	95	95	97	22
78	73	73	67	70	70	68	68	68	73	73	74	62	62	62	55	55	56	23
45	45	45	52	51	52	58	58	58	53	53	53	50	50	50	42	42	43	24
167	167	167	174	179	178	164	164	164	153	153	154	155	155	154	145	145	145	25
84	84	84	67	68	69	92	92	92	64	64	65	78	78	78	63	63	63	26
109	109	109	96	99	99	119	119	119	—	—	—	90	90	90	65	65	65	27
221	212	211	175	175	177	193	188	186	174	180	194	182	182	182	160	163	172	28
174	172	173	165	164	167	161	160	161	161	165	172	160	159	158	143	144	150	29
244	244	257	247	247	248	244	242	249	216	221	226	203	208	208	206	207	212	30
150	146	145	147	150	150	—	—	—	136	126	139	138	135	135	126	127	128	31
272	272	275	260	278	280	274	289	290	234	237	256	200	209	208	209	216	224	32
—	—	—	210	240	242	192	192	192	200	197	225	—	—	—	173	180	180	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
180	180	243	172	177	220	199	212	255	153	163	196	169	173	213	162	170	210	35
180	180	250	179	187	243	204	245	263	153	150	213	186	183	200	167	173	220	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
131	107	118	147	124	125	139	101	112	134	119	111	126	113	113	96	95	99	38
157	125	166	172	138	160	171	131	163	176	147	158	178	150	188	148	138	150	39
75	—	—	55	—	—	55	—	—	53	—	—	56	64	—	53	50	53	40
77	70	73	66	57	60	53	43	43	69	63	60	74	68	65	59	56	62	41
118	112	115	101	107	104	120	117	106	102	—	117	86	85	79	85	83	80	42
142	135	147	135	138	140	122	131	138	138	—	—	150	147	150	139	140	135	43
157	135	137	139	126	126	148	127	129	131	118	115	142	127	119	96	101	101	44
50	50	50	50	50	50	49	49	49	50	50	50	50	50	50	60	57	60	45
—	—	—	—	—	60	40	40	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
90	88	90	99	98	104	92	93	93	84	85	90	90	90	90	—	—	—	47
305	305	305	315	315	313	318	314	314	296	296	294	280	280	280	293	293	293	48
68	66	66	67	67	67	66	66	66	68	68	68	69	69	67	69	68	67	49
20	20	20	20	20	20	19	19	19	15	15	15	20	20	20	18	18	18	50
16	16	16	20	20	20	15	15	15	15	15	15	12	12	12	15	15	15	51
28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	31	31	31	52
1310	1310	1310	1165	1155	1115	1340	1335	1340	1350	1350	1335	1375	1300	1300	1050	1050	1050	53
900	900	900	930	900	900	1125	1035	1015	985	985	965	913	890	875	750	750	750	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	400	400	—	—	—	55
750	750	750	714	711	711	700	700	700	750	750	733	700	700	700	725	725	725	56
—	—	—	389	425	425	350	350	330	358	355	367	350	350	350	350	350	350	57
250	250	250	220	220	220	315	315	311	265	265	265	220	220	220	238	238	238	58
300	300	300	264	264	264	320	320	320	280	280	280	275	275	275	288	288	288	59

alved under hela kvartalet 10·50 kr per kbm.

	Varuslag	Kvantitet	Växjö			Kalmar			Västervik			Visby		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	20	20	20	22	22	22	20	20	20	20	20	20
2	handskummad	»	—	—	—	14	14	14	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	8	8	8	8	8	8	5	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	345	336	341	348	338	326	338	326	326	342	330	313
5	mat- (lands-)	»	341	337	333	323	323	314	317	310	310	304	304	302
6	Ost: helfet	»	225	225	225	259	261	261	250	250	250	271	271	271
7	halvfet	»	175	175	175	—	—	—	—	—	—	200	200	200
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	144	144	144	153	156	162	149	141	161	153	157	161
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	1200	1200	1167	1300	1383	1200	1464	1321	1357	1000	1107	1107
12	»	5 l	75	80	80	75	86	77	77	70	70	75	75	75
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	70	70	70	60	60	60	63	63	64	60	60	60
15	Bruna bönor	»	86	89	93	84	84	84	86	89	89	80	80	80
16	Mjöl: vete-	»	49	48	48	43	46	44	46	47	47	49	49	50
17	råg-	»	34	36	36	28	31	31	32	33	33	30	30	30
18	rågsikt-	»	47	47	47	41	44	44	44	45	45	46	46	49
19	Gryn: havre-	»	55	55	55	54	55	55	54	50	55	55	55	55
20	ris-	»	58	59	58	50	51	51	60	60	60	52	52	52
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	88	88	88	76	76	80	87	87	91	75	75	75
22	knäckebröd	»	99	98	98	93	93	98	100	100	103	110	110	110
23	limpa, söt	»	50	50	50	57	57	57	49	49	49	60	60	60
24	grovbröd	»	42	42	42	40	42	42	42	42	42	50	50	50
25	Vetebröd: skorpor	»	150	150	150	126	126	127	140	140	140	125	125	125
26	mjukt bakat med vatten	»	70	70	70	65	68	68	94	94	94	80	80	80
27	mjukt » » mjölk	»	80	80	80	83	91	90	100	100	100	115	115	115
28	Nötkött, färskt: stek	»	186	187	190	164	163	165	190	190	190	165	165	165
29	soppkött	»	168	165	170	150	150	151	150	150	150	134	134	137
30	Kalvkött: gödkalv	»	222	222	224	225	224	219	225	225	225	168	167	177
31	spädkalv	»	140	140	141	132	132	133	118	120	120	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	189	195	206	187	187	196	242	250	250	174	181	204
33	salt	»	180	185	188	—	—	—	180	190	190	158	161	173
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	155	158	183	155	156	197	190	190	220	157	157	185
36	salt, svenskt	»	160	160	198	159	156	217	185	185	225	157	157	187
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	125	106	125	150	131	138	78	53	59	160	145	135
39	gädda	»	140	114	154	170	132	168	140	104	136	153	154	160
40	sill	»	54	53	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	strömming	»	52	55	59	59	58	65	48	31	48	39	40	53
42	torsk	»	97	90	95	67	56	60	66	58	53	103	99	98
43	rödspotta	»	141	140	140	125	125	138	—	—	—	153	150	155
44	kolja	»	124	125	126	123	116	100	—	—	—	—	—	—
45	[1]) salt: sill	»	59	60	68	41	42	40	49	50	52	50	50	50
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	120	120	120	100	—	—	100	100	100
48	Kaffe	»	296	296	296	290	290	290	300	300	300	320	320	330
49	Socker	»	68	68	67	66	66	64	66	66	64	70	70	70
50	Salt	»	20	20	20	15	16	15	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l	15	15	15	15	15	15	12	12	12	11	11	11
52	Fotogen	»	30	30	30	24	24	24	26	26	26	26	26	26
53	[2])Ved: björk-	kbm	1050	1050	1050	990	990	990	1150	1150	1150	1675	1675	1675
54	barr-	»	700	700	700	745	745	745	850	850	850	1200	1200	1200
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	740	740	740	675	675	675	750	750	750	800	800	800
57	eng. hushålls-	»	347	340	340	—	—	—	275	275	275	375	400	400
58	Koks: gasverks-	»	253	250	250	220	220	220	250	250	250	285	285	285
59	eng. kamin-	»	250	260	260	250	250	250	250	250	250	325	325	325

[1]) Se anm. sid. 538. — [2]) Visby: alved under april 13·00 kr per kbm.

Karlskrona			Kristianstad			Malmö			Lund			Landskrona			Hälsingborg			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
20	20	20	20	20	20	21	21	20	20	18	18	20	20	20	20	20	20	1
14	14	14	10	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
7	7	7	6	6	6	8	8	8	8	8	8	6	6	6	6	6	6	3
350	338	333	328	318	310	332	322	314	332	323	311	338	330	323	336	326	315	4
316	308	304	314	305	302	313	304	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
246	240	240	270	263	275	242	239	241	224	229	231	244	246	244	204	204	208	6
168	168	168	168	170	170	152	155	157	163	170	160	178	—	—	—	—	—	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
150	148	158	151	162	163	159	168	172	155	157	168	155	156	173	152	160	166	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
1167	1208	1167	1200	1200	1200	1291	1300	1291	1200	1192	1200	1250	1300	1250	1211	1372	1222	11
68	75	72	75	75	75	73	75	73	75	75	75	79	78	78	72	79	76	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
65	65	65	60	60	60	63	64	64	67	65	67	67	73	78	68	69	70	14
88	90	90	76	98	98	79	81	87	78	82	81	72	73	81	80	82	90	15
50	50	50	45	46	45	46	47	47	46	47	46	47	48	47	46	47	47	16
33	33	35	33	34	34	34	35	36	33	35	34	30	35	35	34	35	36	17
46	46	48	43	44	44	44	45	45	43	45	45	42	45	45	43	45	45	18
54	55	58	53	55	55	49	49	49	49	49	49	50	50	57	55	55	55	19
58	58	59	60	60	60	50	50	50	53	50	53	54	54	54	60	60	60	20
93	93	100	102	106	106	81	81	81	86	85	85	93	93	90	88	98	98	21
106	106	110	115	120	121	119	118	121	114	115	120	130	129	129	107	115	115	22
60	60	59	44	44	44	47	47	47	42	42	42	54	55	56	57	57	57	23
41	42	40	38	38	38	39	39	39	35	35	35	40	41	41	40	40	40	24
150	151	152	180	180	180	158	158	158	142	142	142	144	144	144	144	144	144	25
—	—	—	—	—	—	77	77	76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
98	95	94	100	100	100	77	77	77	71	71	71	88	88	88	74	74	74	27
194	196	196	160	166	168	225	225	225	200	200	200	200	200	208	170	177	187	28
159	162	160	141	147	146	172	167	168	180	180	180	182	180	188	156	160	165	29
250	250	250	228	233	236	270	270	270	250	250	250	240	246	249	243	243	243	30
122	118	125	150	149	150	165	165	165	150	150	150	170	157	157	133	133	133	31
248	249	250	250	279	295	250	250	250	250	250	250	250	250	257	225	233	241	32
158	166	172	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	250	250	—	—	—	—	—	—	—	34
176	177	207	156	166	212	160	174	210	150	155	190	179	176	209	150	158	190	35
176	178	212	180	200	233	201	209	241	200	200	200	200	200	250	183	187	216	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
83	80	92	131	131	119	138	138	141	127	111	121	—	—	—	144	128	138	38
165	127	159	174	150	163	200	198	205	193	177	178	225	225	216	200	178	200	39
—	—	—	56	56	66	76	77	109	67	75	103	60	64	82	78	86	89	40
45	40	61	—	—	—	65	72	82	—	70	74	—	—	—	71	75	73	41
33	30	29	45	45	45	64	64	61	56	55	56	60	57	58	54	55	55	42
93	83	94	116	100	110	168	175	168	116	112	120	132	148	150	137	141	145	43
—	—	—	150	150	150	138	135	135	—	—	—	—	—	—	100	100	100	44
58	58	58	60	54	54	59	60	58	60	60	50	64	64	65	54	54	54	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
110	110	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
295	300	310	312	312	312	311	300	298	297	297	303	330	330	333	319	319	319	48
69	69	69	65	65	63	63	62	63	64	64	64	63	63	61	66	66	65	49
19	19	19	15	15	15	17	17	18	16	16	16	15	15	15	17	17	17	50
13	13	13	11	11	11	12	12	12	10	10	10	12	12	12	12	12	12	51
28	28	28	29	29	29	27	27	27	29	29	29	27	27	27	28	28	28	52
1265	1260	1235	1400	1400	1400	1965	1965	1950	1700	1700	1700	1700	1700	1700	1700	1700	1700	53
800	800	800	1200	1100	1100	1780	1780	1755	1450	1450	1450	1600	1600	1600	1500	1500	1500	54
—	—	—	450	450	450	500	—	500	500	500	500	—	—	—	400	400	400	55
800	800	800	650	650	575	700	700	600	700	700	600	675	675	675	775	775	775	56
300	300	300	300	300	250	264	265	250	310	275	240	240	240	240	345	345	345	57
250	250	250	220	220	220	230	230	230	205	205	205	180	180	180	215	215	195	58
250	250	250	230	230	220	250	250	235	265	265	225	225	225	225	275	275	275	59

	Varuslag	Kvantitet	Ystad			Halmstad			Varberg			Göteborg		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	20	20	20	20	20	20	20	20	20	25	25	21
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	—	—
3	separerad	»	6	6	6	6	6	6	6	6	6	12	12	11
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	324	316	305	348	338	326	343	333	322	365	353	349
5	mat- (lands-)	»	—	—	—	318	315	309	307	304	304	336	328	324
6	Ost: helfet	»	221	218	218	248	248	248	190	193	195	230	230	230
7	halvfet	»	170	172	168	166	166	166	147	153	159	165	165	165
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	154	158	169	155	153	164	156	156	161	167	167	168
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	1200	1100	1000	1404	1442	1400	1800	1300	1300	1300	1350	1275
12	»	5 l	73	76	75	75	75	75	75	75	75	80	83	77
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	67	67	68	70	70	70	63	65	64	70	70	70
15	Bruna bönor	»	74	73	76	87	87	87	85	83	83	89	89	89
16	Mjöl: vete-	»	45	47	47	45	46	46	45	47	45	46	47	45
17	råg-	»	30	30	34	31	32	33	30	32	32	33	35	35
18	rågsikt-	»	43	45	45	43	44	45	43	45	45	44	45	44
19	Gryn: havre-	»	51	53	53	52	52	52	50	54	58	50	52	52
20	ris-	»	57	55	55	50	50	50	54	56	56	47	47	47
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	73	73	77	87	87	87	80	80	77	75	82	82
22	knäckebröd	»	110	107	113	107	107	107	108	112	112	85	92	92
23	limpa, söt	»	50	50	50	55	55	56	49	50	49	94	94	94
24	grovbröd	»	37	37	37	42	42	47	47	47	44	50	50	50
25	Vetebröd: skorpor	»	136	133	133	142	142	134	125	125	125	136	136	136
26	mjukt bakat med vatten	»	70	70	70	—	—	—	75	75	75	99	99	99
27	mjukt » » mjölk	»	104	104	104	86	86	87	100	100	100	113	113	113
28	Nötkött, färskt: stek	»	183	180	177	171	170	171	175	175	175	199	204	204
29	soppkött	»	150	147	144	146	147	149	145	145	145	165	165	165
30	Kalvkött: gödkalv	»	215	219	223	213	215	217	—	—	—	248	248	249
31	spädkalv	»	125	125	125	147	147	149	139	139	139	118	132	139
32	Fårkött: färskt	»	212	215	229	197	201	213	175	175	175	266	268	268
33	salt	»	200	200	200	200	200	—	—	—	—	—	150	150
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	225	—	—
35	Fläsk: färskt	»	152	158	200	169	177	211	154	160	183	199	207	243
36	salt, svenskt	»	172	185	233	197	202	232	170	176	199	199	213	249
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	138	138	138	138	113	108	—	—	—	160	141	128
39	gädda	»	188	188	188	163	138	170	—	—	—	210	179	206
40	sill	»	—	—	—	86	82	80	—	—	—	79	76	78
41	strömming	»	60	60	54	74	77	82	—	—	—	100	100	100
42	torsk	»	50	50	45	51	45	43	30	25	25	73	54	60
43	rödspotta	»	125	125	125	117	117	132	112	95	104	178	150	172
44	kolja	»	125	125	125	115	105	99	86	78	77	115	107	106
45	[1])salt: sill	»	57	55	55	50	50	50	60	60	60	55	55	55
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	83	81	81	90	90	90
48	Kaffe	»	304	310	310	298	310	310	291	318	318	322	322	322
49	Socker	»	65	65	65	67	67	65	67	67	67	64	64	62
50	Salt	»	17	17	17	16	16	16	17	17	17	15	15	15
51	Svagdricka	l	9	9	9	13	13	13	13	13	13	18	17	17
52	Fotogen	»	29	29	29	23	23	23	27	27	27	26	26	26
53	[2]) Ved: björk-	kbm	1800	1800	1800	1515	1515	1515	1600	1600	1500	1900	1900	1900
54	barr-	»	1600	1600	1600	1165	1150	1150	—	—	—	1550	1550	1550
55	Bränntorv	100 kg	300	300	300	350	350	350	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	600	600	550	750	750	750	780	780	780	780	695	695
57	eng. hushålls-	»	220	220	200	281	281	281	315	315	315	340	315	315
58	Koks: gasverks-	»	180	180	180	250	250	250	280	280	280	205	195	195
59	eng. kamin-	»	220	220	200	219	219	219	315	315	315	325	310	310

[1]) Se anm. sid. 538. — [2]) Halmstad: bokved under hela kvartalet 15·45 kr per kbm; ribbved kr per kbm.

Lysekil			Vänersborg			Borås			Lidköping			Tidaholm			Karlstad			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
24	22	22	20	20	20	25	25	23	17	17	18	19	19	18	22	22	22	1
—	—	—	12	12	12	—	—	—	—	—	—	10	10	9	—	—	—	2
5	5	5	10	10	10	8	8	8	7	7	7	5	5	5	8	8	8	3
364	352	346	362	350	345	365	356	340	340	330	323	341	340	332	355	340	340	4
338	331	318	339	328	303	335	334	333	319	310	303	317	316	312	309	310	319	5
210	210	233	222	216	227	227	234	237	211	211	211	208	200	200	229	229	229	6
165	165	165	150	150	150	165	163	172	142	142	142	150	150	150	160	160	160	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
142	145	148	148	147	153	170	171	173	151	155	154	148	144	149	181	164	168	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
1450	1450	1450	1500	1475	1464	1539	1444	1276	1500	1500	1420	1325	1304	1229	1400	1400	1452	11
72	74	75	87	87	87	81	84	72	76	76	71	78	75	74	82	79	81	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
69	69	69	68	68	66	68	68	68	60	60	60	58	58	60	70	70	70	14
93	98	95	88	88	88	83	83	83	80	94	98	86	88	88	90	90	90	15
47	47	47	46	48	48	47	48	47	48	48	48	46	47	47	46	48	47	16
31	33	33	30	31	31	33	34	34	30	30	31	32	32	32	33	35	34	17
44	44	44	44	46	46	44	45	45	43	43	46	45	45	45	45	47	46	18
50	51	55	50	53	55	49	49	49	54	54	54	54	54	54	55	55	55	19
49	49	45	50	50	50	61	63	63	45	45	45	60	58	50	56	54	58	20
73	73	80	90	90	95	83	84	85	75	75	85	68	68	65	73	77	79	21
99	97	103	105	105	110	111	112	114	90	91	97	90	87	91	100	105	105	22
66	66	66	65	65	65	76	75	75	71	71	71	67	67	67	76	76	76	23
53	53	53	50	50	50	54	54	54	50	50	50	—	—	—	52	52	52	24
150	149	150	140	140	140	143	133	133	121	121	121	148	144	145	152	152	152	25
83	82	82	50	50	50	68	69	69	59	59	59	75	73	71	87	87	87	26
83	83	83	75	75	75	96	99	99	71	71	71	86	85	83	110	110	110	27
190	190	190	188	188	188	199	199	199	200	200	200	187	182	195	178	179	180	28
160	160	160	163	157	150	179	179	179	177	177	177	147	150	154	155	156	158	29
220	220	220	213	213	213	219	219	219	232	238	238	215	235	246	226	222	228	30
140	140	140	125	131	150	127	129	133	134	122	117	109	101	117	125	116	118	31
220	220	220	213	213	213	227	227	227	212	212	250	205	234	248	243	246	253	32
—	—	—	150	150	150	—	—	—	—	—	—	180	173	183	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
190	190	205	170	180	210	160	164	195	157	163	212	156	159	208	182	184	222	35
183	183	215	180	200	220	160	168	199	164	164	191	170	160	210	183	179	230	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	125	135	125	119	100	147	131	129	—	66	68	126	118	100	145	96	127	38
150	150	150	145	131	138	173	156	178	138	93	113	196	148	150	156	107	149	39
53	54	—	70	75	—	78	75	80	50	59	60	52	—	—	65	78	75	40
—	—	—	80	80	76	97	78	80	70	71	70	79	73	73	77	73	72	41
44	45	41	75	73	—	61	60	61	74	75	—	100	100	100	113	109	111	42
142	132	133	170	167	163	140	128	130	138	137	140	131	144	147	168	154	166	43
82	74	72	95	71	70	126	109	123	115	101	112	103	90	86	126	125	120	44
58	50	60	59	59	59	58	58	58	60	60	60	45	58	58	60	55	50	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
80	80	80	94	93	90	87	93	88	89	89	89	89	89	89	100	104	100	47
305	305	305	295	296	295	350	350	350	296	296	306	308	304	304	304	325	325	48
64	64	66	69	67	67	68	68	68	66	66	66	67	67	67	70	68	68	49
19	20	19	15	15	15	18	18	18	20	20	20	20	20	20	20	20	20	50
15	15	15	15	20	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	20	20	20	51
26	26	26	27	27	27	27	27	27	28	28	28	30	30	30	29	29	29	52
1750	1750	1750	1700	1630	1300	1615	1630	1615	1500	1500	1500	1085	1085	1085	1450	1450	1450	53
1265	1265	1265	1400	1300	950	1160	1135	1150	1165	1165	1165	685	685	685	1100	1100	1100	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	425	425	425	—			—	—	—	55
606	606	606	650	617	617	700	710	710	700	700	700	700	700	700	725	725	650	56
250	250	250	292	283	283	338	338	338	350	350	350	—	—	—	350	350	325	57
—	—	—	230	230	230	260	260	260	220	220	220	250	250	280	190	190	190	58
250	250	250	217	208	208	272	272	272	250	250	250	300	300	300	275	275	275	59

under hela kvartalet 8·65 kr per kbm. Varberg: bokved april och maj 17·00 samt juni 16·00

	Varuslag	Kvantitet	Filipstad			Arvika			Örebro			Västerås		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	23	23	23	24	24	24	20	20	20	22	22	22
2	handskummad	»	—	—	—	10	10	10	11	11	11	—	—	—
3	separerad	»	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	352	350	345	350	350	350	348	345	340	335	337	327
5	mat- (lands-)	»	297	282	290	282	290	323	318	321	324	321	323	316
6	Ost: helfet	»	244	240	247	220	220	220	212	210	215	192	201	211
7	halvfet	»	170	178	172	180	180	180	158	155	158	154	154	154
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	190	178	186	207	184	205	169	174	179	185	183	189
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	1300	1309	1250	1021	1125	1203	1150	—	—	1468	1429	1389
12	»	5 l	68	69	67	67	75	72	70	75	70	73	72	70
13	färsk [1]	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	63	65	64	68	68	67	59	60	59	59	58	58
15	Bruna bönor	»	89	90	91	82	90	90	75	76	79	84	84	85
16	Mjöl: vete-	»	47	47	47	46	47	46	46	47	47	45	47	45
17	råg-	»	32	32	32	31	32	32	33	34	35	31	33	33
18	rågsikt-	»	44	44	44	43	45	44	41	44	44	42	44	44
19	Gryn: havre-	»	50	50	50	49	52	52	48	48	48	49	49	51
20	ris-	»	58	58	58	45	45	45	55	55	55	47	47	47
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	62	62	63	70	73	75	62	66	68	58	63	64
22	knäckebröd	»	89	94	94	93	96	100	88	90	91	86	89	89
23	limpa, söt	»	63	63	63	70	70	70	78	78	78	72	72	72
24	grovbröd	»	40	40	40	58	60	60	55	55	55	47	47	47
25	Vetebröd: skorpor	»	160	160	160	150	150	150	130	134	133	155	155	155
26	mjukt bakat med vatten	»	71	71	71	61	61	61	73	74	73	72	72	72
27	mjukt » » mjölk	»	71	71	71	86	86	86	120	112	112	86	86	86
28	Nötkött, färskt: stek	»	178	178	178	180	180	180	200	200	215	187	187	187
29	soppkött	»	150	152	152	150	150	150	162	165	167	143	143	143
30	Kalvkött: gödkalv	»	204	204	204	240	240	243	203	209	248	224	224	224
31	spädkalv	»	145	145	145	130	130	133	131	130	133	144	144	144
32	Fårkött: färskt	»	225	225	225	200	200	200	251	266	300	239	240	239
33	salt	»	—	—	—	—	—	—	154	158	200	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	188	187	203	180	180	190	165	181	240	180	190	238
36	salt, svenskt	»	178	182	187	200	180	188	160	155	240	180	200	250
37	» amerikanskt	»	180	187	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	131	124	125	150	138	148	123	93	108	131	95	102
39	gädda	»	167	127	150	168	123	161	166	133	159	168	130	154
40	sill	»	55	—	—	59	60	60	63	77	—	50	—	—
41	strömming	»	74	70	70	78	71	77	73	63	62	64	57	55
42	torsk	»	107	100	103	100	100	100	108	90	100	138	139	146
43	rödspotta	»	147	145	134	163	—	—	146	159	185	155	—	150
44	kolja	»	103	99	98	120	120	120	140	128	128	149	142	135
45	[1]) salt: sill	»	52	52	52	50	50	50	50	50	50	44	45	43
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	93	96	99	90	90	90	95	100	100	92	93	93
48	Kaffe	»	302	309	309	316	314	320	293	291	296	313	313	317
49	Socker	»	68	68	68	68	68	68	68	68	68	66	66	64
50	Salt	»	20	20	20	15	15	15	20	20	20	15	15	15
51	Svagdricka	l	18	18	18	15	20	20	14	15	15	15	15	15
52	Fotogen	»	30	30	30	28	28	28	27	27	27	26	26	26
53	[2]) Ved: björk-	kbm	1250	1250	1250	1400	1400	1375	1365	1400	1400	1310	1310	1310
54	barr-	»	750	750	750	975	975	950	1150	1135	1135	965	950	950
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	665	665	665	650	650	—	658	650	644	800	800	800
57	eng. hushålls-	»	—	—	—	400	400	—	333	375	375	360	360	360
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	230	230	230	290	240	240
59	eng. kamin-	»	265	265	265	275	275	275	275	275	275	325	325	325

[1]) Se anm. sid. 538. — [2]) Söderhamn: plankknubb under hela kvartalet 13·25 kr per kbm.

Falun			Ludvika			Avesta			Mora			Gävle			Söderhamn			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
24	24	24	23	23	23	21	21	21	22	22	22	25	27	27	25	25	25	1
12	12	12	—	—	—	—	—	—	12	12	12	16	17	17	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	6	6	6	—	—	—	12	12	12	10	10	10	3
354	343	355	349	335	325	351	343	327	363	355	355	356	346	343	369	372	373	4
330	319	334	304	304	309	326	326	325	324	321	321	317	326	336	340	340	349	5
229	223	219	220	230	230	245	238	243	245	243	233	221	223	224	240	245	250	6
171	162	157	180	180	180	173	175	180	150	150	150	150	150	150	177	168	178	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
168	173	187	206	198	207	203	183	188	210	196	202	197	189	200	199	202	213	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
1260	—	—	1380	1476	1571	1365	1365	1365	1166	1441	1286	1063	1174	1183	1143	1236	1329	11
70	95	78	71	76	81	76	76	75	64	78	72	70	76	76	68	73	68	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
59	58	59	60	60	60	64	65	65	60	60	60	55	55	55	70	70	70	14
71	81	83	73	73	73	80	80	81	78	82	81	75	82	83	87	90	90	15
48	50	50	49	49	49	45	48	48	48	49	50	46	47	47	46	48	46	16
30	32	32	32	32	32	30	31	32	35	36	36	31	32	32	33	35	34	17
43	46	46	45	45	45	43	45	45	43	46	46	43	44	44	45	47	46	18
45	49	50	45	48	48	49	50	50	47	50	51	45	48	48	55	55	55	19
49	48	49	47	47	47	51	52	48	60	60	60	55	55	55	59	59	60	20
57	58	58	64	68	68	64	64	65	65	63	67	61	64	66	68	68	68	21
85	85	84	83	88	88	85	84	81	89	92	91	90	92	94	87	89	88	22
76	76	74	65	65	65	61	61	61	68	68	68	62	62	64	71	70	70	23
—	—	—	55	55	55	—	—	—	—	—	—	49	49	47	—	—	—	24
137	138	137	160	160	160	164	164	164	150	150	150	172	172	174	180	188	194	25
85	83	83	77	77	77	69	69	69	83	83	83	85	85	91	93	92	90	26
85	86	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	102	102	112	107	109	108	27
226	225	227	185	185	195	194	192	190	200	200	200	167	175	182	187	186	196	28
175	175	175	155	155	160	164	164	167	150	150	150	138	144	145	166	166	166	29
242	243	244	230	230	243	206	204	208	250	250	250	249	250	250	295	288	284	30
150	150	150	150	140	141	127	123	129	150	150	150	142	144	144	170	171	179	31
236	237	236	250	243	223	215	220	226	242	243	240	247	248	248	241	245	261	32
—	—	—	—	—	—	—	173	180	—	—	—	160	160	160	180	190	180	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250	—	—	34
180	179	194	185	185	215	170	167	188	190	193	210	171	178	206	200	203	228	35
176	178	193	193	193	235	177	173	200	190	190	200	176	176	216	200	193	203	36
175	175	175	—	—	—	—	—	—	210	213	205	—	—	—	200	200	200	37
150	145	128	128	105	121	152	116	111	145	116	116	118	55	68	125	65	60	38
183	133	169	179	120	152	209	141	155	182	139	153	196	127	186	195	128	163	39
60	—	—	—	—	—	60	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	40
70	70	66	72	53	50	76	59	55	64	61	60	79	52	41	60	35	31	41
124	122	100	120	100	100	147	129	142	123	103	100	141	113	150	125	125	106	42
175	175	175	185	150	150	150	127	149	150	150	150	183	150	163	150	150	150	43
106	105	105	129	103	114	127	106	123	102	100	100	146	113	150	125	125	119	44
51	51	51	50	50	50	54	53	53	60	60	60	41	48	49	56	50	50	45
40	40	40	—	—	—	—	—	45	40	40	40	35	35	34	—	—	—	46
—	100	100	100	100	100	100	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
334	340	340	310	310	310	294	303	317	300	310	300	285	290	300	320	300	310	48
67	67	67	67	67	67	71	68	68	72	70	70	67	67	65	74	68	67	49
20	20	20	15	15	15	16	16	16	20	20	20	15	15	15	20	20	20	50
15	15	15	18	18	18	15	15	15	20	20	20	12	12	12	13	13	13	51
30	30	30	30	30	30	30	30	30	35	35	35	25	25	25	28	28	28	52
1235	1235	1225	1050	1050	1050	1000	1000	1000	990	990	990	1170	1170	1160	1125	1125	1125	53
800	800	800	750	750	750	650	650	650	635	635	635	870	860	860	850	850	850	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
700	700	700	750	750	750	800	800	800	750	750	750	650	650	650	650	650	650	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	300	300	323	323	323	57
258	258	267	300	300	300	350	350	350	—	—	—	285	280	285	—	—	—	58
300	300	300	—	—	—	—	—	—	300	300	300	240	240	240	238	238	238	59

	Varuslag	Kvantitet	Sundsvall: staden			Sundsvall: sågverksdistriktet			Kramfors			Östersund		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	25	25	25	26	26	26	25	25	25	25	25	25
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	14	14
3	separerad	»	10	10	10	11	11	11	12	12	12	12	12	12
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	361	360	358	349	353	353	378	370	372	333	331	333
5	mat- (lands-)	»	313	335	347	310	333	340	305	321	339	296	292	302
6	Ost: helfet	»	259	248	249	233	232	241	246	250	247	240	240	240
7	halvfet	»	171	177	181	164	161	168	190	183	200	175	180	180
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	206	197	215	200	193	214	201	206	220	210	210	216
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	1191	1262	1214	1036	1095	1143	—	1000	1133	839	839	1214
12	»	5 l	72	69	65	65	63	63	53	65	69	63	66	67
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	62	58	63	63	63	63	62	61	62	65	65	65
15	Bruna bönor	»	74	73	78	73	76	78	74	79	83	85	85	85
16	Mjöl: vete-	»	48	49	49	48	48	48	48	50	50	47	49	49
17	råg-	»	34	35	37	33	33	35	31	32	35	35	37	37
18	rågsikt-	»	45	46	48	45	46	47	45	45	45	45	47	48
19	Gryn: havre-	»	50	51	54	49	51	52	50	52	52	50	52	52
20	ris-	»	58	61	60	59	56	59	60	64	59	52	50	51
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	70	70	70	70	70	70	68	71	71	73	72	74
22	knäckebröd	»	80	80	80	80	80	81	90	90	90	92	91	92
23	limpa, söt	»	69	68	68	70	67	68	73	75	74	68	67	67
24	grovbröd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	62	62
25	Vetebröd: skorpor	»	150	147	147	158	152	154	132	125	121	160	160	160
26	mjukt bakat med vatten	»	82	82	82	83	82	82	80	80	80	73	72	72
27	mjukt » » mjölk	»	95	93	93	96	95	94	110	110	110	90	90	90
28	Nötkött, färskt: stek	»	194	192	197	186	184	187	170	193	200	184	185	185
29	soppkött	»	163	160	164	156	154	156	140	155	160	152	153	154
30	Kalvkött: gödkalv	»	248	248	250	222	222	228	—	—	—	315	315	315
31	spädkalv	»	151	150	150	141	139	138	150	150	150	144	146	149
32	Fårkött: färskt	»	239	242	248	205	205	216	200	200	200	194	197	202
33	salt	»	192	192	205	188	165	190	—	—	—	190	188	193
34	Renkött, färskt	»	267	—	—	250	—	—	250	—	—	250	250	—
35	Fläsk: färskt	»	184	182	209	170	168	187	200	200	200	179	180	192
36	salt, svenskt	»	191	193	215	188	189	205	200	200	213	193	194	203
37	» amerikanskt	»	225	208	225	215	212	208	217	212	208	200	200	200
38	Fisk, färsk: abborre	»	150	131	113	111	105	103	148	108	103	165	119	119
39	gädda	»	218	163	163	183	140	136	197	178	200	226	153	168
40	sill	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	strömming	»	99	57	37	85	44	30	75	59	50	82	74	70
42	torsk	»	142	125	125	—	—	—	95	—	—	106	103	100
43	rödspotta	»	183	158	175	—	—	—	—	—	—	146	148	136
44	kolja	»	128	131	125	—	—	—	95	—	—	110	107	100
45	[1]) salt: sill	»	66	57	55	59	53	52	55	58	61	50	50	51
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Kaffe	»	295	303	300	294	297	300	323	320	317	309	316	313
49	Socker	»	69	66	67	69	67	67	74	70	70	72	72	72
50	Salt	»	19	19	19	17	17	17	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l	15	15	15	14	15	15	20	20	20	20	20	20
52	Fotogen	»	30	30	30	30	30	30	33	33	33	37	37	37
53	[2])Ved: björk-	kbm	1145	1145	1090	920	920	940	1055	1055	1030	1055	1055	1040
54	barr-	»	840	840	840	750	700	690	845	885	820	760	760	740
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	750	750	750	—	—	—	800	800	850	750	750	750
57	eng. hushålls-	»	350	350	350	—	—	—	475	475	475	—	—	—
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	275	275	275	300	300	300
59	eng. kamin-	»	250	250	250	—	—	—	—	—	—	338	338	338

[1]) Se anm. sid. 538. Kramfors: norsk isterfetsill. — [2]) Sundsvall: staden: bräd- och samt juni 9·00 kr per kbm. Sundsvall: distr.: bräd- och ribbved (medelpris) april 5·40 samt plank- och brädkubb juni 6·00 kr per kbm. Vilhelmina: bakar under hela kvartalet 3·75 kr samt barrved till 10·80 kr per kbm under hela kvartalet.

Umeå			Vilhelmina			Luleå			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
23	23	25	25	25	25	25	25	30	25	25	25	26	26	26	22	22	22	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12	12	2
10	10	10	—	—	—	7	7	7	—	—	—	—	—	—	8	8	8	3
354	350	350	—	—	—	350	350	353	367	363	362	349	351	353	349	342	338	4
286	305	326	292	293	292	339	342	348	327	334	336	347	348	350	319	319	320	5
240	240	240	247	247	246	263	258	260	240	245	244	240	235	235	236	236	238	6
173	173	175	188	188	180	192	200	200	180	—	200	173	—	—	171	171	172	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
199	198	208	224	203	206	220	228	241	227	216	228	244	218	238	176	178	181	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
1067	1133	1200	800	800	800	900	900	1167	1400	1449	1505	—	—	—	1284	1277	1279	11
63	70	70	70	70	70	56	59	62	78	80	78	82	82	82	74	77	75	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
60	60	60	69	69	70	69	70	70	69	69	70	71	71	72	63	63	64	14
70	70	70	74	74	77	82	82	80	80	79	80	71	72	73	82	84	85	15
46	46	48	49	50	49	48	49	50	52	52	52	50	52	52	47	48	47	16
33	35	35	33	35	35	33	34	35	35	36	36	34	37	37	32	34	34	17
45	45	47	44	45	46	44	45	48	48	49	50	46	50	50	44	46	46	18
50	50	50	53	55	55	51	55	55	54	54	54	54	59	59	51	52	53	19
50	50	50	63	63	61	55	54	54	50	50	50	53	53	53	54	54	54	20
70	70	70	70	70	70	70	74	75	70	70	70	68	70	73	74	75	77	21
80	80	80	86	86	86	94	95	100	91	89	91	80	81	87	96	97	99	22
78	78	78	80	80	80	64	64	65	86	85	86	79	79	79	65	65	66	23
53	53	52	—	—	—	52	52	52	66	65	68	—	—	—	48	48	49	24
200	200	200	165	165	165	194	200	200	170	174	175	166	166	166	153	153	153	25
100	100	100	75	75	75	100	100	100	—	—	—	100	100	100	77	77	77	26
—	—	—	—	—	—	125	125	125	—	—	—	—	—	—	94	95	95	27
179	179	193	160	160	160	186	199	200	188	199	207	197	201	204	187	188	191	28
139	139	155	133	133	133	157	165	167	154	162	168	144	144	151	157	157	159	29
—	—	—	—	—	—	300	300	300	248	251	262	278	282	281	235	236	240	30
136	137	146	128	122	120	146	150	149	143	144	149	139	144	143	139	138	140	31
250	250	270	—	—	—	225	225	226	208	215	221	198	204	210	229	233	240	32
—	—	180	—	—	—	187	200	202	180	195	193	190	200	220	182	184	191	33
200	—	—	—	—	—	250	—	—	172	182	—	172	—	—	235	241	—	34
192	193	212	190	190	190	197	219	239	176	186	203	218	219	236	176	181	211	35
200	200	200	190	187	190	209	220	233	187	194	197	217	222	230	184	187	219	36
200	200	200	193	193	184	222	230	229	224	222	221	228	230	215	207	206	205	37
100	60	56	—	—	—	100	76	75	75	70	69	78	80	74	129	107	109	38
200	128	113	—	125	125	150	131	106	149	113	94	148	118	122	177	142	159	39
—	—	—	—	—	—	50	—	—	45	—	—	57	—	—	61	68	75	40
100	75	38	—	—	—	100	94	75	65	65	57	58	61	63	72	63	62	41
100	—	—	—	—	—	80	75	75	46	—	—	43	—	—	91	87	88	42
—	—	—	—	—	—	150	150	150	—	—	—	140	—	—	146	140	147	43
—	—	—	—	—	—	80	75	75	—	—	—	54	—	—	121	114	114	44
50	50	50	75	75	75	67	62	68	77	70	81	69	68	63	55	54	55	45
—	—	—	50	50	50	52	50	50	50	50	50	53	48	53	47	48	47	46
—	—	—	—	—	—	125	125	125	—	125	—	—	—	—	95	97	96	47
295	295	295	300	300	300	317	329	321	300	325	310	291	288	293	306	308	309	48
68	68	66	75	75	75	75	75	75	77	76	74	73	73	73	68	68	67	49
20	20	20	21	21	21	21	21	21	21	21	21	18	18	18	18	18	18	50
16	16	16	—	—	—	20	20	20	20	20	20	21	21	21	15	16	15	51
35	35	35	39	39	39	40	40	40	40	40	40	40	40	40	29	29	29	52
950	950	950	685	685	685	1065	1065	1065	1100	1100	1100	1400	1400	1400	1320	1320	1305	53
750	775	775	480	480	480	865	865	865	900	900	900	1100	1100	1100	995	990	980	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	416	405	416	55
—	—	—	—	—	—	700	700	700	—	—	—	900	900	900	729	726	719	56
—	—	—	—	—	—	375	375	375	—	—	—	—	—	—	338	337	331	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	252	249	250	58
—	—	—	—	—	—	265	265	265	—	—	—	450	450	450	278	278	276	59

ribbved (medelpris) april och maj 6·75 samt juni 7·15 kr per kbm; plankved april och maj 9·50 maj och juni 5·15 kr per kbm; plankved april 7·60, maj 7·50 samt juni 8·50 kr per kbm. Umeå: per kbm. — Kiruna: Luoss.—Kiir. ab. har tillhandahållit sin personal björkved till 12·80

Kreatursslag	Stockholm			Eskilstuna			Linköping		
	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni
Kreaturspriser. (Öre per kg levande vikt.)									
Kor:									
Extra prima	73	77	78	55	55	63	39	72	71
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	61	63	62	45	45	55	60	64	64
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	55	58	57	40	40	44	48	50	50
» 3. Mindre feta	26	28	27	35	35	35	37	39	37
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvigor (och stutar):									
Extra prima	76	80	81	60	60	68	76	77	76
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	66	68	68	55	55	59	67	71	71
» 2. Mindre feta	37	38	38	45	45	49	51	54	53
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tjurar:									
Extra prima	68	69	69	—	—	—	69	72	71
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg)	63	64	64	—	—	—	63	66	66
» 2. Fullt köttiga (500—700 »)	58	59	59	55	55	59	57	61	60
» 3. Mindre köttiga	45	46	46	45	45	49	52	54	53
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oxar:									
Extra prima	73	77	78	—	—	—	69	72	71
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	62	64	63	—	—	—	60	64	64
» 2. Mindre feta	29	31	30	—	—	—	47	49	49
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	36	39	38
Kalvar:									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg)	97	105	105	90	95	110	99	107	103
» (70—90 »)				90	95	110	88	94	91
Skummjölkskalvar	66	74	74	70	73	80	60	60	58
Får:									
Yngre, feta	99	90	91	80	80	90	86	90	85
Äldre, »	66	60	58	60	63	80	57	55	51
Lamm	—	—	—	—	—	—	103	106	99
Svin:									
Slakterisvin (75—100 kg)	86	104	125	75	83	124	78	95	118
Rena, större svin (100—170 kg)	75	93	114	70	75	116	81	96	121
Suggor	46	57	72	49	55	88	65	78	99
Tillförseln till offentliga slakthus.[1])	st	st	st	st	st	st	st	st	st
Tjurar, Kor, Övriga nötkreatur	2 369	2 574	2 144	256	256	250	1 521	1 193	1 156
Gödkalvar	558	806	837	648	707	589	748	832	834
Spädkalvar	281	280	244	250	328	278	562	395	385
Får och lamm	59	72	100	36	22	30	207	124	204
Svin	1 410	2 457	1 431	890	909	554	1 778	1 536	1 019
Spädgrisar	9	60	34	9	13	18	—	—	—
Hästar och föl	40	51	43	14	24	14	30	34	26
Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror.									
Nötkreatur	5 183	4 871	4 024	240	264	264	—	—	—
Gödkalvar	11 398	9 208	9 380	524	646	583	—	—	—
Spädkalvar	4 198	2 792	2 313	387	418	339	—	—	—
Får och lamm	3 702	2 286	2 402	37	22	33	—	—	—
Svin	19 316	14 991	13 541	871	878	558	—	—	—
Spädgrisar	226	93	59	9	14	20	—	—	—
Hästar och föl	125	127	104	26	36	23	—	—	—

[1]) I Göteborg tillförseln till kreatursmarknaden och slakthuset.

Norrköping			Karlskrona			Malmö			Hälsingborg			Göteborg		
April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni
65	68	72	—	—	—	69	69	71	65	67	68	—	—	—
58	61	64	—	—	—	61	62	65	58	58	60	55	58	59
45	48	51	—	—	—	51	53	58	50	49	49	43	45	45
37	39	40	—	—	—	36	38	40	35	35	35	33	33	33
27	29	30	—	—	—	30	28	30	—	—	—	—	—	—
75	78	80	—	—	—	81	82	84	77	79	80	—	—	—
65	68	70	—	—	—	75	76	78	71	69	70	67	70	71
50	53	55	—	—	—	59	61	62	67	64	64	55	57	58
33	34	36	—	—	—	45	45	45	—	—	—	—	—	—
65	68	72	—	—	—	71	70	71	68	67	68	—	—	—
61	64	67	—	—	—	67	65	66	62	60	59	59	62	63
56	59	60	—	—	—	64	64	66	57	54	54	56	58	58
48	49	50	—	—	—	53	50	50	52	48	48	45	45	45
—	—	—	—	—	—	45	43	43	—	—	—	—	—	—
65	68	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
58	61	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	61	62
48	49	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	42	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
93	97	107	—	—	—	} 85	85	85 {	—	—	—	100	100	100
84	87	95	—	—	—				—	—	—	85	85	85
59	62	71	—	—	—	—	—	—	75	75	80	65	65	65
79	83	80	—	—	—	75	75	75	—	—	—	83	85	85
69	73	70	—	—	—	65	65	65	—	—	—	55	55	55
89	93	98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
82	101	126	—	—	—	78	92	114	78	91	111	80	93	116
79	99	120	—	—	—	74	88	110	75	89	109	75	90	115
53	68	90	—	—	—	52	52	59	47	51	61	51	55	69
st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st
						203	135	130						
454	443	405	248	298	264 {	1 407	1 243	968 }	608	632	536	2 526	2 087	2 088 {
						745	787	499						
660	788	699	46	52	44	1 056	1 152	1 148	457	511	509	1 173	1 322	1 523
335	321	237	153	150	114	211	220	143	501	566	519	705	584	497
62	56	44	15	14	14	428	499	525	165	142	252	312	408	590
550	691	361	873	705	425	3 978	4 193	4 079	2 476	2 575	2 648	4 940	4 380	4 203
2	20	6	—	—	—	4	6	8	8	14	6	6	2	7
13	22	18	4	7	6	55	62	52	18	27	18	34	31	32
463	457	424	309	338	292	910	807	725	424	502	426	—	—	—
804	945	853	218	273	261	976	1 152	1 162	457	511	509	—	—	—
627	577	396	838	723	579	616	622	457	501	566	519	—	—	—
109	91	81	235	203	358	476	540	570	165	142	252	—	—	—
622	773	395	693	734	640	3 350	3 355	3 037	1 585	1 574	1 430	—	—	—
3	32	13	—	5	3	4	6	7	8	14	6	—	—	—
19	29	24	7	11	10	55	54	53	18	23	18	—	—	—

Kreatурspriser för Stockholm, Malmö och Göteborg 1913—juni 1928.

Medelpris (öre) för kg levande vikt per år (1913—1927) och per månad (april 1927—juni 1928) för alla tre orterna.

Kreatursslag	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	Apr. 1927	Maj 1927	Juni 1927	Juli 1927	Aug. 1927	Sept. 1927	Okt. 1927	Nov. 1927	Dec. 1927	Jan. 1928	Febr. 1928	Mars 1928	Apr. 1928	Maj 1928	Juni 1928
Kor:																									
Extra prima [1])	61	282	167	112	80	85	84	88	77	69	69	68	65	67	70	71	70	70	70	69	70	69	71	73	75
Kl. 1.	55	236	148	99	70	74	73	76	68	59	57	56	55	57	61	62	61	61	60	59	59	58	59	61	62
» 2. . . .	50	203	127	86	60	63	63	66	57	51	47	48	46	49	54	55	53	53	51	51	49	48	50	52	53
» 3. [2]) . . .	41	141	96	64	46	47	44	49	46	37	36	36	37	38	40	40	38	37	35	34	33	29	32	33	33
Kvigor (o. stutar):																									
Extra prima [1])	66	301	185	125	92	96	93	97	86	77	77	77	75	77	78	79	78	77	77	76	78	77	79	81	83
Kl. 1.	60	257	163	112	82	86	80	85	77	70	69	69	68	70	72	72	71	71	70	69	68	67	69	71	72
» 2. . . .	50	198	126	85	64	66	64	67	63	53	52	52	52	53	55	55	54	52	50	50	49	48	50	52	53
Tjurar:																									
Extra prima [1])	65	267	166	121	86	89	82	86	77	71	70	67	68	70	75	73	74	72	69	70	70	68	70	70	70
Kl. 1.	62	234	152	108	77	80	73	76	72	65	65	64	64	66	67	66	66	64	62	63	63	61	63	64	64
» 2.	58	215	139	102	74	75	68	72	67	61	60	59	59	62	64	64	63	60	59	60	60	58	59	60	61
» 3. [2]) . . .	50	175	120	81	59	62	55	59	57	52	49	50	51	54	56	56	53	51	50	49	48	46	48	47	47
Oxar:																									
Extra prima [3])	63	295	186	120	87	94	90	93	80	70	69	70	66	69	72	74	73	71	72	70	72	70	73	77	78
Kl. 1. [4]) . . .	57	258	159	105	70	75	73	78	69	61	56	57	55	58	61	66	65	64	63	63	61	58	60	63	63
» 2. [5]) . . .	48	200	123	83	53	54	52	60	53	40	42	42	43	44	47	40	36	28	25	25	37	34	36	37	36
Kalvar:																									
Sötmjölks-																									
(90—100 kg) [6])	78	285	241	182	129	115	109	105	93	86	83	85	85	83	86	87	86	87	89	92	92	91	92	94	94
(70— 90 ») [7])	67			157	117																				
Skummjölks- [8])	57	226	173	121	80	77	76	76	69	63	59	60	60	60	65	65	61	61	67	71	67	65	66	70	70
Får:																									
Yngre [9]) . . .	58	257	178	113	82	85	73	88	87	82	88	89	89	87	85	81	77	73	73	75	76	82	86	83	84
Äldre [10]) . . .	53	236	157	96	69	64	62	67	61	60	65	66	66	65	62	59	54	52	50	52	54	59	62	60	59
Svin:																									
Slakterisvin [11])	82	359	242	172	134	108	96	128	118	89	82	90	91	89	94	101	95	88	82	82	82	81	81	96	118
Rena, större .	81	348	236	164	128	96	93	125	114	81	74	80	80	80	82	89	85	82	76	75	74	73	75	90	113
Suggor	68	279	165	109	91	72	70	91	76	52	51	51	48	44	46	52	54	54	53	49	50	50	50	55	67

Uppgifterna avse: [1]) endast Stockholm och Malmö. — [2]) 1913 St. och M. — [3]) 1913—juli 1919 St. och M. samt därefter endast St. — [4]) aug. 1921—aug. 1927 St. och Göteborg, sept. 1927—jan. 1928 endast St., därefter St. och G. — [5]) april 1922—aug. 1927 St. och G., sept. 1927—jan. 1928 endast St., därefter St. och G. — [6]) 1913—mars 1919 endast M., vissa delar av åren 1922—1925 endast St. och G. — [7]) 1913—mars 1919 endast M.— [8]) fr. o. m. juli 1926 endast St. och G. — [9]) april—dec. 1925 endast St. och G. — [10]) 1924—1925 endast St. och G. — [11]) april—okt. 1927 samt febr. och mars 1928 endast St. och M.

Fiskpriser i Stockholm och Göteborg april 1927—juni 1928.

Partipriser (öre pr kg) för slaktad fisk av ordinär storlek (där ej annat uppgives).[1]

Slag	April 1927	Maj 1927	Juni 1927	Juli 1927	Aug. 1927	Sept. 1927	Okt. 1927	Nov. 1927	Dec. 1927	Jan. 1928	Febr. 1928	Mars 1928	Apr. 1928	Maj 1928	Juni 1928
Stockholm.															
Abborre, stor. .	100	80	70	50	50	45	50	60	50	100	125	140	115	70	85
liten .	70	50	40	30	25	25	25	25	30	75	85	110	85	40	50
Braxen	90	80	85	70	65	65	65	70	75	100	—	110	100	—	85
Gädda, levande.	160	130	130	—	—	—	150	140	150	160	—	—	150	125	130
slaktad.	145	120	115	150	175	150	130	125	130	140	160	200	140	120	115
Gös.	245	180	150	190	210	200	200	200	225	240	275	280	270	180	140
Hälleflundra, stor	150	140	150	140	150	—	175	150	175	180	190	175	170	155	160
liten	120	110	—	115	—	—	150	125	—	—	150	120	135	—	140
Id	60	45	55	50	—	60	60	50	60	—	95	95	60	50	45
Kolja, svensk .	110	100	95	80	75	70	100	115	110	120	110	120	120	100	90
Kungsflundra .	110	100	110	100	—	—	—	—	—	95	80	100	95	90	85
Lake, stor . .	85	—	—	—	—	—	—	—	—	120	120	—	110	—	—
insjö- liten . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	85	—	—	—	—
Lax, färsk . .	475	370	275	300	325	325	325	500	325	360	550	525	400	400	360
Piggvar	175	—	—	—	—	—	150	160	150	200	200	200	200	200	175
Röding	250	—	225	230	225	250	250	250	250	—	250	—	—	—	250
Rödspotta, stor.	70	75	100	90	70	70	80	90	80	110	80	80	80	75	80
liten	45	50	65	55	45	45	45	50	60	70	60	45	45	55	60
Sik, stor . . .	150	135	135	135	135	135	135	125	120	—	175	175	160	130	120
liten . . .	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Siklöja	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk . . .	—	—	—	—	—	40	40	40	—	20	18	15	20	—	—
Sjötunga, stor .	180	150	150	160	140	140	175	180	160	180	200	180	150	150	150
liten	140	100	110	110	85	105	110	125	130	110	140	125	110	100	100
Slätvar	—	—	—	—	—	—	150	160	150	200	200	200	175	150	150
Strömming . .	55	35	30	35	50	50	50	35	60	40	35	45	30	30	35
Torsk, m. huvud	35	45	35	—	—	—	50	40	50	45	45	45	40	45	45
svensk huvudlös	70	60	80	80	75	80	75	80	60	85	85	100	80	90	85
Vitling, stor. .	40	35	30	30	30	30	25	30	25	45	35	35	25	35	35
liten .	15	20	20	15	—	—	—	—	—	25	28	—	—	—	—
Ål, levande, stor	—	340	325	275	275	250	260	260	275	350	—	355	350	325	275
liten	—	310	250	—	200	200	200	200	210	310	—	300	250	250	210
Göteborg.															
Sill, stor . . .	40	37	37	47	24	29	32	41	29	32	29	27	38	30	—
blandad .	—	—	—	28	14	13	24	33	16	27	21	11	18	46	—
liten . . .	14	10	—	11	4	3	19	29	8	17	12	9	10	—	—
Kolja, stor . .	85	75	76	63	71	77	98	94	80	116	110	106	114	88	90
halvstor	76	54	54	44	51	61	80	86	75	108	100	99	112	74	78
liten . .	32	23	26	23	24	32	27	21	17	36	27	26	21	18	19
Vitling	27	19	23	10	10	17	17	17	15	33	25	22	25	25	21
Torsk, stor . .	46	39	41	37	50	65	64	49	42	67	69	51	38	36	37
liten . .	25	17	17	8	11	21	29	19	16	36	21	20	26	20	26
Långa	77	72	68	61	64	87	86	89	68	89	94	64	71	80	79
Gråsik	38	24	30	13	15	26	34	35	23	37	31	29	29	25	24
Tunga, röd . .	110	109	123	107	116	150	163	200	158	218	199	135	98	100	122
äkta .	367	265	264	401	423	537	444	319	275	451	498	381	315	211	272
Piggvar	285	277	242	288	231	228	249	231	216	301	314	247	238	169	202
Slätvar	230	186	168	206	184	171	186	161	134	208	214	187	208	138	164
Rödspotta . .	64	65	104	90	77	81	68	73	88	157	126	70	61	61	119
Hälleflundra . .	168	156	141	129	149	138	175	138	147	210	208	177	161	151	160
Makrill	192	96	44	40	41	58	73	84	—	—	—	—	140	86	28
Tillförsel:															
Antal båtar .	1195	1804	2049	1920	1877	3140	2803	1757	1810	1394	1869	2138	1313	1588	2281
» lådor .	15778	20692	18111	25490	35249	48014	32605	28895	47664	42925	62141	60129	21989	23962	28518

[1] *Stockholms*-noteringarna avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare i Stockholm. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder. De från *Göteborg* erhållna noteringarna åter avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

Av ombuden meddelade minutpriser å vissa slag av färsk fisk.

	Öre per kg		
	Apr.	Maj	Juni
Uppsala:			
Braxen	150	131	150
Flundra	250	250	—
Gös	208	200	200
Id	150	107	—
Lake	150	125	125
Nyköping:			
Braxen	80	74	80
Gös	238	175	200
Eskilstuna:			
Gös	248	171	171
Linköping:			
Braxen	147	152	150
Gös	283	203	197
Hälleflundra	254	250	250
Id	125	103	—
Kotlettfisk	153	150	150
Kummel	150	150	150
Makrill	—	144	98
Röding	294	300	300
Sik	200	174	189
Sjötunga	183	168	166
Vitling	79	73	73
Ål	392	369	338
Norrköping:			
Vitling	72	71	70
Motala:			
Sjötunga	150	152	153
Jönköping:			
Makrill	—	147	75
Sik	—	197	200
Västervik:			
Flundra	—	50	53
Sik	—	150	150
Ål	—	200	213
Visby:			
Braxen	—	150	150
Flundra	98	85	85
Gös	—	225	225
Hälleflundra	260	260	—
Makrill	—	150	125
Sik	185	180	180
Sjötunga	175	167	180
Malmö:			
Ål	365	344	325
Halmstad:			
Flundra	65	67	66
Vitling	52	48	49
Göteborg:			
Makrill	225	122	61
Vitling	79	70	73
Vänersborg:			
Makrill	—	135	59
Borås:			
Makrill	—	140	68
Arvika:			
Hälleflundra	—	252	255
Västerås:			
Gös	250	170	173
Makrill	—	120	98
Avesta:			
Vitling	80	65	77
Söderhamn:			
Braxen	—	100	60
Gös	250	250	250
Hälleflundra	256	250	250
Id	100	94	60
Lax	433	467	450
Laxöring	250	250	—
Makrill	—	—	100
Sik	200	175	188
Ål	—	250	200
Kramfors:			
Hälleflundra	280	—	—
Lake	150	—	—
Sik	—	200	200
Umeå:			
Lax	—	388	300
Vilhelmina:			
Sik	—	125	125
Luleå:			
Harr	200	200	175
Lake	125	125	100
Sik	200	200	175
Malmberget:			
Sik	133	157	118
Kiruna:			
Hälleflundra	232	—	—
Röding	177	178	171
Sik	145	149	133

(Forts. från sid. 533.)

reglerna i huvudsak följas. Även de enskilda järnvägarnas personal kommer i åtnjutande av höjda dyrtidstillägg med något växlande procentsatser vid olika banor.

* * *

I detta sammanhang torde även de uppgifter rörande *inackorderingspriser för arbetare*, som årligen (under månaderna februari, mars och april) införskaffas från socialstyrelsens ombudsorter, förtjäna att anföras till ytterligare belysning av levnadskostnadernas förändringar. Medelpriset per vecka för privat inackordering för arbetare utgjorde för samtliga orter:

	1913	1914	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Absoluta tal:														
Endast måltider kr	8·98	9·47	14·24	22·61	25·68	26·08	25·07	20·26	18·27	17·62	17·69	17·47	17·12	17·06
Måltider o. husrum »	12·21	12·55	18·28	27·42	31·43	33·04	32·22	26·75	24·64	24·46	24·68	24·58	24·10	24·35
Indextal:														
Endast måltider . .	*100*	*105*	*159*	*252*	*286*	*290*	*279*	*226*	*203*	*196*	*197*	*195*	*191*	*190*
Måltider o. husrum .	*100*	*103*	*150*	*225*	*257*	*271*	*264*	*219*	*202*	*200*	*202*	*201*	*197*	*199*

Från år 1913 till år 1928 ha, som man finner, inackorderingspriserna stigit i genomsnitt med 90 % för endast måltider och med 99 % för måltider och husrum. Förskjutningarna sedan fjolåret äro, som synes, helt obetydliga. Beträffande prisutvecklingen under hela redovisningsperioden hänvisas till ovanstående tablå.

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet.

I anslutning till den i det föregående meddelade redogörelsen för levnadskostnaderna under andra kvartalet 1928 lämnas i efterföljande tabeller (sid. 554) en översikt av partiprisens förändringar i Sverige samt levnadskostnadernas förskjutningar i de länder, som äga en användbar statistik häröver. Beträffande såväl primärmaterialets beskaffenhet som de använda beräkningsmetoderna och vissa i samband därmed vidtagna förändringar hänvisas till tidigare redogörelse i denna tidskrift (årg. 1923, sid. 146).

Av den jämförelse mellan detalj- och partiprisernas förändringar i Sverige, som lämnas i *tab. A*, framgår, att priskurvorna för både parti- och detaljhandeln under våren i stort sett rörde sig i uppåtgående riktning. Vid halvårsskiftet synes dock kulmen ha nåtts eller överskridits, varigenom partiprisindex för samtliga varor sjunkit en enhet från toppunkten i maj. För animaliska livsmedel fortsatte emellertid stegringen även under juni månad.

Av en jämförelse mellan de olika i indexberäkningen ingående huvudposterna i de tre skandinaviska länderna framgår (*tab. B*), att Sverige i fråga om livsmedel numera uppvisar samma indextal som Danmark men fortfarande ligger betydligt lägre än Norge. Lägre indextal än båda grannländerna befinnes Sverige fortfarande redovisa i fråga om bränsle, skatter och övriga utgifter. De i tabellen upptagna danska gruppindextalen äro i vissa fall omräknade i syfte att göra dem mera jämförbara med de svenska. I officiell, okorrigerad form voro de danska siffrorna för april 1928: livsmedel 152, bostad 193, bränsle och lyse 190, kläder, skodon och tvätt 198, skatter, kontingenter o. d. 241, övriga utgifter 170.

De i *tab. C* återgivna utländska indextalen visa i allmänhet endast obetydliga förändringar under vårmånaderna. För kvartalsskiftet juni/juli 1928 föreligga som synes från flertalet länder ännu inga uppgifter.

Tab. A. Detalj- och partipriser i Sverige.

Tid	Socialstyrelsens detaljprisindex		Kommerskollegii partiprisindex											Sv. finanstidn. partiprisindex
	Samtl. levnadskostnader	Livsm., bränsle, lyse	Samtl. varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabil. livsm.	Animal. livsm.	Bränsle	Textilvaror	Lädervaror	
juni/juli 1920	270	294	375	385	363	375	415	341	271	285	664	471	311	366
» 1921	236	234	222	205	208	239	207	235	230	212	210	242	186	218
» 1922	190	179	174	148	156	197	153	191	183	157	140	216	133	164
» 1923	174	161	164	145	151	182	155	173	149	145	153	213	127	160
» 1924	171	158	158	141	144	174	144	170	138	146	136	227	126	149
» 1925	176	169	161	154	163	164	151	170	160	155	125	204	130	159
» 1926	172	157	150	140	150	155	138	160	146	144	118	189	120	143
» 1927	169	151	146	138	151	148	137	153	151	128	117	176	119	140
mars/april 1928	171	154	149	145	150	150	140	157	146	136	110	183	148	145
april/maj »	.	154	151	148	154	151	143	158	151	134	111	185	151	147
maj/juni »	.	155	152	149	157	151	143	159	152	138	111	185	149	149
juni/juli »	173	155	151	147	155	150	143	157	148	140	111	185	146	—

Tab. B. Levnadskostnader i Sverige, Norge och Danmark. Indextal för de särskilda huvudposterna (livsmedel, bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Tid	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1920	287	130	372	390	290	235	311	147	478	336	487	276	253	130	563	355	227	247
» 1921	231	155	264	270	372	225	290	161	366	292	732	344	239	141	401	242	526	203
» 1922	178	163	188	210	264	195	227	168	265	249	770	295	188	155	301	214	377	195
» 1923	158	163	185	196	211	188	213	173	242	230	738	262	192	160	282	236	329	207
» 1924	155	178	182	192	173	183	240	176	274	241	462	288	205	170	298	268	311	206
» 1925	168	186	177	191	162	181	261	179	243	257	502	272	213	178	252	275	346	203
» 1926	156	188	168	187	185	180	194	179	201	207	562	267	165	185	215	211	329	182
» 1927	148	198	176	180	184	179	172	181	185	173	606	252	157	189	201	192	255	182
mars/april 1928	152	199	166	184	183	179	171	179	176	169	—	238	156	193	190	200	255	182
juni/juli »	156	199	164	185	183	179	171	179	171	169	—	237	—	—	—	—	—	—

Tab. C. Levnadskostnader. Internationell översikt.

Tid	Sverige	Norge	Danmark	Finland	Polen[1]	Storbritannien	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz	Italien (Milano)	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Australien
juni/juli 1920	270	302	262	.	.	252	.	341	453	219	.	441	217	200	179	153
» 1921	236	302	237	1110	.	219	.	307	379	208	216	494	180	166	162	149
» 1922	190	255	199	1109	.	184	.	302	366	187	.	488	167	156	135	139
» 1923	174	239	204	1087	.	169	.	334	419	173	.	491	170	157	131	148
» 1924	171	251	214	1125	.	170	124	366	492	173	.	518	169	153	133	146
» 1925	176	261	219	1168	.	173	138	390	505	179	168	596	174	155	134	150
» 1926	172	221	184	1152	.	170	141	485	579	171	162	650	175	157	131	157
» 1927	169	204	176	1162	119	166	148	525	785	167	160	586	173	155	132	150
mars/april 1928	171	193	176	1195	119	164	151	507	806	169	160	531	.	156	132	—
april/maj »	.	.	.	1189	121	164	151	.	807	.	160	—	.	155	—	.
maj/juni »	.	.	.	1184	—	164	151	.	805	.	160	—	.	—	—	.
juni/juli »	173	193	—	1196	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[1] Indextalen för Polen äro omräknade på grund av valutareformen.

Anm. Tecknet . betyder, att uppgift saknas, — att uppgift väntas, men ännu ej inkommit.

Tidskriftsöversikt.

(Juni 1928.)

Allmänna sociala frågor.

FEHLINGER, H. Das Programm der internationalen Arbeitskonferenz von 1928. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 11.

HECKSCHER, E. F. Staten som företagare. Ekonomiska Samfundets Tidskrift 1928, nr 12.

KOVÁCS, A. Les questions démographiques discutées à la session [du l'Institut international de statistique] du Caire. Journal de la Société Hongroise de Statistique 1928, nr 1.

LAKENBACHER, E. Das Rationalisierungsproblem in der ausländischen Gewerkschaftsbewegung. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 12.

NORDSTRÖM, K. Skyddsvården i våra grannländer. Vård och Hjälp 1928, nr 1/4.

RABINOWITCH, HERMINE. The handicraftsman and modern industry. International Labour Review juni 1928.

T. K. Hyndman: Prophet of socialism. The Labour Magazine juni 1928.

Public-service retirement systems. Monthly Labor Review maj 1928.

Sverige.

BÖRJESSON, HJ. Sjömannens yrke, lön och penningpung. Sjömannen 1928, nr 5.

NORDSTRÖM, K. Intressekontoret — en välfärdscentral. Vård och Hjälp 1928, nr 1/4.

Amerikas förenta stater.

SIPOS, A. Les enseignements de la recherche des conjonctures en Amérique. Revue de la Société Hongroise de Statistique 1927, nr 3/4.

Det industriella läget i Förenta staterna. Kommersiella Meddelanden 1928, nr 11/12.

Bulgarien.

BOBTSCHEV, K. Arbeitsdienstpflicht in Bulgarien. Allg. Statistisches Archiv B. 18, s. 159.

Danmark.

ZEUTHEN, F. Sundholms Beboere. [Sundholm: dansk tvångsarbetsanstalt.] Socialt Tidsskrift 1928, nr 6.

Finland.

Förhållandena bland lastnings- och lossningsarbetarna. Social Tidskrift 1928, nr 5.

Frankrike.

HENRY, M. Les risques de faillite par profession. Journal de la Société de Statistique de Paris 1928, nr 6.

Norge.

BONNEVIE, C. Socialt bedriftsliv. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 3/4.

DEBES, I. »Industrikapitalens demokratisering.» Freiaplanen av 1928. Socialt Arbeid 1928, nr 5.

LUNDAMO, O. Kampen mot de veneriske sykdommer (smittsomme kjønnssykdommer) i Norge. Socialt Arbeid 1928, nr 4.

Schweiz.

Der Kaffeeverbrauch in der Schweiz. Wirtschaftliche und Sozialstatistische Mitteilungen 1928, nr 6.

Storbritannien.

CLAY, H. The liberal industrial report. [Britain's industrial future, being the report of the Liberal industrial inquiry.] The Economic Journal juni 1928.

LEUBUSCHER, CHARLOTTE. Das wirtschaftliche Reformprogramm der britischen Liberalen. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 128, s. 731.

MILNE-BAILEY, W. Die englische Gewerkschaftsbewegung und die Wirtschaftsdemokratie. Die Arbeit 1928, nr 6.

Tyskland.

LEUFVÉN, G. Nödhjälpen till det tyska jordbruket. Landtmannen 1928, nr 24.

STETS, W. Mittel und Wege zur Behebung des in den nächsten Jahren durch den Geburtenausfall zu erwartenden Facharbeitermangels. Der Arbeitgeber 1928, nr 12.

SVEISTRUP, P. P. Tysk socialpolitik. Socialt Tidsskrift 1928, nr 5.

Arbetarskydd.

BERGER. Fortschritte im Unfall- und Gesundheitsschutz in Gaswerken. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 5.

FROBOESE, V. Das Blei in der Atemluft industrieller Betriebe. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 5—6.

HAUCK, K. Methoden für die praktische Durchführung des technischen Arbeiterschutzes. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 5—6.
HUESTIS, B. L. Dangerous shipments. National Safety News juni 1928.
INMAN, R. B. The human side of the gas industry. National Safety News juni 1928.
KATTENTIDT, R. Arbeitsverhältnisse bei der Herstellung von Tafelglas mittels Maschinen. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 17.
LINTZ. Wirtschaftlichkeit und Unfallsicherheit des elektrischen Einzelantriebes. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 17.
MÜLLER, E., v. Pneumoconiose bei Arbeitern eines Sandgebläses. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 5.
PERLHEFTER, A. Einiges über Tuberkulosebekämpfung im Betriebe. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 5.
UGGLA, W. R. Kuggväxelmotorn och precisionskuggväxeln ur arbetsskyddssynpunkt. Assurans 1928, nr 13.
B. O. Arbetarskydd och maskinkultur. Arbetsledaren 1928, nr 22.
Prescriptions pour la protection des ouvriers des ports et docks. Bulletin d'Information de la Fédération Int. des Ouvriers du Transport 1928, nr 5/6.

Amerikas förenta stater.

BLACK, J. D. The progress of farm relief. The American Economic Review 1928, nr 2.
YORGER, W. F. Children learn safety on the playgrounds. National Safety News juni 1928.
Accident hazards and compensation rates for window cleaners. Monthly Labor Review maj 1928.

Tyskland.

HOLTZMANN, F. Einfluss der Textilarbeit auf Schwangerschaft, Geburt und die Lebensaussichten der Neugeborenen. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 17.
SCHMIDT, H. Der Gesundheitszustand im deutschen Schornsteinfegergewerbe. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 5.

Österrike.

KORITNIG, O. Th. Kritik über das österreichische Dampfkesselgesetz vom 15. Juli 1927. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 5.

Arbetslön.

MACMILLAN, J. W. Minimum wage administration. The American Economic Review 1928, nr 2.
WIGFORSS, EVA. Likalönsprincipen i industrien. Tobaksarbetaren 1928, nr 6.
ZAHN, F. Familielønn og dens erstatning gjennem familieforsorg eller familieforsikring. Socialt Arbeid 1928, nr 5.
Svenska och utländska löner. Verkstäderna 1928, nr 6.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

FUSS, H. Rationalisation and unemployment. International Labour Review juni 1928.
MEISTER, O. Beschäftigungsanspruch und Besoldungsanspruch. Arbeit und Beruf 1928, nr 10.
SPIRO, R. Über die Auswahl von Arbeitsvermittlungsbeamten. Arbeit und Beruf 1928, nr 12.
Praeadviezen over het onderwerp: »Op welke wijze kan de arbeidsbemiddeling voor losse arbeidskrachten en tijdelijke werkgelegenheden het best worden georganiseerd?» Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 6.

Sverige.

BAGGE, G. Arbetslöshetsfrågan. [Med diskussion.] Industriförbundets Meddelanden 1928, nr 3.
DICH, J. S. En økonomisk Vurdering af Arbejdsløshedsforsikringen i Tilknytning til den svenske Betænkning om Arbejdsløshedsspørgsmaalet. Socialt Tidsskrift 1928, nr 6.
HAGMAN, O. Obligatorisk eller frivillig arbetslöshetsförsäkring. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 22—26.
JÄRTE, O. Socialproblem under debatt. [Huvudsakl. om arbetslöshetsförsäkr.] Sv. Tidskrift 1928, nr 5.
SKOGH, S. Arbetslöshetsräkningen och de lokala arbetslöshetsundersökningarna. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 4.
ÅKESSON, O. A. Arbetslöshetsförsäkring. Nordisk Försäkringstidskrift 1928, nr 3.

Norge.

OLAUSSEN, E. Fagorganisasjonen og arbeidsløsheten. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 3/4.

Storbritannien.

CASSIDY, H. M. The emergence of the free labor contract in England. The American Economic Review 1928, nr 2.
DANIELS, G. W. & JEWKES, J. The post-war depression in the Lancashire cotton industry. [Med diskussion.] Journal of the Royal Statistical Society 1928, nr 2.
Engelske Arbejdsløshedsproblemer. Tidsskrift for Industri 1928, nr 11.

Tyskland.

AUST, O. Arbeitslosigkeit und produktive Erwerbslosenfürsorge. Der Arbeitgeber 1928, nr 11.
EBELING, F. Der Jugendliche in der Arbeitslosenversicherung. Der Arbeitgeber 1928, nr 11.
PETERSEN. Der Ausbau der landwirtschaftlichen Arbeitsvermittlung der öffentlichen Arbeitsnachweise. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 18.
SCHLEDERER, M. Gefahren für die Arbeitsvermittlung. Arbeit und Beruf 1928, nr 11.

Österrike.

Arbejdsløsheden i Østrig. Udenrigsministeriets Tidsskrift 13 juni 1928.

Beskæftigelse af Arbejdsløse ved det østrigske Landbrug. Socialt Tidsskrift 1928, nr 5.

Befolkningsfrågan.

GARBOE, A. Et rasebiologisk Kartotek. Socialt Tidsskrift 1928, nr 5.

PETRÉN, A. I steriliseringsfrågan. Hertha 1928, nr 6.

STEVENSON, T. H. C. The vital statistics of wealth and poverty. [Med diskussion.] Journal of the Royal Statistical Society 1928, nr 2.

JASTRZEBSKI, S., DE. Changes in sex and age constitutions of some representative European populations. Journal of the Royal Statistical Society 1928, nr 2.

Sverige.

HÖJER, E. Åldersfördelningen inom olika näringsgrenars befolkning. Statsvetenskaplig Tidskrift 1928, nr 2.

Norge.

CARLSEN, I. B. Omstreifersaken i Norge. Socialt Arbeid 1928, nr 5.

Tyskland.

REICHL, H. Die Agglomeration der deutschen Grosstädte (1910 bis 1925). Allg. Statistisches Archiv B. 18, s. 37.

Bostadsförhållanden.

HOLMBOE, J. Naturminner og storbykultur. Kommunalt Tidsskrift 1928, nr 3.

Sverige.

S[JÄLANDER], V. Omflyttningen inom Stockholm år 1927. Statistisk Månadsskrift 1928, nr 4.

H[yresgästernas] S[parkasse- och] B[yggnadsföreningar] — organisationerna kongressa i Malmö. Vår Bostad 1928, nr 6.

Danmark.

Beretning om Bolig- og Byggeforhold i København og paa Frederiksberg den 1. Maj 1928 samt om Lejeledigheden ved April Flyttedag 1928. Statistisk Maanedsskrift 1928, nr 4.

Finland.

WARONEN, A. G. Om bostadsinspektion. Finsk Kommunaltidskrift 1928, nr 2.

Tyskland.

MORGENROTH, W. Münchens kinderreiche Familien und ihre Wohnungen. Allg. Statistisches Archiv B. 18, s. 82.

WILDERMUTH. Wohnungsbaufinanzierung und Kapitalmarkt. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 18.

WOLFF, J. Wohnungsbedarf in den Industriegebieten. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 18.

Fattigvård och barnaskydd.

Sverige.

BYLANDER, Å. Om hemortsrätt. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1928, nr 3.

ERNBERG, H. & THORLING, I. Om bibringande åt sjuksköterskor av specialutbildning i barnsjukvård och barnavård. Sv. Läkartidningen 1928, nr 22—23.

HÖJER, K. J. Åtgärder mot försumliga försörjare. Tidskrift för Fattigvård 1928, nr 3.

KOCH, G. H., v. Arbetshem för kvinnor. Tidskrift för Fattigvård 1928, nr 3.

STÉENHOFF, G. Röda Korset och fosterbarnen. Svenska Röda Korset 1928, nr 5.

Finland.

HYTÖNEN, V. Arbetsinrättningarna i landet. Social Tidskrift 1928, nr 5.

Storbritannien.

JACOBSSON, T. Studier i engelsk filantropi. Tidskrift för Fattigvård 1928, nr 3.

Tyskland.

KOBRAK. Neuerungen auf dem Gebiet der Arbeitslosenversicherung und ihr Einfluss auf die Wohlfahrtspflege. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 11.

— Aenderung der Reichsgrundsätze über Voraussetzung, Art und Mass der öffentlichen Fürsorge. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 10.

SCHRÖDER & HEINZE. Jugendliche Psychopathen und Fürsorgeerziehung. Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 6.

WINKLER. Die Reichsstatistik der öffentlichen Fürsorge. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 10.

Föreningsväsen.

SCHWARZ, S. Kommunistisk fackföreningspolitik. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 24—25.

Sverige.

B[ERGMA]N, O. Till nytta eller ej? [Om sammanslutning av olika tjänstemannaorganisationer.] Arbetsledaren 1928, nr 26.

[OLSSON], E[MI]L. Är det till någon nytta? [Om sammanslutning av olika tjänstemannaorganisationer.] Arbetsledaren 1928, nr 25.

Amerikas förenta stater.

Nyare företeelser i den amerikanska fackföreningsrörelsen. Industria 1928, nr 12.

Recreational activities of labor organizations. Monthly Labor Review maj 1928.

Frankrike.

UNGERN-STERNBERG, v. Die wirtschaftsorganisatorischen Bestrebungen der französischen Gewerkschaften. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 24.

Indien.

RIMENSBERGER, E. F. Schicksal und Mission der indischen Arbeiterbewegung. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 22.

Kanada.

Trade unionism in Canada. The Labour Gazette 1928, nr 5.

Lettland.

KNOLL, A. Von der baltischen Gewerkschaftsbewegung. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 22.

Polen.

MEYER, H. Arbetarrörelsen i Polen. Tiden 1928, nr 4.

Schweiz.

REINER, ELLA. Das Verhältnis der Gewerkschaften zu den Genossenschaften in der Schweiz. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 12.

Tyskland.

BEHNE, A. Die Bundesschule des Allgemeinen deutschen Gewerkschaftsbundes in Bernau. Die Arbeit 1928, nr 6.

Die Gewerkschaften am Ende des Jahres 1926. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 22.

Österrike.

SENGHOFER, F. Ergebnisse und Notwendigkeiten der Gewerkschaftsbildung. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 12.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

GERSNE, A. Egnahemsrörelsen i Skåne. Sunt Förnuft 1928, nr 4.

Finland.

GJELSVIK, E. Trekk fra Kolonisasjonsarbeidet i Finnland. Ny Jord 1928, nr 2.

Norge.

GJELSVIK, E. Småbrukskrisen. Socialt Arbeid 1928, nr 4.

ROALKVAM, G. T. Noko om korleis jordbruket fyller sine uppgåvor i landet, og kvifor det trengst å driva nydyrking og bureising. (Utdrag av eit foredrag.) Ny Jord 1928, nr 2.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Strejkens ekonomiska verkan. Industria 1928, nr 13.

Sverige.

Den omstridte svenske Lov om Arbejdsfred. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 23.

Estland.

Grèves dans les entreprises industrielles en 1927. [Estnisk text.] Eesti Statistika maj 1928.

Italien.

Italiensk arbeidsoverenskomst. Arbeidsgiveren (Norge) 1928, nr 11.

Norge.

Ulovlig streik mot voldgiftsdommene. Arbeidsgiveren 1928, nr 11.

Polen.

Contracts of employment in Poland. Industrial and Labour Information 4 juni 1928.

Tyskland.

HELLWIG, W. Die privatrechtliche Verpflichtung des Arbeitnehmers zur Mehrarbeit. Der Arbeitgeber 1928, nr 11.

Kooperation.

JOHANSSON, A. Private enterprise and international co-operation. Review of International Cooperation 1928, nr 6.

SCHYBERGSON, H. Konsumentkooperationens teori. Ekonomiska Samfundets Tidskrift 1928, nr 12.

STOLPE, H. Kooperativ demokrati. Kooperatören 1928, nr 9/10.

Sverige.

JONSSON, J. Även arbetarna börja reagera mot de kooperativa konkurrensmetoderna. Sv. Grossisttidning 1928, nr 11.

Estland.

TAMMANN, A. The law relating to co-operative societies. Estonia. Review of International Cooperation 1928, nr 6.

Lithauen.

SALCIUS, P. The law relating to co-operative societies: Lithuania. Review of International Cooperation 1928, nr 6.

Österrike.

FREUNDLICH, J. Die Arbeiterbank im Jahre 1927. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 11.

Levnadskostnader.

Nederländerna.

Uitgaven van het gezin van een ambtenaar te Delft. Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek 1928, nr 5.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

BERGLUND, A. Yrkesutbildningsproblemet och den mekaniska verkstadsindustrien. Teknisk Tidskrift 1928, nr 25.

SÖDERGREN, A. Om yrkesval. Sociala och Kommunala Spörsmål 1928, nr 4.

Sverige.

OLDENBURG, E. Yrkesundervisning och elever [inom typografyrket] förr och nu. Sv. Boktryckareföreningens Meddelanden 1928, nr 6.

Tyskland.

OERTEL, EVA. Die Berufsausbildung der kaufmännischen weiblichen Angestellten. Arbeit und Beruf 1928, nr 11.

Warum reichsgesetzliche Regelung des Berufsschulwesens? Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 22.

Ungern.

ÁFRA NAGY, J. Les problèmes de politique sociale des conditions des apprentis industriels de Budapest. [Ungersk text.] Magyar Statisztikai Szemle 1928, nr 5.

Österrike.

HELLER, L. Die Jugendfürsorge in Österreich, ihre Zusammenhänge mit der Berufsberatung und Arbeitsvermittlung. Arbeit und Beruf 1928, nr 10.

Nykterhetsfrågan.

SJÖVALL, E. Begreppet kronisk alkoholism ur medicinsk synpunkt. Tirfing 1928, nr 6/7.

VESTBERG, E. Audiatur et altera pars. [Genmäle mot A. Petrén: »Om s. k. patologiskt rus.»] Hygiea 1928, nr 10.

Sverige.

G[AH]N, H. Känd norsk nykterhetsvän om det svenska systemet. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 5.

THULIN, E. Gammalt och nytt i rusdrycksförsäljningsförordningen. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 5.

ÅMAN, A. Alkoholistlagens bestämmelser rörande böter och viten för försummad inställelse. Tidskrift för Nykterhetsnämnderna 1928, nr 5.

Estland.

REIMAN, H. Production et consommation des boissons alcooliques de 1920—27. [Estnisk text.] Eesti Statistika maj 1928.

Tyskland.

BRUNZLOW. Über die Abgabe von geistigen Getränken an Trunkenbolde und die Führung von Trinkerlisten. Blätter für praktische Trinkerfürsorge 1928, nr 3.

RAPMUND. Über Anstaltsbehandlung in geschlossenen Trinkerabteilungen. Blätter für praktische Trinkerfürsorge 1928, nr 3.

Socialförsäkring.

HALLSTEN, O. Organisationen av ålderdoms- och invaliditetsförsäkring. Nordisk Försäkringstidskrift 1928, nr 3.

SCHULZENHEIM, [H.] v. Invaliditetsersättningen vid låg invaliditet. Social-Medicinsk Tidskrift 1928, nr 6.

Sverige.

H[ÖJER], K. J. Pensionstagares rätt till barntillägg. Tidskrift för Fattigvård 1928, nr 3.

J[ERNEMA]N, T. Pensionsavgiftsbetalningen i städerna. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 5.

— Pensionstilläggens anpassning efter levnadskostnaderna å olika orter. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 5.

W[INGBORG], B. Vad innebära bestämmelserna om avgiftspensionens storlek? Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 5.

ÖBERG, C. Städernas bidrag till sjukkassor åren 1925—1927. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 4.

Invalidens yrkesutbildning ur samhällets och invalidens synpunkt. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 5.

Sveriges socialförsäkringsfrågor. Social-Medicinsk Tidskrift 1928, nr 6.

Finland.

PALMGREN, A. Förslaget till lag om sjukförsäkring. Industritidningen 1928, nr 10.

Frankrike.

Den franske Socialforsikring. Socialt Tidsskrift 1928, nr 5.

Tyskland.

Social insurance and social hygiene in Germany. Industrial and Labour Information 25 juni 1928.

Ut- och invandring.

ÅKERMAN, J. Emigration och konjunkturer. Sv. Finanstidning 1928, nr 22.

Sverige.

G[ILLE], G. Hur övervaka våra myndigheter invandringslagens bestämmelser? Musikern 1928, nr 13.

Australien.

BENGTSSON, HJ. Australien som immigrationsland. Sunt Förnuft 1928, nr 4.

Estland.

TOMBERG, G. Mouvement de la population traversant la frontière en 1927. [Estnisk text.] Eesti Statistika maj 1928.

Kanada.

BORGEDAL, P. Kanada som emigrasjonsland. Ny Jord 1928, nr 2.

Norge.

HVIDSTEN, J. Arbeidsløshet og utvandring. Socialt Arbeid 1928, nr 4.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 juni—10 juli 1928 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
145.	Lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser ang. olovlig befattning med spritdrycker och vin ävensom av lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av förstnämnda lag	1 juni
149.	Lag om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) ang. civila tjänsteinnehavares rätt till pension	1 »
150.	Lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 227) ang. förverkande i visst fall av spritdrycker och vin	8 »
179.	K. kung. ang. undantag för medborgare i Lettland från vissa bestämmelser i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete	14 »
192.	K. kung. ang. lån ur statens bostadslånefond	1 »
193.	K. kung. rörande ändrad lydelse av § 2 i kung. den 30 juni 1916 (nr 320) ang. understöd av statsmedel till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket	8 »
210.	K. kung. om ändrad lydelse av § 1 mom. 1 i kung. den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst . .	14 »
214.	K. kung. om ändrad lydelse av §§ 23—26 i kung. den 7 juli 1922 (nr 419) ang. statsbidrag till arbetslöshetshjälp	22 »
217.	K. kung. ang. allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten .	8 »
218.	K. kung. med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten	8 »
219.	K. kung. med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten	8 »
220.	K. kung. om ändrad lydelse av § 3 i kung. den 26 juni 1925 (nr 291) ang. allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna	8 »
221.	K. kung. om ändrad lydelse av § 11 i kung. den 18 december 1925 (nr 486) med tillämpningsföreskrifter till kung. den 26 juni 1925 (nr 291) ang. allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna	8 »
240.	K. kung. ang. bestridande i vissa fall med statsmedel av kostnader för resor vid tvångsinternering av alkoholister	22 »
241.	K. kung. ang. statsbidrag i vissa fall till kostnad för vård å allmän alkoholistanstalt	22 »
253.	Lag om kollektivavtal	22 »
254.	Lag om arbetsdomstol	22 »
256.	Lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 28 oktober 1887 (nr 83 s. 1.) om skiljemän	22 »

Arbetsmarknaden under juli månad 1928.

Den svenska arbetsmarknaden utmärktes under juli månad av stor livaktighet. I första hand gällde detta de s. k. stadsmannanäringarna, där efterfrågan å arbetskraft mångenstädes var osedvanligt god. Det industriella näringslivets aktivitet kom bl. a. till synes å den inom socialstyrelsen veckovis sammanställda riksvakanslistan över lediga platser inom den offentliga arbetsförmedlingen. Av den i detta häfte av Sociala Meddelanden publicerade redogörelsen för arbetstillgången under årets andra kvartal framgår också, att sysselsättningen inom industrien icke varit så god sedan högkonjunkturen år 1920. För jordbrukets vidkommande kom emellertid den ogynnsamma väderleken innevarande sommar att delvis förrycka hela arbetsprogrammet, vilket hade till följd, att efterfrågan å tillfällig arbetshjälp under juli månad var betydligt mindre än föregående år. Denna förskjutning väntas medföra så mycket större brådska, när skördearbetet kan taga sin början. Hela antalet arbetssökande personer vid arbetsförmedlingsanstalterna minskades under månaden, men huvudsakligen till följd av ovannämnda förhållanden inom jordbruket kom relationstalet förantalet arbetsansökningar på varje hundratal lediga platser att ökas från 157 i juni till 167 i juli. Enbart för jordbruksgruppen utgjorde siffran 106, vilket emellertid för denna bransch är ett påfallande högt relationstal. Endast två gånger tidigare, 1921 och 1922, har det inträffat, att arbetsförmedlingen för juli månad redovisat flera arbetssökande än lediga platser inom jordbruket.

Den allmänna livaktigheten inom näringslivet föranledde arbetslöshetskommissionen att avsevärt inskränka de statliga nödhjälpsarbetena, och vid juli månads utgång funnos vid dessa anställda endast omkring 1 300 man mot närmare 2 600 motsvarande tid i fjol. Flertalet av de arbetslösa, som på eget initiativ eller kommissionens order lämnat nödhjälpsarbetena, synes ha absorberats av arbetsmarknaden.

Utvecklingen inom industri och hantverk fortsatte i gynnsam riktning, och alla slag av yrkesmän rönte livlig efterfrågan. Den mekaniska industrien drog till sig så mycken kvalificerad arbetskraft, som kunde uppbringas; i Göteborg ägnade man stor uppmärksamhet åt möjligheterna att överföra nödhjälpsarbetare och arbetslösa stenhuggeriarbetare till varvsindustrien för att därigenom fylla den långvariga bristen av arbetskraft till denna industri. Byggnadsverksamheten beredde god sysselsättning åt framför allt murare och timmermän, å vilka brist t. o. m. rådde, medan däremot ett visst överskott förefanns å målare och andra byggnadsarbetare.

Inom handeln och samfärdseln var omsättningen livlig, men ifråga om kontors- och affärsbranschen rådde viss disproportion mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft, i det att tilloppet av nya arbetssökande ofta icke fyllde de krav, som arbetsgivarna ansågo sig böra ställa. Sålunda rådde bl. a. brist å stenografkunniga maskinskriverskor. Arbetstillgången för transportarbetare var god, och även för sjömännen var läget gynnsamt. Från sjömanshusen rapporterades 2 862 påmönstringar mot 2 411 avmönstringar.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under juli samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	*279*	*260*	*201*	*165*	*146*	*157*	*167*	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	189	152	112	101	106	95	96	107	126	138	211	244
1927	205	155	114	101	96	81	77	104	106	111	164	191
1928	*178*	*145*	*113*	*93*	*90*	*90*	*106*	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	290	273	223	189	177	185	184	171	172	210	289	272
1927	310	287	250	202	192	184	179	168	161	208	265	251
1928	*300*	*297*	*240*	*197*	*165*	*176*	*187*	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	*14·5*	*13·4*	*13·3*	*11·6*	*8·2*	*7·7*	—	—	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 630.

Procentsiffrorna för antalet arbetslösa i fackföreningarna under första halvåret 1928 ligga under motsvarande tal för de närmast föregående åren, vilket tyder på att även arbetslösheten inom fackorganisationerna påverkats av den gynnsammare arbetstillgången inom näringslivet.

Arbetstillgången under andra kvartalet 1928

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgång m. m. inom olika yrken och näringar under andra kvartalet år 1928 är, liksom föregående redogörelser av samma slag, till huvudsaklig del grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären ha till största delen insamlats genom socialstyrelsens ombud i orterna. Av ombuden, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 47, äro 20 föreståndare för arbetsförmedlingskontor, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen ha dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm med närmaste omnejd ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, som i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För ifrågavarande kvartal ha besvarade formulär inkommit från 1 957 arbetsgivare med 275 881 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar. En bearbetning av de inkomna svaren har givit vid handen, att arbetstillgången under andra kvartalet 1928, i jämförelse med samma kvartal föregående år, ansågs:

såsom *bättre* av 418 arbetsgivare med 63 769 arbetare (23 %),
såsom *oförändrad* av 1 249 arbetsgivare med 176 385 arbetare (64 %) och
såsom *sämre* av 290 arbetsgivare med 35 727 arbetare (13 %).

Av de redovisade arbetarna ha 53 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mer än medelgod, medan 32 % haft medelgod och 15 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror för närmast föregående kvartal voro resp. 44, 35 och 21 samt för andra kvartalet 1927 resp. 45, 36 och 19.

Arbetstillgångens växlingar under den senaste tioårsperioden framgå av efterföljande tablå, i vilken mycket god arbetstillgång motsvarar poängsiffran 5 och siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång.[1]

Kvartal	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
I	3·23	2·71	3·76	1·80	2·12	2·96	3·03	2·91	3·01	3·04	3·22
II	3·38	3·06	3·83	1·87	2·62	3·19	3·12	3·11	3·09	3·25	3·40
III	3·42	3·29	3·27	2·11	2·89	3·24	3·04	3·07	3·06	3·24	—
IV	3·14	3·48	2·84	2·14	2·87	3·17	2·98	3·08	3·07	3·21	—
Medeltal	3·29	3·14	3·80	1·98	2·63	3·14	3·04	3·04	3·06	3·19	—

[1] Se Soc. Medd. årg. 1925, sid. 880 ff.

Konjunktursiffran för rapportkvartalet angiver arbetstillgången för hela den berörda industrien såsom liggande mellan god och medelgod. Förestående tablå över konjunktursiffrorna under de senaste tio åren utvisar, att det industriella näringslivets arbetstillgång icke varit så god sedan högkonjunkturen år 1920. Den hämning av arbetslivet, som under årets första kvartal blev en oundviklig följd av de då utbrutna storkonflikterna, synes icke nämnvärt ha rubbat den relativt gynnsamma utveckling av konjunkturläget inom industrien i sin helhet, som under de senaste åren kunnat konstateras. Strax efter andra kvartalets ingång bilades konflikterna vid pappersmassefabrikerna, sågverken och pappersbruken, medan arbetsinställelserna vid malmgruvorna och sockerbruken alltjämt pågingo. Särskilt konflikten vid gruvorna synes ha oförmånligt påverkat arbetstillgången även inom vissa andra arbetsområden, i det icke endast malmexporten högst väsentligt nedgått, utan även en del järnverk inom landet till följd av malmbrist måst inskränka driften. Dessa förhållanden synas dock icke ha kunnat mera märkbart påverka läget å arbetsmarknaden i stort.

De här berörda konjunktursiffrorna återspegla emellertid endast den ena faktorn på arbetsmarknaden, nämligen tillgången å arbete. Frågan om arbetstillgångens storlek i förhållande till utbudet av arbetskraft får däremot icke sin belysning ur detta material. För att åskådliggöra relationen mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft meddelas här följande siffror ur de månatliga redogörelserna för den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet.

På 100 *lediga platser* kommo å arbetsförmedlingskontoren i genomsnitt följande antal *ansökningar om arbete:*

	2:a kvartalet 1928			1:a kvartalet 1928			2:a kvartalet 1927		
	juni	maj	april	mars	febr.	jan.	juni	maj	april
Jordbruk och skogshushållning	90	90	93	113	145	178	81	96	101
Övriga näringsgrenar	176	165	197	240	297	300	184	192	202
Samtliga »	**157**	**146**	**165**	**201**	**260**	**279**	**161**	**168**	**171**

Siffrorna för förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft ställa sig i år gynnsammare än föregående år. Situationen inom industri och handel åskådliggöres i ovanstående tablå av siffran inom gruppen »övriga näringsgrenar», och för dessas vidkommande är relationstalens fortgående förbättring fullt tydlig. Att junisiffran 1928 visar någon stegring kan tillskrivas den avmattning, som under normala år alltid kännetecknar näringslivet efter den brådaste säsongen på våren. Den allmänna tendensen å arbetsmarknaden visar stigande knapphet å yrkesutbildade arbetare av olika slag.

Med ledning av tabellen å sid. 566—567, som utgör en sammanfattning av de lämnade uppgifterna från arbetsgivare inom industri och hantverk, har dessutom utarbetats följande översikt över arbetstillgången inom vissa större näringsgrupper:

	Konjunktursiffror				
	2:a kvart. 1928	1:a kvart. 1928	4:e kvart. 1927	3:e kvart. 1927	2:a kvart. 1927
Malmbrytning och metallindustri	3·51	3·37	3·15	3·02	3·12
Jord- och stenindustri	2·65	2·49	2·42	2·94	3·11
Trävaruindustri	3·57	3·10	3·15	3·48	3·45
Pappers- och grafisk industri	3·77	3·49	3·53	3·47	3·52
Livsmedelsindustri	3·37	3·22	3·40	3·36	3·28
Textil- och beklädnadsindustri	3·26	3·28	3·39	3·43	3·27
Läder-, hår- och gummivaruindustri	3·23	3·42	3·43	3·10	3·08
Kemisk-teknisk industri	3·24	3·12	3·15	3·23	3·20

Konjunktursiffrorna för industriens specialbranscher återfinnas i den efterföljande huvudtabellen.[1]

För flertalet näringsgrupper steg konjunktursiffran under andra kvartalet. Någon nedgång rapporterades inom textil- och läderindustrierna samt vid stenhuggerierna; att jord- och stenindustrien såsom helhet visar höjd siffra förklaras av de förbättringar, som inom andra branscher av densamma gjorde sig gällande.

Inom gruppen *malmbrytning och metallindustri* dominerade den goda arbetstillgången inom den mekaniska verkstadsindustrien samt skeppsvarven. Hithörande företag ha i flertalet fall stegrat produktionen och ökat sina arbetsstyrkor, och arbetsmarknaden synes nästan vara tömd på allt vad kvalificerade verkstads- och varvsarbetare heter. Bristen har i vissa fall varit så kännbar, att man ansett sig böra planera speciella åtgärder för överföring av lämplig arbetskraft till dessa arbetsområden. Vid gruvorna låg i flertalet fall driften nere till följd av den alltjämt pågående konflikten, som nedbringat malmexporten under första halvåret 1928 till endast en fjärdedel av fjolårets för motsvarande tid och skapat en kännbar försämring i handelsbalansen. Verkningarna av nämnda konflikt hade ävenledes börjat göra sig märkbara vid en del hyttor, sedan inneliggande lager av malm och tackjärn förbrukats. Den elektromekaniska industrien har i vissa fall kunnat ytterligare öka sin avsättning, och ställningen här synes vara lika god som inom den egentliga verkstadsindustrien.

Den för kvartalet mest anmärkningsvärda förändringen inom *jord- och stenindustrien* gäller stenbrott och stenhuggerier, där närmast den bohuslänska industrien drabbats av en märkbar konjunkturförsämring, som framtvingat reducering av arbetsstyrkorna. För torvmossar och tegelbruk medförde andra kvartalet den sedvanliga säsongförbättringen, vilken trots den regniga väderleken på sina håll angavs vara mera påtaglig än föregående år. Även cementfabriker och kalkbruk rapporterade stigande arbetstillgång. Vid glasbruken rådde fortfarande dåliga konjunkturer; enda ljuspunkten syntes vara igångsättandet av maskinmässigt bedriven fönsterglastillverkning inom landet, vid vilken en del nu arbetslösa glasbruksarbetare torde kunna räkna på att erhålla anställning.

[1] Motsvarande siffror för tiden tredje kvartalet 1915—tredje kvartalet 1925 återgivas i Soc. Medd. årg. 1925, sid. 882—885, varefter de för de följande kvartalen finnas införda i den fortlöpande kvartalsstatistiken över arbetstillgången.

	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete										Konjunkturssiffra
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig		
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	
	Malmbrytn. o. metallind.													
1	Malmgruvor	15	825	—	—	5	492	4	213	2	55	4	65	3·37
2	Malmförädlingsverk	51	21 010	1	1 219	10	7 791	19	5 767	14	4 934	7	1 299	3·13
3	Järn- och stålmanufaktur	62	6 900	3	228	22	1 853	24	3 438	7	977	6	404	3·08
4	Mekaniska verkstäder	209	36 657	14	4 358	87	21 378	68	7 318	30	2 682	10	921	3·70
5	Skeppsvarv	15	7 977	—	—	10	7 588	2	58	1	64	2	267	3·88
6	Elektromekanisk industri	18	7 191	—	—	6	5 313	8	1 638	2	203	2	37	3·70
7	Annan metallindustri	43	3 368	4	430	14	1 313	14	1 107	8	391	3	127	3·45
	Jord- och stenindustri													
8	Kolgruvor	5	1 559	—	—	1	45	1	374	—	—	3	1 140	1·57
9	Torvindustri	16	521	—	—	7	280	5	146	1	52	3	43	3·27
10	Stenbrott o. -huggerier	47	8 224	4	170	16	823	11	998	8	3 327	8	2 906	2·03
11	Kakel- o. porslinsind.	12	2 268	—	—	2	284	2	496	5	1 388	3	100	2·43
12	Tegelbruk	81	4 623	7	319	40	3 147	28	1 039	3	60	3	58	3·78
13	Glasbruk	25	3 327	1	97	1	240	10	1 346	7	1 043	6	601	2·46
14	Cementfabriker, kalkbruk	34	4 050	3	250	12	787	13	2 683	2	238	4	92	3·21
	Trävaruindustri													
15	Sågverk	177	28 683	19	3 354	74	14 218	71	9 514	11	1 568	2	29	3·67
16	Snickeri- o. möbelfabr.	124	6 104	6	230	46	1 993	43	2 636	21	840	8	405	3·13
17	Annan trävarufabrikation	13	521	—	—	3	253	4	134	2	69	4	65	3·10
	Pappers- o. grafisk ind.													
18	Trämassefabriker	63	14 583	2	317	38	9 880	17	3 510	4	452	2	424	3·63
19	Pappersbruk	36	10 825	7	3 607	21	5 632	5	989	2	224	1	373	4·10
20	Bokbinderier m. m.	36	2 833	3	113	17	1 790	12	656	2	236	2	38	3·65
21	Boktryckerier o. graf. anst.	80	5 154	3	125	40	3 232	27	1 147	9	643	1	7	3·50
	Livsmedelsindustri													
22	Kvarnindustri	20	1 245	—	—	—	—	14	819	6	426	—	—	2·66
23	Bagerier	34	2 130	—	—	17	1 017	7	827	7	205	3	81	3·31
24	Sockerindustri	22	3 041	1	441	10	1 842	8	474	2	179	2	105	3·77
25	Choklad- o. konfektfabr.	21	2 731	—	—	12	1 802	6	542	2	366	1	21	3·51
26	Bryggerier och bränn erier	62	3 585	1	35	17	569	37	2 757	7	224	—	—	3·12
27	Tobaksfabriker	10	2 360	—	—	4	813	5	1 410	1	137	—	—	3·29
28	Annan livsmedelsindustri	44	1 609	2	89	23	907	18	601	1	12	—	—	3·67
	Textil- o. beklädnadsind.													
29	Bomullsindustri	41	15 190	1	18	10	2 886	20	9 785	9	1 608	1	893	2·97
30	Jute- och linneindustri	10	3 145	—	—	1	622	5	1 337	2	749	2	437	2·68
31	Ylleindustri	48	7 706	3	488	20	4 595	15	1 587	7	947	3	89	3·58
32	Trikåfabriker	24	4 891	2	145	10	3 581	9	1 045	2	76	1	44	3·76
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	49	5 890	7	998	23	2 686	11	1 059	6	1 112	2	35	3·59
34	Annan hithör. industri	57	4 171	3	136	21	1 377	19	1 647	13	975	1	36	3·14
	Läder-, hår- o. gummiind.													
35	Garverier o. läderfabriker	17	1 455	—	—	11	630	3	222	3	603	—	—	3·02
36	Skofabriker	55	7 042	—	—	20	2 599	21	2 376	10	1 090	4	977	2·94
37	Gummivarufabriker	5	4 279	—	—	4	3 731	1	548	—	—	—	—	3·87
38	Annan hithör. industri	25	955	1	29	4	153	13	391	5	348	2	34	2·79
	Kemisk-teknisk industri													
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	25	1 176	—	—	11	569	14	607	—	—	—	—	3·48
40	Konstgödningsfabriker	8	778	—	—	6	612	2	166	—	—	—	—	3·79
41	Tändsticksfabriker	9	5 524	—	—	—	—	9	5 524	—	—	—	—	3·00
42	Annan hithör. industri	30	3 299	—	—	14	1 751	14	1 248	2	300	—	—	3·44
43	**Byggnadsverksamhet**	77	4 024	8	747	41	2 468	21	622	4	132	3	55	3·92
44	**Kraft-, belysn.- o. vattenv.**	41	5 988	1	61	19	2 653	17	2 845	4	429	—	—	3·39
45	**Handel och varulager**	86	1 850	1	37	9	546	17	956	7	290	2	21	3·16
46	**Land- och sjötransport**	24	4 614	1	238	7	1 152	12	2 652	3	482	1	90	3·21
47	*Summa* 2:a kv. 1928	**1 957**	**275 881**	**109**	**18 279**	**786**	**127898**	**706**	**87 254**	**244**	**30 136**	**112**	**12 319**	**3·40**
48	» 1:a » 1928	1 852	222 891	61	9 972	560	87 496	686	79 078	359	34 125	186	12 220	3·22
49	» 4:e » 1927	2 000	265 924	77	15 874	659	98 183	702	96 793	359	35 980	208	19 094	3·21
50	» 3:e » »	2 041	277 086	92	11 522	735	110349	734	103 392	316	36 520	164	15 303	3·24
51	» 2:a » »	1 973	271 566	72	10 358	666	111259	781	98 237	326	38 935	128	12 777	3·25

Arbetstillgången i jämförelse med näst föregående kvartal						Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						
Bättre		Oförändrad		Sämre		Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd		
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	
2	143	12	640	1	42	5	532	8	202	2	91	—	—	9	537	6	288	1
13	7 424	35	12 582	3	1 004	20	10 295	23	9 502	8	1 213	—	—	27	6 987	24	14 023	2
17	992	40	5 545	5	363	19	2 149	35	3 368	8	1 383	3	487	38	3 079	21	3 334	3
52	7 805	138	27 595	19	1 257	62	12 084	118	21 106	29	3 467	14	3 105	155	26 022	40	7 530	4
4	746	8	7 086	3	145	6	2 669	7	5 203	2	105	1	2 846	10	4 857	4	274	5
2	92	14	6 939	2	160	2	516	12	6 400	4	275	1	2 708	10	3 360	7	1 123	6
8	560	32	2 528	3	280	12	1 057	27	2 004	4	307	1	45	31	2 323	11	1 000	7
—	—	5	1 559	—	—	1	374	3	877	1	308	—	—	1	308	4	1 251	8
9	350	6	161	1	10	4	129	11	381	1	11	—	—	13	459	3	62	9
15	1 032	18	935	14	6 257	7	312	25	1 878	15	6 034	—	—	29	4 303	18	3 921	10
2	101	8	1 980	2	187	1	51	4	1 302	7	915	—	—	6	553	6	1 715	11
58	2 803	23	1 820	—	—	19	924	59	3 628	3	71	—	—	50	2 202	31	2 421	12
5	983	13	1 272	7	1 072	4	474	14	2 054	7	799	—	—	15	1 484	10	1 843	13
18	2 293	13	1 654	3	103	7	485	18	2 868	9	697	1	80	20	1 815	13	2 155	14
98	19 136	73	9 073	6	474	36	8 174	136	20 238	5	271	1	55	121	18 747	55	9 881	15
35	1 236	65	3 872	24	996	22	1 291	75	3 646	27	1 167	1	25	97	4 604	26	1 475	16
3	105	7	373	3	43	2	97	8	343	3	81	1	6	8	412	4	103	17
31	8 504	28	5 775	4	304	8	2 284	46	9 545	9	2 754	—	—	32	8 515	31	6 068	18
9	1 607	27	9 218	—	—	12	3 497	21	6 869	3	459	—	—	18	5 457	18	5 368	19
5	246	23	2 018	8	569	11	760	20	1 874	5	199	—	—	28	2 296	8	537	20
12	719	53	3 956	15	479	15	873	53	3 613	12	668	3	76	62	4 517	15	561	21
1	107	13	728	6	410	—	—	18	1 043	2	202	—	—	6	267	14	978	22
9	656	18	1 263	7	211	5	106	24	1 900	5	124	—	—	26	1 635	8	495	23
9	1 101	12	1 817	2	123	8	1 016	14	1 968	1	57	—	—	8	588	15	2 453	24
6	727	15	2 004	—	—	4	457	16	2 258	1	16	1	216	15	2 175	5	340	25
21	954	40	2 606	1	25	5	425	45	2 473	12	687	—	—	46	2 377	16	1 208	26
—	—	10	2 360	—	—	—	—	9	2 343	1	17	—	—	8	2 123	2	237	27
6	171	34	1 295	4	143	10	341	30	1 187	4	81	1	17	35	1 283	8	309	28
3	170	29	12 732	9	2 288	3	1 534	25	9 644	13	4 012	—	—	35	13 215	6	1 975	29
1	285	4	1 567	5	1 293	—	—	3	1 065	7	2 080	1	99	5	1 846	4	1 200	30
9	1 587	34	5 439	5	680	12	1 481	29	5 265	7	960	2	286	35	6 067	11	1 353	31
1	93	17	3 961	6	837	4	251	15	3 826	5	814	1	28	19	3 860	4	1 003	32
15	998	27	4 413	7	479	12	1 630	32	3 963	5	297	—	—	41	5 211	8	679	33
11	819	39	3 011	7	341	7	677	41	3 052	9	442	—	—	48	3 571	9	600	34
1	84	12	748	4	623	6	300	8	552	3	603	—	—	11	614	6	841	35
2	91	39	5 151	14	1 800	9	1 253	35	4 489	11	1 300	—	—	47	6 088	8	954	36
—	—	5	4 279	—	—	—	—	5	4 279	—	—	—	—	5	4 279	—	—	37
4	109	13	611	8	235	5	150	14	606	6	199	2	61	16	633	7	261	38
9	278	15	801	1	97	4	145	20	1 004	1	27	—	—	10	562	15	614	39
—	—	7	689	1	89	—	—	8	778	—	—	—	—	6	583	2	195	40
—	—	9	5 524	—	—	—	—	9	5 524	—	—	—	—	2	1 808	7	3 716	41
7	1 345	22	1 936	1	18	7	896	20	1 917	3	486	—	—	20	2 046	10	1 253	42
55	3 104	16	764	6	156	25	1 209	39	2 395	13	420	11	971	55	2 733	11	320	43
17	2 925	24	3 063	—	—	10	2 494	28	3 175	3	319	—	—	12	1 370	29	4 618	44
7	239	20	1 293	9	318	4	124	28	1 663	4	63	—	—	22	1 256	14	594	45
10	2 154	10	2 180	4	280	3	253	11	3 115	10	1 246	—	—	17	3 896	7	718	46
602	**74 874**	**1 125**	**176 816**	**280**	**24 191**	**418**	**63 769**	**1 249**	**176 385**	**290**	**35 727**	**46**	**11 111**	**1 330**	**172 923**	**581**	**91 847**	47
288	36 110	1 087	148 490	477	38 291	375	62 628	1 097	125 617	380	34 646	20	6 429	1 144	134 452	688	82 010	48
326	42 538	1 174	173 187	500	50 199	395	66 163	1 252	161 158	353	38 603	20	2 881	1 243	156 441	737	106 602	49
418	53 976	1 276	187 688	347	35 422	410	67 768	1 300	167 712	331	41 606	36	6 179	1 331	167 228	674	103 679	50
503	70 059	1 236	177 009	234	24 498	335	61 566	1 248	163 235	390	46 765	27	4 717	1 238	161 594	708	105 255	51

Trävaruindustrien samt *pappers-* och *pappersmasseindustrierna* återupptogo strax efter kvartalets ingång arbetet i och med storkonflikternas biläggande och gingo nu för fullt. Även om icke fjolårets resultat i fråga om produktionsvolymen kan uppnås, synes dock avsättningen — delvis med ökat anlitande av skiftarbete — kunna i det närmaste fylla luckorna i exporten. Konjunkturläget visade för dessa industrier en påtaglig stabilisering. Snickeri- och möbelfabriker rapporterade förbättrad arbetstillgång i jämförelse med såväl föregående kvartal som motsvarande tid i fjol, vilket torde få ses i samband med den över hela landet livliga byggnadsverksamheten.

Inom den *grafiska industrien* redovisade boktryckerier och grafiska anstalter god och stabil arbetstillgång, medan bokbinderierna hade en mindre, säsongmässig nedgång i sysselsättningen, utan att dock rapportsiffrorna kunde sägas vara oförmånliga.

Att döma av den alltjämt stegrade omsättningen inom *livsmedelsindustrien* skulle svenska folkets konsumtionsbehov och levnadsstandard vara ständigt stigande. Att kvarnarna hade något minskad arbetstillgång torde bero på speciella faktorer; försämringen berörde emellertid endast storkvarnarna. Bagerier och rena njutningsmedelsindustrier — såsom chokladfabriker och bryggerier — hade däremot fullt arbete. Vid flertalet sockerfabriker återupptogs arbetet i mitten av juni månad, sedan uppgörelse åter träffats. I en del fall fick arbetet forceras för att få fabrikerna färdiga till betkampanjens början.

Textil- och beklädnadsindustrien redovisade viss tveksamhet i konjunkturutvecklingen. Medan sålunda ylleindustrien var den enda specialbransch, som rapporterade en tydlig förbättring, visade sig tendensen vara delvis vikande inom bomulls- och linneindustrierna. Trikåfabrikerna hade alltjämt den högsta konjunktursiffran inom textilindustrien, men även här var arbetstillgången på sina håll något mindre. Den kalla väderleken innevarande sommar angavs vara en av orsakerna till divergenserna inom olika branscher, och vårens arbetskonflikter sades även ha sin andel i resultatet. Inom skrädderi- och sömnadsyrket hade man alltjämt gott om arbete, och regnkläderfabrikanterna hade speciell anledning rosa marknaden.

Från *läder-, hår- och gummiindustrien* rapporterades någon minskning av arbetstillgången vid garverier och skofabriker. Den förbättring, som uppgången i prisnivån under våren medförde för denna fabrikation, synes ha efterträtts av viss avmattning i köplusten. Ställningen vid gummivarufabrikerna var däremot alltjämt god.

Den *kemisk-tekniska industrien* arbetade under gynnsamma betingelser. Konstgödningsfabrikerna hade den bästa konjunktursiffran, men även för ljus-, tvål- och oljefabrikerna var läget förmånligt.

Byggnadsverksamheten var omfattande över nästan hela landet, och brist rådde i flera fall å murare och byggnadssnickare.

Handeln och samfärdseln var livlig men rönte ett visst avbräck på grund av gruvkonflikten, som tvingade svenskt tonnage till överksamhet och för vissa järnvägars vidkommande medförde inskränkningar i personalen.

Kostnaderna för den obligatoriska sjukförsäkringen.

En summarisk utredning, på uppdrag av Sveriges allmänna sjukkasseförbund utförd av byråchefen THEOFIL ANDERSSON.

Innan fredskrisen kom och grusade så många förhoppningar, föll det säkerligen icke någon in, att vi här i Sverige icke skulle »ha råd» att ordna även vår sociala sjukförsäkring. Att vi redan i full utsträckning färdigställt de båda ovanvåningarna i den sociala försäkringsbyggnaden ansågs tvärtom allmänt såsom sin självklara konsekvens kräva, att även sjukförsäkringen, hela försäkringsbyggnadens grundval, snarast möjligt bragtes till utförande. Hade *socialförsäkringskommittén kunnat framlägga sitt förslag om allmän sjukförsäkring* blott ett år tidigare än som skedde eller hade fredskrisen brutit ut blott ett år senare, hade nog också den obligatoriska sjukförsäkringen redan varit i hamn. När riksdagen år 1920 begärde utredning om åtgärder för åvägabringande av enhetlighet inom socialförsäkringen och förenklingar i dess förvaltning, var det ännu icke alls något tal om att undanskjuta sjukförsäkringen. Riksdagen, som delade socialförsäkringskommitténs uppfattning därom, att sjukförsäkringsfrågan borde med det snaraste bringas till sin lösning, *uttalade tvärtom sin förväntan, att sjukförsäkringens genomförande icke komme att uppskjutas till dess den ifrågasatta utredningen bleve slutförd.*

Sedan emellertid statens besparingskommitté i sitt år 1925 avgivna betänkande angående socialförsäkringens organisation kort och gott förklarat, att en rationellt ordnad obligatorisk sjukförsäkring här i Sverige skulle draga kostnader, som överstege landets nuvarande ekonomiska bärkraft, har bladet helt vänt sig om. Besparingskommitténs uttalande synes hava anammats som en trossats av alla våra stora politiska partier. Både den nu sittande folkfrisinnade och den tidigare socialdemokratiska regeringen hava sålunda var för sig framlagt förslag till en reformerad, frivillig sjukkasselagstiftning och därmed i handling visat, att de betrakta obligatorisk sjukförsäkring såsom icke tillhörande de f. n. aktuella politiska problemen. Var åter högerpartiet är att finna i denna fråga, visas bäst av andrakammar-högerns hållning under fjolårets sjukkassedebatt, då den så gott som enhälligt frångick det uttalande, riksdagen året förut lika enhälligt biträtt. En ytterligare fingervisning om såväl högerns som de folkfrisinnades ställning i frågan ligger i det öde, som drabbade hr Berglunds motion vid årets riksdag.

Medförde den obligatoriska sjukförsäkringen kostnader, som överstiga landets bärkraft, borde, tycker man, framför allt Tyskland, som dragits med en dylik lagstiftning ända sedan 1883, digna under bördan. Erfarenheten talar dock ett helt annat språk. Både inom och utom Tyskland erkännes numera oförbehållsamt, att den tyska socialförsäkringen och i främsta rummet sjuk-

försäkringen varit ett sannskyldigt styrkebälte även i ekonomiskt hänseende. Det var säkerligen icke heller av kärlek till tysk anda och tysk statskonst som England — ekonomiskt och politiskt Tysklands mäktigaste medtävlare — år 1911 genomförde en social försäkringslagstiftning av t. o. m. ännu större räckvidd än den tyska. Betyder sjukförsäkringen ett utslag av ekonomisk dårskap, så är denna dårskap åtminstone tämligen allmän här i Europa. F. n. är det sålunda inalles 19 europeiska stater med tillhopa icke mindre än 386 miljoner invånare, som ha att dragas med denna här i Sverige som odräglig ansedda tunga. Betecknande är också, att fransmännen, som ju anses mer än de flesta andra folk ha sinne för ekonomiska realiteter, just i dagarna trots förlusterna genom kriget och därmed sammanhängande omvälvningar gått till ordnandet av hela socialförsäkringen, inbegripet sjukförsäkringen, mera fullständigt än i kanske något annat land.

Nu invänder man kanske, att socialförsäkringskommitténs påstående om den obligatoriska sjukförsäkringens allt för stora kostnader gällde endast för Sveriges del. Därav att denna försäkring i andra länder kan bäras utan olägenheter i ekonomiskt hänseende, följer ju ingalunda som en självklar slutsats, att detsamma skulle kunna göras även hos oss. Skillnaden kan ligga exempelvis däri, att vår ekonomiska bärkraft överhuvud taget är svagare. Eller man kan mena, att sjukförsäkringen här i Sverige på grund av geografiska och andra förhållanden skulle fordra avsevärt drygare kostnader än annorstädes?

Svaret på denna senare invändning skall givas i det följande. Inledningsvis må dock redan här framhållas, att kostnaderna i icke ringa grad bestämmas av sjukförsäkringens innehåll och organisation. Genom lämplig anpassning till redan bestående institutioner och en rationell avvägning av prestationerna kunna kostnaderna hållas inom jämförelsevis snäva gränser, utan att därför effektiviteten nämnvärt försvagas. Vad åter beträffar att Sverige i mindre grad än andra länder skulle vara i stånd att bära kostnaderna för en rationell sjukförsäkring, torde denna invändning knappast tagas på fullt allvar ens av dem, som ständigt föra detta talesätt på tungan. Det är länge sedan Sverige ansågs som ett fattigt land. I stället för att importera exporterar Sverige numera årligen kapital i betydande mängder och anses redan som en faktor att räkna med på den internationella finansmarknaden. Icke heller ur statsfinansiell synpunkt äger invändningen fog för sig. Sveriges statsfinanser befinna sig ju tvärtom i ett läge, som flertalet andra länder med skäl kunna avundas oss.

Frånsett emellertid om sjukförsäkringen på papperet kostar ett större eller mindre antal kronor berör detta icke frågans kärnpunkt. Såsom nedan visas är sjukförsäkringen väsentligen endast ett instrument, varav samhället betjänar sig för täckandet av risker, som i allt fall måste bäras. *Att förklara landet icke hava råd att ordna sin sjukförsäkring är i verkligheten detsamma, som att säga, att landet icke har råd att tillfredsställande vårda och underhålla sina sjuka.* Den enkla sanningen är, att det myckna talet om sjukförsäkringens oerhörda kostnader — där det icke beror på medveten förvanskning —

förestavas av en ren missuppfattning. Man sammanblandar rätt och slätt de utgifter, de sjukförsäkrade såsom sådana skulle ha att bära, och statens utgifter för samma ändamål. Utgifter för vård och underhåll av de sjuka äro emellertid ofrånkomliga i en modern kulturstat, och härvid gör sjukförsäkringen endast föga till eller från. Bidrag av statsmedel åter är så långt ifrån en oskiljaktig del av den obligatoriska sjukförsäkringen, att denna försäkring i flertalet länder ordnats *utan* dylika bidrag.

En yttre och tillfällig förklaring till föreställningarna om sjukförsäkringens ofantliga kostnader kan helt visst sökas i den omständigheten, att den enda utredning rörande obligatorisk sjukförsäkring, som verkställts i vårt land, tillkom under fullständigt abnorma tidsförhållanden med våldsamt sjunkande penningvärde och samtidigt rikligt flödande statsinkomster. Utan att gå utöver sin uppgift eller eljest överdriva var socialförsäkringskommitténs förslag till lagstiftning om allmän sjukförsäkring otvivelaktigt färgat av dessa tidsförhållanden. Med hänsyn till såväl omfång som prestationer är sålunda förslaget utformat på sådant sätt, att man tydligt märker, att kostnaderna ansetts spela en mindre roll blott försäkringen i och för sig blev tillfredsställande.

Nu förhåller det sig ju så, att i en sjukförsäkring sådan kommittén föreslog, där särskilt understöden i penningar ställts i direkt proportion till arbetsinkomsten, kostnaderna skulle kommit att i väsentlig grad fluktuera med växlingarna i den allmänna lönenivån. Den summa av 118·3 miljoner kronor, varpå kommitténs kostnadsberäkningar slutade, skulle därför kunnat komma att såväl över- som understigas. Till en början skulle otvivelaktigt kostnaderna högst betydligt stegrats, för att efter år 1921 åter hastigt nedgå. Avgörande i detta hänseende är givetvis icke kostnadernas absoluta utan deras relativa storlek.

Trots detta hänvisas man dock jämt och ständigt till denna av kommittén beräknade summa såsom någonting för alla förhållanden fastslaget och ofrånkomligt. Det anses tydligen obehövligt att undersöka, om siffran fortfarande äger giltighet eller om och i vilken grad den skulle behöva jämkas. Än mindre har man aktat nödigt överväga, huruvida den obligatoriska sjukförsäkringen ovillkorligen kräver det omfång och innehåll, som kommittén ifrågasatte, eller om icke försäkringen skulle kunna, utan att i väsentlig grad förfela sin uppgift, uppbyggas efter en enklare och mindre kostsam plan.

Avsikten med efterföljande lilla utredning, vars resultat av nära till hands liggande skäl måste betraktas såsom endast preliminära och tillnärmelsevis riktiga, är att söka i någon mån klargöra sjukförsäkringens ställning och den verkliga naturen av de kostnader, som försäkringen betingar. Framför allt skall emellertid visas, att en obligatorisk sjukförsäkring här i Sverige kan genomföras för högst väsentligt lägre kostnader såväl i allmänhet som särskilt för statsverket, än vad socialförsäkringskommittén beräknade. Med de begränsningar i fråga om försäkringens omfång och nedskärningar i förmåner, som jag här ifrågasätter, kan denna försäkring givetvis icke bli lika effektiv och samhällsnyttig, som den tidigare föreslagna. Men den skulle dock

kunna i allt väsentligt fylla sitt ändamål och utgöra ett bärande fundament för framtida påbyggnader och förbättringar.

I. Sjukförsäkringskostnadernas egentliga natur.

Sjukförsäkringens natur. Sjukförsäkringen liksom all annan försäkring är till sitt innersta väsen endast en metod för utjämning och fördelning av risker (skador), som i visst hänseende kunna drabba de försäkrade. För sjukförsäkringens del utgöras dessa risker av sjukdomsfall och därmed sammanhängande direkta och indirekta ekonomiska förluster (utgifter för läkarvård och läkemedel, förlorade eller minskade arbetsinkomster o. s. v.). Genom sjukförsäkringen i och för sig skapas inga nya bördor. Sjukdomar och därmed sammanhängande förluster hava alltid förekommit och skola alltid förekomma, och härutinnan kan sjukförsäkringen göra varken från eller till. Men genom sjukförsäkringen fördelas bördan på samtliga försäkrade, även de friska, och blir därigenom jämförelsevis lätt att bära.

Antag exempelvis, att i en sjukkassa med 100 medlemmar årligen inträffa 33 sjukdomsfall och att varje sjukdomsfall varar i genomsnitt 25 dagar. Den börda sjukkassan såsom sådan har att bära blir då lika med de utgifter och förluster, som uppstå under sammanlagt 825 sjukdagar. Även om icke någon sjukkassa funnits, skulle emellertid ändock dessa utgifter och förluster uppstått. Enda skillnaden är, att i detta senare fall de, som drabbats av sjukdom, själva fått bära hela bördan härav, en börda, som då för dem blivit mångdubbelt tyngre.

Tänker man sig nu en sjukförsäkring, organiserad på sådant sätt, att den ersatte de sjuka deras verkliga utgifter och förluster, varken mer eller mindre, inse vi ju genast, att en sådan sjukförsäkring icke skulle betyda någon som helst utgiftsökning. För den enskilde individen, som fick vara frisk och icke mottog någon hjälp genom försäkringen, skulle denna naturligtvis betyda en ökad belastning. Häremot skulle dock svara en lika stor lättnad i bördorna för de sjuka. Det hela vore ju endast en anordning för omläggning och fördelning av bördor, som i allt fall måste bäras.

Den sociala sjukförsäkringen. Fullt så enkelt, som det här framställts, är dock sjukförsäkringsproblemet i verkligheten icke. Först och främst är det sålunda icke möjligt att städse anpassa sjukhjälpen precis efter den verkliga utgiften eller förlusten. I den mån sjukhjälp utgår, utan att verkligt behov därav föreligger, eller utgår med högre belopp än behövligt, betyder sjukförsäkringen naturligtvis en positiv stegring av samhällsutgifterna. I möjligheten till dylik »överförsäkring», som aldrig kan helt bortelimineras, ligger också en fara för missbruk och obehörigt utnyttjande av försäkringen. Att tack vare sjukförsäkringen de sjuka vårdas och skötas bättre än eljest, betraktar jag däremot icke som en verklig merbelastning. I det långa loppet kan denna bättre omvårdnad endast bliva till gagn för samhället. En post, som alltid innebär en positiv ökning, är vidare kostnaderna för sjukförsäkringens

administration. Om också i och för sig obetydliga i jämförelse med de egentliga försäkringskostnaderna, gäller det likväl här utgifter, som tillsammantagna stiga till ganska avsevärda belopp. För den sociala sjukförsäkringens del, om vilken det här är fråga, kommer härvid ytterligare i betraktande, att i dess uppgift ingår bl. a. att i samhällets intresse sörja för att en skälig del av kostnaderna för försäkringen avväl̈tas från de försäkrade och läggas på andra och mera bärkraftiga skuldror (arbetsgivare, det allmänna eller bäggedera).

Statsbidrag till sjukförsäkringen. Här i Sverige är det framför allt denna senare sida av sjukförsäkringsproblemet, som ådragit sig uppmärksamhet. Socialförsäkringskommitténs förslag innehöll som bekant, att den del av kostnaderna för den allmänna sjukförsäkringen, som icke täcktes genom de försäkrades avgifter, skulle bestridas av statsmedel. Med då rådande pris- och löneförhållanden beräknades detta bidrag skola uppgå till 37·5 miljoner kronor, motsvarande i runt tal $^1/_3$ av totalkostnaderna. Alltefter som det allmänna prisläget och därmed arbetslönerna stego eller sjönko, skulle emellertid denna andel kommit att minskas eller ökas. I den år 1920 verkställda överarbetningen av kommittéförslaget vidtogos emellertid vissa nedsättningar i statsbidraget. Dessa nedsättningar jämte de ändringar, som gjordes med avseende på själva försäkringen, ledde emellertid till, att statsbidraget med då rådande inkomstförhållanden skulle kommit att motsvara allenast $^1/_6$ av de verkliga försäkringskostnaderna.

Vilka kostnader vi här i Sverige böra ikläda oss för sjukförsäkringen och på vilka skuldror dessa kostnader böra läggas måste enligt sakens natur bliva en fråga om i främsta rummet försäkringens omfång och innehåll. Huru jag ansett dessa frågor böra lösas, framgår av det följande. Än en gång må dock understrykas, att de bördor sjukförsäkringen betingar i allt väsentligt redan bäras av de enskilda medborgarna och i sista hand av samhället. I vilken grad åter den enskildes börda bör lättas genom försäkringen är en lämplighetsfråga och ingen rättsfråga.

Den obligatoriska sjukförsäkringens omfång och innehåll. Vid efterföljande utredningar rörande sjukförsäkringens kostnader har jag utgått ifrån, att vi här i Sverige måste räkna med en sjukförsäkring för icke allenast arbetare i vidsträckt bemärkelse utan även övriga samhällsklasser, som äro hänvisade att leva i allt väsentligt av sin arbetsinkomst. Ty visserligen blir på detta sätt problemet större och mera svårlöst än om vi som i utlandet begränsade försäkringen till förstnämnda samhällsgrupper. Vilken åsikt man än må ha i frågan, ha vi dock knappast längre fritt val. Pensionsförsäkringens gestaltning torde göra varje annan lösning än den här valda otänkbar.

Vad åter beträffar sjukförsäkringens innehåll, har jag utgått ifrån, att lagstiftningen så vitt möjligt borde följa socialförsäkringskommitténs förslag, och att sålunda genom försäkringen skulle beredas icke allenast sjukpenning, utan även såväl sjukvård som moderskapshjälp men däremot icke begravningshjälp. Väl vet jag, att man på många håll här i Sverige ställer sig tämligen kylig

till hela sjukvårdsfrågan, anseende denna uppgift falla utanför sjukkasseverksamheten. För min del är jag av en rakt motsatt uppfattning. Kan icke sjukvårdsfrågan lösas, kunna vi lika gärna uppgiva hela sjukförsäkringen. Huru jag tänker mig lösningen av sjukvårdsfrågan, framgår av det följande.

II. Kostnader för sjukvårdsförsäkringen.

Socialförsäkringskommitténs förslag. Enligt socialförsäkringskommitténs förslag skulle sjukförsäkringen omfatta envar svensk man och kvinna, som fyllt 16 år, med undantag allenast för: a) den som hade en årlig arbetsförtjänst överstigande 5 400 kronor eller förmögenhet överstigande 15 000 kronor, b) ordinarie innehavare av statstjänst m. fl. samt c) invalider. Antalet direkt försäkrade uppskattades till 3 000 000. Härtill skulle emellertid komma såsom indirekt försäkrade 1 800 000 sjukvårdsförsäkrade barn under 16 år. Sjukvården skulle omfatta utan någon som helst begränsning såväl läkarvård som läkemedel. Kostnaderna för sjukvården beräknades skola uppgå till i genomsnitt 13 kronor per direkt försäkrad (därav 8 kronor för läkarvården och 5 kronor för läkemedel). Totalkostnaderna belöpte sig följaktligen till 39 miljoner kronor.

Slopandet av barnförsäkringen. Då det här gäller att med bibehållande i allt väsentligt av sjukförsäkringens allmänna karaktär söka i görligaste måtto begränsa kostnaderna, har jag ansett mig kunna ifrågasätta slopandet av hela den indirekta försäkringen för barn under 16 år. Huru behjärtansvärd en dylik påbyggnad än må vara framför allt ur samhällets egen synpunkt, kan den dock icke betraktas såsom en oskiljaktig del av försäkringen. I flertalet länder med obligatorisk sjukförsäkring förekommer icke heller denna påbyggnad. Kommittéförslaget möttes också på denna punkt med åtskilliga invändningar.

Slopandet av läkemedelsprestationen. En annan begränsning, som synes kunna genomföras utan alltför stora olägenheter, är borttagandet av skyldigheten för sjukkassorna att tillhandahålla läkemedel. Förslaget gav på denna punkt anledning till åtskilliga ganska tungt vägande erinringar särskilt från läkarhåll. Det existerar faktiskt på många håll en rent vidskeplig föreställning om medicinens betydelse och värde. Tillhandahållandet genom sjukkassorna av läkemedel skulle helt säkert ge upphov till en starkt ökad läkemedelsförbrukning utan ett häremot svarande gagn. Borttages läkemedel som obligatorisk prestation nedsättas kostnaderna för sjukförsäkringen i förhållande till socialförsäkringskommitténs förslag med 15 miljoner kronor pr år.

Bidrag av de försäkrade till läkarvården. Beträffande därefter själva läkarvården frångicks redan i den år 1920 verkställda överarbetningen av kommittéförslaget grundsatsen om dess fullständiga kostnadsfrihet och föreslogs

i stället, att kostnaderna för läkarvården skulle till 1/3 belasta de försäkrade själva. Samma grundsats återfinnes också i såväl 1926 som 1927 års regeringsförslag till omorganisation av det frivilliga sjukkasseväsendet.

Mot socialförsäkringskommitténs förslag anfördes från läkarhåll bl. a., att sjukvårdsförsäkringen för Sveriges del vore obehövlig. Genom de offentliga tjänsteläkarna (provinsial- och stadsläkare) vore nämligen redan sörjt för billig läkarvård åt de mindre bemedlade klasserna. I den form invändningen framfördes var den lätt att bemöta. Först och främst räckte ju tjänsteläkarekåren icke på långt när till för den sjukvård förslaget avsåg. Och även om den officiella läkartaxan är jämförelsevis låg, så tynger den ändock kännbart nog på en genom sjukdom försvagad ekonomi, särskilt vid längre sjukdomsfall samt vid större avstånd från läkarstationen. I så måtto förtjänte emellertid denna kritik avseende, att kommittén icke tillräckligt beaktat de möjligheter som förefunnits att anknyta sjukvårdsförsäkringen till en redan bestående, på nationell grund framvuxen institution. Vid en blivande lagstiftning om obligatorisk sjukförsäkring böra dessa möjligheter tillvaratagas. Sjukvårdsförsäkringen bör i görligaste måtto byggas på samverkan med en utvidgad och efter de nya uppgifterna avpassad tjänsteläkarinstitution. För bättre förstående av den tankegång jag här utvecklat, torde det vara nödvändigt att först kasta en blick på de åtgärder, som hittills från det allmännas sida vidtagits för underlättande av läkarvård åt mindre bemedlade.

Provinsialläkarsystemet. De av det allmänna tillsatta tjänsteläkarna (förste provinsialläkare, provinsialläkare och extra provinsialläkare) äro samtliga enligt gällande författningar förpliktade att tillhandagå allmänheten inom sitt distrikt med sjukvård efter en av Kungl. Maj:t fastställd förhållandevis låg taxa *(provinsialläkartaxan)*. Taxan utgör f. n. 1—3 kronor vid rådfrågning hemma hos läkaren och 3—5 kronor vid läkarens besök hos den sjuke på avstånd ej överstigande 2 km. På avstånd mellan 2—5 km. utgör taxan 5—7 kronor med viss förhöjning pr km. vid längre avstånd. Härtill kommer skjuts eller ersättning härför enligt resereglementet. Vid mera omfattande undersökningar utgå utöver nämnda arvoden vissa tilläggsbelopp växlande mellan 1—5 kronor.

Då i taxan olika belopp angivas för en och samma förrättning, gäller, att arvodets storlek skall bestämmas med hänsyn till läkarens arbete och patientens ekonomiska villkor. Endast det lägsta arvodesbeloppet får emellertid uttagas av patient i ringare villkor. För den, som på sätt nedan visas är berättigad till lindring i kostnaderna för anlitande av läkaren, skall arvodet likaledes beräknas efter taxans minimibelopp.

Lindringar för anlitande av läkare på landsbygden. För att för mindre bemedlade på landsbygden lindra kostnaderna för anlitande av dessa tjänsteläkare hava vidare av statsmakterna ställts särskilda medel till förfogande. Bidrag av detta anslag kan sålunda erhållas, motsvarande 3/5 av såväl själva läkararvodet som resekostnaderna, det förra i den mån det överstiger

7 kronor, de senare i den mån resan överstiger 10 km. från läkarstationen. Berättigad till dylik lindring är dock endast den, för vilken det taxerade beloppet för inkomst- och förmögenhetsskatt icke överstiger 2 000 kronor eller som icke äger eller brukar jordbruksfastighet med högre taxeringsvärde än 10 000 kronor. Att dylikt bidrag utgår endast till personer bosatta på landsbygden har redan framhållits.

Med utgångspunkt från dessa åtgärder från statens sida till underlättande av sjukvården ledes man fram till följande riktlinjer för utvecklingen.

Sjukvårdsförsäkringens anknytning till tjänsteläkarinstitutionen. Staten, event. i samverkan med kommunerna, utvecklar tjänsteläkarinstitutionen och ger den en utformning, som möjliggör för sjukkassorna att utan alltför betungande kostnader tillhandahålla läkarvård åt sina medlemmar. Tjänsteläkarna äro statstjänstemän, anställda och avlönade av det allmänna. Vid avlöningens utmätande tages emellertid hänsyn till den inkomst läkaren med säkerhet kan påräkna genom den obligatoriska sjukförsäkringen. I tjänsteläkarens åliggande ingår bl. a., att behandla samtliga sjukkassemedlemmar efter en av Kungl. Maj:t fastställd taxa, motsvarande ungefär den nuvarande provinsialläkartaxan, ehuru med fixerade arvoden. Läkararvodet betalas antingen, såsom föreslogs i de båda senast framlagda sjukkasselagstiftningsförslagen, direkt av den sjuke med rätt för honom att av sjukkassan utfå $^2/_3$ av sina utlägg, eller också direkt av kassan med rätt att av medlemmen uttaga $^1/_3$ av arvodet.

Statens kostnader för utvidgningen av tjänsteläkarinstitutionen. Statsverkets utgifter för avlöning m. m. för provinsialläkarstaten upptagas i riksstaten (1927—28) till 3 049 200 kronor. Detta anslag skulle givetvis komma att högst avsevärt stegras. Huru stor denna stegring skulle bliva är dock icke möjligt att utan föregående utredning ens approximativt beräkna. Med hänsyn till det stora behovet av nya läkardistrikt synes dock en tredubbling av anslaget såsom icke osannolikt.

En så betydande ökning av statsutgifterna för sjukvårdsändamål måste självfallet återverka, då fråga blir om statens direkta bidrag åt själva sjukförsäkringen. Såsom av det följande framgår har hänsyn också tagits härtill. I övrigt må framhållas, att grundsatsen, att staten i väsentlig grad skall bära kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen, står i bästa överensstämmelse med allmänt rådande uppfattning. I de reformförslag rörande sjukkasselagstiftningen, som hittills framlagts, har sålunda städse förutsatts att det allmänna skulle stödja i främsta rummet den sjukvårdande verksamheten.

Sjukkassornas utgifter för läkarvården. Vidkommande därefter sjukkassornas utgifter för läkarvården, ordnad på sätt här ifrågasatts, har jag vid mina beräkningar utgått från det mellersta av de i läkartaxan för olika fall angivna arvodesbeloppen. För konsultation av läkaren i hans bostad har sålunda arvodet beräknats till 2 kronor, för besök av läkaren i den sjukes hem till 4 kronor

o. s. v. Med ledning av den erfarenhet, som vunnits från sjukkassor, vilka redan nu meddela läkarvård, har jag vidare sökt beräkna det sannolika antalet konsultationer såväl hos läkaren som i den sjukes hem i medeltal per år och försäkrad. På grundval av dessa beräkningar har jag kommit till en sannolik kostnad av 3 kronor 30 öre per år och sjukvårdsförsäkrad. Härtill böra emellertid läggas kostnaderna för transporten, i förekommande fall, av eller till läkaren. Uppskattas dessa kostnader till ett belopp, motsvarande i genomsnitt $^1/_4$ av själva läkararvodet, stiger den totala kostnaden för läkarvården till *4 kronor 13 öre* i medeltal per år och försäkrad.

Såsom redan framhållits beräknade socialförsäkringskommittén antalet direkt sjukförsäkrade till 3 000 000, därav 1 700 000 lönarbetare och självständiga yrkesutövare samt 1 300 000 hustrur och andra familjemedlemmar utan eget yrke. Med begagnande av de uppgifter angående yrkesställning och yrkesfördelning, som framgå av 1920 års folkräkning, har jag, som nedan skall visas, kommit till en något högre siffra än kommittén i fråga om antalet yrkesutövare, som av mig beräknats till 1 780 000. Då en motsvarande beräkning i fråga om hustrur och andra icke yrkesutövare skulle krävt ett vidlyftigt arbete och dessutom saknade större betydelse, har jag ansett mig kunna för dessa gruppers vidkommande använda den av kommittén gjorda uppskattningen.

För 3 080 000 sjukvårdsförsäkrade skulle kostnaderna med här gjorda förutsättningar uppgå till 12 720 000 kronor. Då de försäkrade själva härav skola betala $^1/_3$, blir sålunda *sjukkassornas egen andel av dessa kostnader 8 480 000 kr.*

Jämförelse med socialförsäkringskommitténs beräkningar. Vid sidan av de av socialförsäkringskommittén beräknade kostnaderna för sjukvård (39 miljoner kronor), förefaller den här beräknade siffran måhända orimligt låg. Emellertid vill jag än en gång erinra om, att denna siffra framkommit efter högst betydande inskränkningar i fråga om sjukvårdsförsäkringens såväl omfattning (slopandet av barnförsäkringen) som prestationer (slopandet av läkemedel, de försäkrades övertagande av $^1/_3$ av kostnaderna). Vid en dylik jämförelse böra vidare icke heller förbises de mycket betydande kostnader, som statsverket här förutsattes skola ikläda sig för tjänsteläkarinstitutionens utveckling. På detta sätt betraktade stämma de båda beräkningarna ganska väl överens.

III. Kostnader för sjukpenningförsäkringen.

För beräkning av kostnaderna för sjukpenningförsäkringen fordras kännedom om följande trenne faktorer: 1:o) de sjukpenningförsäkrades antal, 2:o) sjukpenningens genomsnittliga storlek samt 3:o) sjuktalet, d. v. s. det antal sjukdagar, som kan beräknas belöpa sig i genomsnitt på varje försäkrad.

1. *Antalet sjukpenningförsäkrade.*

Utom att sörja för nödig sjukvård åt den sjuke har som bekant den sociala sjukförsäkringen även till uppgift att ersätta den med sjukdomen följande

förlusten eller minskningen i arbetsinkomster. Principiellt sett följer härav, att sjukpenning icke bör utgivas i andra fall än då sjukdomen verkligen medför dylik förlust eller minskning. Att utbetala sjukpenning exempelvis till den, som även under sjukdom uppbär full lön eller som eljest icke lider något ekonomiskt intrång genom sjukdomen, står sålunda i strid med sjukförsäkringens eget väsen och uppgifter.

Socialförsäkringskommitténs ståndpunkt. Socialförsäkringskommitténs förslag, att icke blott samtliga lönarbetare och självständiga yrkesutövare utan jämväl hustrur och andra familjemedlemmar utan yrke eller egen arbetsinkomst skulle försäkras för erhållande av sjukpenning, innebar otvivelaktigt ett avsteg i viss mån från de mål socialförsäkringen bör för sig uppställa. Ingen bestrider naturligtvis *önskvärdheten* av att kontant sjukhjälp kunde, där så behövdes, utgå även i fall av sjukdom för de icke direkt förvärvsarbetande. Men absolut *nödvändig* kan dock denna utvidgning av den obligatoriska sjukpenningförsäkringen icke anses vara. Jag vill erinra om, att sjukvårdsförsäkringen ju skulle gälla även för hustrur och vuxna familjemedlemmar, som vistas i hemmet, och att sålunda denna del av sjukdomsrisken skulle även för deras del i huvudsak bäras av sjukkassorna. Beaktas bör vidare, att proklamerandet av rätten i gemen till kontant ersättning under sjukdom åt personer, vilka såsom friska icke uppbära någon inkomst, skulle innebära en påtaglig frestelse till missbruk av försäkringen, låt vara att den sjukpenning, om vilken det här kunde bli fråga, vore jämförelsevis obetydlig. Till sist må framhållas, att även i länder, där sjukförsäkringen såsom exempelvis i Norge omsluter även de försäkrades familjer, denna utvidgning gäller endast i fråga om sjukvård och event. moderskapshjälp, men däremot aldrig sjukhjälp i penningar.

Antalet sjukpenningförsäkrade. Vid förevarande beräkningar har jag därför utgått ifrån, att den obligatoriska sjukpenningförsäkringen skulle gälla endast för lönarbetare (inkl. tjänare) och självständiga yrkesutövare med den begränsning likväl, att personer med inkomst av 6 000 kronor eller däröver skulle vara uteslutna från sjukförsäkringen överhuvud taget (sålunda även från sjukvårdsförsäkringen).

För fastställandet av antalet sjukpenningförsäkrade liksom också för i det följande anförda beräkningar rörande de försäkrades sannolika inkomster har jag begagnat mig av det synnerligen omfattande och intressanta material rörande befolkningens yrkes- och inkomstförhållanden, som offentliggjorts i del V av Statistiska centralbyråns berättelse angående folkräkningen den 31 december 1920. Vid beräkningarna hava icke medtagits yrkesutövare under 15 år. Uteslutna äro vidare dels alla i statens eller kommunens tjänst anställda, dels också, såsom redan framhållits, *yrkesutövare med en årsinkomst av 6 000 kronor eller däröver.*

Hela antalet direkta försörjare (yrkesutövare) på detta sätt begränsat kan uppskattas till i runda tal 1 890 000, därav 1 390 000 män och 500 000 kvinnor.

Med hänsyn därtill att i dessa summor ingå ett icke ringa antal personer, för vilka i regel sannolikt på grund av ålder, invaliditet e. d. uppgift angående inkomsten icke förelåg, har jag ansett mig böra reducera siffran med 110 000 eller till 1 780 000. Fördelas dessa efter kön och på de trenne i statistiken använda huvudkategorierna — självständiga, funktionärer samt arbetare och tjänare — erhåller man följande översikt över sjukpenningförsäkringens omfattning.

	Män	Kvinnor	Tillhopa
Självständiga yrkesutövare	430 000	70 000	500 000
Funktionärer	80 000	60 000	140 000
Arbetare och tjänare	800 000	340 000	1 140 000
Summa	1 310 000	470 000	1 780 000

2. *Sjukpenningens genomsnittliga storlek.*

Olika metoder för fastställande av sjukpenningen. I så gott som alla länder med obligatorisk sjukförsäkring har sjukpenningen ställts i visst förhållande (50—70 %) till arbetsförtjänsten. Endast i England är sjukpenningen för samtliga försäkrade bestämd till ett fixt belopp, olika dock för män och kvinnor. Det behöver icke framhållas, att den förra metoden är den mest rationella och den som bäst svarar mot sjukförsäkringens uppgifter. Sjukpenningen blir ju på detta sätt, så långt ske kan, effektiv och avvägd med hänsyn till den sjukes verkliga behov. Med det engelska systemet, till vars fördel onekligen talar dess stora enkelhet ur förvaltningssynpunkt, riskerar man däremot, att sjukpenningen ofta blir antingen för hög eller för låg i förhållande till den sjukes faktiska förhållanden. Socialförsäkringskommitténs förslag anslöt sig också i princip till förstnämnda system.

Nedsättning av sjukpenningen till 50 %. Vad åter beträffar själva storleken av sjukpenningen föreslog kommittén, att s. k. hel sjukpenning skulle utgå med belopp motsvarande $^2/_3$ av den dagliga arbetsinkomsten, d. v. s. samma proportion, som tillämpas i fråga om försäkringen för olycksfall i arbete. Även beträffande denna punkt gäller, att det givetvis vore önskvärt att kunna bereda de sjukförsäkrade en så hög sjukersättning, men att å andra sidan kravet därå icke torde vara oavvisligt. Av den nuvarande sjukkassestatistiken att döma torde det sålunda vara endast jämförelsevis sällan som sjukkassemedlemmarna frivilligt tillförsäkra sig sjukhjälp i så hög proportion till inkomsterna. Även erfarenheten från utlandet pekar i samma riktning. I Tyskland exempelvis har sjukpenningen alltsedan sjukförsäkringens införande normalt utgått med 50 procent av arbetsförtjänsten. Överhuvud taget skulle en sjukpenning om $^2/_3$ av arbetsförtjänsten överträffa vad som förekommer i andra länder med liknande lagstiftning. Jag har därför ansett, att vi här i Sverige åtminstone till en början borde kunna begränsa sjukpenningen på samma sätt som i Tyskland m. fl. länder, d. v. s. till att utgöra 50 % av arbetsinkomsten.

Medelårsinkomsten. Med ledning av siffermaterialet för 1920 års folkräkning kan medelårsinkomsten för de grupper av befolkningen, som sjukpenningförsäkringen skulle omsluta, beräknas hava för sagda år utgjort:

	Män	Kvinnor	Tillhopa
	kr.	kr.	kr.
Självständiga yrkesutövare	2 197	2 032	2 174
Funktionärer	2 999	1 932	2 564
Arbetare och tjänare	2 394	1 313	2 071
Samtliga	2 366	1 504	2 139

Dessa siffror hänföra sig emellertid till år 1920, det sista året före den stora fredskrisen, då priser och arbetslöner ännu befunno sig på toppunkten. I vilken grad inkomsterna för funktionärer och arbetare sedan dess sjunkit, torde kunna beräknas med ledning av de uppgifter, som återfinnas i en i Sociala Meddelanden n:r 6 för i år intagen artikel »Arbetslönernas fluktuationer i Sverige åren 1913—27». Med ledning av där meddelade uppgifter har nedgången i inkomster beräknats för manliga funktionärer till 19 % och för manliga arbetare till 24 %. För kvinnorna bliva motsvarande procenttal 15 resp. 25. För självständiga yrkesutövare slutligen har jag räknat med en nedgång i inkomsterna sedan 1920 med i genomsnitt 20 %, lika för män och kvinnor.

Korrigeras 1920 års siffror med ledning av här anförda reduktionstal, erhåller man följande siffror för medelinkomsten för olika kategorier av försörjare år 1927.

	Män	Kvinnor	Tillhopa
	kr.	kr.	kr.
Självständiga yrkesutövare	1 758	1 626	1 739
Funktionärer	2 429	1 685	2 107
Arbetare och tjänare	1 819	985	1 570
Samtliga	1 836	1 170	1 660

Fördelad på 365 dagar blir den genomsnittliga dagliga inkomsten kr. 5:03 för män, kr. 3:21 för kvinnor och kr. 4:55 för samtliga.

Jämförelse med socialförsäkringskommitténs uppgifter. Vid en jämförelse mellan de här beräknade inkomstsiffrorna och motsvarande siffror i socialförsäkringskommitténs betänkande bör framför allt observeras, att enligt kommittén även samtliga hustrur och övriga familjemedlemmar skulle sjukpenningförsäkras. Då årsinkomsten för dessa räknades till endast 400 kronor, kom härigenom medelinkomsten för samtliga försäkrade att bliva så låg som 1 215 kronor. För lönarbetare räknade kommittén med en medelarbetsförtjänst av 2 118 kronor för män och 1 386 kronor för kvinnor. För självständiga yrkesutövare uppskattade kommittén medelinkomsten till 1 800 kronor för män och 1 200 kronor för kvinnor.

Med avseende på de ovan anförda inkomstsiffrorna må i övrigt framhållas,

att de rätteligen bort reduceras med belopp motsvarande däri ingående kapitalinkomst (räntor o. d.). Någon större betydelse har dock säkerligen icke denna felkälla. Ett försök till preliminär uppskattning har sålunda visat, att minskningen skulle begränsa sig till 30—50 kronor per år och försäkrad.

3. *Sjuktalet.*

Bestämmande för sjuktalets storlek är bl. a. sjukhjälpstidens längd, förefintligheten av s. k. karenstid m. m.

Socialförsäkringskommittén, enligt vars förslag sjukpenning skulle utgå under hela den tid sjukdomstillståndet varade, med den begränsning likväl, att hel sjukpenning skulle utgå för högst 180 dagar per år, ansåg sig böra räkna med en sjuklighet av 9 sjukdagar i genomsnitt per försäkrad.

Sjukhjälpstiden två år. Då det emellertid gäller att även här göra nedskärningar, har jag i fråga om sjukhjälpstiden utgått från samma bestämmelser, som återfinnas i Kungl. Maj:ts proposition till 1927 års riksdag. Sjukhjälpstiden har sålunda ansetts skola bliva 2 hela år, varjämte karenstiden skulle utgöra tre dagar, insjuknandedagen inräknad. Under dessa förutsättningar räknades i propositionen med ett sjuktal (för båda könen) av 7·83.

Ingen sjukhjälp för invalider efter 67 år. I ytterligare ett hänseende synes emellertid en nedskärning på denna punkt kunna ske. I det här anförda sjuktalet (7·83) inrymmas sjukdomsfall i alla åldrar, även de högsta, där dels sjukligheten överhuvud taget är mycket hög, dels också gränsen mellan verklig sjukdom och ren åldersinvaliditet är svår att draga. Då enligt lagen om allmän pensionsförsäkring försäkringsfallet anses föreligga vid inträffande invaliditet och senast vid fyllda 67 år, torde det icke kunna anses såsom någon obillighet, om gränslinjen mellan denna försäkring och en blivande sjukförsäkring drages på sådant sätt, att invalider vid fyllda 67 år icke längre erhölle sjukpenning. Innebörden av en dylik bestämmelse skulle huvudsakligen bliva, att den som var invalid och efter 67 års ålder drabbades av akut sjukdom icke skulle erhålla sjukpenning.

Med den här ifrågasatta begränsningen skulle sjuktalet reduceras med ytterligare 0·47 sjukdagar. Det sjuktal, varmed man skulle ha att räkna, blir därför 7·36.

Ingen begränsning ifråga om rätten till sjukvård. Ehuru detta torde framgå av själva sammanhanget, vill jag ändock särskilt understryka, att de begränsningar i fråga om sjukhjälpstiden, som här ifrågasättas, gälla endast beträffande rätten till sjukpenning. Sjukvårdsförsäkringen beröres överhuvud taget icke av dessa beskärningar.

Kostnader för sjukpenning. Med stöd av ovan gjorda antaganden och beräkningar finner man, att sjukpenningförsäkringen skulle komma att *draga en årlig kostnad av 29 804 000 kronor* $\left(1\,780\,000 \times 7{\cdot}36 \times \frac{4{\cdot}55}{2}\right)$

Skillnaden mellan denna siffra och den av socialförsäkringskommittén beräknade (60·8 miljoner kronor) finner väsentligen sin förklaring däri, att sjukpenningen nedsatts från $^2/_3$ till $^1/_2$ av arbetsförtjänsten. Vidare har ju dels gruppen hustrur och andra familjemedlemmar uteslutits från sjukpenningförsäkringen, dels ock sjukhjälpstiden i vissa hänseenden begränsats. Slutligen har här räknats med andra inkomstsiffror än de av kommittén använda.

IV. Kostnader för moderskapsförsäkringen.

Såsom moderskapshjälp skulle enligt *socialförsäkringskommitténs förslag* till allmän sjukförsäkring utgivas såväl kostnadsfri vård av barnmorska som moderskapspenning under 56 dagar med i allmänhet samma belopp som sjukpenningen, dock att moderskapspenningen alltid skulle utgå med minst en krona. Till lönarbeterskor skulle härutöver utgivas ampenning för högst 50 dagar till belopp, motsvarande halva sjukpenningen.

På grund av moderskapsförsäkringens stora samhälleliga betydelse, icke minst med nu rådande abnormt låga nativitet, har jag ansett, att prestationerna vad denna del av förslaget beträffar *icke borde inskränkas i vidare mån än som vore ur kostnadssynpunkt absolut ofrånkomligt.* Fastän sjukförsäkringen i fråga om hustrur och andra familjemedlemmar utan eget yrke här begränsats till endast sjukvårdsförsäkring, har jag sålunda räknat med, att vid barnsängsfall för dem borde utgivas jämväl understöd i penningar. De enda begränsningar jag här förutsatt äro därför dels slopandet av den s. k. ampenningen, dels ock förkortning av understödstiden för barnaföderskor utan eget yrke eller egna inkomster.

Understödstidens förkortning. För kvinnor, som försörja sig genom lönarbete eller utöva självständigt yrke, torde en barnsängsvila om 56 dagar få anses fullt befogad och motiveras dessutom, vad de förra beträffar, av bestämmelserna i arbetarskyddslagen. Vad åter beträffar hustrur och andra icke yrkesarbetande kvinnor, torde en så lång barnsängsvila knappast behövas eller i verkligheten någonsin tillämpas. Oaktat lagstiftningen f. n. medgiver statsbidrag för barnsängsvila under 42 dagar, utnyttjas dock i sjukkassorna endast jämförelsevis sällan denna förmån tillfullo. I genomsnitt för samtliga moderskapsförsäkrade utgjorde sålunda barnsängsvilan år 1924 endast 30·5 dagar. Frånräknas emellertid industriarbeterskor, för vilka barnsängsvilan i åtskilliga fall utgör den högsta f. n. medgivna (42 dagar), torde för övriga barnaföderskor medeltalet vara åtskilligt lägre. Jag har därför ansett, att understödstiden för denna grupp av barnaföderskor bör kunna nedsättas till hälften av den för lönarbeterskor m. fl. gällande, d. v. s. till 28 dagar.

Moderskapspenningens belopp. Med avseende på moderskapspenningens belopp har jag, vad beträffar de både sjukvårds- och sjukpenningförsäkrade, satt detta lika med sjukpenningen (d. v. s. till halva arbetsförtjänsten) och, vad beträffar de endast sjukvårdsförsäkrade, till en krona per dag.

Kostnaderna för moderskapspenning. I likhet med socialförsäkringskommittén har jag ansett mig kunna räkna med i genomsnitt 110 000 barnsbörder årligen, därav 30 000 bland kvinnliga lönarbetare och självständiga och 80 000 bland hustrur och andra utan eget yrke eller egen inkomst. Med här gjorda förutsättningar i övrigt kunna kostnaderna för moderskapspenning beräknas till kronor 2 696 000 $\left(30\,000 \times 56 \times \frac{3{\cdot}21}{2}\right)$ för den förra och till kronor 2 240 000 ($80\,000 \times 28 \times 1$) för den senare gruppen.

Kostnaderna för barnmorskevården. Vad därefter beträffar barnmorskevården vill jag till en början erinra om att för denna här i Sverige tillämpas ett system snarlikt det, som gäller i fråga om den öppna sjukvården. För tillgodoseende av behovet av förlossningshjälp är numera landet indelat i ett antal s. k. barnmorskedistrikt (f. n. över 2 000), vart och ett med sin fast anställda barnmorska. Distriktsbarnmorskorna avlönas av distriktet med bidrag av statsmedel och i förekommande fall landstingsmedel, men äga dessutom undfå ersättning av dem, som anlita dem, efter en av distriktsstyrelsen fastställd, jämförelsevis låg taxa.

Även på denna punkt kan sålunda en naturlig anknytning ske till en redan bestående institution. Hela förändringen gentemot nu skulle ju endast bliva, att det var sjukkassan och icke den enskilda barnaföderskan, som hade att utgiva ersättningen åt barnmorskan i enlighet med den av distriktet fastställda taxan.

Socialförsäkringskommittén räknade för sin del med en kostnad för barnmorskevården av i genomsnitt 15 à 20 kronor per barnsbörd. Vid denna beräkning hade emellertid kommittén icke kunnat taga någon hänsyn till ovannämnda lag om anställande av distriktsbarnmorskor, vilken utfärdades först den 29 mars 1919 och trädde i kraft den 1 januari 1920. Jag har därför ansett mig kunna räkna med en något lägre kostnad än kommittén, eller med 15 kr. per barnsbörd, alltså för 110 000 barnsbörder med inalles 1 650 000 kronor.

Hela kostnaden för moderskapsförsäkringen skulle under här gjorda förutsättningar komma att belöpa sig till *6 586 000 kronor*.

V. Förvaltningskostnader.

Förvaltningskostnaderna äro även de svåra att på förhand beräkna. Mycket beror här på, huru försäkringen organiseras och i vilken grad redan bestående organisationer utnyttjas. Härtill kommer att denna post utmärkes av en icke ringa grad av elasticitet. Äro sjukkassornas resurser begränsade, hålla sig förvaltningskostnader i allmänhet ganska låga, men växa gärna i mån som resurserna ökas och ställningen förbättras.

Socialförsäkringskommittén räknade med en förvaltningskostnad av i genomsnitt kronor 2:50 per försäkrad och kom härigenom till en summa av 7 500 000 kronor. Trots de begränsningar och nedskärningar, som föreliggande förslag innehåller, har jag dock ansett mig böra, vad de både sjukvårds-

och sjukpenningförsäkrade beträffar, räkna med en något högre siffra än kommittén, nämligen med 3 kronor per år och försäkrad. För de endast sjukvårds-(och moderskaps-)försäkrade har jag däremot ansett mig kunna räkna med åtskilligt lägre förvaltningskostnader eller endast kronor 1:50 per år och försäkrad.[1] På detta sätt har jag kommit till en sammanlagd *förvaltningskostnad av 7 290 000 kronor.*

VI. Sammanfattning. Kostnadernas fördelning.

En sammanfattning av de ovan gjorda beräkningarna ger till resultat följande kostnader för den obligatoriska sjukförsäkringen:

	Kronor
Sjukvårdsförsäkringen	8 480 000
Sjukpenningförsäkringen	29 804 000
Moderskapsförsäkringen	6 586 000
Förvaltningskostnader	7 290 000
Summa	52 160 000

Att dessa kostnader till den väsentligaste delen måste uttagas i form av försäkringsavgifter direkt av de försäkrade, därom torde någon meningsskiljaktighet knappast råda. Desto mera torde sannolikt meningarna gå isär, då man kommer till frågan om den lättnad i försäkringsbördan, som skäligen bör beredas de försäkrade, ävensom huru och av vem den mot denna lättnad svarande bördan bör övertagas.

Socialförsäkringskommitténs ståndpunkt. I den utländska lagstiftningen gäller som regel, att bördan av sjukförsäkringen, i den mån den icke bäres direkt av de försäkrade själva, lagts på arbetsgivarna ensamma. Eller ock åvilar bördan arbetsgivarna tillsammans med det allmänna (stat eller kommuner eller bådadera). Då sjukförsäkringen i Sverige skulle bliva i bokstavlig mening allmän och icke gälla endast för lönarbetare, avböjde socialförsäkringskommittén principiellt bidrag av arbetsgivarna och ansåg att staten ensam här borde träda emellan. Endast i så måtto godtog kommittén principen om arbetsgivarnas delaktighet, att en särskild riskavgift skulle kunna påläggas arbetsgivare inom särskilt hälsofarliga företag.

Arbetsgivarbidrag principiellt berättigade. Logiskt sett håller emellertid denna kommitténs ståndpunkt näppeligen streck. Ty den omständigheten, att sjukförsäkringen skulle omsluta även andra samhällsgrupper än lönarbetare, utgjorde självfallet icke någon anledning, varför icke grundsatsen om arbetsgivarbidrag, därest densamma överhuvud taget var berättigad, skulle tillämpas i fråga om den grupp av försäkrade, som utgjordes av lönarbetare. Det hade

[1] Med avseende på denna uppskattning vill jag särskilt erinra om, att avgifterna för enbart sjukvårdsförsäkring i allmänhet skulle bliva jämförelsevis små (sannolikt 4—5 kr. per år), varför uppbörden antagligen skulle komma att ske kvartals- eller halvårsvis. Även utbetalningen av understöden torde kunna ordnas jämförelsevis enkelt.

ju endast behövts, att för lönarbetarklassen sjukkasseavgiften minskats med belopp motsvarande arbetsgivarbidraget.

Sedan socialförsäkringskommitténs förslag framlades, hava utsikterna att få erkänd grundsatsen om arbetsgivarbidrag till sjukförsäkringen ytterligare försämrats. I sådant hänseende må erinras om den vid årets riksdag genomförda ändringen i olycksfallsförsäkringslagen, varigenom försäkringsplikten utvidgades att gälla redan från olycksfallets början. Klart är nämligen, att den direkta ersättningsskyldighet, som olycksfallsförsäkringslagen hittills stadgat, lämpligen skulle kunnat komma till användning som bytesobjekt vid sjukförsäkringens framtida ordnande. Jämväl frågan om yrkessjukdomarna synes man vara på väg att lösa oberoende av sjukförsäkringen.

Icke desto mindre anser jag, att grundsatsen om arbetsgivarnas delaktighet i kostnaderna för sjukförsäkringen icke bör uppgivas. Då arbetsgivarna genom kollektivavtalen i stor utsträckning förbundit sig att vid sjukdom, som drabbar arbetare, lämna understöd i penningar eller in natura (läkarvård m. m.), har ju denna grundsats redan blivit i praktiken erkänd även hos oss. Vid den utredning angående vår sociala sjukförsäkrings ordnande, som väl en gång måste komma, är det därför absolut ofrånkomligt, att även frågan om arbetsgivarnas bidragsskyldighet upptages till allsidig och grundlig utredning. Klart är också, att sjukförsäkringens utformning liksom också dess effektivitet till en icke ringa grad måste bli beroende av lagstiftningens ställning till denna fråga.

Då ändamålet med förevarande utredning i främsta rummet varit att söka fastställa de kostnader, till vilka en socialt sett nöjaktig sjukförsäkring skulle kunna realiseras, har jag här icke ansett mig böra räkna med bidrag från arbetsgivare som en ovillkorlig post i kalkylerna. Klart är emellertid, att införandet av bidrag även av arbetsgivarna skulle i hög grad influera på resultatet av dessa beräkningar. Antingen skulle sålunda de försäkrades och statens kostnader kunna i motsvarande grad reduceras eller ock skulle dylika bidrag medgiva beredandet av ökade prestationer.

Såsom redan framhållits innefattade socialförsäkringskommitténs förslag, att statsverket skulle bidraga till kostnaderna för sjukförsäkringen med ett belopp, som med dåvarande prisläge motsvarade i runt tal $^1/_3$ av kostnaderna. Med hänsyn framför allt därtill, att förutsättningen för föreliggande förslag är bl. a., att staten skulle ikläda sig mycket betydande utgifter för utökning av provinsialläkarstaten, har jag ansett, att det icke kunde komma i fråga att för sjukförsäkringen såsom sådan belasta statsverket med mer än $^1/_4$ av kostnaderna. Med tillämpningen av denna fördelningsgrund skulle på statsverket och de försäkrade komma:

	kronor
staten	13 040 000
de försäkrade	39 120 000
Summa	52 160 000

Statens bidrag till kostnaderna. Vad då först statens bidrag beträffar, kan förtjäna framhållas, att det, om hänsyn tages till försäkringens omfattning, är avsevärt lägre än som ifrågasattes i såväl 1926 som 1927 års regeringsförslag. Vad förstnämnda förslag beträffar beräknades sålunda statsbidraget med dåvarande antal sjukkassemedlemmar (722 000) skola uppgå till 7 280 000 kronor. Härvid förutsattes emellertid, att sjukkassorna icke skulle komma att tillfullo utnyttja statsbidraget. Skedde detta, skulle statsbidraget hava ökats till omkring 9 miljoner kronor. I 1927 års förslag beräknades statsbidraget med ett medlemsantal i sjukkassorna av 800 000 skola uppgå till 6 828 000 kronor. I ännu högre grad gäller emellertid om denna beräkning, att sjukkassorna icke förutsattes komma att fullt utnyttja statsbidraget.

Dessa jämförelser halta emellertid i så måtto, att avseende härvid icke fästes vid det betydande tillskott till sjukförsäkringen, som staten här antagits skola göra för utbyggande av provinsialläkarstaten. Men även med hänsyn tagen härtill lider det intet tvivel, att icke den här skisserade obligatoriska sjukförsäkringen under förutsättning av samma omslutning skulle komma att visa sig avsevärt billigare för statsverket än vilken som helst form av frivillig försäkring. Att den förra i effektivitet och samhällsnytta skulle vara den senare överlägsen torde vara överflödigt att framhålla.

De försäkrades egna kostnader. Ovan har visats, att den kostnad, som skulle uttagas av de försäkrade i form av försäkringsavgifter, skulle belöpa sig till 39 120 000 kronor. I vad mån en dylik belastning kan anses skälig framgår tydligen bäst vid en jämförelse med de inkomster, av vilka den skulle uppbäras. För detta ändamål har jag på grundval av ovanberörda uppgifter angående inkomstfördelningen till 1920 års folkräkning sökt beräkna totalinkomsten för de grupper av befolkningen, som försäkringen skulle omsluta. Sedan siffrorna med hänsyn till prisfallet reducerats till förhållandena år 1927, har jag kommit fram till följande siffror rörande totalinkomster för olika grupper av försäkrade.

Totalinkomst (i milj. kr.) år 1927:

	Män	Kvinnor	Samtliga
Självständiga yrkesutövare	756	114	870
Funktionärer	194	101	295
Arbetare och tjänare	1 455	335	1 790
Summa	2 405	550	2 955

I förhållande till den samlade inkomsten utgör den ovan anförda kostnadssumman 1:32 %.

Med avseende på denna belastning och de slutsatser, som härav kunna dragas, vill jag emellertid erinra om, att denna siffra representerar endast den så att säga *synliga* kostnaden för de försäkrade. Frånsett sjukförsäkringsavgiften skulle emellertid de försäkrade alltjämt ha att själva bära en viss del av sjukdomsrisken. Sålunda skulle ju $^1/_3$ av läkarvården samt hela läkemedels-

kostnaden falla den sjuke själv till last. Den del av arbetsinkomsten, som icke ersättes genom sjukpenningen, skulle likaledes direkt belasta den sjuke. Detta medgivet lärer det dock knappast kunna påstås, att den belastning i och för sjukförsäkringen, som här satts i fråga, är oskälig. Den understiger också betydligt, vad som i regel i utlandet uttages för samma ändamål.

Försäkringsavgifternas storlek. Huru stora försäkringsavgifterna skulle bliva kommer givetvis att bli beroende av bl. a. de grunder, efter vilka statsbidrag finge beräknas. Under förutsättning emellertid, att statsbidraget utgår med precis $^1/_4$ av kostnaderna och med samma proportion för alla försäkrade, oavsett sjukpenningens storlek, skulle årsavgiften i genomsnitt för helförsäkrade (sjukvårds- och sjukpenningförsäkrade) komma att uppgå till kronor 18:47 och för endast sjukvårdsförsäkrade till kronor 4:79.

Slutord.

Innan jag slutar, vill jag än en gång understryka, att den förnämsta avsikten med förestående utredning varit att söka en gång för alla vederlägga talet om den obligatoriska sjukförsäkringens ofantliga kostnader. Som naturligt är har jag därför tvingats begränsa försäkringen med hänsyn till omfång och innehåll till vad jag ansett vara oundgängligen nödigt. Det har gällt att skriva icke en önskelista, utan ett minimiprogram.

Naturligtvis inser jag, att detta är en svag punkt. I Sverige är man aldrig så kritisk, aldrig så oförnöjsam som inför en större reform. Missförhållanden kunna bestå i årtionden, utan att framkalla nämnvärt missnöje eller ens uppmärksammas. Men låt endast ett förslag till avhjälpande av missförhållandet framkomma, strax får pipan ett annat ljud. Aldrig blir reformen nog vittgående, alltid finnes något att häckla och anmärka på. Dem, som känna sig manade att lasta föreliggande grundlinjer till en ny sjukförsäkringslagstiftning, vill jag för övrigt erinra om, att vad jag här framställt är endast själva grundstommen. Vid sidan av de här ifrågasatta obligatoriska prestationerna skulle det givetvis stå sjukkassorna fritt och öppet att till medlemmarnas bästa påtaga sig även andra och ökade utfästelser. Ingenting skulle sålunda hindra sjukkassa, som så kunde och ville, att exempelvis höja sjukpenningen till $^2/_3$ eller än högre del av arbetsförtjänsten, att bereda sjukpenning även åt hustrur, att utsträcka sjukhjälpstiden till tre år o. s. v.

Det finnes emellertid även ett annat sätt för svenskarna att reagera inför stora och svårlösta problem. Att liksom strutsen sticka huvudet i busken. Vad annat är det man gjort i sjukförsäkringsfrågan under de sista tio åren. Ingen springer från sina egna gärningar. Hava statsmakterna börjat bygga på vår sociala försäkring, kunna de icke nu lämna verket halvgjort. Med skenreformer och utredningar uträttas här ingenting. Det är endast att icke vilja se sanningen i vitögat, när riksdagen som i år begär en utredning om reformer i fråga om pensionsförsäkringen, men därvid ängsligt undviker att ens nämna sjukförsäkringen. Att innan sjukförsäkringen blivit ordnad söka

genomföra några verkliga reformer i fråga om pensionsförsäkringen har redan av kommittén för socialförsäkringens omorganisation visats vara en illusion. Ju förr detta erkännes även i handling, ju förr man griper sig an med en verklig lösning av vår sociala sjukförsäkring, desto bättre för landet. Ty även här gäller den gamla erfarenheten, att ju längre en nödvändig reform undanskjutes, ju dyrare blir den vanligen också för landet.

Ny pensionsförsäkringskommitté.

På hemställan av chefen för socialdepartementet har Kungl. Maj:t den 30 juli 1928 tillsatt en kommitté för att verkställa en fullständig utredning rörande revision av lagen om allmän pensionsförsäkring. Till ordförande i kommittén har utsetts presidenten i kammarrätten Axel Östergren och till ledamöter i densamma byråchefen i pensionsstyrelsen Hugo Isak Elliot, led. av andra kammaren, pensionsfullmäktigen Johan Bernhard Eriksson, vice häradshövdingen Karl Georg Herlitz, överläkaren vid allmänna och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg Sven Christian Johansson, led. av andra kammaren, byråchefen i socialstyrelsen Otto Edvard Fridolf Järte, led. av första kammaren, redaktören Fritz Gustav Möller, led. av första kammaren, lantbrukaren Carl Petrus Valdemar Nilsson, led. av andra kammaren, hemmansägaren Per Nilsson, led. av andra kammaren, lantbrukaren Sven August Olsson, f. d. landshövdingen Johan Widén samt fröken Anna Åbergsson.

De arbetsuppgifter, som komma att föreläggas den nya kommittén, framgå närmare av efterföljande, av departementschefen gjorda anförande till statsrådsprotokollet.

Sedan flera år tillbaka har frågan om revision av den gällande lagen om allmän pensionsförsäkring varit föremål för uppmärksamhet, och för närvarande föreligger ett flertal framställningar i detta syfte. I vissa av dessa framställningar har påyrkats en fullständig omgestaltning av den nu bestående pensionsförsäkringen, under det att andra förslag avse mer eller mindre betydelsefulla förändringar inom den bestående pensionsförsäkringens ram.

I skrivelse den 18 maj 1920, n:r 202, anhöll *riksdagen,* att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta om verkställande skyndsammast möjligt av utredning, huruvida och i vad mån en enhetlig organisation av den svenska socialförsäkringens olika grenar kunde och borde genomföras i syfte att åstadkomma förenkling av förvaltningen och nedbringande av kostnaderna för denna ävensom största möjliga effektivitet av försäkringen. Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t den 11 oktober 1920 åt en kommitté att utarbeta en plan för en, så långt det kunde befinnas lämpligt, enhetlig organisation av den svenska olycksfalls-, pensions- och sjukförsäkringen. Till denna kommitté överlämnades även vissa andra frågor, som tidigare hänskjutits till pensionsstyrelsen för utredning. Kommittén blev emellertid upplöst utan att ha slutfört sitt uppdrag.

Den 19 februari 1925 avlämnade *statens besparingskommitté* betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation. Däri behandlades

såväl olycksfalls- och sjukförsäkringarna som pensionsförsäkringen. I betänkandet föreslogs beträffande sistnämnda gren av socialförsäkringen ett flertal betydelsefulla förändringar. Bland de viktigaste av dessa var förslaget att i högre grad lägga huvudvikten i försäkringen på avgiftspensioneringen och därigenom minska pensionstilläggens betydelse. Med hänsyn härtill föreslogs en avsevärd höjning av pensionsavgifterna och förordades vissa bestämmelser, ägnade att medföra lägre pensionstillägg. Genom den betydande höjningen i pensionsavgifterna skulle de försäkrade på dyrare orter — där de högre inkomstklasserna företrädesvis vore att finna — erhålla en pension, som åtminstone i regel anslöte sig till de högre levnadskostnaderna. Om en förhöjning av avgifterna komme till stånd, borde enligt kommitténs mening en fullständig omläggning ske av uppbördssystemet. Tillika borde i viss utsträckning försäkringsböcker införas. I syfte att förbättra pensionen för kvinnor, som vore eller varit gifta, hemställde kommittén, att avgift skulle påföras man och hustru vardera för hälften av makarnas sammanlagda årsinkomst. Vidare borde ändring ske beträffande kommunernas bidrag till kostnaderna för pensionstillägg och understöd på det sätt, att primärkommunerna skulle svara för en tredjedel av nämnda kostnader och samtidigt landstingen befrias från skyldighet att gälda någon del av nämnda utgifter. Vidare föreslogos bestämmelser angående en mera individuell och effektiv behandling av pensionsförsäkringsärendena samt angående samverkan mellan å ena sidan pensionsförsäkringens organ och å andra sidan sjukkassor och fattigvårdsmyndigheter. Därjämte ifrågasattes viktiga organisatoriska förändringar såväl i fråga om pensionsstyrelsen som beträffande de lokala pensionsförsäkringsorganen. I samband därmed uttalades, att möjlighet borde finnas att tvångsvis förena smärre kommuner till större pensionsdistrikt. — Sedan yttranden över besparingskommitténs betänkande inhämtats från myndigheter och enskilda sammanslutningar, utarbetades på grundval av detsamma förslag till omorganisation av olycksfalls- och sjukförsäkringarna, vilka förslag som bekant icke vunno riksdagens bifall. De i betänkandet föreslagna ändringarna beträffande pensionsförsäkringen ha däremot icke upptagits till fortsatt behandling.

Frågan om en genomgripande omgestaltning av pensionsförsäkringen har nu åter upptagits av *riksdagen,* som i skrivelse den 16 maj 1928, n:r 206, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning snarast möjligt rörande revision av lagen om allmän pensionsförsäkring och för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Såsom utredningens huvuduppgift har riksdagen framhållit att i ljuset av den samlade erfarenhet, som vunnits under de år pensionsförsäkringen varit i kraft, undersöka, i vilka avseenden pensionsförsäkringslagen borde underkastas ändringar för att såväl ur landets som individens synpunkt på bästa möjliga sätt tillgodose berörda lagstiftningssyfte. Därvid syntes uppmärksamhet särskilt böra ägnas åt bland annat frågan rörande storleken av de pensioner, som med hänsyn till olika orters växlande levnadsomkostnader kunde anses såsom erforderliga för en nödtorftig försörjning samt åt det likaledes betydelsefulla spörsmålet, i vad mån möjlighet kunde anses föreligga för att under pensionsförsäkringens form eller på annat sätt säkerställa dessa pensionsbelopp. I samband därmed förordades en ingående prövning av frågan, huruvida folkpensioneringen borde uppbyggas efter gängse försäkringstekniska principer med åtföljande fondering av avgifterna eller huruvida något annat system helt eller delvis borde ersätta detta. En annan grupp av frågor, varåt uppmärksamhet borde ägnas, vore de organisatoriska problemen och då i främsta rummet de, som avsåge den lokala kontrollen.

Efter att ha erinrat, att ett flertal beröringspunkter förefunnes mellan de olika socialförsäkringsgrenarna och särskilt mellan pensions- och sjukförsäkringarna, har riksdagen framhållit, att utredningen på grund därav sannolikt komme att giva vid handen, att vissa spörsmål rörande pensionsförsäkringens

utformning icke kunde definitivt lösas, förrän sjukförsäkringsfrågan erhållit en slutgiltig lösning. Det förhållandet, att så ännu icke skett, hade dock icke ansetts utgöra tillräckligt skäl för ett ytterligare uppskov av den förordade utredningen, vilken syntes, i den mån detta vore möjligt, böra utföras under hänsynstagande till de övriga grenarna av socialförsäkringen. Därvid syntes såvitt möjligt böra tillses, att å ena sidan behovet av ett effektivt samarbete mellan socialförsäkringens olika grenar tillgodosåges och å andra sidan en klar avgränsning erhölles mellan socialförsäkringens olika områden och i görligaste mån även mellan socialförsäkringen å ena sidan och övrig försäkringsverksamhet å den andra.

Utom de förhållanden, som sålunda berörts och som enligt riksdagens uppfattning vore av den art, att de gjorde en ingående revision av pensionsförsäkringen erforderlig, tillkomme även vissa frågor, som syntes böra omfattas av den föreslagna utredningen. Bland nämnda spörsmål märktes frågan angående viss utvidgning av området för den så kallade fria inkomsten, det enligt riksdagens uppfattning behjärtansvärda kravet på ändring i grunderna för fördelningen av avgiftspensionerna mellan äkta makar samt spörsmålet om utvidgning av kretsen av invalider, som borde komma i åtnjutande av de genom 1921 års lagändring förbättrade villkoren.

Bland de framställningar, som avse partiella reformer inom den nuvarande pensionsförsäkringens ram, märkes främst *pensionsstyrelsens* skrivelse den 21 januari 1924 med förslag till vissa ändringar av bestämmelserna om påföring, uppbörd och redovisning av pensionsavgifter. I den del förslaget avsåg föreskrifter om viss sluttid för den kommunala uppbörden av grundavgifterna och avlämnande av restlängd över sådana avgifter ledde detsamma år 1925 till lagstiftning. Över förslaget i övrigt ha yttranden inhämtats från åtskilliga myndigheter, men förslaget har i denna del icke upptagits till slutlig prövning. I visst samband med nämnda förslag står en av *föreningen Sveriges städers kronouppbördstjänstemän* den 31 augusti 1927 gjord framställning om ändringar i pensionsförsäkringslagen avseende prövningsnämnds befattning med åsättande av tilläggsavgift. Över framställningen avgavs yttrande av pensionsstyrelsen.

Frågan om uppbörd av tilläggsavgifter har även berörts i en skrivelse från *riksräkenskapsverket* den 5 februari 1926, däri ämbetsverket hemställt om sådan ändring i 15 § pensionsförsäkringslagen, att den där stadgade tiden för erläggande av tilläggsavgift måtte utsträckas till åtta månader efter utgången av det år, under vilket avgiften blivit påförd. Tillika har riksräkenskapsverket framhållit önskvärdheten av att försäkringsböcker infördes. Jämväl över denna skrivelse avgavs utlåtande av pensionsstyrelsen.

En utvidgning av pensionsförsäkringen i syfte att bereda understöd åt obemedlade eller mindre bemedlade personer, vilka ha omyndiga barn att försörja, har föreslagits i två av 1924 års riksdag avlåtna skrivelser. I skrivelse den 6 maj 1924, n:r 134, anhöll sålunda *riksdagen,* att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida icke pensionstillägg för barn kunde i en eller annan form utgå även till änka efter enligt pensionsförsäkringslagen pensionsberättigad man, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Vidare hemställde *riksdagen* i skrivelse den 31 maj 1924, n:r 245, om utredning, på vad sätt och efter vilka grunder understöd utan fattigvårds karaktär kunde beredas änkor, vilka vore i behov därav för sina barns uppfostran, samt om framläggande för riksdagen av de förslag, till vilka utredningen kunde giva anledning. Sedan yttrande över riksdagens skrivelser avgivits av pensionsstyrelsen, anbefallde Kungl. Maj:t genom beslut den 15 januari 1926 styrelsen att verkställa utredning rörande möjligheten att i samband med ifrågasatta ändringar av avgiftspensionsförsäkringen bereda understöd åt obemedlade eller mindre bemedlade personer, vilka hade minderåriga barn att försörja, vid vilken utredning såväl understödslinjen som försäkringslinjen borde komma under övervägande, ävensom

att inkomma med omförmälda utredning jämte de förslag, till vilka densamma kunde föranleda. Detta uppdrag har icke slutligen fullgjorts.

Besparingskommittén har i sitt förenämnda betänkande bland annat föreslagit borttagande av den för vissa tjänsteinnehavare gällande friheten från skyldighet att erlägga pensionsavgift till den allmänna pensionsförsäkringen. På grundval av betänkandet i denna del har inom *socialdepartementet* utarbetats en promemoria rörande olika möjligheter för ordnande av förhållandet mellan pensionsförsäkringen och tjänstepensioneringen. Över denna promemoria inhämtades yttranden från åtskilliga tjänstemannaorganisationer och pensionskassor. I samband härmed bör beaktas en av *styrelsen för Sveriges kommunalanställdas pensionskassa — understödsförening* — den 28 mars 1925 gjord framställning om sådan ändring av lagen om allmän pensionsförsäkring, att möjlighet öppnades för i kassan försäkrade kommunaltjänstemän att erhålla befrielse från avgifter till den allmänna pensionsförsäkringen, över vilken framställning yttrande avgivits av pensionsstyrelsen.

Spörsmålet om den av pensionsstyrelsen bedrivna sjukvårdande verksamheten har behandlats av *skattebetalarnas förening,* som i skrivelse den 24 november 1926 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en fullt opartisk och allsidig undersökning av nämnda verksamhet. Över framställningen avgav pensionsstyrelsen utlåtande.

Nyssnämnda förening har även i skrivelse den 14 december 1926 anhållit, att Kungl. Maj:t ville, snarast möjligt och i varje fall före en eventuell reformering av den allmänna pensionsförsäkringen, föranstalta om utredning rörande möjligheten att så ändra de tekniska grunderna för nämnda försäkring, att omfattningen av den därmed förbundna fonderingen i väsentlig mån inskränktes. Jämväl över berörda framställning har pensionsstyrelsen hörts. Vidare har *styrelsen för svenska livförsäkringsbolags direktörsförening* i skrivelse den 12 oktober 1927 — med instämmande i nyssnämnda framställning — hemställt, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om grundlig och allsidig förnyad utredning rörande den allmänna pensionsförsäkringen med särskilt beaktande av fondbildningsfrågan.

Med skrivelse den 31 december 1926 har *kvinnoföreningarnas arbetsutskott* såsom företrädare för ett flertal kvinnoföreningar överlämnat ett stort antal resolutioner, i vilka yrkats sådan ändring i pensionsförsäkringslagen, att samma beräkningsgrunder bleve gällande för mäns och för kvinnors avgiftspensioner samt att tilläggsavgift för äkta makar komme att grundas på hälften av den gemensamma inkomsten och påföras man och hustru med lika belopp.

I anledning av två inom riksdagen väckta motioner, i vilka hemställts om utredning, i den ena, huruvida och i vilken omfattning understöd från donationer, välgörenhetsfonder och dylikt, som stode under kommunal myndighets förvaltning och av sådan utdelades, icke måtte medräknas som inkomst vid bestämmande av pensionstillägg och understöd enligt pensionsförsäkringslagen, och i den andra, i vilken omfattning gratialer eller pensioner i naturaprodukter eller kontanter till arbetare från arbetsgivare icke måtte medräknas som inkomst vid bestämmandet av pensionstillägg, har *riksdagen* i skrivelse den 18 mars 1927, n:r 83, anhållit, att Kungl. Maj:t, under förutsättning att en revision av allmän omfattning av pensionsförsäkringen komme till stånd, måtte i samband därmed låta de frågor, som berördes i motionerna, bliva föremål för en allsidig utredning ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Vid behandling inom pensionsstyrelsen den 19 januari 1928 av fråga om viss ändring beträffande den av styrelsen bedrivna, på frivilliga avgifter grundade försäkringen ha *två ledamöter av styrelsen* i avgiven reservation uttalat, att en utredning syntes böra komma till stånd rörande de med denna försäkring förenade förmåner, som ansetts bereda nämnda försäkring en särskilt gynnad ställning framför den av enskilda försäkringsanstalter drivna rörelsen. Härvid avsågs det förhållandet, att statsbidrag utginge å varje avgift, som erlades till den frivil-

liga försäkringen intill visst belopp, att förvaltningen av försäkringen bestredes uteslutande av statsmedel samt att ur denna försäkring utgående pension räknades såsom inkomst vid beräkning av pensionstillägg endast i den mån pensionsbeloppet överstege 300 kronor. Vid den sålunda ifrågasatta utredningen borde även spörsmålet om användandet av överskottsmedlen å den frivilliga försäkringen upptagas till prövning. I utlåtande den 17 februari 1928 har *försäkringsinspektionen* anslutit sig till nämnda reservation och alltså förordat, att en utredning av omförmälda spörsmål snarast möjligt företoges. Under åberopande av nämnda reservation har även *svenska livförsäkringsbolags direktörsförening* i skrivelse den 16 februari 1928 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte oberoende av en blivande revision av pensionsförsäkringen i dess helhet redan nu föranstalta om en fullständig utredning beträffande den av pensionsstyrelsen bedrivna frivilliga försäkringen. Till detta uttalande har *svenska försäkringsföreningens sakkunnigenämnd* i uttalande den 17 februari 1928 anslutit sig.

Slutligen må erinras, att *föreningen Norden* i en den 10 oktober 1922 inkommen skrivelse hemställt om övervägande, huruvida inom de grenar av socialförsäkringen, som avsåge underhåll vid ålderdom och invaliditet, kunde genomföras likställighet mellan undersåtar i Sverige, Norge och Danmark. I utlåtande över nämnda framställning underströk pensionsstyrelsen önskvärdheten av att en utredning komme till stånd rörande ömsesidighet på socialförsäkringens område mellan Sverige och vissa andra länder, särskilt sådana, där — såsom exempelvis i våra närmaste grannländer — ett stort antal svenska medborgare vore mera fast bosatta.

Av den nu lämnade redogörelsen framgår, att från olika håll föreslagits utredning antingen rörande den allmänna pensionsförsäkringen i dess helhet eller beträffande särskilda till densamma hörande frågor. Dessa framställningar synas mig giva vid handen, att med en dylik utredning icke längre bör anstå. Den erfarenhet, som vunnits sedan den nu gällande pensionsförsäkringen trädde i kraft, giver vid handen, att nämnda försäkring trots de ändringar däri, som vid olika tillfällen genomförts, är behäftad med vissa brister. Dessa brister torde icke kunna undanröjas utan en föregående fullständig utredning rörande pensionsförsäkringsfrågan i hela dess vidd. Även de med försäkringen förenade, växande kostnaderna för det allmänna synas motivera en undersökning beträffande försäkringens grunder och de med densamma förenade organisatoriska problemen.

Huvudsyftet med den sålunda förordade utredningen synes, såsom riksdagen framhållit, böra vara att med den erfarenhet, som vunnits under pensionsförsäkringens tillämpning, undersöka, i vilka avseenden nu gällande lag i ämnet bör underkastas ändringar för att kunna på bästa möjliga sätt tillgodose denna lagstiftnings syfte.

Härvid måste beaktas ej blott den enskildes intresse att erhålla effektiv hjälp vid ålderdom eller invaliditet utan även samhällets intresse att de bördor, som i detta syfte påläggas det allmänna, stå i rimligt förhållande till de resultat, som ernås. Ett tillgodoseende av förstnämnda intresse torde förutsätta undersökning, huruvida pensionsbeloppen böra göras beroende av levnadskostnaderna å olika orter. Med hänsyn till samhällets intresse är det nödvändigt, att ställning tages till frågan, huruvida huvudvikten vid försäkringen skall läggas på bidrag från de försäkrade eller från det allmänna. I detta hänseende bör särskilt beaktas önskvärdheten av att det allmännas understöd såvitt möjligt får karaktären av hjälp till självhjälp. Ett avgörande härutinnan torde ej kunna träffas utan en undersökning rörande folkpensioneringens verkan i psykologiskt avseende och framför allt dess betydelse för de enskildas intresse att själva sörja för sin ålderdom. Härmed sammanhänger i viss mån frågan, huruvida den gällande pensionsförsäkringen öppnar möjligheter för mindre nogräknade element att genom oriktiga uppgifter eller på annat sätt tillskansa sig oberättigade fördelar.

Undersökas bör även spörsmålet huruvida skyldighet bör åläggas arbetsgivare att i någon form bidraga till försäkring av hos dem anställda personer. Tillika bör utredas, om och efter vilka grunder det allmännas kostnader böra fördelas mellan staten och kommunerna, därvid alltid måste förutsättas, att primärkommunerna i icke allt för ringa grad göras direkt intresserade i försäkringens handhavande.

Riksdagen har även förordat prövning, huruvida pensioneringen bör uppbyggas efter gängse försäkringstekniska grunder med åtföljande fondering av avgifterna eller huruvida något annat system helt eller delvis bör komma till användning. Jämväl denna viktiga fråga synes böra bliva föremål för undersökning.

En utredning angående pensionsförsäkringen bör naturligen omfatta även dithörande betydelsefulla organisatoriska problem. Jag avser då icke blott frågan om pensionsstyrelsens organisation — särskilt spörsmålen om handläggningen av pensionsärendena, bokföringen av pensionsavgifter samt lämpligaste formen för fondförvaltningens ordnande — utan framför allt frågan om de lokala pensionsorganen. Ur såväl samhällets som de enskildas intresse torde det vara nödvändigt, att de lokala organen erhålla en sammansättning, som möjliggör en på ingående kännedom om de sökandes förhållanden grundad handläggning av pensionsärendena och en effektiv kontroll att försäkringen icke missbrukas. Sannolikt är, att ett tillfredsställande resultat i detta hänseende icke kan vinnas utan en väsentlig utvidgning av pensionsdistrikten. I samband med dessa frågor bör även beaktas önskvärdheten av att pensionsansökningarna kunna avgöras med mindre tidsutdräkt samt att en lämpligare besvärsordning än den nuvarande införes. Det bör även undersökas, huruvida de lokala pensionsorganen böra erhålla sådan organisation, att de kunna tjänstgöra såsom organ jämväl för andra grenar av socialförsäkringen och eventuellt även för statens direkta hjälpverksamhet. Samtidigt bör utredning verkställas rörande andra former för samverkan mellan pensionsförsäkring och fattigvård.

Den nu förordade utredningen bör icke utgöra något hinder för upptagande till behandling av frågan om en reform i den ena eller andra riktningen av vår nuvarande sociala sjukförsäkring. På vilka principer en sådan reform än må grundas, måste sambandet mellan nämnda verksamhet och pensionsförsäkringen i nu förevarande utredning särskilt beaktas. På sätt riksdagen framhållit, böra således tillgodoses å ena sidan behovet av effektivt samarbete mellan socialförsäkringens olika grenar och å andra sidan önskemålet att erhålla en klar avgränsning såväl mellan dessa grenar inbördes som i möjligaste mån mellan socialförsäkringen och annan försäkringsverksamhet.

Redan vid pensionsförsäkringslagens antagande uttalades, att det föreslagna debiterings- och uppbördssystemet med ganska stor sannolikhet kunde förutses komma att i tillämpningen visa brister och ofullständigheter. Detta antagande har i viss mån besannats, och det synes uppenbart, att åtskilliga ändringar måste vidtagas beträffande påföring, uppbörd och redovisning av pensionsavgifter. Därest en höjning kommer att ske av nämnda avgifter blir en omläggning av uppbördsväsendet än mera påkallad. Tydligen kan emellertid denna fråga icke lösas utan samband med spörsmålet om en reform av uppbörden av skatter och andra allmänna avgifter. Jag erinrar därom att Kungl. Maj:t den 23 maj 1924 uppdragit åt särskilda sakkunniga att inom finansdepartementet verkställa utredning angående åtgärder till åvägabringande av en rationell skatteuppbörd. De sakkunniga ha meddelat, att deras betänkande antoges kunna avlämnas under år 1928. Vid den nu föreslagna pensionsutredningen bör behörig hänsyn tagas till de bestämmelser om uppbördsväsendet, som sålunda kunna komma att framläggas.

Vad angår de mera speciella frågorna inom pensionsförsäkringen torde lösningen av desamma i viss mån bliva beroende av de grunder, på vilka folkpensioneringen kommer att byggas. Vid utredningen böra givetvis de uppslag komma under

övervägande, som enligt vad jag tidigare berört framkommit från olika håll. Jag vill här endast erinra om några av dessa.

Med frågan om pensionstilläggens storlek sammanhänger nära problemet om fastställande av den inkomst, som skall läggas till grund vid beräknande av pensionstillägg. Rörande detta ämne föreligga flera ändringsförslag. Särskilt bör i detta hänseende utredning verkställas, om och i vilken utsträckning vid pensionstilläggs bestämmande hänsyn bör tagas till pensioner och understöd av olika slag.

Ett annat spörsmål, som bör beaktas, är frågan om fördelningen mellan äkta makar av dem tillkommande avgiftspensioner. Undersökas bör även, huruvida, utöver vad nu äger rum, understöd i en eller annan form kan beredas obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt frågan om pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet. Härvid bör — efter utredning rörande resultatet av denna verksamhet i såväl medicinskt som ekonomiskt hänseende — undersökas, huruvida verksamheten bör i sin nuvarande form bibehållas eller några förändringar beträffande densamma kunna anses påkallade. Tillika bör ett klarläggande ske av förhållandet mellan denna verksamhet och den allmänna sjukvården och särskilt tillses, att densamma begränsas till sådana områden, där vårdbehovet ej bör på annat sätt tillgodoses.

Beaktas bör slutligen den av pensionsstyrelsen bedrivna, på frivilliga avgifter grundade försäkringen. I denna del synes utredningen böra avse såväl frågan om denna försäkringsgrens bibehållande som spörsmålet om försäkringens lämpligaste anordnande. Jag avser härvid särskilt frågorna om statsbidrag, om kostnaderna för förvaltningen och om den frivilliga pensionens inverkan vid bestämmande av pensionstillägg. De förändringar, som nyligen vidtagits beträffande denna försäkring, torde få anses provisoriska och böra icke få hindra en allsidig undersökning beträffande dithörande frågor.

Den utredning jag sålunda förordar synes böra anförtros åt en särskild kommitté. Med hänsyn till frågans vikt och arbetets omfattning torde inom denna böra inrymmas representanter för olika politiska och sociala åskådningar. Tillika torde företrädare böra finnas för kvinnornas särskilda önskemål liksom för medicinsk sakkunskap. Vid nu angivna förhållande synes antalet medlemmar i kommittén kunna bestämmas till tolv. I den mån det befinnes lämpligt bör för utredningens underlättande och koncentration detaljarbetet överlämnas åt en eller flera subkommittéer. Utredningen bör ske under samverkan med pensionsstyrelsen och kommittén erhålla tillgång till det material och den erfarenhet, som samlats inom styrelsen. Arbetet bör så bedrivas, att kommitténs betänkande må kunna avgivas senast under förra hälften av år 1930. Hos kommittén synas lämpligen böra anställas två sekreterare, den ene med försäkringsteknisk erfarenhet.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under andra kvartalet 1928.

Fylleriförseelser under andra kvartalet 1928. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen och i sammandrag återges i tab. A, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer blivit sakfällda under andra kvartalet 1928, tillhopa 6 594, av vilka 6 463 begåtts av män och 131 av kvinnor. Antalet avdömda fylleriförseelser per kvartal dels under år 1913, såsom representerande förhållandena före världskriget och det individuella kontrollsystemets mera allmänna tillämpning, dels för tiden fr. o. m. år 1921 har utgjort som följer:

	Medeltal per kvartal								2 kv.	1 kv.	2 kv.
	1913	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1927	1928	1928
Antal förseelser	14 727	7 717	7 072	7 532	8 171	8 130	7 425	7 152	7 268	5 957 [2]	6 594[1]
Per 100 000 inv.	262	130	118	126	136	134	123	118	120	98	108

Dessa siffror återge emellertid icke hela den faktiska fyllerifrekvensen å offentliga platser. Man får nämligen i allmänhet räkna med att för varje kvartal något eller några hundratal personer, som blivit anhållna för fylleri, sedermera icke sakfällas, merendels av det skäl att de icke kunnat med stämning anträffas och inställas inför rätta. Påpekas bör därjämte, att å ena sidan en del förseelser, som avdömts under en redovisningsperiod, ha begåtts under en tidigare, medan å andra sidan en del under perioden begångna förseelser avdömas först under ett följande redovisningsskede. Vad beträffar den preliminära siffran för andra kvartalet 1928, lärer den med all sannolikhet genom senare inkomna rapporter komma att något höjas, varigenom skillnaden gentemot den fyllerifrekvens, som registrerats för första kvartalet 1928 (5 957 förseelser) torde komma att ytterligare ökas, medan däremot differensen gentemot andra kvartalet 1927 lärer minskas.

Fylleriförseelsernas fördelning på månader fr. o. m. år 1924 ter sig som följande tablå utvisar:

År	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1924	2 092	2 083	2 259	2 742	2 816	2 731	2 526	2 834	3 676	3 174	2 966	2 786
1925	2 705	2 457	2 780	2 678	2 619	2 720	2 216	2 651	3 629	3 255	2 921	1 890
1926	2 052	1 982	2 478	2 709	2 782	2 361	2 023	2 440	3 476	2 600	2 763	2 034
1927	2 157	2 101	2 432	2 321	2 653	2 294	1 942	2 579	3 147	2 787	2 481	1 714
1928	2 014	1 880	2 063	2 372[1]	2 286[1]	1 936[1]	—	—	—	—	—	—

[1] Preliminär siffra.
[2] De tidigare meddelade siffrorna för första kvartalet 1928 ha här liksom på övriga ställen i redogörelsen ökats med 185 senare rapporterade förseelser.

Som synes företer aprilsiffran en viss stegring gentemot mars 1928. För maj och juni registreras däremot en nedgång, som dock delvis torde vara skenbar, då kvartalets ännu ej redovisade fyllerifall sannolikt till övervägande del inträffat mot slutet av perioden.

Hur fylleriförseelserna under redovisningskvartalet fördelade sig på vissa ortsgrupper och på olika delar av landet åskådliggöres av följande tablå, varuti för Stockholm meddelas tvenne sifferserier, nämligen a) antalet sakfällda enligt den officiella statistiken och b) antalet för fylleri anhållna enligt Statistisk månadsskrift, utgiven av Stockholms stads statistiska kontor:

Antal fylleriförseelser under 2 kv. 1928	Stockholms stad a	b	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket 2 kv. 1928	1 kv. 1928	2 kv. 1927
i städer med mer än 10 000 inv.	1 255	1 440	423	156	662	1 358	582	4 436	4 166	5 148
övriga städer .	—	—	228	133	79	419	128	987	761	938
å landsbygden . .	—	—	142	126	191	262	450	1 171	1 030	1 182
tillhopa	**1 255**	**1 440**	**793**	**415**	**932**	**2 039**	**1 160**	**6 594**	—	—
1 kvart. 1928 . .	1 334	1 342	613	426	829	1 778	977	—	5 957	—
2 kvart. 1927 . .	1 598	1 715	811	479	953	2 221	1 206	—	—	7 268

Den stegring i fyllerifrekvensen, som kommer till synes vid en jämförelse mellan första och andra kvartalen 1928, har, av de preliminära uppgifterna att döma, framträtt såväl i större och mindre städer som å landsbygden. Även de olika landsdelarna förete stigande tal med undantag av Småland och öarna samt Stockholm. Minskningen gentemot andra kvartalet 1927 synes övervägande koncentrera sig till de större städerna samt gör sig knappast alls märkbar i södra Sverige. Man bör emellertid ihågkomma, att de definitiva siffrorna kunna ge en något avvikande bild av utvecklingen.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas kön och ålder. Av samtliga fylleriförseelser, för vilka personer sakfälldes under 1928 års andra kvartal, begingos, som ovan nämnts, 131 eller 2·0 % av kvinnor, därav, som efterföljande tab. A visar, 74 i Stockholm, 27 i Göteborg, 12 i Malmö, 16 i övriga städer och 2 på landsbygden. — Huvudtabellen ger även möjlighet att fastställa, i vilken utsträckning fylleriförseelserna begåtts av yngre och av äldre personer, varvid åldersgränsen dragits vid 25 år.[1] Av hela antalet avdömda förseelser, beträffande vilka uppgifter i detta avseende meddelats, hade 1 550 eller 23·5 % begåtts av män och kvinnor i ungdomsåldrarna, medan 5 043 eller 76·5 % kommit på äldre individer.[2] Av samtliga under år 1927 sakfällda fyllerister tillhörde 6 448 eller 22·6 % den yngre åldersgruppen, medan 1926 motsvarande antal var 6 438 eller 21·7 %. De efter något avvikande grunder beräknade procentsiffrorna för 1923, 1924 och 1925 voro resp. 19·9, 20·7 och 21·4.

[1] Härvid ha personer, som äro födda före 1903, hänförts till den äldre åldersgruppen, och sådana, som äro *födda 1903 eller senare*, till *den yngre*.

[2] Av de sakfällda var 1 av okänd ålder.

Orter	Antal fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under				Förseelser, begångna av *män*						Förs., beg. av *kvinnor*		
					med motbok		*utan* motbok	Summa	Därav		Hela antalet	Därav	
	april	maj	juni	hela kvartalet	full inköpsrätt	begr. inköpsrätt			25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]		25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]
Stockholms stad	423	459	373	**1 255**	47	294	840	**1 181**	1 040	141	74	56	18
Östra Sverige: Södertälje	14	16	7	**37**	1	7	29	**37**	23	14	—	—	—
Lidingö	3	—	6	**9**	2	4	3	**9**	9	—	—	—	—
Uppsala	22	17	28	**67**	2	12	53	**67**	53	14	—	—	—
Västerås	15	31	18	**64**	—	5	59	**64**	42	22	—	—	—
Nyköping	4	6	2	**12**	—	3	9	**12**	12	—	—	—	—
Eskilstuna	28	17	26	**71**	—	15	54	**69**	63	6	2	2	—
Linköping	9	14	17	**40**	—	6	34	**40**	37	3	—	—	—
Norrköping	41	45	37	**123**	1	22	98	**121**	93	28	2	1	1
Övriga städer	91	73	64	**228**	3	40	185	**228**	174	54	—	—	—
Landsbygden	70	62	10	**142**	4	20	117	**141**	88	53	1	1	—
Smål. m. m.: Jönköping	18	9	15	**42**	—	7	35	**42**	38	4	—	—	—
Kalmar	21	18	17	**56**	1	5	50	**56**	46	10	—	—	—
Västervik	8	8	1	**17**	—	2	15	**17**	10	7	—	—	—
Visby	21	14	6	**41**	2	3	36	**41**	31	10	—	—	—
Övriga städer	44	61	28	**133**	2	12	119	**133**	88	45	—	—	—
Landsbygden	44	53	29	**126**	—	18	108	**126**	63	63	—	—	—
Södra Sverige: Karlskrona	8	10	17	**35**	3	4	28	**35**	25	10	—	—	—
Kristianstad	15	20	22	**57**	3	12	42	**57**	43	14	—	—	—
Malmö	64	93	89	**246**	10	30	194	**234**	215	19	12	10	2
Lund	25	36	19	**80**	4	9	67	**80**	59	21	—	—	—
Landskrona	27	20	17	**64**	3	10	50	**63**	50	13	1	1	—
Hälsingborg	49	43	45	**137**	5	24	104	**133**	103	30	4	4	—
Ystad	6	2	2	**10**	4	1	5	**10**	5	5	—	—	—
Trälleborg	5	17	11	**33**	—	2	31	**33**	21	12	—	—	—
Övriga städer	31	22	26	**79**	3	22	54	**79**	62	17	—	—	—
Landsbygden	99	56	36	**191**	4	42	144	**190**	95	95	1	1	—
Västra Sverige: Halmstad	20	19	29	**68**	2	6	59	**67**	43	24	1	1	—
Göteborg	314	310	287	**911**	13	194	677	**884**	719	165	27	22	5
Mölndal	15	17	5	**37**	—	6	30	**36**	26	10	1	1	—
Uddevalla	17	8	11	**36**	—	6	30	**36**	28	8	—	—	—
Trollhättan	7	10	10	**27**	—	6	21	**27**	22	5	—	—	—
Borås	19	15	8	**42**	2	11	29	**42**	34	8	—	—	—
Skövde	14	13	11	**38**	4	11	23	**38**	34	4	—	—	—
Karlstad	32	23	37	**92**	—	5	87	**92**	74	18	—	—	—
Kristinehamn	8	10	8	**26**	—	3	23	**26**	22	4	—	—	—
Örebro	37	23	21	**81**	1	12	67	**80**	59	21	1	1	—
Övriga städer	166	120	133	**419**	9	96	314	**419**	312	107	—	—	—
Landsbygden	111	91	60	**262**	13	42	207	**262**	132	129	—	—	—
Norra Sverige: Falun	9	5	11	**25**	—	1	24	**25**	20	5	—	—	—
Gävle	91	72	42	**205**	1	42	161	**204**	178	26	1	1	—
Söderhamn	31	22	39	**92**	—	9	83	**92**	81	11	—	—	—
Härnösand	11	3	15	**29**	—	2	27	**29**	25	4	—	—	—
Sundsvall	39	46	56	**141**	—	21	117	**138**	108	30	3	3	—
Östersund	11	14	17	**42**	—	8	34	**42**	41	1	—	—	—
Umeå	15	8	1	**24**	—	3	21	**24**	19	5	—	—	—
Luleå	6	6	12	**24**	—	—	24	**24**	20	4	—	—	—
Övriga städer	35	56	37	**128**	—	15	113	**128**	95	33	—	—	—
Landsbygden	159	173	118	**450**	—	48	402	**450**	258	192	—	—	—
Hela riket: städerna	**1 889**	**1 851**	**1 663**	**5 423**	**128**	**1008**	**4 158**	**5 294**	**4 302**	**992**	**129**	**103**	**26**
Hela riket: landsb.	**483**	**435**	**253**	**1 171**	**21**	**170**	**978**	**1 169**	**636**	**532**	**2**	**2**	—
Summa	**2 372**	**2 286**	**1 916**	**6 594**	**149**	**1178**	**5 136**	[3]**6463**	**4 938**	**1 524**	**131**	**105**	**26**

[1] *Härmed avses personer födda före år 1903.* — [2] *Härmed avses personer födda år 1903 eller senare.* — [3] Därav 1 person med okänd ålder.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas inköpsrätt till spritdrycker. På grundval av systembolagens uppgifter ha i tab. A förseelserna vidare uppdelats med hänsyn till om de sakfällda innehaft motbok (med full eller begränsad inköpsrätt) eller varit avstängda från laglig spritdryckstilldelning.

Av samtliga manliga fyllerister voro 5 136 eller 79·5 % personer utan motbok, vilket är ett något högre tal än närmast föregående kvartal (78·1 %). Av de kvinnliga fylleristerna var nu ingen enda innehavare av motbok. Dessa siffror giva en antydan om omfattningen av den olagliga rusdrycksh andelns och särskilt spritsmugglingens inverkan på nykterhetstillståndet.

Jämförelse mellan fylleriförseelserna i Sverige och dess grannländer. Liksom i föregående kvartalsredogörelser må slutligen i jämförelsesyfte en sammanställning göras mellan den svenska fylleristatistiken och f. n. tillgängliga uppgifter för Norge enligt Statistiske Meddelelser. I översikten här nedan ha dessutom medtagits motsvarande kvartalssiffror för Finland, vilka för åren 1922—1927 finnas tillgängliga i Social Tidskrift[1]:

	Medeltal per kvartal								2 kv.	1 kv.	2 kv.
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1927	1928	1928
Sverige . . .	11 493	7 717	7 072	7 532	8 171	8 130	7 425	7 152	7 268	5 957	6 594
Norge	8 635	8 876	11 171	12 255	10 797	9 611	9 003	9 012	9 463	8 756	·
Finland . . .	·	·	10 700	14 103	15 851	17 576	18 457	21 798	22 106	·	·

Såsom härav synes kan man för Norges del registrera en viss nedgång i fylleri frekvensen från och med år 1924, under det att för Finland kvartalsmedeltalen snarast tyda på stegring.

Av intresse är jämväl att sammanställa fylleriförseelserna i respektive huvudstäder såsom skett i nedanstående tablå:

Antal fylleriförseelser i	År 1913	År 1920	År 1921	År 1922	År 1923	År 1924	År 1925	År 1926	År 1927	1 kv. 1928	2 kv. 1928
Stockholm[2] .	17 696	10 207	6 950	7 488	8 069	8 181	7 275	6 689	6 452	1 342	1 440
Oslo	20 293	13 624	13 750	18 195	22 504	18 704	16 518	15 197	14 709	3 375	3 592
därav anhållna	16 455	10 402	10 927	14 572	18 702	15 497	13 516	12 879	12 722	2 866	·
Helsingfors[2] .	23 266	12 307	13 769	13 082	18 462	18 863	18 630	18 602	22 003	4 724	·

Det framgår härav, att antalet fylleriförseelser, särskilt om hänsyn tages till vederbörande städers folkmängd,[3] ställer sig väsentligt lägre i Stockholm än i Helsingfors och Oslo. Då emellertid av gatufylleriet blott en viss, efter lagstiftning och praxis växlande del blir föremål för polisingripande och sålunda redovisad i statistiken, kunna dessa siffror mindre göra anspråk på att giva en inbördes fullt jämförbar bild av nykterhetstillståndet i resp. städer vid en och samma tidpunkt än av utvecklingens gång i berörda avseende i de särskilda orterna under den redovisade tidsperioden.

[1] På grund av en omläggning av den finska fylleristatistiken föreligga inga uppgifter för 1928.
[2] Siffrorna avse antalet anhållna personer enligt polisstatistiken.
[3] Folkmängdssiffrorna äro för Stockholm 464 699, för Oslo 253 916 och för Helsingfors 211 691 invånare.

Uppgifter rörande spritsmugglingen. Som komplement till fylleriförseelsestatistiken meddelas i tab. B vissa uppgifter från generaltullstyrelsens statistiska avdelning för åren 1926—1928 rörande antalet beslag, som helt eller delvis avsett sprit (eller brännvin) samt beslagtagna kvantiteter av sådana varor. Vissa i tabellen upptagna beslag lära sedermera ha upphävts av vederbörande domstol.

Tab. B. Gjorda beslag och beslagtagna kvantiteter av spritdrycker åren 1926—1928.

Månad	Stockholms tullkammardistrikt						Samtliga tullkammardistrikt					
	Antal beslagsmål			Kvantitet, i liter			Antal beslagsmål			Kvantitet, i liter		
	1926	1927	1928	1926	1927	1928	1926	1927	1928	1926	1927	1928
januari	91	89	128	300	215	1 719	126	135	203	419	729	2 293
februari	48	84	65	108	485	421	76	123	117	1 120	1 233	593
mars	79	84	81	306	781	556	104	115	125	475	1 959	694
april	89	124	60	58 593	607	313	140	174	117	58 837	883	451
maj	77	90	55	590	1 201	587	121	149	101	1 066	2 557	1 484
juni	53	93	92	232	238	403	131	154	147	952	865	649
juli	144	105		1 404	383		187	199		1 740	663	
augusti	139	135		871	61 150		196	219		1 375	62 258	
september . . .	135	99		651	367		196	167		1 289	856	
oktober	167	175		1 617	857		222	232		2 120	1 042	
november . . .	130	119		1 219	2 896		181	188		17 739	3 408	
december . . .	127	95		1 595	271		168	165		16 820	839	
Hela året	**1 279**	**1 292**		**67 486**	**69 451**		**1 848**	**2 020**		**103 952**	**77 292**	

Av tabellen framgår, att för hela riket var antalet beslagsmål och mängden beslagtagen sprit något lägre under första halvåret 1928 än under motsvarande period 1927. Även för Stockholms tullkammardistrikt, som under de senaste åren redovisat omkring två tredjedelar av de ertappade spritsmugglarna, noteras nedgång i antalet beslagsmål, medan däremot den beslagtagna kvantiteten i detta fall ökats.

Till jämförelse må nämnas, att i Norge under åren 1926 och 1927 uppges ha beslagtagits resp. 127 190 och 68 518 liter sprit och brännvin, vilket synes antyda, att den olagliga rusdryckshanteringens omfång väsentligt minskats under fjolåret. Under första kvartalet 1928 uppgick den beslagtagna kvantiteten till 19 547 liter.

Sociala frågor vid 1928 års riksdag.[1]

1. Arbetsmarknad och arbetarfrågor i allmänhet.

Lagstiftning om kollektivavtal samt arbetsdomstol. Samhällets ingripande för att åstadkomma och upprätthålla fred å arbetsmarknaden har i vårt land hittills främst ägt rum genom det officiella förlikningsförfarandet vid arbetstvister. Särskilda statsorgan för slitande av i samband med kollektivavtal uppkomna tvister ha utgjorts allenast av den år 1920 upprättade centrala skiljenämnden, som under vissa förutsättningar ägt upptaga hänskjutna frågor om kollektivavtals rätta innebörd och tillämpning, samt av de särskilda skiljedomare, vilka enligt en nyssnämnda år jämväl stiftad lag i mån av behov förordnas för att på anmodan av parter i arbetstvister biträda vid dylika tvisters slitande. Centrala skiljenämndens och de särskilda skiljedomarnas befogenheter ha sålunda varit starkt begränsade. Där förutsättningar för frågans hänskjutande till skiljedom ej förelegat, har part, som önskat erhålla rättslig prövning av en på kollektivavtal grundad tvist, haft att instämma sin talan inför allmän domstol. Denna utväg har emellertid ytterst sällan anlitats.

Lagstiftning rörande kollektivavtalet och dess rättsverkningar har hittills ej heller ägt rum i vårt land. Vid prövning av tvister rörande dylika avtal har man sålunda haft att tillämpa allmänna avtalsrättsliga regler och de principer, som på detta område utvecklat sig.

Spörsmålet om lagstiftning med avseende på det i samhällsfunktionerna så djupt ingripande kollektivavtalsväsendet har emellertid under de senare årtiondena varit föremål för utredning och vid flera tillfällen även för statsmakternas prövning. Det sista utredningsstadiet kan sägas ha inletts med en den 21 januari 1926 av den då fungerande socialdemokratiska regeringen tillsatt kommitté för frågans undersökning (den s. k. arbetsfredsdelegationen). Efter tillkomsten av denna delegation uttalade 1926 års riksdag med anledning av väckta motioner den förväntan, att utredningen måtte så fullföljas, att förslag, som därav föranleddes, snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen. Även andra utredningsorgan än arbetsfredsdelegationen blevo sedermera anlitade, och vid 1928 års riksdag framlade Kungl. Maj:t proposition i ämnet med lagförslag avseende att skapa en ny form för rättsligt avgörande av tvister på grund av kollektivavtal. I propositionen föreslogos två särskilda lagar, varav den ena skulle reglera kollektivavtalets viktigaste rättsverkningar, medan den andra avsåg inrättandet av en arbetsdomstol, d. v. s. en specialdomstol för upptagande av tvistemål, som ha sin grund i dylika avtal.

Andra lagutskottet, dit propositionen jämte i ämnet väckta motioner hänvisats, föreslog vissa »uppmjukningar» till arbetarpartens förmån. Riksdagens arbetarpartier (socialdemokrater och kommunister), som redan under det föregående utredningsarbetet intagit en avvisande hållning mot den planerade lagstiftningen, bekämpade energiskt de framlagda förslagen, vilka likväl blevo i den av utskottet förordade formen av båda kamrarna godkända. Besluten innefatta i huvudsak följande:

K o l l e k t i v a v t a l s l a g e n har civillags natur och gäller även beträffande kollektivavtal, där staten är part. Den kan sägas innehålla en sammanfattning av de rättsregler, som på förevarande område utvecklat sig. Med kollektivavtal för-

[1] Riksdagspartierna betecknas med följande förkortningar: *h* högern; *b* bondeförbundet; *f* frisinnade folkpartiet; *l* liberala partiet; *s* socialdemokratiska partiet; *k* kommunistiska gruppen.

stås avtal mellan arbetsgivare eller förening av arbetsgivare å ena sidan och fackförening eller annan liknande förening av arbetare å den andra rörande villkor, som skola lända till efterrättelse för anställning av arbetare eller om förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetare. Kollektivavtal kan alltså slutas av en eller flera enskilda arbetsgivare, medan å arbetarsidan avtalet skall vara träffat av ett flertal individer. I övrigt saknas närmare bestämningar av begreppen arbetsgivare och arbetare. Framhållas bör dock, att i fråga om det senare uttrycket förutsättes, att detta skall anses omfatta icke allenast kroppsarbetare, utan även andra anställda, i överensstämmelse med tolkningen av samma uttryck i exempelvis lagen om medling i arbetstvister.

Beträffande kollektivavtals form stadgas, att avtalet skall ha skriftlig avfattning. Denna fordran skall dock anses vara uppfylld, även då skriftligt förslag till avtal godkänts genom brev eller då avtalets innehåll upptagits i protokoll, som till riktigheten vitsordats på sätt parterna överenskommit.

Med avseende å kollektivavtalets verkan beträffande medlem av avtalsslutande organisation stadgas, att av förening slutet avtal är bindande jämväl för medlem i föreningen, vare sig han inträtt före eller efter avtalet, dock ej i den mån han redan är bunden av annat avtal. Om kollektivavtal slutits av högre organisation, äro såväl de därtill anslutna lägre organisationerna som dessas enskilda medlemmar bundna. Utträder medlem ur organisationen, upphör han ej på den grund att vara bunden av avtalet. Ingen bestämmelse har emellertid träffats med avseende på vad sätt utträdande medlem kan frigöra sig från avtalet. De olika synpunkter, som kunna läggas på frågan om bundenhet efter utträde äro nämligen icke uttömmande diskuterade, och erfarenheter från rättstillämpningen ha ansetts böra avvaktas, innan denna fråga löses genom lagstiftning.

Kollektivavtalets normer ha automatisk verkan på innehållet i de enskilda arbetsavtal, som falla inom kollektivavtalets giltighetsområde. Om sålunda mellan arbetsgivare och arbetare, som äro bundna av samma kollektivavtal, träffats överenskommelse om villkor, som innebär avvikelse från kollektivavtalet, är överenskommelsen ej gällande i vidare mån än avvikelsen må anses tillåten enligt kollektivavtalet.

Bestämmelserna rörande kollektivavtals verkan i fråga om vidtagande av stridsåtgärder konstituera avtalets karaktär av s. k. fredsdokument och kunna därför anses utgöra lagens huvudpunkt. Generellt sett stadgas förbud mot stridsåtgärd för lösande av sådana tvister mellan arbetsgivare och arbetare, som i mera populärt språkbruk pläga betecknas som rättstvister till skillnad från intressetvister. Härvid bör enligt propositionens motivframställning med rättstvist förstås en tvist, där den ena parten mot den andra hävdar en rättighet, som han redan förvärvat eller i varje fall anser sig ha förvärvat genom ett mellan parterna slutet avtal, under det att vid en intressetvist konflikten gäller ett genom avtal icke reglerat område. I lagen föreskrives, att arbetsgivare eller arbetare, som äro bundna av kollektivavtal, icke må vidtaga arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd på grund av tvist om avtalets giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller på grund av tvist, huruvida visst förfarande strider mot avtalet eller mot vad i lagen stadgas, ej heller i syfte att åstadkomma ändring i avtalet, för att genomföra bestämmelse avsedd att träda i tillämpning efter det avtalet utlupit eller för att bispringa annan, som icke själv äger vidtaga stridsåtgärd. För förening gäller, att om sådan eller någon medlem däri är bunden av kollektivavtal, föreningen ej må anordna eller eljest föranleda stridsåtgärd, som icke är tillåten, eller genom understöd eller på annat sätt medverka vid av medlem vidtagen olovlig stridsåtgärd. Förening, som själv är bunden av kollektivavtal, är även pliktig att söka hindra sina medlemmar att vidtaga otillåten stridsåtgärd eller att, om sådan redan är ett faktum, söka förmå dem att häva den. I lagen är direkt

utsagt, att om i kollektivavtal upptagits föreskrift om längre gående fredsförpliktelse, denna skall lända till efterrättelse.

Påföljderna av avtalsbrott äro av två slag. Å ena sidan kan avtalet av arbetsdomstolen förklaras upphävt. Detta sker på yrkande av angripen part, därest den andra parten gjort sig skyldig till förfarande, som »i synnerlig mån» strider mot avtalet eller mot vad i kollektivavtalslagen stadgas och som finnes vara av väsentlig betydelse för avtalsförhållandet i dess helhet. Anses angivna förutsättning icke föreligga, kan domstolen på yrkande av den med otillåten stridsåtgärd angripna parten förklara, att denna må vara befriad från sina avtals- och lagenliga skyldigheter mot den andra parten, så länge rättelse ej skett. Den andra påföljden är skadestånd, som kan ådömas eller tillerkännas såväl enskild arbetsgivare eller arbetare som förening av dylika. Med hänsyn till föreliggande omständigheter kan skadeståndet nedsättas eller t. o. m. befrielse från sådant äga rum. Den i propositionen föreslagna skadeståndsskyldigheten lindrades för arbetarparten på förslag av utskottet så till vida som i lagen inrycktes en bestämmelse, att enskild arbetare ej i något fall må ådömas högre skadestånd än 200 kr.

Arbetsdomstolen, som har sitt säte i Stockholm men med rätt att sammanträda även å andra orter, består av ordförande och sex ledamöter. Ordföranden och två ledamöter förordnas på viss tid bland personer, som icke kunna anses företräda arbetsgivar- och arbetarintressen, medan av de fyra övriga två skola representera arbetsgivare och två arbetare. De sistnämnda fyra ledamöterna förordnas för två år i sänder efter förslag av svenska arbetsgivarföreningarnas förtroenderåd resp. landsorganisationen. Ordföranden och den ene opartiske ledamoten, som tillika förordnas till vice ordförande, skola vara jurister med domarkompetens. Även de övriga ledamöterna skola avlägga domared. Det förutsättes, att uppdrag att vara ordförande eller ledamot i arbetsdomstolen skall fullgöras vid sidan av annan verksamhet.

Arbetsdomstolen skall upptaga mål om kollektivavtal. Förening, som slutit kollektivavtal, äger föra talan för den som är eller varit medlem i föreningen, och må denne själv ej kära med mindre han visar, att föreningen underlåter att tala å hans vägnar. Parterna inkallas till domstolen genom skriftlig stämning av ordföranden, men vid domstolsförfarandet, som man sökt göra enkelt och formlöst, skall muntlighets- och omedelbarhetsförfarandet i huvudsak tillämpas. Domstolen äger, om den finner erforderligt, själv inkalla vittnen och i övrigt införskaffa utredning, ävensom utdöma vite, som i händelse av bristande tillgång dock ej må förvandlas till fängelse. Sistnämnda bestämmelse är en av de utav utskottet förordade lindringarna i det kungliga förslaget. — Arbetsdomstolens utslag kunna icke överklagas.

Lagarna träda i kraft den 1 januari 1929. I samband härmed upphör centrala skiljenämnden. Den nya lagstiftningen inverkar däremot ej på den ställning eller de uppgifter, som tillkomma de särskilda skiljedomarna i arbetstvister.[1]

Arbetslöshetens bekämpande. Till bekämpande av arbetslösheten hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att anvisa ett anslag av 3 miljoner kronor. Motionsvis hade från socialdemokratiskt håll föreslagits anslagets höjande till 8 miljoner och från kommunistgruppen ända till 30 miljoner, medan vissa högermän (hrr Järte m. fl.) velat begränsa beloppet till 1 miljon. Riksdagen följde emellertid regeringens förslag.

Ävenså godkändes av riksdagen en av Kungl. Maj:t föreslagen jämkning i fråga om reglerna för bidrag till s. k. statskommunala nödhjälpsarbeten. Enligt tidigare gällande bestämmelser har dylikt statsbidrag utgått med högst det belopp för varje arbetsdag och arbetslös, som, därest kontant arbetslöshetsunderstöd utgått,

[1] Lagarna om kollektivavtal äro tryckta i Soc. Medd. årg. 1928, nr 6 (sid. 439 ff.).

kan antagas ha tillkommit kommunen såsom statsbidrag till understöd åt de i företaget anställda arbetslösa. Bidraget har sålunda kunnat uppgå till högst 1 krona per dag för icke familjeförsörjare, 1.50 för barnlös familjefader samt för den, som har barn att försörja, 30 öre därutöver för varje barn. Enligt de nya bestämmelserna åter skall statsbidraget utgå med intill 50 % av sammanlagda avlöningsbeloppet, dock så att bidraget för dag och person ej får överstiga hälften av den för företaget fastställda nödhjälpslönen och ej heller överstiga 3 kronor, utom då Kungl. Maj:t på grund av särskilda omständigheter medgiver högre statsbidrag.

Den offentliga arbetsförmedlingen. I fråga om det under femte huvudtiteln upptagna anslaget till den offentliga arbetsförmedlingen hade i statsverkspropositionen föreslagits, att ett belopp av högst 10 000 kronor skulle få användas till särskilda anordningar för främjande av ordnad vägledning vid ungdomens yrkesval och till en rationell arbetsförmedling bland ungdomen. Mot detta förslag framkommo vissa gensagor, motiverade därmed, att den speciella ungdomsförmedlingen med större framgång och mindre kostnader borde kunna handhavas av folkskolans organ. Sålunda motionerade i andra kammaren herr Törnkvist i Karlskrona (s.) om avslag å ifrågavarande punkt och som konsekvens därmed om nedsättning av arbetsförmedlingsanslaget från föreslagna 240 000 till 230 000 kronor. Herr Röing (l.) hemställde å sin sida, att statsbidrag till särskild ungdomsförmedling borde få utgå oberoende av till vilken kommunal myndighet denna verksamhet huvudsakligen anknötes. Riksdagen biträdde emellertid regeringens förslag med en av statsutskottet framlagd motivering, vari underströks betydelsen av jämväl den från folkskolans sida bedrivna verksamheten, men framhölls, att denna av naturliga skäl måste begränsa sig till den årsklass, som stode i begrepp att avsluta sin skolgång och sålunda ej kunde helt fylla arbetsförmedlingens uppgift.

Den privata platsförmedlingen. Frågan om skärpta restriktioner å den privata platsförmedlingsverksamheten har varit föremål för tvenne motioner i andra kammaren, dels av hrr K. Holmström och O. Carlsson (s.), dels av herr Lovén (s.). Medan de båda förstnämnda motionärernas förslag avsåg fullständigt avskaffande av den enskilda affärsmässiga platsförmedlingen, inskränkte sig den senare förslagsställaren till att påyrka en sådan komplettering av den s. k. kommissionärskungörelsen, att även impressarieverksamhet måtte inrymmas under denna författning.

Socialstyrelsen, som på framställning av andra kammarens fjärde tillfälliga utskott fick tillfälle att yttra sig över båda motionerna, framhöll rörande det förra förslaget, att bästa botemedlet mot de missförhållanden, som framkallats genom den privata kommissionärsverksamheten, vore att söka i ett stärkande av den offentliga arbetsförmedlingens effektivitet. Att helt förbjuda affärsmässig förmedlingsverksamhet vore enligt styrelsens uppfattning f. n. icke tillrådligt, då man härigenom förlorade den kontroll å kommissionärerna, som det nuvarande licensförfarandet innebure, men sannolikt icke kunde hindra bedrivandet av en illegitim smygtrafik, eventuellt med något slags föreningsbildning som skylt. Styrelsen avstyrkte för den skull den ifrågasatta skärpta lagstiftningen, och denna ståndpunkt biträddes också av kammaren.

Vad herr Lovéns motion angår, uttalade socialstyrelsen den uppfattningen, att s. k. impressarieverksamhet i egentlig mening ej kunde innefattas under den verksamhet, som kommissionärsförordningen avsåge. Beträffande åter verklig platsförmedling för musiker och med dem jämförliga yrkesutövare hade tidigare tvekan varit rådande, huruvida dylik verksamhet kunde anses falla under kommissionärskungörelsen, men ansåg styrelsen det vara uppenbart, att nämnda författning efter den år 1916 verkställda omarbetningen vore tillämplig även å sådan verksamhet, varför något behov av ytterligare ändring nu ej ansågs föreligga.

Den av socialstyrelsen uttalade uppfattningen biträddes i sak även av riksdagen, som emellertid — i motsats mot styrelsen — icke ansåg tillräcklig klarhet föreligga om huruvida kommissionärskungörelsen kunde anses äga tillämplighet å platsförmedling för musiker o. dyl. yrkesutövare. Kamrarna enades därför om en skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida en ändring av kungörelsen den 5 maj 1916 i antytt syfte vore av behovet påkallad.

Arbetsförhållandena inom restaurangyrket m. m. I anledning av från socialdemokratiskt håll i båda kamrarna väckta motioner har riksdagen hos Kungl. Maj:t anhållit om anordnande av en allsidig och förutsättningslös utredning rörande anställningsförhållanden m. m. inom hotell- och restaurangyrket samt för badhuspersonal. Socialstyrelsen, som jämväl i detta ämne beretts tillfälle avgiva yttrande, förordade för sin del den ifrågasatta utredningen i vad angår hotell- och restaurangpersonalen, dock under förutsättning att densamma begränsades till att söka klarlägga de grundläggande fakta, som ligga bakom de för närvarande aktuella spörsmålen angående arbetstiden, löne- och anställningsvillkoren samt arbetsförmedlingen. Däremot ansåg styrelsen någon ytterligare utredning icke vara av behovet rörande arbetstiden vid badinrättningar, enär dessa redan nu äro inbegripna under butikstängningslagen. En dylik begränsning av utredningen förordades också av det tillfälliga utskott, som handlade den i första kammaren väckta motionen. Kammaren anslöt sig däremot till ett reservationsvis framfört yrkande, åsyftande även badhuspersonalens medtagande i utredningen, och denna ståndpunkt biträddes sedermera också av andra kammaren.

Frågan om reglering av arbetstiden för vissa utanför åttatimmarslagen stående yrkesgrupper framfördes härförutom i en del motioner, som dock icke föranledde någon riksdagens åtgärd. Sålunda motionerade herr Lovén (s.) i andra kammaren om lagstadgad rätt för yrkesmusiker att åtnjuta vissa fridagar. Motionen remitterades till socialstyrelsen, som under hänvisning till en i ämnet företagen utredning ifrågasatte, huruvida icke kravet på fridagar inom denna bransch tills vidare kunde tillgodoses i avtalsväg för att sedermera, när fastare praxis hunnit utveckla sig, eventuellt regleras genom lagstiftning. Fastän sålunda enligt styrelsens mening tvekan kunde råda därom, huruvida tiden vore mogen att upptaga frågan om en lagstiftning på området, ansåg styrelsen emellertid tillräckliga skäl tala för en utredning i ämnet. Andra lagutskottet, som handlade motionen, ställde sig ännu mera reserverat och framhöll bl. a. att, därest riksdagen skulle vilja medverka till en särskild lagstiftning rörande vilodagar för icke kroppsarbetare, även andra yrken funnes, vilka likaväl som musikerna borde tillgodoses. I överensstämmelse med utskottets hemställan blev motionen också avslagen.

Samma öde rönte tvenne av andra lagutskottet likaledes avstyrkta motioner rörande brandkårernas arbetstidsförhållanden; motionärer voro här hrr Törnkvist i Karlskrona (s.) m. fl. samt Samuelsson (k.) m. fl.

Fartygsinspektion och sjöfartssäkerhetslagstiftning. I statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln bl. a. föreslagit, att fartygsinspektionen — såväl kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå som den lokala inspektionen — skulle överföras på ordinarie stat. Yrkande om avslag å denna punkt framfördes i motioner dels av herr Thore (h.), dels av hrr Möller och P. A. Hansson (s.) m. fl. De sistnämnda motiverade sitt avslagsyrkande med ett samtidigt framfört förslag om utredning angående överflyttande från kommerskollegium till socialstyrelsen av sådana sjöfartskontrollen rörande frågor, som huvudsakligen rörde arbetarskyddet. Statsutskottet fann sig på de av motionärerna anförda skäl icke böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Reservationsvis framfördes emellertid i utskottet förslag om att överföra den lokala inspektionen

på ordinarie stat, medan kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå, för att en eventuell omorganisation av inspektionens chefsmyndighet icke skulle föregripas, borde bibehållas på extra stat. Denna lösning biträddes också av båda kamrarna.

Under förutsättning, att förslaget om fartygsinspektionens uppförande å ordinarie stat vunne riksdagens bifall, hade herr Hagman (s.) i andra kammaren motionerat om motsvarande ombildning av jämväl socialstyrelsens s. k. sjöfartsavdelning. Med den utgång frågan om fartygsinspektionsbyrån erhållit, förföll givetvis även detta förslag.

På sjöfartssäkerhetslagstiftningens område är i övrigt ett positivt resultat att anteckna, i det riksdagen i anledning av en av herr Lindley (s.) väckt motion anhållit, att Kungl. Maj:t ville, efter det pågående utredning om införande av obligatoriskt lastmärke för fartyg i Östersjöfart avslutats, snarast möjligt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Däremot avslogs ett av samme motionär väckt förslag om skrivelse angående utfärdande av bestämmelser om vad som skall iakttagas vid förande av styckegods som däckslast. Såväl kommerskollegium som socialstyrelsen hade nämligen beträffande denna fråga framhållit, att tillämpliga lagbestämmelser här redan funnes och att de aktuella sjöolyckor, som av motionären åberopats, hade sin orsak icke i bristande lagstiftning, utan i underlåtenhet att följa gällande föreskrifter. Det med motionen avsedda syftet kunde dessutom, efter vad särskilt kommerskollegium gjorde gällande, förväntas bliva ytterligare tillgodosett genom den blivande lagstiftningen rörande lastmärke i Östersjöfart (se ovan).

Den vid tvenne föregående riksdagar (1924 och 1926) framförda frågan om antagande av en lag angående fartygs bemanning m. m. upptogs i en motion i andra kammaren av hrr P. A. Hansson (s.) m. fl. Första lagutskottets majoritet föreslog liksom tidigare en skrivelse i ämnet, och detta förslag blev, liksom vid 1924 års riksdag, bifallet av andra kammaren, men vann icke heller nu majoritet i första kammaren.

2. Nykterhetsfrågan.

Anslag för bestridande av resekostnader vid internering av alkoholister m. m. I sin skrivelse om behovet av anslag till alkoholistvården för innevarande budgetår hade socialstyrelsen i tvenne hänseenden föreslagit en utvidgning av statens understödjande verksamhet på detta område. Sålunda hade styrelsen dels begärt ett förslagsanslag å 10 000 kronor för bestridande av resekostnader vid internering och dels föreslagit, att ett dylikt anslag å 5 000 kronor skulle uppföras å budgeten för bidrag till interneringskostnader i vissa fall. Det förstnämnda förslaget innebure, att staten skulle övertaga kostnaderna för resor till och från allmänna anstalter i fråga om tvångsinternerade alkoholister ävensom kostnaderna för överflyttningar av dylika internerade mellan sådana anstalter, då resorna ägde rum med uppsiktsmyndighetens medgivande. Sistnämnda anslag skulle ställas till socialstyrelsens förfogande att användas för nedsättning i eller undantagsvis befrielse från vårdavgiften i vissa trängande och ömmande fall, i första hand vid internering av farliga alkoholister, men även i andra fall, om internering funnes särskilt påkallad och icke kunde antagas komma till stånd utan sådant bidrag.

Av de båda begärda anslagen hade endast det förstnämnda upptagits i årets statsverksproposition. I anledning härav väcktes emellertid, i nära anslutning till socialstyrelsens förslag, motioner av nykterhetsgrupperna inom riksdagen.

Såsom skäl för sitt avstyrkande av det begärda anslaget för bidrag till interneringskostnader hade vederbörande departementschef anfört bland annat, att man

först borde avvakta resultatet av den redan vidtagna nedsättningen av vårdavgiften och verkningarna av det av honom förordade förslaget i fråga om överflyttande på statsverket av resekostnaderna vid tvångsinternering, innan flera åtgärder vidtoges i syfte att åstadkomma lättnad för de ansvariga kommunerna beträffande kostnaderna för alkoholistvården. Dessutom hade departementschefen erinrat om, att socialdepartementet ännu hade under omprövning det av särskilt tillkallade sakkunniga framlagda förslaget om åtgärder mot dryckenskap och fylleri, som bl. a. innehölle, att statsverket skulle vidkännas kostnaderna för internering av farliga, kriminella och vagabonderande alkoholister, och att ett bifall till socialstyrelsens förslag i detta avseende skulle verka föregripande. På grund av sistnämnda invändning gjordes av motionärerna den inskränkning i socialstyrelsens förslag, att nedsättning eller befrielse från kostnader för tvångsinternering skulle gälla endast nyssnämnda kategorier av alkoholmissbrukare.

Statsutskottet, som vid bedömandet av dessa frågor funnit de i motionerna framförda synpunkterna väl grundade, hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av de i ämnet väckta motionerna, till resor vid tvångsinternering av alkoholister för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag å 10 000 kronor samt till interneringskostnader i vissa fall ett dylikt anslag å 4 000 kronor. Båda anslagen borde utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Vad utskottet sålunda hemställt, blev av riksdagen bifallet.

Anslag till materiell för nykterhetsundervisning m. m. Med anledning av framställningar och förslag från centralförbundet för nykterhetsundervisning m. fl. hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för budgetåret 1928—1929 anvisa dels ett extra reservationsanslag å 5 000 kronor för utarbetande av materiell för nykterhetsundervisningen i anslutning till den blivande handledningen i nykterhetsfrågan och dels ett dylikt anslag å 25 000 kronor för utarbetande, utgivning och spridning av en handledning i alkoholfrågan för motorfordonsförare m. fl.

Propositionen bifölls oförändrad av riksdagen.

Förslag till ny fyllerilagstiftning. Efter föregående utredning av inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga, vilken föranletts av en riksdagens skrivelse år 1920, framlade Kungl. Maj:t i proposition till årets riksdag förslag till lag angående fylleri m. m., innebärande en omläggning av hittills gällande bestämmelser i ämnet samt i viss mån även en skärpning av straffsatserna för vissa slag av dylika förseelser.

I sitt utlåtande över lagförslaget och en i anledning därav väckt motion framhöll emellertid första lagutskottet bl. a., att förslaget icke avsåge att åvägabringa en lösning av hithörande frågor efter de vidare linjer, som riksdagen med sin skrivelse år 1920 torde ha förutsatt. De spörsmål, som departementschefen år 1925 angivit såsom föremål för sakkunnigeutredningen, lämnades i det förevarande lagförslaget i stort sett alltjämt olösta. Vid sådant förhållande kunde det ifrågasättas, om icke den ytterligare utredning i ämnet, som vore erforderlig, lämpligen borde avvaktas, innan man skrede till en förändrad lagstiftning å en del av förevarande rättsområde. Därjämte hade vid granskningen av de särskilda bestämmelserna yppat sig andra, för utskottet avgörande betänkligheter. Utskottet hemställde därför, att propositionen icke måtte av riksdagen bifallas. Häremot reserverade sig fem ledamöter, vilka på anförda skäl hemställde, att propositionen måtte av riksdagen bifallas, dock att 1 och 2 paragraferna i förslaget skulle erhålla viss ändrad lydelse.

Vid ärendets behandling av riksdagen bifölls utskottets ovannämnda hemställan av första kammaren, varemot andra kammaren, efter att först ha återförvisat ärendet till utskottet för förnyad handläggning, sedermera anslöt sig till reser-

vanternas nyssnämnda förslag. Kamrarna stannade sålunda i olika beslut, varmed frågan tills vidare förfallit.

Rusdryckslagstiftningen. Vid årets riksdag väcktes av motionärer från skilda nykterhetspolitiska läger ett flertal förslag om ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen. Sålunda hemställde herr N. Anton Nilsson (h.) i första kammaren och hrr Forssell och Järte (h.) i andra kammaren, att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om revision av rusdrycksförsäljningsförordningen jämte därmed sammanhängande författningar samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill revisionen kunde föranleda. Herr Lövgren i Nyborg (s.) föreslog, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära en objektiv undersökning av de inom de skilda skandinaviska länderna praktiserade restriktionssystemen i syfte att utröna, om man icke för vårt lands vidkommande kunde utforma ett system för försäljning av spirituosa, som — samtidigt som det avskaffade den personliga kontrollen och höjde statens inkomster — hölle konsumtionen inom måttliga gränser. I motioner av herr Bärg (s.) m. fl. i första kammaren och herr Bengtsson i Norup (f.) m. fl. i andra kammaren påyrkades en höjning av minimiåldern för utlämnande av motbok från 21 till 25 år. Herr Bergman (f.) m. fl. i första kammaren samt herr Ljunggren (f.) m. fl. i andra kammaren hemställde slutligen om sänkning i möjligaste mån av den nu gällande maximikvantiteten vid utminutering.

Med anledning av de väckta motionerna anhöll riksdagen, under åberopande av bevillningsutskottets däröver avgivna betänkande, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående omläggning av gällande lagstiftning rörande försäljning av rusdrycker samt för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde giva anledning.

Lagen angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, vilken enligt beslut av 1926 års riksdag skulle äga giltighet till och med den 30 juni 1928, har med vissa ändringar prolongerats på ytterligare fem år. I samband därmed har riksdagen jämväl bifallit en proposition om viss ändring i lagen om straff för olovlig varuinförsel.

Riksdagen biföll vidare i huvudsak av Kungl. Maj:t framlagt förslag till förordning om ändring i vissa delar av pilsnerdricksförordningen, åsyftande att åstadkomma bättre kontroll av försäljningen å landsbygden från bryggerierna samt giva kontrollstyrelsen rätt att ingripa mot missförhållandena på detta område. Även en Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i maltdryckstillverkningsförordningen blev av riksdagen i oförändrat skick antagen. Förslaget gick ut på att möjliggöra tillverkning av ett maltstarkare svagdricka, vars alkoholhalt icke skulle få överskrida den för maltdrycker av klass I angivna gränsen. I samband med sistnämnda propositioner avgåvos flera motioner.

Dessutom har riksdagen, på förslag av Kungl. Maj:t, fattat beslut om fortsatt tillämpning under budgetåret 1928—1929 av 1923 års förordning angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker.

Upphävande av förbudet mot tillsättning av sackarin vid tillverkning av maltdrycker påyrkades i motioner av herr Bärg (s.) m. fl. i första kammaren och herr Bengtsson i Norup (f.) m. fl. i andra kammaren. Med anledning härav hemställde riksdagen, på förslag av bevillningsutskottet, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning och för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Av herr Bergman (f.) föreslogs i första kammaren sådan omläggning av maltdrycksbeskattningen, att såvitt möjligt dryckernas alkoholhalt lades till grund för beskattningen och att i varje fall en väsentligt höjd skatt än den nuvarande åsattes tillverkningen av maltdrycker av klass II. Motionen avstyrktes av utskottet och avslogs i båda kamrarna.

Herr Bergmans motion angående utredning rörande lämpligaste sättet att motverka dryckesseden i Sverige blev ävenledes av riksdagen avslagen. Ej heller bifölls motioner av herr Laurin (b.) angående vidtagande av en undersökning rörande samtliga systembolag m. m. samt av herr Hage (s.) m. fl. om åtgärder för ett effektivare bekämpande av olaglig sprithantering.

(Forts.)

Internationella arbetsorganisationen.

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i maj 1928.

Internationella arbetsbyråns styrelse sammanträdde i Genève den 28 maj 1928.

På dagordningen var först och främst upptagen frågan om revision av åttatimmarskonventionen. Som bekant hade den engelska regeringen vid styrelsens februarisammanträde framlagt förslag om revision av åttatimmarskonventionen, men ajournerades överläggningen härom till dess beslut fattats om den procedur, som bör följas vid eventuell revision av konventioner över huvud, med hänsyn tagen såväl till konventionsbestämmelserna själva som till internationella arbetsorganisationens stadgar. Vid styrelsens aprilsammanträde fastställdes vissa regler att äga tillämpning vid revisionsförfarandet, för såvitt detta ankommer på styrelsen, medan den engelska regeringens förslag om revision av åttatimmarskonventionen på nytt ajournerades.

Å den engelska regeringens vägnar förklarades nu, att dess förslag icke åsyftade någon förändring i konventionens grundprinciper. Regeringen hade emellertid ansett, att en revision öppnade den enda möjligheten för en allmän ratifikation av ifrågavarande konvention. Då nu regler fastställts för revision av konventioner i allmänhet, yrkade den engelska regeringen, att dessa regler omedelbart erhölle tillämpning å åttatimmarskonventionen. Såsom första led i revisionsförfarandet inginge utarbetandet genom arbetsbyrån av en redogörelse för resp. konventioners tillämpning, och hemställde därför den engelska regeringen, att arbetsbyrån finge i uppdrag att utarbeta en sådan redogörelse för åttatimmarskonventionens del, varefter styrelsen hade att uttala sig om huruvida revision i förevarande fall borde äga rum eller icke.

Den belgiska regeringens representant motsatte sig varje förslag åsyftande åttatimmarskonventionens revision och uttalade sig jämväl mot att såsom ett första led i revisionsförfarandet en rapport i ämnet utarbetades; dessutom hade icke den engelska regeringen angivit i vilka punkter den önskade ändringar vidtagna. Å arbetargruppens vägnar uttalade sig Jouhaux mot att beträffande åttatimmarskonventionen ett beslut fattades, som kunde tolkas såsom det första steget på revisionens väg. Däremot motsatte han sig icke att arbetsbyrån finge i uppdrag att utarbeta en redogörelse för tillämpningen av samtliga de konventioner, som antagits i Washington. Den franska arbetsgivarrepresentanten yrkade på att en redogörelse utarbetades för åttatimmarskonventionens tillämpning, utan att härmed förbundes frågan om revision.

Arbetsbyråns direktör förklarade, att efter det engelska förslagets framläggande man kunnat befara ett bakslag uti det i olika länder fortgående arbetet på åttatimmarskonventionens ratificering. Denna farhåga hade emellertid icke besannats, i det att Luxemburg ratificerat konventionen ifråga utan villkor samt Spanien på vissa villkor, varjämte inom den närmaste tiden väntades ratifikation från Portugals sida.[1] Därjämte framhöll direktören, att det engelska förslaget väckt oro på arbetarhåll, framför allt därför, att revisionsyrkandet icke närmare preciserats.

[1] Portugal har sedermera låtit inregistrera ratifikation av åttatimmarskonventionen (se nästa sida).

Efter överläggningen framlade styrelsens ordförande Fontaine förslag om att arbetsbyråns direktör skulle anmodas att utarbeta redogörelser för tillämpningen av samtliga de konventioner, som antagits i Washington 1919, i enlighet med vad som stipulerats i dessa konventioner, samt att framlägga dessa redogörelser för styrelsen, allteftersom de förelåge färdiga. Detta förslag bifölls av styrelsen.

Av den belgiska regeringen hade föreslagits, att den av arbetsbyrån verkställda undersökningen om arbetslöner och arbetstid i kolgruvor skulle utsträckas till arbetsvillkor i allmänhet inom kolgruvorna och framför allt till frågorna om säkerhet i arbetet, hygien, olycksfall, all slags socialförsäkring samt yrkesinspektion. Det beslöts att underställa detta förslag det för behandlingen av hithörande frågor inom styrelsen tillsatta utskottet.

På grund av inbjudan från polska regeringen beslöt styrelsen förlägga sitt oktobersammanträde till Warschau.

Internationella arbetslagstiftningens framsteg.

Såsom förut omnämnts i Sociala Meddelanden, uppgick antalet inregistrerade ratifikationer av internationella arbetskonventioner vid början av innevarande år till 248. Sedermera har under förra halvåret 1928 registrerats 57 ratifikationer och i juli ytterligare 8, så att hela antalet ökats till 313.

Under sista tiden har bl. a. Belgien ratificerat konventionen angående minimiålder för barns användande i jordbruket; Finland konventionen angående nattarbete i bagerier — vilken tidigare ratificerats endast av Luxemburg; Lettland konventionerna angående ersättning för olycksfall i arbete och lika behandling av in- och utländska arbetare med avseende å ersättning för olycksfall samt Tjeckoslovakien konventionen angående förenkling av inspektionen av emigranter ombord å fartyg. Vidare har Portugal ratificerat åttatimmarskonventionen och konventionen angående tillämpningen av veckovila i industriella företag; Kuba konventionerna angående användande av blyvitt vid målning, minimiålder för eldare och kollämpare ombord å fartyg, obligatorisk läkarundersökning av barn och unga personer, som användas till arbete ombord å fartyg, sjömäns anställningsavtal och hemförskaffning av sjömän. Slutligen har ock Estland ratificerat sistnämnda konvention.

Anmärkas må, att Portugal är det tolvte landet i ordningen, som ratificerat åttatimmarskonventionen, varvid dock fyra länder förbundit ratifikationen med villkor av vissa andra länders anslutning. Spanien har ock nyligen fattat beslut om att ratificera konventionen på liknande villkor, varjämte ratifikation ställts i utsikt från Kubas sida.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juni 1928. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av juni till 11 169 mot 14 119 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet		Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	271	79	Närings- o. njutningsmedelsind.	132	37
Skogshushållning	226	74	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	107	27
Gruvdrift och malmförädling	1 162	663	Trämasse- och pappersindustri	62	17
Jord-, sten- och glasindustri	408	219	Grafisk industri	44	17
Metall- och maskinindustri	754	376	Industri och hantverk, ej spec.	384	134
Trävaruindustri	1 153	503	Sjöfart och fiske	89	18
Byggnadsverksamhet	672	156	Handel och samfärdsel m. m.	913	295
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	69	27	Husligt arbete	4	1
Textilindustri	76	28	Arbete, ej hänf. till annan grupp	4 565	1 600
Beklädnadsindustri	78	20	Summa	**11 169**	**4 291**

Vid arbetslöshetskommissionens nödhjälpsarbeten sysselsattes vid månadens utgång 1 939 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 42, mot 61 vid månadens början.

Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 1 169 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 487 arbetare. Härförutom uppburo 975 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd. Däremot förekom intet kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under juni till 463 326 kronor samt under årets sex första månader till sammanlagt c:a 3·9 miljoner kronor.

— Kollektivavtal och arbetskonflikter —

Arbetsdomarnas verksamhet under åren 1923—1927. Socialstyrelsen har i juli 1928 till Kungl. Maj:t avgivit föreskriven berättelse över de särskilda skiljedomarnas i arbetstvister verksamhet under åren 1923—1927.

Som skiljedomare jämlikt lagen den 28 maj 1920 ha under sagda år varit förordnade:

rådmannen i Stockholm F. A. Lind (1923—1927);

assessorn i Göta hovrätt Sven Bellinder (1923—1924); häradshövdingen i Kinda och Ydre domsaga C. H. G. Cederschiöld (1925—1927);

borgmästaren i Lund P. E. Gamstorp (1923—1927);

advokaten Sam. de Maré, Göteborg (1923—1927);

rådmannen i Örebro Nils Siösteen (1923—1927);

rådmannen i Gävle C. V. F. Höglind (1923—1927);

häradshövdingen i Medelpads västra domsaga H. F. Swedborg (1923—$^{25}/_{7}$ 1924); häradshövdingen i Ångermanlands södra domsaga K. F. O. Ekbom ($^{26}/_{7}$ 1924—1926) och häradshövdingen i norra Hälsinglands domsaga N. Wihlborg (1927).

Omfattningen av skiljedomarnas verksamhet under åren 1923—1927 framgår av efterföljande tablå över antalet av dem behandlade tvister.

	Antal tvister					
	1923	1924	1925	1926	1927	Summa
Lind	20	1	21	37	36	**115**
Bellinder, Cederschiöld	—	—	2	1	2	**5**
Gamstorp	5	8	2	9	12	**36**
de Maré	2	5	—	[1]	5	**12**
Siösteen	—	—	1	—	4	**5**
Höglind	1	—	—	—	1	**2**
Swedborg, Ekbom, Wihlborg	[1]	1	2	—	—	**3**
Tillsammans	**28**	**15**	**28**	**47**	**60**	**178**

I samtliga fall, där skiljedomares medverkan påkallats för handläggning av arbetstvister, ha skiljedomarna varit anmodade att fungera som ordförande i av parter utsedda skiljenämnder, permanenta eller tillfälligt konstituerade.

De behandlade tvisterna ha föranletts av skiljaktiga meningar om tolkning eller tillämpning av bestämmelser i kollektivavtal och till sådana hörande ackordsprislistor. Ej mindre än 135 eller ungefär 3/4 av alla tvisterna ha utgjorts av tvister om tolkning eller tillämpning av ackordsprislistor. I övrigt ha förekommit tvister om ,s. k. väntetidsersättning (6 fall), sjukhjälp och olycksfallsersättning (5), utbetalning av lön (5), blockadåtgärds avtalsenlighet (5), semesterersättning, arbetares avskedande m. m.

De flesta ärendena eller 145 ha handlagts av de permanenta lokala skiljenämnder, som finnas upprättade inom byggnadsindustrien (murare, träarbetare och grovarbetare). Skiljedomarna ha vidare fungerat som ordförande i skiljenämnder inom målarfacket (13 fall), vid kommunala verk och arbeten (8), skorstensfejarfacket (4), rörledningsbranschen (2) samt i enstaka fall inom några andra fack.

Av de under medverkan av skiljedomarna behandlade tvister ha 167 avgjorts genom skiljedomsutslag, 4 tvister avvisades och 2 avskrevos av olika anledningar. Beträffande 2 tvister ernåddes förlikning mellan parterna inför skiljenämnden, och i två fall hänskötos tvisterna till byggnadsindustriens riksskiljenämnd. I ett fall kunde skiljedomsförrättningen icke fullföljas, enär den ena partens skiljemän uteblevo och vägrade deltaga i skiljedomsförfarandet. Skiljedomsutslag har i 5 fall avkunnats genom enhälligt beslut av skiljenämnd, medan övriga 162 domar fallit genom skiljedomarens utslagsröst.

— Ut- och invandring —

Utvandringen till främmande världsdelar under andra kvartalet 1928. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar uppgick under andra kvartalet 1928 till 2 874 personer, varav 2 031 män och 843 kvinnor. Sammanlagt 2 828 emigranter erhöllo sina utvandringskontrakt godkända av svenska polismyndigheter (i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg), 35 av norska (i Oslo och Trondhjem) samt 11 av danska (i Köpenhamn). Fördelningen på de olika hamnstäderna var som följer:

	Stockholm	Malmö	Hälsingborg	Göteborg	Oslo	Trondhjem	Köpenhamn	Summa
April	182	198	31	962	2	11	3	**1 389**
Maj	91	116	11	726	2	7	7	**960**
Juni	94	75	13	329	1	12	1	**525**
2 kv. 1928	**367**	**389**	**55**	**2 017**	**5**	**30**	**11**	**2 874**
2 » 1927	348	406	58	2 255	13	58	8	**3 146**

Emigrationen under andra kvartalet 1928 fördelade sig, i den mån utvandringskontrakten godkänts av polismyndigheterna i någon av de förut nämnda svenska, norska och danska städerna, på rikets olika delar sålunda:

[1] Uppgift saknas

Län	Utvandringskontrakt från			Summa utvandrare	
	Sverige	Norge	Danmark	2:a kv. 1928	2:a kv. 1927
Stockholms stad	175	—	5	180	182
» län	51	—	—	51	69
Uppsala »	20	—	—	20	22
Södermanlands »	30	—	—	30	26
Östergötlands »	56	—	—	56	88
Jönköpings »	95	—	2	97	130
Kronobergs »	97	—	—	97	151
Kalmar »	152	—	—	152	154
Gotlands »	12	—	—	12	22
Blekinge »	108	—	—	108	135
Kristianstads »	132	—	—	132	101
Malmöhus »	114	—	2	116	116
Hallands »	73	—	—	73	133
Göteb. o. Bohus »	232	2	—	234	239
Älvsborgs län	172	—	—	172	212
Skaraborgs »	66	—	—	66	94
Värmlands »	188	2	—	190	248
Örebro »	90	—	—	90	85
Västmanlands »	51	—	—	51	52
Kopparbergs »	161	1	—	162	173
Gävleborgs »	150	1	—	151	146
Västernorrlands »	167	11	—	178	154
Jämtlands »	153	10	—	163	125
Västerbottens »	129	4	—	133	140
Norrbottens »	154	4	—	158	145
Ej angivet »	—	—	2	2	4
Hela riket	2 828	85	11	2 874	3 146

De här redovisade utvandrarnas fördelning på vissa åldersgrupper framgår av följande översikt:

	Män		Kvinnor		Tillsammans	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Under 15 år	97	4·8	111	13·2	208	7·2
15—25 »	1 075	52·9	373	44·2	1 448	50·4
25—35 »	652	32·1	249	29·5	901	31·3
35—45 »	131	6·5	63	7·5	194	6·8
45—55 »	53	2·6	29	3·5	82	2·9
Över 55 »	23	1·1	18	2·1	41	1·4
Summa	2 031	100·0	843	100·0	2 874	100·0

Antalet transiterande emigranter, d. v. s. personer, som från annat land passerat Sverige på väg till främmande världsdel, utgjorde under kvartalet 830. Dessa utvandrares nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Norge	Finland	Estland	Litauen	Tyskland	Summa
April	6	16	331	7	17	1	378
Maj	3	7	253	2	18	1	284
Juni	2	18	138	4	6	—	168
Summa	11	41	722	13	41	2	830
Därav: män	7	34	405	4	41	1	492
kv.	4	7	317	9	—	1	338

I ovanstående siffror ingå de utlänningar, som befordrats till främmande världsdel direkt från svensk hamn (d. v. s. från Göteborg), men icke sådana transiterande emigranter, som passerat Sverige på genomfärd till annat land (Norge) för att därifrån anträda resan till främmande världsdel.

Centrala skiljenämndens beslut.
(1928.)

16. Skiljedom i tvist mellan södra Sveriges bleckslagerilidkareförening, å ena, samt svenska bleck- och plåtslagareförbundets avdelning nr 1, Malmö, å andra sidan, angående dels tolkning av ackordsprislista och dels lärlings anställning; beslutad i Stockholm den 12 juni 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamoten *Berg*, t. f. ledamoten *Hjorth*, ledamoten *Johanson*, t. f. ledamoten *Söder*.)

I ett kollektivavtal, som upprättats mellan parterna i maj 1927 och vilket fortfarande är gällande, har i § 11 upptagits bestämmelse, att meningsskiljaktigheter mellan parterna rörande i avtalet överenskomna bestämmelser icke finge omedelbart föranleda något som helst störande ingrepp i arbetets gång, vare sig genom strejk, blockad, bojkott, lockout eller dylikt, utan skulle därom först förhandlas mellan parterna själva, varefter meningsskiljaktigheterna, såvida enighet ej uppnåtts, skulle hänskjutas till centrala skiljenämnden.

Sedan meningsskiljaktighet uppkommit mellan parterna i två olika avseenden samt enighet ej kunnat uppnås vid förhandlingar, har avdelningen med skrivelse den 27 maj 1928 hänskjutit de uppkomna tvisterna till skiljenämnden.

Angående tvistefrågornas innebörd är följande upplyst:

1) I den till avtalet hörande ackordsprislistan hava, bland andra, upptagits följande bestämmelser:

»§ 20.

Zinkarbeten.

197.	Enkla vaskbeslag, utan hinder t. o. m. 6 st. i samma fastighet, intill 1/2 kvm.	pr st.	3:35
	D:o över 6 st.	» »	3:10
	D:o enskilda	» »	4:—
	Vad de överstiga 1/2 kvm. gäller A-priset som tilläggspris.		
	Avrivning av gamla vaskbeslag	» »	1:—
	Då tråd lägges i kanten eller trekantlist	» lpm.	0:75
	Tätningslister i vaskhål	» »	1:—
	D:o med 2 knäckningar	» »	1:25
	Extra slasktratt i vaskbeslag, extra	» st.	1:50
198.	Rör eller övriga hinder överstigande 2 st. betalas ett tillägg	» »	0:90
	Med övriga hinder menas: fönstersmyg, fönsterfoder, skåpben, i likhet med befintlig godkänd skiss.		
200.	Beslagning av enkla butiksdiskar, bord och vagnar	pr kvm.	3:50
	D:o mera arbetsamma, enligt överenskommelse«.		

En hos bleckslagaremästaren W. Foberg anställd arbetare vid namn H. Larsson hade vid ett tillfälle med zink beslagit två st. målarebord, vartdera omkring 5 1/2 kvm. Å arbetarsidan har gjorts gällande, att detta arbete varit av mera arbetsam natur, enär tråd måst inläggas i kanten; den härav betingade högre ersättningen borde beräknas enligt sjätte stycket i punkt 197 med 75 öre per löpmeter. Häremot har å arbetsgivarsidan hävdats, att arbetet icke varit av arbetsam natur och att i varje fall omförmälda bestämmelse i punkt 197 icke vore tillämplig.

2) Avtalet innehåller i § 3 under litt. g) bland annat följande bestämmelse:

»Lärling får ej avskedas under lärotiden, utan tvingande omständigheter, vilka underställas båda organisationerna för prövning, före avskedandet. Lärlings ålder vid början av lärotiden får ej överstiga 18 år.»

Det har upplysts att lärotiden inom yrket är fem år och att ifrågavarande bestämmelse i § 3 litt. g) tillkommit för att om möjligt tillförsäkra den, som en gång blivit anställd såsom lärling, att utan avbrott få gå lärotiden ut.

En hos bleckslagaremästaren Persson anställd person vid namn Svensson, vilken förut varit anställd hos annan arbetsgivare men sammanlagt arbetat såsom lärling i tre år, hade av Persson »permitterats» på obestämd tid, varvid såsom anledning uppgivits, att arbetsbrist förelåge. A arbetarsidan har gjorts gällande, att härigenom brutits med den ovan återgivna bestämmelsen. Häremot har å arbetsgivarsidan hävdats, att Svensson icke varit anställd såsom lärling utan haft allenast tillfällig anställning.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvistefrågorna följande

Dom.

Beträffande ifrågakomna zinkarbete finner skiljenämnden detsamma hava varit av mera arbetsam natur, i följd varav arbetet skall ersättas med högre belopp än 3 kr. 50 öre per kvm. För bestämmande av tilläggsersättningen kan det icke utan uttryckligt stöd i avtalet anses medgivet att tillämpa någon i annan punkt av prislistan upptagen bestämmelse. För arbetet finnes sålunda icke något pris fastställt, utan gäller därom den i andra stycket av punkt 200 upptagna bestämmelsen, att priset skall fastställas genom överenskommelse. Då skiljenämnden enligt lag har att pröva endast frågor om kollektivavtals rätta innebörd och tillämpning, kan det emellertid icke anses falla under skiljenämndens behörighet att fastställa arbetslön i fall, då avtalet hänvisar parterna att därom träffa överenskommelse. Skiljenämnden förklarar sig följaktligen icke kunna upptaga den förevarande tvistefrågan till prövning i vidare mån, än att skiljenämnden förklarar, att för ifrågavarande arbete skall utgå tilläggsersättning, om vars storlek parterna hava att träffa överenskommelse.

Vidkommande därefter frågan om tillämpningen av bestämmelsen angående lärlings avskedande, finner skiljenämnden det uppenbart, att uti förevarande fall vederbörande arbetare varit anställd såsom lärling. Vid sådant förhållande måste den under angivna omständigheter företagna permitteringen anses hava skett i strid med omförmälda bestämmelse i § 3 litt. g).

17. Skiljedom i tvist mellan Värmlands och västra Bergslagens skogsarbetsgivareförening ävensom Hellefors bruks aktiebolag, å ena, samt svenska sågverksindustriarbetareförbundet och Bergslagens samorganisation av nämnda förbund, å andra sidan, angående fri läkar- och sjukvård; beslutad i Stockholm den 18 juli 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall*, *Odelstierna* och *Berg*, t. f. ledamoten *Hjorth*, ledamoten *Thorberg*, t. f. ledamoten *Söder*.)

I ett i februari 1927 mellan bolaget och vederbörande avdelningar av sågverksindustriarbetareförbundet upprättat samt av nämnda förbund och skogsarbetsgivareföreningen godkänt kollektivt avtal finnes under rubriken »Övriga bestämmelser» upptagen en punkt A av följande lydelse:

»Arbetare åtnjuter fri läkarvård av brukets läkare för såväl egen person som hemmavarande familjemedlemmar, stadigvarande bosatta å arbetsområdet, med undantag för familjemedlem, som tilläventyrs arbetar åt annan arbetsgivare. Arbetare erhåller även för egen person fri läkarvård vid ortens sjukvårdsinrättning, varmed vederbörande läkardistrikts sjukstuga åsyftas, eller därest vederbörande sjukstuguläkare så föreskriver, å vederbörande länslasarett intill det belopp, vården å sjukstugan skulle hava kostat.»

Sedan tvist uppkommit mellan parterna, huruvida arbetare på grund av ifrågavarande bestämmelser vore berättigad att i visst fall erhålla fri massagebehandling, hava huvudorganisationerna med tillämpning av mellan dem gällande förhandlingsordning hänskjutit denna tvist till centrala skiljenämndens prövning.

Å arbetarsidan har gjorts gällande, att uttrycket »fri läkarevård vid ortens sjukvårdsinrättning» vore liktydigt med fri sjukvård vid nämnda inrättning samt att till sådan sjukvård borde hänföras massagebehandling, som efter läkares föreskrift gåves åt arbetare, intagen å sjukstuga. Skogsarbetsgivareföreningen har däremot hävdat, att ordet läkarvård åsyftade av läkare meddelade behandling, men däremot icke annan sjukvård, samt att massagebehandling, given av annan än läkare, följaktligen skulle betalas av patienterna själva. Från bolagets sida har anförts, att bolaget för sin del tolkat och tillämpat den av arbetarsidan åberopade bestämmelsen såsom innefattande skyldighet för bolaget att vid arbetares vistelse å sjukstuga betala kost och logi jämte nödiga förbandsartiklar, varemot bolaget icke ansett sig pliktigt att bestrida kostnaden för massagebehandling, given av särskild massör.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Centrala skiljenämnden finner, att bestämmelsen om rätt till fri läkarvård vid ortens sjukvårdsinrättning, varmed måste avses rätt till fri sjukvård därstädes, måste anses innefatta rätt för å läkardistriktets sjukstuga intagen arbetare att av bolaget erhålla ersättning för å sjukstugan erhållen massagebehandling, som av vederbörande läkare anses erforderlig, oavsett om behandlingen meddelas av person, som icke är anställd vid sjukstugan.

Från beslutet var ledamoten *Berg* skiljaktig och yttrade:

»Enär den massagebehandling, som i målet avses, givits av person, vilken ej varit anställd vid ifrågavarande sjukstuga, men den fria vård å sjukstuga, varom åberopade bestämmelsen förmäler, enligt min mening ej kan anses innefatta sådan massagebehandling, finner jag arbetarpartens yrkande ej kunna bifallas.»

18. Skiljedom i tvist mellan Värmlands och västra Bergslagens skogsarbetsgivareförening ävensom Hellefors bruks aktiebolag, å ena, samt svenska sågverksindustriarbetareförbundet och Bergslagens samorganisation av nämnda förbund, å andra sidan, angående ackordspris för propshuggning; beslutad i Stockholm den 18 juli 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall*, *Odelstierna* och *Berg*, t. f. ledamoten *Hjorth*, ledamoten *Thorberg*, t. f. ledamoten *Söder*.)

I ett kollektivt arbets- och löneavtal, som i december 1923 upprättats mellan bolaget samt vederbörande avdelningar av förbundet och vilket avtal godkänts av huvudorganisationerna, fanns upptaget ett ackordspris för huggning av sulfit- och slipved (massaved) under 7″ i topp av 9·7 öre för bit om 3·66 eller 4·0 m. längd. I samma avtal fanns ett pris av 0·86 öre per löpfot för huggning av props, vilket pris vid omräkning är högre än motsvarande pris för huggning av massaved.

Sedan 1923 års avtal den 1 september 1924 utlupit, träffades ny uppgörelse genom godkännande av ett utav vederbörande förlikningsman framlagt förslag. Detta förslag innebar, att det äldre avtalet skulle prolongeras med vissa ändringar och tillägg, däribland följande:

»Under prisen för huggning av pappersved tillägges: Införes pris för helbarkad pappersved skall detta ligga 20 % över priset för randbarkad pappersved. Huggning av props lika med pappersved.»

Detta tillägg har av bolaget tolkats på det sättet, att för huggning av props skulle betalas samma pris som för huggning av massaved, och har bolaget också sedermera tillämpat avtalet i överensstämmelse med denna tolkning.

Den sålunda träffade uppgörelsen, som gällde till den 1 september 1925, blev då, utan att avtalet uppsagts, prolongerad för ytterligare ett år med vissa ändringar, som icke avsågo prisen för huggning av massaved och props.

År 1926 uppsades avtalet och framlade bolaget för arbetarsidan ett förslag till nytt avtal, däri bland annat upptogos särskilda ackordspris för huggning av massaved och props, vilka pris vid omräkning efter längdenhet voro identiska, allt i överensstämmelse med den

tolkning, som bolaget givit åt 1924 års uppgörelse. Sedermera träffades nytt avtal genom förmedling av vederbörande förlikningsman. Enligt vad upplyst är, har under de därvid förda förhandlingarna frågan om priset för huggning av props och massaved icke varit föremål för särskild uppmärksamhet. Förlikningsmannen hemställde, att förut gällande avtal med tillhörande protokollsanteckningar skulle prolongeras att gälla till den 30 september 1928 med vissa ändringar och tillägg, som icke berörde den nu behandlade frågan. Detta förslag godkändes av parterna å ömse sidor. Därefter utredigerades ett avtal, vilket i fråga om priset för huggning av props och massaved överensstämde med det av bolaget för arbetarna framlagda förslaget. Det sålunda utredigerade avtalet underskrevs å arbetarsidan under protest mot avfattningen av nämnda lönebestämmelser.

Å arbetarsidan har gjorts gällande att, med anledning av vad sålunda förekommit, frågan om priset för huggning av props alltjämt skall bedömas i enlighet med förlikningsmannens år 1924 framlagda förslag. Åt detta förslag har emellertid arbetarsidan givit en annan tolkning än bolaget. Den däri upptagna bestämmelsen om huggning av props skulle nämligen endast avse att utgöra en erinran om att, därest props komme att rundbarkas, en procentuell förhöjning av priset skulle ske för props lika väl som i fråga om massaved. Någon ändring av huggningspriset för props skulle således icke hava ägt rum genom 1924 års överenskommelse, och berörda huggningspris kvarstode därför oförändrat sådant det upptagits i 1923 års avtal. Å arbetarsidan har därför gjorts gällande, att bolaget skulle vara skyldigt att utbetala nämnda högre propspris med retroaktiv verkan från februari månad 1926, då arbetarparten hos bolaget gjort framställning om tillämpning av det enligt deras förmenande riktiga huggningspriset för props.

Då enighet icke kunnat uppnås, har den sålunda uppkomna tvisten av huvudorganisationerna med tillämpning av dem emellan gällande bestämmelser hänskjutits till centrala skiljenämndens prövning.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Till stöd för bolagets uppfattning om innebörden av 1924 års överenskommelse talar — förutom ordalagen — att i de för andra skogsägare inom Värmland och västra Bergslagen gällande avtalen upptagits samma pris för huggning av props och av massaved, att år 1924 anledning saknats att taga hänsyn till möjligheten av rundbarkning utav props samt att 1924 års överenskommelse tillämpats i enlighet med bolagets tolkning under hela drivningssäsongen 1924—1925 och halva drivningssäsongen 1925—1926, utan att anmärkning framställts från arbetarsidan. På grund av dessa omständigheter prövar skiljenämnden rättvist förklara, att 1924 års överenskommelse bör anses innebära, att priset för huggning av props skall vara detsamma som priset för huggning av massaved.

Från beslutet voro ledamoten *Thorberg* och t. f. ledamoten *Söder* skiljaktiga och anförde:

»Enär det förhållandet, att huggningsprisen för props och massaved i vissa delar av Värmland äro lika höga, icke i och för sig utgör något bevis för att överenskommelse om nedsättning av ackordsprisen för huggning av props i Hellefors bruks aktiebolags skogar skulle ha träffats år 1924 och då, enligt uppgift, arbetarnas åtnöjande med det lägre priset för huggning av props 1924—1925 varit beroende på att det då var medgivet en mindre toppdimension än eljest är vanligt, kunna de av arbetsgivarsidan anförda skälen ej anses vara avgörande för frågans bedömande. På därom gjord förfrågan har förlikningsmannen i skrivelse den 6 februari 1926 förklarat, att orden 'huggning av props lika med pappersved' endast innebära en regel för prisberäkning för den händelse jämväl props skulle rundbarkas och att det är tydligt, att stadgandet ej avser ändring av priset för huggning av vanlig props. Vid förhandlingarna 1926 upptog förlikningsmannen ej ett av arbetsgivarsidan ställt yrkande angående huggningspriset för props, utan hemställde, att förutvarande avtal i detta avseende skulle prolongeras, vilket bifölls. Härav framgår, att gällande överenskommelse innebär en förlängning av överenskommelsen av år 1924, baserad i omtvistade punkt

på den uttolkning förlikningsmannen gjort i skrivelsen den 6 februari 1926. På grund av det anförda finna vi, att huggning av props, enligt omtvistade bestämmelse, skall betalas på sätt arbetarna yrka. I anledning av omständigheterna i målet finna vi ej anledning bifalla yrkandet om retroaktiv utbetalning av prisskillnaden, utan skall här fastställda pris gälla från denna dag.»

19. Skiljedom i tvist mellan Värmlands och västra Bergslagens skogsarbetsgivareförening ävensom Uddeholms aktiebolag, å ena, samt svenska sågverksindustriarbetareförbundet och Storfors samorganisation av nämnda förbund, å andra sidan, angående mätning av träkol; beslutad i Stockholm den 18 juli 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall*, *Odelstierna* och *Berg*, t. f. ledamoten *Hjorth*, ledamoten *Thorberg*, t. f. ledamoten *Söder*.)

I ett kollektivavtal, som upprättats mellan skogsarbetsgivareföreningen och sågverksindustriarbetareförbundet för tiden 1 oktober 1926—1 oktober 1930, har i § 4 intagits bland annat följande bestämmelse:

»Skulle vid avtalstidens ingång lämnade instruktioner under avtalstiden ändras så avsevärt, att arbetet härigenom väsentligen försvåras eller underlättas, skall motsvarande jämkning i avtalade priser göras.»

Motsvarande bestämmelse har funnits upptagen även i tidigare mellan huvudorganisationerna gällande avtal.

I ett mellan bolaget samt Storfors samorganisation upprättat avtal, gällande för tiden 1 oktober 1926—1 oktober 1928, vilket avtal beträffande de allmänna bestämmelserna hänvisar till huvudorganisationernas ovannämnda avtal, hava upptagits bland annat ackordslöner för kolningsarbete av följande innehåll:

»Normallönen för en tillverkad stig (40 hl. träkol efter stjälpt mått) uppmätt vid kolbrygga eller hytta är:

för grankol	kr. 7:14
» tallkol	» 8:—
» lövträdskol	» 9:—

samt vid trädslagsblandning i milan ett medelpris av dessa beräknat pr 10-dedelar, till de proportioner dessa trädslag uppskattas ingå i milan.»

Från arbetarsidan har under åberopande av omförmälda bestämmelse i § 4 av huvudavtalet påyrkats rätt till högre ersättning för kolning, beroende på att bolaget numera tillämpade ett annat sätt för kolens mätning, vilket lämnade ett för arbetarna ofördelaktigare utbyte. Förr hade nämligen kolen mätts i ett å kolbryggan uppställt mått, däri kolen östs, medan kolen numera mättes genom stjälpning i ett i bryggans plan nedsänkt mått, vilket sistnämnda förfaringssätt medförde större avgång genom stybbning.

Å arbetsgivarsidan har bestritts, att arbetarna ägde under löpande avtalsperiod påfordra ändrad ackordssats på grund av nämnda förhållanden. I samband med avtalsförhandlingar år 1925 hade nämligen från arbetarsidan framställts anspråk på att avlöningen för kolningen skulle höjas med 15 % såsom kompensation för ändrat system vid kolemottagningen, varmed just avsetts nu ifrågavarande förhållanden. Denna framställning hade emellertid vid den slutliga uppgörelsen lämnats utan avseende, i det att parterna godkänt ett av förlikningsmannen framlagt förslag, enligt vilket förut gällande avtal skulle prolongeras med vissa ändringar och tillägg, som icke ägde samband med nu förevarande lönefråga. Sedermera hade ny uppgörelse träffats 1927 genom ytterligare prolongering av äldre överenskommelser, och hade ej heller härvid frågan om kolprisets höjning inbegripits i då gjorda ändringar. På grund av nämnda förhållanden finge det genom nu gällande avtal anses avgjort, att det fastställda kolpriset skulle gälla oavsett sättet för mottagningen och mätningen.

Då enighet icke kunnat nås, har den sålunda uppkomna tvisten av huvudorganisationerna med skrivelse den 15 juni 1928 hänskjutits till centrala skiljenämnden.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Med hänsyn till de å arbetsgivarsidan åberopade omständigheterna finner skiljenämnden, att det måste anses vara genom nu gällande avtal fastställt, att ackordspriset för kolning skall utgå med i avtalet angivna pris, utan avseende å huruvida mätningen av kolen äger rum på det ena eller det andra av förut angivna sätt.

20. Skiljedom i tvist mellan Värmlands och västra Bergslagens skogsarbetsgivareförening ävensom aktiebolaget Mölnbacka-Trysil, å ena, samt svenska sågverksindustriarbetareförbundet och dess avdelning nr 245 Höljes, å andra sidan, angående ackords flottning; beslutad i Stockholm den 19 juli 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall*, *Odelstierna* och *Berg*, t. f. ledamoten *Hjorth*, ledamoten *Thorberg*, t. f. ledamoten *Söder*.)

Mellan skogsarbetsgivareföreningen och sågverksindustriarbetareförbundet har den 15 mars 1927 upprättats ett kollektivavtal, innehållande allmänna bestämmelser om skogsarbeten. Detta avtal gäller från och med den 1 oktober 1926 till den 1 oktober 1930. Nämnda avtal innehåller i § 12 följande bestämmelse:

»Uppstår mellan arbetsgivare och arbetare meningsskiljaktighet angående tillämpningen eller tolkningen av detta avtal eller vägrar arbetsgivare eller arbetare att uppfylla avtalet och sådan tvist ej kan lösas genom underhandlingar mellan arbetsgivaren och arbetarnas lokala förening, skola Värmlands och västra Bergslagens skogsarbetsgivareförening och svenska sågverksindustriarbetareförbundet söka bilägga tvisten. Kan därvid enighet icke åvägabringas i tvistefrågan, hänskjutes densamma för avgörande till centrala skiljenämnden, och skall av denna meddelat beslut gälla till ovillkorlig efterrättelse.»

Dessutom har mellan bolaget samt Klarälvdalens samorganisation av förbundet upprättats ett av huvudorganisationerna godkänt kollektivt arbets- och löneavtal gällande för tiden 21 februari 1927—30 september 1928. Sistnämnda avtal hänvisar beträffande de allmänna bestämmelserna till huvudavtalet samt upptager vissa prisbestämmelser. Sålunda fastställes för flottningsarbete i privata flottleder visst dagsverkspris, varförutom intagits den föreskriften, att allt flottningsarbete i privata flottleder skall verkställas på ackord och att den fastställda dagspenningen skall tjäna till ledning för ackordets beräknande.

Sedan tvist uppstått rörande bortsättningen på ackord av 1928 års flottning i bolagets enskilda flottled Havsvalla, har denna tvist av huvudorganisationerna genom skrivelse den 15 juni 1928 hänskjutits till centrala skiljenämndens prövning.

Å arbetarsidan har anförts: flottningen uti ifrågavarande flottled hade under 1927 och även tidigare utförts av ett flottarlag, för vilket Oskar Larsson i Blecka varit bas. På uppmaning av bolagets skogsförvaltare hade detta lag avgivit anbud å årets flottning med ett pris av 85 öre per kbm. Skogsförvaltaren hade emellertid förklarat sig icke kunna antaga detta anbud och hade den 27 april låtit uppsätta ett anslag, vari intresserade anmodades att inkomma med anbud å flottningen. Efter anslagets uppsättande hade Oskar Larsson begärt underhandling om flottningen med sitt lag, vartill skogsförvaltaren svarat, att detta icke läte sig göra, sedan anslaget uppsatts, utan att Oskar Larssons lag hade att å den i anslaget angivna tiden inkomma med anbud, därest laget fortfarande reflekterade å flottningen. Sedermera hade anbud avgivits dels av Oskar Larssons lag med 80 öre per kbm. och dels av ett annat lag, för vilket Julius Larsson varit bas, med pris, som då icke uppgivits för Oskar Larssons lag men som sedermera visat sig hava utgjort 70 öre per kbm. Skogsförvaltaren hade meddelat Oskar Larssons lag, att ett avsevärt lägre anbud inkommit och att detta anbud komme att antagas. Å arbetarsidan gjorde man gällande, att bolaget vid flottningens bortsättande förfarit avtalsstridigt dels därigenom, att verkliga förhandlingar angående flottningens bortsättande icke ägt rum, i vilket avseende särskilt åberopades § 12 i huvudavtalet, och dels därigenom, att flottningen bortsatts till Julius Larssons lag, vars medlemmar icke under föregående år utfört flottningen och icke heller på länge flottat uti ifrågavarande vattendrag samt bodde på avsevärt längre avstånd från flottleden.

Å arbetsgivarsidan har bestritts, att bolaget i anmärkta avseenden förfarit felaktigt, och har särskilt gjorts gällande, att medlemmarna av Julius Larssons lag varit lika vana flottare och lika nära boende som medlemmarna av Oskar Larssons lag.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Av vad i målet förekommit framgår, att bolaget ansett det äldre flottarlaget hava ägt viss företrädesrätt att erhålla arbetet även 1928. För ett fullständigt tillgodoseende av en dylik företrädesrätt torde vara erforderligt, att det företrädesberättigade laget får besked om det pris, som bör av laget bjudas för att detsamma skall kunna erhålla arbetet, något som icke synes hava skett i förevarande fall. Emellertid saknas alla avtalsbestämmelser såväl om företrädesrätt som angående förhandlingar för ackordsuppgörelses träffande. I sistnämnda hänseende kan icke åberopas § 12 i det mellan huvudorganisationerna träffade avtalet, enär nämnda bestämmelse, som avser tvister rörande avtalets tolkning och tillämpning, ej kan antagas avse jämväl tvistefrågor, som i likhet med ackordsuppgörelser egentligen äro att räkna till s. k. intressetvister. Med hänsyn till den ofullständighet, som på förevarande punkt sålunda vidlåder gällande avtal, finner centrala skiljenämnden bolagets förfarande i detta fall icke kunna läggas bolaget till last såsom avtalsstridigt förfarande.

Ledamoten *Berg* yttrade:

»Vad i målet förekommit har enligt min mening ej givit vid handen, att aktiebolaget Mölnbacka—Trysil i något avseende förfarit oriktigt vid bortsättandet av ifrågavarande flottning.»

21. Skiljedom i tvist mellan Värmlands och västra Bergslagens skogsarbetsgivareförening ävensom Klarälvens flottningsförening, å ena, samt svenska sågverksindustriarbetareförbundet och dess avdelning n:r 407 Limedsforsen, å andra sidan, angående ackordsflottning; beslutad i Stockholm den 19 juli 1928.

(Ordföranden *Lindhagen,* ledamöterna *Cronvall, Odelstierna* och *Berg,* t. f. ledamoten *Hjorth,* ledamoten *Thorberg,* t. f. ledamoten *Söder.*)

Den 25 april 1927 har mellan flottningsföreningen samt vissa samorganiserade avdelningar av sågverksindustriarbetareförbundet träffats ett kollektivt arbetsavtal rörande flottningen på Klarälven med bifloder. Detta avtal har godkänts av arbetsgivareföreningen och förbundet. I nämnda avtal hava under rubriken allmänna bestämmelser intagits bland andra följande stadganden:

»1. Med iakttagande av avtalets bestämmelser i övrigt äger arbetsgivaren rätt att leda och fördela arbetet, att fritt antaga eller avskeda arbetare samt att använda arbetare, oavsett om dessa äro organiserade eller ej.

— —

3. Uppstår mellan arbetsgivare och arbetare meningsskiljaktighet angående tillämpningen eller tolkningen av detta avtal eller vägrar arbetsgivare eller arbetare att uppfylla avtalet och kan sådan tvist ej lösas genom underhandlingar mellan arbetsgivaren och arbetarnas lokala förening, skola Värmlands och v:a Bergslagens skogsarbetsgivareförening och svenska sågverksindustriarbetareförbundet söka bilägga tvisten. Kan därvid enighet icke åvägabringas i tvistefrågan, hänskjutes densamma till avgörande av den centrala skiljenämnden, och skall av denna meddelat beslut gälla till ovillkorlig efterrättelse.

4. Arbetsgivaren äger rätt att bedriva arbetet mot timpenning eller på ackord.

Ackordsavtalen skola upprättas efter förhandlingar mellan arbetsgivaren eller hans ombud och respektive arbetarlag samt skriftligen avfattas och såvitt möjligt av samtliga ackordstagare undertecknas.

— —

8. För undvikande av för arbetarna onödiga och kostsamma resor, förbinder sig arbetsgivaren att i regel anställa tillgängliga, inom orten boende, med flottningsarbete förtrogna och i övrigt lämpliga arbetare eller ock sådana, som i regel tidigare sysslat med ifrågavarande arbete.»

Till punkt 4 har gjorts följande protokollsanteckning:

»Respektive organisationer äga rättighet att vid ackordsförhandlingar hava ombud närvarande.

Kallelse till ackordsuppgörelse tillställes de gamla lagbasarna. Denna kallelse skall vara utfärdad sist 14 dagar före bortsättningssammanträdet. Därest ombyte av lagbas skett, meddelas sådant flottningsföreningen sist före februari månads utgång det år flottningen skall ske.»

Sedan tvist uppkommit mellan parterna rörande bortsättningen av 1928 års flottning å Klarälvens biflod Lilla Femtån med Femtsjön, hava huvudorganisationerna i skrivelse den 15 juni 1928 hänskjutit nämnda tvist till skiljenämndens avgörande.

Å arbetarsidan har i målet anförts: för flottningens erhållande å ifrågavarande flottled hade anmält sig två olika arbetslag, det ena företrätt av lagbasen Alarik Westling och det andra av lagbasen Eskil Jönsson. Båda lagen hade varit villiga att åtaga sig flottningen till samma pris. Vid de förhandlingar, som vederbörande flottningschef fört med arbetslagen, hade ett ombud för arbetarorganisationen varit närvarande. Vid förhandlingarna hade överenskommits, att flottningschefen skulle verkställa en utredning angående den omfattning, vari de båda lagens medlemmar förut deltagit i flottningen. Den sålunda verkställda utredningen hade visat, att Westlings lag innehaft flottningen å ifrågavarande led under åren 1926 och 1927. För tiden dessförinnan hade emellertid medlemmarna av Jönssons lag i större utsträckning än medlemmarna av Westlings lag deltagit i ifrågavarande flottning. Enligt arbetarorganisationens mening finge emellertid hänsyn icke tagas till åren 1926 och 1927. Westlings lag hade nämligen 1926 uppsatts i anledning av en då utbruten konflikt, vilken bilagts genom antagande av ett av vederbörande förlikningsman den 5 maj 1926 avgivet medlingsförslag, däri bland annat upptagits den bestämmelsen, att de nya flottarlag, som nämnda år på grund av missförstånd intagits, icke skulle betraktas såsom gamla flottarlag. Med anledning härav hade från organisationens sida gjorts gällande, att flottningen borde bortsättas till Jönssons lag. Flottningschefen hade däremot ansett, att Westlings lag borde erhålla arbetet. Med anledning härav hade från arbetarsidan med stöd av punkt 3 i avtalet yrkats, att förhandlingar mellan huvudorganisationerna rörande ifrågavarande sak skulle upptagas, innan definitivt beslut om arbetets bortsättande bleve fattat. Utan avbidan på sådana förhandlingar hade emellertid flottningsföreningen bortsatt arbetet till Westlings lag. Å arbetarsidan gjordes nu gällande, att flottningsföreningen förfarit avtalsstridigt dels därigenom, att flottningen bortsatts utan hänsyn till den framställda begäran om centrala förhandlingar, och dels därigenom, att arbetet tilldelats Westlings lag i stället för Jönssons lag.

Å arbetsgivarsidan har blivit bestritt, att flottningsföreningen förfarit felaktigt i något av anmärkta hänseenden.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Bortsättande av flottningsarbete på ackord innefattar dels bestämmande av arbetsvillkoren och dels anställning av arbetare. Enligt den till punkt 4 i de allmänna bestämmelserna hörande protokollsanteckningen hava respektive organisationer, varmed torde avses såväl lokala som centrala organisationer, rätt att vara representerade genom ombud vid de förhandlingar, som arbetsgivaren före fattande av beslut om bortsättningen har att föra med de särskilda arbetslag, som kunna ifrågakomma till arbetets erhållande. Däremot torde bestämmelsen i punkt 4 jämte protokollsanteckningen icke innefatta rätt för arbetarparten att, för den händelse vid dessa förhandlingar meningsskiljaktigheter uppstå, påfordra att förhandlingar skola föras mellan huvudorganisationerna innan bortsättandet äger rum. Detta beror därpå, att bortsättandet tillika innebär arbetsanställning och att med arbetets

påbörjande ofta icke kan anstå till dess dylika centrala förhandlingar ägt rum. En rätt till centrala förhandlingar före bortsättandet kan ej heller grundas på punkt 3 i de allmänna bestämmelserna. Nämnda punkt avser förhandlingar i avseende å meningsskiljaktigheter rörande avtalets tolkning och tillämpning, d. v. s. rörande frågor, som vunnit en principiell lösning genom avtalet, under det att meningsskiljaktigheter, som uppkomma rörande villkoren för bortsättandet, innefatta en s. k. intressetvist d. v. s. en tvist på ett av avtal icke reglerat område. Skulle däremot arbetarparten anse, att arbetsgivaren vid verkställt bortsättande handlat i strid med bestämmelsen i punkt 8 rörande företrädesrätt för vissa grupper arbetare, innefattar detta en fråga om avtalets tillämpning, och beträffande den sålunda uppkomna frågan är därefter otvivelaktigt punkt 3 tillämplig. På grund av vad sålunda anförts finner centrala skiljenämnden flottningsföreningen icke hava förfarit i strid med avtalet därigenom, att i förevarande fall bortsättande ägt rum, utan att förhandlingar mellan huvudorganisationerna dessförinnan ägt rum.

Vad därefter angår frågan, huruvida flottningsföreningen handlat i strid med punkt 8 och förlikningsmannens av parterna godkända förslag den 5 maj 1926 därigenom, att flottningen bortsatts till Westlings lag och icke till Jönssons lag, så talar för arbetsgivarsidans ståndpunkt den omständigheten, att Westlings lag 1927 utan invändning från arbetarsidan fått utöva flottningsarbetet, och sådana förhållanden hava icke visats från sistnämnda sida, att det kan antagas, att föreningen oavsett nämnda omständighet handlat i strid med avtalet genom att även år 1928 bortsätta arbetet till Westlings lag.

22. Skiljedom i tvist mellan Värmlands och västra Bergslagens skogsarbetsgivareförening ävensom Borgviks aktiebolag, å ena, samt svenska sågverksindustriarbetareförbundet och dess avdelning nr 418 Borgvik, å andra sidan, angående rätt att erhålla kollektiv körnota; beslutad i Stockholm den 19 juli 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall*, *Odelstierna* och *Berg*, t. f. ledamoten *Hjorth*, ledamoten *Thorberg*, t. f. ledamoten *Söder*.)

Den 30 september 1926 utlöpte ett mellan skogsarbetsgivareföreningen och sågverksindustriarbetareförbundet upprättat kollektivavtal, innehållande allmänna bestämmelser för skogsarbeten, ävensom ett flertal lokala kollektiva löneavtal upprättade mellan arbetsgivare, tillhörande arbetsgivareföreningen, samt avdelningar av sågverksindustriarbetareförbundet. Sålunda utlöpte bland annat två särskilda avtal, som bolaget upprättat rörande sina skogsarbeten, nämligen ett avtal för dess Borgviksskogar och ett avtal för dess Brunsbergsskogar.

En ny uppgörelse mellan samtliga organisationer träffades i februari 1927 genom godkännande av ett förslag, som framlagts av vederbörande förlikningsman. Detta förslag innehöll, att de den 30 september 1926 utlupna allmänna bestämmelserna och löneavtalen med tillhörande protokollsanteckningar skulle prolongeras respektive till den 1 oktober 1930 och den 1 oktober 1928 med vissa närmare angivna ändringar och tillägg, upptagna i sex olika punkter. Det godkända förslaget innehöll sålunda bland annat följande bestämmelser:

»III. I punkt II omförmälda delegation skall även verkställa utredning för åstadkommande av ur prissynpunkt likformiga och likvärdiga körnotor inom de delar av avtalsområdet, beträffande vilka ändring yrkats vid nu pågående förhandlingar. Till grund för utredningen lägges den körnota med zonindelning, som för närvarande tillämpas i Fryksdalen, Edsvalla hemskogar, Uddeholm, Borgviks A.-B. (Brunsberg) och Mölnbacka hemrevir. De sålunda upprättade körnotorna, som jämväl skola fastställas med hänsyn till vad rätt och billighet bjuder, skola sedan jämkas uppåt eller nedåt med vissa procent för olika särskilt angivna områden med hänsyn till de å respektive områden rådande olika förhållanden.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

IV. Arbetsgivare tillhörande arbetsgivareföreningen resp. avdelning av sågverksindustriarbetareförbundet, vilka under senaste avtalsår icke varit inbegripna i mellan organisationerna uppgjorda avtal, äga att komma i åtnjutande av avtal enligt denna huvuduppgörelse, varvid i tillämpliga delar skola gälla närmast liggande avtals bestämmelser.

Detsamma gäller för arbetsgivare och avdelningar av sågverksindustriarbetareförbundet, som under kommande avtalsperiod ansluta sig till huvudorganisationerna.»

För bolagets Brunsbergsskogar hade redan förut kollektiv körnota tillämpats, och sådan inrycktes jämväl i det avtal, som på grundval av den träffade uppgörelsen upprättades beträffande nämnda skogar. Däremot hade sådan körnota icke tidigare tillämpats för bolagets Borgviksskogar, och icke heller inflöt dylik körnota i det avtal, som efter uppgörelsen upprättades för berörda skogar, och vilket avtal är gällande från och med den 1 oktober 1926 till och med den 30 september 1928.

Med anledning av att sedermera körarna å bolagets Borgviksskogar organiserat sig i sågverksindustriarbetareförbundets avdelning n:r 413, som å arbetarsidan slutit det sist omförmälda löneavtalet, har avdelningen under åberopande av punkt IV andra stycket i förlikningsmannens godkända förslag påfordrat införande av kollektiv körnota för bolagets Borgviksskogar, varvid den för Brunsbergsskogarna gällande körnotan såsom närmast liggande borde komma i tillämpning. Denna framställning har avvisats av bolaget såsom saknande stöd i de träffade uppgörelserna.

Med anledning av den sålunda uppkomna tvisten hava huvudorganisationerna med skrivelse den 15 juni 1928 underställt tvisten centrala skiljenämndens prövning.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Enligt åberopade punkt IV i förlikningsmannens godkända förslag har endast avdelning, som under löpande avtalsperiod ansluter sig till huvudorganisationen, rätt att därunder komma i åtnjutande av avtal enligt huvuduppgörelsen. Den omständigheten, att under avtalsperioden en grupp nya medlemmar inträtt i avdelning, som slutit det nu gällande avtalet, kan däremot icke föranleda rätt för avdelningen att under avtalsperioden vinna ändring i avtalet.

28. Skiljedom i tvist mellan Stockholms omnibusägareförening, å ena, samt svenska transportarbetareförbundets avdelningar n:r 7 (Stockholms automobilförarefackförening) och n:r 175 (Skuru trafik- & transportarbetarefackförening), å andra sidan, angående uppsägning av avtal; beslutad i Stockholm den 19 juli 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamöterna *Cronvall*, *Odelstierna*, *Berg*, *Carlson* och *Thorberg*, t. f. ledamoten *Söder*.)

Den 19 september 1925 har mellan omnibusägareföreningen, å ena, samt svenska automobilförareförbundet och dess avdelningar n:ris 1 och 11, å andra sidan, upprättats ett kollektivavtal, gällande för hos föreningens medlemmar anställda förare, biljettförsäljare, montörer och tvättare, tillhörande nämnda avdelningar. Automobilförareförbundet har sedermera den 1 januari 1928 uppgått i svenska transportarbetareförbundet, och avdelningarna n:ris 1 och 11 av förstnämnda förbund utgöra numera avdelningarna n:r 7 respektive n:r 175 av transportarbetareförbundet. Ovannämnda avtal är fortfarande gällande mellan omnibusägareföreningen och transportarbetareförbundets båda ifrågavarande avdelningar.

I § 14 av avtalet hava under rubriken »Avtalets giltighetstid» upptagits följande bestämmelser:

»Detta avtal gäller från den 1 sept. 1925 till den 1 sept. 1926. Uppsäges icke avtalet två (2) månader före giltighetstidens utgång, förlänges det varje gång med ett år.»

Sedan fackföreningarna beslutit uppsäga avtalet till den 1 september 1928, avläto de till omnibusägareföreningen en skrivelse, innehållande uppsägning. Skrivelsen inlämnades

för befordran å postanstalt i Stockholm den 30 juni och avgick såsom rekommenderad försändelse under postadress Roslags-Näsby. Försändelsen avhämtades å Roslags-Näsby poststation den 2 juli. Då försändelsen sålunda kommit omnibusägareföreningen till handa först efter uppsägningstidens utgång, vägrade föreningen att godkänna uppsägningen. Fackföreningarna å sin sida hävdade den uppfattningen, att avtalet blivit behörigen uppsagt, då försändelsen inlämnats till allmänna posten före uppsägningstidens utgång.

Då den sålunda uppkomna tvisten icke kunnat lösas vid förhandlingar mellan parterna, har omnibusägareföreningen, i enlighet med under § 12 i avtalet intagna bestämmelser rörande tvisters lösande, hänskjutit densamma till centrala skiljenämndens avgörande under yrkande, att skiljenämnden måtte förklara den gjorda uppsägningen icke vara inom behörig tid verkställd. Fackföreningarna hava förklarat sig icke hava något att erinra mot att tvisten avgjordes av skiljenämnden.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Av vad i målet förekommit framgår, att den försändelse, som innehållit uppsägningen, avlämnats till postbefordran så sent, att densamma icke kunnat komma omnibusägareföreningen till handa under loppet av den 30 juni 1928, och finner skiljenämnden på grund härav uppsägning icke hava skett i rätt tid.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Juli månad år 1928.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under juli månad.

Översikt av verksamheten under juli månad 1928.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	juli 1928	juni 1928	juli 1927
Stockholms stad	3 795	1 609	1 421	3 018	2 655	1 822	6 813	4 264	3 243	160	151	143
Stockholms län	2 408	1 183	1 113	643	590	435	3 051	1 773	1 548	172	158	145
Uppsala stad o. län	406	239	186	121	168	84	527	407	270	129	144	105
Södermanlands län	512	317	251	374	338	206	886	655	457	135	123	121
Östergötlands län	858	398	324	457	321	227	1 315	719	551	183	162	169
Norrköping	426	167	152	100	125	68	526	292	220	180	195	164
Jönköpings län	305	134	106	263	193	151	568	327	257	174	150	121
Kronobergs län	56	43	39	69	80	53	125	123	92	102	100	109
Norra Kalmar län	94	51	45	34	45	30	128	96	75	133	122	139
Södra Kalmar län	323	157	127	138	103	62	461	260	189	177	164	176
Gotlands län	94	82	50	54	94	45	148	176	95	84	87	74
Blekinge län	574	301	253	290	238	140	864	539	393	160	171	138
Kristianstads län	697	561	430	349	410	238	1 046	971	668	108	95	104
Malmöhus län: Malmö	1 657	335	303	1 328	775	505	2 985	1 110	808	269	206	220
Malmöhus län: Lund	272	72	71	95	47	46	367	119	117	308	256	313
Malmöhus län: Landskrona	243	70	69	28	31	18	271	101	87	268	175	218
Malmöhus län: Hälsingborg	874	365	358	271	194	136	1 145	559	494	205	189	192
Malmöhus län: Ystad	160	54	50	48	42	28	208	96	78	217	171	205
Malmöhus län: Trälleborg	513	461	456	37	30	20	550	491	476	112	130	116
Malmöhus län: Eslöv	180	98	90	37	39	24	217	137	114	158	130	125
Malmöhus län: Skurup	85	72	36	16	40	8	101	112	44	90	48	91
Malmöhus län: Vellinge	86	53	50	11	15	7	97	68	57	143	115	125
Hallands län	307	152	126	91	106	57	398	258	183	154	153	116
Göteborgs o. Boh. l.	315	175	135	150	180	69	465	355	204	131	96	115
Göteborg	3 687	1 469	1 406	833	845	519	4 520	2 314	1 925	195	190	221
Älvsborgs län	309	108	80	92	139	57	401	247	137	162	101	118
Skaraborgs län	301	221	145	213	292	124	514	513	269	100	100	80
Värmlands län	300	146	120	140	210	102	440	356	222	124	132	100
Örebro län	699	213	168	352	395	228	1 051	608	396	173	217	139
Västmanlands län	565	249	223	252	207	143	817	456	366	179	163	105
Kopparbergs län	275	130	130	222	196	130	497	326	260	152	129	125
Gävleborgs län	482	134	131	132	118	79	614	252	210	244	251	239
Västernorrlands l.	462	192	192	71	91	49	533	283	241	188	206	183
Jämtlands län	147	44	40	155	143	119	302	187	159	161	135	109
Västerbottens län	183	97	93	120	158	99	303	255	192	119	121	118
Norrbottens län	107	77	68	95	119	71	202	196	139	103	101	108
Tills. juli 1928	22 757	10 229	9 037	10 699	9 772	6 199	33 456	20 001	15 236	167	—	—
» juni 1928	*23 027*	*10 390*	*9 190*	*11 620*	*11 660*	*7 552*	*34 647*	*22 050*	*16 742*	—	*157*	—
» juli 1927	22 813	11 416	9 734	10 020	10 463	6 521	32 833	21 879	16 255	—	—	*150*
» » 1926	22 636	10 335	9 083	10 109	9 941	6 288	32 745	20 276	15 371	—	—	—
» » 1925	21 162	9 827	8 642	10 245	9 579	6 210	31 407	19 406	14 852	—	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					juli 1928	juni 1928	juli 1927	juli 1928	juni 1928	juli 1927
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 432	4 654	3 902	3 106	119	104	86	80	76	73
Industri och hantverk	5 235	5 532	1 277	1 103	433	458	519	86	86	88
Sjöfart och fiske	4 156	4 273	2 063	1 975	207	201	226	96	98	97
Handel och samfärdsel	2 507	2 656	1 590	1 475	167	154	185	93	94	92
Husligt arbete	—	—	1	1	—	—	—	.	.	—
Annat arbete	5 180	5 642	1 396	1 377	404	402	288	99	98	99
Summa	**21 510**	**22 757**	**10 229**	**9 087**	**222**	**222**	**200**	**88**	**88**	**85**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	456	466	922	335	51	45	35	36	40	32
Industri och hantverk	614	647	330	231	196	177	161	70	69	75
Sjöfart och fiske	322	356	216	191	165	165	108	88	89	80
Handel och samfärdsel	1 592	1 658	2 000	1 327	83	77	77	66	69	66
Husligt arbete	5 268	6 672	6 290	4 103	106	96	96	65	66	65
Annat arbete	889	900	14	12	.	.	.	.	.	.
Summa	**9 141**	**10 699**	**9 772**	**6 199**	**109**	**100**	**96**	**63**	**63**	**62**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 888	5 120	4 824	3 441	106	90	77	71	67	66
Jordbruk	4 791	5 019	4 786	3 404	105	88	75	71	67	65
Skogshushållning	97	101	38	37	.	.	.	.	.	.
Industri och hantverk	5 849	6 179	1 607	1 334	385	399	434	83	82	85
Gruvdrift och malmförädling . . .	375	395	6	6	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	267	278	106	89	262	.	.	84	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	1 406	1 472	361	276	408	396	649	76	69	82
Trävaruindustri	324	339	41	36	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	1 612	1 695	500	458	339	348	328	92	95	93
Läder-, hår- och gummiindustri . .	125	155	20	16	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	132	138	27	16	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	338	371	99	65	.	.	.	.	.	.
Närings- och njutningsmedelsindustri	352	374	181	138	207	222	203	76	70	82
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	83	89	39	37	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	124	124	34	29	.	.	.	.		.
Grafisk industri	61	63	19	15				.		
Ej särskilt specificerade	650	686	174	153	394	303	434	88	90	78
Sjöfart och fiske	4 478	4 629	2 279	2 166	203	198	210	95	97	95
Handel och samfärdsel	4 099	4 314	3 590	2 802	120	109	119	78	79	76
Kontors-, bank- o. d. personal . .	374	388	137	93	283	312	272	68	78	70
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 106	1 155	285	216	405	336	360	76	81	79
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 052	1 108	1 491	1 019	74	71	68	68	69	66
Transportarbetare	1 404	1 494	1 430	1 318	104	100	121	92	94	92
Allmän och litterär verksamhet . .	154	158	203	124	78	68	86	61	60	58
Ej särskilt specificerade	9	11	44	37	.	9	.	.	92	.
Husligt arbete	5 268	6 672	6 291	4 104	106	96	96	65	66	65
Annat arbete	6 069	6 542	1 410	1 389	464	465	329	99	98	98
Summa	**30 651**	**33 456**	**20 001**	**15 236**	**167**	**157**	**150**	**76**	**76**	**74**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 1 595 platser, varav 1 257 manliga och 338 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 131, 1 805 och 326 samt under nästlidna månad resp. 1 663, 1 286 och 377.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**4 558**	**3 864**	**3 069**	**101**	**38**	**37**	**395**	**6**	**6**	**272**	**106**	**89**	**1 429**	**382**	**256**
1	Stockholms stad	35	—	—	1	—	—	—	—	—	23	—	—	341	128	96
2	Stockholms län	1 177	925	865	45	22	22	4	—	—	18	—	—	127	17	8
3	Uppsala stad och län	233	187	143	5	—	—	1	—	—	4	—	—	21	8	5
4	Södermanlands län	198	202	144	—	—	—	—	—	—	1	—	—	51	7	6
5	Östergötlands län	366	298	230	4	1	1	5	—	—	60	1	1	41	12	7
6	Norrköping	83	78	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	—	—
7	Jönköpings län	88	65	40	—	—	—	—	—	—	42	31	30	30	6	4
8	Kronobergs län	18	18	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
9	Kalmar län	56	77	47	4	—	—	—	—	—	1	—	—	23	—	—
10	Gotlands län	52	50	24	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
11	Blekinge län	100	103	61	—	—	—	—	—	—	10	2	2	17	3	3
12	Kristianstads län	433	418	310	1	—	—	—	—	—	39	58	45	27	11	7
13	Malmöhus län: Malmö	58	36	23	—	—	—	—	—	—	3	—	—	137	20	17
14	Hälsingborg	108	80	74	3	—	—	11	—	—	—	—	—	25	2	2
15	Övriga anstalter	513	326	273	—	—	—	—	—	—	11	1	1	100	12	9
16	Hallands län	87	79	53	—	—	—	2	—	—	1	—	—	21	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	76	78	50	—	—	—	—	—	—	32	2	—	13	6	3
18	Göteborgs stad	113	103	98	—	—	—	—	—	—	5	—	—	233	71	67
19	Älvsborgs län	55	53	29	1	—	—	—	—	—	—	—	—	27	9	5
20	Skaraborgs län	137	167	97	—	1	—	—	—	—	2	8	8	18	3	2
21	Värmlands län	62	65	45	—	—	—	—	—	—	8	—	—	18	1	1
22	Örebro län	154	163	124	16	2	2	175	4	4	7	—	—	61	1	—
23	Västmanlands län	231	185	160	3	—	—	111	2	2	1	1	1	24	7	6
24	Kopparbergs län	35	34	34	2	—	—	71	—	—	—	—	—	13	4	4
25	Gävleborgs län	14	7	7	—	—	—	15	—	—	3	—	—	16	1	1
26	Västernorrlands län	6	6	6	—	2	2	—	—	—	—	—	—	3	—	—
27	Jämtlands län	32	26	23	16	10	10	—	—	—	—	2	1	4	1	1
28	Västerbottens län	26	26	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
29	Norrbottens län	7	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**466**	**922**	**335**	--	—	—	—	—	—	**6**	—	—	**43**	**29**	**20**
1	Stockholms stad	5	4	4	—	—	—	—	—	—	6	—	—	31	24	19
2	Stockholms län	50	72	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
3	Uppsala stad och län	26	33	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
4	Södermanlands län	48	59	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	31	54	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
6	Norrköping	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	10	17	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	6	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	4	26	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	19	39	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	61	106	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	14	42	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	—
14	Hälsingborg	8	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	22	54	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	3	14	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	23	35	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	4	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—
19	Älvsborgs län	1	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	25	77	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	12	34	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	29	96	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	30	39	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	8	20	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	4	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	4	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	5	16	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	9	18	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
334	**30**	**34**	**1 695**	**500**	**458**	**137**	**13**	**10**	**106**	**13**	**11**	**140**	**13**	**9**	**237**	**43**	**40**	**75**	**32**	**31**	
50	16	14	642	150	128	13	6	5	5	1	1	17	3	2	24	8	8	21	—	—	1
16	5	5	182	29	29	6	—	—	9	—	—	12	3	3	16	3	3	4	—	—	2
5	—	—	15	2	1	2	—	—	—	—	—	2	—	—	9	—	—	—	—	—	3
16	—	—	5	12	12	1	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	4
12	2	2	69	6	6	3	—	—	—	—	—	6	—	—	6	3	3	—	—	—	5
10	—	—	71	4	4	—	2	2	45	—	—	1	1	1	8	—	—	—	—	—	6
5	1	1	7	6	6	10	1	1	1	—	—	3	—	—	2	2	2	1	—	—	7
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
11	—	—	9	2	2	—	—	—	1	—	—	2	1	1	3	—	—	—	—	—	9
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	10
3	—	—	10	1	1	4	—	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	11
9	—	—	37	29	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	12
20	2	2	117	28	21	12	—	—	3	—	—	17	—	—	34	2	2	34	—	—	13
2	—	—	43	2	2	15	—	—	3	—	—	4	—	—	4	1	1	1	3	3	14
4	1	1	87	20	18	50	—	—	2	—	—	7	1	1	35	11	11	—	28	28	15
15	—	—	55	40	40	3	—	—	9	—	—	3	—	—	9	—	—	—	—	—	16
6	—	—	26	13	13	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	2	—	—	17
99	9	8	125	94	92	6	2	1	20	12	10	29	2	1	29	3	3	10	1	—	18
4	—	—	33	3	3	—	—	—	6	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	19
2	—	—	9	4	3	2	—	—	—	—	—	2	—	—	12	8	5	2	—	—	20
3	—	—	40	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	21
11	2	—	8	1	1	4	1	—	—	—	—	22	—	—	6	—	—	—	—	—	22
—	—	—	22	4	4	1	—	—	1	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	23
4	—	—	33	22	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	24
8	—	—	9	16	16	4	1	1	—	—	—	3	—	—	6	1	1	—	—	—	25
11	—	—	14	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	26
1	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	4	—	—	—	—	—	27
6	1	1	12	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	28
1	—	—	3	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29
5	**2**	**2**	—	—	—	**18**	**7**	**6**	**32**	**14**	**5**	**231**	**86**	**56**	**137**	**138**	**98**	**14**	**7**	**6**	
4	2	2	—	—	—	3	7	6	13	5	3	101	32	19	51	46	33	9	5	4	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	4	4	5	1	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	4	3	2	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	2	2	1	1	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	1	1	1	1	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	1	3	2	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	6	—	—	7	1	—	64	26	21	49	8	4	2	—	—	13
—	—	—	—	—	—	8	—	—	2	—	—	5	2	1	—	1	—	—	1	1	14
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	2	—	1	—	—	17
1	—	—	—	—	—	—	—	—	6	7	2	22	11	1	14	52	43	1	1	1	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	9	—	—	4	6	6	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	1	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlings-anstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**49**	**5**	**4**	**55**	**16**	**15**	**608**	**159**	**140**	**4273**	**2063**	**1975**	**276**	**71**	**52**
1	Stockholms stad	13	—	—	12	9	9	168	98	84	437	308	286	108	33	22
2	Stockholms län	2	—	—	4	—	—	37	1	1	96	35	35	7	—	—
3	Uppsala stad och län	1	—	—	2	—	—	7	—	—	2	—	—	1	—	—
4	Södermanlands län	—	2	2	3	—	—	24	—	—	37	27	21	2	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	1	—	—	18	1	1	4	—	—	3	2	1
6	Norrköping	3	—	—	5	—		4	—	—	72	52	52	—	—	—
7	Jönköpings län	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	6	2	2	224	81	75	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	22	17	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	1	—	—	8	—	—	184	115	115	1	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	13	—	—	13	7	7	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	4	—	—	2	—	—	144	7	7	237	106	101	62	5	4
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	10	2	2	457	253	252	1	—	—
15	Övriga anstalter	1	—	—	1	—	—	26	1	1	230	59	59	2	—	—
16	Hallands län	—	—	—	1	—	—	1	1	1	52	19	19	1	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	1	—	—	1	—	—	3	—	—	49	30	27	1	1	1
18	Göteborgs stad	17	1	—	15	7	6	87	42	37	1382	617	585	73	27	21
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	9	—	—	2	1	1	—	—	—
20	Skaraborgs län	1	1	1	—	—	—	3	2	2	2	—	—	2	1	1
21	Värmlands län	—	—	—	3	—	—	3	—	—	35	30	30	1	—	—
22	Örebro län	2	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	16	—	—	3	3	3	2	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
25	Gävleborgs län	1	—	—	2	—	—	10	1	1	262	84	81	2	—	—
26	Västernorrlands län	1	—	—	—	—	—	1	—	—	330	120	120	—	—	—
27	Jämtlands län	1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	87	56	54	1	1	1
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	38	35	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**75**	**29**	**25**	**8**	**3**	—	**78**	**15**	**13**	**356**	**216**	**191**	**112**	**66**	**41**
1	Stockholms stad	14	14	13	4	2	—	5	6	5	237	148	136	46	40	22
2	Stockholms län	—	—	—	2	—	—	4	—	—	10	1	1	—	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	9	2	2	—	—	—	—	2	2	—	2	2	1	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	4	—	—
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	1	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	42	—	—	—	—	—	64	5	4	5	1	1	53	12	8
14	Hälsingborg	1	—	—	1	—	—	4	—	—	4	4	4	1	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—
16	Hallands län	—	2	2	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	8	8
18	Göteborgs stad	7	10	7	1	—	—	—	—	—	73	40	29	2	6	3
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	2	2	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	7	7	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
839	**165**	**158**	**98**	**59**	**55**	**1389**	**1256**	**1174**	**43**	**5**	**4**	**11**	**34**	**32**	**—**	**1**	**1**	**5 642**	**1 396**	**1 377**	
372	110	104	36	23	22	425	394	324	16	2	1	—	11	10	—	—	—	1 036	309	305	1
30	1	1	17	8	8	142	45	44	2	—	—	1	—	—	—	—	—	454	89	89	2
9	—	—	—	2	—	20	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	29	27	3
4	—	—	—	1	1	16	25	25	—	—	—	—	2	1	—	—	—	149	39	39	4
12	—	—	8	—	—	56	21	21	1	—	—	—	—	—	—	—	—	183	51	51	5
9	3	3	1	2	2	34	13	13	—	1	1	—	—	—	—	—	—	51	11	11	6
2	—	—	—	—	—	11	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98	19	19	7
1	1	1	1	1	1	4	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	17	17	8
2	—	—	—	—	—	11	17	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	28	28	9
—	—	—	4	4	4	13	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	10
3	—	—	1	—	—	33	8	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	191	69	65	11
6	—	—	—	—	—	31	8	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	29	27	12
117	4	4	5	3	3	110	62	59	3	—	—	—	—	—	—	—	—	538	60	60	13
8	2	2	1	—	—	21	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	157	14	14	14
17	10	10	1	2	2	62	349	349	1	—	—	—	—	—	—	—	—	389	59	59	15
5	—	—	—	—	—	11	5	5	1	1	1	—	—	—	—	—	—	30	5	5	16
7	1	1	2	—	—	18	13	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	30	30	17
200	33	32	10	8	8	249	230	230	17	1	1	10	21	21	—	1	1	958	184	184	18
1	—	—	1	—	—	10	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	155	39	39	19
7	—	—	2	1	1	13	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	22	22	20
2	—	—	—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119	48	44	21
6	—	—	1	—	—	17	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	205	36	34	22
3	—	—	2	—	—	15	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	41	41	23
2	—	—	—	1	1	13	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	99	65	65	24
2	—	—	1	1	1	18	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106	16	16	25
5	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87	57	57	26
5	—	—	4	1	1	16	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	1	1	27
2	—	—	—	—	—	13	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	6	6	28
—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	23	22	29
316	**120**	**58**	**1010**	**1432**	**964**	**105**	**174**	**139**	**115**	**198**	**120**	**—**	**10**	**5**	**6 672**	**6 290**	**4 103**	**900**	**14**	**12**	
123	64	24	333	455	320	53	111	92	50	87	51	—	10	5	1 640	1 589	1 062	290	4	2	1
4	2	2	69	75	61	—	3	2	10	5	5	—	—	—	477	427	311	1	—	—	2
1	1	1	8	13	9	—	—	—	—	2	1	—	—	—	85	118	53	1	—	—	3
—	1	1	20	34	27	—	2	—	2	7	7	—	—	—	248	228	144	45	—	—	4
15	1	1	26	33	28	2	4	3	6	8	8	—	—	—	323	205	146	42	9	9	5
2	1	1	3	11	6	—	2	1	1	3	—	—	—	—	71	99	56	12	—	—	6
1	5	5	25	51	48	—	1	1	4	7	7	—	—	—	202	110	78	14	—	—	7
—	—	—	4	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	62	40	—	—	—	8
1	1	—	16	14	14	1	—	—	1	1	1	—	—	—	132	102	72	16	—	—	9
9	2	2	10	15	10	1	1	1	—	—	—	—	—	—	34	65	32	—	—	—	10
3	2	1	27	41	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	236	153	96	—	—	—	11
3	1	1	56	71	45	—	2	1	2	2	2	—	—	—	218	224	147	2	—	—	12
107	18	13	72	113	59	9	11	8	5	14	6	—	—	—	605	522	368	220	—	—	13
4	1	1	34	37	24	—	6	5	4	4	2	—	—	—	166	134	97	29	—	—	14
3	—	—	20	25	18	9	6	6	1	1	1	—	—	—	195	154	110	19	—	—	15
—	—	—	3	16	4	—	1	1	2	4	4	—	—	—	69	68	44	13	—	—	16
5	2	—	22	40	24	—	1	—	3	8	2	—	—	—	64	80	28	28	1	1	17
21	16	4	37	65	19	19	14	9	7	16	4	—	—	—	499	595	396	115	—	—	18
2	—	—	14	25	12	—	—	—	3	3	1	—	—	—	69	99	43	—	—	—	19
—	—	—	13	31	14	—	—	—	2	1	—	—	—	—	159	180	89	10	—	—	20
—	—	—	11	14	10	—	—	—	2	4	2	—	—	—	115	158	79	—	—	—	21
2	1	—	32	30	19	5	5	5	3	2	2	—	—	—	249	254	170	17	—	—	22
3	—	—	13	27	20	3	—	—	5	7	6	—	—	—	195	134	91	1	—	—	23
—	—	—	63	61	42	1	1	1	—	4	1	—	—	—	150	110	80	—	—	—	24
1	1	1	21	29	21	2	—	—	—	1	—	—	—	—	95	75	50	6	—	—	25
—	—	—	5	20	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	57	27	—	—	—	26
3	—	—	25	47	40	—	3	3	2	7	7	—	—	—	100	67	60	19	—	—	27
2	—	—	16	17	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	122	75	—	—	—	28
1	—	—	12	16	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	99	59	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 juni 1928.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. .	44	1 084	2 576	**3 660**	27	170	**197**	5·4	2·9
Bleck- o. plåtslagareförb. .	39	1 778	—	**1 778**	104	—	**104**	5·8	10·5
Bokbindareförbundet . . .	20	1 265	2 756	**4 021**	70	98	**168**	4·2	4·6
Bryggeriindustriarb.-förb. .	51	3 358	830	**4 188**	85	34	**119**	2·8	3·7
Byggnadsträarbetareförb. .	124	10 855	—	**10 855**	1 413	—	**1 413**	13·0	20·5
De förenade förbunden . .	40	2 736	808	**3 544**	248	73	**321**	9·1	9·5
Elektriska arbetareförb. . .	71	3 105	—	**3 105**	268	—	**268**	8·6	12·9
Gjutareförbundet	87	3 994	2	**3 996**	142	—	**142**	3·6	4·4
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	281	23 466	3 129	**26 595**	3 856	586	**4 442**	16·7	16·8
Gruvindustriarbetareförb. .	12	1 390	—	**1 390**	436	—	**436**	31·4	26·1
Handelsarbetareförb. . . .	157	8 369	3 057	**11 426**	560	73	**633**	5·5	7·1
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	13	322	386	**708**	21	51	**72**	10·2	8·9
Hattarbetare	5	103	86	**189**	9	32	**41**	21·7	10·8
Pälsvaruarbetare	8	219	300	**519**	12	19	**31**	6·0	7·5
Kommunalarbetareförb. . .	142	16 203	1 692	**17 895**	273	103	**376**	2·1	2·1
Litografiska förbundet . .	6	1 174	45	**1 219**	18	3	**21**	1·7	1·4
Livsmedelsarbetareförb. . .	76	6 369	1 514	**7 883**	611	152	**763**	9·7	10·1
Metallindustriarb.-förb. . .	210	77 358	4 140	**81 498**	4 458	191	**4 649**	5·7	6·4
Järnbruksarbetare . . .	59	16 585	6	**16 591**	950	—	**950**	5·7	6·8
Verkstadsarbetare . . .	151	60 773	4 134	**64 907**	3 508	191	**3 699**	5·7	6·3
Murareförbundet . . .	46	2 711	—	**2 711**	65	—	**65**	2·4	4·5
Måleriarbetareförbundet . .	45	2 104	—	**2 104**	116	—	**116**	5·5	8·4
Pappersindustriarb.-förb. .	91	15 278	574	**15 852**	532	30	**562**	3·5	4·7
Sadelm.- o. tapetseraref. .	21	678	23	**701**	87	—	**87**	12·4	13·6
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	41	5 929	2 737	**8 666**	436	124	**560**	6·5	6·0
Stenindustriarbetareförb. .	90	5 696	—	**5 696**	231	—	**231**	4·1	3·9
Sågverksindustriarb.-förb. .	237	20 529	4	**20 533**	3 169	3	**3 172**	15·4	15·2
Textilarbetareförbundet . .	62	5 312	7 564	**12 876**	166	164	**330**	2·6	2·7
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	529	1 989	**2 518**	18	155	**173**	6·9	6·5
Transportarbetareförb. . .	68	8 423	23	**8 446**	878	23	**901**	10·7	9·9
Träindustriarbetareförb. . .	90	5 893	74	**5 967**	604	13	**617**	10·3	9·3
Tunnbinderiarbetareförb. .	14	240	—	**240**	19	—	**19**	7·9	7·0
Typografförbundet	27	4 317	321	**4 638**	97	28	**125**	2·7	3·5
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	31	1 241	—	**1 241**	175	—	**175**	14·1	15·8
Summa	**2 246**	**241 706**	**34 244**	**275 950**	**19 183**	**2 074**	**21 257**	**7·7**	**8·2**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under juni uppgivits till inalles 100 895, vilket i genomsnitt motsvarar 4·7 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Anlitad statistik (Jfr Soc. Medd. årg. 1926, s. 241)	1927							1928					
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	14·5	13·4	13·3	11·6	[1]8·2	7·7
Ansökn. per 100 lediga platser .	161	150	148	143	170	242	243	279	260	201	165	146	157
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	3·25	·	·	3·24	·	·	3·21	·	·	3·22	·	·	3·40
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	20·6	17·3	19·0	21·1	21·5	21·6	24·5	22·3	20·5	19·8	18·5	15·3	—
Danmark. Arbetslöshet, i % .	17·9	17·1	16·3	16·1	17·5	21·8	30·5	30·3	25·9	21·3	[1]16·6	[1]14·0	13·7
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	54	50	48	46	48	61	86	83	74	64	50	41	—
Finland. Registr. arbetslösa .	954	882	1 260	1 205	1 621	2 447	2 168	2 942	2 535	2139	1 501	862	822
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	179	166	154	157	209	304	352	250	234	229	232	154	150
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	8·8	9·2	9·3	9·3	9·5	10·0	9·8	10·7	10·4	9·6	9·6	9·9	10·8
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 032	1 055	1 076	1 075	1 132	1 172	1 127	1 199	1 139	1063	1 171	1 143	1 239
Irland. Arbetslöshet, i % . . .	9·3	9·2	9·0	·	·	11·6	·	·	13·0	·	·	10·8	·
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	6·0	6·9	6·6	6·7	6·6	8·3	14·9	16·1	[1]9·0	[1]6·3	[1]4·8	4·4	4·7
Arbetslöshetsindex	4·9	5·6	5·4	5·6	5·5	6·9	12·7	13·8	7·3	5·0	4·0	3·6	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	4·7	5·2	5·3	4·9	4·9	4·8	9·2	7·5	5·2	3·5	[1]3·6	4·3	3·6
Tyskland. Arbetslöshet, i %. .	6·3	5·5	5·0	4·6	4·5	7·4	12·9	11·2	10·4	9·2	6·9	6·3	6·2
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	541	452	404	355	340	605	1 188	1 333	1 237	1011	729	629	611
Ansökn. per 100 lediga platser .	295	253	237	223	236	333	486	443	425	344	316	291	289
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	109·4	110·0	110·5	110·9	111·3	108·7	102·9	103·4	104·2	105·8	109·5	·	111·8
Arbetstillgång (medelgod = 2·00)	2·11	2·12	2·16	2·18	2·21	2·19	2·18	2·08	2·07	2·08	2·02	1·91	1·90
Österrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	145	137	136	130	127	160	207	231	224	193	155	130	119
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	1·6	·	·	1·7	·	·	4·5	·	·	1·9	·	·	1·2
Ansökn. per 100 lediga platser .	140	145	151	144	164	218	252	238	196	130	107	103	100
Arbetstillgång (medelgod = 100)	104	·	·	110	·	·	111	·	·	112	·	·	113
Frankrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	24	17	15	13	9	10	13	18	15	10	7	4	2
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	215	263	292	306	332	376	414	439	413	412	357	307	—
Estland. Oplac. arbetssökande	1 907	729	809	1 201	2 864	4 940	4 437	4 421	4 113	3134	2 162	1 470	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	882	1 278	944	1 422	3 662	5 033	6 399	6 633	6 461	5570	2 950	1 295	—
Polen. Arbetslösa (i 1 000-tal) .	164	148	138	125	117	133	165	182	180	168	153	136	116
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	1·3	1·1	0·9	0·9	0·8	1·0	1·3	1·8	1·8	—	—	—	—
Ungern. Arbetslöshet, i % . .	7·8	7·7	7·4	6·8	6·6	7·8	8·6	10·8	10·8	10·0	[1]9·3	8·7	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	147	140	151	143	159	231	265	271	277	245	228	—	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	3·2	3·3	3·7	3·1	3·9	5·2	6·6	6·8	7·0	6·5	5·2	3·7	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	108·4	109·2	109·7	109·0	107·5	106·8	99·5	100·8	101·4	101·1	105·5	112·4	116·3
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	89·1	87·3	87·4	88·0	87·6	85·9	85·1	84·2	85·5	86·1	85·7	85·5	—
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	92·4	90·7	91·2	91·9	91·7	90·1	89·0	87·9	89·4	89·9	89·3	89·4	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	6·4	·	·	6·7	·	·	8·9	·	·	10·2	·	·	—
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	7·5	6·5	8·5	10·5	12·5	11·5	7	13	14	15	—	—	—
Nya Zeeland. Arbetslöshet, i % .	·	·	11·6	·	·	9·7	·	·	11·4	·	·	—	·

[1] Reviderade siffror.

Yrkesinspektionens verksamhet under andra kvartalet 1928.

	Inspekterade arbetsställen	Sammanlagt arbetarantal	Sammanlagt kraftbelopp	Inspektions- och resedagar	Lämnade skriftliga meddelanden	Ink. protokoll över besiktning av ångpannor	Ink. protokoll över besiktning av kokare o. d.	Ink. intyg över besiktning av hissar och kranar	Ink. anmälningar om olycksfall	Därav olycksfall med dödlig utgång	Framställningar till länsstyrelserna	Anmälningar till åtal	Lämnade eftergifter
Yrkesinspektörerna													
I distriktet	67	3 449	3 217	78	33	81	8	77	1 093	4	—	1	25
II »	127	7 209	15 581	46	95	112	4	42	1 774	11	1	—	31
III »	128	3 029	11 708	73	66	98	17	170	818	7	1	8	14
IV »	222	4 216	13 548	55	106	143	—	41	739	2	1	—	50
V »	250	4 109	11 252	102	150	84	—	118	1 679	8	—	—	41
VI »	208	3 835	11 437	55	37	149	47	146	2 135	7	3	16	38
VII »	146	3 889	11 812	42	45	67	2	58	1 212	7	—	4	3
VIII »	150	4 228	33 054	58	89	75	—	21	1 897	6	1	4	6
IX »	106	5 769	35 054	53	76	53	—	32	1 447	5	3	—	17
Yrkesinspektrisen	87	3 809	—	79	21	—	—	—	—	—	—	—	—
Sprängämnesinspektören	15	620	3 059	20	40	—	—	—	[7](7)	—	—	—	—
Summa	**1 506**	**44 112**	**149 722**	[1]**661**	**758**	[2]**862**	[3]**78**	**705**	[4]**12794**	[4]**57**	**10**	**33**	**225**
Underinspektörerna													
I distriktet	204	553	2 997	71	—	57	—	—	—	—	—	—	—
II »	704	12 921	793	95	168	115	—	—	—	—	—	—	—
III »	442	4 941	1 267	86	147	123	2	3	—	—	—	—	—
IV »	367	4 995	1 265	71	62	137	1	—	—	—	—	—	—
V »	818	7 413	957	134	137	48	—	1	—	—	—	—	—
VI »	550	2 738	4 668	103	43	32	—	15	—	—	—	—	—
VII »	283	4 492	1 073	42	42	66	—	—	—	—	—	—	—
VIII »	293	3 352	1 223	77	58	59	—	1	—	—	—	—	—
IX »	126	1 438	836	55	3	14	—	8	—	—	—	—	—
Summa	**3 787**	**42 843**	**15 079**	**734**	**660**	[5]**651**	**3**	**28**	—	—	—	—	—
därav: jordbruk	1 545	23 783	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
hantverk	648	2 377	1 473	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
annat arbete	1 594	16 683	13 606	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skogs- och flottledsinspektören	**42**	**700**	—	**35**	**21**	—	—	—	[7]**1 483**	[7]**7**	—	—	—
Bergmästarna													
Norra distriktet	17	590	2 143	16	4	—	—	—	19	—	—	—	—
Gävle—Dala distrikt	8	1 600	15 105	12	—	—	—	—	25	—	—	—	—
Östra distriktet	19	84	4 306	13	—	—	—	—	11	—	—	—	—
Mellersta distriktet	12	231	2 861	13	—	—	—	—	76	—	—	—	—
Västra »	—	—	—	—	—	—	—	12	835	1	—	—	—
Södra »	6	718	1 119	5	3	—	—	130	435	3	—	—	—
Summa	**62**	**3 223**	**25 534**	**59**	**7**	—	—	**142**	**1 401**	**4**	—	—	—
Järnvägsinspektörerna													
S. J. säkerhetstjänsten, trafiktjänsten	50	·	—	17	15	—	—	—	394	3	—	—	—
rullande materiel	10	·	—	29	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Enskilda järnvägar	195	·	—	35	7	—	—	—	111	1	—	—	—
Summa	**255**	·	—	**81**	**27**	—	—	—	[7]**505**	[7]**4**	—	—	—
Elektr. inspektörerna													
Norra distriktet	35	·	·	34	31	—	—	—	7	—	—	—	—
Östra »	17	·	·	11	16	—	—	—	7	1	—	—	—
Västra »	33	·	·	32	22	—	—	—	4	3	—	—	—
Södra »	24	·	·	19	19	—	—	—	7	3	—	—	—
Summa	**109**	·	·	**96**	**88**	—	—	—	[7]**25**	[7]**7**	—	—	—

[1] Härav 289 för assistenterna. — [2] Härav större besiktning i 209 fall. — [3] Härav större besiktning i 29 fall. — [4] Av dessa olycksfall ha 12 801, därav 42 med dödlig utgång, inträffat inom yrkesinspektionens tillsynsområde. — [5] Härav större besiktning i 201 fall. — [6] Härav för gruvingenjörerna 38. — [7] Dessa olycksfall ingå i de ovan för de olika yrkesinspektionsdistrikten redovisade summorna.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under juli månad 1928. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet. Rörande de under den senaste månaden inträffade prisförändringarna må följande anföras.

Juli månad har att uppvisa endast obetydliga jämkningar i fråga om livsmedelspriserna, vilka förändringar i stort sett uppvägt varandra. Av de varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan juni 24 varit föremål för *prisstegring* och 13 för *prissänkning*, under det att medelpriserna å 20 varuslag äro *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—juli 1928. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med juli 1928, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal								År 1928			
	1914	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1:a kv.	2:a kv.	Juni	Juli[1]
Aritmetiska (ovägda) tal	100	321	245	186	171	174	176	168	165	165	165	166	168
Vägda tal .	100	298	237	180	164	164	168	158	153	153	155	157	157

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under juli varit oförändrad; det »ovägda» indextalet har däremot stigit med 2 enheter. — Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1928, häfte 7, sid. 530. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna siffror endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 juli 1928, 173, motsvarande en stegring från juli 1914 av 73 %, mot 71 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 april 1928 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 533).

[1] Preliminära siffror.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1927	Juli 1927	Maj 1928	Juni 1928	Juli[2] 1928	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	juli 1914—juli 1928	juli 1927—juli 1928
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	22	22	22	+ 46·7	+ 4·8
handskummad	»	8	—	11	11	12	12	12	+ 50·0	+ 9·1
separerad	»	6	23	8	8	8	8	8	+ 33·3	0·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	286	729	339	311	342	338	341	+ 46·4	+ 9·6
mat- (lands-)	»	218	727	306	284	319	320	314	+ 49·5	+ 10·6
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	236	232	236	238	238	+ 47·8	+ 2·6
halvfet, »	»	121	500	171	171	171	172	171	+ 43·7	0·0
Margarin: växt-, bästa sort	»	185	433	148	150	140	140	140	+ 1·4	− 6·7
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	232	173	173	181	183	+ 33·6	+ 5·8
» konserverade	»	187	716	212	—	—	—	—	—	—
Potatis: gammal	hl	—	1271	783	726	1277	1279	1294	—	+ 78·2
»	5 l	28	71	51	49	77	75	78	+ 143·8	+ 59·2
färsk	»	46	102	158	243	—	—	201	+ 95·1	− 17·3
Ärter, gula	kg	81	78	57	55	63	64	64	+ 113·3	+ 16·4
Bruna bönor	»	48	214	58	52	84	85	86	+ 87·0	+ 65·4
Mjöl: vete-, svenskt, kärn- (patent-)	»	31	× 75	48	50	48	47	47	+ 51·6	− 6·0
råg-, » bästa sort	»	22	× 56	31	32	34	34	34	+ 61·9	+ 6·3
rågsikt-, » » »	»	27	× 78	43	44	46	46	45	+ 66·7	+ 2·3
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	86	99	47	47	52	53	53	+ 47·2	+ 12·8
ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	111	53	53	54	54	54	+ 38·5	+ 1·9
Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	96	78	72	75	77	77	+ 87·8	+ 6·9
hårt knäckebröd	»	—	—	95	95	97	99	99	—	+ 4·2
limpa, söt	»	88	96	65	65	65	66	66	+ 73·7	+ 1·5
grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	80	64	48	49	48	49	48	+ 54·8	− 2·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	154	153	153	153	153	+ 104·0	0·0
mjukt bakat med vatten	»	48	116	77	78	77	77	77	+ 75·0	− 1·3
mjukt » » mjölk	»	60	167	94	95	95	95	95	+ 61·0	0·0
Nötkött, färskt: stek	»	122	568	197	197	188	191	194	+ 64·4	− 1·5
soppkött	»	100	490	164	164	157	159	160	+ 64·9	− 2·4
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	240	241	236	240	241	+ 84·0	0·0
spädkalv	»	72	312	144	144	138	140	141	+ 104·3	− 2·1
Fårkött: färskt, stek	»	188	600	225	232	233	240	241	+ 77·2	+ 3·9
salt, svenskt	»	114	547	188	184	184	191	193	+ 59·5	+ 4·9
Renkött, färskt, stek	»	119	557	242	—	241	—	—	—	—
Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	188	605	191	185	181	211	228	+ 78·1	+ 23·2
salt, » »	»	140	619	199	192	187	219	230	+ 70·4	+ 19·8
» amerikanskt »	»	—	—	223	222	206	205	208	—	− 6·3
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	124	116	107	109	114	+ 52·0	− 1·7
gädda	»	108	333	185	180	142	159	178	+ 57·5	− 1·1
sill	»	84	110	67	80	68	75	79	+ 107·9	− 1·3
strömming	»	38	114	69	63	63	62	60	+ 62·2	− 4·8
torsk	»	55	160	95	93	87	88	92	+ 67·3	− 1·1
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	151	151	140	147	156	+ 95·0	+ 3·3
kolja	»	—	—	118	114	114	114	115	—	+ 0·9
salt: sill, prima	»	45	148	66	68	54	55	54	+ 25·6	− 20·6
strömming	»	80	105	50	53	48	47	48	+ 54·8	− 9·4
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	50	223	96	94	97	96	96	+ 68·4	+ 2·1
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	816	296	291	308	309	312	+ 98·7	+ 7·2
Socker, bit-	»	67	× 188	72	72	68	67	62	— 3·1	− 13·9
Salt (matsalt)	»	—	82	19	18	18	18	18	—	0·0
Svagdricka	l	6	16	15	15	16	15	15	+ 150·0	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	31	31	29	29	29	+ 45·0	− 6·5
Ved: björk- } osågad, hemkörd	kbm	720	2310	1380	1320	1320	1305	1295	+ 77·4	− 1·9
barr- } osågad, hemkörd	»	575	1895	1010	1005	990	980	970	+ 65·8	− 3·5
Bränntorv	100 kg	196	896	422	418	405	416	410	+ 100·0	− 1·9
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	—	794	799	726	719	713	+ 81·9	− 10·8
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	284	—	383	378	337	331	335	+ 46·3	− 11·4
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	273	275	249	250	249	+ 71·7	− 9·5
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	303	302	278	276	275	+ 55·4	− 8·9

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — × Maximipris.

Tidskriftsöversikt.

(Juli 1928.)

Allmänna sociala frågor.

CASSEL, G. Tullskydd och penningväsen. Skandinaviska Kreditaktiebolaget 1928, nr 3.

COAR, J. F. Staat und Wirtschaft in internationaler Beleuchtung. Der Arbeitgeber 1928, nr 14.

ESSEN-MÖLLER, E. Några erfarenheter och synpunkter angående fosterfördrivningen. Sv. Läkartidningen 1928, nr 27.

GRÜNFELD, JUDITH. Die Führung des modernen Grossunternehmens. Die Arbeit 1928, nr 7.

HEDENIUS, I. En läkares fostran till och i sitt kall. Sv. Läkartidningen 1928, nr 29.

MEHLIS, G. Gebundene und ungebundene Wirtschaft. Der Arbeitgeber 1928, nr 14.

MÜLLER, H. Die elfte internationale Arbeitskonferenz. Die Arbeit 1928, nr 7.

NEUMANN, F. Gesellschaftliche und staatliche Verwaltung der monopolistischen Unternehmungen. Die Arbeit 1928, nr 7.

PERLHEFTER, A. Neue Wege der Fürsorge. Ernährungstherapeutische Massnahmen in industriellen Betrieben. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 6.

WINKLER, W. Die XVII. Tagung des Internationalen Statistischen Institutes in Kairo. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 128, s. 900.

Arbetsledaren i nutida fabriksdrift. [Övers. från tyskan.] Arbetsledaren 1928, nr 27.

Avbetalningshandeln en social och ekonomisk fara. Sv. Grossisttidning 1928, nr 12.

Försäkringsverksamheten i folkhushållets tjänst. Assurans 1928, nr 14.

Internationale Sozialpolitik 1928. Der Arbeitgeber 1928, nr 14.

Internationella arbetsorganisationen och sjöfolket. Nautisk Tidskrift 1928, nr 7.

Kapitalism och »utsugning». Industria 1928, nr 14.

Sverige.

Den etiska kommitténs betänkande jämte centralstyrelsens för Sveriges läkarförbund yttrande däröver. [Om organ för beivrande av missförhållanden å det läkaretiska området.] Sv. Läkartidningen 1928, nr 28.

Amerikas förenta stater.

DECKER, G. Die Problematik der amerikanischen Wirtschaft. Die Arbeit 1928, nr 7.

YOUNG, A. H. The present status and trend of industrial pensions. The Service Letter on Industrial Relations 1928, nr 13.

National wealth and its local distribution. The Conference Board Bulletin 1928, nr 18.

Finland.

HARMAJA, L. En byrå för social forskning och statistik vid socialministeriet. Social Tidskrift 1928, nr 6.

Arbetarvälfärden inom landets storindustri. I. Social Tidskrift 1928, nr 6.

Indien.

PURCELL, A. A. Slavery in India. The Labour Magazine juli 1928.

Spanien.

GÓMEZ CANO, F. La democrática organización corporativa. Revista Social 1928, nr 9.

NART RODÉS, J. Consideraciones histórico-legales sobre el régimen corporativo. Revista Social 1928, nr 9.

OYUELOS, R. La protección social de la familia española. Revista Social 1928, nr 9.

Storbritannien.

GRAHAM, W. Rates, productive industry, and labour. The Labour Magazine, juli 1928.

Engelsk socialindex som grund för statsanslag åt kommunerna. Industria 1928, nr 15.

Tyskland.

HOFER, W. Die sozialen Wirkungen der Rationalisierung in der Kaliindustrie. Die Arbeit 1928, nr 7.

MONTANUS. Die Konzentration in der Grubenholzwirtschaft. Weltwirtschaftliches Archiv B. 28, s. 131*.

SEEGEN, P. Arbeitsverhältnisse in der Kieler Fischindustrie. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 20.

SPARRE, O. Betriebsräte im Aufsichtsrat. Die Arbeit 1928, nr 7.

WILLEKE, E. Die Ideenwelt des deutschen Syndikalismus. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 128, s. 866.

Die Ausstellung des Reichsarbeitsministeriums auf der internationalen Presseausstellung in Köln. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 21.

Österrike.

LAKENBACHER, E. Rationalisierung und Betriebsrätegesetz. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 14.

Arbetarskydd.

ASCHER, L. Schwere Frauenarbeit und ihre Messung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 6.

FEHLINGER, H. Förhindrande av olycksfall i arbete. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 30.

FISH, C. T. The way of the pedestrian is hard. National Safety News juli 1928.

HEINRICH, H. W. The origin of accidents. The apparent cause is not always the basic cause. National Safety News juli 1928.

HOFFMAN, R. Traffic engineering for safety and convenience. National Safety News juli 1928.

LINDELL, [A.] Skydd för inmatningsöppning vid tröskverk. Arbetarskyddet 1928, nr 6/7.

LOCHER, J. Geschwindigkeitsschätzung bei Kraftfahrzeug-Unfällen. Zeitschrift des Bayerischen Revisions-Vereins 1928, nr 12.

LUTZ, G. Die Giftigkeit der Thalloverbindungen. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 6.

MCALL, R. L. The care of injured seamen. National Safety News juli 1928.

OLDEMEYER. Die Berufsgefahren und der Unfallschutz im Betriebe der Gasgeneratoren. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 6.

ORTH, G. A. Dollars or lives saved? By which standard shall the work of the safety engineer be judged? National Safety News juli 1928.

RICHARDS, B. Modern protection for modern fire hazards. National Safety News juli 1928.

RISSEL, W. Die Erzeugung und Verwendung von flüssigem Chlor. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 20.

S[CHÖNBÄCK], A. Låsanordning vid tippvagnar. Arbetarskyddet 1928, nr 6/7.

La prévention des accidents aux chemins de fer par l'introduction de l'attelage automatique. Bulletin d'Information de la Fédération Int. des Ouvriers du Transport 1928, nr 7/8.

Amerikas förenta stater.

GREEN, S. Standardization for safety. National Safety News juli 1928.

Child labour in the United States. Industrial and Labour Information 16 juli 1928.

Settlements for accidents to American seamen. Monthly Labor Review juni 1928.

Finland.

MANNINEN, A. Lagen angående härbärgen för skogs- och flottningsarbetare. Social Tidskrift 1928, nr 7.

Nederländerna.

SCHOLTE, H. J. 148 accidents with acetylene apparatus. Industrial Safety Survey 1928, nr 3.

Tyskland.

TRAPP, MARGARETE. Unfallverhütungsunterricht in der Schule. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 6.

The employment of women before childbirth in German industry. International Labour Review juli 1928.

Arbetslön.

FEIG. Das internationale Übereinkommen über Verfahren zur Festsetzung von Mindestlöhnen. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 21.

GOTHEIM. Lohndiktate, Preise und Wirtschaftsmöglichkeiten. Der Arbeitgeber 1928, nr 14.

NORDENBORG, M. O. Lantbrukets lönemetoder. Landtmannen 1928, nr 29.

Kooperationen och »prestationslönen». Industria 1928, nr 15.

Seasonal unemployment in the clothing industries. I. International Labour Review juli 1928.

Wages and hours of work in coal mining: international comparison. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 7.

Sverige.

Då serveringspersonal och allmänhet diskuterade dricks penningefrågan på 1870-talet. Sv. Hotell-Revy 1928, nr 13.

Amerikas förenta stater.

Wages in public utilities. The Service Letter on Industrial Relations 1928, nr 12.

Danmark.

Københavns Kommunes Arbejdslønninger. Arbejdsgiveren 1928, nr 29.

Storbritannien.

HICKS, J. R. Wage-fixing in the building industry. Economica juni 1928.

Tyskland.

Durchschnittliche Jahresarbeitsverdienste land- und forstwirtschaftlicher Arbeiter. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 21.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

PRIBRAM, K. Konjunkturbeobachtung. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1928, nr 2.

SAITZEW, M. Konjunkturpolitik. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1928, nr 2.

WOYTINSKY, W. Der Beschäftigungsgrad und die Lebensmittelpreise. Weltwirtschaftliches Archiv B. 28, s. 52*.

Sverige.

G[ILLE], G. Musiketablissementens förening om Musikerförbundets arbetslöshetsstatistik. Musikern 1928, nr 14.

J[ERNEMA]N, T. Arbetslösheten och pensionsförsäkringen. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 6.

Amerikas förenta stater.

DAVIS, J. J. »Old age» at fifty. Monthly Labor Review juni 1928.

Arbetstid.

The regulation of hours of work in European industry: I. International Labour Review juli 1928.

Shop closing legislation in European countries. I. International Labour Review juli 1928.

Belgien.

Hours of work: The eight-hour day in Belgium. Industrial and Labour Information 2 juli 1928.

Frankrike.

La journée de 8 heures dans l'industrie des cuirs et peaux, etc. Revue du Travail 1928, nr 6.

Rumänien.

Hours of work: New legislation in Rumania. Industrial and Labour Information 2 juli 1928.

Schweiz.

Application des dispositions légales sur la durée du travail. Revue du Travail 1928, nr 6.

Storbritannien.

Hours of work: The situation in Great Britain. Industrial and Labour Information 2 juli 1928.

Befolkningsfrågan.

Danmark.

De kommunale Folkeregistre. Statistiske Efterretninger 1928, nr 20.

Frankrike.

GORNI, O. Dans un village de la Haute-Savoie. Le Musée Social 1928, nr 6.

Schweiz.

Der Geburtenausfall während des Weltkrieges und der Berufsnachwuchs in der Schweiz. Wirtschaftliche und Sozialstatistische Mitteilungen 1928, nr 7.

Bostadsförhållanden.

MAY. Die Wohnungszwangswirtschaft in ausserdeutschen Ländern. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 21.

NYSTRÖM, B. »Bostadsmarknaden och dess faktorer». [Föredrag med diskussion.] Ekonomen 1928, nr 6.

Sverige.

LJUNGSTRÖM, K. Huskvarna »egna hem». Hem i Sverige 1928, nr 7.

SAMUELSSON, K. Göteborgs byggnadsutveckling. Byggmästaren 1928, nr 21.

Amerikas förenta stater.

Trend toward apartment house living in American cities, 1927. Monthly Labor Review juni 1928.

Frankrike.

STAPELMOHR, O., v. Om fastighetsmarknaden i Paris just nu. Byggmästaren 1928, nr 20.

Norge.

ULLMAN, V. Boligforholdene i Aker. Bolig og Bygg 1928, nr 3/4.

Tyskland.

ZACHARIASSEN, A. De tyske arbeideres kamp mot bolignøden. Bolig og Bygg 1928, nr 3/4.

Ungern.

Construction d'habitations en Hongrie en 1927. (Ungersk text.) Magyar Statisztikai Szemle 1928, nr 6.

Fattigvård och barnaskydd.

Ungern.

TIPROVÁTZ, G. Etablissements philanthropiques de Hongrie dans l'année scolaire 1926—27. (Ungersk text.) Magyar Statisztikai Szemle 1928, nr 6.

Föreningsväsen.

Beretning om den International Trærbejder-Unions Virksomhed i 1927. Bulletin for den Internationale Trærbejder-Union 1928, nr 6.

Sverige.

HANSSON, S. Partikongressen om fackföreningspolitiken. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 27.

SCHOULTZ, J., v. Sigfrid Hansson: Den svenska fackföreningsrörelsen. Ekonomiska Samfundets Tidskrift 1928, nr 13.

Australien.

Arbetsgivare- och arbetareorganisationer i Australien. Industria 1928, nr 14.

Finland.

HALME, A. Finska landsorganisationen år 1927. Social Tidskrift 1928, nr 7.

Ryssland.

Workers' organisations in Russia: The communist party and the trade unions. Industrial and Labour Information 16 juli 1928.

Storbritannien.

MOGÅRD, B. En engelsk fackföreningsledare — Will Thorne. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 30.

Österrike.

JOHANSSON, J.-O. Österrikiska landsorganisationens kongress. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 30.

STEIN, P. Das gewerkschaftliche Problem der Ärzteschaft. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 13.

Die freien Gewerkschaften Österreichs im Jahre 1927. Statistische Nachrichten 1928, nr 7.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

LILLIECREUTZ, S. H. F. Egnahemsverksamheten i Jönköpings län. Hem i Sverige 1928, nr 7.

Med nya ögon. Motsatsförhållandet mellan bolag och bönder [i Norrland] på väg att utplånas. Trävaruindustrien 1928, nr 29.

Danmark.

Oprettelse af mindre Landbrug i Henhold til *Statshusmandslovene samt Jordlovene af 1919.* Statistiske Efterretninger 1928, nr 20.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

LINDSTRÖM, A. Några jämförelser mellan arbetsmetoder och arbetareförhållanden inom den svenska och amerikanska byggnadsindustrien. Byggnadsvärlden 1928, nr 30.

Sverige.

LIND, A. Vad en storkonflikt kan aktualisera. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 29.

Danmark.

Den finske Blokade bringes for den faste Voldgiftsret. Arbejdsgiveren 1928, nr 30.

Finland.

Hamnarbetarstrejken och blockaderna. Industritidningen 1928, nr 13.

Italien.

Conditions in Italy. The registration of collective agreements. Industrial and Labour Information 9 juli 1928.

De la juridiction concernant les conflits individuels du travail. Revue du Travail 1928, nr 6.

Norge.

LYSHOEL, J. H. När skiljedomen i intressetvister sviktar. Industria 1928, nr 15.

Et Forlis. Den tvungne Voldgift i Norge. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 30.

Spanien.

ZANCADA, P. El pensamiento catalán ante las instituciones de conciliación en la vida del trabajo. Revista Social 1928, nr 9.

Storbritannien.

ROSENBERG, L. Das englische Schlichtungs- und Lohnfestsetzungswesen. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 21.

En säregen förlikningsinstitution i England. Industria 1928, nr 14.

Tyskland.

ERDMANN, G. Ein Jahr Arbeitsgerichtsgesetz. Der Arbeitgeber 1928, nr 13.

FRANKE, W. Das erste Jahr deutscher Arbeitsgerichtsbarkeit. Der Arbeitgeber 1928, nr 13.

HAUCHECORNE, R. W. Die Stellung der Berufsrichter zum Arbeitsgerichtswesen. Der Arbeitgeber 1928, nr 13.

Kooperation.

SCHØNHEYDER, K. Samvirkets og den frie omsetnings omkostninger. Kooperatøren 1928, nr 6.

STIER, F. Viktor Aimé Huber als Schöpfer eines eigenen genossenschaftlichen Lösungsversuches der sozialen Frage. I. Genossenschafts-Korrespondenz 1928, nr 2.

STOLPE, H. Kooperation och ekonomi. Ekonomisk Tidskrift 1928, nr 2/3.

WATKINS, W. P. The regional organisation of co-operative retail trade. The Co-operative Review juli 1928.

Die Genossenschaftsorganisation und die Rationalisierung des Austausches. Schweiz. Konsum-Verein 1928, nr 30.

Resolutions of the hartlepools congress. The Co-operative Review juli 1928.

Sverige.

STOLPE, H. Co-operation and monopolies in Sweden. International Labour Review juli 1928.

Danmark.

Jydsk Andels-Foderstofforretning. Andelsbladet 1928, nr 28.

Storbritannien.

WALWORTH, G. Co-operation and the present agricultural situation. The Co-operative Review juli 1928.

WHITEHEAD, A. Ett brittiskt program. Kooperatören 1928, nr 13.

Tjeckoslovakien.

Die nationalsozialistische Genossenschaftsbewegung der Tschechoslowakei. Schweiz. Konsum-Verein 1928, nr 30.

Tyskland.

BERKEL, K. Das landwirtschaftliche Buchführungswesen Deutschlands. Genossenschafts-Korrespondenz 1928, nr 2.

Ungern.

DÖMÖTÖR, L. The law relating to co-operative societies: Hungary. Review of International Cooperation 1928, nr 7.

Österrike.

FREUNDLICH, EMMY. The law relating to co-operative societies: Austria. Review of International Cooperation 1928, nr 7.

Levnadskostnader.

Schweiz.

Die genossenschaftliche Brotherstellung in der Schweiz. Schweiz. Konsum-Verein 1928, nr 28.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

ARNOLD, R. C. Grundlagen und Aufgaben der Anlernung. Beiheft zum Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

ASCHER, L. Bewegungsstudien zur Berufsauslese. Beiheft zum Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

ATZLER, E. Grundlagen und Aufgaben der physiologischen Arbeitseignungsprüfung. Beiheft zum Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

HIRSCHLAFF, H. Några allmänna synpunkter kring begreppet begåvning. Sv. Läkartidningen 1928, nr 25—26.

RUPP, H. Über Anlernverfahren. Beiheft zum Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

Sverige.

ALDERIN, K. Resultatet av de vanföras yrkesutbildning. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 6.

HÖJER, SIGRID. Yrkesutbildning för de vanföra. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 6.

LINDSTRÖM, E. Yrkesutbildningsproblemet och den mekaniska verkstadsindustrien. Verkstäderna 1928, nr 7.

Amerikas förenta stater.

Apprenticeship in building construction. Monthly Labor Review juni 1928.

Nykterhetsfrågan.

GRAF, O. Über die Wirkung verschiedener alkoholischer Getränke auf einfache Arbeitsleistungen. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 3.

RUDOLF, F. Die Vielgestaltigkeit der Kampfmittel. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 3.

WLASSAK, R. Abstinenz und Mässigkeit. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 3.

Sverige.

MALMBERG, H. Utskänknings- och restaurangfrågor. Systemets begränsning av antalet restauranger. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 6.

SCHULTZ, KARIN. Den konsumtionsstatistiska undersökningen år 1926. I. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 6.

ÅMAN, A. Lättnader för nykterhetsnämnderna i fråga om kostnaderna för alkoholistvården. Tidskrift för Nykterhetsnämnderna 1928, nr 6.

Danmark.

G[AH]N, H. Dansk alkoholstatistik. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 6.

RØGIND, S. Danske kommuneafstemninger gennem 3 aar. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 6.

Finland.

Nykterhetsorganisationernas i Finland verksamhet åren 1924—27. Social Tidskrift 1928, nr 7.

Frankrike.

HORN, R. Les origines et l'histoire de la lutte contre l'alcoolisme en Alsace-Lorraine. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 3.

Tyskland.

AURIN, O. Wandlungen in der sozialen Rentenversicherung. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1928, nr 3.

Socialförsäkring.

FEHLINGER, H. Internationella grundsatser för socialförsäkring. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 27.

Sverige.

FRYDÉN, E. Ekonomiska konsekvenser av 1928 års ändring av olycksfallsförsäkringslagen. Arbetarskyddet 1928, nr 6/7.

Göteborgs stads tjänstemäns sjuk- och begravningskassa. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1928, nr 4.

Amerikas förenta stater.

RICHTER, L. Arbeiterversicherung in den Vereinigten Staaten von Nordamerika. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 21.

Frankrike.

Les assurances sociales et les travailleurs étrangers. Revue du Travail 1928, nr 6.

Tyskland.

APELBAUM, J. Zu den Problemen der privaten Krankenversicherung. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1928, nr 3.

FRANKENBERG, H., v. Der Wechsel der Beschäftigung. Zentralblatt für Reichsversicherung 1928, nr 7.

Die deutsche Sozialversicherung im Jahre 1927. Wirtschaft und Statistik 1928, nr 13.

Ut- och invandring.

Amerikas förenta stater.

Den amerikanske Indvandringslov. Udenrigsministeriets Tidsskrift 18 juli 1928.

Bolivia.

Bolivian act relating to immigration and colonisation. Monthly Record of Migration maj 1928.

Frankrike.

L'immigration contrôlée des travailleurs étrangers en France de 1920 à 1927. Bulletin du Ministère du Travail 1 kv. 1928.

Mulighederne for danske Landmænd i Frankrig. Udenrigsministeriets Tidsskrift 4 juli 1928.

Kanada.

GYLLENRAM, S. Svenskarna i Canada. Allsvensk Samling 1928, nr 28.

SCHMIDT, C. CHR. Reseintryck från Canada. Hem i Sverige 1928, nr 7.

Canadian immigration. The new medical examination system. Monthly Record of Migration maj 1928.

Committee's report to parliament on immigration into Canada. The Labour Gazette 1928, nr 6.

Report of Canadian council of child welfare on juvenile immigration. The Labour Gazette 1928, nr 6

Storbritannien.

British migration: Ages and occupations of migrants in 1927. Monthly Record of Migration maj 1928.

Tyskland.

Wanderungsziel der deutschen überseeischen Auswanderer und Herkunft der Einreisenden über Bremen und Hamburg im Jahre 1927. Wirtschaft und Statistik 1928, nr 13.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 juli—10 augusti 1928 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
279.	Lag om arv	8 juni
280.	Lag ang. införande av lagen om arv	8 »
281.	Lag om allmänna arvsfonden	8 »
286.	Lag ang. ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 (nr 376) om barn utom äktenskap	8 »
290.	K. kung. om ändrad lydelse av §§ 3 och 4 i kung. den 22 dec. 1927 (nr 489) ang. anordnande av den i 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen	22 »
301.	K. kung. ang. fastställande av det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, m. m.	18 juli
306.	Transumt av k. brev till pensionsstyrelsen ang. särskilda bestämmelser rörande den i 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen	22 juni
314.	K. kung. ang. grunder för upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark	18 juli
320.	K. kung. ang. ändrad lydelse i vissa delar av förordningen den 31 dec. 1914 (nr 491) med närmare föreskrifter ang. tillsyn å fartyg	18 »

Arbetsmarknaden under augusti månad 1928.

Om man enbart på grundval av arbetsförmedlingsanstalternas uppgifter om arbetssökande och lediga platser skulle söka bedöma arbetsmarknadsläget under augusti månad, komme konjunkturutvecklingen icke att te sig särdeles gynnsam. Överskottet av arbetskraft var visserligen icke fullt så stort som förra månaden, men dock betydande nog i förhållande till årstiden, i varje fall större än vid motsvarande tidpunkt de fem nästföregående åren. Granskar man siffrorna närmare, visar det sig dock, att den framkomna stegringstendensen liksom under juli så gott som uteslutande är att hänföra till ett enda arbetsområde, jordbruket. Till följd av den ogynnsamma väderleken och den därav vållade förseningen av jordbruksarbetet kom nämligen efterfrågan å arbetskraft inom denna bransch ej på långt när upp till samma siffra som under normala år. Nedgången framgår av efterföljande tablå, som avser antalet arbetsansökningar och lediga platser inom jordbruket å manliga avdelningen, där säsongfluktuationerna i allmänhet göra sig starkast gällande:

	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Ansökningar om arbete	6 733	7 509	7 475	7 590	8 061	7 885	8 333	8 351
Lediga platser	4 402	4 112	5 827	6 366	6 565	6 823	7 352	5 607
Ansökningar per 100 platser . . .	153	183	128	119	123	116	113	149

Som av sammanställningen synes, har tillgången å arbetskraft här hållit sig i det närmaste konstant, men efterfrågan minskats med nära 1/4, och överskottet av arbetssökande har sålunda kommit att bli större än något föregående år med undantag av de båda krisåren 1921 och 1922. Sannolikt kommer väl emellertid den minskade arbetstillgången under sommarmånaderna att åtminstone delvis kompenseras av en så mycket livligare efterfrågan å arbetskraft under hösten, då det försenade skördearbetet kommer fullt i gång.

Frånser man jordbruket, har arbetstillgången på det hela taget visat sig bättre än under förra månaden och ingalunda sämre än vid samma årstid under de närmaste föregående åren. Inom den egentliga industrien synes stenhuggeriyrket vara den bransch, som för tillfället har mest akut känning av dåliga tider. Särskilt från de bohuslänska stenhuggerierna rapporterades kännbara driftsinskränkningar. Övervägande god arbetstillgång rådde å andra sidan bl. a. inom sjömans- och transportarbetarfacken. Vid sjömanshusen påmönstrades under månaden 3 038 och avmönstrades

2 915 sjömän, vilket visar en förhållandevis livlig omsättning i båda riktningarna.

Inom byggnadsbranschen rådde, såsom på eftersommaren är vanligt, stegrad efterfrågan å murare, träarbetare och framför allt målare, medan arbetstillgången för sten- och schaktningsarbetare började minskas.

Det i stort sett goda arbetsmarknadsläget möjliggjorde en ytterligare minskning av den vid de offentliga nödhjälpsarbetena sysselsatta arbetsstyrkan. Vid arbetslöshetskommissionens arbetsplatser redovisades sålunda vid augusti månads utgång endast omkring 1 200 nödhjälpsarbetare eller ungefär samma antal som i augusti 1926, medan motsvarande månadssiffra år 1927 var uppe vid nära det dubbla.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under augusti samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	*279*	*260*	*201*	*165*	*146*	*157*	*167*	*160*	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	189	152	112	101	106	95	96	107	126	138	211	244
1927	205	155	114	101	96	81	77	104	106	111	164	191
1928	*178*	*145*	*113*	*93*	*90*	*90*	*106*	*133*	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	290	273	223	189	177	185	184	171	172	210	289	272
1927	310	287	250	202	192	184	179	168	161	208	265	251
1928	*300*	*297*	*240*	*197*	*165*	*176*	*187*	*170*	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	*14·5*	*13·4*	*13·5*	*11·7*	*8·2*	*7·6*	*7·2*	—	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 710.

Lagförslag angående ersättning för yrkessjukdomar.

Sedan av den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1925 beslutats dels ett förslag till konvention angående ersättning för yrkessjukdomar, dels en rekommendation i samma ämne samt riksdagens yttrande över dessa beslut inhämtats, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 13 juli 1926 åt socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt att, med beaktande av vad konventionsförslaget och rekommendationen innehölle, verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om ersättning för yrkessjukdomar. Efter fullgörande av sagda uppdrag, varvid som medicinska experter anlitats professorn i praktisk medicin vid Lunds universitet K. A. Petrén och efter dennes den 16 oktober 1927 timade frånfälle professorn i samma ämne vid Uppsala universitet G. Bergmark, ha ämbetsverken den 30 juni 1928 till Kungl. Maj:t överlämnat efterföljande utlåtande och förslag i frågan jämte en därtill fogad, inom riksförsäkringsanstalten utarbetad redogörelse för lagstiftningen på området i vissa främmande länder, till betydande del baserad på den av internationella arbetsbyrån år 1925 utgivna »Compensation for occupational diseases».

Tidigare behandling i Sverige av frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

I *sjömanspensioneringskommitténs* den 15 november 1904 avgivna betänkande med förslag till bland annat lag om försäkring av sjöfolk föreslogs, att lika med olycksfall skulle enligt lagen räknas, om försäkrad under anställning å fartyg insjuknade i sådan sjukdom, som kunde anses för sjömannen innebära särskild yrkesfara. Kommitténs förslag förelades emellertid aldrig riksdagen.

I det betänkande, som låg till grund för nu gällande olycksfallsförsäkringslag, framhöll *ålderdomsförsäkringskommittén* (V. Betänkande och förslag angående försäkring för olycksfall i arbete, sid. 66 och ff.), att flera av yrkessjukdomarna i likhet med olycksfallen i arbetet hade sin grund i arbetsförhållanden, för vilka arbetsgivaren syntes böra ansvara, och att således en utsträckning av arbetsgivarens ersättningsskyldighet till att omfatta jämväl yrkessjukdomar, åtminstone beträffande vissa av dem, utgjorde en följdriktig utvidgning av den egentliga olycksfallslagstiftningen.

Efter att hava i korthet redogjort för vissa bestämmelser i den utländska lagstiftningen på området och sedan arbetarens ställning med hänsyn till lagen om allmän pensionsförsäkring berörts, föreslog kommittén, att den nya olycksfallslagstiftningen, åtminstone tills vidare och innan ytterligare erfarenhet i förevarande hänseende vunnits, lämpligen borde omfatta sådana yrkessjukdomar, *som förorsakats av särskilt giftiga, vid arbetet begagnade ämnen*. Att i lagen uppräkna de ämnen, som vore att anse såsom särskilt giftiga, ansåg kommittén (sid. 119) icke erforderligt eller lämpligt. I analogi med förhållandet i Schweiz, borde det kunna överlämnas åt riksförsäkringsanstalten och således i sista hand försäkringsrådet att, till ledning vid tillämpningen, möjligast fullständigt angiva de ämnen, som i vissa slag av rörelser eller vid viss användning vore att anse som särskilt giftiga i lagens mening.

I sitt över kommitténs betänkande avgivna yttrande (Bilaga till nåd. propositionen nr 111 till 1916 års riksdag, sid. 15 o. ff.) anslöt sig *riksförsäkringsanstalten* till kommittéförslaget med det tillägget att i försäkringen borde inbegripas även vissa sjukdomar, som uppkommit genom smittoöverföring från i arbetet hanterat föremål. Detta tillägg avsåg att medgiva rätt till ersättning åt personer, som drabbats av mjältbrand, koppor och rots.

Riksförsäkringsanstalten fann nödigt att, såsom i utländsk lagstiftning skett, förteckning upprättades å de ämnen, som skulle anses såsom särskilt giftiga, jämte de därav föranledda sjukdomarna, ävensom å de genom smittoöverföring ådragna sjukdomar, som skulle medföra rätt till ersättning. Förteckningen borde ej införas i lagen, utan syntes det böra lämnas åt konungen att meddela bestämmelser i ämnet.

Även *socialstyrelsen* (sid. 83 i bilagan) uttalade sig för att den erforderliga förteckningen borde utfärdas av konungen.

Från skilda håll restes mot förslaget den invändningen, att ifrågavarande sjukdomar rätteligen tillhörde sjukförsäkringen, varför de icke borde upptagas i olycksfallslagstiftningen.

I *Kungl. Maj:ts proposition nr 111 till 1916 års riksdag* uteslötos yrkessjukdomarna. Departementschefen (sid. 74) fann visserligen de motiv, som anförts av ålderdomsförsäkringskommittén, befogade, men ansåg å andra sidan de skäl, som framhållits mot yrkessjukdomarnas inordnande under olycksfallsförsäkringen vara icke mindre beaktansvärda. Tills vidare och intill dess den då nyligen tillsatta sjukförsäkringskommittén förebragt ytterligare utredning i frågan, vore därför icke lämpligt i olycksfallsförsäkringslagen intaga någon bestämmelse i förevarande syfte.

Särskilda utskottet nr 1 (utl. nr 1, sid. 23) kunde icke dela de betänkligheter, som gjort sig gällande mot kommitténs ifrågavarande förslag, och hemställde med anledning av vissa motioner i ämnet om intagande i lagen av en med kommitténs förslag i huvudsak lika lydande bestämmelse. Utskottet uttalade, att det syntes kunna överlämnas åt försäkringsrådet att till ledning vid tillämpningen möjligast fullständigt angiva de ämnen, som i vissa slag av rörelser eller vid viss användning vore att anse som särskilt giftiga i lagens mening.

På grund av kamrarnas skiljaktiga beslut förföll emellertid utskottets förslag i angivna del.

Socialförsäkringskommitténs den 14 oktober 1919 avgivna betänkande och förslag angående allmän sjukförsäkring omfattade jämväl yrkessjukdomarna. Med hänsyn till dessa upptog förslaget en bestämmelse av innehåll, att för försäkrad, som användes till arbete för arbetsgivares räkning och för vilken arbetet på grund av sin art eller de förhållanden, under vilka det bedreves, medförde en väsentligt ökad sjukdomsrisk, särskild *riskavgift,* som skäligen motsvarade den ökade risken, *skulle erläggas av arbetsgivaren.*

Socialförsäkringskommitténs förslag har som bekant icke lagts till grund för lagstiftning.

Vid den *internationella arbetsorganisationens konferens* i Genève maj—juni 1925 antogs ett förslag till *konvention angående ersättning för yrkessjukdomar,* enligt vilket varje medlem av internationella arbetsorganisationen, som ratificerade konventionen, skulle förbinda sig att tillförsäkra personer, som fölle offer för yrkessjukdomar, eller deras rättsinnehavare en ersättning, grundad på de allmänna principerna i den nationella lagstiftningen angående ersättning för olycksfall i arbete. Såsom yrkessjukdomar skulle enligt konventionen anses de sjukdomar och förgiftningar, som framkallades av de i efterföljande, i konventionsförslaget intagna förteckning upptagna ämnena, då dessa sjukdomar eller förgiftningar drabbade arbetare, tillhörande industrier eller yrken, som funnes upptagna på motstående plats i förteckningen, och då desamma härrörde från arbete i ett företag, som vore underkastat förut nämnda nationella lagstiftning.

Förteckning.

Sjukdomar och giftiga ämnen	Motsvarande industrier eller yrken
Förgiftning genom bly, blylegeringar och blyföreningar samt direkta följder av sådan förgiftning.	Handhavande av mineral innehållande bly, inbegripet blyhaltig aska från zinkhyttor. Smältning av gammal zink och bly i tackor. Tillverkning av föremål av gjutet bly eller blyhaltiga legeringar. Grafiska industrier. Tillverkning av blyföreningar. Tillverkning och reparation av elektriska ackumulatorer. Beredning och användning av emaljer innehållande bly. Polering med hjälp av blyfilspån eller blyhaltig tennaska. Måleriarbete, innefattande beredning eller behandling av täckande ämnen, kitt eller färgämnen, innehållande blypigment.
Förgiftning genom kvicksilver, kvicksilveramalgamer och kvicksilverföreningar samt direkta följder av sådan förgiftning.	Handhavande av kvicksilvermineral. Tillverkning av kvicksilverföreningar. Tillverkning av mätnings- eller laboratorieapparater. Beredning av råämnen för tillverkning av hattar. Brännförgyllning. Användning av kvicksilverpumpar vid tillverkning av glödlampor. Knallhattstillverkning av knallkvicksilver.
Mjältbrandssmitta.	Arbete, som medför beröring med mjältbrandssmittade djur. Handhavande av kvarlevor av djur, inbegripet hudar, klövar, hovar och horn. Lastning och lossning eller transport av varor.

I anledning av ett frågeformulär, som före konferensens sammanträde utsänts av internationella arbetsbyrån, hade svenska regeringen för sin del påyrkat uppskov med behandling av frågan om yrkessjukdomarna till ett framtida konferenssammanträde.

Vid ovannämnda konferens antogs jämväl en *rekommendation*, angående ersättning för yrkessjukdomar, vari konferensen hemställde, att staterna måtte fastställa ett enkelt förfarande, där sådant icke redan förefunnes, medelst vilket förteckningen över de sjukdomar, som i den nationella lagstiftningen ansåges såsom yrkessjukdomar, kunde revideras.

I fråga om konventionsförslaget anförde *riksförsäkringsanstalten* i till socialstyrelsen avgivet utlåtande:

»Frågan om samhällets skyldighet att sörja för att arbetare, som till följd av arbetets natur eller de förhållanden, varunder det bedrives, ådraga sig vissa sjukdomar, s. k. yrkessjukdomar, i erforderlig mån hållas skadeslösa härför, har i flera länder varit ett av skälen för införande av obligatorisk sjuk- och invaliditetsförsäkring för lönarbetare med skyldighet för arbetsgivaren att lämna särskilda bidrag till sådan försäkring. Även i vissa länder, där obligatorisk sjuk- och invaliditetsförsäkring med bidrag till kostnaden av vederbörande arbetsgivare finnes införd, hava emellertid en del särskilda sjukdomar ansetts böra utsöndras från denna försäkring såsom mera påtagligt varande av nyss nämnd beskaffenhet. I

dylika fall har det ansetts riktigt att, när det gällt att inordna dem under de olika grenarna av socialförsäkringen, likställa dem med olycksfall i arbetet. Förutsättningen för åvägabringande av en sådan likställighet, som innebär, att arbetsgivaren såsom vid olycksfall i arbete blir ersättningsskyldig eller i fall av försäkring ensam bär kostnaden för densamma, är alltså, att sjukdomen till sin beskaffenhet är sådan, att den i lika grad som förhållandet är med inträffat olycksfall i arbete, är en följd av arbetet eller de med arbetet förbundna faror.

Vid fastställande av vilka sjukdomar, som i nu nämnd mening skola anses såsom yrkessjukdomar, möta, såsom erfarenheten från olika länder visar, ej obetydliga svårigheter. I det nu föreliggande förslaget till en konvention, avsedd att vinna anslutning från det stora antal olika stater med vitt skilda förhållanden, varom här är fråga, har man ansett sig böra framgå med synnerlig försiktighet, något som inhämtas redan av en jämförelse mellan å ena sidan det nu föreliggande konventionsförslaget och å andra sidan den nationella lagstiftningen i flera av de länder, som godtagit principen om de s. k. yrkessjukdomarnas likställande med olycksfall i arbete (England, Schweiz, Frankrike, Finland, flera amerikanska stater m. fl. länder).

Emellertid har man tillika utgått från, att varje land, som biträder konventionsförslaget, skulle vid sidan därav efter sina nationella förhållanden anpassa och komplettera sin lagstiftning. Detta har kommit till uttryck bland annat i det vid konferensen antagna särskilda förslaget till rekommendation angående ersättning för yrkessjukdomar.

För genomförande härav och för att en lagstiftning av ifrågavarande slag för vårt lands vidkommande skall kunna med hänsyn till sitt ändamål tillfredsställande fylla sin uppgift, erfordras givetvis ett sådant närmare övervägande, som framhölls i svenska regeringens svarsskrivelse till internationella arbetsbyrån den 30 december 1924 i anledning av byråns då föreliggande frågecirkulär bland annat rörande yrkessjukdomars likställande med olycksfall i arbete.

Riksförsäkringsanstalten får vidare i detta sammanhang erinra om, att lagstiftningen på detta område har att beakta även ett flertal andra svårlösta frågor än den ovan nämnda, om vilka sjukdomar, som med hänsyn till förhållanden och behov i vårt land — samt vår lagstiftning i övrigt om sjuk- och olycksfallsförsäkring — företrädesvis böra komma i fråga. Sådana äro bland annat frågorna *om* sättet för fastställande av det erforderliga sammanhanget mellan arbetet eller de förhållanden, varunder det bedrives, och sjukdomens uppkomst samt bevisning och antaganden härutinnan, *om* ansvarsförhållandet mellan olika arbetsgivare och olika försäkringsinrättningar beträffande arbetare, vilkas anställning och sysselsättning växla under tiden för sjukdomens uppkomst och utveckling, *om* arbetsförtjänstens fastställande m. m.

I en del viktiga hänseenden synes alltså, såsom i utlandet skett, innehållet i ifrågavarande lagstiftning böra göras beroende bland annat av försäkringspliktens omfattning, om den skall gälla med eller utan viss karenstid, varunder omedelbar ersättningsplikt skall åligga arbetsgivaren, samt av om blott *en* försäkringsinrättning skall finnas eller om särskilda föreskrifter skola meddelas för fall, när sjukdom drabbar arbetare hos arbetsgivare, som under tiden för sjukdomens uppkomst och utveckling övergår från den ena till den andra försäkringsinrättningen, eller arbetare hos olika arbetsgivare, av vilka under samma tid en har försäkring i den ena och en i en annan försäkringsinrättning.

Enligt riksförsäkringsanstaltens mening bör med frågan om biträdande av ifrågavarande konventionsförslag anstå, till dess närmare utredning vunnits i ovan angivna avseenden.

Med hänsyn till vikten av att frågan om ersättning för yrkessjukdomar snarast löses, tillåter sig riksförsäkringsanstalten emellertid föreslå, att socialstyrelsen ville hemställa om igångsättandet av sådan utredning.»

Försäkringsrådet förklarade, att det syntes erforderligt, att ytterligare utredning verkställdes i frågan, då möjligen särskilt den till förslaget hörande förteckningen behövde givas ett annat innehåll med hänsyn till svenska förhållanden.

Medicinalstyrelsen, som förklarade sig hava uteslutande ur medicinsk synpunkt granskat konventionsförslaget, meddelade, att styrelsen icke hade något att erinra med anledning av detsamma.

Socialstyrelsen anförde i huvudsak följande:

»Enligt styrelsens mening lär det icke kunna förnekas, att yrkessjukdomarna i fråga om arbetsgivarnas ersättningsskyldighet principiellt taget äro att jämställa med olycksfallen i arbete. I avseende å orsakssammanhang med arbetet framträda emellertid nämnda sjukdomar väsentligen olika vid olycksfallen, och synes i betraktande därav ersättningsskyldigheten för dem icke lämpligen kunna ordnas i samband med den för olycksfallen utan kräva särskild reglering — en åtgärd som med hänsyn till ämnets i flera avseenden ömtåliga och svårbehandlade beskaffenhet måste förutsätta omsorgsfull utredning. Även med begränsning av den nya ersättningsskyldigheten till de i konventionsförslaget upptagna sjukdomarna torde nu berörda krav icke kunna eftersättas. Från Sveriges sida påyrkades också under förberedelserna för konventionsförslagets utarbetande, att frågans behandling skulle, till möjliggörande av mer ingående prövning, uppskjutas till ett senare konferenssammanträde. — — — Med hänsyn till vad ovan anförts torde det vara tydligt, att förevarande konventionsförslag f. n. icke kan föranleda annan åtgärd, än att frågan om lagstadgad ersättning för yrkessjukdomar upptages till utredning.»

I *proposition (nr 118) till 1926 års riksdag* begärdes riksdagens yttrande angående bl. a. ovannämnda av den internationella arbetsorganisationens konferens antagna förslag till konvention och rekommendation. Departementschefen åberopade härvid sitt yttrande rörande ersättning för yrkessjukdomar vid behandlingen av förslaget till samma riksdag om ny lag om försäkring för olycksfall i arbete (proposition nr 109, sid. 124). Angående konventionsförslaget hade departementschefen anfört, att enligt hans uppfattning starka skäl talade för att yrkessjukdomarna inbegrepes under olycksfallsförsäkringen men att frågan härom med hänsyn till svenska förhållanden icke kunde lösas genom en lagstiftning, som omfattade de sjukdomar, vilka upptagits i den vid konventionsförslaget fogade förteckningen. Tillika hade departementschefen yttrat, att med hänsyn till frågans invecklade beskaffenhet och till stor del outredda skick det icke varit möjligt att medhinna den ytterligare undersökning, som måste föregå utarbetandet av förslag i frågan, men hade departementschefen för avsikt att föranstalta om sådan utredning.

Då departementschefen på anförda skäl icke vore beredd att föreslå sådan ändrad lagstiftning, som utgjorde förutsättning för ratifikation av ifrågavarande konventionsförslag, ansåge sig departementschefen icke för det dåvarande kunna tillstyrka ratificering av förslaget.

Beträffande ovannämnda rekommendation hänvisade departementschefen till vad ämbetsverken uttalat vid behandlingen av konventionsförslaget. Enligt departementschefen borde rekommendationen icke för det dåvarande föranleda någon åtgärd. I rekommendationen upptagna spörsmål borde beaktas vid den tillämnade utredningen rörande frågan om yrkessjukdomar i dess helhet.

Andra särskilda utskottet (utl. nr 5) erinrade om den meningsskiljaktighet, som rådde rörande frågan om till vilket område av socialförsäkringen — sjuk- eller olycksfallsförsäkringen — yrkessjukdomarna rätteligen borde hänföras. Att vid sådant förhållande och utan avvaktande av resultatet av den utredning i frågan, som kunde komma att äga rum, taga bestämd ståndpunkt till de i konventionsförslaget och rekommendationen berörda spörsmål läte sig enligt utskottet tydligen icke göra. Något uttalande i frågan från riksdagens sida syntes utskottet sålunda icke vara erforderligt.

Med avseende å förslaget till konvention angående ersättning för yrkessjukdomar fann riksdagen (skr. nr 350) för sin del, att Sverige icke för det dåvarande borde biträda förslaget. Beträffande rekommendationen i samma ämne hade riksdagen icke något att erinra mot vad departementschefen därutinnan anfört.

Ovanberörda förslag till ny lag om försäkring för olycksfall i arbete, som förelades 1926 års riksdag, innehöll icke några föreskrifter rörande yrkessjukdomar.

Genom beslut den 13 juli 1926 uppdrog Kungl. Maj:t i anledning av Genèvekonferensens ovannämnda konventionsförslag och rekommendation åt socialstyrelsen,

riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen gemensamt att, med beaktande av vad nämnda konventionsförslag och rekommendation innehölle, verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

Allmänna synpunkter på frågan om beredande av ersättning för yrkessjukdomar.

Under nuvarande förhållanden erhåller i vårt land en arbetare, som på grund av yrkessjukdom blivit invalid, ersättning i form av pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring. Beloppen av dessa pensioner äro emellertid, särskilt om rätten till pension inträder vid tidigare ålder, ofta vida anspråkslösare än de belopp, som, i händelse invaliditeten beror av olycksfall i arbete, utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen. Härtill kommer, att invalidpensionerna enligt pensionsförsäkringslagen endast utgå vid höggradig invaliditet och icke, såsom enligt olycksfallslagstiftningen, även vid mindre betydande nedsättning av arbetsförmågan. Vidare är att märka, att ersättning vid dödsfall icke utgår vare sig i form av begravningshjälp eller livränta. Under det stadium av sjukdomen, som föregår inträdande av invaliditet, ävensom vid övergående sjukdom erhålles för närvarande i många fall ersättning endast där arbetaren är medlem i någon av de på frivillighetens väg upprättade sjukkassorna. På grund av begränsning av tiden för sjukhjälps utgående blir emellertid även vid dylik försäkring arbetaren vid längre tids sjukdom utan ersättning, sedan sjukhjälpstiden gått till ända.

Samma skäl, som föranlett samhället att vidtaga särskilda åtgärder i syfte att bereda en genom olycksfall i arbetet skadad arbetare ersättning för honom därigenom tillskyndad ekonomisk förlust, synes emellertid ämbetsverken kunna anföras till stöd för ett liknande ingripande från samhällets sida till förmån för arbetare, som till följd av en av yrkesarbetet föranledd sjukdom förlorat sin arbetsförmåga eller fått densamma nedsatt. Det kan ju icke anses vara annat än rimligt, att exempelvis — i motsats till vad nu är fallet — en arbetare, vars arm blivit lam och oanvändbar till arbete genom i yrkesarbetet ådragen blyförgiftning, erhåller ersättning lika väl som — enligt olycksfallsförsäkringslagen — en arbetare, som får sin arm krossad genom olycksfall i arbetet, tillerkännes ersättning i anledning härav.

Det synes ock vara klart, att den grundsats, på vilken den sociala olycksfallslagstiftningen vilar, nämligen att det tillkommer en yrkesverksamhet att bära alla de kostnader, som dess utövande medför, även måste gälla beträffande de av yrkesarbetet uteslutande eller till övervägande del framkallade sjukdomarna. I den mån ersättning finnes böra utgå i anledning av sådan sjukdom, bör alltså kostnaden för densamma i sin helhet bäras av arbetsgivaren.

Principiellt sett torde sålunda starka skäl föreligga att i enlighet med ovannämnda konventionsförslag i ersättningshänseende likställa yrkessjukdomarna med olycksfallsskadorna. Härför talar ock en annan omständighet, vilken ämbetsverken här tillåta sig något närmare beröra.

I åtskilliga fall betraktas redan nu kroppsskador, som stå på gränsen mellan olycksfallsskador och påföljder av sjukdom, såsom olycksfallsskador. Med avseende därå må i första hand nämnas de vanliga s. k. blodförgiftningarna, som uppkomma i nära anslutning till ett verkligt olycksfall och som förutsätta något yttre våld, såsom att ett föremål genomträngt huden eller en befintlig sårskorpa och därigenom möjliggjort inträngandet i blodet av de bakterier, som förorsakat förgiftningen. Den härigenom uppkomna skadan torde i allmänhet i den sociala olycksfallsförsäkringen betraktas såsom olycksfallsskada. Riksförsäkringsanstalten har också ansett dylika förgiftningar vara att hänföra till olycksfall, åtminstone under förutsättning att det yttre våld, som för infektionen måste förutsättas, kunnat antagas hava uppkommit under arbetet och hava härflutit från detsamma, även om den skadade icke iakttagit, när detta våld ägt rum; detta presumeras då hava skett under arbetet. Likaledes har riksförsäkringsanstalten plägat ersätta följderna av en infek-

tion, som först efter någon tid inträtt i en genom olycksfall i arbete uppkommen yttre skada, såsom t. ex. då ros uppstått i ett sår.

I praxis har emellertid den nämnda förutsättningen för att olycksfallsskada skall anses föreligga — att, om ett sår infekteras under arbetet, det skall kunna göras sannolikt, att även såret eller läsionen uppkommit under arbetet — ej alltid kunnat upprätthållas. Riksförsäkringsanstalten har sålunda i anslutning till dansk och även i vissa andra länder tillämpad praxis, ansett olycksfall i arbete föreligga och tillerkänt ersättning, då under arbete smitta införts hos den arbetande av sådant slag, att enligt den medicinska sakkunskapens utslag smittoämnet enligt sin natur ej kan införas i och bli skadligt för människokroppen annorledes än genom befintligt sår eller läsion, och det utan att närmare utredning kunnat förebringas om sårets uppkomst i eller utom arbetet. I enlighet härmed har olycksfall ansetts vara för handen i vissa inträffade fall, där under arbete överförts smitta av mjältbrand och kokoppor. Denna lagtillämpning har även vunnit godkännande av försäkringsrådet.

Svårigheten att i praxis särskilja begreppet yrkessjukdom från olycksfall gör sig även gällande överhuvud i alla sådana fall, där fråga är om sjukdomar eller åkommor, som enligt sin natur kunna uppstå än mer plötsligt och oförutsett, än under loppet av viss längre tidsperiod. I hithörande fall, t. ex. i fråga om vissa gasförgiftningar eller inverkan av komprimerad luft och dylikt, vissa neuroser, vissa skador i muskler och senor, där överansträngning kan vara för handen, vissa kyl- och värmeskador m. m., måste efter omständigheterna i det särskilda fallet avgöras, om olycksfall eller (yrkes-)sjukdom skall anses vara för handen. Ju kortare den tid visar sig vara, varunder den skadliga inverkan gjort sig gällande eller verkat, och ju mer de oförutsedda och onormala momenten framträda, desto mer närmar man sig här olycksfallsbegreppet och de ifrågavarande fallens inordnande under detsamma. Typiskt framträda dessa förhållanden i fråga om sådana tryckskador, av vilka följa arbetsträlar, sprickor, blåsor eller dylikt.

Om sålunda ur anförda synpunkter starka skäl föreligga att i ersättningshänseende med olycksfallsskador likställa av yrkesarbete föranledda sjukdomar, möter det å andra sidan stora svårigheter att bestämma vilka sjukdomar, som härvid böra komma i betraktande. Med avseende härå må följande anföras.

Vid olycksfall är det i regel icke förenat med svårighet att konstatera, huruvida samband mellan arbetet och olycksfallet föreligger. Helt annat är förhållandet beträffande yrkessjukdomar. Att diagnosticera dessa och ställa dem i samband med arbetet inom visst yrke ställer sig ofta mycket vanskligt. Beträffande de vanligaste av dem måste man erinra sig, att antalet av de sjukdomstecken, som över huvud taget kunna möta vid en förgiftning, givetvis är begränsat, medan antalet av de ämnen, som kunna framkalla en förgiftning av den mänskliga organismen, är så gott som oändligt. För den kliniska iakttagelsen är det ock sedan länge välbekant, att det för det stora flertalet slag av förgiftningar ej gives några fullt artkarakteristiska sjukdomstecken, som endast förekomma vid denna förgiftning och ej vid någon annan. Om man kan tala om en viss karakteristisk sjukdomsbild för ett visst slag av förgiftning, vilket man till en viss grad kan göra — men väl att märka endast till en viss grad och endast för vissa slag av förgiftningar — så är detta så att förstå, att det vid denna förgiftning förekommer en viss kombination av de olika sjukdomstecknen, vilka tillsammantagna kunna giva en till en viss grad karakteristisk sjukdomsbild, men dock ej en klart patognomonisk (d. v. s. en sådan, rörande vilken det bestämt kan uttalas, att den endast tillkommer denna förgiftning och ej någon annan sjukdomsform).

Vad nu sagts gäller det stora flertalet av förgiftningsbilder. Undantag bilda dock framför allt förgiftningarna med de oorganiska ämnena, särskilt med metaller. Kontrasten mellan dem och de organiska ämnena gör sig gällande redan genom det förhållandet, att antalet av metaller torde få anses en gång för alla begränsat, men antalet organiska ämnen praktiskt taget obegränsat.

På grund av bl. a. här antydda svårigheter med diagnosticeringen av yrkessjukdomarna är det givetvis av största betydelse, att den ifrågasatta likställigheten med olycksfallsskadorna inskränkes till sådana sjukdomar, där diagnosticeringen och klarläggandet av samband mellan arbete och sjukdom icke erbjuder alltför stora svårigheter.

Liksom man överallt i utlandet begränsat ersättningsrätten till vissa i särskilda förteckningar angivna yrkessjukdomar, torde därför en liknande begränsning böra iakttagas även för vårt lands vidkommande.

Beträffande frågan om vilka yrkessjukdomar, som härvid böra komma i betraktande, saknas hos oss statistiskt material för bedömande av denna fråga. Vid sådant förhållande kunde ifrågasättas, om icke lämpligen åtgärder för dylikt materials insamlande under några år borde vidtagas, innan lagstiftningen griper sig an med yrkessjukdomarna. Ämbetsverken hava emellertid sökt bilda sig en uppfattning om till vilka yrkessjukdomar lagstiftningen redan nu skulle kunna utsträckas, utan att därav alltför vittgående konsekvenser skulle uppstå.

För sådant ändamål har socialstyrelsen berett yrkesinspektörerna tillfälle att uttala sig i frågan. Samtliga yrkesinspektörer hava vid sammanträde inom styrelsen enat sig om att föreslå följande riktlinjer för ordnandet av frågan om ersättning för yrkessjukdomar.

Vissa yrkessjukdomar borde i ersättningshänseende likställas med olycksfall. En stark begränsning i fråga om de sjukdomar, som skulle medföra rätt till ersättning, borde att börja med tillämpas och en utökning vidtagas först i mån av vunnen erfarenhet. Vägledande vid avgörandet, huruvida viss yrkessjukdom skulle omfattas av försäkringen eller ej, borde vara 1) om sjukdomens härledande från yrkesarbetet otvetydigt låter sig fastställas, 2) om den i regel utövar en väsentlig inverkan på den sjukes förvärvsförmåga samt 3) om sjukdomen mera allmänt eller konstant uppträder inom visst eller vissa yrken.

Vid bestämmandet av vad som för vårt land borde räknas till yrkessjukdom ansågo sig yrkesinspektörerna icke kunna lägga enbart det i Genève antagna förslaget till konvention till grund, bl. a. därför att detta förslag syntes alltför snävt begränsat. Det syntes riktigare att lägga en något vidare synpunkt på saken och räkna såsom yrkessjukdom

1) sådan sjukdom, som uppstått till följd av hanterande av eller tillverkning av vissa farliga ämnen,

2) sådan sjukdom, som uppstått vid handhavande av vissa smittoförande föremål eller som hade sin grund i arbetets natur eller de särskilda förhållanden, under vilka detsamma bedreves.

Beträffande förteckningen å ämnen, arbetsprocedurer eller arbetsförhållanden borde denna fördelas i grupper, allt efter den ordning i vilken yrkessjukdomar borde ifrågakomma till att i ersättningsavseende likställas med olycksfall.

Yrkesinspektörerna hava, under hänsynstagande särskilt till Genèvekonventionen och den finska förteckningen, upprättat följande förslag till förteckning:

Avd. A. Yrkessjukdomar, orsakade av arbete med giftigt eller frätande ämne.

Grupp I
a. Arsenikföreningar.
b. Bly.
c. Cyan och cyanföreningar.
d. Fluorvätesyra.
e. Fosfor, fosforväte och fosforföreningar.
f. Hexanitrodifenylamin.
g. Koloxid.
h. Kolsvavla och svavelväte.
i. Kvicksilver.

Grupp II
a. Klor, hyperklorit och klorkalk.
b. Metylalkohol.
c. Natrium- och kaliumhydrat.
d. Nitrösa gaser.
e. Salpetersyra.
f. Saltsyra.
g. Svavelsyra och svavelsyrlighet.

Grupp III
a. Ammoniak.
b. Bensol.
c. Osläckt kalk.
d. Terpentin.

Avd. B. Yrkessjukdomar, orsakade av arbetsförhållanden eller arbete med smittoförande föremål.

Grupp I a. Sjukdom, uppkommen genom vistelse i komprimerad luft.
b. Mjältbrand, som uppkommit genom smittas överföring från i arbetet hanterat föremål.
c. Ögonsjukdom, uppkommen genom strålande värme eller ljus.

Grupp II a. Sjukdom, uppkommen genom inverkan av röntgenstrålar eller liknande strålande energi.
b. Nervsjukdomar med krampartade yttringar orsakade av skakande maskiner o. d.

Följande motivering till förslaget har lämnats av yrkesinspektörerna.

Grupp I.

a. *Arsenikföreningar.* Allmänt förekommande i mindre mängder samt i större mängder i en del fabrikationer, t. ex. vid tillverkning av vitt glas.
b. *Bly.* Torde otvivelaktigt böra medtagas.
c. *Cyan och cyanföreningar.* Verkningarna härav äro visserligen i de flesta fall att anse såsom olycksfall, men då även följdsjukdomar anses kunna uppstå, hava dessa ämnen medtagits.
d. *Fluorvätesyra.* Tveksamt huruvida detta ämne bör upptagas då dess verkningar i regel torde anses som olycksfall. På grund av upplysningar från riksförsäkringsanstalten »att gränsfall ofta förekomma», har det emellertid synts säkrast att medtaga detsamma.
e. *Fosfor, fosforväte och fosforföreningar.* Samma motivering som för kvicksilver m. m.
f. *Hexanitrodifenylamin.* Har medtagits i stället för det i finska listan uppförda nitroglycerinet. Hexanitrodifenylaminen ger påvisbara bestående eksemskador och användes inom vissa fabrikationer inom vårt land.
g. *Koloxid.* Förekommer i ökad utsträckning i samband med användning av motorfordon. I övrigt samma motivering som beträffande ammoniak.
h. *Kolsvavla och svavelväte.* Giva liksom kolsyra anledning till hastigt inträffande dödsfall, vilka räknas som olycksfall, men dessutom till akuta och kroniska yrkessjukdomar.
i. *Kvicksilver, kvicksilverföreningar och amalgamer.* Förekomma visserligen i ringa utsträckning, men förgiftning genom kvicksilver är så svårartad, att dessa ämnen ansetts böra upptagas.

Grupp II.

a. *Klor, hyperklorit och klorkalk.* Hava medtagits på grund av deras omfattande användning inom industri och hantverk, se i övrigt ammoniak.
b. *Metylalkohol.* De upprepade fallen av träsprit förgiftning motivera detta ämnes medtagande.
c. *Natrium och kaliumhydrat.* Förekomma allmänt inom industrien. Utom till frätskador giva de upphov till eksem vid vissa yrkesarbeten.
d. *Nitrösa gaser,* e. *Salpetersyra,* f. *Saltsyra,* g. *Svavelsyra och svavelsyrlighet.* Kunna under vissa förhållanden förorsaka olycksfall, men anses även kunna giva anledning till yrkessjukdom.

Grupp III.

a. *Ammoniak.* Förekommer tämligen ofta vid olika fabrikationer, mest i kylanläggningar. I stora doser verkar detta ämne omedelbart dödande (olycksfall), men då även kroniska följdsjukdomar förekomma, t. o. m. med dödlig utgång, har man ansett, att ämnet bör medtagas.
b. *Bensol.* Användes ej i så stor utsträckning som bensin, men de av bensol förorsakade yrkessjukdomarna äro värda mer uppmärksamhet. Vad derivaten beträffar, har det ansetts, att det skulle föra för långt att nu medtaga dem.
c. *Osläckt kalk.* Har trots dess utsträckta användning ej medtagits i det första förslaget[1] då dess verkningar ansetts i regel vara olycksfallen synnerligen närstående.
d. *Terpentin.* Samma motivering som i fråga om bensol.

[1] Före här återgivna förslag hade av yrkesinspektörerna ett delvis annat förslag avgivits.

Följande ämnen i finska listan hava av nedanstående skäl ej medtagits.

Amylalkohol. I vårt land användes detta ämne i relativt liten omfattning. Något särskilt fall av yrkessjukdom ligger ej inom yrkesinspektörernas erfarenhet.

Anilinfärger. De förr inom färgerier använda giftiga anilinfärgerna hava alltmer ersatts med mindre farliga eller ofarliga anilinfärger, varför denna grupp ej ansetts böra medtagas.

Antimonföreningar. Förekomma i ringa omfattning inom industrien. I legering förekommer antimon mest tillsammans med bly och kommer på grund härav med i förteckningen.

Bensin. Förekommer visserligen i stor utsträckning, men i allmänhet torde sådana anordningar vara vidtagna, att någon fara för yrkessjukdom ej föreligger.

Fenol. Torde huvudsakligast framkalla sådana frätskador som i regel behandlas som olycksfall.

Formaldehyd. Undersökningar hava gjorts, vilka visat att ämnet ej förorsakar direkt påvisbara yrkessjukdomar, varför man ansett, att det ej bör medtagas.

Kolsyra. Har ej medtagits såsom särskilt orsaksämne, då förgiftningsfall med dödlig utgång alltid räknas såsom olycksfall.

Nitroglycerin. Arbetare bliva visserligen de första dagarna illamående vid hanterande av detta ämne, men bliva snart immuna för dess skadliga verkningar, varför man ej anser yrkessjukdom uppkomma genom hantering av nitroglycerin. I dess ställe har under grupp I upptagits hexanitrodifenylamin.

Petroleum. Samma motivering som under amylalkohol.

Pikrinsyra, pyridin. Användas i så ringa utsträckning, att de ej ansetts behöva medtagas.

Stenkols- och trätjära. Samma motivering som beträffande bensin.

Då såsom ovan nämnts statistiskt material saknas i vårt land för bedömande av frågan om vilka yrkessjukdomar som i första hand böra medföra rätt till ersättning, torde här böra meddelas några uppgifter rörande förekomsten av vissa yrkessjukdomar i en del andra länder.

Från *Tyskland* föreligga siffror från året $^{1}/_{7}$ 1925—$^{30}/_{6}$ 1926, det första år, under vilket ersättning på grund av yrkessjukdom utgivits.

Under nämnda tid anmäldes 3 847 fall såsom yrkessjukdomar, av vilka 3 310 befunnos vara verkliga yrkessjukdomar. De godkända anmälningarna och de fall, som föranlett ersättning, fördela sig på följande sätt på de särskilda, i förordningen upptagna yrkessjukdomarna.

Yrkessjukdomar	Antal godkända anmälningar	I procent av samtliga inkomna anmälningar	Fall, vilka föranlett ersättning		
			Antal	i procent av samtliga ersatta fall	i procent av samtliga anmälda godkända fall av sjukdomen
Bly eller blyföreningar	2 781	72·29	149	90·80	5·86
Fosfor	4	0·10	1	0·61	25·00
Kvicksilver eller kvicksilverföreningar	55	1·48	2	1·21	3·64
Arsenik eller arsenikföreningar	27	0·70	—	—	—
Bensol eller homologa föreningar av bensol, jämte nitro- och amidoföreningar	145	3·77	1	0·61	0·69
Kolsvavla	111	2·88	5	3·03	4·50
Hudkräfta m. m.	59	1·53	—	—	—
Grå starr	101	2·63	2	1·21	1·98
Röntgenstrålar m. m.	21	0·55	5	3·03	23·81
Masksjukdom hos gruvarbetare	—	—	—	—	—
Schneeberger-lungsjukdomen	6	0·16	—	—	—

Blysjukdomarna intaga sålunda den ojämförligt viktigaste platsen bland de yrkessjukdomar, som upptagits i förordningen. De utgöra 72·29 % av samtliga anmälda fall och 90·30 % av de fall, vilka medfört ersättning. 552 anmälningar rörande blysjukdomar (däribland 356 från läkare) innehöllo överhuvud taget intet närmare angivande av sjukdomens art.

På samma sätt som blysjukdomarna utgöra den ojämförligt största delen av samtliga anmälda och ersättningsberättigade fall, dominera bland blysjukdomar sådana, som drabba matsmältningsorganen, samt blyanemien. 54 % av anmälningarna och 61 % av de fall, som medfört ersättning, avsågo sjukdomar i matsmältningsorganen och 13 resp. 17 % blyanemi.

Av de 165 fall av samtliga yrkessjukdomar, som medfört ersättning, ledde 6 fall till döden, 38 fall till fullständig, varaktig eller övergående arbetsoförmåga och 121 fall till partiell oförmåga till arbete.

Av de 6 dödsfallen berodde 5 på blysjukdomar och 1 på sjukdom till följd av fosfor.

Fullständig arbetsoförmåga berodde

i 31	fall	= 81·58 %	på	sjukdomar på grund av bly etc.
» 1	»	= 2·63 %	»	» » » » kvicksilver etc.
» 1	»	= 2·63 %	»	» » » » kolsvavla.
» 1	»	= 2·63 %	»	grå starr.
» 4	»	= 10·53 %	»	sjukdomar till följd av röntgenstrålar etc.

Partiell arbetsoförmåga berodde

i 113	fall	= 93·38 %	på	sjukdomar på grund av bly etc.
» 1	»	= 0·83 %	»	» » » » kvicksilver etc.
» 1	»	= 0·83 %	»	» » » » bensol etc.
» 4	»	= 3·30 %	»	» » » » kolsvavla.
» 1	»	= 0·83 %	»	grå starr.
» 1	»	= 0·83 %	»	sjukdomar på grund av röntgenstrålar etc.

Antalet anmälda fall av yrkessjukdomar i *Frankrike* uppgick under år 1926 till 1 513, av vilka 1 505 härledde sig från blyförgiftning och 8 från kvicksilverförgiftning.

Av blyförgiftningsfallen inträffade 632 i emaljerverk, 385 i ackumulatorfabriker, 104 i fabriker för tillverkning av blyvitt och blymönja, 187 i bly- och andra metallgjuterier samt blyvallsverk och 38 vid målning å fartyg, vagoner och annan rullande materiel, å metaller m. m.

Kolik, antingen ensam eller tillsamman med andra symtom, indicerande blyförgiftning, uppträdde i 1 186 fall och förlamning i 10 fall.

Enligt anmälningshandlingarna antogs att följderna av yrkessjukdomarna skulle gestalta sig på följande sätt:

	Antal fall
Intet avbrott i arbetet	4
Arbetsoförmåga under mindre än 8 dagar	15
» » 8 à 15 dagar	990
» » 16 à 30 dagar	124
» » en månad	11

En anmälan angav bestående arbetsoförmåga. Två anmälningar angåvo bestående nedsättning i arbetsförmågan. Ett fall ansågs möjligen komma att medföra bestående förlust av arbetsförmågan. Tre fall medförde döden. 354 anmälningar saknade uppgifter rörande den tid, som arbetsoförmåga sannolikt skulle föreligga.

Av de 1 505 fallen drabbade 1 382 män och 123 kvinnor.

De 8 fallen av kvicksilverförgiftning inträffade vid borttagande av hår å hudar (3 fall), i termometerfabriker (3 fall), i hattfabrik (1 fall) samt i fotokemisk verksamhet (1 fall). Förgiftningarna drabbade 7 män och 1 kvinna. Enligt anmälningarna uppgick tiden för arbetsoförmågan i ett fall till mindre än 15 dagar och i fyra fall till 15 à 30 dagar. Av övriga fall angav ett bestående nedsättning av arbetsförmågan, ett annat sannolikt bestående arbetsoförmåga och ett tredje saknade uppgift om arbetsoförmågans varaktighet.

Alltsedan lagstiftningen angående rätt till ersättning på grund av yrkessjukdomar trätt i kraft har ett ständigt stegrat antal fall av yrkessjukdomar anmälts, vilket tillskrives den omständigheten, att lagens föreskrifter bliva mer och mer kända.

Från *schweiziska* olycksfallsförsäkringsanstalten har riksförsäkringsanstalten mottagit nedanstående statistik över yrkesförgiftningar (såväl akuta som kroniska fall) under år 1920.

Ämne	Antal fall	Ämne	Antal fall	Ämne	Antal fall
Ammoniak	2	Koloxid	43	Salpeter-svavelsyra	1
Anilin	12	Morfin	—	Saltsyra	6
Arsenik	1	Naftalin	1	Salt-svavelsyra	1
Bensin	4	Nitrösa gaser	24	Svavelsyra	17
Bensol	3	Nitrobensol	14	Svavelväte	3
Blåsyra	—	Nitroklorbensol	6	Tjärångor	—
Bly	34	Nitrotoluol	2	Terpentin	1
Carborundum	1	Paratoluidin	1	Trikloretylen	—
Kinin	1	Paratoluolsulfoklorid	1	Tennklorid	1
Klor	11	Fenol	—	Tennångor	4
Kloretyl	—	Fenylhydrasin	2	Acide cinnamique	—
Klorkalk	7	Fosgen	1	Diverse[1]	9
Klormetyl	—	Fosforklorid	5		Summa 241
Dimetylsulfat	3	Kvicksilver	10		
Durolin (kromfören.)	2	Salpetersyra	7		

En jämförelse mellan ovan meddelade siffror från utlandet och yrkesinspektörernas förslag giver vid handen, att i detta upptagits bl. a. de orsaker, som bidragit till uppkomsten av sådana sjukdomar, som enligt de från utlandet här meddelade siffrorna visa den största frekvensen. En del av de för vårt land föreslagna sjukdomsorsakerna återfinnas emellertid icke i den återgivna statistiken.

Då det nu gäller att avgöra vilka ämnen, som till en början böra medtagas för vårt lands vidkommande, skulle det kunna ifrågasättas att — i likhet med vad som skett i Belgien — begränsa sig till dem, som upptagits i ovannämnda konventionsförslag. Härigenom skulle i allt fall de yrkessjukdomar, som statistiskt sett visa den största frekvensen, nämligen sjukdomar genom blyförgiftning, komma att medföra rätt till ersättning. Ehuru av skäl, som i det föregående angivits, en viss varsamhet måste iakttagas i förevarande hänseende, hava ämbetsverken emellertid på grundval av den i ärendet verkställda utredningen funnit sig böra tillstyrka, att även yrkessjukdomar, orsakade av vissa andra än i nämnda konventionsförslag upptagna ämnen, i ersättningshänseende likställas med olycksfallsskador. Sålunda föreslå ämbetsverken, att den ifrågasatta lagstiftningen till en början erhåller tillämpning beträffande sjukdomar, orsakade av

arsenik och dess föreningar,
bly samt dess legeringar och föreningar,
kvicksilver samt dess amalgamer och föreningar,
fosfor och dess föreningar,
bensin, bensol och stenkolstjära,
strålande värme och ljus,
röntgenstrålar och radium,
mjältbrandssmitta.

En jämförelse med de av yrkesinspektörerna under avd. A och B, Grupp I, angivna sjukdomarna visar, att enligt ämbetsverkens förslag vissa av yrkesinspektö-

[1] Fall, i vilka giftämnet icke kunde fastställas.

rerna upptagna sjukdomsorsaker skulle uteslutas, men däremot ett par andra tilläggas.

De sjukdomsorsaker, som skulle *uteslutas,* och skälen till deras utelämnande äro följande:

1. *Cyan och cyanföreningar.* Cyanförgiftningar till följd av yrkesarbete äro sällsynta. När de inträffa, torde de i regel betraktas såsom olycksfall i arbete. Kronisk cyanförgiftning har ej med säkerhet hittills blivit konstaterad.
2. *Hexanitrodifenylamin.* Dess användning i vårt land är begränsad till en enda fabrik för explosiva varor.
3. *Koloxid.* De förgiftningar, som förekomma, äro i regel akuta och torde ersättas såsom olycksfall. Yttringarna av kronisk förgiftning visa så allmänna sjukdomssymtomer, att desammas beroende av koloxidförgiftning knappast kan med någon större grad av säkerhet konstateras.
4. *Kolsvavla och svavelväte.* Kolsvavlas användning inom gummiindustrien har mer och mer inskränkts. För närvarande använder veterligen endast en fabrik i vårt land detsamma såsom lösningsmedel. Vätesvavla framkallar som regel akuta sjukdomsfall, vilka torde ersättas såsom olycksfall.
5. *Fluorvätesyra.* Verkningarna härav hava i regel olycksfalls natur.
6. *Vistelse i komprimerad luft.* De akuta fallen torde ersättas såsom olycksfall. De kroniska yttringarna förete så allmänna symtom, att deras härledande ur arbetet stöter på synnerligen stora svårigheter.

De sjukdomsorsaker, som skulle *tillkomma* utöver yrkesinspektörernas förslag, och skälen till deras upptagande äro följande:

1. *Bensin, bensol och stenkolstjära.* Dessa ämnen användas i stor utsträckning, särskilt bensin. De förorsaka blodsjukdom, dermatit, hudkräfta och konjunktivit.
2. *Röntgenstrålar, radium.* Dessa ämnens medtagande är av stor betydelse för läkare, sjukhuspersonal m. fl.

Erforderliga lagstiftningsåtgärder.

Om man går in för att i ersättningshänseende likställa vissa yrkessjukdomar med olycksfallsskador, uppstår frågan, huruvida de för ändamålet erforderliga bestämmelserna böra meddelas i olycksfallsförsäkringslagen eller i en särskild lag. Med avseende å denna fråga må framhållas, att olycksfallsförsäkringslagen icke utan vidare kan utsträckas till yrkessjukdomarna. Dessas särskilda karaktär nödvändiggör vissa specialbestämmelser. På grund härav och för åvägabringande av största möjliga överskådlighet i fråga om de bestämmelser, som i ena och andra fallet skola tillämpas, vill det synas ämbetsverken lämpligast att meddela de erforderliga bestämmelserna rörande yrkessjukdomarna i en särskild lag, angivande, å ena sidan, i vad mån olycksfallsförsäkringslagens stadganden skola gälla beträffande yrkessjukdomarna och, å andra sidan, vad med avseende å dessa ytterligare är att iakttaga.

I överensstämmelse med denna uppfattning hava ämbetsverken sammanfört de enligt ämbetsverkens mening erforderliga bestämmelserna i ämnet uti bilagda förslag till lag angående tillämpning av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete å vissa yrkessjukdomar.

Därest den ifrågasatta lagstiftningen anordnas på sätt ämbetsverken sålunda förordat, torde härav betingas vissa ändringar i följdförfattningarna till olycksfallsförsäkringslagen. Med avgivande av förslag härutinnan torde emellertid lämpligen tillsvidare böra anstå.

Förslag till Lag angående tillämpning av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete å vissa yrkessjukdomar.[1]

1 §.

Försäkring jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete skall jämväl avse yrkessjukdomar, som uteslutande eller till övervägande del framkallas genom inverkan av

arsenik och dess föreningar,
bly samt dess legeringar och föreningar,
kvicksilver samt dess amalgamer och föreningar,
fosfor och dess föreningar,
bensin, bensol och stenkolstjära,
strålande värme och ljus,
röntgenstrålar och radium,
mjältbrandssmitta.

I fråga om dylika yrkessjukdomar skola bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, med iakttagande av vad här nedan stadgas, äga motsvarande tillämpning.

Med förutskickande, att ämbetsverken vid utarbetandet av ifrågavarande lagförslag utgått från den ändrade lydelse, olycksfallsförsäkringslagen i vissa delar skulle erhålla vid bifall till Kungl. Maj:ts proposition den 4 januari 1928, nr 5,[2] ha ämbetsverken till motivering av de särskilda bestämmelserna i lagförslaget anfört följande.

De skäl, som i det föregående anförts till stöd för yrkessjukdomars likställande med olycksfallsskador i ersättningshänseende, synas ämbetsverken böra föranleda därtill, att försäkring för olycksfall i arbete även skall omfatta sådana yrkessjukdomar, som anses böra berättiga till ersättning. I enlighet härmed är 1 § i lagförslaget avfattad.

Såsom av redogörelsen för den utländska lagstiftningen i ämnet framgår, är regeln i de länder nämnda redogörelse omfattar den, att i en på administrativ väg utfärdad förteckning angives, vilka yrkessjukdomar som skola berättiga till ersättning. Endast i ett av sagda länder, nämligen Frankrike, fastställes motsvarande förteckning i lag. Den förstnämnda anordningen torde såtillvida vara att föredraga, som den ju medgiver en smidigare anpassning efter förändrade förhållanden. Betydelsen härav är uppenbarligen särskilt stor där — såsom flerstädes i utlandet — förteckningen upptager icke blott de sjukdomsorsaker eller sjukdomsyttringar, som skola vara förhanden för att ersättning skall utgå, utan även de yrken eller hanteringar, i vilka sjukdomarna skola hava ådragits. Ämbetsverken hava haft under övervägande, huruvida det för vårt lands vidkommande borde läggas i Kungl. Maj:ts hand att fastställa den erforderliga förteckningen. Då emellertid angivandet av de yrkessjukdomar, som skola berättiga till ersättning, utgör själva huvudpunkten i den ifrågasatta lagstiftningen, hava ämbetsverken stannat för att i 1 § av lagförslaget uppräkna de sjukdomsorsaker, som — enligt vad i det föregående anförts — i förevarande sammanhang böra komma i betraktande. Till ledning för bedömandet, huruvida i det särskilda fallet en till ersättning berättigande yrkessjukdom föreligger, torde härutöver böra i administrativ väg utfärdas en förteckning, upptagande de sjukdomsformer, som bruka framkallas genom inverkan av de i 1 § omförmälda ämnena, samt de yrken eller hanteringar, där ifrågavarande sjukdomsformer bruka framträda. Föreskrift härom har av ämbetsverken upptagits i 9 § av förslaget. Ett av ämbetsverken uppgjort utkast till dylik förteckning fogas såsom bilaga vid detta utlåtande.

Med hänsyn till den i det föregående berörda svårigheten att diagnosticera yrkessjukdomarna hava ämbetsverken ansett det nödvändigt att, i anslutning till bestämmelserna i den schweiziska sjuk- och olycksfallsförsäkringslagen, begränsa ersättningsrätten till de fall,

[1] För vinnande av större överskådlighet har den föreslagna lagtexten till de olika paragraferna här återgivits omedelbart före den därtill hörande motiveringen.

[2] Denna proposition har numera av riksdagen bifallits (se sid. 676).

där sjukdomen *uteslutande eller till övervägande del* framkallats genom inverkan av här ifrågavarande ämnen.

Uti förevarande paragraf har vidare synts böra meddelas en allmän hänvisning till olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser, som härvid förklaras skola, med iakttagande av vad i de följande paragraferna stadgas, äga motsvarande tillämpning.

2 §.

Vad i lagen om försäkring för olycksfall i arbete sägs angående dagen för olycksfallet skall beträffande yrkessjukdom avse tidpunkten för sjukdomens yppande.

Med hänsyn till de föreskrifter i olycksfallsförsäkringslagen, där det kommer an på tidpunkten för olycksfallet, erfordras en bestämmelse om när en yrkessjukdom skall anses hava ådragits och följaktligen grundlägga ett ersättningsanspråk. Denna bestämmelse har upptagits i 2 §. Beträffande densamma må följande anföras.

Enligt den *engelska* lagstiftningen skall dag, från vilken arbetsoförmågan räknas, i regel vara den, som av intygsgivande läkaren angives, eller, om denne ej är i stånd att lämna intyg därom, den dag, då intyget utfärdats eller den dag, då arbetet avbrutits. Yrkessjukdom anses enligt den *tyska* lagstiftningen hava börjat, antingen då läkarbehandling eller läkemedel först objektivt visa sig erforderliga eller då arbetsoförmåga inträder. Enligt den *finska* lagen anses den tidpunkt, från vilken sjukdomen konstateras hava yppat sig, vara dagen för olycksfallet.

Vad vårt eget land angår, har på ett närbesläktat område tidpunkten för en sjukdoms yppande givits motsvarande betydelse som olycksfallsdagen enligt olycksfallsförsäkringslagen. Detta är nämligen fallet enligt förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Särskilt i betraktande av sistnämnda förhållande hava ämbetsverken funnit sig böra förorda, att — i likhet med vad som tillämpas i Finland — vad i olycksfallsförsäkringslagen sägs angående dagen för olycksfallet skall beträffande yrkessjukdom avse tidpunkten för sjukdomens yppande. I regel torde denna tidpunkt komma att sammanfalla med dagen för läkarens konstaterande av sjukdomen, men fall kunna tänkas, då sjukdomens yppande bevisligen ligger längre tillbaka i tiden.

3 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom skall icke utgå, med mindre arbetaren varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där arbetarna äro utsatta för sådan inverkan som i 1 § omförmäles, inom, såvitt avser yrkessjukdom framkallad genom inverkan av röntgenstrålar eller radium, de närmaste tio åren samt beträffande annan yrkessjukdom de närmaste tolv månaderna före sjukdomens yppande.

På grund av svårigheten att fastställa, huruvida orsakssammanhang föreligger mellan en persons yrkesarbete och en hos honom framträdande sjukdom, hava ämbetsverken ansett nödvändigt att, på sätt ock i vissa utländska lagar skett, såsom villkor för rätt till ersättning i anledning av yrkessjukdom stadga, att vederbörande inom viss ej alltför lång tid före sjukdomens yppande skall hava sysselsatts med arbete i farlig verksamhet.

Beträffande de utländska lagarnas innehåll i sistnämnda hänseende må framhållas, att i *Storbritannien* för rätt till ersättning fordras, att sjukdomen skall vara att tillskriva de arbeten, med vilka arbetaren under de närmaste tolv månaderna före sjukdomens framträdande sysselsatts. I *Frankrike* måste arbetaren bevisa, att han under åtminstone ett år haft regelbunden sysselsättning, som kan komma i fråga såsom orsak till sjukdomen. Arbetsgivarens ersättningsplikt upphör, sedan ett år förflutit efter arbetsanställningens upphörande. I *Ryssland* fordras som regel — förutom att vederbörande under viss minimitid haft sysselsättning, som medgiver antagandet av uppkomst av yrkessjukdom — att en viss maximitidrymd mellan arbetets avslutande och arbetsoförmågans inträde icke överskrides.

Vid övervägande av de olika möjligheter, som härutinnan erbjuda sig, hava ämbetsverken funnit sig böra förorda, att såsom regel för ersättnings erhållande kräves, att arbetaren skall *inom*, d. v. s. under åtminstone någon tid av de närmaste tolv månaderna före sjukdomens yppande hava sysselsatts med sådant yrkesarbete, som kan antagas hava orsakat sjukdomen. Från denna regel måste emellertid undantag göras beträffande yrkessjukdomar, framkallade genom inverkan av röntgenstrålar och radium. Dylika sjukdomar framträda nämligen i allmänhet först sedan flera år förflutit efter det farliga arbetets upphörande. Med hänsyn härtill synes tidsgränsen för denna sjukdomsgrupp böra utsträckas till tio år före sjukdomens yppande.

I överensstämmelse med vad nu anförts har bestämmelsen i 3 § avfattats.

4 §.

Finner försäkringsinrättning erforderligt, att där försäkrad arbetare, till förebyggande av att yrkessjukdom uppstår, återuppstår eller försämras, under någon tid avhåller sig från arbete i verksamhet, som i 3 § sägs, äger försäkringsinrättningen för sådan tid tillerkänna arbetaren en övergångsersättning uppgående till högst hälften av hel sjukpenning.

Om en arbetare befinnes angripen av en yrkesförgiftning, t. ex. blyförgiftning, torde han i regel böra omedelbart avstängas tills vidare från arbete, där det skadliga ämnet användes. Under tid, då hans arbetsförmåga är oförminskad, kan givetvis icke utgivas sjukpenning enligt bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen. Då det emellertid knappast kan ifrågasättas, att arbetaren skall lämnas alldeles utan stöd under den tid, som kan förflyta, innan han får återgå till sitt tidigare arbete eller vinner annan för hans hälsotillstånd passande anställning, synes det vara lämpligt att medgiva vederbörande försäkringsinrättning rätt att bereda arbetaren viss ersättning under övergångstiden. I Tyskland kan försäkringsinrättningen i dylika fall tillerkänna intill hälften av full ersättning, så länge arbetaren underlåter att arbeta i det farliga yrket. Ersättningen synes väl avvägd, särskilt med hänsyn till nödvändigheten av att arbetarens intresse att snarast möjligt övergå till annan sysselsättning stimuleras, så att han icke slår sig till ro med den honom tillerkända ersättningen. Ehuru det med hänsyn till faran för missbruk icke synes kunna ifrågakomma att medgiva arbetaren ovillkorlig rätt till dylik övergångsersättning, torde det böra förutsättas, att försäkringsinrättningarna tillerkänna sådan ersättning, då ett verkligt behov därav föreligger. Liksom i Tyskland bör även i vårt land dylik övergångsersättning kunna tillförsäkras arbetare, då risk föreligger, att yrkessjukdom skall drabba arbetare eller att dylik sjukdom ånyo skall utbryta eller försämras, om han fortsätter att arbeta i det farliga yrket.

Nu anförda synpunkter ligga till grund för bestämmelsen i 4 § av lagförslaget.

I detta sammanhang må erinras om att enligt olycksfallsförsäkringslagen under sjukdomstillstånd utgår antingen hel sjukpenning eller — om ej fullständig arbetsoförmåga föreligger — sjukpenning med lägre belopp. Ämbetsverken hava haft under övervägande, huruvida partiell sjukpenning överhuvud bör komma till användning vid yrkessjukdom. Någon anledning att i detta avseende göra någon skillnad mellan olycksfallsskador och yrkessjukdomar har emellertid ej synts föreligga. Vid eksemer och andra yttre sjukdomar tala alla skäl för att tillgång även till partiell sjukpenning bör finnas. Detsamma gäller i fall, där yrkesarbetet måste avbrytas, t. ex. på grund av förgiftning, men vederbörande kan fortsätta med annat arbete. Oberoende av om en förgiftning ådragits hastigt (olycksfall) eller om den uppkommit under en längre tidrymd (yrkessjukdom), bör sålunda partiell sjukpenning kunna utgå vid partiell arbetsoförmåga.

Ämbetsverken anse sig vidare här böra något vidröra frågan om dubbelersättning vid yrkessjukdomar. Industriarbetarna torde nämligen ofta vara medlemmar i registrerade sjukkassor, på grund varav det med nu rådande förhållanden skulle kunna inträffa, att arbetarna vid yrkessjukdom erhålla ersättning dels enligt olycksfallsförsäkringslagen och dels från statsunderstödd sjukkassa.

Med avseende å denna fråga tillåta sig ämbetsverken till en början erinra om vissa bestämmelser i ämnet i de tyska och schweiziska olycksfallsförsäkringslagarna. Enligt § 189 i *tyska* riksförsäkringsordningen har sjukkassa, om en försäkrad samtidigt erhåller sjukpenning på grund av annan försäkring, att avkorta från kassan utgående sjukpenning med sådant belopp, att den sammanlagda sjukpenningen icke överstiger den försäkrades genomsnittliga arbetsförtjänst. Stadgarna för sjukkassorna kunna emellertid helt eller delvis utesluta föreskriften om avkortning av sjukpenning. Om ersättning för ett och samma olycksfall utgår även från andra försäkringsgivare, får enligt den *schweiziska* förbundslagen angående sjuk- och olycksfallsförsäkring sjukpenning enligt lagen icke överstiga den del av den förlorade arbetsförtjänsten, som icke täckes av andra försäkringsgivare. Lagen tillåter sålunda kompletteringsförsäkring intill beloppet av den förlorade arbetsförtjänsten, men ej överförsäkring. Föreligger sådan, nedsätter olycksfallsförsäkringsanstalten sina egna prestationer så att de från olika håll utgående ersättningarna tillsammans blott täcka den förlorade arbetsförtjänsten.

Redan tidigare har i vårt land frågan om dubbelersättning på grund av olycksfallsförsäkringslagen och försäkring i registrerad sjukkassa uppmärksammats. Särskilt har framhållits det oriktiga i att den skadade erhåller del av till sjukkassorna utgående statsbidrag, då staten genom olycksfallsförsäkringslagstiftningen finge anses hava tillgodosett arbetarens rimliga anspråk på ersättning i anledning av olycksfall. Detta förhållande erhåller givetvis ökad betydelse vid olycksfallsförsäkringslagstiftningens tillämpning även på yrkessjukdomar.

5 §.

Ersättning i anledning av yrkessjukdom utgives av den försäkringsinrättning, där arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är försäkrad jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete; dock att, om arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd hos arbetsgivare med verksamhet, som i 3 § sägs, ersättningen skall utgivas av den försäkringsinrättning, där arbetaren på grund av dylik anställning senast var försäkrad jämlikt berörda lag. Har arbetaren inom i 3 § angiven tid före sjukdomens yppande varit på grund av arbetsanställning i verksamhet, som i nämnda paragraf sägs, jämlikt omförmälda lag försäkrad i mer än en försäkringsinrättning, skall — där ej annan överenskommelse träffats — kostnaden för ersättningen fördelas mellan ifrågavarande försäkringsinrättningar i förhållande till den tid, försäkringen i envar av dem sålunda omfattat.

Med hänsyn därtill, att olycksfallsförsäkringen i vårt land handhaves av, förutom riksförsäkringsanstalten, åtskilliga ömsesidiga försäkringsbolag, är det givetvis erforderligt att meddela bestämmelser angående ersättningens utgivande och kostnadernas fördelning i fall, där arbetaren under den i förevarande avseende relevanta tiden varit försäkrad i olika försäkringsinrättningar.

Härutinnan har det synts ämbetsverken mest ändamålsenligt att såsom regel stadga skyldighet för den försäkringsinrättning, där arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är försäkrad, att *utgiva* ersättningen. Från denna regel har emellertid undantag ansetts böra göras i det fall, att arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd hos arbetsgivare med verksamhet, som medför fara för uppkomst av yrkessjukdom. I sistnämnda fall synes lämpligast ålägga den försäkringsinrättning, där arbetaren på grund av anställning i dylik verksamhet senast varit försäkrad, att utgiva ersättningen.

Vad angår *kostnaderna för ersättningen* torde dessa böra vidkännas av den eller de försäkringsinrättningar, där arbetaren på grund av anställning i farlig verksamhet under den relevanta tiden före sjukdomens yppande varit försäkrad. Ehuru det synes böra förutsättas, att där flera försäkringsinrättningar sålunda skulle hava att deltaga i kostnaderna för ersättningen den närmare fördelningen av kostnaderna på försäkringsinrättningarna bör bero av överenskommelse dem emellan, hava ämbetsverken dock funnit erforderligt att i lagförslaget upptaga en bestämmelse rörande kostnadsfördelningen i fall, då dylik överenskom-

melse ej kan träffas. I sådant avseende föreskrives i 5 § av förslaget, att kostnaderna i dylikt fall skola fördelas mellan försäkringsinrättningarna i förhållande till den del av den relevanta tiden före sjukdomens yppande, arbetaren varit försäkrad i en var av dem.

6 §.

Underrättelse enligt 20 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete skall i fråga om yrkessjukdom lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tidpunkten för sjukdomens yppande är anställd, eller till den, som å hans vägnar förestår arbetet; dock att, om arbetaren före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd hos arbetsgivare med verksamhet, som i 3 § sägs, underrättelsen skall lämnas till den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast var anställd i dylik verksamhet. Rörande mottagen underrättelse skall arbetsgivaren (arbetsföreståndaren) meddela vederbörande skriftligt erkännande.

Den i 21 § i nämnda lag föreskrivna anmälningsskyldigheten skall i fråga om yrkessjukdom fullgöras av arbetsgivare (arbetsföreståndare), som nu sagts.

Enligt 20 § i olycksfallsförsäkringslagen skall, då arbetare skadas till följd av olycksfall i arbetet, arbetsgivaren eller den, som å hans vägnar förestår arbetet, ofördröjligen härom underrättas. Om den skadade försummar att lämna underrättelse om olycksfall, må enligt 25 § i lagen ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas. Nedsättning må dock ej ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

Där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt 6 eller 7 § föranleder ersättning, åligger det enligt 21 § arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att, sedan han från den skadade eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet, ofördröjligen därom hos vederbörande försäkringsinrättning göra skriftlig anmälan. Underlåtenhet att avgiva anmälan är belagd med bötesstraff.

Då varje dröjsmål med anmälan av en uppkommen yrkessjukdom uppenbarligen är ägnat att för vederbörande försäkringsinrättning försvåra avgörandet, huruvida sjukdomen är framkallad genom arbetarens yrkesarbete, hava ämbetsverken haft under övervägande, om icke de beträffande olycksfall gällande anmälningsföreskrifterna borde med avseende å yrkessjukdomar undergå vissa skärpningar.

I fråga om de i utlandet härutinnan gällande föreskrifterna må följande här omnämnas.

I *Frankrike* är arbetare, som vill framställa anspråk på ersättning för yrkessjukdom, skyldig att anmäla sjukdomsfallet inom 15 dagar efter arbetets avbrytande. I *England* är läkare, som behandlar vissa yrkessjukdomar, pliktig att vid bötesansvar anmäla sjukdomen. För anmälan utgår viss ersättning. Arbetsgivare är skyldig att ofördröjligen anmäla yrkessjukdom och om anmälan i föreskriven ordning icke avgives, ådömes arbetsgivaren böter. I *Tyskland* är arbetsgivare (eller arbetsledare) skyldig att inom tre dagar efter det han erhållit kännedom om yrkessjukdom anmäla denna till vederbörande försäkringsinrättning. Vid dröjsmål med anmälans avgivande kan riksförsäkringsämbetet ådöma böter. Läkare, som behandlar ersättningsberättigad yrkessjukdom (icke *akuta* förgiftningar), skall ofördröjligen underrätta försäkringsinrättningen om fallet. Även läkarna kunna ådömas bötesstraff.

Enligt den *schweiziska* lagen är arbetare, som drabbas av olycksfall, som förorsakar eller sannolikt kommer att förorsaka sjukdom eller invaliditet, skyldig att utan dröjsmål underrätta arbetsgivaren eller dennes ställföreträdare härom. Om döden inträder, så åvilar denna skyldighet de ersättningsberättigade stärbhusdelägarna solidariskt. Arbetsgivaren eller dennes representant är skyldig utfärda skriftligt bevis att meddelandet mottagits med angivande av datum härför. Arbetsgivaren eller arbetsledaren är skyldig att utan dröjsmål till försäkringsanstalten anmäla olycksfall, som kommer eller sannolikt kommer att hava sjukdom, invaliditet eller död till följd.

Underlåter den skadade eller hans efterlevande utan giltig anledning att fullgöra anmälningsskyldigheten, medför detta skadeersättningens bortfallande under den tid, som förflu-

tit från det anmälan skulle hava gjorts intill dess densamma avlämnas. Fullgör arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren icke sin anmälningsskyldighet, är arbetsgivaren skyldig att till försäkringsanstalten utgiva, vad denna under nyssnämnda mellantid fått utgiva.

Enligt den *finska* lagen skall, om arbetare drabbats av olycksfall, som kan antagas föranleda utgivande av skadestånd, arbetsgivaren eller dennes ställföreträdare genast underrättas, och åligger det denne att på anfordran utfärda bevis om den verkställda anmälningen.

Arbetsgivarens möjlighet att fullgöra anmälningsskyldigheten beror i de flesta fall på om arbetaren vidtager åtgärd för att arbetsgivaren skall erhålla underrättelse om att yrkessjukdom föreligger. Ehuru det med hänsyn härtill starkt kan ifrågasättas, om icke arbetaren, som ju för övrigt närmast har intresse av att fallet bliver föremål för vederbörlig prövning, borde åläggas att inom viss fixerad tid efter sjukdomens yppande underrätta arbetsgivaren (arbetsföreståndaren) härom, hava dock ämbetsverken stannat för att icke för närvarande föreslå någon föreskrift i sådan riktning. Därest erfarenheten emellertid skulle ådagalägga behovet av en skärpning av arbetarens anmälningsplikt med avseende å yrkessjukdomarna, torde denna fråga framdeles böra tagas under förnyad omprövning.

I konsekvens härmed ifrågasätta ämbetsverken nu icke heller någon skärpning med avseende å arbetsgivarens anmälningsplikt.

Med hänsyn till vad ämbetsverken i 5 § föreslagit i fråga om skyldigheten att utgiva ersättning i anledning av yrkessjukdom torde såsom regel den i 20 § av olycksfallsförsäkringslagen föreskrivna underrättelsen böra lämnas till och den i 21 § av samma lag stadgade anmälningsplikten böra fullgöras av den arbetsgivare, hos vilken arbetaren vid tiden för sjukdomens yppande är anställd, eller den, som å hans vägnar förestår arbetet. Om arbetaren emellertid före nämnda tidpunkt upphört att vara anställd hos arbetsgivare med verksamhet, som medför fara för uppkomst av yrkessjukdom, bör underrättelsen lämnas till och anmälningsskyldigheten fullgöras av den arbetsgivare, hos vilken arbetaren senast varit anställd i dylik verksamhet.

Med hänsyn till den i 7 § föreslagna preskriptionsbestämmelsen erfordras vidare föreskrift därom, att arbetsgivaren (arbetsföreståndaren) skall vara skyldig lämna vederbörande skriftligt erkännande angående mottagen underrättelse om yrkessjukdom.

Ämbetsverken hava haft under övervägande, huruvida skyldighet borde stadgas för läkare, som konstaterar under olycksfallsförsäkringslagen hörande yrkessjukdom, att till vederbörande försäkringsinrättning avgiva anmälan om sjukdomen. Ämbetsverken hava härvid kommit till den uppfattningen, att en sådan skyldighet icke för närvarande bör åläggas läkarna. Skulle en dylik åtgärd emellertid framdeles visa sig erforderlig för en rationell tillämpning av denna lagstiftning, torde frågan härom böra prövas på nytt.

7 §.

Rätt till ersättning i anledning av yrkessjukdom är förverkad, därest icke inom ett år från tidpunkten för sjukdomens yppande eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde underrättelse enligt 20 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete lämnats vederbörande arbetsgivare (arbetsföreståndare) eller framställning om ersättning i anledning av sjukdomen gjorts hos riksförsäkringsanstalten om denna jämlikt 5 § första punkten härovan är skyldig utgiva ersättningen samt i annat fall antingen hos den försäkringsinrättning, nämnda skyldighet åligger, eller ock hos riksförsäkringsanstalten.

Uti 7 § hava ämbetsverken, såsom vid behandlingen av 6 § antytts, upptagit en bestämmelse om preskription av ersättningsanspråk i anledning av yrkessjukdom. En dylik bestämmelse, vartill olycksfallsförsäkringslagen saknar motsvarighet, har av ämbetsverken funnits nödvändig med hänsyn därtill, att svårigheten att fastställa sambandet mellan en yrkessjukdom och visst yrkesarbete måste, i högre grad än beträffande olycksfall, befaras komma att ökas, i mån som ersättningsanspråkets prövning fördröjes.

Flera av de utländska lagarna innehålla ock föreskrift i berörda hänseende.

Enligt den *finska* lagen bör, vid äventyr att i annat fall rätten till skadestånd går förlorad, anspråk på skadestånd på grund av olycksfallsförsäkringslagen framställas eller anmälan därom göras inom ett år efter den dag, påföljderna av skadan konstaterats, eller, om den skadade avlidit, inom samma tid från dödsdagen, sagda dagar icke medräknade.

Enligt den *schweiziska* lagen kan försäkringsanstalten vägra utgiva ersättning, om anmälan rörande olycksfall eller dödsfall på grund av försummelse utan giltigt förfall av den skadade eller hans efterlevande icke inom tre månader inkommit till anstalten.

Enligt den *franska* lagen skall talan om ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen framställas inom ett år från olycksfallsdagen. Vid yrkessjukdom börjar preskriptionstiden att löpa från och med den dag då anmälan om yrkessjukdom göres av den sjuke. Denne är skyldig anmäla sjukdomen inom 15 dagar efter det arbetet avbrutits.

Enligt den *tyska* riksförsäkringsordningen skall, om olycksfallsersättningen icke ex officio fastställes, anspråk på ersättning för undvikande av preskription anmälas senast två år efter olycksfallet hos bäraren av försäkringen.

Sedan nämnda tidsfrist gått till ända, kan anspråk på ersättning emellertid göras gällande om

1) en ny följd av olycksfallet, som grundlägger ett ersättningsanspråk, bliver märkbar först senare, eller en inom tidsfristen inträdd följd av olycksfallet först efter fristens utgång blir märkbar i väsentligt högre grad, om också i en så småningom skedd jämn utveckling av det onda,

2) den ersättningsberättigade hindrats att göra anmälan på grund av förhållanden, över vilka han icke kunnat råda.

I dessa fall skall anspråket anmälas inom tre månader sedan den nya följden av olycksfallet eller den väsentliga försämringen däri märktes eller hindret att göra anmälan bortfallit.

Då det gäller att för vårt lands vidkommande bestämma preskriptionstidens längd, kunde det ju ligga ganska nära till hands att i likhet med vad som enligt 1927 års militärersättningsförordning gäller med avseende å ersättning i anledning av sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, föreskriva en preskriptionstid av tre år. Vad yrkessjukdomarna angår, torde denna tid emellertid få anses vara för lång för att man i regel skall kunna med säkerhet räkna på att det skall vara möjligt att framskaffa erforderlig utredning rörande sjukdomens uppkomst och i all synnerhet rörande dess samband med yrkesarbetet. För skador, ådragna under militärtjänstgöring, har man ju vid utredningen av ersättningsärende — även om denna sker ett par år efter militärtjänstgöringens slut — ett väsentligt stöd i de uppgifter, som kunna lämnas från vederbörande regemente i form av utdrag ur sjukrullor, sjukjournaler och förhörsprotokoll. Något liknande material lärer i regel icke stå till förfogande vid bedömande av ett ersättningsanspråk på grund av sjukdom, som uppgivits vara ådragen i arbetet. Ämbetsverken anse, att — i varje fall till en början — en relativt kort preskriptionstid bör stadgas. Skulle det i praktiken visa sig, att den fastställda tiden medför allvarliga olägenheter, är det en lätt sak att förlänga densamma. Att gå den motsatta vägen, att först bestämma en preskriptionstid av flera år och sedan förkorta densamma, torde möta större svårigheter. Det torde även böra erinras, att preskriptionstiden enligt 1909 års militärersättningsförordning utgjorde två år ända tills den efter beslut av 1920 års riksdag förlängdes till tre år.

På grund av det ovan anförda och då preskriptionsbestämmelsen i övrigt synes kunna avfattas i nära överensstämmelse med motsvarande föreskrift i 1927 års militärersättningsförordning, föreslå ämbetsverken att ersättningsrätten skall vara förverkad, därest icke inom ett år från tidpunkten för sjukdomens yppande eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde underrättelse enligt 20 § i olycksfallsförsäkringslagen lämnats vederbörande arbetsgivare eller arbetsföreståndare eller framställning om ersättning i anledning av sjukdomen gjorts hos riksförsäkringsanstalten eller, där ersättningen jämlikt 5 § skall utgivas av ömsesidigt försäkringsbolag, antingen hos detta bolag eller hos riksförsäkringsanstalten.

8 §.

Vad i 33 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete stadgas angående klagan över beslut av riksförsäkringsanstalten eller försäkringsbolag m. m. skall äga tillämpning jämväl beträffande ärende rörande tillämpningen av de i förevarande lag givna bestämmelser; dock att klagan icke må föras över beslut av försäkringsinrättning i fråga, som i 4 § avses.

Med avseende å försäkringsrådets behandling av ärende, varmed försäkringsrådet sålunda har att taga befattning, skall gälla vad i 6 § i lagen om försäkringsrådet stadgas.

Någon anledning att i fråga om rätten till och sättet för klagan över beslut av försäkringsinrättning i ärende avseende tillämpningen av förevarande lag avvika från bestämmelserna i 33 § av olycksfallsförsäkringslagen har icke synts ämbetsverken föreligga, dock har förbud ansetts böra stadgas mot klagan över beslut i fråga, som i 4 § av lagförslaget avses.

Med hänsyn därtill, att ämbetsverken gått in för att meddela de beträffande yrkessjukdomarna erforderliga bestämmelserna i en särskild lag, har det vidare ansetts nödvändigt att här göra en hänvisning till lagen om försäkringsrådet.

9 §.

Till ledning vid bedömandet, huruvida yrkessjukdom, som i 1 § avses, är för handen, utfärdar konungen en förteckning, upptagande *dels* de sjukdomsformer, vilka bruka framkallas genom sådan inverkan, som i nämnda paragraf sägs, *dels ock* de slag av verksamhet, vari dessa sjukdomsformer bruka framträda.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1930, men skall icke äga tillämpning i fråga om yrkessjukdom, som yppats före nämnda dag.

Utkast

till förteckning, upptagande *dels* de sjukdomsformer, som bruka framkallas genom sådan inverkan, som i 1 § i lagen angående tillämpning av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete å vissa yrkessjukdomar sägs, *dels ock* de slag av verksamhet, vari nämnda sjukdomsformer bruka framträda.

Ämnen	Sjukdomsformer	Verksamhet
1. Arsenik och dess föreningar.	Dermatit, gangrän, nefrit, förlamningar, muskelatrofi.	Rostning av arsenikhaltiga malmer (järn, koppar, zink). Arbete i mässingsgjuterier, garverier och glashyttor. Gråbetsning av mässing. Betsning vid galvaniseringsverk.
2. Bly samt dess legeringar och föreningar.	Blykolik, muskel- och ledsmärtor, blyförlamning, »blygikt», nedsättning av synförmågan, hjärt- eller kärlaffektion, blodförändringar, hämatoporfyrinuri, nefrit.	Arbete i blyhyttor och blyverk för gjutning, dragning, pressning och valsning. Tillverkning av blyföremål, blylegeringar, blyackumulatorer samt galoscher. Arbete vid typsättningsmaskiner. Handsättning i tryckerier. Arbete i emaljerverk, porslins- och kakelfabriker samt filhuggerier. Målnings- och lackeringsarbeten vid installationer för gas och vatten. Arbete med installationer och underhåll av blyledningar och blyfoder i den kemiska industrien. Blylödningar, speciellt i svavelsyrefabriker.

Ämnen	Sjukdomsformer	Verksamhet
3. Kvicksilver samt dess amalgamer och föreningar.	Stomatit, enterokolit, dermatit, tremor, förlamning, allmän nedsättning av kraftillståndet, njursjukdom.	Tillverkning av glödlampor och termosflaskor (arbete vid kvicksilvervakuumpump), av kvicksilvertermometrar, barometrar och liknande såvensom av kvicksilverbelagda speglar samt filthattar. Förgyllning, försilvring och förtenning. Betning av utsäde samt av hudar; beredning av skinn och pälsverk. Arbete i fotografiateljéer och i farmaceutiska fabriker. Etsning av metaller. Justering av elektricitetsmätare.
4. Fosfor och dess föreningar.	Skleroser, nekroser, konjunktivit huvudvärk, svindel, ledsmärtor, muskelsvaghet, tremor, kontrakturer, kramp, kräkning, kolik, synrubbningar.	Tillverkning av fosfor, fosforsesquisulfid och andra giftiga fosforföreningar. Framställning av fosforbrons och liknande fabrikat.
5. A. Bensin.	Blodsjukdom, dermatit, hudkräfta, konjunktivit.	Bensindestillation. Tillverkning av färger, fernissor och plymer. Arbete i bilreparationsverkstäder. Kemisk tvätt. Handsktvätt. Gummi- och målningsarbeten. Fettutdragning ur ben och andra ämnen.
5. B. Bensol.	Blodsjukdom, dermatit, hudkräfta, konjunktivit.	Framställning av bensol, dess homologer och deras derivater. Arbete i gummivarufabriker, färgerier, tvättanstalter samt lack- och fernissfabriker.
5. C. Stenkolstjära.	Blodsjukdom, dermatit, hudkräfta, konjunktivit.	Arbete i lysgasverk. Tillverkning av tjärprodukter, takpapp och briketter. Beredning och användning av asfalt. Användning av stenkolstjära såsom bränsle.
6. Strålande värme och ljus.	Ögonskador.	Arbete i glashyttor samt järn-, metall- och emaljerverk (ugnsarbete). Svetsningsarbete (elektrisk ljusbågssvetsning och acetylen-syrgassvetsning).
7. Röntgenstrålar, radium.	Dermatit, röntgenkräfta, blodsjukdom.	Arbete med röntgenapparater och med radium.
8. Mjältbrandssmitta.	Mjältbrand.	Arbete i garverier och slakterier.

Kostnadsfrågan.

Såsom i det föregående meddelats, föreligger intet statistiskt material rörande yrkessjukdomarna i vårt land. På grund härav sakna ämbetsverken varje möjlighet att verkställa beräkning rörande kostnaderna för ersättning för yrkessjukdomar i enlighet med vad ovan föreslagits. Ämbetsverken anse sig dock kunna uttala, att dessa kostnader, jämfört med kostnaderna för olycksfall i arbete, torde komma att röra sig om ett föga betydande belopp.

Av ovan anfört skäl låter det sig icke heller göra att beräkna den ökning i statsverkets kostnader, som vid bifall till förslaget kan komma att uppstå, men torde även denna bliva obetydlig.

Särskilda frågor.

Enligt den vid konferensen i Genève år 1925 antagna rekommendationen angående ersättning för yrkessjukdomar skulle staterna fastställa ett enkelt förfarande, där sådant icke redan förefunnes, medelst vilket förteckningen över de sjukdomar, som i den nationella lagstiftningen ansåges såsom yrkessjukdomar, kunde revideras.

Såsom av det föregående framgår, hava ämbetsverken i görligaste mån sökt tillgodose angivna syfte.

Vissa åtgärder synas emellertid böra vidtagas för att främja en rationell anpassning av ersättningsrätten för yrkessjukdomar efter sig företeende behov. Detta torde icke lämpligen kunna ske på annat sätt, än att statistiskt material för frågans bedömande införskaffas. Det torde här vara av intresse att taga del av de åtgärder i samma syfte, som i form av anmälningsskyldighet införts i Frankrike.

Enligt den *franska* lagstiftningen är varje läkare eller i hälsovård anställd person, som är i tillfälle att konstatera en yrkessjukdom, förpliktad att — i profylaktiskt syfte samt i och för vidare utsträckning av lagens tillämplighetsområde — anmäla alla sjukdomar, som förete symtom å yrkessjukdom och som äro upptagna i en efter hörande av »Commission supérieure des maladies professionelles» genom särskild förordning meddelad förteckning.

Denna anmälan skall genom förmedling av vederbörande arbetsinspektör eller bergsstatstjänsteman tillställas arbetsministern och skall angiva sjukdomens art och den sjukes yrke. Anmälan skall avgivas å brevkort, som i form av ett block kostnadsfritt ställes till vederbörandes förfogande och befordras portofritt.

För vårt lands vidkommande torde det bliva nödvändigt att för en systematisk fullföljd av lagstiftningen rörande rätt till ersättning på grund av yrkessjukdom taga läkarnas medverkan i anspråk på sätt skett på vissa håll i utlandet. För läkarna torde en dylik anmälningsskyldighet icke kunna anses bliva betungande, särskilt om en lämpligt avvägd ersättning utgives för varje i vederbörlig ordning gjord anmälan.

Förutom läkarna torde yrkesinspektörerna böra medverka vid insamlandet av uppgifter. Det kan även ifrågasättas, huruvida icke sjukkassorna borde åläggas skyldighet att till socialstyrelsen anmäla till kassornas kännedom komna yrkessjukdomar.

Ett annat spörsmål torde i detta sammanhang jämväl böra beaktas.

Vid olycksfallsskador utgår ersättning principiellt oberoende av arbetarens allmänna hälsotillstånd före olycksfallet. Någon anledning att tillämpa annan princip, då det gäller yrkessjukdom, finnes icke.

En annan sak är, att arbetare i ur yrkessjukdomssynpunkt särskilt farliga yrken före anställningen underkastas läkarundersökning och efter antagande periodvis undersökas av läkare. Denna anordning bör vara till fördel för såväl arbetsgivaren som arbetaren. Arbetsgivaren har intresse av att hans arbetare äro fria från anlag, som göra dem olämpliga för just det arbete, som förekommer vid hans företag, och för arbetarna måste det ju vara ett önskemål, att deras arbete icke är av sådan art, som för deras kroppskonstitution kan vara särskilt farlig. Obligatorisk undersökning, verkställd av vederbörande fabriksläkare, har på sina håll ansetts lämpligare än en av arbetaren före anställningens början avgiven skriftlig deklaration angående hans dittillsvarande hälsotillstånd.

I ett föredrag vid fjärde internationella kongressen för olycksfallsterapi och yrkessjukdomar i Amsterdam 1925 framhöll professor J. Glaister, Glasgow, hurusom på sina håll för en del yrken undersökning före arbetsanställningen och sedermera periodisk undersökning av arbetarna föreskrivits i lag i profylaktiskt syfte, t. ex. vid blyarbete. Undersökningen av lokomotivförares synförmåga och under-

sökningen, huruvida män, som sökte arbetsanställning, där arbetet försigginge i komprimerad luft, vore lämpade för dylikt arbete, nämndes såsom ytterligare exempel. I blyindustrien vore den periodiska undersökningen ett betydelsefullt profylaktiskt medel, enär den möjliggjorde upptäckande av blysjukdom på ett tidigt stadium. Det syntes Glaister, som om den tid kommit, då arbetsgivarna borde allvarligt överväga frågan om läkarundersökning av arbetssökande för att få utrönt om dessa passade för just hans företag. Tiden hade, enligt Glaister, kommit, då vissa standardfordringar för lämplighet till arbete borde uppställas såsom redan i viss utsträckning skett och alltmer bleve fallet i Förenta staterna.

I den svenska lagen av den 19 februari 1926 angående förbud i vissa fall mot arbetares användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg, finnas vissa bestämmelser rörande läkarundersökning. Då i lagen föreskriven anmälan skett rörande måleriarbetares insjuknande i blyförgiftning eller i sjukdom, som kan misstänkas vara sådan förgiftning, eller då eljest så finnes nödigt, äger yrkesinspektionens chefsmyndighet hos vederbörande länsstyrelse göra framställning om läkarundersökning av alla eller en del av måleriarbetarna å visst arbetsställe eller hos viss arbetsgivare. Har sådan framställning skett, skall i enlighet därmed länsstyrelsen skyndsamt förordna om läkarundersökning. Läkare, som verkställer dylik undersökning, äger därvid ej mindre föreskriva särskilda villkor för att arbetare, vilken drabbats av blyförgiftning, må användas i sådant arbete än även meddela särskilda regler för dylikt arbetes fortsatta bedrivande å arbetsstället. Angående sålunda lämnade föreskrifter skall skriftligt meddelande tillställas arbetsgivaren. Över verkställd undersökning skall läkaren avgiva rapport till yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Enligt ämbetsverkens mening vore det en given fördel, om obligatorisk läkarundersökning ägde rum före anställning i ur yrkessjukdomssynpunkt särskilt farliga yrken och sedermera periodvis. Då denna fråga emellertid torde böra lösas i samband med en revision av lagen om arbetarskydd, hava ämbetsverken funnit sig icke böra i detta sammanhang framlägga förslag till bestämmelser i ämnet.

Reservation.

Vid ärendets handläggning inom socialstyrelsen anmälde socialfullmäktigen Hj. von Sydow, att han icke kunde instämma i det föreliggande utlåtandet, utan för sin del ville avgiva följande särskilda yttrande:

Försäkring för olycksfall i arbete och försäkring för sjukdomsrisk tillhöra på grund av sin natur olika grenar av socialförsäkringen och böra därför handhavas av olika organ och bedömas efter skilda rättsregler. I nu framlagda förslag hemställes, att sådana sjukdomar, vilka föranletts därav, att lönearbetare under sin verksamhet måst handskas med vissa giftiga eller skadliga ämnen, s. k. yrkessjukdomar, skola hänföras till den sociala olycksfallsförsäkringen i stället för till sjukförsäkringen. Detta anser jag för min del vara principiellt oriktigt. Socialförsäkringskommittén har också i sitt år 1919 avgivna förslag till obligatorisk sjukförsäkring hänfört ifrågavarande försäkringsgren till sjukförsäkringen. Oavsett den principiella sidan av saken skulle ett överflyttande av dessa försäkringar till olycksfallsförsäkringen helt visst medföra stora praktiska svårigheter. Jag kan för min del icke förstå, huru det skulle bliva möjligt för de försäkringsinrättningar, som handhava den sociala olycksfallsförsäkringen, att med de statistiska uppgifter, som till äventyrs förefinnas i ärendet, på ett något så när rättvist sätt beräkna premier för den nya risk de sålunda skulle bliva nödgade att ikläda sig. Även i övrigt befinner sig ärendet i ett mycket outrett skick. På grund härav nödgas jag för min del avstyrka bifall till det nu framlagda förslaget.

Arbetsinställelser i Sverige år 1927.

Under år 1927 ha enligt tillgängliga uppgifter i Sverige inträffat 189 arbetsinställelser (strejker och lockouter). Antalet arbetsinställelser av olika karaktär ävensom antalet därav direkt berörda arbetsgivare och arbetare samt antalet genom arbetsinställelserna förlorade arbetsdagar framgår av nedanstående tabell, som även upptager motsvarande uppgifter för åren 1917—1926.

År	Strejker			Lockouter			Arbetsinställelser av bland. karaktär			Hela antalet			
	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	arb.-inst.	arbetsgivare	arbetare	förlorade arbetsdagar (tusental)
1917	458	45 019	1 075	8	1 016	27	9	666	7	**475**	**1 424**	**46 701**	**1 109**
1918	668	50 377	1 078	10	756	18	30	10 090	340	**708**	**2 689**	**61 223**	**1 436**
1919	414	69 980	1 859	10	727	15	16	10 334	422	**440**	**2 363**	**81 041**	**2 296**
1920	455	42 657	1 928	9	37 988	3 225	22	58 394	3 790	**486**	**2 954**	**139 089**	**8 943**
1921	302	44 053	2 336	22	742	83	23	4 917	244	**347**	**2 322**	**49 712**	**2 663**
1922	354	43 547	1 713	11	287	11	27	31 845	951	**392**	**1 260**	**75 679**	**2 675**
1923	192	42 995	1 791	6	21 506	661	8	38 395	4 455	**206**	**799**	**102 896**	**6 907**
1924	238	19 495	884	11	1 545	89	12	2 936	282	**261**	**877**	**23 976**	**1 205**
1925	211	20 438	937	15	117 772	1 295	13	7 568	328	**239**	**1 577**	**145 778**	**2 560**
1926	191	28 046	1 622	4	24 116	62	11	729	27	**206**	**504**	**52 891**	**1 711**
1927	*164*	*7 634*	*350*	*15*	*1 142*	*28*	*10*	*701*	*22*	**189**	**334**	**9 477**	**400**

Arbetsinställelsernas antal år 1927 understeg alltså något 1926 års siffra (206). Antalet av arbetsinställelserna berörda arbetare var under redogörelseåret endast 9 477, gentemot 52 891 år 1926. De under år 1927 genom arbetsinställelser förlorade arbetsdagarnas antal uppgick till omkring 400 000, den lägsta siffra som redovisats sedan år 1915.

Bland de mera omfattande arbetsinställelserna under år 1927 märkas lockouterna inom konfektionsindustrien i Göteborg och Landskrona, strejken vid handelsfirmorna i Stockholm samt några strejker vid sågverk och sulfitfabriker i Norrland.

Arbetsinställelsernas fördelning på olika *näringsgrupper* framgår av följande tabell:

Näringsgrupper	Arbetsinställelser	Arbetsgivare	Arbetare	Förlorade arbetsdagar
Malmbrytning och metallindustri . .	9	19	233	29 240
Jord- och stenindustri	23	25	1 213	43 900
Trävaruindustri och skogshantering .	30	31	1 986	143 900
Pappers- och grafisk industri	10	10	1 209	13 640
Livsmedelsindustri	8	12	88	1 210
Textil- och beklädnadsindustri . . .	10	16	1 113	9 200
Läder-, hår- och gummivaruindustri .	4	4	250	5 000
Kemisk-teknisk industri	3	3	77	2 200
Byggnadsverksamhet	56	103	1 857	91 100
Belysnings- och vattenverk m. m. . .	2	2	232	2 700
Handel och varulager	8	23	529	35 500
Land- och sjötransport	11	58	317	14 010
Jordbruk och fiske	6	6	92	5 400
Annan yrkesrörelse	9	22	281	3 400
Summa	**189**	**334**	**9 477**	**400 400**

Om man för de till industrien hörande näringsgrupperna sammanställer antalet förlorade arbetsdagar med de på dessa områden sysselsatta arbetarnas antal, finner man, att genom arbetsinställelser där förlorats i genomsnitt endast 0·5 arbetsdagar per arbetare under redogörelseåret. Motsvarande årssiffra var för åren 1910—1926 i medeltal 4·3, för år 1920 20·8, för år 1909 (storstrejksåret) 29·3 och för perioden 1903—1908 i medeltal 2·6.

Arbetsinställelsernas och de därav berörda arbetarnas fördelning med hänsyn till konflikternas *resultat* framställes i efterföljande tablå:

Resultat	Arbetsinställelser				Av arbetsinställelser berörda arbetare			
	1917—1926		1927		1917—1926		1927	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Arbetsgivarnas villkor . .	848	22·5	26	13·8	133 028	17·1	1 101	11·6
Arbetarnas fordringar . .	854	22·7	47	24·9	56 206	7·2	1 542	16·3
Kompromiss	1 868	49·7	94	49·7	579 584	74·4	6 371	67·2
Okänt eller oavgjort . .	190	5·1	22	11·6	10 118	1·3	463	4·9
Summa	**3 760**	**100·0**	**189**	**100·0**	**778 936**	**100·0**	**9 477**	**100·0**

Bland arbetsinställelsernas *orsaker* ha efter vanligheten lönefrågorna varit de mest framträdande.

En närmare översikt av konflikternas orsaker och resultat lämnas i följande sammanställning:

Orsaker \ Resultat	Arbetsgivarnas villkor		Kompromiss						Arbetarnas fordringar		Okänt eller oavgjort		Hela antalet	
			I huvudsak ag:s villkor		Lika eftergifter		I huvudsak arb:s fordringar							
	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	arb.-inst.	arb.
Löneförhöjning . .	6	176	9	415	17	1 455	12	792	10	306	7	221	61	3 365
Lönesänkning . .	1	35	6	474	7	232	4	121	6	275	—	—	24	1 137
Andra lönefrågor .	1	3	2	228	11	645	5	323	8	307	2	28	29	1 534
Föreningsrätten .	—	—	—	—	—	—	1	104	1	3	—	—	2	107
Kollektivavtal . .	2	33	1	16	—	—	1	11	8	205	3	33	15	298
Personliga förhållanden	—	—	1	27	—	—	—	—	—	—	—	—	1	27
Arbetstiden . . .	—	—	—	—	—	—	1	22	1	9	1	2	3	33
Arbetares antagande o. avskedande	8	173	2	88	7	515	2	301	5	48	4	78	28	1 203
Arbetets anordning	2	450	1	23	—	—	—	—	1	270	—	—	4	743
Tolkning av avtal	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	1	4
Andra orsaker . .	6	231	—	—	2	429	2	150	6	115	5	101	21	1 026
Summa	26	1 101	22	1 271	44	3 276	28	1 824	47	1 542	22	463	189	9 477

Av de 189 arbetsinställelserna ha enligt föreliggande uppgifter 110 föregåtts av förhandlingar parterna emellan, under det att i 79 fall dylika icke ägt rum. Vid 81 arbetsinställelser ha förhandlingar ägt rum inför *statens medlingsorgan*. Av ifrågavarande konflikter ha 66 fått sin slutliga lösning genom förlikningsmans eller förlikningskommissions medverkan. I ett fall har den tvistefråga, som föranlett arbetsinställelsen, hänskjutits till särskilt tillkallad opartisk person. Övriga konflikter ha i regel bilagts genom underhandling mellan parterna, direkt eller genom delegerade, eventuellt med biträde av representanter för vederbörande organisationer.

Kollektivavtal i Sverige år 1927.

Kollektivavtalens utbredning. Enligt till socialstyrelsen inkomna uppgifter ha år 1927 träffats 607 kollektivavtal, vilka, direkt eller genom vederbörande organisationer, godkänts av 4 355 arbetsgivare och genom vilka 94 176 arbetares arbetsförhållanden kunna anses reglerade.

Nedanstående tabell utvisar antalet och fördelningen på olika näringsgrupper av de kollektivavtal — med därav berörda arbetsgivare och arbetare — som voro upprättade vid föregående års utgång, de som sedermera träffades under 1927 års lopp samt de, som voro gällande vid samma års slut.

Näringsgrupper	Antal den 31 dec. 1926			Antal under år 1927			Antal den 31 dec. 1927		
	gällande kollektivavtal	därav berörda		ingångna kollektivavtal	därav berörda		gällande kollektivavtal	därav berörda	
		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare
Malmbrytning och metallindustri	125	645	84 476	37	140	5 966	146	614	85 326
Jord- och stenindustri	129	333	26 055	27	33	4 688	141	343	26 726
Trävaruindustri och skogshantering	406	741	75 432	111	172	44 987	457	810	88 412
Pappers- och grafisk industri	115	554	41 040	15	20	2 315	118	535	41 323
Livsmedelsindustri	364	1 724	29 965	87	573	5 969	407	1 895	32 168
Textil- och beklädnadsindustri	125	913	41 108	24	38	2 064	134	864	43 760
Läder-, hår- och gummivaruindustri	98	1 250	16 765	20	41	1 220	114	1 261	17 779
Kemisk-teknisk industri	82	90	10 144	9	9	233	83	91	9 862
Byggnadsverksamhet	356	3 198	44 345	67	710	3 655	400	3 576	38 015
Allmänna verk och arbeten m. m.[1]	138	150	16 735	16	16	3 125	156	153	34 225
Handel och varulager	189	773	7 128	96	153	2 709	261	835	7 713
Land- och sjötransport	361	1 970	51 824	68	1 095	12 802	402	2 776	46 891
Jordbruk och fiske	40	715	14 738	3	3	65	41	714	14 694
Annan yrkesrörelse	89	1 244	4 748	27	1 352	4 378	100	2 035	7 731
Summa	**2 617**	**14 300**	**464 503**	**607**	**4 355**	**94 176**	**2 960**	**16 502**	**494 625**

[1] Siffrorna för år 1926 avse kommunala verk och arbeten. De statliga räknades då på byggnadsverksamhet, land- och sjötransport m. fl. grupper.

Av tabellen framgår, att antalet i kraft varande avtal under året ökats inom samtliga näringsgrupper. Antalet berörda arbetare har ökats inom det stora flertalet grupper, och likaså antalet berörda arbetsgivare. Ökningen av antalet berörda arbetare har varit särskilt stor inom gruppen träindustri och skogshantering (huvudsakligen beträffande skogshanteringen). Vad beträffar gruppen allmänna verk och arbeten, vilken å tabellen synes uppvisa en stor ökning, äro siffrorna för åren 1926 och 1927 icke med varandra jämförliga, och detsamma gäller grupperna byggnadsverksamhet och land- och sjötransport, där antalet berörda arbetare skenbart blivit avsevärt mindre (jfr noten).

Antalet under år 1927 ingångna avtal (607) och därav berörda arbetsgivare (4 355) och arbetare (94 176) är, liksom fallet var under det föregående året, relativt litet, beroende på att flertalet utlöpande avtal under redogörelseåret blevo prolongerade utan uppsägning. Mest omfattande ha avtalsuppgörelserna under år 1927 varit inom yrkesgrenarna flottning, skogsavverkning, sjöfart, bagerier och malmgruvor.

Till belysande av kollektivavtalens relativa utbredning inom olika näringsgrupper meddelas nedanstående sammanställning av antalet av kollektivavtal berörda arbetare vid slutet av åren 1926 och 1927 samt antalet inom resp. näringsgrupper sysselsatta arbetare under det senaste år, för vilket dylik statistik föreligger (1926).

Näringsgrupper	Hela antalet sysselsatta arbetare (1926)	Därav berörda av kollektivavtal 31 december 1926		31 december 1927	
		Antal	%	Antal	%
Malmbrytning och metallindustri	125 573	84 476	67·3	85 326	67·9
Jord- och stenindustri	43 452	26 055	60·0	26 726	61·5
Trävaruindustri (utom skogshantering)	64 021	34 909	54·5	36 232	56·6
Pappers- och grafisk industri	52 198	41 040	78·6	41 323	79·2
Livsmedelsindustri	53 780	29 965	55·7	32 168	59·8
Textil- och beklädnadsindustri	60 281	41 108	68·2	43 760	72·6
Läder-, hår- och gummivaruindustri	22 738	16 765	73·7	17 779	78·2
Kemisk-teknisk industri	14 444	10 144	70·2	9 862	68·3

För övriga i tabellen å föregående sida anförda grupper saknar den officiella industristatistiken uppgifter.

Med hänsyn till *giltighetsområde* fördela sig avtalen sålunda:

	Under 1927 ingångna avtal		Vid 1927 års utgång gällande avtal	
	Antal avtal	Antal arbetare	Antal avtal	Antal arbetare
Riksavtal	8	13 519	41	183 115
Distriktsavtal	10	21 908	55	46 953
Ortsavtal	158	16 620	899	76 198
Avtal för enskilda arbetsplatser	431	42 129	1 965	188 359
Summa	**607**	**94 176**	**2 960**	**494 625**

Riksavtal ha under året träffats vid statens vattenfallsverk, vid telegrafverket samt inom sjöfarten.

Liknande sammanställningar, omfattande hela det vid en viss tidpunkt befintliga avtalsbeståndet, ha förut uppgjorts för år 1908 (början av året), vid årsskiftet 1920/21 samt för år 1926. Nedanstående tablå avser en jämförelse beträffande förhållandena vid de olika tidpunkterna.

Årsskifte	Antal av kollektivavtal berörda arbetare	Därav, i %, berörda av			
		riksavtal	distriktsavtal	ortsavtal	avtal för enskilda arbetsplatser
1907/08	255 950	16·1	7·5	32·8	43·6
1920/21	437 587	43 6	7·8	12·1	36·5
1926/27	464 503	38·6	9·4	15·8	36·2
1927/28	494 625	37·0	9·5	15·4	38·1

Riksavtalsprincipens ökade tillämpning sedan 1908 är tydligt skönjbar. På senare år har emellertid riksavtalens relativa utbredning något minskats.

Omkring en femtedel av de år 1927 ingångna avtalen fingo sin *giltighetstid* bestämd till längre tid än ett år, medan giltighetstiden för de övriga icke var mera än ett år. Härtill bör erinras om det stora antal avtal, som prolongerats på ett år. De fleråriga avtalen voro emellertid av relativt stor omfattning; de berörde tillsammans 53 628 arbetare, eller mera än hälften av det arbetarantal, som berördes av samtliga under året ingångna avtal. Tvååriga avtal slötos bl. a. vid åtskilliga flottningsföretag och vid en del bryggerier samt vid statens vattenfallsverk; treåriga vid ett flottningsföretag och vid ett stenhuggeri.

Såsom förut nämnts, blevo under redogörelseåret — eller redan vid årsskiftet — flertalet avtal prolongerade utan uppsägning. *Löneläget* inom de arbetsområden, dessa beröra, har sålunda under år 1927 varit i stort sett detsamma som under år 1926. Men detta har varit fallet även på sådana håll, där avtalen visserligen uppsagts, men därpå förnyats utan någon väsentlig förändring i bestämmelserna rörande arbetslönen. Så har skett bland annat vid malmgruvorna i mellersta Sverige, vid flottningslederna i Värmland och vid bagerierna. Vad beträffar t. ex. de norrländska flottningsarbetena samt skogsavverkningen i Värmland, ävensom för vissa grupper av sjöfolket, ha däremot de nya avtalen inneburit en förhöjning av lönesatserna med några procent.

De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1927.

Inkomster och utgifter under år 1927 för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, vilka uppgingo till ett antal av 36 med 211 997 tillsatta platser under året, framgå av tabellerna å nästföljande sidor.[1]

Statsanslaget till den offentliga arbetsförmedlingen utgår enligt bestämmelserna i k. kungörelserna den 30 juni 1916 (n:r 320) och den 16 maj 1918 (n:r 278) och avser i främsta rummet att täcka anstalternas utgifter för postporto, abonnemang å rikstelefon, telegram och interurbana telefonsamtal samt tryckning av formulär och blanketter. Dessutom kan efter prövning i varje särskilt fall understöd erhållas till bestridande av kostnaderna dels för avlöning av sådan personal, som särskilt anställts för förmedling av arbete inom vissa yrkesspecialiteter, dels ock för de särskilda anordningar, som vidtagits för arbetsförmedling för landsbygdens behov, för samarbetet mellan anstalterna samt för anställande i arbete av värnpliktiga och fast anställt manskap i armén och marinen efter avslutad militärtjänstgöring.

Av tabellen framgår, huru stor del av det varje anstalt tilldelade statsanslaget, som avsetts för dessa senare ändamål. I dessa statsbidragsbelopp ingingo således även de understöd, som från statens sida lämnats för sjömansförmedlingsverksamhetens bedrivande i de kustorter, där särskilda organ för ifrågavarande förmedlingsgren upprättats på socialstyrelsens initiativ i enlighet med den vid andra internationella arbetskonferensen i Genua år 1920 framlagda och av Sverige sedermera ratificerade konventionen angående arbetsförmedling för sjömän.

Samtliga anstalter utom Stockholm och Göteborg åtnjöto anslag från landsting. Dessa anslag härrörde helt från resp. läns landsting utom beträffande anstalten i Kristianstads län, som åtnjöt ett årsanslag från Malmöhus läns landsting å 1 500 kr. för upprätthållande av avdelningskontoren i Åstorp och Tomelilla, vilkas verksamhet i viss mån kommer sistnämnda län till godo. Utöver dessa inkomster tillkommo vid sex anstalter anslag från hushållningssällskap.

Kommunala anslag till arbetsförmedlingsverksamheten anvisades av icke mindre än 161 kommuner. Dessa anslag voro mestadels kontanta, men utgingo stundom i form av upplåtelse av fria lokaler.

Vid angivande av anstalternas utgifter har socialstyrelsen icke medräknat verksamhetsberättelsernas siffror för »balans från föregående år» samt »balans till nästföljande år», vilket förklarar att inkomst- och utgiftssidorna för flertalet anstalter icke sluta på samma belopp.

---

[1] Angående arbetsförmedlingens verksamhetsresultat år 1927 se Soc. Medd. årg. 1928, sid. 89 ff.

Tab. 1. De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster under år 1927.

Arbetsförmedlingen i	Anslag från staten inalles	Anslag från staten därav för interlokal verksamhet m. m.	Anslag från landsting	Anslag från hushållningssällskap	Anslag från kommuner	Övriga inkomster, upplupen ränta, upptagna lån m. m.	Summa inkomster
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	33 811·98	21 500·00	—	—	194 200·00	438·84	**228 450·82**
Stockholms län	9 650·39	6 500·00	45 736·00	—	1 800·00	4 095·00	**61 281·39**
Uppsala stad och län	3 011·57	1 600·00	7 399·14	1 000·00	4 984·09	65·70	**16 460·50**
Södermanlands län	5 418·37	2 592·00	24 067·50	—	2 400·00	24·08	**31 909·95**
Östergötlands län	10 347·73	4 200·00	35 217·20	—	1 500·00	1 502·81	**48 567·74**
Norrköping	5 967·17	4 387·00	2 000·00	—	22 471·82	20·98	**30 459·97**
Jönköpings län	3 532·00	1 000·00	12 000·00	—	3 000·00	106·97	**18 638·97**
Kronobergs län	2 398·00	1 500·00	2 100·00	—	1 300·00	119·84	**5 917·84**
Norra Kalmar län	1 506·80	1 000·00	2000·00	—	1 500·00	16·50	**5 023·30**
Södra Kalmar län	5 376·47	3 909·00	5 425·00	—	1 550·00	1 106·40	**13 457·87**
Gotlands län	1 058·80	513·00	4 411·60	—	900·00	224·60	**6 595·00**
Blekinge län	6 224·60	3 840·50	7 500·00	—	4 450·00	113·52	**18 288·12**
Kristianstads län	5 486·72	1 879·50	18 500·00	—	—	349·29	**24 336·01**
Malmö	16 056·69	9 950·00	4 000·00	—	48 988·45	4 230·60	**73 275·74**
Lund	1 598·54	700·00	1 500·00	—	5 285·25	—	**8 383·79**
Landskrona	2 770·16	1 776·00	1 500·00	—	9 956·56	—	**14 226·72**
Hälsingborg	16 893·15	14 700·00	1 500·00	—	24 430·00	—	**42 823·15**
Ystad	1 163·64	595·00	1 500·00	—	2 500·00	41·48	**5 205·12**
Trälleborg	1 461·59	900·00	1 500·00	—	4 683·58	—	**7 645·17**
Eslöv	1 350·81	800·00	1 500·00	—	4 874·48	—	**7 725·29**
Skurup	649·49	300·00	1 500·00	—	1 045·00	—	**3 194·49**
Vellinge	827·19	320·00	1 500·00	—	1 540·00	—	**3 867·19**
Hallands län	4 282·18	2 495·50	10 471·14	—	1 750·00	238·01	**16 741·33**
Göteb. o. Bohus län	4 776·73	2 290·00	9 100·00	—	1 800·00	147·34	**15 824·07**
Göteborg	30 348·91	24 700·00	—	—	57 923·94	1 843·98	**90 116·83**
Älvsborgs län	3 501·42	1 500·00	11 938·07	—	4 400·00	621·13	**20 460·62**
Skaraborgs län	5 064·39	1 800·00	14 200·00	—	6 650·00	251·41	**26 165·80**
Värmlands län	2 033·38	1 000·00	9 937·68	—	3 000·00	50·51	**15 021·57**
Örebro län	4 178·30	1 800·00	24 424·74	500·00	3 245·00	416·49	**32 764·53**
Västmanlands län	2 891·80	1 500·00	14 000·00	—	5 000·00	59·51	**21 951·31**
Kopparbergs län	2 488·04	800·00	10 000·00	1 000·00	1 150·00	332·19	**14 970·23**
Gävleborgs län	6 138·08	3 963·00	4 957·14	—	11 013·46	91·12	**22 199·80**
Västernorrlands län	6 381·85	4 914·50	1 614·00	500·00	3 500·00	—	**11 995·85**
Jämtlands län	5 131·55	1 000·00	5 100·00	1 500·00	2 325·00	1 768·69	**15 825·24**
Västerbottens län	2 827·59	1 350·00	4 650·00	500·00	2 045·00	196·95	**10 219·54**
Norrbottens län	3 061·16	1 900·00	6 000·00	—	3 200·00	144·74	**12 405·90**
Tillsammans	**219 667·24**	**135 475·00**	**308 749·21**	**5 000·00**	**450 861·63**	**18 618·68**	**1 002 396·76**

Tab. 2. De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas utgifter under år 1927.

Arbetsförmedlingen i	Kostnader för styrelsen och avlöning för personal	Postporto, telegramavgifter, abonnemang å rikstelefon, avgift för telefonsamtal	Tryckning av formulär och blanketter	Tryckning av årsberättelse, skrivmaterial o. dyl.	Lokalhyra, ved och lyse, städning och renhållning av lokal	Annonser, reklamskyltar o. dyl.	Övriga utgifter (däribl. bidrag till arbetares resekostnader)	Summa utgifter
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm	164 111·26	10 044·59	1 704·35	2 168·76	32 869·52	3 135·61	5 536·15	**219 570·24**
Stockholms län . .	36 534·96	2 912·53	525·25	184·11	18 348·45	430·76	851·19	**59 787·25**
Uppsala stad o. län	13 183·53	1 556·40	152·35	281·75	4 285·62	59·18	239·60	**19 758·43**
Södermanlands län	22 917·20	2 804·84	151·00	147·11	3 661·50	336·03	2 965·96	**32 983·64**
Östergötlands län .	32 244·27	4 684·31	1 392·15	892·63	6 425·30	832·05	632·53	**47 103·24**
Norrköping	21 784·16	1 139·48	415·00	388·75	6 793·60	90·70	344·48	**30 956·17**
Jönköpings län . .	12 846·00	2 335·35	243·25	531·65	2 156·48	340·00	164·14	**18 616·87**
Kronobergs län . .	4 089·58	930·67	—	206·05	895·72	260·53	195·56	**6 578·11**
Norra Kalmar län .	3 100·00	465·75	43·00	90·78	662·00	511·82	34·27	**4 907·62**
Södra Kalmar län .	8 935·00	1 239·47	223·00	229·60	1 342·05	152·84	1 160·92	**13 282·88**
Gotlands län . . .	4 040·15	564·95	74·00	30·25	1 621·60	95·10	163·78	**6 589·83**
Blekinge län . . .	12 540·38	2 306·50	220·00	594·25	2 605·00	212·25	516·35	**18 994·73**
Kristianstads län .	15 328·74	3 774·02	319·75	133·60	3 178·00	397·70	203·74	**23 335·55**
Malmö	49 705·00	3 720·40	2 034·55	1 539·40	9 488·71	1 228·80	5 558·88	**73 275·74**
Lund	5 897·15	567·86	262·20	257·00	1 160·15	123·53	115·90	**8 383·79**
Landskrona	9 880·11	491·87	228·00	93·75	3 176·40	284·00	73·09	**14 226·72**
Hälsingborg . . .	34 014·49	2 026·30	380·00	174·88	4 731·96	—	216·58	**41 544·21**
Ystad	4 521·80	460·97	144·00	102·75	736·70	90·00	70·95	**6 127·17**
Trälleborg	4 883·49	380·82	178·00	141·89	1 775·76	62·33	222·88	**7 645·17**
Eslöv	4 758·00	462·03	195·50	118·88	2 126·09	9·89	54·90	**7 725·29**
Skurup	1 800·00	364·07	—	267·90	763·25	—	—	**3 195·22**
Vellinge	2 211·96	429·67	147·00	87·15	904·60	72·07	64·52	**3 916·97**
Hallands län . . .	11 570·50	1 520·57	174·00	151·71	1 721·20	412·74	381·69	**15 932·41**
Göteb. o. Bohus län	9 963·50	2 229·40	147·25	319·03	1 933·06	418·87	567·46	**15 578·57**
Göteborg	71 561·50	4 076·40	1 359·00	1 080·04	7 954·57	1 066·72	7 840·16	**94 938·39**
Älvsborgs län . .	12 557·10	1 627·76	329·50	265·81	4 199·73	80·70	764·39	**19 824·99**
Skaraborgs län . .	16 464·71	3 195·27	96·00	438·45	4 626·55	221·40	212·83	**25 255·21**
Värmlands län . .	9 900·00	987·58	196·00	236·95	2 422·00	443·41	299·04	**14 484·98**
Örebro län	23 993·02	2 402·15	106·00	333·10	5 972·05	209·52	718·31	**33 734·15**
Västmanlands län .	15 646·35	1 455·13	214·50	212·64	3 667·51	167·68	179·84	**21 543·65**
Kopparbergs län .	10 598·79	1 849·57	3·50	354·44	2 191·40	90·04	158·75	**15 246·49**
Gävleborgs län . .	17 097·31	1 546·83	563·00	255·15	2 004·22	580·00	153·29	**22 199·80**
Västernorrlands län	8 588·00	522·56	217·00	289·40	1 194·00	43·65	358·86	**11 213·47**
Jämtlands län . .	6 780·50	3 992·45	264·00	163·75	2 174·73	163·90	1 863·98	**15 403·31**
Västerbottens län .	5 753·00	1 245·83	96·00	301·43	1 845·40	590·46	668·56	**10 500·68**
Norrbottens län . .	8 170·00	966·94	—	470·59	1 177·32	57·75	480·85	**11 323·45**
Tillsammans	**697 971·51**	**71 280·79**	**12 798·10**	**13 535·38**	**152 792·20**	**13 272·03**	**34 034·38**	**995 684·39**

Sociala frågor vid 1928 års riksdag.

(forts.)

3. Socialförsäkring.

Olycksfallsförsäkringen. I samband med de ändringar i olycksfallsförsäkringslagen, som genomfördes vid 1926 års riksdag, var även fråga om borttagande av den s. k. karenstiden, men ansåg sig riksdagen då ej kunna bifalla regeringens förslag i denna punkt, utan hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte efter närmare utredning vid nästa riksdag framlägga nytt förslag härutinnan. Då något sådant förslag icke framkom vid 1927 års riksdag, gjordes frågan samma år till föremål för en interpellation i andra kammaren. Socialministern förklarade då dröjsmålet därmed, att frågan om karenstidens borttagande stode i nära samband med bl. a. spörsmålet om sjukförsäkringens organisation, varom proposition förelåg vid samma riksdag. Därest denna proposition icke vunne riksdagens bifall, vore det emellertid regeringens avsikt att göra frågan om karenstiden till föremål för särskild prövning.

Som bekant förblev sjukförsäkringsfrågan 1927 alltjämt olöst, och som konsekvens härav framlades vid årets riksdag den begärda propositionen angående ändringar i olycksfallsförsäkringslagen. Förslaget avsåg upphävande av gällande särbestämmelser rörande karenstiden och införande av obligatorisk försäkring även för den första sjuktiden efter olycksfall. Sjukpenning från försäkringsanstalten skulle sålunda — under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter olycksfallsdagen — utgå fr. o. m. dagen efter olycksfallsdagen, och som följd därav skulle arbetsgivarnas direkta ersättningsplikt under karenstiden upphöra.

I en i första kammaren väckt motion yrkade hrr von Sydow och Widell (h) sådan ändring i regeringens förslag, att sjukpenning ej skulle utgå under de fyra första dagarna, olycksfallsdagen inräknad. Vidare hemställdes i samma motion, att det bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet, som utgår från de enskilda olycksfallsförsäkringsbolagen, skulle sänkas från 3 till 1·5 % av försäkringsavgifternas summa. I enlighet med andra lagutskottets hemställan beslöt emellertid riksdagen att helt följa Kungl. Maj:ts förslag.

Under samma utskotts behandling kommo ävenledes en del fristående motioner rörande reformer i fråga om den sociala olycksfallsförsäkringen. Sålunda väcktes av hrr Sjöblom (s) i första och Olof Carlsson (s) i andra kammaren motion om utredning rörande utbyggnad av den frivilliga försäkringen, och beslöt riksdagen efter utskottets hemställan också en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om en dylik utredning, avseende möjligheten för mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare att vinna delaktighet i denna försäkring. Däremot avslogs, i överensstämmelse med utskottets hemställan, en av herr Lundström (s) i andra kammaren väckt motion om sådant tillägg till olycksfallsförsäkringslagen, att arbetare, som ådragit sig s. k. muskelsträckningar i ryggen, måtte bli tillförsäkrade ersättning enligt sagda lag. Likaså avslogs, i likhet med föregående år, herr Spångbergs (k) motion om en genomgående höjning av de vid olycksfall utgående ersättningsbeloppen.

Sjukförsäkringen. I enlighet med den förpliktelse, som åligger vårt land såsom medlem av internationella arbetsorganisationen, anhöll Kungl. Maj:t om riksdagens yttrande angående de vid 1927 års arbetskonferens antagna konventionsförslagen samt en i samband därmed antagen rekommendation, samtliga avseende anordnande av obligatorisk sjukförsäkring.[1] Med hänsyn till det outredda läge, vari sjukför-

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1927, sid. 681 ff.

säkringsfrågan i Sverige ännu befinner sig, hade regeringen som sin mening uttalat, att ifrågavarande förslag ej borde för närvarande biträdas, och till denna uppfattning anslöt sig även riksdagen.

Sjukförsäkringsfrågan var i övrigt föremål för en motion i första kammaren av herr Berglund (s), som påyrkade en riksdagsskrivelse med begäran om utredning rörande införande snarast möjligt av obligatorisk sjukförsäkring i Sverige. Motionen avstyrktes emellertid av andra lagutskottet och avslogs även av båda kamrarna.

Moderskapsunderstöd. Frågan om införande av statlig moderskapshjälp var i andra kammaren föremål för två motioner, dels av fruarna Vessman m. fl. (s), vilka som sitt förslag framförde det av Kungl. Maj:t vid 1926 års riksdag framlagda förslaget till förordning angående moderskapsunderstöd åt kvinnor i visst industriellt arbete, dels av hrr Samuelsson m. fl. (k), vilka påyrkade skrivelse till regeringen med begäran om utredning om en obligatorisk moderskapshjälp. Båda motionerna avstyrktes emellertid av resp. utskott under hänvisning till pågående utredning i ämnet och föranledde ej heller någon riksdagens åtgärd.

Pensionsförsäkringen. Å den allmänna pensionsförsäkringens område framkommo vid årets riksdag ett flertal olika motioner, avseende antingen en genomgripande revision av den gällande lagstiftningen eller ock vissa detaljändringar i densamma. Samtliga motioner — med undantag av ett skrivelseförslag angående den frivilliga försäkringen, som hänvisades till tillfälligt utskott — blevo föremål för ett gemensamt utlåtande av sammansatta stats- och andra lagutskottet, som för sin del fann de av motionärerna andragna olika synpunkterna motivera en allmän revision av den svenska pensionsförsäkringen. På utskottets hemställan beslöt också riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning angående en sådan revision, och detta önskemål har, såsom omförmälts i föregående häfte av denna tidskrift (sid. 588), redan realiserats genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juli 1928 om tillsättande av en kommitté för att verkställa en fullständig utredning rörande revision av lagen om allmän pensionsförsäkring.

4. Fattigvårdsfrågor.

Ordnande av anstaltsvården. Vid 1926 års riksdag antogs bl. a. sådan ändring av övergångsbestämmelserna i 1918 års fattigvårdslag, att med fullständigt ordnande av kommunernas fattigvårdsanstalter finge anstå till den 1 januari 1931, dock att, där särskilda omständigheter kunde därtill föranleda, Kungl. Maj:t kunde medgiva fattigvårdssamhälle ytterligare uppskov intill början av år 1934. En del motionärer hade redan vid detta tillfälle påyrkat ett generellt uppskov till 1934, och frågan härom återupptogs vid årets riksdag i fyra särskilda motioner, av hrr Bärg (s) och Petrus Nilsson (b) m. fl. i första kammaren samt hrr Bengtsson i Norup (f) och Carlsson-Frosterud (s) i andra kammaren. De båda socialdemokratiska motionärerna skilde sig från de andra i så måtto, att uppskovet enligt deras förslag endast skulle gälla ordnandet av anstaltsvården för sinnessjuka. Huvudargumentet i samtliga motioner var emellertid, att enligt nu föreliggande plan för utbyggande av statens sinnessjukanstalter tillgången å vårdplatser vid dessa anstalter kunde beräknas avsevärt ökad under åren 1931—1933, varmed skulle följa motsvarande minskning i fråga om behovet av vårdplatser för sinnessjuka och sinnesslöa vid kommunernas fattigvårdsanstalter.

Andra lagutskottet anslöt sig i sitt utlåtande till de av motionärerna anförda synpunkterna såtillvida, att utskottet medgav behövligheten av åtgärder till förebyg-

gande av att kommunerna ålades färdigställa anstalter, som framdeles skulle kunna visa sig vara för stort tilltagna. Däremot ansåg utskottet icke erforderligt att för tillgodoseende av motionernas syfte bevilja något allmänt uppskov på viss tid med anstaltsfrågans ordnande, utan föreslogs i stället en vidgning av regeringens dispensrätt, som ansågs kunna vinnas genom endast en mindre omformulering av det ifrågavarande lagrummet. Detta blev också riksdagens beslut.

Frågor angående hemortsrätt m. m. Under andra lagutskottets prövning föllo jämväl tvenne i andra kammaren väckta motioner angående vissa ändringar i fattigvårdslagens bestämmelser rörande hemortsrätt och därmed sammanhängande ersättningsskyldighet. I ena fallet — motion av hrr Hedlund och Ericson i Boxholm (s) — föreslogs borttagande av den undantagsbestämmelse i lagen, vilken befriar hemortskommun från att ersätta fattigvård, som bestått i bekostande av kläder o. dyl. åt skolbarn, läkar- och förlossningshjälp m. m., som lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, samt begravningshjälp. I den andra motionen, av fru Vessman (s) m. fl., påyrkades utredning om lagändring i sådant syfte, att hinder för förvärv av hemortsrätt ej måtte föranledas därav, att en person erhållit fattighjälp för underhåll av minderårigt barn, där hjälpbehovet föranletts genom försummad underhållsskyldighet från den andra av barnets föräldrar. Båda motionerna blevo med hänsyn till vissa därav befarade konsekvenser avstyrkta av utskottet och föranledde ej heller någon riksdagens åtgärd.

5. Jord- och egnahemsfrågor.

Den statsunderstödda egnahemsverksamheten. Det mest betydelsefulla ärende på jordfrågans område, som bragts till avgörande vid denna riksdag, är omorganisationen av den statsunderstödda egnahemsverksamheten. Den proposition rörande detta ämne, som förelades riksdagen, utgjorde en överarbetning av det förslag, som tidigare framlagts av 1925 års kolonisationssakkunniga, men innebar på flera viktiga punkter avvikelser från detta. Förslaget åsyftade huvudsakligen vidtagande av ekonomisk-organisatoriska anordningar för erhållande av ökad livaktighet i arbetet att för egnahemsändamål anskaffa och tillgodogöra jord, för underlättande av arrendefrilösningar samt för utveckling av ofullständiga jordbruk. Jämväl avsåg förslaget viss ombildning av egnahemsorganisationen genom bildandet av en särskild statens egnahemsstyrelse såsom centralorgan för verksamheten samt genom reformering även av de lokala egnahemsorganen.

I anledning av propositionen väcktes i båda kamrarna ett flertal motioner, och till det sammansatta lag- och jordbruksutskott, som för ändamålet tillsattes, remitterades dessutom ett antal tidigare väckta motioner i närliggande frågor, så att inalles 26 motioner i detta sammanhang kommo till behandling. Dessa motioner föranledde dock inga mer genomgripande ändringar i regeringsförslaget, som med endast en del detaljjusteringar vann riksdagens bifall. Egnahemsverksamhetens organisation enligt det sålunda fattade beslutet blir i korthet följande.

Under uppsikt och kontroll av statens egnahemsstyrelse skall hushållningssällskap för sitt områdes vidkommande omhänderha den statsunderstödda egnahemsverksamheten enligt de av staten i särskilda kungörelser i ämnet meddelade bestämmelser. Skötseln av sällskapets egnahemsverksamhet skall utövas genom en av sällskapet inrättad egnahemsnämnd bestående av fem ledamöter. Av ledamöterna skola tre väljas av sällskapet (genom dess förvaltningsutskott). Övriga ledamöter tillsättas av Kungl. Maj:t.

Hushållningssällskapen skola driva egnahemslånerörelsen, liksom nu, på egen ekonomisk risk. Till täckande av sällskapens med egnahemsverksamheten förenade förvaltningskostnader och å egnahemslånerörelsen uppkommande förluster skall dock varje sällskap åtnjuta visst årligt statsbidrag, utgående efter andra grunder än de nu gällande. De sakkunnigas förslag om egnahemsombud och fakultativa egnahemskommittéer i socknarna har i huvudsak upptagits. Egnahemsföreningar och -bolag samt kommuner bibehållas vid rätten att kunna på i huvudsak nu gällande villkor erhålla statslån ur egnahemslåne- och jordförmedlingsfonderna.

Jordbruksdepartementets egnahemsavdelning ombildas till en särskild statens egnahemsstyrelse med uppgift att svara för egnahemsärendenas centrala handläggning och därvid utöva ledning, uppsikt och kontroll över den lokala egnahemsorganisationen. Därjämte skall å egnahemsstyrelsen överflyttas utövandet av den ledning av och kontroll över de norrländska kolonisationsnämndernas verksamhet, som enligt de av riksdagen år 1925 antagna allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna ankommit på jordbruksdepartementet.

Egnahemsorganisationen skall på ett mera effektivt sätt än hittills upptaga jordförmedlings- och jordanskaffningsfrågorna på sitt arbetsprogram. Vid jordanskaffningsverksamhetens bedrivande har egnahemsorganisationen att i första rummet och i största möjliga utsträckning taga det enskilda initiativet i sin tjänst samt därvid leda, understödja och kontrollera detta, så att resultatet blir ur allmän synpunkt tillfredsställande. Jordanskaffning i egnahemsorganisationens egen regi igångsättes i regel allenast i sådana fall, där dylik verksamhet visat sig erforderlig för att tillgodose ett påtagligt behov från jordsökandes sida, som icke på ett tillfredsställande sätt kan fyllas genom enskildas verksamhet på området. Finansieringen av verksamheten sker medelst användandet av viss, av riksdagen bestämd del av jordförmedlingsfondens kapitaltillgång. I huvudsaklig överensstämmelse med vad riksdagen medgivit i fråga om utlämnande av viss del av jordförmedlingsfondens kapital såsom förlagslån för jordförmedling, utlämnas lånen för jordanskaffning i egnahemsorganens egen regi mot 4 % årlig ränta och de närmare villkor, som Kungl. Maj:t i vart fall må finna lämpligt föreskriva, i syfte att garantier erhållas för lånens rätta och lämpliga användning. Därvid skall såsom huvudregel gälla, att egnahemsstyrelsen må äga att, efter utredning av och efter prövning av de i vart enskilt fall förekommande omständigheter samt med anlitande av den härför avsedda delen av jordförmedlingsfonden, bevilja hushållningssällskap jordanskaffningslån för inköp av viss fastighet och bestridande av de för fastighetens exploatering, enligt fastställd plan, förenade kostnader. Det sammanlagda belopp, som sålunda får beviljas såsom jordanskaffningslån, har till en början begränsats till 1·5 miljoner kronor, medan jordförmedlingsfondens återstående del, ungefär 2 miljoner kronor, får användas för utlämnande av förlagslån enligt härom nu gällande grunder till vissa egnahemsföreningar och egnahemsbolag. Jämte det staten påtager sig den egentliga affärsrisken för hithörande jordanskaffning, tillhandahåller staten därjämte från ett särskilt förslagsanslag hushållningssällskapen visst förvaltningsbidrag för jordanskaffningsverksamheten. Jordköpet sker av sällskapet, efter förslag av dess egnahemsnämnd. Köpet liksom styckningsoch försäljningsplanen skall godkännas av Kungl. Maj:t. Lottförsäljningar beslutas i regel av sällskapet.

I viss ordning skall förlagslån ur jordförmedlingsfonden fortfarande få utlämnas till lämpliga befunna egnahemsföreningar och -bolag, vilka skulle bedriva jordförmedling på egen ekonomisk risk.

Reglerna för den fortsatta utlåningen av egnahemslån och premielån skola i det väsentliga anslutas till nuvarande bestämmelser. Sålunda skola låneförmedlarna liksom hittills bedriva lånerörelsen på egen risk. Årsutlåningen ur egnahemslånefonden höjes från 18 till 20 miljoner kronor och anslaget till premielån åt egnahemslåntagare från 650 000 kronor till 800 000 kronor.

Vad därefter angår egnahemsorganisationens medverkan till arrendefrilösningars befrämjande, skola hushållningssällskapens egnahemsnämnder, på begäran av jordägare eller arrendatorer, söka lämna råd och biträde vid värdering, bedömande av lotternas storlek och förseende med jord av skilda slag, köpeavtals ingående, ordnande av lagfarts- och inteckningsfrågor samt upprättandet av ansökningar om erforderliga och påräkneliga lån eller bidrag av statsmedel. Skulle visst hushållningssällskap icke vara villigt att låta sin egnahemsnämnd tillmötesgå från jordägare eller arrendatorer framställda anspråk på biträde med lämnande av här ifrågavarande råd och hjälp, bör det i dylikt fall ankomma på statens egnahemsstyrelse att i mån av behov och möjlighet lämna den begärda medverkan. Även i andra fall, såsom särskilt vid planläggandet av omfattande arrendefrilösningar från exempelvis större bolagsdomäner, kan anledning finnas för egnahemsstyrelsen att mera direkt medverka vid frågans ordnande. Den jordanskaffningsverksamhet i egnahemsnämndernas egen regi, som må förekomma i vissa fall, torde bl. a. komma att till större eller mindre del avse även frilösningar av torp och andra arrendejordbruk.

Slutligen skola åtgärder vidtagas för utveckling av ofullständiga jordbruk, främst genom införande av s. k. tilläggslån.

Markupplåtelse för bosättning åt lappar. I samband med ett vid årets riksdag framlagt förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige m. m. förelades riksdagen även en proposition angående upplåtelse av mark för bosättning åt lappar. Förslaget, som i huvudsak godkändes av riksdagen, avsåg rätt för Kungl. Maj:t att å kronomark inom lappmarkerna samt å renbetesfjällen i Jämtland avsätta mark för upplåtelse under nyttjanderätt åt lappar, som icke vore i tillfälle att vidare ägna sig åt renskötsel. De sålunda upplåtna lägenheterna skola kunna vara antingen bostadslägenheter eller jordbrukslägenheter, de förra avsedda för lappar, som förut drivit renskötsel, men till följd av minskad arbetsförmåga måst upphöra därmed, de senare åter endast för personer, som enligt renbeteslagen skulle äga rätt till renskötsel, men icke vore i tillfälle att utöva denna näring samt hade förutsättningar för drivande av ett mindre jordbruk.

Utredning rörande jordbrukets ekonomiska läge m. m. I anledning av inom andra kammaren väckta motioner av herr Sjölander (s) samt hrr Johansson i Krogstorp och Magnusson i Skövde (h) har riksdagen, efter hörande av socialstyrelsen och lantbruksstyrelsen, avlåtit skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning om jordbrukets ekonomiska läge samt angående åtgärder, som kunna och böra vidtagas i syfte att höja jordbrukets bärkraft därhän, att förutsättningar skapas för att jordbrukets arbetare må komma i åtnjutande av förbättrade levnadsvillkor.

Arrendelagstiftningen. Genom beslut av 1927 års riksdag åstadkoms en genomgripande reformering av den svenska arrendelagstiftningen, varigenom arrendatorernas rättsliga ställning i flera hänseenden förbättrades. Efter vad av olika motionärer vid årets riksdag gjorts gällande, hade de förändringar, som arrendeinstitutet härigenom undergått, ej föranlett motsvarande revision av de regler, som följdes beträffande utarrendering av kronans fastigheter. Sålunda påtalades såväl från bondeförbundshåll (hrr Elisson och Alex. Nilsson i första samt Johanson i Hallagården i andra kammaren) som från socialdemokrater (hrr Carlsson-Frosterud och Mogård), att arrendelagens bestämmelser, i de fall dessa ej vore av ovillkorligen bindande natur, ej tillämpades gentemot kronoarrendatorer och särskilt att arrendetiden för kronans fastigheter ofta sattes oskäligt kort. Jordbruksutskottet instämde i huvudsak i de anförda önskemålen och föreslog riksdagen att ingå till Kungl. Maj:t med en framställning om åtgärder i motionernas

syfte; särskilt betonades, att arrendetiden som regel ej borde sättas till kortare tid än tio år. Utskottets hemställan biträddes också av båda kamrarna.

Mindre framgång hade de yrkanden om vissa ändringar i själva arrendelagstiftningen, som framfördes i motioner av hrr Lindhagen (s) i första och Hage (s) i andra kammaren. Motionerna, som anslöto sig till vissa vid frågans behandling föregående år framförda, men då ej bifallna krav, avsågo 1) optionsrätt för arrendatorer vid ny arrendeupplåtelse, 2) sänkning av minimiareal för arrenden, som omfattas av den sociala arrendelagstiftningen, och 3) höjning i vissa fall av arrendetiden för upplåtelser enligt samma lagstiftning. Samtliga motioner avstyrktes av andra lagutskottet, dock med reservation från de socialdemokratiska utskottsledamöterna, som tillstyrkte skrivelser i motionernas syfte. Reservanternas mening segrade också i andra kammaren, varemot första kammaren följde utskottsmajoriteten, och förföll frågan härmed för denna riksdag.

Jämkningar i upplåtelsevillkoren för vissa innehavare av kolonat å kronoparker. I anledning av en av herr Gabrielsson (h) i första kammaren väckt motion, vari påtalats vissa missförhållanden i samband med kolonisationen å kronoparkerna, beslöt riksdagen på jordbruksutskottets hemställan att hos Kungl. Maj:t begära undersökning rörande skäligheten av de värden, som ligga till grund för avgälder och köpeskillingar vid kolonatupplåtelser, samt framläggande av förslag till de åtgärder, vartill undersökningen kan ge anledning.

Bland övriga inom jordfrågans område fallande motioner, vilka icke föranledde någon riksdagens åtgärd, kunna nämnas följande (samtliga väckta i andra kammaren):

av hrr Andersson i Storegården och Petersson i Lerbäcksbyn (h) om upphävande av lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord;

av herr Johansson i Sollefteå (s) angående beredande av vissa förmåner åt torpare å kyrklig jord;

av hrr Brännström (h) och Lövgren i Nyborg (s) om nyodlingsbidrag utan återbetalningsskyldighet åt vissa skogstorpare;

av herr Johansson i Edsbyn (f) angående vissa nyodlingars fritagande från fastighetsskatt under vissa år;

av herr Carlson i Mölndal (s) om den s. k. ensittarlagens tillämpning jämväl å mark inom stadsplanelagt område.

6. Bostadsfrågan.

Lån till främjande av bostadsproduktionen. Med bifall till av Kungl. Maj:t i ämnet avlåten proposition har riksdagen medgivit, att av de till statens bostadslånefond inflytande amorteringarna och räntorna ett belopp av högst 2 miljoner kronor må få disponeras till beredande av nya lån för år 1929, enligt samma villkor, som av förra årets riksdag fastställdes för denna låneverksamhet. Som motförslag förelåg ett av hrr Järte (h) m. fl. motionärer i andra kammaren framfört yrkande, att riksdagen, med avslag å regeringens anslagsäskande, måtte för den utlåning, som ändock med anlitande av befintliga reservationer komme att äga rum under år 1929, fastställa vissa vid 1927 års riksdag föreslagna, men då ej bifallna skärpningar av lånevillkoren.

Lantarbetarnas bostadsförhållanden. Frågan om en utredning av lantarbetarnas bostadsförhållanden framfördes dels i en socialdemokratisk partimotion av hrr Möller m. fl. i första och P. A. Hansson m. fl. i andra kammaren, dels i en särskild andrakammarmotion av herr Sjölander (s). Yttrande över motionerna, vilka

i båda kamrarna handlades av tillfälliga utskott, inhämtades från socialstyrelsen, som i anledning härav bl. a. erinrade om att styrelsen redan 1923 erhållit uppdrag att i samråd med lantbruksstyrelsen verkställa utredning i ämnet, närmast med hänsyn till de krav, som framställts i en av internationella arbetskonferensen år 1921 antagen rekommendation. Styrelsen hade icke till sitt förfogande haft de medel och arbetskrafter, som skulle erfordras för att igångsätta mera djupgående specialundersökningar på det ifrågavarande området, men räknade med att för ändamålet kunna draga nytta av de bostadshygieniska undersökningar, som från läkarhåll igångsatts med understöd från den s. k. Anderssonska fonden. Då dessa undersökningar, vilka påbörjats år 1926, beräknades föreligga avslutade under loppet av innevarande år, räknade styrelsen med att inom kort kunna avgiva den begärda utredningen rörande de önskemål, som uppställts i 1921 års konferensbeslut.

Frågan, huruvida under de av socialstyrelsen påpekade förhållandena en ny framställning från riksdagens sida skulle vara påkallad eller icke, gav anledning till starka meningsbrytningar särskilt i första kammaren, där ärendet först kom till avgörande. Kammarmajoriteten beslöt emellertid följa sitt utskott, som hemställt, att motionen ej skulle till någon åtgärd föranleda, och till samma beslut kom sedermera även andra kammaren, vars utskott dock för sin del förordat en riksdagsskrivelse i motionernas syfte.

7. Sociala frågor i övrigt.

Lagen om ekonomiska föreningar. I anslutning till av regeringen framlagd proposition har riksdagen beslutat vissa ändringar av lagen om ekonomiska föreningar, innebärande bl. a. att en dylik förening skall beredas möjlighet att i vissa fall överflytta föreningsmedlemmarnas beslutanderätt å särskilda fullmäktige. Lagändringen i fråga, som närmast föranletts av en framställning från socialstyrelsen, har framför allt avsett att avhjälpa de svårigheter, som med förutvarande lagbestämmelser gjort sig gällande i fråga om utövande av beslutanderätten inom de större kooperativa organisationerna.

Utredning om lättnader i passtvånget. Frågan om passtvångets upphävande var i första kammaren föremål för tvenne motioner, den ena av herr Örne (s), som påyrkat, att passtvånget mellan de nordiska länderna utan dröjsmål måtte upphävas, och den andra av herr Lindhagen (s), som föreslagit svenskt initiativ till passtvångets fullständiga upphävande eller alternativt avskaffande av detsamma i samfärdseln mellan de skandinaviska staterna. Kammarens första tillfälliga utskott, som fick motionerna under behandling, fann passtvångets omedelbara upphävande ogenomförbart, särskilt av hänsyn till den förra året antagna lagen om utlännings rätt att här i riket vistas. Däremot föreslog utskottet för sin del en riksdagsskrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, i vilken utsträckning lättnader i passtvånget skulle kunna åvägabringas, och vann denna hemställan också båda kamrarnas bifall.

In- och utvandringen i Förenta staterna under fiskalåret 1927/28.

Sammanlagda antalet utlänningar, som under senaste invandringsåret ankommit till Förenta staterna eller avrest därifrån, framgår av följande inom U. S. Bureau of Immigration sammanställda tablå:

Månad	Mottagna utlänningar			Avvisade	Avresta utlänningar			Inresseöverskott
	Immigranter	Andra resande	Summa		Emigranter	Andra resande	Summa	
1927 Juli	23 420	15 973	39 393	2 002	9 230	18 509	27 739	11 654
Augusti	28 418	19 011	47 429	1 574	6 322	17 014	23 336	24 093
September	31 000	25 619	56 619	1 600	7 625	16 885	24 510	32 109
Oktober	31 719	21 578	53 297	1 567	6 402	16 424	22 826	30 471
November	27 758	13 841	41 599	1 723	5 871	16 886	22 757	18 842
December	22 350	10 452	32 802	1 679	9 085	21 418	30 503	2 299
1928 Januari	18 146	8 579	26 725	1 348	5 323	15 632	20 955	5 770
Februari	20 888	10 393	31 281	1 390	4 708	10 070	14 778	16 503
Mars	26 270	14 348	40 618	1 569	4 931	12 242	17 173	23 445
April	30 709	17 982	48 691	1 346	4 515	12 553	17 068	31 623
Maj	26 158	17 814	43 972	1 601	6 240	19 272	25 512	18 460
Juni	20 419	17 786	38 205	1 440	7 205	19 994	27 199	11 006
Summa 1927/28	**307 255**	**193 376**	**500 631**	**18 839**	**77 457**	**196 899**	**274 356**	**226 275**
1926/27	335 175	202 826	538 001	19 755	73 366	180 142	253 508	284 493

De under året mottagna utlänningarna ha enligt bestämmelserna i 1924 års invandringslag klassificerats sålunda:

»Quota immigrants» 153 231
»Non quota immigrants» 247 768
»Non immigrants» . . . . . 99 632 = **500 631**

Inom gruppen »non quota immigrants» utgöres flertalet (c:a 124 000) av personer, som äro födda i annat amerikanskt land och sålunda stå utanför kvotrestriktionerna. Av de övriga voro 94 500 utlänningar, som varit bosatta i Förenta staterna och endast varit på besök i annat land; 25 700 voro hustrur eller barn till amerikanska medborgare samt återstoden präster, vetenskapsmän, studenter eller veteraner från världskriget m. fl., vilka enligt särskilda lagbestämmelser äga ingå i denna kategori.

In- och utvandrarnas fördelning efter raser och folkslag.

Raser och folkslag	1 juli 1927—30 juni 1928							1 juli 1926—30 juni 1927	
	Mottagna utlänningar			Avresta utlänningar			Över- eller underskott	Immigranter	Emigranter
	Immigranter	Andra resande	Summa	Emigranter	Andra resande	Summa			
Skandinaver	18 664	11 359	30 023	3 767	12 170	15 937	+ 14 086	19 235	3 678
Finnar	544	1 350	1 894	647	2 113	2 760	— 866	629	577
Engelsmän	33 597	41 500	75 097	8 780	49 660	58 440	+ 16 657	40 165	7 449
Walesare	1 723	942	2 665	85	518	603	+ 2 062	1 300	65
Skottar	23 177	11 513	34 690	2 268	10 053	12 321	+ 22 369	25 544	1 930
Irländare	38 193	7 107	45 300	1 649	7 476	9 125	+ 36 175	44 726	1 432
Holländare o. flamländare	2 880	3 723	6 603	1 084	3 896	4 980	+ 1 623	3 125	1 005
Tyskar	54 157	22 188	76 345	8 086	20 272	28 358	+ 47 987	56 587	5 515
Fransmän	17 963	8 380	26 343	1 915	8 615	10 530	+ 15 813	19 313	1 761
Spanjorer	1 018	6 635	7 653	2 578	6 385	8 963	— 1 310	1 065	2 781
Portugiser	844	2 398	3 242	1 430	1 977	3 407	— 165	843	2 363
Nord-italienare	2 653	5 160	7 813	1 626	3 158	4 784	+ 3 029	2 637	2 209
Syd-italienare	16 087	17 588	33 675	15 834	14 600	30 434	+ 3 241	15 892	15 627
Ryssar	1 249	1 265	2 514	642	1 121	1 763	+ 751	1 249	510
Polacker	4 238	2 308	6 546	3 046	2 762	5 808	+ 738	4 249	2 725
Litauer	326	341	667	351	403	754	— 87	549	331
Tjecker	1 248	1 109	2 357	1 327	1 884	3 211	— 854	2 406	1 724
Slovaker	2 197	1 294	3 491	746	711	1 457	+ 2 034	1 017	693
Rutener	411	91	502	59	90	149	+ 353	445	19
Magyarer	1 112	2 051	3 163	1 024	1 521	2 545	+ 618	1 049	946
Rumäner	443	562	1 005	908	928	1 836	— 831	422	1 201
Kroater och slovener	938	909	1 847	534	441	975	+ 872	821	251
Dalmatier och bosnier	95	180	275	361	764	1 125	— 850	69	380
Bulgarer och serber	531	664	1 195	1 396	832	2 228	— 1 033	600	1 592
Greker	2 848	2 919	5 767	2 525	1 829	4 354	+ 1 413	2 557	3 140
Judar	11 639	3 737	15 376	253	1 698	1 951	+ 13 425	11 483	224
Syrier	613	660	1 273	232	457	689	+ 584	684	203
Turkar	143	186	329	116	135	251	+ 78	112	166
Armenier	1 062	253	1 315	47	107	154	+ 1 161	983	51
Indier	38	155	193	106	107	213	— 20	51	83
Kineser	931	7 065	7 996	4 300	5 057	9 357	— 1 361	1 051	4 117
Japaner	522	7 190	7 712	1 055	9 614	10 669	— 2 957	660	1 148
Koreaner	22	48	70	39	64	103	— 33	47	52
Afrikaner (negrer)	956	2 698	3 654	789	1 556	2 345	+ 1 309	955	870
Sydamerikanare	3 490	4 691	8 181	1 720	4 854	6 574	+ 1 607	3 185	1 792
Mexikanare	57 765	3 857	61 622	3 873	9 198	13 071	+ 48 551	66 766	2 774
Kubaner	2 058	6 533	8 591	1 282	7 006	8 288	+ 303	1 919	980
Övriga västindier	394	2 104	2 498	785	2 132	2 917	— 419	381	754
Oceanier	2	10	12	3	9	12	—	8	7
Övriga folkslag	484	653	1 137	189	726	915	+ 222	396	241
Summa	307 255	193 376	500 631	77 457	196 899	274 356	+ 226 275	335 175	78 366

Ur nationalitetssynpunkt fördelas utlänningarna i den amerikanska statistiken dels efter det land, varifrån de utvandrat (resp. destinationsland), dels efter raser och folkslag.[1] Då det är den sistnämnda uppdelningen av främlingselementen, som ur den amerikanska befolkningspolitikens synpunkt tilldrager sig största intresset, återges denna statistik i sin helhet i tabellen å sid. 684.

Enligt vad av tabellen framgår, har antalet inresande utlänningar — tillfälliga besökare däri medräknade — under året överstigit antalet utresande med c:a 226 000. Ökningen kommer till allra största delen på de nord- och västeuropeiska folkraserna, som tillsammans visa ett överskott av c:a 157 000 personer. Vidare ha judarna, som i denna statistik redovisas såsom en särskild nationalitet, ökats med 13 400 och de av kvotlagen oberörda central- och sydamerikanarna med c:a 50 000 (mest mexikanare). Däremot visa de ost- och sydeuropeiska samt asiatiska folken nästan genomgående minskning eller helt obetydliga överskott.

Då de skandinaviska folken i den här återgivna tabellen sammanförts till en grupp, kunna inga exakta uppgifter lämnas om de olika hithörande nationaliteternas andel i befolkningsrörelsen. Beträffande det direkta folkutbytet mellan Förenta staterna och de skandinaviska länderna föreligga däremot följande siffror:

	Antal invandrare		Antal utvandrare	
	1927/28	1926/27	1927/28	1926/27
Från (till) Sverige	8 051	8 287	1 282	1 115
» » Norge	5 660	6 068	1 686	1 786
» » Danmark	2 473	2 505	540	536
Summa	**16 184**	**16 860**	**3 508**	**3 437**

Skillnaden mellan ovanstående summor och de i tabellen å sid. 684 meddelade siffrorna för »skandinaver» torde huvudsakligen utgöras av personer, som flyttat mellan Förenta staterna och Kanada.

Beträffande in- och utvandrarnas yrkesfördelning föreligger en jämförelse med föregående år i efterföljande tablå:

Yrkesgrupper	1 juli 1927—30 juni 1928					1 juli 1926—30 juni 1927				
	Invandrare		Utvandrare		Överskott	Invandrare		Utvandrare		Överskott
	Antal	%	Antal	%		Antal	%	Antal	%	
Icke-kroppsarbetare	10 931	3·6	3 644	4·7	7 287	11 542	3·4	2 733	3·7	8 809
Yrkesarbetare	58 928	19·2	10 524	13·6	48 404	61 733	18·4	9 474	12·9	52 259
Jordbrukare	32 934	10·7	1 764	2·3	31 170	34 022	10·1	1 546	2·1	32 476
Grovarbetare	36 218	11·8	29 396	37·9	6 822	53 850	16·1	29 229	39·9	24 621
Diverse yrken	43 152	14·0	10 073	13·0	33 079	48 467	14·5	10 408	14·2	38 059
Utan yrke (hustrur, barn etc.)	125 092	40·7	22 056	28·5	103 036	125 561	37·5	19 976	27·2	105 585
Summa	**307 255**	**100·0**	**77 457**	**100·0**	**229 798**	**335 175**	**100·0**	**73 366**	**100·0**	**261 809**

[1] Den av invandringslagstiftningen motiverade statistiken rörande de s. k. kvotimmigranternas fördelning efter födelseland har för senaste året icke publicerats.

Minskningen av invandringsöverskottet faller, såsom av tabellen synes, till väsentlig del på grovarbetargruppen, som nu omfattat knappt 12 % av immigranterna, mot 16 % föregående år. Sistnämnda siffra innebar dock i sin tur en stegring mot invandringsåret 1925/26, då grovarbetarna utgjorde c:a 14 % av hela antalet.

Av de c:a 19 000 invandrare, som förvägrades inkomma i landet, utgjordes det stora flertalet (nära 18 000) av sådana, som ej kunde uppvisa vederbörligt inresetillstånd; huvudmassan av hithörande personer voro såsom naturligt är sådana, som landvägen sökt taga sig in i Förenta staterna. Den därnäst talrikaste kategorien utgjordes liksom tidigare år av personer, som befarades komma att ligga samhället till last. Antalet av sådan orsak avvisade uppgick dock denna gång endast till 344, mot 1 800 resp. 3 600 de båda näst föregående åren. Nedgången är uppenbarligen en följd av den skärpta förhandskontroll, som numera utövas vid utlämnande av invandringstillstånd.

Förutom de sålunda vid gränserna avvisade invandrarna ha under året 11 625 i landet redan inkomna utlänningar blivit deporterade. Siffran är nästan exakt densamma som föregående år, och liksom då har den vanligaste utvisningsorsaken — 5 367 fall — varit, att personerna i fråga befunnits sakna invandringstillstånd. Dessutom har under detta år ett påfallande stort antal utlänningar, som varit på tillfälligt besök i Förenta staterna, ertappats med att ha överskridit den medgivna uppehållstiden och för den skull drabbats av utvisning.

Internationella statistiska institutets resolution ifråga om statistik angående reallöner.

Vid internationella statistiska institutets sjuttonde sammanträde, som ägde rum i Kairo den 29 december 1927—5 januari 1928, var på den socialstatistiska sektionens arbetsprogram bl. a. upptaget spörsmålet om jämförande undersökningar rörande reallönerna i olika länder, och utmynnade diskussionen rörande denna fråga i antagandet av följande resolution, framlagd av en särskild kommission.

Under hänvisning till sina tidigare uttalanden i fråga om statistiken rörande arbetslöner, priser och levnadskostnader förordar internationella statistiska institutet iakttagandet av efterföljande regler vid internationella jämförelser mellan vad som skall betraktas som arbetarnas reallöner.

A. Allmänna regler.

1. Det är nödvändigt att i samband med publiceringen av de verkställda beräkningarna rörande reallönerna också framlägga de till grund härför liggande uppgifterna rörande nominella löner, levnadskostnader och normalbudgeter, ävensom erforderliga upplysningar i fråga om de tillämpade arbetsmetoderna, så att man får tillfälle att bilda sig en riktig uppfattning om tillförlitligheten av de erhållna resultaten och om de reservationer, som måste göras i fråga om siffrornas jämförbarhet.

I allmänhet kan en jämförelse mellan reallönernas växlingar inom samma yrken i ett visst land från tid till annan ske med mycket säkrare resultat än en jämförelse mellan reallönernas storlek i olika länder vid en och samma tidpunkt. En jämförelse av sistnämnda slag kan dock vara fullt befogad med hänsyn till vissa forskningsändamål.

B. Reallönen betraktad såsom en index för arbetarklassens köpkraft.

2. De nominella löneuppgifter, som komma till användning, böra som regel avse en och samma arbetsenhet, beräknad efter använd arbetstid samt arbetets intensitet och produktivitet.

3. När fråga är om likartade yrken eller grupper av yrken, är det i allmänhet möjligt att som arbetsenhet använda viss tidsenhet.

Då statistiken lämnar uppgift om vecko- eller daglöner, är det önskvärt, att man även anger antalet arbetstimmar per vecka eller per dag, så att man därur kan beräkna arbetslönen per timme.

4. Den lön man har att räkna med, är icke grundlönen, där sådan finnes, utan den totala löneinkomsten; häri böra inräknas, såvitt möjligt, alla lönetillägg, premier, utgående socialförsäkringsavgifter, vare sig dessa åligga arbetsgivaren eller arbetaren, samt övriga ersättningar och naturaförmåner, omräknade i kontanta belopp.

5. Då man ej har tillgång till uppgifter rörande totala löneinkomsten, kan man med nödig urskillning använda tillgängliga uppgifter rörande normala eller gängse löner samt gällande prislistor eller tariffer; men man får icke i samma statistik sammanställa annat än löner, som äro beräknade efter jämförbara grunder.

6. Den normalbudget, som lägges till grund för de jämförande beräkningarna rörande levnadskostnaderna, bör som regel innefatta alla slag av utgifter, som äro nödvändiga för att fylla en arbetarfamiljs existensbehov, så att man kan erhålla en uppskattning av den nominella lönens köpkraft i fråga om samtliga de nyttigheter och tjänster, som motsvara en dylik familjs vanliga levnadssätt.

7. Därest det icke är möjligt att taga med i räkningen mer än en del av dessa utgifter, bör man noggrant angiva de reservationer, som måste göras med hänsyn till materialets ofullständighet.

8. Jämförelsen mellan reallönerna kan aldrig bliva fullt korrekt, därest icke alla de medtagna arbetarnas levnadssätt motsvarar och under hela undersökningsperioden bibehåller sig ungefär på den nivå, som den till utgångspunkt valda, oförändrade normalbudgeten representerar.

En någorlunda tillfredsställande jämförelse kan emellertid åstadkommas, om det visar sig, att beräkningen ger i stort sett likartade resultat, när den utföres med tillämpning av de olika normalbudgeter, som sammanställts med hänsyn till det levnadssätt, som är representativt för de skilda, i undersökningen ingående befolkningsgrupperna; det erhållna medeltalet, helst det geometriska medeltalet, kan då betraktas såsom en god approximation av det sökta resultatet.

9. Då jämförelsen avser arbetare, vilkas normala levnadsförhållanden avsevärt skilja sig från varandra på grund av det allmänna ekonomiska läget, ras- eller klimatolikheter m. m., eller som avsevärt förändrat sig under observationstiden, kunna resultaten ej anses annat än som en första approximativ indikation beträffande reallönernas relativa nivå under en viss tidsperiod eller inom ett land i förhållande till ett annat. Det är då särskilt av vikt att komplettera de statistiska resultaten genom angivande av uppgiftskällor och undersökningsmetoder samt att anföra de reservationer och särskilda omständigheter, som kunna bidraga till ett säkrare bedömande av de erhållna siffrornas begränsade tillämplighet.

C. Reallönen betraktad såsom en index för arbetarklassens levnadsstandard.

10. Vid internationella jämförelser mellan reallönerna, betraktade som indices för arbetarklassens levnadsstandard, är det nödvändigt att som beräkningsgrund taga den effektiva arbetsinkomsten.

11. I den mån så är möjligt, bör jämförelsen beträffande levnadsstandarden kompletteras med en annan jämförelse, varvid man till arbetarens egen inkomst lägger även de inkomster, som eventuellt uppbäras av familjens övriga medlemmar, så att man som grundval för beräkningarna erhåller hushållets sammanlagda inkomst med inräknande av alla biförtjänster.

12. Det är förmånligt, om man kan jämföra reallönerna i olika länder för vissa begränsade yrkesgrupper var för sig, t. ex. jordbruk, bergsbruk, byggnadsverksamhet, verkstadsindustri o. s. v.

Om jämförelsen avser alla yrkesgrupper tillsammantagna, är det önskvärt, att man vid beräkningen av genomsnittslönerna tar hänsyn till de olika gruppernas relativa betydelse.

13. Med hänsyn till mångfalden av de faktorer, som inverka på en familjs levnadssätt, är det omöjligt att reducera jämförelsen mellan olika arbetargruppers levnadsstandard till en enkel sammanställning av två siffror, även om jämförbarheten icke rubbas av några särskilda reservationer. Den statistiska metoden kan på denna punkt lämpligen kompletteras med den deskriptive genom monografier, som meddela de för en riktig uppskattning av arbetarklassens levnadsstandard erforderliga detaljerna, under hänsynstagande till seder och levnadsvanor, ekonomiska förhållanden samt yrkes-, klimat- och rasfaktorer.

14. Internationella statistiska institutet uttrycker den önskan, att kommissionen fortsätter sitt studium av frågan om reallönerna.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juli 1928. Antalet till kommissionen *rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av juli till* 9 500 *mot* 11 169 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet		Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	209	57	Närings- o. njutningsmedelsind.	109	33
Skogshushållning	153	46	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	98	27
Gruvdrift och malmförädling	1 050	542	Trämasse- och pappersindustri	37	16
Jord-, sten- och glasindustri	260	164	Grafisk industri	35	11
Metall- och maskinindustri	775	371	Industri och hantverk, ej spec.	360	122
Trävaruindustri	933	483	Sjöfart och fiske	96	11
Byggnadsverksamhet	594	178	Handel och samfärdsel m. m.	880	323
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	75	29	Husligt arbete	5	1
Textilindustri	72	34	Arbete, ej hänf. till annan grupp	3 679	1 195
Beklädnadsindustri	80	22	**Summa**	**9 500**	**3 665**

Vid arbetslöshetskommissionens nödhjälpsarbeten sysselsattes vid månadens utgång 1 336 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 30, mot 42 vid månadens början.

Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 949 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 294 arbetare. Härförutom uppburo 925 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd. Däremot förekom intet kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under juli till 326 560 kronor samt under årets sju första månader till sammanlagt c:a 4·2 miljoner kronor.

Nödhjälpsarbetenas stamkunder. Omsättningen av arbetare vid de statliga nödhjälpsarbetena har städse varit livlig. Icke förty har vid olika tillfällen kunnat konstateras, att ej så få arbetslösa stannat kvar vid arbetena relativt lång tid. Genom dylika arbetares återbördande till hemorten har arbetslöshetskommissionen emellertid sökt förhindra uppkomsten av en varaktig nödhjälpsarbetarkår. Med hänsyn till den långa tid, dessa slags arbeten pågått, är det dock ganska naturligt, att man, särskilt vid de tidpunkter, då bottensiffran för antalet anställda nåtts, får räkna med en jämförelsevis stark grupp av anställda, vilkas sammanhängande anställningstid kommit att sträcka sig över en längre tidsperiod. En undersökning av detta klientel har nyligen verkställts inom arbetslöshetskommissionen, för vars resultat här nedan skall i korthet lämnas en redogörelse.

Arbetsstyrkan i mitten av augusti 1928 uppgick till 1 236 man. Inom densamma befunnos 276 man ha varit i ett sträck anställda mer än ett år, specialarbetarna därvid icke medräknade. De ifrågavarande 276 nödhjälpsarbetarna fördelade sig på följande yrken:

gruv- och järnbruksarbetare	52	(19 %)
metall- och maskinarbetare	20	(7 »)
sten- och glasarbetare	11	(4 »)
grovarbetare samt arbetare inom övriga yrken, ej särskilt specificerade	193	(70 »)
Summa	**276**	**(100 »)**

Undersökningen av de anställdas yrken har begränsats till att omfatta fyra grupper, alldenstund känt är, att nödhjälpsarbetarnas övervägande antal utgöres av grovarbetare samt arbetare i de tre specialfack, som här ovan medtagits.

Efter anställningstidens längd kunna de i undersökningen ingående nödhjälpsarbetarna uppdelas sålunda:

Anställda 1—2 år	226	(82 %)
» 2—3 »	36	(13 »)
» över 3 »	14	(5 »)
Summa	**276**	**(100 »)**

Med avseende på arbetarnas åldersförhållanden är att anteckna följande:

Intill 50 år	216	(78 %)
51—60 »	49	(18 »)
Över 60 »	11	(4 »)
Summa	**276**	**(100 »)**

Undersökningen ger vid handen, att praktiskt taget hela klientelet utgjordes av folk i den arbetsdugligaste åldern. Endast 11 man tillhörde den ålderskategori av folk, vars omhändertagande till äventyrs kan anses vara en uppgift för vederbörande hemkommuners fattigvårdsmyndigheter. Samtliga dessa 11 man hade varit anställda under kortare tid än tre år.

I mitten av augusti utgjorde icke-familjeförsörjarna 58 och familjeförsörjarna 42 % av h e l a nödhjälpsarbetarantalet (1 236 man). Även inom det begränsade klientel, förevarande undersökning omfattar, voro icke-familjeförsörjarna i majoritet, men en rätt stark förskjutning hade inträtt i deras proportionella andel av styrkan (77 % mot 58 %). I c k e - f a m i l j e f ö r s ö r j a r n a uppgingo till 213 man och f a m i l j e f ö r s ö r j a r n a till 63 man. Inalles voro 202 man av arbetarna o g i f t a, därav 13 med barn och 189 utan barn, samt 74 man g i f t a, därav 50 med barn och 24 utan barn.

En undersökning av antalet arbetsplatser, som de här behandlade 276 nödhjälpsarbetarna besökt under sin anställningstid i kommissionens tjänst, ådagalägger följande:

1 arbetsplats	119	(43 %)
2—3 arbetsplatser	142	(52 »)
4—6 »	15	(5 »)
Summa	**276**	**(100 »)**

Siffrornas största intresse torde ligga däri, att de stödja den uppfattningen, att de arbetare, som kommit att vänja sig vid mera varaktig anställning i nödhjälpsarbetena, till övervägande delen utgöras av stabilt folk. Den, som trives vid nödhjälpsarbetena — vilket väl får antagas vara fallet med sådana personer, som stanna kvar år efter år — söker tydligen bita sig fast vid den plats, dit han en gång kommit och där han blivit ordentligt installerad.

Beträffande de mest långvarigt anställda, d. v. s. de 50 man, som i oavbruten följd varit sysselsatta vid statliga nödhjälpsföretag under t v å å r o c h d ä r ö v e r (här nedan benämnda stamkunder), har det ansetts lämpligt att i vissa avseenden komplettera undersökningen.

Av detta femtiotal var det övervägande antalet eller 31 grov- och diversearbetare och 12 gruv- och järnbruksarbetare. Läget på den allmänna arbetsmarknaden återspeglas sålunda även i dessa arbetares yrkestillhörighet. Bland stamkunderna voro 35 man eller 70 % i åldern under 50 år. Endast 5 voro över 60 år gamla. Följaktligen utgjordes majoriteten av dessa arbetare — liksom inom hela det undersökta klientelet (276 man) — av arbetare i den kraftigaste åldern. Däremot förelåg bland stamkunderna den skillnaden, att antalet försörjningspliktiga bland dem var betydligt större än inom hela klientelet.

Av stamkunderna hade 36 varit anställda endast vid en arbetsplats, vadan sålunda de längst anställda samtidigt voro de, vilka varit mest bofasta vid nödhjälpsföretagen. An-

talet arbetare, som endast haft anställning på en plats, var också proportionsvis betydligt större inom denna grupp än inom hela det undersökta klientelet.

Det kan visserligen vara ägnat att väcka betänkligheter, att man låter arbetare kvarstanna så lång tid vid de statliga nödhjälpsarbetena, att arbetslöshetshjälpens karaktär av tillfälligt bistånd härigenom icke tillräckligt framträder. Men härvid bör likväl ihågkommas, att dessa mera långvarigt anställda personer till sin övervägande del hänvisats från kommuner, inom vilka industrien varit drabbad av långvarig depression, som skapat alltjämt bestående svårigheter icke blott för arbetarna, utan också för kommunerna själva. Arbetslöshetskommissionen överväger för övrigt vidtagandet av åtgärder för att söka placera även dessa mera permanenta nödhjälpsarbetare på den öppna arbetsmarknaden. Dessutom må framhållas, att de arbetare, varom här är fråga, utgöra en kärntrupp bland nödhjälpsarbetarna, vilka bidraga till att stabilisera förhållandena å arbetsplatserna. De tjänstgöra icke blott som ett slags läromästare för de nya tillskott av arbetare, nödhjälpsföretagen ständigt få emottaga, utan många av dem fylla också specialarbetares uppgifter i funktioner såsom trumläggare, smeder, snickare, skjut- och lagbasar eller såsom biträden vid utlämnandet av olika slags material från förråden. I den mån de ådagalagt duglighet och ambition, ha de understundom befordrats till förmän o. d. Den långvariga anställningstiden har sålunda i viss mån även främjat de arbetslösas yrkesutbildning.

— Fattigvård —

Fattigvården i Sverige under åren 1925 och 1926. Den av statistiska centralbyrån utarbetade fattigvårdsstatistiken har efter den fr. o. m. år 1923 genomförda omorganisationen nu åter så påskyndats, att under innevarande år redan två årgångar kunnat publiceras, avseende åren 1925 och 1926. Av de sålunda redovisade åren företer 1925 en fortgående stegring av understödstagarnas antal, medan detsamma under 1926 skenbart minskats, beroende därpå att en stor del av de direkt understödda barnen jämlikt nya barnavårdslagen överflyttats från den egentliga fattigvården till barnavårdsnämndens verksamhetsområde. Uppdelas klientelet på de vedertagna grupperna direkta och indirekta understödstagare, och skiljer man inom den förra gruppen mellan barn och äldre personer, befinnas förändringarna inom de olika kategorierna ha varit som följer:

		1924	1925	1926
Direkt understödda:	vuxna	189 575	200 681	211 219
	barn	41 295	42 093	19 634
Indirekt »	(»)	75 717	82 182	86 559
	Summa	**306 587**	**324 956**	**317 412**

Såväl de vuxna understödstagarna som de dem tillhörande, indirekt understödda barnen ha sålunda under senaste redogörelseåret ökats med 5·3 %, medan antalet direkt understödda barn minskats med mer än 50 %. Enär 1926 ur barnavårdssynpunkt var ett övergångsår, då de åligganden, som eljest skulle tillkomma barnavårdsnämnden, efter särskilt beslut kunde få fortfarande handhavas av fattigvårdsstyrelsen, är för 1927 en ytterligare nedgång av antalet direkt understödda barn att emotse.

Då de direkt understödda barnen till största delen uppburit understöd av varaktig natur, har minskningen av antalet understödstagare under 1926 uteslutande kommit att gå ut över gruppen varaktigt understödda. Dessa ha i förhållande till 1925 minskats med 7·5 %, medan antalet tillfälligt understödda ökats med 10·5 %. Inalles uppburo 67·4 % av 1926 års understödstagare varaktigt och 32·6 % tillfälligt understöd, mot 71·2 resp. 28·8 % år 1925. Ökningen av antalet tillfälligt understödda är i ej ringa grad att tillskriva den ökade tilldelningen av fattigvård åt arbetslösa under de senaste åren. Utveck-

lingen i detta hänseende framgår av nedanstående tablå, som visar orsakerna till understödsbehovet i fråga om de understödstagare, för vilka sådana uppgifter införskaffats, d. v. s. tillfälligt understödda och nytillkomna varaktigt understödda:

Orsaker	Nytillkomna varaktigt understödda			Tillfälligt understödda			Summa		
	1924	1925	1926	1924	1925	1926	1924	1925	1926
Sjukdom	12 203	14 023	13 030	26 379	27 530	29 947	38 582	41 553	42 977
Otillräcklig arbetsförmåga	8 464	8 822	9 662	9 053	9 039	10 502	17 517	17 861	20 164
Arbetslöshet	967	1 596	1 362	7 811	11 390	15 267	8 778	12 986	16 629
Dryckenskap	146	181	137	256	261	252	402	442	389
Lättja och liknöjdhet	513	665	530	586	582	546	1 099	1 247	1 076
Talrik familj	790	985	681	3 337	3 086	2 980	4 127	4 071	3 661
Den försörjningspliktiges död	872	981	392	355	374	261	1 227	1 355	653
Den försörjningspliktiges avvikande	868	851	471	508	469	415	1 376	1 320	886
Andra orsaker	2 970	3 489	2 062	8 051	8 735	7 370	11 021	12 224	9 432
Summa	**27 793**	**31 593**	**28 327**	**56 336**	**61 466**	**67 540**	**84 129**	**93 059**	**95 867**

Förutom arbetslöshet har som synes sjukdom och otillräcklig arbetsförmåga varit de dominerande orsakerna till fattigvårdsbehovet, och dessa tre orsaksgrupper ha också under det senaste redogörelseåret alltmera framträtt på de övrigas bekostnad. Den mycket starka minskningen i antalet fall, som tillskrivits den försörjningspliktiges död eller avvikande, står tydligen i samband med den förut berörda nedgången i antalet direkt understödda barn.

— Socialförsäkring —

Sjukkassornas skatteplikt. Frågan om fastslående av skattefrihet för sjukkassor har i vårt land dryftats vid olika tillfällen, såsom exempelvis vid tillkomsten av 1910 års sjukkasselag, för att vid innevarande års riksdag finna sin slutliga lösning genom de då antagna skattelagarna, som frikalla sjukkassorna från skattskyldighet för annat än innehav av fast egendom.

Att frågan om skattefrihet för sjukkassorna icke tidigare funnit sin lösning torde förklaras genom det förhållandet, att det i allmänhet ansetts ligga i sakens natur, att kassorna skulle åtnjuta dylik förmån, och att förty en lagstiftning därom kunde undvaras. Bristen på bestämmelser härom har emellertid lett därtill, att en del sjukkassor gjorts till föremål för beskattning. Praxis har visserligen härvidlag varit betydligt vacklande. Å vissa orter har taxering förekommit, å andra orter däremot icke. Taxering har dessutom, även där den förekommit, skett synnerligen ojämnt. För att här nämna ett exempel har sålunda allenast en av de c:a 70 i Göteborg verksamma registrerade sjukkassorna beskattats.

Sedan en del sjukkassor till Kungl. Maj:t ingivit besvär över dem åren 1920—1926 påförda taxeringar och socialstyrelsen anbefallts yttra sig över dessa besvär, har styrelsen den 25 augusti 1928 avgivit sådant utlåtande och därvid som sin mening anfört, att ifrågakomna sjukkassor icke bort beskattas. Ett av regeringsrätten den 8 november 1917 meddelat utslag, enligt vilket en viss sjukkassa skulle beskattas för förmögenhet, bör nämligen enligt styrelsens mening icke anses prejudicerande för nu föreliggande fall, enär detsamma hänför sig till en enligt 1891 års sjukkasselag registrerad kassa, vilken i anseende till grunderna för sin verksamhet icke var underkastad så stränga föreskrifter, som i motsvarande hänseende äro tillfinnandes i 1910 års sjukkasselag. Att enligt regeringsrättens utslag ifrågakomna sjukkassa skulle beskattas för förmögenhet synes ha grundat sig på försäkringsinspektionens i målet uttalade mening, att kassans samlade »grundfond vore av liknande art som de fonder, vilka t. ex. ömsesidiga brandstodsbolag under olika namn avsatte till förstärkning av försäkringsfonden». Riktigheten av detta uttalande kan dock enligt socialstyrelsens uppfattning starkt ifrågasättas, ty *dels* talar 6 § sagda lag om för

kassans ändamål »nödiga fonder», något som icke kan syfta på annat än försäkringsfond, vilken givetvis måste vara tillfinnandes, innan ytterligare avsättning kan äga rum, *dels* angiver inspektionen i utlåtandet, att efter försäkringstekniska grunder vinst å rörelsen icke kunde anses föreligga, enär kassans medel använts till bildande av för ändamålet med kassans verksamhet nödiga fonder. Socialstyrelsen har därför icke kunnat finna annat än att ifrågakomna kassas i uttalandet berörda grundfond i verkligheten haft egenskap av försäkringsfond, som bort undgå beskattning. Huru än härmed må förhålla sig, synes emellertid för styrelsen regeringsrättens berörda beslut den 2 november 1917 näppeligen ha bort tagas till direktiv för beskattning av sjukkassor registrerade enligt 1910 års sjukkasselag.

Under det att 1891 års lag i sin 6 § allenast i anseende till själva användandet av en sjukkassas medel talade om »nödiga fonder», men däremot icke direkt ålade sjukkassorna att samla sådana, så påbjuder 1910 års lag i sin 20 § uttryckligen sjukkassa att sörja för »nödig fondbildning». Jämlikt stadgande i sagda 20 § skola nämligen de avgifter, som äro avsedda för realiserandet av sjukkassas ändamål, vara så avvägda, att de i förening med andra kassans inkomster, vilka kunna vara bestämda för enahanda ändamål som dessa avgifter, må antagas förslå till täckande ej allenast av kassans löpande utgifter för enligt stadgarna utgående understöd samt förvaltning, utan jämväl till nödig fondbildning. Av 25 § lagen framgår vidare, att denna fondbildning avser att utgöra en garanti för fullgörandet av kassans stadgeenliga förbindelser och att densamma därför i sak fyller enahanda uppgift som försäkringsfonden inom andra försäkringsinrättningar.

Jämlikt 22 § sjukkasselagen skola sjukkassas räkenskaper föras så, att av desamma framgår vilka kassans tillgångar utgöra fond, och jämlikt 23 § lagen skall, då bokslut är uppgjort för sjukkassa, avsättas till fonden vad av de för kassans sjukhjälps- och begravningshjälpsverksamhet bestämda inkomster och genom uttaxering erhållna medel ej åtgått för det år, bokslutet rörer. Sjukkassa är sålunda pliktig att i förevarande fall överföra hela överskottet till fonden och kan icke disponera detta till ändamål, som ligga utanför dess understödsverksamhet. Jämlikt 25 § kan emellertid i sjukkasselagen föreskriven avsättning till fond upphöra efter medgivande av tillsynsmyndigheten. Tillståndet får allenast givas tillsvidare och under förutsättning, att tillsynsmyndigheten finner avsättningen kunna undvaras utan äventyrande av kassans förmåga att fullgöra sina förbindelser.

Givet är, att ett dylikt medgivande icke lämnas, så länge försäkringsfonden icke anses ha nått erforderlig storlek. Och vad angår de i det föreliggande fallet berörda kassorna, hade ingen av dem åtnjutit sådan förmån under det kalenderår, på vars verksamhet vederbörande taxering grundats. Men även om en dylik förmån tillkommit någon kassa, hade socialstyrelsen icke dess mindre icke kunnat finna annat än att skattefrihet bort åtnjutas jämväl i anseende till de från fondavsättning undantagna medlen. Sådana medel användas nämligen för här berörda kassors vidkommande uteslutande till utökande av de stadgeenliga understöden åt fattiga eller eljest i ömmande omständigheter varande medlemmar och representera därför endast en tillfällig utvidgning av understödsverksamheten. Icke inom någon registrerad sjukkassa förekommer det, att medlemmarna genom här ifrågakomna tillgångar, om vilkas användande stadgarna skola innehålla noggranna bestämmelser, åtnjuta någon utdelning av annan karaktär än som överensstämmer med ändamålet med kassans verksamhet.

Något överskott liktydigt med vinst i egentlig mening kan därför enligt socialstyrelsens mening näppeligen anses förekomma i en enligt 1910 års lag registrerad sjukkassa, icke ens sålunda där medgivande lämnats till upphörande av avsättning till fond. Bland ytterligare stöd härför har styrelsen åberopat det tidigare här ovan påpekade förbudet för registrerad sjukkassa att driva affärsmässig försäkringsrörelse. För sjukkassorna äro också avgifterna icke beräknade att räcka till annat än i 20 § lagen angivet ändamål. I detta sammanhang påpekas även, att medlem icke ens vid utträde ur sjukkassa äger utbekomma något av kassans tillgångar, vare sig såsom återbekommande av erlagda avgifter eller i annan form.

— Ut- och invandring —

Ut- och invandring under 1927. Enligt statistiska centralbyråns nu utgivna statistik ha under år 1927 utvandrat 12 847 och invandrat 5 678 personer (mot 13 043 resp. 5 388 år 1926), motsvarande 2·11 (2·15) och 0·93 (0·89) per 1 000 invånare.

Såväl utvandringens storlek som invandringens skilja sig således endast obetydligt från det närmast föregående årets. Som emellertid den förra varit något mindre och den senare något större än år 1926, blir nettoutvandringen minskad.

Beträffande utvandringen till främmande världsdelar har i nedanstående tablå en sammanställning gjorts mellan centralbyråns statistik, vilken grundar sig på uppgifter från prästerskapet (i Stockholm mantalskontoret), och de siffror, som av socialstyrelsen förut publicerats i denna tidskrift (sid. 104) efter uppgifter från länsstyrelserna samt norska och danska myndigheter:

Antal utvandrare	Män	Kvinnor	Summa
enligt prästerskapet	7 749	3 209	**10 958**
» länsstyrelserna samt norska och danska myndigheter .	7 529	2 989	**10 518**
Överskott enligt prästerskapets redovisning	220	220	**440**

Tablån utvisar ett högre antal emigranter till länder utom Europa enligt prästerskapets uppgifter än enligt länsstyrelsernas och de norska och danska myndigheternas. Till detta överskott, som år 1927 uppgick till något mer än 4 %, ha större eller mindre bidrag lämnats av alla län utom Kronobergs, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Norrbottens.[1]

Av de olika länen ha Värmlands och Norrbottens under år 1927 visat de i och för sig högsta utvandringstalen med resp. 3·55 och 3·46 ‰. I alla län utom tre — Kristianstads, Malmöhus och Hallands — har utvandringen överstigit medeltalet för de tio föregående åren. I ett län, Västerbottens, stiger utvandringen till mer än det dubbla mot medeltalet för åren 1917—1926. Invandringen har åter i alla län utom fem — Västmanlands, Kopparbergs, Uppsala, Gävleborgs och Jämtlands — understigit genomsnittstalet för det föregående årtiondet. Invandringsöverskott förekommer icke i något län.

De emigrerades och immigrerades fördelning efter yrken belyses av följande relativa tal:

Årligen	Utvandrarna, %						Invandrarna, %					
	Jordbruk m. m.	Industri- o. hantverk	Arbetare av obest. slag	Tjänare	Handel o. sjöfart	Övriga och okänt	Jordbruk m. m.	Industri o. hantverk	Arbetare av obest. slag	Handel o. sjöfart	Övriga och okänt
1917—1926 . .	29·95	32·36	7·41	10·91	8·80	10·57	21·91	31·24	8·37	11·48	27·00
1922	30·78	31·14	8·84	10·82	8·77	9·65	22·70	26·54	11·28	10·65	28·83
1923	32·36	38·42	7·37	5·93	7·69	8·23	19·96	29·78	7·45	12·77	30·04
1924	30·55	30·08	9·01	8·07	10·78	11·51	18·87	31·03	8·80	13·03	28·27
1925	36·31	26·58	6·49	9·47	8·13	13·02	18·03	31·07	9·44	10·92	30·54
1926	36·13	24·20	7·84	9·30	9·52	13·01	19·23	31·24	8·78	11·54	29·21
1927	40·35	24·15	6·25	7·84	9·58	11·83	22·40	27·83	6·82	13·10	29·85

Beträffande emigranternas yrkesfördelning under år 1927 kan framhållas, att jordbruksgruppens andel av utvandrarna är ännu större än året förut och fortfarande — i likhet med äldre tider, men i olikhet mot åren 1915—1923 — avgjort överstiger industrigruppens. Även bland invandrarna är jordbruksgruppen starkare företrädd än den brukat vara under de senaste åren.

[1] Beträffande sannolika orsaker till överskottet, se Soc. Medd. årg. 1925, sid. 754.

Centrala skiljenämndens beslut.
(1928.)

24. Skiljedom i tvist mellan Stockholms glasmästerilidkareförening, å ena, samt Stockholms glasmästerlarbetarefackförening, å andra sidan, angående rätt till viss premie; beslutad i Stockholm den 31 juli 1928.

(Ordföranden *Lindhagen,* ledamöterna *Cronvall, Odelstierna* och *Berg,* t. f. ledamöterna *Hjorth, Söder* och *Wiberg.*)

I ett mellan parterna för tiden 1 april 1925—1 april 1926 upprättat kollektivavtal, vilket på grund av underlåten uppsägning fortfarande är gällande, har under § 3, som upptager bestämmelser om timlön, intagits bland annat följande stadgande:

»Efter det 4:de och 5:te årets lärling samt utlärda arbetare varit anställda hos samma arbetsgivare i 6 månader i följd, erhålla dessa en premie av 25 kr pr år.»

En hos firman Emil Bäcklin anställd arbetare vid namn Sigfrid Fridström slutade i februari 1928 sin anställning hos firman. Fridström begärde då att av firman utfå honom för 1928 tillkommande premie. Detta avböjde emellertid firman, men erbjöd Fridström att erhålla så stor del av premien, som motsvarade den tid han under 1928 arbetat hos firman. Den sålunda uppkomna meningsskiljaktigheten drogs under vederbörande organisationer. Då någon enighet vid förhandlingarna mellan dessa icke uppnåddes, ha organisationerna hänskjutit den uppkomna tvisten till centrala skiljenämndens avgörande.

Inför skiljenämnden har å arbetarsidan anförts: Den ifrågavarande bestämmelsen måste anses innebära, att en arbetare, som varit anställd hos samma arbetsgivare i sex månader, vid utgången av denna tid vore berättigad att erhålla premie för det då löpande året och därefter med inträdet av nytt år jämväl för detta år och sedermera för varje nytt år, varunder han vore anställd hos samma arbetsgivare. Vid ombyte av anställning måste dock bestämmelsen tillämpas så, att arbetare, som för visst år uppburit premie hos en arbetsgivare, icke vore berättigad att för samma år uppbära premie jämväl hos annan arbetsgivare. Fridström, som varit anställd hos firman Bäcklin sedan flera år tillbaka, borde med tillämpning av den sålunda hävdade tolkningen av bestämmelsen vara berättigad att av firman uppbära premie för 1928.

Häremot har å arbetsgivarsidan anförts: För att under visst år äga rätt till premie av den arbetsgivare, hos vilken vederbörande arbetare då vore anställd, måste fordras, att arbetaren sex månader i följd under det året varit anställd hos den arbetsgivare, av vilken premien fordrades. Med den å arbetarsidan hävdade uppfattningen angående tolkningen förelåge alltid möjlighet, att arbetaren kunde fordra premie av två arbetsgivare för samma år. Fridström, som i juli månad 1927 av firman Bäcklin uppburit premie för nämnda år, borde för 1928 äga uppbära premie av sin nya arbetsgivare, hos vilken han vunnit anställning omedelbart sedan han slutat hos firman Bäcklin.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Skiljenämnden finner, att den ifrågavarande avtalsbestämmelsen måste anses innebära, *att* en arbetare, som varit anställd hos samma arbetsgivare sex månader i följd, vid nämnda periods utgång äger av arbetsgivaren utfå ersättning för det då löpande kalenderåret, *att* arbetaren, under förutsättning av fortsatt anställning hos samma arbetsgivare, under loppet av därpå följande kalenderår äger för det året utfå premie av arbetsgivaren, så snart hans anställning varat i ytterligare sex månader,

räknat från den tidpunkt, då han föregående år blev berättigad uppbära premie, *samt att* vid ombyte av anställning en arbetare icke med tillämpning av vad nu anförts äger under ett och samma år uppbära premie av mera än en arbetsgivare. Då Fridström, enligt vad upplyst är, varit anställd hos firman Bäcklin redan under 1926 och följaktligen måste ha varit berättigad att där uppbära premie för 1927 senast i slutet av juni månad nämnda år samt Fridström följaktligen vid slutandet av sin anställning hos firman Bäcklin i februari månad 1928 varit hos nämnda firma anställd i mera än sex månader, sedan han under 1927 blev berättigad uppbära premie, finner skiljenämnden Fridström äga rätt att av firman Bäcklin utfå premie för 1928, dock utan rätt att sedermera på grund av anställningen hos sin nya arbetsgivare av denna utfå premie för nämnda år.

Från beslutet voro ledamoten Cronvall och t. f. ledamoten Hjorth skiljaktiga och anförde:

»Enligt vår mening kan, i brist på utförliga avtalsbestämmelser eller utredning om vad parterna med ifrågavarande föreskrift om viss premie åsyftat, Fridström tillerkännas rätt att uppbära allenast så mycket av samma premie, som i förhållande till helt år belöper å den del av innevarande kalenderår, under vilken han innehaft anställning hos firman Emil Bäcklin.»

25. Skiljedom i tvist mellan aktiebolaget Hjul- & parkettfabrikerna, å ena, samt svenska lantarbetareförbundets avdelning n:r 191, Lännes, å andra sidan, angående rätt till ackordsarbete; beslutad i Stockholm den 31 augusti 1928.

(Ordföranden *Lindhagen*, ledamoten *Berg*, t. f. ledamoten *Hjorth*, ledamoten *Thorberg*, t. f. ledamoten *Wiberg*.)

Mellan bolaget och lantarbetareförbundets ovannämnda avdelning har den 25 augusti 1925 upprättats ett kollektivt avtal avseende Djursnäs såg och Dimbo gård. Detta avtal gällde till och med den 30 september 1926. På förslag av statens vederbörande förlikningsman ha parterna därefter enats om att för ett år, räknat till den 1 oktober 1927, prolongera avtalet med vissa närmare angivna ändringar. Sedermera ha parterna på förlikningsmannens förslag ytterligare enats om att det avtal, som sålunda gällde till och med den 30 september 1927, skulle prolongeras till den 1 januari 1929 med vissa ändringar och tillägg.

Mellan bolaget och avdelningen har tvist uppkommit, huruvida visst arbete vid sågen skulle utföras mot timlön eller på ackord, och ha parterna genom skiljeavtal den 17 juli 1928 överenskommit att hänskjuta denna tvist till centrala skiljenämndens avgörande.

Angående tvistens innebörd har å arbetarsidan anförts följande: Vid upprättandet av avtalet den 25 augusti 1925 hade funnits en prislista för sågning av timmer. Denna prislista hade ej inryckts i avtalet, men parterna hade muntligen överenskommit, att densamma skulle tillämpas. Vid den prolongation av avtalet, som sedermera två gånger ägt rum, hade ävenledes förutsatts, att prislistan skulle gälla, och hade jämväl i förlikningsmannens förslag vissa ändringar i prislistan vidtagits. I prislistan hade ursprungligen funnits intaget, att ribbstaplare skulle åtnjuta 85 % å de priser för sågning av timmer, som angivits i listan. Sedermera hade emellertid under vissa perioder ribbstaplingen utförts mot timlön av unga gossar eller av äldre och ej fullt arbetsdugliga arbetare. Häremot hade fackföreningen icke protesterat, beroende på att kvantiteten ribbved under denna tid varit mindre i följd därav att virket icke kantats. Emellertid hade vid 1927 års sågning kantning åter införts, och utfördes arbetet numera av fullgoda arbetare. Enligt avdelningens förmenande voro dessa berättigade att utföra arbetet på ackord i enlighet med den omtalade prislistan, vilken beträffande ribbstaplingen icke undergått någon förändring.

Å arbetsgivarsidan har häremot gjorts gällande, att arbetet under så lång tid utförts mot timpenning, att bestämmelserna om dess utförande på ackord numera finge anses ha förfallit; arbetet vore dessutom av den lindriga beskaffenhet, att det lämpligare utfördes mot timpenning.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Då bestämmelsen om ackordsbetalning efter 85 % för ribbstapling i samband med avtalets prolongation icke undantagits, utan fortfarande måste anses gällande, finner centrala skiljenämnden, att de arbetare, som sysselsättas med ribbstapling, äga åtnjuta ackordsavlöning med 85 % å fastställda pris.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete.

Olycksfall vid golvöppningar, ställningar o. dyl.

I: 14. Två arbetare voro sysselsatta med *uttagning av plankor* ur en stapel, varav ej återstod mer än c:a 0·9 meters höjd. En av arbetarna A. hade till uppdrag att föra anteckningar om uttagningen, varvid A. stod på en gångplanka, upplagd med sin ena ände på stapelns kant och den andra på marken. Sannolikt till följd av någon ovarsamhet *ramlade han från plankan ned på marken.* Vid fallet stötte han ena sidan mot stapeln med påföljd, att två revben brötos. Läkarhjälp anlitades omedelbart, och A. anvisades vård i hemmet. Efter några dagars förlopp konstaterades, att A. ådragit sig ytterligare inre skador, varför han intogs på sjukhus, där operation företogs, dock utan att han därmed kunde räddas. Han avled tio dagar efter olycksfallet.

Olycksfall vid hissar, kranar och andra lyftanordningar.

II: 19. I en sulfatfabrik voro några arbetare sysselsatta med *inmontering av lutcisterner.* Cisternernas bottnar och sidoplåtar sammannitades inne i fabriken på de platser, där de skulle placeras. A. jämte arbetskamrater voro sysselsatta med att placera en bottenplåt med en längd av 6·5 meter och en bredd av 3·9 meter, vägande c:a $2^1/_2$ ton. Plåten var i och för målning av undersidan upplagd på trenne större bockar av trä. Från två stycken lyftblock angjordes kättingarna medelst krok i tvenne $^5/_8''$ bultar, insatta i förut befintliga nithål å ömse sidor av bottenplåtens mittlinje. Sedan bottenplåten lyfts upp och bockarna undanskaffats, hade A. med en kvast gått under plåten för att sopa rent fundamentet. I samma ögonblick *brast förbindningen mellan kedjan och plåten* vid den sida, där A. befann sig, varvid A. fick plåten över sig och skadades så svårt, att han avled under transporten till lasarettet.

Olycksfall vid järnvägar, transportbanor o. dyl.

III: 18. A. och B. voro sysselsatta med att *forsla slagg i en tippvagn* på en smalspårig järnväg från gjuteriet till slaggtippen. Slaggen var varm, och överst på densamma hade lagts ett slaggstycke, vägande ett par hundra kilogram. Det stora slaggstycket syntes ligga ostadigt, varför vagnen framfördes med stor försiktighet. Vid tippningsplatsen lossades de båda hakar, som fasthöllo tippvagnen vid vagnens underrede, varefter A. och B. togo tag i vagnens ena långsida för att tippa vagnen från sig. Det stora slaggstycket låg emeller-

tid så, att *vagnen stjälpte åt den sida, där A. och B. befunno sig,* varvid A. fick det stora slaggstycket över sig. Med tillskyndande personers hjälp lyckades man bortlyfta slaggstycket från A., som därefter kunde begiva sig från platsen stödjande sig på en annan persons arm. Av de erhållna skadorna avled han dock några dagar senare.

Vagnens låsanordning utgjordes av ett vid underredet fästat järn, som kopplades till en från vagnskorgen utstående tapp, en anordning, som förefanns vid vagnens båda kortsidor. För att underlätta tippningen funnos vid tippningsplatsen även plankor, men dessa ansågos icke ha varit behövliga vid olyckstillfället.

Till förebyggande av dylika olycksfall har tippvagnarnas låsanordning på yrkesinspektörens förslag ändrats så, att säkring förefinnes mot tippning åt icke avsett håll. Sistnämnda låsanordning finnes beskriven i yrkesinspektionens verksamhetsberättelse för år 1927.

Olycksfall vid maskiner och transmissioner.

Valsverk, grovsmedjor o. dyl.

VIII b:3. Valsverket vid ett bruk skulle ånyo sättas i gång efter en tids uppehåll. På grund av kölden gick verket kärvt, varför en smörjare A. hade fått order att *tillse valstappslagren* och smörja dem med talg.

Under provkörningen började ett av valstappslagren visa tecken på varmgång, varför A. *tog bort skyddsgrinden* mellan valsstolarna och gick in mellan stolarna för att bättre kunna pressa in talgen mellan valstappen och lagret. A. fångades därvid av valskopplet, *drogs in mellan valsklövarna* och följde med vid rotationen. Valsverket stoppades så snabbt som möjligt, men A. var redan död, då han framdrogs.

Till förebyggande av liknande olycksfall kommer ombyggnad att företagas, så att smörjning kan ske antingen från centralsmörjningsapparat eller från ofarlig plats.

Kantsågar.

VIII h:1. N. arbetade vid ett *dubbelt kantverk* med valsmatning, försett med skydd av rundjärn och inspänd grov trådflätning över klingorna. Vid kantning av en krokig planka avsågade N. först en sned flisa i plankans framkant. När framvalsarna släppte sitt tag om denna flisa, kastades den upp mot övre valsen, vilken i sin tur kastade den mot sågklingan. Från sågklingan kastades flisan ut under skyddet och träffade N, invid högra ögat. Att *flisan gick ut under skyddet och träffade N. vid ögat* berodde på att N. hade lutat sig framåt för att under skyddet iakttaga plankans inriktning. Efter några dagar avled N. av de erhållna skadorna.

För att om möjligt undvika ett upprepande av ett dylikt olycksfall anbringades på skyddets framkant ett lodrätt skydd, vilket utfördes av en stadig järnram med trådnät, varmed eventuellt återkastade stycken kunde hejdas.

Övriga träbearbetningsmaskiner.

VIII j:2. K. var sysselsatt vid en *tappmaskin* och skulle, sedan arbetet var färdigt, med vänstra handen föra över remmen från den drivande remskivan till frikoppling. För att komma åt hävarmen, med vars hjälp detta sker, måste han sträcka fram armen förbi kuttrarna. Då emellertid en bult i remföraren ramlat ur, gick spaken lätt över, varför *K. slant* med påföljd, att vänstra handen kom in mellan undre kuttern och skyddet, varefter *hela underarmen drogs in* och fullkomligt söndertrasades.

Efter olyckshändelsen ha kutterskydden genom svetsning gjorts mera effektiva. Sålunda ha desamma förlängts, så att de bättre täcka kuttrarna, varjämte skydden på sidorna närmast hävarmen utökats med plåt. Hävarmen har därjämte flyttats till ofarlig plats.

Cellulosa- och pappersmaskiner.

VIII l:5. I ett pappersbruk voro två arbetare C. och D. sysselsatta *med att hopsamla avfall från pappersmaskinen.* Avfallet, som låg på golvet bakom rullmaskinen, samman-

vecklades i rullar av en längd lika med pappersbredden. Sedan en sådan rulle ihopvikits, fattade de bägge arbetarna tag i var sin ände av rullen och kastade ned den genom en golvöppning under maskinen.

D. skulle just fatta tag i rullen, då han märkte, att hans kamrat icke hjälpte till. Ögonblicket innan hade han märkt, att det dunkade till på ett ovanligt sätt i rullmaskinen. När han gått runt maskinen för att se efter C., fann han honom liggande fullständigt sönderkrossad invid en pelare några meter framför rullmaskinen. Ingen hade sett, huru olyckan tillgått. Antagligen hade C. *råkat lägga högra handen på den undre valsen i rullmaskinen och på så sätt dragits in mellan valsarna.* Då valsarna hade en hastighet av 620 varv per minut, var det ett ögonblicks verk för rullmaskinen att draga mannen igenom.

Till förebyggande av liknande olycksfall ha sedermera anbragts två grova järnrör framför ingreppet.

Diverse jordbruksmaskiner.

VIII u: 3. Vid ett lantbruk utförde en arbetare B. *harvning medelst en Idealsladd,* dragen av en Fordsontraktor. Sladden var vid detta tillfälle kopplad till traktorn medelst två för tillfället ditsatta, något olika långa kättingar. Skyddsskärmar saknades över traktorns bakre hjulpar.

Då B. gjorde en tvär sväng med traktorn, *kom kättingen för nära det ena drivhjulets gripklossar* och fastnade på dessa samt drog sladden upp över B., som av sladdplankan träffades i ryggen och skadades så svårt, att han avled efter c:a en halv timme.

Olycksfallet och dess svåra förlopp synes kunna tillskrivas det förhållandet, att skyddsskärmar saknades och att kätting användes i stället för den vanliga draganordningen av rundjärn. De på traktorhjulen fastnitade gripklossarna voro försedda med extra sådana till en höjd av 70 mm., vilket givetvis ökade risken för kättingen att fastna. Ägaren till traktorn har nu blivit anmodad att anskaffa skyddsskärmar.

Olycksfall vid elektriska apparater och ledningar.

IX: 11. M:s samhälle erhåller energi genom en 20 kv-ledning från A. Samhällets transformator är inrymd i hus av tegel. Högspänningsledningen inkommer i övre våningen, passerar tre stycken enpoliga *frånskiljare* och tre stycken enpoliga säkringar och går genom ett hål i golvet till samlingsskenorna i nedre våningen. Framför apparaterna finnes skyddsräck med två tvärslåar av vanlig beskaffenhet. På nedre botten finnas tre transformatorer anslutna till samlingsskenorna, nämligen två stycken för samhället med oljebrytare och säkringar och en för en särskild ledning till en fabrik i M. med frånskiljare och säkringar. Strax efter kl. 15 blev nätet i M. spänningslöst, och även fabriken stannade. Montören W., som sedan lång tid skötte anläggningen, efterskickades. För att avgöra, om felet låg i högspänningsledningen från A., telefonerade han till en abonnent, direkt ansluten till denna ledning, och fann, att ledningen var felfri och spänningsförande. Han begav sig därefter till transformatorstationen, varefter såvitt man kan bedöma följande inträffat.

W. bröt strömbrytarna för de utgående lågspänningsledningarna och undersökte säkringarna för en av dessa, vilken var hårt belastad och vars säkringar ofta brukade smälta, men vid detta tillfälle visade sig vara hela. Han bröt därefter transformatorerna på högspänningssidan, de två genom oljebrytarna, den tredje genom frånskiljarna (i nedre våningen), gick därefter upp i övre våningen, steg innanför skyddsräcket *utan att bryta den inkommande ledningens frånskiljare,* rörde vid en av högspänningssäkringarnas silvertrådar och störtade huvudstupa genom hålet i golvet ned i undre våningen. I detta ögonblick bröt den automatiska strömbrytaren i A., och det hela blev spänningslöst. W. anträffades efter några minuter av personer, som kommit för att efterhöra orsaken till strömavbrottet. Läkare tillkallades omedelbart, men kunde intet uträtta. W. hade svåra brännsår, dessutom hade han i fallet fått pannbenet intryckt och nacken förmodligen bruten. Strömbrytaren i A. bröt kl. 15·33, i det ögonblick olycksfallet inträffade, och tillslogs åter kl. 15·36, utan att något fel då märktes. Orsaken till strömavbrottet i M. var, att två av den inkommande ledningens säkringar hade smält, troligen på grund av en tillfällig ökning i be-

lastningen. Sedan frånskiljarna brutits och nya smälttrådar blivit insatta, fungerade anläggningen som vanligt.

Transformatorstationen är visserligen av äldre anordning, men rymlig och relativt tillfredsställande. Att W. glömde att bryta den inkommande ledningens frånskiljare beror möjligen på en idéförbindelse med de frånskiljare han nyss brutit för fabrikens transformator. W. var en intelligent och duktig montör, personligen utan anmärkning.

De olycksfall, som allt emellanåt inträffa i transformatorstationer och som drabba icke blott otillräckligt instruerade personer, utan även vana montörer, visa, att ytterligare åtgärder måste vidtagas för att förebygga följderna av den tillfälliga och till synes oförklarliga glömska, som ej sällan inställer sig även hos mycket noggranna naturer. Närmast till hands ligger att införa trepoliga frånskiljare kombinerade med skärmar framför högspänningsledningarna och så beskaffade, att skärmen icke kan fällas ned, förrän frånskiljaren är bruten, och frånskiljaren icke slås till, förrän skärmen är uppfälld. En sådan anordning kommer att utföras i M.

IX: 12. I en gruva G. tömmes det brutna materialet i en s. k. skakränna, en plåtränna av c:a 90 meters längd, som ligger omedelbart bakom arbetslinjen och genom en elektromotordriven maskin hålles i skakning, varigenom materialet småningom föres till rännans ena ända och faller ned i vagnar, som utfraktas till uppfordringsschacktet. Skakrännan framflyttas varje dag 1 m, skakmaskinen varannan dag 2 m, varvid omväxlande en längre och en kortare drivstång användes.

Till arbetsplatsen leda 3 orter, skakvägen (i mitten), luftvägen och lastvägen. I skakvägen framledas bl. a. kablarna till skak- och förskränningsmaskinerna. De båda övriga vägarna tjäna till ventilation och materialets bortforsling. Den elektriska energien erhålles från en ovan jord befintlig transformatorstation. Strömart och spänning är 3 fas växelström 380/220 volt. Ledningen till förskränningsmotorn (25—30 hkr) består dels av en fast förlagd blykabel, dels av en s. k. släpkabel, en gummislangledning 4 × 35 kvmm i 1 eller 2 längder om vardera 75 m, som anslutes till blykabeln och följer förskränningsmaskinen vid dess förflyttning framåt och åt sidorna. Med 1 meters avverkning pr dag och 100 meters arbetslinje måste alltså den fasta kabeln förlängas ungefär var 90:e dag. Liknande anordning finnes för skakmaskinen. Förskränningsmaskinens släpkabel ligger på ortens sula. Den är i gruvan G. dragen under skakrännan.

Två arbetare voro sysselsatta med det dagligen återkommande arbetet med skakrännans förflyttning. Rännan är för ändamålet uppdelad i sektioner, var och en vägande 75 kg. De höllo i var sin ända av en sådan sektion, men råkade under förflyttningen sänka den så, att *ett järn i botten i rännan skar igenom den på golvet liggande släpkabelns gummiisolering. Rännan blev därigenom spänningsförande,* och båda männen sjönko ned orörliga. De forslades upp ur gruvan, och läkare tillkallades, men döden hade redan inträtt, säkerligen i samma ögonblick de träffades av strömmen.

En ingående undersökning har gjorts på platsen, dels för att klarlägga orsaken till den inträffade olyckan, dels för att så vitt möjligt förebygga dylika och andra olycksfall orsakade genom elektrisk ström i gruvorna. Man måste söka efter medel att effektivt hindra beröring med spänningsförande delar och samtidigt förebygga, att de metalldelar, som icke ingå i strömkretsen, genom slitning, åverkan, väta el. dyl. antaga spänning. De vanliga medlen för detta ändamål äro god isolation och jordning samt användning av isolerande material beträffande handtag o. dyl., som omfattas med händerna. Motorerna med tillbehör voro i förevarande fall av engelsk tillverkning och av mycket god kvalitet. Släpkabeln är likaledes av engelskt fabrikat och av god kvalitet, men för sitt ändamål i detta fall icke tillfredsställande. Skyddsjordningen är f. n. utförd genom nollning och, som mätningar visat, av fullgod beskaffenhet.

Genom bolagets försorg skall den elektriska anläggningen ställas under regelbunden tillsyn av elektriskt sakkunnig person, och arbetarna skola på lämpligt sätt upplysas och påminnas om den elektriska faran och medlen att skydda sig däremot. Syftet härmed är, att anläggningen alltjämt, så länge den användes, skall bibehållas i betryggande skick, var-

till kräves, dels att försliten eller skadad material i tid repareras eller bytes ut, dels att materialen användes på rätt sätt och hanteras med varsamhet och förstånd.

Olycksfall genom fallande föremål, ras och liknande.

X: 23. I ett stenbrott var en arbetare A. sysselsatt med att taga bort ett s. k. »stenlås», som låg i vägen för blockuttagningen. Under det att han höll på därmed, *lossnade i bergväggen ovanför honom en stenskiva* av omkring 2·5 meters höjd, 0·5 meters bredd och 20 centimeters tjocklek. Under fallet träffade stenskivan en avsats ovanför det ställe, där A. arbetade, och splittrades därvid i mindre block, av vilka *A. träffades dels i bakhuvudet, dels på benen.* A. ljöt en ögonblicklig död.

Orsakerna till olycksfallet kunna anses vara, dels att frostens sammanhållande verkan på berget hade blivit upphävd på grund av relativt hög temperatur och solsken dagarna närmast före olycksfallet med därå följande regn under olycksdagen, dels att en luftborrmaskin arbetade på c:a 15 meters avstånd från olycksplatsen, varigenom rubbandet av något stödjande stenblock eventuellt hade åstadkommits. Enda möjligheten att undvika liknande olycksfall ligger däri, att de med stenens lösbrytande i stenbrottet sysselsatta arbetarna iakttaga den största försiktighet och vaksamhet, noga aktgiva på förloppet av sprickor och slag samt utan dröjsmål tillse, att brytningen efter skjutning verkställes på ett betryggande sätt, så att risk för ras ej uppstår. Särskild vaksamhet måste i dessa avseenden iakttagas under tjällossningstiden, då dels frostens upphörande, dels i sprickor och slag nedsipprande vatten framkalla risker, som under andra årstider ej föreligga.

X: 24. Tre arbetare voro sysselsatta med *gruskörning* och brukade varje dag köra fyra lass, men olycksfallsdagen hade de beslutat att köra ett femte. Då de kommo tillbaka för lastning av sista lasset, ansåg den ene av arbetarna, att grusgropen såg riskabel ut, och vägrade att gå ned i densamma. Han gjorde sig redo att köra därifrån, då ett *ras inträffade* och kamraterna, som gått ned i gropen, *blevo begravna under jordmassorna.* Efter c:a 1 timmes arbete lyckades man gräva fram de döda.

Markytan hade underminerats till en bredd av 3 à 4 meter. Under detta tak hade funnits ett lager av lera och fin sand, vilket rasade ned och förorsakade olyckan.

X: 25. Vid en sulfitfabrik transporterades kalkstenen från ett närbeläget järnvägsspår i tippvagnar på en c:a 2 meter över marken belägen brygga. Därifrån tippades kalkstenen ned på marken och fördes medelst elevator in i syrahuset genom en öppning i väggen, belägen ungefär 4 meter över marken. Från sin plats under bryggan hade arbetarna G. och K., som voro *sysselsatta med ilastning av kalksten i elevatorn,* hört ett starkt buller uppe på bryggan, orsakat av en tippvagn, som spårade ur, och därigenom blivit skrämda och sprungit åt sidan. G. iakttog därvid, att K. sprang omedelbart intill elevatorn. Då G. strax därefter tittat åt elevatorn till, hade han sett K. ligga på marken intill elevatorn medvetslös och med ett krossår i huvudet. Antingen hade en *sten ramlat ned från elevatorn och träffat K. i huvudet* eller också hade K. fallit omkull och slagit sig mot elevatorn eller densamma omgivande kalkstensupplag. Läkarens vittnesmål anger, att K., som hade ett krossår i huvudet, avlidit på grund av skador i hjärnan och ryggmärgen.

I anledning av olycksfallet har fabriksledningen utbyggt lossningsbryggan, så att densamma vid elevatorn går fram till syrahusets vägg. Till förebyggande av att stenar, som eventuellt falla ur elevatorns skopor, skola kunna vålla skada, har yrkesinspektören föreslagit:

att elevatorbanan omgives med tillräckligt höga kanter från marken upp till öppningen i syrahusets vägg;

att å två ställen efter elevatorns längd anordnas spärrar, som medgiva sten att passera uppåt, men ej nedåt;

att området närmast under elevatorbanan avstänges;

att elevatorns »vinkelskopor» till undvikande av deformering och för vinnande av erfor-

derlig hållbarhet utföras av stålgods med sådan bredd, att mellanrummet mellan skopan och elevatorbanan omgivande kanterna blir högst ett par centimeter.

X: 26. Vid *tippning av jord* skulle J. medelst en hävstång hålla fast tippvagnen på spåret. Hävstången var c:a $4^1/_2$ meter lång. När vagnen tippades, lossnade ej den våta lerblandade jorden, utan *tog hela vagnen med sig*. J. kastades därvid över vagnen och ungefär 15 meter från den plats, där han stått, samt erhöll brott på huvudskålen och krossår i ansiktet. J. forslades till närmaste sjukstuga, där han emellertid avled av de erhållna skadorna.

X: 27. F. var sysselsatt med *upprensning av en grundschaktning* för en betongmur. Grundschaktningen var belägen mellan en 1·6 meter hög jordvall och en 2·2 meter hög stenmur. Då F. var färdig med ovannämnda upprensningsarbete och skulle begiva sig från arbetsplatsen, *rasade plötsligt stenmuren ned,* varvid F. blev fastklämd mellan denna och jordvallen. Innan tillskyndande personer hunnit få loss honom, hade han redan avlidit till följd av kvävning.

Olyckan hade kunnat förhindras, om ovannämnda stenmur nedtagits före slutförandet av grundschaktningen. Stenmuren hade emellertid av arbetsbefälet ansetts så säker, att någon fara för dess nedstörtande ej förelåge.

X: 28. Vid en gruva var G. sysselsatt med *inläggning av en bana i en bockort.* Den ifrågavarande bockorten var uppbyggd på den av fast berg bestående sulan i ett större arbetsrum nära en gammal pelare. På ena sidan var bockorten till ungefär halva bockbenshöjden omgiven av nedre delen av en berghög, som låg i vanlig rasvinkel. På andra sidan bockorten fanns intet berg upplagt, men stöttor voro anbragta på ortens utsida för att förhindra kullvältning åt detta håll. På bockortens tak fanns intet berg upplagt. Utan föregående varning råkade berghögen i ras. *Berget rasade ner* över bockortens övre sida och tak, varvid stöttorna ej förmådde hålla emot trycket, utan *tippade bockorten över,* varvid G. blev ihjälklämd och ljöt troligen en ögonblicklig död.

Olycksfall förorsakade av giftiga gaser o. dyl.

XII: 5. Vid ett bruk skulle en gasgeneratorarbetare B. *rensa gasledningen.* En timme efter sedan B. begivit sig hemifrån, begav sig hans son iväg till arbetsplatsen för att se till sin fader. Då sonen kommit in i gashuset, sökte han först sin fader på en där befintlig platå vid »översta luckan», där denne emellertid icke fanns. Han hade då ropat faderns namn utan att erhålla svar, men omedelbart därefter fått se sin fader ligga framstupa på marken invid nedre gaskanalen och c:a 1 meter ifrån gasluckan. På grund av brukets avskilda läge och svåra kommunikationer kunde icke läkare tillkallas, utan konsulterades per telefon. Brukets sjuksköterska företog under tre timmar upplivningsförsök, dock utan resultat. Dödsorsaken måste anses vara *koloxidförgiftning.*

I anledning av det inträffade har yrkesinspektören bland annat lämnat följande anvisningar:

> Vid sotning skola alltid minst två personer finnas tillstädes, av vilka den ena skall uppehålla sig i omedelbar närhet, men på riskfritt ställe, för att kunna ingripa, om så skulle erfordras.
>
> Sotning får icke företagas nattetid.
>
> Manövreringen av gasgeneratorns övre lock omändras, och chargeringsplattformen utvidgas.

Bättre avledning för läckgas har föreslagits, och anvisning har lämnats på de koloxidmasker, som numera börjat användas vid sotning av masugnarnas gasledningar, samt att en mindre flaska med ammoniak alltid bör finnas till hands för inandning.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Anlitad statistik (Jfr Soc. Medd. årg. 1926, s. 241)	1927 juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	1928 jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	14·5	13·4	13·3	[1] 11·7	8·2	[1] 7·6	7·2
Ansökn. per 100 lediga platser .	150	148	143	170	242	243	279	260	201	165	146	157	167
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	·	3·24	·	·	3·21	·		3·22	·	·	3·40	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	17·3	19·0	21·1	21·5	21·6	24·5	22·3	20·5	19·8	18·5	[1] 15·4	11·4	—
Danmark. Arbetslöshet, i % .	17·1	16·3	16·1	17·5	21·8	30·5	30·3	25·9	21·3	16·6	14·0	13·7	13·5
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	50	48	46	48	61	86	83	74	64	50	41	39	38
Finland. Registr. arbetslösa .	882	1 260	1 205	1 621	2 447	2 168	2 942	2 535	2139	1 501	862	822	762
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	166	154	157	209	304	352	250	234	229	232	154	150	156
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	9·2	9·3	9·3	9·5	10·0	9·8	10·7	10·4	9·6	9·6	9·9	10·8	11·7
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 055	1 076	1 075	1 132	1 172	1 127	1 199	1 139	1063	1 171	1 143	1 239	1 354
Irland. Arbetslöshet, i % . . .	9·2	9·0	·	·	11·6	·	·	13·0	·	·	10·8	·	·
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	6·9	6·6	6·7	6·6	8·8	14·9	16·1	9·0	6·3	4·8	4·4	4·7	—
Arbetslöshetsindex	5·6	5·4	5·6	5·5	6·9	12·7	13·8	7·3	5·0	4·0	3·6	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	5·2	5·3	4·9	4·9	4·8	9·2	7·5	5·2	3·5	3·6	4·3	3·6	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %. .	5·5	5·0	4·6	4·5	7·4	12·9	11·2	10·4	9·2	6·9	6·3	6·2	6·3
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	452	404	355	340	605	1 188	1 333	1 237	1011	729	629	611	564
Ansökn. per 100 lediga platser .	253	237	223	236	333	486	443	425	344	316	291	289	290
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	110·0	110·5	110·9	111·3	108·7	102·9	103·4	104·2	105·8	109·5	·	111·8	112.3
Arbetstillgång (medelgod = 2·00)	2·12	2·16	2·18	2·21	2·19	2·18	2·08	2·07	2·08	2·02	1·91	1·90	—
Österrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	137	136	130	127	160	207	231	224	193	155	130	119	115
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	·	·	1·7	·	·	4·5	·	·	1·9	·	·	1·2	·
Ansökn. per 100 lediga platser .	145	151	144	164	218	252	238	196	130	107	103	100	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	·	110	·	·	111	·	·	112	·	·	113	·
Frankrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	17	15	13	9	10	13	18	15	10	7	4	2	1
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	263	292	306	332	376	414	439	413	412	357	307	247	—
Estland. Oplac. arbetssökande	729	809	1 201	2 864	4 940	4 437	4 421	4 113	3134	2 162	1 470	883	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	1 278	944	1 422	3 662	5 033	6 399	6 633	6 461	5570	2 950	1 295	1 223	928
Polen. Arbetslösa (i 1 000-tal) .	148	138	125	117	133	165	182	180	168	153	136	116	100
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	1·1	0·9	0·9	0·8	1·0	1·3	1·8	1·8	—	—	—	—	—
Ungern. Arbetslöshet, i % . .	7·7	7·4	6·8	6·6	7·8	8·6	10·8	10·8	10·0	9·3	8·7	8·3	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	140	151	143	159	231	265	271	277	245	228	207	188	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	3·3	3·7	3·1	3·9	5·2	6·6	6·8	7·0	6·5	5·2	3·7	3·2	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	109·2	109·7	109·0	107·5	106·8	99·5	100·8	101·4	101·1	105·5	112·4	116·3	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	87·3	87·4	88·0	87·6	85·9	85·1	84·2	85·5	86·1	85·7	85·5	85·6	—
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	90·7	91·2	91·9	91·7	90·1	89·0	87·9	89·4	89·9	89·3	89·4	89·6	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	·	6·7	·	·	8·9	·	·	10·2	·	·	11·2	—
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	6·5	8·5	10·5	12·5	11·5	7	13	14	15	15	—	—	—
Nya Zeeland. Arbetslöshet, i % .	·	11·6	·	·	9·7	·	·	11·4	·	·	—	· ·	·

[1] Reviderade siffror.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Augusti månad år 1928.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under augusti månad.

Översikt av verksamheten under augusti månad 1928.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	aug. 1928	juli 1928	aug. 1927
Stockholms stad	3 718	1 785	1 587	3 893	3 654	2 433	**7 611**	**5 439**	**4 020**	140	160	129
Stockholms län	2 742	1 179	1 058	553	641	382	**3 295**	**1 820**	**1 440**	181	172	145
Uppsala stad o. län	709	327	214	212	230	154	**921**	**557**	**368**	165	129	130
Södermanlands län	895	619	397	527	510	291	**1 422**	**1 129**	**688**	126	135	131
Östergötlands län	1 750	713	534	623	446	295	**2 373**	**1 159**	**829**	205	183	190
Norrköping	617	203	194	128	164	94	**745**	**367**	**288**	203	180	170
Jönköpings län	470	237	167	258	189	89	**728**	**426**	**256**	171	174	185
Kronobergs län	107	79	65	127	153	88	**234**	**232**	**153**	101	102	103
Norra Kalmar län	122	67	56	48	57	37	**170**	**124**	**93**	137	133	132
Södra Kalmar län	383	180	151	197	121	80	**580**	**301**	**231**	193	177	190
Gotlands län	150	128	86	92	108	46	**242**	**236**	**132**	103	84	99
Blekinge län	594	281	218	329	250	160	**923**	**531**	**378**	174	160	138
Kristianstads län	894	614	530	515	528	312	**1 409**	**1 142**	**842**	123	108	105
Malmöhus län: Malmö	1 744	420	378	1 436	972	642	**3 180**	**1 392**	**1 020**	228	269	191
Malmöhus län: Lund	297	110	99	133	100	83	**430**	**210**	**182**	205	308	201
Malmöhus län: Landskrona	278	159	138	40	32	28	**318**	**191**	**166**	166	268	226
Malmöhus län: Hälsingborg	951	382	359	323	223	152	**1 274**	**605**	**511**	211	205	201
Malmöhus län: Ystad	168	91	80	57	48	33	**225**	**139**	**113**	162	217	179
Malmöhus län: Trälleborg	618	483	477	57	34	26	**675**	**517**	**503**	131	112	132
Malmöhus län: Eslöv	195	119	109	43	50	32	**238**	**169**	**141**	141	158	125
Malmöhus län: Skurup	112	123	61	32	45	15	**144**	**168**	**76**	86	90	98
Malmöhus län: Vellinge	142	98	93	15	11	5	**157**	**109**	**98**	144	143	102
Hallands län	282	142	103	100	123	62	**382**	**265**	**165**	144	154	112
Göteborgs o. Boh. l.	276	131	87	218	200	80	**494**	**331**	**167**	149	131	117
Göteborg	3 779	1 676	1 583	1 045	1 007	701	**4 824**	**2 683**	**2 284**	180	195	245
Älvsborgs län	315	100	71	105	206	83	**420**	**306**	**154**	137	162	109
Skaraborgs län	1 008	592	379	311	474	169	**1 319**	**1 066**	**548**	124	100	109
Värmlands län	285	98	77	185	252	117	**470**	**350**	**194**	134	124	115
Örebro län	874	272	188	389	541	260	**1 263**	**813**	**448**	155	173	124
Västmanlands län	559	270	214	348	347	239	**907**	**617**	**453**	147	179	120
Kopparbergs län	309	109	107	266	197	145	**575**	**306**	**252**	188	152	139
Gävleborgs län	537	183	181	142	117	98	**679**	**300**	**279**	226	244	221
Västernorrlands l.	510	237	233	70	73	47	**580**	**310**	**280**	187	188	162
Jämtlands län	124	52	46	212	184	88	**336**	**236**	**134**	142	161	113
Västerbottens län	165	86	85	155	173	119	**320**	**259**	**204**	124	119	119
Norrbottens län	142	109	93	117	144	82	**259**	**253**	**175**	102	103	105
Tills. aug. 1928	**26 821**	**12 454**	**10 498**	**13 301**	**12 604**	**7 767**	**40 122**	**25 058**	**18 265**	**160**	—	—
» juli 1928	*22 757*	*10 229*	*9 037*	*10 699*	*9 772*	*6 199*	*33 456*	*20 001*	*15 236*	—	*167*	—
» aug. 1927	27 061	13 364	11 018	12 995	13 718	8 260	40 056	27 082	19 278	—	—	*148*
» » 1926	25 671	12 979	10 898	13 135	12 647	8 160	38 806	25 626	19 058	—	—	—
» » 1925	24 097	11 601	9 636	13 375	12 381	8 123	37 472	23 982	17 759	—	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					aug. 1928	juli 1928	aug. 1927	aug. 1928	juli 1928	aug. 1927
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	8 133	8 351	5 607	4 104	149	119	113	73	80	73
Industri och hantverk	5 286	5 609	1 354	1 127	414	433	481	83	86	85
Sjöfart och fiske	4 468	4 588	2 278	2 155	201	207	253	95	96	97
Handel och samfärdsel	2 498	2 654	1 850	1 762	143	167	200	95	93	94
Husligt arbete	—	—	—	—	—	—	—	—	.	—
Annat arbete	5 018	5 619	1 365	1 350	412	404	344	99	99	98
Summa	**25 403**	**26 821**	**12 454**	**10 498**	**215**	**222**	**202**	**84**	**88**	**82**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	612	618	1 119	370	55	51	49	33	36	30
Industri och hantverk	733	780	317	209	246	196	216	66	70	69
Sjöfart och fiske	300	319	169	153	189	165	142	91	88	79
Handel och samfärdsel	1 983	2 076	1 738	1 182	119	83	102	68	66	68
Husligt arbete	6 575	8 539	9 255	5 850	92	106	85	63	65	62
Annat arbete	951	969	6	3	.	.	.	.	.	.
Summa	**11 154**	**13 301**	**12 604**	**7 767**	**106**	**109**	**95**	**62**	**63**	**60**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	8 745	8 969	6 726	4 474	133	106	104	67	71	67
Jordbruk	8 654	8 875	6 683	4 434	133	105	104	66	71	67
Skogshushållning	91	94	43	40	.	.	.	.	.	.
Industri och hantverk	6 019	6 389	1 671	1 336	382	385	425	80	83	81
Gruvdrift och malmförädling . . .	412	414	1	1	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	324	333	101	89	330	262	240	88	84	.
Metall- och maskinindustri . . .	1 320	1 374	313	235	439	408	619	75	76	80
Trävaruindustri	341	362	68	55	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	1 457	1 570	617	526	254	339	304	85	92	85
Läder-, hår- och gummiindustri . ,	137	177	18	14	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	143	151	8	8	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	380	411	91	60	.	.	.	.	.	.
Närings- och njutningsmedelsindustri	466	504	173	94	291	207	251	54	76	67
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	85	94	37	34	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	125	126	25	24	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	68	81	14	18	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	761	792	205	188	386	394	597	89	88	93
Sjöfart och fiske	4 768	4 907	2 447	2 308	201	203	240	94	95	95
Handel och samfärdsel	4 481	4 730	3 588	2 944	132	120	144	82	78	79
Kontors-, bank- o. d. personal . .	385	390	97	75	.	288	388	.	68	70
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 187	1 238	255	209	484	405	459	82	76	79
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 245	1 317	1 280	837	107	74	90	68	68	69
Transportarbetare	1 425	1 541	1 803	1 699	85	104	128	94	92	98
Allmän och litterär verksamhet . .	226	235	154	83	153	78	118	54	61	55
Ej särskilt specificerade	13	14	49	41	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	6 575	8 539	9 255	5 850	92	106	85	63	65	62
Annat arbete	5 969	6 588	1 371	1 353	481	464	400	99	99	98
Summa	**36 557**	**40 122**	**25 058**	**18 265**	**160**	**167**	**148**	**73**	**76**	**71**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 2 031 platser, varav 1 700 manliga och 331 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 553, 2 183 och 370 samt under nästlidna månad resp. 1 595, 1 257 och 338.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	8 257	5 564	4 064	94	43	40	414	1	1	328	101	89	1 321	286	213
1	Stockholms stad	41	3	2	—	—	—	—	—	—	10	—	—	336	123	80
2	Stockholms län	1 434	931	820	25	14	14	2	—	—	16	3	3	107	15	10
3	Uppsala stad och län	472	273	170	5	—	—	—	—	—	12	3	—	15	2	—
4	Södermanlands län	643	541	324	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	4	4
5	Östergötlands län	1 235	631	454	1	—	—	—	—	—	98	12	12	42	7	6
6	Norrköping	261	98	89	—	—	—	—	—	—	1	—	—	23	—	—
7	Jönköpings län	225	181	113	1	—	—	—	—	—	22	20	20	22	3	2
8	Kronobergs län	48	43	29	—	—	—	—	—	—	15	15	15	2	1	1
9	Kalmar län	150	89	64	—	—	—	—	—	—	2	—	—	23	1	1
10	Gotlands län	89	72	40	—	—	—	—	—	—	9	11	9	1	—	—
11	Blekinge län	151	130	73	—	—	—	—	—	—	13	9	9	20	2	2
12	Kristianstads län	623	502	425	—	—	—	—	—	—	55	18	14	17	3	2
13	Malmöhus län: Malmö	81	71	58	—	—	—	—	—	—	2	—	—	138	16	11
14	Hälsingborg	108	48	33	2	—	—	9	—	—	1	—	—	17	—	—
15	Övriga anstalter	716	535	423	—	—	—	—	—	—	11	—	—	97	13	10
16	Hallands län	88	81	48	—	—	—	4	—	—	2	—	—	18	2	2
17	Göteborgs och Bohus län	94	78	46	—	—	—	—	—	—	30	1	—	11	2	—
18	Göteborgs stad	136	138	118	—	—	—	—	—	—	8	3	3	195	67	64
19	Älvsborgs län	82	60	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	4	4
20	Skaraborgs län	855	542	341	1	2	—	—	—	—	—	4	4	15	6	2
21	Värmlands län	66	42	29	—	—	—	1	—	—	8	2	—	21	—	—
22	Örebro län	245	191	112	30	4	4	203	1	1	7	—	—	63	—	—
23	Västmanlands län	311	205	150	2	—	—	42	—	—	2	—	—	18	1	1
24	Kopparbergs län	32	26	26	3	—	—	138	—	—	1	—	—	16	7	5
25	Gävleborgs län	12	4	4	1	—	—	15	—	—	3	—	—	17	4	3
26	Västernorrlands län	10	12	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3
27	Jämtlands län	23	21	16	23	23	22	—	—	—	—	—	—	3	—	—
28	Västerbottens län	23	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
29	Norrbottens län	3	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
	Kvinnliga avdelningen	618	1 119	370	—	—	—	—	—	—	5	—	—	58	27	22
1	Stockholms stad	6	4	4	—	—	—	—	—	—	4	—	—	45	24	19
2	Stockholms län	48	78	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	34	23	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
4	Södermanlands län	79	99	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	41	59	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2
6	Norrköping	6	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	9	32	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	10	19	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	15	22	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	6	25	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	28	51	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	85	147	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	8	46	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
14	Hälsingborg	10	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	24	67	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	8	20	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	43	32	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	2	7	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—
19	Älvsborgs län	3	14	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	37	105	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	6	32	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	41	109	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	28	44	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	9	23	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	13	25	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	15	17	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	2	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, här- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
855	**67**	**55**	**1 570**	**617**	**526**	**157**	**13**	**9**	**110**	**4**	**4**	**149**	**20**	**15**	**302**	**40**	**28**	**75**	**23**	**23**	
39	27	19	567	314	249	14	7	4	7	—	—	22	3	1	34	6	4	16	2	2	1
18	4	4	172	27	25	6	—	—	13	—	—	12	2	2	20	2	2	5	—	—	2
9	1	1	16	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	13	—	—	—	—	—	3
11	—	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
7	1	1	80	16	16	2	—	—	—	—	—	2	—	—	9	2	1	—	—	—	5
10	—	—	74	6	6	1	2	2	44	—	—	1	—	—	9	2	2	—	—	—	6
11	—	—	12	11	10	8	—	—	—	—	—	6	—	—	6	—	—	1	—	—	7
—	—	—	4	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	8
13	1	1	6	3	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	2	1	1	9
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	10
4	—	—	15	9	8	5	—	—	1	—	—	4	—	—	5	—	—	—	—	—	11
10	—	—	30	7	7	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	2	2	—	—	—	12
17	6	5	125	31	18	13	—	—	3	—	—	15	—	—	49	1	1	35	—	—	13
1	—	—	46	2	2	22	—	—	4	—	—	5	—	—	7	—	—	1	8	8	14
16	1	1	64	41	38	75	—	—	1	—	—	6	—	—	44	3	3	—	10	10	15
12	—	—	46	13	13	—	—	—	7	—	—	3	—	—	7	—	—	—	—	—	16
1	—	—	10	1	—	—	—	—	2	—	—	4	3	2	6	2	1	—	—	—	17
96	18	18	141	104	101	7	3	3	19	2	2	36	11	9	31	3	3	13	2	2	18
2	—	—	29	2	2	—	—	—	8	2	2	2	—	—	2	—	—	1	—	—	19
1	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	21	12	6	1	—	—	20
3	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	—	—	—	—	—	21
20	4	2	21	3	2	1	1	—	—	—	—	23	—	—	6	—	—	—	—	—	22
—	3	3	23	4	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	23
4	—	—	18	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	24
29	1	—	6	2	2	1	—	—	—	—	—	2	—	—	7	—	—	—	—	—	25
12	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	26
1	—	—	8	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	—	—	—	—	—	27
6	—	—	13	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	28
2	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
7	**1**	—	—	—	—	**20**	**5**	**5**	**41**	**4**	**4**	**262**	**71**	**45**	**202**	**133**	**66**	**19**	**14**	**11**	
5	1	—	—	—	—	6	5	5	19	2	2	103	30	16	89	57	31	9	9	6	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	2	2	5	4	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	13	7	7	—	—	—	5
1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	2	1	—	3	3	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	5	5	5	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	5	9	8	5	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	11	—	—	7	—	—	84	15	9	52	12	5	1	—	—	13
—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	5	—	—	2	1	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	1	5	1	2	—	—	17
1	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	2	25	4	1	13	15	11	2	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	11	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	6	2	1	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	2	2	2	2	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	48	3	3	73	14	13	707	165	148	4588	2278	2155	258	53	45
1	Stockholms stad	13	—	—	17	13	12	229	93	77	437	288	283	87	20	17
2	Stockholms län	1	—	—	4	—	—	45	—	—	81	19	19	14	2	2
3	Uppsala stad och län	—	—	—	3	—	—	6	—	—	2	—	—	1	—	—
4	Södermanlands län	1	—	—	1	—	—	24	—	—	40	7	5	1	—	—
5	Östergötlands län	1	—	—	1	—	—	27	3	3	1	1	1	3	1	1
6	Norrköping	4	2	2	2	—		3	—	—	96	64	64	—	1	1
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	3	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	3	3	3	212	100	85	2	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	32	27	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	7	—	—	170	71	71	1	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	19	4	4	41	19	19	1	1	1
13	Malmöhus län: Malmö	7	—	—	6	—	—	163	14	14	265	122	112	64	4	4
14	Hälsingborg	—	—	—	1	—	—	7	2	1	559	299	295	2	1	—
15	Övriga anstalter	1	—	—	2	—	—	27	1	1	266	133	127	1	—	—
16	Hallands län	—	—	—	1	—	—	2	—	—	52	36	30	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	1	—	—	2	—	—	33	25	21	—	—	—
18	Göteborgs stad	14	—	—	28	1	1	84	38	38	1429	586	541	68	22	18
19	Älvsborgs län	2	—	—	—	—	—	8	4	4	2	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	3	—	—	—	—	—	31	27	21	—	—	—
22	Örebro län	2	—	—	2	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	1	1	1	—	—	—	17	2	2	3	1	1	2	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	1	—	—	15	—	—	292	151	151	3	1	1
26	Västernorrlands län	1	—	—	—	—	—	2	—	—	371	157	157	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	3	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	73	59	58	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	2	1	1	98	81	67	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	78	22	21	8	—	—	85	40	35	319	169	153	132	44	30
1	Stockholms stad	23	9	9	4	—	—	14	30	25	231	101	96	56	22	16
2	Stockholms län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	9	4	6	1	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	6	4	3	—	—	—	6	2	2	1	1	1	—	1	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	4	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	4	3	1	1
12	Kristianstads län	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
13	Malmöhus län: Malmö	40	3	3	—	—	—	61	6	6	6	1	1	52	10	8
14	Hälsingborg	—	1	1	—	—	—	3	—	—	3	2	2	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	4	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
18	Göteborgs stad	7	2	2	2	—	—	—	—	—	48	34	29	3	5	2
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—
22	Örebro län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	—	2	2	5	1	1	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	5	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
812	**189**	**131**	**115**	**45**	**41**	**1408**	**1572**	**1509**	**49**	**6**	**6**	**12**	**35**	**30**	—	—	—	**5 619**	**1 365**	**1 350**	
362	88	81	43	8	7	444	451	412	20	4	4	1	5	5	—	—	—	979	330	328	1
28	—	—	19	6	6	154	41	38	2	—	—	1	—	—	—	—	—	563	113	113	2
9	4	3	—	1	—	35	8	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	108	34	32	3
1	—	—	—	1	1	11	15	14	—	—	—	—	2	1	—	—	—	116	48	48	4
9	1	1	5	1	1	59	18	18	1	—	—	—	—	—	—	—	—	167	19	19	5
8	2	2	1	5	5	36	12	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	42	9	9	6
6	—	—	4	—	—	8	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	131	17	17	7
2	1	1	—	—	—	6	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	11	11	8
5	—	—	—	1	1	13	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	36	36	9
1	—	—	2	—	—	12	7	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	5	10
4	1	1	—	—	—	21	7	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	171	52	49	11
6	4	4	5	4	4	18	1	1	)	—	—	—	—	—	—	—	—	62	49	47	12
115	2	2	4	1	1	105	118	118	3	—	—	—	—	—	—	—	—	534	34	34	13
11	—	—	3	2	2	20	12	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	8	8	14
15	7	7	4	—	—	69	364	362	—	—	—	—	—	—	—	—	—	395	75	75	15
5	—	—	1	—	—	13	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	8	8	16
1	—	—	2	3	3	15	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	9	8	17
189	27	27	9	8	6	240	434	424	17	2	2	10	28	24	—	—	—	1 009	179	179	18
1	—	—	1	—	—	9	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130	25	24	19
1	—	—	1	1	1	13	4	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	90	20	20	20
3	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	26	26	21
9	—	—	1	—	—	18	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	217	64	63	22
5	1	1	1	—	—	22	27	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	108	23	23	23
3	—	—	2	2	2	9	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81	61	61	24
4	—	—	1	—	—	19	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	109	15	15	25
3	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88	65	63	26
3	—	—	6	1	1	18	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	2	2	27
3	1	1	—	—	—	13	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	6	6	28
—	—	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	22	21	29
421	**116**	**78**	**1202**	**1185**	**796**	**133**	**231**	**190**	**186**	**148**	**77**	**2**	**14**	**11**	**8 539**	**9 255**	**5 850**	**969**	**6**	**3**	
199	64	43	383	360	294	83	144	118	102	43	28	2	7	5	2 154	2 738	1 715	356	4	1	1
10	1	1	61	56	38	—	—	—	13	9	6	—	—	—	396	481	286	—	—	—	2
5	—	—	16	13	11	—	1	1	1	—	—	—	—	—	149	192	128	6	—	—	3
2	—	—	24	31	24	—	1	1	3	4	1	—	—	—	346	366	212	58	—	—	4
11	2	2	40	22	16	5	—	—	5	9	8	—	—	—	452	342	231	50	2	2	5
—	—	—	5	4	4	1	4	2	2	3	—	—	—	—	89	139	79	14	—	—	6
—	—	—	28	21	18	1	1	—	7	2	—	—	—	—	196	133	63	7	—	—	7
—	—	—	15	20	15	1	1	1	—	—	—	—	—	—	99	112	64	—	—	—	8
2	—	—	19	15	11	—	1	1	1	—	—	—	—	—	187	134	93	14	—	—	9
2	2	2	19	15	11	1	—	—	3	6	2	—	—	—	60	60	27	—	—	—	10
6	—	—	27	29	21	—	—	—	—	1	1	—	—	—	259	164	113	—	—	—	11
5	—	—	67	75	49	3	2	1	4	—	—	—	—	—	329	287	197	4	—	—	12
125	26	19	100	93	39	8	29	29	11	9	4	—	—	—	653	722	513	213	—	—	13
2	2	1	41	38	24	—	1	1	4	3	2	—	—	—	226	170	120	23	—	—	14
8	2	1	22	17	16	4	3	3	1	2	2	—	—	—	293	223	177	18	—	—	15
—	—	—	12	13	10	—	—	—	5	3	3	—	—	—	70	85	44	2	—	—	16
4	2	1	43	30	18	—	1	1	3	9	4	—	—	—	105	120	49	13	—	—	17
22	13	6	46	62	15	14	32	23	6	11	—	—	7	6	692	813	604	151	—	—	18
1	—	—	10	23	9	2	—	—	—	5	3	—	—	—	86	164	69	—	—	—	19
—	—	—	16	28	12	—	—	—	3	9	1	—	—	—	246	321	138	5	—	—	20
1	—	—	11	13	6	—	—	—	—	4	2	—	—	—	165	198	100	—	—	—	21
7	1	1	24	46	23	5	3	3	6	2	1	—	—	—	277	373	198	22	—	—	22
4	1	1	17	23	18	3	3	3	4	6	5	—	—	—	285	265	187	—	—	—	23
—	—	—	60	47	38	—	—	—	1	3	3	—	—	—	195	124	97	—	—	—	24
—	—	—	9	7	7	2	3	2	1	1	1	—	—	—	109	102	84	13	—	—	25
—	—	—	7	14	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	49	31	—	—	—	26
3	—	—	51	36	14	—	1	—	—	4	—	—	—	—	145	116	68	—	—	—	27
2	—	—	16	18	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120	137	94	—	—	—	28
—	—	—	13	16	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	101	125	69	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 juli 1928.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. .	52	2 012	4 366	6 378	92	273	365	5·7	4·0
Bleck- o. plåtslagareförb. .	38	1 768	—	1 768	58	—	58	3·3	5·8
Bokbindareförbundet . . .	20	1 203	2 567	3 770	74	98	172	4·6	4·2
Bryggeriindustriarb.-förb. .	48	2 980	694	3 674	61	51	112	3·0	2·9
Byggnadsträarbetareförb. .	111	10 414	—	10 414	868	—	868	8 3	13·2
De förenade förbunden . .	40	2 766	879	3 645	175	89	264	7·2	9·4
Elektriska arbetareförb. . .	63	2 813	—	2 813	162	—	162	5·8	8 8
Gjutareförbundet	87	4 038	2	4 040	111	—	111	2·7	3·7
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	262	23 172	3 088	26 260	3 679	523	4 202	16·0	16·7
Gruvindustriarbetareförb. .	10	1 149	—	1 149	322	—	322	28·0	28·7
Handelsarbetareförb. . . .	160	8 455	3 113	11 568	697	87	784	6·8	5·5
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	14	249	631	880	22	146	168	19·1	9·8
Hattarbetare	7	113	330	443	10	123	133	30·0	19·0
Pälsvarnarbetare	7	136	301	437	12	23	35	8·0	6·0
Kommunalarbetareförb. . .	140	15 938	1 898	17 836	240	370	610	3·4	2·2
Litografiska förbundet . .	8	1 224	34	1 258	22	1	23	1·8	1·7
Livsmedelsarbetareförb. . .	77	6 328	1 460	7 788	635	177	812	10·4	9·7
Metallindustriarb.-förb. . .	206	79 515	4 126	83 641	4 514	167	4 681	5·6	5·7
Järnbruksarbetare . . .	60	18 699	16	18 715	1 197	1	1 198	6·4	5·7
Verkstadsarbetare . . .	146	60 816	4 110	64 926	3 317	166	3 483	5·4	5·7
Murareförbundet . . .	45	2 550	—	2 550	44	—	44	1·7	2·3
Måleriarbetareförbundet . .	45	2 713	—	2 713	59	—	59	2·2	4·1
Pappersindustriarb.-förb. .	107	20 974	683	21 657	655	25	680	3·1	3·7
Sadelm.- o. tapetseraref. .	26	982	72	1 054	94	—	94	8·9	8·7
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	38	5 834	2 736	8 570	697	206	903	10·5	6·5
Stenindustriarbetareförb. .	84	5 329	—	5 329	300	—	300	5·6	3·8
Sågverksindustriarb.-förb. .	210	19 205	4	19 209	2 905	3	2 908	15·1	16·2
Textilarbetareförbundet . .	67	5 793	8 230	14 023	176	102	278	2·0	2·9
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	528	1 970	2 498	33	125	158	6·3	6·9
Transportarbetareförb. . .	60	4 525	23	4 548	351	23	374	8·2	10·8
Träindustriarbetareförb. . .	89	5 806	38	5 844	409	—	409	7·0	9·6
Tunnbinderiarbetareförb. .	15	241	—	241	17	—	17	7·1	7·9
Typografförbundet	23	3 968	298	4 266	94	26	120	2 8	2·7
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	33	1 343	—	1 343	180	—	180	13·4	15·6
Summa	2 188	248 815	36 912	280 727	17 746	2 492	20 238	7·2	7·6

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under juli uppgivits till inalles 94 386, vilket i genomsnitt motsvarar 4·7 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under augusti månad 1928. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet.

Augusti har medfört någon nedgång i prisnivån, varvid lägre priser på potatis, sedan vara av ny skörd kommit i marknaden, ävensom fortsatt sänkning av bränslepriserna varit utslagsgivande. Av de varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan juli 24 varit föremål för *prissänkning*, och 11 för *prisstegring*, under det att medelpriserna å 22 varuslag äro *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—aug. 1928. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med augusti 1928, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal								År 1928[1]			
	1914	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1:a kv.	2:a kv.	Juli	Aug.
Aritmetiska (ovägda) tal	100	321	245	186	171	174	176	168	165	165	165	168	166
Vägda tal .	100	298	237	180	164	164	168	158	153	153	155	157	156

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under augusti visat en nedgång med en enhet. Det »ovägda» indextalet har sjunkit med två enheter. — Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1928, häfte 7, sid. 530. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna siffror endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 juli 1928, 173, motsvarande en stegring från juli 1914 av 73 %, mot 71 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 april 1928 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 533).

[1] Preliminära siffror för juli och augusti.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1927	Aug. 1927	Juni 1928	Juli[2] 1928	Aug.[2] 1928	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	aug. 1913—aug. 1928	aug. 1927—aug. 1928
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	22	22	22	+ 57·1	+ 4·8
handskummad	»	8	—	11	11	12	12	12	+ 50·0	+ 9·1
separerad	»	6	23	8	8	8	8	8	+ 33·3	0·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	286	729	339	329	338	341	345	+ 49·4	+ 4·9
mat- (lands-)	»	218	727	306	298	320	314	314	+ 48·1	+ 5·4
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	236	234	238	238	238	+ 44·2	+ 1·7
halvfet, »	»	121	500	171	171	172	171	172	+ 41·0	0·6
Margarin: växt-, bästa sort	»	185	433	148	150	140	140	140	+ 2·2	− 6·7
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	282	202	181	183	210	+ 46·9	+ 4·0
» konserverade	»	187	716	212	—	—	—	—	—	—
Potatis: gammal	hl	—	1271	788	692	1279	1294	1215	—	+ 75·6
»	5 l	28	71	51	49	75	79	64	+ 120·7	+ 30·6
färsk	»	46	102	158	72	—	201	85	+ 174·2	+ 18·1
Ärter, gula	kg	81	78	57	55	64	64	64	+ 106·5	+ 16·4
Bruna bönor	»	48	214	58	53	85	86	85	+ 84·8	+ 60·4
Mjöl: vete-, svenskt, kärn- (patent-)	»	81 ×	75	48	49	47	47	44	+ 41·9	− 10·2
råg-, » bästa sort	»	22 ×	56	31	32	34	34	33	+ 50·0	+ 3·1
rågsikt-, » » »	»	27 ×	78	43	44	46	45	44	+ 63·0	0·0
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	86	99	47	48	53	53	53	+ 47·2	+ 10·4
ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	111	53	54	54	54	54	+ 31·7	0·0
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	73	73	77	77	77	+ 87·8	+ 5·5
hårt, knäckebröd	»	—	—	95	95	99	99	99	—	+ 4·2
limpa, söt	»	88	96	65	65	66	66	65	+ 71·1	0·0
grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	80	64	48	49	49	48	49	+ 63·3	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	154	154	153	153	152	+ 100·0	— 1·3
mjukt, bakat med vatten	»	48	116	77	78	77	77	77	+ 83·3	— 1·3
mjukt, » » mjölk	»	60	167	94	95	95	95	95	+ 58·3	0·0
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	197	199	191	194	193	+ 54·4	— 3·0
soppkött	»	100	490	164	165	159	160	160	+ 56·9	— 3·0
Kalvkött, stek: gödkalv	»	181	512	240	241	240	241	242	+ 82·0	+ 0·4
spädkalv	»	72	312	144	143	140	141	141	+ 95·8	— 1·4
Fårkött: färskt, stek	»	188	600	225	234	240	241	230	+ 67·9	— 1·7
salt, svenskt	»	114	547	183	183	191	193	189	+ 60·2	+ 3·3
Renkött, färskt, stek	»	119	557	242	—	—	—	—	—	—
Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	138	605	191	186	211	228	231	+ 69·9	+ 24·2
salt, » »	»	140	619	199	191	219	230	231	+ 61·5	+ 20·9
» amerikanskt »	»	—	—	223	224	205	208	208	—	− 7·1
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	124	121	109	114	119	+ 60·8	— 1·7
gädda	»	108	333	185	193	159	178	184	+ 64·8	— 4·7
sill	»	84	110	67	75	75	79	73	+ 92·1	— 2·7
strömming	»	88	114	69	63	62	60	58	+ 56·8	— 7·9
torsk	»	55	160	95	98	88	92	92	+ 70·4	— 6·1
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	151	151	147	156	151	+ 88·6	0·0
kolja	»	—	—	118	112	114	115	112	—	− 0·9
salt: sill, prima	»	45	148	66	62	55	54	55	+ 22·2	− 11·8
strömming	»	80	105	50	53	47	48	49	+ 63·8	− 7·5
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	96	93	96	96	95	+ 75·9	+ 2·2
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	316	296	290	309	312	312	+ 90·2	+ 7·6
Socker, bit-	»	67 ×	188	72	72	67	62	62	— 7·5	− 13·9
Salt (matsalt)	»	—	32	19	19	18	18	18	—	− 5·3
Svagdricka	l	6	16	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	31	31	29	29	29	+ 38·1	− 6·5
Ved: björk-, osågad, hemkörd	kbm	720	2310	1330	1310	1305	1295	1280	+ 79·0	− 2·8
barr-, osågad, hemkörd	»	575	1895	1010	1005	980	970	965	+ 66·4	− 4·0
Bränntorv	100 kg	196	896	422	420	416	410	399	+ 102·5	− 5·0
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	—	794	785	719	715	712	+ 78·0	− 9·3
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	284	—	383	362	331	336	328	+ 39·6	− 9·6
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	278	269	250	249	247	+ 52·5	− 8·2
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	303	297	276	277	276	+ 44·5	− 7·1

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — × Maximipris.

Tidskriftsöversikt.

(Augusti 1928.)

Allmänna sociala frågor.

Ahlberg, A. Hendrik de Man: Socialismens psykologi. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 32—33.

Bueno, J. La reglamentación del trabajo en la VI Conferencia Panamericana. Revista de Politica Social 1928, nr 5.

Cameron, W. H. Looking in on the international labor conference. National Safety News aug. 1928.

Croll, W. Das Programm der Kommunistischen Internationale. Der Arbeitgeber 1928, nr 15.

Harmaja, L. De nordiska socialstatistikernas gemensamma rådplägningar. Social Tidskrift 1928, nr 8.

Jacobi, C. Socialismen som Kulturbevægelse. Samfundets Krav 1928, nr 1.

Jouhaux, L. Advisory economic committee of the League of Nations. The International Trade Union Movement 1928, nr 6/7.

Lilienthal, E. Der Arbeiter und sein Werkzeug. Der Arbeitgeber 1928, nr 15.

Lorentz, S. Erziehung zum Verständnis der Statistik, ein Teil staatsbürgerlicher Erziehung. Deutsches Statistisches Zentralblatt 1928, nr 7/8.

Mannio, N. A. Samarbetet mellan centralorganen på socialförvaltningens område i Norden. Social Tidskrift 1928, nr 8.

Martiáñez, M. F. Los indices de la vida social. Revista de Politica Social 1928, nr 3.

Oyuelos, R. Psicologia de la legislación social. Revista de Politica Social 1928, nr 6.

Prinz, A. Die Klassensolidarität der anderen. Der Arbeitgeber 1928, nr 15.

Uhlén, A. »Arbetets frihet». Fackföreningsrörelsen 1928, nr 32—33.

Weigert, O. Die Revision der internationalen Übereinkommen. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 22.

Wronsky, S. Der Pariser Internationale Kongress für Wohlfahrtspflege und Sozialpolitik. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 16.

Zahn, F. Familienpolitik, insbesondere wirtschaftliche Sicherung der Familie. »Stockholm» 1928, nr 3.

Den ekonomiska demokratiens betydelselöshet och naturvidrighet. Industria 1928, nr 17.

The eleventh session of the international labour conference. International Labour Review aug. 1928.

Den 11. arbeidskonferanse. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 5/7.

Elfte arbetskonferensens resultat. Industritidningen 1928, nr 15.

Den elfte internationella arbetskonferensen. Industria 1928, nr 16.

Fra den internationale Arbejdskonference i Aar. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 34.

International social policy and legislation in 1927. The International Trade Union Movement 1928, nr 6/7.

Internationella arbetskonferensens elfte sammanträde. Teknisk Tidskrift 1928, nr 32.

More important decisions of the eleventh international labour conference. The International Trade Union Movement 1928, nr 6/7.

Amerikas förenta stater.

Conclusions and recommendations of legal aid committee. Monthly Labor Review juli 1928.

State and city retirement systems for teachers. Monthly Labor Review juli 1928.

Belgien.

Belgian act on family allowances. Monthly Labor Review juli 1928.

Finland.

Backman, W. Förordningen om tuberkulos. Finsk Kommunaltidskrift 1928, nr 4.

Pesonen, M. Föreningen för sociala reformer i Finland åren 1908—28. Social Tidskrift 1928, nr 8.

Frankrike.

Bernadas, M. El subsidio por cargas familiares. Revista de Politica Social 1928, nr 3.

Italien.

Marstrand, E. Litteratur om Fascisme m. m. Samfundets Krav 1928, nr 1.

Norge.

Solheim, H. Skolehavesaken i Norge. Socialt Arbeid 1928, nr 6.

Ryssland.

Dan, Th. Den bolsjevikiska diktaturens nya fas och den socialistiska arbetarinternationalen. Tiden 1928, nr 5.

OLBERG, P. Antispecialistkampanj och personalproblem i Sovjet-hushållningen. Tiden 1928, nr 5.

De ryska arbetarnas allmänna läge. Industria 1928, nr 16.

Spanien.

ALTAMIRA, R. La cultura general de la masa obrera. Revista de Politica Social 1928, nr 3.

MALLO, J. La función estadistica de los Comités paritarios. Revista de Politica Social 1928, nr 4.

Storbritannien.

CARLYLE, A. J. Social progress in Great Britain during the last fifty years. »Stockholm» 1928, nr 3.

Tyskland.

GÖRLER, C. Die amtliche deutsche Statistik als Erkenntnisquelle im sozial-wirtschaftlichen Bereich. Der Arbeitgeber 1928, nr 16.

SIEVEN, C. I. La legislación social en Alemania desde Octubre de 1923. Revista de Politica Social 1928, nr 3.

ULRICH, D. Die soziale Arbeit der evangelischen Kirche und inneren Mission in Berlin. »Stockholm» 1928, nr 3.

WERNER, O. Hausarbeit und Statistik. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 22.

ZAHN, F. Arbeitsstatistik und Reichswirtschafts-Enquête. Allg. Statistisches Archiv B. 18, s. 320.

Österrike.

EHRLICH, O. Rationalisierung ohne Abbau. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 16.

Arbetarskydd.

BERKEY, H. S. Safer and quicker well pulling. National Safety News aug. 1928.

BOOTH, W. A. Safety via first aid. National Safety News aug. 1928.

BRAMESFELD, E. & LOEFFLER, J. Beitrag zur Frage der Beziehung zwischen Lohnanreiz und Unfallhäufigkeit. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 23.

GRANT, J. F. Efficient exhaust systems. Industrial Hygiene Bulletin aug. 1928.

GREENBURG, L. Medicine develops with industry's needs. National Safety News aug. 1928.

HAIDE, C. »Ermüdung und Arbeitszeit als Unfallveranlassung.» Reichsarbeitsblatt 1928, nr 23.

HAUCK, K. Wirtschaftlichkeit des technischen Arbeiterschutzes. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 7.

JACOBI. Unfallgefahren beim Befördern von Hochdruckazetylenentwicklern. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 23.

KAUSCH. Die Kombination einer Zentrifugensteuerung mit einer Sicherheitseinrichtung. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 23.

KIRBY, R. S. Telling the whole story in public accident statistics. National Safety News aug. 1928.

MAYERS, MAY R. Skin eruptions in industry. Industrial Hygiene Bulletin aug. 1928.

MILLER, M. Unfall- und Gesundheitsgefahren bei Ausführung der Spritzverfahren. Zeitschrift des Bayerischen Revisions-Vereins 1928, nr 14

NORTHRUP, R. B. Wiping rags used in industry. Industrial Hygiene Bulletin juni 1928.

PAPROTH, H. Alkohol und Unfall. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 23.

PYYKKÖ, O. A. Om det nordiska samarbetet på arbetarskyddets område. Social Tidskrift 1928, nr 8.

RODGERS, A. Light — the ally of safety and the protector of profit. National Safety News aug. 1928.

STENHOLM, W. Det nordiska samarbetet på arbetarskyddets område. Arbetarskyddet 1928, nr 8.

STRUBE, F. Leibesübungen für Berufstätige. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 7.

VANDERGRIFT, J. L. Training men for industry. National Safety News aug. 1928.

WINKELMANN, H. Etwas über Statistik der Betriebsunfälle. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 7.

P. Enkeldrift av arbetsmaskiner. Arbetarskyddet 1928, nr 8.

An enemy that works in the dark. National Safety News aug. 1928.

Every driver should obey Stop and Go Signals. No IV of a series of traffic lessons. National Safety News aug. 1928.

Hur man gör propaganda emot olycksfall. Verkstäderna 1928, nr 8.

Lohnsäckchen im Dienste der Unfallverhütung. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 7.

Safe practices in forging and hot metal stamping. Safe practices pamphlets nr 85. National Safety News aug. 1928.

Amerikas förenta stater.

TOLMAN, C. P. Safety and production. National Safety News aug. 1928.

WINTER MAHONEY, BERTHA. Training Erie's homekeepers in safety ways. National Safety News aug. 1928.

Child labor law of District of Columbia. Monthly Labor Review juli 1928.

Motion picture work of the bureau of industrial hygiene. Industrial Hygiene Bulletin aug. 1928.

Ryssland.

Health work in Soviet Russia. Monthly Labor Review juli 1928.

Labour protection in Russia. Industrial and Labour Information 6 aug. 1928.

Spanien.

MELKEN, MARGARITA. El trabajo femenino en las fábricas. Revista de Politica Social 1928, nr 5.

Storbritannien.

LEMBERGER, HEDWIG. Gesundheitliche Obsorge und Unfallverhütung im Rahmen eines englischen Musterbetriebes. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 7.

Tyskland.

BERTHEAU. The German workers' protection museum. Industrial Safety Survey 1928, nr 4.
— Zum 25-jährigen Bestehen des Deutschen Arbeitsschutz-Museums. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 23.

Österrike.

HENDRYCH, V. Industrial safety in Austria. Industrial Safety Survey 1928, nr 4.

Arbetslön.

Ryssland.

De ryska gruvarbetarlönerna och deras »förbättring». Industria 1928, nr 16.

Storbritannien.

De engelske Jernbaners Lønningsforlig. Udenrigsministeriets Tidsskrift 15 aug. 1928.
En engelsk lønningsmetode som tar sigte paa at fremme produktionen. Arbeidsgiveren (Norge) 1928, nr 14/15.

Tyskland.

Hauptergebnisse der amtlichen Lohnerhebung im Holzgewerbe für den März 1928. Wirtschaft und Statistik 1928, nr 15.

Österrike.

Die Lohnverhältnisse der Arbeiter im Wiener Industriegebiet im ersten Halbjahr 1928. Statistische Nachrichten 1928, nr 8.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BALTRUSCH, F. Beeinflussung der Konjunktur- und Saisonschwankungen durch öffentliche Aufträge. »Stockholm» 1928, nr 3.
SOMMER, A. Die Konjunkturprognose — Zur Möglichkeit der Wirtschaftsvoraussage. Allg. Statistisches Archiv B. 18, s. 260.
Arbeidsledighet og lønningenes størrelse. Arbeidsgiveren (Norge) 1928, nr 12/13.

Sverige.

Care of the unemployed in Sweden. Monthly Labor Review juli 1928.
Unemployment in Scandinavian countries. International Labour Review aug. 1928.

Amerikas förenta stater.

Arbejdsløsheden i U. S. A. Tidskrift for Industri 1928, nr 16.
Fee-fixing provisions of private employment agency law held unconstitutional. Monthly Labor Review juli 1928.

Finland.

Offentliga arbetsförmedlingen under år 1927. Social Tidskrift 1928, nr 8.

Norge.

WOXHOLT, P. Arbeidsformidlingen i Norge. Socialt Arbeid 1928, nr 6.

Ryssland.

PERVUSHIN, S. A. Cyclical fluctuations in agriculture and industry in Russia, 1869—1926. The Quarterly Journal of Economics aug. 1928.

Storbritannien.

C. E. L. Unemployment beats the tory government. The Labour Magazine aug. 1928.
Foranstaltninger til Afhjælpning af Arbejdsløsheden i Storbritannien. Udenrigsministeriets Tidsskrift 8 aug. 1928.
Industrial transference board report. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 8.
Ett nytt engelskt arbetslöshetsbetänkande. Industria 1928, nr 16.
Relief of unemployment: Action taken or proposed by H. M. Government. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 8.

Tyskland.

ANDERS, CHARLOTTE. Der Ausbau der weiblichen Abteilung im Arbeitsnachweis. Arbeit und Beruf 1928, nr 15.
BENKER, CH. Die Arbeitslosenversicherung auf dem Lande. Arbeit und Beruf 1928, nr 13.
BRÜLL, E. Zur Frage der Saisonarbeiter in der Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 13.
DERMIETZEL, P. Die Bezirke der Arbeitsämter. Arbeit und Beruf 1928, nr 13.
FINCKH, H. Umsiedlung und Arbeitslosigkeit. Arbeit und Beruf 1928, nr 15.
GROENEVELD, H. Arbeitslosenversicherung und Landflucht. Arbeit und Beruf 1928, nr 13.
HOFFMANN, HILDEGARD. Die Frage der weiblichen Abteilung im Arbeitsamt. Arbeit und Beruf 1928, nr 14.
KESSLER, K. Zur Frage der Berufskunde in der Arbeitslosenvermittlung. Arbeit und Beruf 1928, nr 13.
SCHWARZ. Das typische Arbeitsamt. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 24.
WOLF, C. Bedürftigkeitsprüfung und Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 14.
Z. Die Krisenunterstützung in Ziffern. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 31.
Arbetslöshetsunderstöd vid strejk och lockout. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 31.
Jordbruket och arbetslöshetsförsäkringen i Tyskland. Industria 1928, nr 16.
Die Neuregelung der Krisenunterstützung. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 34.
Der Personenkreis der Arbeitslosenversicherung am 1. Juli 1928. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 24.

Österrike.

KELLER, F. Die Arbeitslosigkeit in Österreich. Arbeit und Beruf 1928, nr 15.

Arbetstid.

Polen.

KALINOWSKI, V. Achtstundentag und Sozialver-

sicherung in Polen. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 33.

Ryssland.

Arbejdstidsproblemet i Sovjet-Rusland. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 34.

Arbetstidsproblemet i Sovjetryssland. Industria 1928, nr 16.

Schweiz.

Arbeiterferien in den Fabriken der Schweiz. Wirtschaftliche und Sozialstatistische Mitteilungen 1928, nr 8.

Storbritannien.

VERNON, H. M. La durée et le rendement du travail en Grande-Bretagne. L'Avenir du Travail aug. 1928.

Tyskland.

Arbetstidens och arbetslönens inverkan på arbetsprestationen. Industria 1928, nr 16.

Befolkningsfrågan.

CARLING, V. Befolkningsutvecklingen i Europa efter världskrisen. Det nya Sverige 1928, nr 6.

GRANVILLE EDGE, P. Vital registration in Europe. Journal of the Royal Statistical Society 1928, nr 3.

Pan-American conference on eugenics and homiculture. Monthly Record of Migration juni/juli 1928.

Storbritannien.

HIMES, N. E. The place of John Stuart Mill and of Robert Owen in the history of English Neo-Malthusianism. The Quarterly Journal of Economics aug. 1928.

Sydafrika.

KRUEGER, H. K. E. Bevölkerungs- und Rassenprobleme in Südafrika. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 94.

Ungern.

SZÉL, TH. Démographie des suicidés de Hongrie. (Ungersk text.) Magyar Statisztikai Szemle 1928, nr 7.

Bostadsförhållanden.

HAYWARD, E. E. Housing and Christian duty »Stockholm» 1928, nr 3.

SUNDBÄRG, G. Den moderna stadsplanen. Byggmästaren 1928, nr 24.

THIRRING, G. Wohnungsverhältnisse und soziale Schichtung. Allg. Statistisches Archiv B. 18, s. 189.

Sverige.

BERGSTRÖM, K. Bostadskreditsakkunnigas betänkande. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 5.

DAHLBERG, A. Stockholms stads småstugebygge. Byggnadsvärlden 1928, nr 34.

KLEMMING, W. Förslaget till stadsbyggnadslag. Sveriges Fastighetsägaretidning 1928, nr 16—17.

WESTHOLM, S. Förslaget till stadsbyggnadslag. Byggmästaren 1928, nr 24.

Amerikas förenta stater.

MARTIN-SAINT-LÉON, E. Deux cités ouvrières modèles aux États-Unis: »Sunnyside et Radburn». Le Musée Social 1928, nr 7.

Our new city homes. The Conference Board Bulletin 1928, nr 20.

Recreational opportunities provided by city park systems. Monthly Labor Review juli 1928.

Finland.

MANTERE, I. Bostadsproduktionen i Finlands städer åren 1926 och 1927. Social Tidskrift 1928, nr 8.

Frankrike.

KNELL & SCHROEDER. La construction à frais communs d'immeubles divisés en appartements dont chacun deviendra la propriété privée de l'un des constructeurs. Le Musée Social 1928, nr 7.

RISLER, G. Les habitations à bon marché en 1927. Le Musée Social 1928, nr 8/9.

Storbritannien.

SUTHERS, R. B. The disappearance of rural England. The Labour Magazine aug. 1928.

Tyskland.

FUNCKE, v. Die Förderung des Baues von Landarbeiterwohnungen mit Mitteln der wertschaffenden Arbeitslosenfürsorge nach den Bestimmungen vom 4. Juni 1928. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 22.

LAPORTE, W., DE. Das Wohnungselend in Deutschland und die Abwehrbestrebungen christlicher Kreise. »Stockholm» 1928, nr 3.

Österrike.

AUER, K. Die neue Mietengesetznovelle. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 15.

Fattigvård och barnaskydd.

EK, G. Vården av barn med nedsatt synförmåga. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1928, nr 4.

K[OCH, G. H.], v. Barnavårdskongressen i Paris. Barn och Ungdom 1928, nr 3.

NYBERG, B. Ett klöverblad ur barnets historia. Barn och Ungdom 1928, nr 3.

STÉENHOFF, G. Mödra- och barnavård från hälsovårdssynpunkt. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1928, nr 4.

TÖRNQUIST, A. Internationella barnavårdskongressen i Paris. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1928, nr 4.

Sverige.

HALLBÄCK, G. Läkarundersökningar av folkskolebarn å landsbygden. Sv. Nationalföreningens mot Tuberkulos Kvartalsskrift 1928, nr 1.
KOCH, G. H., v. En centraliserad hjälpverksamhet. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 5.
SÖDERBAUM, A. Allmänna arvsfonden i Sverige. Barn och Ungdom 1928, nr 3.
M-E, A. Till frågan om tolkningen av 23 § fattigvårdslagen. Tidskrift för Fattigvård 1928, nr 4.

Amerikas förenta stater.

HIRSCH, BETTY. Blindenfürsorge in Amerika. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 15.

Danmark.

RAEBILD, K. E. De danske Plejehjemsforeninger og deres Grundlægger, Præsten Alfred Kaae. Barn och Ungdom 1928, nr 3.
De offentlige Understøttelser i Finansaaret 1926/27. Statistiske Efterretninger 1928, nr 26.

Finland.

Styrelsens för Stadsförbundet utlåtande med anledning av förslaget till lag om barnskydd. Finsk Kommunaltidskrift 1928, nr 3.

Storbritannien.

DOLLAN, P. J. The welfare of the blind. The Labour Magazine aug. 1928.

Tyskland.

FOERSTER. Die Zahl der versorgungsberechtigten Kriegsbeschädigten und Kriegshinterbliebenen Deutschlands im Mai 1928. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 24.
HAASE. Städtische Stiftungen. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 14.
NIEPEL, E. Zum 50-jährigen Jubiläum der städtischen Blindenanstalt. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 17.

Föreningsväsen.

Efter Kjøbenhavnkonferansen. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 5/7.
Syndikalismens tankeinnehåll och dess facit: fiasko. Industria 1928, nr 17.

Sverige.

CARLESON, C. N. Det fackliga statsskickets grundläggning. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 34.
HANSSON, S. Ett trettioårsminne [landsorganisationens bildande]. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 32.
KÄMPE, A. Lantarbetarna och fackföreningsrörelsen. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 31.

Amerikas förenta stater.

JAMES, E. Le mouvement ouvrier aux Etats-Unis d'après le livre recent de M. André Philip. Revue des Études Coopératives 2 kv. 1928.

Danmark.

Landsorganisasjonen i Danmark. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 5/7.

Ryssland.

SCHWARZ, S. Monopolistische Tendenzen in den russischen Gewerkschaften. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 31.
WHITEHEAD, E. T. The problem of the Russian trade unions. The Labour Magazine aug. 1928.

Spanien.

THOMAS, A. La Organización Corporativa Española y la libertad sindical. Revista de Politica Social 1928, nr 4.

Storbritannien.

WEINGARTZ, B. Der neue Weg der britischen Trade-Unions. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 32.

Österrike.

ZACHARIASSEN, A. Fagkongress i Østerrike. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 5/7.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

NYQVIST, O. F. Egnahemslåneverksamheten inom Örebro län. Hem i Sverige 1928, nr 8.

Argentina.

JESSEN, J. Das Agrarproblem in Argentinien. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 33.

Spanien.

MARTIÁÑEZ, M. F. El absentismo rural. Revista de Politica Social 1928, nr 5.
QUIRÓS, C. B., DE. La colonización del Guadarrama. Revista de Politica Social 1928, nr 3—5.
— El régimen corporativo en la Agricultura. Revista de Politica Social 1928, nr 6.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

ENGELBREKTSSON, G. En dramatisk arbetskonflikt för tjugo år sedan. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 34.
HANSSON, S. Gruvkonflikten inför sin avveckling. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 33.
LINDHAGEN, A. Lagstiftningen om kollektivavtal och om arbetsdomstol. Sv. Juristtidning 1928, nr 5.
Definitiv huvudsaklig avtalsuppgörelse i gruvkonflikten. Industria 1928, nr 17.
Undtagelsesloven mot de svenske arbeidere. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 5/7.

Amerikas förenta stater.

JOHNSON, F. E. The American coal strike. »Stockholm» 1928, nr 3.
Strikes and lockouts in the United States, 1916 to 1927. Monthly Labor Review juli 1928.

Australien.

Skiljedomsväsendet i Australien. Industritidningen 1928, nr 14.

Danmark.

Den danska hamnblockaden mot Finland. Industria 1928, nr 17.
Den latente Konflikt. Arbejdsgiveren 1928, nr 34.
Vi og den finske Konflikt. Arbejdsgiveren 1928, nr 33.

Finland.

Hamnarbetarstrejken. Industritidningen 1928, nr 14.
Strejkläget. Industritidningen 1928, nr 15.

Norge.

LYSHOEL, J. H. Det norska tvångsskiljedomsexperimentet. Industria 1928, nr 17.
RØMCKE, F. Privat og offentlig arbeidsret. Arbeidsgiveren 1928, nr 14/15.
Arbeidsgiverforeningen og den ulovlige streik mot voldgiftsdommene. Arbeidsgiveren 1928, nr 14/15.
Opgjøret for bygningsfagene. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 5/7.

Spanien.

GONZÁLEZ-ROTHVOSS. El servicio doméstico ante la legislación social española. Revista de Politica Social 1928, nr 3.
MALLO, J. La Estadistica judicial en las cuestiones de trabajo (1924—1927). Revista de Politica Social 1928, nr 6.
RODRIQUEZ Y PORRERO, Z. Sentido de la jurisprudencia española en reclamaciones ante los Tribunales Industriales. Revista de Politica Social 1928, nr 6.

Storbritannien.

SJÖBERG, W. Den engelska arbetsfredskonferensen. Industritidningen 1928, nr 14.
H. T. War in the coalfields. The Labour Magazine aug. 1928.
Samarbete på intressegemenskapens grund. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 34.

Tyskland.

DRESSEL, H. Crimmitschau 1903/1928. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 33.
KARGER, W., v. Der fest angestellte Rechtsanwalt und § 11 des Arbeitsgerichtsgesetzes. Der Arbeitgeber 1928, nr 16.
NÖRPEL, C. Strafgesetzentwurf und Gewerkschaften. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 34.
PROKSCH, A. Die Tarifverträge im Deutschen Reiche. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 16.

Ungern.

M. S. Conflits du travail de Hongrie en 1927. (Ungersk text.) Magyar Statisztikai Szemle 1928, nr 7.

Kooperation.

JOHANSSON, A. Internationella riktlinjer. Kooperatören 1928, nr 14.
LAVERGNE, B. Le socialisme coopératif ou le retour au socialisme associationniste d'avant 1848. Revue des Études Coopératives 2 kv. 1928.

Frankrike.

GAUMONT, J. Le XVe congrès national de la coopération française de consommation à Grenoble (17—19 mai 1928). Revue des Études Coopératives 2 kv. 1928.

Indien.

GANDHI, C. M. The law relating to co-operative Societies. India (Presidency of Bombay). Review of International Cooperation 1928, nr 8.

Ryssland.

TOTOMIANZ, V. Der heutige Zustand des ländlichen Genossenschaftswesens in der U. S. S. R. Schweiz. Konsum-Verein 1928, nr 31—32.

Schweiz.

GORNI, O. L'»étable collective» de Satigny près Genève. Revue des Études Coopératives 2 kv. 1928.
Die schweizerische Genossenschaftsbewegung im Jahre 1927. Schweiz. Konsum-Verein 1928, nr 32.

Spanien.

GONZÁLEZ, R. Aspecto del cooperatismo español. Revista de Politica Social 1928, nr 6.

Levnadskostnader.

CASSEL, G. The rate of interest, the bank rate, and the stabilization of prices The Quarterly Journal of Economics aug. 1928.
PEDERSEN, J. Forudsigelse af Flæskepriserne. Økonomi og Politik 1928, nr 2.
Wholesale prices of commodities in 1927. Journal of the Royal Statistical Society 1928, nr 3.

Storbritannien.

Retail prices of clothing, 1914—28. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 8.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

BERGLUND, A. & LINDSTRÖM, E. Yrkesutbildningsproblemet och den mekaniska verkstadsindustrien. Verkstäderna 1928. nr 8.

KASTNER, J. Die Lehrlingsvorschulung. Arbeit und Beruf 1928, nr 13.
MEISTER, O. Arbeitsvermittlung und Jugendfürsorge. Arbeit und Beruf 1928, nr 15.
MOERS, MARTHA. Einwände gegen die Eignungsprüfungen. Arbeit und Beruf 1928, nr 14.
NASS, G. Die psychotechnische Ausgestaltung der Berufsämter. Arbeit und Beruf 1928, nr 15.
PUCKLITSCH, O. Praktische Psychologie in der Berufsberatung und Eignungsprüfung. Arbeit und Beruf 1928, nr 14.
SIEGEL, O. Methoden wirtschaftlicher Versorgung von Heeresangehörigen. Arbeit und Beruf 1928, nr 14.
UCHANN, R. Voraussetzungen der Berufsberatung. Arbeit und Beruf 1928, nr 14.
Yrkesvalet. Verkstäderna 1928, nr 8.

Amerikas förenta stater.

STEWART, E. Industrialization of the feebleminded. Monthly Labor Review juli 1928.

Ryssland.

Vocational education in Russia from 1924 to 1927. International Labour Review aug. 1928.

Storbritannien.

Advisory committees for juvenile employment: report for 1927. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 8.
Engelske Lærlingeforhold. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 34.

Tyskland.

ANDERS, CHARLOTTE. Organisation und Stand der Berufsberatung in Baden. Arbeit und Beruf 1928, nr 13.
BIELFELD, E. Die Entlohnung der Düsseldorfer Industrielehrlinge. Arbeit und Beruf 1928, nr 15.
FISCHER, W. Das Berufsvorbildungsjahr. Arbeit und Beruf 1928, nr 14.
LOEWE, EMMA. Ungelernte Arbeit in höheren Frauenberufen. Arbeit und Beruf 1928, nr 13.
MOSBACH, O. Die zivilberufliche Ausbildung in der heutigen Wehrmacht. Arbeit und Beruf 1928, nr 13.

Nykterhetsfrågan.

ROSENBORG, E. Fylleriet och de ekonomiska konjunkturerna. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 7.
THULIN, E. Legislativa och administrativa åtgärder för en förbudslagstiftnings eller restriktionslagstiftnings genomförande. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 7.

Sverige.

G[AH]N, H. Ungdomsfylleriet. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 7.

Danmark.

ROSENBORG, E. Det danska systemets svårigheter. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 7.

Socialförsäkring.

HEDENSTRÖM, C. H. Epilepsi som olycksfallsföljd. Arbetarskyddet 1928, nr 8.
SCHULZENHEIM, H., v. Sjuk- och olycksfallsförsäkring. Sv. Sjukkasse-Tidning 1928, nr 8.

Sverige.

ERIKSSON, B. Den svenska socialförsäkringens brister. Sv. Sjukkasse-Tidning 1928, nr 8.
Sjukkassekongressen i Stockholm. Sv. Sjukkasse-Tidning 1928, nr 8.
Sjukkassornas omorganisation. Sv. Sjukkasse-Tidning 1928, nr 8.
Yrkessjukdomarna under olycksfallsförsäkringslagen. Arbetarskyddet 1928, nr 8.

Frankrike.

OLLIER, L. Le système d'assurances sociales institué par la loi du 5 avril 1928 et le système d'assurances sociales en vigueur dans les trois départements alsaciens-lorrains comparés notamment au point de vue de leur application à l'agriculture. Le Musée Social 1928, nr 8/9.

Ryssland.

MARKUSON, TH. Die Morbiditätsstatistik in der Sozialversicherung der U. d. S. S. R. Archiv für Soziale Hygiene und Demographie 1928, nr 3.

Spanien.

GIL, L. M. Los accidentes del trabajo en la agricultura. Revista de Politica Social 1928, nr 4.

Tjeckoslovakien.

OLBERG, P. Kampen för socialförsäkringen i Tjeckoslovakien. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 31.
WINTER, L. El seguro social en la República Checoeslovaca. Revista de Politica Social 1928, nr 5.

Tyskland.

ERDMANN, G. Reform der Reichsversicherungsordnung. Der Arbeitgeber 1928, nr 16.
B. G. Grössenordnungen in der deutschen Sozialversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 32.
Richtlinien über die Neuregelung der Besoldungen der Krankenkassenangestellten. Zentralblatt für Reichsversicherung 1928, nr 8.

Österrike.

KLEIN, M. Die neue Angestelltenversicherung. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 15.

Ut- och invandring.

FERENCZI, I. Die Wanderungsstatistik und die Internationale Arbeitsorganisation. Allg. Statistisches Archiv B. 18, s. 301.
OPPENHEIMER, F. La Ley de Goltz. Revista de Politica Social 1928, nr 4 & 6.

Havana conference. Monthly Record of Migration juni/juli 1928.

Internationale Vandringer efter Krigen. Økonomi og Politik 1928, nr 2.

The sixth American international conference and immigration. Monthly Record of Migration juni/juli 1928.

Frankrike.

PAON, M. La main-d'œuvre étrangère dans l'agriculture française. Le Musée Social 1928, nr 8/9.

Kanada.

SCHMIDT, C. CHR. Nykomlingen i Canada. Hem i Sverige 1928, nr 8.

Storbritannien.

Planmæssig Udvandring til Afhjælpning af Arbejdsløsheden i England. Udenrigsministeriets Tidsskrift 22 aug. 1928.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling har under tiden 11 augusti—10 september 1928 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
331.	K. kung. ang. undantag för medborgare i Cuba från vissa bestämmelser i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete	24 aug.

Arbetsmarknaden under september månad 1928.

Efter den mindre goda konjunktur, som under sommarmånaderna varit rådande å jordbrukets arbetsmarknad, medförde september, såsom väntat var, en avgjord förbättring. Det försenade och därför nu mer än vanligt forcerade skördearbetet framkallade en ökad efterfrågan å arbetskraft till jordbruket, varigenom det överskott av arbetssökande, som förut funnits å detta område, snart nog togs fullt i anspråk. I den mån detta ej var tillräckligt för att fylla arbetsgivarnas behov, försökte man flerstädes att till landsbygden överföra ledig arbetskraft från städerna, något som dock endast till en mindre del torde ha medfört önskat resultat, enär jordbrukarna i allmänhet ej visat sig särdeles intresserade för att under det brådskande skördearbetet experimentera med ovan och oprövad industriell arbetskraft.

Att trots denna ökade arbetstillgång antalet redovisade arbetssökande inom jordbruket likväl, såsom av efterföljande sammanställning framgår, något överstigit antalet lediga platser, torde ha sin förklaring däruti, att bland de arbetssökande en avsevärd del utgjordes av fasta arbetare, som önskade platsombyte först vid höstflyttningen. I fråga om denna kategori av jordbruksarbetare syntes efterfrågan vara mindre livlig, och från åtskilliga arbetsförmedlingsanstalter uttalades, att omsättningen i samband med höstflyttningen detta år antagligen komme att bliva jämförelsevis ringa.

På den industriella arbetsmarknaden gjorde sig inga mer märkbara förskjutningar gällande. Av de yrkesgrupper, som i något större utsträckning bruka taga den offentliga arbetsförmedlingen i anspråk, erbjöd byggnadsverksamheten liksom tidigare en på det hela taget god arbetstillgång, med den förskjutning de olika yrkesspecialiteterna emellan, som följer med den framskridande årstiden. Sålunda rönte nu målare och andra inredningsarbetare den största efterfrågan, medan grovarbetarna började få känning av arbetsbrist. Vad industrien i övrigt angår, företedde särskilt metallbranschen en fortskridande uppgång. Antalet ansökningar per 100 lediga platser, som i september 1927 var åtskilligt över 500 och ännu under de senaste månaderna hållit sig över 400, nedgick under redogörelsemånaden till ej fullt 300.

Sjömansyrket uppvisade i de sydsvenska kustorterna alltjämt tämligen god arbetstillgång, medan i norrlandshamnarna en tydlig försämring framträdde. Sjömanshusens månadsrapporter redovisade för hela riket 2 402 påmönstrade och 2 305 avmönstrade sjömän, vilket innebär en ganska stark minskning i omsättningen i förhållande till föregående månad, men sam-

tidigt vittnar om, att någon inskränkning av sjöfarten ännu ej ägt rum. Proportionen mellan på- och avmönstringar är den för årstiden normala.

Vid de statliga nödhjälpsarbetena kunde även denna månad vissa nedskärningar genomföras. Sammanlagda arbetsstyrkan nedgick sålunda från 1 220 till 1 040 man, vilken sistnämnda siffra är jämnt hälften mot antalet den 1 oktober 1927. Däremot ha de under sommaren nedlagda kommunala nödhjälpsarbetena å vissa orter åter igångsatts.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under september samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	*279*	*260*	*201*	*165*	*146*	*157*	*167*	*160*	*142*	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	189	152	112	101	106	95	96	107	126	138	211	244
1927	205	155	114	101	96	81	77	104	106	111	164	191
1928	*178*	*145*	*113*	*93*	*90*	*90*	*106*	*133*	*111*	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	290	273	223	189	177	185	184	171	172	210	289	272
1927	310	287	250	202	192	184	179	168	161	208	265	251
1928	*300*	*297*	*240*	*197*	*165*	*176*	*187*	*170*	*157*	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·8	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·8	9·9	9·6	8·6	8·8	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·8	15·6	14·1	12·8	9·9	9·4	8·8	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	*14·8*	*13·4*	*13·3*	*11·7*	*8·2*	*7·6*	*7·4*	*7·1*	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 784.

Internationella arbetskonferensens elfte sammanträde.

Den internationella arbetskonferensens elfte sammanträde hölls i Genève under tiden den 30 maj—16 juni 1928. Antalet representerade stater utgjorde 46, av vilka 35 sänt fullständiga delegationer, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera arbetsgivar- och arbetarsidan. Hela antalet regerings-, arbetsgivar- och arbetarombud med suppleanter och experter uppgavs utgöra 342. — Genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 maj 1927 hade till att deltaga i konferensen från svensk sida utsetts: såsom *regeringsombud* byråchefen J. A. E. Molin och yrkesinspektrisen K. Hesselgren med socialrådet E. R. Sjöstrand och byråassistenten, sjökaptenen E. A. F. Eggert såsom experter, såsom *arbetsgivarombud* direktören I. O. Larson med ombudsmannen hos järnbruksförbundet e. o. hovrättsnotarien K. Wistrand såsom expert samt såsom *arbetarombud* landsorganisationens ordförande A. Thorberg med ombudsmannen i svenska transportarbetarförbundet N. Mårtensson och redaktören S. Backlund såsom experter. Genom senare beslut blevo även ordföranden i svenska järnvägsmannaförbundet A. Forslund samt, då Wistrand blev förhindrad infinna sig, e. o. hovrättsnotarien friherre E. G. Lagerbielke utsedda till experter, den förre för arbetar- och den senare för arbetsgivarsidan.

Konferensens dagordning upptog följande frågor:

1. Metoder för fastställande av minimilöner.

2. Förebyggande av olycksfall i arbete, däri inbegripet olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar.

I avseende å bägge ärendena skulle tillämpas den s. k. dubbla diskussionsproceduren, sådan denna fastställts i art. 6:4—16 av konferensens arbetsordning. Det förra ärendet förelåg till definitiv behandling, efter det konferensen vid sammanträde nästföregående år fastställt ett frågeformulär i ämnet (vilket i vederbörlig ordning utsänts till regeringarna för yttrande) och därjämte fattat beslut, att ärendet skulle uppföras på dagordningen för konferensens elfte sammanträde. Vad åter beträffar frågan om förebyggande av olycksfall i arbete, förelåg denna till första behandling, och avsågo förhandlingarna sålunda endast fastställande av ett frågeformulär och beslut om ärendets uppförande på dagordningen för nästa konferenssammanträde.

Vidare hade konferensen att behandla det sammandrag av medlemsstaternas årsrapporter, som arbetsbyråns direktör enligt Versaillestraktatens art. 408 skall framlägga för konferensen, samt vissa förslag till ändringar i arbetsordningen m. m., ävensom åtskilliga av olika ombud väckta resolutionsförslag.

Slutligen ålåg det konferensen att förrätta det vart tredje år återkommande valet av ny styrelse för arbetsbyrån, vilket val nu skulle försiggå för fjärde gången.

För beredning av omförmälda frågor tillsatte konferensen sex särskilda utskott, nämligen ett för varje av följande frågor: 1) metoder för fastställande av minimilöner; 2) förebyggande av olycksfall i arbete (i allmänhet); 3) skydd för arbetare sysselsatta med lastning eller lossning av fartyg; 4) förekommande av olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar; 5) granskning av medlemsstaternas årsrapporter; 6) frågor rörande arbetsordningen (reglementsutskottet).

I det följande redogöres under särskilda rubriker för nämnda frågors behandling vid konferensen. Därjämte lämnas en översikt över en del andra vid konferensen behandlade ärenden.

I. Metoder för fastställande av minimilöner.

Såsom förut nämnts, hade detta ärende uppförts på dagordningen genom beslut av internationella arbetskonferensens tionde sammanträde (1927) och förelåg nu till andra och slutlig behandling.

Frågeformuläret i ämnet hade av svenska regeringen remitterats till delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, som i yttrande den 7 november 1927 föreslog, att formuläret måtte från regeringens sida besvaras på följande sätt.

För besvarande av internationella arbetskonferensens frågeformulär rörande metoder för fastställande av minimilöner ha ej blott ett flertal myndigheter och korporationer, däribland arbetsgivarnas och arbetarnas huvudorganisationer, blivit hörda i ärendet, utan ha även verkställts vissa undersökningar rörande löne- och organisationsförhållanden m. m. inom hemindustrien. Av de upplysningar och meningsyttringar, som sålunda sammanbragts och vilka äro anmärkningsvärt samstämmiga, må följande anföras.

Förhållandena inom hemindustrien voro tidigare, eller under de 10 à 15 första åren av innevarande sekel, föremål för åtskillig uppmärksamhet från skyddssynpunkt. Flera undersökningar av arbets- och löneförhållandena inom nämnda verksamhetsområde företogos, och ett par förslag till lagar med uppgift att motverka därinom förekommande missförhållanden utarbetades även. Under årens lopp synas emellertid hemindustriens driftförhållanden småningom ha så förändrats, att statens ingripande till arbetarnas skydd i förevarande avseende blivit mindre nödvändigt eller obehövligt. Det senare av ovan nämnda lagförslag, vilket väsentligen grundade sig på en år 1912 företagen undersökning och avgavs år 1920, har också icke blivit förelagt riksdagen. Ej heller ha veterligen under de senare åren några avsevärda yrkanden framkommit på åtgärder från statsmakternas sida till förmån för hemindustriens arbetare.

Förklaringen till nu berörda förändring synes väsentligen vara att söka i nedan angivna omständigheter.

Antalet inom hemindustrien sysselsatta arbetare torde med tiden ha avsevärt nedgått. Några exakta uppgifter å berörda antal finnas visserligen ej att tillgå, men från såväl arbetsgivar- som arbetarhåll vitsordas detta förhållande. Hemindustrien torde nämligen vara en verksamhetsgren, som i konkurrensen med den allt

mer mekaniserade och rationaliserade fabriksdriften är dömd att inskränkas till vissa för densamma särskilt lämpade förhållanden.

Arbetarnas fackliga organisation och i samband därmed avtalslagens kollektiva reglering ha under de senaste tiotalen av år gått utomordentligt framåt i Sverige. Nämnda företeelser ha ej lämnat hemindustrien oberörd. I viss mån äro dess arbetare numera organiserade och inbegripna under kollektivavtal. Därtill kommer, att dessa avtals överhandtagande tillämpning inom industrien i allmänhet även indirekt påverkat hemindustriens löneförhållanden. Vidare torde den numera förhärskande knappheten på kvinnlig arbetskraft, som lett till relativt större höjning av arbetslönerna för kvinnor än män, ha medverkat till förbättrande av lönevillkoren inom hemindustrien, som ju i alldeles övervägande mån använder kvinnlig arbetskraft. De innevarande år verkställda undersökningarna inom hemindustrien ha även tydligt givit vid handen, att hemarbetarnas nuvarande löner i jämförelse med dem, som gällde vid 1912 års motsvarande undersökning, i stort sett förete en höjning, som är avsevärt starkare än den allmänna lönenivåns. Visserligen betalas fortfarande för en del hemarbeten mycket låga löner, men lär detta väsentligen vara fallet i fråga om sådana slag av hemarbete, som kunna förväntas snart upphöra att existera. Såsom medverkande till förbättringen av hemarbetarnas ställning må även framhållas, att kooperation, tekniska framsteg och ändamålsenligare transportanordningar i viss mån möjliggjort stegrad produktion och undvikande av förut vanlig tidsförlust.

Ett förhållande, som i förevarande sammanhang även förtjänar beaktande, är det, att det industriella hemarbetet för många utgör en bisysselsättning, som tillgripes i den mån lantbrukets eller hushållets göromål medgiva det och som sålunda möjliggör ett utnyttjande av eljest värdelös tid. En möjlighet till sysselsättning bereder också hemindustrien ej så få personer, som på grund av vanförhet, sjuklighet, hög ålder eller annat förhållande icke kunna eller vilja arbeta på verkstad. Från det allmännas sida göras ansträngningar att bereda eljest arbetslösa nyttig sysselsättning med »hemslöjd», ett arbete, som visserligen är avsett att vara i viss mån konstnärligt betonat, men som i många fall ej torde kunna särskiljas från det vanliga industriella hemarbetet. — I de här åsyftade fallen fyller hemarbetet tydligtvis, även om det är lågt avlönat, en nationalekonomisk och social uppgift.

Beträffande därefter frågan om fastställande av minimilöner inom andra näringsgrenar än hemindustrien, ha några krav i sådant syfte knappast gjorts gällande, och skulle genomförandet av dylik reglering möta stora svårigheter.

Mot det ifrågasatta systemet för reglering av arbetslönerna ha även framställts en del erinringar av mera allmängiltig räckvidd. Sålunda har från auktoritativt håll å såväl arbetsgivar- som arbetarsidan uttalats ogillande av arbetslönernas fastställande genom statligt ingripande. I vad arbetarnas huvudorganisation angår, har detta skett under hänvisning till den bestämt avvisande hållning, som den svenska fackföreningsrörelsen intagit till tanken på att genom skiljedomsförfarande fastställa löne- och arbetsförhållanden. Från andra håll har påpekats, att minimilöner ej sällan även bliva maximilöner samt att minimilönerna, som ju i regel måste sättas låga, stundom kunna befaras verka nedtryckande på lönenivån i allmänhet. I viss mån torde också officiellt fastställda minimilöner medverka till den stelhet i lönesystemet, som anses hindra näringslivets anpassning efter växlande förhållanden, och ha till följd ökad arbetslöshet. Slutligen har även framhållits, att statlig lönereglering skulle medföra avsevärda kostnader för det allmänna och möta betydande svårigheter, bl. a. i avseende å kontrollen.

Av de i ärendet hörda myndigheterna, korporationerna och fackliga organisationerna ha samtliga, med undantag av svenska beklädnadsarbetarförbundet, ställt sig avvisande till tanken på lagstiftning för fastställandet av minimilöner.

Med hänsyn till de upplysningar och meningsyttringar, som sålunda framkommit under ärendets behandling, föreslog delegationen, att regeringen skulle

meddela, att Sverige åtminstone f. n. icke torde vara benäget biträda någon konvention angående fastställande av minimilöner eller att vidtaga några åtgärder med hänsyn till en rekommendation i ämnet. Med den sålunda angivna ståndpunkten syntes det delegationen mest förenligt att avstå från besvarande av formulärets olika frågor.

Svenska regeringens svar överensstämde i allt väsentligt med vad delegationen föreslagit.

Arbetsbyråns rapport i ämnet baserade sig på inkomna svar från följande 22 stater: Belgien, Kanada (British Columbia, Manitoba, Ontario, Quebec), Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Indien, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Nya Zeeland, Polen, Rumänien, Schweiz, Serbokroatoslovenska staten, Storbritannien, Sverige, Sydafrika, Tyskland och Österrike.

Det stora flertalet av dessa svar voro gynnsamma för antagandet av ett konventionsförslag med bestämmelser av principiell natur jämte en rekommendation med föreskrifter om tillämpningen. I enlighet härmed framlade arbetsbyrån i samband med rapporten ett utkast till *konventionsförslag* angående införande eller upprätthållande av metoder för fastställande av minimilöner inom vissa yrken samt ett utkast till *rekommendation* angående metodernas tillämpning.

De båda utkasten voro att anse såsom kompletterande varandra. Vid konventionsförslagets utarbetande hade man tagit hänsyn till att olika länder förete betydande skiljaktigheter med avseende å löneregleringens omfattning och att åt regleringen även givits mycket växlande former. I bägge dessa avseenden lämnade man därför medlemsstaterna frihet att vidtaga sådana anordningar, som bäst svarade mot deras speciella behov, och konventionsförslaget begränsades till att uppställa den grundläggande principen om förpliktelse att införa eller upprätthålla metoderna i fråga samt vissa allmänna regler, som oavsett formerna för regleringen i varje fall ansågos böra iakttagas vid principens tillämpning. Dessutom föreskrevs, att staterna skulle regelbundet delgiva arbetsbyrån vissa upplysningar om metodernas tillämpning — detta för att möjliggöra en ömsesidig kontroll över konventionens tillämpning de ratificerande staterna emellan och för att underlätta arbetsbyråns fortsatta undersökningar i lönefrågan.

Vad rekommendationen beträffar avsåg den att till ledning för regeringarna vid konventionens tillämpning bringa i erinran vissa mera allmänt antagna regler, som i praktiken visat sig bäst främja här ifrågavarande syfte.

Arbetsbyråns utkast till konventionsförslag och rekommendation lydde i svensk översättning sålunda.

Utkast till konventionsförslag angående införande eller vidmakthållande av metoder för fastställande av minimilöner i vissa yrken.

§ 1.

Varje medlem av internationella arbetsorganisationen, vilken ratificerar denna konvention, förbinder sig att införa eller vidmakthålla metoder, som möjliggöra fastställande av minimilönesatser för arbetare, anställda i sådana yrken eller delar av yrken, vari icke fin-

nas anordningar för lönernas effektiva reglering genom kollektivavtal eller på annat sätt och där lönerna äro exceptionellt låga samt beträffande vilka medlemmen finner lämpligt att ha dylika metoder.

§ 2.

Varje medlem skall ha frihet att bestämma, å vilka yrken eller delar av yrken samt särskilt å vilka hemindustriella yrken eller delar av dessa de i § 1 avsedda metoderna för fastställande av minimilöner skola tillämpas.

§ 3.

Varje medlem skall ha frihet att bestämma metoderna för fastställande av minimilöner ävensom sätten för deras tillämpning. Iakttagas bör dock:

1) att, innan metoderna tillämpas å visst yrke eller viss del av ett yrke, samråd skall äga rum med representanter för vederbörande arbetsgivare och arbetare, däri inbegripna representanter för dessas respektive organisationer, där sådana finnas, ävensom med andra personer, som genom sitt yrke eller sina funktioner särskilt äro skickade härför och till vilka vederbörande myndighet finner lämpligt hänvända sig;

2) att vederbörande arbetsgivare och arbetare skola deltaga i metodernas tillämpning under den form och i den utsträckning, den nationella lagstiftningen kan bestämma, men i varje fall på jämbördig fot;

3) att de minimilönesatser, som fastställts, skola vara bindande för vederbörande arbetsgivare och arbetare, så att de icke skola kunna nedsättas av dem vare sig genom individuella eller kollektiva avtal, med mindre tillstånd därtill gives av vederbörande myndighet enligt det inrättade systemet.

§ 4.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, skall genom införande av ett kontrollsystem med påföljder vidtaga nödiga åtgärder till tryggande, dels att vederbörande arbetsgivare och arbetare erhålla kännedom om gällande minimilönesatser och dels att de i verkligheten utbetalda lönerna icke understiga tillämpliga minimilönesatser.

Under alla förhållanden skall varje arbetare, i avseende å vilken minimilönesatserna äro tillämpliga och vilken uppburit en lön understigande dessa satser, ha rätt att genom rättegång eller på annat sätt inom den tidsfrist, som kan vara fastställd i den nationella lagstiftningen, utkräva det belopp, på vilket han blivit bedragen.

§ 5.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, skall varje år delgiva internationella arbetsbyrån en förteckning å de yrken eller delar av yrken, i vilka metoder för fastställande av minimilöner bragts i tillämpning, ävensom en kortfattad uppgift å det ungefärliga antalet arbetare, som är underkastat ifrågavarande reglering, de fastställda minimilönesatserna samt i förekommande fall de viktigaste övriga bestämmelser rörande minimilöner.

Förslag till rekommendation angående tillämpningen av metoder för fastställande av minimilöner i vissa yrken.

Generalkonferensen av internationella arbetsorganisationen,

som antagit ett förslag till konvention angående införande eller upprätthållande av metoder för fastställande av minimilöner i vissa yrken eller delar av yrken, vari icke finnas anordningar för lönernas effektiva reglering genom kollektivavtal eller på annat sätt och där lönerna äro exceptionellt låga, och

som önskar komplettera konventionsförslaget genom att till ledning för medlemsstaterna uppställa vissa allmänna grundsatser, vilka av erfarenhet och rådande praxis att döma lämna de mest tillfredsställande resultat vid tillämpningen av metoder för fastställande av minimilöner i ifrågavarande yrken eller delar av yrken,

hemställer till varje medlem av organisationen att beakta följande grundsatser och regler.

I.

1) Metoderna för fastställande av minimilöner böra, oberoende av sin form (yrkesnämnder för varje särskilt yrke, gemensamma nämnder för grupper av yrken, domstolar för obligatorisk skiljedom), inbegripa en undersökning av förhållandena i det yrke eller den del av yrke, varom fråga är, ävensom samråd med de väsentligen och i främsta rummet intresse-

rade parterna, d. v. s. arbetsgivarna och arbetarna inom yrket eller delen av yrke; i varje fall bör man söka inhämta deras mening i alla frågor rörande minimilöners fastställande samt taga vidsträckt och rättvis hänsyn därtill.

2: a) För att förläna större auktoritet åt de lönesatser, som eventuellt fastställas, bör den allmänna tendensen hos metoderna för fastställande gå ut på att medgiva vederbörande arbetsgivare och arbetare att genom representanter till lika antal eller med lika rösträtt direkt och likställt deltaga i de för fastställande av löner upprättade organens överläggningar och beslut. I varje fall bör, om dylik representation medgives den ena parten, den andra parten vara företrädd på jämbördig fot. De organ, som ha att fastställa lönerna, böra därjämte innefatta en eller flera opartiska personer, vilkas röster möjliggöra ett positivt beslut i de fall, då arbetsgivar- och arbetarrepresentanternas röster fördela sig lika.

b) Arbetsgivarnas och arbetarnas representanter böra åtnjuta deras förtroende, vilkas intressen de företräda. Vederbörande arbetsgivare och arbetare böra därför äga rätt att, i den mån förhållandena det medgiva, deltaga i utseendet av sina representanter, och i varje fall böra befintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationer rådfrågas.

c) Den eller de oberoende personerna böra utses bland sådana personer av båda könen, vilka äro kända för att besitta erforderliga förutsättningar för fullgörande av sin uppgift och som icke uti ifrågavarande yrke eller del av yrke äga något som helst intresse, varigenom deras opartiskhet skulle kunna misstänkliggöras.

d) Då ett stort antal kvinnor äro anställda i ett yrke eller en del av ett yrke, bör så långt möjligt en eller flera kvinnor medgivas att såsom arbetarrepresentanter eller opartiska personer ingå i organen för fastställande av löner.

II.

Vid bestämmande av minimilönesatser, som skola fastställas, böra organen för lönernas fastställande i varje fall beakta nödvändigheten av att tillförsäkra vederbörande arbetare en tillbörlig levnadsstandard. För detta ändamål bör hänsyn i första rummet tagas till de löner, som betalas för liknande arbete i yrken, där arbetarna äro tillräckligt organiserade och slutit effektiva kollektivavtal, eller, om man ej förfogar över sådant jämförelsematerial, till den allmänna lönenivån i landet eller å orten i fråga.

III.

För att verksamt skydda vederbörande arbetares löner och bespara arbetsgivarna risken av illojal konkurrens, böra de anordningar, som ha till ändamål att bereda trygghet mot att löner betalas, som understiga de fastställda minimilönerna, innefatta:

1) anordningar för att hålla arbetsgivare och arbetare underrättade om gällande lönesatser;
2) officiell kontroll å de löner, som i verkligheten betalas;
3) påföljder för åsidosättande av gällande lönesatser samt åtgärder till förebyggande av sådana förseelser.

1) För att hålla arbetarna, vilka otvivelaktigt ha mindre möjlighet än arbetsgivarna att själva förskaffa sig kännedom om de beslut, som fattas av organen för lönernas fastställande, underrättade om de minimibelopp, som böra betalas dem, skola arbetsgivarna kunna förpliktas att på lätt tillgängliga platser i de byggnader, där arbetarna äro sysselsatta, eller beträffande hemindustriella arbetare i de byggnader, där arbetet utlämnas eller såsom färdigt avlämnas eller där lönerna utbetalas anslå fullständiga upplysningar om gällande lönesatser.

2) Man bör använda ett tillräckligt antal inspektörer med befogenheter liknande dem, som föreslås för yrkesinspektörer i den av generalkonferensen år 1923 antagna rekommendationen angående de allmänna grunddragen för anordnandet av inspektionssystem; dessa inspektörer böra företaga undersökningar bland vederbörande arbetsgivare och arbetare för att utröna, huruvida de i verkligheten utbetalda lönerna överensstämma med gällande lönesatser och för att eventuellt vidtaga de åtgärder, som kunna vara befogade i fall av åsidosättande av de fastställda lönesatserna.

För att sätta inspektörerna i stånd att på bästa sätt fullgöra sina åligganden, skola arbetsgivarna kunna förpliktas att föra fullständiga anteckningar över av dem betalda löner eller beträffande hemindustriella arbetare en förteckning å dem med deras adresser och att förse dem med löneböcker eller liknande handlingar, innehållande upplysningar, som möjliggöra kontroll, huruvida de i verkligheten betalda lönerna överensstämma med gällande lönesatser.

3) I de fall, då arbetarna icke allmänt äga möjlighet att genom rättegång eller med andra lämpliga medel individuellt göra gällande sin rätt att utfå det lönebelopp, på vilket de blivit bedragna, böra andra påföljder föreskrivas, vilka kunna synas ägnade att effektivt förebygga åsidosättande av de fastställda lönesatserna.

Beträffande arbetsbyråns utkast till konventionsförslag hade av byrån och i regeringarnas yttranden, vilka, såsom förut nämnts, med endast få undantag voro gynnsamma för en internationell reglering uti ifrågavarande avseende, bl. a. framhållits följande.

Vad först tillämpningsområdet beträffar, skulle enligt arbetsbyråns mening minimilöneregleringen avse sådana yrken, inom vilka inga anordningar funnes för lönernas effektiva reglering genom kollektivavtal eller annorledes och därjämte lönerna vore exceptionellt låga. Med nämnda reglering avsågs följaktligen icke att undantränga kollektivavtalet såsom den normala formen för träffande av uppgörelser i lönefrågor eller att skapa hinder för detta avtals vidare utveckling. Tvärtom ville man trygga kollektivavtalsformen och endast i de fall, där den icke visat sig möjlig att genomföra, införa supplerande metoder. Medlemsstaterna skulle emellertid ha full frihet att avgöra regleringens omfattning, och om ett yrke, för vilket fastställts minimilöner, sedan visade sig mäktigt att genomföra en reglering på kollektivavtalets väg, krävde konventionen icke minimilönesystemets vidmakthållande.

I ett stort antal inkomna svar hade emellertid den uppfattningen kommit till uttryck, att systemet icke borde omfatta yrken, där utsikter förefunnes för en reglering framdeles på kollektivavtalets väg, utan endast sådana — särskilt hemindustriella — yrken, där arbetarna på grund av yrkets egen natur kunde antagas förbli ur stånd att organisera sig och följaktligen städse komme att vara utsatta för risken att underbetalas. Bland de organiserade arbetarna hade man också på vissa håll ansett, att minimilöneregleringen borde begränsas till hemindustriella yrken, och befarat, att dess införande även i andra otillräckligt organiserade yrken kunde på obestämd tid undanskjuta genomförandet därstädes av en kollektivavtalsreglering.

I enlighet med den uppfattning, som företräddes i praktiskt taget alla inkomna svar, hade arbetsbyrån funnit det vara omöjligt att på ett likformigt sätt närmare definiera de bägge uppställda villkoren för minimilönesystemets tillämpning, utan lämnades det åt respektive regeringar att avgöra vad som skulle förstås med »effektiv reglering», ävensom med »exceptionellt låga löner».

I fråga om beskaffenheten av organen för minimilöners fastställande visade regeringarnas svar, att de organ, som i skilda länder upprättats för sådant ändamål, äro varandra mycket olika (t. ex. nämnder för varje särskilt yrke, nämnder för grupper av yrken, skiljedomstolar), varför arbetsbyrån ansett det böra tillkomma varje stat att bestämma den organisationstyp, som skulle komma till användning, liksom också organens verksamhetsformer. Dock hade det synts så gott som självklart, att man, innan systemet bragtes i tillämpning inom ett yrke, skulle rådfråga representanter för arbetsgivarna och arbetarna resp. deras organisationer ävensom andra personer, som genom sitt yrke eller sina funktioner vore särskilt skickade härför.

De tillfrågade regeringarna omfattade praktiskt taget enhälligt den uppfattningen, att arbetsgivarna och arbetarna inom yrket skulle vara representerade i organen för minimilöners fastställande samt att de skulle vara representerade till lika antal; endast i undantagsfall, såsom exempelvis då det på grund av stora avstånd mötte svårigheter att sända representanter, ifrågasattes i ett par svar, att sådan representation kunde undvaras.

Det särskilda utskott, som hade att behandla denna fråga, bestod av 48 medlemmar med det spanska regeringsombudet Gascon y Marin som ordförande och den tyske regeringsrepresentanten Feig som rapportör. Från svensk sida inträdde direktör Larson såsom suppleant inom arbetsgivar-

gruppen. I enlighet med en vid förevarande sammanträde antagen ny bestämmelse i konferensens arbetsordning (se nedan) tillsatte utskottet en redaktionskommitté, bestående av en regerings-, en arbetsgivar- och en arbetarrepresentant samt rapportören och konferensens juridiska rådgivare.

Förhandlingarna i utskottet inleddes med en principdebatt, vilken till stor del rörde sig om konventionsförslagets tillämpningsområde.[1] Härvid leddes uppmärksamheten på att den i förslagets franska text använda beteckningen »industries», hade en mera begränsad räckvidd än det i den engelska texten använda uttrycket »trades», vilket senare omfattade såväl handel som industri. Utskottet beslöt, att konventionsförslaget skulle givas ett mot den engelska texten svarande tillämpningsområde samt att redaktionsutskottet skulle söka jämka den franska texten i överensstämmelse härmed. En synnerligen betydelsefull fråga var vidare, om, såsom särskilt arbetsgivarnas representanter yrkade, konventionsförslagets tillämpningsområde skulle begränsas till hemarbete. Av en del medlemmar och särskilt av arbetsgivar- och arbetarrepresentanterna för en asiatisk stat förklarades det vara absolut nödvändigt, att regleringen utsträcktes till att omfatta även fabriksarbete, varvid dock av en medlem ifrågasattes att begränsa den till de lägst betalda, icke yrkesskickliga arbetarna. Sedan förslaget att begränsa tillämpningsområdet till hemarbete avslagits med 27 röster mot 18, stannade utskottsmajoriteten i den meningen, att regeringarna borde lämnas fria händer att införa minimilönesystem för allenast hemarbete eller att låta det avse jämväl fabriksarbete.

Härmed nära förknippad var frågan, vilka förpliktelser konventionsförslaget skulle ålägga ratificerande stater. Såsom nämnts föreskrev § 1 i förslaget, att ratificerande stater skulle vara förpliktade att införa eller vidmakthålla metoder för minimilöners fastställande i yrken, där 1) inga anordningar funnes för lönernas effektiva reglering genom kollektivavtal eller annorledes samt därjämte 2) lönerna vore exceptionellt låga. Enligt förslaget krävdes sålunda för förpliktelse att införa minimilönereglering, att bägge nu nämnda förutsättningar vore för handen. Till denna uppfattning anslöt sig också utskottet efter att ha förkastat ett yrkande, att endast endera av förutsättningarna skulle erfordras. Förslag framställdes även att uttrycket »exceptionellt låga löner» skulle närmare definieras, exempelvis med hänsyn till lönenivån inom andra yrken i landet. Förslaget härom återtogs emellertid, sedan det förklarats vara utskottets mening, att endast löneförhållandena inom landet i fråga men icke i andra länder kunde komma i betraktande för jämförelse.

I arbetsbyråns utkast hade därjämte uppställts en mera subjektiv förutsättning för införande av minimilönesystem, nämligen att vederbörande stat funne sådant lämpligt. Det framhölls i utskottet, att genom denna bestämmelse den staterna ålagda förpliktelsen gjordes skäligen illusorisk, och det anmärktes även i övrigt mot § 1, att den icke lämnade fullt klart besked om räckvidden av sta-

[1] Utskottsförhandlingarna hade föregåtts av en debatt vid plenarsammanträde om de allmänna principerna i de framlagda förslagen, och hade konferensen därvid beslutat att lägga dessa till grund för den vidare behandlingen av ärendet.

ternas förpliktelser. Från en del håll gjordes gällande, att i varje fall förpliktelsen borde sträcka sig så långt som till att träffa förberedande legislativa eller dylika anordningar för införande av ett löneregleringssystem, och erinrades, att enligt § 2 staterna lämnades fria händer med avseende å den faktiska tillämpningen. Å andra håll ville man däremot lämna staterna fri bestämmanderätt även vad gäller de förberedande åtgärderna. Såsom ett resultat av överläggningarna framgick ett beslut att utesluta här ifrågavarande passus ur förslaget.

Även efter detta besluts fattande visade det sig emellertid råda meningsskiljaktighet om de föreslagna bestämmelsernas räckvidd. Den franska texten syntes giva vid handen, att den i § 1 föreskrivna förpliktelsen sträckte sig till alla yrken, inom vilka de angivna förutsättningarna voro till finnandes, medan den engelska texten syntes lämna öppen en möjlighet att begränsa tillämpningen till endast en del av de yrken, som uppfyllde samma förutsättningar. Efter långvariga överläggningar bestämde sig utskottet slutligen med 31 röster mot 7 (8 medlemmar nedlade sina röster) för en formulering, som otvetydigt anslöt sig till den senare uppfattningen.

Beträffande detaljbehandlingen av förslaget må nämnas, att utskottet avslog ett yrkande från arbetarsidan, att såsom en av de i § 1 angivna två förutsättningarna för minimilöners införande skulle gälla, att tillräckliga anordningar icke funnes för lönernas effektiva reglering. Ett förslag från samma håll, att för bedömandet, huruvida lönenivån vore exceptionellt låg, hänsyn skulle tagas till existensminimum *(living wage)*, återtogs för att upptagas till behandling i samband med rekommendationsförslaget.

Såsom ett medgivande åt yrkandet, att konventionsförslaget skulle begränsas till de hemindustriella yrkena, infördes inom parentes en hänvisning till dessa yrken.

Till § 2, som lämnade staterna frihet att bestämma å vilka yrken löneregleringssystemet skulle bringas i tillämpning, fogades det villkoret, att vederbörande arbetar- och arbetsgivarorganisationer först skulle rådfrågas. I enlighet med majoritetens uppfattning förklarades i utskottsrapporten, att genom detta tillägg regeringarnas fria bestämmanderätt icke »i någon väsentlig mån» blivit begränsad.

I anledning av ett yrkande från sydamerikanskt regeringshåll påpekades i utskottsrapporten, att det i vissa glest befolkade länder kunde ställa sig omöjligt att uppfylla villkoret om rådplägning med representanter för arbetsgivare och arbetare.

Till bestämmelsen i § 3: 2) om medverkan på lika villkor från arbetsgivarnas och arbetarnas sida vid systemets tillämpning fogades tillägget »till lika antal».

I § 3: 3) föreslog den tyska regeringens representant, att medgivandet att nedsätta fastställda minimilöner efter lämnat tillstånd av vederbörande myndighet skulle ersättas med följande passus: »Varje medlem skall bestämma, huruvida och i vilken utsträckning så må ske (d. v. s. nedsättning av minimilönerna) genom kollektivavtal.» Syftet härmed var att möjliggöra för en stat

att i sin lagstiftning likställa kollektivavtal med de officiella minimilönerna. Sedan den farhågan uttalats, att hela minimilönesystemet kunde sättas på spel genom att kollektivavtal avslötes med helt obetydliga grupper av arbetare, återtogs det tyska förslaget. För att tillmötesgå den tyska regeringen beslöts emellertid, på yrkande av den engelske regeringsrepresentanten, att ordet »tillstånd» skulle erhålla tillägget »i allmänhet eller för visst tillfälle».

Från arbetsgivarhåll föreslogs, att § 5 skulle givas en ändrad lydelse, enligt vilken staterna bl. a. skulle vara befriade från förpliktelsen att till arbetsbyrån insända uppgifter om de fastställda minimilönesatserna. Till motivering härför anfördes att löneuppgifterna, om de användes för internationella sammanställningar, lätteligen kunde ge anledning till missförstånd, emedan vid jämförelsers anställande hänsyn måste tagas till en mängd faktorer såsom lokala förhållanden, industriens allmänna läge m. m. Från arbetarhåll framhölls å andra sidan, att det för bedömande av konventionens verkningar i olika länder vore av nytta att ha tillgång till så fullständiga uppgifter om minimilönesatserna som möjligt; till förebyggande av missuppfattningar kunde regeringarna låta uppgifterna åtföljas av nödiga kommentarer.

I den av utskottets majoritet antagna lydelsen upptog förevarande paragraf, förutom i huvudsak samma bestämmelser som arbetsbyråns utkast, en föreskrift, att till arbetsbyrån årligen skulle ingivas en allmän redogörelse med upplysningar om sättet för minimilönesystemets tillämpning och resultaten därav; uppgifterna angående antalet arbetare, som omfattades av regleringen, och de fastställda minimilönesatserna skulle närmast avse att förklara och belysa den allmänna redogörelsen.

Den engelske regeringsrepresentanten i utskottet föreslog införandet av en ny paragraf, i vilken staterna skulle förpliktas att företaga undersökningar av de faktiska lönerna inom ett yrke, därest av ansvariga och för yrket intresserade personer uppmärksamheten fästes på att inga anordningar syntes finnas för lönernas effektiva reglering och att lönerna syntes vara exceptionellt låga. Detta förslag återtogs emellertid för att tagas under övervägande i samband med rekommendationen.

Till utskottsbetänkandet rörande konventionsförslaget fogade arbetsgivargruppen en reservation, innehållande ett särskilt förslag till konvention, vari upptagits olika yrkanden, som från denna grupps sida framställts i utskottet, i första rummet kravet på att minimilöneregleringen skulle begränsas till hemindustriella yrken. Vidare hade däri upptagits den tyska regeringens förslag, att varje medlemsstat skulle äga bestämma, huruvida och i vilken utsträckning minimilönesatser finge modifieras genom kollektivavtal. I detta konventionsförslag saknades föreskrift om förpliktelse att delgiva arbetsbyrån uppgifter om fastställda minimilönesatser.

Jämväl beträffande arbetsbyråns utkast till rekommendation föreslogs av utskottet en del ändringar.

Sålunda ledde det nyss omnämnda förslaget om undersökning av löneförhållanden inom yrken, där anledning funnes antaga, att de i konventionsförslaget angivna förutsättningarna för löneregleringexisterade, till en bestämmelse, vil-

ken intogs såsom del 1, första stycket av rekommendationen; beslutet härom fattades med 22 röster mot 18. I samma del infördes såsom ett andra stycke en föreskrift, att vid övervägande av i vilka yrken minimilöner skulle införas särskild hänsyn skulle tagas till yrken, i vilka kvinnor vanligen äro anställda.

Till rekommendationens del II: 2 a) (I: 2 a) i arbetsbyråns förslag) fogades på förslag av en arbetsgivarrepresentant en bestämmelse om att de oberoende medlemmarna i organen för minimilöners fastställande såvitt möjligt borde utses i samförstånd med eller efter samråd med arbetsgivarnas och arbetarnas representanter i nämnda organ. Vidare infördes i II: 2 b) på förslag av en arbetarrepresentant en föreskrift, att resp. organisationer skulle tillerkännas förslagsrätt vid utseende av arbetsgivar- och arbetarrepresentanter i organen för minimilöners fastställande.

Av en regeringsrepresentant föreslogs, att till del III skulle fogas en bestämmelse om periodisk revision av de fastställda minimilönesatserna, och godtogs detta förslag med uteslutande av ordet »periodisk» och med tillägg av orden »då de arbetare eller arbetsgivare, som äro medlemmar av dessa organ, därom uttrycka önskan». Ett förslag från arbetsgivarsidan, att till samma dels första stycke skulle tilläggas orden »med hänsyn även tagen till industriens särskilda läge i fråga om dess tillförsel-, produktions- och konkurrensförhållanden», avslogs med 20 röster mot 15.

Slutligen föreslogs av två arbetarrepresentanter och en regeringsrepresentant, att till del III skulle fogas ett nytt stycke av följande lydelse: »Den ledande grundsatsen för organen för minimilöners fastställande bör i varje fall vara principen om lika lön för arbete av samma värde utan hänsyn till kön.» Även bland kvinnliga representanter i utskottet gjorde sig emellertid olika meningar gällande om lämpligheten av att i rekommendationen understryka ifrågavarande princip så starkt. Med hänsyn härtill beslöts att tillfoga en särskild del B, i vilken regeringarnas uppmärksamhet fästes på den i art. 427 av fredsfördraget fastslagna principen om lika lön för arbete av samma värde utan hänsyn till kön.

Plenarbehandlingen av frågan om minimilönereglering ägde rum under dagarna den 14—16 juni. Under överläggningen framfördes arbetsgivargruppens reservationsvis gjorda yrkande av den schweiziske arbetsgivarexperten Steinmann. Fastställandet på officiell väg av minimilöner och löner i allmänhet innebure, framhöll talaren, ett statsingripande i industriens förhållanden av den mest allvarliga beskaffenhet. Sedan en gång rätten till dylikt ingripande fastslagits, kunde man vänta sig, att försök skulle göras att tillerkänna staten en ännu vidsträcktare rätt till ingripande i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare. Internationella arbetsbyrån hade själv talat om ett »första försök till åtgärder på lönernas område» samt om lämpligheten att få till stånd ytterligare studier och undersökningar på nämnda område. I denna punkt vore arbetsgivarna av en annan uppfattning än arbetsbyrån, och de måste förbehålla sig full handlingsfrihet med avseende å alla slags försök i denna riktning. De offentliga institutionerna hade icke att ansvara för pro-

duktionen eller att bära följderna av de åtgärder de vidtoge på detta område; arbetsgivarna motsatte sig i princip all offentlig löne reglering. De försök, som gjorts med lönernas reglering på offentlig väg, talade icke till förmån för sådana anordningar. Det kunde också ifrågasättas, om icke en reglering av arbetsförhållandena inom hemindustrien skulle utgöra en fara för denna industris bestånd.

För att emellertid lämna ett positivt bidrag till överläggningen hade arbetsgivarna reservationsvis framfört vissa yrkanden och infört dem i ett särskilt konventionsförslag, till vilket talaren yrkade bifall.

Å andra sidan förklarade ett flertal regeringsdelegerade, bland vilka må nämnas de engelska, franska, norska och schweiziska, sin anslutning till utskottsmajoritetens förslag. Detta motiverades huvudsakligen med att utskottet i den viktiga frågan om tillämpningsområdet funnit en tillfredsställande kompromisslinje. Från den franska regeringens sida framhölls, att dess hållning dikterades av framför allt följande två skäl: att utskottsförslaget medgav regeringarna att begränsa minimilönesystemet till hemarbetet och att förekomsten av »exceptionellt låga löner» enligt utskottets förklaring skulle bedömas med hänsyn tagen till förhållandena inom landet i fråga, men icke i andra länder.

De i principdebatten deltagande arbetarrepresentanterna gåvo samtliga sin anslutning till utskottsförslaget, medan arbetsgivarna lika enhälligt ställde sig på reservationens ståndpunkt, varvid huvudsakligen anfördes som skäl, att konventionsförslaget bort begränsas till hemarbetet.

Under detaljbehandlingen godkändes konventionsförslagets samtliga paragrafer i den av utskottet föreslagna lydelsen, och avslogos arbetsgivargruppens yrkanden. Omnämnas må de erinringar, som vid behandlingen av § 1 framfördes av det belgiska arbetsgivarombudet Gérard, mot den i paragrafen införda definitionen å »yrke», som i konventionsförslaget angavs omfatta förädlingsindustri och handel. Talaren anmärkte, dels att de nämnda bägge beteckningarna vore skäligen vaga och icke lämnade klart besked, huruvida exempelvis försäkringsverksamhet och banker omfattades av konventionsförslaget, dels att det i den franska texten förekommande uttrycket »industries» enligt gängse språkbruk vore åtskilligt mera omfattande än det i den engelska texten begagnade uttrycket »trades». Häremot genmäldes, att anmärkningen saknade större betydelse, enär regeringarna lämnats den mest vidsträckta frihet i fråga om tillämpningsområdet.

Då den av konferensens redaktionsutskott utarbetade texten förelåg till slutligt avgörande, väcktes två ändringsförslag, avseende konventionsförslagets formella bestämmelser. Yrkandena i fråga föranleddes av en del beslut, som konferensen, på sätt längre fram närmare omtalas, på förslag av utskottet för frågor rörande arbetsordningen (reglementsutskottet) fattat om ändringar av de i konventionerna förekommande formella bestämmelserna.

Det ena förslaget väcktes av det belgiska arbetsgivarombudet Gérard och avsåg att göra ikraftträdandet av konventionen beroende av att den ratificerats av fyra stater, däribland minst två sådana stater, som enligt art. 393 i Versaillestraktaten räknas till de i industriellt hänseende mest betydande. I det

föreliggande förslaget liksom alla tidigare antagna konventioner, utom Washingtonkonventionen angående arbetslöshet, hade endast krävts ratifikation av två stater vilka som helst. Enligt nyss åsyftade beslut skulle det nu ligga i konferensens händer att med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall pröva, vilket antal ratifikationer borde fordras för ikraftträdande.

Till stöd för yrkandet anfördes bl. a., att vid konferenser sammankallade av nationernas förbund antagits konventioner, som krävde flera än två staters ratificering för ikraftträdande. Särskilt på grund av föreskrifterna i § 5 av det föreliggande konventionsförslaget, rörande meddelande av vissa statistiska uppgifter, vore ett flertal staters ratificering nödvändig för att konventionsförslaget skulle erhålla något större värde. Häremot invändes, att med de lindriga förpliktelser, som konventionsförslaget ålade staterna, något sådant behov av samtidigt ikraftträdande i ett flertal stater icke kunde åberopas som då det gällde konventioner, vilka spelade större roll i internationellt konkurrenshänseende. Jämväl uttrycktes farhågor för att, om man i ett fall som detta frånginge de brukliga reglerna, ett för framtiden besvärande prejudikat kunde skapas. Konferensen anslöt sig i denna punkt till redaktionsutskottets förslag.

Det andra ändringsyrkandet gällde bestämmelserna rörande bundenheten vid konventionen. I fråga om de konventioner, som tidigare antagits, har bundenheten i regel och som längst varit fastställd till tio år från den dag, då konventionen först trädde i kraft, vartill kommit ett års uppsägningstid. Efter förloppet av förstnämnda period står det sålunda staterna fritt att med iakttagande av den ettåriga uppsägningstiden när som helst frånträda konventionerna. Vad beträffar de år 1920 antagna konventionerna angående arbetslöshetsersättning vid skeppsbrott och angående arbetsförmedling för sjömän, är bundenheten satt till fem år, och kan uppsägningsrätten redan nu göras gällande.

Med hänsyn till det prekära läge, vari en konvention på grund av den nu gällande uppsägningsrätten kan komma, hade reglementsutskottet föreslagit, att, därest ej inom ett år efter den första periodens utgång bruk gjordes av uppsägningsrätten, bundenheten skulle automatiskt förlängas för viss ny period samt därefter, under enahanda förutsättning, för åter en period av samma längd o. s. v. Något förslag rörande varaktigheten av den första resp. de följande perioderna hade icke framlagts av reglementsutskottet, som ansåg det böra lämnas åt konferensen att i varje särskilt fall bestämma härom. Redaktionsutskottet hade nu följt de sålunda givna anvisningarna och föreslog, att i förevarande fall den första bundenhetsperioden skulle utgöra 10 år och de därefter följande 5 år.

Med anledning härav yrkade den engelske arbetsgivarexperten Forbes Watson, att den förutvarande anordningen med en enda bundenhetsperiod skulle bibehållas. Såsom motiv härför anförde han, att en automatisk förnyelse, på sätt föreslagits, av de staterna ålagda förpliktelserna skulle verka såsom en maning till dem att vara på sin vakt och komme att vid varje tillfälle, då uppsägningsrätt inträdde, i högre grad än hittills aktualisera frågan om att verkställa uppsägning. Långt ifrån att skapa stabila förhållanden kunde därför den nya metoden befaras komma att framkalla ett tillstånd av osäkerhet

inom den internationella arbetslagstiftningen. Härpå replikerade reglementsutskottets ordförande och rapportör, det belgiska regeringsombudet Mahaim, att den nu gällande anordningen vore minst lika mycket ägnad att rikta staternas uppmärksamhet på möjligheten av att frånträda konventionerna och att den existerande uppsägningsrätten, som efter viss tids förlopp kunde göras oinskränkt gällande och som för ett par konventioners del redan inträtt i ett aktuellt skede, kunde sägas medföra ett latent osäkerhetstillstånd på området.

Även i denna punkt biträdde konferensen redaktionsutskottets förslag, vilket som nämnts innebar, att efter en första period av 10 år bundenheten automatiskt skulle förlängas för 5 år åt gången, därest icke inom ett år efter resp. perioders utgång bruk gjordes av uppsägningsrätten.

Den slutliga omröstningen om konventionsförslaget ägde rum den 16 juni och resulterade i att 76 röster avgåvos för och 21 röster mot förslaget, som sålunda erhöll den för definitivt antagande erforderliga majoriteten av två tredjedels röstetal.

Samtliga svenska ombud nedlade i likhet med de danska och finska regeringsombuden sina röster vid voteringen. Minoriteten utgjordes med ett enda undantag (det australiska regeringsombudet) av arbetsgivarrepresentanter; endast arbetsgivarombuden från Cuba, Italien och Nederländerna röstade med majoriteten.

Med en väsentligen redaktionell förändring godkändes även rekommendationsförslaget, sådant det framgått ur utskottsbehandlingen, och antogs det vid slutvoteringen samma dag med 81 röster mot 18.

De huvudsakliga bestämmelserna i konventionsförslaget och rekommendationen, sådana de definitivt antagits, återgivas här nedan i svensk översättning.

Förslag till konvention angående införande av metoder för fastställande av minimilöner.

§ 1.

Varje medlem av internationella arbetsorganisationen, som ratificerar denna konvention, förbinder sig att införa eller vidmakthålla metoder, som möjliggöra fastställande av minimilönesatser för arbetare, anställda i sådana yrken eller delar av yrken (och särskilt i hemindustriella yrken), vari icke finnas anordningar för lönernas effektiva reglering genom kollektivavtal eller annorledes och där lönerna äro exceptionellt låga.

Med hänsyn till tillämpningen av denna konvention skola såsom »yrken» anses förädlingsindustri och handel.

§ 2.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, äger frihet att, efter samråd med arbetar- och arbetsgivarorganisationerna, där sådana finnas, inom ifrågavarande yrke eller del av yrke, bestämma å vilka yrken eller delar av yrken och särskilt å vilka hemindustriella yrken eller delar av sådana yrken de i § 1 avsedda metoderna för fastställande av minimilöner skola tillämpas.

§ 3.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, äger frihet att bestämma metoderna för fastställande av minimilöner ävensom sätten för deras tillämpning.

Iakttagas bör dock:

1) att innan metoderna tillämpas å visst yrke eller viss del av ett yrke, samråd skall äga rum med representanter för vederbörande arbetsgivare och arbetare, däri inbegripna representanter för deras respektive organisationer, där sådana finnas, ävensom med andra personer, som genom sitt yrke eller sina funktioner äro särskilt skickade härför och till vilka vederbörande myndighet finner lämpligt hänvända sig;

2) att vederbörande arbetsgivare och arbetare skola deltaga i metodernas tillämpning under den form och i den utsträckning, den nationella lagstiftningen kan bestämma, men i varje fall till lika antal och på jämbördig fot;

3) att de minimilönesatser, som fastställts, skola vara bindande för vederbörande arbetsgivare och arbetare, så att de icke skola kunna nedsättas av dem vare sig genom individuella avtal eller, med mindre vederbörande myndighet därtill lämnat tillstånd, i allmänhet eller för visst tillfälle genom kollektivavtal.

§ 4.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, skall, genom anordnande av ett system med tillsyn och påföljder vidtaga nödiga åtgärder till tryggande dels att vederbörande arbetsgivare och arbetare erhålla kännedom om gällande minimilönesatser och dels att de i verkligheten utbetalade lönerna icke understiga tillämpliga minimilönesatser.

Varje arbetare, för vilken minimilönesatserna gälla och som uppburit lön, understigande dessa satser, skall vara berättigad att, inom den tidsfrist, som kan vara fastställd i den nationella lagstiftningen, genom rättegång eller på annan laglig väg utkräva det honom tillkommande beloppet.

§ 5.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, skall varje år delgiva internationella arbetsbyrån en allmän redogörelse, innehållande förteckning å de yrken eller delar av yrken, inom vilka metoder för fastställande av minimilöner bragts i tillämpning, jämte upplysningar om sätten för metodernas tillämpning och resultaten därav. Denna redogörelse skall även innefatta kortfattade uppgifter åt det ungefärliga antal arbetare, som är underkastat ifrågavarande reglering, de fastställda minimilönesatserna samt, i förekommande fall, de viktigaste övriga åtgärder beträffande minimilöner.

Rekommendation angående tillämpning av metoder för fastställande av minimilöner.

A.

Generalkonferensen av internationella arbetsorganisationen,

som antagit ett förslag till konvention angående införande av metoder för fastställande av minimilöner

och som önskar komplettera konventionsförslaget genom att till ledning för medlemsstaterna uppställa vissa allmänna grundsatser, vilka av erfarenhet och rådande praxis att döma lämna de mest tillfredsställande resultat,

hemställer till varje medlem av organisationen att beakta följande grundsatser och regler.

I.

1) På det att varje medlem, som ratificerar konventionen, skall vara i besittning av de upplysningar, som erfordras för fattande av beslut om tillämpning av metoder för minimilöners fastställande, böra i varje yrke eller del av yrke, inom vilket arbetsgivare eller arbetare anhålla om sådana metoders tillämpning och lämna upplysningar, som synas utvisa, att inga anordningar finnas för lönernas effektiva reglering och att lönerna äro exceptionellt låga, de i verkligheten utbetalda lönerna och de anordningar, som kunna ha träffats för lönernas reglering, göras till föremål för undersökning.

2) Utan att vilja göra intrång på den rätt, som konventionsförslaget tillerkänner medlemmarna att inom sina respektive länder fritt bestämma de yrken eller delar av yrken, å vilka de anse lämpligt att tillämpa metoder för fastställande av minimilöner, skulle man anse det kunna vara skäl att särskilt uppmärksamma de yrken eller delar av yrken, i vilka kvinnor vanligen äro sysselsatta.

II.

1) Metoderna för fastställande av minimilöner böra, oberoende av sin form (t. ex. yrkesnämnder för varje särskilt yrke, gemensamma nämnder för grupper av yrken, domstolar för obligatorisk skiljedom) inbegripa en undersökning av förhållandena i det yrke eller den del av ett yrke, varom fråga är, ävensom samråd med de väsentligen och i första rummet intresserade parterna, d. v. s. arbetsgivare och arbetare inom yrket eller delen av yrke; i varje fall bör man söka inhämta deras mening i alla frågor rörande minimilöners fastställande samt taga vidsträckt och rättvis hänsyn därtill.

2: a) För att förläna större auktoritet åt de lönesatser, som eventuellt fastställas, vore det önskvärt, att vederbörande arbetsgivare och arbetare genom representanter till lika antal eller med lika röstetal finge såsom likställda taga direkt del i överläggningarna och besluten inom organen för minimilöners fastställande. I varje fall bör, om dylik representation medgives den ena parten, den andra parten vara företrädd på jämbördig fot. De organ, som ha att fastställa lönerna, böra därjämte innefatta en eller flera oberoende personer, vilkas röster möjliggöra ett positivt beslut i de fall, då arbetsgivar- och arbetarrepresentanternas röster fördela sig lika. Dessa oberoende personer böra såvitt möjligt utses i samförstånd med eller efter samråd med arbetsgivarnas och arbetarnas representanter i de organ, som ha att fastställa minimilöner.

b) För att arbetsgivarnas och arbetarnas representanter skola åtnjuta deras förtroende, vilkas intressen de företräda, böra vederbörande arbetsgivare och arbetare, i den mån förhållandena det medgiva, äga rätt att deltaga i utseendet av sina representanter, och i varje fall böra förefintliga arbetsgivar- och arbetarorganisationer anmodas att meddela namnen å de personer, som de förorda till medlemmar av organen för minimilöners fastställande.

c) Den eller de oberoende personer, som avses i punkt a), böra utses bland män eller kvinnor, vilka äro kända för att besitta erforderliga förutsättningar för fullgörandet av sin uppgift och som icke uti ifrågavarande yrke eller del av yrke äga något som helst intresse, varigenom deras opartiskhet skulle kunna misstänkliggöras.

d) Då ett stort antal kvinnor äro anställda i ett yrke eller en del av ett yrke, böra så långt möjligt kvinnor beredas plats bland arbetarnas representanter i organen för fastställande av minimilöner, varjämte bland de i punkt a) avsedda oberoende personerna en eller flera böra vara kvinnor.

III.

Vid bestämmande av minimilönesatser, som skola fastställas, böra organen för lönernas fastställande i varje fall beakta nödvändigheten av att tillförsäkra vederbörande arbetare en tillbörlig levnadsstandard. För detta ändamål bör hänsyn i första rummet tagas till de löner, som betalas för liknande arbete i yrken, där arbetarna äro tillräckligt organiserade och ha slutit effektiva kollektivavtal, eller, om man ej förfogar över sådant jämförelsematerial, till den allmänna lönenivån i landet eller å orten i fråga.

Föreskrifter böra finnas om revision av de av vederbörande organ fastställda minimilönesatserna, då de arbetare eller arbetsgivare, som äro medlemmar av dessa organ, därom uttrycka önskan.

IV.

För att verksamt skydda vederbörande arbetares löner och bespara arbetsgivarna risken av illojal konkurrens, böra de anordningar, som ha till ändamål att bereda trygghet mot att löner betalas, som understiga de fastställda minimilönesatserna, innefatta:

a) anordningar för att hålla arbetsgivare och arbetare underrättade om gällande lönesatser;

b) officiell kontroll å de löner, som i verkligheten betalas;

c) straff för åsidosättande av gällande lönesatser samt åtgärder till förebyggande av sådana förseelser.

1) För att arbetarna, som sannolikt ha mindre möjlighet än arbetsgivarna att själva förskaffa sig kännedom om de beslut, som fattas av organen för lönernas fastställande, må hållas underrättade om de minimilönesatser, som tillkomma dem, skola arbetsgivarna kunna förpliktas att på lätt tillgängliga platser i de byggnader, där arbetarna äro sysselsatta, eller beträffande hemindustriella arbetare i de byggnader, där arbetet utlämnas eller såsom färdigt avlämnas eller där lönerna utbetalas, anslå fullständiga upplysningar om gällande lönesatser.

2) Man bör använda ett tillräckligt antal inspektörer med befogenheter, liknande dem, som föreslås för yrkesinspektörer i den av generalkonferensen år 1923 antagna rekommendation angående de allmänna grunddragen för anordnandet av inspektionssystem; dessa inspektörer böra företaga undersökningar bland vederbörande arbetsgivare och arbetare för att utröna, huruvida de i verkligheten utbetalda lönerna överensstämma med gällande lönesatser, och för att eventuellt vidtaga de åtgärder, som kunna vara befogade i fall av åsidosättande av de fastställda lönesatserna.

För att sätta inspektörerna i stånd att på bästa sätt fullgöra sina åligganden, skola arbetsgivarna kunna förpliktas att föra fullständiga och noggranna anteckningar över de av dem betalda lönerna eller, beträffande hemindustriella arbetare, en förteckning å dem med deras adresser och att förse dem med löneböcker eller liknande handlingar, innehållande upplysningar, som möjliggöra kontroll, huruvida de i verkligheten betalda lönerna överensstämma med gällande lönesatser.

3) I de fall, då arbetarna icke allmänt äga möjlighet att genom rättegång eller på annan laglig väg personligen göra gällande sin rätt att utfå det lönebelopp, som tillkommer dem enligt gällande minimilönesatser, böra träffas andra åtgärder, som kunna anses ägnade att förebygga åsidosättande av lönesatserna.

B.

Generalkonferensen av internationella arbetsorganisationen anser sig böra fästa regeringarnas uppmärksamhet på den i art. 427 av fredsfördraget fastslagna principen om lika lön för arbete av samma värde utan hänsyn till arbetarens kön. *(Forts.)*

Socialstyrelsens förslag angående utförandet av de nya dyrortsgrupperingarna.

Genom kungl. brev den 18 maj 1928 hade Kungl. Maj:t på därom av socialstyrelsen gjord framställning förordnat, att socialstyrelsen i samband med utförandet av förestående nya gruppering av samtliga orter efter levnadskostnadernas höjd för bestämmande av de skattefria avdragens storlek jämväl skall utföra en förnyad gruppering av orterna för fastställande av de ortsgrupper, som statens befattningshavare å- resp. stationeringsorter i lönehänseende skola anses tillhöra, ävensom uppdragit åt socialstyrelsen att efter samråd med sociala rådets statistiska sektion och särskilda av chefen för finansdepartementet utsedda sakkunniga utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till närmare föreskrifter angående de erforderliga dyrortsgrupperingarnas utförande.

Såsom sakkunniga tillkallade chefen för finansdepartementet sedermera den 28 maj ledamöterna av riksdagens första kammare professorn N. R. Wohlin, lantbrukaren C. P. V. Nilsson i Gränebo och förrådsförmannen A. J. Bärg i Katrineholm samt postmästaren V. K. A. Petrelius.[1]

För att bereda tillfälle för intresserade myndigheter och organisationer att redan vid arbetets början framföra sina synpunkter inbjödos representanter för dessa att deltaga i det första sammanträdet med sociala rådets statistiska sektion och de utsedda sakkunniga, vilket avhölls den 12 juni 1928. Till ledning vid diskussionerna utdelades därvid bland annat en inom socialstyrelsen utarbetad redogörelse för tillvägagångssättet vid verkställandet av de för närvarande gällande, år 1924 utförda dyrortsgrupperingarna. Denna har i något omarbetat skick intagits i Sociala Meddelanden (sid. 758 ff.).

Efter ytterligare överläggningar med de sakkunniga och sociala rådets statistiska sektion, varvid planläggningen av och metoderna för de förestående nya grupperingarna blivit föremål för ingående behandling, har socialstyrelsen den 25 september 1928 till Kungl. Maj:t ingivit efterföljande förslag angående utförandet av de nya dyrortsgrupperingarna.

Dyrortsgrupperingarnas betydelse och användning.

Innan styrelsen övergår till att framställa förslag rörande utförandet av de nya ortsgrupperingarna, torde med avseende på deras allmänna betydelse böra framhållas, att desamma fått en mycket vidsträckt räckvidd. När de ursprungliga besluten om införandet av periodiska allmänna dyrortsgrupperingar fattades vid 1919 års lagtima riksdag, avsåg skattegrupperingen endast att tjäna som grundval vid graderingen av de skattefria avdragen efter levnadskostnadernas höjd med avseende på den statliga beskattningen (inkomst- och förmögenhetsskatten) samt lönegrupperingen att utgöra det erforderliga tekniska hjälpmedlet vid reglerandet av lönerna

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1928, sid. 462.

i förhållande till å tjänstgöringsorterna rådande levnadskostnader för befattningshavarna vid post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk.

Sedermera har skattegrupperingen lagts till grund jämväl för bestämmandet av de skattefria avdragen vid alla i förhållande till inkomsten utgående kommunala skatter. Vidare har numera beträffande ersättning för vårdkostnader vid meddelande av vård genom främmande fattigvårdssamhälle av Kungl. Maj:t fastställts belopp, som graderats med ledning av orternas placering i skattegrupperingen.

Även lönegrupperingen har fått en väsentligt utvidgad tillämpning genom flertalet övriga tjänstemannagruppers anslutning till det för ovannämnda verk ursprungligen utarbetade lönesystemet. Dessutom tillämpar det privata näringslivet inom de flesta industriella och vissa andra fack en gradering av löneförmånerna efter ortsdyrheten, varvid resultaten av socialstyrelsens utredningar mer eller mindre direkt komma att utöva inflytande på utformningen av denna punkt i avtalen. I vissa fall, exempelvis vid de enskilda järnvägarna, äro de statliga utredningarna till övervägande del grundläggande, även om antalet ortsgrupper där är ett annat än vid de officiella indelningarna. Tillkomsten av de statliga ortsgrupperingarna har också medfört, att en hel del utredningsarbete på området, som tidigare utförts inom arbetsgivar- och arbetarorganisationer, kunnat upphöra, enär man hade möjlighet att vinna erforderliga upplysningar ur de officiella undersökningarna. Framför det egna utredningsarbetet hade dessa särskilt den fördelen, att deras resultat lättare kunde godtagas av bägge de i förhandlingarna intresserade parterna.

Utöver dessa behov, som redan tillgodoses genom ortsgrupperingarna, äro emellertid även andra sådana av betydande räckvidd från statens sida för närvarande föremål för utredning. Sålunda har det nya lönesystemets utsträckning jämväl till flertalet tjänstemannagrupper, för vilka det ännu icke gäller, blivit ifrågasatt, och utredning härom har uppdragits åt den under innevarande år tillsatta lönekommittén. Åt pensionsförsäkringskommittén har vidare bland annat uppdragits att undersöka, huruvida en gradering av pensionsbeloppen efter levnadskostnadernas höjd å de pensionerades hemorter borde införas.

Enligt socialstyrelsens uppfattning är det av betydelse, att liksom skett vid de bägge föregående allmänna dyrortsgrupperingarna och särskilt vid den senast utförda de nya utredningarna anordnas på sådant sätt, att ej blott de redan nu aktuella statliga behoven bliva tillgodosedda, utan att även de ytterligare krav från statens sida, som kunna förutses, bliva möjliga att tillfredsställa, utan att för deras skull förnyad insamling av prisstatistiskt material eller andra vidlyftigare åtgärder behöva tillgripas. Med hänsyn slutligen till önskvärdheten att underlätta uppgörelser inom den privata arbetsmarknaden torde det vara ett uppenbart statsintresse till arbetsfredens befrämjande, att ortsgrupperingarna åtminstone i viss mån anordnas med beaktande jämväl av de från dessa håll framförda önskemålen, helst detta kunnat och även nu synes kunna ske utan nämnvärda extra kostnader.

Allmänna synpunkter på grupperingsarbetet.

Såväl vid det ovan omnämnda allmänna sammanträdet som under förhandlingarna med sociala rådets statistiska sektion och de särskilda sakkunniga uttalades allmänt, att den betydelse och räckvidd, som dyrortsgrupperingarna erhållit, till fullo motiverade, att stor omsorg nedlades på att vinna så tillförlitliga resultat, att de i största möjliga utsträckning kunde tillvinna sig förtroende hos de därav berörda. När styrelsen i sitt följande förslag utgått från dessa principiella synpunkter och i enlighet med desamma sökt åstadkomma ett så tillförlitligt primärmaterial för grupperingarna som möjligt och tillfredsställande kontroll över detsamma, har styrelsen givetvis å andra sidan låtit sig angeläget vara att söka i möjligaste mån utfinna sådana tillvägagångssätt, genom vilka arbetsbesparing kan ernås. Bland annat

torde styrelsens i det följande behandlade förslag till viss begränsning av antalet undersökta orter inverka i sistnämnda riktning.

Att grupperingarna på sätt som skett kommit till mer eller mindre direkt tillämpning för en mångfald olika syften, understryker nödvändigheten av att, såsom redan finnes föreskrivet i de ursprungliga besluten vid 1919 års riksdag om dyrortsgrupperingarna, dessa grunda sig på utredningar om de *allmänna* levnadskostnaderna. Synpunkter, som hänföra sig till levnadsvillkoren inom en eller annan speciell samhällsgrupp, kunna därför icke få inverka normerande för grupperingen i dess helhet. Utredningen om orternas inbördes dyrhet synes i stället böra bygga på den relativa betydelse, som de olika utgiftsposterna ha inom hushåll, vilka i den utsträckning så är möjligt kunna anses företräda ett genomsnitt för hela samhället. Särskilt de ändamål, som tillgodoses genom skattegrupperingen, synas göra detta nödvändigt. Då emellertid sådana abstrakta medeltal äro praktiskt omöjliga att ernå och då de grundläggande levnadskostnadsundersökningarna företrädesvis avse löntagargruppernas levnadsförhållanden, torde det få anses naturligt, om dessa i större utsträckning än övriga samhällsklassers levnadsförhållanden få inverka på utredningsarbetets utformning.

Det torde icke tillkomma styrelsen att i detta sammanhang upptaga till diskussion bestämmelserna, att orterna i resp. skatte- och lönegrupperingarna skola fördelas på 5 och 7 grupper. Att grupperna fastställts till ett så relativt stort antal medför emellertid, att skillnaden i levnadskostnader mellan orter, som få anses typiska för två varandra närliggande grupper, blir ganska ringa. I nu gällande lönegruppering, enligt vilken indextalen för det övervägande flertalet orter fördela sig mellan 850 och 1 300, när medeldyrheten för samtliga orter angives med siffran 1 000, och där sålunda de dyraste orterna befunnits vara c:a 50 % dyrare än de billigaste, ha till var och en av de 5 mellersta ortsgrupperna förts orter med 60 på varandra följande indextal (t. ex. grupp B 931—990, grupp C 991—1 050 o. s. v.). I genomsnitt skilja sig sålunda levnadskostnaderna inom de orter, som höra till vardera av 2 dylika grupper med 60 enheter eller allenast 6 %. (Skillnaderna i löneförmåner mellan två varandra närliggande grupper äro enligt gällande statliga lönesystem mindre, nämligen för de lägsta lönegraderna c:a 4·5 % och för de högre successivt sjunkande, ned till c:a 2 %.)

Det torde få anses uppenbart, att nyssnämnda skillnad i levnadskostnadshänseende är så ringa, att en betydande omsorg måste nedläggas på utredningsarbetet för ortsgrupperingarna för erhållande av en så korrekt placering av orterna som möjligt. Om vissa av de uppgifter, som inkomma till socialstyrelsen, utan omsorgsfull granskning skulle godtagas, kunde osäkerheten lätteligen bliva så stor, att felplacering av en ort icke blott vore tänkbar till närmast liggande grupp — vilket i sådana fall, då ortsindextalet befunnits ligga nära gränsen mellan två ortsgrupper, alltid måste bliva vanskligt att undvika — utan även till grupper på längre avstånd.

Ur de sålunda anförda synpunkterna torde det, för att resultatet skall kunna tillvinna sig allmännare förtroende, få anses ofrånkomligt, att insamlingen av prisstatistiskt material göres i så god tid, att en noggrann granskning av detsamma kan ske före bearbetningen.

Icke minst får detta anses gälla uppgifterna angående bostadskostnaderna, vilkas tillförlitlighet ofta varit föremål för delade meningar.

Vid 1924 års dyrortsgrupperingar införskaffades för samtliga orter kommunalmyndigheternas uppskattning av den genomsnittliga hyresnivån, men dessa uppgifter erhöllo, vad alla folkrikare orter beträffar, komplettering och kontroll genom å desamma verkställd allmän hyresräkning. Upplysningar ha jämväl insamlats rörande de av tjänstemän tillhörande ett flertal större kårer betalade hyrorna.

Med avseende på förestående grupperingar har från flera håll uttalats som ett önskemål, att bostadskostnadsposten måtte grundas helt och hållet på uppskattnin-

gar. Till grund för dessa önskemål har legat å ena sidan uppfattningen, att resultaten av hyresräkningarna blivit i vissa avseenden mindre tillfredsställande, å andra sidan en strävan att på ifrågavarande punkt erhålla ett avsevärt förbilligande av kostnaderna för grupperingarna. Vid den ingående omprövning, som ägt rum på denna punkt, har emellertid enighet vunnits därom, att en uppskattning av bostadskostnaden efter enhetliga grunder icke läte sig göra, med mindre den å de skilda orterna utfördes av en och samma person eller i allt fall endast genom ett fåtal personer, vilka för ändamålet erhållit sådan träning, att värdesättning efter enhetliga grunder från deras sida kunde påräknas. Då ett sådant förfaringssätt med hänsyn till det stora antalet orter i riket, som härvid borde bliva föremål för besök, icke läte sig genomföra, detta såväl av hänsyn till den härmed förenade mycket betydande tidsutdräkten som av kostnadshänsyn, har man enat sig om att en hyresräkning, även om jämväl dess resultat kunde göras till föremål för vissa invändningar, dock vore den enda metod, som för vinnande av en objektiv jämförelse mellan orterna kunde ifrågakomma beträffande större orter, där ju en lokal granskning genom utsända personer skulle bliva särskilt arbets- och kostnadskrävande. Under sådana förhållanden har det ej ansetts möjligt att undvika en hyresräkning, ehuru jämväl en sådan drager icke obetydliga kostnader för staten. All omsorg har dock nedlagts på att så långt möjligt begränsa densamma.

Oavsett efter vilken metod hyresräkningarna genomföras och materialet från desamma bearbetas, kräves en avsevärd tid för deras färdigställande. Vid den föregående grupperingen företogs hyresräkningen i samband med mantalsskrivningarna på hösten 1924, och sammanräkningen måste åtminstone i preliminärt skick vara färdig under de första månaderna av 1925, enär skattegrupperingen skulle föreligga i tid, innan taxeringsarbetet på våren detta år sattes i gång. Den sålunda begränsade tiden för hyresräkningsmaterialets bearbetande visade sig vara alltför knapp. Då skattegrupperingen denna gång skall fastställas vid början av år 1930 och hyresräkningsmaterialet av praktiska skäl icke torde kunna införskaffas i annan ordning än samtidigt med mantalsskrivningarna, lärer man nödgas räkna med anställande av hyresräkningar redan under hösten innevarande år. Därav skulle följa, att de hyresuppgifter, som skola användas vid grupperingarna, komme att avse hyresåret 1928/29 eller alltså ett år längre tillbaka i tiden i förhållande till grupperingarnas fastställande än förut varit fallet. Att detta icke i och för sig innebär något önskvärt torde få anses uppenbart, men synes omöjligt att undvika. Den längre tid, som man skulle få till sitt förfogande, torde i främsta rummet böra utnyttjas för att möjliggöra en grundligare genomgång och granskning av materialet på ort och ställe.

Beträffande övrigt prisstatistiskt material för grupperingarna torde detta kunna införskaffas under loppet av år 1929, utan att arbetet med dess bearbetande behöver bliva alltför forcerat.

Ett i avsevärd grad fördyrande moment vid de föregående grupperingarna har varit det stora antalet klagomål över deras resultat, vilka föranlett arbetskrävande handläggning. Med hänsyn till grupperingarnas alltjämt ökade betydelse för ett mycket stort antal personers ekonomi torde sådana klagomål visserligen icke heller för framtiden kunna undvikas. Erfarenheten från föregående grupperingar har emellertid visat, att även i de fall, då det från resp. orter inkomna prisstatistiska materialet hållits för granskning tillgängligt å orten, erinringar endast i ringa utsträckning inkommit till styrelsen samtidigt med eller kort efter rapporterna från kommunalmyndigheterna, utan att klagomålen framkallats först av meddelandet om orternas placering i ortsgrupper resp. socialstyrelsens förslag till dylik placering. Härav har blivit en följd, att klagomålen inkommit vid så sen tidpunkt, att de uppgifter, mot vilka de riktat sig, i flertalet fall blivit svåra att kontrollera. Klagomålens utsträckning över en lång tidsperiod har vidare medfört, att arbetet med ortsgrupperingarna icke kunnat definitivt avslutas inom begränsad tid, utan krävt

kvalificerade arbetskrafter inom socialstyrelsen under en avsevärd tidsperiod även efter det egentliga utredningsarbetets slutförande. Redan vid det inledningsvis omnämnda allmänna sammanträdet framhölls det därjämte, att det är av betydelse, att hos allmänheten inskärpes och bevaras en känsla av att ortsgrupperingarna icke ständigt kunna bliva föremål för ändringar och jämkningar utan, intill dess nya allmänna grupperingar av Kungl. Maj:t anbefallas, äro att anse såsom i huvudsak orubbliga. Vare sig klagomålen anföras hos socialstyrelsen eller bringas vidare inför Kungl. Maj:t, böra de därför föreligga så tidigt som möjligt. I det följande framställas vissa förslag i syfte att befrämja en sådan ändring. Måhända skulle genom en särskild kungl. kungörelse bestämda klagotider rörande t. ex. de av kommunalmyndigheterna införskaffade prisstatistiska uppgifterna eller det vid hyresräkningar eller på annat sätt åvägabragta hyresmaterialet kunna föreskrivas, men då härigenom näppeligen torde kunna förhindras klagomål jämväl över det slutliga grupperingsresultatet, torde en dylik åtgärd sannolikt ändock icke fullt nå till det önskade resultatet. Styrelsen har därför ansett sannolikt, att syftet i ungefär enahanda utsträckning skulle uppnås, om det för den intresserade allmänheten klargjordes, att det insamlade varupris- och hyresmaterialet endast med stor svårighet och tidsutdräkt och dessutom alltid med ett visst mått av osäkerhet kan göras till föremål för granskning, sedan så pass lång tid förgått efter dess insamlande, att detsamma kunnat undergå mera genomgripande förändringar. Den intresserade allmänheten synes därför böra göras uppmärksam på detta förhållande. Med största effektivitet torde detta kunna ske, om de kommunala myndigheterna anmodas giva offentlighet häråt i samband med att de av dem insamlade prisstatistiska uppgifterna hållas för allmänheten tillgängliga. Ingår det i det allmänna medvetandet, att klagomål över de från resp. orter meddelade uppgifterna om varupriser och hyror av ofrånkomliga skäl icke kunna upptagas till ingående omprövning, sedan åtskilliga månader eller kanske år förflutit efter den tidpunkt de avse, torde det kunna förväntas, att erinringar och klagomål rörande de av kommunalmyndigheterna avgivna uppgifterna för framtiden ingivas i omedelbart sammanhang med prisuppgifternas insändande till socialstyrelsen och icke fördröjas, tills hela utredningen för ortsgrupperingen hunnit avslutas eller ännu längre.

Undersökningens omfattning.

Vid de föregående undersökningarna har socialstyrelsen med avseende på urvalet av de orter, som skulle ingå i utredningen, hänvänt sig till ämbetsverk och intresserade organisationer med anhållan om uppgift på samtliga de orter, som man från deras sida önskade få undersökta. Från de centrala ämbetsverken ha härvid i allmänhet uppgivits samtliga de orter, å vilka under dem lydande befattningshavare vore stationerade. Länsstyrelserna ha i och för skattegrupperingen uttalat önskvärdheten av att i vissa fall folkrikare orter skulle bliva föremål för särskild undersökning i syfte att dessa orter eventuellt komme att placeras i annan ortsgrupp än övriga delar av den kommun, inom vilken de äro belägna. Kungl. Maj:t har emellertid föreskrivit, att vid skattegrupperingarna allenast sådana tätare bebyggda orter av större betydelse skulle särskilt undersökas, vilka genom naturliga eller administrativa gränser lätt kunna avskiljas från övriga delar av den kommun, inom vilken de äro belägna. Denna föreskrift, som givetvis starkt begränsat de i detta syfte undersökta orternas antal, torde få förutsättas bliva gällande jämväl vid instundande skattegruppering. Från privata organisationer hade hemställts om undersökning av ett antal orter, i allmänhet bruks- och andra industriorter, vilkas levnadskostnader man hade intresse att få fastställda.

Samtliga de sålunda från skilda håll uppgivna orterna blevo föremål för särskilda undersökningar. En följd härav har blivit, att i ett flertal kommuner vederbörande myndigheter erhållit anmodan att besvara det för dyrortsgrupperingen utarbe-

tade frågeformuläret dels för en eller flera särskilt angivna orter inom kommunen, dels ock för kommunens övriga delar. Härigenom kom antalet undersökta orter att år 1924 bliva mycket stort och avsevärt ökat i förhållande till 1919. Förutom samtliga städer, köpingar, municipalsamhällen och landskommuner, till ett sammanlagt antal av c:a 2 700, undersöktes år 1919 c:a 2 500 orter samt år 1924 avsevärt över 3 000 orter. Vid en ny gruppering skulle utan särskilda åtgärder för begränsning av ortsantalet dettas ökning otvivelaktigt fortsätta.

Det råder givetvis intet tvivel, att icke i många fall skillnad i levnadskostnader kan råda mellan olika delar av en och samma kommun. Så torde givetvis i allmänhet vara fallet, då inom en typisk landsbygd, som i övrigt bibehållit sin lantliga karaktär, uppstått ett industri- eller stationssamhälle. Samma förhållande kan äga rum, när olika delar av en kommun äro i högre grad olikställda med avseende på kommunikationer. Att skilda delar av de stora norrlands- och bergslagskommunerna kunna förete avsevärda olikformigheter med avseende på priser och övriga levnadskostnader torde även vara uppenbart.

Å andra sidan synes det lika påtagligt, att i många fall, där en förfrågan gällt orter med ytterst obetydlig befolkning — i det största antalet fall törhända järnvägsstationer utan någon som helst eller med ytterst ringa samhällsbildning — någon avvikelse från socknen i dyrhetshänseende icke rimligen kunnat konstateras. Framför allt gäller detta givetvis om det stora antalet småkommuner i södra och mellersta Sverige och orter inom desamma.

Ur skilda synpunkter har det därför synts styrelsen önskvärt, att tendensen till fortgående ökning av antalet orter bleve motverkad. Om man emellertid bör frångå den hittills följda principen att medtaga alla orter, beträffande vilka önskan därom uttalas, synes det vara inkonsekvent att draga gränsen så, att samtliga hittills medtagna orter även i fortsättningen bliva föremål för utredning, men däremot i allmänhet inga nya. Åtskilliga av de redan undersökta torde nämligen, såsom av det föregående framgår, kunna utan olägenhet strykas för att i stället anses ingå bland »kommunens övriga delar». Förutsättningen för ett dylikt förfaringssätt är givetvis att, såsom skedde med avseende på den för närvarande gällande grupperingen, ortsgrupp fastställes av Kungl. Maj:t icke blott för de särskilt undersökta orterna, utan även för kommunernas övriga delar, då uppenbarligen en del tjänstgöringsorter för befattningshavare komme att inräknas häri.

Om ett urval av orter skall göras, torde emellertid detsamma redan före utredningsarbetets igångsättande böra på sådant sätt fastställas, att det icke behöver befaras, att efteråt yrkanden på medtagande av nya orter skola kunna med fog framställas annat än i undantagsfall. Möjligheten till minskning av arbetet genom begränsning av antalet orter lärer nämligen eljest lätt kunna förbytas till ökning. Undantag måste dock uppenbarligen alltid göras för sådana nya orter, som vuxit upp under tiden för en grupperings giltighet liksom också i vissa, om ock sällsynta andra fall.

Vid urvalet av orter torde följande förfaringssätt lämpligen kunna användas. Med utgångspunkt från de erfarenheter, som vunnits vid föregående ortsgrupperingar, och med hänsyn tagen till annat föreliggande material upprättas inom socialstyrelsen förslagslistor å orter, som anses böra medtagas. Förutom samtliga städer, köpingar, municipalsamhällen och landskommuner torde i allmänhet å listorna böra uppföras dels orter, som undersökts vid 1924 års grupperingar och därvid blivit hänförda till annan ortsgrupp än kommunen, dels orter, som enligt senast föreliggande befolkningsstatistiskt material (avseende år 1920) ha mer än 300 invånare; inom förortsbebyggda områden torde i vissa fall även andra än orter av sålunda angivna slag böra medtagas, såväl sådana, som administrativt tillhöra centralorterna, som utanför desamma belägna. Givetvis uteslutas alla orter, som icke äro av betydelse för något av de särskilda ändamål grupperingarna skola tjäna. Dessa förslagslistor överlämnas till Kungl. Maj:t och synas böra underkastas granskning från vederbö-

rande centrala ämbetsverk och länsstyrelser för att dessa må erhålla tillfälle att föreslå tillägg eller uteslutning av orter. Med remissen torde lämpligen böra följa en redogörelse från socialstyrelsen rörande de av styrelsen tillämpade principerna för urvalet. Enskilda korporationer, som kunna förutsättas ha intresse för denna fråga, torde jämväl böra beredas tillfälle att yttra sig.

Sedan socialstyrelsen hörts över inkomna yttranden, torde Kungl. Maj:t böra fastställa förteckning över de orter, som skola göras till föremål för prisinsamling vid de stundande grupperingarna. Från dessa orter men inga andra infordras därefter prisstatistiskt material.

Med avseende på betydelsen av den begränsning, som på här ifrågavarande sätt synes kunna vinnas, vill styrelsen endast anföra, att vid en försöksundersökning, som omfattade sex län inom landets olika delar, ungefär 55 % av alla de förut undersökta särskilda orterna inom dessa län ansågos kunna uteslutas. Med hänsyn härtill torde kunna förväntas, att 1 500 à 2 000 av de år 1924 medtagna särskilda orterna kunna utgå.

I undersökningarna ingående levnadskostnadsfaktorer.

Såsom av styrelsen framhållits vid föregående grupperingar, vore det givetvis önskvärt, att vid ortsgrupperingarna kunde medtagas i beräkningarna samtliga de faktorer, som påverka de allmänna levnadskostnaderna, men då detta av anförda skäl icke låter sig göra, torde jämväl vid de instundande grupperingarna undersökningarna böra begränsas i huvudsak till kostnader för livsmedel, bränsle och lyse, bostad samt skatter, och har det därvid synts styrelsen lämpligt, att i det närmaste samma frågeformulär användes som vid föregående gruppering, med slopande allenast av en eller annan föga betydelsefull artikel.

Vid 1924 års gruppering togs vid lönegrupperingen hänsyn till samtliga dessa faktorer, varemot vid skattegrupperingen skatteposten uteslöts. Med beaktande av den diskussion, som vid förberedelserna till 1924 års grupperingar fördes vid sammanträden med sociala rådet och tillkallade sakkunniga, hade socialstyrelsen i underdånig skrivelse den 22 december 1923 hemställt, att jämväl vid skattegrupperingen skatteposten måtte medtagas. Enär denna framställning då icke vann Kungl. Maj:ts godkännande, har styrelsen icke ansett sig böra för närvarande ingå på denna fråga, utan förutsätter, att jämväl vid de nu förestående grupperingarna skatteposten bör medtagas vid lönegrupperingen men uteslutas vid skattegrupperingen.

Uppgiftslämnare.

Enligt den av Kungl. Maj:t i samband med 1924 års dyrortsgrupperingar utfärdade nådiga kungörelsen (Sv. förf.-saml. 1924, nr 27) ålades vissa kommunala myndigheter, nämligen i landskommuner och i köpingar, som bilda egen kommun, kommunalnämnden, i municipalsamhällen och i köpingar, som ej bilda egen kommun, municipal- eller köpingsnämnden samt i städer drätselkammaren, att inhämta och i viss ordning till socialstyrelsen meddela uppgifter om levnadskostnaderna å orten.

Under de förberedande förhandlingarna rörande nu förestående dyrortsgrupperingar har från några håll påyrkats, att de ordinarie kommunala myndigheterna icke vidare borde anlitas vid insamlandet av de prisstatistiska uppgifterna, utan uppdraget i stället lämnas åt särskilda för ändamålet utsedda kommunala nämnder.

Vid närmare övervägande av detta förslag har det emellertid till en början satts i fråga, huruvida icke inrättandet av en kommunal nämnd, såsom innebärande ett tillägg till förordningarna om kommunalstyrelse, förutsatte riksdagens medverkan, vilken icke utan tidsutdräkt för instundande gruppering kunde avvaktas. Tillsättandet av ett särskilt kommunalt organ för ifrågavarande ändamål har även synts av tvivelaktigt värde med hänsyn till de större förutsättningarna för auktoritativt

och korrekt förfarande vid uppgiftsinsamlandet, som torde kunna påräknas hos ordinarie kommunalorgan.

Om det sålunda icke synes önskvärt att såsom en skyldighet ålägges samtliga kommuner att för prisinsamlingen tillsätta en särskild nämnd, lärer å andra sidan icke kunna bestridas, att de av annat arbete överhopade kommunalmyndigheterna å en del större orter år 1924 handlade här berörda frågor i någon mån lättvindigt, oaktat dessa särskilt för dylika orter och en stor del av deras invånare få anses vara av synnerligen stor betydelse. För att vinna rättelse härutinnan torde det dock kunna förväntas vara tillräckligt, om i samband med den första anmaningen till kommunerna att insamla prisstatistiskt material det jämväl framhölles önskvärdheten av att i folkrikare kommuner (städer och andra) ävensom sådana, vilka erhållit i uppdrag att insamla prisstatistiskt material från ett flertal orter inom kommunens område eller där så eljest kan anses lämpligt, den kommunala myndighet, som erhållit uppdraget, tillsatte en särskild beredning för ändamålet. Härigenom torde möjlighet kunna vinnas till noggrannare omprövning, samtidigt med att det ändock vore på kommunalmyndigheten själv, som ansvaret för de meddelade prisuppgifterna fölle, vilket synes vara av vikt att fasthålla.

Den i ovan åberopade kungörelse införda föreskriften, att prisuppgifterna före deras insändande till socialstyrelsen skulle hållas för allmänheten tillgängliga å förut kungjord plats under minst 14 dagar och därefter av nämnden resp. drätselkammaren upptagas till slutgranskning, har i det stora hela visat sig synnerligen värdefull. I de år 1924 utsända formulären lämnades plats för en underskrift, av vilken borde framgå såväl mellan vilka dagar uppgifterna hållits för allmänheten tillgängliga som även när det sammanträde hållits med den kommunala myndigheten, vid vilket slutgranskning skett. Uppgifterna i fråga skulle undertecknas av kommunalmyndighetens ordförande. I alla de fall, då ifrågavarande underskrift var i något avseende ofullständig, lät styrelsen formulären återgå till vederbörande kommun, i mån av behov under vederbörande länsstyrelses medverkan, för att klarhet skulle vinnas, att kungörelsens föreskrifter med avseende på prisinsamlingen blivit iakttagna.

Denna anordning synes även nu böra tillämpas. Tillägg bör emellertid göras beträffande den plats inom kommunen, på vilken formulären hållits tillgängliga för granskning, då det nämligen ej sällan påstått, att — trots kommunalmyndighetens vitsord om motsatsen — något granskningstillfälle icke beretts allmänheten.

Primärmaterialets införskaffande.

Såsom redan i det föregående antytts, måste det för ortsgrupperingarnas medhinnande inom behörig tid (särskilt skattegrupperingen) anses nödvändigt, att hyresräkning vidtages redan innevarande års höst, under det att insamling av prismaterial i övrigt äger rum under loppet av år 1929. Till hyresräkningarna återkommer styrelsen i det följande.

På samma sätt, som skedde vid 1924 års gruppering, torde prisuppgifter från de kommunala myndigheterna böra införskaffas vid tvenne tillfällen för varje ort, som skall undersökas. Även tillvägagångssättet i övrigt i detta avseende visade sig synnerligen lämpligt.[1] Någon anledning att företaga nämnvärda jämkningar i fråga om prisinsamlingen anser styrelsen sålunda icke föreligga. Endast beträffande de tidpunkter, då uppgifterna skola insamlas, bör en mindre förskjutning vidtagas, så att de första uppgifterna komma att avse början eller mitten av mars månad (år 1924 första veckan av april) och de senare uppgifterna tidigast mitten av oktober (år 1924 första veckan av oktober). Genom de nu föreslagna förskjutningarna skulle dels vinnas något bättre tid för den första granskningen, dels ökad

[1] Jfr sid. 760.

trygghet för att priserna på jordbruksprodukter vid den senare insamlingen hunnit komma till bättre stabilisering efter skördesäsongen än vad fallet var vid motsvarande insamling år 1924.

Uppgift om den uppskattade hyresnivån torde vid det första insamlingstillfället böra begäras från samtliga kommunalmyndigheter, jämväl för sådana orter, som då redan hunnit bliva hyresräknade, enär det är av betydelse för bedömandet av hyresnivån på andra orter att erhålla möjlighet till jämförelse mellan uträknad och uppskattad hyresnivå på ett ej alltför ringa antal orter. För mindre orter bör även efterfrågas antalet hyreslägenheter.

Samtliga erforderliga uppgifter angående skatteposten torde även denna gång kunna inhämtas från statistiska centralbyrån, länsstyrelserna och vissa andra myndigheter, varigenom de kommunala uppgiftslämnarna befrias från besväret att lämna dylika.

Granskning, kontroll och bearbetning av primärmaterialet.

Varupriser. Med avseende på granskningen och bearbetningen inom styrelsen av de från kommunalmyndigheterna erhållna uppgifterna om varupriser torde någon nämnvärd förändring av tillvägagångssättet vid 1924 års gruppering icke behöva ifrågakomma.

För flertalet orter torde några andra kontrollåtgärder för de lämnade varupriserna icke kunna ifrågakomma än den förutsatta granskningen av uppgifterna inom styrelsen och skriftväxlingen med uppgiftslämnarna.

Det lärer emellertid kunna förutsättas, att även denna gång liksom vid föregående grupperingar från en del orter komma att erhållas sådana uppgifter, att för en tillförlitlig korrigering av desamma erfordras undersökning på ort och ställe. Särskilt måste detta förutsättas i många fall, där anmärkningar framställas till styrelsen mot de av kommunala myndigheterna insända uppgifterna, och i all synnerhet, om skiljaktiga meningar angående gällande priser äro rådande mellan styrelsens ombud å någon ort och den kommunala myndigheten å samma ort. I viss utsträckning torde de erforderliga kontrollundersökningarna kunna utföras av styrelsens personal, men liksom vid de föregående grupperingarna synes det icke möjligt att uteslutande lita härtill, utan anser sig socialstyrelsen böra jämväl vid denna gruppering anlita sina ombud för att vid besök å vederbörande orter utöva kontroll m. m.

Såsom framgår av redogörelsen för utförandet av 1924 års dyrortsgrupperingar (sid. 760 ff.) verkställdes i samband med denna gruppering noggranna budgetundersökningar med stöd av 1922—1924 års hushållningsbokföring. Styrelsen anser de då framräknade budgeterna böra användas jämväl vid instundande grupperingar.

Skatteposten. Ej heller med avseende på beräkningen av skatteposten synes det erforderligt att i någon principiell punkt avvika från tillvägagångssättet vid 1924 års gruppering (se härom sid. 763 ff.). Skattetungan å de särskilda orterna torde sålunda böra beräknas sådan densamma faktiskt är för ett hushåll med den inkomst, som av socialstyrelsen användes såsom grundval för indexberäkningarna. Utgångspunkten har härvid varit en inkomst närmast före kriget av 2 000 kr. per år, vilket belopp sedermera antagits ha förändrats i proportion till lönenivåns allmänna förskjutningar. För 1927, det senaste år, för vilket lönenivån är känd, räknas med en genomsnittsinkomst av 4 300 kr. Det synes lämpligt, att denna inkomstsiffra läggas till grund för skatteberäkningarna jämväl vid dyrortsgrupperingarna. I huvudsak på grund av de i redogörelsen anförda skälen, i den mån dessa fortfarande äga tillämplighet, anser styrelsen det lämpligt, att skatteberäkningarna inskränkas till att omfatta allenast de skatter, som förfalla till betalning under året 1929, ävensom att med avseende på de skattefria avdragen förfares på samma sätt som vid 1924 års gruppering.

Bostadsposten. Det har redan framhållits, att kännedomen om bostadskostnaderna å de undersökta orterna liksom vid föregående grupperingar (jfr sid. 764 ff.) i allmänhet torde få införskaffas genom uppskattning, som verkställes av de kommunala myndigheterna.

I viss utsträckning torde emellertid, såsom också framhållits, vara erforderligt, att dessa uppgifter kontrolleras genom hyresräkningar, omfattande samtliga bostadslägenheter å de undersökta orterna. Liksom vid föregående ortsgrupperingar torde det slutligen jämväl vid denna befinnas vara av värde att äga kännedom om de hyrespriser, som av tjänstemän betalas för av dem förhyrda lägenheter.

Rörande motiveringen, varför en förnyad hyresräkning anses vara av nöden, får styrelsen hänvisa dels till vad i inledningen till denna skrivelse anförts, dels till nyss åberopade avdelning i redogörelsen för utförandet av 1924 års dyrortsgrupperingar ävensom till i samma redogörelse sid. 770 ff. lämnade framställning angående klagomål över hyresposten.

Med avseende på bostadsförhållandena kunna de orter, som skola medtagas vid ortsgrupperingarna, uppdelas på 3 olika grupper:

a) Å ena sidan har man då *orter med utpräglad hyresnivå.* Enligt de av Kungl. Maj:t för 1924 års dyrortsgrupperingar godkända direktiven ansågs en utpräglad hyresnivå icke kunna förefinnas å andra orter än där antalet i den fria marknaden uthyrda lägenheter uppgick till åtminstone något hundratal. Enligt styrelsens uppfattning torde den nyssnämnda gränsen vara väl avvägd. För orter med mindre antal hyreslägenheter riskerar man, att även obetydliga förändringar, exempelvis tillkomsten av något enstaka hyreshus, in- eller utflyttning av ett fåtal hushåll eller dylikt, medföra en oproportionerlig förändring av medelhyresnivån.

b) Såsom motsättning mot de nyssnämnda orterna med hyresmarknad står den *rena landsbygden,* inberäknat den allra minsta typen av samhällen. Från dylika orter kunna givetvis hyresuppgifter erhållas endast sporadiskt.

c) Såsom ett mellanled mellan de bägge föregående grupperna har man att räkna sådana *mindre orter med annan än jordbruksbebyggelse* (med mindre än ett hundratal hyreslägenheter), där man å ena sidan vanligen måste förutsätta högre bostadskostnadsnivå än på rent lantliga orter, å andra sidan med hänsyn till det ringa antalet hyreslägenheter icke kan tala om en utpräglad hyresnivå.

Beträffande den första gruppen *(orter med hyresmarknad)* anser styrelsen sig nödsakad att hemställa, att hyresräkning får företagas å samtliga dithörande orter, varvid uppgifter böra infordras från fastighetsägarna, såsom skett vid tidigare hyresräkningar. Frågeformuläret, som är avsett att uppställas på i huvudsak samma sätt som vid 1926 års hyresräkning, infordras i två exemplar från ägare av samtliga fastigheter å de räknade orterna i samband med mantalsskrivningen innevarande års höst. Sedan mantalsskrivningsförrättaren tillsett, att så vitt möjligt samtliga uppgifter inkommit, överlämnas materialet till en å orten genom kommunalmyndigheten utsedd granskningskommitté, i vilken böra finnas representanter för både hyresvärdar och hyresgäster. Kommittén, som till vägledning för sitt arbete bör erhålla en kortfattad promemoria, anmodas tillse, dels att materialet är fullständigt inkommet, dels ock att detsamma granskas och att därvid upptäckta, avsiktliga eller oavsiktliga, felaktigheter bliva rättade. Lämpligt torde även vara att åt kommittén uppdraga att å formulären anteckna, om en lägenhet, ehuru fortfarande bebodd, är av hälsovårdsmyndigheterna utdömd. Jämväl sådana eventuella fall, då kommittén finner en lägenhet, ehuru icke utdömd, vara uppenbarligen mindervärdig som människobostad, torde böra antecknas. Göras anteckningar av sistnämnda slag, bör dock även skälet för omdömet i korthet angivas.

Det har även satts i fråga, huruvida icke hyresmaterialet borde göras tillgängligt jämväl för allmänheten. Liksom vid tidigare hyresräkningar har det emellertid befunnits, att sådant offentliggörande icke kunde komma i fråga med hänsyn

till föreskriften i tryckfrihetsförordningens § 2 mom. 4. Det synes nämligen icke möjligt att garantera, att icke ett dylikt tillhandahållande av ifrågavarande hyresuppgifter för vem som önskar taga del av desamma, skulle kunna missbrukas till skada för de husägare, som avgivit uppgifter. Med hänsyn särskilt till att allmänheten icke kan få del av de lämnade uppgifterna, är det givetvis betydelsefullt, att den ovanberörda kommittén får en sådan sammansättning, att dess arbetsresultat kan tillvinna sig full auktoritet.

Sedan kommittén avslutat granskningen av hyresmaterialet, bör det ena exemplaret av formuläret översändas till socialstyrelsen jämte de erinringar kommunalmyndigheten funnit skäligt göra, medan det andra exemplaret får behållas å orten. Det har nämligen befunnits vara av stor betydelse, att i händelse av inkommande klagomål ortsmyndigheten kan vara i stånd att företaga undersökningar, vilket härigenom skulle möjliggöras. Givetvis bör det förutsättas, att de personer, som varit ledamöter av granskningskommittén eller äro medlemmar av kommunalmyndigheten, icke till någon senare tidpunkt dröja med att för styrelsen tillkännagiva eventuell uppfattning om brister hos hyresräkningsmaterialet. Även vore det önskvärt, om andra personer, som anse sig ha anledning misstänka, att några av hyresvärdarna meddelade uppgifter skulle vara felaktiga eller att hyresmaterialet i andra avseenden kunde antagas vara ofullständigt eller eljest mindre tillfredsställande, så skyndsamt som möjligt ville ingå med framställningar härutinnan i första hand till kommittén, dem dock givetvis obetaget att föra sina erinringar vidare till styrelsen. Upplysningar av denna art, som inkomma vid en senare tidpunkt, kunna i många fall icke till fullo utnyttjas.

Vid bearbetningen av hyresräkningsmaterialet uppstår till en början frågan, huruvida en sådan sovring av detsamma är möjlig, att de slutligen medtagna lägenheterna kunna anses representera en enhetlig bostadsstandard å alla de av räkningen berörda orterna.

Med avseende härå må till en början beaktas, att det påtagligen är omöjligt att å alla orter låta begreppet enhetlig bostadsstandard avse lägenheter av *en och samma* storlek och inredning, *samma* bekvämligheter o. s. v. Olika klimatförhållanden, skilda bebyggelseformer m. fl. olikheter orterna emellan göra en dylik likformighet till något som är overkligt och därför icke kan eftersträvas i samband med hyresräkningen. Nödgas man emellertid för att erhålla standardöverensstämmelse uppställa olika krav på en bostad på olika orter, har man redan härigenom fått med en osäkerhetsfaktor av mycket stor räckvidd. Ännu viktigare är emellertid, att bostädernas klassificering i många avseenden blir beroende på en subjektiv uppskattning, som, när den å olika orter utföres av olika personer, måste utfalla synnerligen ojämnt.

Principiellt synes man därför bliva nödsakad att frånfalla kravet på enhetlig standard och nöja sig med att söka utröna den genomsnittliga hyresnivån för det bostadsbestånd, som faktiskt finnes å varje ort och till vilket dess befolkning är hänvisad. Det synes emellertid vara allt skäl att ytterligare understryka, att den stora standardolikhet skilda orter emellan, varom ofta talas, helt visst i praktiken är mindre framträdande än man vill göra gällande, låt vara att givetvis enstaka orter finnas, även sådana med relativt talrik befolkning, där bostadsstandarden är exceptionellt låg resp. hög. Har bostadsbeståndet på en ort blivit föråldrat, har det dock för det mesta framkallat en relativt stor nybyggnadsverksamhet, under det att ett något bättre bestånd av äldre lägenheter längre tillfredsställer kraven hos en mer betydande del av befolkningen. Naturligtvis kan man alltid från orter med mindre folkmängd och framför allt med mindre sammanträngd befolkning påvisa, att en hel del bekvämligheter saknas i lägenheterna, vilka å större orter äro, om icke praktiskt taget obligatoriska, så dock allmänt gängse. Å andra sidan kan det dock med stort skäl sägas, att ett mindre sammanträngt bebyggelsesätt gör det vida lättare att undvara många av dessa bekvämligheter än vad det

är i storstädernas hyreskaserner. Dessutom ha de mindre orternas lägenheter gemenligen en hel del bekvämligheter i fråga om utrymmen, trädgårdstäppor o. d., som de större städernas sakna. En objektiv jämförelse av bostadsstandarden å de skilda orterna är därför å ena sidan synnerligen svår, men synes å andra sidan mindre nödvändig, än man vid första påseendet är benägen att föreställa sig.

Godtages den ovan dragna slutsatsen, att ett sådant fastställande av medelhyresnivån, varigenom efter omprövning för varje lägenhet för sig en för alla orter enhetlig bostadsstandard lades till grund för kalkylerna, i praktiken är omöjligt att nu åstadkomma, måste man förutsätta, att genomsnittssiffrorna i det hela grunda sig på hyresuppgifterna utan föregången kvalitetsbedömning. Denna nödvändighet synes emellertid ingalunda utesluta, att vissa kategorier av lägenheter i sin helhet kunna uteslutas från beräkningarna och att dessa uteslutningar både kunna och böra göras så, att därigenom åtminstone i någon mån befrämjas det i och för sig önskvärda syftet att få till stånd större likhet i fråga om standarden. Tidigare ha från medeltalsberäkningarna uteslutits följande kategorier av lägenheter:

1) av ägaren själv begagnade och andra lägenheter, för vilka blott ett uppskattat hyresvärde kunnat erhållas;

2) av stat, kommun eller enskilda arbetsgivare till egna befattningshavare eller arbetare upplåtna lägenheter (på grund av att i dessa fall fritt hyresavtal icke föreligger);

3) lägenheter, vid vilkas uthyrning ett understödsmoment är förknippat;

4) lägenheter med centralvärme.

Någon särskild motivering för att jämväl vid nu föreslagna hyresräkning utesluta lägenheter tillhörande grupperna 1 och 3 från medelhyresräkningen synes icke behöva förebringas. Med avseende på grupp 2 skulle det obetingat, om dylika lägenheter medtoges, även i de fall då hyror åsatts, som avse att överensstämma med den å ortens fria marknad gällande, inträffa, att å vissa orter dylika arbetsgivarlägenheter likväl komme att visa sig betinga lägre hyror än de i denna marknad rådande, under det att förmodligen å andra orter motsatsen bleve fallet. Med avseende särskilt på den hyresverksamhet, som bedrives av vissa statens verk, torde dylika olikheter kunna förväntas. Ett försök att medtaga vissa arbetsgivarlägenheter i medelhyresräkningen skulle därför med säkerhet få till följd ett stort antal klagomål, och det synes vanskligt att medgiva det berättigade i medtagandet av vissa av dessa lägenheter, utan att låta dem samtliga ingå.[1]

Att frånskiljandet av lägenheter i grupperna 1—3 i vissa fall kan vålla betänkligheter eller stöta på vanskligheter må dock påpekas. Frånskiljandet av bostadsföreningslägenheter, bebodda av delägare i föreningarna, åstadkommer t. ex. i vissa samhällen den olägenheten, att en avsevärd del av ortens moderna lägenheter undantages från medelhyresberäkningen. Gränsen mellan lägenheter, i fråga om vilka arbetsgivaren allenast är hyresvärd, som till samma pris hyr ut åt anställda och andra, och sådana, där de förstnämnda ha företräde och därför en hyresnivå under den å orten vanliga kan förutsättas, är i de enskilda fallen svår att draga. Likaså är gränsdragningen ofta nog vansklig mellan fritt uthyrande och understödsverksamhet i fråga om lägenheter, där hyresvärd och hyresgäst stå i släktskapsförhållande eller där hyresvärden är en stiftelse eller annan allmännyttig inrättning.

Det synes vara att förorda, att vid omprövning rörande vilka kategorier av lägenheter, som på dessa grunder böra uteslutas från medeltalsräkningen såsom mindre representativa för den fria hyresbildningen, man såvitt möjligt tillmötesgår krav från resp. orter om strykning av lägenheter i tvivelaktiga fall.

Lämpligt synes också vara, att samtliga av vederbörande kommuner ägda lägenheter, undantagas från medelhyresberäkningen. Kommu-

[1] På denna punkt har särskild mening anförts av herr A. J. Bärg, som ansett, att de av statens kommunikationsverk uthyrda lägenheterna borde medtagas vid medelhyresberäkningen.

nerna äga ofta i gatureglerings- eller liknande syften en del äldre skröpliga fastigheter, vilka äro avsedda att rivas, men alltjämt kvarstå. Deras medräknande bidrager i sin mån att nedpressa genomsnittet för både bostadsstandard och hyresnivå, låt vara att betydelsen i bägge fallen vanligen överdrives. Även i de fall, då kommunens innehavda lägenheter icke i något avseende kunna anses undermåliga, torde de likväl mångenstädes åsättas relativt låga hyrespriser, och endast mera formellt kan man tala om att de uthyras i den fria hyresmarknaden.

År 1924 ingingo som nämnt icke i beräkningen av hyresmedeltalen centralvärmeslägenheter. Motivet för uteslutandet var förnämligast, att dessa lägenheter, som ju i bekvämlighetshänseende stå på en avgjort högre nivå än flertalet andra lägenheter, i det hela förekommo endast tämligen sporadiskt och med en väsentligt skiljaktig frekvens å olika orter. Denna olikhet har nu minskats, och då antalet dylika lägenheter ökats så väsentligt, att deras uteslutande icke gärna längre synes kunna försvaras, torde hyrorna för dem böra ingå i medelhyresberäkningen, varvid dock givetvis noga måste tillses, att endast grundhyran och icke ersättningen för uppvärmningen medtages.

I det föregående har man utgått från, att hyresuppgifterna å de av hyresräkningen berörda orterna skulle insamlas och lokalt underkastas granskning med avseende på samtliga fastigheter. Det synes icke tillrådligt att vid insamlandet av material använda någon representativ metod. Avskiljandet av vissa stadsdelar bleve alltför subjektivt betonat, uttagandet av vissa fastigheter kunde alltför lätt ske på sådant sätt, att objektiviteten därå bleve lidande. Socialstyrelsen torde sålunda böra få räknematerial till sitt förfogande för de räknade orterna i deras helhet.

Däremot kan vid själva sammanräkningen en representativ metod följas med avseende på de folkrikare orterna. För att underlätta ett sådant förfaringssätt bör det därför tillses, att materialet kommer socialstyrelsen tillhanda med fastigheterna numrerade och placerade i någon officiellt vedertagen ordning. På styrelsen synes därefter böra ankomma att, i den mån medeltalen kunna förutsättas bliva tillräckligt noggranna, jämväl om det statistiska underlaget för dem något minskas, efter rent matematiska grunder uttaga ett visst antal fastigheter (resp. lägenheter) för vidare bearbetning t. ex. varannan, var tredje o. s. v. Det synes icke möjligt att i detta sammanhang utan föregående försöksundersökningar uppgöra eller ens skissera en skala för tillämpning av den representativa metoden; det torde endast böra framhållas, att en avsiktlig begränsning av underlaget åtminstone icke synes böra ske för orter med mindre än vid pass 500 lägenheter. Ju större folkmängden på en ort är, desto relativt starkare bör begränsningen kunna göras, och det är givetvis på bearbetningen av materialet för de tämligen få folkrikaste städerna, som den egentliga kostnadsbesparingen skall kunna göras.

Om en första sammanräkning på ett begränsat material visar sig giva ett mindre tillförlitligt resultat och därför behöver fullständigas, är det emellertid av betydelse, att hyresräkningsuppgifter för hela orten finnas i socialstyrelsens hand.

Vid bearbetningen inom socialstyrelsen beräknas hyresmedeltal för varje lägenhetstyp för sig, varefter på förut brukligt sätt »hyresindextal» för alla orter framräknas (se s. 765). Innan dessa tillämpas på dyrortsgrupperingen, torde de böra göras till föremål för förnyad granskning med beaktande av uppgifterna om de av tjänstemännen betalade hyrorna och annat tillgängligt material.

För *landsbygden* torde för bestämmande av bostadskostnadsnivån som regel påtagligen endast kunna stå till buds de uppskattningssiffror, som från hithörande kommuner och orter lämnas av de kommunala myndigheterna, men vilka säkerligen i många fall grunda sig på de faktiskt betalade hyrorna för någon enda eller något ringa fåtal lägenheter. På grundval av dylika siffror och de från hyrande tjänstemän erhållna uppgifterna torde så tillfredsställande m e d e l h y r e s v ä r d e n för landsbygden kunna uträknas, som över huvud stå att få,

varemot givetvis individuella medelvärden för de särskilda samhällena eller kommunerna icke kunna erhållas av sådan hållfasthet, att på dem några kalkyler kunna byggas. Att för landsbygdens del principiellt frångå den tidigare använda metoden att räkna med en generell bostadskostnadsnivå å alla orter, med uppdelning allenast i orter med tämligen allenarådande jordbruksbygd och sådana av något mera blandad karaktär, synes svårligen kunna ifrågakomma. Möjligen kunde tänkas någon modifikation för olika landsdelar.

Ett förslag har framställts, att hyresindexsiffrorna för lantliga orter borde underkastas jämkning med hänsyn till dessa orters allmänna dyrhet. De vunna erfarenheterna om de faktiska bostadskostnaderna på landsbygden synas icke giva tillräckligt stöd för ett sådant förfaringssätt.

Vid uppskattningen av medelhyresnivån för landsbygden bör man givetvis beakta resultatet å de hyresräknade orterna. Det torde nämligen kunna förutsättas, att liksom tidigare en viss tendens kommer att råda att åsätta relativt höga uppskattningssiffror. Befinnes det nu, att den i det föregående föreslagna utsovringen av mindre goda lägenheter beträffande städerna kommer att medföra en relativ höjning av deras medelhyressiffror, synes det vara riktigt att även för landsbygden utgå från något högre medelkostnad än vad eljest borde vara fallet.

Vid de tidigare grupperingarna har socialstyrelsen indelat landskommunerna i tvenne grupper, nämligen rena jordbrukskommuner och övriga. För sådana »övriga» kommuner, där ingen speciell hyressiffra ansetts böra tillämpas, har bostadskostnaden såväl 1919 som 1924 ansetts ligga 50 kr. högre än för jordbruksbygden. Å särskilt undersökta orter inom jordbrukskommunerna har hyressiffran satts 25 kr. högre än inom dessa kommuners övriga delar, varemot någon motsvarande höjning icke ägt rum för orter inom nyssnämnda »övriga» socknar. Det torde få anses naturligt, att även denna gång en sådan uppdelning av kommunerna äger rum med utgångspunkt från fördelningen mellan jordbruks- och annan fastighet samt övrigt förhandenvarande material. Huru stor skillnad, som bör sättas mellan dessa bägge grupper av kommuner, kan däremot givetvis icke på förhand bestämmas. Påtagligt torde det få anses vara att, när det vid dessa grupperingar förutsättes, att många smärre orter icke skola bliva föremål för särskild undersökning, det icke bör ifrågakomma att göra skillnad mellan hyressiffran för jordbrukssocknar och »särskilda orter» inom desamma.

Med avseende slutligen å den i det föregående omnämnda *mellangruppen av småorter* har vid tidigare grupperingar det tillgängliga hyresmaterialet varit mindre tillfredsställande. Bostadskostnadsnivån har nämligen å dessa orter måst uppskattas med ledning dels av de vanligen mycket fåtaliga tjänstemannahyrorna (statens ävensom de enskilda järnvägarnas tjänstemän å dylika orter bo vanligen i statens resp. trafikförvaltningarnas tjänstebostäder), dels med hänsyn till de alltid osäkra kommunaluppgifterna samt i skälig relation till den funna hyresnivån å närmast liggande hyresräknade orter.

Det vore därför påtagligen önskvärt, om en förbättring härutinnan kunde komma till stånd till instundande gruppering. Därvid bör emellertid med styrka betonas, att det ingalunda är avsikten att förorda en sådan omläggning av förfaringssättet med avseende på här berörda samhällen, att hyresnivån jämväl för dem skulle beräknas för varje ort för sig på grundval av därstädes förrättad hyresräkning. Redan den vid föregående gruppering tillämpade gränsen, 100 hyreslägenheter, torde få anses vara den lägsta, som härvid bör komma i fråga. Bliva medelhyressiffrorna stödda på uppgifter från ett ännu mindre antal lägenheter, kan det icke undvikas, att slumpen får ett alltför stort spelrum. I ett större samhälle med något så när kontinuerlig byggnadsverksamhet, vilken pågått under en längre tidsperiod, kan man i allmänhet räkna med att både goda och dåliga lägenheter finnas och sålunda få påverka medeltalen. Den genomsnittliga bostadsstandarden å de olika

orterna torde av detta skäl visa mindre inbördes avvikelser än man vanligen är benägen att tro. För smärre orter däremot kan en dylik utjämning icke påräknas. En sådan ort, vars bebyggelse exempelvis helt eller delvis inträffat nyligen och några år senare än för en annan, i övrigt till läge och folkmängd likställd ort, får med all sannolikhet en avsevärt högre hyresnivå, men det behöves å andra sidan å orter med äldre bebyggelse törhända endast att ett eller annat hus av modernare typ tillkommer, för att förhållandet skall utjämnas eller omkastas. Den förändring i efterfrågan på bostäder, som även en ringa in- eller utflyttning medför, kan också på smärre orter lätteligen åstadkomma starka förskjutningar i hyresnivån, för vilka större platser äro i betydligt mindre grad känsliga.

Det lämpligaste förfaringssättet synes sålunda vara att söka för olika typer av ifrågavarande orter vinna kännedom om den faktiskt rådande bostadskostnadsnivån och sedan tillämpa de sålunda erhållna siffrorna på andra, likartade orter. Detta synes närmast kunna ske på ettdera av två sätt, antingen så att man verkställer hyresräkning å ett så pass stort antal av ifrågavarande orter, att den för desamma typiska hyresnivån kan framkalkyleras, eller ock så att det beredes någon eller några av styrelsens tjänstemän tillfälle att i samband med ortsgrupperingsarbetet i övrigt och de resor, som helt visst även för kontroll och komplettering av prismaterial bliva erforderliga, besöka ett ej för ringa antal av dessa orter och därvid göra sig förtrogna med bostadsmarknaden å desamma. Därest tillräcklig arbetskraft står till styrelsens förfogande, vore enligt styrelsens förmenande den sistnämnda utvägen att föredraga, då densamma förutom kännedom om bostadskostnaderna skulle bereda styrelsen tillgång till en värdefull lokalkännedom i olika delar av landet.

Grupperingarnas slutförande.

Sedan uppgifterna rörande varupriser, skatter och hyror erhållits och bearbetats för samtliga orter, sammanläggas alla de funna kostnaderna till en utgiftssumma för varje ort.

Slutligen måste de sålunda erhållna absoluta kostnadstalen överföras till indextal, varvid »riksmedeldyrheten» sättes lika med 1 000. Den svårighet, som här är att övervinna, är att finna ett uttryck för sagda medeldyrhet. Det går härvid näppeligen an att låta alla orter väga lika tungt, utan bör en vägning med hänsyn till folkmängd äga rum. Å andra sidan skulle en multiplikation med folkmängden å varje ort för sig kräva ett alltför stort arbete, utan att i motsvarande grad ökad tillförlitlighet vunnes. Det synes därför vara tillräckligt, att man länsvis adderar folkmängden i jordbrukskommuner för sig, i övriga landsbygdskommuner för sig samt i städer, köpingar och municipalsamhällen för sig och på grundval av dessa länsmedeltalssiffror räknar sig fram till ett medelvärde för riket. Sedan medeldyrheten är funnen, är det lätt att förvandla det för varje ort erhållna sammanlagda utgiftsbeloppet till ett indextal.

Bland de orter, som komma att ingå i grupperingarna, äro emellertid några kategorier, vilkas ortsindextal torde böra uträknas med tillämpning av ett särskilt tillvägagångssätt.

Ett ej ringa antal grupper av statens befattningshavare ha *tjänstgöringsorter i omedelbar närhet av städer och stadsliknande samhällen,* men utanför deras administrativa områden. De tjänstgöringsorter, om vilka här är fråga, äro t. ex. vissa järnvägsstationer, kaserner, hospital och fängelser med nyss angivet läge, vilka stundom i pris-, hyres- och tillförselhänseende svårligen kunna skiljas från centralorten, inom vilken personalen vanligen är hänvisad att göra sina inköp och även i viss utsträckning att bo. Det synes i sådana fall riktigast att med avseende på varu- och hyrespriser anse den angränsande centralortens förhållanden gällande, med avseende på skatterna åter det administrativa områdes, inom vilket orten

är belägen, och att av dessa faktorer skapa ett uttryck för ortens dyrhet. Givetvis kommer ortsgruppen i regel att sammanfalla med centralortens.

Fyrplatserna äro i allmänhet belägna på öar och ensliga kustorter utan direkt tillförsel. Varje fyrplats har inom den bebyggda omnejden en postadressort, med vilken mer eller mindre regelbunden förbindelse upprätthålles och där vanligen inköp göras av de förnödenheter, som icke kunna produceras vid fyrplatsen. Beträffande fyrplatserna har hittills placeringen utförts så, att de vid adress- och inköpsorten gällande varupriserna, det för andra landsortskommuner än rena jordbrukssocknar generellt fastställda hyresvärdet samt skattebördan i fyrplatsens kommun sammanställts. Bostadskostnaden har upptagits med ett och samma belopp, oavsett om fyrplatsen administrativt tillhör en stad eller en landskommun, varvid man utgått från att bostadskostnaderna å fyrplatsen icke rimligen kunde och borde påverkas av hyrespriserna inom andra delar av hemkommunen. Med avseende på varupriserna har från personalens sida vid upprepade tillfällen framhållits såsom något missvisande, att vid dyrortsgrupperingarna icke beaktades kostnaderna för varornas transport från inköpsorten till bostaden. Även om det måste erkännas, att dessa kostnader för fyrpersonal kan stiga till relativt betydande belopp, vill det synas svårligen genomförbart att vid en ny ortsgruppering inräkna desamma allenast för fyrplatserna, då det näppeligen vore riktigt att från likartade tillägg utesluta en hel del andra orter både vid kusterna och i det inre landets mer ödemarksartade delar. Ett tillförlitligt bedömande av de faktiskt erforderliga kostnaderna vore emellertid i de flesta fall svårt eller omöjligt, varförutom speciellt för fyrpersonalen gäller, att vissa ersättningar för deras med levnadssättet i fråga följande svårigheter lämnas i mer eller mindre direkt samband med avlöningsförmånerna och icke böra dubbelräknas. Det hittills tillämpade beräkningssättet med avseende på fyrplatserna torde sålunda böra användas även i den stundande grupperingen.

Med avseende slutligen på *banvakterna vid statens järnvägar* har hittills beträffande deras inplacering i ortsgrupp gällt, att de ansetts tillhöra samma grupp som den till deras stuga närmast belägna stationen utefter linjen. Kungl. Maj:t har emellertid anbefallt järnvägsstyrelsen och socialstyrelsen att tillsammans verkställa viss utredning i fråga om banvakternas placering och sedermera inkomma med underdånigt förslag. Detta förslag, som ännu icke avgivits, torde föreligga under den närmaste framtiden.

Sedan varje ort åsatts sitt ortsindextal, är själva utredningsarbetet för grupperingen färdigt. Huru det vunna resultatet sedermera bör tillämpas eller med andra ord varest inom indexserien gränserna mellan de olika ortsgrupperna böra läggas för skatte- och lönegrupperingen, torde böra bero på utfallet av utredningen. Först när detta kan överblickas, torde därför socialstyrelsen böra inkomma till Kungl. Maj:t med meddelande härom och förslag till avgränsning av resp. ortsgrupper.

Efter att slutligen ha framlagt en beräkning av kostnaderna för de föreslagna undersökningarna, sammanfattar socialstyrelsen sina förslag i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte

dels besluta, att den för verkställande av nu ifrågavarande ortsgruppering erforderliga undersökningen av levnadskostnadernas storlek å olika orter måtte få äga rum i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som finnas angivna i styrelsens ovan framställda, i samråd med sociala rådets statistiska sektion och särskilda sakkunniga utarbetade förslag;

dels uppdraga åt socialstyrelsen att upprätta förslagslistor å de orter, vilka böra ingå i undersökningen, ävensom föreskriva, att vid skattegrupperingen skola medtagas, förutom samtliga städer, köpingar, municipalsamhällen och landskommuner,

allenast sådana tätare bebyggda orter av större betydelse, som genom naturliga eller administrativa gränser lätt kunna avskiljas från övriga delar av den kommun, inom vilken de äro belägna;

dels utfärda kungörelse angående verkställande av allmän hyresräkning i samband med den hösten 1928 anordnade mantalsskrivningen för år 1929 å de orter, som upptagas å särskild förteckning;

dels uppdraga åt fångvårdsstyrelsen, armé- och marinförvaltningarna, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegraf-, järnvägs- och vattenfallsstyrelserna, generaltullstyrelsen, skolöverstyrelsen och lotsstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen inhämta uppgifter angående de hyror, vilka av befattningshavare inom resp. verk och tillhörande kårer under hyresåret 1928/29 betalas för av dem förhyrda lägenheter;

dels ock föreskriva, att vid utförandet av skattegrupperingen skola beaktas kostnaderna å resp. orter för livsmedel, bränsle, lyse och vissa andra varor ävensom för bostad samt att vid lönegrupperingen skola medräknas samma kostnader och därjämte utgifterna för direkta skatter.

Kungl. Maj:t har sedermera dels uppdragit åt socialstyrelsen att upprätta förslagslistor å de orter, vilka böra ingå i undersökningen, dels rörande skattegrupperingens omfattning lämnat föreskrift i enlighet med socialstyrelsens ovan återgivna hemställan, dels ock medgivit, att allmän hyresräkning i samband med mantalsskrivningen för år 1929 under hösten 1928 får anordnas å de i nedanstående förteckning upptagna orterna.

Rörande styrelsens hemställan i övrigt torde Kungl. Maj:ts beslut fattas först i samband med avgörandet om vilka orter skola medtagas i undersökningen. Detta beslut åter kan icke väntas, förrän yttranden inkommit häröver från berörda ämbetsverk och organisationer.

Förteckning å de orter, där hyresräkning skall äga rum i samband med mantalsskrivningen för år 1929[1].

Stockholms län. Städer: Södertälje, Djursholm, Lidingö, Vaxholm, Sigtuna, Sundbyberg. Köpingar: Hässelby villastad, Saltsjöbaden, Nynäshamn. Municipalsamhällen: Rimbo, Hagalund, Nya Huvudsta, Råsunda, Bromsten, Rönninge, Järna. Landskommuner: Häverö, Knivsta, Hammarby, Täby, Sollentuna, Nacka, Huddinge, Botkyrka, Östertälje.

Uppsala län. Städer: Uppsala, Enköping. Köping: Tierp. Landskommuner: Bondkyrka, Gamla Uppsala, Älvkarleby.

Södermanlands län. Städer: Nyköping, Katrineholm, Eskilstuna, Torshälla, Strängnäs. Mun.-samh.: Oxelösund, Gnesta, Vingåker. Landskommuner: Torshälla landskommun, Flen, Sköldinge.

Östergötlands län. Städer: Linköping, Norrköping, Söderköping, Motala, Mjölby. Köping: Valdemarsvik. Mun.-samh.: Borgs villastad, Åtvidaberg, Kisa. Landskommuner: Risinge, Kvillinge, Kärna.

Jönköpings län. Städer: Jönköping, Huskvarna, Nässjö, Värnamo, Eksjö, Tranås. Köping: Mariannelund. Mun.-samh.: Sävsjö, Gislaved. Landskommuner: Säby, Nässjö landskommun, Barnarp.

Kronobergs län. Stad: Växjö. Köping: Älmhult. Mun.-samh.: Åseda, Växjö Östregård, Alvesta, Vislanda, Ljungby köping.

Kalmar län. Städer: Kalmar, Oskarshamn, Västervik, Borgholm. Köpingar: Hultsfred, Nybro. Mun.-samh.: Virserum. Landskommuner: Högsby, Vissefjärda.

Gotlands län. Stad: Visby.

Blekinge län. Städer: Karlskrona, Ronneby, Karlshamn, Sölvesborg. Mun.-samh.: Långö.

Kristianstads län. Städer: Kristianstad, Ängelholm, Hässleholm. Köping: Tomelilla. Mun.-samh.: Vilan, Åhus, Osby, Sösdala, Klippan, Åstorp. Landskommuner: Vankiva, Stoby, Riseberga, Båstad.

[1] För Stockholms stad erhållas motsvarande uppgifter genom stadens statistiska kontor.

Malmöhus län. Städer: Malmö, Lund, Landskrona, Hälsingborg, Eslöv, Ystad, Trelleborg. Köpingar: Svedala, Skurup, Hörby. Mun.-samh.: Höganäs, Bjuv, Kävlinge, Lomma, Arlöv, Åkarp, Vellinge, Sjöbo. Landskommuner: Ekeby, Fosie.

Hallands län. Städer: Halmstad, Laholm, Falkenberg, Varberg. Landskommun: Lindome.

Göteborgs och Bohus län. Städer: Göteborg, Mölndal, Kungälv, Lysekil, Uddevalla. Mun.-samh.: Älvsborg, Mollösund, Slätten. Landskommuner: Partille, Råda, Backa.

Älvsborgs län. Städer: Vänersborg, Trollhättan, Alingsås, Borås, Ulricehamn, Åmål. Köpingar: Bengtsfors, Mellerud. Mun.-samh.: Lilla Edet, Herrljunga, Kinna. Landskommuner; Vassända-Naglum, Lerum.

Skaraborgs län. Städer: Mariestad, Lidköping, Skara, Skövde, Tidaholm, Falköping. Köping: Vara. Mun.-samh.: Falköpings förstäder, Tibro. Landskommun: Karlsborg.

Värmlands län. Städer: Karlstad, Kristinehamn, Filipstad, Arvika. Köpingar: Säffle, Sunne. Mun.-samh.: Kil, Charlottenberg. Landskommuner: Karlstads landskommun, Munkfors kapell (av Ransäter), Hagfors kapell (av Norra Råda).

Örebro län. Städer: Örebro, Lindesberg. Köpingar: Hallsberg, Kopparberg. Mun.-samh.: Almby, Kumla, Karlskoga, Grythyttan, Frövi. Landskommuner: Längbro, Degerfors.

Västmanlands län. Städer: Västerås, Sala, Köping, Arboga. Köping: Kungsör. Mun.-samh.: Västanfors.

Kopparbergs län. Städer: Falun, Säter, Avesta, Ludvika. Köpingar: Krylbo, *Borlänge, Smedjebacken, Morastrand.* Mun.-samh.: *Domnarvet, Leksands Noret, Orsa* kyrkoby. Landskommuner: Grytnäs, Kopparberg, Grängesbergs kapell (av Grangärde).

Gävleborgs län. Städer: Gävle, Söderhamn, Hudiksvall. Köpingar: Storvik, Sandviken, Bollnäs, Björkhamre, Ljusdal. Landskommun: Ockelbo.

Västernorrlands län. Städer: Härnösand, Sundsvall, Sollefteå, Örnsköldsvik. Mun.-samh.: Skönsmon, Skönsberg, Kramfors, Nyland. Landskommuner: Borgsjö, Sollefteå, Långsele.

Jämtlands län. Stad: Östersund. Mun.-samh.: Bräcke, Strömsund, Svegsmon. Landskommun: Frösön.

Västerbottens län. Städer: Umeå, Skellefteå. Köping: Vännäs. Mun.-samh.: Teg, Jörn, Lycksele, Vilhelmina. Landskommun: Holmsund.

Norrbottens län. Städer: Luleå, Piteå, Boden, Haparanda. Mun.-samh.: Svartöstaden, Kalix, Gällivare kyrkostad, Malmberget, Kiruna.

Utförandet av 1924 års dyrortsgrupperingar.

Såsom tidigare omnämnts i denna tidskrift (sid. 740), erhöll socialstyrelsen den 18 maj 1928 uppdrag att i samråd med vissa sakkunniga verkställa utredning angående metoderna för de nya dyrortsgrupperingar, som under de närmaste åren skola utföras inom styrelsen. Som ett första led i denna utredning har styrelsen utarbetat efterföljande redogörelse för de metoder, som tillämpades vid utförandet av näst föregående — 1924 års — dyrortsgrupperingar, och de erfarenheter, som i samband härmed inhämtats.

Socialstyrelsens allmänna uppdrag med avseende på dyrortsgrupperingar.

De allmänna bestämmelser, som äro grundläggande för de nuvarande dyrortsgrupperingarna, ha ursprungligen tillkommit genom beslut vid 1919 års lagtima riksdag. Dessa avsågo *dels* ändringar i gällande inkomst- och förmögenhetsskatteförordning, sedermera vid 1920 års riksdag kompletterade genom motsvarande ändringar i bevillningsförordningen och därefter i oförändrat skick bibehållna vid följande ändringar i skatteförordningarna, jämväl innevarande års; *dels och* en ny lönereglering till en början för kommunikationsverken men avsedd att utsträckas till statsförvaltningens flesta grenar och numera genomförd i fråga om flertalet grupper av befattningshavare.

I skattehänseende gäller för alla skatteformer utom personliga avgifter, att det personliga skattefria avdraget (och enligt beslut vid 1928 års riksdag jämväl i viss utsträckning familjeavdraget) anpassas efter levnadskostnaderna å resp. orter. För detta ändamål skola samtliga kommuner i riket av socialstyrelsen indelas i 5 ortsgrupper enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare föreskrifter *(skattegrupperingen)*. Socialstyrelsen utfärdar kungörelse om grupperingen, som har giltighet under en tidsperiod av 5 år för varje gång.

I lönehänseende föreskrives, att samtliga orter, där befattningshavare i statstjänst finnas placerade, skola indelas i 7 grupper efter storleken av de allmänna levnadskostnaderna *(lönegrupperingen)*, att utredning för denna gruppering skall verkställas av socialstyrelsen enligt de allmänna föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t, vilken även utfärdar kungörelse om grupperingen, samt att lönerna skola enligt fastställd löneplan graderas med hänsyn till levnadskostnadernas höjd inom de sju ortsgrupperna.

Grundprincipen vid de hittills utförda ortsgrupperingarna torde kunna åskådliggöras genom följande fråga: Hur mycket kostar det tillsammantaget att till de priser, som äro rådande å skilda orter, anskaffa de kvantiteter av olika förnödenheter och täcka övriga behov, som ingå i en typisk familjs hushållsbudget? Undersökningarna ha emellertid begränsats till sådana budgetposter, som representera ofrånkomliga utgifter för praktiskt taget alla hushåll. Uteslutits ha också sådana kostnadsposter, vilkas betydelse för det enskilda hushållets ekonomi endast efter en subjektiv uppskattning kan angivas.

1924 års ortsgrupperingar.

De första allmänna skatte- och lönegrupperingarna utfördes samma år som de ovannämnda riksdagsbesluten fattades, nämligen 1919, och trädde i kraft under loppet av år 1920. När skattegrupperingen enligt gällande förordning skulle förnyas efter fem års förlopp, beslöt Kungl. Maj:t på socialstyrelsens hemställan, att jämväl lönegrupperingen skulle underkastas allmän revision. Bägge grupperingarna kommo sålunda till förnyat utförande under år 1924 och trädde i kraft under år 1925. För utförandet av bägge grupperingarna meddelade Kungl. Maj:t i skrivelser den 22 februari 1924, den 6 mars 1925 och den 24 september 1925 de erforderliga direktiven. Grupperingarnas utförande, varför redogörelse i det följande lämnas, var sålunda i tillämpliga delar beroende på ifrågavarande direktiv.

Ortsurvalet.

Då ett och samma prisstatistiska material ligger till grund för bägge grupperingarna, blev det nödvändigt att införskaffa detta gemensamma material från samtliga de orter, vilkas undersökande var erforderligt ur någondera grupperingens synpunkt. Enligt direktiven skulle undersökas samtliga städer, köpingar, landskommuner och municipalsamhällen, viktigare orter inom kommunerna (andra än municipalsamhällen), som kunde tänkas i fråga om de skattefria avdragen böra föras till annan grupp än vederbörande kommuns övriga delar, ävensom alla orter, där några statens befattningshavare voro stationerade. I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts medgivande ansåg socialstyrelsen det — med hänsyn till den praktiska användning utredningarna kunde förväntas erhålla — fördelaktigast att även medtaga sådana industriorter och andra platser av någon betydelse, vilka icke föllo inom de ovan uppräknade kategorierna. Upplysningar angående de orter, som borde undersökas, inhämtades beträffande skattegrupperingen från länsstyrelserna samt i övrigt från vederbörande centrala ämbetsverk, varjämte tillfälle bereddes arbetsgivar- och arbetarorganisationer m. fl. sammanslutningar att framföra sina önskemål. Antalet orter, som kom i fråga att undersökas, blev på detta sätt mycket stort, nämligen c:a 2 700 kommuner, inklusive municipalsamhällen, samt betydligt mer än 3 000 övriga orter, av vilka senare endast ett mindre antal tillkommit genom socialstyrelsens nyssnämnda initiativ.

Det befanns emellertid, att trots det stora antalet undersökta orter i vissa fall befattningshavare voro placerade på andra än de särskilt undersökta stationeringsorterna. Detta var i största utsträckning fallet med viss postpersonal. Under den tid utredningen pågick, hade nämligen för poststationsföreståndare, lantbrevbärare och annan liknande personal trätt i tillämpning ett lönereglemente, enligt vilket deras arvoden graderades enligt samma ortsgruppsindelning som de ordinarie befattningshavarnas. I de mycket talrika fall, då förstnämnda personals tjänstgöringsorter icke voro upptagna i socialstyrelsens ortsförteckning, tillämpades för dem ortsgruppen för de icke särskilt undersökta delarna av den kommun, inom vilken orten är belägen. Med avseende åter på en annan betydande grupp av statens befattningshavare, nämligen de mellan stationer vid statens järnvägar boende banvakterna och annan med dem jämförlig statsbanepersonal, tillämpades provisoriskt jämväl sedan 1924 års ortsgruppering trätt i kraft, liksom fallet var under den tid, då 1919 års gruppering var gällande, den regeln, att banvakten skulle anses tillhöra samma ortsgrupp som närmast belägna järnvägsstation. Kungl. Maj:t har emellertid anbefallt järnvägsstyrelsen och socialstyrelsen att verkställa utredning om de särskilda åtgärder, som kunde bliva erforderliga, om det såsom allmän regel genomfördes, att även banvakterna placerades i den för hemortskommunen bestämda ortsgruppen. Denna utredning har emellertid ännu icke slutförts.

Uppgiftslämnare.

Med avseende på skyldigheten att lämna socialstyrelsen det erforderliga prisstatistiska materialet för grupperingarna föreskrevs (Sv. förf.-saml. 1924, nr 27):

Efter anmodan av socialstyrelsen åligger det i landskommun och i köping, som utgör egen kommun, kommunalnämnden, i municipalsamhälle och i köping, som ej utgör egen kommun, municipalnämnden eller köpingsnämnden samt i stad drätselkammaren att vid av styrelsen angiven tidpunkt på sätt och i de avseenden, som styrelsen bestämt, inhämta uppgifter om levnadskostnaderna i orten.

Sedan de inhämtade uppgifterna hållits tillgängliga för allmänheten å förut kungjord plats under minst fjorton dagar, har nämnden eller drätselkammaren att efter prövning av de inhämtade uppgifterna och de erinringar, som kunna hava framställts beträffande desamma, till socialstyrelsen, inom av styrelsen angiven tid, avgiva yttrande angående vad som kan anses vara levnadskostnadernas storlek i orten vid den tidpunkt och i de avseenden, varom är fråga.

Det ålåg sålunda lokala myndigheter att verkställa prisinsamling. I de fall, då inom en kommuns område skulle undersökas en eller flera orter, anmodade socialstyrelsen vederbörande kommunala myndigheter att insända särskild uppgift för var och en av dessa orter samt särskild uppgift för kommunens övriga delar. I speciell skrivelse till alla de kommuner, där något nämnvärt antal orter ingick i utredningen, framhölls emellertid, att socialstyrelsen för sin del förutsatte, att prisnivån faktiskt i många fall var ensartad på alla eller flera av dessa orter men fann det vara önskvärt, att detta i så fall bekräftades av den kommunala myndigheten själv. I fråga om ett mycket stort antal orter meddelade också såväl de särskilt tillskrivna som andra kommunala myndigheter, att någon skillnad mellan priserna på en eller flera särskilt efterfrågade orter och inom kommunens övriga delar icke förelåge. Mer eller mindre genomgripande skiljaktigheter redovisades emellertid beträffande ett avsevärt antal orter och deras kommuner.

Om man inräknar ovannämnda meddelanden, att inga avvikelser förelåge, inkommo besvarade frågeformulär från samtliga efterfrågade kommuner och orter. I några fall hade visserligen medverkan av styrelsen måst anlitas från länsstyrelserna med vitesföreläggande, men till alldeles övervägande del inkommo svaren i behörig tid och få anses såsom i huvudsak tillfredsställande.

Insamling och bearbetning av prismaterialet.

Beträffande insamlingen och bearbetningen av prismaterialet må följande meddelas.

Huvudsakligen på grund av att för åtskilliga utgiftsposter inom en hushållsbudget jämförbara prisuppgifter icke ansågos möjliga att erhålla från alla eller det stora flertalet orter, som skulle undersökas, befanns det nödvändigt från undersökningen om resp. orters dyrhetsförhållanden utesluta vissa bland flertalet hushållsutgifter ingående poster och sålunda på motsvarande sätt begränsa prisinsamlingen. De kostnadsposter, som ingingo i utredningen, voro de viktigare slagen av livsmedel, bränsle och lyse samt några andra förnödenheter, alla i det följande sammanfattade under rubriken *varor,* vidare *skatter* samt *bostadshyror,* allt i huvudsaklig överensstämmelse med förfaringssättet vid 1919 års grupperingar.

För prisinsamlingen fastställde socialstyrelsen ett frågeformulär, vilket innehöll såväl förteckning över de varor, vilka borde prissättas, som även vissa uppgifter angående hyrorna.

A. Varor.

Insamling och granskning. Såsom av formuläret framgår insamlades varupriser vid två tillfällen, för veckorna den 1—7 april och den 1—7 oktober 1924. Aprilpriserna skulle insändas i två exemplar, av vilka det ena återgick till vederbörande kommunala myndighet i behörig tid före oktoberinsamlingen. Apriluppgifterna

hade dessförinnan hunnit granskas inom socialstyrelsen, och de återgående formulären voro i ett tämligen stort antal fall försedda med frågor och anteckningar, varjämte dels en icke obetydlig skriftväxling ägt rum med kommunalmyndigheterna, dels genom tjänstemän i styrelsen och vissa av styrelsens ombud inspektion å ort och ställe förrättats i ett avsevärt antal fall. Denna metod visade sig genomgående synnerligen fördelaktig. En mängd ojämnheter, som vidlådde aprilmaterialet, kunde bortarbetas till den följande insamlingen och ofullständigheter kompletteras. Oktoberpriserna, vilka ensamt ingingo i den följande bearbetningen, måste därför tillmätas en avsevärd tillförlitlighet, även om givetvis felaktigheter fortfarande kunde föreligga.

Det å frågeformuläret upptagna varuurvalet omfattar med avseende på livsmedel de betydelsefullaste varorna, vilka tillsammantagna representera mera än $^3/_4$ av utgifterna för kosten inom det övervägande antalet svenska hushåll (något växlande procentsiffror i olika landsdelar). I fråga om bränsle och lyse var en ännu större del av förbrukningen företrädd.

Bearbetningen. På granskningen av oktoberuppgifterna nedlades en betydande omsorg, vilken jämväl föranledde besök å en del rapporterande orter, men däremot ingen nämnvärd skriftväxling med uppgiftslämnarna. Sedan jämväl denna granskning avslutats, kunde den statistiska bearbetningen fullföljas. Denna avsåg att med hänsyn till den typiska hushållsförbrukningen och rådande priser åstadkomma en årskostnadssumma för varje ort. Själva beräkningssättet exemplifieras av efterföljande exempel.

Exempel på bearbetningen vid 1924—25 års dyrortsgruppering.

Stockholm.

A. *Livsmedel* (urval av varuslag)	Kvantitet	Årsförbrukning	Pris 1—7 okt. 1924 öre	Årskostnad kr.
Mjölk: oskummad	l	1 000	29	290·00
Smör: mejeri-	kg	33	428	135·30
lands-	kg		394 (410)	
Potatis	»	450	19	85·50
Vetemjöl: kärn- (patent)	»	180	48	86·40
Rågmjöl	»	40	34	13·60
Rågsiktmjöl	»	95	44	41·80
Rågbröd: hårt, grovt	»	45	64	28·80
mjukt	»	25	85	21·25
Fläsk, färskt: sidfläsk	»	45	265	119·25
Färsk strömming	»	20	85	17·00
Salt sill	»	30	65	19·50
Kaffe: Santos-, prima, obränt	»	22	320	70·40
Socker: bit-	»	105	95	99·75
			Summa	1 434·60
			Kompletterat tal (+ 22 %)	1 751
			Samtliga varor	*2 068*

För varje varuslag multiplicerades det erhållna och av socialstyrelsen efter granskning godtagna priset med den kvantitet, till vilken årsförbrukningen ansågs uppgå, varefter alla de sålunda erhållna produkterna summerades. Multipliceringen verkställdes givetvis med hjälp av upprättade räknetabeller.

Hushållsbudgeten. Med avseende på den använda hushållsbudgetens sammansättning må följande anföras.

För att en rättvis jämförelse mellan levnadskostnaderna på de olika orterna skall vara möjlig, är det en oundgänglig förutsättning, att de utgiftsposter, som jämföras, var för sig tillmätas en betydelse, som svarar mot deras faktiska betydelse i hushåll av den typ, som skola läggas till grund för undersökningen. Det är emellertid påtagligt, att de vitt skilda klimatiska förhållandena, tillförselmöjligheter och nedärvda vanor tillsammans förhindra uppkomsten av en fullt enhetlig konsumtion inom landets olika delar. Med avseende på bränsleposten ställer det sig givetvis så, att en mindre kvantitet inom de sydligare landsdelarna innebär samma behovstillfredsställelse som en större kvantitet längre norrut; även näringsbehovet är högre åtminstone inom de kallaste trakterna av riket. Att bostäderna på klimatiskt olika orter påfordra olika omsorg vid uppförandet påverkar självfallet hyrespriserna och kommer sålunda automatiskt till synes vid jämförelsen mellan orterna, men därtill kommer att, såsom nedan skall närmare visas, byggnadsvanorna inom olika landsdelar äro så skiftande, att viss hänsyn därtill ansetts nödvändig att taga. Ej blott kostens mängd, utan även dess sammansättning växlar starkt från landsdel till landsdel. Varor som t. ex. hårt bröd och färsk strömming, som i vissa landsdelar höra till den enklaste vardagskosten, äro i andra trakter av riket rent av svåra att uppbringa och betinga relativt mycket höga priser, men ersättas i dessa trakter av andra bröd- och fisksorter, med vilka förhållandet är det omvända. Ägg, som visserligen alltid är en i förhållande till näringsvärdet dyr kost, men dock ej dyrare än att den i betydande omfattning ingår i matsedeln även i fattigare hem i de sydligare landsdelarna, blir ju längre man kommer åt norr allt dyrare och därför jämväl en sällsyntare företeelse inom det enklare kosthållet.

Till dylika förhållanden har socialstyrelsen funnit det oundgängligt att taga hänsyn vid fastställandet av den hushållsbudget, som ingår såsom ett av de viktigaste hjälpmedlen vid utförandet av dyrortsgrupperingarna. Skedde icke detta, förelåge stor sannolikhet, att de trakter av landet, där levnadssättet mest avviker från det för hela riket genomsnittliga, i och för sig skulle framstå som dyrorter.

Levnadskostnadsundersökningarna. Kännedom om det faktiska levnadssättet har erhållits från de stora levnadskostnadsundersökningar, byggda på hushållsbokföring, som senast utfördes år 1920 beträffande lantarbetarklassen samt 1922—1924 beträffande städernas, de stadsliknande samhällenas och lantliga industriorters arbetar- och lägre tjänstemannabefolkning ävensom medelklassen. Det utomordentligt rikhaltiga material till belysande av levnadsvillkor och levnadsvanor inom samtliga nämnda klasser i samhället, som vid dessa — liksom vid tidigare likartade — undersökningar sammanbragts, har för 1924 års dyrortsgrupperingar utnyttjats på sådant sätt, att man beträffande de skilda samhällsklasserna sammanförde hushållen landsdelsvis, varefter, med beaktande av att var och en av dessa klasser tillmättes sin vederbörliga betydelse, genomsnittssiffror uträknades, utvisande vilka kvantiteter under loppet av undersökningsåret faktiskt inköptes i medeltal per hushåll av de skilda varuslagen. Beträffande sådana utgiftsposter, för vilka kvantiteter icke kunde uppgivas, undersöktes i stället det genomsnittliga utgiftsbeloppet per år. På grundval av dessa medeltal upprättades budgeter för de olika landsdelarna, vilka visserligen företedde väsentlig överensstämmelse, men som dock beaktade de olika trakternas säregna förhållanden.

När hushållsbudgeterna såsom hjälpmedel för dyrortsgrupperingen skulle fastställas, fann man det icke möjligt eller lämpligt att låta alla smärre lokala skiftningar i förbrukningen komma till uttryck, utan man begränsade sig till att urskilja fem landsdelar med i stort sett överensstämmande levnadsvanor inom varje landsdel för sig. Dessa landsdelar voro:

södra Götaland, omfattande Malmöhus, Kristianstads, Blekinge och Kronobergs län samt södra hälften av Kalmar och Hallands län;

norra Götaland, omfattande återstoden av Götaland;

Svealand, omfattande hela Svealand med undantag för de nordligaste trakterna av Värmlands samt norra hälften av Kopparbergs län; till denna landsdel fördes däremot även Gästrikland;

nedre Norrland, omfattande nyssnämnda delar av Värmlands och Kopparbergs län (med undantag för Särna och Idre); landskapet Hälsingland; Västernorrlands län utom Fjällsjö tingslag; de östra och mellersta delarna av landskapet Jämtland; kustlandet av Västerbottens län samt största delen av Norrbottens läns kustland;

övre Norrland, omfattande Särna och Idre, landskapet Härjedalen, de västra och norra delarna av landskapet Jämtland, hela Lappmarken samt av Norrbottens kustland Edefors och Överkalix socknar ävensom Torneå domsaga.

Principiellt tillämpades inom var och en av dessa landsdelar för sig en enhetlig budget, men vissa undantag gjordes dock, exempelvis så till vida, att inom större delen av landsbygden, där tillgång på bagarbröd i allmänhet saknas, stadsbefolkningens inköp av en del mjukt bröd ersattes med motsvarande mjölkvantitet jämte ett tillägg för bakningskostnaden; färsk sill och strömming ansågs ingå i hushållningen med en gemensam kvantitet (olika för olika landsdelar), men för varje ort tillämpades vid beräkningarna endast den fisksorts pris, som enligt erhållna uppgifter å orten var billigast; kol och koks medräknades inom de trakter i södra och västra Sverige o. s. v., där dylikt bränsle är gängse, men utbyttes mot ved till enahanda bränslevärde i de trakter, där det inkomna prismaterialet utvisade, att kol- och koksbränslet var sällsynt eller okänt; beträffande lyse räknades med kostnaden för elektriskt ljus (beräknat efter visst antal lampor eller kwt, beroende på betalningssättet), överallt där dylik belysning var införd, men med en skälig kvantitet fotogen å övriga orter o. s. v.

Kompletteringstal. Sedan budgeterna blivit färdigställda, underkastades de en grundlig prövning för att få konstaterat, att de med avseende på de ingående varornas sammanlagda näringsvärde och kvalitet voro likvärdiga. Såväl med hänsyn till vissa skiljaktigheter härutinnan som med avseende därpå, att varulistan på frågeformuläret ingalunda upptager alla de mångfaldiga oftast var för sig smärre men tillsammans ej oväsentliga artiklar, som ingå i en födoämnesbudget, gjordes till de för resp. orter erhållna utgiftssummorna för livsmedel vissa efter landsdelarna något växlande procentiska tillägg. Med dessa s. k. kompletteringstal avsågs att vid den slutliga sammanräkningen giva födoämnesposten i en normal hushållsbudget hela sin relativa tyngd i jämförelse med t. ex. utgifterna för bostad och skatter, vilka ju i sin helhet kunna medräknas.

B. Skatteposten.

Vid uträkningen av skattebördans tyngd å resp. orter togs hänsyn till alla former av direkt skatt till staten och till olika slag av kommuner. Upplysningar om skattesatsernas höjd funnos i allmänhet att tillgå centralt och erhöllos förnämligast genom samarbete med statistiska centralbyrån. Endast beträffande vägskatter och tingslagsmedel förelågo i vissa fall svårigheter att erhålla exakta upplysningar, men införskaffades sådana genom skriftväxling med vederbörande ortsmyndigheter. För de kommuner, där skattelindring erhållits genom statsmedel, gjordes vederbörligt avdrag från den fastställda kommunalskattens bruttobelopp. Det erforderliga materialet härför erhölls från finansdepartementet.

Med hänsyn till att grupperingarna skulle föreligga färdiga under loppet av 1925, fanns icke möjlighet att taga i beaktande skatteförhållandena under senare år än 1924, d. v. s. de skatter, som förföllo till betalning under detta år. Att avvakta fastställandet t. ex. av kommunalskatterna för 1925, som från åtskilliga håll påyrkades, var av tidsskäl uteslutet. Vederbörligen granskade uppgifter härom jämte uppgift om eventuellt erhållet bidrag av statsmedel stå nämligen icke att

få för samtliga kommuner, förrän flera månader förflutit av året efter det, då skattesatsen beslutats inom de kommunala församlingarna.

Med hänsyn i främsta rummet till det betydande arbete en beräkning av den genomsnittliga skattebördan för flera år skulle innebära, inskränktes skatteberäkningarna till att omfatta det enda året 1924. Med denna begränsning kunde naturligtvis icke undvikas, att i fråga om vissa kommuner med starkt fluktuerande skattesatser det i grupperingen ingående skattebeloppet kom att representera en alltför hög eller för låg nivå i jämförelse med den, som i allmänhet rått inom dessa kommuner. Å andra sidan bör beaktas, att man på många håll under åren närmast före 1924 alltjämt hade att kämpa med kvarstående svårigheter sedan inflationstiden. Ju längre man grep tillbaka i årsserien, i desto flera kommuner skulle dessa exceptionella svårigheter kommit att påverka bilden av skatteförhållandena, vilket knappast kunde anses lämpligt (t. ex. i Stockholm utgick skatten till den borgerliga kommunen 1924 med 5·10 kr. per skattekrona, 1923 med 4·90 samt 1922 med 6·65, 1921 med 8·50 och 1920 med 8·60 kr.).

Skattebördan beräknades genom att undersöka hela skattebelastningen inom samtliga rikets kommuner (inkl. municipalsamhällen) på en inkomsttagare, som under åren 1922 och 1923 haft en totalinkomst av 4 000 kr. och åtnjöt personligt avdrag samt familjeavdrag för hustru och två barn. Av lätt insedda skäl lider denna jämförelse därav, att den antagna inkomsten representerar en icke obetydligt högre levnadsstandard på de billigaste än på de dyraste orterna. Att tillämpa en graderad inkomstskala var dock av lätt insedda skäl omöjligt. För att emellertid i möjligaste mån motverka det ovan påtalade mindre egentliga förhållandet räknades med enhetligt personligt avdrag för alla orter.

C. Hyror.

När varupriserna insamlades för april 1924, efterfrågades å samma formulär jämväl hyrespriserna, nämligen »uppskattad genomsnittlig årshyra för enligt ortens förhållanden medelgoda lägenheter (utan centralvärme)» för lägenheter om olika rumsantal. Å orter med högst 5 000 invånare efterfrågades därjämte det ungefärliga antalet i fria marknaden uthyrda bostadslägenheter.

De uppgifter, som inkommo, voro av naturliga skäl mycket ofullständiga så till vida, som frågorna alls icke kunnat besvaras på många lantliga orter, där hyreslägenheter helt och hållet saknades. Därjämte visade svaren emellertid oförtydbara tecken på, att trots de å formuläret givna förklaringarna missförstånd om frågornas innebörd i alltför många fall rått. Framför allt gav det sig genom hyresuppgifternas ojämnhet för orter av fullt likartad typ nogsamt tillkänna, att meningarna varit synnerligen växlande rörande den kvalitet på bostäder, som vid noteringarna borde beaktas. Särskilt hade styrelsens anmodan, att uppgifter skulle meddelas på *efter ortens förhållanden »medelgoda» bostäder,* tolkats så, att uppgifterna skulle avse »fullgoda» lägenheter, och det blev med denna tolkning givetvis beroende på den uppgiftslämnande myndighetens subjektiva uppfattning, vilka krav som skulle ställas på en bostad, för att den skulle anses fullgod. Karakteriserande för arten av denna missuppfattning torde få anses det svar, som erhölls från en mindre stad, där drätselkammaren meddelade, att »några medelgoda lägenheter icke finnas i staden», men att, om de funnes, de beräknades skola kosta så och så mycket. Dessa inkomna svar måste sålunda behandlas med mycken varsamhet, om icke resultatet av orternas inbördes placering i hyresavseende skulle bliva alldeles missvisande.

Allmän hyresräkning. På grund av detta förhållande fann styrelsen det nödvändigt, att den redan tidigare planerade allmänna hyresräkningen utsträcktes till ett förhållandevis stort antal orter. Kungl. Maj:t tillmötesgick också styrelsens framställning, varigenom hyresräkning på hösten 1924 kom att anställas å c:a

220 orter eller nära nog alla orter med ett uthyrt lägenhetsbestånd av åtminstone vid pass ett 100-tal lägenheter. I samband med mantalsskrivningarna avlämnades sålunda av fastighetsägarna inom dessa orter uppgift å hyrorna för samtliga existerande lägenheter. Det formulär, som användes vid 1924 års hyresräkning, har med några smärre tekniska förbättringar brukats jämväl vid den följande, år 1926 utförda räkningen.

Uppgifter angående tjänstemannahyror. Därjämte införskaffades genom vederbörande ämbetsverk samt under medverkan av de enskilda järnvägarnas förvaltningar uppgifter om de hyror, som betalades av resp. verks befattningshavare. Denna undersökning, som givetvis kom att omfatta ett väsentligt mindre material än den allmänna hyresräkningen, var av värde dels därför, att den för de gemensamma orterna gav ett mycket önskvärt tillfälle till jämförelse mellan den allmänna hyresnivån och den vanligen något högre, som var utmärkande för de av tjänstemännen förhyrda lägenheterna, dels emedan man genom denna undersökning kunde erhålla ett låt vara begränsat material från ett stort antal orter, vilka icke ingingo i den allmänna undersökningen.

Bearbetningen av hyresräkningsmaterialet. Vid bearbetningen av undersökningsmaterialet från bägge de nyssnämnda hyresräkningarna gick socialstyrelsen till väga så, att till en början undantogos från medelhyresberäkningarna alla sådana lägenheter, vilka icke kunde anses vara förhyrda i fria marknaden, nämligen dels sådana, som voro av stat, kommun eller enskilda arbetsgivare upplåtna till deras egna arbetare eller tjänstemän och där sålunda icke hyresavtalet kunde anses bero på fri överenskommelse, dels alla bostäder (egna hem m. fl.), för vilka endast ett uppskattat hyresvärde kunde erhållas, dels ock lägenheter, vid vilkas uthyrande ett mer eller mindre utpräglat understödssyfte befanns föreligga och där hyran sålunda icke kunde anses vara ett uttryck för den allmänna hyresnivån. I syfte att erhålla ett mera homogent lägenhetsbestånd såsom grundval för den vidare bearbetningen frånskildes slutligen alla med centralvärme försedda lägenheter, vilka vid denna tidpunkt utgjorde blott ett relativt fåtal även å de orter, där de förekommo talrikast.

Hyresuppgifterna för hela det återstående lägenhetsbeståndet, oavsett dettas kvalitet, fördelades efter lägenheternas rumsantal, och medelhyresbelopp uträknades för varje storlekskategori.

För att erhålla ett uttryck för medelhyresnivån å varje ort uträknades därefter priset »per eldstad» för varje storlekskategori (ett rum eller ett kök = 1 eldstad, ett rum och kök = 2 eldstäder, 2 rum och kök = 3 eldstäder o. s. v.) och togs ett enkelt medeltal mellan de sålunda funna värdena. Med hänsyn till att större hyreslägenheter i allmänhet saknas eller äro ytterst fåtaliga i mindre samhällen, begränsades denna beräkning till lägenheter om högst 3 rum och kök.

Såsom uttryck för hyresnivån å varje hyresräknad ort har vid den slutliga jämförelsen använts medelhyran per eldstad multiplicerad med 3. Det sålunda erhållna hyresbeloppet kommer givetvis närmast att motsvara kostnaden för 2 rum och kök, men hänsyn tages jämväl till kostnaden för smålägenheter av annan typ. Med hänsyn till att inom de sydligare landsdelarna den i Mellansverige vanliga typen av arbetarbostad med ett relativt stort rum och ett likaledes förhållandevis rymligt kök enligt tradition ofta utbytes mot 2 mindre rum och ett likaledes mindre kök, ansågs vid dessa liksom vid föregående grupperingar befogat att för alla orter inom landsdelen södra Götaland multiplicera eldstadshyran icke med 3 utan med 3·5. Av motsvarande skäl togs inom landsdelen övre Norrland produkten av hyran per eldstad × 2·5.

Detta sålunda på grundval av hyresräkningen på rent matematiska grunder funna uttryck för hyresnivån tillämpades som regel för alla hyresräknade orter. Det från tjänstemannaundersökningen erhållna hyresmaterialet användes beträffande dessa

orter som kontrollmaterial. Som regel befanns det, att tjänstemannahyrorna för lägenhetsgrupperna 1 rum och kök, 2 rum och kök samt 3 rum och kök lågo 10 à 20 % över den allmänna hyresräkningens medeltal. När denna proportion befanns gällande för en ort, ansågs detta som ett visst kriterium på att det allmänna lägenhetsbeståndet på orten icke var i förhållande till andra likartade orter av mera framträdande undermålig karaktär. Beträffande platser åter, där medeltalen för ett ej alltför ringa antal tjänstemannabostäder kommo att avsevärt kraftigare överstiga den allmänna hyresnivån, togs under omprövning att höja det erhållna jämförelsetalet. Detta tillvägagångssätt har emellertid icke behövt tillgripas i mer än ett fåtal fall.

Bostadskostnaden å orter utan hyresmarknad. Med avseende på hela den stora mängden av kommuner och orter, för vilka ett hyresräkningsmaterial icke kunde åstadkommas, har tillvägagångssättet för fastställandet av hyresnivån för ortsgrupperingen uppenbarligen måst bliva mera summariskt. Förutom de ovan omnämnda uppskattningarna, som verkställdes av de kommunala myndigheterna, och de givetvis för dessa orter mer sporadiska hyresbelopp, som meddelats av tjänstemän, stod nämligen i huvudsak endast till buds jämförelsen med de mindre och mera lantliga av de i hyresräkningen deltagande orterna, ävensom beträffande förortssamhällena jämförelsen med dessas centralort. För de billigaste i hyresräkningen deltagande orterna befanns medelhyran för 3 eldstäder ligga vid pass 250 kr. per år. Ett liknande resultat gav en grov medeltalsberäkning på grundval av de från kommunalmyndigheterna erhållna uppskattningar rörande bostadskostnaderna i rent lantliga socknar. Från medeltalsräkningarna hade då uteslutits uppgifter, som påtagligen antingen voro kalkerade på förhållandena i någon närliggande stad eller hämtade från vanliga beräkningsgrunder vid meddelande av fattigvård eller pensionsunderstöd eller vid skattetaxeringen. För sådana kommuner, vilka ansågos kunna betecknas som rena jordbrukskommuner, låg det funna medelvärdet vid pass 225 kr. och för övriga, d. v. s. i allmänhet något mera industrialiserade kommuner, några tiotal kronor högre.

Med ledning av dessa siffror och övriga tillgängliga erfarenheter fann sig socialstyrelsen böra tillämpa en medelhyressiffra för 3 eldstäder av 200 kr. för de rena jordbrukskommunerna, 225 kr. för särskilt undersökta orter inom dylika kommuner samt i allmänhet 250 kr. inom övriga kommuner och jämväl sådana särskilt undersökta orter inom dessa kommuner, där någon större bebyggelse icke var till finnandes. Med avseende slutligen på något större befolkningsagglomerationer, däribland särskilt förortsområdena, sökte man med utgångspunkt från nyss angivna källor åsätta så rättvist som möjligt graderade hyressiffror.

Ett stöd för den valda siffran 250 kr. för småorter av icke alldeles oblandad jordbrukskaraktär torde kunna erhållas därav, att de av tjänstemän i fria marknaden hyrda lägenheterna å alla orter, för vilka sagda hyresnivå åsatts, befunnits vara för 131 lägenheter om 1 rum och kök 212 kr. och för 144 lägenheter om 2 rum och kök 273 kr. Vid betraktande av dessa siffror bör man, såsom förut med avseende å de hyresräknade orterna betonats, ha i åtanke, att tjänstemännen otvivelaktigt söka sig till de bättre och sålunda i allmänhet något dyrare lägenheterna inom tillgängligt bostadsbestånd av dessa storleksklasser.

Av den föregående redogörelsen torde framgå, att socialstyrelsen vid fastställandet av hyresnivån vid 1924 års grupperingar så långt som möjligt sökt utfinna genomsnittshyrorna inom det å varje ort faktiskt existerande lägenhetsbeståndet, men att styrelsen med avseende på de minsta orterna utbytt den individualiserade beräkningen för varje ort för sig mot ett mer generellt tillvägagångssätt. Detta sistnämnda förfaringssätt, vilket stödde sig på de av Kungl. Maj:t givna direktiven, där gränsen för de skilda tillvägagångssätten sattes vid samhällen med ungefär 100 uthyrda lägenheter, motiverade styrelsen därmed, att en medelhyres-

räkning för en ort med ett fåtal lägenheter måste i hög grad bliva utlämnad åt slumpen. In- eller utflyttningen av några få hushåll, tillkomsten eller avgången av ett fåtal lägenheter kunde helt och hållet omkasta hyresnivån å en dylik ort. Lägenhetsbeståndets kvalitet, som givetvis även större orter emellan kunde förete växlingar, bleve å småorter synnerligen olikartad från den ena orten till den andra. För en rättvis jämförelse syntes därför beträffande dessa orter en viss generalisering nödvändig.

D. Summering av utgifterna.

Sedan utgiftssummorna för varor, skatter och hyror var för sig erhållits, uträknades en gemensam kostnadssumma för alla dessa poster.

Ända till denna punkt försiggick sålunda utredningsarbetet för varje ort för sig.

Riksmedeldyrhet och ortsindextal.

För att underlätta jämförelsen mellan de funna kostnadssummorna för varje ort, omräknades dessa därefter med utgångspunkt från den genomsnittliga kostnaden för samtliga orter, vilken betecknades med siffran 1 000. Vare sig man räknar med de ursprungliga kostnadssiffrorna eller de enligt nyssnämnda metod erhållna jämförelsetalen (ortsindextalen), blir givetvis proportionen mellan den funna dyrheten å resp. orter densamma.

Vid beräkningen av »riksmedeldyrheten» få orterna öva inflytande med visst beaktande av folkmängden, detta bland annat för att förhindra att medtagandet av flera eller färre orter skulle kunna öva inflytande på ifrågavarande siffras höjd. Inginge alla orter med lika vikt i medeldyrhetskalkylen, skulle följden bliva, att de många små och billiga orterna finge övervägande inflytande. Riksmedeldyrheten komme då att framstå som så låg, att den övervägande delen av rikets invånare komme att bo på orter, som enligt en dylik kalkyl läge avsevärt över den s. k. medeldyrheten. — Ortsindextalen uträknades både med och utan medtagande i kostnadssumman av skatteposten.

Fastställande av ortsgruppernas gränser.

Sedan utredningsarbetet hunnit till denna punkt föreskrev Kungl. Maj:t på socialstyrelsens hemställan beträffande *skattegrupperingen,* dels att vid fördelningen av orterna enligt denna gruppering skatteposten icke skulle medtagas, dels efter vilka grunder gruppindelningen skulle ske. Det föreskrevs därvid, att till de skilda grupperna skulle föras:

grupp	I	orter	med	indextal	högst 925
»	II	»	»	»	926—1 050
»	III	»	»	»	1 051—1 175
»	IV	»	»	»	1 176—1 300
»	V	»	»	»	lägst 1 301.

Enligt dessa grunder verkställde socialstyrelsen fördelningen av orterna. Därvid företogs enligt samma grunder, som tillämpades vid 1919 års gruppering, en viss utjämning beträffande landsbygden så till vida att, om en kommun icke med ett visst minimibelopp avvek — uppåt eller nedåt — från medeltalet för häradet (tingslaget), fördes kommunen till den av häradets genomsnittstal utvisade gruppen. Beträffande resultatet av grupperingen hänvisas till Sv. förf.-saml. 1925, nr 65.

Med avseende på *lönegrupperingen* föreskrev Kungl. Maj:t, att grupperna skulle erhålla följande avgränsning:

grupp	A	orter	med	indextal	högst 930
»	B	»	»	»	931— 990
»	C	»	»	»	991—1 050
»	D	»	»	»	1 051—1 110
»	E	»	»	»	1 111—1 170
»	F	»	»	»	1 171—1 230
»	G	»	»	»	lägst 1 231.

Beträffande bägge grupperingarna gäller i fråga om gruppernas avgränsning, att spännvidden för varje grupp ökades i jämförelse med föregående gruppering, detta med hänsyn till att enligt styrelsens beräkningar den faktiska spännvidden mellan levnadskostnaderna å dyra och billiga orter under femårsperioden 1919—24 undergick en icke obetydlig procentisk stegring. Denna åtgärd, vilken av socialstyrelsen såsom ett alternativ till bibehållna gruppgränser ifrågasattes, åstadkom, att i bägge grupperingarna proportionen mellan de orter (den folkmängd), som kom att tillhöra varje grupp, blev något så när densamma som vid de förut gällande grupperingarna. Hade gruppgränserna icke ändrats, hade mellangrupperna i bägge grupperingarna förminskats därigenom, att dyrare orter tenderat att flyttas till högre grupper och billigare orter till lägre.

Med den slutligen fastställda indelningsgrunden kom emellertid i bägge grupperingarna orter med sammanlagt något större befolkning att flyttas till högre än till lägre ortsgrupp.

Vid avgivandet av förslaget till orternas inplacering i resp. grupper i *lönegrupperingen* förfors så, att man utgick från det funna ortsindextalet för varje ort för sig utan den för skattegrupperingen tillämpade utjämningen. I fråga om de folkrikare orterna, för vilka de erhållna uppgifterna med avseende såväl på varupriser som hyror måste anses så tillförlitliga, som det enligt den tillämpade metoden var möjligt att erhålla, godtogos ortsindextalen utan någon som helst justering. Det kunde sålunda hända och inträffade jämväl i praktiken, att en ort vid 1919 års gruppering hade tillhört den ena av tvenne grupper, på grund av att några få enheter skilde den från gränsen mellan de bägge grupperna, och sedermera vid 1924 års gruppering överskred samma gräns likaledes med en ren obetydlighet och då placerades i den andra — högre eller lägre — gruppen. Med avseende på den stora mängden orter av mer eller mindre typisk landsbygdskaraktär, för vilka givetvis det prisstatistiska materialet måste vara vida svagare, ansågs däremot en viss eftergranskning och justering av de matematiska resultaten icke blott tillåtlig, utan alldeles nödvändig för att erhålla en acceptabel gruppering, och ingick det jämväl i de av Kungl. Maj:t lämnade direktiven, att så skulle förfaras. Beträffande dylika orter togs det sålunda i betraktande, till vilken grupp de förut hörde ävensom placeringen av närliggande städer och bygder. Om förflyttning av en ort från den tidigare gruppen skulle ha kommit att bero på en förskjutning av ortsindextalet med ett ringa antal enheter och särskilt om kringliggande orter stodo kvar i den gamla gruppen, fann man gärna häri en anledning till justering av resultaten även för den ort, som enligt ortsindextalens utslag skulle förflyttas. Givetvis företogos härvid ändringar efter fullt enhetliga grundsatser, vare sig ändringen bestod i uppflyttning eller nedflyttning. Över huvud taget ansågs det riktigt — och detta ej blott ur administrativ, utan jämväl ur teoretisk-prisstatistisk synpunkt — att i fråga om bygder med väsentligen likartade tillförsel- och bebyggelseförhållanden o. s. v. ej i onödan låta uppsplittring i flera

ortsgrupper ske. Särskilt beaktades härvid, att järnvägsstationerna utefter en och samma linje, vilka skäligen kunde antagas ha likartade levnadskostnader, också fördes till en och samma grupp. Så snart emellertid skiljaktigheterna mellan orterna framträdde något mera markerat, ansågs det dock icke riktigt att företaga dylika utjämningsåtgärder, utan gällde dessa genomgående endast sådana smärre skiftningar, som måste antagas vara beroende på den ofrånkomliga ojämnheten i olika kommunalmyndigheters sätt att bedöma prisnivån eller tillfälliga ojämnheter i rådande priser o. d.

Klagomål över grupperingarna.

Över den av socialstyrelsen kungjorda skattegrupperingen ha klagomålen liksom vid föregående tillfälle varit få och mindre betydande. Med avseende åter på lönegrupperingen ha mellan 250 och 300 klagomål ingått till Kungl. Maj:t, varvid emellertid i några fall två och till och med tre särskilda klagoskrivelser inkommit från en och samma ort och räknats var för sig. Dessutom ha i stor utsträckning anmärkningar och erinringar ingått till socialstyrelsen över de av kommunalmyndigheterna åsatta prisnoteringarna. Samtliga dessa olika uttryck för missnöje med grupperingsarbetet ha med ett enda undantag kommit från löntagarhåll.

Från ett mindre antal orter inkommo skrivelser till Kungl. Maj:t eller till socialstyrelsen samtidigt med eller kort efter det att prisnoteringarna resp. hyresräkningsmaterialet ingick från de kommunala myndigheterna. I flertalet fall var det emellertid först avgivandet av förslaget till orternas gruppering på sommaren 1925, som utlöste klagomålen, och i vissa fall ha framställningar om ändring inkommit först efter det att grupperingen fastställts av Kungl. Maj:t. Denna tidsfördelning av klagomålen torde få anses giva vid handen, att den primära anledningen till klagomålen i de flesta fall varit, att man funnit sin egen ort ur löntagarsynpunkt ofördelaktigt placerad i förhållande till en eller flera andra orter, och endast i ett mindre antal fall att man erhållit den uppfattningen, att det till grund för grupperingen liggande prisstatistiska materialet vore i något avseende mindre tillfredsställande. När det gällde att motivera klagomålen, har man emellertid givetvis i allmänhet sökt uppvisa, att bristfälligheter föreläge med avseende på detta material. Sedan en icke obetydlig tid förflutit efter dettas införskaffande, måste det emellertid så gott som alltid bliva förenat med stora svårigheter att vinna full klarhet härutinnan.

Beträffande motiveringen kunna de inkomna klagomålen uppdelas på efterföljande huvudgrupper.

Allmänna klagomål mot den tillämpade metoden. Till den första gruppen kunna räknas de klagomål, som icke inlåtit sig på att diskutera det faktiskt insända prismaterialets beskaffenhet, utan nöjt sig med att erinra om vissa förhållanden, som icke beaktats vid insamlandet av uppgifterna och som enligt de klagandes mening gjorde den ifrågavarande orten berättigad att hänföras till en högre ortsgrupp. Sålunda har man från ett antal städer framhållit, att stadslivet medförde en hel del kostnader, som landsortsbon visste föga eller intet av. Man har härvid bland annat pekat på det ofta långa avståndet mellan arbetsplatsen och bostaden, som nödgade till extra utgifter för kommunikationer, på de besvärligheter i transporthänseende m. m., som åtföljde boendet i kasernhus, på nödvändigheten att inköpa en hel del varor, som landsortsbon för det mesta kunde erhålla »oköpandes» antingen alldeles gratis eller (t. ex. genom egna odlingar eller genom husdjursskötsel) till avsevärt billigare priser, samt att stadsbon — i varje fall invånarna i de större städerna — för att erhålla nödvändig rekreation och ej blott ur nöjessynpunkt måste tillbringa en del av året utom staden, vilket medförde extra kostnader o. s. v. Från lantliga orter åter har framhållits den bristande eller åtminstone oregelbundna tillförseln av varjehanda förnödenheter, vilket tvingade ej blott

att göra en del inköp till stadspriser, utan jämväl att företaga stadsresor; den sämre kvaliteten i synnerhet på bostäder, men även på en del varor och andra förnödenheter, varmed landsortsbon vanligen måste nöja sig; de ekonomiska svårigheterna att hålla barn i annan skola än folkskola; de ofta nog dryga kostnaderna att vid behov erhålla läkarhjälp och medicin o. s. v. Från vissa orter med ringa befolkning och avskilt läge, särskilt en del fyrplatser, men även ödemarksorter i det inre landet, har framhållits, att kostnaderna för anskaffandet av flertalet av livets förnödenheter icke vore begränsade blott till varans pris, utan att därtill måste läggas transportkostnader från inköpsplatsen till hemmet.

Socialstyrelsen, som beträffande alla dessa klagomål kunnat hänvisa till de av Kungl. Maj:t utfärdade direktiven för grupperingens verkställande, har därjämte ansett sig kunna framhålla, att för praktiskt taget alla orter kunde uppvisas vissa för levnadskostnaderna fördyrande moment, vilka icke vore tillämpliga för en del andra orter, men att å andra sidan även förbilligande förhållanden så gott som alltid kunde påvisas (den här ovan verkställda uppräkningen av de mest gängse klagomålen från resp. städer och landsbygd. torde vara ägnad att belysa detta förhållande). Med avseende på sådana verkligt illa belägna orter, som kunde anses bliva lidande på styrelsens beräkningssätt, torde det emellertid icke vara möjligt att utan stora svårigheter inräkna flera kostnadsfaktorer än som nu skedde, men då dessa orter som regel vore bebodda allenast av statliga befattningshavare tillhörande en eller på sin höjd ett par tjänstemannagrupper, det borde vara tänkbart och även i praktiken i ganska stor utsträckning förekom, att dessa genom enslighetstillägg, s. k. kallortstillägg, hjälp med underhåll och drift av båtar, bidrag till barnens skolgång o. s. v. bleve hållna skadeslösa för dylika extrakostnader.

Klagomål över varupriser. Den andra gruppen av klagomål avsåg att uppvisa, att bland varunoteringarna insmugit sig felaktigheter. Vid prövningen av dessa erinringar medförde framställningarnas förhållandevis sena avgivande särskilda svårigheter. Prisnoteringarna insamlades ju i april och oktober 1924, och klagomålen inkommo i allmänhet icke förrän tidigast i maj och juni 1925. En del av dessa klagomål voro enligt socialstyrelsens av Kungl. Maj:t godtagna åsikt obefogade på grund av det vanliga missförståndet, att den å varje ort mest gängse kvaliteten av de särskilda varuslagen borde noteras och icke de för hela riket enhetliga sorter, som av styrelsen angivits å frågeformuläret. För enhetlighetens bevarande i möjligaste mån måste styrelsen vidhålla sin ståndpunkt, även om det samtidigt måste erkännas, att absolut likformighet icke stode att vinna i fråga om en hel del varuslag, såsom t. ex. mjölk med avseende på fetthalten, kött och fläsk med hänsyn till beskaffenheten av de slaktdjur, som vanligast salufördes inom skilda landsdelar, fisk med hänsyn till dess färskhet, ved med avseende på dess grovlek o. s. v. Skrivelserna från en del mera lantliga orter innehöllo yrkanden på att, när tillförseln till en ort vore oregelbunden, man i stället skulle räkna med noteringar från närmaste större marknadsplats. Enligt styrelsens förmenande hade man dock full rätt att förutsätta en skälig anpassning av levnadsvanorna efter de faktiska tillförselförhållandena å resp. orter och borde därför, så vitt en vara icke alldeles saknades, hålla sig till de å orten själv eller i dess närmaste omgivning förekommande priserna.

I vissa fall inträffade det emellertid, att de gjorda erinringarna påtagligen voro motiverade, varför ändringar måste företagas. Det var dock därför icke säkert, att en ort uppflyttades till högre ortsgrupp, utan blev detta givetvis beroende av, om de nya priserna medförde så stor förskjutning av ortsindextalet, att ortens uppflyttning därigenom blev berättigad.

Klagomål över hyresposten. De flesta och tyngst vägande klagomålen tillhörde den tredje gruppen och avsågo att uppvisa, att hyresposten blivit av socialstyrelsen felaktigt beräknad.

När framställningar inkommo från orter, som icke blivit hyresräknade, hemställdes i allmänhet i desamma, att hänsyn vid ortens placering skulle tagas uteslutande till de faktiskt utgående hyrorna för det fåtal lägenheter, som därstädes kunde finnas till uthyrning. Vanligt var även, att man ansåg, att hyran för de av staten eller enskilda arbetsgivare till dess befattningshavare utlämnade bostäderna bort medräknas. Särskilt var detta fallet vid smärre järnvägsstationer, där knappast andra lägenheter än dylika förekommo till uthyrning.

Framställningarna från hyresräknade orter gingo däremot i flera riktningar. Till en början pekades ej sällan på att lägenheter, vilka enligt de av socialstyrelsen uppställda reglerna för hyresmaterialets bearbetning bort vara utgallrade, likväl medtagits i kalkylerna av hyresmedeltalen. Framför allt gjordes dylika erinringar med avseende på sådana lägenheter, vilka av en släkting uthyrts till en annan för särskilt lågt pris och där sålunda ett visst understödssyfte måste anses föreligga. Vidare påpekades från åtskilliga orter med stöd av därstädes företagna undersökningar, att hyresräkningarna antingen voro ofullständiga, i det att en del hyresvärdar underlåtit att lämna uppgifter, eller felaktiga så till vida, att för låga hyresbelopp uppgivits för lägenheterna i ett större eller mindre antal fastigheter. Under det att dessa bägge anmärkningsanledningar lågo inom den använda metodens ram, avsågo däremot de följande att uppvisa själva metodens otillfredsställande beskaffenhet. En gängse anmärkning var därvid, att bostadsbeståndet var av synnerligen skiftande genomsnittlig kvalitet å olika orter, och givetvis framhölls det, att just å den ort, från vilken klagomålet kom, bostäderna allmänt voro av så undermålig beskaffenhet, att en jämförelse mellan hyresmedeltalen utan hänsyn till denna undermålighet medförde en orättvist låg placering för orten. Därjämte var det vanligt, att hela metoden förkastades — utan någon jämförelse mellan orternas lägenhetsbestånd — därför att det icke ansågs skäligt att vid beräkningen av bostadskostnaderna taga hänsyn till lägenheter av så låg kvalitet, att de icke borde ifrågakomma som bostäder för statens befattningshavare.

Socialstyrelsens ståndpunkt till dessa olika erinringar kan i korthet angivas sålunda.

Beträffande småorterna skulle beräkning av medelhyrorna på grundval av priserna å de existerande lägenheterna — kanske ett eller annat tiotal eller t. o. m. färre — medföra, att orternas placering, såsom redan i det föregående framhållits, bleve utlämnad åt den rena slumpen. En mera generell metod för åsättandet av genomsnittlig hyresnivå måste därför väljas, men uppenbarligen vore det en av de största vanskligheterna i samband med dyrortsgrupperingen att härutinnan skipa rättvisa för de orter, som vore för folkrika att betraktas som ren landsbygd, men för obetydliga för att bliva föremål för hyresräkning. Med avseende på de av offentliga eller enskilda arbetsgivare utlämnade bostadslägenheterna ansåg styrelsen det icke riktigt att medräkna deras hyror, enär de icke voro ett uttryck för fria hyresavtal och det sålunda vore särdeles tvivelaktigt, om de kunde anses representera den a l l m ä n n a hyresnivån.

Erinringarna om ofullständigheter eller felaktigheter i fråga om hyresräkningens genomförande och räkningsmaterialets bearbetning befunnos i en del fall berättigade, men åtminstone med avseende på något mera folkrika orter visade det sig, att de påståenden, som — delvis i samband med ganska vidlyftiga lokala efterundersökningar — verkligen kunde ledas i bevis, endast sällan förmådde på märkbart sätt påverka hyresmedeltalen och än mindre ortsindextalen. I några fall medförde dock dylika framställningar liksom sådana beträffande varupriserna avsett resultat, i det orten uppflyttades till högre grupp.

Beträffande slutligen anmärkningarna mot tillförlitligheten över huvud av den använda metoden för hyresnivåns fastställande framhölls från styrelsens sida, att visserligen ojämnheter i bostadsstandarden olika orter emellan förekommo, men att dessa icke finge överdrivas; att, där de voro av särskilt framträdande art, jäm-

förelse mellan den allmänna hyresräkningens resultat och det, som framgått av undersökningen av tjänstemannahyrorna, gåve en i viss mån objektiv grund för justering, vilken även utnyttjats, men att det i övrigt stötte på mycket betydande svårigheter att med hänsyn till lägenheternas kvalitet göra en utgallring efter sådana regler, att man kunde påräkna enhetlighet för skilda orter. Ej minst bidroge härtill, att de krav, som skäligen kunde uppställas på en lägenhet med hänsyn till olika orters olika klimat, bebyggelseformer och dylikt, vore synnerligen skiftande. Även om undermåliga lägenheter utövat inflytande på hyresmedeltalen, måste vidare beaktas, att så skett jämväl beträffande lägenheter, som otvivelaktigt måste karakteriseras som mer än medelgoda. Beräkningssättet vore vidare sådant, att hyresposten kommit att intaga en fullt rimlig anpart av de sammanlagda kostnader, som vid ortsgrupperingen jämfördes, och att det vid denna icke vore fråga om att erhålla ett uttryck för de absoluta hyreskostnaderna å varje ort för lägenheter av viss godhet och visst rumsantal, utan att det med beaktande av de olika kostnadsposternas inbördes betydelse vore tillräckligt att få relationen mellan orterna fastställd.

Klagomål, motiverade med höjda levnadskostnader efter tiden för prismaterialets införskaffande. Slutligen ha från ett ej ringa antal orter ingått framställningar om uppflyttning till högre ortsgrupp med motivering, att vissa fördyringar inträffat efter tiden för grupperingens utförande. Bland annat har härvid framhållits, att höjningar av skattesatserna befunnits nödvändiga och genomförts.

Socialstyrelsen har principiellt ställt sig på den ståndpunkten, att de vid tiden för prisstatistikens införskaffande rådande förhållandena måste bliva normerande, då möjlighet saknas, att vid andra tidpunkter verkställa mer omfattande och ingående jämförelser mellan levnadskostnadernas utveckling å de skilda orterna. Endast om förändringar av verkligt genomgripande art i fråga om en orts befolkningsförhållanden, näringsliv eller kommunikationer o. s. v. ägt rum under tiden för en grupperings giltighet, syntes en förändring av placeringen böra sättas i fråga.

Någon uppflyttning av orter på sådana grunder, som här omförmälts, har icke förekommit.

Sedan huvudparten av klagomålen avgjorts, utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse om den nya lönegrupperingen (Sv. förf.-saml. 1925, nr 426) att gälla från den 1 oktober 1925.

Kollektivavtalens lönesatser under andra och tredje kvartalen 1928.

Den under årets första kvartal pågående avtalskonflikten inom *pappersmasseindustrien* avvecklades den 8 april, då avtal träffades dels om s. k. allmänna bestämmelser, dels om grunderna för de lokala avtalens lönevillkor (s. k. huvudavtal). Båda avtalen erhöllo giltighetstid till utgången av år 1928. Ifråga om de allmänna bestämmelserna innebar uppgörelsen väsentligen prolongation av förutvarande villkor, ehuruväl jämkningar och framför allt förtydliganden gjordes i åtskilliga avseenden, såsom beträffande bestämmelserna om semester, övertidsersättning m. m. Huvudavtalet innefattar dels timlöner för utearbetare (grupp III), dels beräknad timförtjänst för egentliga fabriksarbetare (grupp I) och för reparationsarbetare (grupp II), vilka båda sistnämnda kategorier erhålla sin avlöning på grundval av ett vid resp. fabriker bestämt gemensamhetsackord, s. k. driftsackord. Utearbetarnas timlöner blevo genom det nu träffade avtalet höjda med 3 öre i de två högsta ortsklasserna och med 2 öre i övriga tre ortsklasser. De beräknade förtjänstsiffrorna för grupperna I och II bibehöllos oförändrade i huvudavtalet. Timlönerna för utearbetare i olika ortsklasser liksom den beräknade timförtjänsten för grupperna I och II framgå av följande tablå, i vilken beträffande de sistnämnda endast medtagits normalgraden C, omfattande huvudmassan av driftsarbetare (inalles finnas 6 olika lönegrader):

Ortsklass	1	2	3	4	5
Grupp I och II, grad C	91	88	86	82	77
Grupp III, utearbetare	80	78	75	72	68

Ortsklasserna 1 och 2 omfatta huvudsakligen norrlandsfabriker, ortsklasserna 3—5 fabriker i mellersta Sverige, Värmland och södra delarna av landet.

Med avseende å timförtjänsten för grupperna I och II må anmärkas, att den verkliga förtjänsten under de senaste åren i många fall hade kommit att av olika orsaker avsevärt överskrida den beräknade. I högsta ortsklassen hade sålunda timinkomsten för normalgraden (beräknad till 91 öre) vid en del fabriker uppgått till över 120 öre, i ett par fall t. o. m. till över 130 öre. I samband med avtalsuppgörelsen skedde en nedskärning av dessa höga ackordslöner (ned till 118 öre), medan å andra sidan vid några fabriker, där timförtjänsten legat omkring den beräknade eller oväsentligt överstigit densamma, en justering uppåt ägde rum (till 100 öre). Efter den reglering av ackordslönerna, som genomfördes, kan man beräkna, att den verkliga medeltiminkomsten för arbetare i normalgraden för närvarande ligger inom följande gränser i olika ortsklasser:

Ortsklass	1	lägst	100 öre,	högst 118 öre
»	2	»	97 »	» 115 »
»	3	»	94 »	» 111 »
»	4	»	90 »	» 106 »
»	5	»	85 »	» 100 »

Inom *gruvindustrien* träffades slutlig överenskommelse den 27 augusti i sedan årets början pågående konflikter. Uppgörelsen, som innefattade avtal för dels till järnbruksförbundet anslutna gruvföretag, dels mellansvenska gruvförbundets medlemmar och dels Grängesbergs exportfält, innebar status quo beträffande minimitimlöner och i huvudsak även angående allmänna bestämmelser. I ackordsprisen vidtogos en del ändringar och jämkningar uppåt och nedåt. De nya avtalen gälla till 1930 års utgång. Minimitimlönerna äro:

	Järnbruks-förbundet	Mellansvenska gruvförbundet	Grängesberg
	öre	öre	öre
Gruvarbetare under jord	70	75	100
» ovan »	—	70	93
Yrkesarbetare, 24 år, 7 år i facket	77	—	—
» 21 » 4 » » »	70	—	—
Diversearbetare, 21 »	63	—	—

I den vid Grängesbergs exportfält gällande ackordsprislistan äro vidare fastställda särskilda timlöner för vissa grupper av arbetare. Diversearbetare åtnjuta ovan jord en timlön av 100 öre och under jord 108 öre. För vissa yrkesutbildade arbetare (murare, rörläggare m. fl.) gälla ovan jord timlöner upp till 112 öre och under jord upp till 120 öre.

För *kvarnindustrien* har träffats nytt riksavtal, gällande från den 1 maj 1928 till den 1 maj 1930. I den lägsta ortsgruppen kvarstår samma veckolön som tidigare, medan i övriga ortsgrupper en förhöjning skett med 1 till 2 kr., i en ny mellangrupp med 3 kr. Veckolönerna äro för manliga arbetare, som fyllt 19 år:

Ortsgrupp	I.	Stockholm	65: — kr
»	II a.	Gävle, Göteborg, Malmö	62: — »
»	II b.	Norrköping, Nyköping, Uppsala, Örebro	59: — »
»	III a.	Djurön, Getå, Halmstad, Hälsingborg, Kristianstad, Landskrona, Trälleborg	57: — »
»	III b.	Alster, Falkenberg, Kalmar, Motala, Ystad, Åtvidaberg	54: — »
»	IV.	Löddeström, Upperud, Vårgårda	50: — »

Vid *sockerfabrikerna* (råsockerbruk och raffinaderier) upprättades nya avtal den 16 juni efter nära tre månaders konflikt. Avtalen gälla till den 1 mars 1930. Timlönerna höjdes över hela linjen med 7 öre och äro:

		Skåne Landsb.	Skåne Städer	Stock-holm	Göte-borg	Lin-köping	Lid-köping	Mörby-långa
Manlig arbetare, 19 år	öre	92	97	115	107	97	95	92
Kvinnlig »	»	61	65	76	71	65	63	60
Manlig yrkesarbetare, lägst	»	92	97	115	107	100	96 1/4	104
» » högst	»	110	115	133	125	109	113	110

Inom *gummivaruindustrien* ha nya avtal kommit till stånd för fabrikerna i Hälsingborg och Malmö, medan avtalsfrågan beträffande fabrikerna i Trälleborg och Ulvsunda ännu är olöst. Timlönerna blevo i Hälsingborg och Malmö desamma, som tidigare gällt, och äro:

	Hälsingborg	Malmö
Manlig arbetare, nybörjare	95 öre	101 öre
» » efter 3 månader	105 »	105 »
Kvinnlig arbetare, nybörjare	57 »	59 »
» » efter 3 månader	—	63 »

De nya avtalen gälla till den 1 juli 1929.

Enligt inkomna uppgifter har beträffande de kollektivavtal, som kunna uppsägas senast den 30 september att utlöpa vid årsskiftet, i flertalet fall ingen uppsägning verkställts. Bland de sålunda på ett år förlängda avtalen märkas avtalen vid järnbruken, metallverken, stenkols- och lergodsindustrien i Skåne, pappersmassefabriker, litografiska anstalter, bokbinderier, textilfabriker, garverier, skofabriker, tändsticksindustrien, elektriska installationsfirmor och rörledningsfirmor.

Uppsagda ha däremot blivit riksavtalen för mekaniska verkstadsindustrien och byggnadsämnesindustrien samt vidare avtalen för gödningsämnesfabrikerna, lagerarbetare hos elektriska installationsfirmor i vissa städer ävensom några lokala avtal inom olika fack. Uppsägningarna torde beröra omkring 60 000 arbetare. Redan tidigare har uppsägning verkställts av flottningsarbetaravtalet för Norrland och Dalarne. Avtalen rörande flottning och skogsavverkning i Värmland och västra Bergslagen ha åter prolongerats till den 1 oktober 1929.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under augusti 1928. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av augusti till 9 849 mot 9 500 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet		Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	221	76	Närings- o. njutningsmedelsind.	141	31
Skogshushållning	119	34	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	86	25
Gruvdrift och malmförädling	995	563	Trämasse- och pappersindustri	44	19
Jord-, sten- och glasindustri	326	200	Grafisk industri	47	13
Metall- och maskinindustri	729	417	Industri och hantverk, ej spec.	341	124
Trävaruindustri	910	340	Sjöfart och fiske	133	20
Byggnadsverksamhet	593	173	Handel och samfärdsel m. m.	837	308
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	96	25	Husligt arbete	16	1
Textilindustri	69	31	Arbete, ej hänf. till annan grupp	4 070	1 495
Beklädnadsindustri	76	13	Summa	**9 849**	**3 908**

Vid arbetslöshetskommissionens nödhjälpsarbeten sysselsattes vid månadens utgång 1 221 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 30 liksom föregående månad.

Vid **kommunala nödhjälpsarbeten** (utan statsbidrag) sysselsattes 906 arbetare samt vid **s. k. statskommunala arbeten** (kommunal regi med statsbidrag) 270 arbetare. Härförutom uppburo 1 220 personer **kommunalt arbetslöshetsunderstöd**. Däremot förekom intet kontant understöd med statsbidrag.

Statens **bruttoutgifter** för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under augusti till 339 615 kronor samt under årets åtta första månader till sammanlagt c:a 4·6 miljoner kronor.

Stadskonferens för frågan om arbetslöshetsförsäkringen. Inför svenska stadsförbundets sjätte ordinarie kongress 1927 väckte Ystads stadsfullmäktige förslag om arbetslöshetsfrågans uppförande på programmet för kongressens förhandlingar. Detta förslag avböjdes dock under hänvisning till pågående statliga utredningar i frågan. Av samma skäl har förbundets styrelse även ställt sig avvisande till ett innevarande år av Halmstads stadsfullmäktige framfört förslag om inkallande av en extra kongress för behandling av detta spörsmål.

Sedan den ena av nyssnämnda utredningar, den som verkställts av de s. k. 1926 års arbetslöshetssakkunniga, resulterat i ett betänkande och förslag angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten samt stadsförbundets styrelse beretts tillfälle att yttra sig däröver, har styrelsen funnit önskvärt att till ledning för yttrandets avgivande få höra omdömen och erfarenheter i ämnet från städerna. Styrelsen hade för den skull inbjudit dessa att sända ombud till en konferens i frågan.

Konferensen hölls i Stockholm den 21 september 1928 och var besökt av 121 ombud från 60 städer. Inledningsföredrag, belysande olika i det framlagda betänkandet företrädda ståndpunkter, höllos av byråassistenten Oskar Hagman, byråchefen Otto Järte och kanslirådet G. H. von Koch. I den följande diskussionen deltogo ett tjugutal representanter för skilda städer. Jämte det närmast föreliggande spörsmålet, arbetslöshetsförsäkringsfrågan, behandlade diskussionsinläggen särskilt förhållandet mellan staten och kommunerna i fråga om åtgärder för lindrande av arbetslöshetens verkningar samt vissa i kanslirådet von Kochs föredrag framförda uppslag till omorganisation av den sociala hjälpverksamheten i allmänhet med syfte att åstadkomma större enhetlighet och effektivitet i denna verksamhet.

Inledningsföredragen och diskussionsinläggen vid konferensen torde komma att publiceras i sjunde häftet av svenska stadsförbundets tidskrift för innevarande år.

— Nykterhetsfrågan —

Rusdrycksförsäljningen under år 1927. Omsättningen av spritdrycker visade enligt kontrollstyrelsens redogörelse under år 1927 någon ökning mot föregående år. Den totala försäljningen (utan reducering till s. k. normalstyrka, 50 %) uppgick nämligen till 30·5 miljoner liter, mot 30·0 miljoner år 1926. Omsättningens växlingar under hela perioden 1913—1927 framgår av motstående diagram.

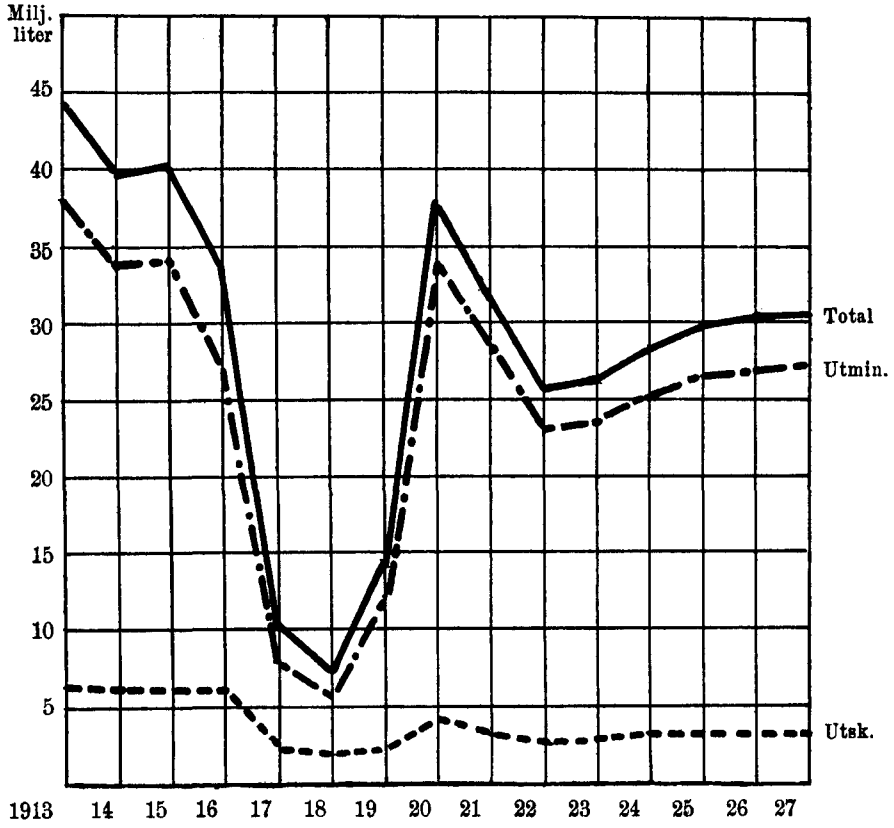
Den avgjort största delen av dessa spritdrycker såldes såsom av diagrammet synes genom utminutering, d. v. s. mot motbok. Hela antalet motboksinnehavare i riket uppgick vid 1927 års utgång till 1 126 151, motsvarande 18·5 % av hela befolkningen. Beträffande det relativa antalet motboksinnehavare kan en påtaglig skillnad konstateras mellan de olika landsdelarna. De högsta frekvenstalen påträffas sålunda i stockholmstrakten samt i södra och sydvästra Sverige och de lägsta i norra Sverige samt i Bergslagen. En mellanställning intaga östra Sverige i övrigt samt Småland och öarna. Att detta förhållande ingalunda är beroende av någon tillfällighet framgår av följande sammanställning av relativa antalet motboksinnehavare de senaste åtta åren:

Område	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Stockholmstrakten	21·76	22·70	23·14	23·58	24·09	25·24	25·88	26·06
Södra Sverige	22·05	21·59	20·32	20·15	20·65	21·07	21·39	21·67
Sydvästra Sverige	20·44	19·56	19·49	19·65	19·92	20·26	20·54	20·82
Östra Sverige	17·31	16·89	16·76	17·00	17·70	18·10	18·44	18·75
Småland o. öarna	16·85	16·24	15·32	15·13	15·47	15·79	15·93	16·28
Bergslagen	15·65	15·55	14·91	14·85	14·64	15·34	15·54	16·05
Norra Sverige	12·38	11·88	11·13	11·04	11·47	11·69	12·12	12·58
Hela riket	17·79	17·41	16·90	16·94	17·32	17·79	18·14	18·50

Bland rikets 119 kontrollområden funnos 6, där antalet motboksinnehavare understeg 12 % av befolkningen, medan å andra sidan 13 områden uppvisade en frekvens av minst 26 %. Den lägsta siffran företedde Luleå kontrollområde med 9·8 %, det högsta Nynäshamns med 47·6 %.

Motböckernas inköpskapacitet (d. v. s. den i genomsnitt per motbok och månad medgivna inköpsrätten å spritdrycker) utgjorde för hela riket 2·35 liter. Hos 17 bolag understeg kapacitetssiffran 2 liter, hos 51 bolag utgjorde den 2—2·5 liter och hos 51 bolag 2·5—3 liter. Motsvarande siffror för tidigare år äro ej tillgängliga längre tillbaka än för senare delen av 1923, men att inköpskapaciteten alltifrån sommaren 1920 till slutet av 1927 successivt nedgått synes framgå därav, att relativa antalet motböcker med begränsad inköpsrätt under sagda år oavbrutet ökats. Medelsiffran för hela riket var vid 1927 års slut 76·2 % (73·8 % bland män och 98·5 % bland kvinnor), mot 74·5 % vid årets början och endast 23·7 % den 1 januari 1920.

SPRITDRYCKSFÖRSÄLJNINGEN ÅREN 1918—1927.

Inköpsmängden per motbok utgjorde under 1927 i medeltal för hela riket 24·6 liter. De olika kontrollområdena företedde även härvidlag stora inbördes skiljaktigheter, från 9 (Skellefteå) till 31 (Vaxholm och Ystad) liter i medelinköp.

Enligt en av kontrollstyrelsen företagen specialundersökning voro vid 1927 års utgång endast 5 215 (0·5 %) av de manliga och 31 (0·03 %) av de kvinnliga motboksinnehavarna under 25 år. Antalet dylika yngre motboksinnehavare var enligt liknande undersökningar i oktober 1925 resp. 0·7 och 0·1 % samt sommaren 1920 resp. 2·4 och 0·6 %. Hos 53 bolag var ingen motbok utlämnad till personer under 25 år. Hos 28 av dessa bolag var enligt för 1927 gällande oktroj 25-årsgränsen fastställd som minimiålder, och hos ett bolag (Umeå) var gränsen 29 år.

Statsverkets inkomster av alkoholhanteringen (tullar, försäljnings- och tillverkningsskatter av olika slag, inlevererade vinstmedel samt kronoutskylder från bolagen) uppgingo sammanlagt till 116·2 miljoner kr., mot 104·8 miljoner år 1926.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

September månad år 1928.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under september månad.

Översikt av verksamheten under september månad 1928.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	sept. 1928	aug. 1928	sept. 1927
Stockholms stad .	3 863	2 259	2 013	4 797	4 499	3 163	8 660	6 758	5 176	128	140	128
Stockholms län .	3 102	1 801	1 618	572	611	408	3 674	2 412	2 026	152	181	140
Uppsala stad o. län	929	582	474	287	287	204	1 216	869	678	140	165	131
Södermanlands län	900	579	475	739	737	506	1 639	1 316	981	125	126	125
Östergötlands län	2 026	988	814	1 021	788	524	3 047	1 776	1 338	172	205	166
Norrköping . . .	615	227	216	196	208	130	811	435	346	186	203	150
Jönköpings län .	519	182	123	350	262	167	869	444	290	196	171	154
Kronobergs län .	160	147	123	158	172	92	318	319	215	100	101	93
Norra Kalmar län	110	63	52	63	69	43	173	132	95	131	137	137
Södra Kalmar län	357	158	136	274	179	113	631	337	249	187	193	182
Gotlands län . .	104	109	72	117	100	69	221	209	141	106	103	113
Blekinge län . .	605	385	248	413	292	161	1 018	677	409	150	174	136
Kristianstads län	975	757	595	673	653	370	1 648	1 410	965	117	123	109
Malmöhus län: Malmö . . .	1 731	849	695	1 543	1 157	763	3 274	2 006	1 458	163	228	167
Malmöhus län: Lund	391	257	246	140	124	84	531	381	330	139	205	141
Malmöhus län: Landskrona .	242	177	160	34	36	25	276	213	185	130	166	123
Malmöhus län: Hälsingborg .	824	439	414	332	289	206	1 156	728	620	159	211	192
Malmöhus län: Ystad	157	90	72	61	61	37	218	151	109	144	162	163
Malmöhus län: Trälleborg .	423	388	375	66	45	41	489	433	416	113	131	133
Malmöhus län: Eslöv	265	225	213	44	49	32	309	274	245	113	141	131
Malmöhus län: Skurup . . .	92	177	60	21	68	12	113	245	72	46	86	76
Malmöhus län: Vellinge . . .	275	249	238	35	25	16	310	274	254	113	144	102
Hallands län . .	280	217	163	137	162	99	417	379	262	110	144	123
Göteborgs o. Boh. l.	295	176	130	215	175	94	510	351	224	145	149	148
Göteborg	3 552	1 941	1 840	1 220	1 239	847	4 772	3 180	2 687	150	180	202
Älvsborgs län . .	279	155	109	128	207	79	407	362	188	112	137	105
Skaraborgs län .	1 004	508	399	508	605	276	1 512	1 113	675	136	124	121
Värmlands län .	353	145	113	282	330	170	635	475	283	134	134	117
Örebro län . . .	992	333	269	516	727	351	1 508	1 060	620	142	155	151
Västmanlands län	610	336	277	506	433	294	1 116	772	571	145	147	124
Kopparbergs län .	288	100	97	309	243	179	597	343	276	174	188	161
Gävleborgs län .	545	159	159	194	166	146	739	325	305	227	226	215
Västernorrlands l.	458	164	163	83	75	53	541	239	216	226	187	181
Jämtlands län . .	101	26	24	382	316	268	483	342	292	127	142	125
Västerbottens län	160	59	57	238	216	173	398	275	230	145	124	128
Norrbottens län .	138	89	72	126	139	91	264	228	168	116	102	123
Tills. sept. 1928	27 720	15 496	13 304	16 730	15 747	10 286	44 450	31 243	23 590	142	—	—
» aug. 1928	*26 821*	*12 454*	*10 498*	*13 301*	*12 604*	*7 767*	*40 122*	*25 058*	*18 265*	—	*160*	—
» sept. 1927	28 289	15 237	12 881	17 417	16 638	10 933	45 706	31 875	23 814	—	—	*143*
» » 1926	28 689	13 474	11 680	18 106	16 075	10 892	46 795	29 549	22 572	—	—	—
» » 1925	26 926	13 424	11 456	17 824	15 711	11 004	44 750	29 135	22 460	—	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					sept. 1928	aug. 1928	sept. 1927	sept. 1928	aug. 1928	sept. 1927
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	9 657	9 983	8 242	6 610	121	149	117	80	73	78
Industri och hantverk	5 173	5 457	1 384	1 129	394	414	466	82	83	84
Sjöfart och fiske	4 009	4 080	1 794	1 719	227	201	225	96	95	94
Handel och samfärdsel	2 531	2 727	2 411	2 229	113	143	156	92	95	91
Husligt arbete	4	4	2	1	.	—	.	.	—	.
Annat arbete	4 783	5 469	1 663	1 616	329	412	268	97	99	98
Summa	**26 157**	**27 720**	**15 496**	**13 304**	**179**	**215**	**186**	**86**	**84**	**85**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	1 259	1 278	1 865	755	69	55	62	40	33	39
Industri och hantverk	736	787	440	326	179	246	242	74	66	71
Sjöfart och fiske	289	322	135	126	239	189	170	93	91	90
Handel och samfärdsel	2 339	2 490	1 871	1 360	133	119	149	73	68	77
Husligt arbete	8 485	10 889	11 407	7 692	95	92	93	67	63	68
Annat arbete	925	964	29	27	.	.	.	.	.	.
Summa	**14 033**	**16 730**	**15 747**	**10 286**	**106**	**106**	**105**	**65**	**62**	**66**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	10 916	11 261	10 107	7 365	111	133	106	73	67	70
Jordbruk	10 817	11 161	10 074	7 333	111	133	106	73	66	70
Skogshushållning	99	100	33	32	.	.	.	.	.	.
Industri och hantverk	5 909	6 244	1 824	1 455	342	382	417	80	80	81
Gruvdrift och malmförädling . . .	391	395	18	18	.	.	.		.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	292	305	30	22	.	330	.	.	88	.
Metall- och maskinindustri . . .	1 303	1 363	461	379	296	439	535	82	75	77
Trävaruindustri	315	334	60	40	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	1 472	1 567	630	518	249	254	288	82	85	87
Läder-, hår- och gummiindustri . .	135	154	18	11	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	151	157	14	8	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	388	420	122	98	344	.	333	80	.	69
Närings- och njutningsmedelsindustri	493	517	224	146	281	291	333	65	54	68
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	95	102	28	22	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	118	118	28	25	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	78	82	16	15	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	688	730	180	153	406	386	462	85	89	82
Sjöfart och fiske	4 298	4 402	1 929	1 845	228	201	221	96	94	94
Handel och samfärdsel	4 870	5 217	4 282	3 589	122	132	152	84	82	84
Kontors-, bank- o. d. personal . .	447	460	95	81	.	.	.	.	.	.
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 185	1 245	339	291	367	484	415	86	82	89
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 460	1 588	1 186	866	133	107	140	73	68	76
Transportarbetare	1 482	1 559	2 190	1 945	71	85	98	89	94	89
Allmän och litterär verksamhet . .	332	354	265	208	134	158	212	77	54	70
Ej särskilt specificerade	14	16	207	203	8	.	.	98	.	.
Husligt arbete	8 489	10 893	11 409	7 693	95	92	93	67	63	68
Annat arbete	5 708	6 433	1 692	1 643	380	481	314	97	99	98
Summa	**40 190**	**44 450**	**31 243**	**23 590**	**142**	**160**	**143**	**76**	**73**	**75**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 3 108 platser, varav 2 739 manliga och 369 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 875, 2 420 och 455 samt under nästlidna månad resp. 2 031, 1 700 och 331.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	9 883	8 209	6 578	100	33	32	395	18	18	298	30	22	1 314	420	343
1	Stockholms stad	28	1	1	—	—	—	—	—	—	19	—	—	345	160	138
2	Stockholms län	1 924	1 602	1 424	38	9	9	7	—	—	25	1	1	88	7	5
3	Uppsala stad och län	672	474	378	2	2	2	4	—	—	26	—	—	11	8	4
4	Södermanlands län	654	511	408	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	17	17
5	Östergötlands län	1 495	881	714	5	—	—	3	4	4	78	3	3	48	11	11
6	Norrköping	243	137	126	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	—
7	Jönköpings län	216	140	101	1	—	—	—	—	—	2	—	—	22	7	—
8	Kronobergs län	142	133	109	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2
9	Kalmar län	125	92	70	—	—	—	—	—	—	2	—	—	21	—	—
10	Gotlands län	67	73	45	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—
11	Blekinge län	203	239	125	—	—	—	—	—	—	28	11	9	20	1	1
12	Kristianstads län	719	645	501	1	—	—	—	—	—	32	6	5	23	8	5
13	Malmöhus län: Malmö	112	325	198	—	—	—	—	—	—	3	—	—	152	29	17
14	Hälsingborg	80	150	135	1	—	—	8	—	—	6	—	—	23	5	5
15	Övriga anstalter	981	1 203	1 021	—	—	—	—	—	—	9	2	2	84	44	39
16	Hallands län	115	140	87	2	—	—	2	1	1	1	—	—	13	3	3
17	Göteborgs och Bohus län	103	84	61	—	—	—	—	—	—	27	—	—	17	11	9
18	Göteborgs stad	136	132	108	—	1	—	—	—	—	7	—	—	222	75	69
19	Älvsborgs län	79	82	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	7	7
20	Skaraborgs län	848	466	371	1	1	1	—	—	—	4	—	—	8	11	2
21	Värmlands län	97	79	58	4	1	1	2	—	—	3	—	—	21	6	2
22	Örebro län	349	262	206	26	3	3	251	13	13	6	—	—	42	2	1
23	Västmanlands län	369	296	237	1	—	—	32	—	—	12	—	—	20	—	—
24	Kopparbergs län	33	23	21	3	2	2	70	—	—	6	2	2	16	2	2
25	Gävleborgs län	14	7	7	4	2	2	16	—	—	2	—	—	13	2	2
26	Västernorrlands län	13	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	45	9	8	11	12	12	—	—	—	—	—	—	5	1	1
28	Västerbottens län	19	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1
29	Norrbottens län	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
	Kvinnliga avdelningen	1 278	1 865	755	—	—	—	—	—	—	7	—	—	49	41	36
1	Stockholms stad	3	15	15	—	—	—	—	—	—	3	—	—	41	39	34
2	Stockholms län	75	99	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	57	64	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	154	199	118	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	166	186	115	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
6	Norrköping	13	9	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	28	43	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	10	27	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	22	39	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	8	22	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	34	68	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	172	210	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	17	39	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2
14	Hälsingborg	13	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	47	110	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	18	32	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	63	34	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	7	8	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	3	—	—
19	Älvsborgs län	4	15	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	77	179	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	49	60	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	95	203	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	80	116	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	16	29	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	4	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	12	22	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	29	26	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
331	**57**	**39**	**1 567**	**630**	**518**	**132**	**13**	**8**	**116**	**5**	**5**	**145**	**14**	**10**	**302**	**37**	**23**	**92**	**17**	**17**	
46	25	14	587	317	263	17	7	4	6	—	—	17	3	2	43	6	3	26	2	2	1
17	2	2	185	30	30	3	—	—	8	—	—	16	1	1	27	—	—	5	—	—	2
5	2	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1	—	—	—	—	3
6	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4
7	2	2	81	12	12	3	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	—	—	—	—	5
14	1	1	77	4	4	1	—	—	49	—	—	1	—	—	10	—	—	—	—	—	6
8	—	—	16	8	8	10	1	1	2	—	—	7	—	—	4	—	—	3	—	—	7
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
9	—	—	4	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	4	1	1	—	—	—	10
5	—	—	11	10	—	4	—	—	2	—	—	1	—	—	7	—	—	—	—	—	11
14	4	4	37	16	6	1	—	—	—	1	1	2	—	—	7	2	1	—	—	—	12
14	3	2	135	58	50	10	—	—	6	—	—	22	3	2	55	1	—	45	—	—	13
4	—	—	40	3	3	24	—	—	2	—	—	3	—	—	6	—	—	3	8	8	14
12	5	5	64	21	13	45	1	1	1	—	—	5	—	—	26	9	7	—	6	6	15
10	—	—	32	10	10	—	—	—	4	—	—	1	—	—	6	—	—	1	—	—	16
2	—	—	24	32	20	—	—	—	4	—	—	4	—	—	2	—	—	1	—	—	17
93	10	8	126	82	73	10	3	2	17	4	4	28	5	3	34	5	3	4	1	1	18
4	—	—	16	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	6	1	1	—	—	—	19
2	—	—	5	1	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	24	10	7	2	—	—	20
6	—	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	21
9	2	—	12	1	—	2	1	—	—	—	—	31	1	1	4	—	—	—	—	—	22
—	—	—	18	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	23
3	—	—	22	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
23	—	—	7	2	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	—	—	—	—	—	25
8	—	—	11	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
2	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	27
8	—	—	16	4	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
3	**3**	**1**	—	—	—	**22**	**5**	**3**	**41**	**9**	**3**	**275**	**108**	**88**	**215**	**187**	**123**	**10**	**6**	**5**	
3	3	1	—	—	—	5	3	1	14	1	—	121	33	20	88	72	49	5	2	2	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	7	7	5	1	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	7	5	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	4	7	7	12	3	1	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	2	2	—	1	1	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	4	1	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	3	3	3	9
—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	9	8	4	8	3	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	10	—	—	8	1	—	92	36	33	57	11	5	1	—	—	13
—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	2	1	1	1	1	—	—	1	—	14
—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	2	1	1	—	4	3	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	2	3	2	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	6	3	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	6	2	21	6	3	13	39	36	1	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	16	4	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	6	6	4	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	2	2	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	46	5	5	74	14	13	645	124	108	4080	1794	1719	297	59	55
1	Stockholms stad	11	2	2	21	11	11	194	52	39	457	237	233	140	19	15
2	Stockholms län	4	2	2	4	—	—	38	1	1	70	7	7	14	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	2	—	—	9	1	1	5	—	—	1	—	—
4	Södermanlands län	1	—	—	1	—	—	29	2	2	47	9	9	1	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	2	—	—	21	4	4	5	—	—	5	1	1
6	Norrköping	3	—	—	3	1	1	2	1	1	108	48	48	—	—	—
7	Jönköpings län	1	—	—	—	—	—	7	—	—	3	—	—	3	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	200	70	59	2	1	1
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	27	23	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	6	1	1	136	42	42	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	14	5	4	23	11	11	1	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	4	—	—	8	—	—	154	9	9	224	126	122	46	15	15
14	Hälsingborg	—	—	—	1	—	—	11	—	—	450	233	229	2	—	—
15	Övriga anstalter	1	—	—	1	—	—	14	—	—	189	77	77	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	3	1	1	40	11	11	1	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	1	—	—	2	—	—	28	18	16	—	2	2
18	Göteborgs stad	11	1	1	25	2	1	90	43	41	1251	537	511	68	19	19
19	Älvsborgs län	1	—	—	—	—	—	8	—	—	1	1	1	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	6	4	4	1	—	—	4	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	3	—	—	—	—	—	37	25	20	—	—	—
22	Örebro län	5	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	13	—	—	3	2	2	4	1	1
24	Kopparbergs län	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	1	—	—	1	—	—	14	—	—	272	124	124	4	—	—
26	Västernorrlands län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	376	102	102	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	62	36	35	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	50	36	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	72	23	20	8	2	2	85	56	45	322	135	126	163	36	26
1	Stockholms stad	21	8	8	5	2	2	23	36	25	210	73	73	85	26	18
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	7	2	2	—	—	—	4	5	5	1	1	1	1	1	1
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1
6	Norrköping	1	2	2	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	3	—	—
12	Kristianstads län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	24	—	—	—	—	—	57	14	14	11	5	5	56	6	6
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	4	4	1	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	7	7	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	5	4	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	12	7	4	3	—	—	—	—	—	67	37	29	7	2	—
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	3	3	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
781	**194**	**185**	**133**	**89**	**85**	**1449**	**1863**	**1700**	**53**	**83**	**82**	**14**	**178**	**172**	**4**	**2**	**1**	**5 469**	**1 663**	**1 616**	
366	102	98	53	9	8	452	670	549	25	83	82	—	91	91	1	2	1	1 009	460	457	1
22	—	—	24	4	4	165	55	53	4	—	—	1	—	—	1	—	—	412	80	79	2
12	4	4	1	1	1	33	7	6	1	—	—	—	—	—	1	—	—	120	82	78	3
1	1	1	—	1	1	12	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	28	28	4
10	2	1	5	—	—	63	42	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	186	25	25	5
7	3	3	2	—	—	33	21	21	1	—	—	—	—	—	—	—	—	42	11	11	6
2	—	—	5	2	2	11	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	195	22	9	7
—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	8	8	8
3	—	—	—	—	—	19	15	15	1	—	—	—	—	—	—	—	—	75	39	39	9
2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	1	10
4	1	1	1	—	—	25	19	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	152	61	51	11
3	—	—	7	5	5	17	10	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	44	44	12
118	5	5	6	1	1	97	166	166	3	—	—	—	—	—	1	—	—	516	108	108	13
9	—	—	—	—	—	31	19	15	1	—	—	—	—	—	—	—	—	119	21	19	14
16	10	10	4	—	—	51	142	141	—	—	—	—	—	—	—	—	—	342	43	42	15
7	1	—	—	—	—	14	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	41	41	16
3	1	—	1	1	1	10	9	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	18	16	17
169	62	60	10	4	3	251	613	595	16	—	—	13	82	81	—	—	—	971	260	257	18
3	—	—	1	—	—	9	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	112	62	62	19
4	1	1	1	4	4	21	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	5	5	20
2	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	32	30	21
10	—	—	—	1	—	18	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	221	43	41	22
4	—	—	2	—	—	36	19	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91	18	18	23
—	—	—	6	4	4	14	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	113	53	52	24
—	—	—	1	—	—	32	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	134	14	14	25
2	—	—	—	1	1	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	42	42	26
—	—	—	3	1	—	9	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	1	1	27
2	—	—	—	—	—	11	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	5	5	28
—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	36	33	29
464	**145**	**106**	**1450**	**1147**	**881**	**110**	**327**	**245**	**301**	**182**	**121**	**2**	**34**	**31**	**10889**	**11407**	**7 692**	**964**	**29**	**27**	
235	67	41	520	300	236	62	221	170	149	42	25	2	20	19	2 801	3 510	2 400	401	26	24	1
8	2	1	41	47	34	1	1	1	22	11	9	—	—	—	408	443	291	1	—	—	2
1	—	—	24	26	19	—	—	—	1	1	1	—	—	—	201	196	159	3	—	—	3
3	1	1	42	51	44	4	8	6	6	4	4	—	—	—	451	458	319	61	—	—	4
16	4	4	45	47	32	6	6	3	24	17	10	—	—	—	689	513	347	55	3	3	5
2	2	1	14	5	3	—	2	—	4	2	1	—	—	—	147	181	114	9	—	—	6
12	—	—	23	14	13	2	1	1	8	12	10	—	—	—	275	191	139	5	—	—	7
1	1	1	6	12	5	—	—	—	—	2	1	—	—	—	141	130	80	—	—	—	8
4	—	—	23	18	11	2	1	1	2	1	—	—	—	—	263	184	131	15	—	—	9
2	—	—	14	13	10	—	—	—	2	2	1	—	—	—	87	61	52	—	—	—	10
5	1	1	21	22	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	345	198	125	—	—	—	11
18	1	1	67	59	42	1	4	2	3	3	1	—	—	—	397	359	226	3	—	—	12
119	29	26	129	67	32	7	31	25	21	13	13	—	—	—	762	903	592	168	—	—	13
3	12	12	39	25	23	—	4	2	6	7	6	—	—	—	237	280	158	15	—	—	14
3	1	1	14	16	15	2	4	4	2	—	—	—	—	—	301	265	180	20	—	—	15
—	1	1	11	15	13	—	2	2	4	3	3	—	—	—	95	105	66	4	—	—	16
4	2	1	24	12	9	—	2	—	1	9	6	—	—	—	108	105	57	5	—	—	17
29	11	6	84	59	21	12	35	24	17	6	—	—	14	12	770	1 009	710	160	—	—	18
1	—	—	16	23	11	—	—	—	1	4	2	—	—	—	103	165	63	2	—	—	19
—	—	—	19	19	12	—	—	—	4	10	4	—	—	—	389	381	207	11	—	—	20
—	1	—	17	20	14	—	—	—	2	3	1	—	—	—	214	245	132	—	—	—	21
3	4	3	49	51	30	4	4	4	6	11	6	—	—	—	328	447	261	18	—	—	22
3	2	2	28	44	30	6	—	—	5	7	5	—	—	—	381	265	200	—	—	—	23
—	—	—	61	47	37	—	1	—	2	3	3	—	—	—	229	163	127	—	—	—	24
—	3	3	19	16	16	1	—	—	—	2	2	—	—	—	161	143	123	8	—	—	25
—	—	—	10	17	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	49	35	—	—	—	26
2	—	—	54	64	62	—	—	—	9	7	7	—	—	—	251	219	183	—	—	—	27
—	—	—	25	28	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	182	161	133	—	—	—	28
—	—	—	11	10	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	113	128	82	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 augusti 1928.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. .	42	1 179	3 872	5 051	46	157	203	4·0	5·7
Bleck- o. plåtslagareförb. .	37	1 786	—	1 786	63	—	63	3·5	3·3
Bokbindareförbundet . . .	19	1 239	2 735	3 974	85	116	201	5·1	4·6
Bryggeriindustriarb.-förb. .	49	3 299	815	4 114	69	34	103	2·5	3·0
Byggnadsträarbetareförb. .	114	10 937	—	10 937	813	—	813	7·4	8·5
De förenade förbunden . .	39	2 742	895	3 637	193	101	294	8·1	7·4
Elektriska arbetareförb. . .	68	2 990	—	2 990	96	—	96	3·2	5·7
Gjutareförbundet	91	4 008	2	4 010	157	—	157	3·9	3·2
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	261	23 494	3 182	26 676	3 437	303	3 740	14·0	15·8
Gruvindustriarbetareförb. .	9	1 019	—	1 019	383	—	383	37·6	25·2
Handelsarbetareförb. . . .	160	8 452	3 155	11 607	811	137	948	8·2	6·8
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	15	330	686	1 016	12	89	101	9·9	16·3
Hattarbetare	6	68	334	402	3	79	82	20·4	30·0
Pälsvaruarbetare	9	262	352	614	9	10	19	3·1	6·3
Kommunalarbetareförb. . .	143	16 144	1 730	17 874	261	158	419	2·3	3·3
Litografiska förbundet . .	8	1 217	49	1 266	21	3	24	1·9	1·8
Livsmedelsarbetareförb. . .	71	6 110	1 455	7 565	541	237	778	10·3	10·5
Metallindustriarb.-förb. . .	207	80 124	4 242	84 366	4 537	134	4 671	5·5	5·6
Järnbruksarbetare . . .	59	18 879	16	18 895	1 300	1	1 301	7·1	6·4
Verkstadsarbetare . . .	148	61 745	4 226	65 971	3 237	133	3 370	5·1	5·4
Murareförbundet . . .	47	2 064	—	2 064	71	—	71	3·4	1·6
Måleriarbetareförbundet . .	47	2 983	—	2 983	46	—	46	1·5	2·1
Pappersindustriarb.-förb. .	92	15 829	580	16 409	391	40	431	2·6	3·1
Sadelm.- o. tapetseraref. .	26	1 126	75	1 201	119	2	121	10·1	8·9
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	40	5 896	2 707	8 603	689	220	909	10·6	10·5
Stenindustriarbetareförb. .	76	4 748	—	4 748	278	—	278	5·9	5·2
Sågverksindustriarb.-förb. .	225	19 993	5	19 998	3 049	3	3 052	15·3	16·9
Textilarbetareförbundet . .	64	5 518	8 089	13 607	146	97	243	1·8	2·1
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	527	1 962	2 489	21	133	154	6·2	6·3
Transportarbetareförb. . .	67	7 609	64	7 673	676	45	721	9·4	9·7
Träindustriarbetareförb. . .	91	5 890	40	5 930	396	1	397	6·7	7·1
Tunnbinderiarbetareförb. .	15	241	—	241	24	—	24	10·0	7·1
Typografförbundet	25	4 112	299	4 411	153	26	179	4·1	2·8
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	30	1 307	—	1 307	206	—	206	15·8	14·0
Summa	2 188	242 913	36 639	279 552	17 790	2 036	19 826	7·1	7·4

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under augusti uppgivits till inalles 91 676, vilket i genomsnitt motsvarar 4·6 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Anlitad statistik (Jfr Soc. Medd. årg. 1926, s. 241)	1927 aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	1928 jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	14·5	13·4	13·3	11·7	8·2	7·6	[1]7·4	7·1
Ansökn. per 100 lediga platser .	148	143	170	242	243	279	260	201	165	146	157	167	160
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	3·24	·	·	3·21	·	·	3·22	·	·	3·40	·	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	19·0	21·1	21·5	21·6	24·5	22·3	20·5	19·8	18·5	15·4	[1]11·1	13·0	12·4
Danmark. Arbetslöshet, i % .	16·3	16·1	17·5	21·8	30·5	30·3	25·9	21·3	16·6	14·0	13·7	13·5	13·1
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	48	46	48	61	86	83	74	64	50	41	39	38	37
Finland. Registr. arbetslösa .	1 260	1 205	1 621	2 447	2 168	2 942	2 535	2139	1 501	862	822	762	807
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	154	157	209	304	352	250	234	229	232	154	150	156	152
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	9·3	9·3	9·5	10·0	9·8	10·7	10·4	9·6	9·6	9·9	10·8	11·7	11·7
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 076	1 075	1 132	1 172	1 127	1 199	1 139	1063	1 171	1 143	1 239	1 354	1 367
Irland. Arbetslöshet, i % . . .	9·0	·	·	11·6	·	·	13·0	·	·	10·8	·	·	—
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	6·6	6·7	6·6	8·3	14·9	16·1	9·0	6·3	4·8	4·4	[1]4·4	5·3	—
Arbetslöshetsindex	5·4	5·6	5·5	6·9	12·7	13·8	7·3	5·0	4·0	3·6	3·6	4·2	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	5·3	4·9	4·9	4·8	9·2	7·5	5·2	3·5	3·6	4·3	3·6	4·4	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %. .	5·0	4·6	4·5	7·4	12·9	11·2	10·4	9·2	6·9	6·3	6·2	6·3	6·5
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	404	355	340	605	1 188	1 333	1 237	1011	729	629	611	564	574
Ansökn. per 100 lediga platser .	237	223	236	333	486	443	425	344	316	291	289	270	276
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	110·5	110·9	111·3	108·7	102·9	103·4	104·2	105·8	109·5	·	111·8	112·3	112·4
Arbetstillgång (medelgod = 2·00)	2·16	2·18	2·21	2·19	2·18	2·08	2·07	2·08	2·02	1·91	1·90	—	—
Österrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	136	130	127	160	207	231	224	193	155	130	119	115	114
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	·	1·7	·	·	4·5	·	·	1·9	·	·	1·2	·	·
Ansökn. per 100 lediga platser .	151	144	164	218	252	238	196	130	107	103	100	—	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	110	·	·	111	·	·	112	·	·	113	·	·
Frankrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	15	13	9	10	13	18	15	10	7	4	2	1	1
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	292	306	332	376	414	439	413	412	357	307	247	234	—
Estland. Oplac. arbetssökande	809	1 201	2 864	4 940	4 437	4 421	4 113	3134	2 162	1 470	883	486	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	944	1 422	3 662	5 033	6 399	6 633	6 461	5570	2 950	1 295	1 223	928	965
Polen. Arbetslösa (i 1 000-tal) .	138	125	117	133	165	182	180	168	153	136	116	100	91
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	0·9	0·9	0·8	1·0	1·3	1·8	1·8	1·6	1·4	—	—	—	—
Ungern. Arbetslöshet, i % . .	7·4	6·8	6·6	7·8	8·6	10·8	10·8	10·0	9·3	8·7	8·3	—	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	151	143	159	231	265	271	277	245	228	207	188	158	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	3·7	3·1	3·9	5·2	6·6	6·8	7·0	6·5	5·2	3·7	3·2	2·5	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	109·7	109·0	107·5	106·8	99·5	100·8	101·4	101·1	105·5	112·4	116·3	119·9	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	87·4	88·0	87·6	85·9	85·1	84·2	85·5	86·1	85·7	85·5	85·6	84·7	—
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	91·2	91·9	91·7	90·1	89·0	87·9	89·4	89·9	89·3	89·4	89·6	88·5	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	6·7	·	·	8·9	·	·	10·2	·	·	11·2	·	·
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	8·5	10·5	12·5	11·5	7	13	14	15	15	16	15	—	—
Nya Zeeland. Arbetslöshet, i % .	11·6	·	·	9·7	·	·	11·4	·	·	11·5	·	·	—

[1] Reviderade siffror.

Levnadskostnader under tredje kvartalet 1928.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundval av från 49 ombudsorter inhämtade prisuppgifter har socialstyrelsen verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas förskjutningar från juli 1914 till 1 oktober 1928 och därpå grundade indexberäkningar.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 794—795) och tabellerna över kreaturs- och fiskpriser i vissa större städer (sid. 806—809) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *mjölk* har kvarstått oförändrat i 22 öre per l för oskummad, 12 öre för handskummad och 8 öre för separerad vara. Å oskummad mjölk har det nuvarande medelpriset varit stillastående ända sedan september förra året.

Smörnoteringarna förete en mera ojämn utveckling. Som vanligt vid denna årstid har priset å mejerismör stigit, nämligen med i genomsnitt 17 öre per kg, varemot priset å landssmör var detsamma i september som i juni.

Priserna å *färska ägg* ha under augusti och särskilt september företett ovanligt starka prisstegringar. Lantbrukssällskapets partinotering, som i juli i medeltal var 1·12 kr per kg (1 tjog = 1·2 kg), steg successivt till 1·70 kr. under september. Uppgången inom detaljhandeln var likartad, och genomsnittssiffrorna, 2·10 kr per tjog för augusti och 2·46 kr för september mot 1·81 och 1·83 kr för resp. juni och juli, beteckna en för årstiden ovanligt kraftig höjning. Uppgången torde bero på en högst betydande ökning av äggexporten sedan början av augusti, under det importen sedan nämnda tidpunkt varit högst minimal.

Vad *potatispriserna* beträffar så förete dessa den mest anmärkningsvärda förändringen inom livsmedelsposten under det nu gångna kvartalet. Den osedvanligt kraftiga prisstegring, som på grund av förut relaterade förhållanden pågick så gott som hela förra halvåret, nådde sin höjdpunkt i juli,

då konsumtionsorternas potatisförsörjning till mycket avsevärd del måst övertagas av import från Estland och medelpriset å gammal potatis uppgick till 79 öre per 5 liter, det högsta noterade priset sedan krisåren. Det egendomliga förhållandet har i år inträffat, att redan i mitten av augusti den färska potatisen å flertalet orter kommit ned i lägre pris än det som senast betingats för den gamla; septembernoteringen för den nya skörden låg c:a 30 % under julinoteringen för fjolårets skörd. Till belysande av prisläget i jämförelse med de föregående åren meddelas följande sammanställning av medelpriserna å potatis av den nya skörden åren 1914—1928.

	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
	(Öre per 5 liter)														
juli . . .	103	131	106	202	342	143	282	164	180	264	286	155	154	243	201
augusti .	56	43	45	90	132	61	100	84	58	95	88	71	60	72	85
september	36	29	37	59	92	53	72	63	45	58	58	51	47	58	56

Som synes ställa sig årets priser ej nämnvärt lägre än fjolårets, men då skörderesultatet enligt tillgängliga rapporter blivit gott inom största delen av landet såväl beträffande kvantitet som kvalitet, torde man ha anledning förvänta, att under det kommande konsumtionsåret någon motsvarighet till den kraftiga prisstegringen under fortgången av det förra förbrukningsåret icke skall förekomma.

I fråga om *mjöl* ha medelpriserna å vetemjöl och rågsikt sjunkit med vartdera 4 öre per kg sedan juni och sammalet rågmjöl med 3 öre. Till följd därav ha även en del *bröd*sorter visat något sjunkande tendens.

Priserna på *kalvar* och *får*, avsedda till slakt, visa under kvartalet nedgång med resp. c:a 9 och 14 %, under det att *nötkreaturspriserna* stigit något, c:a 3 %. För *kött* ha prisfluktuationerna i detaljhandeln varit mycket små med undantag för fårkött, som sjunkit med c:a 6 %. Beträffande *fläsk- och svinpriserna*, vilka vid förra kvartalsskiftet utvisade en exceptionelit kraftig uppgång, ha de förra fortsatt att stiga om ock i väsentligt mindre omfattning, varemot svinpriserna nu sjunkit något. Från april till september har svinprisernas stegring belöpt sig på c:a 43 % och fläskprisernas i detaljhandeln på c:a 30 % för färsk och 26 % för salt svensk vara.

Kaffepriserna ha fortfarande visat långsamt stigande tendens, varemot *sockerpriset* under kvartalet sjunkit med i medeltal 6 öre per kg, i huvudsak till följd av den från och med juli månads ingång inträdda sänkningen av sockerskatten med 4 öre per kg. Redan den 1 juli sänktes sålunda partipriset å bitsocker med 4 öre och detaljpriset sjönk under samma månad med 5 öre per kg. Medelnoteringen å bitsocker för september utgjorde 61 öre per kg, den lägsta som beräknats alltsedan slutet av år 1906.

Vad slutligen *bränsle* och *lyse* beträffar, ha samtliga artiklar utom fotogen ytterligare sjunkit något i pris.

Sammanfattning av livsmedelspriserna förändringar sedan juli 1914. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1914—1928.
Indextal (juli 1914 = 100).

År	Mejeriprod., ägg o. margarin (9 varuslag)	Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (9 varuslag)	Övriga födoämnen (6 varuslag)	Bränsle och lyse (7 varuslag)	Aritmetiska (»vägda») medeltal	»Vägda» indextal
1914 Juli	100	100	100	100	100	100	100	100
Senare halvåret	106	114	97	102	108	108	106	105
1915	123	129	126	116	131	129	126	121
1916	153	127	169	169	148	176	157	139
1917	202	160	197	211	219	257	208	181
1918	319	199	432	354	245	367	319	270
1919	392	262	456	315	270	392	348	320
1920	317	292	348	268	241	461	321	298
1921	238	234	255	224	208	310	245	237
1922	167	178	191	186	193	204	186	180
1923	160	156	177	166	173	192	171	163
1924	164	158	170	175	187	186	174	164
1925	160	170	188	186	182	171	176	168
1926	147	159	185	179	167	175	169	158
1927 1:a kv.	142	159	171	179	169	186	168	153
2:a kv.	134	160	166	169	165	180	162	151
3:e kv.	139	163	168	170	168	174	164	153
4:e kv.	151	162	166	165	180	167	166	155
1928 1:a kv.	145	162	162	167	187	166	165	153
2:a kv.	139	165	166	160	198	165	165	155
3:e kv.	142	164	174	165	192	162	166	156
Juli	139	165	175	166	199	164	168	157
Aug.	142	164	174	164	191	162	166	156
Sept.	145	162	173	166	185	161	165	155

(inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med september 1928, meddelas i ovanstående tabell tvenne indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752). Av dessa indexserier är det den »vägda», som användes vid beräknandet av de totala levnadskostnadernas förändringar.

Bostad. Hyresindexen kvarstår vid detta beräkningstillfälle oförändrad med indexsiffran 199, enär uppgift om de förskjutningar, som inträffat vid övergången till nu påbörjade hyresår, ännu icke inkommit till styrelsen.

Beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde omkring den 15 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet hänvisas till Soc. Medd., årg. 1920, sid. 549 samt årg. 1922, sid. 155. En mindre uppgång har under kvartalet ägt rum, huvudsakligen betingad av fortsatt prisstegring å skodon. Den genomsnittliga stegringen av beklädnadskontot sedan 1914 har för närvarande beräknats till 86 % (mot 85 % ett kvartal tidigare).

Beklädnadsartiklar. (Medelpris för socialstyrelsens ombudsorter.)

Beklädnadsartiklar	1914 (mitten)	1920	1922	1924	1926	1927	Okt. 1927	Jan. 1928	April 1928	Juli 1928	Okt. 1928
	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr	Kr
Tyger och garner:											
Ylletyg (till damklänning) . pr m	2·50	12·00	4·45	3·90	3·75	3·60	3·55	3·55	3·60	3·60	3·60
Bomullstyg (till dito) . . . pr m	0·50	2·15	1·05	0·95	0·90	0·85	0·85	0·85	0·85	0·85	0·85
Ullgarn . . » kg	6·50	36·40	11·95	10·75	10·85	10·15	10·15	10·25	10·50	10·80	10·85
Herrkläder:											
Herrkostym, best. .	65·00	270·00	169·00	153·00	151·00	148·00	148·00	148·00	148·00	148·00	148·00
» konf. .	40·00	179·00	108·00	97·00	94·00	91·00	91·00	90·00	90·00	91·00	91·00
Vinteröverrock, best.	70·00	260·00	166·00	147·00	145·00	143·00	143·00	143·00	143·00	143·00	143·00
» konf.	40·00	167·00	102·00	89·00	88·00	85·00	84·00	85·00	85·00	85·00	85·00
Bomullsskjorta . .	2·00	7·00	3·70	3·40	3·30	3·10	3·10	3·15	3·15	3·15	3·10
Tröja (ullbomull) .	1·50	6·00	4·25	3·45	3·25	3·10	3·10	3·15	3·15	3·15	3·15
Kalsonger »	1·75	6·50	4·55	3·70	3·50	3·35	3·30	3·35	3·35	3·35	3·35
Yllestrumpor . . .	1·25	5·00	2·85	2·15	2·25	2·20	2·20	2·20	2·25	2·25	2·25
Arbetsblus	1·75	7·90	4·35	4·00	3·85	3·70	3·70	3·70	3·70	3·70	3·75
Skodon:											
Kängor, smorläders-	8·50	33·50	15·50	13·50	13·00	13·00	13·00	13·25	13·75	14·25	14·50
Stövlar	16·50	65·00	28·75	25·50	25·50	25·25	25·00	25·50	26·50	27·00	27·75
Kängor av boxkalv:											
mans-	13·00	44·25	22·00	18·75	18·25	18·00	18·00	18·25	19·00	19·50	19·75
dam-	11·50	41·50	21·50	18·50	18·00	17·75	17·75	18·00	18·75	18·75	19·00
barn-	7·00	19·50	12·00	11·00	10·75	10·50	10·50	10·75	11·25	11·50	11·75
Halvsulning och klackning . . .	3·50	11·15	8·00	6·85	6·65	6·45	6·45	6·45	6·55	6·60	6·60

Skatter. Omräkning av kommunalskatten äger årligen rum den 1 april samt av krono- och landstingsskatterna den 1 oktober (se härom Soc. Medd., årg. 1922, sid. 947). Resultatet av nu företagna omräkning av de båda sistnämnda skatteposterna, har blivit en höjning av skatteindexen med en enhet eller till 184. Skattepostens uppgång, oaktat beslutet vid årets riksdag om sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten, har förorsakats dels av en genomsnittlig höjning av landstingsskatterna, dels därav att till grund för beräkningen av skatteutgifterna legat 1927 års inkomster, vilka enligt tillgänglig lönestatistik varit något högre än närmast föregående års.

Övriga utgifter. Beräkningarna avse dels priser omkring den 15 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen visar, att den procentuella stegringen från juli 1914 till oktober 1928 liksom vid förra undersökningstillfället uppgår till 79 %. Betraktar man de olika posterna inom gruppen, framstår som den mest anmärkningsvärda förändringen, att inventarier och husgeråd alltjämt visa sjunkande tendens.

Indextal för viktigare poster inom gruppen »övriga utgifter».

	1914 (mitten)	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1927		1928			
										juli	okt.	jan.	apr.	juli	okt.
Inventarier (möbler, kökssaker m. m.) . .	100	306	269	211	193	188	180	172	166	165	165	165	164	164	163
Tvätt och renhållning .	100	293	229	186	167	163	157	150	146	143	144	145	143	145	144
Hygien (sjuk- och hälsovård)	100	220	230	208	196	190	189	189	189	189	189	187	187	188	188
Intellektuella ändamål	100	255	293	229	220	220	219	217	215	216	212	212	212	212	212
Förenings- och försäkringsavgifter	100	175	187	187	175	173	175	177	178	177	178	178	178	178	178
Nöjen och förströelser	100	233	236	217	208	207	205	208	214	215	214	214	214	214	216
Resor (järnvägs- o. spårvägs-)	100	241	259	219	219	206	197	197	197	197	197	197	196	196	196
Telefon, post- och skrivutensilier	100	229	240	205	180	179	179	178	177	177	177	177	176	176	176
Arbetshjälp i hemmet .	100	252	279	222	198	196	196	196	196	196	196	196	196	196	196
Samtliga poster	**100**	**233**	**231**	**200**	**188**	**185**	**182**	**180**	**179**	**179**	**180**	**179**	**179**	**179**	**179**

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 788 angivna indexsiffrorna, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter».

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan juli 1914 avser prisläget omkring den 1 oktober 1928 och hänför sig som förut närmast till förhållandena inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna index hänvisas till Soc. Medd. årg. 1918, sid. 186.

Förhållandet mellan utgifterna för *årsbudgetens särskilda huvudposter*, beräknade enligt prisläget dels vid mitten av år 1914 och dels vid tidpunkten för resp. indexberäkningar, belyses genom efterföljande tabell.

Som av sammanställningen framgår, utgör den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från juli 1914 till det senaste undersökningstillfället, den 1 oktober 1928, 72 % och kan sålunda betecknas med indexsiffran 172. Detta innebär, att en familj med en årsbudget före kriget av 2 000 kr numera måste giva ut c:a 3 440 kr för att uppehålla sin tidigare levnadsstandard.

I jämförelse med indexsiffran vid närmast föregående kvartalsskifte visar den nu framräknade en nedgång med 1 enhet eller 0·4%. Bidragande till sänkningen ha varit förskjutningar i *nedåtgående* riktning av livsmedels- samt bränsle- och lyseposterna. Hyresposten och posten »övriga

		Föda- och njutnings-ämnen	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utgifter	Summa utgifter	Ökn. l. minskn. i % fr. närmast föreg. beräkn.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**	—
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**	.
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**	+ 9·1
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**	+ 9·3
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**	+ 15·6
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**	+ 5·8
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**	+ 8·2
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**	+ 10·5
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**	+ 10·0
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**	— 0·5
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**	— 3·0
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**	—
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**	+ 0·5
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**	+ 2·4
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**	+ 1·8
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**	+ 4·8
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**	— 3·6
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**	— 8·0
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**	— 5·5
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**	— 2·0
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**	— 6·5
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**	— 9·5
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**	— 2·8
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**	—
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**	— 3·7
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**	— 3·3
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**	— 1·7
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**	+ 1·8
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**	— 0·4
	1 april	160	178	183	192	173	185	**178**	— 1·9
	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**	— 1·5
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**	+ 2·0
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**	+ 2·5
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**	— 0·5
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**	— 1·0
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**	— 0·8
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**	— 0·9
	1 april	158	188	170	188	185	179	**173**	— 0·7
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**	— 0·5
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**	— 0·3
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	**171**	—
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**	— 0·8
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**	— 0·4
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**	+ 1·6
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**	— 0·6
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**	—
	1 juli	156	199	164	185	183	179	**173**	+ 1·0
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	**172**	— 0·4

utgifter» åter kvarstå *oförändrade*, under det att beklädnads- och skatteposterna undergått en mindre *höjning*.

Levnadskostnadernas nedgång under det nu gångna kvartalet innebär ingen ändring av dyrtidstilläggen för statens befattningshavare. För Stockholms stads tjänstemän inträder däremot sänkning med 3 % från 24 till 21 % av grundlönen, under det att i Göteborg de statliga reglerna i huvudsak följas. Även de enskilda järnvägarnas personal får vidkännas sänkta dyrtidstillägg med något växlande procentsatser vid olika banor.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

Utgifter för livsmedel, bränsle och lyse för en familj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.[1]

A. Juli 1914 = 100.

Ort	1914		1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	
	Juli	2:dra halvåret											2:dra kvartalet	3:dje kvartalet
Stockholm	100	106	283	330	307	239	181	163	166	168	156	149	153	155
Södertälje	100	106	273	319	298	229	174	158	158	161	151	146	150	151
Uppsala	100	108	281	334	314	249	184	165	169	172	159	154	160	162
Nyköping	100	104	268	319	293	229	173	159	159	164	152	146	150	152
Eskilstuna	100	105	267	319	289	228	170	157	158	165	154	149	151	153
Linköping	100	107	277	330	306	243	187	172	169	173	160	155	161	159
Norrköping	100	105	267	320	298	230	177	162	163	166	154	150	154	152
Motala	100	104	280	332	310	240	181	166	164	171	157	153	159	159
Jönköping	100	104	271	326	304	237	177	162	165	168	155	151	157	155
Växjö	100	105	267	322	300	233	182	168	168	170	159	155	161	160
Kalmar	100	104	260	297	277	222	172	155	157	165	156	151	153	155
Västervik	100	103	261	307	291	223	171	156	156	163	153	145	149	151
Visby	100	106	249	305	289	229	175	157	158	164	157	150	154	155
Karlskrona	100	105	253	303	284	229	180	164	162	169	158	153	154	155
Kristianstad	100	108	283	318	296	236	178	163	165	174	161	155	159	162
Malmö	100	104	281	318	295	233	181	166	163	171	162	151	154	152
Lund	100	105	278	312	292	230	178	160	160	164	156	152	151	149
Landskrona	100	106	275	325	306	244	184	166	165	171	166	159	162	162
Hälsingborg	100	105	276	313	293	236	179	161	164	170	162	157	160	159
Ystad	100	105	281	312	297	231	178	159	163	167	161	155	157	158
Halmstad	100	106	274	310	290	232	178	161	162	168	158	156	159	159
Göteborg	100	106	299	337	318	254	191	178	176	180	165	161	167	162
Lysekil	100	105	268	312	297	229	177	163	167	170	157	150	152	149
Vänersborg	100	104	285	330	303	241	183	168	171	171	160	157	160	154
Borås	100	106	282	322	306	243	190	174	176	177	164	160	165	163
Tidaholm	100	103	260	307	285	233	178	162	163	168	155	152	150	147
Karlstad	100	108	274	327	311	240	181	169	169	168	158	154	157	155
Örebro	100	107	267	321	300	231	174	158	160	164	152	148	153	154
Kopparberg	100	107	272	331	312	243	177	—	—	—	—	—	—	—
Västerås	100	105	276	333	307	233	173	157	161	167	154	147	152	153
Falun	100	105	275	326	308	245	180	163	165	169	156	150	155	153
Domnarvet[2]	100	105	288	334	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	100	103	268	328	302	238	172	157	160	167	152	148	152	154
Gävle	100	107	278	325	312	244	178	161	166	169	156	147	153	155
Söderhamn	100	108	280	334	317	249	184	169	172	176	165	160	163	163
Sundsvall: staden	100	105	282	337	318	241	180	166	168	166	156	155	152	158
sågverksdistr.	100	103	283	333	317	246	184	169	172	169	160	157	154	157
Nyland	100	103	266	322	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östersund	100	106	270	317	305	252	187	162	161	163	156	152	151	154
Umeå	100	106	269	324	308	248	187	176	177	178	170	167	160	163
Luleå	100	104	270	322	310	249	190	167	169	169	164	161	165	170
Boden	100	107	277	330	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget[3]	100	104	257	323	309	251	187	162	161	167	154	154	156	155
Kiruna	100	104	262	325	316	263	196	170	168	172	161	158	161	162
Samtliga orter	**100**	**105**	**270**	**320**	**298**	**237**	**180**	**164**	**164**	**168**	**158**	**153**	**155**	**156**

[1] Såsom framhållits i Soc. Medd., årg. 1920, sid. 748, hava dessa tabeller varit föremål för en omräkning, varvid indextalen för åren 1914—1919 undergått smärre förändringar. Det må observeras, att samtliga meddelade indexsiffror äro medeltal för de angivna perioderna.

[2] Jämte Borlänge.

[3] Jämte Gällivare.

B. Den genomsnittliga utgiftssumman för samtliga orter = 100.

Ort	1913	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	
													2:dra kvartalet	3:dje kvartalet
Stockholm	119	120	124	123	122	120	121	120	121	120	119	117	118	119
Södertälje	105	108	106	105	105	102	102	103	102	101	102	101	102	102
Uppsala	102	103	103	104	104	105	103	101	103	103	101	101	103	104
Nyköping	98	99	98	99	97	95	96	97	96	97	96	95	96	97
Eskilstuna	101	103	101	103	100	99	98	99	99	102	101	101	100	102
Linköping	96	97	98	99	98	98	101	102	99	99	98	98	100	98
Norrköping	100	103	101	103	103	101	103	103	104	103	102	103	103	102
Motala	93	94	97	97	97	95	95	96	94	96	94	95	97	96
Jönköping	95	93	92	94	94	92	92	92	93	93	92	92	94	92
Värnamo	—	—	—	—	89	89	88	88	87	87	89	90	91	90
Växjö	89	88	86	89	88	86	89	91	90	89	89	89	91	90
Kalmar	102	101	97	94	94	95	97	97	97	100	101	101	100	101
Västervik	93	93	90	89	91	88	90	90	90	91	92	89	90	91
Visby	97	96	87	91	92	91	93	92	92	93	95	93	94	94
Karlskrona	101	100	93	95	95	97	101	101	99	101	101	101	100	100
Kristianstad	96	96	99	94	94	95	94	95	95	98	97	96	97	98
Malmö	101	101	105	101	100	100	103	104	102	104	105	101	101	100
Lund	99	99	101	96	97	96	99	98	97	98	99	99	96	95
Landskrona	99	97	99	99	100	100	101	100	99	100	104	103	102	103
Hälsingborg	99	98	101	97	97	98	99	98	99	100	102	102	102	101
Ystad	98	96	99	93	94	93	95	94	96	96	98	98	97	98
Halmstad	101	99	99	95	95	96	97	97	97	98	99	100	100	101
Varberg	—	—	—	—	92	92	91	92	92	92	92	93	94	93
Göteborg	102	102	112	107	108	108	108	111	109	109	107	107	109	106
Lysekil	101	101	100	99	101	99	101	102	104	104	102	101	100	98
Vänersborg	99	98	103	101	99	100	100	101	102	100	100	101	101	97
Borås	98	99	102	98	100	100	104	105	105	103	102	103	104	103
Lidköping	—	—	—	—	94	93	95	96	97	97	95	95	96	96
Tidaholm	97	97	95	94	94	97	98	98	98	98	98	99	95	93
Karlstad	99	101	99	100	102	100	100	103	102	99	100	100	100	99
Arvika	—	—	—	—	101	99	99	102	102	99	97	97	99	98
Filipstad	—	—	—	—	—	—	—	—	97	99	97	97	95	96
Örebro	100	101	98	99	99	97	97	97	97	98	97	97	98	99
Kopparberg	93	93	93	96	97	95	92	—	—	—	—	—	—	—
Västerås	100	100	101	104	102	98	97	97	99	100	99	97	98	99
Falun	99	99	100	101	101	103	100	100	100	100	99	98	99	98
Avesta	—	—	—	—	98	94	90	90	91	93	93	93	93	93
Domnarvet[1]	93	93	96	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	97	97	99	100	98	98	94	95	96	98	95	95	96	98
Mora	—	—	—	—	103	104	97	94	98	98	97	96	96	96
Gävle	101	101	102	101	104	102	99	99	101	101	99	96	98	99
Söderhamn	96	97	98	99	101	101	99	100	101	100	102	101	101	101
Sundsvall: staden	104	103	106	108	108	104	103	105	105	101	102	104	100	104
sågverksdistr.	98	98	101	101	103	101	100	101	102	98	100	101	97	98
Nyland	100	98	95	98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kramfors	—	—	—	—	101	105	104	103	102	98	100	102	101	102
Östersund	102	102	101	101	104	109	107	102	101	99	102	102	100	101
Umeå	97	95	93	95	96	98	99	102	102	100	102	103	97	98
Vilhelmina	—	—	—	—	109	117	113	113	112	110	112	112	108	108
Luleå	103	104	103	105	108	110	111	107	108	105	109	110	111	114
Boden	101	103	104	105	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget[2]	116	115	110	117	119	123	122	116	115	116	114	118	117	116
Kiruna	118	116	111	117	122	129	127	121	119	119	119	121	121	121
Samtliga orter	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

[1] Jämte Borlänge.
[2] Jämte Gällivare.

Medelpris per år (1913—1927) och per månad (september 1927—september 1928) för

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l	14	15	47	44	35	25	23	24	24	22	21
2	handskummad	»	8	8	—	26	20	13	12	13	13	12	11
3	separerad	»	6	6	23	19	13	9	9	9	9	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	239	729	657	496	375	366	374	384	337	339
5	mat- (lands-)	»	213	218	727	651	486	358	350	350	353	311	306
6	Ost: helfet, okryddad	»	164	162	624	524	389	277	275	289	266	248	236
7	halvfet, »	»	121	119	500	374	267	178	187	203	182	174	171
8	Margarin: växt-, bästa sort	»	135	144	433	376	293	178	184	178	178	166	148
9	Ägg: svenska, färska	tjog	159	171	681	578	428	320	271	274	265	247	232
10	» konserverade	»	137	151	716	533	393	348	260	279	278	257	212
11	Potatis: gammal	hl	—	—	1271	963	947	699	771	986	937	672	783
12	»	5 l	28	30	71	60	60	47	50	61	58	45	51
13	färsk	»	46	80	102	191	124	119	180	187	113	107	158
14	Ärter, gula	kg	31	35	78	69	58	48	50	51	50	48	57
15	Bruna bönor	»	48	49	214	130	83	97	72	88	72	58	58
16	Mjöl: vete-, svenskt, kärn- (patent-)	»	31	33	× 75	91	71	52	45	44	48	48	48
17	råg-, » bästa sort	»	22	23	× 56	56	46	31	27	30	33	28	31
18	rågsikt-, » » »	»	27	29	× 73	73	63	44	38	40	42	38	43
19	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	42	99	101	72	52	50	48	50	46	47
20	ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	41	111	176	85	61	53	54	53	53	53
21	Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	43	96	111	108	86	75	73	77	72	73
22	Rågbröd: hårt knäckebröd	»	—	—	—	139	132	110	97	95	99	93	95
23	limpa, söt	»	38	40	96	105	93	73	65	64	70	66	65
24	grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	30	31	64	71	65	50	44	46	52	48	48
25	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	230	254	217	172	157	156	161	156	154
26	mjukt bakat med vatten	»	43	46	116	128	113	88	77	77	85	79	77
27	mjukt » » mjölk	»	60	61	167	145	129	103	90	91	99	94	94
28	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	563	398	301	223	209	204	212	210	197
29	soppkött	»	100	95	490	333	248	175	169	167	175	174	164
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	512	493	377	280	256	247	255	253	240
31	spädkalv	»	72	70	312	274	204	155	149	144	152	152	144
32	Fårkött: färskt, stek	»	133	130	600	431	310	233	225	223	241	238	225
33	salt, svenskt	»	114	118	547	385	264	193	184	181	198	198	183
34	Renkött, färskt, stek	»	119	121	557	442	348	270	264	239	247	240	242
35	Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	133	129	605	449	321	250	214	197	249	238	191
36	salt, » »	»	140	137	619	470	338	263	227	204	256	248	199
37	» amerikanskt »	»	—	—	—	364	275	204	192	189	236	243	223
38	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	202	191	166	140	132	135	132	129	124
39	gädda	»	108	110	333	312	260	211	209	212	204	191	185
40	sill	»	34	35	110	102	92	79	67	72	78	75	67
41	strömming	»	38	39	114	106	91	70	61	66	74	75	69
42	torsk	»	55	57	160	139	119	100	94	100	101	97	95
43	rödspotta (»spätta»)	»	79	81	244	219	199	169	154	154	155	154	151
44	kolja	»	—	—	—	152	134	113	111	120	120	116	118
45	salt: sill, prima	»	45	45	148	120	87	77	59	70	86	66	66
46	strömming	»	30	31	105	74	65	51	45	46	52	53	50
47	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	58	223	156	113	97	83	90	98	105	96
48	Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	159	316	331	210	219	244	281	335	329	296
49	Socker, bit-	»	67	65	× 133	× 168	× 170	× 156	107	96	78	71	72
50	Salt (matsalt)	»	—	10	32	31	26	21	20	19	19	19	19
51	Svagdricka	l	6	6	16	16	17	15	14	14	15	15	15
52	Fotogen, Water White	»	20	21	71	60	53	38	32	31	30	31	31
53	Ved: björk- osågad, hemkörd	kbm	720	740	2310	2895	1990	1400	1475	1450	1400	1310	1330
54	Ved: barr- osågad, hemkörd	»	575	595	1895	2310	1580	1075	1075	1080	1055	995	1010
55	Bränntorv	100 kg	196	220	896	964	659	460	449	441	441	440	422
56	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	411	—	2069	1286	948	840	782	737	787	794
57	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	242	—	1664	703	444	414	389	344	404	383
58	Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	157	—	1177	452	326	310	303	256	254	273
59	eng. kamin- » hemkörd	»	189	190	—	1249	481	356	337	326	278	293	303

[1] Före 1918 avse uppgifterna okrossad koks. — × Maximipris.

samtliga orter (44 orter åren 1913—1919 samt 49 orter fr. o. m. år 1920).

Sept. 1927	Okt. 1927	Nov. 1927	Dec. 1927	Jan. 1928	Febr. 1928	Mars 1928	April 1928	Maj 1928	Juni 1928	Juli 1928	Aug. 1928	Sept. 1928	Höjning (+) eller sänkning (—) i %		
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	sept. 1913—sept. 1928	sept. 1927—sept. 1928	
22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	+ 57·1	0·0	1
11	11	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	+ 50·0	+ 9·1	2
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	+ 33·3	0·0	3
358	363	372	360	338	342	359	349	342	338	341	345	355	+ 49·8	— 0·8	4
320	322	332	338	322	317	322	319	319	320	314	314	320	+ 48·1	0·0	5
234	234	236	236	237	236	236	236	236	238	238	238	238	+ 44·2	+ 1·7	6
171	172	170	172	172	171	172	171	171	172	171	172	173	+ 40·7	+ 1·2	7
150	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	+ 1·4	— 6·7	8
243	280	328	338	289	259	214	176	173	181	183	210	246	+ 59·7	+ 1·2	9
215	241	250	259	258	241	237	—	—	—	—	—	—	—	—	10
929	1014	1014	1015	1036	1078	1133	1284	1277	1279	1294	1215	907	—	— 2·4	11
58	63	62	62	63	65	69	74	77	75	79	64	56	+ 107·4	— 3·4	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	201	85	—	—	—	13
55	60	61	62	62	62	63	63	63	64	64	64	63	+ 103·2	+ 14·5	14
53	61	68	71	71	75	79	82	84	85	86	85	84	+ 78·7	+ 58·5	15
49	48	47	47	47	46	46	47	48	47	47	44	43	+ 38·7	— 12·2	16
32	32	31	31	31	31	31	32	34	34	34	33	31	+ 40·9	— 3·1	17
44	44	43	43	43	43	43	44	46	46	45	44	42	+ 55·6	— 4·5	18
48	48	48	48	49	49	50	51	52	53	53	53	53	+ 47·2	+ 10·4	19
54	53	54	54	54	54	54	54	54	54	54	54	54	+ 31·7	0·0	20
73	73	74	74	74	74	74	74	75	77	76	76	76	+ 85·4	+ 4·1	21
95	95	95	95	96	96	96	96	97	99	99	99	99	—	+ 4·2	22
66	66	65	65	66	66	66	65	65	66	66	65	65	+ 71·1	— 1·5	23
49	48	48	49	49	49	48	48	48	49	48	49	48	+ 60·0	— 2·0	24
154	154	155	154	154	153	154	153	153	153	153	152	152	+ 102·7	— 1·3	25
77	77	77	77	77	77	77	77	77	77	77	77	77	+ 79·1	0·0	26
95	95	94	94	94	94	94	94	95	95	95	95	95	+ 58·3	0·0	27
199	197	194	191	190	188	187	187	188	191	194	193	192	+ 52·4	— 3·5	28
165	165	163	160	159	157	156	157	157	159	160	160	160	+ 53·8	— 3·0	29
242	240	237	236	237	237	235	235	236	240	241	242	240	+ 80·5	— 0·8	30
144	143	143	143	141	140	140	139	138	140	141	141	141	+ 90·5	— 2·1	31
226	217	210	211	214	219	223	229	233	240	241	230	225	+ 67·9	— 0·4	32
186	187	180	184	181	181	182	182	184	191	193	190	187	+ 57·1	+ 0·5	33
—	191	246	251	244	239	237	235	241	—	—	—	—	—	—	34
191	193	190	186	184	180	177	176	181	211	228	231	230	+ 66·7	+ 20·4	35
199	199	197	195	193	189	185	184	187	219	230	231	232	+ 61·1	+ 16·6	36
221	215	214	213	213	214	210	207	206	205	208	208	216	—	— 2·3	37
123	123	125	128	130	136	134	129	107	109	114	119	121	+ 61·3	— 1·6	38
192	190	186	182	185	190	189	177	142	159	178	184	187	+ 70·0	— 2·6	39
71	68	70	61	62	57	54	61	68	75	79	73	66	+ 69·2	— 7·0	40
66	66	69	71	74	73	72	72	63	62	60	58	61	+ 56·4	— 7·6	41
94	95	95	93	98	95	90	91	87	88	92	92	92	+ 67·3	— 2·1	42
151	150	150	151	160	159	150	146	140	147	156	151	152	+ 90·0	+ 0·7	43
115	117	119	116	123	126	120	121	114	114	115	112	111	—	— 3·6	44
54	54	52	51	52	54	55	55	54	55	54	55	62	+ 37·8	+ 14·8	45
48	47	46	47	47	47	47	47	48	47	48	49	49	+ 58·1	+ 2·1	46
92	90	92	92	91	93	93	95	97	96	96	95	95	+ 75·9	+ 3·3	47
288	288	291	291	296	300	304	306	308	309	312	312	313	+ 94·4	+ 8·7	48
74	65	66	66	68	66	68	68	68	67	62	62	61	— 9·8	— 17·6	49
19	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	—	— 5·3	50
15	15	15	15	15	15	15	15	16	15	15	15	15	+ 150·0	0·0	51
31	30	30	30	30	29	29	29	29	29	29	29	29	+ 38·1	— 6·5	52
1305	1320	1325	1335	1330	1330	1320	1320	1320	1305	1295	1280	1280	+ 77·8	— 1·9	53
1000	1005	1010	1010	1005	1000	1000	995	990	980	970	965	970	+ 68·7	— 3·0	54
416	416	416	413	416	416	405	416	405	416	410	399	405	+ 105·6	— 2·6	55
764	739	736	735	732	731	729	729	726	719	715	712	702	+ 75·5	— 8·1	56
351	347	341	339	339	340	336	338	337	331	336	328	326	+ 39·9	— 7·1	57
257	249	251	253	251	252	252	252	249	250	249	247	245	+ 53·1	— 4·7	58
291	279	278	277	278	278	277	278	278	276	277	276	273	+ 45·2	— 6·2	59

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm			Södertälje			Uppsala			Nyköping		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	26	26	26	24	24	23	24	24	24	21	21	21
2	handskummad	»	—	—	—	10	10	10	12	12	12	—	—	—
3	separerad	»	10	10	10	7	7	7	10	10	10	7	7	7
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	342	348	360	343	349	361	349	351	362	332	340	353
5	mat- (lands-)	»	316	317	323	332	333	341	308	309	331	311	318	321
6	Ost: helfet	»	249	249	249	250	250	252	251	257	253	283	277	280
7	halvfet	»	180	181	183	190	170	180	200	200	200	190	192	195
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	197	243	272	187	214	238	170	203	245	165	189	219
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	—	—	913	—	—	—	—	—	960	—	—	—
12	»	5 l	—	—	52	—	—	55	90	—	58	—	—	47
13	färsk	»	180	86	—	189	78	—	201	97	—	235	72	—
14	Ärter, gula	kg	58	57	57	56	56	55	57	57	57	57	56	54
15	Bruna bönor	»	86	85	85	90	82	70	100	100	100	88	90	86
16	Mjöl: vete-	»	42	41	40	45	44	42	46	42	41	47	44	42
17	råg-	»	33	30	30	34	32	30	32	30	28	35	34	33
18	rågsikt-	»	43	41	40	45	44	42	45	42	40	45	44	41
19	Gryn: havre-	»	54	53	53	55	55	55	50	50	50	55	55	55
20	ris-	»	50	50	51	60	60	60	51	50	49	56	52	53
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	74	74	74	70	72	73	71	71	70	70	71	71
22	knäckebröd	»	108	108	108	99	101	102	90	90	93	89	87	87
23	limpa, söt	»	73	73	74	61	61	64	70	73	73	65	63	63
24	grovbröd	»	64	64	62	48	50	45	52	52	52	45	45	44
25	Vetebröd: skorpor	»	172	172	167	149	141	148	168	168	166	145	140	138
26	mjukt bakat med vatten	»	74	74	73	69	71	69	78	78	77	66	66	65
27	mjukt » » mjölk	»	118	118	117	93	100	89	122	122	122	84	83	80
28	Nötkött, färskt: stek	»	221	220	216	200	200	200	216	208	206	189	190	196
29	soppkött	»	157	158	159	162	162	162	171	166	163	162	160	163
30	Kalvkött: gödkalv	»	252	250	245	249	250	242	245	247	250	234	234	233
31	spädkalv	»	146	134	138	144	148	148	133	136	144	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	277	256	242	292	269	252	263	266	266	—	—	—
33	salt	»	210	195	186	—	—	—	218	211	210	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	269	268	267	247	248	246	235	246	248	245	247	250
36	salt, svenskt	»	273	267	267	250	250	250	224	236	241	250	250	250
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	136	149	147	97	121	119	109	126	103	87	87	85
39	gädda	»	206	229	231	180	204	200	182	198	211	157	155	165
40	sill	»	—	74	75	—	78	70	—	—	80	—	—	75
41	strömming	»	70	64	85	60	64	67	58	57	76	49	53	62
42	torsk	»	140	144	147	141	146	138	125	127	115	118	111	119
43	rödspotta	»	163	160	155	185	164	169	188	175	200	176	169	165
44	kolja	»	141	139	140	128	129	126	104	109	110	120	114	115
45	[1]) salt: sill	»	53	55	64	47	48	60	48	46	56	50	49	57
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—
47	Kabeljo	»	87	86	90	98	98	98	92	92	96	108	108	110
48	Kaffe	»	322	327	327	307	306	312	314	337	357	311	311	311
49	Socker	»	58	59	57	60	60	59	63	64	63	60	60	60
50	Salt	»	20	20	20	17	17	17	20	20	20	18	18	18
51	Svagdricka	l	23	23	23	15	15	15	15	15	15	15	15	15
52	Fotogen	»	29	29	29	30	30	30	28	28	28	26	26	26
53	[2])Ved: björk-	kbm	1505	1515	1535	1350	1325	1325	1290	1305	1295	1140	1140	1130
54	barr-	»	1000	1055	1050	950	950	950	825	815	825	840	840	840
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	418	418	418	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	700	700	700	800	800	750	825	825	725	800	800	800
57	eng. hushålls-	»	335	335	335	380	380	385	425	425	350	400	—	—
58	Koks: gasverks-	»	275	275	275	250	250	250	316	316	260	270	258	285
59	eng. kamin-	»	285	285	285	330	330	315	—	—	320	300	300	300

[1]) Noteringarna avse islandssill utom för de orter, där annan sillsort uppgives. — [2]) Uppsala

Eskilstuna			Linköping			Norrköping			Motala			Jönköping			Värnamo			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
22	22	22	20	20	20	21	21	21	20	20	20	20	20	20	20	20	20	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	10	10	10	10	—	—	—	2
6	6	6	8	8	8	8	8	8	7	7	7	8	8	8	6	6	6	3
334	339	350	341	343	354	346	349	361	339	341	352	349	355	355	326	323	330	4
323	327	334	305	308	319	307	319	326	317	320	324	318	308	309	298	289	292	5
254	245	257	248	249	252	249	249	249	257	253	253	223	223	223	243	235	251	6
171	176	176	177	178	185	191	191	193	193	183	187	166	166	166	178	182	178	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
177	203	241	161	185	220	169	200	232	160	181	217	166	186	230	174	182	209	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	1495	—	833	—	—	883	—	—	—	—	—	—	1085	—	700	11
—	—	60	100	—	50	—	—	49	91	—	48	100	—	39	80	—	60	12
281	72	—	198	87	—	203	73	—	224	71	—	274	69	—	198	86	—	13
55	58	55	58	58	59	60	60	60	54	52	54	65	65	65	68	70	70	14
88	80	77	95	90	91	89	89	89	87	80	80	95	95	95	88	88	95	15
47	44	43	44	42	41	45	43	42	46	42	41	46	44	42	48	44	42	16
35	33	33	35	34	33	36	35	34	34	33	32	35	34	31	32	30	30	17
46	44	43	44	42	41	45	43	41	43	42	41	45	44	41	48	44	42	18
55	55	55	55	55	55	55	55	55	54	55	54	55	55	55	55	55	55	19
54	53	53	60	60	60	49	49	49	50	60	59	50	50	50	60	60	60	20
69	69	68	80	79	80	72	72	72	74	74	76	76	76	76	90	90	87	21
89	89	88	101	101	100	94	95	97	93	96	97	105	105	105	100	98	98	22
78	73	73	67	67	67	68	68	68	71	66	65	62	62	63	56	56	56	23
45	45	45	49	48	48	58	58	58	47	47	46	50	50	50	43	43	43	24
167	167	167	171	171	172	164	164	164	143	145	145	154	154	154	145	145	145	25
84	84	79	65	65	65	92	92	92	66	66	67	75	75	75	63	63	63	26
107	107	107	93	93	93	119	119	119	—	—	—	90	90	90	65	65	65	27
211	209	199	178	178	178	191	193	194	194	182	181	182	182	182	173	174	176	28
172	171	170	168	167	168	160	157	157	169	165	166	158	163	162	151	154	156	29
260	259	253	248	246	246	246	249	249	224	223	224	208	208	208	207	200	200	30
145	145	145	147	137	146	—	—	—	137	133	119	134	134	134	130	128	126	31
275	279	282	260	246	243	281	263	250	242	236	229	210	215	211	225	215	205	32
—	—	—	219	207	205	192	181	192	210	213	190	—	—	—	197	197	193	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
263	257	251	223	223	221	259	257	256	222	218	200	225	218	217	220	216	220	35
260	260	250	240	226	231	263	269	265	228	228	205	224	212	212	220	220	220	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
122	125	124	130	141	140	122	121	123	109	114	112	115	125	125	100	100	99	38
186	198	191	190	200	200	200	200	200	165	171	173	200	197	198	150	150	150	39
—	75	74	—	69	60	—	60	60	—	71	69	—	78	75	55	60	60	40
70	73	74	58	50	56	41	42	50	60	60	60	73	67	69	63	61	61	41
122	122	118	112	110	117	114	100	100	113	110	97	78	80	78	82	90	86	42
153	153	151	150	150	150	139	146	146	—	155	148	150	151	150	138	138	138	43
145	128	126	131	125	125	131	125	125	108	106	108	113	113	100	100	100	108	44
50	55	60	46	45	60	49	49	59	49	52	60	50	60	60	57	75	62	45
—	—	—	60	—	—	50	60	60	—	60	60	—	—	—	—	—	—	46
88	88	87	110	100	99	94	92	95	87	84	86	90	90	90	—	—	—	47
305	305	305	322	320	323	323	332	332	284	303	317	280	280	280	293	293	297	48
61	61	60	61	62	61	60	61	60	62	62	61	62	64	63	62	62	61	49
20	20	20	21	20	20	19	19	19	15	15	15	20	20	20	18	18	20	50
16	16	16	20	20	20	15	15	15	15	15	15	13	13	13	15	15	15	51
28	28	27	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	31	31	31	52
1310	1320	1365	1115	1100	1100	1340	1340	1390	1300	1250	1215	1275	1275	1275	1050	1050	1050	53
900	900	935	900	900	900	1015	1010	995	915	915	915	875	875	875	750	750	740	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	400	400	—	—	—	55
750	750	650	711	711	711	700	700	700	717	700	700	700	700	700	725	725	725	56
—	—	—	425	425	418	330	330	330	367	367	367	350	350	350	350	350	350	57
250	250	240	220	210	210	311	311	296	265	265	265	220	220	215	238	238	238	58
300	300	270	264	264	264	320	320	300	280	280	280	275	275	275	288	288	288	59

alved under september 10·50 kr per kbm.

	Varuslag	Kvantitet	Växjö			Kalmar			Västervik			Visby		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	20	20	20	22	22	22	20	20	20	20	20	20
2	handskummad	»	—	—	—	14	14	14	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	8	8	8	8	8	8	5	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	340	340	349	334	340	359	329	333	344	324	333	342
5	mat- (lands-)	»	307	311	318	303	304	314	287	305	322	300	304	308
6	Ost: helfet	»	225	225	225	262	262	262	250	250	250	271	271	271
7	halvfet	»	175	175	175	—	—	—	—	—	—	200	200	200
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	151	172	207	165	197	209	164	183	206	159	189	222
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	1200	1000	1000	—	—	800	—	—	—	—	—	933
12	»	5 l	80	50	50	—	—	53	95	—	47	—	—	57
13	färsk	»	243	84	—	162	76	—	247	72	—	294	87	—
14	Ärter, gula	kg	70	70	70	60	60	60	64	63	61	60	60	60
15	Bruna bönor	»	95	97	96	84	84	84	89	89	89	80	80	80
16	Mjöl: vete-	»	48	46	46	44	41	39	46	43	42	50	47	45
17	råg-	»	36	35	33	31	28	27	35	33	31	30	30	28
18	rågsikt-	»	47	46	45	44	42	39	45	43	42	49	47	45
19	Gryn: havre-	»	55	55	55	54	51	50	55	55	50	55	55	55
20	ris-	»	58	59	58	50	50	51	60	60	60	52	52	52
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	94	90	84	80	80	79	82	82	82	75	75	75
22	knäckebröd	»	101	100	100	98	100	100	104	104	104	110	110	110
23	limpa, söt	»	50	50	50	57	57	57	49	49	49	60	60	60
24	grovbröd	»	42	42	42	42	42	42	42	42	42	50	50	50
25	Vetebröd: skorpor	»	150	150	150	127	127	127	140	140	140	125	125	125
26	mjukt bakat med vatten	»	70	70	70	68	68	68	94	94	94	80	80	80
27	mjukt » » mjölk	»	80	80	80	90	90	90	100	100	100	115	115	115
28	Nötkött, färskt: stek	»	190	190	189	164	166	167	190	190	190	167	170	169
29	soppkött	»	172	168	170	150	152	151	150	150	150	138	142	145
30	Kalvkött: gödkalv	»	224	224	223	211	214	214	225	225	225	183	186	185
31	spädkalv	»	145	140	140	134	136	135	120	120	120	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	214	202	201	201	182	172	250	250	250	206	192	186
33	salt	»	195	191	189	—	—	—	190	190	190	195	193	179
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	199	200	200	211	206	209	248	250	250	189	195	204
36	salt, svenskt	»	210	210	210	231	220	219	250	250	250	187	198	205
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	125	125	130	150	150	150	60	65	66	143	180	157
39	gädda	»	175	175	185	200	187	155	145	150	150	196	226	198
40	sill	»	55	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	strömming	»	59	60	52	65	55	52	48	37	49	37	50	51
42	torsk	»	97	98	100	68	60	72	53	54	57	91	96	100
43	rödspotta	»	140	144	140	150	138	148	—	—	—	175	175	166
44	kolja	»	124	126	126	100	100	103	—	—	—	—	113	120
45	[1]) salt: sill	»	58	52	70	40	40	51	47	50	64	50	50	59
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	120	120	—	75	75	—	100	100	100
48	Kaffe	»	300	300	298	291	290	299	325	338	338	330	330	330
49	Socker	»	61	63	62	60	60	60	60	60	60	64	65	64
50	Salt	»	20	20	20	16	16	15	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l	15	15	15	15	15	15	12	12	12	11	11	11
52	Fotogen	»	30	30	30	24	24	24	26	26	26	26	26	26
53	[2])Ved: björk-	kbm	1050	1050	1050	990	990	990	1150	1150	1150	1675	1565	1555
54	barr-	»	700	700	700	745	745	745	850	850	850	1200	1200	1200
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	740	740	740	675	675	675	750	750	750	800	800	800
57	eng. hushålls-	»	340	340	340	—	—	—	275	275	275	400	325	325
58	Koks: gasverks-	»	250	250	250	220	220	230	250	250	250	285	285	285
59	eng. kamin-	»	260	260	255	250	250	250	250	250	250	325	325	325

[1]) Se anm. sid. 796.

Karlskrona			Kristianstad			Malmö			Lund			Landskrona			Hälsingborg			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
20	20	20	20	20	20	20	20	21	18	18	18	20	20	20	20	20	20	1
14	14	14	10	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
7	7	7	6	6	6	8	8	8	8	8	8	6	6	6	6	6	6	3
346	355	362	322	328	342	322	329	344	322	329	342	328	335	352	327	335	346	4
292	304	310	309	313	325	304	313	329	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
250	244	246	275	271	270	242	244	237	231	231	227	246	248	245	208	208	208	6
174	174	178	165	165	168	157	157	159	170	167	180	—	—	—	—	—	—	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
172	179	212	164	202	239	174	214	242	160	187	230	173	194	240	167	192	225	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
1208	—	—	—	—	900	—	—	690	—	—	700	—	—	800	—	—	756	11
75	—	50	—	—	60	—	—	49	—	—	50	—	—	51	—	—	52	12
204	74	—	145	83	—	138	75	—	135	58	—	119	70	—	119	70	—	13
64	65	64	60	68	66	64	64	64	67	67	65	78	75	65	70	68	71	14
92	92	90	98	77	66	86	86	80	85	85	83	82	77	76	88	93	93	15
50	46	44	45	42	41	45	43	42	46	43	42	46	45	43	46	43	42	16
34	35	31	33	31	30	35	34	34	35	35	34	35	33	28	35	34	34	17
48	46	44	43	42	41	44	44	41	45	44	43	44	44	40	45	44	42	18
56	56	55	55	55	55	51	51	51	49	50	50	58	56	53	55	55	54	19
58	58	58	60	60	60	52	53	50	53	53	51	53	53	51	60	60	60	20
98	98	89	100	100	100	84	82	83	85	85	85	88	88	90	90	90	90	21
110	110	110	122	120	120	121	123	122	113	113	114	129	129	129	115	115	115	22
60	60	59	44	44	44	48	49	48	42	42	44	56	55	55	57	57	57	23
41	41	40	38	38	39	39	39	39	35	35	36	40	41	41	40	40	40	24
148	150	148	180	180	180	158	158	155	142	142	142	144	144	144	144	144	144	25
—	—	—	—	—	—	77	77	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
100	100	94	100	100	100	77	77	83	71	71	76	88	88	88	75	75	75	27
201	200	196	182	176	178	225	225	225	200	200	200	208	208	211	193	193	191	28
162	164	162	154	154	151	171	175	175	180	180	180	188	188	190	166	167	166	29
250	250	245	238	239	240	270	270	270	250	250	250	250	252	250	243	246	246	30
131	130	130	150	150	150	165	165	165	150	150	150	157	152	150	137	138	138	31
249	233	218	300	271	248	250	—	—	250	250	250	256	250	251	241	—	256	32
166	164	154	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
217	206	198	219	224	220	220	216	219	200	200	200	230	230	230	198	195	193	35
216	204	198	240	240	233	243	241	250	228	228	226	250	250	250	224	224	219	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
94	98	91	—	115	123	138	138	138	102	106	122	—	—	—	143	131	135	38
165	152	152	197	178	176	210	218	215	172	186	208	212	219	220	223	213	200	39
—	—	—	52	60	65	99	97	63	113	102	74	93	85	71	89	84	67	40
62	23	28	—	46	40	68	78	70	66	77	—	—	—	—	76	74	66	41
28	26	30	47	45	46	57	64	65	50	51	54	55	50	50	55	55	56	42
103	108	105	127	125	136	163	166	166	130	116	109	150	150	142	148	135	143	43
—	—	—	145	130	133	125	138	138	150	119	101	—	—	—	—	100	75	44
58	58	61	54	60	70	56	56	56	52	52	60	65	65	65	54	56	63	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
110	110	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
325	315	320	312	314	314	299	305	303	300	300	306	333	320	320	321	321	321	48
62	64	63	63	60	59	57	57	57	58	60	57	56	59	57	60	59	59	49
19	19	19	15	15	15	17	17	17	16	16	16	15	15	15	17	17	17	50
14	15	13	10	11	11	12	12	12	11	11	11	12	12	12	12	12	12	51
28	28	28	29	28	28	27	27	27	29	29	29	27	27	27	28	28	28	52
1160	1145	1145	1400	1300	1300	1935	1935	1935	1700	1700	1700	1700	1700	1700	1700	1700	1700	53
800	800	800	1100	1100	1200	1735	1735	1735	1450	1450	1450	1600	1600	1600	1500	1500	1500	54
—	—	—	450	450	450	500	—	500	500	500	500	—	—	—	400	400	400	55
800	800	800	575	575	575	600	579	575	600	600	600	675	675	675	775	775	775	56
300	300	300	250	250	250	250	225	225	240	240	240	240	240	240	345	345	345	57
250	250	250	220	190	190	230	210	215	205	205	205	180	180	180	195	195	195	58
250	250	250	210	185	185	235	220	219	225	225	225	225	225	225	275	275	275	59

	Varuslag	Kvantitet	Ystad			Halmstad			Varberg			Göteborg		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	20	20	20	20	20	20	20	20	20	21	23	23
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	—	—
3	separerad	»	6	6	6	6	6	6	6	6	6	11	11	11
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	317	324	336	339	346	358	338	345	360	361	368	380
5	mat- (lands-)	»	—	—	—	314	315	321	306	305	306	312	315	334
6	Ost: helfet	»	218	218	218	245	245	245	195	210	210	230	230	230
7	halvfet	»	172	168	165	166	166	166	159	163	168	165	165	165
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	175	193	212	169	186	226	167	191	222	168	213	247
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	—	—	—	—	—	875	1300	—	1000	—	—	700
12	»	5 l	—	—	49	—	—	50	75	—	50	—	—	52
13	färsk	»	119	70	—	154	66	—	99	60	—	167	64	—
14	Ärter, gula	kg	68	68	69	70	70	70	65	65	64	70	70	70
15	Bruna bönor	»	75	75	75	90	90	90	89	88	88	89	89	89
16	Mjöl: vete-	»	44	43	42	44	42	40	44	42	40	45	43	42
17	råg-	»	34	34	34	32	31	28	31	30	26	35	34	32
18	rågsikt-	»	44	44	42	44	42	40	45	42	39	44	43	42
19	Gryn: havre-	»	53	53	53	52	52	51	58	58	55	52	52	52
20	ris-	»	55	55	55	50	50	50	56	54	54	45	45	45
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	77	77	78	88	88	88	75	76	76	74	74	74
22	knäckebröd	»	120	120	123	108	108	108	112	111	111	85	85	85
23	limpa, söt	»	55	53	53	56	56	56	50	49	49	94	94	94
24	grovbröd	»	41	41	41	47	47	46	44	44	44	50	50	50
25	Vetebröd: skorpor	»	138	135	135	132	132	137	125	125	125	136	136	136
26	mjukt bakat med vatten	»	70	70	70	—	—	—	75	75	75	99	99	99
27	mjukt » » mjölk	»	108	108	107	87	87	91	100	100	100	113	113	113
28	Nötkött, färskt: stek	»	176	175	173	175	176	174	174	172	172	204	200	199
29	soppkött	»	144	144	144	151	152	151	145	144	144	165	165	165
30	Kalvkött: gödkalv	»	215	211	211	217	219	211	—	—	—	250	250	248
31	spädkalv	»	125	125	125	148	148	147	139	139	139	138	138	134
32	Fårkött: färskt	»	226	223	222	218	203	215	170	192	196	268	244	239
33	salt	»	180	180	180	220	200	200	—	—	—	150	150	150
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	215	210	207	214	221	221	199	197	195	245	245	245
36	salt, svenskt	»	235	234	230	244	253	256	221	219	221	249	245	245
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	138	128	128	125	150	150	—	—	—	133	133	135
39	gädda	»	188	188	188	225	227	230	—	—	—	225	217	225
40	sill	»	—	—	—	86	81	64	—	51	42	80	59	64
41	strömming	»	43	46	45	83	80	70	—	—	—	100	100	100
42	torsk	»	42	48	47	49	48	55	25	25	25	60	66	73
43	rödspotta	»	125	125	125	156	146	150	115	107	107	188	169	175
44	kolja	»	125	125	125	81	69	69	87	76	67	100	87	91
45	[1])salt: sill	»	55	50	60	50	47	67	59	60	59	49	49	71
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	83	83	83	89	89	89
48	Kaffe	»	320	320	320	304	304	304	318	322	323	322	322	322
49	Socker	»	58	60	59	61	62	61	60	61	61	58	59	58
50	Salt	»	17	17	17	16	16	16	18	17	17	15	15	15
51	Svagdricka	l	9	9	9	13	13	13	13	13	13	17	17	17
52	Fotogen	»	29	29	29	23	23	23	27	27	27	26	26	26
53	[2]) Ved: björk-	kbm	1800	1800	1800	1440	1440	1425	1500	1500	1500	1900	1750	1750
54	barr-	»	1600	1600	1600	1115	1115	1165	—	—	—	1550	1450	1450
55	Bränntorv	100 kg	250	250	250	350	350	300	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	520	520	520	700	700	700	780	675	675	695	695	695
57	eng. hushålls-	»	210	210	210	300	300	300	315	270	270	315	315	315
58	Koks: gasverks-	»	180	180	180	—	—	—	280	260	260	195	195	195
59	eng. kamin-	»	190	190	190	270	270	270	315	280	280	310	310	310

[1]) Se anm. sid. 796. — [2]) Halmstad: bokved juli och augusti 14·65 samt september 14·40 kr. 16·00 kr per kbm.

Lysekil			Vänersborg			Borås			Lidköping			Tidaholm			Karlstad			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
21	21	23	20	20	20	23	23	23	18	18	18	18	18	18	22	22	22	1
—	—	—	12	12	12	—	—	—	—	—	—	9	9	9	—	—	—	2
5	5	5	10	10	10	8	8	8	7	7	7	5	5	5	8	8	8	3
356	364	376	340	343	354	346	353	370	328	335	344	318	327	335	340	344	355	4
296	300	303	264	288	301	301	296	311	302	308	316	300	299	305	298	301	305	5
228	225	213	225	225	238	238	241	240	211	211	211	206	206	206	229	229	229	6
165	165	165	150	150	150	163	170	166	144	144	144	150	150	150	160	160	160	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
155	175	209	160	192	214	178	219	243	158	190	228	148	166	208	171	208	237	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	933	—	—	—	1250	—	675	1420	—	1000	1442	—	775	1465	—	1065	11
—	—	53	—	—	50	68	—	45	70	—	57	80	—	43	83	—	54	12
135	70	—	169	71	—	156	78	—	183	66	—	255	71	—	—	75	—	13
65	65	69	68	68	68	68	68	68	60	60	60	60	60	58	70	70	70	14
96	97	98	88	88	88	83	84	85	94	94	96	82	82	80	90	90	90	15
46	43	41	48	46	42	47	45	43	47	46	45	47	45	42	46	43	42	16
31	31	30	31	30	30	34	33	30	31	30	30	32	32	30	34	31	29	17
42	42	41	46	45	41	44	44	42	46	45	44	45	45	42	46	43	41	18
53	54	54	55	55	50	50	50	49	54	54	50	54	54	54	55	53	53	19
45	49	45	50	50	50	63	63	63	45	45	45	52	56	54	55	56	53	20
80	82	81	92	92	92	84	84	84	85	85	80	68	67	72	78	78	78	21
103	108	108	110	110	110	113	113	113	97	97	97	93	98	100	105	105	105	22
66	66	66	65	65	65	75	75	75	71	71	71	67	67	68	76	76	76	23
53	53	53	50	50	50	54	54	54	50	50	50	—	—	—	52	52	53	24
150	150	150	140	140	140	133	133	133	121	121	121	146	149	152	152	152	152	25
82	82	82	50	50	50	69	69	69	59	59	59	65	65	67	87	87	87	26
83	83	83	75	75	75	99	99	99	71	71	71	83	85	87	110	110	110	27
190	190	190	188	188	188	198	198	196	200	200	200	194	199	200	183	180	180	28
160	160	160	150	150	150	178	178	176	177	177	177	150	150	150	157	158	156	29
220	220	220	213	213	213	218	218	216	238	238	238	241	245	244	233	225	225	30
—	—	—	150	131	140	137	135	134	117	117	117	113	128	137	118	122	122	31
220	220	220	213	213	213	226	226	226	237	226	238	238	238	239	251	243	227	32
—	—	—	150	150	150	—	—	—	—	—	—	200	200	203	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
220	220	220	210	210	210	224	228	230	232	222	227	220	200	200	237	236	227	35
222	218	218	220	220	220	230	230	230	204	204	204	203	200	200	240	238	225	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
140	—	—	100	100	105	131	133	137	73	69	77	109	124	145	143	146	150	38
150	—	—	150	150	152	189	190	197	129	135	142	165	165	184	182	198	198	39
55	56	56	88	70	67	95	77	68	62	66	61	90	67	59	—	77	74	40
—	—	—	77	75	76	80	80	81	74	79	75	73	73	71	72	69	72	41
42	44	45	—	—	75	62	63	63	—	—	—	100	—	—	109	107	112	42
155	148	138	187	156	152	163	146	141	144	143	139	147	152	149	183	163	164	43
79	69	72	75	74	75	99	95	91	105	99	96	86	83	76	119	121	117	44
58	60	60	59	59	69	58	58	63	58	60	66	56	54	60	50	70	65	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
80	80	80	93	88	89	90	87	90	86	86	80	88	88	89	105	104	102	47
305	305	305	295	290	292	350	350	350	304	306	306	305	308	308	323	324	327	48
58	60	59	61	62	61	64	64	63	60	61	60	59	60	60	62	63	62	49
19	19	20	15	15	15	18	18	18	20	20	20	20	20	20	20	20	20	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	20	20	20	51
26	26	26	27	27	27	27	27	27	28	28	28	30	30	30	29	29	29	52
1750	1750	1750	1300	1300	1300	1620	1615	1630	1360	1235	1235	1050	1050	1050	1450	1350	1350	53
1265	1265	1275	950	950	950	1130	1150	1140	1025	965	965	665	665	665	1100	1050	1050	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	425	425	425	—	—	—	—	—	—	55
613	613	613	—	—	650	710	710	680	600	600	600	700	700	700	650	650	650	56
250	250	250	—	—	317	338	338	338	350	350	350	—	—	—	325	325	325	57
—	—	—	230	230	240	260	260	260	220	220	220	280	280	280	190	190	190	58
250	250	250	—	—	225	272	272	267	250	250	250	300	300	300	275	275	275	59

per kbm; ribbved under hela kvartalet 8·00 kr per kbm. Varberg: bokved under hela kvartalet

	Varuslag	Kvantitet	Filipstad			Arvika			Örebro			Västerås		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	23	23	23	24	24	24	20	20	20	22	22	22
2	handskummad	»	—	—	—	10	10	10	11	11	11	—	—	—
3	separerad	»	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	345	347	358	350	350	362	341	345	354	329	335	348
5	mat- (lands-)	»	296	284	310	296	276	290	303	302	319	319	323	334
6	Ost: helfet	»	244	244	244	220	220	220	222	215	200	213	213	213
7	halvfet	»	170	168	171	180	180	180	150	155	160	157	157	159
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	193	217	248	194	206	240	170	193	229	190	214	256
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1000
12	»	5 l	—	—	75	—	—	45	—	—	42	—	—	51
13	färsk	»	—	91	—	160	69	—	210	56	—	263	68	—
14	Ärter, gula	kg	65	65	64	68	67	67	60	59	58	58	58	58
15	Bruna bönor	»	90	—	—	90	90	90	76	76	75	83	81	84
16	Mjöl: vete-	»	45	44	40	45	43	42	46	44	43	44	42	40
17	råg-	»	32	31	29	32	31	28	34	33	31	32	30	28
18	rågsikt-	»	44	43	40	44	43	41	43	42	40	43	40	39
19	Gryn: havre-	»	51	51	51	52	52	52	48	48	48	50	49	50
20	ris-	»	60	59	59	45	45	45	55	60	60	47	47	47
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	65	64	65	75	70	75	67	66	63	64	63	64
22	knäckebröd	»	99	99	93	100	100	100	90	90	89	89	89	90
23	limpa, söt	»	63	63	63	70	70	70	78	78	69	72	72	72
24	grovbröd	»	40	40	40	60	60	60	55	55	55	47	47	47
25	Vetebröd: skorpor	»	160	160	160	150	150	150	132	130	130	154	154	154
26	mjukt bakat med vatten	»	71	71	71	62	62	62	74	74	74	72	72	72
27	mjukt » » mjölk	»	71	71	71	88	88	88	111	114	114	83	83	83
28	Nötkött, färskt: stek	»	180	180	180	180	180	180	219	216	213	187	191	191
29	soppkött	»	152	152	152	150	150	150	168	175	176	143	147	147
30	Kalvkött: gödkalv	»	213	210	208	248	249	249	250	239	242	225	231	230
31	spädkalv	»	150	150	150	134	131	130	150	—	—	144	145	145
32	Fårkött: färskt	»	230	230	230	205	200	200	299	243	241	245	242	234
33	salt	»	—	—	—	—	—	—	200	180	180	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	247	250	250	205	249	260	247	244	247	250	250	250
36	salt, svenskt	»	220	208	223	200	250	250	245	245	245	250	250	250
37	» amerikanskt	»	210	—	225	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	129	148	138	150	155	152	113	80	79	115	131	124
39	gädda	»	159	172	177	180	173	190	180	189	196	178	199	195
40	sill	»	90	76	68	60	74	60	—	74	68	80	71	63
41	strömming	»	70	70	70	80	74	80	66	62	69	51	45	56
42	torsk	»	107	104	108	100	99	100	113	103	107	139	139	137
43	rödspotta	»	137	148	142	170	169	168	183	154	152	158	150	150
44	kolja	»	98	95	91	121	120	120	112	114	119	131	130	131
45	[1]) salt: sill	»	49	48	68	50	70	70	48	40	55	41	41	59
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	101	93	101	90	90	96	100	100	100	93	93	96
48	Kaffe	»	330	332	316	320	300	308	296	299	303	322	327	333
49	Socker	»	62	62	63	62	62	63	62	62	62	60	60	60
50	Salt	»	20	20	20	15	15	15	20	20	20	15	15	15
51	Svagdricka	l	18	18	18	15	15	15	15	15	15	15	15	15
52	Fotogen	»	30	30	30	28	28	28	27	27	28	26	26	26
53	[2]) Ved: björk-	kbm	1150	1150	1150	1375	1375	1375	1400	1400	1400	1310	1310	1310
54	barr-	»	750	750	750	950	950	950	1135	1100	1100	950	950	950
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	665	665	675	—	—	—	633	675	688	800	800	750
57	eng. hushålls-	»	400	400	400	400	400	400	375	325	350	360	360	335
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	230	230	230	240	240	260
59	eng. kamin-	»	265	265	275	250	250	250	275	300	275	325	325	315

[1]) Se anm. sid. 796. — [2]) Arvika: splitved juli och augusti 4·50 kr per kbm. Söderhamn:

Falun			Ludvika			Avesta			Mora			Gävle			Söderhamn			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
24	24	24	23	23	23	21	21	21	22	22	22	27	27	27	25	25	25	1
12	12	12	—	—	—	—	—	—	12	12	12	17	16	16	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	6	6	6	—	—	—	12	12	12	10	10	10	3
340	340	340	338	360	376	323	334	341	350	350	346	341	341	348	375	375	375	4
323	322	318	313	305	314	322	320	323	329	325	317	316	311	318	355	341	340	5
219	224	217	230	230	230	247	233	240	230	223	223	224	224	225	250	250	250	6
150	150	150	180	180	180	173	175	175	150	150	150	150	150	150	178	178	174	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
187	240	264	211	239	278	202	217	256	202	229	271	199	240	282	216	250	279	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	1015	—	—	929	1435	—	1015	—	—	1286	—	—	667	—	—	—	11
—	—	60	—	—	49	84	—	54	—	—	70	—	—	50	70	—	63	12
—	96	—	211	99	—	201	105	—	305	124	—	290	75	—	—	95	—	13
60	60	60	60	62	58	64	64	60	60	60	60	56	55	56	70	70	70	14
83	82	80	73	80	80	81	81	74	83	85	85	83	78	81	90	85	86	15
48	45	44	49	45	43	46	46	43	49	45	44	47	43	42	45	44	42	16
32	30	30	32	32	28	33	32	31	36	34	33	32	31	30	34	32	30	17
46	44	42	45	44	42	45	44	43	47	45	43	44	43	41	45	44	43	18
50	50	50	48	48	47	50	50	50	51	51	50	48	48	48	55	55	55	19
48	49	50	47	47	47	52	50	50	—	—	—	55	55	55	60	60	60	20
57	57	57	68	68	68	66	66	67	66	66	65	66	67	66	68	68	69	21
86	86	83	88	88	88	84	85	84	89	91	88	94	89	89	88	87	88	22
73	71	71	65	65	65	61	61	61	71	68	68	64	64	65	69	69	70	23
—	—	—	55	55	55	—	—	—	—	—	—	47	47	48	—	—	—	24
136	133	133	160	160	160	164	164	164	150	150	150	174	174	164	195	194	194	25
83	81	82	77	77	77	69	69	69	83	83	83	91	91	89	91	90	90	26
85	85	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	112	112	109	110	105	108	27
227	225	227	205	205	188	189	191	193	208	210	206	186	189	189	200	200	202	28
175	175	175	165	165	155	164	163	163	150	150	146	145	149	148	165	166	166	29
245	244	239	255	255	232	220	221	214	250	250	250	251	251	251	286	300	300	30
150	150	150	140	140	132	129	130	127	150	150	150	144	146	148	185	183	180	31
236	237	230	250	185	190	226	220	210	250	231	225	248	229	211	262	245	226	32
—	—	—	—	—	—	190	207	193	—	—	—	160	160	160	180	160	160	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
207	220	221	260	258	250	220	220	221	239	240	240	229	243	242	259	259	259	35
203	218	218	260	260	260	220	220	220	213	205	220	238	240	240	212	203	243	36
178	190	185	—	—	—	—	—	—	205	215	210	—	—	—	213	203	220	37
143	150	150	125	135	144	127	125	—	135	144	150	81	76	86	65	83	93	38
175	175	175	190	213	208	196	183	197	200	200	200	200	206	192	175	194	200	39
—	—	—	—	75	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
68	70	70	54	50	52	56	53	56	60	60	60	35	32	59	30	30	32	41
105	104	108	115	122	123	136	148	150	110	119	117	150	150	129	100	119	125	42
175	175	175	175	188	185	152	149	155	150	150	150	180	163	170	150	150	150	43
101	104	108	125	125	125	127	129	125	117	125	125	150	150	150	100	119	125	44
48	48	57	50	60	60	53	53	55	50	60	63	49	49	62	50	50	50	45
40	40	43	—	—	—	—	40	43	40	40	40	34	35	35	—	—	40	46
100	100	90	100	100	100	100	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
343	347	345	320	320	320	317	313	300	300	300	300	308	313	300	310	310	310	48
60	61	60	61	62	61	62	62	63	65	67	66	61	62	61	62	62	62	49
20	18	18	15	15	15	16	16	16	20	20	20	15	15	15	20	20	20	50
15	15	15	18	18	18	15	15	15	20	20	20	12	12	12	13	13	13	51
28	28	28	30	30	30	30	30	30	35	35	35	25	25	25	28	28	28	52
1225	1215	1225	1050	1050	1050	1000	1000	900	990	990	990	1180	1170	1170	1125	1125	1125	53
800	800	800	750	750	750	650	650	650	635	635	635	850	860	850	850	850	850	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
700	700	700	750	750	750	800	800	750	750	750	750	650	650	650	650	650	650	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	300	315	323	323	323	57
263	275	267	300	300	300	350	350	325	—	—	—	285	285	285	—	—	—	58
300	300	300	—	—	—	—	—	—	300	300	300	240	240	240	238	238	238	59

plankknubb under september 8·25 kr per kbm; småknubb under september 5·75 kr per kbm.

	Varuslag	Kvantitet	Sundsvall: staden			Sundsvall: sågverksdistriktet			Kramfors			Östersund		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	25	25	30	26	26	27	25	25	25	25	25	25
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	14	14
3	separerad	»	10	10	13	10	11	11	12	12	12	12	12	12
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	358	355	365	350	346	346	374	374	377	335	337	335
5	mat- (lands-)	»	350	339	339	342	325	328	343	349	348	310	308	306
6	Ost: helfet	»	252	254	256	233	236	236	247	247	247	240	240	240
7	halvfet	»	180	185	186	164	166	165	190	200	200	179	178	178
8	Margarin, växt-	»	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140
9	Ägg: färska	tjog	217	232	284	214	230	283	220	244	291	216	261	288
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	1429	1429	1357	1143	—	1166	—	—	—	1238	—	1196
12	»	5 l	78	75	77	68	60	68	70	—	77	68	—	96
13	färsk	»	274	125	—	206	109	—	—	118	—	288	149	—
14	Ärter, gula	kg	63	63	64	63	62	62	61	62	61	65	65	65
15	Bruna bönor	»	82	81	77	80	76	76	79	79	75	85	86	85
16	Mjöl: vete-	»	49	48	46	48	46	45	50	47	45	49	48	44
17	råg-	»	37	36	34	35	34	33	35	32	32	37	37	33
18	rågsikt-	»	47	46	45	46	45	45	45	45	45	48	47	44
19	Gryn: havre-	»	54	53	54	52	51	50	52	52	52	52	52	53
20	ris-	»	63	58	60	56	58	58	62	56	57	51	50	50
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	71	71	71	70	70	70	74	71	68	74	74	74
22	knäckebröd	»	80	80	80	80	81	81	91	90	92	95	95	93
23	limpa, söt	»	70	70	70	70	72	70	75	74	72	67	67	67
24	grovbröd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	62	62
25	Vetebröd: skorpor	»	148	148	148	154	156	156	130	124	126	160	160	160
26	mjukt { bakat med vatten	»	83	84	83	83	83	83	80	80	80	72	72	72
27	mjukt { » » mjölk	»	94	94	94	95	95	95	110	110	110	90	90	90
28	Nötkött, färskt: stek	»	200	200	198	189	189	188	200	200	200	187	190	187
29	soppkött	»	165	164	164	154	155	153	160	160	160	153	154	153
30	Kalvkött: gödkalv	»	250	250	250	226	235	231	—	—	—	317	320	320
31	spädkalv	»	150	152	157	140	141	136	150	150	150	151	153	154
32	Fårkött: färskt	»	250	250	235	218	218	204	200	—	—	207	213	205
33	salt	»	212	233	228	205	210	213	—	—	—	193	198	200
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	249	247	246	228	231	224	230	230	230	206	218	223
36	salt, svenskt	»	250	243	248	230	220	229	220	240	240	230	222	228
37	» amerikanskt	»	225	213	225	219	211	207	212	204	222	200	204	205
38	Fisk, färsk: abborre	»	150	150	150	120	122	126	—	—	—	112	124	142
39	gädda	»	200	200	200	175	177	174	200	—	188	177	200	208
40	sill	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	strömming	»	37	36	49	29	30	38	43	36	39	70	70	71
42	torsk	»	145	144	137	—	—	—	—	—	—	105	108	113
43	rödspotta	»	200	200	200	—	—	—	—	—	—	144	147	149
44	kolja	»	147	140	140	—	—	—	—	90	—	108	112	110
45	[1]) salt: sill	»	60	65	74	55	54	70	61	54	60	50	50	61
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Kaffe	»	302	306	305	302	304	302	320	315	327	314	317	316
49	Socker	»	63	62	62	64	61	62	66	66	65	68	69	67
50	Salt	»	20	20	20	18	18	18	20	19	19	20	20	20
51	Svagdricka	l	15	15	15	15	15	15	20	20	20	20	20	20
52	Fotogen	»	29	30	29	30	30	29	33	33	33	37	37	37
53	[2])Ved: björk-	kbm	1095	1095	1095	950	950	960	1000	1025	1025	1030	1030	1040
54	barr-	»	835	835	835	725	725	725	800	825	875	730	730	715
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	750	750	700	—	—	—	850	850	850	750	750	775
57	eng. hushålls-	»	350	350	350	—	—	—	475	475	475	—	—	—
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	275	275	275	300	300	275
59	eng. kamin-	»	250	250	250	—	—	—	—	—	—	338	350	350

[1]) Se anm. sid. 796. Kramfors: norsk isterfetsill. — [2]) Sundsvall: staden: bräd- och augusti 9·00 samt september 8·25 kr per kbm. Sundsvall: distr.: bräd- och ribbved (medelpris) plank- och brädkubb juli och augusti 6·00 kr per kbm. Vilhelmina: bakar under hela kvartill 12·80 samt barrved till 10·80 kr per kbm under hela kvartalet.

Umeå			Vilhelmina			Luleå			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
25	25	25	25	25	25	30	30	30	25	25	25	26	26	26	22	22	22	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12	12	2
10	10	10	—	—	—	7	7	7	—	—	—	—	—	—	8	8	8	3
360	360	368	—	—	—	359	364	380	363	364	367	353	354	355	341	345	355	4
339	328	327	292	287	288	356	352	358	341	337	337	350	352	350	314	314	320	5
240	242	246	247	247	249	252	253	253	244	244	243	235	239	239	238	238	238	6
175	180	192	172	172	172	199	200	200	—	180	183	—	—	—	171	172	173	7
140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	140	8
215	251	285	205	222	279	239	264	318	231	251	290	239	264	312	183	210	246	9
—	—	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	840	800	—	667	—	—	—	1505	—	—	—	—	—	1294	1215	907	11
70	—	53	70	—	70	79	70	70	78	—	66	82	—	77	79	64	56	12
—	103	—	—	—	—	—	131	—	—	105	—	—	110	—	201	85	—	13
60	61	62	70	71	71	70	70	70	70	69	70	72	67	67	64	64	63	14
70	70	70	77	75	75	82	82	80	80	80	81	73	73	73	86	85	84	15
46	43	43	49	48	47	50	45	45	52	49	48	52	49	47	47	44	43	16
33	33	31	35	35	35	36	35	34	36	34	34	37	36	33	34	33	31	17
45	45	43	46	46	46	48	46	45	50	48	46	50	49	47	45	44	42	18
50	50	54	55	55	53	55	55	55	54	54	54	59	58	58	53	53	53	19
50	50	52	61	61	61	56	55	56	50	50	50	58	53	53	54	54	54	20
70	70	70	73	73	73	75	75	75	70	70	68	75	75	75	76	76	76	21
80	80	80	89	89	89	100	100	100	91	88	89	93	89	89	99	99	99	22
77	78	78	80	80	80	63	63	64	85	86	87	79	79	79	66	65	65	23
52	53	55	—	—	—	53	54	53	68	68	68	—	—	—	48	49	48	24
200	200	200	165	165	165	200	200	200	175	171	172	166	166	166	153	152	152	25
100	100	100	75	75	75	100	100	100	—	—	—	100	100	100	77	77	77	26
—	—	—	—	—	—	125	125	125	—	—	—	—	—	—	95	95	95	27
199	199	196	160	166	160	200	201	200	209	212	208	201	200	197	194	193	192	28
158	159	157	133	137	138	169	170	170	171	172	171	148	150	149	160	160	160	29
—	—	—	—	—	—	300	300	300	261	270	265	282	284	284	241	242	240	30
148	147	144	120	122	—	149	152	151	146	147	148	144	148	146	141	141	141	31
280	253	226	—	178	178	226	226	224	244	225	216	220	227	217	241	230	225	32
180	180	180	—	—	—	193	197	194	193	180	—	220	205	205	193	190	187	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
238	243	243	199	238	249	240	240	240	212	233	231	263	275	275	228	231	230	35
216	210	220	200	217	208	237	237	240	197	226	233	227	248	265	230	231	232	36
200	200	230	183	184	183	226	229	236	221	221	226	215	221	236	208	208	216	37
70	75	75	100	100	—	75	75	85	53	—	—	78	74	73	114	119	121	38
148	150	150	115	100	—	140	150	152	113	150	150	130	136	136	178	184	187	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	78	66	40
32	50	54	—	—	—	69	64	75	50	50	50	58	56	56	60	58	61	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	73	71	92	92	92	42
—	—	—	—	—	—	150	150	150	—	—	—	—	—	—	156	151	152	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	112	111	44
50	49	49	75	75	65	64	61	78	80	80	77	63	61	61	54	55	62	45
—	—	—	50	53	—	57	57	54	50	50	50	53	59	59	48	49	49	46
—	—	—	—	—	—	125	125	125	—	—	—	—	—	—	96	95	95	47
295	295	295	300	295	295	327	327	327	310	300	299	293	291	291	312	312	313	48
62	61	61	69	70	70	66	62	62	67	66	65	68	65	65	62	62	61	49
20	19	19	21	21	21	21	21	21	21	21	21	18	18	18	18	18	18	50
16	16	16	—	—	—	20	20	20	20	20	20	21	21	21	15	15	15	51
35	35	35	39	39	39	40	40	40	40	40	40	40	40	40	29	29	29	52
950	950	950	700	700	700	1065	1065	965	1100	1100	1100	1400	1400	1400	1295	1280	1280	53
775	775	775	500	500	500	865	850	765	900	900	900	1100	1100	1100	970	965	970	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	410	399	405	55
—	—	—	—	—	—	700	700	700	—	—	—	900	900	900	715	712	702	56
—	—	—	—	—	—	375	375	375	—	—	—	—	—	—	336	328	326	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	249	247	245	58
—	—	—	—	—	—	265	265	265	—	—	—	450	450	450	277	276	273	59

ribbved (medelpris) juli och augusti 6·95 samt september 6·65 kr per kbm; plankved juli och under hela kvartalet 5·15 kr per kbm; plankved under hela kvartalet 7·50 kr per kbm. Umeå: talet 4·00 kr per kbm. — Kiruna: Luoss.—Kiir. ab. har tillhandahållit sin personal björkved

Kreatursslag	Stockholm			Eskilstuna			Linköping		
	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
Kreatursprisser. (Öre per kg levande vikt.)									
Kor:									
Extra prima	85	79	78	65	65	65	75	75	74
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	68	62	61	60	59	55	69	66	64
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	63	57	56	45	45	45	60	57	55
» 3. Mindre feta	33	27	26	35	35	35	42	39	37
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvigor (och stutar):									
Extra prima	88	82	81	70	70	70	80	78	77
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	75	69	68	60	60	60	75	73	71
» 2. Mindre feta	45	39	38	50	50	50	61	58	56
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	45	42	40
Tjurar:									
Extra prima	69	65	66	—	—	—	72	73	72
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg)	64	60	61	—	—	—	67	68	67
» 2. Fullt köttiga (500—700 »)	59	55	56	60	60	60	62	63	62
» 3. Mindre köttiga	48	45	46	50	50	50	56	57	56
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	49	50	48
Oxar:									
Extra prima	85	79	78	—	—	—	75	75	74
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	69	63	62	—	—	—	69	66	64
» 2. Mindre feta	36	30	29	—	—	—	56	54	52
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	42	38	36
Kalvar:									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg)	99	94	91	105	99	95	97	95	93
» (70—90 »)				105	99	95	85	83	81
Skummjölkskalvar	68	64	60	80	80	80	55	55	56
Får:									
Yngre, feta	80	75	75	95	95	95	74	63	68
Äldre, »	50	53	53	85	85	85	44	39	44
Lamm	—	—	—	—	—	—	87	76	79
Svin:									
Slakterisvin (75—100 kg)	126	124	123	125	124	120	115	112	112
Rena, större svin (100—170 kg)	115	113	112	115	114	110	120	115	116
Suggor	83	78	82	90	88	80	98	94	95
Tillförseln till offentliga slakthus.[1]	st	st	st	st	st	st	st	st	st
Tjurar, Kor, Övriga nötkreatur	2 983	3 152	3 232	282	290	315	1 370	1 146	1 851
Gödkalvar	1 138	958	599	650	595	518	1 338	928	1 006
Spädkalvar	300	291	180	252	300	271	456	436	566
Får och lamm	147	284	262	52	110	76	629	813	1155
Svin	1 471	1 230	1 068	661	745	724	1 143	1 086	1 548
Spädgrisar	48	—	—	14	12	11	—	—	—
Hästar och föl	47	34	48	20	36	24	29	25	38
Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror.									
Nötkreatur	5 087	4 671	4 835	287	299	312	—	—	—
Gödkalvar	10 125	8 872	9 339	610	584	488	—	—	—
Spädkalvar	2 456	2 110	1 983	343	388	364	—	—	—
Får och lamm	2 776	5 247	6 902	53	113	78	—	—	—
Svin	15 564	13 574	14 406	668	751	699	—	—	—
Spädgrisar	35	15	12	14	12	11	—	—	—
Hästar och föl	136	118	128	24	50	31	—	—	—

[1]) I Göteborg tillförseln till kreatursmarknaden och slakthuset.

Norrköping			Karlskrona			Malmö			Hälsingborg			Göteborg		
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
75	75	75	—	—	—	74	74	72	69	73	70	—	—	—
68	69	68	—	—	—	67	65	64	61	64	63	61	61	61
56	59	57	—	—	—	58	56	54	50	53	53	47	48	48
40	41	41	—	—	—	40	38	35	35	35	35	33	33	33
30	30	30	—	—	—	28	28	28	—	—	—	—	—	—
82	82	82	—	—	—	89	87	87	84	86	84	—	—	—
73	74	72	—	—	—	79	79	79	75	78	78	73	73	73
60	62	62	—	—	—	64	61	60	67	69	69	59	59	59
41	43	43	—	—	—	45	44	43	—	—	62	—	—	—
73	73	72	—	—	—	72	70	71	69	68	66	—	—	—
69	69	67	—	—	—	67	65	65	60	61	62	65	64	63
61	62	62	—	—	—	67	65	65	53	53	57	60	59	58
51	52	52	—	—	—	50	46	45	48	48	48	45	45	45
—	—	—	—	—	—	43	39	38	—	—	—	—	—	—
76	78	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
67	69	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	58	59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
105	105	105	—	—	—	82	80	80	—	—	—	93	90	90
90	90	90	—	—	—				—	—	—	81	80	80
68	65	65	—	—	—	—	—	—	80	80	74	61	60	60
67	56	50	—	—	—	74	66	65	—	—	—	86	81	80
57	46	40	—	—	—	62	55	55	—	—	—	55	55	55
87	76	70	—	—	—	115	101	95	—	—	—	—	—	—
123	120	120	—	—	—	110	110	107	110	109	108	115	113	110
113	108	110	—	—	—	108	108	105	107	107	106	113	109	108
88	83	83	—	—	—	70	70	72	64	63	65	69	69	70
st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st
411	464	483	268	362	370	134 943 563	161 832 597	117 813 605	533	590	555	2 480	2 666	3 398
843	747	666	103	113	36	1 465	1 191	942	466	543	472	2 127	1 813	1 895
266	289	241	113	126	105	351	375	220	580	171	512	532	869	411
54	154	183	44	44	66	803	729	531	225	354	279	1 108	1 794	1 651
490	459	416	842	684	541	4 329	4 064	3 886	2 144	2 600	1 945	5 124	4 746	5 518
2	2	—	—	—	—	2	3	—	2	7	3	2	2	10
13	17	15	4	2	4	55	47	35	10	22	24	23	29	25
425	471	494	304	395	398	908	882	838	447	487	456	—	—	—
971	873	837	313	348	236	1 437	1 171	945	466	543	472	—	—	—
391	436	360	520	422	327	623	610	477	580	171	512	—	—	—
143	317	287	466	674	714	865	777	618	225	354	279	—	—	—
505	489	444	859	591	628	3 226	3 342	3 020	1 291	1 517	1 229	—	—	—
8	5	2	—	2	—	2	2	1	2	7	3	—	—	—
16	22	18	7	4	9	60	50	40	10	22	24	—	—	—

Kreatursprisер för Stockholm, Malmö och Göteborg 1913—september 1928.

Medelpris (öre) för kg levande vikt per år (1913—1927) och per månad (juli 1927—september 1928) för alla tre orterna.

Kreatursslag	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	Juli 1927	Aug. 1927	Sept. 1927	Okt. 1927	Nov. 1927	Dec. 1927	Jan. 1928	Febr. 1928	Mars 1928	Apr. 1928	Maj 1928	Juni 1928	Juli 1928	Aug. 1928	Sept. 1928
Kor:																									
Extra prima [1])	61	282	167	112	80	85	84	88	77	69	67	70	71	70	70	70	69	70	69	71	73	75	80	77	75
Kl. 1.	55	236	148	99	70	74	73	76	68	59	57	61	62	61	61	60	59	59	58	59	61	62	65	63	62
» 2. . . .	50	203	127	86	60	63	63	66	57	51	49	54	55	53	53	51	51	49	48	50	52	53	56	54	53
» 3. [2]) . . .	41	141	96	64	46	47	44	49	46	37	38	40	40	38	37	35	34	33	29	32	33	33	35	33	31
Kvigor (o. stutar)																									
Extra prima [1])	66	301	185	125	92	96	93	97	86	77	77	78	79	78	77	77	76	78	77	79	81	83	89	85	84
Kl. 1.	60	257	163	112	82	86	80	85	77	70	70	72	72	71	71	70	69	68	67	69	71	72	76	74	73
» 2. . . .	50	198	126	85	64	66	64	67	63	53	53	55	55	54	52	50	50	49	48	50	52	53	56	53	52
Tjurar:																									
Extra prima [1])	65	267	166	121	86	89	82	86	77	71	70	75	73	74	72	69	70	70	68	70	70	70	71	68	69
Kl. 1.	62	234	152	108	77	80	73	76	72	65	66	67	66	66	64	62	63	63	61	63	64	64	65	63	63
» 2.	58	215	139	102	74	75	68	72	67	61	62	64	64	63	60	59	60	60	58	59	60	61	62	60	60
» 3. [2]) . . .	50	175	120	81	59	62	55	59	57	52	54	56	56	53	51	50	49	48	46	48	47	47	48	45	45
Oxar:																									
Extra prima [3])	63	295	186	120	87	94	90	93	80	70	69	72	74	73	71	72	70	72	70	73	77	78	85	79	78
Kl. 1. [4]) . . .	57	258	159	105	70	75	73	78	69	61	58	61	66	65	64	63	63	61	58	60	63	63	69	63	62
» 2. [5]) . . .	48	200	123	83	53	54	52	60	53	40	44	47	40	36	28	25	25	37	34	36	37	36	36	30	29
Kalvar:																									
Sötmjölks- (90—100 kg) [6])	73	285	241	182	129	115	109	105	93	86	83	86	87	86	87	89	92	92	91	92	94	94	89	86	85
(70— 90 ») [7])	67			157	117																				
Skummjölks- [8])	57	226	173	121	80	77	76	76	69	63	60	65	65	61	61	67	71	67	65	66	70	70	65	62	60
Får:																									
Yngre [9]) . . .	58	257	178	113	82	85	73	88	87	82	87	85	81	77	73	73	75	76	82	86	83	84	80	74	73
Äldre [10]) . . .	53	236	157	96	69	64	62	67	61	60	65	62	59	54	52	50	52	54	59	62	60	59	56	54	54
Svin:																									
Slakterisvin [11])	82	359	242	172	134	103	96	128	118	89	89	94	101	95	88	82	82	82	81	81	96	118	117	116	113
Rena, större .	81	348	236	164	128	96	93	125	114	81	80	82	89	85	82	76	75	74	73	75	90	113	112	110	108
Suggor	68	279	165	109	91	72	70	91	76	52	44	46	52	54	54	53	49	50	50	50	55	67	74	72	75

Uppgifterna avse: [1]) endast Stockholm och Malmö. — [2]) 1913 St. och M. — [3]) 1913—juli 1919 St. och M. samt därefter endast St. — [4]) aug. 1921—aug. 1927 St. och Göteborg, sept. 1927—jan. 1928 endast St., febr.—juni 1928 St. och G., därefter endast St. — [5]) april 1922—aug. 1927 St. och G., sept. 1927—jan. 1928 endast St., febr.—juni 1928 St. och G., därefter endast St. — [6]) 1913—mars 1919 endast M., vissa delar av åren 1922—1925 endast St. och G. — [7]) 1913—mars 1919 endast M. — [8]) fr. o. m. juli 1926 endast St. och G. — [9]) april—dec. 1925 endast St. och G. — [10]) 1924—1925 endast St. och G. — [11]) april—okt. 1927 samt febr. och mars 1928 endast St. och M.

Fiskpriser i Stockholm och Göteborg juli 1927—september 1928.

Partipriser (öre pr kg) för slaktad fisk av ordinär storlek (där ej annat uppgives).[1]

Slag	Juli 1927	Aug. 1927	Sept. 1927	Okt. 1927	Nov. 1927	Dec. 1927	Jan. 1928	Febr. 1928	Mars 1928	Apr. 1928	Maj 1928	Juni 1928	Juli 1928	Aug. 1928	Sept. 1928
Stockholm.															
Abborre, stor	50	50	45	50	60	50	100	125	140	115	70	85	85	85	85
liten	30	25	25	25	25	30	75	85	110	85	40	50	50	50	50
Braxen	70	65	65	65	70	75	100	—	110	100	—	85	85	85	75
Gädda, levande	—	—	—	150	140	150	160	—	—	150	125	130	—	—	—
slaktad	150	175	150	130	125	130	140	160	200	140	120	115	110	150	150
Gös	190	210	200	200	200	225	240	275	280	270	180	140	150	225	225
Hälleflundra, stor	140	150	—	175	150	175	180	190	175	170	155	160	110	140	150
liten	115	—	—	150	125	—	—	150	120	135	—	140	90	—	—
Id	50	—	60	60	50	60	—	95	95	60	50	45	40	30	40
Kolja, svensk	80	75	70	100	115	110	120	110	120	120	100	90	80	75	80
Kungsflundra	100	—	—	—	—	—	95	80	100	95	90	85	85	—	—
Lake, stor	—	—	—	—	—	—	120	120	—	110	—	—	—	—	—
insjö- liten	—	—	—	—	—	—	100	85	—	—	—	—	—	—	—
Lax, färsk	300	325	325	325	500	325	360	550	525	400	400	360	350	450	425
Piggvar	—	—	—	150	160	150	200	200	200	200	200	175	175	175	150
Röding	230	225	250	250	250	250	—	250	—	—	—	250	225	225	200
Rödspotta, stor	90	70	70	80	90	80	110	80	80	80	75	80	105	110	105
liten	55	45	45	45	50	60	70	60	45	45	55	60	70	80	70
Sik, stor	135	135	135	135	125	120	—	175	175	160	130	120	150	155	130
liten	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Siklöja	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk	—	—	40	40	40	—	20	18	15	20	—	—	—	—	—
Sjötunga, stor	160	140	140	175	180	160	180	200	180	150	150	150	175	170	180
liten	110	85	105	110	125	130	110	140	125	110	100	100	110	100	110
Slätvar	—	—	—	150	160	150	200	200	200	175	150	150	150	150	150
Strömming	35	50	50	50	35	60	40	35	45	30	30	35	40	35	40
Torsk, m. huvud	—	—	—	50	40	50	45	45	45	40	45	45	40	30	40
svensk huvudlös	80	75	80	75	80	60	85	85	100	80	90	85	120	110	120
Vitling, stor	30	30	30	25	30	25	45	35	35	25	35	35	35	30	25
liten	15	—	—	—	—	—	25	28	—	—	—	—	—	—	—
Ål, levande, stor	275	275	250	260	260	275	350	—	355	350	325	275	260	250	250
liten	—	200	200	200	200	210	310	—	300	250	250	210	200	150	150
Göteborg.															
Sill, stor	47	24	29	32	41	29	32	29	27	38	30	—	49	36	27
blandad	28	14	13	24	33	16	27	21	11	18	46	—	35	12	9
liten	11	4	3	19	29	8	17	12	9	10	—	—	—	10	9
Kolja, stor	63	71	77	98	94	80	116	110	106	114	88	90	82	67	77
halvstor	44	51	61	80	86	75	108	100	99	112	74	78	64	57	62
liten	23	24	32	27	21	17	36	27	26	21	18	19	15	15	20
Vitling	10	10	17	17	17	15	33	25	22	25	25	21	14	12	13
Torsk, stor	37	50	65	64	49	42	67	69	51	38	36	37	46	65	73
liten	8	11	21	29	19	16	36	21	20	26	20	26	17	17	31
Långa	61	64	87	86	89	68	89	94	64	71	80	79	74	80	100
Gråsik	13	15	26	34	35	23	37	31	29	29	25	24	17	21	34
Tunga, röd	107	116	150	163	200	158	218	199	135	98	100	122	152	130	144
äkta	401	423	537	444	319	275	451	498	381	315	211	272	456	573	484
Piggvar	288	231	228	249	231	216	301	314	247	238	169	202	258	231	241
Slätvar	206	184	171	186	161	134	208	214	187	208	138	164	216	190	205
Rödspotta	90	77	81	68	73	88	157	126	70	61	61	119	117	89	91
Hälleflundra	129	149	138	175	138	147	210	208	177	161	151	160	124	127	147
Makrill	40	41	58	73	84	—	—	—	—	140	86	28	31	31	59
Tillförsel:															
Antal båtar	1 920	1 877	3 140	2803	1 757	1 810	1394	1869	2138	1313	1588	2281	1 614	2 010	3 605
» lådor	25 490	35 249	48 014	82 605	28 895	47 664	42925	62 141	60 129	21989	28962	28 518	27 198	52 699	59 154

[1] *Stockholms*-noteringarna avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare i Stockholm. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder. De från *Göteborg* erhållna noteringarna åter avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

Av ombuden meddelade minutpriser å färsk fisk (öre pr kg).

	Juli	Aug.	Sept.
Uppsala:			
Braxen	100	150	150
Flundra	—	250	250
Gös	—	140	172
Makrill	102	100	117
Sik	—	150	150
Sjötunga	—	200	150
Nyköping:			
Braxen	82	80	93
Gös	195	187	—
Eskilstuna:			
Gös	190	210	201
Linköping:			
Braxen	143	150	135
Gös	207	242	240
Hälleflundra	253	250	250
Kotlettfisk	150	150	150
Kummel	148	148	145
Makrill	99	102	107
Röding	300	300	300
Sik	193	189	196
Sjötunga	179	170	175
Vitling	74	73	74
Ål	340	342	327
Norrköping:			
Vitling	75	69	68
Motala:			
Sjötunga	163	161	157
Jönköping:			
Makrill	80	78	98
Sik	200	200	200
Västervik:			
Flundra	57	72	73
Sik	150	200	—
Ål	245	244	270
Visby:			
Braxen	150	—	150
Flundra	84	95	80
Gös	198	269	275
Hälleflundra	258	253	257
Kummel	160	180	164
Makrill	120	125	125
Sik	196	238	206
Sjötunga	196	188	192
Slätvar	200	—	—
Ål	—	—	250
Malmö:			
Ål	325	325	333
Halmstad:			
Flundra	77	72	71
Vitling	51	50	54
Göteborg:			
Makrill	67	65	92
Vitling	58	64	70
Vänersborg:			
Makrill	67	69	75
Borås:			
Makrill	75	81	92
Arvika:			
Gös	208	225	—
Hälleflundra	252	251	259
Västerås:			
Gös	187	213	215
Makrill	100	100	103
Avesta:			
Gös[1]	—	200	200
Hälleflundra	—	250	250
Vitling	77	80	80
Söderhamn:			
Gös	240	225	250
Hälleflundra	250	250	250
Lax	400	475	500
Makrill	100	100	100
Sik	200	200	200
Sjötunga	100	150	150
Ål	200	200	200
Kramfors:			
Lax	600	550	650
Sik	200	200	200
Vilhelmina:			
Sik	115	100	100
Luleå:			
Harr	185	200	200
Lake	100	100	110
Sik	185	200	200
Malmberget:			
Sik	125	144	134
Kiruna:			
Hälleflundra	—	175	188
Röding	173	175	174
Sik	137	143	134

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet.

I anslutning till den i det föregående meddelade redogörelsen för levnadskostnaderna under tredje kvartalet 1928 lämnas i efterföljande tabeller (sid. 811) en översikt av partiprisens förändringar i Sverige samt levnadskostnadernas förskjutningar i de länder, som äga en användbar statistik häröver. Beträffande såväl primärmaterialets beskaffenhet som de använda beräkningsmetoderna och vissa i samband därmed vidtagna förändringar hänvisas till tidigare redogörelse i denna tidskrift (årg. 1923, sid. 146).

Tab. A. Detalj- och partipriser i Sverige.

Tid	Socialstyrelsens detaljprisindex		Kommerskollegii partiprisindex											Sv. finansidn. partiprisindex
	Samtl. levnadskostnader	Livsm., bränsle, lyse	Samtl. varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabil. livsm.	Animal. livsm.	Bränsle	Textilvaror	Lädervaror	
juni/juli 1920	270	294	375	385	363	375	415	341	271	285	664	471	311	366
» 1921	236	234	222	205	208	239	207	235	230	212	210	242	186	218
» 1922	190	179	174	148	156	197	153	191	183	157	140	216	133	164
» 1923	174	161	164	145	151	182	155	173	149	145	153	213	127	160
» 1924	171	158	158	141	144	174	144	170	138	146	136	227	126	149
» 1925	176	169	161	154	163	164	151	170	160	155	125	204	130	159
» 1926	172	157	150	140	150	155	138	160	146	144	118	189	120	143
» 1927	169	151	146	138	151	148	137	153	151	128	117	176	119	140
» 1928	173	155	151	146	155	150	143	157	148	140	111	185	146	149
juli/aug. »	.	157	150	147	154	149	143	155	143	142	111	186	148	—
aug./sept. »	.	156	149	147	149	149	141	155	140	143	110	185	146	—
sept./okt. »	172	155	146	139	147	149	137	154	134	145	111	184	145	—

Tab. B. Levnadskostnader i Sverige, Norge och Danmark. Indextal för de särskilda huvudposterna (livsmedel, bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Tid	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1920	287	130	372	390	290	235	311	147	478	336	487	276	253	130	563	355	227	247
» 1921	231	155	264	270	372	225	290	161	366	292	732	344	239	141	401	242	526	203
» 1922	178	163	188	210	264	195	227	168	265	249	770	295	188	155	301	214	377	195
» 1923	158	163	185	196	211	188	213	173	242	230	738	262	192	160	282	236	329	207
» 1924	155	178	182	192	173	183	240	176	274	241	462	288	205	170	298	268	311	206
» 1925	168	186	177	191	162	181	261	179	243	257	502	272	213	178	252	275	346	203
» 1926	156	188	168	187	185	180	194	179	201	207	562	267	165	185	215	211	329	182
» 1927	148	198	176	180	184	179	172	181	185	173	606	252	157	189	201	192	255	182
» 1928	156	199	164	185	183	179	171	179	171	169	476	237	157	193	185	200	231	181
sept/okt. »	154	199	162	186	184	179	164	179	—	168	351	236	—	—	—	—	—	—

Tab. C. Levnadskostnader. Internationell översikt.

Tid	Sverige	Norge	Danmark	Finland	Polen	Storbritannien	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz	Italien (Milano)	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Australien
juni/juli 1920	270	302	262	.	.	252	.	341	453	219	.	441	217	200	179	153
» 1921	236	302	237	1110	.	219	.	307	379	208	216	494	180	166	162	149
» 1922	190	255	199	1109	.	184	.	302	366	187	.	488	167	156	135	139
» 1923	174	239	204	1087	.	169	.	334	419	173	.	491	170	157	131	148
» 1924	171	251	214	1125	.	170	124	366	492	173	.	518	169	153	133	146
» 1925	176	261	219	1168	.	173	138	390	505	179	168	596	174	155	134	150
» 1926	172	221	184	1152	.	170	141	485	579	171	162	650	175	157	131	157
» 1927	169	204	176	1162	119	166	148	525	785	167	160	586	173	155	132	150
» 1928	173	193	176	1196	122	165	151	519	811	170	161	530	170	155	132	—
juli/aug. »	.	.	.	1213	123	165	153	.	811	.	161	526	.	157	131	.
aug/sept. »	.	.	.	1235	122	165	154	.	819	.	161	522	.	—	—	.
sept./okt. »	172	185	—	—	—	166	—	—	—	—	—	—	.	—	—	—

Anm. Tecknet . betyder, att uppgift saknas, — att uppgift väntas, men ännu ej inkommit.

Tidskriftsöversikt.

(September 1928.)

Allmänna sociala frågor.

ELSAS, M. Wohlstandsindex und sozialer Wohlstand. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 86.

FEHLINGER, H. Die Internationale Arbeitsorganisation. Einigkeit 1928, nr 39.

HEINRICHSBAUER, A. Das »christlich-revolutionäre» Problem in der neuzeitlichen katholischen Arbeitnehmerbewegung. Der Arbeitgeber 1928, nr 18.

KONDRATIEFF, N. D. Die Preisdynamik der industriellen und landwirtschaftlichen Waren (Zum Problem der relativen Dynamik und Konjunktur). Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 1.

SCHUMPETER, J. The instability of capitalism. The Economic Journal sept. 1928.

STYRMAN, G. Industriell demokrati. Verkstäderna 1928, nr 9.

ZEUTHEN, F. Fordelingen af Samfundsproduktionens Udbytte. Socialt Tidsskrift 1928, nr 7/8.

T. O. Trusternas taktik. Konsumentbladet 1928, nr 38.

Rationaliseringen och fackföreningsrörelsen. Hur man ser på problemet i utlandet. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 35.

Sverige.

BOJE, A. Centralförbundet för socialt arbete 1903—1928. Samfundets Krav 1928, nr 6.

Finland.

HAGAN, LYYLI. Sjuksköterskornas i Finland arbetsförhållanden. Social Tidskrift 1928, nr 9.

ÖSTRAND, D. Den sociala utställningen och veckan i Helsingfors. Arbetarskyddet 1928, nr 9.

Sociala utställningen och veckan [i Helsingfors]. Social Tidskrift 1928, nr 9.

Frankrike.

Constitution sociale du travail. Revue du Travail 1928, nr 8.

Kina.

FURTWÄNGLER, F. I. Industriproletariatet i Kina. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 37.

Norge.

Loven om offentlige tjenestemenn og kommune. Kommunalt Tidsskrift 1928, nr 6.

Ryssland.

GLEBSATTEL, H. Konzessionen in Russland als Arbeitgeber. Der Arbeitgeber 1928, nr 17.

Storbritannien.

LEVY, H. Veränderungen der englischen Wirtschaft und Sozialverfassung an Hand neuerer Literatur. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 191.

MILNE-BAILEY, W. Die englische Wirtschaftskonferenz. Die Arbeit 1928, nr 9.

RAE, W. R. Education of the adolescent. The Co-operative Review sept. 1928.

»Mondismen.» Metallarbetaren 1928, nr 37.

Die Verhandlungen über die Reorganisation der Industrie zwischen Wirtschafts- und Gewerkschaftskreisen in England. Der Arbeitgeber 1928, nr 17.

Tyskland.

MENDELSOHN, K. Kaufkraftsteigerung und Kapitalbildung im Wachstumsprozess der deutschen Wirtschaft. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 35.

MOLLAT, W. Zur Sozialpolitik des deutschen Bergbaus. Der Arbeitgeber 1928, nr 18.

WEBER, R. Werksgemeinschaft. Ein »wirtschaftsorganisatorischer Lösungsversuch» oder das sozialpolitische Programm der nationalistischen Diktatur? Die Arbeit 1928, nr 9.

Österrike.

SIEGEL, O. Die Verfassung der österreichischen Arbeitnehmerkammern. Arbeit und Beruf 1928, nr 17.

Arbetarskydd.

BERGER. Der Nachweis des Benzols mit Dracorubin. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 8.

CASTNER. Die hygienische Brotbäckerei. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 8.

EFFENBERGER. Massnahmen zur Verhütung von Fabrikbränden. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 26.

FRANK, G. Safety for the body; adventure for the mind. National Safety News sept. 1928.

GELBRICH, H. Arbeitsstühle für Werkstätten. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 26.

HOLTZMANN. Gefahr beim Schweissen mit Acetylensauerstoff. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 8.

KOCKEL & TIMM. Zur chronischen Bleivergiftung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 8.
KRAFT, W. Die gewerbliche Unfallverhütung als betriebswirtschaftliche Aufgabe. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 8.
KRAHNSTÖVER, M. Schädigungen der Augen durch Schwefelwasserstoff. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 8.
ROLLAND, R. Berührungsspannungen und ihre Bekämpfung Zeitschrift des Bayerischen Revisions-Vereins 1928, nr 17.
STENHOLM, W. Det nordiska yrkesinspektörsmötet i Helsingfors. Arbetarskyddet 1928, nr 9.
WARFEL, A. C. Why an accident? A layman's comments on the psychological factors of accident occurence. National Safety News sept. 1928.
WESCOTT, M. E. Public safety organization and child fatalities. National Safety News sept. 1928.
WINTER, J. K. Helping the small plant with a health service program. National Safety News sept. 1928.
E. A. L. En praktisk detalj vid skogskojor. Skogen 1928, nr 18.

Norge.

Sjømænds synsprøve. Norsk Skibsførertidende 1928, nr 8.

Storbritannien.

Making machinery safe for the workers. Notes from the home office industrial museum. The Labour Magazine sept. 1928.

Tyskland.

SEIFF. Die Fliessarbeit in Deutschland und ihre Gefahren vom Standpunkt der Arbeiterfürsorge. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 8.
SVEDBERG, I. Instruktionsgruvan i Arbetarskyddsmuseet i Berlin-Charlottenburg. Arbetarskyddet 1928, nr 9.
Erfolgreichere Unfallverhütung? Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 36.

Österrike.

FRÄNKEL, R. Der Gewerbeinspektorenbericht für das Jahr 1927. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 18.

Arbetslön.

NORDENBORG, M. O. Om beräkning av arbetsmängder vid körarbeten å fältet. Landtmannen 1928, nr 35.

Amerikas förenta stater.

GECK, L. H. A. Bemühungen zur Durchführung der neuesten Lohnpolitik des amerikanischen Gewerkschaftsbundes. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 246.
Wages and hours of labor in the manufacture of utensils and wares from aluminum, brass and copper, 1927. Monthly Labor Review aug. 1928.
Wages and hours of labor in brass and copper sheet, rod, tube, wire and shape mills, 1927 Monthly Labor Review aug. 1928.

Nederländerna.

Arbejdslønninger og Leveomkostninger i Nederlandene. Udenrigsministeriets Tidsskrift 5 sept. 1928.

Tyskland.

Die Entwicklung der Tariflöhne bis Juni 1928. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 36.
Hauptergebnisse der amtlichen Lohnerhebung im Holzgewerbe für den März 1928. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 25.
Hauptergebnisse der amtlichen Lohnerhebung im Holzgewerbe für den März 1928. Wirtschaft und Statistik 1928, nr 15.
Lohnverhältnisse im Holzgewerbe. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 36.

Ungern.

KÓVACS, N. Salaires industriels de Hongrie en 1927. (Ungersk text.) Magyar Statisztikai Szemle 1928, nr 8.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

SPANJER, A. Staatsfinanciën, werkloosheidsbestrijding en konjunktuur. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 9.
Säsongarbetslösheten i beklädnadsindustrien. Industria 1928, nr 19.

Sverige.

JONSSON, G. Arbetslöshet och vägbyggnader. Byggnadsvärlden 1928, nr 36.
KOCH, G. H. v. Arbetslöshetspolitiken. I anledning av arbetslöshetssakkunnigas betänkande. [Föredrag med diskussion.] Ekonomisk Tidskrift 1928, nr 4/5.

Amerikas förenta stater.

DUNLAP, W. H. Stability of railroad employment. Monthly Labor Review aug. 1928.
De amerikanska fackföreningarnas arbetslöshetspolitik. Industria 1928, nr 18.

Schweiz.

Unemployment insurance in Switzerland. Industrial and Labour Information 10 sept. 1928.

Storbritannien.

LEVY, H. Das neue Arbeitslosenproblem Englands. Der Arbeitgeber 1928, nr 17.
Beskyttelses- og Beskæftigelsesproblemet i England. Tidsskrift for Industri 1928, nr 18.

Tyskland.

BRÜLL, E. Zweifelsfragen über die Versicherungsfreiheit in der Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 17.
HEINIG, K. Die Konjunktur im Spiegel des Wochenlohnes. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 36.

LEHFELDT, B. Personenkreis und Dauer der Krisenunterstützung. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 25.

Österrike.

URANITSCH, E. Grundsätze der Hausgehilfinnenvermittlung. Arbeit und Beruf 1928, nr 16.

— Die Verwaltungsausschüsse der Arbeitsvermittlungsämter in Österreich. Arbeit und Beruf 1928, nr 17.

Arbetstid.

Arbetstidens och arbetslönens inverkan på arbetsprestationen. Sv. Kvartidning 1928, nr 16.

Befolkningsfrågan.

Sverige.

G[UINCHAR]D, J. & S[JLÉ]N, G. Nativiteten och dennas förändringar i olika stadsdelar i Stockholm åren 1883—1927. Statistisk Månadsskrift 1928, nr 7.

LINDERS, F. J. Det svenska prästerskapets dödlighet och andra demografiska förhållanden från mitten av 1700-talet. Nordisk Försäkringstidskrift 1928, nr 4.

Frankrike.

HUBER, M. Tables de mortalité pour la population de la France 1920—1923. Bulletin de la Statistique générale de la France 1928, nr 4.

Die Bevölkerungsbewegung in Frankreich in den Jahren 1920 bis 1924. Wirtschaft und Statistik 1928, nr 16.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

JANZON, K. A. Brandskyddssynpunkter på den svenska byggnadslagstiftningen. Sociala och Kommunala Spörsmål 1928, nr 6.

RUDSKOG, E. Små och stora stugor. Hem i Sverige 1928, nr 9.

Amerikas förenta stater.

Housing activities of labor groups. Monthly Labor Review aug. 1928.

Frankrike.

JOHANSSON, A. Bostadsproblem i Paris. Vår Bostad 1928, nr 9.

Tyskland.

D. E. Die Wohnungsfrage auf dem Lande. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 37.

Fattigvård och barnaskydd.

KISSNER. Der Mensch lebt nicht von Brot allein. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 19.

MALIKOWSKI, F. Die Selbsthilfe der Körperbehinderten. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 19.

WILDENSKOV, H. O. Psykopater. Socialt Tidsskrift 1928, nr 7/8.

Sverige.

Ålderdomshemsfrågan inom Kristianstads län. Sunt Förnuft 1928, nr 5 a.

Tyskland.

HERMBERG. Die Unterstützungssätze der Wohlfahrtspflege und ihr Verhältnis zu Löhnen und Sozialrenten. Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 7/8.

MORGENSTERN, A. Zweckmässige Formen der Zusammenarbeit der öffentlichen und freien Wohlfahrtspflege. Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 7/8.

ULRICH, D. Alters- und Siechenheime in Berlin. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 18.

ZSCHUCKE. Die Einwirkungen des Gesetzes über Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung auf die Wohlfahrtspflege. Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 7/8.

Föreningsväsen.

LOSOWSKY, A. Fagbevegelsens organisatoriske opgaver. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 8.

Finland.

Anslutningen till fackföreningarna. Industritidningen 1928, nr 17.

Ryssland.

SCHWARZ, S. Monopolistiska tendenser inom de ryska fackföreningarna. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 36.

WHITEHEAD, E. T. De ryska fackföreningarna och de engelska. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 38.

Den ryska fackföreningsmonopolismen kritiseras på tyskt fackföreningshåll. Inddstritidningen 1928, nr 17.

Storbritannien.

MARSTRAND, E. Den engelske Arbejderbevægelse. Samfundets Krav 1928, nr 5.

MILNE-BAILEY, W. Der englische Gewerkschaftskongress. Die Arbeit 1928, nr 9.

TILLETT, B. New tasks for trade unionists. The Labour Magazine sept. 1928.

The British Trades Union Congress. Industrial and Labour Information 24 sept. 1928.

Kongressen i Swansea. Industritidningen 1928, nr 17.

Tyskland.

BACHEM, H. Die Bank der Arbeiter, Angestellten und Beamten. Die Arbeit 1928, nr 8.

CRONER, F. Die Angestelltenbewegung nach der Währungsstabilisierung. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 103.

RIEMANN, G. Kräftesammlung und Kräfteauswirkung im Fabrikarbeiter-Verband. Die Arbeit 1928, nr 9.

SCHLIMME, H. Die Sorge der Arbeiter für ihr Alter. Zur Einführung der Invalidenunterstützung in den Gewerkschaften. Die Arbeit 1928, nr 8.

Die Beschlüsse des 13. Kongresses der Gewerkschaften Deutschlands. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 38.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

GERSNE, A. Egnahemsrörelsen i Malmöhus län. Sunt Förnuft 1928, nr 5 a.

NORDLUND, E. Intryck från strövtåg i Kristianstads län tillsammans med egnahemskonsulenten. Sunt Förnuft 1928, nr 5 a.

Amerikas förenta stater.

OSVALD, H. En skövlad landsbygd. Landtmannen 1928, nr 36.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

HANSSON, S. Arbetsdomstolen och de gamla avtalen. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 37.

— Gruvkonfliktens facit. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 36.

— Kollektivavtalen och lagstiftningen. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 36.

Amerikas förenta stater.

CASPARSSON, R. En gruvarbetarestrejk i dollarlandet. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 37.

Australien.

Fra den tvungne Voldgifts Land. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 39.

Finland.

Hamnarbetarstrejken. Industritidningen 1928, nr 17.

Norge.

Bygningsarbejderkonflikten i Norge og den tvungne Voldgift. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 36.

Tyskland.

BROECKER, B. Reform des Schlichtungswesens. Die Arbeit 1928, nr 8.

NÖRPEL, C. Objektive Rechtspflege. Ein Jahr Arbeitsgerichtsbarkeit. Die Arbeit 1928, nr 8.

— Zweck und Bedeutung des Schlichtungswesens. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 38—39.

Arbeitsgerichte und Rechtsanwälte. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 37.

Kooperation.

DREJER, A. AXELSEN. Samarbejde mellem Producent og Forbruger. Andelsbladet 1928, nr 35.

NORMAN, E. A. The relations between co-operatives of various types. Review of International Cooperation 1928, nr 9.

Sverige.

GJÖRES, A. Jordbrukarnas kredit. Kooperatören 1928, nr 16.

HANSON, G. Ekonomisk samverkan mellan sparbanker och jordbrukskassor. Sv. Sparbanks Tidskrift 1928, nr 5.

SOMMARIN, E. Ekonomisk samverkan i jordbrukets tjänst mellan sparbanker och jordbrukskassor. Sv. Sparbanks Tidskrift 1928, nr 5.

ÖSTERGREN, A. Jordbrukskasserörelsen och dess organisation. Sv. Sparbanks Tidskrift 1928, nr 5.

K. F:s kongress. Kooperatören 1928, nr 15.

Amerikas förenta stater.

Die Konsumgenossenschaften in den Vereinigten Staaten von Amerika. Schweiz. Konsum-Verein 1928, nr 35.

Argentina.

REPETTO, N. The law relating to co-operative societies: The Argentine Republic. Review of International Cooperation 1928, nr 9.

Indien.

TANNAN, M. L. Co-operation in India. Review of International Cooperation 1928, nr 9.

Lettland.

BERGIS, P. The law relating to co-operative societies: Latvia. Review of International Cooperation 1928, nr 9.

Storbritannien.

MAJOR, G. Local co-operative federalism. The Co-operative Review sept. 1928.

MORTON, N. J. A co-operative medical service. The Co-operative Review sept. 1928.

REDFERN, P. John T. W. Mitchell: A centenary appreciation. The Co-operative Review sept. 1928.

WALWORTH, G. Agricultural co-operation from the producers' standpoint. The Co-operative Review sept. 1928.

Levnadskostnader.

Sverige.

JOHNSSON, P. Kommunala ingrepp för sparsamhet och enklare levnadssätt för hundra år sedan. Landskommunernas Tidskrift 1928, nr 9.

Tyskland.

BAADE, F. Volksernährungsfragen. Die Arbeit 1928, nr 6 & 9.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Sverige.

FREDRIKSSON, N. Yrkesutbildningen inom hantverket i Sverige. Verkstäderna 1928, nr 9.

Tyskland.

EHMKE. Zur Förderung der Berufsausbildung. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 25.

HONÉ, J. Berufsberatung und Industrie. Arbeit und Beruf 1928, nr 17.

KUNZE, K. Eröffnung eines Sonderlehrganges zur Ausbildung von Berufsberaten. Arbeit und Beruf 1928, nr 16.

WILDEN, J. Werklehrling — Werkgehilfe — Werkmeister. Der Arbeitgeber 1928, nr 18.

Österrike.

GOLIBRZUCH, G. Erfahrungen und Anregungen aus dem zwischenörtlichen Lehrstellenausgleich in Niederschlesien. Arbeit und Beruf 1928, nr 17.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

GRÄSLUND, G. Rusdrycksförsäljningsförordningens tillämpning och den allmänna opinionen. Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 8.

THULIN, E. Nya lagbestämmelser om försäljning av pilsnerdricka och tillverkning av maltdricka. Tidskrift för Nykterhetsnämnderna 1928, nr 7.

Socialförsäkring.

FEHLINGER, H. Internationale Übereinkommen betreffend die Sozialversicherung. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 180.

FLEURY, E. Les écarts de la réalité en assurances sociales. Journal de la Société de Statistique de Paris 1928, nr 7/9.

Läkarebetyget som mätare av arbetsoförmåga. Social-Medicinsk Tidskrift 1928, nr 9.

Sverige.

[ERIKSSON, B.] Den svenska socialförsäkringens brister. [Ur föredrag.] Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 7.

Danmark.

DREYER, E. Socialforsikringen set ud fra et administrativt Synpunkt. Sociala och Kommunala Spörsmål 1928, nr 6.

Aldersrenten i 1926/27. Statistiske Efterretninger 1928, nr 29.

Finland.

LAVONIUS, H. Finska olycksfallslagen för militären. Nordisk Försäkringstidskrift 1928, nr 4.

Ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen. Industritidningen 1928, nr 16.

Norge.

CHRISTENSEN, I. Sykeforsikringens forhold til sunnhets-, tuberkulose- og sinnsykelovgivningen. Sykeforsikringsbladet 1928, nr 7/8.

Tyskland.

FALKENBERG, A. Den statliga tjänstemannaförsäkringen i Tyskland. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 37.

GOLDMANN, F. Die Förderung der sozialhygienischen Aufgaben durch die Vereinheitlichung der Sozialversicherung. Die Arbeit 1928, nr 8.

HASENZAHL, L. Der 22. deutsche Krankenkassentag in Breslau. Zentralblatt für Reichsversicherung 1928, nr 9.

SPLIEDT, F. Die Vereinheitlichung der Sozialversicherung. Die Arbeit 1928, nr 8.

Ut- och invandring.

SEHLBERG, N. Den föreslagna internationella konventionen om utlänningars behandling. Kommersiella Meddelanden 1928, nr 17—18.

TAIT, D. C. Notes on a voyage to Cuba and the United States. (Emigrants' quarters on the voyage. Immigration in Cuba. New ideas in connection with migration.) Monthly Record of Migration aug. 1928.

Amerikas förenta stater.

Identification cards for immigrants. Monthly Record of Migration aug. 1928.

Argentina.

Indvandringen til Argentina. Udenrigsministeriets Tidsskrift 19 sept. 1928.

Kanada.

10,000 engelske Arbejdere paa Høstarbejde i Canada. Udenrigsministeriets Tidsskrift 29 aug. 1928.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 september—10 oktober 1928 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
344.	K. kung. med särskilda föreskrifter rörande utlämnande av egnahemslån och premielån till beställningshavare på reservstaten för furirer vid Gotlands trupper . . .	13 sept.
345.	K. pensionsstyrelsens kung. ang. utfärdande av vissa tariffer för den i 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen	16 aug.
351.	K. cirkulär till skolöverstyrelsen m. fl. rörande nykterhetsundervisning	24 sept.
356.	K. kung. ang. undantag för medborgare i Tyska Riket från vissa bestämmelser i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete	24 »

Arbetsmarknaden under oktober månad 1928.

Utvecklingen å arbetsmarknaden under oktober torde få betecknas såsom för årstiden ganska gynnsam. Vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna har antalet lediga platser visat en fortgående ökning, i motsats mot vad förhållandet varit under de närmast föregående åren, då maximum uppnåtts i september. Naturligtvis har emellertid även antalet arbetssökande ökats och detta i ännu högre grad, så att proportionen mellan tillgång och efterfrågan något försämrats. Mot 100 lediga platser svarade 156 ansökningar, i stället för 142 förra månaden. Såsom av tablån å nästa sida närmare framgår, lågo emellertid motsvarande oktobersiffror 1925, 1926 och 1927 avsevärt högre, och utsikterna för det ingångna vinterhalvåret måste sålunda betecknas såsom bättre än de föregående åren. Detta gäller som synes såväl jordbruksgruppen som arbetsmarknaden i övrigt.

Vad särskilt jordbruket beträffar, är det tydligt, att den allmänna förseningen av skördearbetet medfört ökad efterfrågan å arbetskraft även under oktober. Särskilt i betodlingsdistrikten har det härigenom blivit svårt att tillgodose behovet av tillfällig arbetshjälp, då de i orten befintliga arbetskrafterna i stor utsträckning varit genom tidigare avtal engagerade för betupptagningen eller också föredragit detta mera lönande arbete framför eljest tillgängligt daglönsarbete. Till såväl Skåne som Östergötland måste betfolk dessutom införskrivas genom arbetsförmedlingskontoren i Småland och andra angränsande orter. — I de landsdelar, där någon konkurrens med betodlarna ej förekom, synes behovet av skördefolk lättare ha kunnat fyllas, bl. a. genom överföring av arbetskraft från städerna, där tillgången på grovarbete som vanligt minskats efter kvartalsskiftet. Särskilt i Stockholm igångsattes i sådant syfte ett effektivt samarbete mellan stadens och länets arbetsförmedling, varigenom c:a 350 arbetslösa stadsarbetare bereddes sysselsättning å landsbygden, i flertalet fall för en tid av tre à fyra veckor, men för en del även under vintermånaderna.

Bland de industriella näringarna var det efter vanligheten främst byggnadsverksamheten och metallindustrien, som togo den offentliga arbetsförmedlingen i anspråk. Inom byggnadsfacken var antalet lediga och tillsatta platser till och med något större än under september, men med de större nybyggenas avslutande ökades samtidigt också överskottet av arbetssökande. Antalet ansökningar per 100 lediga platser höll sig dock alltjämt lägre än vid samma tid förra året (367 mot 487). Detsamma gäller metallindustrien, där relationstalet ökades från 296 i september till 475 i oktober, medan 1927 års motsvarande siffror voro 535 resp. 870.

Även sjöfartsgruppen företedde en för årstiden tämligen god arbetstillgång. Antalet arbetssökande var nästan exakt detsamma som motsvarande månad föregående år, medan antalet lediga platser ökats med ett hundratal. Sjömanshusen redovisade 2 006 avmönstringar, medan antalet påmönstrade uppgick till 1 950 (97 %). Proportionen är här något ogynnsammare än 1927, då både på- och avmönstringar höllo sig vid c:a 2 000. I oktober 1926 kommo däremot på 100 avmönstringar endast 92 påmönstringar, och för samma månad 1925 var siffran 95.

Vid de statliga nödhjälpsarbetena hade antalet anställda vid mitten av oktober nedgått till 990, den lägsta under innevarande år uppgivna siffran. Därefter steg antalet åter till c:a 1 400 vid månadens utgång. Motsvarande tidpunkt 1927 var siffran 50 % högre.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under oktober samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	*279*	*260*	*201*	*165*	*146*	*157*	*167*	*160*	*142*	*156*	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	189	152	112	101	106	95	96	107	126	138	211	244
1927	205	155	114	101	96	81	77	104	106	111	164	191
1928	*178*	*145*	*113*	*93*	*90*	*90*	*106*	*133*	*111*	*107*	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	290	273	228	189	177	185	184	171	172	210	289	272
1927	310	287	250	202	192	184	179	168	161	208	265	251
1928	*300*	*297*	*240*	*197*	*165*	*176*	*187*	*170*	*157*	*186*	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	*14·5*	*13·4*	*13·3*	*11·7*	*8·2*	*7·6*	*7·4*	*7·0*	*7·6*	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 900.

Arbetstillgången under tredje kvartalet 1928

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgång m. m. inom olika yrken och näringar under tredje kvartalet år 1928 är, liksom föregående redogörelser av samma slag, till huvudsaklig del grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären ha till största delen insamlats genom socialstyrelsens ombud i orterna. Av ombuden, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 47, äro 20 föreståndare för arbetsförmedlingskontor ,tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen ha dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm med närmaste omnejd ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, som i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För ifrågavarande kvartal ha besvarade formulär inkommit från 1 993 arbetsgivare med 286 117 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar. En bearbetning av de inkomna svaren har givit vid handen, att arbetstillgången under tredje kvartalet 1928, i jämförelse med samma kvartal föregående år, ansågs:

såsom bättre av 403 arbetsgivare med 69 458 arbetare (24 %),
såsom *oförändrad* av 1 273 arbetsgivare med 174 327 arbetare (61 %) och
såsom *sämre* av 317 arbetsgivare med 42 332 arbetare (15 %).

Av de redovisade arbetarna ha 49 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mer än medelgod, medan 34 % haft medelgod och 17 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror för närmast föregående kvartal voro resp. 53, 32 och 15 samt för tredje kvartalet 1927 resp. 44, 37 och 19.

Arbetstillgångens växlingar under den senaste tioårsperioden framgå av efterföljande tablå, i vilken mycket god arbetstillgång motsvarar poängsiffran 5 och siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång.[1]

Kvartal	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
I	3·28	2·71	3·76	1·80	2·12	2·96	3·03	2·91	3·01	3·04	3·22
II	3·88	3·06	3·88	1·87	2·62	3·19	3·12	3·11	3·09	3·25	3·40
III	3·42	3·29	3·27	2·11	2·89	3·24	3·04	3·07	3·06	3·24	3·33
IV	3·14	3·48	2·34	2·14	2·87	3·17	2·98	3·08	3·07	3·21	—
Medeltal	3·29	3·14	3·30	1·98	2·63	3·14	3·04	3·04	3·06	3·19	—

[1] Se Soc. Medd. årg. 1925, sid. 880 ff.

Såsom av tablån framgår, har det gångna kvartalet ej kommit upp till fullt samma konjunktursiffra som det närmast föregående, men det nu erhållna medeltalet är likväl det högsta, som framkommit för motsvarande kvartal under de senaste tio åren. Att någon tillbakagång efter andra kvartalets kraftiga stegring skulle inträda var ej mer än man kunnat förutse, då den ökade arbetstillgången under denna period åtminstone till en del berodde på forcerad produktion inom de industrier, som under årets första månader varit lamslagna av arbetskonflikter, i första hand sågverks-, trämasse-, pappers- och sockerindustrierna. Samtliga dessa industrier uppvisade under andra kvartalet mycket höga konjunktursiffror, vilka nu genomgående gått något ner, dock ej mera än att de fortfarande ligga avgjort över medelnivån inom industrien.

För ett tydligare åskådliggörande av konjunkturväxlingarna inom de olika industrigrenarna under senaste året ha i tabellen å sid. 822—823 denna gång angivits icke endast, såsom förut varit fallet, konjunktursiffrorna för redogörelsekvartalet, utan också motsvarande jämförelsetal för de fyra närmast föregående kvartalen. Däremot ha av utrymmesskäl uteslutits den tidigare återgivna sammanställningen av arbetsgivarnas uttalanden om arbetstillgången i jämförelse med näst föregående kvartal, en sammanställning, om vars publicering även förut tvekan varit rådande med hänsyn till att de förskjutningar, som vid denna jämförelse komma till synes, ofta icke äro något uttryck för växlingar i det allmänna konjunkturläget, utan snarare äro att anse som rena säsongföreteelser.[1]

Sammanföras de i tabellen återgivna siffrorna för vissa större industrigrupper, erhållas för de i jämförelsen medtagna kvartalen följande konjunktursiffror:

	Konjunktursiffror				
	3:e kvart. 1928	2:a kvart. 1928	1:a kvart. 1928	4:e kvart. 1927	3:e kvart. 1927
Malmbrytning och metallindustri	3·46	3·51	3·37	3·15	3·02
Jord- och stenindustri	2·61	2·65	2·49	2·42	2·94
Trävaruindustri	3·48	3·57	3·10	3·15	3·48
Pappers- och grafisk industri	3·71	3·77	3·49	3·53	3·47
Livsmedelsindustri	3·39	3·37	3·22	3·40	3·36
Textil- och beklädnadsindustri	3·05	3·26	3·28	3·39	3·48
Läder-, hår- och gummivaruindustri	2·89	3·23	3·42	3·43	3·10
Kemisk-teknisk industri	3·21	3·24	3·12	3·15	3·28

Metallindustrien utvisar som synes en ungefär likartad utvecklingskurva som de ovan berörda trä- och pappersindustrierna. Även för denna industrigrupp har man att räkna med en omfattande arbetsinställelse, konflikten vid malmgruvorna, vilken fann sin lösning först i slutet av augusti och sålunda direkt påverkat även redogörelsekvartalet. Den förbättring i mark-

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1923, sid. 445.

nadsläget, som inträtt efter sagda konflikts biläggande, framträder bl. a. i de höjda konjunktursiffrorna för grupperna malmförädlingsverk samt järn- och stålmanufaktur. Att själva gruvbranschen samtidigt företer en lägre siffra än föregående kvartal är mindre att fästa avseende vid, då redovisningen under den tid arbetsinställelsen varade endast omfattade c:a 10 % av det normala arbetarantalet inom detta fack. De mekaniska och elektriska industrierna uppvisade någon nedgång i förhållande till andra kvartalet, men äro fortfarande att räkna till de bäst sysselsatta industrigrenarna. Avgjort högst inom gruppen står som förut varvsindustrien.

En betydligt sämre bild företer *jord- och stenindustrien*, den under hela senaste året avgjort svagaste av alla huvudgrupperna. Sämst ligga här kol- och stenförädlingsindustrierna, båda med obetydligt förändrade konjunktursiffror. Glas- och porslinsindustrierna arbeta också under tryckta, ehuru till synes något förbättrade konjunkturer. Däremot ha de av byggnadsverksamheten beroende tegel- och cementindustrierna såsom *naturligt är haft övervägande god arbetstillgång, och jämväl torvindustrien* har hållit sig jämförelsevis väl uppe, trots de speciella svårigheter man under den våta sommaren här haft att kämpa mot.

Inom *trävaruindustrien* har man att för sågverken anteckna en relativ tillbakagång, för snickerifabrikerna däremot någon ökning av arbetstillgången; i båda fallen gå förskjutningarna i den riktning, som med hänsyn till säsongförhållandena kan anses vara normal för ifrågavarande näringsgrenar. I förhållande till motsvarande årstid förra året framträder också för båda branscherna någon förbättring.

Ungefär detsamma gäller *trämasse- och pappersindustrien*, där särskilt pappersbruken, trots den i förhållande till andra kvartalet vikande tendensen, uppvisa en mycket hög konjunktursiffra. Trämassefabrikerna förete ett något lägre relationstal, men synas dock ingalunda ha haft att beklaga sig över bristande arbetstillgång. Produktionsstatistiken utvisar, att denna industri under augusti månad kommit upp till den högsta hittintills redovisade tillverkningssiffran. Även för grafiska industrien synes marknadsläget ha varit mycket tillfredsställande.

Inom *livsmedelsindustrien* torde bryggerihanteringen vara den bransch, som arbetat under de minst gynnsamma förhållandena, beroende på den kyliga väderleken. Eljest karakteriserades denna näringsgrupp efter vanligheten av god och jämn arbetstillgång; speciellt sockerindustrien hade fullt upp att göra med att taga igen den genom vårens konflikt förlorade arbetstiden.

Mindre gynnsam tedde sig utvecklingen inom *textil- och beklädnadsindustrien*. Särskilt inom bomulls- och trikåbranscherna framträdde en ganska kraftig konjunkturförsämring, som bl. a. tillskrevs de långvariga arbetskonflikterna och de mindre goda skördeutsikterna, vilka faktorer samverkat till att nedsätta köpkraften inom stora befolkningslager. Mera oberörd av dessa rubbningar föreföll ylleindustrien, som till och med något förbättrat sin konjunktursiffra. Nedgången inom skrädderi- och konfektionsbran-

	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete									
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig	
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.
	Malmbrytn. o. metallind.												
1	Malmgruvor	40	8 651	—	—	12	3 476	14	4 394	4	307	10	474
2	Malmförädlingsverk	52	23 364	2	4 924	11	5 597	18	6 723	13	4 010	8	2 110
3	Järn- och stålmanufaktur	62	7 904	7	933	20	2 399	20	3 106	11	1 113	4	353
4	Mekaniska verkstäder	215	35 635	11	1 218	86	19 850	77	10 581	29	3 114	12	872
5	Skeppsvarv	17	8 192	2	1 061	5	5 732	5	981	1	60	4	358
6	Elektromekanisk industri	18	7 815	—	—	8	5 679	6	1 251	3	882	1	3
7	Annan metallindustri	45	4 061	6	549	19	1 837	15	1 469	2	86	3	120
	Jord- och stenindustri												
8	Kolgruvor	6	1 823	—	—	1	23	1	376	1	379	3	1 045
9	Torvindustri	18	546	1	25	7	252	5	58	3	190	2	21
10	Stenbrott o. -huggerier	42	8 159	7	418	9	1 014	9	573	8	2 870	9	3 284
11	Kakel- o. porslinsind.	13	2 300	—	—	4	542	2	457	2	983	5	318
12	Tegelbruk	79	4 064	2	64	24	2 334	29	1 028	20	568	4	70
13	Glasbruk	19	2 655	1	106	3	178	4	921	9	1 328	2	122
14	Cementfabriker, kalkbruk	32	3 762	1	58	16	1 439	9	2 073	1	111	5	81
	Trävaruindustri												
15	Sågverk	168	24 904	4	1 065	67	12 087	75	9 926	17	1 653	5	173
16	Snickeri- o. möbelfabr.	120	6 141	11	358	54	2 757	40	2 165	13	776	2	85
17	Annan trävarufabrikation	14	750	—	—	7	500	4	150	2	78	1	22
	Pappers- o. grafisk ind.												
18	Trämassefabriker	72	16 449	3	749	35	9 243	28	5 539	2	172	4	746
19	Pappersbruk	34	9 949	6	2 420	20	6 160	5	776	2	218	1	375
20	Bokbinderier m. m.	37	2 606	2	89	19	1 717	10	491	4	231	2	78
21	Boktryckerier o. graf. anst.	87	5 675	6	274	41	3 926	30	1 082	7	254	3	139
	Livsmedelsindustri												
22	Kvarnindustri	19	1 270	—	—	10	861	3	131	5	222	1	56
23	Bagerier	41	2 050	—	—	18	903	14	924	6	186	3	37
24	Sockerindustri	22	3 899	—	—	10	2 716	11	1 046	2	137	—	—
25	Choklad- o. konfektfabr.	21	2 871	—	—	10	1 462	7	946	4	463	—	—
26	Bryggerier och bränn erier	62	3 489	—	—	18	1 031	33	2 022	8	350	3	86
27	Tobaksfabriker	11	2 432	—	—	3	685	7	1 610	1	137	—	—
28	Annan livsmedelsindustri	45	2 164	2	85	24	1 135	17	916	—	—	2	28
	Textil- o. beklädnadsind.												
29	Bomullsindustri	43	15 278	1	22	6	1 533	17	9 060	13	2 553	6	2 110
30	Jute- och linneindustri	10	3 096	1	610	—	—	4	1 090	3	977	2	419
31	Ylleindustri	52	8 259	3	494	27	5 447	13	1 071	8	1 199	1	48
32	Trikåfabriker	25	4 576	3	136	8	688	10	3 042	4	710	—	—
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	59	7 014	2	173	20	3 078	23	1 913	12	1 571	2	279
34	Annan hithör. industri	58	4 574	2	84	25	1 994	21	1 697	8	657	2	142
	Läder-, hår- o. gummiind.												
35	Garverier o. läderfabriker	18	1 374	—	—	7	313	3	235	7	803	1	23
36	Skofabriker	42	5 609	—	—	10	581	12	1 835	12	1 747	8	1 446
37	Gummivarufabriker	4	3 419	—	—	2	2 810	2	609	—	—	—	—
38	Annan hithör. industri	28	1 146	3	181	11	389	12	358	1	188	1	30
	Kemisk-teknisk industri												
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	26	1 275	—	—	7	398	17	843	2	34	—	—
40	Konstgödningsfabriker	8	869	1	148	6	614	1	107	—	—	—	—
41	Tändsticksfabriker	9	5 626	—	—	—	—	9	5 626	—	—	—	—
42	Annan hithör. industri	31	3 673	—	—	14	1 647	12	1 542	4	459	1	25
43	**Byggnadsverksamhet**	71	3 742	10	1 021	39	2 052	18	616	3	43	1	10
44	**Kraft-, belysn.- o. vattenv.**	39	5 746	—	—	19	2 621	18	2 834	1	225	1	66
45	**Handel och varulager**	33	1 881	—	—	12	643	11	844	8	373	2	21
46	**Land- och sjötransport**	25	5 380	3	377	11	2 140	10	2 773	1	90	—	—
47	*Summa* 3:e kv. 1928	**1 993**	**286 117**	**103**	**17 642**	**785**	**122483**	**711**	**97 810**	**267**	**32 507**	**127**	**15 675**
48	» 2:a » »	1 957	275 881	109	18 279	786	127893	706	87 254	244	30 136	112	12 319
49	» 1:a » »	1 852	222 891	61	9 972	560	87 496	686	79 078	359	34 125	186	12 220
50	» 4:e » 1927	2 000	265 924	77	15 874	659	98 183	702	96 793	359	35 980	203	19 094
51	» 3:e » »	2 041	277 086	92	11 522	735	110349	734	103 392	316	36 520	164	15 303

Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						Konjunkturssiffror					
Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd		3 kv. 1928	2 kv. 1928	1 kv. 1928	4 kv. 1927	3 kv. 1927	
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.						
9	4 379	28	4 205	3	67	—	—	19	2 041	21	6 610	3·26	3·37	3·11	2·97	3·29	1
19	13 104	28	9 741	5	519	2	374	22	6 427	28	16 563	3·31	3·13	3·15	2·93	2·62	2
19	3 382	32	3 635	11	887	1	465	39	3 349	22	4 090	3·31	3·08	3·15	2·73	2·80	3
76	12 636	109	18 709	30	4 290	14	1 926	160	26 412	41	7 297	3·49	3·70	3·42	3·23	3·14	4
9	5 409	6	2 280	2	503	2	4 754	10	2 731	5	707	3·86	3·88	3·86	3·32	2·93	5
5	792	2	6 101	4	922	1	2 707	12	3 913	5	1 195	3·61	3·70	3·57	3·78	3·66	6
11	1 210	31	2 719	3	132	2	71	32	2 948	11	1 042	3·64	3·45	3·13	3·30	3·16	7
1	376	5	1 447	—	—	—	—	2	660	4	1 163	1·66	1·57	1·47	1·61	1·47	8
9	304	8	241	1	1	1	19	15	513	2	14	3·13	3·27	2·49	2·71	2·87	9
8	524	18	1 693	16	5 942	—	—	25	4 279	17	3 880	2·07	2·03	2·46	2·23	3·36	10
1	291	7	1 158	5	851	—	—	9	1 225	4	1 075	2·53	2·43	2·63	2·51	2·57	11
12	1 332	60	2 505	7	227	—	—	50	2 007	29	2 057	3·43	3·78	3·42	3·10	3·12	12
—	—	10	1 827	9	828	—	—	10	922	9	1 733	2·55	2·46	2·33	2·78	2·80	13
5	261	23	3 272	4	229	—	—	20	1 874	12	1 888	3·34	3·21	2·57	2·50	2·95	14
25	2 829	120	19 779	23	2 296	—	—	116	17 160	52	7 744	3·49	3·67	3·14	3·10	3·45	15
27	1 486	81	3 753	12	902	3	36	98	4 833	19	1 272	3·41	3·13	3·06	3·32	3·36	16
3	80	8	571	3	99	—	—	9	546	5	204	3·50	3·10	3·11	3·23	3·46	17
17	2 216	49	12 787	6	1 446	—	—	40	9 866	32	6 583	3·55	3·63	3·31	3·40	3·46	18
10	2 435	22	7 371	2	243	—	—	19	4 979	15	4 970	4·01	4·10	3·88	3·56	3·50	19
6	489	23	1 329	8	788	—	—	32	2 485	5	121	3·58	3·60	3·58	3·78	3·33	20
19	1 792	59	3 688	9	195	1	20	68	4 865	18	790	3·69	3·55	3·45	3·71	3·52	21
1	160	17	1 077	1	33	—	—	8	447	11	823	3·41	2·66	3·29	3·50	3·30	22
3	91	31	1 780	7	179	1	14	28	1 340	12	696	3·31	3·31	3·14	3·37	3·36	23
5	1 233	18	2 666	—	—	—	—	9	770	14	3 129	3·66	3·77	—	3·41	3·40	24
4	372	15	2 451	2	48	—	—	16	2 558	5	313	3·35	3·51	3·21	3·40	3·24	25
1	114	38	2 409	23	966	—	—	45	2 493	17	996	3·15	3·12	2·91	3·11	3·22	26
1	121	10	2 311	—	—	—	—	9	2 196	2	236	3·23	3·23	3·35	3·35	3·22	27
8	415	32	1 614	5	135	—	—	30	1 339	15	825	3·58	3·66	3·62	3·82	3·85	28
3	1 492	23	8 766	17	5 020	—	—	33	12 966	10	2 312	2·66	2·97	3·16	3·17	3·27	29
1	610	2	444	7	2 042	1	103	6	2 264	3	729	2·81	2·68	3·15	3·40	3·41	30
10	1 531	35	5 130	7	1 598	3	180	41	6 883	8	1 196	3·62	3·58	3·35	3·52	3·62	31
3	105	15	1 189	7	3 282	—	—	20	3 551	5	1 025	3·05	3·76	3·90	3·95	3·93	32
5	121	43	5 926	11	967	—	—	51	6 254	8	760	3·18	3·59	3·27	3·42	3·34	33
6	871	39	2 819	13	884	1	29	50	4 004	7	541	3·27	3·14	3·06	3·25	3·27	34
2	104	8	444	8	826	—	—	13	573	5	801	2·61	3·02	3·13	3·78	3·41	35
5	140	16	2 434	21	3 035	—	—	33	4 644	9	965	2·28	2·94	3·23	3·45	2·99	36
—	—	4	3 419	—	—	—	—	3	3 408	1	11	3·82	3·87	4·00	3·34	3·24	37
3	176	22	852	3	18	3	95	23	945	2	106	3·44	2·79	2·66	3·19	2·98	38
3	36	21	1 106	2	133	—	—	14	720	12	555	3·29	3·48	3·27	3·28	3·37	39
—	—	8	869	—	—	—	—	7	721	1	148	4·05	3·79	4·00	3·67	3·90	40
—	—	9	5 626	—	—	—	—	1	1 447	8	4 179	3·00	3·00	2·98	2·98	2·98	41
7	1 564	20	1 703	4	406	—	—	19	2 271	12	1 402	3·31	3·44	2·99	3·27	3·37	42
27	1 536	41	2 127	3	79	8	856	59	2 813	4	73	4·08	3·92	3·00	3·96	3·92	43
9	2 868	27	2 760	3	118	—	—	15	1 237	24	4 509	3·39	3·39	2·79	2·63	2·89	44
1	62	26	1 535	6	284	—	—	19	1 108	14	773	3·12	3·16	3·36	3·73	3·27	45
4	409	17	4 159	4	812	—	—	19	3 422	6	1 958	3·52	3·21	3·29	3·61	3·64	46
403	**69 458**	**1 273**	**174 327**	**317**	**42 332**	**44**	**11 649**	**1 378**	**174 409**	**571**	**100 059**	**3·33**	·	·	·	·	47
418	63 769	1 249	176 385	290	35 727	46	11 111	1 330	172 923	581	91 847	·	3·40	·	·	·	48
375	62 628	1 097	125 617	380	34 646	20	6 429	1 144	134 452	688	82 010	·	·	3·22	·	·	49
395	66 163	1 252	161 158	353	38 603	20	2 881	1 243	156 441	737	106 602	·	·	·	3·21	·	50
410	67 768	1 300	167 712	331	41 606	36	6 179	1 331	167 228	674	103 679	·	·	·	·	3·24	51

schen är måhända till en del beroende på säsongförhållanden, men sättes också, särskilt vad vitvarukonfektionen angår, i samband med utländsk konkurrens.

Inom *läder-, hår- och gummivaruindustrien* ligga förhållandena till ungefär på samma sätt som inom nästföregående grupp. För garveri- och skobranscherna konstateras en otvetydig nedgång, och genomsnittsläget ligger här betydligt under medelnivån. Övervägande god arbetstillgång rapporteras däremot från gummi- och pälsvaruindustrierna; särskilt den sistnämnda gruppen företer en kraftig uppryckning mot föregående kvartal, delvis naturligtvis beroende på den stundande vintersäsongen.

För *kemisk-tekniska industrien* äro under de senaste månaderna inga större förskjutningar att anteckna. Konstgödningsindustrien, som redan förut låg mycket väl till, har ytterligare hävdat sin ställning, trots de mindre goda konjunkturerna på jordbruksområdet, vilka eljest bruka mycket livligt påverka denna industri. Tändsticksfabrikerna ha liksom föregående kvartal över lag betecknat arbetstillgången såsom medelgod.

De uppgifter, som i denna statistik föreligga från *byggnadsverksamhet, handel, samfärdsel* och andra till den egentliga industrien ej hänförliga näringsgrenar, äro icke alltid tillräckligt representativa för att möjliggöra ett säkrare bedömande av konjunkturläget inom dessa näringsgrenar. Så långt man emellertid kan sluta av de i tabellen meddelade siffrorna, ha även dessa branscher arbetat under övervägande goda konjunkturer; speciellt byggnadsverksamheten uppvisar en osedvanligt hög konjunktursiffra, som fullt ut torde motsvarats av verkligheten.

De här berörda konjunktursiffrorna återspegla emellertid endast den ena faktorn på arbetsmarknaden, nämligen tillgången å arbete. Frågan om arbetstillgångens storlek i förhållande till utbudet av arbetskraft får däremot icke sin belysning ur dessa siffror, utan måste man, för att få denna sida av arbetsmarknaden klarlagd, också uppmärksamma de av arbetsgivarna lämnade uppgifterna rörande tillgången på arbetskraft. Att även tidsperioder, som eljest förete ett till synes likartat konjunkturläge, i detta hänseende kunna uppvisa stora skiljaktigheter framgår av följande sammanställning, avseende tredje kvartalen av åren 1919, 1920 och 1928.

	Arbetare (i %) anställda hos arbetsgivare, som haft			
	Konjunktursiffra	Brist å arbetskraft	Normal tillgång	Överflöd å arbetskraft
Tredje kvartalet 1919	3·29	19	70	11
» » 1920	3·27	16	71	13
» » 1928	3·33	4	61	35

Av tablån framgår, att det inom vårt lands näringsliv, trots den ur industriens synpunkt tillfredsställande arbetstillgången, för närvarande finnes ett betydande överskott av arbetssökande. Ej mindre än en tredjedel av de

arbetare, som ingå i denna statistik, ha sålunda varit anställda hos arbetsgivare, vilka uppgivit sig ha överflöd på arbetskraft. De arbetsplatser, som deklarerat brist på arbetssökande, äro i jämförelse härmed ett ringa fåtal, huvudsakligen tillhörande metallindustrien.

Dessa uppgifter från industriens arbetsgivare komplettera på ett värdefullt sätt den officiella arbetsförmedlingsstatistiken, vars största svaghet det eljest är, att den rent industriella arbetsmarknaden här ej kommer fullt till sin rätt, enär rekryteringen av arbetskraft å detta område endast till en mindre del går genom arbetsförmedlingskontoren. Enligt förmedlingsstatistiken kommo på *100 lediga platser* i genomsnitt följande antal *ansökningar om arbete:*

	3:e kvartalet 1928			2:a kvartalet 1928			3:e kvartalet 1927		
	sept.	aug.	juli	juni	maj	april	sept.	aug.	juli
Jordbruk och skogshushållning	111	133	106	90	90	93	106	104	77
Övriga näringsgrenar	157	170	187	176	165	197	161	168	179
Samtliga »	**142**	**160**	**167**	**157**	**146**	**165**	**143**	**148**	**150**

Även dessa siffror bekräfta som synes förefintligheten av ett ej obetydligt överskott av arbetssökande, under juli och augusti månader till och med större än vid samma tid föregående år, vilket dock väsentligen faller på den av de egenartade väderleksförhållandena influerade jordbruksgruppen.

Statens förlikningsmäns verksamhet år 1927.[1]

Enligt statens förlikningsmäns jämlikt 13 § i lagen om medling i arbetstvister avgivna berättelser ävensom de berättelser, som avgivits av under året särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner, har antalet arbetstvister, vilka varit föremål för någon medlingsåtgärd, under år 1927 utgjort 161, gentemot 220 under närmast föregående år och 209 i medeltal för åren 1915—1926.

I en del av dessa arbetstvister har emellertid någon förhandling inför vederbörande medlare icke kommit till stånd, antingen av det skäl, att erbjudandet om medling avslagits, eller ock emedan konflikten redan varit löst, då medlingsanbud framställts, eller snart därefter blivit bilagd. Medlingsförhandling ägde sålunda under år 1927 rum i 147[2] eller 91 % av samtliga för året redovisade tvister, i vilka medling erbjöds. Beträffande de tvister, där medling icke kom till stånd, berodde detta i ett fall, eller 1 % av samtliga tvister, på att medling avböjts från arbetsgivarens sida.

[1] Enligt den av socialstyrelsen i serien Sveriges officiella statistik utgivna publikationen »Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet år 1927».

[2] För undvikande av dubbelräkning ha i denna siffra — s. k. förhandlingsärenden — icke inräknats ärenden, i vilka förhandling ägt rum, men som utgjort direkt fortsättning av under föregående år påbörjad och då redovisad medling.

Av ifrågavarande 147 förhandlingsärenden kommo 26 på första distriktet, 17 på andra, 14 på tredje, 24 på fjärde, 22 på femte, 18 på sjätte och 16 på sjunde distriktet samt 10 på särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner. Arbetsinställelse förelåg i 89 eller 61 % av samtliga förhandlingsärenden. Antalet av förhandlingsärendena berörda arbetsgivare utgjorde inalles 1 563 och antalet arbetare 63 919. Av förhandlingsärenden med arbetsinställelse berördes 1 064 arbetsgivare och 23 452 arbetare; 79 av de här ifrågavarande arbetsinställelserna voro strejker, 5 voro lockouter och 5 blandade konflikter. I flertalet fall eller 76 (85 %) hade arbetsinställelsen utbrutit, innan ännu någon medling kommit till stånd, under det att blott 13 arbetsinställelser föregingos av förhandlingar inför vederbörande medlare.

En jämförelse med de inhämtade uppgifterna om arbetsinställelser under redogörelseåret giver vid handen, att medlingsverksamheten under år 1927 omfattat sammanlagt 43 % av de arbetsinställelser, som inträffat i riket under nämnda år, och 52 % av de av dessa arbetsinställelser berörda arbetarna.

Med hänsyn till förhandlingsärendenas fördelning på olika näringsgrupper stå byggnadsverksamheten samt trävaruindustrien och skogshanteringen framom de övriga i avseende på antalet ärenden. Man finner ock, att nära två tredjedelar av det av förhandlingsärendena berörda arbetarantalet komma på trävaruindustriens och skogshanteringens andel.

Fördelas förhandlingsärendena efter konflikternas huvudorsaker framgår, att bland de 147 ärenden, vilka varit föremål för förhandlingar inför förlikningsman eller förlikningskommission, mera än halva antalet hänför sig till lönetvister, eller närmare bestämt 58 (40 %) till löneförhöjnings- och 12 (8 %) till lönesänkningstvister samt 13 (9 %) till tvister om andra lönefrågor. Av det sammanlagda antalet förhandlingsärenden under åren 1915—1926 utgjordes jämnt hälften av tvister angående krav på löneförhöjning, under det att tvister orsakade av krav på lönereduktion förekommo till ett antal av 20 %. I övrigt är att märka, att 19 (13 %) av de under år 1927 redovisade förhandlingsärendena haft avseende på tvister om arbetares antagande eller avskedande.

Av förhandlingsärendena ha 117 eller 80 % lett till resultat, antingen inför vederbörande förlikningsman eller förlikningskommission eller, i ett fall, genom fortsatt medling inför annan medlare. I 30 fall (20 %) är medlingen att betrakta som väsentligen resultatlös, i det att ärendets slutbehandling övertagits av parterna själva eller att tvisten förblivit olöst.

En fördelning med hänsyn till resultatets innebörd av de konflikter, som bilagts inför vederbörande förlikningsman eller förlikningskommission, visar, att 86 konflikter eller 59 % av hela antalet förhandlingsärenden lösts genom kompromiss, medan 8 (5 %) utfallit i enlighet med arbetsgivarnas och 22 (15 %) i enlighet med arbetarnas fordringar.

Läget å ungdomens arbetsmarknad.

En av de erfarenheter man gjorde vid arbetslöshetsräkningen den 5 maj 1927 var, att de minderårigas arbetslöshet hade proportionsvis större omfattning än vid de båda tidigare räkningarna. Medan sålunda 2·6 resp. 2·2 % av samtliga arbetslösa vid 1909 och 1910 års arbetslöshetsräkningar befunno sig i åldrarna under 18 år, var siffran år 1927 5·9 %. Av socialstyrelsens redogörelse för 1927 års räkning framgick vidare, att antalet anmälda i åldersklasserna 14—18 år var fallande med åldern, vilket skulle bero på att ungdomen till stor del ännu ej hade sökt sig ut på arbetsmarknaden och sålunda ej alltid räknade sig som arbetslös, även om den ginge utan avlönat arbete. Av åldersfördelningen vid nämnda räknetillfälle framgick i övrigt, att arbetslösheten bland arbetskraften mellan 14 och 24 år steg inom årsklasserna över 18 år och att icke mindre än 31·7 % av samtliga arbetslösa voro mellan 18 och 24 år. Arbetslöshetsräkningen synes sålunda ha givit vid handen, att ungdomsarbetslösheten var ett problem, som mera berörde ungdomen över än under 18 år. Detta hindrar emellertid icke, att frågan om den minderåriga arbetskraftens anställningsmöjligheter är av utomordentlig betydelse, enär arbetslösheten över 18 år i stor utsträckning kan härledas ur sådana orsaker som försummad yrkesutbildning eller felaktigt yrkesval under tidiga år. Det kan i detta sammanhang förtjäna omnämnas, att statsmakterna haft denna viktiga sida av arbetslöshetsproblemet i åtanke, då 1928 års riksdag bifallit Kungl. Maj:ts förslag att ställa viss del av anslaget till den offentliga arbetsförmedlingen till förfogande för understödjande av sådana specialanordningar vid arbetsförmedlingsanstalterna, som avse att underlätta ungdomens yrkesval och arbetsanvisning.

Såsom känt är, har läget å den svenska arbetsmarknaden under de senaste åren undergått en påtaglig förbättring, vilken bl. a. kunnat utläsas ur den stigande knapphet å yrkeskunnig arbetskraft, som framträtt inom flera näringsgrenar. För att utröna i vad mån denna förbättring kommit även den minderåriga arbetskraften till del, har socialstyrelsen från de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i riket införskaffat uppgifter om antalet arbetsansökningar, lediga och tillsatta platser för arbetssökande under 18 år under var och en av månaderna april, maj och juni åren 1927 och 1928. Givet är, att arbetsförmedlingarnas siffror icke giva en uttömmande bild av omsättningen å de minderårigas arbetsmarknad, men genom att följa utvecklingen av arbetsförmedlingssiffrorna kan man dock erhålla ett underlag till bedömande av lägesförändringarna å marknaden. Månadssiffrorna för andra kvartalet 1927 och 1928 ställa sig för gossar och flickor som tabellen å nästa sida utvisar.

Andra kvartalet kännetecknas alltid av den ganska tvära kastning av läget på ungdomens arbetsmarknad, som skolavslutningarna medföra. Medan man under vårmånaderna normala år nästan alltid måste räkna med en relativ

Förmedlingen av minderårig arbetskraft inom olika yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Gossar			Flickor			Tillsammans		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
I. *Jordbruk och skogshushållning.*									
1927: april	726	857	564	238	328	198	964	1 185	762
maj	457	552	378	150	213	132	607	765	510
juni	407	606	433	99	114	77	506	720	510
1928: april	702	814	539	210	346	194	912	1 160	733
maj	535	638	434	174	240	134	709	878	568
juni	425	621	429	113	212	106	538	833	535
II. *Industri och hantverk.*									
1927: april	296	52	43	122	81	76	418	133	119
maj	294	94	78	133	111	95	427	205	173
juni	256	91	81	103	67	57	359	158	138
1928: april	350	121	103	129	75	54	479	196	157
maj	312	139	122	147	93	71	459	232	193
juni	265	121	112	105	106	87	370	227	199
III. *Sjöfart och fiske.*									
1927: april	166	80	80	1	—	—	167	80	80
maj	181	59	59	1	1	1	182	60	60
juni	163	70	70	1	—	—	164	70	70
1928: april	201	90	89	—	—	—	201	90	89
maj	194	77	77	1	2	2	195	79	79
juni	151	66	66	—	—	—	151	66	66
IV. *Handel, samfärdsel o. allm. tjänst.*									
1927: april	553	612	526	240	284	219	793	896	745
maj	555	646	530	260	310	225	815	956	755
juni	542	642	587	208	285	243	750	927	830
1928: april	473	724	579	271	375	273	744	1 099	852
maj	485	860	700	215	371	264	700	1 231	964
juni	428	838	793	239	355	300	667	1 193	1 093
V. *Husligt arbete.*									
1927: april	—	—	—	1 200	1 030	747	1 200	1 030	747
maj	—	—	—	1 062	1 151	690	1 062	1 151	690
juni	—	—	—	913	990	652	913	990	652
1928: april	—	—	—	1 272	1 190	770	1 272	1 190	770
maj	—	—	—	1 041	1 131	685	1 041	1 131	685
juni	—	—	—	958	1 075	721	958	1 075	721
VI. *Arbete, ejhänförl. t. annan grupp.*									
1927: april	618	38	36	403	—	—	1 021	38	36
maj	646	26	24	451	—	—	1 097	26	24
juni	1 860	37	37	986	3	3	2 846	40	40
1928: april	721	28	28	446	3	3	1 167	31	31
maj	895	24	22	469	—	—	1 364	24	22
juni	2 191	24	24	1 092	21	21	3 283	45	45
Summa: 1927: april	**2 359**	**1 639**	**1 249**	**2 204**	**1 728**	**1 240**	**4 563**	**3 362**	**2 489**
maj	**2 133**	**1 377**	**1 069**	**2 057**	**1 786**	**1 148**	**4 190**	**3 163**	**2 212**
juni	**3 228**	**1 446**	**1 208**	**2 310**	**1 459**	**1 082**	**5 538**	**2 905**	**2 240**
1928: april	**2 447**	**1 777**	**1 338**	**2 328**	**1 989**	**1 294**	**4 775**	**3 766**	**2 632**
maj	**2 421**	**1 738**	**1 355**	**2 047**	**1 837**	**1 156**	**4 468**	**3 575**	**2 511**
juni	**3 460**	**1 670**	**1 424**	**2 507**	**1 769**	**1 235**	**5 967**	**3 439**	**2 659**

jämvikt å denna del av arbetsmarknaden, till följd av att näringslivet då hunnit suga till sig huvudmassan av den ungdomliga arbetskraft, som under året förut sökt sig ut i praktiskt arbete, inträder i juni månad alltid ett överskott av minderåriga arbetssökande genom att den från skolorna då avgående ungdomen nästan på en gång kastas ut på arbetsmarknaden. Även om övergången numera synes mildras därav, att föräldrarna i en del fall låta barnen vila ut under sommaren efter skolarbetets slut och först mot höstsidan skicka dem till arbetsförmedlingen, giver dock tabellen ett tydligt belägg för rubbningen å arbetsmarknaden, i det att ansökningssiffrorna för maj och juni stego från 4 190 till 5 538 år 1927 och från 4 468 till 5 967 år 1928. Att siffrorna för innevarande år äro högre torde kunna tillskrivas ett ökat anlitande av den offentliga arbetsförmedlingen från den minderåriga arbetskraftens sida, utan att man därav får draga den slutsatsen, att en stegring av arbetslösheten skulle vara för handen. Platstillgången visar sig nämligen detta år ha stigit i starkare progression än sökandefrekvensen, vilket framgår av följande siffror för genomsnittliga antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser för arbetskraft under 18 år:

	Gossar		*Flickor*		*Tillsammans*	
	1927	1928	1927	1928	1927	1928
April	144	138	127	117	136	127
Maj	155	139	115	111	132	125
Juni	223	207	158	142	191	174
I genomsnitt	**178**	**161**	**132**	**123**	**152**	**141**

Liksom läget å de äldres arbetsmarknad visar sig vara gynnsammare för kvinnorna än för männen, så är även situationen för de minderårigas vidkommande förmånligare för flickorna än för gossarna.

Av siffrorna framgår, att förhållandet mellan utbud och efterfrågan å arbetskraft innevarande vår var avgjort fördelaktigare än i fjol, och icke endast från kontor på landsbygden, utan även från Stockholm, där speciell ungdomsförmedling arbetar, rapporterades under den gångna våren tidvis brist på minderåriga, både gossar och flickor. Icke endast all ungdom, som definitivt slutat skolan, utan även samtliga arbetsbehövande och arbetsvilliga elever i fortsättningsskolan hade här antingen själva skaffat sig eller genom arbetsförmedlingens och skolans medverkan kunnat beredas plats. Att ett omslag automatiskt inträdde i juni månad till följd av skolavslutningarna förändrade icke det gynnsamma intrycket av konjunkturläget, eftersom bl. a. för Stockholms vidkommande näringslivet under den gångna sommaren visat sådan förmåga att absorbera den nytillkommande minderåriga arbetskraften, att brist å manlig sådan förelåg redan i september månad. Vid jordbruket kvarstod alltjämt bristen å yngre drängar. Den avmattning i näringslivets intensitet, som vintersäsongen alltid för med sig, torde dock på höstsidan åtminstone för storstadens vidkommande återföra situationen till jämviktsläget.

Av särskilt intresse är att studera förmedlingsfrekvensen inom de olika yrkesgrupper, för vilka siffror finnas återgivna i förestående tabell. Det torde

därvid böra påpekas, att alla de platssökande, som efter slutad skolgång vända sig till arbetsförmedlingen för att erhålla plats, utan att ha kunnat förskaffa sig någon speciell utbildning, upptagits under gruppen »Arbete, ej hänförligt till annan grupp», där de i den månatliga arbetsförmedlingsstatistiken placeras i en specialgrupp »Skolbarn och minderåriga, som ej påbörjat någon yrkesutbildning». Endast i den mån en elev under skoltiden erhållit yrkesutbildning eller genom anställning under ferierna eller jämsides med skolarbetet förskaffat sig förtrogenhet med visst yrke, har han kunnat uppföras på vederbörande yrkesgrupp. I mån av tillgång å lämpliga platser och med hänsyn tagen till vederbörandes lämplighet anvisas sedermera den sökande arbete under någon av de olika yrkesgrupperna. Denna placering av nykomlingarna förklarar, varför antalet tillsatta platser inom t. ex. grupp IV kan överstiga det å denna grupp förefintliga ursprungliga antalet sökande.

Riktas uppmärksamheten i första hand på gossarnas arbetsmarknad, kan man konstatera, att tillgången å platser inom jordbruksgruppen under samtliga månader överstigit antalet till dylikt arbete anmälda sökande. Att till jordbruket överföra arbetskraft från andra sökandegrupper har endast kunnat ske i mindre utsträckning under juni, och då i fråga om gossar, vilka efter slutad skolgång önskat erhålla arbete å landet. Platserna ha i huvudsak utgjorts av anställning såsom drängar, lantbrukselever och trädgårdsarbetare.

Inom industri och hantverk möter man ett tydligt överskott av sökande, delvis svårplacerbart på grund av bristande yrkesträning. Industriens stigande efterfrågan å arbetskraft har emellertid gjort, att man innevarande år kunnat såsom verkstadsynglingar, yrkes- och hantverkslärlingar o. s. v. utplacera flera än tidigare varit fallet. Från medelstora och mindre städer rapporteras, att bekantskapen mellan arbetsgivare och arbetare inom denna grupp mestadels är så personlig, att flertalet lärlingsplatser besättas genom målsmäns direkta hänvändelser till vederbörande arbetsgivare, varför arbetsförmedlingens medverkan endast mera undantagsvis påfordras. Den här upptagna platstillgången berör sålunda i huvudsak de tre större städerna.

Ett överskott av arbetskraft är likaledes vid handen inom sjöfarten, vilket förklaras därav, att ungdomen speciellt i norrlandshamnarna i stor utsträckning söker sig ut till sjöss.

Tabellen giver vidare besked om att riklig tillgång å platser förefinnes inom gruppen handel, samfärdsel och allmän tjänst. Denna platstillgång gäller i huvudsak springpojkar, vilka sålunda synas vara livligt efterfrågade. Genom den goda platstillgången är man i tillfälle göra ett verkligt urval bland platserna med hänsyn till deras lämplighet och de sökandes kompetens och önskemål. Många av dessa springpojksplatser å verkstäder, hantverkerier, affärer och kontor kunna bereda den sökande tillfälle till inhämtande av kunskap och kompetens inom vederbörande arbetsområde. Genom att i första hand taga vara på dessa springpojksplatser med yrkesbetoning är man i tillfälle leda in ungdomen på områden, som kunna föra fram till utbildning och tryggad utkomst.

Vad slutligen angår den kvinnliga minderåriga arbetskraften, är efterfrågan å densamma god inom alla arbetsområden. I första hand är detta fallet

inom det husliga arbetet, där brist permanent föreligger. Att densamma icke kunnat fyllas i samma utsträckning som arbetssökande anmält sig, förklaras därav, att denna yngre arbetskraft i många fall är relativt ovan vid husliga sysslor och endast kan vinna placering hos sådana husmödrar, som ha tid och äro villiga taga dem i sin tjänst och lära upp dem. Att brist å sökande till jordbrukssysslor föreligger bekräftas likaledes av siffrorna. Ej heller synes möjlighet föreligga att fylla alla platserna inom handelsgruppen. Endast för sökande till industriarbete — i huvudsak till textil- och beklädnadsindustri — visar sig platstillgången otillräcklig.

Förmedlingssiffrornas uppdelning på olika yrkesgrupper bekräftar den förut gjorda iakttagelsen, att läget å de minderårigas arbetsmarknad mellan åren 1927 och 1928 uppvisat tydlig tendens till fortgående förbättring.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under tredje kvartalet 1928.

Fylleriförseelser under tredje kvartalet 1928. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen och i sammandrag återges i tab. A, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer blivit sakfällda under tredje kvartalet 1928, tillhopa 7 351, av vilka 7 194 begåtts av män och 157 av kvinnor. Antalet avdömda fylleriförseelser per kvartal dels under år 1913, såsom representerande förhållandena före världskriget och det individuella kontrollsystemets mera allmänna tillämpning, dels för tiden fr. o. m. år 1921 har utgjort som följer:

	Medeltal per kvartal								3 kv.	2 kv.	3 kv.
	1913	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1927	1928	1928
Antal förseelser . .	14 727	7 717	7 072	7 532	8 171	8 130	7 425	7 152	7 668	6 744[1]	7 351[2]
Per 100 000 inv. . .	262	130	118	126	136	134	123	118	126	111	121

Dessa siffror återge emellertid icke hela den faktiska fyllerifrekvensen å offentliga platser. Man får nämligen i allmänhet räkna med att för varje kvartal något eller några hundratal personer, som blivit anhållna för fylleri, sedermera icke sakfällas, merendels av det skäl att de icke kunnat med stämning anträffas och inställas inför rätta. Påpekas bör därjämte, att å ena sidan en del förseelser, som avdömts under en redovisningsperiod, ha begåtts under en tidigare, medan å andra sidan en del under perioden begångna förseelser avdömas först under ett följande redovisningsskede. Vad beträffar den preliminära siffran för tredje kvartalet 1928, lärer den med all sannolikhet genom senare inkomna rapporter komma att något höjas, varigenom skillnaden gentemot den fylleriförekvens, som registrerats för andra kvartalet 1928 (6 744 förseelser) torde komma att ytterligare ökas, medan däremot nedgången gentemot tredje kvartalet 1927 torde reduceras till en obetydlighet.

[1] De tidigare meddelade siffrorna för andra kvartalet 1928 ha här liksom på övriga ställen i redogörelsen ökats med 150 senare rapporterade förseelser. — [2] Preliminär siffra.

Fylleriförseelsernas fördelning på månader fr. o. m. år 1924 ter sig som följande tablå utvisar:

År	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1924 . . .	2 092	2 083	2 259	2 742	2 816	2 731	2 526	2 834	3 676	3 174	2 966	2 786
1925 . . .	2 705	2 457	2 780	2 678	2 619	2 720	2 216	2 651	3 629	3 255	2 921	1 890
1926 . . .	2 052	1 982	2 478	2 709	2 782	2 361	2 023	2 440	3 476	2 600	2 763	2 034
1927 . . .	2 157	2 101	2 432	2 321	2 653	2 294	1 942	2 579	3 147	2 787	2 481	1 714
1928 . . .	2 014	1 880	2 063	2 368	2 354	2 022	2 128[1]	2 792[1]	2 431[1]	—	—	—

Som synes, förete kvartalets två första månader en viss stegring gentemot junisiffran. För september registreras däremot en nedgång, som dock delvis torde vara skenbar, då kvartalets ännu ej redovisade fyllerifall sannolikt till övervägande del inträffat mot slutet av perioden.

Hur fylleriförseelserna under redovisningskvartalet fördelade sig på vissa ortsgrupper och på olika delar av landet åskådliggöres av följande tablå, varuti för Stockholm meddelas tvenne sifferserier, nämligen a) antalet sakfällda enligt den officiella statistiken och b) antalet för fylleri anhållna enligt Statistisk månadsskrift, utgiven av Stockholms stads statistiska kontor:

Antal fylleriförseelser under 3 kv. 1928	Stockholms stad a	Stockholms stad b	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket 3 kv. 1928	Hela riket 2 kv. 1928	Hela riket 3 kv. 1927
i städer med mer än 10 000 inv.	1 230	1 393	487	214	724	1 502	740	4 897	4 460	5 041
övriga städer .	—	—	244	129	116	414	179	1 082	1 041	1 071
å landsbygden . .	—	—	176	147	178	325	546	1 372	1 243	1 556
tillhopa	**1 230**	**1 393**	**907**	**490**	**1 018**	**2 241**	**1 465**	**7 351**	—	—
2 kvart. 1928 . .	1 260	1 440	827	423	945	2 060	1 229	—	6 744	—
3 kvart. 1927 . .	1 595	1 724	890	430	1 031	2 212	1 510	—	—	7 668

Den stegring i fyllerifrekvensen, som sålunda kommer till synes vid en jämförelse mellan andra och tredje kvartalen 1928, har, av de preliminära uppgifterna att döma, huvudsakligen framträtt i vissa större städer och på landsbygden, medan däremot Stockholm och de mindre städerna snarast förete oförändrat läge. Ökningen synes f. ö. vara tämligen jämnt fördelad över hela riket. Vad beträffar den i och för sig obetydliga nedgången gentemot tredje kvartalet 1927, synes denna särskilt falla på Stockholm och på landsbygden. Man bör emellertid ihågkomma, att de definitiva siffrorna kunna ge en något avvikande bild av utvecklingen.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas kön och ålder. Av samtliga fylleriförseelser, för vilka personer sakfälldes under 1928 års tredje kvartal, begingos, som ovan nämnts, 157 eller 2·1 % av kvinnor, därav, som efterföljande tab. A visar, 86 i Stockholm, 30 i Göteborg, 5 i Malmö, 29 i övriga städer och 7 på landsbygden. — Huvudtabellen ger även möjlighet att fastställa, i vilken utsträckning fylleriförseelserna begåtts av yngre och

[1] Preliminär siffra.

	Orter	Antal fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under				Förseelser, begångna av *män*						Förs., beg. av *kvinnor*		
						med motbok		*utan* motbok	Summa	Därav		Hela antalet	Därav	
		juli	aug.	sept.	hela kvartalet	full inköpsrätt	begr. inköpsrätt			25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]		25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]
	Stockholms stad	382	435	413	**1 230**	49	263	832	**1 144**	1 009	135	86	77	9
Östra Sverige	Södertälje	18	16	7	**41**	—	8	33	**41**	30	11	—	—	—
	Lidingö	5	—	6	**11**	1	2	8	**11**	5	6	—	—	—
	Uppsala	25	22	23	**70**	1	10	59	**70**	56	14	—	—	—
	Västerås	24	39	21	**84**	—	10	74	**84**	65	19	—	—	—
	Nyköping	4	5	7	**16**	—	4	12	**16**	10	6	—	—	—
	Eskilstuna	31	27	23	**81**	—	15	63	**78**	70	8	3	2	1
	Linköping	24	30	9	**63**	1	9	52	**62**	56	6	1	1	—
	Norrköping	41	44	36	**121**	3	15	102	**120**	94	26	1	1	—
	Övriga städer	79	87	78	**244**	9	49	186	**244**	185	59	—	—	—
	Landsbygden	36	61	79	**176**	6	38	131	**175**	119	55	1	1	—
Smål. m. m.	Jönköping	42	25	15	**82**	2	21	59	**82**	65	17	—	—	—
	Kalmar	21	17	25	**63**	3	11	49	**63**	52	11	—	—	—
	Västervik	10	3	6	**19**	1	1	17	**19**	10	9	—	—	—
	Visby	29	14	7	**50**	1	8	41	**50**	44	6	—	—	—
	Övriga städer	28	51	50	**129**	9	22	98	**129**	104	25	—	—	—
	Landsbygden	26	82	39	**147**	1	18	128	**147**	86	55	—	—	—
Södra Sverige	Karlskrona	22	10	11	**43**	1	6	33	**40**	30	10	3	2	1
	Kristianstad	19	13	18	**50**	2	13	35	**50**	44	6	—	—	—
	Malmö	111	101	85	**297**	19	28	245	**292**	241	51	5	5	—
	Lund	21	15	29	**65**	5	11	49	**65**	54	11	—	—	—
	Landskrona	17	25	28	**70**	5	12	53	**70**	49	21	—	—	—
	Hälsingborg	53	45	42	**140**	5	27	108	**140**	118	22	—	—	—
	Ystad	8	8	5	**21**	—	4	16	**20**	14	6	1	1	—
	Trelleborg	5	22	11	**38**	—	2	36	**38**	26	12	—	—	—
	Övriga städer	32	62	22	**116**	4	25	86	**115**	97	18	1	—	1
	Landsbygden	36	93	49	**178**	7	37	134	**178**	101	76	—	—	—
Västra Sverige	Halmstad	23	22	11	**56**	4	9	43	**56**	45	11	—	—	—
	Göteborg	309	318	328	**955**	13	187	725	**925**	716	209	30	27	3
	Mölndal	14	10	15	**39**	2	8	29	**39**	34	5	—	—	—
	Uddevalla	29	12	12	**53**	2	8	43	**53**	45	8	—	—	—
	Trollhättan	—	24	34	**58**	1	4	52	**57**	47	10	1	1	—
	Borås	22	15	15	**52**	2	10	40	**52**	46	6	—	—	—
	Skövde	17	10	4	**31**	3	3	24	**30**	26	4	1	—	1
	Karlstad	34	30	45	**109**	—	13	93	**106**	87	19	3	2	1
	Kristinehamn	6	14	21	**41**	1	6	34	**41**	33	8	—	—	—
	Örebro	43	51	14	**108**	—	21	86	**107**	93	14	1	1	—
	Övriga städer	120	173	121	**414**	11	77	325	**413**	319	94	1	1	—
	Landsbygden	36	155	134	**325**	9	52	259	**320**	171	147	5	2	3
Norra Sverige	Falun	17	8	11	**36**	—	6	30	**36**	31	5	—	—	—
	Gävle	49	65	68	**182**	1	27	153	**181**	158	23	1	1	—
	Söderhamn	57	52	34	**143**	—	9	134	**143**	120	23	—	—	—
	Härnösand	19	20	25	**64**	—	10	50	**60**	51	9	4	4	—
	Sundsvall	45	73	70	**188**	—	12	169	**181**	142	39	7	7	—
	Östersund	14	21	18	**53**	2	1	50	**53**	45	8	—	—	—
	Umeå	5	31	—	**36**	—	5	31	**36**	24	12	—	—	—
	Luleå	14	9	15	**38**	—	3	35	**38**	29	9	—	—	—
	Övriga städer	47	67	65	**179**	—	27	152	**179**	132	46	—	—	—
	Landsbygden	59	260	227	**546**	—	67	478	**545**	285	256	1	1	—
	Hela riket: städerna	1 935	2 141	1 903	**5 979**	163	1022	4 644	**5 829**	4 751	1 077	150	133	17
	Hela riket: landsb.	193	651	528	**1 372**	23	212	1 130	**1 365**	762	589	7	4	3
	Summa	2 128	2 792	2 431	**7 351**	186	1234	5 774	[3]**7 194**	5 513	1 666	157	137	20

[1] Härmed avses personer födda före år 1903. — [2] Härmed avses personer födda år 1903 eller senare. — [3] Därav 15 personer med okänd ålder.

av äldre personer, varvid åldersgränsen dragits vid 25 år.[1] Av hela antalet avdömda förseelser, beträffande vilka uppgifter i detta avseende meddelats, hade 1 686 eller 23·0 % begåtts av män och kvinnor i ungdomsåldrarna, medan 5 650 eller 77·0 % kommit på äldre individer.[2] Av samtliga under år 1927 sakfällda fylleristerna tillhörde 6 448 eller 22·6 % den yngre åldersgruppen, medan 1926 motsvarande antal var 6 438 eller 21·7 %. De efter något avvikande grunder beräknade procentsiffrorna för 1923, 1924 och 1925 voro resp. 19·9, 20·7 och 21·4.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas inköpsrätt till spritdrycker. På grundval av systembolagens uppgifter ha i tab. A förseelserna vidare uppdelats med hänsyn till om de sakfällda innehaft motbok (med full eller begränsad inköpsrätt) eller varit avstängda från laglig spritdryckstilldelning.

Av samtliga manliga fylleristerna voro 5 774 eller 78·5 % personer utan motbok. Fördelningen härvidlag var alltså ungefär densamma som närmast föregående kvartal (78·0 %). Av de kvinnliga fylleristerna uppgives endast en enda varit innehavare av motbok. Dessa siffror giva en antydan om omfattningen av den olagliga rusdryckshandelns och särskilt spritsmugglingens inverkan på nykterhetstillståndet.

Jämförelse mellan fylleriförseelserna i Sverige och dess grannländer. Liksom i föregående kvartalsredogörelser må slutligen i jämförelsesyfte en sammanställning göras mellan den svenska fylleristatistiken och f. n. tillgängliga uppgifter för Norge enligt Statistiske Meddelelser. I översikten här nedan ha dessutom medtagits motsvarande kvartalssiffror för Finland, vilka för åren 1922—1928 finnas tillgängliga i Social Tidskrift:

	Medeltal per kvartal								3 kv.	2 kv.	3 kv.
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1927	1928	1928
Sverige . . .	11 493	7 717	7 072	7 532	8 171	8 130	7 425	7 152	7 668	6 744	7 351
Norge	8 635	8 876	11 171	12 255	10 797	9 611	9 003	9 012	8 896	9 783	·
Finland . . .	·	·	10 700	14 103	15 851	17 576	18 457	23 976[3]	27 937[3]	23 548[3]	·

Såsom härav synes kan man för Norges del registrera en viss nedgång i fylleriförekvensen från och med år 1924; även för Finland har konstaterats en svag nedgång för första halvåret 1928 i jämförelse med motsvarande tid i fjol.

Av intresse är jämväl att sammanställa fylleriförseelserna i respektive huvudstäder såsom skett i nedanstående tablå:

Antal fylleriförseelser i	År 1913	År 1920	År 1921	År 1922	År 1923	År 1924	År 1925	År 1926	År 1927	2 kv. 1928	3 kv. 1928
Stockholm[4] .	17 696	10 207	6 950	7 488	8 069	8 181	7 275	6 689	6 452	1 440	1 393
Oslo	20 293	13 624	13 750	18 195	22 504	18 704	16 518	15 197	14 709	3 592	3 813
därav anhållna	16 455	10 402	10 927	14 572	18 702	15 497	13 516	12 879	12 722	2 881	3 054
Helsingfors[4] .	23 266	12 307	13 769	13 082	18 462	18 863	18 630	18 602	22 003	5 133	5 993

[1] Härvid ha personer, som äro födda före 1903, hänförts till den äldre åldersgruppen, och sådana, som äro födda 1903 eller senare, till den yngre.

[2] Av de sakfällda voro 15 av okänd ålder.

[3] På grund av en omläggning av den finska fylleristatistiken äro de meddelade siffrorna fr. o. m. år 1927 ej fullt jämförbara med de för tidigare år angivna.

[4] Siffrorna avse antalet anhållna personer enligt polisstatistiken.

Det framgår härav, att antalet fylleriförseelser, särskilt om hänsyn tages till vederbörande städers folkmängd,[1] ställer sig ojämförligt lägre i Stockholm än i Helsingfors och Oslo. Då emellertid av gatufylleriet blott en viss, efter lagstiftning och praxis växlande del blir föremål för polisingripande och sålunda redovisad i statistiken, kunna dessa siffror mindre göra anspråk på att giva en inbördes fullt jämförbar bild av nykterhetstillståndet i resp. städer vid en och samma tidpunkt än av utvecklingens gång i berörda avseende i de särskilda orterna under den redovisade tidsperioden.

Uppgifter rörande spritsmugglingen. Som komplement till fylleriförseelsestatistiken meddelas i tab. B vissa uppgifter från generaltullstyrelsens statistiska avdelning för åren 1926—1928 rörande antalet beslag, som helt eller delvis avsett sprit (eller brännvin) samt beslagtagna kvantiteter av sådana varor. Vissa i tabellen upptagna beslag lära sedermera ha upphävts av vederbörande domstol.

Tab. B. Gjorda beslag och beslagtagna kvantiteter av spritdrycker åren 1926—1928.

Månad	Stockholms tullkammardistrikt						Samtliga tullkammardistrikt					
	Antal beslagsmål			Kvantitet, i liter			Antal beslagsmål			Kvantitet, i liter		
	1926	1927	1928	1926	1927	1928	1926	1927	1928	1926	1927	1928
januari	91	89	128	300	215	1 719	126	135	203	419	729	2 293
februari	48	84	65	108	485	421	76	123	117	1 120	1 233	593
mars	79	84	81	306	781	556	104	115	125	475	1 959	694
april	89	124	60	58 593	607	313	140	174	117	58 837	883	451
maj	77	90	55	590	1 201	587	121	149	101	1 066	2 557	1 484
juni	53	93	92	232	238	403	131	154	147	952	865	649
juli	144	105	186	1 404	383	1 800	187	199	223	1 740	663	3 090
augusti	139	135	128	871	61 150	617	196	219	219	1 375	62 258	2 898
september . . .	135	99	120	651	367	3 933	196	167	178	1 289	856	4 557
oktober	167	175		1 617	857		222	232		2 120	1 042	
november . . .	130	119		1 219	2 896		181	188		17 739	3 408	
december . . .	127	95		1 595	271		168	165		16 820	839	
Hela året	**1 279**	**1 292**		**67 486**	**69 451**		**1 848**	**2 020**		**103 952**	**77 292**	

Av tabellen framgår, att för hela riket mängden beslagtagen sprit var mindre under de tre första kvartalen 1928 än under motsvarande period 1927, vilket dock, som tabellen utvisar, får tillskrivas ett enstaka mycket stort beslag under augusti 1927. Även för Stockholms tullkammardistrikt noteras nedgång i den beslagtagna kvantiteten spritdrycker. I fråga om antalet beslagsmål — av vilka två tredjedelar pläga falla på Stockholms tullkammardistrikt — förmärkes däremot knappast någon minskning gentemot föregående år.

Till jämförelse må nämnas, att i Norge under åren 1926 och 1927 uppges ha beslagtagits resp. 127 190 och 68 518 liter sprit och brännvin, vilket synes antyda, att den olagliga rusdryckshanteringens omfång väsentligt minskats under fjolåret. Under första kvartalet 1928 uppgick den beslagtagna kvantiteten till 19 547 liter men nedgick under andra kvartalet till 9 060 liter.

[1] Folkmängdssiffrorna äro för Stockholm 464 699, för Oslo 253 916 och för Helsingfors 211 691 invånare.

Internationella arbetskonferensens elfte sammanträde.

II. Förebyggande av olycksfall i arbete.

Frågan om förebyggande av olycksfall i arbete har redan tidigare sysselsatt internationella arbetskonferensen.

Sålunda antog konferensen år 1923 en rekommendation angående de allmänna grunddragen för anordnandet av inspektionssystem till tryggande av arbetarskyddslagstiftningens tillämpning. Samtidigt med denna rekommendation antog konferensen på förslag av det kanadensiska arbetarombudet Moore en resolution, i vilken internationella arbetsbyrån anmodades att företaga en undersökning rörande de åtgärder, som i vissa länder vidtagits för att genom premienedsättning vid olycksfallsförsäkring m. fl. åtgärder främja arbetet på de hygieniska förhållandenas förbättring och minskandet av antalet olycksfall.

Inom arbetsbyrån har inrättats en specialavdelning för frågor om säkerhet i arbetet, och denna har samarbetat med den subkommitté för säkerhetsfrågor, som sedan 1925 finnes tillsatt inom byråns korresponderande kommitté för industriell hygien och säkerhet och som bl. a. beslutit att genom experter låta utarbeta monografier rörande förebyggandet av olycksfall inom en del specialområden.

Vid 1925 års konferenssammanträde, då frågan om ersättning för olycksfall i arbete behandlades, anordnades en konsultation med i sammanträdet deltagande sakkunniga på arbetarskyddets område, och diskuterades därvid följande frågor: 1) angivande av vikt å kollin vid transport å fartyg; 2) åtgärder för att förhindra försäljning av maskiner, som icke äro försedda med godkända skyddsanordningar; 3) handhavande av lättantändliga vätskor.

I januari 1925 uppdrog arbetsbyråns styrelse på förslag av arbetsgivargruppen åt byrån att utarbeta en rapport rörande åtgärder till förebyggande av olycksfall i arbete, vilken rapport skulle framläggas för konferensen vid dess sammanträde 1927. Senare beslöt styrelsen att framskjuta ärendets behandling och uppförde frågan om förebyggande av olycksfall i arbete, inklusive olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar, på dagordningen för 1928 års sammanträde. Till detta förelåg också den begärda rapporten,[1] i vilken ämnet behandlades under följande huvudrubriker:

---

[1] *La prévention des accidents du travail.* Rapport et projet de questionnaire. Genève 1928.

1) Lagstiftning om förebyggande av olycksfall i arbete och tillsyn över dess efterlevnad.

2) Systematiska åtgärder för förebyggande av olycksfall, vidtagna av sammanslutningar och institutioner för främjande av säkerhet i arbetet.

3) Den vetenskapliga sidan av frågan om olycksfalls förebyggande, inklusive statistik över olycksfall.

4) Särskilda spörsmål rörande förebyggande av olycksfall.

5) Slutsatser.

Slutligen hade i rapporten intagits ett förslag till frågeformulär i ämnet.

Arbetsbyrån ansåg det framgå av utredningen, att man borde söka få till stånd en rekommendation, i vilken utvecklades de grundsatser på detta område, som befunnits vara mer eller mindre gemensamma för alla medlemsstater. Den första och viktigaste grundsatsen vore alla parters moraliska förpliktelse att samverka för förebyggandet av olycksfall. I rekommendationen borde framhållas alla vederbörandes förpliktelse att främja arbetets säkerhet samt att fostra och utveckla de krafter, som verkade med detta syfte för ögonen.

De praktiska åtgärder, som härvid komme i betraktande, kunde i största allmänhet uppdelas på två grupper: å ena sidan forskningar och undersökningar, å den andra samverkan mellan vederbörande parter. Varje reform måste föregås av ett vetenskapligt undersökningsarbete, som till en början borde inrikta sig på frågan om orsakerna till olycksfall i arbete. Uppenbarligen vore upprättandet av en noggrann och jämförbar statistik över olycksfallen av synnerligt värde. De härmed förenade svårigheterna vore emellertid så stora, att man icke under en närmare framtid kunde vänta sig att erhålla fullständiga upplysningar i sifferväg. Detta borde dock icke hindra, att man betjänade sig av de anvisningar, som statistiken redan nu kunde lämna beträffande de olika direkta eller indirekta orsakerna till olycksfall. Regeringarnas mening borde därför inhämtas om värdet av att anbefalla medlemsstaterna att upprätta statistik över olycksfallen, förnämligast över deras orsaker, och med hänsyn tagen till de krav på internationell likformighet, som redan framställts eller kunde komma att framställas.

Beträffande den samverkan mellan alla intresserade parter, som borde åvägabringas till förebyggande av olycksfall, syntes man med skäl kunna ifrågasätta, om icke åstadkommandet av ett dylikt samarbete i främsta rummet tillkomme arbetsgivaren, d. v. s. om han icke borde anses förpliktad att hos sina arbetare söka uppväcka intresse för olycksfalls förebyggande samt hjälpa dem att förstå och fullgöra sina skyldigheter i detta hänseende.

Arbetarnas frivilliga medverkan vid förebyggandet av olycksfall kunde sammanfattas i ordet »försiktighet». Sådan kunde man endast få till stånd på upplysningens väg, och härvid hade de fackliga organisationerna en stor uppgift att fylla genom den påverkan de kunde utöva på sina medlemmar. Skolan och senare fortsättningsskolan kunde öva ett liknande inflytande.

På arbetarnas möjlighet att lämna nu berörda medverkan inverka i viss mån faktorer av arbetspsykologisk och arbetsfysiologisk art. Den vetenskapliga forskningen på antydda områden har nu fortskridit så pass långt, att man av

dess resultat kan draga vissa slutsatser rörande betydelsen av yrkesrådgivning, yrkesval och yrkesutbildning i fråga om olycksfalls förebyggande.

De bestämmelser, som innehållas i de olika ländernas lagstiftning rörande arbetets säkerhet, äro av mycket växlande beskaffenhet och ofta att hänföra till rent lokala förhållanden och traditioner. Även om behovet av lagligt tvång på ett område är allmänt erkänt i alla länder, kan det därför möta stora eller oöverkomliga svårigheter att giva uttryck häråt i en regel av internationell räckvidd. Icke desto mindre ansåg sig arbetsbyrån, såsom förut berörts, böra ifrågasätta, om icke ett försök borde göras att utkristallisera det gemensamma i de erfarenheter, som vunnits inom olika länder.

I det på dagordningen uppförda ärendet rörande förebyggande av olycksfall i arbete hade uttryckligen inbegripits frågan om olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar. För internationella regler i detta ämne liksom i vissa andra specialfrågor ifrågasatte arbetsbyrån, om icke en konvention vore den rätta formen.

Frågan om automatisk koppling har sedan flera år tillbaka varit föremål för internationella arbetsbyråns uppmärksamhet och har även behandlats i en uti serien »Etudes et Documents» år 1924 ingående specialavhandling. Sådan koppling har sedan trettio år tillbaka funnits införd i Nordamerika och har även införts eller är under införande i Japan, Indien, Argentina m. fl. länder. Några avgörande invändningar av teknisk art torde därför icke kunna resas mot denna anordning. Arbetsbyrån hade satt sig i förbindelse med internationella järnvägsunionen och tagit del av de invändningar av ekonomisk och finansiell natur, som inom denna institution anförts mot införandet av automatisk koppling, speciellt vad beträffar den europeiska kontinenten. Arbetsbyrån erkände, att en del av de gjorda invändningarna måste tillmätas synnerligen stor betydelse. Framför allt måste ihågkommas, att den nya anordningen måste bliva gemensam för samtliga europeiska länder och inom viss tid appliceras å all rullande materiel; frågan härom syntes sträcka sig utanför konferensens kompetensområde.

Arbetsbyrån ifrågasatte, att konferensen skulle anmoda regeringarna att inom ett eller två år sammankalla en konferens av sakkunniga för undersökning av frågans tekniska sidor. Konferensen kunde hållas under arbetsbyråns auspicier och i samförstånd med nationernas förbunds sektion för samfärdsel- och transitfrågor. Lämpligen kunde också vederbörande arbetarorganisationer inbjudas att sända representanter till konferensen. Därefter kunde frågan lämpligen upptagas till behandling å ett följande sammanträde av arbetskonferensen.

Den tyska regeringen hade år 1925 föreslagit, att frågan om angivande av vikten å tyngre kollin, som transporteras ombord å fartyg, skulle upptagas till behandling vid ett snart därefter infallande konferenssammanträde, och på uppdrag av styrelsen hade arbetsbyrån verkställt en undersökning i frågan. Denna undersökning syntes utvisa, att frågan lämpligen kunde göras till föremål för ett konventionsförslag, och infördes en härå syftande punkt i byråns förslag till frågeformulär.

Från internationella livsmedelsarbetarförbundet hade gjorts framställning om åtgärder till åvägabringande av förbud mot bärande av spannmålssäckar, vilkas vikt uppgick till 100 kg eller mera. Förslag om begränsning av vikten å bördor vid transport i hamnar och ombord å fartyg hade också inkommit till arbetsbyrån från internationella handelskammaren, tyska regeringen och internationella transportarbetarförbundet. Sistnämnda organisation hade hemställt, att maximivikten måtte sättas till 75 kg. För övrigt hade denna fråga redan före kriget varit föremål för behandling av internationella föreningen för lagstadgat arbetarskydd, som låtit anställa vissa undersökningar i ämnet, och hade densamma vid olika tillfällen sysselsatt hälsovårdsmyndigheter, yrkesinspektörer, arbetsgivar- och arbetarorganisationer m. fl. i olika länder. På grundval av verkställda utredningar ansåg arbetsbyrån, att i frågeformuläret lämpligen kunde införas en punkt rörande antagandet av ett konventionsförslag i ämnet och framställas den frågan, om maximivikten å bördor borde fastställas till 75 kg.

En annan specialpunkt i det förevarande frågeformuläret utgjordes av frågan om skydd mot olycksfall vid lastning och lossning av fartyg. Arbetsbyrån ansåg, att denna fråga vore i trängande behov av internationell reglering genom en konvention, som framför allt borde innehålla regler beträffande tillträde till lastrum, skydd vid skeppsluckor samt konstruktion, användning och underhåll av vinschar av alla slag, inklusive därtill hörande kättingar och kablar. Konventionen borde jämväl innehålla bestämmelser om metoder för kontroll över att nu nämnda hjälpmedel befunne sig i användbart skick. Dessutom vore det önskvärt att fastställa vissa minimikrav beträffande förbindelsemedel mellan fartyg och land.

Till sist hade i frågeformuläret upptagits frågan om förbud mot handel med maskiner, som icke äro försedda med tillfredsställande skyddsanordningar. Genomförandet av ett dylikt förbud komme emellertid enligt arbetsbyråns mening att möta stora svårigheter. Man finge förutsätta, att de inom landet gällande föreskrifterna skulle tagas till norm för bedömande, om skyddsanordningarna vore tillfredsställande, och skulle det sålunda i de enskilda fallen kontrolleras, om föreskrifterna i fråga vore uppfyllda. Utifrån kommande maskiner, som icke svarade mot de uppställda fordringarna, måste kvarhållas vid gränsen. Härför krävdes en mycket omfattande apparat, och komplicerade fall kunde tänkas, exempelvis då det gällde maskiner, som fordra olika skyddsanordningar allt efter de ändamål, för vilka de skola användas.

Arbetsbyrån ansåg också, att en rekommendation i ämnet icke skulle bliva av något större värde. För att ernå det eftersträvade målet vore det nödvändigt att antaga ett konventionsförslag, baserat på likformiga skyddsföreskrifter i flertalet länder. Någon utsikt att en sådan tanke skulle kunna realiseras inom en närmare framtid funnes emellertid icke. Icke desto mindre upptog arbetsbyråns förslag till frågeformulär en punkt, som hänförde sig till nu berörda ämne.

Det för konferensen framlagda förslaget till frågeformulär rörande förebyggandet av olycksfall i arbete hade följande lydelse.

Förslag till frågeformulär.

I.

1. Anser Ni, att internationella arbetskonferensen bör antaga en rekommendation, som giver uttryck åt en moralisk skyldighet ej blott för arbetsgivare och arbetare utan även för regeringarna och allmänheten att bemöda sig att med alla medel och alla krafter strida för förebyggande av olycksfall i arbete?

2. Anser Ni, att en rekommendation angående förebyggande av olycksfall i arbete jämväl bör avse alla de praktiska åtgärder, som skulle erfordras för att bringa till tillämpning den i föregående fråga angivna princip?

Anser Ni, att därvid främst bör betonas nödvändigheten av att utan dröjsmål igångsätta ett av undersökningar åtföljt arbete, åsyftande dels att klargöra orsakerna till olycksfall i arbete och dels att finna de bästa metoderna för deras förebyggande, vilket arbete i främsta rummet skulle under medverkan av samtliga intresserade parter utföras av statens officiella institutioner men även av de olika industrigrenarnas försöksanstalter?

Bör rekommendationen enligt Eder mening inbjuda medlemmarna i internationella arbetsorganisationen, att för förberedandet av ett konventionsförslag rörande upprättandet av internationell statistik över olycksfall i arbete upprätta och utveckla statistiken över olycksfall i arbete inom respektive länder och därvid i största möjliga mån upprätthålla kontakt med internationella arbetsbyrån?

Vilka äro enligt Eder mening de övriga omständigheter, som böra beaktas vid de vetenskapliga undersökningarna rörande olycksfall i arbete?

3. Anser Ni, att i rekommendationen bör intagas en bestämmelse, som framhåller den stora betydelsen av samarbete mellan samtliga parter, som äro intresserade i fråga om förebyggandet av olycksfall i arbete, och som inbjuder medlemsstaterna att göra allt som står i deras makt för att utveckla och främja dylikt samarbete? Anser Ni, att i detta samarbete böra, förutom arbetsgivare och arbetare, deltaga regeringarna, inklusive deras förvaltande myndigheter (särskilt de myndigheter, vilka ha att övervaka byggnadsarbete), samt olika institutioner för undervisning, yrkesrådgivning och platsförmedling för lärlingar?

4. Anser Ni, att rekommendationen bör innehålla bestämmelser, som angiva, att ansvaret för vidtagande av skyddsåtgärder och särskilt för anordnande och underhåll av arbetslokalerna, i främsta rummet vilar på arbetsgivarna, vilka ha möjlighet att skapa lämpliga organisationer för ömsesidigt bistånd och utbyte av erfarenheter?

5. Anser Ni, att rekommendationen jämväl bör fästa arbetarnas uppmärksamhet på det förhållandet, att de genom det sätt, varpå de uppträda på arbetsplatsen, i stor utsträckning kunna och böra bidraga till skyddsåtgärdernas goda resultat, ävensom att det åligger arbetarorganisationerna att uppfostra sina medlemmar till att skydda sig mot olycksfall i arbete?

6. Anser Ni, att rekommendationen, till utvecklande av den under punkt 3 upptagna principen beträffande nödvändigheten att åvägabringa samverkan mellan samtliga intresserade parter, lämpligen kan särskilt utveckla frågan om den uppgift, som åligger skolor samt organ för yrkesrådgivning och platsförmedling för lärlingar, genom att inbjuda medlemsstaterna:

a) att, för att uppfostra hela befolkningen till undvikande av olycksfall i arbete, utveckla och främja undervisningen i folkskolor, fortsättningsskolor och yrkesskolor rörande de problem, som avse förebyggande av olycksfall i arbete;

b) att vaka över att de tekniska och polytekniska skolornas elever erhålla en ingående kännedom om metoderna för förebyggande av olycksfall i arbete, vilken för dem skulle möjliggöra att, då de komma att bekläda platser såsom verkmästare eller ingenjörer, med full sakkunskap ägna sig åt kampen mot olycksfall i arbete;

c) att medgiva organen för yrkesrådgivning och platsförmedling för lärlingar att i vidsträckt omfattning taga hänsyn till nödvändigheten att förebygga olycksfall i arbete.

II.

1. Anser Ni, att rekommendationen dessutom bör förorda allmänna lagstiftningsåtgärder, varigenom staterna beredas tillfälle att föreskriva ett minimum av industriell säkerhet även i det fall, då intet initiativ därtill tages av de intresserade parterna?

2. Är det lämpligt att i detta syfte beträffande arbetsgivarna bestämma:

a) att arbetsgivare skall vara rättsligen förpliktad att anordna och leda sitt företag på sådant sätt, att arbetarna erhålla det mått av skydd, företagets natur medgiver?

b) att planer för byggnad eller ombyggnad av industriella företag skola, innan arbetena igångsättas, underkastas granskning inom yrkesinspektionen eller av annan sakkunnig myndighet för konstaterande, huruvida planerna äro tillfredsställande med hänsyn till föreskrifterna rörande förebyggande av olycksfall i arbete?

c) I) att, till vinnande av en effektiv tillämpning av lagar och förordningar angående förebyggande av olycksfall i arbete uti industriella företag, yrkesinspektionens befattningshavare eller andra vederbörande myndigheter (vilka för övrigt böra handla i samråd med nämnda befattningshavare) skola äga rätt att i de särskilda fallen — med förbehåll av ändringsrätt för det ministerium, varunder funktionärerna sortera och hos vilket arbetsgivaren kan överklaga deras föreskrifter — med laga kraft föreskriva, vad arbetsgivaren skall göra för att ställa sig till efterrättelse ifrågavarande lagar och förordningar?

II) Bör i fall av jakande svar på nästföregående fråga yrkesinspektionens befattningshavare äga rätt att vid överhängande fara vägra varje uppskov med hänsyn till eventuell klagan?

III) I händelse av nekande svar, anser Ni, att konferensen bör antaga en rekommendation, vilken inbjuder medlemsstaterna i internationella arbetsorganisationen att anförtro omsorgen att meddela föreskrifter åt yrkesinspektionens befattningshavare eller åt en av sakkunniga sammansatt skiljedomstol?

d) att inrättningarna för försäkring mot olycksfall i arbete skola ha

(1) rätt eller

(2) skyldighet

att individuellt bestämma storleken av premierna med hänsyn till den grad av trygghet, de olika företagen erbjuda, samt med särskild hänsyn till huruvida de ha en verksam säkerhetsnämnd eller icke?

3. Anser Ni, att arbetarnas deltagande i arbetet för förebyggande av olycksfall i arbete bör regleras genom lagföreskrifter:

a) vilka fastslå arbetarens skyldighet att ställa sig till efterrättelse lagar och förordningar angående förebyggande av olycksfall?

b) vilka angiva sätten för arbetarnas deltagande i yrkesinspektionen?

I händelse av jakande svar, anser Ni, att fackföreningarna böra medgivas rätt att framställa förslag? Vilket annat system skulle Ni eventuellt vilja föreslå?

c) vilka lägga en rättslig grund för de skyldigheter och befogenheter, som skola tillkomma säkerhetsnämnder och »verkdelegerade» beträffande frågor rörande olycksfall inom olika företag?

III.

1. Anser Ni, att internationella arbetskonferensen bör antaga en resolution, vari internationella arbetsbyrån anmodas att inom kort (exempelvis inom ett eller två år) sammankalla en konferens av sakkunniga med uppdrag att under internationella arbetsbyråns auspicier studera de tekniska sidorna av frågan rörande automatisk vagnskoppling å järnvägar?

Anser Ni, att nationernas förbunds organisation för kommunikationer och transitering ävensom representanter för de fackliga järnvägsmannaorganisationerna lämpligen borde inbjudas att deltaga i nämnda tekniska konferens?

2. Är Ni gynnsamt stämd för antagande av ett förslag till konvention, som skulle medföra förpliktelse att angiva vikten å tyngre kollin, vilka transporteras å fartyg?

Möjligen skulle den gräns, vars överskridande skulle medföra förpliktelse att angiva vikten, kunna sättas till 1 500 kg för kollin, vilka lastas eller lossas i hamnar vid havet, och till 500 kg för kollin, som lastas eller lossas i inre hamnar. Föreslår Ni andra gränser? Vilka?

3. Anser Ni, att internationella arbetskonferensen bör antaga ett förslag till konvention innefattande internationell reglering av frågan rörande maximivikten av säckar, vilka skola bäras av olika slag av arbetare? Bör denna maximivikt fastställas till 75 kg?

4. Anser Ni, att konferensen bör antaga ett förslag till konvention angående skydd mot olycksfall, för vilka arbetare, sysselsatta med lastning eller lossning av fartyg, äro utsatta?

I händelse av jakande svar, vilka yrkesrisker böra konventionsförslaget i främsta rummet uppmärksamma? Transport mellan fartyg och kaj? Tillträde till lastrum? Skydd vid luckor? Lyftanordningars tillstånd, underhåll och bruk?

5. Är Ni gynnsamt stämd för antagande av ett förslag till konvention, vars ratificering skulle förbinda medlemsstaterna i internationella arbetsorganisationen till att förbjuda handel — även för export — med maskiner, vilka icke på visst sätt uppfylla de villkor, som

föreskrivas genom de uti resp. stater gällande föreskrifter rörande förebyggande av olycksfall i arbete?

I händelse av nekande svar, vad föreslår Ni, att internationella arbetsorganisationen skall företaga med hänsyn till frågan om handel med maskiner utan skyddsanordningar?

Förhandlingarna vid konferensen rörande frågan om förebyggande av olycksfall i arbete inleddes med en principdebatt vid plenarsammanträde den 31 maj och 1 juni. Härunder uppträdde en mängd talare från olika länder och de tre olika grupperna, vilka belyste ämnet ur skilda synpunkter. Beträffande denna debatt må här endast framhållas, att några större meningsskiljaktigheter icke framträdde i fråga om riktlinjerna för ett beslut rörande frågeformulärets allmänna del. Dock tillmättes av representanterna för resp. grupper olika vikt och betydelse åt statligt ingripande och frivilliga strävanden på området. På arbetarsidan underströk man behovet av lagliga föreskrifter, medan av arbetsgivarna i allmänhet hänvisades till de goda resultat, som kunnat uppnås på det enskilda initiativets och upplysningens väg. Den engelske regeringsrepresentant, som inledde debatten, förordade, att åt konferensens beslut måtte givas formen av en serie uttalanden eller resolutioner, vilka skulle tagas under övervägande av regeringar, arbetsgivar- och arbetarorganisationer under samverkan med varandra.

Större meningsskiljaktighet framträdde i specialfrågorna om förebyggande av olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar samt vid lastning och lossning av fartyg. Representanter från länder, som infört automatisk koppling, framhöllo det stora värdet av sådan anordning, medan en arbetsgivarexpert, tillhörande den engelska järnvägsförvaltningen, förklarade, att någon enhällig opinion icke rådde i sakkunniga kretsar och att statistiken icke syntes kunna åberopas till stöd för den automatiska kopplingens överlägsenhet.

Än mera markerad var den motsättning, som i frågan om olycksfall vid lastning och lossning av fartyg yppade sig mellan det vid konferensen representerade sjöfartsintresset och hamnarbetarnas förespråkare. Av det engelska arbetsgivarombudet, Sir David Milne Watson, framlades ett resolutionsförslag, vari yrkades, att denna fråga såsom varande en sjöfartsfråga icke nu skulle upptagas till behandling samt att den, när den vore mogen för behandling, i första rummet skulle hänskjutas till den paritetiska sjöfartskommissionen.

Av den engelske arbetsgivarexperten Cuthbert Laws gjordes gällande, att frågorna om transport mellan fartyg och kaj, tillträde till lastrum, skydd vid skeppsluckor o. s. v. väsentligen vore av sjöfartskaraktär och berörde sjömän och redare lika mycket som hamnarbetarna. Han erinrade, att sjöfartsfrågorna hittills behandlats vid särskilda sammanträden av konferensen och att ett åt dylika frågor uteslutande ägnat sammanträde komme att hållas nästa år, ävensom att paritetiska sjöfartskommissionen vore väl skickad att behandla dessa frågor, varvid hamnarbetarnas intressen kunde företrädas av den representant de hade i kommissionen.

Utan att ingå på detta komplicerade spörsmål beslöt konferensen på förslag

av det belgiska regeringsombudet Mahaim att hänvisa den av Sir David Milne Watson väckta frågan till vederbörande utskott.

Beträffande denna principdebatt må till sist nämnas, att det danska regeringsombudet Lassen framhöll betydelsen av förbud mot försäljning av maskiner utan skyddsanordningar. Han beklagade, att denna fråga av arbetsbyrån icke ansetts mogen för behandling, och förklarade sig icke kunna finna något hinder för att varje land i sin lagstiftning införde en bestämmelse, som gjorde fabriker, affärsmän och ingenjörer ansvariga för försäljning och uppsättning inom landet av maskiner, som icke uppfyllde de fordringar i skyddshänseende, vilka fastställts i landets lagstiftning.

På yrkande av förslagsutskottet beslöt konferensen fördela beredningen av hithörande frågor på tre olika utskott, vilka sålunda fingo till sig remitterade resp. 1) den allmänna frågan om förebyggande av olycksfall i arbete, 2) skydd för arbetare, sysselsatta med lastning eller lossning av fartyg samt 3) förebyggande av olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar.

1. Den allmänna frågan om förebyggande av olycksfall i arbete.

Det för behandling av denna fråga tillsatta utskottet räknade 48 medlemmar med det engelska regeringsombudet Sir Malcolm Delevingne som ordförande. Denne utsågs också till rapportör jämte den schweiziske regeringsexperten Tzaut. Från svensk sida inträdde direktör Larson såsom suppleant inom utskottets arbetsgivargrupp.

Till behandling förelåg den av arbetsbyrån utarbetade rapporten med förslag till frågeformulär i ämnet, och hade utskottet att taga befattning med formulärets delar I och II samt punkt 5 av del III. Mot slutet av förhandlingarna anmodades utskottet jämväl att upptaga punkterna 2 och 3 av del III till behandling.

Utskottets förhandlingar resulterade huvudsakligen i här nedan antydda förslag till ändringar av arbetsbyråns förslag till frågeformulär.

I.

I *punkt 2: st. 3* föreslog utskottet med hänsyn till svårigheterna att åstadkomma likformig internationell statistik, att frågeformulärets text skulle modifieras och begränsas till frågan om att utfinna vissa gemensamma grunder, efter vilka ett jämförande studium av olika länders statistik kunde bedrivas. Vidare tillfogades bl. a. till denna punkt ett nytt stycke, syftande till att regeringarna skulle uttala sig, huruvida de vetenskapliga undersökningarna på området borde omfatta icke blott de yttre faktorer, som förorsaka olycksfall, såsom användning av farliga maskiner, hantering av tunga föremål o. s. v., utan även sådana faktorer som trötthet, hygieniska förhållanden på arbetsplatsen o. s. v.

Beträffande *punkt 6: a* ansåg utskottet, att regeringarnas mening borde inhämtas även rörande gagnet av att meddela undervisning om den första hjälpen, som bör lämnas skadade.

Rörande den i *punkt 6: b* av arbetsbyråns förslag förekommande frågan om införande i de tekniska och polytekniska skolorna av undervisning rörande metoder

för förebyggande av olycksfall uttrycktes i utskottet den meningen, att nämnda skolors läroplaner redan vore så hårt belastade, att det näppeligen läte sig göra att införa någon fullständig undervisning i ämnet. Ej heller kunde lärjungarna draga full nytta av sådan undervisning på grund av bristen på erforderlig underbyggnad, vilken endast kunde förvärvas i verkstäder och genom praktiskt arbete. Man finge därför nöja sig med att meddela undervisning härom i begränsad utsträckning. Av betydelse vore att inrikta lärjungarnas intresse på frågan och göra dem så pass förtrogna därmed, att de under sitt följande praktiska arbete kunde ägna vederbörlig uppmärksamhet däråt. I enlighet härmed modifierades stycket.

I *punkt 6: c* infördes en ny fråga rörande medlen att hos lärjungarna jämväl efter deras inträde i industrien vidmakthålla intresset för olycksfalls förebyggande.

Vidare införde utskottet en ny frågepunkt (punkt 7) rörande betydelsen av att på arbetsplatsen bereda tillgång till den första hjälpen vid olycksfall.

II.

Beträffande den i punkt *2: c, st. 1* berörda frågan i vilken utsträckning tillsynsmyndigheten skulle äga att föreskriva säkerhetsåtgärder, kommo i utskottet två olika uppfattningar till uttryck. Enligt den ena borde det endast tillkomma nämnda myndighet att vaka över vidtagandet av sådana åtgärder, som uttryckligen föreskrivits i lagar och förordningar. Enligt den andra uppfattningen borde en vidsträcktare befogenhet lämnas myndigheten, så att den skulle vara berättigad förordna om vidtagande av alla sådana åtgärder, som påkallades av omständigheterna. Utskottet beslöt avfatta frågan med tanke på den senare lösningen.

Enligt arbetsbyråns förslag skulle arbetsgivarna kunna besvära sig över yrkesinspektörernas föreskrifter hos det ministerium, under vilket inspektörerna sortera. Utskottet gav texten en sådan formulering, att besvär skulle kunna anföras hos en för ändamålet särskilt inrättad myndighet.

I *punkt 2: d* föreslog utskottet en förändrad formulering, genom vilken det ifrågasattes, om olycksfallsförsäkringsanstalterna i länder, där ett system av försäkring under statens förvaltning eller ledning införts, borde bemyndigas eller åläggas att vid premiernas fastställande taga hänsyn till de säkerhetsåtgärder, som vidtagits av vederbörande företag.

Vidare tillfogades till denna punkt ett nytt stycke med fråga, vilken ytterligare betydelse olycksfallsförsäkringen i förevarande avseende kunde tillerkännas samt under vilken form försäkringsinrättningarna verksamt kunde medverka.

I *punkt 3* föreslogs med hänsyn till vikten av arbetarnas medverkan vid förebyggande av olycksfall en mera vidsträckt formulering, som gav regeringarna större frihet i besvarandet av frågorna.

III.

I *punkt 2, st. 1* gjordes ett sådant tillägg, att den ifrågasatta förpliktelsen att angiva vikten å tyngre kollin skulle åvila a v s ä n d a r e n. I *st. 2* uteslöts angivandet av de lägsta viktgränserna, från vilka ifrågavarande förpliktelse skulle inträda.

Beträffande *punkt 3*, rörande maximivikt å gods i säckar, ansåg utskottet, att tillräckligt material saknades för frågans behandling, och föreslogs därför att densamma skulle hänskjutas till arbetsbyråns styrelse för vidare utredning.

Den i *punkt 5* berörda frågan om förbud mot handel med maskiner, som icke uppfylla gällande skyddsföreskrifter, framkallade en längre debatt i utskottet. Från Danmark, som infört vissa föreskrifter härom, lämnades upplysning om hur

dessa verkat. Utskottet uttalade i princip sin anslutning till syftet med föreskrifterna men ansåg, att frågan innefattade flera spörsmål, som för närvarande icke kunde finna någon praktisk lösning.

Arbetsgivarnas representanter i utskottet hade icke kunnat godkänna ett flertal av de grundsatser, som kommit till uttryck i arbetsbyråns och utskottets förslag. Bl. a. reserverade de sig beträffande: inbegripandet av »allmänheten» i del I, punkt 1, och saknaden därstädes av hänvisning till de ekonomiska och tekniska svårigheter, som äro förenade med åtgärder för olycksfalls förebyggande; förslaget i del II, punkt 2:b, att planer till ny- eller ombyggnad av industriell anläggning skulle underställas granskning av yrkesinspektionen eller annan myndighet; den i del II, punkt 2:c ifrågasatta anordningen att yrkesinspektör eller eljest annan myndighet än den lagstiftande skulle ha befogenhet att meddela föreskrift om de åtgärder, arbetsgivaren skulle vidtaga för fullgörandet av sina förpliktelser enligt lagen, samt förslaget i samma dels punkt 3:b, c, att lagbestämmelser skulle utfärdas, varigenom arbetarna gåves rätt att vare sig individuellt eller genom nämnder eller andra organ deltaga i yrkesinspektionen och därigenom inblanda sig i ledningen av arbetet.

Arbetargruppen i utskottet förklarade å sin sida, att flera av gruppens huvudyrkanden avslagits av utskottet, bl. a.: att frågan om förebyggande av yrkessjukdomar och annan skada till hälsan borde upptagas till behandling i samband med frågan om förebyggande av olycksfall samt att arbetarnas organisationer borde särskilt omnämnas i frågeformuläret såsom ansvariga organ för medverkan vid förebyggande av olycksfall. Vidare framhölls från denna sida, att det vore av fundamental betydelse att biträda förslaget om att varje stat borde såvitt möjligt fastställa de säkerhetskrav, som skulle uppfyllas i fråga om maskiner, vilka utsläpptes i handeln.

Förutom sitt förslag till reviderat frågeformulär rörande förebyggande av olycksfall i arbete framlade utskottet förslag till två *resolutioner*, den ena angående »Safety-first»-rörelsen och den andra angående komplettering av arbetsbyråns samling av upplysningsmaterial rörande olycksfalls förebyggande.

Plenarbehandlingen av ifrågavarande ärende ägde rum den 15 och 16 juni.

Bifall till utskottsförslaget yrkades av bl. a. engelska och franska regeringsrepresentanter samt jämväl av talare från arbetsgivar- och arbetargrupperna. Den sistnämnda gruppens i utskottet reservationsvis framförda principyrkanden underströkos emellertid, speciellt kravet på arbetarorganisationernas medverkan i den förebyggande verksamheten. Ett helt nytt program för en undersökning av olycksfallsrisken bland automobilförare och andra i automobiltransport sysselsatta personer ävensom inom gas- och elektricitetsindustrien framlades av en talare från arbetargruppen.

Av den danska regeringsexperten fru Glørfelt-Tarp yrkades, att följande punkt skulle införas i frågeformuläret:

»Är ni gynnsamt stämd för antagandet av ett konventionsförslag eller en rekommendation, åsyftande att göra varje företag eller person, som levererar motor-

drivna maskiner för användning inom visst land eller uppsätter sådana inom landet, ansvariga för att maskinerna uppfylla de fordringar, som äro fastställda i landets lag?»

Förslagsställaren betonade, att den åsyftade regleringen vore av nationell karaktär, emedan den endast tänkts skola äga tillämpning å maskiner, som försåldes för användning inom ett land, men däremot icke å maskiner, som exporterades från landet. Häremot anmärkte det belgiska arbetsgivarombudet Gérard, att de ifrågasatta lagbestämmelserna även måste drabba maskiner, som importerades, och att frågan i så måtto hade en internationell karaktär. Huru kontrollen skulle organiseras vid import av maskiner vore ett synnerligen svårlöst spörsmål, som egentligen förutsatte en internationell standardisering av skyddsanordningarna.

Bifall till den föreslagna punktens införande i frågeformuläret förordades av engelska, holländska och tyska regeringsrepresentanter, under det representanter för arbetsgivarna påyrkade avslag. Vid anställd omröstning bifölls förslaget med 64 röster mot 32.

I övrigt godkändes utskottets förslag till frågeformulär med 94 röster mot 5 samt de bägge resolutionsförslagen med samtliga avgivna 95 röster.

Därefter beslöts med samtliga avgivna 123 röster att på dagordningen för nästa konferenssammanträde skulle uppföras den allmänna frågan om förebyggande av olycksfall i arbete.

Det sålunda antagna frågeformuläret rörande förebyggandet av olycksfall i arbete har följande lydelse.

Frågeformulär.

A: I.

1. Anser Ni, att internationella arbetskonferensen bör antaga en rekommendation, som giver uttryck åt en moralisk skyldighet ej blott för arbetsgivare och arbetare utan även för regeringarna och allmänheten att bemöda sig att med alla medel och alla krafter strida för förebyggande av olycksfall i arbete?

2. Anser Ni, att en rekommendation angående förebyggande av olycksfall i arbete även bör avse alla de praktiska åtgärder, som skulle erfordras för att bringa till tillämpning den i föregående fråga angivna principen?

a) Anser Ni, att därvid främst bör betonas nödvändigheten av att utan dröjsmål igångsätta ett av undersökningar åtföljt arbete, åsyftande dels att klargöra orsakerna till olycksfall i arbete och dels att finna de bästa metoderna för deras förebyggande, vilket arbete i främsta rummet skulle, under medverkan av de intresserade parterna, utföras av statens officiella institutioner och därmed jämställda offentliga inrättningar eller av de olika industrigrenarnas tekniska institutioner?

b) [I]. Bör rekommendationen enligt Eder mening inbjuda medlemmarna i internationella arbetsorganisationen att, med hänsyn till det ytterligare förberedandet av ett konventionsförslag, upprätta och utveckla statistiken över olycksfall i arbete inom sina respektive länder och därvid uppehålla kontakt

med internationella arbetsbyrån i syfte att söka fastställa vissa enhetliga grunder, vilka såvitt möjligt skulle medgiva ett jämförande studium av de olika ländernas statistik.

[II.] Har Ni några förslag att göra beträffande sättet för ernående av det åsyftade resultatet?

Anser Ni särskilt, att åtgärderna i främsta rummet borde avse vissa industrigrenar, och i så fall vilka?

c) Till vilka andra omständigheter borde enligt Eder mening tagas hänsyn vid de vetenskapliga undersökningarna rörande olycksfall i arbete?

d) Anser Ni, att de vetenskapliga undersökningarna till förebyggande av olycksfall i arbete böra taga hänsyn icke blott till de olika företagens materiella förhållanden utan även till den mänskliga faktorn?

3. Anser Ni, att i rekommendationen bör intagas en bestämmelse, som framhåller den stora betydelsen av samarbete mellan samtliga parter, som äro intresserade i fråga om förebyggande av olycksfall i arbete, därunder inbegripna arbetsgivare och arbetare, och som inbjuder medlemsstaterna att göra allt som står i deras makt för att utveckla och främja dylikt samarbete?

4. Anser Ni, att rekommendationen bör innehålla bestämmelser, som angiva, att ansvaret för vidtagande av förebyggande åtgärder och särskilt för anordnande och underhåll av arbetsplatserna faller på arbetsgivarna?

5. Anser Ni, att rekommendationen jämväl bör fästa arbetarnas uppmärksamhet på den omständigheten, att de genom det sätt, varpå de förhålla sig på arbetsplatsen, i stor utsträckning kunna och böra bidraga till framgång för de förebyggande åtgärderna, äyensom att det åligger arbetarorganisationerna att medverka till uppfostran av sina medlemmar för att bereda dem skydd mot olycksfall i arbete?

6. Anser Ni, att rekommendationen, till främjande av den under fråga 3 berörda samverkan mellan samtliga intresserade parter, lämpligen kan inbjuda medlemsstaterna:

a) att till befolkningens uppfostran främja undervisningen i folkskolor och fortsättningsskolor rörande de problem, som avse förebyggande av olycksfall, och låta denna undervisning även omfatta den första hjälpen vid olycksfall?

b) att vaka över, att de tekniska och polytekniska skolornas elever på ett tillfredsställande sätt undervisas om metoderna för förebyggande av olycksfall i arbete, samt att deras uppmärksamhet fästes på betydelsen av dessa förebyggande åtgärder, såväl ur ekonomisk som moralisk synpunkt, så att de, då de senare komma att bekläda platser inom industrien, ägna särskild uppmärksamhet åt kampen mot berörda olycksfall?

c) att, även efter det eleverna lämnat skolan och inträtt i industrien, genom kurser, filmframställningar och besök i fabriker vidmakthålla deras intresse för förebyggandet av olycksfall ävensom att gynna utvecklingen av museer för skyddsväsendet samt den praktiska undervisning, som däri kan lämnas.

d) att genom uppmuntran av vetenskapliga undersökningar och praktisk tillämpning därav öka den medverkan, metoderna för yrkesrådgivning och yrkesval kunna lämna till förebyggande av olycksfall.

7. Anser Ni, att rekommendationen bör omnämna den stora betydelsen av omedelbart vidtagande av anordningar för lämnande av den första hjälpen eller läkarbehandlingen i arbetslokaler och å arbetsplatser inom industrien?

A: II.

1. Anser Ni, att rekommendationen bör förorda lagstiftningsåtgärder, varigenom meddelas bestämmelser, avsedda att trygga ett minimum av säkerhet?

2. Är det lämpligt att i detta syfte beträffande arbetsgivarna föreskriva:
a) att arbetsgivare skall vara pliktig anordna och leda sitt företag på sådant sätt, att arbetarna, med hänsyn tagen till företagets natur och den tekniska utvecklingens ståndpunkt, beredas tillfyllestgörande skydd?
b) att planer för byggnad eller ombyggnad av industriella företag skola, innan arbetena igångsättas, underkastas granskning inom yrkesinspektionen eller av annan kompetent myndighet till konstaterande, huruvida planerna äro tillfredsställande med hänsyn till föreskrifterna rörande förebyggande av olycksfall i arbete?
c) [I] att organen för kontroll av tillämpningen av lagar och förordningar angående arbetarnas skyddande mot olycksfall skola erhålla behörighet att i varje särskilt fall föreskriva för arbetsgivaren, vad han har att göra för att uppfylla sina skyldigheter — arbetsgivaren likväl förbehållen besvärsrätt hos en för ändamålet särskilt upprättad myndighet.
[II] Bör i fall av jakande svar på nästföregående fråga, kontrollorganet äga att vid överhängande fara utan hinder av besvärsrätten fordra omedelbart vidtagande av de ålagda åtgärderna?
[III] I händelse av nekande svar på frågan [I], vilket system förordar Ni till säkerställande av lagarnas och förordningarnas tillämpning?
d) [I] att i länder, där ett av staten förvaltat eller under dess ledning stående system av försäkring mot olycksfall i arbete förefinnes, inrättningarna för försäkring mot olycksfall i arbete skola ha
(1) rätt eller
(2) skyldighet
att vid bestämmande av premierna taga hänsyn till de åtgärder, som vid de olika företagen vidtagits till arbetarnas skyddande?
[II] Vilken ytterligare betydelse tillägger Ni med avseende å förebyggandet av olycksfall, olycksfallsförsäkring eller olycksfallsersättning, och i vilken form anser Ni, att inrättningarna eller bolagen för försäkring mot olycksfall skulle kunna verksamt bidraga till främjande av skyddssträvandena?

3. Anser Ni, att lagbestämmelser böra antagas, vilka åvägabringa och reglera ett deltagande av arbetarna i verksamheten för förebyggande av olycksfall?
a) I händelse av jakande svar å ovanstående fråga, vilka äro de punkter, lagbestämmelserna enligt Eder mening böra åsyfta, och vilka förslag har Ni att göra med avseende å dessa punkter?
b) Anser Ni särskilt att lagbestämmelserna böra:
[I] innehålla stadganden, vilka angiva arbetarnas skyldighet att ställa sig till efterrättelse lagar och förordningar angående förebyggande av olycksfall?
[II] föreskriva arbetarnas deltagande i åvägabringandet av ifrågavarande bestämmelser och i kontrollen å deras efterlevnad?
c) I händelse av jakande svar på den under b) [II] framställda frågan, under vilka former (eventuellt olika med hänsyn till de särskilda förhållandena inom varje industri, företagens olika storlek o. s. v.) anser Ni, att detta deltagande skulle kunna förverkligas?

B.

1. a) Är Ni gynnsamt stämd för antagande av ett förslag till konvention eller av en rekommendation, som skulle medföra förpliktelse för avsändare att angiva vikten å tyngre kollin, som transporteras å fartyg?

b) I händelse av jakande svar, vilken gräns bör bestämmas, vid vars överskridande vikten bör angivas å godset?

2. Är ni gynnsamt stämd för antagande av ett förslag till konvention eller av en rekommendation, gående ut på att nationella lagar eller förordningar skulle stadga, att varje företag eller person i ett land, som levererar eller installerar motordrivna maskiner för bruk inom landet, skall vara ansvarig för att sådan maskin motsvarar de föreskrifter, vilka meddelas av landets lagar och förordningar beträffande maskiner av ifrågavarande slag — detta utan ändring av ansvaret för arbetsgivare, som använder dylika maskiner?

De antagna resolutionerna rörande förebyggande av olycksfall i arbete ha följande lydelse.

Resolutioner.

I.

I betraktande av att de resultat, som uppnåtts genom lagstadgad reglering och statsinspektion i de industriländer, som ha den längsta erfarenheten i fråga om olycksfalls förebyggande, utvisa att, om också de använda metoderna kunna och böra förbättras och utvecklas, de dock i sig själva äro otillräckliga att förebygga ett stort antal olycksfall, som bero på sådana orsaker som 1) farliga tillvägagångssätt och anordningar; 2) trötthet; 3) personlig vårdslöshet å vissa arbetares sida; 4) underskattning å nyanställda och särskilt yngre arbetares sida av de faror, för vilka de äro eller kunna bliva utsatta, och underlåtenhet från arbetsledningens sida att giva dessa arbetare lämpliga förhållningsorder,

har konferensen enhälligt antagit följande resolutioner och anhåller enträget, att regeringarna måtte taga dem under det mest allvarliga övervägande i och för deras snara genomförande, i samråd med arbetsgivarnas och arbetarnas organisationer, inom de industrier, som erbjuda den största olycksfallsrisken.

1. Konferensen anser tiden vara inne att söka uppnå en högre grad av säkerhet genom tillämpning av nya metoder; den håller före, att de största framstegen på denna väg skulle uppnås, om man framgår efter de linjer, som utstakats av den under namnet »Safety-first» kända rörelsen, vilken tillämpad å industrien går ut på: 1) att förebyggandet av olycksfall betraktas såsom en väsentlig del av arbetets organisation; 2) att arbetsgivare och arbetare i varje företag böra med det största intresse och all kraft gemensamt främja strävandena att uppnå en högre grad av säkerhet.

2. Även om de nya metoder, som skulle tillämpas, kunna växla inom olika industrier och i olika länder, är det dock av väsentlig betydelse: a) att ledningen, dess representanter och förmännen i varje företag bemöda sig att inom hela företaget åvägabringa en riktig insikt om nödvändigheten att undvika olycksfall och att inprägla den uppfattningen, att säkerheten är en faktor av den största betydelse inom arbetets organisation; b) att de största ansträngningar göras för att intressera arbetarna för arbetet på olycksfalls förebyggande.

3. Organisationen av säkerhetsåtgärderna bör särskilt omfatta: anordningar ägnade att möjliggöra en undersökning angående varje olycksfall, som inträffar under arbetet, samt granskning av de metoder, som böra tillämpas till undvikande av upprepande; systematisk tillsyn å arbeten samt maskiner och anordningar i syfte att trygga säkerheten och särskilt för att kontrollera att

alla skydds- och säkerhetsanordningar befinna sig i gott skick och på vederbörlig plats; nyanställda och särskilt yngre arbetares upplysande om de risker, för vilka de äro utsatta genom sitt arbete eller från de maskiner och anordningar, med vilka deras arbete för dem i beröring; organiserandet av första hjälpen vid olycksfall och av ambulanser; uppmuntran av förslag från arbetstagarnas sida, syftande till att öka arbetets säkerhet.

4. Arbetsgivar- och arbetarorganisationernas inom varje industri gemensamma intresse och strävanden samt deras samverkan med staten äro lika betydelsefulla. De anordningar, som lämnat de bästa resultaten, äro följande: a) föredrag av arbetsgivar- och arbetarrepresentanter inom vissa industrier och av statens inspektörer; b) upprättandet av permanenta distrikts- eller rikskommissioner eller bådadera med uppgift att periodvis undersöka, vilka framsteg som gjorts och vilka ytterligare kunna göras.

5. Man bör främja internationell rådplägning och utbyte av erfarenheter mellan vederbörande ministerier i de större industriländerna samt mellan arbetsgivarorganisationer, arbetarorganisationer, vetenskapliga och andra institutioner, som inom dessa länder syssla med frågan om förebyggande av olycksfall i arbete. Ett sådant internationellt samarbete skulle underlättas, om de större industriländerna kunde i fråga om industrier med den största olycksfallsrisken enas om likformiga grunder för utarbetande av olycksfallsstatistik.

6. Konferensen föreslår såsom ett lämpligt medel för fullföljande av resultaten av denna konferens, för uppmuntrande av införandet av »Safety-first»-metoder och främjande av internationella överläggningar att på sätt nyss förordats, tid efter annan i samverkan med internationella arbetsbyrån sammanträden hållas med representanter för de större industriländerna i syfte att utbyta erfarenheter, rådpläga och taga del av gjorda framsteg.

II.

Internationella arbetskonferensens elfte sammanträde anmodar internationella arbetsbyråns styrelse att undersöka, vilka åtgärder kunna vidtagas för:

1) att fullständiga internationella arbetsbyråns samling av upplysningar rörande den nationella lagstiftningen om säkerhet i arbetet inom olika industrier och rörande de bindande föreskrifter, som centrala eller lokala myndigheter meddelat på detta område;

2) att utarbeta jämförande sammanställningar på grundval av dessa upplysningar.

2. Skydd för arbetare sysselsatta med lastning och lossning av fartyg.

Det för behandling av denna fråga tillsatta särskilda utskottet räknade 24 medlemmar med den italienske regeringsexperten Marena som ordförande och rapportör. Från svensk sida deltogo i utskottets sammanträden byråassistenten Eggert (med socialrådet Sjöstrand som suppleant) och herr Mårtensson.

Utskottet hade att behandla följande i del III av arbetsbyråns förslag till frågeformulär upptagna frågor:

1) skydd för arbetare sysselsatta med lastning och lossning av fartyg;

2) angivande av vikten å tyngre kollin, som transporteras ombord å fartyg;

3) fastställande av maximivikt å säckar, som bäras av arbetare.

Utskottet beslöt emellertid hos konferensens förslagsutskott hemställa, att de sistnämnda två frågorna med hänsyn till deras allmänna karaktär måtte hän-

skjutas till det för behandling av den allmänna frågan om förebyggande av olycksfall tillsatta utskottet (se ovan), vilket även skedde.

Först och främst hade utskottet att fatta beslut om det förut omnämnda, till utskottet hänskjutna förslaget av Sir David Milne Watson om remiss till paritetiska sjöfartskommissionen. Å arbetargruppens vägnar föreslog den engelske arbetarexperten Bevin, att frågan skulle underställas icke paritetiska sjöfartskommissionen utan en särskild kommission, som skulle tillsättas av arbetsbyråns styrelse och i vilken skulle inträda representanter för hamnstyrelser och för internationella transportarbetarförbundet. Såsom motiv för detta förslag anfördes, att arbetarna i motsats till arbetsgivarna icke ansågo frågan vara av speciell sjöfartskaraktär, varför de icke ville medgiva, att den hänsköts till en kommission för sjöfartsfrågor. Slutligen föreslogs av den tyske regeringsexperten Ulrichs, att frågan skulle hänskjutas till paritetiska sjöfartskommissionen, utökad med representanter för hamnarbetare och hamnstyrelser.

Under överläggningen återkallade arbetsgivargruppen förstnämnda yrkande och ersatte det med ett annat, enligt vilket alla frågor rörande lastning och lossning skulle upptagas till behandling i utskottet utom de som hänförde sig till fartygets »byggnad och permanenta utrustning». Detta nya förslag avslogs emellertid med 14 röster mot 8, varefter de övriga förslagen återtogos och utskottet övergick till detaljbehandlingen med utgångspunkt från arbetsbyråns förslag till frågeformulär. Likväl bragtes den tidigare i konferensens plenum väckta frågan om utskottets kompetens längre fram ånyo på tal, och i stor utsträckning präglades de följande förhandlingarna av den uppkomna motsättningen.

Till en början rörde sig därefter utskottets förhandlingar om, huruvida frågeformuläret skulle begränsas till att åsyfta upplysningar för upprättandet av ett konventionsförslag. Arbetsgivargruppen yrkade, att man alternativt skulle hänvisa till möjligheten av en rekommendation, och framhöll, att ett beslut i sådan form möjligen skulle ha större praktiskt värde än en konvention, varförutom det ju alltid stode konferensen fritt att vid den slutliga behandlingen bestämma, vilken form dess beslut skulle taga. Från arbetarsidan invändes, att om det lämnades öppet för regeringarna att uttala sig för en rekommendation, de i många fall sannolikt icke komme att ägna saken ett lika omsorgsfullt övervägande, som om det gällde att få till stånd en konvention. Arbetsgivarnas yrkande i denna punkt avslogs med 15 röster mot 8.

Därefter företogs till överläggning frågeformulärets tillämpningsområde. Med understöd av arbetsgivargruppen yrkades å den engelska regeringens vägnar, att frågeformuläret skulle begränsas till förhållanden ombord å fartyg. Av arbetargruppen yrkades däremot, att olycksfall bland hamnarbetare såväl ombord som i land skulle omfattas av formuläret. Med 15 röster mot 9 beslöt utskottet ansluta sig till sistnämnda yrkande.

Vad vidare beträffar frågan, till vilka yrkesrisker frågeformuläret skulle hänföra sig, framställdes flera förslag. Arbetargruppen ansåg, att uttrycken »olycksfall» och »yrkesrisker» borde fattas i vidsträckt bemärkelse och inne-

fatta icke endast olycksfall i egentlig mening, utan också den hälsofara, som kunde uppkomma för arbetarna, speciellt vid transport och handhavande av farliga laster. För detta ändamål föreslogs dels en omformulering av första satsen av arbetsbyråns förslag uti ifrågavarande avseende och dels, att den i det följande stycket intagna, till fyra fall begränsade uppräkningen av olika yrkesrisker skulle ersättas med en detaljerad förteckning å eventuella risker, beträffande vilka det dessutom skulle angivas, att de endast avse att vara en exempelsamling. Arbetsgivargruppen motsatte sig bestämt detta förslag under anförande, att flera av de uppräknade riskerna vore sådana, som sammanhängde med förhållanden, vilka det tillkomme paritetiska sjöfartskommissionen att bedöma. Hela kompetensfrågan revs sålunda på nytt upp och tillspetsades ytterligare därigenom att — gentemot ett förnyat yrkande från arbetsgivarsidan att, med hänsyn tagen till konferensens beslut år 1921, alla frågor av sjöfartskaraktär skulle hänskjutas till sjöfartskommissionen — Bevin föreslog ett uttalande av följande lydelse:

»Då arbetargruppens förslag icke innefattar några frågor av ren sjöfartskaraktär, kan det icke bliva fråga om remiss till paritetiska sjöfartskommissionen.»

Detta förslag till uttalande godtogs av utskottet med 11 röster mot 9; 4 regeringsrepresentanter avhöllo sig från att rösta.

I det läge, som genom detta beslut uppkommit, ansågo sig arbetsgivarnas representanter i utskottet icke längre kunna deltaga i överläggningarna, med mindre det gjorda uttalandet återtogs. I kompromissyfte framförde arbetargruppen på nytt men i förändrad form förslaget, att av arbetsbyråns styrelse skulle tillsättas en särskild teknisk kommission; denna skulle bestå av representanter för hamnstyrelser, skeppsredare och vederbörande arbetarorganisationer, med vilka arbetsbyrån skulle rådföra sig i och för utarbetandet av ett eventuellt utkast till konventionsförslag. Detta förslag godkändes emellertid icke av arbetsgivarna, lika litet som en del från andra håll framkomna medlingsförslag. De funno sig också böra avbryta sitt deltagande i överläggningarna.

Genom bemedling av arbetsbyråns direktör inleddes nu förhandlingar mellan de olika grupperna, och som resultat härav framgick ett inom regeringsgruppen uppgjort och av arbetargruppen biträtt kompromissförslag av följande lydelse:

»Då internationella arbetsbyrån efter att ha erhållit svar från regeringarna utarbetat ett konventionsförslag, åsyftande att bereda skydd för arbetare, som sysselsättas med lastning eller lossning av fartyg, skall förslaget översändas till paritetiska sjöfartskommissionen, som skall yttra sig över de sjöfartssynpunkter, vilka eventuellt kunna anläggas på vissa av de föreslagna bestämmelserna. Paritetiska sjöfartskommissionens yttrande skall delgivas samtliga regeringar före öppnandet av det konferenssammanträde, som har att fatta beslut om konventionsförslaget.»

Under överläggningen härom förklarade Bevin, att samtidigt som han vidhöll sin uppfattning, att det icke rörde sig om några frågor av r e n sjöfartskaraktär, han dock medgav, att vissa beröringspunkter funnes med sjöfartens

intressen. Därjämte förklarade han sig vilja återtaga sitt ovan återgivna uttalande, som biträtts av utskottets majoritet.

Vid anställd omröstning om regeringsgruppens kompromissförslag antogs detta enhälligt av de närvarande 16 ledamöterna. Därefter tillkännagåvo arbetsgivarnas representanter i utskottet, att även de godkände kompromissförslaget.

Vid plenarbehandlingen den 13 juni godkändes utskottets förslag till frågeformulär med samtliga avgivna 101 röster, och beslöts tre dagar senare med samtliga avgivna 121 röster att uppföra förevarande ärende på dagordningen för nästa konferenssammanträde.

Likaså antogs enhälligt, under form av *resolution*, det av utskottet godkända förslaget om remiss till paritetiska sjöfartskommissionen.

Det sålunda antagna frågeformuläret rörande skydd mot olycksfall vid lastning och lossning av fartyg har med vissa av arbetsbyrån vidtagna redaktionella förändringar följande lydelse.

Frågeformulär.

1. Anser Ni, att konferensen bör antaga ett konventionsförslag rörande skydd mot olycksfall, för vilka arbetare, sysselsatta med lastning eller lossning av fartyg, äro utsatta ombord eller i land?

2. (1) I fall av jakande svar, vilka yrkesrisker bör konventionen i främsta rummet avse?

(2) Anser Ni, att konventionsförslaget exempelvis bör avse följande:

a) *Arbete i land:* Vägar och tillträdesleder till dockor, kajer etc. — Belysning. — Arbetsplatser. — Landningsställen. — Skydd vid farliga platser. — Förbindelsemedel mellan land och fartyg etc.

b) *Arbete ombord:* Förbindelsemedel mellan fartyg och land, till lastrum och arbetsställen samt mellan (olika) fartyg. — Belysning å fartyg. — Luckkarmars höjd. — Transportmedel mellan land och fartyg, då detta ej ligger vid kaj. — Medel för utrymmande av lägre belägna lastrum (underrum) vid lastning och lossning av massgodslaster, såsom stenkol m. m.

c) *Arbete i land och ombord:* Kompetens för personer, som handhava maskiner eller redskap, lyftinrättningar o. d. — Kontroll och provning av alla maskiner och redskap, såväl fasta som flyttbara. — Skyddsmedel för arbetare, som hantera eller arbeta i närheten av explosiv, lättantändlig, frätande, dammig eller på annat sätt farlig last etc.?

3. Vilka bestämmelser rörande ovan angivna eller av Eder eventuellt tillfogade punkter böra enligt Eder mening upptagas i konventionsförslaget:

a) i fråga om arbete i land,

b) i fråga om arbete ombord?

4. Anser Ni, att konventionsförslaget bör föreskriva betryggande metoder för inspektion och förbättring av konstruktiva och maskinella anordningar m. m., om förande av register i nämnda syfte m. m.?

Vilka stadganden böra för sådant ändamål införas i konventionsförslaget?

5. Anser Ni, att konventionsförslaget för förverkligandet av däri intagna säkerhetsbestämmelser bör bestämma det ansvar, som med hänsyn till stuveriarbetarnas skyddande mot olycksfall påvilar skilda, i saken intresserade »organismer» och personer?

6. Anser Ni, att konventionsförslaget bör innehålla föreskrifter (och i så fall vilka?) rörande:

a) första hjälpen vid olycksfall, ambulanser m. m.,
b) upprättande av säkerhetskommittéer, samarbete i säkerhetssyfte mellan arbetare, arbetsgivare och myndigheter?

7. Vilka frågor i övrigt rörande stuveriarbetarnas skyddande mot olycksfall i allmänhet böra enligt Eder mening utgöra föremål för ett konventionsförslag?

3. Förebyggande av olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar.

Det särskilda utskott, som tillsattes för behandling av frågan om förebyggande av olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar, räknade 21 medlemmar med det brasilianska regeringsombudet de Aragao som ordförande och rapportör. Från svensk sida ingick i utskottet herr Forslund.

Förhandlingarna inleddes med en allmän diskussion, under vilken representanter från olika länder lämnade upplysningar om vad som åtgjorts för förebyggande av olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar, speciellt genom införande av automatisk koppling. Särskilt inbjudna representanter för internationella järnvägsunionen och järnvägsmannasektionen av internationella transportarbetarförbundet yttrade sig även under diskussionen. Bl. a. meddelades, att internationella järnvägsunionens verkställande utskott hade tillsatt en särskild kommitté för frågan om automatisk koppling, bestående av representanter för järnvägsförvaltningarna i Belgien, Frankrike, Italien, Polen, Ryssland, Tyskland och Österrike. Denna kommitté vore för närvarande sysselsatt med att insamla statistik och söka utfinna en teknisk lösning av frågan om införandet av automatisk koppling. För erhållande av jämförbar statistik från olika länder såsom grundval för en undersökning av frågan hade till olika järnvägsförvaltningar i Europa utsänts ett frågeformulär. Uppenbarligen måste ännu några år förgå, innan allt erforderligt statistiskt material inkommit. Kommittén undersökte också möjligheten att utfinna en automatisk kopplingsmetod, som lämpade sig för europeiska förhållanden.

Från internationella transportarbetarförbundets sida erinrades däremot, att järnvägsmännens krav på införande av automatisk koppling daterade sig så långt tillbaka i tiden som 30 eller 40 år. Samtidigt erkände man emellertid, att, åtminstone vad kontinentala länder beträffar, frågan endast kunde lösas på internationell väg, varför man också med tillfredsställelse hälsat frågans upptagande på internationella arbetskonferensens dagordning. Man betvivlade icke nyttan av den undersökning, som igångsatts av internationella järnvägsunionen, men krävde rätt till deltagande i arbetet genom tillsättandet av en blandad kommitté av representanter för regeringar, arbetsgivare och järnvägsmän.

Den allmänna diskussionen utvisade, att praktiskt taget enighet rådde i utskottet därom:

1) att frågan om skydd för järnvägsarbetare mot olycksfall vid koppling av järnvägsvagnar vore av den största betydelse och tarvade en ingående undersökning;

2) att en fullständig utredning av frågan endast kunde grundas på noggrann och jämförbar statistik för olika järnvägssystem och att internationella järnvägsunionens strävanden i sådan riktning vore att hälsa med tillfredsställelse;

3) att frågan, huruvida allmänt införande av automatisk koppling innebure en praktisk och tillfredsställande lösning, borde göras till föremål för en mera ingående undersökning;

4) att frågan om införande av automatisk koppling innefattade synnerligen viktiga spörsmål av teknisk och finansiell karaktär;

5) att det i kontinentala länder skulle vara svårt om icke omöjligt att införa automatisk koppling å normalspåriga järnvägar på annat sätt än genom internationell överenskommelse;

6) att så långt möjligt de tre intresserade parterna, nämligen regeringar, järnvägsförvaltningar och järnvägspersonal, borde taga del i de undersökningar, som verkställdes i syfte att minska frekvensen av olycksfall vid koppling, samt att de borde ställa till gemensamt förfogande de upplysningar, den erfarenhet och de kunskaper de förvärvat på området.

Då utskottet slutligen övergick till att diskutera de åtgärder, som borde föreslås konferensen, framträdde en viss meningsskiljaktighet. Visserligen var man ense om, att de av internationella järnvägsunionen igångsatta undersökningarna erbjöde det största intresse och kunde bilda en grundval för vidare åtgärder. Likaså var man ense om, att frågan i dess helhet borde tagas under omprövning av en under internationella arbetsorganisationens auspicier tillsatt kommission, bestående av representanter för regeringarna, arbetsgivarna och arbetarna. Å arbetarsidan framhölls emellertid, att resultaten av internationella järnvägsunionens undersökningar kunde väntas föreligga först om några år och att i varje fall arbetarna icke officiellt toge del i dessa undersökningar. Från detta håll yrkades därför, att internationella arbetskonferensen icke skulle förhålla sig overksam, intill dess resultatet av unionens undersökningar förelåge, utan att den omedelbart skulle vidtaga åtgärder för tillsättandet av en undersökningskommission. Denna kunde använda sig av unionens undersökningar, men borde därjämte taga under övervägande vissa andra sidor av problemet, som unionen näppeligen vore i tillfälle att beakta.

Arbetsgivargruppen ansåg däremot, att frågan om automatisk koppling, i trots av att den innefattade problem av allmän och social innebörd, i grunden dock vore ett tekniskt problem av svårlöst beskaffenhet och att en under internationella arbetsorganisationens auspicier tillsatt kommission icke kunde vara till någon verklig nytta, förrän den tekniska sidan av frågan blivit belyst genom internationella järnvägsunionens undersökningar.

Vad regeringsrepresentanterna beträffar, rådde bland dem delade åsikter i frågan. För att sammanjämka meningarna framlades av regeringsrepresentanter från Frankrike, Schweiz och Tyskland ett förslag till resolution, i vilket internationella järnvägsunionen anmodades att med all kraft fullfölja sina undersökningar och att senast inom två år delgiva internationella arbetsbyrån resultaten därav, varefter frågan skulle underställas en kommission av representanter för samtliga tre parter med uppgift att taga under övervägande möjligheten av den automatiska kopplingens införande. Detta förslag biträddes av arbetsgivargruppen, medan arbetarna föreslogo den ändringen, att internationella arbetsbyrån skulle omedelbart anmodas tillsätta en av representanter för de tre parterna bestående kommission å 21 medlemmar för undersökning av

frågan i dess helhet. Arbetargruppens yrkande bifölls med 11 röster mot 10, varefter det sålunda ändrade resolutionsförslaget antogs med 12 röster mot 9.

Plenarbehandlingen av detta ärende ägde rum den 13 juni. På förslag av den franske regeringsexperten Maison vidtogos en del ändringar i utskottets resolutionsförslag, av vilka den viktigaste gick ut på, att den blandade undersökningskommissionen skulle av arbetsbyråns styrelse tillsättas vid lämpligt tillfälle. I övrigt godkändes resolutionsförslaget.

Den sålunda antagna resolutionen rörande koppling av järnvägsvagnar är av följande lydelse.

Resolution.

Utskottet har med stort intresse tagit del av de upplysningar, som lämnats av internationella järnvägsunionens representant, enligt vilka denna organisation har igångsatt en statistisk undersökning för att noggrant utreda frågan om förebyggande av olycksfall vid koppling och speciellt vid användandet av automatisk koppling.

Det hemställer, att internationella järnvägsunionen måtte anmodas att med all kraft fullfölja sina undersökningar och att delgiva internationella arbetsbyrån resultaten därav snarast möjligt och senast inom två år.

Det anmodar internationella arbetsbyrån att vid lämpligt tillfälle tillsätta en blandad kommission å 21 medlemmar, representerande regeringar, arbetsgivare och arbetare, med uppdrag att undersöka frågan i dess helhet, att hålla sig underrättade om de resultat, som erhållas av internationella järnvägsunionen, samt att snarast möjligt avgiva utlåtande.

III. Granskning av medlemsstaternas årsrapporter.

Enligt beslut av konferensen år 1926 har arbetsbyråns styrelse i mars 1927 för en tid av två år tillsatt en teknisk expertkommitté för granskning av medlemsstaternas årsrapporter.[1]

I anledning av ett förslag från expertkommittén företog styrelsen vid sitt sammanträde i oktober 1927 vissa ändringar i de frågeformulär, som skola användas vid avgivande av medlemsstaternas årsrapporter. Huvudsakliga syftet härmed var att erhålla närmare upplysningar om de bestämmelser resp. regeringar ansågo motsvara de olika paragraferna i varje konvention. De nya formulären utsändes till regeringarna i november 1927 för att komma till användning vid utarbetandet av rapporterna för nämnda år.

Expertkommittén sammanträdde under dagarna den 5—8 mars 1928. Samtliga åtta medlemmar deltogo i sammanträdena, och i likhet med föregående år fungerade såsom ordförande den belgiske senatorn Tschoffen och såsom rapportör ledamoten av franska Conseil d'État Jules Gautier.

I den helt kortfattade rapport kommittén avgav, konstaterade den till en början, att av de 209 rapporter avseende år 1927, som det ålåg staterna att insända, 175 inkommit till arbetsbyrån före kommitténs sammanträde. Kommittén anmärkte, att till försvar för vissa staters dröjsmål icke alltid kunde anföras landets avlägsna läge.

[1] Soc. Medd. årg. 1926, sid. 685—688, årg. 1927, sid. 923—929.

Kommittén konstaterade vidare med tillfredsställelse, att i nästan alla de inkomna rapporterna nöjaktiga förklaringar lämnats rörande de frågor, som förra året föranlett anmärkning från kommitténs sida. Genom sina svar, framhöll kommittén, hade staterna tydligen visat, att de hyste samma uppfattning som arbetsbyråns styrelse, vilken med sin begäran om kompletterande upplysningar icke åsyftat annat än att bereda staterna tillfälle att närmare precisera innebörden av sin lagstiftning, i några fall dock även att förmå dem utfylla vissa luckor däri.

Kommittén hade förra året anmärkt, att de upplysningar, som i rapporterna lämnades om konventionernas tillämpning i kolonier, vore mycket ofullständiga och att vissa stater nöjde sig med att konstatera, att den ifrågavarande konventionen icke vore tillämplig å deras kolonier. I anledning härav hade kommittén uttalat, att då det icke ansågs möjligt att tillämpa konventionerna det vore av värde att erhålla upplysning om de särskilda förhållanden, som omöjliggjorde tillämpningen. Kommittén konstaterade nu, att en del stater i enlighet med art. 421 i Versaillestraktaten till internationella arbetsbyrån meddelat de beslut, som de fattat rörande tillämpningen av konventionerna i sina kolonier, besittningar och protektorat, och att särskilt Storbritannien i vissa fall angivit de skäl, som föranlett beslut om att antingen icke tillämpa en konvention eller att däri vidtaga vissa ändringar för dess anpassning efter de lokala förhållandena.

Av kommitténs granskning framgick, att av 175 föreliggande rapporter 155 icke föranlett anmärkning i någon punkt och att följaktligen den nationella lagstiftningen i dessa fall, såvitt kommittén kunde bedöma, överensstämde med konventionerna. Jämfört med föregående år, då av 180 granskade rapporter endast 110 hade gått fria från anmärkning, kunde sålunda en avsevärd förbättring konstateras. Vad beträffar de 20 rapporter, som innevarande år föranlett anmärkning, påpekade kommittén, att i vissa fall de lämnade upplysningarna vore otillräckliga — i några fall ytterligt knapphändiga och i andra fall icke lämnande klart besked. Liksom förra året hade för varje konvention antecknats de anmärkningar, vartill granskningsarbetet beträffande olika stater givit anledning, och hemställde kommittén, att i de anmärkta punkterna kompletterande upplysningar måtte inhämtas i så god tid, att de kunde införas i direktörens rapportsammandrag. I fråga om Sverige begärde kommittén upplysning i ett visst mindre betydelsefullt avseende angående tillämpningen av konventionen om obligatorisk läkarundersökning av barn och unga personer, som användas till arbete ombord å fartyg.

Kommitténs rapport framlades för arbetsbyråns styrelse vid dess sammanträde i slutet av april 1928, och hade däri förekommande anmärkningar dessförinnan delgivits resp. regeringar i tillräckligt god tid för att dessa skulle hinna inkomma med begärda kompletterande upplysningar till styrelsesammanträdet. Från en del regeringar, bl. a. den svenska, hade också de begärda upplysningarna i tid inkommit, och framlades de för styrelsen samtidigt med kommitténs rapport. De intogos sedermera jämte nämnda rapport och det sammandrag av regeringarnas årsrapporter, som arbetsbyråns direktör har att

framlägga, i andra delen av direktörens sedvanliga årsredogörelse till konferensen.

Direktörens rapportsammandrag för kalenderåret 1927 hänförde sig till de åtgärder, som vidtagits för genomförandet ej mindre av de vid de tre första konferenssammanträdena (1919—1921) antagna konventionerna än även av den år 1925 antagna konventionen angående lika behandling av in- och utländska arbetare i avseende å ersättning för olycksfall i arbete (vilken trätt i kraft den 8 sept. 1926).

Det särskilda utskott, som hade att granska det för konferensen framlagda rapportsammandraget jämte expertkommitténs rapport, bestod av 18 medlemmar med den franske regeringsexperten Gautier som ordförande och det schweiziska regeringsombudet Pfister som rapportör. Från svensk sida inträdde i utskottet herrar Molin och Thorberg.

Utskottet fann, att de ändringar, som vidtagits i de för medlemsstaternas årsrapporter använda frågeformulären, betecknade ett verkligt framsteg, emedan de rapporter, som avfattats enligt de nya formulären, innehölle mera fullständiga upplysningar än de tidigare. Utskottet fäste vidare uppmärksamheten på det omnämnda förhållandet, att en del rapporter icke inkommit inom föreskriven tid, och framhöll angelägenheten av att dessa rapporter, som staterna enligt art. 408 i Versaillestraktaten äro pliktiga att avgiva, inkomma i så god tid, att direktören kunde för konferensen framlägga en fullständig redogörelse.

För missförstånds undvikande ansåg sig utskottet vidare böra påpeka, att den granskning, som verkställts av expertkommittén, endast haft avseende på frågan, huruvida och i vilken utsträckning lagstiftningen inom ratificerande stater överensstämde med konventionerna men icke å frågan om lagbestämmelsernas faktiska tillämpning.

Utskottet ägnade en ingående överläggning åt de principer, som borde vara vägledande för konventionernas tillämpning. Resultaten av denna överläggning sammanfattades av utskottet i följande punkter:

1) Konventionerna äro internationella fördrag. Enligt de allmänna reglerna för internationell offentlig rätt och de till »arbetet» hänförliga bestämmelserna i fredsfördragen äro ratificerande stater pliktiga att utan inskränkning tillämpa konventionernas bestämmelser inom hela sitt territorium, dock med förbehåll för vad som stadgas i art. 421 i Versaillestraktaten och motsvarande artiklar i de övriga fredstraktaterna.

2) Av denna förpliktelse följer, att den nationella lagstiftningen i de ratificerande staterna skall bringas i överensstämmelse med konventionerna och faktiskt tillämpas.

3) För såvitt konventionerna icke annorlunda bestämma, inträder förpliktelsen från den tidpunkt, då ratifikationen blir juridiskt bindande (art. 406).

4) Granskningen av årsrapporterna visar emellertid, att dessa principer hittills icke iakttagits av alla stater. Härav följer, att ett visst antal ratifikationer ännu icke ha full verkan. Utan att nu vilja generalisera dessa anmärkningar anser utskottet, att ifrågavarande fall icke kunna förbigås under tystnad. Möjligen kunna de anses bero på särskilda omständigheter: vissa stater kunna genom sin ratifikation ha velat giva uttryck åt sitt förtroende för internationella arbetsorga-

nisationen och sin önskan att stödja den; möjligt är också att avsikten att låta ratifikationen följas av erforderliga tillämpningsåtgärder hindrats genom oförutsedda ändrade förhållanden.

Hur som helst visade erfarenheten, att om detta sakernas tillstånd finge fortfara, det komme att medföra vissa risker och kunde lända till skada såväl för internationella arbetsorganisationens anseende som den internationella rättens utveckling.

Såsom redan framhållits av föregående års utskott, anför utskottet i sin rapport vidare, vore huvudsyftet med art. 408 att få till stånd så fullständiga upplysningar som möjligt rörande de ratificerade konventionernas tillämpning samt att sätta konferensen i tillfälle att taga del av det erhållna materialet och yttra sig däröver. Bestämmelserna ifråga erbjöde sålunda endast ett medel att införskaffa upplysningar och ägde icke något samband med den procedur, varom stadgas i art. 409 ff. av fredsfördraget.

Utan att vilja uttala sig om räckvidden av sistnämnda bestämmelser eller draga några slutsatser av det faktum, att artiklarna ifråga icke bragts i tillämpning av någon av de därtill berättigade, ville utskottet likväl understryka den stora betydelse, som enligt dess mening art. 408 i sig själv ägde, och det stora intresset av att med dess tillämpning sprida så mycket ljus som möjligt över frågan om konventionernas tillämpning. En undersökning av problemet borde icke begränsa sig till frågan, om bestämmelserna i den nationella lagstiftningen överensstämde med konventionerna, utan borde även sträcka sig till frågan om konventionernas faktiska tillämpning, något som redan nu kunde kontrolleras med ledning av vissa regeringars rapporter. Utskottet fäste uppmärksamheten på att en ny punkt, som införts i de av arbetsbyråns styrelse upprättade frågeformulären, erbjöde en möjlighet härtill, som man borde söka vidare utveckla. Då vidare den redan praktiserade metoden att inhämta kompletterande upplysningar från regeringarna givit synnerligen gott resultat, vore det lämpligt att tillämpa denna metod i hela den utsträckning, som kunde anses erforderlig.

Utskottet erkände gagnet av det arbete, som utförts av expertkommittén, och uttryckte den förhoppningen, att konferensen måtte anmoda arbetsbyråns styrelse att bibehålla denna institution. Härvid borde emellertid icke förglömmas, att art. 408 icke kunde utöva sin fulla verkan, därest icke konferensen själv varje år ägnade hithörande frågor den uppmärksamhet, som de förtjänade.

Under överläggningarna inom utskottet påpekades av flera medlemmar, att staternas årsrapporter icke endast lämnade upplysning om konventionernas genomförande, utan även belyste frågan, på vad sätt de ratificerande staterna hade övervunnit svårigheter, som föranlett andra stater att vägra ratifikation eller uppskjuta beslut härom. I anslutning härtill väckte herr Thorberg följande förslag:

»Utskottet fäster uppmärksamheten på det faktum, att dess uppdrag endast har avseende å det i art. 408 föreskrivna utbytet av upplysningar mellan medlemsstaterna rörande sättet för tillämpningen av ratificerade konventioner och på intet sätt träder i stället för de befogenheter, varom stadgas i fredsfördraget och särskilt i dess art. 409 ff.

Utskottet vill särskilt framhålla det intresse, som delegerade för stater, vilka icke ratificerat vissa konventioner, kunde ha av att taga del i denna diskussion, varigenom det skulle bliva möjligt för dem att jämföra de svårigheter, som hindrat deras regeringar från att skrida till ratifikation, med de förhållanden, under vilka andra stater ratificerat och tillämpat samma konventioner. Med hänsyn härtill är det enligt utskottets mening önskvärt, att i framtiden konferensen måtte hållas väl underrättad av regeringarna om de skäl, som hindrat dem från att ratificera vissa konventioner.»

Utskottet förklarade sig uppskatta syftet med detta förslag, men kom efter en längre överläggning till den slutsatsen, att den väckta frågan fölle utanför dess kompetensområde. I samförstånd med förslagsställaren beslöts därför, att förslaget skulle delgivas arbetsbyråns styrelse i och för vidtagande av sådana åtgärder, som kunde befinnas lämpliga.

Då detta ärende förekom till behandling i plenum den 12 juni uppstod en debatt, under vilken talare från olika grupper framförde sina synpunkter i ämnet. Den indiske arbetsgivarexperten Chetty hade särskilt uppmärksammat utskottets uttalande, att expertkommitténs granskning icke hade avseende på frågan om lagbestämmelsernas faktiska tillämpning. Han ville emellertid göra gällande, att utan hinder av bestämmelserna i art. 409 ff. av fredsfördraget expertkommittén ägde befogenhet att ingå på frågan om konventionernas tillämpning i framtiden. Två talare från arbetarsidan anförde konkreta exempel på att vissa stater brustit i tillämpningen, vilket föranledde rapportören att antyda lämpligheten av att mera detaljerade upplysningar lämnades i utskottsrapporten. Den av herr Thorberg framförda tanken rönte understöd från ett par talare, och rapportören riktade till styrelsen en hemställan att härå ägna all möjlig uppmärksamhet.

Utskottets rapport godkändes enhälligt av konferensen genom omröstning medelst handuppräckning.

IV. Ändringar i arbetsordningen och i konventionernas formella bestämmelser.

1. Ändringar i arbetsordningen.

Såsom förut nämnts, hade konferensen vid sitt sammanträde förra året till arbetsbyråns styrelse hänskjutit en del frågor rörande arbetsordningen m. m., vilket föranlett styrelsen att framlägga vissa förslag. För behandling av dessa frågor tillsattes, såsom jämväl nämnts, av konferensen ett särskilt utskott (reglementsutskottet), vilket räknade 30 medlemmar med det belgiska regeringsombudet Mahaim såsom ordförande och rapportör. Utskottet fick dessutom taga befattning med ett förslag till ändringar i konventionernas formella bestämmelser; för förhandlingarna härom redogöres i närmast följande kapitel.

Vid konferensens sammanträde 1927 hade fråga uppkommit, om det inom vissa delegationer tillämpade förfaringssättet att utse suppleanter för ombuden kunde anses överensstämma med fredsfördraget. Konferensens presidium beslöt att hänskjuta frågan till arbetsbyråns styrelse för avgivande av yttrande till innevarande sammanträde. Styrelsen kom till den slutsatsen,

att det icke vore tillåtet för en regering att utse suppleanter vid sidan av ordinarie ombud och experter. Dock funnes intet hinder för att utse vissa experter till suppleanter för ordinarie ombud, men kunde regeringarna endast utse experter att ersätta regeringsombud; enligt art. 389, st. 5 i Versaillestraktaten tillkommer det arbetsgivar- och arbetarombud att själva utse suppleanter för sig.

Utskottet instämde med styrelsen, och på samma ståndpunkt ställde sig konferensen.

Under överläggningen om ovanstående fråga hade i styrelsens reglementsutskott väckts förslag att giva ministrar, vilkas kompetensområde omfattade frågor som behandlades å konferensen, rätt att närvara vid sammanträdena och att där yttra sig, även om de icke vore ombud eller experter. Styrelsen upptog förslaget och föreslog i enlighet därmed två ändringar i konferensens arbetsordning. I *art. 8:3* skulle sålunda följande nya punkt införas:

a) ministrar eller understatssekreterare, till vilkas kompetensområde höra de frågor, som behandlas av konferensen, och vilka icke äro ombud eller experter.

Punkterna a), b) och c) i den förutvarande texten skulle i enlighet med detta förslag erhålla den ändrade beteckningen b), c) och d).

I början av *art. 10:8* föreslogs att införa följande passus:

Ministrar eller understatssekreterare, till vilkas kompetensområde höra de frågor, som behandlas av konferensen, och vilka icke äro ombud eller experter, — — — — — — (Härefter skulle följa den förutvarande texten i art. 10: 8.)

Dessa ändringsförslag godkändes enhälligt av utskottet och vunno även konferensens bifall.

Av styrelsen hade vidare föreslagits, att varje utskott vid konferensen skulle tillsätta en särskild redaktionskommitté, vari representanter för de tre olika grupperna skulle ingå. I detta syfte föreslogs, att följande stycke skulle tilläggas *art. 7 A:2* av konferensens arbetsordning:

Varje utskott skall inom sig tillsätta en särskild redaktionskommitté, bestående av ett regeringsombud, ett arbetsgivarombud och ett arbetarombud ävensom av utskottets rapportör och konferensens juridiske rådgivare.

Utskottet instämde i förslagets syfte och framställde endast några formella anmärkningar. I samband härmed upptogs av danska arbetsgivarombudet Ørsted ett yrkande, som han tidigare framställt i styrelsen och som gick ut på att ändra sammansättningen av konferensens redaktionsutskott. Efter en längre överläggning biföll utskottet yrkandet och föreslog, att följande ord skulle fogas till nyss angivna text:

Redaktionskommittén skall adjungeras konferensens redaktionsutskott vid behandling av varje konventionsförslag eller rekommendation, som framlägges för konferensen av det utskott, varom fråga är.

Även nu anförda ändringsförslag godkändes utan gensaga av konferensen.

Konferensen hade nästlidet år anmodat styrelsen att verkställa en undersökning av sättet för tillämpningen av den dubbla diskussionspro-

ceduren och att för innevarande sammanträde med bibehållande av nämnda procedurs princip framlägga förslag till förbättringar däri. I betraktande av att proceduren i fråga ännu endast i ringa utsträckning prövats, ansåg styrelsen, att med undersökningen kunde anstå åtminstone till dess det för 1928 års sammanträde framlagda frågeformuläret undergått vederbörlig behandling.

För den händelse konferensen skulle finna lämpligt upptaga frågan, framlade styrelsen emellertid följande förslag till riktlinjer för en lösning:

1) Arbetsbyrån utarbetar en rapport i ämnet i fråga, vilken icke nödvändigtvis behöver innefatta förslag till frågeformulär.
2) Konferensen fattar beslut angående de punkter, om vilka regeringarna skola tillfrågas.
3) På grundval av dessa beslut utarbetar arbetsbyrån frågeformulär att utsändas till regeringarna.

Reglementsutskottet ansåg att, innan förhandlingarna vid årets sammanträde avslutats, det icke vore möjligt att bilda sig någon uppfattning i frågan och föreslog därför, att ärendet skulle ajourneras till nästa år. Detta blev också konferensens beslut.

Förra året hänsköt konferensen till arbetsbyråns styrelse en av det indiska arbetarombudet Giri föreslagen resolution, enligt vilken medlemsstaternas uppmärksamhet skulle fästas på önskvärdheten av att inom resp. delegationer vid arbetskonferensen upptagas representanter för arbetare inom koloniala och mandatområden, speciellt då frågor berörande deras förhållanden förekomme på konferensens dagordning. I anledning härav anmodade styrelsen arbetsbyrån att i kallelseskrivelsen till 1929 års sammanträde framhålla för regeringarna möjligheten att göra de mest representativa arbetarorganisationerna uppmärksamma på det i resolutionen uttryckta önskemålet. Dessutom förordade styrelsen, att förslagsställaren och hans meningsfränder skulle upplysas om de svårigheter av konstitutionell och praktisk natur, som utseendet av representanter för infödda arbetare i vissa fall kunde möta.

Vidare framhölls i nämnda resolution önskvärdheten av att i medlemsstater med härskande vit befolkning, men där infödingar och färgade bildade antingen majoriteten av befolkningen eller en väsentlig del därav, representanter för dessa folkgrupper finge deltaga i arbetskonferensen såsom medlemmar av resp. delegationer. För effektuerande av detta önskemål ansåg styrelsen det icke nödvändigt att vidtaga några särskilda åtgärder.

Reglementsutskottet förklarade sig vara ense med styrelsen därom, att resolutionen icke gåve anledning till ändring i konferensens arbetsordning. Samtidigt erkände utskottet, att den väckta frågan i viss mån berörde arbetsordningen, och uttalade sitt gillande av styrelsens beslut. Detta uttalande biträddes av konferensen.

Då konferensen 1927 beslöt sådan ändring av art. 11:3 av arbetsordningen, att en av konferensens tolkar kunde ställas till förfogande för översättning av anföranden på andra språk än de båda officiella (franska och engelska), hemställde konferensen på yrkande från spanskt

håll till arbetsbyråns styrelse att överväga möjligheten att vid den nya anordningens tillämpning taga hänsyn till »den kontinentala betydelsen»[1] av länder, som talade samma språk, så att det bleve tillräckligt sörjt för att ombud från ifrågavarande länder finge sina anföranden översatta till de officiella språken. Sedan arbetsbyråns direktör meddelat, att han ämnade vidtaga nödiga administrativa åtgärder för det uttryckta önskemålets tillgodoseende, hade styrelsen icke funnit anledning föreslå någon ändring i arbetsordningen. Härmed förklarade sig konferensen tillfreds.

2. Ändringar i konventionernas formella bestämmelser.

På yrkande av den danske arbetsgivarrepresentanten Ørsted vid sammanträde med internationella arbetsbyråns styrelse i februari 1928 hade inom arbetsbyrån utarbetats vissa förslag till ändringar av de i konventionerna brukliga, så att säga formella bestämmelserna, vilka hittills i de olika konventionerna i stort sett erhållit samma avfattning, som gavs åt dem vid Washingtonkonferensen 1919.

Denna fråga hänsköts till reglementsutskottet, vilket tillsatte en särskild subkommitté för ärendets beredning. I sitt för konferensen framlagda utlåtande anmärkte utskottet till en början, att en del av dessa formella bestämmelser egentligen vore av materiell beskaffenhet, gällande detta särskilt bestämmelserna om konventioners ikraftträdande och uppsägning. Utskottet begränsade sig till att fastställa dessa bestämmelsers form och framhöll, att det borde lämnas åt det utskott, som svarade för den sakliga behandlingen av resp. konventionsförslag, och i sista hand åt konferensen att besluta om dessa bestämmelsers innehåll.

Utskottet anmärkte vidare, att en del av de formella bestämmelserna endast återgåvo föreskrifter, som redan funnos införda i fredsfördragen, såsom föreskrifterna om delgivning av ratifikationer åt folkförbundets generalsekreterare (art. 405, st. 7 i Versaillestraktaten), inregistrering av ratifikationer (art. 406) samt tillämpning av konventioner å kolonier, besittningar och protektorat (art. 421). Enligt utskottets mening vore det ur juridisk-teknisk synpunkt i allmänhet icke lämpligt att i konventionerna återgiva fredsfördragets stadganden. Såsom ingående i fördragets del XIII vore dessa stadganden bindande för alla medlemsstater, och något behov av att upprepa dem funnes icke; tvärtom kunde upprepningen vara ägnad att försvaga verkan av ett stadgande i stället för att förstärka den. Dock föreslog utskottet icke, att alla bestämmelser av detta slag skulle uteslutas ur konventionerna; i vissa fall kunde det nämligen finnas praktiska skäl för att bibehålla dem.

Vid behandling av bestämmelsen om revision av konventioner fann sig utskottet ställt inför synnerligen viktiga juridiska frågor, som med hänsyn till den begränsade tiden icke kunde slutbehandlas. Utskottet föreslog därför, att dessa frågor skulle hänskjutas till arbetsbyråns styrelse för utredning och för avgivande av utlåtande till nästa konferenssammanträde.

[1] Härmed åsyftades, enligt rapportörens förklaring inför konferensen, det förhållandet, att vissa språk kunna sägas ha utbredning över en hel kontinent.

I det följande redogöres närmare för utskottets förslag beträffande var och en av de åtta paragrafer i konventionerna, som innehålla formella bestämmelser. För översiktlighetens skull ha dessa paragrafer upptagits i den ordning de pläga förekomma i konventionerna och betecknats med bokstäverna A till H; dessa beteckningar motsvara exempelvis i konventionsförslaget angående sjukförsäkring för jordbruksarbetare §§ 10—17.

Paragraf A. I denna paragraf föreskrives, att officiella ratifikationer skola delgivas folkförbundets generalsekreterare och av honom inregistreras. Utskottet uttalade sig för paragrafens bibehållande, i trots av att, som nämnts, en motsvarande föreskrift finnes i fredsfördraget. Som motiv härför anfördes särskilt, att bestämmelsen i fråga giver uttryck åt de internationella arbetskonventionernas karaktär av officiella folkförbundshandlingar samt att nästan alla internationella fördrag innehålla motsvarande föreskrifter.

Paragraf B. Beträffande denna paragraf, som innehåller de viktiga föreskrifterna om konventionens ikraftträdande, uppstod en längre debatt i utskottet. Vad först beträffar föreskriften, att konventionen är bindande allenast för de medlemmar, vilkas ratifikationer inregistrerats hos sekretariatet, är denna visserligen hämtad ur art. 406 i Versaillestraktaten och kan dessutom härledas ur art. 405, st. 7 och 8, men utskottet uttalade sig dock för föreskriftens bibehållande i konventionstexten.

Vad därefter angår föreskriften om det antal ratifikationer, som skulle erfordras för ikraftträdandet av en konvention, erinrade utskottet, att detta antal fastställts till två för alla hittills antagna konventioner utom Washingtonkonventionen om arbetslöshet, vilken kräver tre staters ratifikation. Herr Ørsted föreslog, att antalet ratifikationer skulle avsevärt ökas, detta till en garanti för att de först ratificerande staterna icke skulle behöva tillämpa konventionen, förrän ett tillräckligt antal andra länder och i synnerhet sådana länder, som i industriellt hänseende äro de mest betydande, åtagit sig motsvarande förpliktelser; härigenom skulle också de nu brukliga villkorliga ratifikationerna bliva obehövliga. Utskottet ansåg emellertid, att det lämpligen kunde överlämnas åt konferensen att i varje särskilt fall bestämma det antal ratifikationer, som fordrades för att en konvention skulle träda i kraft.

Vidare hade herr Ørsted föreslagit, att en skillnad skulle göras mellan en konventions »ikraftträdande» och dess »tillämpande», d. v. s. att ett datum skulle fastställas, från vilket varje stat, som ratificerade en konvention, vore pliktig att bringa dess bestämmelser i tillämpning. Utskottet ansåg, att i teorien visserligen kunde uppställas en skillnad mellan å ena sidan konventionens ikraftträdande såsom internationellt fördrag med därur härflytande förpliktelser och rättigheter staterna emellan samt å den andra konventionsbestämmelsernas tillämpning inom resp. staters gränser. Av paragrafens lydelse framginge emellertid tydligt, att under konventionens »ikraftträdande» innefattades dess tillämpning av ratificerande stater. Reglementsutskottet hyste också den enhälliga uppfattningen, att en stat, som ratificerade en konvention, på samma gång vore pliktig vidtaga erforderliga åtgärder för att bringa dess bestämmelser i tillämpning, för så vitt icke konventionen själv medgav viss tids

uppskov med tillämpningen. Denna uppfattning ansågs vara så ostridig, att det befanns onödigt och även olämpligt att häråt giva uttryck i konventionstexten.

I de båda år 1927 antagna konventionsförslagen angående sjukförsäkring hade ikraftträdandet satts till 90 dagar efter resp. ratifikations inregistrering, medan i förut antagna konventionsförslag ikraftträdandet omedelbart anknutits till ratifikationens inregistrering. Herr Ørsted föreslog, att tidsfristen ifråga skulle utsträckas till tolv månader, så att staterna finge tillräcklig tid på sig att bringa sin nationella lagstiftning i överensstämmelse med konventionen; detta förslag antogs av utskottet.

I enlighet härmed föreslog utskottet, att paragrafen ifråga skulle erhålla följande lydelse:

»Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar, vilkas ratifikationer inregistrerats hos sekretariatet.

Den träder i kraft tolv månader från den dag, då ratifikationerna för x medlemmar av internationella arbetsorganisationen inregistrerats av generalsekreteraren.

Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader från den dag, då dess ratifikation inregistrerats hos sekretariatet.»

Paragraf C. Denna paragraf innehåller föreskrift, att så snart det för ikraftträdandet erforderliga antalet ratifikationer inregistrerats, folkförbundets generalsekreterare skall underrätta samtliga medlemsstater om detta förhållande; han skall likaledes underrätta om framdeles inregistrerade ratifikationer. I utskottet föreslogs att utesluta denna paragraf, emedan det ur juridisk synpunkt kunde anses tvivelaktigt, om genom föreskrift i en konvention någon förpliktelse kunde åläggas generalsekreteraren. Utskottet beslöt emellertid bibehålla paragrafen på grund av den praktiska betydelsen av att underrättelse lämnades och även med hänsyn därtill, att föreskrift härom icke meddelas på något annat ställe. Dessutom hade den juridiska sektionen i folkförbundets generalsekretariat uttryckt önskan om att paragrafen måtte bibehållas.

I anslutning till utskottets förslag i paragraf B föreslogs följande lydelse:

»Så snart ratifikationerna för x medlemmar av internationella arbetsorganisationen inregistrerats hos sekretariatet, skall nationernas förbunds generalsekreterare därom notificera alla medlemmarna av internationella arbetsorganisationen. Han skall likaledes notificera dem inregistreringen av ratifikationer, som senare delgivits honom av andra medlemmar av organisationen.»

Paragraf D. I denna paragraf fastställes visst datum, då ratificerande stat senast skall ha bragt konventionens materiella bestämmelser i verkställighet och vidtagit erforderliga åtgärder för att göra dem effektiva. Utskottet ansåg, att denna paragraf var stridande mot bestämmelserna i paragrafen om konventionens ikraftträdande. Dessutom kunde den anses hinderlig för ernåendet av det åsyftade ändamålet, i det att dess enda verkan bleve att uppskjuta tillämpningen i stället för att påskynda den. Utskottet föreslog därför, att paragrafen skulle utgå, givetvis dock med förbehåll av rätt för konferensen att stipulera visst uppskov med tillämpningen av vissa delar av konventionen.

Paragraf E utgör en hänvisning till art. 421 i Versaillestraktaten och stadgar förpliktelse att i förekommande fall tillämpa konventionen å kolonier, besittningar och protektorat. Utskottet ansåg, att hänvisningen till fredsfördraget varken vore nödvändig ur juridisk synpunkt eller av något praktiskt värde, och beslöt med samtliga avgivna röster utom en att utesluta paragrafen.

Paragraf F innehåller bestämmelse om den tidsperiod, efter vars förlopp konventionen kan uppsägas av ratificerande medlemsstater, ävensom om uppsägningstiden. I allmänhet har bundenheten vid en konvention varit fastställd till en tid av tio år från den dag, då konventionen först trädde i kraft, vartill kommit ett års uppsägningstid; i några konventioner har dock bundenheten varit begränsad till fem år. Då en konvention kunnat uppsägas när som helst efter utgången av berörda tidsfrist och det system av ömsesidiga förpliktelser, på vilket den internationella arbetslagstiftningen vilar, härigenom kunde utsättas för stora faror, hade arbetsbyrån föreslagit införandet av en ny föreskrift, enligt vilken konventionen skulle automatiskt förlängas för en ny period av tio år, därest icke bruk gjordes av uppsägningsrätten. Utskottet instämde i princip med arbetsbyrån, men ansåg, att det borde överlämnas åt konferensen att i varje särskilt fall bestämma varaktigheten av resp. bundenhetsperioder.

I det av utskottet framlagda förslaget hade paragrafen följande lydelse:

»Varje medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan y år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse, som delgives nationernas förbunds generalsekreterare för inregistrering. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den inregistrerats hos sekretariatet.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention och som icke inom ett år efter utgången av den tidrymd av y år, som angives i föregående stycke, gjort bruk av den i förevarande paragraf stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en ny tidrymd av z år och kan därefter uppsäga denna konvention vid utgången av varje tidrymd av z år på de i denna paragraf föreskrivna villkoren.»

Paragraf G. I denna paragraf föreskrives, att arbetsbyråns styrelse minst en gång vart tionde år skall förelägga konferensen en redogörelse för konventionens tillämpning och taga i övervägande, huruvida det finnes anledning att på konferensens dagordning upptaga frågan om konventionens revision eller modifierande.

Under överläggningen om denna paragraf föreslog utskottets ordförande, att i framtida konventioner icke skulle införas någon hänvisning till eventuell revision eller modifikation. Till stöd härför anfördes, att enligt art. 405, st. 1 i Versaillestraktaten konferensens beslut skola taga formen av antingen konventionsförslag eller rekommendationer. Till skillnad från en parlamentarisk församlings befogenheter ifråga om nationell lagstiftning saknar konferensen makt att upphäva en vederbörligen ratificerad konvention. Om därför konferensen skulle vilja revidera eller modifiera en konvention, kan den enligt gällande regler endast förfara på så sätt, att den antager en ny konvention. Härtill har emellertid konferensen rätt, även om konventionen ifråga icke innehåller några föreskrifter om revision eller modifikation. I själva

verket kräves icke något särskilt bemyndigande för att konferensen skall vara berättigad att antaga en konvention i ett ämne, varom förut beslut fattats i samma form. På dessa grunder fann ordföranden skäl föreligga att utesluta förevarande paragraf, vartill kom, att föreskriften om obligatorisk prövning av revisionsfrågan vart tionde år vore ägnad att rubba den stabilitet, som den internationella arbetslagstiftningen avser att åvägabringa. Enligt ordförandens mening kunde de stater, som önskade få till stånd ändring av en konvention, för detta syfte begagna sig av bestämmelserna om uppsägning.

Såsom förut nämnts, ansåg emellertid utskottet, att tiden icke medgav någon mera ingående prövning av denna fråga, utan föreslog, att densamma skulle hänskjutas till arbetsbyråns styrelse för utredning och avgivande av utlåtande till 1929 års konferenssammanträde. På yrkande av det engelska regeringsombudet Wolfe beslöt konferensen jämväl hänskjuta till styrelsen den juridiska sidan av frågan om förekomsten av två konventioner i samma ämne samt frågan om proceduren vid ändringar i konventioner.

I avvaktan på förslag från styrelsen ansåg utskottet, att förevarande paragraf borde bibehållas i det konventionsförslag, som kunde komma att antagas vid innevarande konferenssammanträde.

Paragraf H. Den i denna paragraf förekommande bestämmelsen, att de franska och engelska texterna till konventionen båda skola äga vitsord, föranledde ingen erinran från utskottets sida.

Vid plenarbehandlingen av reglementsutskottets förslag i förevarande ärende bifölls detta i alla punkter av konferensen. Av det nederländska arbetarombudet Serrarens yrkades, att i den ovan med bokstaven F betecknade paragrafen den första bundenhetsperioden skulle bestämmas till tio år och de därpå följande till fem år var. Detta yrkande avslogs emellertid med 28 röster mot 26.

De beslut, som sålunda fattades, äro enligt en av utskottets ordförande, det belgiska regeringsombudet Mahaim lämnad förklaring icke att anse såsom några fasta regler, utan såsom hemställanden eller instruktioner för konferensens redaktionsutskott. Att beträffande varje särskilt konventionsförslag fatta beslut om innehållet av de formella bestämmelserna tillkommer givetvis konferensen själv vid det sammanträde, då frågan föreligger till definitiv behandling.

V. Övriga ärenden.

1. Val av styrelse för arbetsbyrån.

Enligt bestämmelserna i art. 393 av Versaillestraktaten tillsättes internationella arbetsbyråns styrelse för tre år och består av 24 personer, av vilka tolv representera regeringarna samt sex väljas av arbetskonferensens arbetsgivardelegerade och sex av dess arbetardelegerade. Av regeringsrepresentanterna böra åtta utnämnas av de i industriellt hänseende mest betydande staterna och de fyra återstående av de stater, som för sådant ändamål utsetts av konfe-

rensens regeringsdelegerade med undantag av dem, som representera de åtta nyssnämnda staterna. Frågor, om vilka stater äro att anse som de industriellt mest betydande, avgöras av folkförbundets råd.

Nästföregående val förrättades vid 1925 års konferenssammanträde, och det tillkom följaktligen konferensen att innevarande år förrätta val för nästa treårsperiod. År 1923 hade konferensen beslutit ändring av berörda art. 393, varigenom bl. a. antalet ledamöter i arbetsbyråns styrelse skulle ökas till 32. Nämnda ändring hade emellertid ej ännu ratificerats i den utsträckning, som förutsättes i art. 422 av omförmälda traktat, varför valet även denna gång förrättades enligt de ursprungliga, ovan angivna reglerna. Enligt numera tillämpad praxis kommer valresultatet till omedelbar tillämpning.

Enligt beslut av folkförbundsrådet skola såsom de mest betydande industristaterna tills vidare anses Belgien, Kanada, England, Frankrike, Indien, Italien, Japan och Tyskland.

De övriga fyra regeringsplatserna, som tillsättas efter val av regeringsombuden, ha under valperioden 1925—1928 innehafts av Argentina, Norge, Polen och Spanien. Av dessa nyvaldes 1925 Argentina och Norge, medan Polen och Spanien — för andra gången — fingo sina mandat förnyade. Vid det av internationella arbetskonferensens regeringsombud den 8 juni 1928 förrättade valet för därefter ingående treårsperiod erhöllo Argentina, Polen och Spanien sina mandat förnyade, de bägge senare för tredje gången, medan i stället för Norge insattes Sverige. Sverige blir därmed för första gången företrätt i arbetsbyråns styrelse genom en regeringsrepresentant. Av avgivna 54 röster erhöllo Sverige, Argentina och Spanien 52 vardera, Polen 45.

Från arbetsgivar- och arbetargrupperna invaldes i styrelsen följande representanter:

Arbetsgivare	*Arbetare*
Ledamöter:	
Gémmill (Sydafrika)	Tom Moore (Kanada)
Hodac (Tjeckoslovakien)	Poulton (England)
Lambert-Ribot (Frankrike)	Mertens (Belgien)
Olivetti (Italien)	Jouhaux (Frankrike)
Vogel (Tyskland)	Müller (Tyskland)
Forbes Watson (England)	Thorberg (Sverige)
Adjungerade ledamöter:	
Tzaut (Schweiz)	Schürch (Schweiz)
Ørsted (Danmark)	Caballero (Spanien)
Cort van der Linden (Nederländerna)	Hueber (Österrike)
Tchourtchine (Serbokroatoslovenska staten)	Joshi (Indien)
Gérard (Belgien)	Zulawski (Polen)
Fujita (Japan)	Suzuki (Japan)

I fråga om nationalitetsfördelningen ha följande ändringar skett: på arbetsgivarsidan har bland ledamöterna Belgien efterträtts av Tyskland och bland

de adjungerade ledamöterna Tyskland och Argentina av Belgien och Japan, på arbetarsidan har bland ledamöterna Holland efterträtts av Belgien och bland de adjungerade ledamöterna Italien av Japan.

2. Protester mot ombuds behörighet och resolutioner.

Till konferensens kansli hade denna gång ingivits fyra *protester mot ombuds behörighet.* För sjunde gången protesterades från arbetargruppens sida mot det italienska arbetarombudet; protestskrivelsen var undertecknad av arbetarombuden Jouhaux och Mertens å fackföreningsinternationalens vägnar. De övriga protesterna gällde resp. de portugisiska och tjeckoslovakiska arbetarombuden samt det estländska arbetsgivarombudet.

Samtliga fullmakter godkändes, i ett par fall dock efter omröstning och i det ena av dessa fall med mycket knapp majoritet. För godkännande av det italienska arbetarombudet avgåvos 100 röster, medan 30 ombud, samtliga tillhörande arbetargruppen, röstade mot. Ifråga om det estländska arbetsgivarombudet hade fullmaktsutskottets ordförande, det finska regeringsombudet Mannio förordat, att fullmakten skulle godkännas, medan såväl arbetsgivarsom arbetarrepresentanten i utskottet yrkat avslag. Den förra meningen segrade med 55 röster mot 54.

Ett osedvanligt stort antal förslag till *resolutioner,* fallande utanför den fastställda dagordningen, hade till detta sammanträde ingivits inom den härför föreskrivna tiden. De hänvisades i vanlig ordning till förslagsutskottet samt godkändes sedermera av konferensen i mer eller mindre modifierad form. För översiktlighetens skull äro de antagna resolutionerna här nedan såvitt möjligt sammanförda till vissa grupper.

Några resolutioner torde kunna hänföras till frågan om den internationella arbetslagstiftningens utveckling. Sålunda beslöts på förslag av japanska arbetarombudet Yonekubo att fästa regeringarnas uppmärksamhet på angelägenheten av att tid efter annan lämna internationella arbetsbyrån meddelande om läget i resp. länder beträffande rekommendationers och konventionsförslags framläggande för »den eller de myndigheter, till vilkas kompetensområde frågan hör», samt att anmoda arbetsbyråns direktör att årligen avgiva rapport härom till konferensen. Enligt förslag av det argentinska regeringsombudet Acevedo beslöts angiva som ett önskemål, att i de olika länderna måtte upprättas resp. vidare utvecklas enskilda föreningar med uppgift att sprida kännedom om internationella arbetsorganisationen och främja ratifikationsarbetet. På förslag av det kubanska arbetarombudet Arevalo beslöts göra ett uttalande till förmån för upprättandet i varje land av en särskild statsmyndighet för behandling av arbetarfrågor, däri inbegripet samarbetet med internationella arbetsbyrån.

En annan grupp av resolutioner hade avseende på frågan om industriell organisation. Sålunda beslöts på förslag av det kanadensiska arbetsgivarombudet Champ anmoda arbetsbyråns styrelse att taga under övervägande frågan att uppdraga åt byrån att insamla upplysningar rörande anordningar för motverkande eller undanröjande av olika orsaker till minskad

produktion. På förslag av samma ombud hemställdes vidare till styrelsen att uppdraga åt arbetsbyrån att uppmärksamt följa strävandena för åvägabringande av samverkan mellan arbetsgivare och arbetare och att däröver tid efter annan avgiva redogörelse. På förslag av det franska arbetarombudet Jouhaux och det nederländska arbetarombudet Serrarens beslöt konferensen uppdraga åt arbetsbyrån att i samverkan med nationernas förbunds ekonomiska organisation fortsätta sina undersökningar rörande verkningarna på arbetarnas förhållanden av rationalisering och industriöverenskommelser.

En tredje grupp av resolutioner hänförde sig till särskilda industrier. På förslag av det tyska arbetarombudet Müller uppdrogs åt arbetsbyrån att företaga en undersökning av kollektivavtalen inom jordbruket till erhållande av en grundval för förhandlingar vid ett snart följande konferenssammanträde. Vidare beslöts anmoda arbetsbyråns styrelse taga under övervägande frågan om en undersökning av: 1) arbetsförhållandena inom textilindustrien i olika länder; 2) yrkesriskerna inom den motordrivna transportverksamheten; 3) de risker, som äro förenade med enmansbemanning av lokomotiv och motorvagnar å järnvägar. Det första av dessa beslut fattades på förslag av det japanska arbetarombudet Yonekubo, de två andra på förslag av det belgiska arbetarombudet Mertens.

På förslag av det indiska arbetarombudet Chaman Lall beslöt konferensen anmoda arbetsbyråns styrelse att företaga en utredning av frågan om arbetarnas bostadsförhållanden i och för frågans uppförande på dagordningen för ett följande konferenssammanträde. Med anledning av ett förslag av det nederländska arbetarombudet Serrarens uppdrogs åt arbetsbyrån att verkställa en undersökning rörande yrkesutbildning för och anställning av invalider ävensom tryggandet av deras anställningsförhållanden.

På förslag av det argentinska regeringsombudet Acevedo fick arbetsbyrån i uppdrag att fortsätta sina undersökningar om föreningsfriheten och taga under övervägande, i vilken form frågan på nytt kunde uppföras på dagordningen för ett snart kommande konferenssammanträde.

Med biträdande av ett av det schweiziska arbetarombudet Schürch väckt förslag uttalade sig konferensen för att internationella arbetsbyrån måtte inhämta arbetarorganisationernas mening i olika länder rörande frågan om reformering av kalendern.

Slutligen beslöt konferensen, på förslag av det franska arbetarombudet Jouhaux och det belgiska arbetarombudet Mertens att till arbetsbyråns styrelse hänskjuta frågan om tyskans införande såsom officiellt språk vid överläggningarna inom arbetsbyråns styrelse och vid konferensen.

Bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1928.

Undersökningens syftemål och omfattning. Alltsedan år 1922 har socialstyrelsen årligen på grundval av uppgifter, lämnade av vederbörande kommunala myndigheter, verkställt undersökningar rörande bostadsmarknadens allmänna utveckling i rikets städer, sådan denna framträtt vid de årliga oktoberflyttningarna samt, beträffande de senaste åren, även vid fardagen i april månad. Kortfattade redogörelser för undersökningsresultaten ha lämnats i denna tidskrift.[1]

Vid undersökningen rörande ställningen på bostadsmarknaden omkring 1 oktober innevarande år ha uppgifterna som vanligt erhållits genom frågeformulär, som ifyllts av vederbörande kommunala myndigheter. Frågorna voro i huvudsak desamma som vid den senaste enquêten i april 1928. Svar ha ingått från samtliga städer utom från Djursholm, där någon egentlig hyresmarknad ej torde förefinnas.

Vid bearbetningen har liksom vid föregående tillfällen en uppdelning skett av materialet på större städer (med över 10 000 inv.) och mindre städer.

Större städer. Följande sifferrader utgöra en sammanfattning av de inkomna uppgifterna angående bostadstillgången i 39 större städer vid 1928 års oktoberflyttning:

	I nedanstående antal städer har tillgången uppgivits vara:											
	för småLägenheter (t. o. m. 2 rum o. kök)				för medelstora lägenheter (3–5 rum och kök)				för större lägenheter (6 o. fl. rum o. kök)			
	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.
Äldre läg. . .	3	15	15	6	14	22	3	—	19	20	—	—
Nybyggda läg.	2	19	11	7	8	26	4	1	[2]8	[2]26	[2]2	[2]1

Som synes, är det endast beträffande småLägenheter — i några fall speciellt beträffande 1 rum och kökslägenheter — kommunalmyndigheterna i 6—7 städer tala om verklig brist. Knapp tillgång på dylika bostäder anses dock råda inom 11—15 orter. Å en del håll konstateras knapphet även i fråga om medelstora lägenheter, under det att tillgången på större våningar — särskilt sådana av äldre typ — så gott som överallt synes vara god eller åtminstone tillräcklig.

Bostadsmarknadens utveckling sedan hyresstegringslagens upphävande den 1 oktober 1923 framgår av omstående tablå, vari uppgifterna för oktober 1928 med avseende på 36 i samtliga tidigare undersökningar medtagna städer sammanfattats till enhetssiffror under hänsynstagande till att antalet nytillkomna lägenheter endast utgör en mindre del av det totala lägenhetsbeståndet.

---

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1923, sid. 25 ff. och 877 ff., årg. 1924, sid. 894 ff., årg. 1925, sid. 530 ff. och 971 ff., årg. 1926, sid. 465 ff. och 947 ff., årg. 1927, sid. 468 ff. och 935 ff. samt årg. 1928, sid. 337 ff.

[2] I 2 städer uppges inga större nybyggda lägenheter förefinnas.

I nedanstående antal städer har tillgången uppgivits vara:

	för småhyreslägenheter (t. o. m. 2 rum o. kök)			för medelstora lägenheter (3—5 rum och kök)			för större lägenheter (6 o. fl. rum o. kök)		
	god tillr.	knapp tillr.	otillr.	god tillr.	knapp tillr.	otillr.	god tillr.	knapp tillr.	otillr.
Okt. 1923	4	8	24	13	18	5	28	8	—
Okt. 1924	5	10	21	20	15	1	33	3	—
April 1925	5	11	20	16	19	1	33	3	—
Okt. 1925	1 6	13	16	9 21	6	—	17 16	3	—
April 1926	— 9	15	12	6 23	7	—	13 21	2	—
Okt. 1926	1 6	16	13	12 20	4	—	19 15	2	—
April 1927	3 12	13	8	10 22	4	—	17 18	1	—
Okt. 1927	3 14	13	6	12 22	2	—	16 19	1	—
April 1928	2 15	13	6	7 27	2	—	14 21	1	—
Okt. 1928	3 16	12	5	11 21	4	—	15 20	1	—

Under det att omdömena om bostadstillgången vid nästan varje nytt undersökningstillfälle gingo i allt gynnsammare riktning ända fram till april 1927, ha de under de senaste 18 månaderna knappast företett några märkbara variationer. Detta kan möjligen fattas såsom uttryck för att jämvikten på bostadsmarknaden numera återvunnits inom flertalet av de större städerna.

Intrycket av förbättring i de mindre bemedlades bostadsförsörjning be-

Tab. A. I kommunala nödbostäder intagna husvilla vid vissa tidpunkter åren 1923—1928.

Tidpunkter[1]	Antal i nödbostäder boende före fardagen		Antal i samband med flyttningen i nödbostäder nyintagna		Antal efter flyttningen i nödbostäder kvarboende		Antal städer, i vilka dylik inkvartering efter flyttningen förekommit
	familjer	personer	familjer	personer	familjer	personer	
Okt. 1923	·	·	·	·	1 612	·	23
Okt. 1924	1 157	5 581	622	2 993	[2] 1 549	[2] 7 305	23
April 1925	1 276	·	163	·	[3] 1 298	·	20
Okt. 1925	1 074	4 992	291	1 477	[2] 1 231	[2] 5 992	21
April 1926	946	4 864	26	139	[4] 899	[4] 4 655	17
Okt. 1926	748	3 865	72	337	[5] 708	[5] 3 695	19
April 1927	521	2 883	12	71	[6] 503	[6] 2 784	18
Okt. 1927	426	2 384	33	159	[7] 336	[7] 1 935	15
April 1928	286	1 607	33	175	[8] 292	[8] 1 656	14
Okt. 1928	248	1 469	33	145	[7] 250	[7] 1 465	14

[1] Vid 1922 års undersökning kunde här ifrågavarande uppgifter ej erhållas för Stockholm, varför siffrorna för nämnda år icke ansetts böra medtagas i denna översikt. — [2] Antalet inkvarterade den 6 okt. — [3] Antalet inkvarterade den 10 april. — [4] Antalet inkvarterade den 8 april. — [5] Antalet inkvarterade den 11 okt. — [6] Antalet inkvarterade den 9 april. — [7] Antalet inkvarterade den 10 okt.

styrkes även genom en blick på tab. A, vilken redovisar antalet genom resp. kommuners försorg provisoriskt inkvarterade husvilla vid olika tidpunkter. Antalet omhändertagna husvilla har sålunda under de senaste tolv månaderna nedgått med bortåt 100 familjer om tillhopa 500 personer och utgör nu blott omkring en femtedel mot för fyra à fem år sedan.

Såsom framgår av efterföljande tab. B, förekom i oktober 1928 ingen husvillhet i här avsedd mening i sammanlagt 23 av rikets 39 städer med över 10 000 invånare. Bland de övriga var den sålunda redovisade husvillheten störst i Norrköping, Eskilstuna, Malmö, Halmstad, Hälsingborg och Landskrona (motsvarande resp. 5·2, 9·7, 1·5, 6·5, 1·7 och 5·5 per 1 000 inv.). Utav dessa städer uppvisa dock Malmö, Eskilstuna, Hälsingborg och Landskrona en rätt betydande nedgång gentemot oktober 1927, medan däremot Norrköping företer en viss ökning (34 familjer med 189 personer oktober 1927) och siffrorna för Halmstad snarast tyda på oförändrat läge.

Påpekas bör emellertid, att nu meddelade uppgifter icke kunna ge någon mera allsidig och säker uppfattning om den faktiska förekomsten av bostadslöshet å resp. orter. Siffrorna avse, som nämnts, närmast de husvilla, som genom stadens försorg inkvarterats i provisoriska nödbostäder. Dessa äro emellertid av växlande art och beskaffenhet och skilja sig stundom icke mycket från lägenheter, upplåtna i gatureglerings fastigheter o. d., varför de uppgiftslämnande myndigheterna ej alltid kunnat ha samma uppfattning om, vilka av resp. kommuner tillhandahållna bostäder skulle inordnas under ifrågavarande kategori. I verkligheten torde ett betydande antal av de såsom husvilla redovisade familjerna sedan flera år ha varit inhysta i de kommunala nödbostäderna, och vissa tecken tyda på, att den kommunala hjälpverksamheten på detta område allt mera kommit att ingå såsom ett led i fattigvårdsarbetet. Belysande är sålunda, att husvillheten numera oftare anses bero på de omhändertagna personernas sociala och ekonomiska nödläge och därmed sammanhängande bristande hyresbetalningsförmåga eller med vederbörandes mindre önskvärda egenskaper som hyresgäst än med någon allmän brist på smålägenheter. Att de husvilla till större del än förut utgöras av barnrika familjer, antydes genom att antalet personer per familj oktober 1924 utgjorde 4·7 men numera uppgår till 5·9.

Vid sidan av den så att säga officiellt registrerade husvillheten förefinnas därjämte andra former av mer eller mindre utpräglad bostadslöshet. Ett antal husvilla kunna sålunda föredraga att innebo hos släktingar och vänner framför att taga sin tillflykt till kommunala nödbostäder. Vidare torde det på åtskilliga håll förekomma, att gamla och skröpliga bostäder, som ur hälsovårdssynpunkt utdömts eller bort utdömas, fortfarande användas. Sålunda meddelas från Malmö, att icke mindre än 158 familjer där nödgats anlita dylika mindervärdiga bostäder. Denna stad erbjuder f. ö. ytterligare ett exempel på dylik »dold husvillhet», i det c:a 100 husvilla familjer ännu efter 1 oktober uppgivas kvarbo i kolonistugor. I Stockholm var motsvarande siffra vintern 1927—1928 omkring 300 familjer om 800 personer.

Nedgången i husvillheten sammanhänger givetvis med de senare årens

Tab. B. I kommunala nödbostäder intagna husvilla i de större städerna vid 1928 års oktoberflyttning.

Städer [1]	Antal i nödbostäder boende före 1 okt. 1928		Antal i samband med oktoberflyttningen i nödbostäder nyintagna		Antal i nödbostäder boende den 10 okt. 1928		Städer [1]	Antal i nödbostäder boende före 1 okt. 1928		Antal i samband med oktoberflyttningen i nödbostäder nyintagna		Antal i nödbostäder boende den 10 okt. 1928	
	familjer	personer	familjer	personer	familjer	personer		familjer	personer	familjer	personer	familjer	personer
Södertälje	2	11	—	—	1	6	Landskrona	23	105	2	9	22	101
Uppsala	10	46	1	6	9	37	Hälsingborg	33	157	—	—	18	93
Nyköping	1	5	12	38	13	43	Halmstad .	26	172	—	—	23	150
Eskilstuna	51	290	2	6	53	296	Borås . . .	11	80	2	8	13	88
Linköping	15	91	2	13	16	99	Kristinehamn	3	18	1	2	4	20
Norrköping	35	291	3	22	38	313	Västerås . .	—	—	4	20	4	20
Västervik	2	11	4	21	5	29	Umeå . . .	2	8	—	—	—	—
Karlskrona	3	14	—	—	—	—	Summa	**248**	**1 469**	**33**	**145**	**250**	**1 465**
Malmö [2]	31	170	—	—	31	170							

livliga byggnadsverksamhet. Beträffande denna ha inga särskilda uppgifter inhämtats till förevarande undersökning, men synas de till den ordinarie byggnadsverksamhetsstatistiken meddelade uppgifterna om under år 1927 beviljade byggnadsföretag tyda på, att bostadsproduktionen numera tenderar till att åtminstone under den närmaste tiden kvarstå på en jämförelsevis hög nivå, även om någon ytterligare stegring knappast torde vara att förvänta (se Soc. Medd. årg. 1928, sid. 252 ff.).

Även hyresnivåns läge och utveckling torde för närvarande ur hyresgästsynpunkt te sig fördelaktigare än under vissa föregående år, såsom framgår av efterföljande sammanställningar avseende 39 resp. 35 större städer:

	Antal städer, varest i okt. 1928 hyresnivån uppgivits vara:								
	för smålägenheter			för medelstora lägenheter			för större lägenheter		
	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande
Äldre läg. .	4	29	6	8	30	1	10	28	1
Nybyggda läg.	2	31	6	1	34	4	1	33	3

Som synes, anses hyrorna i de flesta städer för närvarande icke förete någon märkbar rörelsetendens. Å de relativt fåtaliga orter, där hyresnivån

[1] I följande större städer uppges inga inkvarteringar i provisoriska nödbostäder ha förekommit: Stockholm, Lidingö, Jönköping, Kalmar, Visby, Kristianstad, Lund, Ystad, Trälleborg, Göteborg, Mölndal, Uddevalla, Trollhättan, Skövde, Karlstad, Örebro, Falun, Gävle, Söderhamn, Härnösand, Sundsvall, Östersund och Luleå. Från Gävle meddelas dock, att där 29 familjer om 167 personer den 10 oktober voro inkvarterade i nödbostäder, ehuru av mera permanent natur.

[2] Dessutom voro 79 familjer intagna i halvpermanenta bostäder av olika slag.

anses vara stadd i förskjutning, synas i fråga om större och medelstora lägenheter, särskilt sådana av äldre typ, sänkningar vara vanligare än stegringar, medan i fråga om småläghenheter förhållandet snarare är det motsatta.

Utvecklingen under tidigare år framgår av följande sammanställning, som avser 35 större städer:

	Antal städer, varest hyresnivån uppgivits vara:								
	för småläghenheter			för medelstora lägenheter			för större lägenheter		
	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande
Okt. 1925 . . .	1	22	12	3	26	6	9	24	2
April 1926 . .	2	26	7	5	24	6	13	22	—
Okt. 1926 . . .	3	24	8	8	25	2	18	17	—
April 1927 . .	1	26	8	5	25	5	11	22	2
Okt. 1927 .	—	28	7	6	27	2	13	21	1
April 1928 .	1	30	4	3	30	2	9	25	1
Okt. 1928 .	2	28	5	5	28	2	8	26	1

Mindre städer. Bostadsfrågan torde f. n. å de flesta mindre orter ha upphört att vara något mera brännande socialt problem, och det är endast sällan, som vittnesbörd om något egentligt nödläge förekomma. Efterföljande sifferrader utgöra en sammanställning av de erhållna upplysningarna om bostadstillgången, som till denna utredning erhållits från 73 mindre städer:

	I nedanstående antal städer har tillgången uppgivits vara:											
	för småläghenheter (t. o. m. 2 rum o. kök)				för medelstora lägenheter (3—5 rum o. kök)				för större lägenheter (6 o. fl. rum o. kök)			
	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.
Äldre läg. . . .	16	34	19	4	20	41	12	—	23	39	9	1
Nybyggda läg. .	14	28	20	6	16	38	11	1	18	36	6	2

Tillgången på medelstora och större lägenheter torde sålunda endast i relativt få fall understiga efterfrågan, medan däremot tillgången på småläghenheter ställer sig sämre. Denna har visserligen endast i 4—6 städer direkt betecknats såsom otillräcklig, men från 19 resp. 20 orter föreligga uppgifter om knapp tillgång.

Efterföljande sammanställning av de från 69 mindre och medelstora städer erhållna upplysningarna visar, att, medan omdömena t. o. m. april 1928 utfallit gynnsamma år från år, har vid den senaste oktoberflyttningen å ett något ökat antal orter bostadstillgången uppgivits vara knapp eller otillräcklig. Ovisst är dock, huruvida denna förskjutning i uppfattningen bör fattas såsom ett uttryck för en genom ökad hushållsbildning i förening med minskad eller stillastående byggnadsverksamhet åstadkommen försämring i det verkliga läget eller om den allenast återspeglar den ökade anspänning av bostadsmarknaden, som även under normala förhållanden gör sig gällande vid årets viktigaste flyttningsperiod. Med hänsyn till ifrågavarande omdömens subjektiva karaktär samt bostadsförhållandenas i småsamhällena starka bero-

I nedanstående antal städer har tillgången uppgivits vara:

	för smålägenheter			för medelstora lägenheter			för större lägenheter		
	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.
Okt. 1922	28		30	11	45		22	2	51		13	3
Okt. 1923	36		19	14	50		16	3	59		4	5
Okt. 1924	37		24	8	60		9	—	66		3	—
Okt. 1925	13	34	14	8	24	39	5	1	25	40	1	—
April 1926	16	32	16	5	21	39	9	—	29	33	7	—
Okt. 1926	11	41	14	3	30	33	6	—	36	25	7	—
April 1927	14	35	18	2	30	31	8	—	31	30	6	1
Okt. 1927	9	43	15	2	22	42	4	1	26	34	7	1
April 1928	17	38	13	1	25	39	4	1	25	37	7	—
Okt. 1928	15	31	19	4	19	38	12	—	21	39	8	1

ende av tillfälliga och personliga förhållanden synas emellertid ifrågavarande uttalanden ej böra tillmätas alltför stor betydelse.

Den i de mindre städerna officiellt registrerade husvillheten torde nu som föregående år kunna betecknas såsom tämligen obetydlig. Strax före den 1 oktober 1928 förefunnos i kommunala nödbostäder i 5 städer (Strängnäs, Ängelholm, Eksjö, Hudiksvall och Haparanda) tillhopa 10 familjer med 68 personer gentemot 12 familjer med 76 personer vid 1927 års oktoberflyttning. Den 10 oktober 1928 uppgåvos i provisoriska nödbostäder kvarbo 10 familjer med 53 personer (vid samma tid 1927 12 familjer och 71 personer). Dessutom inhysas emellertid i Sundbyberg 36 familjer med 138 personer i halvprovisoriska bostäder, som dock icke ansetts kunna betecknas såsom nödbostäder i här avsedd bemärkelse.

Uppgifterna om hyresnivån i de mindre städerna sammanfattas i följande tablå:

Antal städer, varest hyresnivån uppgivits vara:

	för smålägenheter			för medelstora lägenheter			för större lägenheter		
	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande
Äldre läg.	12	47	14	11	54	8	12	54	6
Nybyggda läg.	7	43	18	8	51	7	10	46	6

Som synes ger denna sammanställning i stort sett samma bild som den, som förut meddelats för de större städerna. — Utvecklingen från tidigare år framgår av följande siffror, som avse 69 städer:

Antal städer, varest hyresnivån uppgivits vara:

	för smålägenheter			för medelstora lägenheter			för större lägenheter			Uppgift om större lägenheter saknas
	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande	
Okt. 1925	5	56	8	9	57	3	13	51	2	3
April 1926	7	55	7	10	56	3	15	53	—	1
Okt. 1926	5	59	5	14	52	3	22	43	2	2
April 1927	4	57	8	8	57	4	13	52	3	1
Okt. 1927	11	53	5	15	52	2	15	53	1	—
April 1928	6	56	7	8	53	8	10	54	4	1
Okt. 1928	11	45	13	10	52	7	11	52	5	1

Man finner härav, att hyrorna för smålägenheter ansetts vara stigande i ett något större antal fall än vid tidigare undersökningar. Detta förhållande kan möjligen anses bestyrka de ovan noterade uttalandena om försämrad bostadstillgång i vissa mindre städer.

Den nya bostadslagstiftningen i Frankrike.

Av socialrådet *Erik Sjöstrand.*

Den 13 juli 1928 utfärdades i Frankrike en lag, enligt vilken betydande belopp av statsmedel ställas till förfogande för uppförande av bostäder åt personer, tillhörande arbetarklassen och medelklassen. Principiellt sett vilar den nya lagstiftningen på samma grund som den tidigare gällande, vilken närmast kan dateras tillbaka till en lag av den 12 april 1906 om lån ur den s. k. depositions- och konsignationskassan för billiga bostäders anskaffande. Det program, som innefattas i den nya lagen, har emellertid givits en betydligt vidare ram än förut, bl. a. därigenom att det allmännas understödsverksamhet utsträckts att omfatta bostäder för medelklassen — en väg, som staden Paris beträdde redan 1923 genom att för ändamålet upprätta ett halvkommunalt bolag.[1]

I det följande meddelas först en översikt av det rådande läget på bostadsmarknaden och den nya lagstiftningens allmänna syfte, varefter lämnas en kortfattad redogörelse såväl för gällande lagstiftning som för de nya lagbestämmelserna.

Läget på bostadsmarknaden och den nya lagstiftningens allmänna syfte.

I Frankrike råder för närvarande en synnerligen svår bostadsbrist såväl i städerna som på landsbygden, och trots nativitetens nedgång har efterfrågan på bostäder befunnit sig i oavbruten tillväxt sedan 1918.

Bland orsakerna till bostadsbristen må här nämnas följande. För det första har ägt rum en inströmning av folk från landsbygden till städerna, så att 1926 års folkräkning i jämförelse med 1921 visar, att antalet städer med mer än 10 000 invånare ökats med 51. Vidare har förekommit en verklig främlingsinvasion, så att antalet i landet boende utlänningar växt från 1 530 000 år 1921 till 2 507 000 år 1926, d. v. s. med 977 000 personer. Äktenskapsfrekvensen har också undergått en ganska betydande stegring, särskilt under åren strax efter kriget, något som övar direkt inflytande på efterfrågan på bostäder, emedan ju denna framför allt är beroende på antalet särskilda familjehushåll. Kraven på hygien och komfort ha stegrats, och detta är i sin mån ägnat att öka anspråken på bostadsutrymme. Slutligen har som en följd av rubbningarna inom det ekonomiska livet byggnadsverksamheten nedgått högst avsevärt, beroende på minskning såväl i arbetsstyrkan som i normalarbetsdagen.

Om man såsom överbefolkade räknar lägenheter med mer än två boende per rum, skulle fjärdedelen av Paris befolkning samt omkring femtedelen av befolkningen i Paris förstäder och i de andra departementen leva i överbefolkade bostäder. Det beräknas ock, att mer än 60 000 personer i Paris bo i kvarter, vilka borde utdömas såsom hälsofarliga.

[1] Se Soc. Medd. årg. 1924, sid. 195 ff.

Givet är, att ett sådant tillstånd måste verka hämmande på äktenskapsfrekvensen och i så måtto även återverka på nativiteten.

Otvivelaktigt äro ock de dåliga bostadsförhållandena i Frankrike delvis skuld till att landet har en relativt hög dödlighet. Medan i Frankrike dödligheten utgör omkring 17 ‰, stannar den i ett närbeläget land som Holland vid 10 ‰, och spädbarnsdödligheten utvisar den relativt höga siffran av 8 %. De stora folksjukdomarna, såsom tuberkulos, vilken skördar 150 000 offer om året, kräfta, alkoholism m. fl., kunna ock delvis härledas till mindre tillfredsställande bostadsförhållanden.

Övertygelsen om att dessa förhållanden icke längre böra tillåtas existera, har på senare tiden vuxit sig mycket stark i Frankrike, och det är denna stämning, som förklarar, att det av arbetsministern Locheur framlagda stora bostadsprogrammet överallt rönt ett så gynnsamt mottagande och utan något nämnvärt dröjsmål i sina grunddrag godkänts av parlamentet.

Den mest betydelsefulla faktor, med vilken man i detta sammanhang har att räkna, är den minskade bostadsproduktionen, vilken är att härleda ur kriget, som bildade ett direkt hinder för byggnadsverksamheten och frambragte en mängd följder, som verkade hämmande å denna verksamhet. På grund av penningvärdets depreciering undergick såväl priset på byggnadsmaterial som på byggnadsmark en stegring, som bragte byggnadskostnaderna att stiga till det fem- eller sjudubbla jämfört med förhållandena före kriget. Levnadskostnadernas stegring medförde å andra sidan en minskning i hyresgästernas köpkraft, och de nu gällande hyrorna kunna icke sägas täcka de verkliga nybyggnadskostnaderna. En annan orsak till byggnadsverksamhetens nedgång är att söka i bristen på kapital, i samband varmed kan nämnas, att staten ställt mindre medel till förfogande för bostadsproduktionen än före kriget.

Det nya bostadsprogrammet har därför i första rummet tagit sikte på att stimulera bostadsproduktionen såväl i städerna som på landsbygden; i viss utsträckning har bostadsproduktionen i städerna redan förut rönt uppmuntran av det allmänna, medan landsbygdens bostadsfråga blivit i hög grad försummad. Endast i ett fåtal departement, bland vilka framför allt må nämnas Seine-Inférieure, har genom vederbörande bostadsbyrå — en offentlig institution med uppgift att främja anskaffandet av billiga och hygieniska småbostäder — i någon nämnvärd utsträckning medel ställts till förfogande av det allmänna såsom understöd åt bostadsproduktionen på landsbygden. Gällande lagstiftning har emellertid såtillvida ansetts otillfredsställande, att den icke medgivit understöd för bostäder med tillhörande verkstad för en hantverkarfamilj, en bostadskategori, som är av den allra största betydelse för bysamhällena på landsbygden. Behov av bostäder med tillhörande verkstad existerar för övrigt också i städerna.

Ett mycket starkt behov förefinnes därjämte av bostäder med rimlig hyra för olika medelklassgrupper, exempelvis för intellektuella arbetare, för personer, som med ett mindre kapital dragit sig tillbaka från affärslivet, f. d. arbetsförmän, privatanställda m. fl.

Förslag avseende att råda bot på dessa missförhållanden ha sedan åtskilliga år tillbaka förevarit i parlamentet. Redan år 1920 framlades av Locheur och Bonnevay i deputeradekammaren ett finansiellt program för uppförande av 500 000 bostäder under 10-årsperioden 1921—1930. Detta märkliga förslag gick ut på att de offentliga bostadsbyråerna eller sammanslagningar av dylika skulle utgiva obligationer med 40 års emissionstid. Ränta och amortering skulle till hälften bestridas av staten och till hälften av de av staten godkända sammanslutningar, på vilka bostadsprogrammets verkställande vilade. Den totala kostnaden uppskattades till 7 500 miljoner frs, alltså per år under perioden ifråga 750 miljoner frs.

Förslaget biträddes av deputeradekammaren år 1921, men kom icke att undergå slutlig behandling i senaten.

Under år 1926 framlades ett nytt förslag, enligt vilket staten skulle försträcka

medel åt bostadsbyråer ävensom åt bolag, föreningar och stiftelser för billiga bostäders uppförande, men i brist på tillgängliga medel kunde förslaget icke antagas.

Jämför man Frankrike med sådana länder som England, Tyskland, Holland och Belgien, finner man, att på senare tider jämförelsevis litet blivit åtgjort från det allmännas sida för att täcka bristen på bostäder eller för att eljest främja sunda bostadsförhållanden. Förnämsta orsaken härtill är givetvis att söka i de osäkra penningförhållandena, som först på sista tiden efterträtts av stabilisering. Att frågan icke stått att lösa på hyreslagstiftningens väg medelst fortsatta prolongationer av hyresupplåtelser, bestämmelser om maximihyra o. dyl. har man för länge sedan insett i Frankrike. Detta förklarar att, sedan numera förutsättningar skapats för en mera normal byggnadsverksamhet genom penningvärdets stabilisering, den allmänna meningen så enhälligt ställt sig bakom förslaget att genom positiva åtgärder främja byggnadsverksamheten.

Det nu antagna programmet går ut på massproduktion av sunda och hälsosamma bostäder under ledning av och med understöd av det allmänna. Närmast grunda sig de nya bestämmelserna på en lag av den 5 december 1922, som utgör en kodifikation av gällande bostadslagstiftning, men därjämte innefatta de en del uppslag, som framförts i parlamentet efter kriget.

I likhet med det nyss omnämnda Locheur-Bonnevayska förslaget har det nya programmet givits mycket stora dimensioner och går ut på ett skyndsamt uppförande av så stort antal bostäder, som närmast erfordras för att täcka den rådande bristen. Vidare har från samma förslag upptagits tanken på låneemission genom bostadsbyråer, bostadsbolag och bostadsföreningar, fastighetskreditbolag, departement och kommuner m. fl. samt på bidrag från staten till räntebetalning.

Vidare meddelas särskilda bestämmelser till förmån för bostäder med »måttlig» hyra, d. v. s. sådana, som äro avsedda att bebos av personer tillhörande medelklassen. Beträffande dessa bostäder tänkes emellertid den nu rådande bristen skola bliva övergående, och har detta anförts som motiv för att man i så stor utsträckning som skett gjort dessa bostäder delaktiga av samma förmåner som de av den tidigare lagstiftningen omfattade s. k. billiga bostäderna.

I enlighet med vad som gäller i Belgien bemyndigas organisationer, vilka uppfört billiga bostäder med hjälp av statsunderstöd utan återbetalningsskyldighet, att med äganderätt överlåta fastigheterna till vissa grupper av personer, som anses särskilt värda av stöd, och organisationerna förpliktas att åter investera en del av det genom försäljningen frigjorda kapitalet i nybyggnader eller att återbetala det till statskassan. Efter tyskt och engelskt mönster föreskrives vidare, att lån kunna användas till inredning eller sanering av byggnader, som bebos av jordbruksarbetare.

Förut gällande lagstiftning och resultaten därav.

Anskaffning av »billiga bostäder» ombesörjes i princip av sammanslutningar, som vunnit officiellt godkännande och erkänts såsom allmännyttiga företag. Godkännande lämnas endast i de fall, då stadgarna innehålla vissa obligatoriska bestämmelser angående bl. a. utdelningens maximistorlek. Sammanslutningarna ifråga kunna vara antingen: byggnads- och kreditorganisationer (bostadsbolag och -föreningar, offentliga bostadsbyråer m. m.), vilka för egen räkning uppföra eller förvärva boningshus, som uppfylla vissa i lagen föreskrivna villkor, och därefter uthyra eller försälja dem, eller ock rena kreditorganisationer (fastighetskreditbolag), vilka på egen risk utlåna kapital antingen åt enskilda byggnadsföretagare eller åt nyssnämnda bostadsbolag och bostadsföreningar i de fall, då de sistnämnda icke åtaga sig kapitalanskaffningen.[1]

[1] Se Bostadskommissionens utredningar VII: *Bostadsfrågan i utlandet*, andra delen, sid. 245 ff. Stockholm 1916.

Staten understöder dessa organisationer antingen i form av lån mot låg ränta eller i form av understöd utan återbetalningsskyldighet. Erforderliga medel ställas till statens förfogande av depositions- och konsignationskassan eller av socialförsäkringens fonder mot sådan ränta, som vanligen tillämpas vid lån, vilka beviljas av dessa institutioner. Staten utlämnar lånen till godkända bostads- och kreditorganisationer efter en låg räntefot, som ursprungligen utgjorde 2 à 2·5 %, men sedan 1926 uppgått till 3 à 3·5 %, och bestrider själv den uppstående ränteskillnaden. Understöden utan återbetalningsskyldighet utgå av medel, som för ändamålet anslagits i statsbudgeten. Understöden ha förbehållits bostäder för barnrika familjer och ha kunnat uppgå till en tredjedel av byggnadskostnaderna. Dessutom ha med visst belopp per år utgående understöd beviljats av kommunerna, varjämte staten kunnat utöka dessa genom tilläggsunderstöd.

För denna låne- och understödsverksamhet har staten under åren 1906—1928 ställt till förfogande 1 665 miljoner frs., varförutom 1928 års budget upptager ett anslag av 48·2 miljoner till understöd utan återbetalningsskyldighet. Med hjälp härav ha uppförts omkring 40 000 bostäder, och för närvarande uppgår den av det allmänna understödda byggnadsverksamheten till omkring 8 000 bostäder per år.

De medel, som hittills kommit den allmännyttiga bostadsproduktionen till del från statens sida, kunna knappast sägas ha varit betydande i betraktande av att hela statsbudgeten för 1928 slutar på en summa av 41 000 miljoner frs., och arbetsministeriets huvudtitel ensam på 943 miljoner. Det omedelbara behovet av boningshus uppskattades 1926 av det nationella ekonomiska rådet till 200 000, medan en annan beräkning, som framlagts av Landry i rapport till deputeradekammaren 1928, slutar på en siffra av 400 000 boningshus. Enligt sistnämnda rapport har all byggnadsverksamhet i Frankrike sedan vapenstilleståndet varit koncentrerad till de under kriget ockuperade provinserna, och antalet där sysselsatta byggnadsarbetare har betydligt överstigit förkrigssiffran. Också ha nästan alla förstörda eller skadade hus undergått ombyggnad — en betydande prestation i betraktande av att vid vapenstilleståndet 280 147 hus angåvos såsom förstörda och 422 738 som skadade. I andra delar av Frankrike har däremot byggnadsverksamheten sedan kriget haft mycket små proportioner. I Paris minskades antalet nyuppförda våningar från 6 500 år 1913 till föga mer än 3 000 år 1926, och sannolikt var tillskottet ännu mindre under 1927.

Den allmänna stagnationen inom byggnadsverksamheten i alla provinser utom de ockuperade har resulterat i en allvarlig bostadsbrist, som stegrats år från år.

Den nya lagens innehåll.

Den nya lagen innefattar en vida mera omfattande plan än tidigare för uppförande av »billiga bostäder» i förening med mera liberala bestämmelser om statsunderstöd, varjämte den av det allmänna understödda verksamheten utvidgas att omfatta uppförandet av boningshus med »måttlig hyra» och av något högre standard än de »billiga bostäderna». Lagen åsyftar ock att uppmuntra de boende att bli ägare av sina hus samt ägnar jämväl uppmärksamhet åt landsbygdens bostadsfråga, vilken hittills varit mycket försummad.

Billiga bostäder. Vad först beträffar de s. k. billiga bostäderna innefattar lagen en plan att uppföra 200 000 bostäder före utgången av år 1933 vare sig genom nybyggnad eller genom reparation och förbättring i hygieniskt hänseende av befintliga boningshus.

För byggnadsverksamhetens finansiering skola gälla följande regler. Staten bidrager med lån till 50 % av byggnadskostnaderna enligt de regler, som gälla i lagstiftningen om »billiga bostäder», dock så att den ränta staten betingar sig nedsättes till 2 %. För anskaffning av återstoden av det erforderliga kapitalet

bemyndigas godkända organisationer ävensom departementala och kommunala myndigheter att upptaga särskilda lån med 25 till 40 års amorteringstid. Staten bidrager själv till ränteutgifterna för dessa lån, så att de låntagande organisationernas omkostnader begränsas till 2 %, oberäknat kostnaderna för lånens emission och inlösning. Departementala och kommunala myndigheter bemyndigas att lämna bidrag till ränte- och amorteringskostnader för samtliga lån, inklusive statens egna lån, intill 1·5 %; dessa bidrag skola icke inverka på storleken av det understöd, som lämnas av staten.

Understöd utan återbetalningsskyldighet förbehålles boningshus avsedda för barnrika familjer, d. v. s. med åtminstone tre barn under 18 års ålder, och för män, som blivit invalida i kriget eller till följd av olycksfall i arbete, med en invaliditetsprocent uppgående till minst 60. Understödets belopp växlar mellan 5 000 och 15 000 frs. per bostad allt efter familjens storlek resp. invaliditetsgraden.

Totalbeloppet av understöd, lån av statsmedel och sådana lån av kommunala medel, till vilka staten bidrager i och för räntebetalningen, får icke i något fall överstiga 90 % av byggnadskostnaderna eller 80 %, då fråga uteslutande är om lån och då lånets återbetalning icke garanterats av departement eller kommun.

Lagen åsyftar ock att uppmuntra de i billiga boningshus boende att bli ägare av dessa genom att till större delen förbehålla understöden åt bostäder, vilka uppförts av personer, som själva ämna taga dem i besittning, eller, vad beträffar godkända organisationer, åt bostäder, som äro avsedda att försäljas till innehavarna inom en tid av två år. Anmärkas må, att den tidigare lagstiftningen i motsats härtill förbehöll understöden åt bostäder avsedda att uthyras.

I enlighet med nyss angivna princip har vidare en nedsättning medgivits i det kapitaltillskott, som kräves av enskilda personer, vilka uppföra billiga bostäder för sig själva. Detta tillskott begränsar sig till 2 000 à 4 000 frs. för familjer med ett barn eller utan barn, och kravet på tillskott eftergives helt och hållet ifråga om familjer med två eller flera barn och krigsänkor med barn, vilka icke ingått nytt äktenskap, ävensom i fråga om krigspensionärer och personer, som drabbats av olycksfall i arbete, därest invaliditetsgraden uppgår till minst 50 %. I princip äro tre femtedelar av de medel, som anslagits till lån för »billiga bostäder», reserverade för sådana bostäder, som verkligen tagas i besittning av ägarna.

Att märka är, att samtliga dessa bestämmelser jämväl äga tillämpning å bostäder för jordbruksarbetare och smärre jordbrukare utan lejd arbetskraft eller med en enda arbetare samt dessutom å bostäder med tillhörande verkstad för en hantverkarfamilj. Landsbygdens bostäder skola ha företrädesrätt till en tredjedel av de medel, som anslagits till »billiga bostäder».

Slutligen meddelas bestämmelser om åtgärders vidtagande snarast möjligt för att utsträcka byggnads- och kreditorganisationernas verksamhet till samtliga kommuner.

Bostäder med »måttlig hyra». Enligt lagen skola mellan 1928 och 1933 uppföras 60 000 bostäder av något högre klass än de billiga, och betecknas dessa i lagen såsom bostäder med »måttlig hyra». Arbetsministern skall fastställa den årliga produktionen av dylika med hänsyn tagen icke blott till storleken av de medel, som stå till hans förfogande, utan även till rådande tillgång på arbetskraft och byggnadsmaterial, så att spekulation i prisstegring undvikes. För att erhålla understöd av staten för uppförande av bostäder med »måttlig hyra» skola godkända organisationer ha erhållit särskilt tillstånd av arbetsministern. Hyresvärdet av dessa bostäder får icke överstiga 3·6 gånger, ej heller byggnadskostnaderna 1·75 gånger det maximum, som fastställts för »billiga bostäder».

För finansieringen av denna byggnadsverksamhet skola gälla följande regler. Minst 20 % av kostnaden anskaffas av vederbörande byggnadsentreprenör (godkänd organisation eller enskild person). Av staten kan tillskjutas 40 % mot en ränta av

4 % eller ock kan staten, om entreprenören själv anskaffar detta kapital, lämna ett bidrag å högst 2 % av kapitalet under en tid av högst 40 år. Beträffande återstående 40 % kunna departement och kommuner efter särskilt bemyndigande bevilja årliga bidrag under 20 à 40 år till ränta och amortering av kapitalet intill 3 % därav, och även staten kan, om medel måste anskaffas genom upplåning av det allmänna, bidraga med 1·25 %.

Allmänna bestämmelser. Genom olika tilläggsbestämmelser beviljas på vissa villkor särskilda fiskaliska förmåner för »billiga bostäder» och bostäder med »måttlig hyra». Speciellt må nämnas befrielse under 15 år från fastighetsskatt och från alla särskilda skatter, som utgå till departementala och kommunala myndigheter, nedsättning till hälften av omsättningsskatten för fastighetsköp samt tullfrihet för byggnadsmaterial, som levereras av Tyskland såsom skadeståndsbetalning.

Slutligen medgivas i lagen vissa företrädesrättigheter åt kooperativa arbetarföreningar inom byggnadsfacken vid arbetenas utförande.

Det allmännas kostnader för byggnadsprogrammet. Uppenbarligen måste betydande kapitalbelopp anskaffas för byggnadsprogrammets utförande. För uppförandet av »billiga bostäder» enligt programmet erfordras ett årligt belopp av omkring 1 400 miljoner frs. motsvarande kostnaden för 40 000 bostäder till ett pris av i genomsnitt 35 000 frs. Av denna summa skall enligt lagen staten bidraga med 700 miljoner i lån samt erlägga i understöd utan återbetalningsskyldighet 150 miljoner. Emellertid är det endast för år 1929, som lagen uttryckligen bemyndigar staten att utlämna i lån 700 miljoner, medan för vart och ett av åren 1930—1933 det i lagen angivna lånebeloppet stannar vid 350 miljoner och återstoden kommer att beviljas efter finans- och arbetsministrarnas beprövande, i den mån tillgängliga medel medgiva.

För bostäder med »måttlig hyra» uppgår det kapitalbelopp, som årligen erfordras för programmets verkställande, till 840 miljoner frs. motsvarande 12 000 bostäder till ett pris av 70 500 frs. i genomsnitt, varav staten försträcker 300 miljoner intill 1930 och 150 miljoner under vart och ett av de följande fyra åren.

Internationella arbetsorganisationen.

Internationella arbetskonferensens sammanträden 1929.

Enligt beslut av internationella arbetsbyråns styrelse komma två sammanträden med internationella arbetskonferensen att hållas under 1929, av vilka det ena uteslutande skall ägnas åt sjöfartsfrågor.

Dagordningen för det *allmänna sammanträdet* omfattar följande frågor: 1) tvångsarbete bland infödda arbetare i kolonialområden; 2) arbetstiden för privatanställda; 3) förebyggande av olycksfall i arbete (andra behandlingen). Det har dessutom meddelats, att arbetsbyrån för konferensen kommer att framlägga en allmän redogörelse för arbetslöshetsfrågans läge.

Dagordningen för *sjömanskonferensen* omfattar följande frågor: 1) reglering av arbetstiden ombord å fartyg; 2) skyddsåtgärder för sjöfolk mot sjukdom, däri inbegripet vård av skadade ombord å fartyg; 3) välfärdsanordningar för sjömän i hamnarna; 4) föreskrifter om den yrkeskunnighet, som bör fordras av vakthavande befäl ombord å handelsfartyg.

Det förra sammanträdet tager sin början den 30 maj, det senare den 10 oktober 1929.

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i oktober 1928.

På inbjudan av den polska regeringen höll styrelsen för internationella arbetsbyrån sitt ordinarie kvartalssammanträde i Warschau den 5—8 oktober och i Krakau den 10 oktober.

Styrelsen hade vid detta sammanträde bl. a. att besluta om åtgärder i anledning av de vid internationella arbetskonferensens sista sammanträde antagna resolutionerna. Enligt förslag av paritetiska sjöfartskommissionen beslöt vidare styrelsen att på dagordningen för sjömanskonferensen 1929 uppföra frågan om utfärdandet i resp. sjöfartsländer av föreskrifter om den yrkeskunnighet, som bör fordras av vakthavande befäl ombord å handelsfartyg. Denna fråga hade i anledning av den s. k. »Lotus» affären väckts av internationella föreningen av handelsflottans befälspersonal.

Innan definitivt beslut fattats om dagordningen för 1930 års konferenssammanträde, beslöt styrelsen anmoda arbetsbyråns direktör att framlägga en redogörelse för lagstiftning och praxis i frågan om begränsning av vikten å bördor samt angående frågan om minimiålder för barns användande till arbete i handelsyrket. Vid nästa sammanträde kommer att bestämmas, huruvida dessa frågor skola uppföras på dagordningen för konferensens sammanträde 1930.

I enlighet med en önskan, som vid upprepade tillfällen uttalats av delegerade från Yttersta Österns länder, beslöts slutligen, att arbetsbyråns direktör skall företaga en resa till dessa länder för att för första gången etablera direkt kontakt med där boende folk. Då direktörens återkomst till Genève icke kan inträffa förrän under loppet av februari, beslöt styrelsen att uppskjuta sitt nästa sammanträde till den 11 mars 1929, medan eljest det ordinarie kvartalssammanträdet brukar hållas i slutet av januari.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Betänkande angående ordnande av folktandvård. Inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga, f. d. landshövdingen Joh. Widén (ordförande), förste provinsialläkaren Ch. Lundberg samt läraren vid tandläkarinstitutet G. Thourén ha avgivit sitt betänkande om vad de kalla allmännelig tandvård (Statens offentliga utredningar 1928, nr 17), vilket betänkande i kort sammandrag innehåller nedanstående förslag.

Som grundlinjer för ordnande av billig tandvård för folket föreslås dels upplysning och profylaktisk tandvård, dels direkta åtgärder för tandsjukdomarnas bekämpande. I skolorna bör anordnas undervisning rörande tändernas betydelse och rätta vård, utdelning av tandborstar m. m. dyl., och denna skoltandvård skall sedan läggas till grund för en allmännelig tandvård åt vuxna (folktandvård). Folktandvården ordnas kommunalt, dock under medverkan av stat och landsting, helst medelst polikliniksystem, dock bör vården ej bindas vid viss, för det hela enhetlig form.

För folktandvårdens organisation böra inrättas tandvårdsdistrikt, vari dock ej innefattas de städer, som ha större invånarantal än 10 000. Dessa sistnämnda förväntas ordna sin tandvård själva; övriga kommuner, ensamma eller sammanslutna till tandvårdsdistrikt, tillkommer att ordna folktandvården, dock äro de därtill icke skyldiga utan blott efter eget bestämmande. Därvid böra landstingen genom sina förvaltningsutskott eller särskild delegation medverka. Antalet tandvårdsdistrikt på landsbygden, inklusive de små städerna, beräknas till omkring 400.

Fasta tandkliniker äro att föredraga; där ej så lämpligen kan förekomma, anordnas ambulerande kliniker. Tandläkare för folktandvård böra vara kommunala befattningshavare

med fast anställning och årslön, men med rätt att därjämte utöva enskild praktik. Ersättning till tandläkare bör utgå i form av lön, ålderstillägg och dyrtidstillägg å grundlönen samt andel av avgifterna för folktandvården för vuxna; rätt bör också medgivas dessa tandläkare att vinna inträde i statens pensionsanstalt. Med tandläkaren uppgör tandvårdsdistriktets styrelse kontrakt om anställningsvillkor m. m. I större tandvårdsdistrikt må även anställas assistenter åt tandläkarna. Som hjälp åt tandläkaren anställas vid skoltandvården tandsköterskor, vid folktandvård åt vuxna kombinerad tandsköterska och tekniker. För utbildning av tandsköterskor anordnas kurser; tandsköterskornas anställnings- och pensionsförhållanden ordnas efter ungefärlig förebild av distriktssköterskornas.

Tandvården i folkskolorna skall avse, att barnen vid avgången ur skolan ha sina tänder fullständigt sanerade. Den bör omfatta alla barn i distriktets skolor; dock fordras målsmans samtycke till barnets behandling. Om avgift från skolbarn må varje distrikt självt besluta; avgiften får emellertid icke överstiga en krona per barn och läsår; av övriga patienter upptagas avgifter enligt av Kungl. Maj:t fastställd billig minimitaxa. Mellan bemedlade, mindre bemedlade och obemedlade får därvid ingen skillnad göras.

Varje tandläkare anses kunna medhinna minst 1 000 skolbarn samt därjämte tandvård för vuxna på övrig tid. Anlitande av mindre kvalificerade krafter (operatörer, dentister m. fl.) avstyrkes; i stället bör tandsköterskornas användning utvidgas. Nuvarande antal tandläkare, 1 005, antages omkring år 1950 ökat till 2 000, vilket skulle vara tillräckligt för successivt genomförande av planen.

Vid sidan av medicinalstyrelsen, som skall ha överinseende över det hela, skola länsinspektörer förordnas för ett år i sänder samt för övrigt tillsyn utövas genom vederbörande tjänsteläkare.

Kostnaden för tandvården skulle täckas genom patientavgifter, avgifter från kommunerna och statsbidrag, utgående med a) en krona för varje barn i folkskolorna, som under läsåret genom distriktets försorg åtnjutit tandvård, b) bidrag till pension, c) bidrag till tandläkarnas avlöning (ev. bidrag av landsting) för distrikt, där skolorna ligga spridda och avlägsna, kommunikationerna äro dåliga eller skatterna höga; till engångskostnaderna kunna förväntas bidrag från pensionsförsäkringens överskottsmedel.

Utom för tandvård i folkskolorna föreslås även sådan i viss utsträckning för andra undervisnings- och uppfostringsanstalter, såsom statens allmänna läroverk, flickskolor, folk- och småskoleseminarier m. fl.

(Svenska Läkartidningen.)

Den sociala utställningen och sociala veckan i Helsingfors.[1] Enligt tidigare i denna tidskrift omnämnd plan anordnades i slutet av augusti i Helsingfors en social utställning och en social vecka, i vilken deltogo förutom Finland självt de skandinaviska länderna samt Estland och Lettland, varjämte närvoro representanter för Island och internationella arbetsbyrån i Genève. För organisationsarbetet svarade i Finland en kommitté med referendarierådet Niilo A. Mannio som ordförande och biträdande yrkesöverinspektören Jenny Markelin-Svensson, sedermera yrkesinspektören Helny Bergbom som sekreterare.

Utställningens högtidliga öppnande försiggick på riddarhuset under närvaro av president Relander, varvid de utländska deltagarna hälsades bl. a. av socialminister Lohi på finska regeringens vägnar. Representanter för de deltagande länderna lämnade vid samma tillfälle i kortare anföranden en orientering över resp. utställningar; den svenska avdelningen presenterades därvid av den svenska utställningskommitténs ordförande, byråchefen Nils Bergsten. Efter högtidligheten på riddarhuset demonstrerades utställningen av ledningen för respektive avdelningar och var därmed öppnad för allmänheten.

Den svenska avdelningen, vars ordnande å utställningslokalen närmast omhänderhafts av yrkesinspektören Arvid Rosengren med biträde av t. f. aktuarien Carl

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1928, sid. 20 och 369.

Öberg, hade tilldelats en fördelaktig plats i ständerhuset, där en större sal disponerades för densamma. I fråga om de yttre anordningarna må nämnas, att de särskilt uppförda utställningsväggarna täckts med av listverk inramade grafiska framställningar, kartor och fotografier, medan å dels fristående och dels längs väggarna gående bord placerats modeller, album och litteratur. I salens mitt hade dessutom placerats fyra större skärmmontrer, vartill kommo tvenne automatiska skioptikonapparater.

I enlighet med den allmänna planen för utställningen intogo anordningar för arbetarskydd och välfärdsanordningar för de anställda den främsta platsen. Inom denna grupp visades medelst kartor och diagram yrkesinspektionens organisation och de svenska fabriksarbetarnas fördelning ur synpunkter av intresse för inspektionsverksamheten samt ett stort antal modeller av arbetsmaskiner m. m. med tillhörande skyddsanordningar. Bland modellerna voro särskilt träbearbetningsmaskiner av olika slag väl företrädda, men dessutom berördes så olikartade arbetsområden som byggnadsarbeten, elektriska högspänningsanläggningar och sprängämnestillverkning, varjämte funnos modeller av excenterpresskydd och ventilationsanordning, skyddsglasögon m. m. Dessa modeller kompletterades av en rikhaltig samling skioptikonbilder, fotografier och ritningar. Materialets sammanförande hade huvudsakligen ombesörjts av yrkesinspektionen, men värdefulla bidrag hade även lämnats av ett flertal privata företag. I anknytning till arbetarskyddsavdelningen hade fogats diagram över olycksfallsfrekvens inom olika yrken, olycksfallsorsaker m. m. (utställare: riksförsäkringsanstalten) samt exposéer rörande arbetstidens begränsning (arbetsrådet), åtgärder för bostadsförhållandenas förbättring (statens byggnadsbyrå), koloniträdgårdsrörelsen (Stockholms stads koloniträdgårdsråd), varjämte det mera allmänna, frivilliga arbetet för folkhygien representerades av svenska röda korset, nationalföreningen mot tuberkulos och föreningen för folkbad.

Nästa ämnesgrupp omfattade socialförsäkring och samhällelig hjälpverksamhet. Här återfunnos i form av diagram och fotografier redogörelser för vår ålders- och invaliditetsförsäkring, olycksfallsförsäkring och sjukkasseväsen samt arbetslöshetshjälp och fattigvård. Utställare var i sistnämnda fall statistiska centralbyrån och i övrigt resp. statliga institutioner för ifrågavarande ärenden, således pensionsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, socialstyrelsen och arbetslöshetskommissionen.

I tvenne följande underavdelningar hade sammanförts diagram och litteratur rörande mera allmänna befolkningsförhållanden, yrkesfördelning och arbetsmarknadens fluktuationer samt arbetslöner, levnadskostnader, den kooperativa rörelsen, bostadsförhållanden och alkoholkonsumtion samt därjämte vissa sammanfattande uppgifter om statens, landstingens och kommunernas utgifter för olika sociala ändamål. Slutligen skildrades (av skolöverstyrelsen) undervisnings- och folkbildningsarbetet med särskild hänsyn till yrkesundervisning och bildningssträvanden i arbetarkretsar.

Denna knapphändiga uppräkning må giva en föreställning om det mångsidiga, men likväl långt ifrån uttömmande material, som från svensk sida sammanbragts å utställningen för att giva en bild av det sociala arbetet i vårt land och det svenska folkets levnadsförhållanden. En prydlig och instruktiv katalog på såväl svenska som finska språken lämnade den besökande allmänheten en god orientering rörande utställningsföremålen å Sveriges avdelning.

Vad de övriga ländernas deltagande beträffar, hade den finska avdelningen å ständerhuset, med hänsyn till den rikhaltiga permanenta utställning berörande arbetarskydd och arbetarvälfärd, vilken genom statens försorg finnes anordnad å annan lokal i Helsingfors, begränsats till grafiska framställningar av socialstatistiska data.

På den norska utställningen förekom förutom socialstatistik och talrika ljusbilder från Norge och dess näringsliv bl. a. prov på anslag med varning mot olycksfall och ohälsa i arbetet samt bilder från offentlig och frivillig föreningsverksamhet för folkhälsans höjande. Därjämte demonstrerades arbetet vid yrkesskolor och metoderna vid psykotekniska prov för yrkesrådgivning för ungdomen. — Från Danmark utställdes bl. a. en stor mängd miniatyrbilder av varningsanslag mot olycksfall i arbete, vidare modell av ett motordrivet tröskverk, en mindre cirkelsåg med speciella skyddsanordningar samt grafiska framställningar från olika sociala verksamhetsområden.

De estniska och lettiska avdelningarna innehöllo bl. a. åtskilliga internationella jämförelser rörande sociala och ekonomiska förhållanden, avsedda att belysa de aktningsvärda kulturella framsteg, som dessa unga stater redan kunna uppvisa.

Utställningen var väl besökt ej blott av anmälda deltagare i den sociala veckan, utan även av föreningar, skolor och den finska allmänheten för övrigt. För att bereda så många som möjligt tillfälle att taga del av densamma hölls utställningen öppen några dagar utöver den ursprungligen avsedda tiden.

Programmet för den i samband med utställningen anordnade *sociala veckan* upptog en rad föredrag, avsedda att komplettera utställningen samt att bekantgöra socialpolitikens vinningar i de deltagande länderna och därigenom bereda tillfälle till ett ömsesidigt utbyte av erfarenheter på hithörande områden. Därjämte förekom besök å sociala anstalter av olika slag i Helsingfors samt studieresor dels till östra och dels till mellersta Finland. För den materiella delen av festligheterna var därjämte väl sörjt. Finska staten, Helsingfors kommun och enskilda sammanslutningar svarade härvid för gästfriheten.

Från svensk sida bidrog under veckan dåvarande socialministern Jakob Pettersson med ett föredrag om bostadsfrågan i Sverige, vari lämnades en översikt över den i samband med världskriget inträffade bostadskrisen och de åtgärder från det allmännas sida, som vidtogos för krisens övervinnande. För Norges del är att anteckna ett föredrag av statsrådet Lars Oftedal om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, från Danmark ett föredrag av direktören J. P. Nielsen om lagstiftningen om ålderspensioner i Danmark, medan Finlands förre statsminister, direktör Väinö Tanner talade om den kooperativa rörelsens betydelse för höjandet av folkets levnadsstandard. Av estländska ministerialrådet Woldemar Grohmann behandlades slutligen den juridiska och praktiska betydelsen av arbetsavtal i skriftlig form.

I samband med den sociala veckan firade den finska föreningen för sociala reformer sitt 20-årsjubileum. Förutom från grannländernas motsvarande föreningar framfördes till organisationen i fråga hälsningar från internationella föreningen för sociala reformer genom dess generalsekreterare professor A. Boissard, som i anknytning till den nämnda årsfesten höll ett föredrag om den internationella socialpolitikens nya uppgifter.

Under samma augustivecka förekom vidare en särskild konferens mellan representanter för de olika ländernas socialministerier för behandling av ärenden, föranledda av samarbetet med internationella arbetsbyrån, samt frågan om i vilken mån ömsesidighetsprincipen med hänsyn till den sociala omvårdnaden kan utvidgas mellan de nordiska länderna. — För de specialmöten, som enligt programmet avhöllos mellan socialstatistiker och yrkesinspektörer, lämnas särskilda meddelanden på annat ställe i detta häfte.

Den sociala veckan avslutades med studieresor, av vilka den ena ställdes till östra Finland och den andra till Tammerfors och trakten däromkring. Under dessa färder fingo de utländska besökandena tillfälle lära känna några av Finlands största industriella anläggningar samt de skydds- och välfärdsanordningar, som de erbjuda sin arbetspersonal.

Nordiska socialstatistiska mötet i Helsingfors den 21—22 augusti 1928. Vid sidan av de nordiska statistiska möten, vilka närmast i form av sammankomster mellan de statistiska centralämbetsverkens chefer regelmässigt anordnats alltsedan år 1889, ha under senare år även avhållits konferenser mellan nordiska representanter för särskilda statistikgrenar. I första rummet har detta nordiska samarbete avsett socialstatistiken.

Det första mötet av detta slag anordnades på norskt initiativ våren 1920 i Oslo, varvid särskilt behandlades arbetslöshets- och levnadskostnadsstatistik.[1] Samma frågor avhandlades även vid en sammankomst, som i augusti s. å. ägde rum i Stockholm.[2]

I samband med den sociala utställning och vecka, som under tiden 20—26 augusti i år

[1] Soc. Medd. årg. 1920, sid. 790.
[2] Soc. Medd. årg. 1920, sid. 1055.

anordnades i Helsingfors, hade av finska regeringen föranstaltats ett nytt möte av liknande slag. Däri deltogo representanter för den officiella socialstatistiken i Danmark, Finland, Norge och Sverige ävensom såsom särskilt inbjudna en representant för Estland och en för internationella arbetsbyrån. De svenska deltagarna voro byråcheferna Nils Bergsten, Bertil Nyström och D. Östrand samt aktuarien Carl Öberg.

Den första fråga, som avhandlades vid mötet, vilket leddes av byråchefen i finska socialministeriet dr *Leo Harmaja*, avsåg *lönestatistiken* och inleddes av departementschefen Adolph Jensen, Köpenhamn. Efter en livlig diskussion, som närmast anknöt sig till den internationella lönestatistikens behandling ur teoretisk och praktisk synpunkt av internationella arbetsbyrån och internationella statistiska institutet,[1] antogs följande resolution:

»Enär mötet hyser den uppfattningen, att den säkraste grundvalen för statistiken över arbetslönerna utgöres av uppgifter rörande den inom olika yrken faktiskt utbetalda totalavlöningen per tidsenhet och att upplysningar härom bl. a. måste anses vara en nödvändig förutsättning för jämförande beräkningar angående reallönens höjd i de olika länderna,

vill mötet uttala en önskan om att statsmakterna samt arbetsgivar- och arbetarorganisationerna snarast möjligt måtte sätta de statistiska ämbetsverken i de olika länderna i tillfälle att utarbeta periodisk lönestatistik på grundval av sådana uppgifter.»

Därefter behandlades *bostadsstatistiken* med ett inledande föredrag av byråchefen Bertil Nyström, som närmast utgick från de grundlinjer för en internationell bostadsstatistik, vilka nyligen framlagts av internationella arbetsbyrån i en publikation med titeln: »Bostadsstatistikens metoder» (Les méthodes de la statistique de l'habitation). Överläggningarna rörande detta ämne avslutades med antagandet av följande resolution:

»Enär mötet hyser den uppfattningen, att en möjligast fullständig och omfattande bostadsstatistik utgör ett oundgängligt led i kunskapen om varje lands sociala förhållanden, samt att bostadsstandarden i ett visst land låter sig bättre bedöma, därest fullt jämförbara data stå till buds angående bostadsvillkoren i andra och i synnerhet i angränsande länder,

vill mötet framhålla önskvärdheten av att *dels* de statistiska ämbetsverken i vederbörande länder sättas i stånd att utarbeta en ur praktiska och vetenskapliga synpunkter tillfredsställande bostadsstatistik, *dels* dessa ämbetsverk härvid så långt möjligt iakttaga och tillämpa enhetliga grunder och metoder.

Med hänsyn till *bostadsproduktionsstatistikens* nuvarande stora betydelse även ur statsfinansiella och allmänt ekonomiska synpunkter vill mötet framhålla angelägenheten av att i varje land för ett så stort antal orter som möjligt utarbetas en fortlöpande statistik, utvisande antalet under varje kalenderår tillkomna och avgångna bostadslägenheter samt boningsrum och kök.»

Såsom tredje och sista ämne hade upptagits *olycksfallsstatistiken*, varvid diskussionen inleddes av byråchefen Fr. Borchgrevink, Oslo. Följande resolution antogs:

»Mötet, som anser den vid den socialstatistiska konferensen i Genève år 1923 fattade resolutionen angående olycksfallsstatistiken utgöra en lämplig grundval för arbetet för åstadkommande av enhetliga grunder för olycksfallsstatistiken i de nordiska länderna,

vill särskilt uttala önskvärdheten av att förutom de hittills använda måtten för olycksfallsrisken (frequency rate, compensation cost rate) även svårhetstal (severity rate) uträknas med fördelning på yrkesgrupper och olycksfallsorsaker.[2]

Mötet vill även framhålla önskvärdheten av att indelningen i orsaksgrupper verkställes enligt möjligast enhetliga principer.»

När de på programmet upptagna tre diskussionsämnena hade blivit slutbehandlade, upptogs frågan om anordnande av socialstatistikermöten i framtiden. Från alla deltagande länders sida framhölls det, att dessa sammankomster varit av gagn och att det vore önsk-

[1] Soc. Medd. årg. 1923, sid. 1047, årg. 1925, sid. 518, årg. 1928, sid. 687.
[2] Se Soc. Medd. årg. 1923, sid. 1048.

värt, om de kunde fortsättas. Angående denna fråga antogs följande resolution, som föredrogs av byråchefen Bertil Nyström:

»Mötet anser, att de gemensamma socialstatistiska överläggningarna visat sig vara instruktiva och ägnade att befrämja statistikens utveckling i praktiskt och teoretiskt avseende och uttalar förhoppning om att fortsatta gemensamma socialstatistiska överläggningar måtte framdeles i mån av tillfälle av vederbörande länder föranstaltas.»

— Arbetarskydd —

Nordiska yrkesinspektörsmötet i Helsingfors i augusti 1928. Vid den socialpolitiska konferensen mellan representanter för de nordiska länderna i Köpenhamn i juli 1926 framhölls från olika håll önskvärdheten av ett mera regelbundet samarbete mellan yrkesinspektionens myndigheter i de olika länderna. Under erinran härom inbjöd socialstyrelsen i Sverige i början av år 1927 cheferna för yrkesinspektionen i Danmark, Finland och Norge till sammanträde i Stockholm för överläggningar om huru ett dylikt samarbete lämpligen borde ordnas. Sammanträdet ägde rum i februari samma år under ordförandeskap av framlidne byråchefen Fürst. I sammanträdet deltogo vidare från Danmark direktören Trier, från Finland yrkesöverinspektören Pyykkö och från Norge chefsinspektören Lorange.

Deltagarna i sammanträdet voro fullt eniga om önskvärdheten och nyttan av ett organiserat samarbete på arbetarskyddets område. Man var emellertid även ense därom, att enbart anordnandet av möten av nu angivet slag icke vore tillfyllest. Av ej mindre vikt för förverkligande av det syfte, man uppställt för sig, måste anses vara, att ett regelbundet samarbete jämväl i övrigt komme till stånd, bl. a. genom systematiskt utbyte av publikationer rörande arbetarskydd, delgivande av uppgifter om pågående lagstiftnings- och forskningsarbeten, studieresor m. m.

Det sålunda inledda samarbetet har under innevarande år fullföljts genom anordnande av ett första allmänt nordiskt yrkesinspektörsmöte i samband med den sociala veckan i Helsingfors. Att såsom ombud för Sverige deltaga i detta möte, som ägde rum den 21 och 22 augusti, hade utsetts generaldirektörens i socialstyrelsen ställföreträdare, byråchefen N. E. Bergsten, t. f. byråchefen i samma styrelse G. W. Stenholm, yrkesinspektörerna A. H. Rosengren, N. A. Melander och H. O. Ödlund, yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren samt t. f. byråingenjören hos socialstyrelsen M. E. Pelow. Inalles deltogo i mötet ett fyrtiotal representanter för yrkesinspektionen i de olika länderna, varjämte mötet även bevistades av ett par representanter från Estland.

Vid mötet framlades från varje land en tryckt redogörelse för arbetarskyddslagstiftningen samt yrkesinspektionens organisation och arbetssätt i respektive land. Vidare höllos fyra föredrag, nämligen från dansk sida rörande frågan, i vad mån en specialisering av tillsynspersonalen kan anses önskvärd, från norsk sida angående de fordringar, som böra ställas på tvätt- och badrum i fabriker, från finsk sida angående förebyggande av olycksfall vid cirkelsågar samt från svensk sida angående praktiska rön rörande ventilation av fabrikslokaler. Efter varje föredrag uppträdde en rapportör från varje land, utom det inledaren tillhörde, vilken, i vad hans land angick, redogjorde för vunna erfarenheter och tillämpad praxis i ämnet. Föredraget från svensk sida hölls av yrkesinspektör Rosengren. Svensk rapportör för det danska ämnet var yrkesinspektör Melander, för det finska yrkesinspektör Ödlund och för det norska yrkesinspektrisen Hesselgren.

Såsom av det anförda framgår, var det synnerligen viktiga ämnen, som voro föremål för behandling. I fråga om yrkesinspektionens verksamhet till förebyggande av olycksfall lärer sålunda ingen tvekan råda därom, att ett dominerande intresse allt fortfarande måste ägnas

cirkelsågen, vilken i alla fyra länderna visat sig vara den farligaste av alla arbetsmaskiner. Man fick vid mötet ett livligt intryck av att i samtliga länderna ett målmedvetet arbete bedrives för nedbringande av den fruktansvärda tribut, som cirkelsågarna årligen kräva bland sina handhavare. Icke minst synes detta vara förhållandet i Finland. Föredraget över sagda ämne hölls av fabriksinspektören Pöyry. I förbigående må omnämnas, att denna skyddsfråga också särskilt uppmärksammats på den svenska utställningen i Helsingfors, i det ett stort antal av de utställda arbetarskyddsmodellerna just avsåg att demonstrera lämpliga skyddsanordningar vid olika slag av cirkelsågar.

Den hygieniska sidan av yrkesinspektionens verksamhet har på senare år alltmera trätt i förgrunden, i samma mån som dess stora betydelse allt allmännare blivit insedd. De svårigheter, som möta yrkesinspektören på det yrkeshygieniska området, och huru dessa svårigheter på en viktig del av detta område, nämligen fabriksventilationens, i stor utsträckning kunna praktiskt lösas, behandlades av yrkesinspektör Rosengren i hans av talrika skioptikonbilder illustrerade föredrag.

Det norska föredraget, som även gällde den hygieniska sidan av yrkesinspektionens verksamhet, hölls av fabriksinspektrisen fru Kjelsberg. På ett övertygande och klargörande sätt framlade hon sina erfarenheter i fråga om bad- och tvättrum i fabriker. Med tillfredsställelse kunde de finska deltagarna anteckna, att hon i fråga om bad ansåg badstubad i förening med duschbad som det mest eftersträvansvärda. Härom voro för övrigt alla eniga. Av praktiska skäl förordade fru Kjelsberg dock inrättandet av duschbad — det var billigast att anordna och billigast i drift och det var den badform man lättast fick arbetarna att använda. Samma mening torde omfattas i övriga länder utom Finland. Där ligger badfrågan uppenbarligen annorlunda till — man kanske skulle kunna säga, att den i stort sett är löst. Den finska badstun har tydligen vuxit in i folkmedvetandet på ett sådant sätt, att den med rätta kan anses som en folklig institution.

Inledningsföredraget i frågan rörande specialisering av tillsynspersonalen framfördes av den danske fabriksinspektören Rønne. Efter en redogörelse för förhållandena i Danmark framlade han sina egna synpunkter i ämnet. Av föredragshållarens och rapportörernas uttalanden syntes framgå, att denna fråga betraktas ganska olika i de olika länderna, delvis beroende på förefintliga olikheter i industriellt avseende. Det torde vara att förutse, att spörsmålet längre fram ånyo kommer upp på programmet — det hör till dem, som ständigt äro aktuella.

Efter mötets slut företogo de flesta deltagarna jämte ett stort antal deltagare i den sociala veckan en två dagars rundresa i östra Finland. I samband med denna allmänna resa bereddes några tillfälle att under ciceronskap av den finska yrkesinspektionens chef bedriva mera ingående studier vid en del industriella anläggningar, särskilt inom trävaruindustrien, samt flottleder i östra Finland, närmare bestämt Sordavala och trakten däromkring.

Ökat statsbidrag åt föreningen för arbetarskydd. I ett till regeringen den 1 oktober 1928 avlåtet yttrande har socialstyrelsen tillstyrkt en av föreningen för arbetarskydd ingiven framställning om höjning av det till föreningen utgående statsbidraget, nu 3 000 kronor, till 10 000 kronor under budgetåret 1929/30. Som stöd för denna höjning har styrelsen anfört följande:

»Föreningens mål är, såsom i framställningarna framhålles, att genom vidgande av intresset för arbetarskydd och spridande av kännedom om lämpliga skyddsåtgärder söka förebygga eller minska de faror för olycksfall och ohälsa, som på grund av arbetets natur hota kroppsarbetaren. Sedan gammalt har denna strävan betraktats väsentligen som en strävan av humanitär art. På senare tid har emellertid en annan uppfattning alltmera framträtt, som, utan att skjuta den humanitära synpunkten åt sidan, likväl vill starkt betona, att

goda arbetsvillkor hos ett företag äro en nödvändig förutsättning för att nå och bibehålla högsta effektivitet och produktionsutbyte samt att därvid ett effektivt arbetarskydd är en mycket betydelsefull faktor. Därjämte har man alltmer kommit att beakta, hurusom omhändertagandet av dem, som drabbas av skador eller sjukdom i arbetet, medför en betydande ekonomisk belastning av produktionen och samhället. Erinras må sålunda, att de totala utgifterna för den sociala olycksfallsförsäkringen, av arbetsgivarna direkt utgivna ersättningar ävensom försäkringens administrationskostnader inberäknade, för närvarande torde belöpa sig till omkring 20 miljoner kronor årligen.

Vårt land har i sin yrkesinspektion en statlig institution, som har till uteslutande syfte att tillgodose arbetarskyddets intressen. Icke desto mindre föreligger emellertid ett starkt behov av den upplysnings- och propagandaverksamhet gentemot företagare, arbetare och allmänheten, som föreningen för arbetarskydd satt som sin uppgift att utföra. Denna verksamhet måste nämligen anses utgöra ett synnerligen betydelsefullt komplement till den övervakande och konsulterande verksamhet, som bedrives av yrkesinspektionens befattningshavare vid de olika arbetsplatserna inom landet.

Såsom föreningen själv framhåller, utgör den av föreningen anordnade permanenta arbetarskyddsutställningen det förnämsta organet för dess verksamhet. Denna utställning anses nu vara i behov av en genomgripande förändring och förbättring, och föreningens begäran om förhöjt statsbidrag motiveras väsentligen härmed. De styrelsens ledamöter, som deltagit i behandlingen av förevarande ärende, känna väl till föreningens ifrågavarande utställning och vilja för sin del vitsorda riktigheten av föreningens i senaste framställningen gjorda uttalande, att utställningen med hänsyn till yrkeshygienens samt maskin- och skyddsteknikens utveckling måste anses avsevärt föråldrad. Då värdet av en utställning av denna art i högsta grad sammanhänger med att den hålles i nivå med den städse fortgående utvecklingen på området, är anförda förhållande djupt att beklaga. Dess bättre synes nu en värdefull möjlighet till nyordning föreligga genom omhändertagande för utställningens räkning av en del av de utställningsföremål, som anskaffats för Sveriges deltagande i den sociala utställningen i Helsingfors sistförflutna augusti månad. Men därmed förknippas också helt naturligt en stark önskan från föreningens sida — en önskan som måste delas av alla för arbetarskyddet intresserade — att kunna fullt genomföra denna nyordning samt att beredas möjlighet att framdeles hålla utställningen i sådant skick, att den någorlunda motsvarar tidens krav.

Av avgörande betydelse för att utställningen skall bli till avsedd nytta är uppenbarligen, att dess lokalfråga löses på ett tillfredsställande sätt. Den nuvarande lokalen tillgodoser, såsom föreningen framhåller, icke på långt när utrymmesbehovet och är dessutom till sin anordning föga lämplig såsom utställningslokal. Enligt styrelsens förmenande skulle lokalfrågan erhålla en fullt tillfredsställande lösning först därigenom att en ändamålsenlig lokal ställdes till förfogande i ett staten tillhörigt hus. Då sådan lokal emellertid för närvarande icke torde stå till buds, lärer föreningen fortfarande tillsvidare för utställningen få anlita av enskild förhyrd lokal.

Vad storleken av det av föreningen för budgetåret 1929—1930 begärda statsbidraget beträffar, har styrelsen nödgats konstatera, att detsamma ej gärna kan förslå för bedrivande av föreningens verksamhet enligt de riktlinjer, som i föreningens senast ingivna framställning angivas. Styrelsen har i anledning härav satt sig i förbindelse med föreningen och därvid inhämtat, att från föreningens sida ett energiskt arbete bedrivits för att från enskilt håll anskaffa utöver statsbidraget erforderliga medel. Dessa strävanden ha också så tillvida krönts med framgång, som avsevärda bidrag ställts i utsikt under förutsättning att staten bidrager med så stort belopp, att möjlighet beredes för bedrivande av föreningens verksamhet på ett effektivt sätt.»

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under september 1928. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av september till 10 011 mot 9 849 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	256	103
Skogshushållning	176	45
Gruvdrift och malmförädling	975	664
Jord-, sten- och glasindustri	305	169
Metall- och maskinindustri	690	374
Trävaruindustri	1 087	471
Byggnadsverksamhet	632	185
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	90	29
Textilindustri	76	37
Beklädnadsindustri	68	22
Närings- o. njutningsmedelsind.	114	39
Kemisk-tekn. o. belysningsind.	82	71
Trämasse- och pappersindustri	70	29
Grafisk industri	39	15
Industri och hantverk, ej spec.	315	199
Sjöfart och fiske	82	18
Handel och samfärdsel m. m.	767	315
Husligt arbete	22	4
Arbete, ej hänf. till annan grupp	4 165	1 706
Summa	**10 011**	**4 405**

Vid arbetslöshetskommissionens nödhjälpsarbeten sysselsattes vid månadens utgång 1 040 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 29, mot 30 vid månadens början.

Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 1 173 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 208 arbetare. Härförutom uppburo 592 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd. Däremot förekom intet kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under september till 262 364 kronor samt under årets nio första månader till sammanlagt c:a 4·85 miljoner kronor.

Förlängt krisunderstöd i Tyskland. I enlighet med riksdagens beslut har den tyske arbetsministern utfärdat en förordning, som trädde i kraft den 20 augusti 1928 och enligt vilken kan beviljas s. k. krisunderstöd utöver vad som medgives i gällande lag om arbetslöshetsförsäkring.

Enligt lagen utbetalas i normala fall understöd under sammanlagt 26 veckor om året, men i tider av varaktigt ogynnsam arbetsmarknad kan arbetsministern medgiva, att särskilt understöd, kallat krisunderstöd, utdelas till behövande arbetslösa, som icke kunnat uppfylla villkoren för ernående av understöd eller som redan uttagit hela sitt understöd.[1] Krisunderstödet kan begränsas till särskilda yrken eller distrikt. I tidigare förordningar har krisunderstöd medgivits endast ett fåtal arbetarkategorier inom metall- och maskinindustrierna, läder- och hårindustrien, trävaruindustrien, beklädnadsindustrien ävensom funktionärer i enskild tjänst. I princip har krisunderstödet varit begränsat till 26 veckor, men kunnat utsträckas till 39 veckor i fråga om arbetare över 40 års ålder.

I den nya förordningen utsträckes krisunderstödet till glasindustrien och till teater- och kinematografartister samt bemyndigas föreståndarna för centrala arbetsförmedlingsanstalter att inom sina resp. distrikt ytterligare utsträcka understödet till yrken med särskilt ogynnsamma arbetsmarknadsförhållanden. Den extra understödsperioden utsträckes ifråga om förvaltningspersonal över 40 års ålder till 52 veckor, och undersökning skall anställas om möjligheten att bevilja liknande utsträckning för yngre arbetare.

(Meddelande från socialrådet i Genève.)

— Ut- och invandring —

Utvandringen till främmande världsdelar under tredje kvartalet 1928. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar uppgick under tredje kvartalet 1928 till 2 687 personer, varav 1 741 män och 946 kvinnor. Sammanlagt 2 646 emigranter erhöllo sina utvandringskontrakt

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1927, sid. 990.

godkända av svenska polismyndigheter (i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg), 36 av norska (i Oslo, Trondhjem och Bergen) samt 5 av danska (i Köpenhamn). Fördelningen på de olika hamnstäderna var som följer:

	Stockholm	Malmö	Hälsingborg	Göteborg	Oslo	Trondhjem	Bergen	Köpenhamn	Summa
Juli	89	80	17	629	1	12	—	2	**830**
Augusti	111	93	19	462	3	3	1	2	**694**
September	120	128	24	874	1	10	5	1	**1 163**
3 kv. 1928	**320**	**301**	**60**	**1 965**	**5**	**25**	**6**	**5**	**2 687**
3 » 1927	289	292	80	1 718	3	58	—	8	**2 448**

Emigrationen under tredje kvartalet 1928 fördelade sig, i den mån utvandringskontrakten godkänts av polismyndigheterna i någon av de förut nämnda svenska, norska och danska städerna, på rikets olika delar sålunda:

Län	Utvandringskontrakt från			Summa utvandrare		Län	Utvandringskontrakt från			Summa utvandrare	
	Sverige	Norge	Danmark	3:e kv. 1928	3:e kv. 1927		Sverige	Norge	Danmark	3:e kv. 1928	3:e kv. 1927
Stockholms stad	165	1	—	**166**	148	Älvsborgs län	145	—	—	**145**	144
» län	52	—	—	**52**	35	Skaraborgs »	62	—	—	**62**	46
Uppsala »	7	—	—	**7**	17	Värmlands »	216	—	—	**216**	168
Södermanlands »	25	—	—	**25**	25	Örebro »	57	—	—	**57**	104
Östergötlands »	48	—	—	**48**	46	Västmanlands »	55	—	—	**55**	32
Jönköpings »	113	—	—	**113**	104	Kopparbergs »	134	—	—	**134**	144
Kronobergs »	83	—	—	**83**	89	Gävleborgs »	133	—	—	**133**	82
Kalmar »	140	1	—	**141**	138	Västernorrlands »	192	8	—	**200**	121
Gotlands »	17	—	—	**17**	16	Jämtlands »	130	17	—	**147**	99
Blekinge »	112	—	—	**112**	79	Västerbottens »	157	—	—	**157**	133
Kristianstads »	90	—	—	**90**	94	Norrbottens »	129	9	—	**138**	155
Malmöhus »	102	—	2	**104**	138	Ej angivet »	—	—	3	**3**	3
Hallands »	90	—	—	**90**	103						
Göteb. o. Bohus »	192	—	—	**192**	185	Hela riket	**2 646**	**36**	**5**	**2 687**	**2 448**

De här redovisade utvandrarnas fördelning på vissa åldersgrupper framgår av följande översikt:

	Män		Kvinnor		Tillsammans	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Under 15 år	134	7·7	150	15·9	284	10·6
15—25 »	933	53·6	370	39·1	1 303	48·5
25—35 »	509	29·2	264	27·9	773	28·8
35—45 »	98	5·6	93	9·8	191	7·1
45—55 »	46	2·7	33	3·5	79	2·9
Över 55 »	21	1·2	36	3·8	57	2·1
Summa	**1 741**	**100·0**	**946**	**100·0**	**2 687**	**100·0**

Antalet transiterande emigranter, d. v. s. personer, som från annat land passerat Sverige på väg till främmande världsdel, utgjorde under kvartalet 826. Dessa utvandrares nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Norge	Finland	Estland	Litauen	Annat land	Summa
Juli	13	10	220	32	14	—	**289**
Augusti	1	1	131	27	3	—	**163**
September	4	5	312	46	1	6	**374**
Summa	**18**	**16**	**663**	**105**	**18**	**6**	**826**
Därav: män	16	10	293	45	16	2	**382**
kv.	2	6	370	60	2	4	**444**

I ovanstående siffror ingå de utlänningar, som befordrats till främmande världsdel direkt från svensk hamn (d. v. s. från Göteborg), men icke sådana transiterande emigranter, som passerat Sverige på genomfärd till annat land (Norge) för att därifrån anträda resan till främmande världsdel.

Yrkesinspektionens verksamhet under tredje kvartalet 1928.

	Inspekterade arbetsställen	Sammanlagt arbetarantal	Sammanlagt kraftbelopp	Inspektions- och resedagar	Lämnade skriftliga meddelanden	Ink. protokoll över besiktning av		Ink. intyg över besiktning av hissar och kranar	Ink. anmälningar om olycksfall	Därav olycksfall med dödlig utgång	Framställningar till länsstyrelserna	Anmälningar till åtal	Lämnade eftergifter
						ångpannor	kokare o. d.						
Yrkesinspektörerna													
I distriktet	53	1 430	1 743	52	12	95	6	86	1 277	6	—	1	37
II »	100	4 843	22 585	43	72	114	2	78	2 040	16	—	—	57
III »	98	2 694	33 140	57	101	98	13	150	933	2	—	2	4
IV »	246	5 782	20 926	59	96	93	—	107	753	5	1	1	35
V »	248	3 908	12 606	104	143	91	—	115	1 971	11	—	7	43
VI »	273	3 168	47 687	61	43	85	13	55	2 464	16	—	5	14
VII »	149	7 350	74 273	67	97	65	—	150	1 449	4	—	1	11
VIII »	114	7 300	59 654	42	76	102	—	27	2 174	7	5	8	4
IX »	102	4 853	32 265	47	59	74	—	53	2 009	8	—	1	8
Yrkesinspektrisen	66	1 776	—	103	19	—	—	—	—	—	—	—	—
Sprängämnesinspektören	10	715	3 384	18	58	—	—	—	[7] (16)	[7] (2)	—	—	—
Summa	**1 459**	**43 819**	**308 263**	[1] **653**	**776**	[2] **817**	[3] **34**	**821**	[4] **15070**	[4] **75**	**6**	**26**	**213**
Underinspektörerna													
I distriktet	232	1 553	2 460	62	—	65	—	—	—	—	—	—	—
II »	666	662	12 742	91	118	186	11	—	—	—	—	—	—
III »	667	997	6 964	91	256	139	3	27	—	—	—	—	—
IV »	426	1 266	6 936	64	51	184	—	—	—	—	—	—	—
V »	634	649	9 285	102	98	162	5	—	—	—	—	—	—
VI »	491	2 147	3 548	104	36	71	—	7	—	—	—	—	—
VII »	447	709	11 472	44	50	49	—	3	—	—	—	—	—
VIII »	357	985	5 716	76	105	62	—	2	—	—	—	—	—
IX »	77	548	985	40	23	11	—	4	—	—	—	—	—
Summa	**3 997**	**9 516**	**60 108**	**674**	**737**	[5] **929**	**19**	**43**	—	—	—	—	—
därav: jordbruk	1 990	—	32 921	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
hantverk	441	888	1 824	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
annat arbete	1 566	8 678	25 863	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skogs- och flottleds-inspektören	**9**	**1 082**	—	**19**	**5**	—	—	—	[7] **1 072**	[7] **3**	—	—	—
Bergmästarna													
Norra distriktet	7	26	—	10	—	—	—	—	51	—	—	—	—
Gävle—Dala distrikt	15	855	5 780	16	2	—	—	—	54	1	—	—	—
Östra distriktet	20	613	1 201	14	4	—	—	—	26	—	—	—	—
Mellersta distriktet	44	1 005	2 539	13	2	—	—	7	86	—	—	—	—
Västra »	162	3 947	3 331	71	17	—	—	69	611	—	—	—	—
Södra »	95	3 003	3 845	36	26	—	—	17	449	1	—	—	—
Summa	**343**	**9 449**	**16 696**	[6] **160**	**51**	—	—	**93**	**1 277**	**2**	—	—	—
Järnvägsinspektörerna													
S. J. säkerhetstjänsten, trafiktjänsten	26	.	—	15	14	—	—	—	424	5	—	—	—
rullande materiel	8	.	—	23	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Enskilda järnvägar	416	.	—	38	13	—	—	—	302	2	—	—	—
Summa	**450**	.	—	**76**	**32**	—	—	—	[7] **726**	[7] **7**	—	—	—
Elektr. inspektörerna													
Norra distriktet	242	.	.	55	49	—	—	—	8	1	—	—	—
Östra »	33	.	.	18	24	—	—	—	5	1	—	—	—
Västra »	14	.	.	23	8	—	—	—	6	—	—	—	—
Södra »	6	.	.	7	6	—	—	—	10	4	—	—	—
Summa	**295**	.	.	**103**	**87**	—	—	—	[7] **29**	[7] **6**	—	—	—

[1] Härav 213 för assistenterna. — [2] Härav större besiktning i 227 fall. — [3] Härav större besiktning i 17 fall. — [4] Av dessa olycksfall ha 13 224, därav 49 med dödlig utgång, inträffat inom yrkesinspektionens tillsynsområde. — [5] Härav större besiktning i 297 fall. — [6] Härav för gruvingenjörerna 31. — [7] Dessa olycksfall ingå i de ovan för de olika yrkesinspektionsdistrikten redovisade summorna.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Oktober månad år 1928.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under oktober månad.

Översikt av verksamheten under oktober månad 1928.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	okt. 1928	sept. 1928	okt. 1927
Stockholms stad	4 895	2 173	1 955	5 113	4 080	3 176	**10 008**	**6 253**	**5 131**	160	128	176
Stockholms län	2 676	1 515	1 483	661	686	431	**3 337**	**2 201**	**1 914**	152	152	152
Uppsala stad o. län	1 098	718	636	391	394	340	**1 489**	**1 112**	**976**	134	140	148
Södermanlands län	893	592	513	683	681	490	**1 576**	**1 273**	**1 003**	124	125	144
Östergötlands län	1 899	1 107	993	1 094	871	647	**2 993**	**1 978**	**1 640**	151	172	171
Norrköping	652	300	282	224	236	154	**876**	**536**	**436**	163	186	199
Jönköpings län	532	224	187	412	269	214	**944**	**493**	**401**	191	196	210
Kronobergs län	229	189	175	210	185	132	**439**	**374**	**307**	117	100	113
Norra Kalmar län	115	59	54	74	61	49	**189**	**120**	**103**	158	131	186
Södra Kalmar län	499	188	169	215	150	111	**714**	**338**	**280**	211	187	217
Gotlands län	128	146	99	101	99	69	**229**	**245**	**168**	93	106	131
Blekinge län	786	438	360	383	315	201	**1 169**	**753**	**561**	155	150	191
Kristianstads län	1 573	1 377	1 158	948	868	599	**2 516**	**2 245**	**1 757**	112	117	107
Malmöhus län: Malmö	2 131	725	652	1 831	1 407	965	**3 962**	**2 132**	**1 617**	186	163	195
Malmöhus län: Lund	635	462	346	161	212	107	**796**	**674**	**453**	118	139	145
Malmöhus län: Landskrona	310	201	185	63	44	37	**373**	**245**	**222**	152	130	133
Malmöhus län: Hälsingborg	805	310	296	441	349	258	**1 246**	**659**	**554**	189	159	229
Malmöhus län: Ystad	222	123	90	95	60	48	**317**	**183**	**138**	173	144	200
Malmöhus län: Trälleborg	386	284	275	90	81	74	**476**	**365**	**349**	130	113	122
Malmöhus län: Eslöv	540	396	383	82	98	71	**622**	**494**	**454**	126	113	131
Malmöhus län: Skurup	215	278	151	40	68	26	**255**	**346**	**177**	74	46	93
Malmöhus län: Vellinge	289	229	216	46	42	32	**335**	**271**	**248**	124	113	109
Hallands län	450	285	225	154	169	92	**604**	**454**	**317**	133	110	123
Göteborgs o. Boh. l.	349	162	144	284	159	97	**633**	**321**	**241**	197	145	221
Göteborg	4 049	1 658	1 569	1 432	1 415	920	**5 481**	**3 073**	**2 489**	178	150	234
Älvsborgs län	411	175	151	177	171	101	**588**	**346**	**252**	170	112	184
Skaraborgs län	945	480	400	484	466	268	**1 429**	**946**	**668**	151	136	138
Värmlands län	447	151	130	289	307	207	**736**	**458**	**337**	161	134	174
Örebro län	1 078	343	306	647	700	457	**1 725**	**1 043**	**763**	165	142	181
Västmanlands län	817	493	461	621	574	421	**1 438**	**1 067**	**882**	135	145	142
Kopparbergs län	479	184	181	356	204	167	**835**	**388**	**348**	215	174	209
Gävleborgs län	648	112	110	216	157	145	**864**	**269**	**255**	321	227	213
Västernorrlands l.	406	150	150	104	73	62	**510**	**223**	**212**	229	226	239
Jämtlands län	134	30	30	366	241	223	**500**	**271**	**253**	185	127	185
Västerbottens län	196	72	69	271	178	153	**467**	**250**	**222**	187	145	155
Norrbottens län	166	117	110	133	111	81	**299**	**228**	**191**	131	116	231
Tills. okt. 1928	**32 088**	**16 446**	**14 694**	**18 887**	**16 181**	**11 625**	**50 970**	**32 627**	**26 319**	**156**	—	—
» sept. 1928	*27 720*	*15 496*	*13 304*	*16 730*	*15 747*	*10 286*	*44 450*	*31 243*	*23 590*	—	*142*	—
» okt. 1927	32 394	14 667	13 181	18 380	15 265	11 093	50 774	29 932	24 274	—	—	*170*
» » 1926	33 481	13 101	11 953	18 530	14 837	11 012	52 011	27 938	22 965	—	—	—
» » 1925	30 793	13 651	12 511	18 821	15 118	11 614	49 614	28 769	24 125	—	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					okt. 1928	sept. 1928	okt. 1927	okt. 1928	sept. 1928	okt. 1927
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	10 779	11 182	9 677	8 329	116	121	123	86	80	87
Industri och hantverk	6 498	6 930	1 292	1 151	536	394	717	89	82	92
Sjöfart och fiske	3 882	3 889	1 437	1 379	271	227	286	96	96	94
Handel och samfärdsel	3 196	3 450	1 987	1 796	174	113	251	90	92	92
Husligt arbete	3	3	1	1	.	.	—	.	.	—
Annat arbete	5 816	6 629	2 052	2 038	323	329	327	99	97	98
Summa	**30 124**	**32 083**	**16 446**	**14 694**	**195**	**179**	**221**	**89**	**86**	**90**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	2 066	2 101	2 712	1 543	77	69	73	57	40	55
Industri och hantverk	767	849	376	290	226	179	201	77	74	75
Sjöfart och fiske	280	299	129	117	232	239	.	91	93	.
Handel och samfärdsel	2 609	2 784	1 707	1 349	163	133	173	79	73	81
Husligt arbete	9 374	11 955	11 252	8 321	106	95	113	74	67	76
Annat arbete	866	899	5	5	.	.	.	.	.	.
Summa	**15 962**	**18 887**	**16 181**	**11 625**	**117**	**106**	**120**	**72**	**65**	**73**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	12 845	13 283	12 389	9 872	107	111	111	80	73	79
Jordbruk	12 756	13 192	12 348	9 835	107	111	111	80	73	79
Skogshushållning	89	91	41	37	.	.	.	.	.	.
Industri och hantverk	7 265	7 779	1 668	1 441	466	342	583	86	80	88
Gruvdrift och malmförädling . . .	378	383	17	17	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	329	355	10	10	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	1 545	1 623	342	291	475	296	870	85	82	88
Trävaruindustri	384	409	51	42	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	2 150	2 344	639	598	367	249	487	94	82	94
Läder-, hår- och gummiindustri . .	138	160	22	16	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	169	179	13	5	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	462	508	143	109	355	344	280	76	80	71
Närings- och njutningsmedelsindustri	535	575	173	143	332	231	345	83	65	79
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	130	134	22	21	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	104	112	27	17	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	97	101	15	12	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	844	896	194	160	462	406	540	82	85	86
Sjöfart och fiske	4 112	4 188	1 566	1 496	267	228	286	96	96	94
Handel och samfärdsel	5 805	6 234	3 694	3 145	169	122	210	85	84	87
Kontors-, bank- o. d. personal . .	570	576	94	81	.	.	.	.	.	.
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 538	1 614	306	270	527	367	485	88	86	88
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 710	1 834	1 030	840	178	133	188	82	73	83
Transportarbetare	1 634	1 810	2 032	1 778	89	71	134	88	89	89
Allmän och litterär verksamhet . .	339	380	175	128	217	154	220	73	77	82
Ej särskilt specificerade	19	20	57	48	.	8	.	.	98	.
Husligt arbete	9 377	11 958	11 253	8 322	106	95	113	74	67	76
Annat arbete	6 682	7 528	2 057	2 043	366	380	371	99	97	98
Summa	**46 086**	**50 970**	**32 627**	**26 319**	**150**	**142**	**170**	**81**	**76**	**81**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 3 861 platser, varav 3 239 manliga och 622 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 3 578, 2 940 och 638 samt under nästlidna månad resp. 3 108, 2 739 och 369.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**11091**	**9 636**	**8 292**	**91**	**41**	**37**	**383**	**17**	**17**	**338**	**10**	**10**	**1 584**	**323**	**273**
1	Stockholms stad	49	10	10	—	—	—	—	—	—	29	—	—	436	140	124
2	Stockholms län	1 348	1 325	1 296	24	18	18	4	—	—	22	—	—	118	2	1
3	Uppsala stad och län	818	654	577	4	—	—	4	—	—	23	—	—	24	4	4
4	Södermanlands län	542	501	424	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54	15	15
5	Östergötlands län	1 321	961	857	2	—	—	3	1	1	76	5	5	42	7	5
6	Norrköping	210	208	190	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—
7	Jönköpings län	233	156	120	3	—	—	—	—	—	8	—	—	39	10	9
8	Kronobergs län	185	165	151	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	2
9	Kalmar län	175	114	105	—	—	—	—	—	—	6	—	—	41	—	—
10	Gotlands län	101	122	82	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
11	Blekinge län	304	316	242	1	—	—	—	—	—	42	—	—	21	1	1
12	Kristianstads län	1328	1 299	1 093	2	6	2	—	—	—	18	—	—	21	8	3
13	Malmöhus län: Malmö	161	187	130	—	—	—	—	—	—	11	—	—	187	24	19
14	Hälsingborg	123	108	97	—	—	—	13	—	—	7	—	—	22	2	2
15	Övriga anstalter	1643	1 707	1 386	1	—	—	—	—	—	24	2	2	83	16	15
16	Hallands län	237	208	153	—	—	—	2	—	—	3	—	—	22	3	2
17	Göteborgs och Bohus län	140	96	82	—	—	—	—	—	—	5	—	—	14	3	3
18	Göteborgs stad	144	143	128	1	—	—	—	—	—	3	2	2	233	58	47
19	Älvsborgs län	110	81	57	—	—	—	—	—	—	3	—	—	40	1	1
20	Skaraborgs län	752	441	365	3	3	3	—	—	—	3	—	—	17	11	8
21	Värmlands län	97	74	59	4	1	1	1	—	—	17	1	1	30	4	2
22	Örebro län	404	269	232	19	2	2	231	12	12	10	—	—	23	—	—
23	Västmanlands län	520	437	405	1	—	—	33	4	4	24	—	—	21	2	2
24	Kopparbergs län	48	25	24	10	1	1	76	—	—	1	—	—	26	7	5
25	Gävleborgs län	14	4	4	3	—	—	16	—	—	3	—	—	19	2	2
26	Västernorrlands län	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
27	Jämtlands län	46	10	10	13	10	10	—	—	—	—	—	—	2	—	—
28	Västerbottens län	33	13	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	1
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**2 101**	**2 712**	**1 543**	—	—	—	—	—	—	**17**	—	—	**89**	**19**	**18**
1	Stockholms stad	13	2	2	—	—	—	—	—	—	3	—	—	31	13	13
2	Stockholms län	89	147	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	201	189	159	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	158	163	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	204	260	179	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	26	27	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	54	70	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	28	56	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	21	41	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	22	40	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	58	82	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	307	363	215	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	32	47	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	5
14	Hälsingborg	30	21	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	141	222	107	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	36	56	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	112	43	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	7	11	1	—	—	—	—	—	—	13	—	—	2	1	—
19	Älvsborgs län	4	9	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	75	168	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	43	69	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	154	244	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	178	269	170	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	19	24	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	7	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	6	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	44	49	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	30	28	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, här- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
408	**47**	**89**	**2 344**	**639**	**598**	**137**	**18**	**13**	**137**	**1**	—	**188**	**9**	**6**	**364**	**71**	**67**	**115**	**11**	**11**	
57	29	25	893	313	284	23	10	7	6	—	—	24	2	1	63	4	4	18	—	—	1
20	3	3	167	25	25	7	—	—	9	—	—	19	1	—	27	1	1	4	—	—	2
5	1	—	7	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	8	—	—	—	—	—	3
18	—	—	10	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	3	—	—	—	—	—	4
12	—	—	93	39	39	3	1	—	—	—	—	1	—	—	17	2	2	—	—	—	5
15	—	—	126	2	2	3	—	—	53	—	—	1	—	—	10	—	—	—	—	—	6
6	—	—	18	2	2	9	—	—	5	—	—	7	—	—	7	—	—	3	—	—	7
—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
13	—	—	14	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	1	—	1	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	10
5	1	1	17	3	3	5	—	—	—	—	—	1	—	—	6	—	—	—	—	—	11
8	2	1	39	15	15	—	—	—	—	—	—	2	—	—	13	5	5	—	—	—	12
13	1	—	297	20	20	8	—	—	3	—	—	34	2	2	69	—	—	70	—	—	13
4	—	—	49	4	4	18	1	—	2	—	—	5	—	—	4	2	2	5	—	—	14
6	1	1	112	22	22	46	—	—	2	—	—	4	—	—	28	41	39	—	8	8	15
13	—	—	46	9	9	—	—	—	7	—	—	2	1	—	4	—	—	—	—	—	16
9	—	—	21	10	10	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	3	—	—	17
106	9	8	205	129	117	9	5	5	27	1	—	34	2	2	44	6	6	6	3	3	18
2	—	—	34	4	4	—	—	—	12	—	—	1	—	—	4	1	1	—	—	—	19
3	—	—	5	3	3	—	1	1	1	—	—	1	—	—	21	6	5	2	—	—	20
31	—	—	39	2	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	9	—	—	—	—	—	21
8	—	—	12	1	1	5	—	—	—	—	—	41	—	—	4	—	—	1	—	—	22
2	—	—	24	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	1	2	—	—	23
3	—	—	64	25	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	24
31	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	7	—	—	—	—	—	25
8	—	—	6	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	26
—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	1	1	—	—	—	27
10	—	—	15	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	28
—	—	—	7	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	29
1	**4**	**3**	—	—	—	**23**	**4**	**3**	**42**	**12**	**5**	**320**	**134**	**103**	**211**	**102**	**76**	**19**	**11**	**10**	
1	4	3	—	—	—	2	2	2	8	3	2	154	70	51	78	46	34	10	2	2	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	2	2	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	5	15	7	7	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	2	2	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	6	6	6	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	1	1	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	7	5	5	3	2	1	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	12	—	—	14	2	—	104	36	26	58	8	4	—	1	1	13
—	—	—	—	—	—	6	—	—	3	—	—	3	1	1	1	1	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	3	1	1	1	1	1	3	2	2	—	1	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	1	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	1	—	8	6	2	20	9	7	25	17	14	3	2	1	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4	2	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	7	2	1	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	42	3	3	90	15	12	800	128	102	3889	1437	1379	884	56	50
1	Stockholms stad	7	—	—	24	9	6	243	62	42	415	222	212	201	17	16
2	Stockholms län	2	—	—	9	—	—	60	—	—	72	16	16	13	1	1
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	6	—	—	4	—	—	2	3	1
4	Södermanlands län	1	2	2	2	—	—	23	—	—	54	13	12	2	—	—
5	Östergötlands län	1	—	—	5	1	1	24	—	—	3	1	—	3	3	3
6	Norrköping	3	—	—	4	1	1	3	—	—	76	29	29	1	1	1
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	10	—	—	2	1	1	4	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	5	—	—	229	72	58	1	2	2
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	23	16	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	9	1	1	127	56	56	1	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	12	5	5	18	6	6	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	2	—	—	9	1	1	197	12	12	215	105	101	45	5	5
14	Hälsingborg	1	—	—	—	—	—	15	—	—	379	144	143	1	—	—
15	Övriga anstalter	1	—	—	—	—	—	16	4	4	169	43	42	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	1	2	1	56	15	15	1	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	32	21	19	2	2	1
18	Göteborgs stad	15	1	1	24	3	3	115	42	37	1261	356	346	94	22	20
19	Älvsborgs län	—	—	—	1	—	—	6	—	—	5	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	2	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	2	—	—	4	—	—	34	20	18	—	—	—
22	Örebro län	4	—	—	3	—	—	6	—	—	2	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	1	—	—	19	—	—	5	4	4	4	—	—
24	Kopparbergs län	4	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	3	—	—	11	—	—	262	82	80	3	—	—
26	Västernorrlands län	1	—	—	—	—	—	2	—	—	324	127	127	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	1	—	—	3	—	—	2	—	—	3	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	69	40	39	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	41	38	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	70	24	14	11	—	—	96	66	58	299	129	117	192	38	31
1	Stockholms stad	34	14	5	8	—	—	21	36	30	187	70	68	108	25	19
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	4	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	9	2	2	—	—	—	2	3	3	2	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	3	1	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1
13	Malmöhus län: Malmö	20	—	—	—	—	—	71	25	24	8	5	5	59	9	8
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	1	2	1	6	2	2	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	2	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—
18	Göteborgs stad	7	8	7	3	—	—	—	—	—	66	37	27	10	—	—
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	1
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	8	8	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
1106	**162**	**158**	**171**	**80**	**28**	**1694**	**1700**	**1524**	**78**	**5**	**5**	**17**	**34**	**31**	**3**	**1**	**1**	**6 629**	**2 052**	**2 038**	
535	81	80	79	7	6	579	752	625	37	2	2	2	12	11	1	1	1	1 174	500	499	1
34	—	—	27	1	1	139	44	44	5	—	—	1	—	—	—	—	—	545	78	77	2
10	4	4	2	—	—	37	5	5	4	—	—	—	—	—	1	—	—	137	47	45	3
7	—	—	—	2	2	13	13	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	162	45	45	4
16	1	1	3	1	1	68	54	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	206	30	30	5
19	1	1	3	—	—	41	19	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	39	39	6
4	3	3	5	2	2	11	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	157	47	47	7
1	1	1	1	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	20	20	8
6	—	—	2	—	—	20	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	47	47	9
—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	10
2	1	1	—	1	1	24	14	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	220	44	42	11
8	5	5	2	—	—	24	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	21	19	12
128	6	6	9	4	4	116	127	121	5	—	—	—	—	—	1	—	—	551	231	231	13
7	1	1	3	1	1	35	13	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	110	34	34	14
16	6	6	4	—	—	61	56	56	1	—	—	1	—	—	—	—	—	384	67	65	15
6	—	—	—	—	—	21	22	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	25	25	16
1	—	—	—	—	—	13	4	3	1	3	3	—	—	—	—	—	—	102	23	23	17
263	48	45	20	7	7	319	512	485	20	—	—	12	22	20	—	—	—	1 094	287	287	18
5	—	—	1	1	1	12	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	175	88	88	19
6	—	—	—	—	—	22	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	102	10	10	20
5	—	—	1	1	—	7	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	163	47	47	21
8	—	—	1	—	—	23	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	272	53	53	22
4	—	—	1	—	—	31	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	122	32	32	23
—	—	—	4	1	1	15	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	223	121	121	24
4	4	4	1	—	—	31	9	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	221	11	11	25
5	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	19	19	26
4	—	—	1	1	1	11	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	7	7	27
2	—	—	—	—	—	10	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	11	11	28
—	—	—	—	—	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94	73	69	29
508	**144**	**112**	**1663**	**1000**	**812**	**116**	**332**	**254**	**302**	**170**	**123**	**3**	**23**	**17**	**11955**	**11252**	**8 321**	**899**	**5**	**5**	
249	74	58	682	292	255	60	206	164	149	46	33	2	21	15	2 946	3 151	2 417	367	3	3	1
—	1	—	40	20	18	—	—	—	15	6	6	—	—	—	499	507	318	4	—	—	2
—	—	—	8	16	16	—	—	—	2	3	2	—	1	1	172	184	161	7	—	—	3
2	1	—	29	24	23	2	2	—	2	5	5	—	—	—	444	479	351	31	—	—	4
11	4	4	34	28	21	3	6	6	17	20	15	—	—	—	745	539	408	58	2	2	5
—	—	—	12	6	3	3	7	4	2	—	—	—	—	—	161	192	124	12	—	—	6
4	2	2	28	19	17	—	1	1	10	2	2	—	—	—	299	173	152	10	—	—	7
1	1	1	12	14	10	—	—	—	2	1	1	—	—	—	167	113	93	—	—	—	8
3	—	—	13	9	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	232	154	131	11	—	—	9
2	—	—	11	8	5	—	—	—	4	1	2	—	—	—	62	50	45	—	—	—	10
4	—	—	24	35	28	—	—	—	1	1	1	—	—	—	294	195	135	—	—	—	11
14	2	2	86	73	61	3	5	4	4	1	1	—	—	—	506	416	309	8	—	—	12
127	39	31	151	59	42	7	41	30	22	16	12	—	—	—	1 018	1 114	767	123	—	—	13
13	4	4	43	33	24	—	4	—	5	4	2	—	—	—	318	277	214	12	—	—	14
5	1	1	39	39	36	8	5	5	3	5	3	—	—	—	354	326	237	15	—	—	15
—	—	—	6	12	5	—	3	3	4	3	2	—	—	—	94	94	59	9	—	—	16
4	1	—	44	20	14	—	—	—	3	8	1	—	—	—	107	85	61	11	—	—	17
54	9	6	92	57	26	17	40	26	24	8	3	1	1	1	908	1 208	799	172	—	—	18
4	2	1	20	20	14	—	—	—	2	4	3	—	—	—	141	136	80	—	—	—	19
—	—	—	21	25	16	—	1	1	2	2	—	—	—	—	363	266	185	17	—	—	20
1	—	—	14	13	11	2	2	2	4	5	3	—	—	—	224	217	155	—	—	—	21
2	—	—	40	32	28	1	4	3	13	6	4	—	—	—	393	412	301	30	—	—	22
3	—	—	34	34	28	4	2	2	3	5	4	—	—	—	396	262	215	—	—	—	23
—	—	—	63	31	29	1	1	1	—	2	2	—	—	—	272	146	122	—	—	—	24
—	—	—	9	6	6	1	1	1	4	5	5	—	—	—	190	140	129	1	—	—	25
1	—	—	8	9	8	1	1	1	—	—	—	—	—	—	75	46	38	—	—	—	26
2	2	2	62	38	36	1	—	—	5	11	11	—	—	—	248	141	132	1	—	—	27
2	1	—	26	18	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	209	129	111	—	—	—	28
—	—	—	12	10	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	118	100	72	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 september 1928.

Fackförbund	Redovisande avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. .	43	1 853	4 131	5 984	34	159	193	3·2	4·0
Bleck- o. plåtslagareförb. .	38	1 906	—	1 906	82	—	82	4·3	3·5
Bokbindareförbundet . . .	22	1 305	2 789	4 094	88	119	207	5·1	5·0
Bryggeriindustriarb.-förb. .	50	3 325	1 263	4 588	101	103	204	4·4	2·6
Byggnadsträarbetareförb. .	121	11 331	—	11 331	1 218	—	1 218	10·7	7·6
De förenade förbunden . .	40	3 063	808	3 871	224	69	293	7·6	8·1
Elektriska arbetareförb. . .	69	3 094	—	3 094	57	—	57	1·8	3·2
Gjutareförbundet	93	4 234	2	4 236	136	—	136	3·2	3·8
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	271	23 931	3 055	26 986	4 316	346	4 662	17·3	13·6
Gruvindustriarbetareförb. .	16	1 675	—	1 675	302	—	302	18·0	34·0
Handelsarbetareförb. . . .	159	8 355	3 163	11 518	613	139	752	6·5	8·2
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	16	293	732	1 025	38	116	154	15·0	10·1
Hattarbetare	8	119	367	486	38	114	152	31·3	19·7
Pälsvarnarbetare	8	174	365	539	—	2	2	0·4	3·1
Kommunalarbetareförb. . .	151	16 770	1 878	18 648	329	60	389	2·1	2·4
Litografiska förbundet . .	9	1 247	36	1 283	22	5	28	2·2	1·9
Livsmedelsarbetareförb. . .	76	6 416	1 526	7 942	531	192	723	9·1	10·2
Metallindustriarb.-förb. . .	212	78 861	4 321	83 182	4 541	140	4 681	5·6	5·5
Järnbruksarbetare . . .	59	16 750	6	16 756	1 329	—	1 329	7·9	7·1
Verkstadsarbetare . . .	153	62 111	4 315	66 426	3 212	140	3 352	5·0	5·1
Murareförbundet . . .	52	2 823	—	2 823	258	—	258	9·1	2·6
Måleriarbetareförbundet . .	48	2 397	—	2 397	34	—	34	1·4	1·5
Pappersindustriarb.-förb. .	104	20 137	583	20 720	668	89	757	3·7	3·0
Sadelm.- o. tapetseraref. .	27	1 179	88	1 267	77	3	80	6·3	10·1
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	43	6 291	3 125	9 416	737	269	1 006	10·7	10·6
Stenindustriarbetareförb. .	88	5 792	—	5 792	374	—	374	6·5	5·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	226	19 949	6	19 955	3 389	4	3 393	17·0	16·0
Textilarbetareförbundet . .	66	5 592	8 597	14 189	178	156	334	2·4	1·9
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	524	1 958	2 482	19	134	153	6·2	6·2
Transportarbetareförb. . .	60	7 417	19	7 436	525	19	544	7·3	9·6
Träindustriarbetareförb. . .	143	8 559	57	8 616	612	—	612	7·1	6·6
Tunnbinderiarbetareförb. .	14	232	—	232	21	—	21	9·1	10·0
Typografförbundet	33	4 383	355	4 738	208	32	240	5·1	3·9
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	35	1 441	—	1 441	272	—	272	18·9	16·2
Summa	2 335	254 375	38 492	292 867	20 005	2 154	22 159	7·6	7·0

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under september uppgivits till inalles 106 824, vilket i genomsnitt motsvarar 4·8 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Anlitad statistik (Jfr Soc. Medd. årg. 1926, s. 241)	1927				1928								
	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.
Sverige. Arbetslöshet, i %	8·4	10·4	12·8	18·6	14·5	13·4	13·8	11·7	8·2	7·6	7·4	7·0	7·6
Ansökn. per 100 lediga platser	143	170	242	243	279	260	201	165	146	157	167	160	142
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	3·24	·	·	3·21	·	·	3·22	·	·	3·40	·	·	3·33
Norge. Arbetslöshet, i %	21·1	21·5	21·6	24·5	22·3	20·5	19·8	18·5	15·4	11·1	13·0	12·4	—
Danmark. Arbetslöshet, i %	16·1	17·5	21·8	30·5	30·8	25·9	21·3	16·6	14·0	13·7	13·5	13·1	12·2
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	46	48	61	86	83	74	64	50	41	39	38	37	38
Finland. Registr. arbetslösa	1 205	1 621	2 447	2 168	2 942	2 535	2139	1 501	862	822	762	807	954
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	157	209	304	352	250	234	229	232	154	150	156	152	151
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	9·3	9·5	10·0	9·8	10·7	10·4	9·6	9·6	9·9	10·8	11·7	11·7	11·5
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	1 075	1 132	1 172	1 127	1 199	1 139	1063	1 171	1 143	1 239	1 354	1 367	1 384
Irland. Arbetslöshet, i %	·	·	11·6	·	·	13·0	·	·	10·8	·	·	9·3	·
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	6·7	6·6	8·3	14·9	16·1	9·0	6·3	4·8	4·4	4·4	5·3	5·6	4·8
Arbetslöshetsindex	5·6	5·5	6·9	12·7	13·8	7·3	5·0	4·0	3·6	3·6	4·2	4·1	—
Belgien. Arbetslöshet, i %	4·9	4·9	4·8	9·2	7·5	5·2	3·5	3·6	4·3	3·6	[1]4·5	4·3	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %	4·6	4·5	7·4	12·9	11·2	10·4	9·2	6·9	6·3	6·2	6·3	6·5	6·6
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	355	340	605	1 188	1 333	1 237	1011	729	629	611	564	574	577
Ansökn. per 100 lediga platser	223	286	333	486	443	425	344	316	291	289	270	276	276
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	110·9	111·3	108·7	102·9	103·4	104·2	105·8	109·5	111·8	112·3	112·4	112·4	—
Österrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	130	127	160	207	231	224	193	155	130	119	115	114	113
Schweiz. Arbetslöshet, i %	1·7	·	·	4·5	·	·	1·9	·	·	1·2	·	·	—
Ansökn. per 100 lediga platser	144	164	218	252	238	196	130	107	103	100	—	—	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	110	·	·	111	·	·	112	·	·	113	·	·	—
Frankrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	13	9	10	13	18	15	10	7·3	3·7	1·7	1·1	0·9	0·6
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	306	332	376	414	439	413	412	357	307	247	234	248	—
Estland. Oplac. arbetssökande	1 201	2 864	4 940	4 437	4 421	4 113	3134	2 162	1 470	883	486	467	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	1 422	3 662	5 033	6 399	6 633	6 461	5570	2 950	1 295	1 223	928	965	1 790
Polen. Arbetslösa (i 1 000-tal)	125	117	133	165	182	180	168	153	136	116	100	91	83
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	0·9	0·8	1·0	1·3	1·8	1·8	1·6	1·4	1·4	1·2	1·3	1·4	—
Ungern. Arbetslöshet, i %	6·8	6·6	7·8	8·6	10·8	10·8	10·0	9·3	8·7	8·5	8·1	—	—
Ansökn. per 100 lediga platser	143	159	231	265	271	277	245	228	207	188	158	156	—
Kanada. Arbetslöshet, i %	3·1	3·9	5·2	6·6	6·8	7·0	6·5	5·2	3·7	3·2	2·5	2·4	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	109·0	107·5	106·8	99·5	100·8	101·4	101·1	105·5	112·4	116·3	119·9	119·5	118·9
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	88·0	87·6	85·9	85·1	84·2	85·5	86·1	85·7	85·5	85·6	84·7	86.0	—
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	91·9	91·7	90·1	89·0	87·9	89·4	89·9	89·3	89·4	89·6	88·5	90·0	—
Australien. Arbetslöshet, i %	6·7	·	·	8·9	·	·	10·2	·	·	11·2	·	·	—
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	10·5	12·5	11·5	7	13	14	15	15	16	15	13	—	—
Nya Zeeland. Arbetslöshet, i %	·	·	9·7	·	·	11·4	·	·	11·5	·	·	—	·

[1] Reviderade siffror.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under oktober månad 1928. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet.

Oktober har medfört en mindre sänkning av prisnivån. Särskilt har den fortsatta nedgången på potatis varit kraftig, och har denna under månaden även gjort sig gällande å ett flertal norrlandsorter, vilka förut varit oberörda därav. Av de varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan september 28 varit föremål för *prissänkning* och 12 för *prisstegring*, under det att medelpriserna å 16 varuslag äro *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—oktober 1928. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med oktober 1928, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal								År 1928				
	1914	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	Sept.	Okt.[1]
Aritmetiska (ovägda) tal	100	321	245	186	171	174	176	168	165	165	165	166	165	165
Vägda tal .	100	298	237	180	164	164	168	158	153	153	155	156	155	153

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under oktober visat en nedgång med två enheter. Det »ovägda» indextalet kvarstår däremot oförändrat. — Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1928, häfte 10, sid. 788. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna siffror endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 oktober 1928, 172, motsvarande en stegring från juli 1914 av 72 %, mot 73 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 juli 1928 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 791).

[1] Preliminära siffror.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1927	Okt. 1927	Aug. 1928	Sept. 1928	Okt.[2] 1928	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	okt. 1913—okt. 1928	okt. 1927—okt. 1928
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	22	22	22	22	+ 57·1	0·0
handskummad	»	8	—	11	11	12	12	12	+ 50·0	+ 9·1
separerad	»	6	23	8	8	8	8	8	+ 33·3	0·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	286	729	389	363	345	355	358	+ 48·5	− 1·4
mat- (lands-)	»	218	727	306	322	314	320	324	+ 47.9	+ 0·6
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	236	234	238	238	238	+ 44·2	+ 1·7
halvfet, »	»	121	500	171	172	172	173	172	+ 43 3	0·0
Margarin: växt-, bästa sort	»	135	433	148	140	140	140	140	+ 1·4	0 0
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	232	280	210	246	298	+ 65·6	+ 6·4
» konserverade	»	187	716	212	241	—	—	242	+ 65·8	+ 0·4
Potatis: gammal	hl	—	1271	783	1014	1215	907	770	—	− 24·1
»	5 l	28	71	51	63	64	56	49	+ 88·5	− 22.2
färsk	»	46	102	158	—	85	—	—	—	—
Ärter, gula	kg	31	78	57	60	64	63	60	+ 93·5	0·0
Bruna bönor	»	48	214	58	61	85	84	89	+ 89·4	+ 45·9
Mjöl: vete-, svenskt, kärn- (patent-)	»	31 ×	75	48	48	44	43	42	+ 35·5	− 12·5
råg-, » bästa sort	»	22 ×	56	31	32	33	31	30	+ 42·9	− 6·3
rågsikt-, » » »	»	27 ×	78	43	44	44	42	41	+ 51·9	− 6·8
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	99	47	48	53	53	49	+ 36·1	+ 2 1
ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	111	53	53	54	54	54	+ 31·7	+ 1·9
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	78	73	76	76	74	+ 80·5	+ 1·4
hårt, knäckebröd	»	—	—	95	95	99	99	97	—	+ 2·1
limpa, söt	»	88	96	65	66	65	65	65	+ 71·1	− 1·5
grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	80	84	48	48	49	48	48	+ 60·0	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	154	154	152	152	152	+ 102·7	− 1·3
mjukt bakat med vatten	»	48	116	77	77	77	77	77	+ 79·1	0 0
mjukt » » mjölk	»	60	167	94	95	95	95	94	+ 56 7	− 1·1
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	197	197	193	192	190	+ 52·0	− 3 6
soppkött	»	100	490	164	165	160	160	158	+ 53·4	− 4·2
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	240	240	242	240	237	+ 79·5	− 1·3
spädkalv	»	72	312	144	143	141	141	140	+ 89·2	− 2·1
Fårkött: färskt, stek	»	188	600	225	217	230	225	216	+ 67·4	− 0·5
salt, svenskt	»	114	547	188	187	190	187	186	+ 57·6	− 0·5
Renkött, färskt, stek	»	119	557	242	191	—	—	224	+ 88·2	+ 17·3
Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	188	605	191	193	231	230	229	+ 67·2	+ 18·7
salt, » »	»	140	619	199	199	231	232	231	+ 60·4	+ 16·1
» amerikanskt »	»	—	—	223	215	208	216	221	—	+ 2·8
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	124	123	119	121	122	+ 60·5	− 0·8
gädda	»	108	333	185	190	184	187	184	+ 67 3	− 3·2
sill	»	84	110	67	68	73	66	64	+ 73·0	− 5·9
strömming	»	88	114	69	66	58	61	65	+ 54·8	− 1·5
torsk	»	55	160	95	95	92	92	93	+ 69·1	− 2·1
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	151	150	151	152	153	+ 91·8	+ 2·0
kolja	»	—	—	118	117	112	111	113	—	− 3·4
salt: sill, prima	»	45	148	66	54	55	62	63	+ 40·0	+ 16·7
strömming	»	80	105	50	47	49	49	49	+ 53·1	+ 4·3
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	96	90	95	95	95	+ 72·7	+ 5·6
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	816	296	288	312	313	314	+ 93·8	+ 9·0
Socker, bit-	»	67 ×	183	72	65	62	61	60	— 10·4	− 7·7
Salt (matsalt)	»	—	82	19	18	18	18	18	—	0·0
Svagdricka	l	6	16	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	31	30	29	29	29	+ 38·1	− 3·3
Ved: björk-, barr-, osågad, hemkörd	kbm	720	2310	1330	1320	1280	1280	1265	+ 74·5	− 4·2
	»	575	1895	1010	1005	965	970	955	+ 64·7	− 5·0
Bränntorv	100 kg	196	896	422	416	399	405	405	+ 106·6	− 2·6
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	—	794	739	712	702	690	+ 72·9	− 6·6
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	284	—	383	347	328	326	321	+ 37·8	− 7·5
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	273	249	247	245	242	+ 53·2	− 2·8
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	303	279	276	273	270	+ 42·6	− 3·2

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — × Maximipris.

Tidskriftsöversikt.

(Oktober 1928.)

Allmänna sociala frågor.

BERGER, G. Enquetistische Untersuchungen der bergbaulichen Arbeitsverhältnisse in Deutschland und Europa. Die Arbeit 1928, nr 10.

CARLQUIST, E. Om grunderna för läkarkallets etik. Sv. Läkartidningen 1928, nr 42—43.

CONRAD, O. Der Zusammenbruch der Grenznutzentheorie. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 481.

ENGLÄNDER, O. Böhm-Bawerk und Marx. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 368.

MEIER, E. Några ord om verksamheten inom nationernas förbunds hygieniska organisation. Svenska Röda Korset 1928, nr 10.

STREHL, C. Internationale Ziele auf dem Gebiet des Blindenwesens. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 27.

STRIGL, R. Wirtschaftstheorie im Dienste der Wirtschaftspolitik. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 353.

STURMTHAL, A. Die Tagung des Vereins für Sozialpolitik. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 20.

THORSEN, TH. G. Revisjon av Washingtonkonvensjonene. Socialt Arbeid 1928, nr 8.

WEDDIGEN, W. Teleologische und technologische Wirtschaftsauffassung. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 321.

WÜRZBURGER, E. Die Zukunft der Statistik. Deutsches Statistisches Zentralblatt 1928, nr 10.

Die Ehescheidungen im Deutschen Reich und im Auslande im Jahre 1926. Wirtschaft und Statistik 1928, nr 18.

Industriell demokrati. Sv. Bageritidskrift 1928, nr 8.

Ninth Assembly of the League. Industrial and Labour Information 8 okt. 1928.

»Wirtschaftsdemokratie, ihr Wesen, Weg und Ziel.» [Recension.] Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 41.

Sverige.

JOHNSSON, P. Svenskt herrgårdsarbete under äldre tider och dess utövare. Notiser från Arbetarnas Kulturhistoriska Sällskap 1928, nr 2.

PERMAN, E. Ett förslag till förbättring av de hygienisk-dietiska förhållandena i Norrland. Social-Medicinsk Tidskrift 1928, nr 10.

ROHTLIEB, C. Storstaden. Några reflexioner kring ett par nyutkomna böcker. Nordisk Tidskrift 1928, nr 6.

T[ÖRNELL], G. Betänkande angående ordnande av folktandvård. Sv. Läkartidningen 1928, nr 40.

WAHLUND, H. Forna arbetsförhållanden vid en gammal Bromma-fabrik. Notiser från Arbetarnas Kulturhistoriska Sällskap 1928, nr 2.

Amerikas förenta stater.

LÜTKENS, CHARLOTTE. Über Bureaukratie und Parteimaschine in den Vereinigten Staaten. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 280.

Brittiska Ostafrika.

Labour in Tanganyika in 1927. International Labour Review sept. 1928.

Danmark.

DEBES, I. Det sociale møte på Hindsgavl sommeren 1928. Socialt Arbeid 1928, nr 8.

Finland.

RYÖMÄ, H. Hälsovårdslagstiftningen i Finland. Social Tidskrift 1928, nr 10.

The conditions of employment of Finnish dockers. International Labour Review sept. 1928.

Den sociale Uge og de sociale Møder i Helsingfors. Socialt Tidsskrift 1928, nr 9.

Norge.

SCHEEL, PETRA. Ungdommens Røde Kors i Norge. Socialt Arbeid 1928, nr 7.

Storbritannien.

CITRINE, W. M. Truth about the Turner-Mond talks. The Labour Magazine okt. 1928.

»Offentlig korporation» — den engelska formeln för socialisering. Industria 1928, nr 22.

The work of the British Ministry of labour in 1927. International Labour Review sept. 1928.

Tyskland.

ANTHES, H.-G. Der deutsche Juristentag 1928 und das Arbeitsrecht. Der Arbeitgeber 1928, nr 19.

FRÄNKEL, E. Der deutsche Juristentag 1928 und das Arbeitsrecht. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 43.

ISRAEL, GERTRUD. Erhebung über die Arbeitsverhältnisse der Hausgehilfinnen. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 30.

SKJOLDBO, C. L. Carl Zeiss-Værkerne i Jena i socialpolitisk Belysning. Socialt Tidsskrift 1928, nr 9.

WOLFERS, A. Überproduktion, fixe Kosten und Kartellierung in der Auffassung der neuesten deutschen wirtschaftswissenschaftlichen Literatur. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 382.

Lagförslag om Reichswirtschaftsrat. Industria 1928, nr 20.

Arbetarskydd.

BERGSTRÖM, G. Några intryck från den 5:te internationella medicinska kongressen för olycksfallsskador och yrkessjukdomar. Assurans 1928, nr 18.

COSGROVE, K. W. Saving sight in eye burns. National Safety News okt. 1928.

EGGERT, E. Sjöfolkets hygieniska förhållanden. Svenska Röda Korset 1928, nr 10.

FEILITZEN, G. v. Lastautomobiler för transport av explosiva varor av första klass. Teknisk Tidskrift 1928, nr 41.

GABOR, H. W. The contractor's accident budget. National Safety News okt. 1928.

HAAG, F. E. Einige Beobachtungen zum Erkältungsproblem. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

HAGER, G. Arbeiterbadeanlagen in Fabrikbetrieben. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 10.

HAMEL, C. Zur Frage der Blutuntersuchung bei der Bleierkrankung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

HAMMARSTRÖM, E. En ändamålsenlig avverkningskoja. Skogsvännen 1928, nr 3.

HANNICH, W. Brandursachen im Zelluloidgewerbe und deren Verhütung. Die Feuerwehr (Beibl. der Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene) 1928, nr 9.

HAUCK, K. Ausscheidung der Unfallgefährdeten im Wege der psychotechnischen Untersuchung. [Föredrag.] Arbeit und Beruf 1928, nr 2.

— Äussere Abrostungen an Dampfkesseln. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 10.

HAUPT, G. Beitrag zur Frage der Beziehung zwischen Lohnanreiz und Unfallhäufigkeit. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 29.

HEIDEPRIEM, C. Zur Methodik der Blutfärbung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

HERRMANN, P. Die angreifende Wirkung von Wasser. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 10.

HOFFMAN, F. L. Mule spinners' cancer. Monthly Labor Review sept. 1928.

IRELAND, A. G. How the state can promote safety education. National Safety News okt. 1928.

JEBENS, A. C. Der Kampf gegen den Rost. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 10.

JOHNSTON, G. A. Recent international developments of social work in industry. International Labour Review sept. 1928.

KÜPPER. Gewerbeinspektion und Verkehr. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 8.

M[ARKMA]N, [B. G.]. Fordringar på gruvlinor samt deras provning. Teknisk Tidskrift 1928, nr 41.

MAYERS, MAY R. Clinical and laboratory manifestations of lead absorption. Industrial Hygiene Bulletin sept. 1928.

MEIER, W. Unfallursachen, begründet im Menschen und in den Betriebseinrichtungen. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 29.

MOELLER, B. A. Extinguishing oil fires by foam application. National Safety News okt. 1928.

PERLHEFTER, A. Über die Wundversorgung bei Betriebsunfällen. Die Feuerwehr (Beibl. der Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene) 1928, nr 8—9.

PORZELIUS, A. F. Stopping the accident leaks in water works operation. National Safety News okt. 1928.

PUKE, H. Ljuset i människans tjänst. Arbetarskyddet 1928, nr 10.

REID, K. M. Modern motor vehicle lighting laws. National Safety News okt. 1928.

RHEINFELS. Elemente der Unfallverhütung. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 29.

ROLLAND, R. Berührungsspannungen und ihre Bekämpfung. Zeitschrift des Bayerischen Revisions-Vereins 1928, nr 19.

ROSENGREN, A. Praktiska rön rörande ventilation av fabrikslokaler. Byggnadsvärlden 1928, nr 42—43.

SAPPINGTON, C. O. Watch the worker's health. National Safety News okt. 1928.

SCHMIDT-KEHL, L. Wie kann Zinkoxyd bei Einatmung Fieber erzeugen? Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

[SCHULTZIK, R.] Nya rön ifråga om påvisande av farlig halt av koloxid och kolsyra i luften. Arbetarskyddet 1928, nr 10.

SMITH, A. G. How volatile solvents behave. National Safety News okt. 1928.

STEVENS, G. J. Where a fall means a fatality. National Safety News okt. 1928.

THALNER, R. F. Conveyors handle materials safely. National Safety News okt. 1928.

WEBER, H. & Heidepriem, C. Zur Kenntnis des Verhaltens aromatischer Amine im Organismus. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

VIGDORTSCHIK, N. A. Nochmals zur Frage der Streckerschwäche der Hand bei Saturnismus. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 9.

VOGT, J. H. The control of dust created by the use of column and post sanders. Industrial Hygiene Bulletin sept. 1928.

La Ve conférence internationale des accidents d'industrie et des maladies professionnelles au point de vue statistique. (Ungersk text.) Magyar Statisztikai Szemle 1928, nr 9.

Elektrische Hauseinrichtungen. Zeitschrift des Bayerischen Revisions-Vereins 1928, nr 19.

Pictures teach safety in many lands. National Safety News okt. 1928.

Speed and reckless driving. National Safety News okt. 1928.

Sverige.

JEANSSON, ALICE. Wettergrens intressekontor det första i Sverige. Sunt Förnuft 1928, nr 6.

[LANDSSEKRETARIATET.] Internationell lagstiftning om skydd mot olycksfall i hamnarna. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 39.
— Åtgärder till förebyggande av olycksfall i arbete. [Yttrande över internationella arbetskonferensens frågeformulär.] Fackföreningsrörelsen 1928, nr 40.

Amerikas förenta stater.

MENZEL, H. F. Foremen's safety school. National Safety News okt. 1928.

Italien.

SIEGEL, O. Die Grundsätze der Arbeitshygiene in Italien. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 9.

Tyskland.

ROHDE, W. Die Tagung der deutschen Gewerbeaufsichtsbeamten. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 9.
Die Betriebssicherheit der Reichsbahn. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 42—43.
Jahreshauptversammlung der deutschen Gesellschaft für Gewerbehygiene. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 40.

Österrike.

HENDRYCH, V. Was geschieht in Österreich zur Verhütung von Arbeitsunfällen? Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 20.
Die Amtstätigkeit der österreichischen Gewerbe-Inspektorate im Jahre 1927. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1928, nr 9.

Arbetslön.

BALDWIN, CH. E. Time and labor cost of production in the woolen and worsted industry. Monthly Labor Review sept. 1928.
DALGAARD, K. Arbejdsløn. Socialt Tidsskrift 1928, nr 9.
SCHEFFBUCH, A. Lohntheorie und Lohnpolitik. Der Arbeitgeber 1928, nr 20.
SCHUMPETER. Lohngestaltung und Wirtschaftsentwicklung. Der Arbeitgeber 1928, nr 19.
Ø[STERBERG], A. L. Den økonomiske Fordeling. Dr. polit. Zeuthens interessante Undersøgelser om Arbejdsløn og Arbejdsløshedsunderstøttelse. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 43.
Er det Forbrugeren eller Arbejdsgiveren, der betaler Arbejdslønnen? Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 42.

Amerikas förenta stater.

Union scales of wages and hours of labor, 1913 to 1928. Monthly Labor Review sept. 1928.
Wages and hours of labor in the manufacture of radio sets, speakers, and tubes, 1927. Monthly Labor Review sept. 1928.

Norge.

Lønninger og arbeidsstyrke ved statens anlegg i 1927. Statistiske Meddelelser 1928, nr 7/8.
Private funksjonærers lønningsforhold i januar 1928. Statistiske Meddelelser 1928, nr 7/8.

Storbritannien.

Relative levels of rates of wages at August, 1914, and September, 1928. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 10.
Trade board minimum rates of wages. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 10.

Tyskland.

LÜDERS, ELSE. Lohnverzeichnisse und Lohnbücher in der Heimarbeit. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 30.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

DIETMANN, F. Beziehungen von Angestellten- und Arbeitervermittlung. Arbeit und Beruf 1928, nr 2.
KRAUSE, A. B. Zur Abgrenzung des Begriffes Arbeitsvermittlung. Arbeit und Beruf 1928, nr 19.
SCHWARZ, A. Die Entwicklung des Maschinenwesens und die Frauenarbeit. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1928, nr 3.
TORP, S. Utvidet skoleplikt som botemiddel mot arbeidsløshet. Socialt Arbeid 1928, nr 7.
The problem of the obsolescent employee. The Service Letter on Industrial Relations 1928, nr 19.
Vållar rationaliseringen arbetslöshetskris? Industria 1928, nr 22.

Sverige.

[FÖRSÄKRINGSINSPEKTIONEN. Yttrande om] Arbetslöshetsförsäkringen. Gjallarhornet 1928, nr 19.
Arbetslöshetsräkningens resultat. Sunt Förnuft 1928, nr 6.
Konferens i arbetslöshetsfrågan. Sv. Lantarbetsgivareföreningarnas Medlemsblad 1928, nr 10.
Redareföreningen avstyrker förslaget om arbetslöshetsförsäkring. Sv. Sjöfartstidning 1928, nr 40.

Amerikas förenta stater.

MOURRE. Les méthodes récentes de prévision des crises aux États-Unis. Journal de la Société de Statistique de Paris 1928 nr 10.

Finland.

Arbetslöshetskassornas verksamhet år 1927. Social Tidskrift 1928, nr 10.

Frankrike.

Le placement des enfants à la campagne par les offices publics de placement. Bulletin du Ministère du Travail 2 kv. 1928.

Italien.

Decasualisation of dock labour in Italy. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 10.

Kanada.

Arrangements for supplying harvesting labour for Western provinces. The Labour Gazette 1928, nr 8.

Nederländerna.

BREUR, J. M. Verslag van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling over 1926. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 10.

ROODSCHILD, M. H. Het belang van den tuinbouw voor de arbeidsmarkt. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 10.

GR. Van wie neemt de openbare arbeidsbemiddeling aanvragen om werknemers in behandeling en voór welke categorieën werknemers? Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 10.

Storbritannien.

CASPARSSON, R. De engelska kolgruvearbetarnas nödläge. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 43.

FEHLINGER, H. Statistik der Arbeitslosigkeit in Grossbritannien. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 425.

Unemployment grants committee. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 10.

Tyskland.

BERGER, E. Deutscher Arbeitsmarkt. Die Arbeit 1928, nr 10.

BIER. Das Stimmrecht der öffentlichen Körperschaften in den Organen der Reichsanstalt bei Fragen der wertschaffenden Arbeitslosenfürsorge. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

BORCHART. Die wertschaffende Arbeitslosenfürsorge. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

BRANDES. Ein Jahr Spruchbehörden und Spruchverfahren in der Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

BRÖCKER, B. Für Ausbau der Krisenfürsorge. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

— Probleme der Arbeitslosenversicherung. Die Arbeit 1928, nr 10.

ERDMANN, G. Das erste Tätigkeitsjahr der Reichsanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

GRÜNTHALER. Öffentlicher Arbeitsnachweis und Fachvermittlung im Hotelgewerbe. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 27.

HAU. Arbeitsvermittlung, Berufsberatung und Erwerbslosenfürsorge im Saargebiet. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 27.

HERRNSTADT. Die Finanzwirtschaft der Reichsanstalt. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

— Die Stellung der landwirtschaftlichen Arbeitgeber zur Reichsanstalt und zum AVAVG. [Arbeits-Vermittlungs- und Arbeitslosen-Versicherungs-Gesetz.] Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

JENTZSCH, W. H. Die Arbeitslosenversicherung als Quelle neuer Erkenntnisse der Arbeitsmarktverhältnisse. Arbeit und Beruf 1928, nr 2.

LÜTTGENS. Arbeitsvermittlung. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

MLEINECK, CLARA. Die Arbeitnehmer in der Reichsanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

POTTHOFF, H. Vom Wesen der Arbeitslosen-Fürsorge. Arbeit und Beruf 1928, nr 2.

SANDROCK. Länder und Reichsanstalt. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

SCHINDLER, E. Ein Jahr Reichsanstalt. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

SCHLEDERER, M. Zur Organisations- und Personalpolitik der Reichsanstalt. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

THOMÆ, MARGARETHE. Der Aufbau des Arbeitsamtes. Arbeit und Beruf 1928, nr 19.

URANITSCH, E. Ein Jahr Reichsanstalt, gesehen von einem Österreicher. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

ZSCHUCKE. Ein Jahr Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

Ein Jahr Reichsanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 40—41.

Die Wirkung des Fortfalls der Bedürftigkeitsprüfung in der Arbeitslosenversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 40.

Arbetstid.

Arbetaresemestern i Europas länder. Industria 1928, nr 21.

Sverige.

HOLMSTRÖM, K. W. Arbetstidslagen — en ruinhög? Fackföreningsrörelsen 1928, nr 39.

Befolkningsfrågan.

BOURDON, J. Les prévisions démographiques. Journal de la Société de Statistique de Paris 1928, nr 10.

RÜDIN, E. Über die Vorhersage von Geistesstörung in der Nachkommenschaft. Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie B. 20, nr 4.

WYLER, J. Bevölkerungsstatistik und Bevölkerungslehre. Weltwirtschaftliches Archiv B. 28, s. 153.**

Sverige.

GUINCHARD, J. En återvändande fara. De smittosamma könssjukdomarna visa stigande siffror. Det nya Sverige 1928, nr 8.

MARCUS, K. Die schwedische Gesetzgebung gegen die Ausbreitung von Geschlechtskrankheiten. Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 9.

WERNSTEDT, W. Edin, A.: »Vårt moderna befolkningsproblem.» och »Den utomäktenskapliga fruktsamheten i Stockholm.» (Bokanmälan.) Sv. Läkartidningen 1928, nr 39.

Ungern.

La diminution des naissances. (Ungersk text.) Magyar Statisztikai Szemle 1928, nr 9.

Bostadsförhållanden.

ANGER, F. Europeiska bostadsproblem. Allmänna intryck från bostadskongressen i Paris 1928. Byggnadsvärlden 1928, nr 39.

PRIBRAM, K. The financing of house building in countries with rent restriction legislation. International Labour Review sept. 1928.

Sverige.

[STOCKHOLMS BYGGNADSFÖRENING.] Yttrande över förslag till stadsbyggnadslag och författningar, som därmed hava samband. Byggmästaren 1928, nr 31.

SVENSKA STADSFÖRBUNDET om förslaget till stadsbyggnadslag. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 6.

Egnahemsbyggnader i Stockholms förstäder. Hem i Sverige 1928, nr 10.

Kommunal sekundärkredit åt kooperativa bostadsföreningar. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 6.

Danmark.

Specialundersøgelse vedrørende de københavnske Beboelseslejligheder og Forretningslokaler m. v., der har modtaget Bygningsattest i 1927. Statistisk Maanedsskrift 1928, nr 8.

Finland.

UGGLA, J. Förslaget till ny byggnadsordning för Helsingfors stad. Finsk Kommunaltidskrift 1928, nr 5.

Frankrike.

Les habitations à bon marché en 1926. Bulletin du Ministère du Travail 2 kv. 1928.

Storbritannien.

SCHMIDT, F. Wohnungsbau in England. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 27.

Tyskland.

JOHANSSON, A. Tredje tyska byggnadsdagen i Flensburg. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 6.

WÖLZ, O. Aufgaben der Reichswohnungsbaupolitik. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 30.

Österrike.

REISMANN, E. Ein neuer Vorschlag zur Mieterschutzreform. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 20.

Fattigvård och barnaskydd.

HERLITZ, C. W. Om läkarövervakningen av skolbarnen i Sverige och på några håll utomlands. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1928, nr 5.

H[IRSC]H, A. De nordiska filantropernas möte i Köpenhamn den 11—14 sept. 1928. Tidskrift för Fattigvård 1928, nr 5.

— Den sjätte internationella kongressen för fattigvård och välgörenhet. Tidskrift för Fattigvård 1928, nr 5.

JØRGENSEN, A. TH. Den nordiske Filantropis Stilling inden for den internationale Filantropi. Socialt Tidsskrift 1928, nr 9.

WILKER, K. Wie gestalten wir die Erziehung in den Fürsorgeerziehungsanstalten durch Selbstbetätigung der Zöglinge wirksam? Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 10.

Sverige.

BARKMAN, L. Behandlingen av barn som omhändertagits av barnavårdsnämnd. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1928, nr 5.

— Statsinspektionen och anstalterna för vård av späda barn. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1928, nr 5.

BÖTTIGER, E. Några synpunkter på barnavården i enskilda spädbarnshem. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1928, nr 5.

FRITZELL, Y. Svenska stiftelser. Landskommunernas Tidskrift 1928, nr 10.

MARCUS, K. Das Kleine Heim in Stockholm. Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 9.

TORSTENSSON, N. W. Tillämpningen av bestämmelserna i §§ 40—42 fattigvårdslagen. Sveriges Landstings Tidskrift 1928, nr 5.

Fattigvårdsfrågans läge. Landskommunernas Tidskrift 1928, nr 10.

Förslaget till ny sinnessjukhusstadga. Sveriges Landstings Tidskrift 1928, nr 5.

Finland.

TAVASTÄHTI, ELLI. Vården av vuxna sinnesslöa i Sverige och hos oss. Social Tidskrift 1928, nr 10.

Frankrike.

L'allaitement maternel au sein dans les établissements et administrations de l'État. Bulletin du Ministère du Travail 2 kv. 1928.

Kanada.

Canadian council on child welfare. The Labour Gazette 1928, nr 9.

Tyskland.

DIEKE. Rechtliche Grundlagen für die Rechtsstellung der Wohlfahrts- und Jugendkommissionen und ihrer Mitglieder. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 20.

NITSCHE. Die offene Fürsorge für Geisteskranke und Psychopathen. Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 9.

ROTHSCHILD, F. Zum Entwurf eines Gesetzes über die unehelichen Kinder und die Annahme an Kindesstatt. Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 10.

Österrike.

SIEGEL, O. Die Kriegsopferfürsorge in Österreich. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 28.

Föreningsväsen.

MAIER, L. Gelbe Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 19.

VOLAN, E. Beretning fra den røde faglige Internasjonales 4de kongress. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 9.
Zwei Gewerkschaftskongresse. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 43.

Sverige.

HANSSON. S. Konspiratörer bland metallarbetarna. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 43.
Arbetsgivare- och arbetareorganisationerna vid jordbruket. Sv. Lantarbetsgivareföreningarnas Medlemsblad 1928, nr 10.

Norge.

KR. Fagblader. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 9.
Enhet eller ytterligere splittelse? Meddelelsesblad 1928, nr 9.

Storbritannien.

CITRINE, W. M. Fackföreningskongressen i Swansea. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 42.
LANSBURY, G. All aboard for Birmingham. [Conference of the Labour Party.] The Labour Magazine okt. 1928.
TURNER, B. Impressions of the Swansea Congress. The Labour Magazine okt. 1928.
WEINGARTZ, B. Den brittiska fackföreningsrörelsen på nya vägar. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 41.
— Der 60. Kongress der englischen Trade Unions. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 39.
Den britiske Landsorganisasjons kongress. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 9.
Den engelska fackföreningskongressen. Industria 1928, nr 20.

Tjeckoslovakien.

WEIGEL, W. Vom Kongress des deutschen Gewerkschaftsbundes in der Tschechoslowakei. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 20.

Tyskland.

MÜLLER, H. Die Gewerkschaften und das Sozialistengesetz. Die Arbeit 1928, nr 10.
MÜNTNER, F. Innerer Aufbau und verbandspolitische Ziele des Verbandes der Gemeinde- und Staatsarbeiter. Die Arbeit 1928, nr 10.
OLBERG, P. Tyska landsorganisationens kongress. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 40.
SCHEVEN, E. M. v. Der Hamburger Kongress der freien Gewerkschaften. Der Arbeitgeber 1928, nr 19.
SCHLIMME, H. Förvaltningsreform inom den tyska fackföreningsrörelsen. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 41.
STRAAS, E. Der Hamburger Gewerkschaftskongress. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 19.
Die Arbeiterbank. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 41.
Die Beschlüsse des 13. Kongresses der Gewerkschaften Deutschlands. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 40.
Das Sozialistengesetz. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 42.
Die Vereinigung der deutschen Arbeitgeberverbände und der Hamburger Gewerkschaftskongress. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 41.

Jord- och egnahemsfrågan.

BORNEMANN. Das Bauernproblem. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1928, nr 3.
ROSE, A. Agricultural workers and agrarian reform in central Europe. International Labour Review sept. 1928.

Danmark.

REFSLUND POULSEN, M. Den danske Landbrugskrise. Socialt Arbeid 1928, nr 8.

Norge.

ØSTREM, S. Jordloven av 1928. Ny Jord 1928, nr 3.

Ryssland.

Jordbruksproblemet i Ryssland. Sv. Finanstidning 1928, nr 40.

Tyskland.

D'ORVILLE, F. Ursachen und Bekämpfung der Landflucht. Arbeit und Beruf 1928, nr 19.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

[CARLESON, C.]. En företagare om arbetsfreden. [Föredrag.] Industria 1928, nr 20.
HANSSON, S. Gruvkonfliktens efterdyningar. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 42.
— Kollektivavtalen vid kvartalsskiftet. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 40.
B[UTSTRÖM, J. A.] Den stora gruvstriden. Gruvindustriarbetaren 1928, nr 9/10.
Arbetsfredstanken till fronten. Sv. Finanstidning 1928, nr 43.
Avtalet uppsagt. Verkstäderna 1928, nr 10.
Avtalsuppsägningar och avtalsförslag. Industria 1928, nr 21.
Landsorganisationens råd till sina avtalsparter. Industria 1928, nr 22.

Amerikas förenta stater.

SCHLEEF, CAROLINE. Kolstrejken i Förenta staterna. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 43.
THOMPSON, LAURA A. Injunctions in labor disputes: Select list of recent references. Monthly Labor Review sept. 1928.
Storstreiken i De forenede Staters brunkullgruber. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 9.

Australien.

Den australiska fackföreningsmaktens kapitulation. Industria 1928, nr 22.
Conscription of labour i Australien. Industria 1928, nr 21.
Intresseskiljedomens ineffektivitet [i Australien]. Industria 1928, nr 20.
Den store Havnekamp i Australien. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 41.

Finland.

Den finländska hamnarbetarestrejkens verkningar. Industria 1928, nr 22.

Oberättigade beskyllningar i samband med den finska hamnstrejken. Industria 1928, nr 21.

Frankrike.

Statistique des conventions collectives de travail signalées au ministère du travail en 1927. Bulletin du Ministère du Travail 2 kv. 1928.

Norge.

MADSEN, A. Arbetsfredslagstiftningen i Norge. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 42.

Tarifforhandlingene. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1928, nr 9.

Tyskland.

QUIST, A. Arbetsstrider i Tyskland. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 39.

C. TH. Lohnkämpfe der Konfektionsarbeiter. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 40.

Arbeitgeberverbände und Besprechung über das Schlichtungswesen. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 43.

Besprechung über das Schlichtungswesen im Reichsarbeitsministerium. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 42.

The effects of collective agreements in Silesian agriculture. International Labour Review sept. 1928.

Tysk lagstiftning mot allmänfarliga strejker. Industria 1928, nr 22.

Österrike.

SCHORSCH, J. Arbeitsfriede. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 20.

Die kollektiven Arbeits- und Lohnverträge des Jahres 1927. Statistische Nachrichten 1928, nr 10.

Kooperation.

GOEDHART, G. J. D. C. The moral aspect of co-operation. Review of International Cooperation okt. 1928.

JOHANSSON, A. International co-operative trading. Review of International Cooperation okt. 1928.

STOLPE, H. Kooperation och film. Kooperatören 1928, nr 19.

TOTOMIANZ, V. Genossenschaftspreise und Privathandelspreise. Schweiz. Konsum-Verein 1928, nr 43.

Sverige.

ODHE, TH. Konsumtionskooperationen. Teknisk Tidskrift 1928, nr 40.

Danmark.

The law relating to co-operative societies. Denmark. Review of International Cooperation okt. 1928.

Finland.

TANNER, V. Kooperationens sociala betydelse för höjande av folkets levnadsstandard. Socialt Arbeid 1928, nr 7.

Norge.

JUELL, A. The law relating to co-operative societies. Norway. Review of International Cooperation okt. 1928.

LIE, E. Norges kooperative Landsforening i historisk lys. Kooperatøren 1928, nr 10.

Tyskland.

ASSHEUER, TH. Das Problem der Reichsgenossenschaftsstatistik. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 571.

DAHLGREN, E. Kaufmann och centralförbundet [för de tyska konsumtionsföreningarna]. Kooperatören 1928, nr 18.

KREBS, W. Das Genossenschaftswesen im Jahre 1927. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 409.

Österrike.

SCHILDER, S. Die landwirtschaftlichen Genossenschaften in Österreich. Genossenschafts-Korrespondenz 1928, nr 3.

Levnadskostnader.

Die Bewegung des Goldniveaus der Ernährungs- und Lebenshaltungskosten in wichtigen Ländern im ersten Halbjahr 1928. Wirtschaft und Statistik 1928, nr 18.

Schweiz.

JACKY, W. Der Konsum von Gefrierfleisch in der Schweiz. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1928, nr 3.

PALYI, M. Ein Jahrhundert Preise und Reallöhne. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 60, s. 410.

Storbritannien.

JONES, D. C. The cost of living of a sample of middle-class families. [Med diskussion.] Journal of the Royal Statistical Society 1928, nr 4.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

FELD, W. Zur Frage der ungelernten Jugendlichen. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 566.

GREGERSEN, G. Om Erhvervsuddannelse og Lærlingelove. Tidsskrift for Industri 1928, nr 19—20.

HEROLD. Zur Berufsausbildung der Krüppel. Blätter für Wohlfahrtspflege 1928, nr 10.

WENDT, S. Familientradition und Berufswahl. Arbeit und Beruf 1928, nr 19.

Sverige.

KOMMERSKOLLEGIUM. Utlåtande angående anslag till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare. Kommersiella Meddelanden 1928, nr 19.

Kanada.

CRAWFORD, A. W. Ontario apprenticeship act, 1928. The Labour Gazette 1928, nr 8.

GILL, L. W. Specialized training for an industrial life. The Labour Gazette 1928, nr 8.

Tyskland.

AMADORI, W. Zusammenarbeit der Berufsämter mit den Trägern der Sozialversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 19.

MENNE, A. Die Berufsberatung in der neuen Reichsanstalt. Arbeit und Beruf 1928, nr 18.

STETS, W. Die Berufsberatung in der Reichsanstalt. Arbeit und Beruf 1928, nr 2.

Nykterhetsfrågan.

KLATT, G. Geschlechtsleben und Alkohol. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 4.

Sverige.

PETRÉN, A. Om proceduren vid farliga alkoholisters internering. Tidskrift för Nykterhetsnämnderna 1928, nr 8.

THULIN, E. En återblick på vårt restriktionssystem. (Ur en föreläsning.) Tidskrift för Systembolagen 1928, nr 9.

Amerikas förenta stater.

DUBLIN, L. I. Hat das Alkoholverbot die Gesundheitsverhältnisse in den Vereinigten Staaten gebessert? Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 4.

Danmark.

HERCOD, R. The report of the 2nd Danish commission on the liquor question. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 4.

Socialförsäkring.

BERGLUND, F. & ANDERSSON, TH. »De sociala försäkringarnas skadegörelser.» Arbetarskyddet 1928, nr 10.

CULTRERA, R. Sulle riserve nelle assicurazioni sociali. Le Assicurazioni Sociali 1928, nr 4.

LUTZ, H. Die private Krankenversicherung als Grosschadenversicherung. Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft 1928, nr 4.

NILSSON, M. Skadegörelse eller gagn? Sunt Förnuft 1928, nr 6.

RÓNAI, Z. Der Kongress der Krankenkassen-Internationale. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 19.

Sverige.

HÖJER, K. J. Pensionsförsäkringens »barntillägg». Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1928, nr 5.

[KOMMERSKOLLEGIUM.] Utlåtande angående förslag till lag om ersättning åt arbetare vid vissa yrkessjukdomar. Kommersiella Meddelanden 1928, nr 19.

KÄLLSTRÖM, N. Ændringer i den svenske Ulykkesforsikringslov. Socialt Tidsskrift 1928, nr 9.

[SJUKKASSEFÖRBUNDET.] Lagförslag angående ersättning för yrkessjukdomar. Sv. Sjukkasse-Tidning 1928, nr 10.

[SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.] Yrkessjukdomarna och olycksfallsförsäkringen. Industria 1928, nr 21.

ÅKESSON, O. A. Några data ur riksförsäkringsanstaltens femårssammandrag rörande olycksfall i arbete åren 1918—1922. Arbetarskyddet 1928, nr 10.

Har man glömt sjömanshusens egentliga ändamål? Sv. Flagg 1928, nr 42.

Socialpolitikens rationalisering. Sv. Tidskrift 1928, nr 6.

Amerikas förenta stater.

MCCORD, C. P. Compensation for occupational diseases. National Safety News okt. 1928.

One year under the longshoremen's act. Monthly Labor Review sept. 1928.

Chile.

MUMELTER, K. Die Reform der Sozialversicherung in Chile unter Mitwirkung österreichischer Fachleute. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1928, nr 4.

SIEGEL, O. Die österreichische Sozialversicherung, das Vorbild für die chilenische Sozialversicherungsreform. Zentralblatt für Reichsversicherung 1928, nr 10.

Finland.

Stads- och köpingskommunernas arbetarolycksfallsförsäkring. Finsk Kommunaltidskrift 1928, nr 5.

Frankrike.

RICHTER, L. Die neue französische Sozialversicherung. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 27.

Italien.

GIANNINI, C. Correlazioni e rapporti nella assicurazione obbligatoria contro la tubercolosi. Le Assicurazioni Sociali 1928, nr 4.

Norge.

KNAP, H. S. Ulykkesforsikring for sjømenn på norske skiber. Socialt Arbeid 1928, nr 8.

Tyskland.

BRAETSCH, H. Die Versicherungspflicht in der Sozialversicherung für Werkstudenten. Der Arbeitgeber 1928, nr 20.

HANNA, GERTRUD. Die Ansprüche der Krankenversicherten auf Wochenhilfe. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 40.

KNAPP, PH. Betrachtungen über Kranken- und Arbeitslosenversicherung. Zentralblatt für Reichsversicherung 1928, nr 10.

K[RUG] v. W[IDDA]. Zur Reform der Sozialversicherung. Zentralblatt für Reichsversicherung 1928, nr 10.

LAUERBURG, A. Erwerbslosenziffer und Krankenstand in ihren gegenseitigen Beziehungen. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1928, nr 4.

STIER-SOMLO, F. Le tendenze nella evoluzione dell'assicurazione malattie in Germania 1883—1928. Le Assicurazioni Sociali 1928, nr 4.

Ungern.

SZ. Z. L'assurance d'ouvriers agricoles en Hongrie dans les dernières années. (Ungersk text.) Magyar Statisztikai Szemle 1928, nr 9.

Ut- och invandring.

Amerikas förenta stater.

MICHELS, R. Über den amerikanischen Nationalitätsbegriff. Weltwirtschaftliches Archiv B. 28, s. 257.

PETANDER, K. Rasproblemet och immigrationen i U. S. A. Kooperatören 1928, nr 19.

Norge.

Utlændingers arbeidstilladelse i Norge. Norges Industri 1928, nr 41/42.

Storbritannien.

Report of Industrial Transference Board. Monthly Record of Migration sept. 1928.

Tyskland.

Die Ausländer im Deutschen Reich am 16. Juni 1925. Wirtschaft und Statistik 1928, nr 19.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 oktober—10 november 1928 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
361.	K. kung. ang. undantag för medborgare i Österrike från vissa bestämmelser i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete	6 okt.
363.	K. kung. ang. uppgifter för hyresräkning å vissa orter i sammanhang med mantalsskrivningen för år 1929	28 sept.
368.	K. kung. ang. undantag för medborgare i Japan från vissa bestämmelser i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete	12 okt.
369.	K. kung. ang. fastställande av det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, m. m.	6 »

8—i

Arbetsmarknaden under november månad 1928.

Den i november som vanligt inträdande minskningen i arbetstillgången synes ej vara att tillskriva någon nedgång av konjunkturerna inom näringslivet, utan torde väsentligen vara av säsongkaraktär och närmast normal för årstiden. Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna utgjorde visserligen under månaden 230 mot endast 156 under den närmast föregående, men förstnämnda siffra var i sin tur lägre än motsvarande månadssiffror för de tre senaste åren (resp. 246, 273 och 242 åren 1925—1927).

Naturligt nog var minskningen i arbetstillgången starkast inom jordbruket och övriga yrkesgrupper med utearbete. Ser man enbart på jordbruket, var relativa antalet platssökande t. o. m. något högre än under november 1927, nämligen resp. 173 och 164 på 100 platser. I och med höstarbetenas slutförande, vilket i allmänhet synes ha gynnats av den ihållande milda väderleken, inträdde nämligen mot månadens slut en minskning i efterfrågan på arbetskraft för alla slag av jordbruksarbeten. Särskilt medförde betupptagningarnas avslutande i de sydligare landskapen efter hand en nedgång i behovet av de härför erforderliga arbetarna, av vilka dock en del kunde erhålla anställning under betkampanjen vid sockerfabrikerna.

Tilltagande arbetsbrist rapporteras även för grovarbetare och annan icke yrkeskunnig personal från andra näringsgrenar. I fråga om de industriella yrkena framträder sålunda i den föreliggande statistiken särskilt byggnadsverksamhetens med årstiden inträdande stagnation. Antalet arbetssökande inom denna bransch ökades också, men situationen tedde sig förmånligare än i fjol, vilket tyder på en i viss mån ökad förmåga hos byggnadsindustrien att bereda sysselsättning åt sina utövare. Även metall- och maskinindustrien utvisar en denna tid av året gärna återkommande stegring i relationstalet från oktober, men också avsevärt gynnsammare siffra än för november förra året. Lokal brist på kvalificerade yrkesmän uppges alltjämt förekomma. Inom övriga industrier synes läget i stort sett icke ha undergått större förändringar jämfört med närmast föregående månad, möjligen med undantag för de nordligare länen, där det rapporteras tilltagande knapphet på arbetstillfällen.

Vad sjöfarten angår kunde, tack vare den ihållande blida väderleken, seglationen på Norrland fortgå under hela månaden. Sjömansförmedlingarnas statistik över arbetstillgången är också fördelaktigare än för motsvarande månad åren 1927 och 1926. Från sjömanshusen redovisades 2 700 avmönst-

ringar och 1 992 påmönstringar (74 %) mot resp. 2 524 och 1 885 föregående år. Även för transportarbetare, isynnerhet hamn- och stuveriarbetare, rapporteras i en del fall relativt god arbetstillgång.

Antalet vid de statliga nödhjälpsarbetena anställda personer undergick under november månad efter vanligheten en kraftig stegring. Vid mitten av månaden stannade sålunda denna siffra vid c:a 1 800, men vid dess utgång voro över 2 500 personer sysselsatta vid sådana arbeten. I slutet av november 1927 var antalet c:a 3 000.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under november samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	*279*	*260*	*201*	*165*	*146*	*157*	*167*	*160*	*142*	*156*	*230*	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	189	152	112	101	106	95	96	107	126	138	211	244
1927	205	155	114	101	96	81	77	104	106	111	164	191
1928	*178*	*145*	*113*	*93*	*90*	*90*	*106*	*133*	*111*	*107*	*173*	—
Övriga näringsgrupper:												
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	290	273	223	189	177	185	184	171	172	210	289	272
1927	310	287	250	202	192	184	179	168	161	208	265	251
1928	*300*	*297*	*240*	*197*	*165*	*176*	*187*	*170*	*157*	*186*	*245*	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	*14·5*	*13·4*	*13·3*	*11·7*	*8·2*	*7·6*	*7·4*	*7·0*	*7·7*	*9·1*	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 998.

Som synes äro procentsiffrorna för antalet arbetslösa i fackföreningarna hitintills under år 1928 lägre än motsvarande tal för de närmast föregående åren.

Löneutvecklingen inom olika näringsgrenar under åren 1913—1927.

I. Undersökningens syftemål och omfattning.

Efterföljande redogörelse utgör en fortsättning på socialstyrelsens årliga undersökningar angående löneförhållandena inom vissa verksamhetsområden och innehåller en översikt av löneläget och löneutvecklingen t. o. m. år 1927 för förvaltnings- och arbetarpersonal inom industri, handel och samfärdsel (i enskild drift), kommunala verk och byggnadsarbeten samt banker och försäkringsanstalter.[1] I samband härmed ha verkställts vissa beräkningar rörande löneläget inom olika dyrortsgrupper och för vissa större städer ävensom beträffande skiljaktigheterna i lönehänseende mellan export- och hemmamarknadsindustri. Dessutom meddelas i det följande i likhet med föregående år vissa kompletterande uppgifter angående tidlöner inom hantverk, samfärdsel, restaurangrörelse och husligt arbete. En nyhet för året är, att i statistiken inarbetats vissa uppgifter angående löneförhållandena inom sjömansyrket samt för statens järnvägars och statens vattenfallsverks anläggningsarbetare m. fl., vilka uppgifter tidigare publicerats i självständiga artiklar i denna tidskrift.[2]

Insamlandet av uppgifterna för industri, handel och samfärdsel har skett på samma sätt som förut, genom utsändande av frågeformulär till vederbörande arbetsgivare. Lönematerialet rörande statens anläggningsarbetare har liksom tidigare ställts till förfogande av statens järnvägars byggnadsavdelning och banavdelning samt av vattenfallsstyrelsens byggnadsavdelning. Uppgifter om löner för hantverkare, sjöfolk och hembiträden m. fl. ha erhållits genom anlitande av de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna. I övrigt ha samma metoder tillämpats som vid föregående löneundersökningar, varom närmare redogörelse återfinnes i Sociala Meddelanden årg. 1919 (sid. 871 ff.).

I ett föregående häfte av denna tidskrift har publicerats en preliminär redogörelse för 1927 års löneundersökning, i vad den avser den genomsnittliga lönestegringen t. o. m. nämnda år för de olika näringsgrenarna tillsammantagna.[3] Då de slutgiltigt beräknade siffror, som nu framläggas, endast förete smärre differenser från de preliminära beräkningarna, kan i fråga om den allmänna löneutvecklingen väsentligen hänvisas till nyssnämnda redogörelse. De i det följande meddelade tabellerna innehålla därutöver uppgifter om medellöner inom olika näringsgrenar samt särskilda dyrortsgrupper och viktigare orter ävensom inom export- och hemmamarknadsindustri. I andra avdelningar lämnas redogörelser rörande löneläget för statens järnvägars och statens vattenfallsverks anläggningsarbeten ävensom för sedvanliga löner

[1] Soc. Medd. årg. 1927, sid. 843 ff.
[2] Soc. Medd. årg. 1927, sid. 523 ff. samt årg. 1928, sid. 20 ff.
[3] Soc. Medd. årg. 1928, sid. 403 ff.

inom hantverk och transportväsen, restaurangrörelse och husligt arbete samt inom sjömansyrket.

Det lönestatistiska primärmaterial, vilket här använts för belysning av löneförhållandena inom näringslivet, måste emellertid anses lida av vissa bristfälligheter, beroende både på det nuvarande något summariska tillvägagångssättet vid uppgifternas införskaffande och på olikformigheten i det material, som för de särskilda åren stått till buds. För närmare kunskap om arten och betydelsen av dessa brister, vilkas avhjälpande snart torde bliva föremål för utredning i samband med ifrågasatt omläggning av lönestatistiken, må hänvisas till redogörelsen för 1926 års lönestatistik (Soc. Medd. årg. 1927, sid. 844 ff.).

II. Löneförhållandena för förvaltningspersonal och arbetare inom industri, handel och samfärdsel (enskild) samt för kommunala verk och byggnadsarbeten.

(Enligt uppgifter från arbetsgivare.)

A. Förvaltningspersonal.

Förvaltningspersonalen vid de i undersökningen ingående 3 629 företag, vilka redovisat dylik personal, utgjorde tillsammans 56 734 personer. Antalet redovisade män och kvinnor inom olika personalgrupper och den i genomsnitt per anställd utbetalade avlöningens storlek meddelas i efterföljande tab. 1, varuti därjämte återgivas de procentuella löneförändringar, som beräknats ha ägt rum under perioden 1913—1927.

Det lönestatistiska primärmaterialet möjliggör även en jämförelse i lönehänseende för förvaltningspersonalen inom olika näringsgrenar. Med hänsyn till det relativt ringa antal personer, som flertalet grupper skulle komma att omfatta vid en dylik uppdelning av materialet, har i tabellen endast för den talrikaste personalgruppen, kontorspersonalen, åtskillnad gjorts mellan industri, handel, samfärdsel samt bank- och försäkringsrörelse. Av dessa näringsgrupper företer handeln den lägsta genomsnittliga lönenivån för den manliga egentliga kontorspersonalen (b-siffror) och industrien för den kvinnliga, medan försäkringsanstalterna haft den i medeltal högst avlönade såväl manliga som kvinnliga personalen. Även för den lägre kontorspersonalen (c-siffror) råder i lönehänseende ett liknande inbördes förhållande mellan olika näringsgrupper, dock med den skillnaden, att lönenivån är högst för bankvaktmästare, medan årslönerna för försäkringsanstalternas underordnade kontorspersonal ligga ej oväsentligt lägre.

I fråga om löneutvecklingen inom olika näringsgrenar föreligga siffror endast för samtliga kontorsanställda (a-siffror). Beträffande den genomsnittliga inkomstökningen för de särskilda personalgrupperna under perioden 1913—1927 hänvisas till tabellen. Vid en jämförelse åter med 1920 års topplöner kan en sänkning av inkomstnivån konstateras inom samtliga grupper för både manlig och kvinnlig personal. Denna minskning synes beträffande manlig kontorspersonal varit störst inom handel samt beträffande kvinnlig per-

Tab. 1. Den i enskild tjänst anställda förvaltningspersonalens löneförhållanden åren 1913—1927.

Yrkesgrupper (a = samtl. kontorsanställda, b = egentlig kontorspersonal, c = vaktmäst., springpojk. o. d.)	Medelantal anställda under år 1927		Genomsnittlig löneinkomst under år 1927, kr.			Löneökning (+) eller löneminskning (−) i %								
						1913—1927			1920—1927			1926—1927		
	Män	Kv.	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a
Teknisk personal	11 448	445	5 570	2 568	5 457	+ 78	+ 113	+ 80	− 15	− 8	− 15	− 0·4	− 10·0	− 0·9
Kontorspersonal a	24 913	11 276	4 242	2 661	3 749	+ 84	+ 112	+ 82	− 22	− 16	− 22	− 0·2	− 1·5	− 0·5
b	20 361	10 854	4 805	2 723	4 081	·	·	·	·	·	·	− 0·1	− 1·5	− 0·5
c	4 552	422	1 721	1 075	1 666	·	·	·	·	·	·	− 1·1	− 6·0	− 1·2
därav inom Industri . . a	12 465	5 458	3 940	2 387	3 467	+ 78	+ 112	+ 75	− 20	− 14	− 20	+ 1·0	− 1·2	+ 0·5
b	10 225	5 190	4 493	2 459	3 808	·	·	·	·	·	·	+ 0·8	− 1·4	+ 0·2
c	2 240	268	1 414	990	1 368	·	·	·	·	·	·	− 0·2	− 8·1	− 0·6
Handel . . . a	3 506	2 578	3 504	2 550	3 100	+ 57	+ 122	+ 62	− 35	− 18	− 32	− 0·5	− 2·9	− 1·5
b	2 544	2 459	4 318	2 621	3 484	·	·	·	·	·	·	+ 0·8	− 2·9	− 1·2
c	962	119	1 351	1 075	1 320	·	·	·	·	·	·	− 0·5	− 8·4	− 1·2
Samfärdsel . a	2 757	109	4 441	2 947	4 385	+ 105	+ 104	+ 104	− 22	− 20	− 22	− 0·3	− 1·4	− 0·2
b	2 623	104	4 589	3 042	4 531	·	·	·	·	·	·	+ 0·2	− 1·6	+ 0·3
c	134	5	1 542	[1]	1 522	·	·	·	·	·	·	− 1·2	·	− 0·4
Banker . . . a	5 023	1 820	5 037	3 112	4 525	+ 100	+ 116	+ 99	− 21	− 19	− 19	− 1·6	− 1·8	− 1·7
b	4 148	1 802	5 506	3 126	4 785	·	·	·	·	·	·	− 1·8	− 1·6	− 1·7
c	875	18	2 817	[1]	2 796	·	·	·	·	·	·	− 0·4	·	− 0·7
Försäkring . a	1 162	1 311	5 795	3 370	4 510	+ 87	+ 112	+ 88	− 7	− 10	− 9	− 0·9	+ 2·2	+ 0·6
b	821	1 299	7 354	3 385	4 922	·	·	·	·	·	·	− 0·2	+ 2·6	+ 1·3
c	341	12	2 043	[1]	2 036	·	·	·	·	·	·	− 2·2	·	− 2·8
Butikspersonal .	3 577	5 075	3 101	2 093	2 509	+ 136	+ 138	+ 116	− 13	− 14	− 16	+ 0·6	+ 1·1	+ 1·0
Summa	39 938	16 796	4 520	2 487	3 918	+ 93	+ 119	+ 91	− 19	− 16	− 20	− 0·1	− 0·9	− 0·3

sonal inom samfärdsel och bankrörelse, minst däremot i fråga om såväl män som kvinnor vid försäkringsanstalterna. Inkomstreduktionerna ägde väsentligen rum under åren 1922 och 1923, medan lönenivån under de därpå följande fyra åren förblivit i det närmaste oförändrad, om man bortser från vissa fluktuationer, som delvis torde bero på individuella löneregleringar, delvis på förändrad sammansättning av personalbeståndet.

B. Arbetare.

Antal arbetare och arbetstimmar. Antalet redovisade arbetare vid 1927 års löneundersökning utgör 290 694 emot 280 390 föregående år och 270 216 året därförut. Denna fortgående stegring i undersökningens primärmaterial torde väsentligen vara att tillskriva en viss utvidgning av näringslivet under de senaste åren, men till viss del utgör den ett resultat av strävandena från socialstyrelsens sida att år för år öka materialets representativitet.

Av de för år 1927 redovisade arbetarna voro 76·3 % vuxna män, 14·9 % vuxna kvinnor och 7·0 % minderåriga (under 18 år), medan återstående 1·8 % ej speci-

[1] Medellön har ej beräknats på grund av att blott ett fåtal anställda redovisats.

ficerats efter kön och ålder. Motsvarande procenttal uppgingo föregående år till resp. 77·0, 14·6, 7·3 och 1·1.

För att erhålla ett koncentrerat uttryck för den industriella verksamhetens intensitet har i likhet med föregående år verkställts en bearbetning av primärmaterialets uppgifter om arbetstimmarnas antal under redogörelseåret (tab. 3, kol. 3). Beräkningarna, som hänföra sig till 92·7 % av samtliga redovisade arbetare, visa, att den genomsnittliga arbetstiden per redovisad arbetare under redogörelseåret uppgått till 2 273 timmar mot 2 247 timmar föregående år.[1] Under nära hälften eller 48·8 % av denna tid har arbetet utförts på ackord, medan återstoden utnyttjats till tidlöns- (inkl. övertids-)arbete. Erinras må därom, att under ackordsarbete inbegripes även arbete mot premielön, tonlön o. d. lönesystem, genom vilka lönen i väsentlig mån göres beroende av arbetsprestationen eller arbetsprodukten.

Lönein komst per år. Såsom redan i den preliminära redogörelsen meddelats, har den genomsnittliga årsinkomsten för samtliga redovisade arbetare oavsett ålder och kön år 1927 beräknats till 2 455 kr., varav 2 312 kr. eller 94·2 % intjänats på ordinarie tid och återstoden utgjort ersättning för övertidsarbete, värde av åtnjutna naturaförmåner m. m.

För vuxna manliga arbetare har medellönen (2 753 kr.) legat över men för kvinnor (1 601 kr.) och minderåriga (1 073 kr.) avsevärt under den genomsnittliga inkomsten för samtliga arbetare, såsom närmare belyses i tab. 2, vilken återgives i slutgiltigt skick med hänsyn till den jämkning, de tidigare publicerade preliminära siffrorna undergått vid den korrigering av beräkningarna, som nu slutförts.

De ovan omnämnda betydande differenserna i genomsnittsinkomsterna ge vid handen, att en mera konkret bild av lönestandarden inom olika industrier ej kan erhållas med mindre att medellönen beräknas för manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare var för sig. I tab. 3 återfinnas dylika lönesiffror, till vilka här nedan skall lämnas en kortfattad kommentar.

I fråga om årsinkomsterna uppvisade de vuxna manliga arbetarna inom gruvdrift i norra Sverige samt guld- och silvervarufabriker de högsta genomsnittssiffrorna, nämligen 5 042 resp. 3 941 kr., varefter kommo spårvägsdrift (3 937 kr.), grafisk industri (3 676 kr.), tobaksfabriker (3 658 kr.), bryggerier (3 583 kr.), bagerier (3 564 kr.) samt pressjästfabriker (3 507 kr.). De lägsta årssiffrorna förete kristall- och småglasbruk (1 942 kr.), fönsterglasbruk (1 999 kr.), kolgruvor (2 052 kr.), sågverk och hyvlerier (2 145 kr.) samt spinnerier, väverier o. d. (2 146 kr.). De förhållandevis låga årsförtjänsterna inom dessa industrier sammanhänga dels med de mindre goda konjunkturer, som uppgivas ha varit rådande inom vissa av dessa branscher, och dels med att hithörande företag i stor utsträckning äro förlagda till platser å lands-

[1] Därvid bör emellertid beaktas, att på grund av utelämnandet av säsongarbetare o. d. (se Soc. Medd. årg. 1927, sid. 844) dessa siffror bliva något för höga för att motsvara det faktiska genomsnittet för samtliga i näringslivet sysselsatta arbetare.

Tab. 2. Arbetarpersonalens arbetstids- och löneförhållanden åren 1913—1927.

Arbetargrupper	Medeltal arbetstimmar[1] under år 1927		Genomsnittlig löneinkomst per *år*, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−) i %			Genomsnittlig löneinkomst per *dag*, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−) i %			Genomsnittlig löneinkomst per *timme*, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−) i %		
	antal	därav på ackord, %	1913	1927	1913—27	1920—27	1926—27	1913	1927	1913—27	1920—27	1926—27	1913	1927	1913—27	1920—27	1926—27
Män öv. 18 år	2 288	46·7	1 241	2 753	+122	−24	+1·7	4·32	9·57	+122	−28	± 0·0	0·45	1·20	+167	−27	+0·8
Kv. öv. 18 år	2 225	61·3	651	1 601	+146	−25	+2·2	2·34	5·64	+141	−28	+ 0·5	0·24	0·72	+200	−27	±0·0
Minderåriga	2 209	43·5	485	1 073	+121	−26	+2·3	1·76	3·79	+115	−32	+ 0·8	0·18	0·49	+172	−29	±0·0
Tillsammans	**2 272**	**48·6**	**1 093**	**2 458**	**+125**	**−24**	**+1·7**	**3·83**	**8·56**	**+123**	**−28**	**− 0·3**	**0·40**	**1·08**	**+170**	**−28**	**+0·9**
Arbetare utan angivet kön	2 318	65·7	1 079	2 307	+114	−18	+14·5	3·72	8·47	+128	−15	+11·3	0·30	1·04	+247	− 8	+36·8
Samtl. arb.	**2 273**	**48·8**	**1 091**	**2 455**	**+125**	**−24**	**+1·7**	**3·82**	**8·56**	**+124**	**−28**	**− 0·2**	**0·40**	**1·08**	**+170**	**−28**	**+0·9**

bygden, där levnadskostnaderna äro relativt låga.[2] Däremot äro bland näringsgrenar med hög lönenivå storstadsföretagen talrika.

Bland de vuxna kvinnliga arbetarna uppvisade år 1927 bageriarbeterskorna den högsta genomsnittliga årsinkomsten, 2 276 kr. Därefter kommo arbeterskor vid bryggerier (2 134 kr.), grafisk industri (2 106 kr.), mekaniska verkstäder (1 971 kr.), päls- och skinnvarufabriker (1 944 kr.) samt tobaksfabriker (1 939 kr.). De lägsta medelförtjänsterna per år uppgivas för kvinnliga arbetare vid porslins-, kakel- och lergodsfabriker (1 266 kr.), järn- och stålmanufaktur (1 355 kr.), pappersbruk och pappfabriker (1 412 kr.), choklad- och karamellfabriker (1 412 kr.) samt spinnerier, väverier o. d. (1 413 kr.).

De i tab. 3 meddelade lönesiffrorna för minderåriga arbetare kunna icke utan vidare läggas till grund för en jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrenar, enär åtskilliga skiljaktigheter industrierna emellan torde föreligga med hänsyn till de redovisade arbetarnas medelålder, vilken i detta fall måste tillmätas en väsentlig betydelse för löneinkomstens storlek. De vid gruvor och anrikningsverk, mekaniska verkstäder samt inom den elektriska industrien anställda minderåriga, vilka haft de högsta genomsnittliga löneinkomsterna, torde merendels vara ynglingar, som nalkas adertonårsåldern och mången gång utföra en vuxen mans arbete. Inom glasindustrien m. fl. näringsgrenar, där lönenivån är avsevärt lägre, sysselsättas i betydande utsträckning yngre arbetare, av vilka en stor del äro kvinnor.

Årslönens fluktuationer 1913—27. Övergår man därefter till att undersöka förskjutningarna i löneläget för de båda huvudgrupperna av arbetare, visar tab. 2, att utvecklingen tett sig rätt olika för manliga och för kvinnliga arbetare. Från år 1913 till år 1927 ha sålunda årslönerna för vuxna

[1] Inkl. övertid.

(Forts. å sid. 925.)

[2] Jfr sid. 931 ff.

Tab. 8. Arbetstid och löneinkomster inom olika näringsgrenar år 1927.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medelantal arbetare under verksamhetstiden	Medeltal arbetstimmar[1] per arbetare		Genomsnittlig löneinkomst										
				per år			per dag		per timme					
				ordinarie tid, kr.	inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		ordinarie tid			inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		
		antal	därav på ackord, %		kr.	index-tal, 1913 = 100	kr.	index-tal, 1913 = 100	tidlön, kr.	ackord, kr.	i genomsnitt, kr.	kr.	index-tal, 1913 = 100
Malmbrytning o. metallindustri (585)	**74 709**	**2 290**	**63·2**	**2 529**	**2 612**	**213**	8·92	**212**	.	.	.	.	.
män	63 853	2 296	63·6	2 674	2 767	211	9·47	211	0·99	1·30	1·19	1·21	.
kvinnor	2 967	2 188	64·1	1 726	1 757	272	6·44	280	0·63	0·89	0·80	0·80	.
minderåriga	5 265	2 255	56·0	1 232	1 239	217	4·38	219	0·42	0·65	0·55	0·55	.
Gruvor o. anrikningsverk (89)	**7 684**	**2 187**	**68·9**	**3 210**	**3 348**	**232**	10·10	**201**	.	.	.	.	.
män	7 318	2 185	69·8	3 307	3 451	226	10·44	197	1·08	1·72	1·53	1·58	251
minderåriga	347	2 240	49·9	1 291	1 322	207	4·57	203	0·54	0·62	0·58	0·59	219
Därav i													
Mellersta Sverige (35)	4 649	2 227	65·1	2 262	2 309	202	8 31	.	.	.	.	.	.
män	4 381	2 223	65·5	2 335	2 384	200	8·59	.	0·81	1·18	1·06	1·07	218
minderåriga	249	2 283	56·6	1 078	1 085	198	3·88	.	0·39	0·54	0·47	0·48	200
Norra Sverige (4)	3 035	2 127	75·0	4 662	4 941	265	15·59	.	.	.	.	.	.
män	2 937	2 127	76·4	4 756	5 042	258	16·05	.	1·72	2·43	2·27	2·37	293
minderåriga	98	2 132	31·8	1 833	1 923	251	6·88	.	0·79	1·02	0·86	0·90	300
Järn-, stål- o. kopparverk (44)	**13 954**	**2 317**	**66·6**	**2 178**	**2 289**	**199**	7·55	**189**	.	.	.	.	.
män	13 063	2 324	67·7	2 250	2 366	202	7·76	190	0·80	1·07	0·99	1·02	249
minderåriga	826	2 219	48·7	1 116	1 144	203	4·05	208	0·40	0·62	0·51	0·52	260
Järn- o. stålmanufaktur (109)	**7 302**	**2 267**	**51·5**	**2 188**	**2 249**	**208**	7·71	**206**	.	.	.	.	.
män	5 841	2 272	52·6	2 429	2 498	207	8·65	206	0·93	1·22	1·08	1·10	250
kvinnor	702	2 232	47·8	1 342	1 355	254	4·74	.	0·52	0·70	0·60	0·61	321
minderåriga	728	2 265	46·0	1 098	1 104	248	3·73	.	0·39	0·59	0·49	0·49	288
Mekaniska verkstäder (287)	**34 511**	**2 315**	**63·1**	**2 587**	**2 652**	**215**	9·06	**217**	.	.	.	.	.
män	29 341	2 319	63·3	2 694	2 768	208	9·50	213	1·02	1·28	1·19	1·20	255
kvinnor	582	2 195	60·7	1 943	1 971	294	6·71	289	0·69	1·03	0·90	0·90	375
minderåriga	2 021	2 276	57·8	.	1 286	221	4·39	215	0·42	0·68	0·57	0·57	271
Elektriska verkstäder (32)	**7 093**	**2 258**	**66·4**	**2 597**	**2 696**	**250**	9·82	**265**	.	.	.	.	.
män	5 269	2 292	62·1	2 931	3 056	270	10·94	280	1·16	1·41	1·32	1·33	309
kvinnor	988	2 128	84·6	1 890	1 928	245	7·56	260	0·71	0·93	0·90	0·91	284
minderåriga	835	2 197	73·1	.	1 332	233	4·91	248	0·45	0·66	0·61	0·61	277
Metallmanufaktur (54)	**3 739**	**2 280**	**56·8**	**2 396**	**2 429**	**218**	8·19	**213**	.	.	.	.	.
män	2 775	2 282	57·2	2 712	2 746	216	9·32	208	1·09	1·29	1·20	1·21	252
kvinnor	463	2 247	54·9	1 745	1 774	291	6·42	.	0·67	0·88	0·78	0·79	343
Guld- o. silvervarufabriker (20)	**426**	**2 317**	**47·6**	.	**3 004**	**246**	10·23	**249**	.	.	.	.	.
män	246	2 384	54·2	.	3 941	239	13 84	241	1·62	1·69	1·65	1·66	268
Jord- o. stenindustri (213)	**22 881**	.	.	.	.	.	7·24	**206**	.	.	.	.	.
män	19 899	.	.	.	.	.	7·70	209	0·85	1·05	0·97	0·94	.
kvinnor	1 023	.	.	.	.	.	4·58	180	0·46	0·65	0·58	0·59	.
minderåriga	1 765	.	.	.	.	.	3·24	216	0·37	0·53	0·43	0·43	.
Kolgruvor (8)	**3 508**	**2 159**	**49·6**	**1 774**	**1 994**	**203**	7·03	**182**	.	.	.	.	.
män	3 302	2 152	51·4	1 821	2 052	194	7·25	179	0·68	1·02	0·86	0·95	198
Torvindustri (18)	**383**	.	.	.	.	.	5·22	**148**	.	.	.	.	.
män	284	.	.	.	.	.	5·86	141	0·56	0·68	0·67	0·67	172

[1] Inkl. övertid.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medelantal arbetare under verksamhetstiden	Medeltal arbetstimmar per arbetare		Genomsnittlig löneinkomst										
				per år			per dag		per timme					
				ordinarie tid, kr.	inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		ordinarie tid			inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		
		antal	därav på ackord, %		kr.	index-tal, 1913 = 100	kr.	index-tal, 1913 = 100	tidlön, kr.	ackord, kr.	i genomsnitt, kr.	kr.	index-tal, 1913 = 100
Stenbrott och stenhuggerier (34)	**5 424**	·	·	·	·	·	**5·85**	**188**	·	·	·	·	·
män	5 130	·	·	·	·	·	5·98	209	0·88	0·76	0·78	0·78	269
Byggnadsämnesindustri (107)	**7 783**	**2 164**	**49·1**	**2 130**	**2 176**	**205**	**7·76**	**207**	·	·	·	·	·
män	7 198	2 160	49·1	2 212	2 258	208	8·04	214	0·86	1·17	1·02	1·03	271
Porslins-, kakel- o. lergodsfabriker (13)	**2 176**	**2 139**	**61·5**	**1 894**	**1 936**	**178**	**6·86**	**183**	·	·	·	·	·
män	1 132	2 105	58·0	2 457	2 581	179	9·02	177	0·97	1·26	1·15	1·17	217
kvinnor	715	2 211	73·7	·	1 266	152	5·00	167	0·54	0·67	0·63	0·64	206
Glasbruk (33)	**3 557**	**2 177**	**38·8**	**1 698**	**1 827**	**191**	**6·30**	**190**	·	·	·	·	·
män	2 853	2 183	44·8	1 929	2 083	175	7·22	174	0·77	1·04	0·89	0·95	211
minderåriga	554	2 150	13·0	695	705	188	2·47	191	0·31	0·41	0·32	0·33	236
Kristall- o. småglasbr. (18)	**2 298**	**2 210**	**41·1**	**1 553**	**1 633**	·	**5·56**	·	·	·	·	·	·
män	1 722	2 225	50·0	1 839	1 942	·	6·65	·	0·69	0·97	0·83	0·87	·
Fönsterglasbruk (6)	**356**	**1 968**	**67·3**	**1 731**	**1 940**	·	**7·56**	·	·	·	·	·	·
män	298	1 926	70·4	1 782	1 999	·	7·88	·	0·70	1·02	0·93	1·04	·
Buteljglasbruk (7)	**878**	**2 178**	**23·9**	**2 081**	**2 307**	·	**7·90**	·	·	·	·	·	·
män	822	2 188	25·5	2 174	2 416	·	8·20	·	0·89	1·32	1·00	1·10	·
Träindustri (301)	**26 284**	**2 206**	**67·0**	**1 981**	**2 104**	**229**	**7·66**	**204**	·	·	·	·	·
män	22 731	2 218	68·4	2 109	2 250	231	8·17	201	0·84	1·02	0·96	1·01	·
kvinnor	258	2 213	52·6	1 542	1 601	283	5·78	255	0·65	0·75	0·71	0·72	·
minderåriga	2 922	2 117	55·7	1 058	1 075	212	3·99	196	0·39	0·58	0·50	0·51	·
Flottning (10)	**2 298**	·	·	·	·	·	**9·17**	**229**	·	·	·	·	·
män	2 202	·	·	·	·	·	9·25	228	0·81	1·15	1·01	1·04	260
Sågverk o. hyvlerier (135)	**17 860**	**2 165**	**74·6**	**1 863**	**2 005**	**205**	**7·36**	**194**	·	·	·	·	·
män	15 303	2 174	76·2	1 978	2 145	203	7·85	192	0·77	0·97	0·92	0·99	236
minderåriga	2 163	2 097	62·5	1 078	1 095	203	4·11	189	0·40	0·58	0·51	0·52	236
Snickeri- o. möbelfabr. (133)	**5 394**	**2 248**	**47·0**	**2 186**	**2 246**	**216**	**7·91**	**213**	·	·	·	·	·
män	4 755	2 253	49·5	2 348	2 411	214	8·52	214	0·95	1·15	1·05	1·07	261
minderåriga	557	2 205	29·8	917	931	212	3·18	188	0·37	0·53	0·42	0·42	233
Annan trävaruindustri (23)	**732**	**2 262**	**54·6**	**2 063**	**2 154**	**233**	**7·88**	**242**	·	·	·	·	·
män	471	2 291	52·8	2 467	2 528	202	9·36	222	0·93	1·28	1·09	1·10	244
Pappers- och grafisk industri (319)	**34 465**	**2 359**	**46·4**	**2 808**	**2 513**	**214**	**8·77**	**215**	·	·	·	·	·
män	27 789	2 371	49·5	2 497	2 739	211	9·51	213	1·06	1·18	1·10	1·15	·
kvinnor	3 320	2 305	36·3	1 566	1 633	239	5·51	218	0·66	0·75	0·69	0·70	·
minderåriga	2 166	2 276	21·8	1 045	1 072	219	3·71	212	0·42	0·61	0·46	0·47	·
Pappersmassefabriker (70)	**14 603**	**2 349**	**66·4**	**2 320**	**2 559**	**206**	**8·88**	**209**	·	·	·	·	·
män	13 863	2 353	67·4	2 379	2 628	203	9·12	207	0·89	1·12	1·05	1·11	258
minderåriga	598	2 256	36·0	1 211	1 250	224	4·35	215	0·46	0·68	0·54	0·55	275
Pappersbruk o. pappfabriker (55)	**11 340**	**2 364**	**47·7**	**2 117**	**2 308**	**215**	**8·06**	**211**	·	·	·	·	·
män	8 723	2 387	46·4	2 270	2 487	215	8·75	215	0·90	1·09	0·99	1·04	267
kvinnor	1 081	2 221	64·7	1 379	1 412	241	5·05	·	0·54	0·67	0·62	0·64	278
minderåriga	530	2 244	37·5	1 066	1 085	215	3·75	203	0·43	0·56	0·48	0·48	267

Tab. 3 (forts.)

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medelantal arbetare under verksamhetstiden	Medeltal arbetstimmar per arbetare		Genomsnittlig löneinkomst									
				per år			per dag		per timme				
				ordinarie tid, kr.	inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		ordinarie tid			inkl. övertid, naturaförmåner o. d.	
		antal	därav på ackord, %		kr.	indextal, 1913 = 100	kr.	indextal, 1913 = 100	tidlön, kr.	ackord, kr.	i genomsnitt, kr.	kr.	indextal, 1913 = 100
Annan pappersindustri (48)	**2 491**	**2 306**	**17·2**	**1 922**	**2 034**	**248**	**6·76**	**238**	.	.	.	.	.
män	983	2 329	12·0	2 769	2 928	224	9·57	209	1·10	1·84	1·19	1·22	239
kvinnor	957	2 317	25·5	1 584	1 661	238	5·44	·	0·64	0·87	0·69	0·71	273
Grafisk industri (146)	**6 031**	**2 394**	**6·9**	**3 031**	**3 259**	**270**	**11·51**	**275**	.	.	.	.	.
män	4 220	2 405	6·1	3 418	3 676	231	12·81	232	1·46	1·72	1·47	1·51	229
kvinnor	1 140	2 372	12·4	1 987	2 106	278	7·38	269	0·81	1·36	0·87	0·88	267
minderåriga	615	2 360	2·7	1 056	1 057	266	3·59	262	0·44	0·95	0·44	0·44	275
Livsmedelsindustri (354)	**19 404**	**2 332**	**17·4**	**2 510**	**2 721**	**236**	**9·37**	**238**	.	.	.	.	.
män	12 584	2 392	5·2	2 932	3 209	234	10·85	235	1·23	1·60	1·25	1·34	.
kvinnor	6 022	2 215	44·7	1 819	1 896	257	6·89	254	0·79	0·86	0·82	0·86	.
minderåriga	730	2 269	18·3	1 033	1 061	231	3·62	217	0·44	0·52	0·46	0·47	.
Kvarnar (37)	**1 377**	**2 324**	**0·8**	**2 983**	**3 085**	**236**	**11·07**	**241**	.	.	.	.	.
män	1 356	2 326	0·6	3 008	3 111	236	11·16	241	1·31	1·27	1·31	1·34	291
Pressjästfabriker (8)	**248**	**2 432**	**2·1**	**3 064**	**3 314**	**263**	**11·61**	**280**	.	.	.	.	.
män	220	2 440	0·3	3 237	3 507	262	12·34	279	1·36	2·25	1·37	1·44	335
Bagerier (91)	**2 704**	**2 342**	**4·0**	**2 965**	**3 030**	**269**	**10·47**	**273**	.	.	.	.	.
män	1 563	2 379	0·5	3 565	3 564	253	12·20	257	1·50	2·17	1·50	1·52	310
kvinnor	973	2 285	7·5	2 267	2 276	277	7·94	286	1·02	0·73	0·99	1·00	345
Råsockerbruk o. raffinaderier (25)	**3 605**	**2 413**	**9·1**	**2 324**	**2 449**	**197**	**8·07**	**192**	.	.	.	.	.
män	3 185	2 438	5·6	2 437	2 573	197	8·43	195	1·00	1·32	1·02	1·06	279
kvinnor	312	2 240	48·2	1 572	1 623	264	5·45	214	0·61	0·80	0·70	0·72	327
Choklad- o. karamellfabriker (19)	**1 738**	**2 262**	**23·0**	**1 569**	**1 601**	**236**	**5·62**	**245**	.	.	.	.	.
män	337	2 298	0·9	2 701	2 779	209	9·83	218	1·18	1·46	1·18	1·21	257
kvinnor	1 121	2 253	29·6	1 390	1 412	218	4·91	221	0·60	0·65	0·62	0·68	274
minderåriga	281	2 255	23·8	925	938	239	3·24	236	0·39	0·47	0·41	0·41	293
Bryggerier o. läskedrycksfabriker (98)	**4 771**	**2 355**	**5·7**	**2 736**	**3 245**	**251**	**11·08**	**245**	.	.	.	.	.
män	3 699	2 387	2·7	2 978	3 583	239	12·20	240	1·25	2·29	1·28	1·50	288
kvinnor	1 002	2 231	18·4	1 954	2 134	267	7·38	251	0·81	1·20	0·89	0·90	300
Tobaksfabriker (10)	**2 568**	**2 158**	**84·0**	**2 135**	**2 295**	·	**8·26**	·	.	.	.	.	.
män	553	2 344	54·8	3 310	3 658	·	13·10	·	1·24	1·58	1·43	1·56	·
kvinnor	1 975	2 112	93·3	1 829	1 939	·	6·94	·	0·71	0·88	0·87	0·92	·
Slakterier o. konservfabriker (47)	**1 530**	**2 388**	**11·6**	**2 551**	**2 609**	**235**	**8·76**	**229**	.	.	.	.	.
män	1 018	2 385	3·2	3 012	3 104	238	10·50	232	1·29	1·20	1·29	1·31	285
kvinnor	437	2 327	31·8	·	1 746	·	5·91	265	0·70	0·89	0·76	0·75	326
Annan livsmedelsindustri (19)	**863**	**2 406**	**2·9**	**2 805**	**2 972**	**266**	**10·51**	**289**	.	.	.	.	.
män	653	2 438	1·4	3 162	3 361	252	11·98	281	1·34	1·46	1·35	1·38	294
Textil- o. beklädnadsindustri (324)	**38 247**	**2 259**	**55·3**	**1 606**	**1 681**	**231**	**5·84**	**225**	.	.	.	.	.
män	11 492	2 341	30·9	2 130	2 299	206	7·86	203	0·90	1·02	0·94	0·97	.
kvinnor	21 950	2 227	71·1	1 457	1 503	234	5·24	227	0·62	0·68	0·66	0·67	.
minderåriga	4 358	2 197	44·6	941	943	222	3·82	214	0·38	0·49	0·43	0·48	.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medelantal arbetare under verksamhetstiden	Medeltal arbetstimmar per arbetare		Genomsnittlig löneinkomst									
				per år			per dag		per timme				
				ordinarie tid, kr.	inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		ordinarie tid			inkl. övertid, naturaförmåner o. d.	
		antal	därav på ackord, %		kr.	indextal, 1913 = 100	kr.	indextal, 1913 = 100	tidlön kr.	ackord, kr.	i genomsnitt, kr.	kr.	indextal, 1913 = 100
Spinnerier, väverier o. d. (171)	**28 385**	**2 267**	**52·9**	**1 540**	**1 617**	**230**	**5·67**	**227**	.	.	.	.	.
män	9 888	2 346	28·5	1 993	2 146	212	7·48	212	0·86	0·93	0·88	0·91	260
kvinnor	14 609	2 227	72·2	1 372	1 413	218	4·98	214	0·54	0·65	0·62	0·63	274
minderåriga	3 549	2 205	45·3	952	962	224	3·37	215	0·38	0·49	0·43	0·44	275
Skrädderier o. sömnadsfabriker (135)	**8 474**	**2 229**	**62·6**	**1 840**	**1 896**	**228**	**6·64**	**231**	.	.	.	.	.
män	1 445	2 319	49·6	3 168	3 267	219	11·04	218	1·84	1·42	1·38	1·38	271
kvinnor	6 268	2 219	67·6	1 655	1 700	274	6·00	273	0·78	0·74	0·75	0·76	345
minderåriga	687	2 150	41·5	·	889	222	3·15	228	0·40	0·46	0·42	0·41	293
Hatt- och mössfabriker (18)	**1 388**	**2 262**	**66·3**	·	**1 679**	**240**	**5·58**	**203**	.	.	.	.	.
män	159	2 200	42·2	2 916	3 044	196	10·32	184	1·22	1·48	1·31	1·35	225
kvinnor	1 073	2 269	75·9	·	1 592	260	5·26	206	0·71	0·71	0·71	0·71	263
Läder-, hår- o. gummivaruindustri (133)	**11 751**	**2 178**	**54·9**	**2 034**	**2 074**	**225**	**7·45**	**226**	.	.	.	.	.
män	6 317	2 193	51·9	2 531	2 593	205	9·28	210	1·04	1·28	1·16	1·18	.
kvinnor	3 477	2 162	66·9	1 621	1 651	224	5·73	207	0·67	0·79	0·75	0·76	.
minderåriga	1 664	2 161	40·8	1 031	1 039	279	3·68	250	0·40	0·59	0·48	0·48	.
Garverier (30)	**1 499**	**2 276**	**46·9**	**2 251**	**2 330**	**207**	**8·25**	**213**	.	.	.	.	.
män	1 247	2 278	48·7	2 445	2 534	218	9·00	227	0·93	1·25	1·09	1·11	264
Päls- o. skinnvarufabr. (18)	**608**	**2 357**	**29·3**	·	**2 191**	**265**	**8·19**	**269**	.	.	.	.	.
män	257	2 380	40·6	·	2 923	216	9·96	213	1·38	1·12	1·24	1·25	240
kvinnor	177	2 329	12·6	·	1 944	298	6·59	267	0·89	0·56	0·85	0·85	315
Skofabriker (50)	**6 644**	**2 106**	**60·4**	**1 988**	**2 016**	**231**	**7·26**	**228**	.	.	.	.	.
män	3 397	2 110	62·4	2 566	2 600	199	9·44	200	1·12	1·28	1·22	1·23	246
kvinnor	2 068	2 091	66·0	1 558	1 577	198	5·63	194	0·63	0·81	0·75	0·75	242
minderåriga	1 024	2 127	41·7	957	967	263	3·47	241	0·37	0·57	0·45	0·45	300
Gummivarufabriker (6)	**2 090**	**2 299**	**56·6**	**1 984**	**2 053**	**245**	**7·30**	**244**	.	.	.	.	.
män	830	2 357	31·1	2 555	2 672	205	8·95	241	0·99	1·35	1·11	1·13	297
kvinnor	965	2 278	83·6	1 714	1 760	·	5·63	·	0·64	0·78	0·76	0·77	·
Annan hithörande ind. (29)	**910**	**2 175**	**37·3**	**1 962**	**2 046**	**177**	**7·20**	**185**	.	.	.	.	.
män	586	2 184	35·2	2 325	2 414	173	8·54	183	0·94	1·31	1·07	1·07	218
Kemisk-teknisk ind. (124)	**11 038**	**2 342**	**42·7**	**2 189**	**2 250**	**252**	**8·15**	**261**	.	.	.	.	.
män	7 222	2 411	34·6	2 587	2 696	232	9·40	232	1·05	1·16	1·09	1·12	.
kvinnor	2 811	2 199	67·3	1 472	1 494	245	5·46	254	0·65	0·69	0·68	0·69	.
minderåriga	1 005	2 247	43·8	1 120	1 138	267	3·88	249	0·45	0·57	0·50	0·51	.
Färg-, olje- o. parfymfabr. (50)	**1 982**	**2 368**	**9·9**	**2 146**	**2 279**	**246**	**7·81**	**247**	.	.	.	.	.
män	1 221	2 412	4·8	2 627	2 790	232	9·48	233	1·10	1·43	1·12	1·16	283
kvinnor	538	2 272	20·7	1 562	1 621	275	5·80	·	0·66	0·81	0·69	0·72	343
Konstgödningsfabriker (10)	**1 439**	**2 477**	**24·0**	**2 680**	**2 828**	**204**	**9·22**	**195**	.	.	.	.	.
män	1 369	2 483	24·4	2 758	2 912	199	9·47	192	1·08	1·47	1·14	1·17	244
Sprängämnesfabriker (7)	**682**	**2 249**	**55·6**	**2 378**	**2 497**	**205**	**8·85**	**203**	.	.	.	.	.
män	529	2 285	53·0	2 659	2 803	219	9·88	217	1·05	1·28	1·18	1·28	256
Tändsticksfabriker (13)	**5 201**	**2 306**	**74·9**	**1 931**	**1 986**	**261**	**7·80**	**271**	.	.	.	.	.
män	2 755	2 421	64·3	2 447	2 531	240	9·67	261	0·97	1·05	1·02	1·05	284
kvinnor	1 894	2 174	93·6	1 397	1 431	241	5·09	241	0·51	0·67	0·66	0·66	314
minderåriga	552	2 185	71·6	1 163	1 170	276	4·15	269	0·51	0·56	0·54	0·54	338

Tab. 3 (forts.)

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medelantal arbetare under verksamhetstiden	Medeltal arbetstimmar per arbetare		Genomsnittlig löneinkomst									
				per år			per dag		per timme				
				ordinarie tid, kr.	inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		ordinarie tid			inkl. övertid, naturaförmåner o. d.	
		antal	därav på ackord, %		kr.	indextal, 1913 = 100	kr.	indextal, 1913 = 100	tidlön, kr.	ackord, kr.	i genomsnitt, kr.	kr.	indextal, 1913 = 100
Annan kemisk-teknisk industri . . . . . (44)	**1 734**	**2 345**	**20·9**	**2 331**	**2 433**	**208**	**8·17**	**209**	.	.	.	.	.
män	1 348	2 366	18·7	2 566	2 689	211	8·95	201	1·08	1·17	1·10	1·14	248
Byggnadsverksamhet (626)	**8 596**	.	.	.	.	.	**12·55**	**236**	.	.	.	.	.
män	8 450	.	.	.	.	.	12·70	237	1·30	2·19	1·62	1·62	.
minderåriga	146	.	.	.	.	.	8·15	.	0·43	0·84	0·45	0·45	.
Egentligt byggnadsarb. (308)	**6 663**	.	.	.	.	.	**12·64**	**241**	.	.	.	.	.
män	6 620	.	.	.	.	.	12·68	242	1·29	2·10	1·60	1·60	291
Målning o. glasmästeri (318)	**1 933**	.	.	.	.	.	**12·21**	**211**	.	.	.	.	.
män	1 830	.	.	.	.	.	12·77	215	1·31	2·63	1·68	1·69	264
Kommunala verk o. byggnadsarbeten m. m. (164)	**16 275**	**2 271**	**20·9**	**3 212**	**3 481**	**272**	**12·77**	**297**	.	.	.	.	.
män	16 186	2 271	21·0	3 225	3 492	268	12·82	295	1·31	1·78	1·41	1·54	321
minderåriga	89	2 311	4·8	1 358	1 403	304	4·94	305	0·57	1·05	0·59	0·61	359
Kraft-, belysnings- o. vattenverk . . . . . (111)	**4 610**	**2 369**	**11·5**	**3 107**	**3 251**	.	**11·41**	.	.	.	.	.	.
män	4 570	2 369	11·6	3 124	3 268	.	11·47	.	1·28	1·75	1·33	1·38	.
minderåriga	40	2 325	2·5	1 301	1 359	.	4·83	.	0·55	1·08	0·57	0·58	.
Byggnads- o. anläggningsarbeten . . . . . (47)	**7 132**	**2 299**	**32·1**	**3 222**	**3 343**	.	**12·02**	.	.	.	.	.	.
män	7 090	2 299	32·3	3 233	3 354	.	12·06	.	1·26	1·78	1·43	1·47	.
minderåriga	42	2 317	7·4	1 452	1 492	.	5·21	.	0·60	1·04	0·63	0·64	.
Spårvägsdrift . . . . (6)	**4 533**	**2 131**	**3·8**	**3 440**	**3 933**	.	**15·25**	.	.	.	.	.	.
män	4 526	2 131	3·8	3 446	3 937	.	15·27	.	1·52	1·98	1·53	1·85	.
Handel o. varulager (493)	**5 578**	**2 359**	**9·7**	**2 535**	**2 665**	**244**	**9·08**	**238**	.	.	.	.	.
män	4 304	2 356	9·2	2 840	2 959	240	10·13	237	1·20	1·41	1·22	1·23	300
kvinnor	1 025	2 373	13·6	1 753	1 853	300	6·41	282	0·72	0·94	0·75	0·77	350
minderåriga	238	2 344	1·8	849	863	207	2·96	200	0·86	0·53	0·86	0·87	264
Samfärdsel . . . (136)	**20 956**	**2 299**	**22·9**	**2 572**	**2 975**	**249**	**9·48**	**236**	.	.	.	.	.
män	20 838	2 299	23·0	2 581	2 987	247	9·52	233	0·99	1·66	1·15	1·30	.
minderåriga	118	2 347	5·7	873	919	171	3·01	167	0·36	0·61	0·37	0·39	.
Järnvägsdrift (enskild) (79)	**16 033**	**2 385**	**6·4**	**2 352**	**2 761**	**234**	**9·01**	**239**	.	.	.	.	.
män	15 934	2 386	6·4	2 361	2 772	231	9·04	235	0·98	1·17	0·99	1·16	305
minderåriga	99	2 335	7·0	910	960	180	3·19	178	0·37	0·61	0·39	0·41	228
Åkerirörelse . . . . . (13)	**184**	**2 516**	**0·3**	**2 845**	**3 117**	**241**	**10·13**	**238**	.	.	.	.	.
män	165	2 530	0·4	3 116	3 394	261	11·02	256	1·28	2·21	1·29	1·33	309
Lastning o. lossning . (44)	**4 739**	.	.	.	.	.	**14·46**	**239**	.	.	.	.	.
män	4 739	.	.	.	.	.	14·46	239	1·26	1·80	1·76	1·83	295
Tvättinrättningar . (12)	**560**	**2 338**	**21·1**	**1 972**	**2 025**	.	**6·78**	.	.	.	.	.	.
män	119	2 414	—	3 211	3 303	.	11·09	.	1·35	—	1·35	1·37	.
kvinnor	423	2 324	26·7	1 661	1 709	.	5·79	.	0·69	0·82	0·72	0·73	.
Samtliga grupper . (3 784)	**290694**	**2 278**	**48·8**	**2 312**	**2 455**	**225**	**8·56**	**224**	**0·96**	**1·11**	**1·03**	**1;08**	**270**
män	221784	2 288	46·7	2 575	2 753	222	9·57	222	1·05	1·25	1·15	1·20	267
kvinnor	43 276	2 225	61·3	1 558	1 601	246	5·64	241	0·67	0·73	0·71	0·72	300
minderåriga	20 484	2 209	43·5	1 064	1 073	221	3·79	215	0·41	0·58	0·48	0·49	272

manliga arbetare stigit med 122 %, medan kvinnornas inkomst under motsvarande tid ökats med ej mindre än 146 %. Lönefluktuationerna bli givetvis mera varierande, om man med hjälp av tab. 3 undersöker motsvarande stegringstal inom de särskilda industrigrupperna.

Tabellen visar, att inkomstökningen för vuxna manliga arbetare under perioden 1913—1927 varit högst vid elektriska verkstäder (indextal 270 om 1913 = 100, d. v. s. ökning 170 %). Närmast på stegringsskalan följa kommunala verk och byggnadsarbeten, pressjästfabriker, åkerirörelse, bagerier och »annan» livsmedelsindustri, inom vilka näringsgrenar indextalen växla mellan 268 och 252. Lägst per år och arbetare har ökningen varit inom följande industrigrenar: »annan» läder-, hår- och gummivaruindustri (indextal 173), glasbruk (175), porslins-, kakel- och lergodsfabriker (179), kolgruvor (194), hatt- och mössfabriker (196) samt råsockerbruk och raffinaderier (197).

För de kvinnliga arbetarna har stegringen av den faktiska årsförtjänsten under perioden 1913—1927 ej endast, såsom ovan visats, i genomsnitt varit större än för männen, utan även varierat mera inom de särskilda industrigrenarna. Sålunda påträffas osedvanligt höga stegringstal för arbeterskorna inom handel och varulager (indextal 300), päls- och skinnvarufabriker (298), mekaniska verkstäder (294), metallmanufaktur (291), trävaruindustri (283) samt grafisk industri (278). Däremot ha årsinkomsterna för de kvinnliga arbetarna vid porslins-, kakel- och lergodsfabriker samt skofabriker under motsvarande tid ej ens fördubblats (indextal 152, resp. 198).

Såsom av den preliminära redogörelsen framgått, nådde stegringen av årsinkomsten för såväl män som kvinnor under här behandlade period sin högsta punkt inom flertalet näringsgrenar år 1920 och för övriga grupper år 1921. Sedan dess har en sänkning av årsförtjänsterna ägt rum, som för närvarande i genomsnitt kan uppskattas till 24 % för de manliga och 25 % för de kvinnliga arbetarna. Den ojämförligt större delen av denna inkomstreduktion ägde rum under år 1922. Under de fyra senaste åren (1924—1927) har löneläget varit tämligen oförändrat, särskilt inom vissa näringsgrenar dock med tendens till stegring.

Inkomstreduktionen sedan toppåret 1920 (1921) har emellertid ställt sig olika inom de särskilda, i lönestatistiken redovisade näringsgrenarna. En jämförelse mellan siffrorna i tab. 3 och tidigare i denna tidskrift[1] meddelade uppgifter ger vid handen, att årsförtjänsterna för vuxna manliga arbetare sedan toppåret minskats mest inom följande näringsgrenar: kolgruvor (— 43 %), skofabriker och råsockerbruk (— 40 %), »annan» läder-, hår- och gummivaruindustri (— 39 %), porslins-, kakel- och lergodsfabriker (— 36 %) samt pappersbruk och pappfabriker (— 34 %). För de kvinnliga arbetarna har lönereduktionen sedan toppåret varit störst inom skofabriker (— 41 %), läder-, hår- och gummivarufabriker (— 34 %) samt spinnerier, väverier o. d. (— 32 %).

Undersöker man, vilka arbetargrupper under perioden 1920(1921)—1927 minst utsatts för lönenedsättning, visar ett jämförande studium av det lönestatistiska materialet, att de manliga arbetarna vid pressjästfabrikerna endast fått

[1] Soc. Medd. årg. 1921, sid. 587 ff.

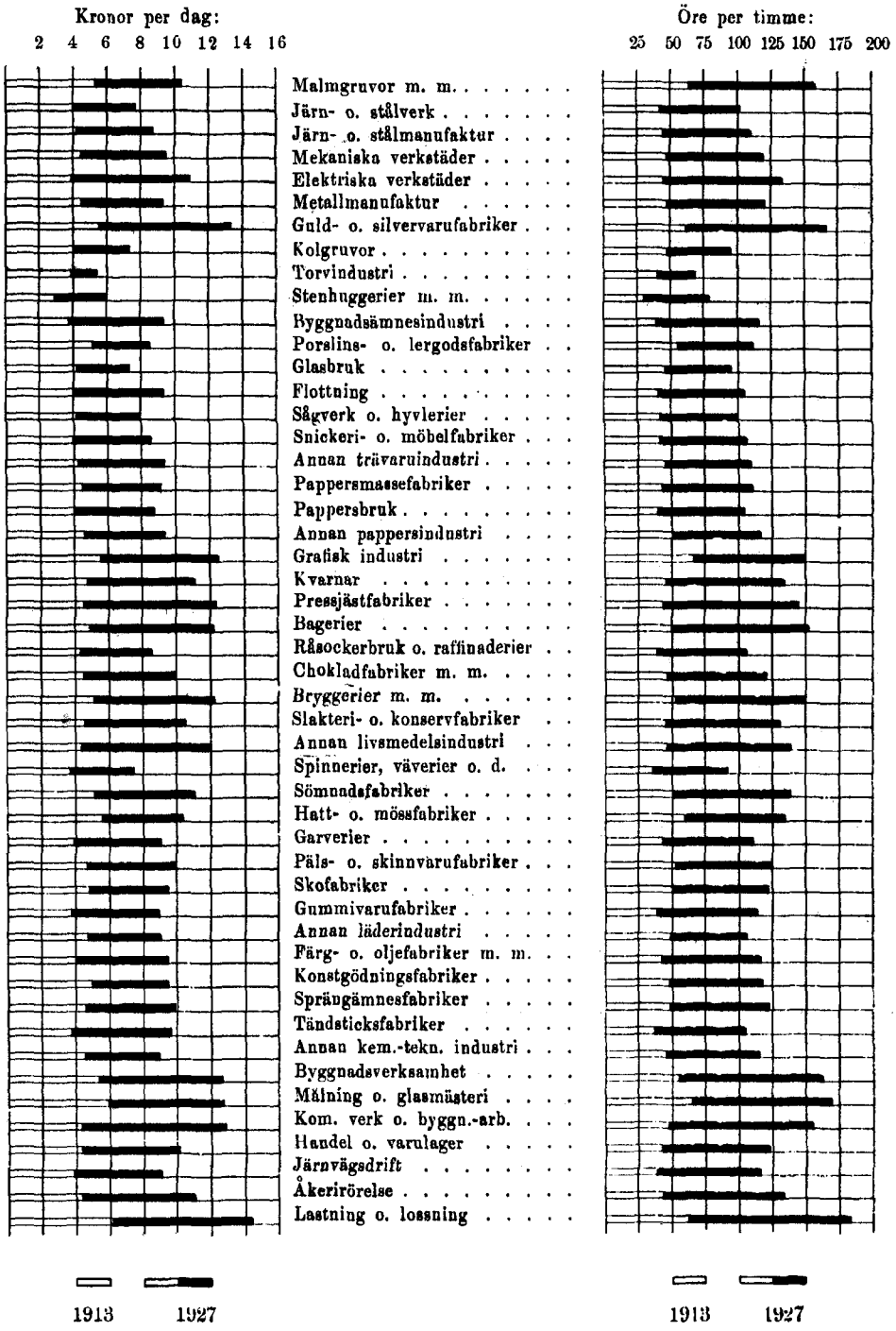
sin årslön reducerad med 12 % under perioden i fråga. Förhållandevis låga äro även lönereduktionerna för manliga arbetare vid gruvor och anrikningsverk (— 13 %), kommunala byggnads- och anläggningsarbeten (— 14 %), »annan» livsmedelsindustri (— 14 %), elektriska verkstäder (— 15 %) samt tändsticksfabriker och spårvägsdrift (— 16 %). För arbeterskorna påträffas de minsta förändringarna i löneläget inom grafisk industri (— 5 %) ävensom för bagerier samt hatt- och mössfabriker (— 13 %).

Den stabilisering i lönenivån, som utmärkte åren 1924, 1925 och 1926, har för det övervägande flertalet näringsgrenar gjort sig gällande även under år 1927. De flesta under året träffade kollektivavtal lära sålunda inneburit status quo eller en mindre förhöjning av gällande lönesatser. Ser man på de faktiska årsförtjänsterna i tab. 3, framträder för manliga arbetare ökning från år 1926 särskilt inom följande industrigrenar: fönsterglasbruk (med 10 %) samt skofabriker, kraft-, belysnings- och vattenverk, guld- och silvervarufabriker, sågverk och pappersmassefabriker (med 6 %). Relativt höga stegringstal för de kvinnliga arbetarnas årslöner visa grafisk industri (8 %), skofabriker (7 %), tobaksfabriker (5 %) samt läder-, hår- och gummivaruindustri (5 %). De näringsgrenar åter, där arbetarpersonalen på grund av nedsatta tid- eller ackordslöner eller minskad arbetstid fått nöja sig med något lägre årsinkomster än föregående år, begränsade sig för männens vidkommande till »annan» läder-, hår- och gummivaruindustri (— 5 %), järn- och stålmanufaktur (— 4 %), hatt- och mössfabriker (— 3 %) och enskild järnvägsdrift (— 2 %) samt för kvinnorna uteslutande till hatt- och mössfabriker (— 5 %).

Löneinkomst per dag. Enär för arbetare med mera utpräglad säsonganställning den faktiska genomsnittslönen per år ej kan beräknas på grundval av de nuvarande primäruppgifterna, har man funnit lämpligt att för vissa mera utpräglade säsongyrken i stället meddela uppgifter angående den genomsnittliga arbetsinkomsten per dagsverke. Då det är av visst intresse att känna daglönen även för övriga i statistiken representerade grupper, har sådan beräkning skett i tab. 3. På grundval av nämnda löneberäkningar har utarbetats omstående diagram, utvisande de genomsnittliga löneinkomsterna per dag (och per arbetstimme) för v u x n a m a n l i g a arbetare inom de näringsgrenar, för vilka jämförelseuppgifter föreligga för år 1913. För samtliga i årets lönestatistik redovisade näringsgrenar utgjorde genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke 9·57 kr. Högst över detta medeltal ligga daglönerna inom gruvdrift i norra Sverige (16·05 kr.), spårvägsdrift (15·27 kr.), lastning och lossning (14·46 kr.), guld- och silvervarufabriker (13·34 kr.), målning och glasmästeri (12·77 kr.) samt egentligt byggnadsarbete (12·68 kr.). Lägst under riksmedeltalet falla torvindustri (5·36 kr.), stenbrott och stenhuggerier (5·98 kr.), kristall- och småglasbruk (6·65 kr.), kolgruvor (7·25 kr.), spinnerier, väverier o. d. (7·48 kr.) samt järn-, stål- och kopparverk (7·76 kr.).

Sedan 1913 har daglönen ökats med i genomsnitt 122 % för män och 141 % för kvinnor.

Genomsnittliga löneinkomster per dag och per arbetstimme för vuxna manliga arbetare.

Lönelnkomst per timme. De i det föregående meddelade uppgifterna kunna sägas belysa löneförhållandena närmast ur arbetarklassens synpunkt. Den faktiska arbetsförtjänsten under ett år eller en dag utgör ju ett mått på de medel arbetaren har till sitt förfogande för livsuppehälle under perioden i fråga. Betraktar man däremot såsom företagaren arbetslönen som en del av produktionskostnaderna, intresserar mest arbetskostnaden per utgjord arbetstimme. För en allsidig lönestatistik är det således nödvändigt att komplettera uppgifterna angående års- och daglöner med en beräkning av den genomsnittliga arbetskostnaden per arbetstimme. I tab. 3 meddelas därför även uppgifter angående arbetarnas genomsnittliga timförtjänster under år 1927. Då uppgifter härom ej inhämtats tidigare än år 1921, har det varit nödvändigt att verkställa en approximativ beräkning av den genomsnittliga timförtjänsten under åren 1913 (utgångsåret) och 1920 (toppåret).[1]

För samtliga undersökta grupper ger tabellen vid handen, att genomsnittsinkomsten per timme under år 1927 var för vuxna manliga arbetare 1·20 kr.[2] eller 167 % högre än år 1913, under det att såväl dags- som årsförtjänsten för samma år med 122 % översteg 1913 års siffror. Även för de kvinnliga arbetarna, vilkas genomsnittliga arbetslön per timme under år 1927 uppgick till 0·72 kr., översteg den procentuella ökningen i timförtjänst (200 %) väsentligen motsvarande stegringstal för dags- och årsinkomsten (141 resp. 146 %). Orsaken till ifrågavarande skiljaktighet är förnämligast att söka i det under perioden minskade antalet arbetstimmar per år och arbetare, väsentligen beroende på genomförandet av 8-timmarsdagen fr. o. m. år 1920. Sedan sistnämnda år, då timförtjänsten för flertalet näringsgrupper låg som högst, har densamma minskats med i genomsnitt 28 %, vilket tal även i huvudsak karakteriserar den samtidiga nedgången av dags- och årsförtjänsten.

En närmare granskning av timförtjänsterna under åren 1926 och 1927 visar, att dessa icke helt följt samma utvecklingslinje som dags- och årsinkomsterna, beroende på vissa förändringar i arbetstiden. Om man begränsar undersökningen till de näringsgrenar, där timförtjänsten under år 1927 stigit, finner man, att exempelvis för sågverk och hyvlerier (m.),[3] pappersmassefabriker (m.), tobaksfabriker (m. o. kv.) samt skofabriker (m. o. kv.) ökningen i timlön åtföljts av en än större stegring i årsinkomsterna, beroende på att den faktiska arbetstiden samtidigt ökat. En motsatt tendens synes ha gjort sig gällande bl. a. vid buteljglasbruk (m.), bagerier (m. o. kv.) och sprängämnesfabriker (m.), där ökningen i timlön mer eller mindre fullständigt neutraliserats genom en samtidig minskning i antalet utgjorda arbetstimmar.

Timförtjänsterna ställa sig väsentligt olika, allt eftersom avlöningsformen är *tid- eller ackordslön.* För samtliga i tab. 3 redovisade arbetargrupper var den genomsnittliga timförtjänsten vid tidlönsarbete 0·96 kr., medan den vid ackordsarbete uppgick till 1·11 kr. eller 15·6 % mera. Motsvarande tal för vuxna män

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1924, sid. 910.

[2] Tages endast hänsyn till arbete å ordinarie tid, uppgick medelförtjänsten per timme till 1·15 kr., medan återstående 5 öre utgjorde ersättning för övertid, naturaförmåner o. d.

[3] Män = m., kvinnor = kv.

voro resp. 1·05 och 1·25 (differensen 19 %) samt för kvinnliga arbetare resp. 0·67 och 0·73 kr. (9 %). Dessa allmänna genomsnitt påverkas emellertid starkt av arbetets växlande art samt det skiftande antalet tidlöns- och ackordsarbetare inom olika industrigrenar. Inom sådana näringsgrenar, där styckelönsarbetet är av större betydelse, finner man, att merförtjänsten vid ackordsarbete i regel håller sig mellan 20 och 35 % av tidlönen. Även om inom det stora flertalet industrigrenar ackordsförtjänsterna äro betydligt högre än tidlönerna, råder dock på sina håll ett motsatt förhållande, t. ex. inom skrädderibranschen samt vid päls- och skinnvarufabriker, där redovisade tid- och ackordslöner till stor del avse olika arbetargrupper och de yrkesskickligaste och högst avlönade arbetarna ofta åtnjuta tidlön.

De högsta genomsnittliga timförtjänsterna vid ackordsarbete för *vuxna manliga* arbetare förekommo — bortsett från de industrier, där ackordsarbete endast i rena undantagsfall påfordras — inom målning och glasmästeri och utgjorde i genomsnitt 2·63 kr., varefter kommo Nordsveriges gruvindustri (2·43 kr.), egentligt byggnadsarbete (2·10 kr.), lastning och lossning (1·80 kr.), kommunala byggnads- och anläggningsarbeten (1·78 kr.) samt guld- och silvervarufabriker (1·69 kr.). Vid bedömande av dessa genomsnittssiffror bör emellertid beaktas, att de företrädesvis avse företag å dyrare orter.[1] De lägsta ackordsförtjänsterna förekommo inom torvindustri (0·68 kr.), stenbrott och stenhuggerier (0·76 kr.), spinnerier, väverier o. d. (0·93 kr.), sågverk och hyvlerier (0·97 kr.) samt kristall- och småglasbruk (0·97 kr.). — Siffrorna giva vidare vid handen, att de vuxna arbetarnas timförtjänster vid ackordsarbete sedan år 1926 ökats mest inom följande näringsgrenar: flottning (14 %), buteljglasbruk (12 %), »annan» läder-, hår- och gummivaruindustri (9 %), »annan» pappersindustri (8 %) samt porslins-, kakel- och lergodsfabriker (7 %).

Vad tidlönerna beträffar, uppvisade nordsvenska gruvarbetare (1·72 kr.), guld- och silvervarufabriksarbetare (1·62 kr.), spårvägsmän (1·52 kr.), arbetare i bagerier (1·50 kr.) och vid grafisk industri (1·46 kr.) samt vid pressjästfabriker (1·36 kr.) de högsta genomsnittssiffrorna per timme, varefter kommo arbetare vid tvättinrättningar (1·35 kr.), skrädderier (1·34 kr.), »annan» livsmedelsindustri (1·34 kr.), päls- och skinnvarufabriker (1·33 kr.), kvarnar (1·31 kr.) samt målning och glasmästeri (1·31 kr.). De lägsta timlönerna ha i fråga om vuxna manliga arbetare beräknats för torvindustri (0·56 kr.), kolgruvor (0·68 kr.), kristall- och småglasbruk (0·69 kr.), fönsterglasbruk (0·70 kr.), sågverk och hyvlerier (0·77 kr.) samt järn-, stål- och kopparverk (0·80 kr.). — Stegringen i timlönssatserna sedan år 1926 var mest betydande vid guld- och silvervarufabriker (9 %), »annan» livsmedelsindustri (6 %), metallmanufaktur (5 %), pappersmassefabriker (5 %) samt porslins-, kakel- och lergodsfabriker (4 %).

De *kvinnliga* arbetarnas ackordsförtjänster voro högst vid bryggerier och läskedrycksfabriker (1·20 kr. per timme), mekaniska verkstäder (1·03 kr.), elektriska verkstäder (0·93 kr.) samt slakterier och konservfabriker (0·89 kr.), lägst vid päls- och skinnvarufabriker (0·56 kr.), spinnerier, väverier

[1] Beträffande arbetslönerna inom olika dyrortsgrupper hänvisas till sid. 931 ff.

o. d. (0·65 kr.), choklad- och karamellfabriker (0·65 kr.), tändsticksfabriker (0·67 kr.) samt pappersbruk och pappfabriker (0·67 kr.). — Den största ökningen från föregående år i de genomsnittliga ackordslönerna påträffas inom träindustri (6 %), elektriska verkstäder, handel och varulager samt färg-, olje- och parfymfabriker (4 %).

De högsta tidlönerna för kvinnliga arbetare förekommo vid bagerier (1·02 kr.), päls- och skinnvarufabriker (0·89 kr.), bryggerier och läskedrycksfabriker (0·81 kr.), grafisk industri (0·81 kr.), skrädderier och sömnadsfabriker (0·78 kr.) samt hatt- och mössfabriker (0·71 kr.), de lägsta vid tändsticksfabriker (0·51 kr.), järn- och stålmanufaktur (0·52 kr.), porslins-, kakel- och lergodsfabriker (0·54 kr.), spinnerier, väverier o. d. (0·54 kr.) samt pappersbruk och pappfabriker (0·54 kr.). — Störst har ökningen i tidlöner från år 1926 till år 1927 varit för den kvinnliga personalen vid bagerier (13 %), jord- och stenindustri (10 %), elektriska verkstäder (8 %) och grafiska anstalter (5 %).

En jämförelse mellan de *minderåriga* arbetarnas timförtjänster inom olika näringsgrenar är av skäl, som förut blivit anförda, skäligen vansklig och torde icke heller ha större betydelse för syftet med förevarande undersökning.

Den allmänna löneutvecklingen 1913—1927. I föregående avdelning ha arbetarnas inkomststandard och löneutvecklingen inom olika näringsgrenar beräknats för manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare var för sig. Vill man vinna en sammanfattande översikt över den genomsnittliga stegringen av arbetslönerna för samtliga redovisade näringsgrenar och arbetargrupper tillsammantagna under perioden 1913—1927, måste (genom s. k. standardberäkning) hänsyn tagas till, att den genomsnittliga lönenivån påverkats av att proportionen mellan män, kvinnor och minderåriga dels växlar inom olika industrier och dels kan ha förskjutits från det ena året till det andra. Detta hade redan beaktats i den preliminära redogörelsen (i häfte 6 av Sociala Meddelanden), men alldenstund siffrorna sedermera undergått mindre jämkningar vid den kompletteringen av beräkningarna, som nu slutförts, återgivas här nedan ånyo de indextal, som angiva den genomsnittliga stegringen av arbetslönerna under åren 1913 till 1927 — under förutsättning av oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare — jämte motsvarande levnadskostnadsindex.

Indextal (1913 = 100)	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Levnadskostnader . .	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171
Löneinkomster per timme	105	108	118	145	213	283	368	363	263	250	255	263	265	268
Löneinkomster per dag	102	108	120	146	207	266	309	305	223	213	214	220	223	223
Löneinkomster per år och arbetare . .	100	107	120	143	200	256	294	271	208	202	211	216	220	224
Reallön[1]	98	93	92	88	89	98	109	112	107	114	121	123	128	131

[1] D. v. s. årsinkomsten reducerad till 1913 års prisnivå.

I övrigt hänvisas till det i nyssnämnda häfte (sid. 406) meddelade diagrammet, vars kurvor icke röna märkbar inverkan av den jämkning indextalen undergått vid det slutliga fastställandet.

C. Arbetslönerna inom olika dyrortsgrupper samt inom export- och hemmamarknadsindustri.

Såsom av föregående redogörelse framgår, har huvudsyftet med densamma varit, icke att giva någon detaljerad statistik över lönenivån inom näringslivets olika grenar utan att mäta lönefluktuationerna från det ena året till det andra. En summarisk föreställning om olika arbetarkategoriers lönestandard erhålles visserligen genom de i undersökningen meddelade siffror, som angiva manliga, kvinnliga och minderåriga arbetares genomsnittsinkomster inom olika näringsgrenar. Men de inbördes differenser, som dessa genomsnittssiffror uppvisa, hava, såsom förut antytts, i sin tur influerats bl. a. av resp. företags förläggning inom olika landsdelar och ortsgrupper, vilka företett olikheter i lönehänseende liksom i fråga om levnadskostnader. Men därjämte synas företagens avsättningsområden och större eller mindre beroende av den utländska konkurrensen särskilt under de senare åren blivit av väsentlig betydelse för de olika industriföretagens lönestandard.

Lönedifferenser av förstnämnda slag hava tidigare påvisats i särskilda undersökningar för åren 1922 samt 1914—26. Även beträffande redogörelseåret ha verkställts dylika specialbearbetningar. I det följande jämföras således de genomsnittliga löneförhållandena för de särskilda dyrortsgrupperna (efter 1925 års dyrortsgruppering) med varandra, och utsträckes denna jämförelse även till de särskilda näringsgrenarna, varjämte vissa beräkningar verkställts angående lokala variationer i lönesatserna i n o m resp. dyrortsgrupper. I likhet med föregående år har dessutom försök gjorts att erhålla en åtminstone ungefärlig föreställning om löneläget inom å ena sidan den industrigrupp, som huvudsakligen arbetar för den utländska marknaden, å den andra den, som väsentligen tillgodoser hemmamarknaden.

Men medan de bägge nyss berörda indelningsgrunderna, nämligen företagens fördelning å ena sidan på olika dyrortsgrupper och å den andra efter avsättningsförhållandenas större eller mindre beroende av den utländska konkurrensen, tidigare tillämpats var för sig, har man i årets lönestatistik ansett sig böra gå ett steg längre genom att även söka belysa det inbördes sambandet dem emellan. — Beräkningarna angående lönernas anpassning efter dyrortsförhållandena avse i årets lönestatistik såväl män som kvinnor. Att de i tabellerna över arbetslönerna inom olika dyrortsgrupper meddelade speciella lönesiffrorna något avvika från de tidigare i denna redogörelse publicerade allmänna medeltalen beror på, att vid här verkställd uppdelning av materialet i dyrortsgrupper måst uteslutas järnvägspersonal och vissa andra kategorier av anställda och arbetare, vilka primäruppgifternas art ej möjliggör att fördela på olika dyrortsgrupper. Observeras bör även, att sådana lönesiffror, som gälla blott ett mindre antal (färre än 150) arbetare eller kontors-

anställda o. d. och vilka därför knappast torde kunna tillmätas mera allmän betydelse, i tabellen betecknats med medievalstil.

Förvaltningspersonalens löner inom olika dyrortsgrupper. En sammanfattande översikt över beräkningarnas resultat i detta avseende lämnas i nedanstående tablå, som visar den genomsnittliga årsinkomsten för manlig och kvinnlig förvaltningspersonal inom sju olika dyrortsgrupper för samtliga undersökta näringsgrenar tillsammantagna. Till jämförelse meddelas indextal, utvisande levnadskostnadernas differenser i fråga om de angivna ortsgrupperna i enlighet med 1925 års dyrortsgruppering.[1]

	Levnadskostnader (riksmedeltal = 1 000)		Förvaltningspersonalens genomsnittliga löneinkomst per år (kr.)		Indextal (medeltal i D:grupp = 1 000)		
	gruppgränser	medeltal	män	kvinnor	Inkomst per år män	Inkomst per år kvinnor	Levnadskostnader
Ortsgrupp A	t. o. m. 930	880	4 361	1 866	1 036	879	815
» B	931— 990	960	4 219	1 856	1 003	875	889
» C	991—1 050	1 020	4 403	1 955	1 046	921	944
» D	1 051—1 110	1 080	4 208	2 122	1 000	1 000	1 000
» E	1 111—1 170	1 140	3 983	2 176	947	1 025	1 056
» F	1 171—1 230	1 200	4 254	2 177	1 011	1 026	1 111
» G	1 231 o. däröver	1 310	4 772	2 714	1 134	1 279	1 213

Tablån ger vid handen, att förvaltningspersonalens löner visserligen påverkas av dyrortsförhållandena, men att även andra faktorer bestämma lönesättningen. En del ojämnheter i tablåns sifferserier torde sammanhänga med det summariska sätt, på vilket uppgifterna till lönestatistiken redovisas, i det att speciella uppgifter icke alltid avges i de fall, då vissa tjänstemän äro placerade på annan ort än den, som utgör stationsort för personalens huvudmassa.

Tab. 4. Genomsnittlig löneinkomst år 1927 för förvaltningspersonal inom olika dyrortsgrupper.

	Antal anställda				Genomsnittlig löneinkomst i kr. per år			
	A—C	D—F	G	Hela riket	A—C	D—F	G	Hela riket
Teknisk personal	**2 970**	**4 838**	**2 551**	**10 359**	**5 290**	**5 209**	**5 934**	**5 411**
män	2 944	4 668	2 356	9 968	5 314	5 302	6 215	5 521
kvinnor	26	170	195	391	2 667	2 667	2 541	2 604
Kontorspersonal	**3 840**	**11 590**	**9 772**	**25 202**	**3 427**	**3 215**	**3 850**	**3 493**
män	3 089	7 795	5 526	16 410	3 769	3 655	4 565	3 983
kvinnor	751	3 795	4 246	8 792	2 020	2 310	2 918	2 579
Butikspersonal	**752**	**3 022**	**4 512**	**8 286**	**2 002**	**2 235**	**2 856**	**2 552**
män	508	1 168	1 814	3 490	2 229	2 886	3 528	3 124
kvinnor	244	1 854	2 698	4 796	1 529	1 825	2 404	2 136
Samtliga grupper	**7 562**	**19 450**	**16 835**	**43 847**	**4 017**	**3 559**	**3 899**	**3 768**
män	6 541	13 631	9 696	29 868	4 345	4 153	4 772	4 396
kvinnor	1 021	5 819	7 139	13 979	1 920	2 166	2 714	2 428

[1] Ortsgrupperna A—C omfatta i stort sett landsbygd, grupperna C—F övervägande städer och andra tätare bebyggda samhällen samt grupp G Stockholm med förstäder jämte ett fåtal dyrorter i norra Sverige.

Motsvarande lönesiffror för de tre huvudgrupper, på vilka förvaltningspersonalen uppdelats i förevarande undersökning, meddelas i förestående tab. 4, vari emellertid de sju dyrortsgrupperna sammandragits till trenne.

Lönenivån för de tre kategorier av förvaltningspersonal, som här redovisas, synes i olika hög grad påverkas av en förskjutning i levnadskostnaderna. Endast för de mera homogena personalgrupperna (kvinnlig kontorspersonal samt manlig och kvinnlig butikspersonal) framträda tydliga variationer av lönebeloppens storlek allt efter resp. företags lokalisering, medan för övriga grupper andra faktorer synas dominera lönesättningen.

Arbetarpersonalens löner inom olika dyrortsgrupper. För vuxna manliga och kvinnliga arbetare (män = m., kvinnor = kv.) ger en jämförelse mellan lönenivån inom olika dyrortsgrupper för samtliga undersökta näringsgrenar tillsammantagna följande resultat:

	Levnadskostnader (riksmedeltal = 1 000)		Genomsnittlig löneinkomst år 1927 för vuxna arbetare				Indextal (medeltal i D:grupp = 1 000)				
			kr. per år		kr. per timme		Inkomst per år		Inkomst per timme		Levnadskostnader
	gruppgränser	medeltal	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	
Ortsgrupp A .	t. o. m. 930	880	2 045	1 326	0·92	0·58	796	903	821	879	815
» B .	931— 990	960	2 235	1 339	0·99	0·61	870	912	884	924	889
» C .	991—1 050	1 020	2 471	1 358	1·07	0·62	962	925	955	939	944
» D .	1 051—1 110	1 080	2 569	1 468	1·12	0·66	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
» E .	1 111—1 170	1 140	2 790	1 598	1·22	0·72	1 086	1 089	1 089	1 091	1 056
» F .	1 171—1 230	1 200	3 055	1 511	1·32	0·69	1 189	1 029	1 179	1 045	1 111
» G .	1 231 o. däröver	1 310	3 840	2 016	1·70	0·89	1 495	1 373	1 518	1 348	1 213

Medeltalen för de särskilda ortsgrupperna visa både för män och för kvinnor en stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste ortsgrupp i fråga om såväl årslöner som timlöner (med undantag för kvinnor i grupp F). Förhållandet mellan lönenivå och levnadskostnader inom de olika dyrortsgrupperna åskådliggöres närmare genom i tablån inlagda indextal. Till bas för dessa har valts medellönen och medelindextalet för levnadskostnaderna i ortsgrupp D, detta för att minska verkan av manliga och kvinnliga arbetares olikformiga fördelning på olika dyrortsgrupper. De tre högsta dyrortsgrupperna, som innesluta landets större städer, omfatta nämligen icke fullt hälften (44·9 %) av de redovisade manliga industriarbetarna men nära två tredjedelar (65·9 %) av de kvinnliga, varemot å landsbygden de manliga industriarbetarnas arbetsmarknad synes vara mindre begränsad än kvinnornas.

I fråga om den högsta dyrortsgruppen (G) nå de manliga arbetarnas avlöningar högre över det valda riksmedeltalet än kvinnolönerna, men de förstnämnda sjunka i gengäld i de lägsta dyrortsgrupperna lägre än de senare. Männens lönenivå synes alltså vara mera differentierad än kvinnornas med hänsyn till de olika dyrortsgrupperna.

En bild av i vad mån liknande divergenser i lönehänseende även framträda för särskilda näringsgrupper och viktigare näringsgrenar erhålles genom

Tab. 5. Genomsnittlig löneinkomst per arbetstimme år 1927 för industriarbetare m. fl. inom olika dyrortsgrupper.

Näringsgrenar (m = vuxna män kv = vuxna kvinnor)		Antal redovisade arbetare				Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertid, naturaförmåner o. d.)			
		Dyrortsgrupp			Hela riket	Kr. per timme			
		A—C	D—F	G		A—C	D—F	G	Hela riket
Malmbrytning och metallindustri	m	**26 703**	**24 758**	**12 274**	**63 735**	**1·02**	**1·20**	**1·64**	**1·21**
	kv	**505**	**871**	**1 575**	**2 951**	**0·57**	**0·69**	**0·94**	**0·81**
därav:									
Gruvor och anrikningsverk	m	4 346	35	2 937	7 318	1·07	1·07	2·37	1·58
Järn-, stål- och kopparverk	m	11 476	1 587	—	13 063	1·00	1·13	—	1·02
Järn- och stålmanufaktur	m	3 072	2 413	387	5 822	0·98	1·17	1·78	1·10
Mek. och elektriska verkstäder	m	6 980	19 520	8 026	34 526	1·02	1·21	1·41	1·22
Metallmanufaktur	m	829	1 175	771	2 775	1·03	1·22	1·36	1·21
Jord- och stenindustri	m	**15 645**	**1 862**	**90**	**17 597**	**0·90**	**1·17**	**1·84**	**0·94**
	kv	**552**	**464**	·	**1 016**	**0·50**	**0·64**	·	**0·59**
därav:									
Kolgruvor	m	3 302	·	·	3 302	0·95	·	·	0·95
Stenbrott och stenhuggerier	m	4 777	329	24	5 130	0·74	1·08	1·89	0·78
Byggnadsämnesindustri	m	3 858	810	66	4 734	0·96	1·18	1·82	1·03
Glasbruk	m	2 783	70	·	2 853	0·95	1·29	·	0·95
Träindustri (utom flottning)	m	**11 450**	**3 250**	**697**	**20 397**	**0·96**	**1·04**	**1·44**	**1·01**
	kv	**30**	**123**	**105**	**258**	**0·59**	**0·64**	**0·85**	**0·72**
därav:									
Sågverk och hyvlerier	m	9 541	5 487	181	15 209	0·97	1·00	1·41	0·99
Snickeri- och möbelfabriker	m	1 775	2 517	415	4 707	0·93	1·11	1·44	1·07
Pappers- och grafisk industri	m	**18 153**	**6 975**	**2 661**	**27 789**	**1·06**	**1·23**	**1·58**	**1·15**
	kv	**1 100**	**1 267**	**938**	**3 305**	**0·62**	**0·67**	**0·86**	**0·70**
därav:									
Pappersmassefabriker	m	10 732	2 971	160	13 863	1·09	1·19	1·09	1·11
Pappersbruk och pappfabriker	m	7 225	1 579	3	8 807	1·01	1·20	1·29	1·04
	kv	892	187	4	1 083	0·62	0·70	0·94	0·64
Kartongvarufabr., bokbinder. o. d.	m	35	874	492	1 401	0·94	1·09	1·46	1·22
Grafisk industri	m	161	1 551	2 006	3 718	1·20	1·44	1·59	1·49
	kv	14	202	259	475	0·74	0·68	1·05	0·88
Livsmedelsindustri	m	**2 895**	**6 842**	**2 809**	**12 546**	**1·05**	**1·33**	**1·68**	**1·35**
	kv	**473**	**3 316**	**2 225**	**6 014**	**0·68**	**0·77**	**1·02**	**0·86**
därav:									
Kvarnar	m	222	1 134	·	1 356	1·06	1·39	·	1·32
Bagerier	m	150	860	571	1 581	1·18	1·52	1·60	1·52
	kv	127	384	462	973	0·79	0·91	1·18	1·00
Råsockerbruk och raffinaderier	m	1 626	1 375	183	3 184	0·99	1·10	1·84	1·06
Choklad- och karamellfabriker	kv	12	960	149	1 121	0·53	0·62	0·70	0·63
Bryggerier o. läskedrycksfabr.	m	511	1 808	1 325	3 644	1·18	1·40	1·78	1·51
	kv	116	505	375	996	0·73	0·85	1·18	0·96
Tobaksfabriker	m	43	297	213	553	1·23	1·47	1·78	1·56
	kv	70	886	1 019	1 975	0·73	0·85	0·98	0·92
Textil- och beklädnadsindustri	m	**3 576**	**6 823**	**779**	**11 178**	**0·84**	**0·99**	**1·46**	**0·97**
	kv	**4 733**	**13 806**	**2 722**	**21 261**	**0·59**	**0·67**	**0·82**	**0·67**
därav:									
Spinnerier, väverier o. d.	m	3 492	5 979	226	9 697	0·84	0·95	1·17	0·91
	kv	4 129	9 618	634	14 381	0·59	0·65	0·69	0·64
Skrädderier o. sömnadsfabriker	m	71	754	507	1 332	0·94	1·35	1·61	1·41
	kv	509	3 563	1 786	5 858	0·65	0·72	0·88	0·76
Hatt- och mössfabriker	kv	95	625	302	1 022	0·44	0·69	0·80	0·73

Tab. 5 (forts.)

Näringsgrenar (m = vuxna män kv = vuxna kvinnor)		Antal redovisade arbetare				Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertid, naturaförmåner o. d.)			
		Dyrortsgrupp			Hela riket	Kr. per timme			
		A—C	D—F	G		A—C	D—F	G	Hela riket
Läder-, hår- o. gummivaruind.	m	**1 950**	**4 025**	**349**	**6 324**	1·02	1·24	1·44	1·18
	kv	**658**	**2 556**	**267**	**3 481**	0·69	0·77	0·90	0·76
därav:									
Skofabriker	m	338	2 839	220	3 397	1·06	1·24	1·41	1·23
	kv	220	1 695	153	2 068	0·63	0·76	0·87	0·75
Kemisk-teknisk industri	m	**3 176**	**3 494**	**551**	**7 221**	1·02	1·19	1·32	1·12
	kv	**1 114**	**1 314**	**378**	**2 806**	0·64	0·71	0·77	0·68
därav:									
Färg-, olje- och parfymfabriker	kv	26	245	261	532	0·53	0·70	0·76	0·72
Tändsticksfabriker	m	1 369	1 386	·	2 755	0·96	1·13	·	1·05
	kv	956	938	·	1 894	0·63	0·71	·	0·66
Byggnadsverksamhet	m	**1 426**	**3 134**	**2 206**	**6 766**	1·07	1·47	2·11	1·61
därav:									
Egentligt byggnadsarbete	m	981	2 342	1 725	5 048	1·06	1·47	2·01	1·59
Målning och glasmästeri	m	445	792	481	1 718	1·09	1·46	2·47	1·67
Kommunala verk och byggnadsarbeten m. m.	m	**622**	**8 505**	**6 623**	**15 750**	1·02	1·36	1·86	1·56
därav:									
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	m	310	2 554	1 331	4 195	1·11	1·30	1·66	1·40
Byggnads- o. anläggningsarbeten	m	312	4 236	2 481	7 029	0·94	1·31	1·80	1·47
Spårvägsdrift	m	·	1 715	2 811	4 526	·	1·56	2·04	1·85
Handel och varulager	m	**403**	**1 891**	**1 968**	**4 262**	0·93	1·17	1·37	1·24
	kv	**19**	**312**	**691**	**1 022**	0·70	0·74	0·78	0·77
Samfärdsel (utom järnvägsdrift)	m	**419**	**3 291**	**1 081**	**4 791**	1·78	1·76	2·00	1·81
därav:									
Lastning och lossning	m	419	3 211	996	4 626	1·78	1·77	2·05	1·88
Tvättinrättningar	m	·	**39**	**80**	**119**	·	1·20	1·46	1·37
	kv	·	**95**	**327**	**422**	·	0·68	0·75	0·73
Samtliga grupper år 1927	m	**86 418**	**79 889**	**32 168**	**198 475**	1·00	1·23	1·69	1·21
	kv	**9 184**	**24 124**	**9 228**	**42 536**	0·61	0·70	0·89	0·72
Samtliga grupper år 1926	m	**85 578**	**77 623**	**31 846**	**195 047**	0·99	1·23	1·68	1·19
	kv	**8 921**	**23 192**	**9 022**	**41 135**	0·60	0·69	0·88	0·72

ovanstående tab. 5. Endast den totala löneinkomsten per timme har här redovisats, varjämte angivits, huru många arbetare (män = m., kvinnor = kv.) varje särskilt lönemedeltal avser. För större överskådlighets skull hava i tabellen de sju dyrortsgrupperna sammandragits till tre, nämligen grupperna A—C, D—F och G.

Tabellen utvisar, att ovan antydda lönedifferenser mellan olika dyrortsgrupper göra sig gällande även inom de särskilda näringsgrenarna, om också i växlande grad. Den genomsnittliga timförtjänsten visar således med få undantag en tendens till stegring med växande levnadskostnader. Det mest framträdande undantaget utgör gruppen samfärdsel, inom vilken lastnings- och

lossningsarbetarna dominera, enär järnvägspersonalen, som förut anförts, vid denna undersökning måst lämnas å sido. Beräkningen av det faktiska antalet arbetstimmar vid lastnings- och lossningsarbete är emellertid förenad med stora svårigheter, och torde stuveribolagen, som här äro de mest betydande uppgiftslämnarna, sannolikt å olika orter tillämpat i viss mån skiljaktiga beräkningsmetoder.

En närmare granskning av tabellens siffror i jämförelse med tab. 3 visar, att skillnaden mellan de genomsnittliga timförtjänsterna inom olika industrier i viss mån bestämmes av industriernas förläggning i dyrortshänseende. Sålunda hava de förhållandevis lågt avlönade arbetarna vid järn- och stålverk (m.), kolgruvor (m.), stenhuggerier (m.), byggnadsämnesindustri (m.), glasbruk (m.), sågverk och hyvlerier (m.), pappersbruk och pappfabriker (kv.), spinnerier och väverier (m. o. kv.) samt tändsticksfabriker (kv.) till större delen varit sysselsatta å orter med låga levnadskostnader. Omvänt ha åter relativt många arbetare inom exempelvis grafisk industri (m. o. kv.), vid bagerier (m. o. kv.), bryggerier (m. o. kv.), tobaksfabriker (m. o. kv.), sömnadsfabriker (m. o. kv.), byggnadsföretag (m.) samt i målning och glasmästeri (m.) haft sin verksamhet förlagd till Stockholm och andra större städer, vilkas höga lönestandard därigenom kommit att avsevärt influera på riksmedeltalen. Men en industrigrens övervägande förläggning i dyrortshänseende kan tänkas utöva ett visst inflytande även på lönenivån för de företag av samma art, som äro belägna inom övriga dyrortsgrupper. Man lägger exempelvis å ena sidan märke till, att arbetare inom näringsgrenar sådana som bagerier (m. o. kv.), bryggerier (m. o. kv.), tobaksfabriker (m. o. kv.), sömnadsfabriker (m.) samt egentligt byggnadsarbete (m.), vilka vad de redovisade företagen angår huvudsakligen äro förlagda till orter med höga levnadskostnader, även inom övriga ortsgrupper åtnjuta en relativt hög lönestandard. Å andra sidan framträda ej sällan inom dyrare ortsgrupper relativt låga löner för sådana industrier, som äro koncentrerade till de billigare orterna, exempelvis sågverk och hyvlerier (m.) samt spinnerier och väverier (m. o. kv.). Framhållas må emellertid, att vid lönesättningen de särskilda industriernas betalningsförmåga är en väl så viktig faktor som resp. industriorters prisdyrhet eller prisbillighet i fråga om livsförnödenheter. Belägg härpå givas i det följande kapitlet.

Arbetarpersonalens löner å vissa viktigare orter. Den föregående redogörelsen har endast avsett medellönerna inom olika dyrortsgrupper, tagna var för sig. Under gruppmedeltalen dölja sig emellertid ej sällan ganska avsevärda variationer i lönesatserna, beroende på näringslivets lokala gestaltning samt organisations- och avsättningsförhållanden för särskilda företag etc. För att, i den mån så kan ske utan obehörigt blottande av enskilda näringsidkares förhållanden, även belysa dylika avvikelser från det genomsnittliga löneläget, har i tab. 6 sammanförts ett antal löneuppgifter för de fyra största städerna beträffande sådana näringsgrenar, inom vilka sysselsättes ett större antal (i regel minst 150) vuxna män eller kvinnor, fördelade på flera sär-

Tab. 6. Industriarbetares löneinkomster å vissa orter år 1927.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare, varvid m = vuxna män, kv = vuxna kvinnor)		Genomsnittlig löneinkomst i kronor per år	dag	timme
Ortsgrupp G.				
Stockholm (22 988 m, 8 338 kv).				
Järn- och stålmanufaktur	m	3 871	13·76	1·76
Mekaniska verkstäder	m	3 260	11·37	1·41
	kv	2 156	7·21	1·00
Elektriska verkstäder	m	3 183	11·72	1·43
	kv	2 102	8·01	0·97
Metallmanufaktur	m	3 215	10·91	1·38
	kv	1 937	6·78	0·86
Guld- och silvervarufabriker	m	4 241	14·08	1·74
	kv	1 904	6·48	0·90
Snickeri- och möbelfabriker	m	3 386	11·93	1·45
Annan pappersindustri	m	3 391	11·93	1·46
	kv	1 776	6·11	0·75
Grafisk industri	m	3 911	13·74	1·59
	kv	2 243	7·96	0·93
Bagerier	m	3 754	13·02	1·68
	kv	2 659	9·63	1·18
Choklad- och karamellfabr.	kv	1 487	·	0·70
Bryggerier o. läskedrycksfabr.	m	4 194	14·36	1·79
	kv	2 592	8·85	1·18
Tobaksfabriker	m	4 380	14·80	1·73
	kv	2 146	7·25	0·98
Slakterier och konservfabr.	m	3 757	12·59	1·57
	kv	2 186	7·11	0·90
Spinnerier, väverier o. d.	m	2 695	9·44	1·16
	kv	1 541	5·37	0·69
Skrädderier o. sömnadsfabr.	m	3 901	13·46	1·62
	kv	2 044	6·95	0·89
Hatt- och mössfabriker	kv	1 796	6·07	0·80
Skofabriker	m	2 625	9·53	1·41
	kv	1 591	5·22	0·88
Färg-, olje- o. parfymfabriker	m	3 073	10·58	1·31
	kv	1 755	6·12	0·76
Annan kemisk-teknisk industri	m	3 144	10·81	1·36
Egentligt byggnadsarbete	m	·	16·27	2·02
Målning och glasmästeri	m	·	19·92	2·50
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	m	3 923	13·52	1·66
Kommunala byggnads- o. anläggningsarbeten	m	4 154	14·72	2·07
Handel och varulager	m	3 416	11·88	1·41
	kv	1 929	6·66	0·78
Åkerirörelse	m	3 638	11·66	1·44
Lastning och lossning	m	·	16·61	2·15
Tvättinrättningar	kv	1 698	5·62	0·75
Ortsgrupp F.				
Göteborg (12 151 m, 4 454 kv).				
Mekaniska verkstäder	m	3 056	10·05	1·28
Snickeri- och möbelfabriker	m	2 570	9·04	1·11
Annan pappersindustri	m	2 583	8·67	1·09
	kv	1 656	5·54	0·72
Grafisk industri	m	4 066	14·73	1·65
Bagerier	m	3 581	10·25	1·45
	kv	2 407	8·11	1·01
Choklad- och karamellfabr.	m	1 409	5·22	0·65
Bryggerier o. läskedrycksfabr.	m	3 637	12·08	1·47
	kv	2 044	6·98	0·93
Spinnerier, väverier o. d.	m	2 386	8·43	1·02
	kv	1 411	5·16	0·65
Skrädderier o. sömnadsfabr.	m	2 924	10·23	1·38
	kv	1 544	5·80	0·74
Skofabriker	m	2 796	10·19	1·31
	kv	1 556	5·66	0·77
Egentligt byggnadsarbete	m	·	12·06	1·52
Målning och glasmästeri	m	·	11·19	1·64
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	m	3 414	11·78	1·48
Kommunala byggnads- o. anläggningsarbeten	m	3 497	11·93	1·49
Handel och varulager	m	2 800	9·67	1·20
	kv	1 684	5·94	0·78
Lastning och lossning	m	·	9·56	1·61
Norrköping (3 493 m, 1 408 kv)				
Mekaniska verkstäder	m	2 539	9·24	1·12
Pappersbruk och pappfabriker	m	2 951	10·19	1·17
Grafisk industri	m	2 988	9·94	1·23
	kv	1 503	5·01	0·65
Spinnerier, väverier o. d.	m	2 339	8·04	0·96
	kv	1 482	4·94	0·62
Egentligt byggnadsarbete	m	·	12·47	1·54
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	m	2 887	10·30	1·24
Handel och varulager	m	2 751	8·59	1·11
Ortsgrupp E.				
Malmö (4 975 m, 2 694 kv).				
Järn- och stålmanufaktur	m	2 840	9·75	1·22
	kv	1 542	5·31	0·64
Mekaniska verkstäder	m	2 663	9·06	1·14
Byggnadsämnesindustri	m	2 674	9·63	1·19
Snickeri- och möbelfabriker	m	2 688	9·88	1·24
Grafisk industri	m	3 260	11·49	1·37
	kv	1 373	4·57	0·60
Bagerier	m	3 770	13·06	1·65
Choklad- och karamellfabr.	kv	1 507	5·47	0·67
Tobaksfabriker	m	3 056	·	1·42
	kv	1 792	·	0·86
Spinnerier, väverier o. d.	m	2 879	9·74	1·19
	kv	1 686	5·71	0·71
Skrädderier o. sömnadsfabriker	m	3 474	11·70	1·47
	kv	1 604	5·32	0·69
Hatt- och mössfabriker	m	3 105	10·96	1·39
	kv	1 541	5·09	0·65
Skofabriker	m	2 611	9·16	1·24
	kv	1 446	5·08	0·68
Konstgödningsfabriker	m	3 061	10·13	1·22
Egentligt byggnadsarbete	m	·	12·23	1·56
Målning och glasmästeri	m	·	10·97	1·44
Kommunala byggnads- o. anläggningsarbeten	m	3 140	10·93	1·37
Handel och varulager	m	2 832	9·73	1·21

skilda företag. Liksom i fråga om tab. 3 redovisas i tab. 6 den totala löneinkomsten (inkl. övertidsersättning, naturaförmåner o. d.) per år, dag och timme.

En närmare granskning av tab. 6 ger åtskilliga kompletterande upplysningar till de i tab. 5 meddelade genomsnittslönerna för olika dyrortsgrupper, genom att belysa det stundom rätt växlande löneläget å särskilda orter inom samma grupp. Vid dessa jämförelser måste dock reservation göras för bristande jämförbarhet på grund av de redovisade företagens växlande art och produktionsinriktning på olika orter. Ett bidrag till belysning av sistnämnda faktors återverkan å löneläget meddelas i följande kapitel.

Arbetslönerna inom export- och hemmamarknadsindustri. För att belysa denna fråga ha de i undersökningen ingående företagen, med ledning av å frågeformulären erhållna särskilda uppgifter om företagens avsättningsförhållanden och beroende av den utländska konkurrensen, fördelats i trenne grupper, nämligen exportindustri, hemmamarknadsindustri och »blandad» industri. Till den första gruppen hava hänförts de företag, som till övervägande del producera exportvaror. Den andra huvudgruppen omfattar företag med mera lokalt begränsad avsättning utan nämnvärd känning av utländsk konkurrens och den tredje gruppen sådana, vilka huvudsakligen hava avsättning å den inhemska marknaden men där möta kännbar konkurrens genom utländsk import. Det ligger dock i sakens natur, att stora svårigheter möta vid ett försök till detaljerad uppdelning av de redovisade företagen efter deras produktionsinriktning, beroende dels på uppgiftens egen natur och dels på det skick, vari primärmaterialet föreligger. Mellan ren export- och typisk hemmamarknadsindustri finnes en mångfald övergångsformer, vartill ytterligare kommer, att produktionsinriktningen i viss grad växlar med konjunkturerna.

En sammanfattande överblick över beräkningarnas resultat lämnas i tab. 7, som visar fördelningen av de i årets löneundersökning ingående (vuxna) arbetarna på exportindustri (Exp.), skyddad hemmamarknadsindustri (H.) och »blandad» industri (Bl.) samt den genomsnittliga löneinkomsten per år och per timme för nämnda tre arbetargrupper. Motsvarande tal ha även beräknats för de olika dyrortsgrupperna, vilka i tabellen sammandragits till tre, nämligen A—C, D—F och G. Dessutom återges i tabellen motsvarande huvudsiffror för åren 1920—1927, vilka uppgifter tidigare meddelats i den årliga lönestatistiken men som nu korrigerats och kompletterats samt omräknats efter enhetliga grunder.

Av tabellen framgår, att exportindustrien år 1927 omfattade 29·3, den »blandade» företagsgruppen 29·8 och den »skyddade» hemmamarknadsindustrien[1]

[1] Till den skyddade hemmamarknadsindustrien hava hänförts dels byggnadsverksamhet, kommunala arbeten, handel och samfärdsel, dels även viss fabriksindustri utan nämnvärd utländsk konkurrens. De fyra förstnämnda sysselsättningarna representerade 23·2 % av de redovisade vuxna männen och de skyddade lokala fabriksindustrierna 17·7 %. Dessa lokala fabriksindustrier omfattade samtliga eller nästan samtliga vuxna män inom grafisk industri, bagerier, bryggerier, tobaksfabriker, skofabriker och gummivarufabriker samt flertalet företag inom byggnadsämnes- samt snickeri- och möbelindustri m. m.

40·9 % av samtliga i lönestatistiken redovisade manliga arbetare. Inom dyrortsgrupp A—C tillhöra drygt $^2/_5$ exportindustrien och nästan lika många den blandade gruppen, medan den skyddade industrien ej ens når upp till $^1/_5$ av det inom gruppen redovisade antalet arbetare. En helt annan fördelning möter i ortsgruppen D—F, ty här äro siffrorna för exportindustri och »skyddad» industri nära nog omkastade, medan den »blandade» industrien bibehållit sin relativa ställning. Inom dyrortsgrupp G har sistnämnda industrigrupp däremot sjunkit till $^1/_{10}$, medan hemmamarknadsgruppen dominerar med en arbetsstyrka av inemot $^2/_3$ av den totala och exportindustrien bevarat sin relativa betydelse.[1]

Tab. 7. Arbetsförtjänster inom export- och hemmamarknadsindustri.
Exp. = exportindustri, Bl. = »blandad» industri, H. = skyddad hemmamarknadsindustri.

År och dyrortsgrupp	Antal manliga arbetare				Medelförtjänst för manliga arbetare i kronor							
					per år				per timme			
	Samtliga arbetare	Därav (i %)			Samtliga arbetare	Därav			Samtliga arbetare	Därav		
		Exp.	Bl.	H.		Exp.	Bl.	H.		Exp.	Bl.	H.
Samtliga dyrortsgrupper.												
1920	224 963	26·5	30·3	43·2	3 600	3 504	3 469	3 752	1·65	1·61	1·61	1·70
1921	178 991	25·0	28·5	46·5	3 371	3 059	3 060	3 728	1·62	1·57	1·52	1·69
1922	172 163	24·5	27·6	47·9	2 579	2 122	2 340	2 951	1·21	1·03	1·09	1·35
1923	187 408	25·2	29·5	45·3	2 482	2 050	2 264	2 864	1·13	1·03	1·03	1·25
1924	212 599	28·2	27·6	44·2	2 600	2 321	2 397	2 905	1·15	1·07	1·04	1·27
1925	211 623	28·6	28·9	42·5	2 647	2 443	2 348	2 987	1·18	1·11	1·06	1·31
1926	218 841	29·2	28·6	42·2	2 702	2 502	2 427	3 027	1·20	1·14	1·07	1·34
1927	**221 784**	**29·3**	**29·8**	**40·9**	**2 753**	**2 614**	**2 464**	**3 002**	**1·20**	**1·15**	**1·07**	**1·34**
därav grupp A—C	86 418	43·7	38·7	17·6	2 262	2 341	2 216	2 164	1·00	1·03	0·97	0·98
» » D—F	79 889	23·3	36·4	40·3	2 827	2 625	2 669	3 089	1·23	1·14	1·15	1·35
» » G	32 168	26·7	10·0	63·3	3 828	3 786	3 188	3 946	1·69	1·68	1·42	1·74

Tab. 7 ger ett siffermässigt uttryck för det kända förhållandet, att det nuvarande löneläget är förhållandevis högre inom den skyddade hemmamarknadsindustrien än inom konkurrensindustrierna, d. v. s. exportindustrien och den »blandade» gruppen. Av intresse är likväl att konstatera, att lönenivån inom samma dyrortsgrupp ingalunda alltid ligger högre för den »skyddade» industrien än för övriga industrier. För landsbygden (dyrortsgrupp A—C) synes fastmer övervägande motsatsen vara fallet, även om åtskilliga hemmamarknadsbranscher, såsom byggnadsverksamhet m. fl., även här hävda sitt karakteristiska höga löneläge (jfr tab. 5). Inom de båda övriga i tabellen redo-

[1] Observeras bör, att i exportindustri inom dyrortsgrupp G ingå ej endast exportföretagen i Stockholm utan även de lappländska exportmalmgruvorna.

visade dyrortsgrupperna, som omfatta medelstora städer och industrisamhällen, resp. Stockholm m. m., gör sig däremot den skyddade industriens högre lönenivå märkbart gällande.

För att mera ingående undersöka, i vad mån lönenivåns söndersplittring påverkats av utvecklingen under de senare åren, har i tab. 8 beräknats den procentuella nedgången i timlön för vuxna manliga arbetare från arbetslönernas toppår under perioden till och med år 1927.[1] För att åstadkomma en närmare belysning av utvecklingsförloppet härvidlag, ha i vissa fall de i tab. 3 redovisade industrigrenarna ytterligare uppdelats, varjämte löneuppgifterna ordnats under de båda huvudrubrikerna »skyddad industri» och »konkurrensindustri» (d. v. s. export- och blandad industri) i fallande skala efter den procentuella nedgången i timförtjänster.

Tabellen ger vid handen, att löneminskningen under perioden 1920—1927 uppgått till 31·1 % för konkurrensindustrierna men till allenast 21·2 % för hemmamarknadsindustrien. En liknande differens återfinnes inom samtliga i tabellen redovisade dyrortsgrupper. Därjämte tyda tabellens siffror på att särskilt inom hemmamarknadsindustrien lönereduktionerna gått icke oväsentligt hårdare fram på landsbygden än i städerna.

Undersöker man, vilka grenar inom k o n k u r r e n s i n d u s t r i e n, som förete de minsta relativa lönesänkningarna, utgöras dessa — om man bortser från de fåtaligt representerade kategorierna hatt- och mössfabriker samt päls- och skinnvarufabriker — av cementfabriker (20·8 %) och tändsticksfabriker (23·5 %), d. v. s. av representanter för starka monopolistiska sammanslutningar. Den största lönereduktionen möter vid kolgruvor (46·3 %) — alltså en bransch, som drabbats särskilt hårt av den utländska konkurrensen. — I fråga om den s k y d d a d e hemmamarknadsindustrien befinnes den största lönereduktionen under perioden 1920—1927 ha drabbat torvindustrien (52·8 %), vilken som bekant under de senare åren arbetat under mycket ogynnsamma förhållanden, samt färgerier, blekerier m. m. (38·6 %), vilka liksom en del andra grenar av beklädnadsindustrien i praktiken torde ha en viss känning av den utländska konkurrensen. Ser man åter på, vilka skyddade industrier, som bäst förmått bibehålla högkonjunkturens topplöner, utgöras dessa dels av vissa livsmedelsindustrier och dels av spårvägsdrift och kommunala arbeten, inom vilka företagsgrupper lönereduceringen i genomsnitt understigit 15 %.

[1] Som tidigare påpekats, sammanföll toppåret i flertalet fall med år 1920. För ett fåtal industrigrupper låg likväl timlönerna något högre 1921 än 1920.

Tab. 8. Löneutvecklingen sedan år 1920 för manliga arbetare inom olika ortsgrupper och industrigrenar.

Näringsgrenar	Timförtjänstens procentuella minskning från toppåret (1920 resp. 1921) t. o. m. 1927			
	Samtliga företag	Därav belägna inom dyrortsgrupp		
		A—C	D—F	G
Konkurrensindustri	31·1	32·9	32·7	27·5
Hatt- och mössfabriker	15·7	7·0	18·4	23·8
Cementfabriker	20·8	20·3	25·2	·
Tändsticksfabriker	23·5	27·3	22·6	·
Päls- och skinnvarufabr.	24·7	·	23·4	17·8
Elektriska verkstäder	25·7	·	23·3	28·1
Gruvor och anrikningsverk	25·8	27·7	33·1	15·1
Kakel-, sten- o. lergodsfabr.	27·2	14·2	25·3	·
Guld- o. silvervarufabr.	28·4	·	38·4	34·5
»Annan» kemisk-tekn. ind.	28·8	32·9	26·2	29·2
Metallmanufaktur	30·1	28·0	32·2	31·0
Mekaniska verkstäder	30·2	30·6	32·2	29·3
Järn- och stålmanufaktur	30·4	32·9	28·7	25·5
Sprängämnesfabr.	30·9	28·9	·	41·4
Band-, gardin- o. bindgarnsfabriker	31·3	36·4	34·2	27·8
Järn-, stål-, och kopparverk	31·5	31·5	38·6	·
Stenbrott o. stenhuggerier	32·2	29·5	36·8	27·3
Garverier	32·3	33·1	24·7	·
Fönsterglasbruk	32·5	39·1	[1](3·7)	·
Pappersmassefabriker	33·5	32·3	36·0	35·1
Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabriker	33·5	31·9	29·6	86·4
Konstgödningsfabriker	33·9	43·4	30·9	·
Sågverk o. hyvlerier	34·0	34·0	38·7	25·8
Trikåfabriker	34·5	29·2	34·9	29·9
Kristall- o. småglasbruk	34·6	34·6	·	·
Flottning	35·4	·	·	·
Finpappersbruk	36·0	34·9	[1](12·6)	·
Ylleindustri	36·1	39·4	35·2	29·6
Linne-, hamp- o. juteindustri	36·2	34·4	34·0	·
Raffinaderier o. kombin. f.	36·7	45·5	37·6	29·1
Grovpappersbruk	37·1	37·3	33·1	32·8
»Annan» läder-, hår- o. gummiv.-industri	38·2	43·3	25·6	39·9
Buteljglasbruk	38·5	38·5	·	·
Porslinsfabriker	38·6	37·1	37·8	·
Bomullsindustri	39·5	39·9	37·3	38·1
Råsockerbruk	40·5	40·7	40·7	·
Kolgruvor	46·3	46·3	·	·

Näringsgrenar	Timförtjänstens procentuella minskning från toppåret (1920 resp. 1921) t. o. m. 1927			
	Samtliga företag	Därav belägna inom dyrortsgrupp		
		A—C	D—F	G
Skyddad hemmamarknadsindustri	21·2	31·5	22·0	20·2
Spårvägsdrift	11·9	·	17·5	15·4
»Annan» livsmedelsind.	13·2	25·6	17·3	8·5
Kommunala byggnads- o. anläggningsarb.	13·5	30·9	20·6	9·1
Käxfabriker	17·0	16·9	26·4	·
Tidningstryckerier	17·2	20·7	18·6	17·0
Slakt. o. charkuterifabr.	19·4	14·5	26·3	33·0
Mjukbrödsbagerier	20·2	30·0	17·5	22·2
Pressjästfabriker	20·4	27·3	20·1	8·9
Konservfabriker	20·6	·	20·4	·
Bok- o. accidenstryckerier	20·7	28·1	22·8	26·2
Spisbrödsbagerier	21·1	26·9	23·7	23·5
Målning o. glasmästeri	22·2	37·0	22·3	9·5
Mineralvaror o. läskedrycksfabriker	22·4	·	22·4	·
Åkerirörelse	23·0	·	23·5	19·2
Bryggerier	23·1	17·3	20·5	24·3
Handel o. varulager	24·1	29·5	22·0	26·3
Grafiska anstalter	24·3	·	20·0	27·8
Kraft-, belysnings- och vattenverk	25·0	25·0	25·7	23·1
Järnvägsdrift (enskild)	25·6	·	·	·
Kalkbruk o. cementvaruf.	25·7	30·1	6·5	21·6
Gummivarufabriker	26·1	30·4	28·2	[1](17·5)
Färg- o. fernissfabriker	26·7	·	27·3	23·2
Kvarnar	26·8	29·3	26·5	·
Tegelbruk	27·1	32·6	26·2	·
Lastning och lossning	27·7	22·9	24·7	34·7
Snickeri- och möbelfabr.	30·1	34·0	30·6	29·1
»Annan» pappersindustri	30·8	27·1	35·1	23·2
Husbyggnadsarbete	30·5	37·9	30·1	23·3
Brännerier och destilleringsverk	[2](33·1)	[2](21·1)	·	·
Choklad- o. karamellfabr.	33·5	30·1	34·1	40·7
»Annan» trävaruindustri	34·1	23·3	32·2	23·6
Skrädderier o. sömn.-fabr.	34·3	38·2	33·5	30·0
Skofabriker	35·3	42·4	34·0	37·6
Väg- o. vattenbyggn.-arb.	37·5	35·0	36·5	24·5
Färgerier, blekerier o. impr.-fabriker	38·6	·	39·9	28·4
Torvindustri	52·8	53·5	·	·

[1] Uppgift finnes blott för 1920.
[2] Uppgift finnes blott för 1921.

III. Löneförhållandena för statens järnvägars och statens vattenfallsverks anläggningsarbetare m. fl. år 1927.

(Enligt uppgifter från statens järnvägar och statens vattenfallsverk.)

I Sociala Meddelanden hava tidigare publicerats vissa uppgifter rörande löneförhållandena fr. o. m. år 1915 vid statens järnvägars och vattenfallsverks byggnadsarbeten.[1] I redogörelsen för år 1926 hava jämväl medtagits uppgifter för de närstående arbetargrupper, vilka varit sysselsatta med underhålls-, om- och nybyggnadsarbeten vid statens trafikerade banor. För att beträffande år 1927 fullfölja lönestatistiken för statens anläggningsarbetare lämnas i det följande vissa uppgifter, vilka ställts till förfogande av statens järnvägars byggnadsavdelning och banavdelning samt av vattenfallsstyrelsens byggnadsavdelning.[2] Dessa löneuppgifter hava sin särskilda betydelse såsom komplement till den lönestatistik, som i det föregående meddelats för byggnads- och anläggningsarbetare i enskild och kommunal tjänst.

Antal arbetare. Arbetsstyrkornas storlek under redogörelseåret vid statens järnvägsbyggnader, statens järnvägars banavdelning och statens vattenfallsverks byggnadsföretag framgår av tab. 9, där medeltalet sysselsatta arbetare

Tab. 9. Antal anläggningsarbetare o. d. vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk år 1927.

	Antal arbetare i medeltal per månad under												Årsmedeltal
	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	
Statens järnvägsbyggnader.													
Södra o. mellersta Sverige	506	586	601	692	732	677	751	751	765	770	730	652	684
Norra Sverige	586	681	700	662	570	1 083	1 464	1 514	1 488	1 314	724	478	938
Summa	**1 092**	**1 267**	**1 301**	**1 354**	**1 302**	**1 760**	**2 215**	**2 265**	**2 253**	**2 084**	**1 454**	**1 130**	**1 622**
Statens järnvägars banavdelning.													
Södra o. mellersta Sverige	1 249	1 148	1 215	1 358	1 896	2 154	2 385	2 648	2 538	2 221	1 775	1 232	1 818
Norra Sverige	707	816	940	866	1 192	1 672	2 390	2 684	2 427	1 847	1 044	700	1 442
Summa	**1 956**	**1 964**	**2 155**	**2 224**	**3 088**	**3 826**	**4 775**	**5 327**	**4 965**	**4 068**	**2 819**	**1 932**	**3 260**
Statens vattenfallsverks byggnadsföretag.													
Södra o. mellersta Sverige	71	65	58	65	73	121	105	106	102	85	79	77	83
Norra Sverige	95	70	65	73	55	58	36	33	29	—	—	—	43
Summa	**166**	**135**	**123**	**134**	**128**	**179**	**141**	**139**	**131**	**85**	**79**	**77**	**126**
Samtliga arbetare	**3 214**	**3 366**	**3 579**	**3 712**	**4 518**	**5 765**	**7 131**	**7 731**	**7 349**	**6 237**	**4 352**	**3 139**	**5 008**

[1] Se Soc. Medd. årg. 1927, sid. 523 ff. samt tidigare årg. ävensom en år 1924 av socialstyrelsen verkställd specialutredning: Löner och levnadskostnader vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsföretag samt inom därmed jämförliga arbetsområden.

[2] Beträffande järnvägsbyggnaderna har ock kommit till användning »Statens järnvägsbyggnader: Lönestatistik m. m.» (månatlig publikation).

under olika månader och för hela året angives. Arbetsstyrkan växlade mellan högst 7 731 i augusti och lägst 3 139 i december och utgjorde i genomsnitt för året 5 008 man (mot 6 226 år 1926), därav 1 622 vid järnvägsbyggnaderna (1926: 1 601), 3 260 vid banarbetena (1926: 4 015) och 126 vid vattenfallsverkets arbeten (1926: 610).

Arbetsförtjänster per arbetstimme och per levnadsdag. Vid statens anläggningsarbeten tillämpas vissa genom kollektivavtal eller särskilda bestämmelser fastställda normaltimlöner, men det mesta arbetet utföres på ackord, varför de faktiska arbetsförtjänsterna kunna förete betydande avvikelser från de normala timlönerna. Huru år 1927 de verkliga arbetsförtjänsterna, beräknade i genomsnitt dels per arbetstimme och dels per »levnadsdag»,[1] gestaltat sig under olika kvartal och för året i dess helhet framgår av tab. 10.

Vid statens järnvägsbyggnader utgjorde medelförtjänsten per arbetstimme 1·49 kr. och per levnadsdag 9·77 kr. De högsta medelförtjänsterna ernåddes vid Stockholms bangårdsombyggnad med en timförtjänst på 1·73 kr. och en dagsförtjänst på 11·81 kr., medan de lägsta hänförde sig till linjeomläggningen Kållered—Lindome med 1·14 kr. per timme och 7·21 per dag. Bland de olika arbetarkategorierna komma timmermännen högst på löneskalan (timförtjänst 1·88 kr., dagsförtjänst 12·77 kr.). Järnvägsbyggnadsarbetarnas talrikaste kategori, jordarbetarna, hade under året ernått en genomsnittlig timförtjänst å 1·46 kr. och en dagsförtjänst å 9·52 kr., vilka siffror komma medeltalen för samtliga arbetare nära.

Tab. 10 utvisar vidare, att medelförtjänsten för banavdelningens samtliga arbetare under år 1927 uppgick till 1·12 kr. per timme och 7·55 kr. per levnadsdag. Löneinkomsterna för de arbetare, som varit sysselsatta med arbeten för drift och underhåll, hava legat något lägre än dessa medeltal (1·07, resp. 7·21 kr.), medan åter förändrings- och nybyggnadsarbetena, vid vilka mycket ackordsarbete förekommit, varit mera inkomstbringande (genomsnittlig timförtjänst 1·20 kr., dagsförtjänst 8·09 kr.). Skillnaden i fråga om genomsnittsförtjänsterna mellan de tvenne huvudkategorier, i vilka banarbetarna uppdelas efter anställningsform, nämligen stadigvarande banarbetare samt ban- och byggnadsarbetare, uppgår till 13 öre per timme. Den i tabellen verkställda fördelningen på statens järnvägars särskilda distrikt ger vid handen, att förtjänsterna varit störst i distrikt V, inom vilket område bl. a. ligga de för höga levnadskostnader utmärkta orterna utefter järnvägslinjen Luleå—Riksgränsen, samt därnäst inom distrikt I, som bl. a. omfattar Stockholm med omnejd.

Vattenfallsverkets byggnadsföretag redovisas i avdelning C av tabellen, som utvisar, att inom denna fåtaliga arbetargrupp arbetsförtjänsterna varit högst vid Norrfors kraftverk (1·27 kr. per timme och 9·30 kr. per dag), där arbetena dock slutfördes under årets tredje kvartal, medan åter vid Lilla Edet och Trollhättan arbetsförtjänsterna varit lägre (1·00—1·12 resp. 7·45—7·81 kr.).

[1] Såsom »levnadsdagar» räknas summan av antalet arbetsdagar, sön- och helgdagar samt sådana söckendagar, då arbetet utan arbetarnas förvållande varit inställt.

Tab. 10. Medelförtjänster per arbetstimme och levnadsdag under år 1927 för arbetare vid statens järnvägsbyggnader, statens järnvägars banavdelning och statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag resp. distrikt	Löneinkomst i kr. per arbetstimme	Löneinkomst i kr. per levn.-dag
A. *Statens järnvägsbyggnader*		
I. Banvaktare och spårjusterare	1·24	7·99
Bergsprängare	1·54	9·85
Betongarbetare (ej särsk. utbildade)	1·55	10·02
Bromsare, smörjare, pumpare, putsare	0·90	6·20
Jordarbetare	1·46	9·52
Pålnings- och muddringsarbetare	1·66	10·56
Schaktmästare hantlangare	1·20	8·52
Skogsröjare	1·27	8·00
Stängselsättare	1·34	9·21
Diverse icke yrkesutbild. arbetare	1·16	7·71
II. Cementgjutare, yrkesutbildade	1·79	12·46
Gropare	1·51	10·47
Tippare	1·64	10·94
Stenarbetare (grund- o. trumläggare)	1·42	9·07
Timmermän	1·88	12·77
III. Byggnads- o. finsnickare (förråds-)	1·55	10·29
Maskinskötare å arbetsmaskiner	1·37	9·69
Rälsläggare	1·85	12·28
Smeder (förråds-)	1·55	10·70
Stenhuggare (stenarbetare med större yrkesskicklighet)	1·77	11·89
Diverse yrkesutbild. specialarbetare	1·24	8·18
Samtliga arbetare	**1·49**	**9·77**
Därav anställda vid:		
Stockholms bangårdsombyggnad	1·78	11·81
Göteborgs verkstadsombyggnad	1·48	9·40
Linjeomläggningen Kållered—Lindome	1·14	7·21
Statsbanan Hällnäs—Stensele	1·40	9·27
» Jörn—Gubblijaure	1·50	9·85
Inlandsbanan, södra distriktet	1·39	9·07
» norra »	1·41	9·27
B. *Statens järnvägars banavdelning*		
Stadigvarande banarbetare	1·24	**8·26**
Bergsprängare	1·88	12·56
Betongarbetare	1·64	11·15
Jordarbetare	1·10	7·19
Div. icke yrkesutbild. arbetare	1·19	7·92
Grusare och spårlyftare	1·24	8·38
Gråstensmurare	1·02	8·67
Timmermän	1·23	8·28
Byggnads- och finsnickare	1·29	8·55
Rälsläggare	1·49	10·12
Smeder	1·40	9·31
Stenhuggare	1·56	10·42
Tegel- och putsmurare	1·56	10·86
Div. yrkesutb. arbetare	1·33	9·00
Ban- och byggnadsarbetare	1·11	7·45
Bergsprängare	1·52	10·09
Betongarbetare	1·15	7·71
Jordarbetare	1·15	7·67
Div. icke yrkesutbild. arbetare	1·05	7·06
Grusare och spårlyftare	1·08	7·40
Gråstensmurare	1·13	7·60
Timmermän	1·16	7·70
Byggnads- och finsnickare	1·24	8·28
Rälsläggare	1·47	9·97
Smeder	1·16	7·77
Stenhuggare	1·48	9·91
Tegel- och putsmurare	1·23	8·28
Div. yrkesutbildade arbetare	1·27	8·56
Samtliga arbetare	**1·12**	**7·55**
Därav: för drift och underhåll	1·07	7·21
för förändrings- och nybyggnadsarbeten	1·20	8·09
Distrikt (Statens järnvägars):		
I. Östra och mellersta Svealand	1·21	8·03
II. Västra Svealand o. västra Götaland	1·05	7·04
III. Östra och södra Götaland	0·99	6·54
IV. Södra Norrland	1·01	6·79
V. Norra Norrland	1·26	8·68
C. *Statens vattenfallsverks byggnadsföretag*		
Trollhätte kraftverksbyggnader:		
a. **Trollhättan**	1·00	7·45
Grupp I	0·93	**6·97**
Hjälp-, transport- o. diverscarbetare	0·93	6·97
Grupp II	1·02	7·52
Bergarbetare	1·02	7·51
Järn- o. metallarbetare m. fl.	0·96	7·73
Grupp III	1·10	**8·32**
Timmermän, snickare	1·09	8·17
Smeder	1·03	7·88
Div. yrkesutbild. specialarbetare	1·47	11·59
b. **Lilla Edet**	1·12	7·81
Grupp I	1·00	**7·25**
Hjälp-, transport- o. diverscarbetare	1·00	7·25
Grupp II	1·13	7·80
Bergarbetare	1·11	7·00
Gråstensmurare	1·11	7·71
Järn- o. metallarbetare m. fl.	1·15	7·98
Grupp III	1·22	**8·25**
Timmermän, snickare	1·17	7·84
Smeder	1·22	7·80
Diverse yrkesutbild. specialarbetare	1·36	9·57
Norrfors kraftverksbyggnad	1·27	**9·30**
Grupp I	1·14	**8·16**
Betongarbetare	1·21	8·81
Hjälp-, transport- o. diversearbetare	1·14	8·10
Grupp II	1·25	**9·67**
Bergarbetare	1·28	9·29
Timmermän	1·23	8·28
Järn- och metallarbetare m. fl.	1·24	9·89
Grupp III	1·43	**10·25**
Timmermän, snickare	1·31	9·45
Smeder	1·41	9·78
Järn- o. metallarbetare m. fl.	1·35	9·60
Diverse yrkesutbildade specialarbetare	2·44	18·94

Löneutvecklingen under åren 1920—1927. Lönenivåns förändringar under åren 1920—1927 för arbetare vid statens järnvägars nybyggnads- och banunderhållsarbeten samt vid vattenfallsverkets under denna period bedrivna kraftverksbyggnadsarbeten vid Göta älv åskådliggöras genom efterföljande tablå:

	Medelförtjänst								Ökning (+) eller minskning (−) i %		
Öre per arbetstimme	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1920–1923	1923–1927	1920–1927
Statens järnvägsbyggn.	195	166	124	120	131	136	148	149	−38·5	+24·2	−23·6
Statens järnv. banavd.	163	158	118	103	106	116	118	112	−36·8	+ 8·7	−31·3
Statens vattenfallsv:s arb. vid Trollhättan	176	180	140	113	115	(119)	(114)	(100)	−35·8	−11·5	−43·2
Kronor per levnadsdag											
Statens järnvägsbyggn.	12·90	10·95	8·30	7·97	8·62	8·94	9·81	9·77	−38·2	+22·6	−53·8
Statens järnv. banavd.	10·87	10·54	7·84	6·89	7·11	7·70	7·99	7·55	−36·6	+ 9·6	−30·5
Statens vattenfallsv:s arb. vid Trollhättan	11·96	12·38	9·58	7·64	7·64	(8·68)	(8·69)	(7·45)	−36·1	− 2·5	−37·7

Från toppläget år 1920 sjönk lönenivån under de tre följande åren t. o. m. år 1923, då lönerna lågo 36—39 % under toppårets. För statens järnvägars nybyggnads- och banarbetare ha under åren 1924—1926 arbetsförtjänsterna i stort sett stegrats, så att de sistnämnda år lågo omkring 23 resp. 15 % högre än år 1923. En likartad tendens i löneutvecklingen har jämväl kunnat iakttagas med avseende å vattenfallsverkets byggnadsarbetare t. o. m. år 1924, varemot för åren 1925—1927, till följd av anläggningarnas successiva färdigställande och arbetsstyrkans reducering, några tillförlitliga jämförelsesiffror knappast kunna erhållas.

IV. Löneförhållandena för hantverks- och transportarbetare, sjöfolk, restaurangpersonal och hembiträden.

(Enligt uppgifter från arbetsförmedlingsanstalterna.)

De på grundval av uppgifter från 124 arbetsförmedlingskontor beräknade genomsnittliga lönebeloppen för nämnda yrkesgrenar meddelas i tab. 11, varuti ävenledes uträknats de procentuella löneförändringar, som ägt rum under perioden 1914—1927.

För de till hantverk och transportverksamhet hörande yrkesgrupperna är lönen i enlighet med gällande löneformer beräknad per vecka om 48 arbetstimmar. De inom sjömansyrket samt restaurangrörelse och husligt arbete anställda åtnjuta månadslön jämte kost och logi, dock med undantag för tvätt- och rengöringsarbeterskor, vilka pläga erhålla dagspenning (och fri kost).

Bland de yrkesgrupper, som hänförts till hantverk, transportarbete och sjöfolk, är endast en kvinnlig kategori representerad, nämligen tvätterskor och strykerskor; bland de till restaurangrörelse och husligt arbete räknade däremot endast en manlig, nämligen hotelldrängar. Bland hotellväsendets övriga yrkesspecialiteter ha ytterligare upptagits endast köksbiträden (diskerskor, kök-

Tab. 11. Löneförhållanden 1914—1927 för hantverks-, transportarbetare och sjöfolk samt för i restaurangrörelse och i husligt arbete anställd personal.

Yrkesgrupper	Avlöning i kr.					Löneökning (+) eller lönenminskning (−) i %			
	1914	1920	1921	1926	1927	1914—1927	1920—1927	1921—1927	1926—1927
Hantverk och transportarbete (beräknad veckoavlöning)									
Stenhuggeriarbetare	28	74	67	54	54	+ 93	−27	−19	± 0
Bleck- och plåtslageriarbetare	28	84	82	57	56	+100	−33	−32	− 2
Möbel- och finsnickeriarbetare	24	68	53	47	48	+100	−29	− 9	+ 2
Murare	32	90	85	62	62	+ 94	−31	−27	± 0
Byggnadsträarbetare	28	87	82	57	57	+104	−34	−30	± 0
Måleriarbetare	30	82	79	61	61	+103	−26	−23	± 0
Herrskrädderiarbetare	26	78	69	53	52	+100	−33	−25	− 2
Skomakeriarbetare	21	77	67	42	42	+100	−45	−37	± 0
Bageriarbetare	27	83	81	61	59	+119	−29	−27	− 3
Hamn- och stuveriarbetare	31	75	69	53	55	+ 77	−27	−20	+ 4
Åkeriarbetare	20	65	56	42	42	+110	−35	−25	± 0
Tvätterskor och strykerskor	13	35	30	25	25	+ 92	−29	−17	± 0
Springpojkar	6	21	17	14	14	+133	−33	−18	± 0
Sjöfolk									
A. *Ång- och motorfartyg* (normal månadshyra, vartill kommer fri kost och logi ombord)									
Timmermän (och båtsmän)	78	299	·	157	159	+104	−47	·	+ 1
Matroser	64	270	·	139	141	+120	−48	·	+ 1
Lättmatroser	51	179	·	105	105	+106	−41	·	± 0
Jungmän	33	105	·	51	53	+ 61	−50	·	+ 4
Eldare och motormän	63	266	·	133	132	+110	−50	·	− 1
Kollämpare	45	188	·	93	92	+104	−51	·	− 1
Stuertar	108	308	·	230	203	+ 88	−34	·	−12
Kockar	69	236	·	165	152	+120	−36	·	− 8
B. *Segelfartyg* (normal månadshyra, vartill kommer fri kost och logi ombord)									
Timmermän (och båtsmän)	77	302	·	·	146	+ 90	−52	·	
Matroser	64	235	·	100	118	+ 84	−50	·	+18
Lättmatroser	50	160	·	78	86	+ 72	−46	·	+10
Jungmän	33	92	·	44	43	+ 30	−53	·	− 2
Stuertar	77	297	·	(148)	130	+ 69	−56	·	−12
Kockar	28	91	·	53	55	+ 96	−40	·	+ 4
Hotell- och restaurangrörelse samt husligt arbete (månadslön, vartill kommer fri kost och logi)									
Hotelldrängar m. fl.	28	82	74	59	57	+104	−30	−23	− 3
Hotelldiskerskor, -köksor m. fl.	18	52	44	36	36	+100	−31	−18	± 0
Hushållerskor	23	62	53	46	45	+ 96	−27	−15	− 2
Husjungfrur	16	43	37	33	32	+100	−26	−14	− 3
Ensamjungfrur	16	48	41	34	34	+113	−29	−17	± 0
Köksor	18	45	39	34	34	+ 89	−24	−13	± 0
Tvätt- och rengöringsarbeterskor (dagspenning, vartill kommer fri kost)	1·62	4·61	4·02	3·64	3·70	+128	−20	− 8	+ 2

sor m. fl.), vilka liksom hotelldrängarna icke äro beroende av dricks penningsystemet.

Såsom av tabellen framgår, äro de uppgivna lönerna för olika yrken ganska växlande. Bland *hantverksarbetarna* har den högsta genomsnittliga lönesatsen, 62 kr. per vecka, beräknats för murare, medan målare komma upp till 61 och bagare till 59 samt byggnadsträarbetare till 57 kr. Motsvarande lönesatser för närmast föregående år utgjorde resp. 62, 61, 61 och 57 kr.

Då emellertid den vanligaste avlöningsformen inom byggnadsfacket i vårt land, åtminstone å större orter, lär vara ackordslön, torde den faktiska arbetsförtjänsten både för målare och egentliga byggnadsarbetare flerstädes ha ställt sig väsentligt högre än vid arbete enbart mot tidlön. En jämförelse med i det föregående meddelade uppgifter ger även vid handen, att de i tab. 3 redovisade faktiska löneinkomsterna för exempelvis måleriarbetare i genomsnitt överstiga de i tab. 11 meddelade tidlönerna med 33 %, låt vara att de båda uppgifterna representera ett rätt olika urval av orter. Även inom skrädderiyrket råder ett likartat förhållande, vilket förklarar, att den faktiska arbetsinkomsten enligt tab. 3 för vuxna manliga skrädderiarbetare kan uppgå till i genomsnitt c:a 66 kr. per vecka (d. v. s. 48 arbetstimmar), medan den normala tidlönen enligt uppgifter från arbetsförmedlingsanstalterna (tab. 11) ej nådde högre än till 52 kr. Bageriarbetarna åter arbeta nästan uteslutande mot tidlön, men trots detta översteg den faktiska arbetsinkomsten den uppgivna normallönen med c:a 24 %, vartill orsaken väsentligen torde ligga i, att den förstnämnda företrädesvis avser större bagerier å dyrare orter och innefattar ersättning för övertidsarbete m. m.

Vad hamn- och stuveriarbetarna beträffar erbjuder det särskilt stora vanskligheter att angiva normala lönesatser för dessa arbetargrupper på grund av de oregelbundna arbetsförhållandena i hamnarna. Enligt de uppgifter, som erhållits för denna undersökning, skulle den genomsnittliga veckoinkomsten för riket i dess helhet kunna uppskattas till 55 kr. år 1927 mot 53 kr. närmast föregående år och 31 kr. år 1914. På grund av den ojämna arbetstillgången och då åtminstone i de stora hamnarna tidlönsarbete förekommer i jämförelsevis få fall, äro hithörande siffror endast av relativt värde vid bedömande av de faktiska arbetsförtjänsterna inom detta yrke. Till jämförelse må nämnas, att enligt tab. 3 den genomsnittliga arbetsförtjänsten inom gruppen lastning och lossning uppgick till kr. 1·83 per timme eller nära 88 kr. per vecka.[1]

Genomsnittslönen för åkeriarbetare har beräknats till 42 kr. per vecka eller samma belopp som närmast föregående år och 20 kr. år 1914. Den faktiska löneinkomsten ställer sig emellertid även beträffande denna arbetarkategori väsentligt högre.

De högsta lönerna inom *sjömansyrket* redovisas i tab. 11 i fråga om ång- och motorfartyg för stuertar och beträffande segelfartyg för timmermän, för vilka båda bemanningsspecialiteter den normala månadshyran un-

[1] För Stockholms vidkommande beräknas enligt den av Föreningen Stockholms hamnarbetskontor förda lönestatistiken genomsnittsinkomsten per timme vid lastning och lossning ha uppgått till 2·15 kr. år 1927 mot 2·06 kr. år 1926.

der redogörelseåret skulle utgjort resp. 203 och 146 kr. Därefter kommo å den förra fartygskategorien timmermän (159 kr.), kockar (152 kr.) och matroser (141 kr.) samt å den senare stuertar (130 kr.) och matroser (118 kr.). Anmärkas må emellertid, att i fråga om segelfartygens besättningar medeltalen grunda sig på ganska fåtaliga och olikformiga primäruppgifter.

Bland de till *hotell- och restaurangrörelse* hänförda yrkesspecialiteterna har den enda upptagna manliga arbetarkategorien, nämligen hotelldrängar, uppgivits åtnjuta den högsta kontanta avlöningen, som i genomsnitt för hela riket skulle ha stigit från 28 kr. per månad år 1914 till 57 kr. år 1927.

Beträffande de i *husligt arbete* anställda är lönen högst för hushållerskor, medan lönenivån för övriga redovisade specialiteter icke synes förete nämnvärda inbördes skiljaktigheter. Den genomsnittliga lönen för hushållerskor har sedan år 1914 ökats från 23 till 45 kr. per månad, för husjungfrur från 16 till 32 kr., för ensamjungfrur från 16 till 34 kr. och för köksor från 18 till 34 kr. Dagspenningen för tvätt- och rengöringsarbeterskor (förutom kost) har för året angivits till 3·70 kr. mot 3·64 kr. under närmast föregående år och 1·62 kr. år 1914. Genomsnittslönerna växla dock ej oväsentligt å olika orter, såsom belyses genom följande uppställning, avseende de båda viktigaste kategorierna av hembiträden:

	Stockholm	Övriga städer över 10 000 inv.	Övriga orter
Ensamjungfrur, kr. per månad	40	36	33
Tillfällig arbetshjälp, kr. per dag	4·50	3·87	3·48

Vad löneutvecklingen under perioden 1914—1927 för här redovisade arbetargrupper i stort sett beträffar, framgår av de relativa talen i tabellen, att löneökningen inom hantverks- och transportarbetargrupperna växlar mellan 77 och 133 %. Den genomsnittliga stegringen för samtliga dessa grupper kan anslås till omkring 100 %, vilken siffra även är tillämplig för hotell- och restaurangpersonalen samt tjänarinnegruppen. Denna ökning är ej oväsentligt lägre än den siffra (124 %), som med år 1913 till bas förut beräknats för arbetare inom industri, handel och samfärdsel. — Inom sjömansyrket växlade ökningen under perioden för de olika bemanningsspecialiteterna på ång- och motorfartyg mellan 61 och 120 % och på segelfartyg mellan 30 och 96 %. Den genomsnittliga lönestegringen för bemanningen å ång- och motorfartyg kan anslås till c:a 102 % och å segelfartyg till c:a 74 %.

Vid en jämförelse med 1926 års lönesatser finner man, att lönenivån under redogörelseåret praktiskt taget förblivit oförändrad för det övervägande flertalet grupper. Dock framträdde en tendens till lönehöjning särskilt för besättningsmän å segelfartyg, vilken möjligen står i samband med en begynnande organisationsrörelse, åsyftande att för segelsjöfarten införa samma kollektiva lönereglering, som sedan en följd av år varit regel på ång- och motorfartygen.

Till komplettering av ovan meddelade uppgifter angående den normala kontanta lönen för i hotell- och restaurangrörelse samt husligt arbete anställda meddelas i efterföljande tablå — på grundval av uppgifter från arbetsförmedlingsan-

stalterna — en beräkning av det uppskattade värdet utav de av kvinnliga tjänare åtnjutna naturaförmåner.

Värde av kost och logi per månad:	Absoluta tal						Indextal					
	Orter med över 10 000 inv.		Övriga orter		Samtliga orter		Orter med över 10 000 inv.		Övriga orter		Samtliga orter	
	1914, kr.	1927, kr.	1914, kr.	1927, kr.	1914, kr.	1927, kr.	1914	1927	1914	1927	1914	1927
Stockholm . .	33	75	—	—	33	75	100	227	—	—	100	227
Östra Sverige .	33	51	31	43	32	45	100	155	100	139	100	141
Småland o. öarna	32	55	30	44	31	48	100	172	100	147	100	155
Södra Sverige .	33	49	32	46	33	47	100	148	100	144	100	142
Västra Sverige .	37	52	20	49	30	50	100	141	100	245	100	167
Norra Sverige .	30	55	33	49	32	52	100	183	100	148	100	163
Hela riket	**33**	**52**	**30**	**46**	**31**	**48**	**100**	**158**	**100**	**153**	**100**	**155**

Enligt denna sammanställning uppskattades det månatliga värdet av kost och logi för riket i dess helhet till 31 kr. år 1914 och 48 kr. år 1927, vilket innebär en stegring av 55 %. Till jämförelse må nämnas, att levnadskostnadernas allmänna stegring från tiden närmast före krigsutbrottet till början av år 1928 utgjorde 71 %. I en del större städer har dock ifrågavarande värde uppskattats något högre än nämnda medeltal, och för Stockholm har detsamma nu ansetts böra upptagas till 75 kr. per månad.

Byggnadsverksamheten i rikets stadssamhällen år 1927.

Undersökningens omfattning. I denna tidskrift har tidigare lämnats en preliminär redogörelse för den bostadsbyggnadsverksamhet, som under år 1927 bedrivits i Sveriges större städer (med mer än 10 000 invånare).[1] I den mån uppgifter om byggnadsverksamheten inkommit även från byggnadsnämnderna i övriga städer och stadsliknande orter, har materialet i dess helhet underkastats definitiv granskning och bearbetning. Huvudresultaten härav framläggas i efterföljande redogörelse.

I vad denna berör de fullbordade byggnadsföretagen, har den utarbetats efter samma plan som den år 1927 offentliggjorda berättelsen om byggnadsverksamheten under år 1926.[2] Därutöver innehåller emellertid föreliggande uppsats en sammanställning av vissa uppgifter om under redogörelseåret beviljade byggnadsföretag, vilka nu för första gången inhämtats.

De här nedan meddelade uppgifterna för år 1927 avse 317 orter, nämligen 112 städer, 42 köpingar och 163 municipalsamhällen, med ett invånarantal vid årets slut av tillhopa 2 246 887 personer. Till jämförelse må nämnas, att för år 1926 inkommo uppgifter från 311 orter med 2 211 750 invånare och år 1913 från 244 med ett invånarantal av 1 737 832 personer.

Huru de orter, från vilka uppgifter lämnats beträffande år 1927, fördela sig på särskilda landsdelar och storleksgrupper framgår av följande sammanställning:[3]

	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20—100	10—20	5—10	under 5
Antal orter . . .	1	72	42	56	87	59	**317**	3	14	22	37	241
Tusental inv. . .	465	378	166	367	603	268	**2 247**	815	468	296	276	392

Byggnadsverksamhetens totalvolym. Sedan år 1912 är socialstyrelsens statistik över byggnadsverksamheten grundad på av vederbörande byggnadsnämnder meddelade individualuppgifter rörande samtliga under året tillkomna och avgångna hus och lägenheter, vare sig dessa äro avsedda att tjäna bostadsändamål eller att tillgodose andra syften. Beträffande varje ny- (eller om-)

[1] Soc. Medd. årg. 1928, sid. 252.
[2] » » » 1927, sid. 942.
[3] Härvid betraktas *Stockholms stad* som särskild landsdel, medan Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län sammanföras till *östra Sverige*, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till *Småland och öarna*, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till *södra Sverige*, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till *västra Sverige* samt Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till *norra Sverige*. — För att få städer med över 10 000 invånare redovisade för sig ha här liksom i övriga sammanställningar Sandvikens köping samt Domnarvets och Kiruna municipalsamhällen med resp. 11 350, 14 690 och 10 300 inv. hänförts till »orter med 5 000—10 000 inv.» (resp. till »mindre städer och orter»).

byggt hus anges dess huvudändamål (hyreshus, eget hem, affärs-, magasins-, verkstads-, skolhus, hotell etc.). I fråga om bostadslägenheter innehålla formulären bl. a. detaljerade uppgifter rörande rumsantalet, medan beträffande övriga lägenheter redovisas dels antalet butiker samt kontors- och lagerlokaler, dels antalet fabriks- och verkstadslokaler, dels slutligen antalet lokaler för andra ändamål. I fråga om samtliga lokaler för andra ändamål än för bostad anhålles å formuläret att, i den mån så ske kan, skall anges deras sammanlagda areal (i kvm).

Dessa arealuppgifter har man utnyttjat så till vida, att statistik över byggnadsverksamhet för industriella, kommersiella och administrativa m. fl. ändamål utarbetats för åren 1919 och 1920 samt 1925 och 1926.[1] Då någon översikt av byggnadsverksamhetens totalvolym icke är möjlig, med mindre man beaktar alla dess mera betydelsefulla grenar, har även denna gång en bearbetning gjorts av ifrågavarande uppgifter.

Huvudresultaten av denna bearbetning återfinnas i tab. A, där i jämförelsesyfte även medtagits siffror för år 1926. Enär emellertid exakta arealuppgifter icke kunnat erhållas från samtliga orter, ha, såsom i tabellens slutrader angives, uppgifterna till viss del måst baseras på tämligen osäkra uppskattningar. Sammanställer man de båda årens totalsiffror för den nytillkomna golvytearealen, framträder en viss nedgång, nämligen från 463 013 kvm år 1926 till 428 328 kvm år 1927, eller, om i båda fallen samma (287) orter jämföras, från 457 409 till 420 022 kvm d. v. s. med 8·2 %. Nämnas må, att 1926 i förhållande till 1925 företedde en ökning med 16·8 %.

Om man närmare granskar, huru dessa förändringar fördela sig på olika slag av byggnadsverksamhet, visar det sig, att under år 1927 nybyggnad i mindre omfattning än under år 1926 ägde rum av skolhus, sjukhus, ämbetslokaler, biografer och restauranger, framför allt i Stockholm, under det att byggnadsverksamheten för industriella ändamål var i det närmaste densamma som närmast föregående år samt kontors- och butikslokaler företedde en ganska betydande stegring. Anmärkningsvärt är vidare, att landsorten, tagen som helhet, under de tre senaste åren uppvisat en nästan oförändrad totalsiffra (c:a 287 000 kvm). Förhållandena belysas närmare i nedanstående tablå:

Byggnadsverksamhet (kvm golvyta) för	År 1925		År 1926		År 1927	
	Samtliga 287 orter	Därav Stockholm	Samtliga 287 orter	Därav Stockholm	Samtliga 287 orter	Därav Stockholm
förvaltning, skolväsen, sjukvård, biograf- o. restaurangrörelse m. m.	153 203	14 264	217 406	78 273	114 561	23 759
industriella o. kommersiella ändamål	238 444	89 974	240 003	91 695	305 461	109 336
Tillhopa	**391 647**	**104 238**	**457 409**	**169 968**	**420 022**	**133 095**

De nu meddelade uppgifterna rörande byggnadsverksamheten för administrativa, kommersiella och industriella ändamål säga dock ej mycket, med

[1] Se Soc. Medd. årg. 1926, sid. 881 och årg. 1927, sid. 942.

Tab. A. Byggnadsverksamhet för kommersiella och industriella m. fl. ändamål i Sveriges stadssamhällen åren 1926 och 1927.

Byggnadskategorier	År 1926					År 1927				
	Stockholm	Göteborg	Övriga städer med över 10 000 inv.	Mindre städer och orter	Tillhopa	Stockholm	Göteborg	Övriga städer med över 10 000 inv.	Mindre städer och orter	Tillhopa
Antal orter	1	1	37	272	**311**	1	1	37	278	**317**
» byggnadsföretag[1]	55	166	474	597	**1 292**	40	116	515	631	**1 302**
» nyuppförda hus[2]	.	.	.	.	.	26	64	299	423	**812**
» tillkomna lokaler	2 461	1 106	2 533	2 082	**8 182**	1 736	869	2 546	2 262	**7 413**
Beräknad areal (i kvm) för nedanstående slag av lokaler:										
Kyrkor, kapell o. d. .	—	140	220	1 170	**1 530**	290	—	—	677	**967**
Bibliotek, förs.-hus[3]	—	2 475	564	3 406	**6 445**	517	—	1 324	2 408	**4 249**
Skolhus	11 058	4 105	13 721	8 211	**37 095**	14 653	920	1 946	2 391	**19 910**
Sjukhus o. d. anstalter	4 241	4 352	8 431	3 361	**20 385**	110	—	5 676	3 935	**9 721**
Hotell, restauranger[4]	3 600	997	10 098	2 863	**17 558**	267	40	9 489	6 089	**15 885**
Teatrar, biografer o. d.	14 400	—	231	1 314	**15 945**	3 800	—	3 017	2 000	**8 817**
Ämbetslokaler[5] . . .	28 798	195	4 739	2 452	**36 184**	799	4 539	1 627	1 052	**8 017**
Kontors- och butikslokaler[6]	55 002	17 033	37 633	26 997	**136 665**	83 194	24 350	57 736	43 308	**208 588**
Fabrikslokaler[7] . . .	36 693	5 500	28 611	31 809	**102 613**	23 780	2 545	32 740	34 238	**93 303**
Kraftstationer[8] . . .	—	1 967	1 594	1 364	**4 925**	2 362	—	4 898	1 171	**8 431**
Garage, lokstall o. d.	—	4 311	8 495	5 755	**18 561**	365	1 757	10 432	6 074	**18 628**
Kiosker, uthus[9] . . .	16 176	6 399	15 161	27 371	**65 107**	2 958	5 135	7 336	16 383	**31 812**
Tillhopa	**169 968**	**47 474**	**129 498**	**116 073**	**463 013**	**133 095**	**89 286**	**186 221**	**119 726**	**428 328**
Därav uppmätt areal	159 379	45 642	63 954	32 619	**301 594**	111 184	39 286	69 749	41 059	**261 278**
» uppskattad »	10 589	1 832	65 544	83 454	**161 419**	21 911	—	66 472	78 667	**167 050**

mindre de ställas i relation till bostadsproduktionens resultat. En dylik beräkning har verkställts i tab. B. Härvid har emellertid den svårigheten mött, att några exakta uppgifter över de nybyggda bostadslägenheternas golvyta icke förefinnas. Med stöd av vissa specialundersökningar[10] synes dock, om tamburer, hallar, garderober, badrum o. d. inräknas, nettogolvytan per rum eller »eldstad» kunna sättas till c:a 25 kvm. Detta genomsnittstal måste dock meddelas med reservation, ty även om detsamma skulle vara någorlunda riktigt ur direkt måttsynpunkt, ger detta i och för sig ingen garanti för att man i detsamma erhållit en allmängiltig jämförelseenhet mellan bostads- och affärsbyggnadsverksamhet. Det synes nämligen sannolikt, att åstadkommandet av en kvm golvyta i förra fallet merendels är förknippat med större uppoffring av kapital och arbete än i det senare.

[1] Härmed avses alla nybyggda och ändrade hus, som övervägande användas för andra än bostadsändamål. — [2] Härmed avses ny- och helt ombyggda hus, som övervägande användas för andra än bostadsändamål. — [3] Inkl. klubblokaler o. d. — [4] Inkl. badhus o. d. — [5] Inkl. järnvägsstationer o. d. — [6] Inkl. magasins- och lagerlokaler. — [7] Även mindre verkstadslokaler o. d. — [8] Inkl. radiostationer, ångpannehus o. d. — [9] Inkl. stall o. d. samt ej specificerade lokaler. — [10] Se G. Larsson: »Byggnadssätt och byggnadskostnader vid statsunderstödda bostadsföretag under år 1917» (Svenska stadsförbundets tidskrift 1918).

Tab. B. Byggnadsverksamhet för bostads- och för andra ändamål åren 1926 och 1927.

Redovisningsår och ortsgrupper	Tillkomna boningsrum och kök		Tillkomna lokaler för andra ändamål		Beräknad total-areal (kvm.)	Därav (i %)	
	antal	beräknad areal (kvm)	antal	beräknad areal (kvm)		för bostads-ändamål	för andra ändamål
1926							
Stockholm	17 148	428 700	2 461	169 968	**598 668**	71·6	28·4
Göteborg	4 043	101 075	1 106	47 474	**148 549**	68·0	32·0
Övr. städer med över 10 000 inv.	12 889	322 225	2 533	129 498	**451 723**	71·3	28·7
Mindre städer och orter	9 852	246 300	2 082	116 073	**362 373**	68·0	32·0
Tillhopa	**43 932**	**1 098 300**	**8 182**	**463 013**	**1 561 313**	**70·3**	**29·7**
1927							
Stockholm	17 647	441 175	1 736	133 095	**574 270**	76·8	23·2
Göteborg	4 348	108 700	869	39 286	**147 986**	73·5	26·5
Övr. städer med över 10 000 inv.	12 850	321 250	2 546	136 221	**457 471**	70·2	29·8
Mindre städer och orter	9 321	233 025	2 262	119 726	**352 751**	66·1	33·9
Tillhopa	**44 166**	**1 104 150**	**7 413**	**428 328**	**1 532 478**	**72·0**	**28·0**

Om man bortser från dylika svagheter i materialet, synas uppgifterna närmast tyda på en obetydlig nedgång i byggnadsverksamhetens totalvolym (med 1·8 %), vilken helt är att tillskriva minskning i den för andra än bostadsändamål avsedda produktionen. I samband därmed står, att bostadstillskottets andel i den totala byggnadsverksamheten ökats från 70·3 till 72·0 %. I motsats härtill företedde år 1926 gentemot år 1925 en stegring med 8·8 % av totala byggnadsvolymen, samtidigt som bostadsproduktionens relativa andel något minskades.

Antal ny- och ombyggda boningshus. Efterföljande framställning kommer att uteslutande uppehålla sig vid bostadsproduktionen, som ju även ur social synpunkt erbjuder det största intresset. I efterföljande tab. C lämnas ett sammandrag av de meddelade uppgifterna rörande antalet under år 1927 tillkomna hus,[1] lägenheter och rum, varvid orterna grupperats på ovannämnda landsdelar samt på vissa storleksgrupper. Härav framgår, att tillhopa 5 251 byggnader under året varit föremål för sådan byggnadsverksamhet, att antalet däri befintliga rum och lokaler blivit ökat. Av dessa hus uppgivas 3 949 huvudsakligen vara avsedda för bostadsändamål. Bortser man från 801 äldre hus, vilka genom smärre ombyggnads- och ändringsarbeten gjorts mera lämpade för ägarens behov eller hyresmarknadens anspråk, återstå 3 148 nybyggda (eller från grunden ombyggda) bostadshus (79·7 %). Av dessa torde av tillgängliga upplysningar att döma 3 098 eller 98·4 % ha uppförts på ny tomt. Detta innebär någon minskning gentemot år 1926, vilket torde sammanhänga med knapphet på ny tomtmark i vissa större städer.

[1] Inkl. sådana äldre byggnader, i vilka genom ombyggnadsarbeten etc. antalet lokaler ökats.

Tab. C. Under år 1927 tillkomna (och avgångna) hus, lägenheter och rum i rikets städer och stadslikn̈ande samhällen.

Byggnader, lägenheter och rum	Stockholms stad	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med: 100 000 inv. o. däröver	20 000–100 000 inv.	10 000–20 000 inv.	5 000–10 000 inv.	under 5 000 inv.
Antal *tillkomna* (och ändrade) byggnader	**755**	**836**	**530**	**1 103**	**1 434**	**593**	**5 251**	**1 374**	**1 072**	**624**	**851**	**1 330**
Därav ny- o. ombyggda boningshus	691	448	250	614	854	291	**3 148**	1 016	647	298	417	770
uppförda av sten	197	42	17	504	64	8	**832**	323	255	70	43	141
uppförda av trä	494	406	233	110	790	283	**2 316**	693	392	228	374	629
med följande antal våningar i höjd: 1	22	71	16	101	47	25	**282**	26	62	28	21	145
med följande antal våningar i höjd: 2	476	348	214	422	674	229	**2 363**	703	457	235	372	596
med följande antal våningar i höjd: 3	28	23	16	42	100	37	**246**	64	106	28	21	27
med följande antal våningar i höjd: 4 o. fl.	165	6	4	49	33	—	**257**	223	22	7	3	2
innehållande följande antal lägenheter: 1	403	235	78	234	214	92	**1 256**	482	175	78	142	379
innehållande följande antal lägenheter: 2	88	154	124	265	415	149	**1 195**	231	253	151	229	331
innehållande följande antal lägenheter: 3–9	28	42	40	72	149	48	**379**	44	173	64	43	55
innehållande följande antal lägenheter: 10 o. fl.	172	17	8	43	76	2	**318**	259	46	5	3	5
innehållande följande antal rum: 1–3	61	87	17	79	59	54	**357**	72	70	30	42	143
innehållande följande antal rum: 4–7	409	251	121	346	450	150	**1 727**	570	288	144	245	480
innehållande följande antal rum: 8–11	33	64	68	92	188	60	**505**	83	147	72	92	111
innehållande följande antal rum: 12–19	12	21	30	43	62	19	**187**	21	81	37	21	27
innehållande följande antal rum: 20–49	49	17	14	36	68	8	**192**	109	44	14	17	8
innehållande följande antal rum: 50 o. fl.	127	8	—	18	27	—	**180**	161	17	1	—	1
Antal tillkomna bostadslägenheter	**6 935**	**1 204**	**747**	**2 202**	**3 217**	**790**	**15 095**	**9 007**	**2 456**	**893**	**1 129**	**1 610**
Därav enkelkök, enkelrum m. m.	1 824	105	98	194	281	126	**2 628**	1 871	219	129	193	216
1 rum och kök	2 218	321	130	375	904	209	**4 157**	2 847	684	137	210	279
2 » » »	1 687	398	235	939	999	250	**4 508**	2 399	875	301	371	562
3 » » »	560	190	149	452	576	96	**2 023**	965	432	163	175	288
4 » » »	347	78	55	139	268	44	**981**	534	135	79	49	134
5 o. fl. rum och kök	299	112	80	103	189	65	**848**	391	111	84	131	131
Lägenheter med bad- eller duschrum	5 138	334	159	482	1 184	116	**7 413**	6 228	566	226	205	188
Antal tillkomna boningsrum	12535	2 961	1 944	5 149	7 225	1 791	**31 605**	17163	5 259	2 257	2 847	4 079
kök	5 112	1 111	663	2 023	2 953	699	**12 561**	7 137	2 246	788	973	1 422
S:a rum (eldstäder)	**17647**	**4 072**	**2 607**	**7 172**	**10178**	**2 490**	**44 166**	**24300**	**7 505**	**3 040**	**3 820**	**5 501**
därav tillbyggda äldre lägenheter	22	117	81	115	103	100	**538**	36	87	81	121	213
Antal *avgångna* bostadslägenheter	555	91	80	147	428	59	**1 360**	838	187	94	124	117
rum	1 571	270	266	467	1 130	138	**3 842**	2 278	556	256	428	324
Nettotillskott bostadslägenheter	6 380	1 113	667	2 055	2 789	731	**13 735**	8 169	2 269	799	1 005	1 493
rum	16076	3 802	2 341	6 705	9 048	2 352	**40 324**	22022	6 949	2 784	3 392	5 177

Boningshusens byggnadsmaterial. Av samtliga nytillkomna bostadshus ha 832 eller 26·4 % uppförts huvudsakligen av sten, medan 2 316 (73·6 %) betecknats som övervägande trähus (inkl. s. k. landshövdingehus). För olika landsdelar och ortsgrupper ter sig denna procentuella fördelning som följer:

Av tillkomna boningshus voro (i %)	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20—100	10—20	5—10	under 5
stenhus . . .	28·5	9·4	6·8	82·1	7·5	2·7	**26·4**	31·8	39·4	23·5	10·3	18·3
trähus	71·5	90·6	93·2	17·9	92·5	97·3	**73·6**	68·2	60·6	76·5	89·7	81·7

Som synes dominerar trähuset i samtliga landsdelar med undantag av Sydsverige, där de nyuppförda bostadshusen till över fyra femtedelar utgjordes av stenhus. Av de talrika trähusen i huvudstaden ha så gott som samtliga uppförts inom stadens ytterområden Brännkyrka och Bromma.[1]

Följande sammanställning ger en bild av den tidigare utvecklingen:

	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Tillkomna boningshus . . .	1 309	944	1 371	1 753	2 871	3 946	3 772	3 695	3 659	3 148
därav (i %)										
stenhus	36·8	19·2	13·4	15·3	14·0	21·5	20·8	22·8	23·8	26·4
trähus	63·2	80·8	86·6	84·7	86·0	78·5	79·2	77·2	76·2	73·6

Under krigs- och krisåren visade produktionen av trähus en stark relativ stegring, vilket förklaras av att byggnadsverksamheten under dessa år till stor del inriktades på egnahemsbyggnader och mer eller mindre provisoriska bostäder, under det att produktionen av hyreshus gick tillbaka. Härutinnan ha emellertid åren 1923—1927 i viss mån medfört en återgång, i det att stenhusens relativa andel av nybyggnaderna ökats från en sjundedel (år 1922) till drygt en fjärdedel. Särskilt märkbar var denna stegring i vissa större städer. — Om hänsyn tages även till byggnadernas storlek, blir stenhusens betydelse avsevärt större, ty medan dessa under redogörelseåret i genomsnitt innehöllo 26 rum (inkl. kök, »eldstäder»), var medelantalet rum i trähusen blott 8. Den sistnämnda siffran har hållit sig tämligen oförändrad under senare år, varemot genomsnittstalet för stenhus sedan år 1923 företett en jämn stegring. Detta torde utgöra den viktigaste förklaringen till det i tablån framträdande förhållandet, att totalantalet nyuppförda boningshus gått tillbaka (fr. o. m. år 1924), samtidigt med att antalet tillkomna lägenheter och rum avsevärt ökats (jfr nedan). Av samtliga lägenheter i nyuppförda hus utgjorde de i stenhus belägna under redogörelseåret 60·2 %, och i sådana förefunnos 54·9 % av totala rumsantalet. Motsvarande siffror för år 1926 voro resp. 55·3 och 52·0 %.

Boningshusens våningshöjd. Med avseende på boningshusens våningshöjd utvisar tab. C, att 2 363 eller tre fjärdedelar av de under år 1927 uppförda byggnaderna äro tvåvåningshus, medan av de återstående flertalet utgöres av hus med tre eller flera våningar (503). Envåningshusen (282) ha mera betydande användning endast i mera lantliga orter, särskilt i södra och östra Sverige, medan de högre hustyperna egentligen förekomma i de större och medelstora städernas inre delar. — Anmärkas bör, att vid dessa beräkningar

[1] Se Soc. Medd. årg. 1928, sid. 329 ff.

vinds-, resp. källarvåning räknats som särskild etage, om boningsrum eller annat rum med eldstad och fönster funnits å vinden eller i källaren. Däremot ha i våningsantalet icke medtagits vanliga torkvindar samt ved- och matkällare.

I följande tablå ha huvudsiffrorna i tab. C omräknats i relativa tal:

Antal tillkomna boningshus (i %) med	Stockholms stad[1]	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5
1 våning . . .	3·2	15·8	6·4	16·5	5·5	8·6	9·0	2·6	9·6	9·4	5·0	18·8
2 våningar . .	68·9	77·7	85·6	68·7	78·9	78·7	75·0	69·2	70·6	78·9	89·2	77·4
3 o. fl. våningar	27·9	6·5	8·0	14·8	15·6	12·7	16·0	28·2	19·8	11·7	5·8	3·8

Såsom följande talrader ådagalägga, har emellertid den dominerande byggnadstypen, tvåvåningshuset, sedan år 1923 varit stadd i relativ tillbakagång — vilken visserligen ej fortsatte under redogörelseåret — medan de högre hustyperna samtidigt vunnit starkare utbredning.

	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Tillkomna boningshus	1 309	944	1 371	1 753	2 871	3 946	3 772	3 695	3 659	3 148
därav (i %)										
hus med 1 våning	12·0	14·8	18·4	13·8	12·5	8·4	9·6	9·8	12·6	9·0
» » 2 våningar	57·1	70·6	73·7	78·4	82·5	85·2	79·1	79·7	74·8	75·0
» » 3 o. fl.våningar . . .	30·9	14·6	7·9	7·8	5·0	6·4	11·3	10·5	12·6	16·0

Antal lägenheter och rum per hus. Medan boningshusens våningsantal ger en ganska god bild av deras byggnadstyp, framträder byggnadernas betydelse ur bostadssynpunkt klarast, om de fördelas efter antalet i dem befintliga, till bostad avsedda lägenheter. En procentuell fördelning av bostadshusen ur denna synpunkt ter sig på följande sätt:

Antal tillkomna boningshus (i %) med	Stockholms stad[2]	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5
1 lägenhet . . .	58·3	52·4	31·2	38·1	25·1	31·6	39·9	47·5	27·1	26·1	34·1	49·2
2 lägenheter . .	12·7	34·4	49·6	43·2	48·6	51·2	38·0	22·7	39·1	50·7	54·9	43·0
3—9 » . .	4·1	9·4	16·0	11·7	17·4	16·5	12·0	4·3	26·7	21·5	10·3	7·1
10 o. fl. » . .	24·9	3·8	3·2	7·0	8·9	0·7	10·1	25·5	7·1	1·7	0·7	0·7

Som tablån ger vid handen, har enfamiljshuset under 1927, liksom närmast föregående år, varit den vanligaste hustypen i småsamhällena samt i de tre största städerna (med över 100 000 inv.), vilket häntyder på ett livligt egnahemsbyggande i storstädernas ytterområden. I övriga samhällen dominerade däremot i allmänhet tvåfamiljshuset. Vad de större byggnadstyperna angår, ha dessa under de senaste åren visat en viss tendens till relativ ökning, såsom framgår av efterföljande översikt över utvecklingen under senare år:

---

[1] Då av huvudstadens nybyggda boningshus endast 175 uppförts inom det egentliga (»gamla») Stockholm mot 516 i Brännkyrka och Bromma, ge dessa siffror ingen bild av förhållandena i den inre staden, där de större våningshöjderna dominera.

[2] Även här återge stockholmssiffrorna snarast förhållandena i förstadsområdet (Brännkyrka och Bromma), där de nybyggda husen i genomsnitt rymma 1—2 lägenheter, medan motsvarande siffra för den egentliga staden är 32.

	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Tillkomna boningshus . . .	1 309	944	1 371	1 753	2 871	3 946	3 772	3 695	3 659	3 148
därav (i %) med										
1 lägenhet	27·6	33·1	40·0	43·6	42·3	46·3	39·7	40·8	41·6	39·9
2 lägenheter	30·9	30·4	38·5	39·6	47·6	43·3	44·1	41·9	40·7	38·0
3—9 »	25·3	25·7	18·2	11·5	8·8	8·2	11·4	10·9	10·6	12·0
10 o. fl. »	16·2	10·8	3·3	5·8	1·3	2·2	4·8	6·4	7·1	10·1

Av upplysningarna om antalet bostadslägenheter per hus framgår dock ej tillräckligt tydligt, i vilken utsträckning de nyuppförda byggnaderna utgöra småfolksbostäder. Ett enfamiljshus kan ju vara såväl en liten stuga med ett par tre rum som en större villa, innehållande ett tiotal rum eller mera. För närmare belysning av detta förhållande ha i tab. C samt i följande procenttablå de ny- och ombyggda boningshusen jämväl fördelats efter antalet boningsrum (inräknat kök) per hus. Jämföras dessa siffror med motsvarande för antalet lägenheter, befinnes det, att av enfamiljshusen mindre än en tredjedel utgjordes av stugor om 1—3 rum (inräknat kök), medan återstoden innehöll 4 eldstäder och däröver per hus.

Antal tillkomna boningshus (i %)	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5
med 1—3 rum .	8·8	19·4	6·8	12·9	6·9	18·6	11·3	7·1	10·8	10·1	10·1	18·6
» 4—7 » .	59·2	56·0	48·4	56·8	52·7	51·5	54·9	56·1	44·5	48·3	58·7	62·3
» 8—19 » .	6·5	19·0	39·2	22·0	29·3	27·1	22·0	10·2	35·3	36·6	27·1	17·9
» 20 r. o. däröv.	25·5	5·6	5·6	8·8	11·1	2·8	11·8	26·6	9·4	5·0	4·1	1·2

Om man utgår från rumssiffrorna, framträder fr. o. m. år 1923 en viss förskjutning till mycket små och mycket stora byggnadstyper, såsom följande sammanställning ådagalägger.

	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Tillkomna boningshus	1 309	944	1 371	1 753	2 871	3 946	3 772	3 695	3 659	3 148
därav (i %) med										
1—3 rum	8·6	10·8	14·7	11·0	9·5	7·4	8·3	10·5	13·6	11·3
4—7 »	37·6	41·8	52·6	58·5	67·2	68·0	60·6	58·9	57·6	54·9
8—19 »	30·8	34·9	27·5	24·1	21·2	21·6	24·5	22·5	20·1	22·0
20 rum och däröver	23·0	12·5	5·2	6·4	2·1	3·0	6·6	8·1	8·7	11·8

Bostadslägenheternas antal och storlek. Av större betydelse för bedömande av 1927 års bostadsproduktion än boningshusens storlek och art äro uppgifterna om de tillkomna bostadslägenheternas beskaffenhet och fördelning på olika kategorier.

I tab. D lämnas, förutom vissa uppgifter om beviljade bostäder, varom mera nedan, en översikt över antalet å olika orter tillkomna lägenheter och rum under år 1927,[1] varjämte till jämförelse meddelas uppgifter om medelantalet under åren 1923—1927 tillkomna lägenheter. Dessa sistnämnda siffror ha ersatt de i tidigare redogörelser anförda talen för år 1913, vilka numera knappast längre kunna anses giva ett uttryck för den för vår

[1] Endast de 283 orter, där lägenheter eller rum tillkommit eller beviljats under redogörelseåret, ha medtagits.

Tab. D. Antal år 1927 fullbordade och beviljade bostäder å olika orter m. m.

Tecknet * utmärker, att uppgiften endast avser den stadsplanelagda delen av vederbörande ort.

Orter	Tillkomna bostadslägenheter (årsmedelt.) 1923–1927 [1]	Tillkomna bostadslägenheter 1927	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1927)	Tillkomna rum (och kök) (1927)	Beviljade bostadslägenheter 1927	Orter	Tillkomna bostadslägenheter (årsmedelt.) 1923–1927 [1]	Tillkomna bostadslägenheter 1927	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1927)	Tillkomna rum (och kök) (1927)	Beviljade bostadslägenheter 1927
Stockholm	4 548	6 935	5 729	17 647	6 328	Mjölby	18	2	1	9	—
Södertälje	27	10	3	49	63	Borgs vst	18	16	7	62	22
Djursholm	35	18	3	173	14	Åtvidaberg	14	18	16	52	—
Lidingö	[2] 75	[2, 3] 44	[2] 18	[2] 198	[2, 3] 51	Ödeshög	4	9	6	35	9
Vaxholm*	3	1	1	3	3	Boxholm*	3	4	4	10	[2] 4
Norrtälje	13	10	8	34	19	Kisa	8	7	6	22	1
Östhammar	5	2	1	12	1	Jönköping	149	136	94	433	155
Sigtuna*	3	3	1	16	1	Huskvarna	44	56	45	188	58
Sundbyberg*	47	23	18	70	84	Nässjö*	72	75	61	165	28
Stocksund	8	2	—	8	12	Värnamo	24	9	6	28	20
Hässelby vst.	19	[4] 5	4	20	[5] 20	Vetlanda	14	10	6	29	9
Saltsjöbaden	13	[6] 11	4	51	1	Eksjö	29	22	18	73	35
Nynäshamn	21	7	4	22	9	Tranås	50	22	8	94	23
Rimbo*	4	2	1	7	—	Gränna*	5	11	9	27	8
Hagalund	2	1	1	2	22	Aneby	[2] 9	[2] 6	[2] 2	[2] 22	9
Nya Huvudsta	11	3	2	9	·	Forserum*	5	6	5	14	6
Lilla Alby	6	4	2	19	2	Gislaved	4	9	5	31	9
Råsunda	17	4	1	22	11	Vaggeryd	10	22	10	90	30
Enebyb. vst.	[2] 14	[2] 6	—	[2] 30	[2] 6	Sävsjö	18	13	4	50	—
Täby	·	[7] 4	—	16	—	Växjö*	42	35	13	159	19
Duvbo	33	46	42	127	48	Älmhult*	8	5	2	22	3
Solhem	12	16	1	86	11	Ljungby*	20	12	10	40	3
Bromsten	15	10	6	39	[8] 5	Markaryd	7	16	11	61	16
Flysta	3	3	3	9	2	Åseda	5	3	2	10	5
Stuvsta	75	66	41	219	64	Hovmantorp	5	8	8	20	14
Huddinge	8	9	2	34	13	Växjö-Östregård*	7	16	7	63	18
Fullersta	·	8	4	25	[9] 10	Ryd	5	6	2	30	—
Segeltorp	·	19	18	45	24	Alvesta	1	2	—	13	—
Tumba	4	5	4	15	—	Vislanda	1	2	1	7	—
Rönninge	5	4	3	16	4	Lidhult	·	[2] 7	—	[2] 33	[2] 7
Igelsta*	·	2	—	11	—	Strömsnäsbruk	5	5	—	34	5
Järna*	6	18	18	22	—	Kalmar	141	114	53	445	112
Uppsala	147	112	76	369	111	Oskarshamn	9	16	13	49	13
Enköping*	6	5	3	14	9	Västervik*	21	22	14	78	16
Tierp	4	—	—	—	4	Vimmerby*	14	11	9	39	13
Nyköping*	60	23	18	82	21	Borgholm	9	9	4	41	9
Katrineholm	10	18	9	80	20	Gamleby*	2	—	—	—	8
Eskilstuna	104	85	68	251	157	Hultsfred	·	17	12	60	19
Mariefred*	1	2	2	7	2	Figeholm*	1	1	—	6	2
Malmköping	[2] 6	[2] 18	[2] 15	[2] 57	19	Nybro	32	28	20	95	55
Oxelösund	5	7	7	18	7	Virserum*	9	5	1	23	5
Flen*	4	8	4	27	8	Bergkvara	3	4	4	8	—
Valla	2	4	3	12	4	Torsås	4	—	—	—	1
Vingåker	12	8	7	21	3	Visby*	11	6	4	27	16
Linköping	170	145	94	505	145	Karlskrona*	43	19	7	74	89
Norrköping	286	257	209	684	339	Ronneby*	15	8	—	36	[2] 8
Söderköping	16	9	6	28	7	Karlshamn	16	21	17	66	35
Motala	22	18	10	89	3	Sölvesborg*	8	3	1	12	3
Vadstena	7	1	—	6	1	Långö	14	3	2	10	—
Skänninge	7	6	4	19	6						

[1] Medievalstil anger, att siffran endast avser 3 eller 4 år av ifrågavarande period. — Tecknet · utmärker, att uppgift om byggnadsverksamhet å vederbörande ort erhållits för mindre än 3 av de senaste 5 åren. — [2] Approximativ siffra. — [3] Dessutom sportstugor omfattande 10 läg. med 30 rum. — [4] Dessutom 2 sommarvillor med 7 rum. — [5] Dessutom 1 sommarvilla med 3 rum. — [6] Dessutom 1 sommarvilla med 3 rum. — [7] Dessutom 1 sommarvilla med 2 rum. — [8] Dessutom 1 sommarvilla med 2 rum. — [9] Dessutom 1 sommarvilla med 3 rum.

Tab. D (forts.). **Antal år 1927 fullbordade och beviljade bostäder å olika orter m. m.**

Tecknet * utmärker, att uppgiften endast avser den stadsplanelagda delen av vederbörande ort.

Orter	Tillkomna bostadslägenheter (årsmedelt. 1923–1927)[1]	Tillkomna bostadslägenheter 1927	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1927)	Tillkomna rum (och kök) (1927)	Beviljade bostadslägenheter 1927	Orter	Tillkomna bostadslägenheter (årsmedelt. 1923–1927)[1]	Tillkomna bostadslägenheter 1927	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1927)	Tillkomna rum (och kök) (1927)	Beviljade bostadslägenheter 1927
Kristianstad	64	60	34	205	50	Falkenberg	30	42	35	125	19
Simrishamn*	15	12	6	56	3	Varberg	28	28	12	124	64
Ängelholm	48	[2]52	27	222	[4]20	Kungsbacka	21	20	10	82	20
Hässleholm	13	20	6	104	16	Oskarsström	17	11	9	33	12
Tomelilla	24	17	1	91	21	Göteborg	1 210	1 301	782	4 348	1 576
Åhus*	8	9	6	26	[2]6	Mölndal	129	60	53	174	81
Båstad	[2]1	[2]2	[2]2	[2]4	2	Marstrand	1	—	—	1	—
Löderup	·	3	1	12	3	Lysekil	11	9	4	30	14
Smedstorp	2	1	1	3	5	Uddevalla*	49	70	49	236	93
Kivik	1	1	1	2	1	Strömstad	6	—	—	—	2
Vitemölla	—	—	—	2	—	Älvsborg	·	153	86	531	74
Tollarp*	6	5	—	25	5	Källö—Knipplan	1	4	2	13	—
Vilan	3	8	4	30	[2]9	Fiskebäckskil*	1	1	1	3	1
Broby kyrkoby	5	10	5	31	—	Grundsund	[2]1	[2]3	[2]1	[2]11	3
Osby*	4	1	1	3	[2]1	Mollösund	1	1	—	4	—
Hästveda	2	3	2	10	3	Skärhamn	2	2	2	6	2
Bjärnum	·	6	3	30	6	Bleket	2	2	—	8	2
Vinslöv	5	10	7	35	10	Klädes- o. Koholmen	[2]3	[2]1	—	[2]4	1
Södala	4	4	1	15	4	Slätten	6	4	3	11	[2]4
Örkelljunga	13	23	13	86	23	Gravarne o. Bäckevik*	3	2	1	7	[2]2
Klippan	21	5	3	19	5	Smögen	2	1	1	3	1
Åstorp	15	6	2	27	3	Bovallstrand*	2	1	1	3	—
Torekov	[2]3	[2]4	—	[2]21	4	Hunnebostrand	·	2	1	8	2
Malmö	567	771	606	2 305	1 064	Fjällbacka	1	4	1	19	[2]3
Lund	120	141	100	437	165	Grebbestad*	2	3	—	13	3
Landskrona	45	49	29	166	34	Havstensund o. Norrsundet	·	1	—	4	1
Hälsingborg	428	569	381	1 875	523	Vänersborg*	33	7	5	30	12
Eslöv	35	29	21	86	29	Trollhättan*	62	7	1	35	25
Ystad	42	35	26	97	31	Alingsås*	36	9	4	44	12
Trälleborg	107	85	44	275	87	Borås	255	268	166	845	389
Skanör med Falsterbo	5	4	3	17	2	Ulricehamn*	28	17	11	67	26
Svedala	17	19	15	56	22	Åmål*	38	50	28	170	52
Skurup*	13	5	4	13	[2]4	Bengtsfors	·	3	2	17	6
Hörby	10	15	9	51	2	Mellerud	·	[2]4	[2]4	[2]12	[2]4
Höganäs*	8	11	5	59	15	Lilla Edet	3	1	—	11	—
Viken	5	1	—	5	1	Herrljunga*	5	2	1	10	—
Teckomatorp	6	11	6	40	11	Kinna	·	24	16	75	24
Kävlinge	13	9	5	30	9	Mariestad*	36	85	78	144	7
Veberöd	5	2	—	8	1	Lidköping*	47	33	18	106	94
Lomma	10	14	8	51	12	Skara*	26	10	5	50	9
Arlöv	27	18	15	59	12	Skövde[5]	27	34	26	104	40
Fosie	·	79	69	204	122	Hjo	1	—	—	—	6
Anderslöv	5	6	4	25	5	Tidaholm	22	10	10	31	18
Vällinge	2	4	—	21	1	Falköping	33	1	—	7	9
Sjöbo*	6	5	4	14	—	Grästorp	11	7	2	27	2
Löberöd	3	2	1	7	2	Vara*	7	1	—	8	1
Höör	4	2	—	14	8						
Halmstad*	66	40	34	129	63						
Laholm	9	11	10	25	3						

[1] Jfr not 1 sid. 958. — [2] Approximativ siffra. — [3] Dessutom 28 sommarvillor med 114 rum. — [4] Dessutom 14 sommarvillor med 73 rum. — [5] Uppgiften avser det stadsplanelagda området samt områden med s. k. utomplansbestämmelser.

Tab. D (forts.). **Antal år 1927 fullbordade och beviljade bostäder å olika orter m. m.**
Tecknet * utmärker, att uppgiften endast avser den stadsplanelagda delen av vederbörande ort.

Orter	Tillkomna bostadslägenheter (årsmedelt. 1923–1927[1])	Tillkomna bostadslägenheter 1927	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1927)	Tillkomna rum (och kök) (1927)	Beviljade bostadslägenheter 1927	Orter	Tillkomna bostadslägenheter (årsmedelt. 1923–1927[1])	Tillkomna bostadslägenheter 1927	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1927)	Tillkomna rum (och kök) (1927)	Beviljade bostadslägenheter 1927
Töreboda	4	—	—	—	2	Domnarvet	·	17	12	53	17
Järpås	6	5	5	14	—	Vansbro*	9	7	5	24	7
Götene*	9	6	5	16	1	Leksandsnoret	7	1	1	3	1
Floby	3	7	6	19	8	Rättvik	·	—	—	—	[2] 1
Stenstorp	4	1	—	6	2	Orsa	2	—	—	1	1
Falk. först.*	12	2	2	6	2	Gävle*	122	83	56	255	71
Tibro	15	9	7	33	17	Söderhamn*	16	17	8	51	31
Karlstad	127	114	82	353	145	Hudiksvall	20	19	11	66	8
Kristinehamn*	38	17	11	64	22	Storvik	10	12	5	65	12
Filipstad	·	—	—	—	2	Sandviken	·	38	34	126	—
Arvika	56	78	64	256	98	Bollnäs	11	14	8	46	41
Säffle	21	20	8	82	31	Björkhamre*	10	7	7	19	5
Sunne	12	2	1	7	4	Ljusdal	11	11	5	39	[2] 11
Forshaga	[2] 3	[2] 2	[2] 2	[2] 7	3	Arbrå	1	1	1	4	—
Kil*	3	1	—	4	4	Härnösand*	24	13	8	42	15
Årjäng	·	1	1	3	—	Sundsvall*	46	48	28	146	113
Charlottenberg	5	2	2	7	—	Sollefteå	6	1	—	7	1
Torsby	5	4	2	15	3	Örnsköldsvik*	25	12	9	40	12
Örebro*	253	451	391	1 157	605	Skönsmon	44	33	33	64	35
Askersund*	10	2	2	5	2	Skönsberg*	8	10	9	27	10
Nora*	9	9	5	53	8	Kramfors*	10	11	9	32	12
Lindesberg	10	8	6	28	10	Nyland	3	—	—	—	4
Hallsberg	[2] 1	[2] 3	[2] 2	[2] 10	—	Östersund*	44	22	17	67	34
Kopparberg	11	33	28	74	9	Bräcke*	3	5	3	13	—
Almby	·	59	54	123	52	Järpen*	2	3	2	11	[2] 3
Kumla	18	8	7	24	18	Hornsbergs villastad*	9	6	6	18	2
Karlskoga*	6	11	9	23	10	Svegsmon	10	—	—	—	1
Jannelund	6	5	2	18	5	Umeå	68	92	81	272	63
Frövi	7	2	—	11	2	Skellefteå	[2] 29	[2] 27	[2] 9	[2] 135	27
Grythyttan	·	5	5	12	—	Nordmaling*	4	5	1	24	—
Västerås	23	36	25	138	51	Vännäs	6	6	6	8	—
Sala	18	8	7	21	8	Teg	·	[2] 2	[2] 2	[2] 9	4
Köping*	8	3	1	14	—	Lycksele	18	19	14	56	—
Arboga	8	—	—	—	11	Åsele	3	4	4	10	4
Kungsör	8	7	7	22	13	Luleå*	47	44	32	136	61
Norberg*	4	1	—	5	1	Piteå*	5	6	3	29	5
Heby	1	1	—	4	2	Boden*	25	8	1	39	2
Falun	43	21	10	91	21	Haparanda	[2] 4	—	—	[2] 2	—
Säter*	11	9	9	22	15	Arvidsjaur*	3	2	2	5	[2] 2
Hedemora	13	1	1	2	1	Svartösta den	7	13	11	32	5
Avesta	2	—	—	—	3	Kalix	7	5	4	12	5
Ludvika	10	9	7	29	6	Malmberget	3	4	4	12	—
Krylbo	10	8	3	40	6	Kiruna	107	98	92	246	205
Borlänge	14	4	3	29	4						
Smedjebacken	10	9	9	16	11	Samtliga orter	[3]12508	15095	11 298	44 166	15 800
Morastrand*	4	3	—	15	3						

[1] Jfr not 1 sid. 958. — [2] Approximativ siffra. — [3] Siffran avser endast de orter, för vilka dylika medeltalsuppgifter redovisats i tabellen. Medtagas samtliga orter, beträffande vilka uppgift om bostadsbyggnadsverksamhet inkommit för ett eller flera av åren 1923—1927, stiger siffran till 12 749.

tid normala bostadsproduktionen, vilken fastmer synes framgå av medeltalet för den femårsperiod, som förflutit sedan hyresstegringslagens upphävande.

Då, såsom av följande tablå framgår, antalet under år 1927 tillkomna lägenheter, nämligen 15 095, därav 13 474 i nybyggda hus, överstiger 1913 års siffra med 75·6 %, beror detta blott delvis på livligare byggnadsverksamhet, medan det till god del återspeglar det förhållandet, att 1927 års statistik omfattar vida flera och folkrikare orter. Ställer man byggnadsverksamheten under de båda åren i relation till befolkningssiffrorna, framgår, att antalet tillkomna lägenheter per 10 000 inv. ökats från 49 till 67 eller med 36·7 %.

	1913	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Antal tillk. bostadsläg.	8 594	5 203	4 915	4 524	6 365	6 360	9 461	11 901	13 068	14 221	15 095
indextal (1913=100)	100	61	57	53	74	74	110	138	152	165	176
» (årsmedeltal 1923—1927=100)	67	41	39	35	50	50	74	93	103	112	118
Ant. tillkomna småläg.	5 957	4 473	3 993	3 293	4 656	3 974	5 595	7 783	8 991	10 427	11 293
i % av samtliga	69·3	86·0	81·3	72·8	73·2	62·5	59·1	65·4	68·8	73·3	74·8
indextal (1913=100)	100	75	67	55	78	67	94	131	151	175	190

I förhållande till årsmedeltalet för perioden 1923—1927, nämligen 12 749 lägenheter, företer redogörelseåret en ökning med 18·4 %, vilken stegring reduceras till 13·6 %, om man även i detta fall räknar per 10 000 invånare. Såsom framgår av tab. D, har emellertid utvecklingen gestaltat sig ganska olika inom olika orter. Förhållandet belyses närmare genom följande sammanfattning:

Orter, där 1927 års lägenhetstillskott i förhållande till årsmedeltalet 1923—27 varit	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5
större:												
antal orter . . .	1	15	15	22	18	16	**87**	3	5	8	11	60
» läg.	6 935	218	271	1 772	2 458	269	**11 923**	9 007	1 465	345	504	602
mindre:												
antal orter . . .	—	38	16	24	40	25	**143**	—	9	14	22	98
» läg.	—	946	437	337	464	452	**2 636**	—	991	548	389	708
lika:[1]												
antal orter . . .	—	7	5	5	15	5	**37**	—	—	—	4	33
» läg.	—	40	39	93	295	69	**536**	—	—	—	236	300
Hela ant. läg. 1927	6 935	1 204	747	2 202	3 217	790	**15 095**	9 007	2 456	893	1 129	1 610
» » » 1926	6 165	1 563	680	1 995	2 718	1 100	**14 221**	7 959	2 387	962	1 042	1 871
Medelantal läg. 1923—1927 . .	4 548	1 532	813	1 869	3 035	952	**12 749**	6 324	2 169	1 212	1 209	1 835

Av tablån framgår, att trots den betydande stegringen i den totala bostadsproduktionen likväl det övervägande antalet orter företer nedgång i jämförelse med de närmast föregående åren. Förklaringen härtill ligger däri, att en delvis mycket betydande ökning ägt rum inom ett antal stora städer, under

[1] Inkl. orter, beträffande vilka uppgift om byggnadsverksamheten lämnats för mindre än tre år av ifrågavarande period.

det att minskning gjort sig gällande i flertalet medelstora och mindre städer och orter.

Av de år 1927 tillkomna lägenheterna utgjordes 11 293 eller 74·8 % av bostäder om högst 2 rum och kök. Produktionen av dylika smålägenheter har, som förut antytts, alltsedan år 1923 företett en betydande såväl absolut som relativ stegring. Betecknande för redogörelseåret är emellertid, att en mindre andel nu fallit på lägenheter om 2 rum och kök, under det att antalet tillkomna enkelrum och enkelkök betydligt ökats. Förhållandet belyses närmare i följande tablå:

	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Tillk. bostadslägenheter . . .	8 594	4 915	4 524	6 365	6 360	9 461	11 901	15 068	14 221	15 095
därav (i %)										
enkelkök, -rum m. m. . . .	13·1	12·1	13·5	13·7	8·0	9·2	12·9	12·8	12·1	17·4
1 rum och kök	30·8	40·3	26·2	26·1	18·1	17·3	22·0	24·0	26·4	27·5
2 » » »	25·4	28·9	33·1	33·4	36·4	32·7	30·5	32·1	34·8	29·9
3 » » »	11·5	8·3	12·1	12·0	18·6	16·8	16·4	15·2	13·5	13·4
4 » » »	19·2	10·4	15·1	14·8	18·9	24·0	8·7	7·5	7·0	6·2
5 o. fl. rum och kök . . .							9·5	8·4	6·2	5·6

Framhållas må emellertid, att under det senaste decenniet en viss förskjutning ägt rum med avseende på begreppet smålägenhet i betydelsen av bostad för arbetare och andra mindre bemedlade. Medan man numera ej tvekar att som småfolksbostad beteckna en egnahemslägenhet med ett rum och kök på nedre botten och två små sovrum en trappa upp, falla näppeligen inom denna kategori storstädernas med alla moderna bekvämligheter försedda och därför synnerligen höga hyror betingande småvåningar om ett eller två rum och kök.

En bild av de nytillkomna lägenheternas sammansättning efter rumsantal inom olika storleksklasser av samhällen ger nedanstående tablå, vari även återfinnas motsvarande siffror för resp. landsdelar:

Av de tillkomna bostadslägenheterna voro (i %)	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20—100	10—20	5—10	under 5
enkelkök, -rum m. m.	26·3	8·7	13·1	8·8	8·7	15·9	17·4	20·8	8·9	14·4	17·1	13·4
1 rum och kök . .	32·0	26·7	17·4	17·0	28·1	26·5	27·5	31·6	27·9	15·3	18·6	17·3
2 » » » . .	24·3	33·0	31·5	42·7	31·1	31·6	29·9	26·6	35·6	33·7	32·9	34·9
3 » » » . .	8·1	15·8	19·9	20·5	17·9	12·2	13·4	10·7	17·6	18·3	15·5	17·9
4 » » » . .	5·0	6·5	7·4	6·3	8·3	5·6	6·2	5·9	5·5	8·9	4·3	8·3
5 o. fl. rum och kök	4·3	9·3	10·7	4·7	5·9	8·2	5·6	4·4	4·5	9·4	11·6	8·2

Att produktionen av enkelrum och lägenheter på ett rum och kök nått den största relativa omfattningen i Stockholm, Göteborg och Malmö (52·4 %), torde bl. a. sammanhänga med att hyran per rum i regel är hög i storstäderna, varigenom efterfrågan där i relativt stor utsträckning inriktas på de minsta slagen av bostäder.

Antal boningsrum och kök. Övergår man från den bostadssociala enheten, lägenheten, till den byggnadstekniska, rummet eller »eldstaden», finner man av tab. C, att år 1927 tillkommo tillhopa 44 166 boningsrum och kök.[1] Följande tablå anger motsvarande antal år 1913 samt 1918—1927:

[1] Varav 39 979 rum i ny- och (från grunden) ombyggda hus.

	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Tillkomna rum (boningsrum och kök) antal . .	28 055	14 360	14 412	19 840	21 912	34 006	39 297	41 721	43 932	44 166
indextal (1913 = 100) .	100	51	51	71	78	121	140	149	157	157
» (årsm. 1923–27 = 100)	69	35	35	49	54	84	97	103	108	109

Jämföras uppgifterna för de båda senaste åren, befinnes, att den rätt framträdande ökning i bostadstillskottet (6·1 %), som kommer till synes, när man räknar med de förut anförda lägenhetssiffrorna, reduceras till en obetydlighet (0·5 %), om man utgår från talen för tillkomna rum och kök, något som givetvis får tillskrivas produktionens ökade inriktning på smärre bostadstyper. I förhållande till årsmedeltalen för perioden 1923—1927 uppgår för redogörelseåret ökningen i rumstillskottet (8·7 %) till knappt hälften av stegringen i lägenhetsantalet (18·4 %).

Huru de tillkomna rummen åren 1925—1927 fördelade sig på olika lägenhetskategorier åskådliggöres i följande översikt:[1]

Antal rum (boningsrum och kök) i nytillkomna lägenheter	År 1925 Antal	%	År 1926 Antal	%	År 1927 Antal	%
enkelkök, -rum m. m.	2 014	4·9	2 211	5·1	3 060	7·0
1 rum och kök	6 262	15·1	7 500	17·3	8 314	19·1
2 » » »	12 576	30·4	14 853	34·2	13 524	31·0
3 » » »	7 960	19·2	7 668	17·7	8 092	18·5
4 » » »	4 920	11·9	4 965	11·4	4 655	10·7
5 o. fl. rum och kök	7 671	18·5	6 228	14·3	5 983	13·7

Ehuru även denna tabell bekräftar intrycket av en fortgående ökning i produktionen av mindre bostadstyper, belyser den emellertid tillika det faktum, att byggnadsverksamheten i verkligheten sysselsätter sig med framställning av större lägenheter i högre grad än som kommer till synes, när man uteslutande utgår från lägenheternas antal. Medan sålunda år 1927 25·2 % av de nya lägenheterna voro sådana om 3 eller flera rum och kök, tillhörde 42·9 % av alla nya rum våningar av denna storlekskategori.

Med hänsyn till »eldstädernas» användbarhet som byggnadsteknisk enhet erhålles ett ganska gott mått på bostadsproduktionens intensitet under en tidsperiod, om man ställer antalet tillkomna rum och kök i relation till folkmängden respektive år, såsom skett här nedan:

Tillkomna rum (och kök) per 10 000 inv. år	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5
1923	158	130	227	175	170	154	**164**	147	128	183	192	213
1924	259	150	194	159	185	144	**186**	205	161	176	178	189
1925	294	168	170	178	191	112	**196**	256	178	126	156	172
1926	378	134	147	191	152	128	**199**	287	172	109	135	162
1927	380	108	157	195	169	93	**197**	298	160	103	138	140

Ser man på samtliga orter tillhopatagna, har bostadsproduktionens intensitet något avtagit under redogörelseåret. Dock förete de tre största stä-

[1] Rum, som tillbyggts äldre lägenheter, äro här ej inräknade.

derna fortfarande stegring, medan däremot städer med 20—100 000 inv. redovisat nedgång efter år 1925 och mindre städer och orter i stort sett redan efter år 1923.

Bad- och duschrum. Av bostadslägenheternas viktigare fasta tillbehör redovisas i tab. C särskilt bad- och duschrummen. I vilken utsträckning de nytillkomna bostäderna varit försedda med denna hygieniskt betydelsefulla, men först under de senaste decennierna till allmännare användning komna bekvämlighet, belyses genom översikten här nedan, i vilken antalet lägenheter med bad- eller duschrum ställts i relation till hela bostadstillskottet inom olika landsdelar och ortsgrupper:

	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20—100	10—20	5—10	under 5
Tillkomna lägenh.	6 935	1 204	747	2 202	3 217	790	**15 095**	9 007	2 456	893	1 129	1 610
därav med bad- eller duschrum .	5 138	334	159	482	1 184	116	**7 413**	6 228	566	226	205	188
i %	74·1	27·7	21·3	21·9	36·8	14·7	**49·1**	69·1	23·0	25·3	18·2	11·7

Av de under redogörelseåret tillkomna bostäderna voro sålunda ungefär hälften försedda med denna bekvämlighet. Det är en siffra, som avsevärt överstiger motsvarande tal för åren 1923—1926, då talen voro resp. 24·0, 23·4, 28·6 och 34·8 %. Särskilt höga te sig 1927 års relationstal för Stockholm (74·1 %) och Göteborg (70·1%), medan däremot Malmö (23·1 %) liksom flertalet medelstora och mindre orter uppvisa lägre siffror.

Nettotillskottet av hus, lägenheter och rum. Å de för statistiken över byggnadsverksamheten använda frågeformulären redovisas icke allenast det årliga bruttotillskottet av bostäder av olika slag, utan specificeras jämväl avgångna hus, lägenheter och rum i syfte att möjliggöra en beräkning rörande nettotillskottet av bostäder. Dessa uppgifter om bortrivna hus och lägenheter få dock upptagas med någon reservation, då de särskilt beträffande tidigare år torde vara mindre fullständiga.

Under redogörelseåret hade 580 hus varit föremål för byggnadsverksamhet av sådan art, att deras lägenhets- och rumsantal minskats. Av ifrågavarande byggnader utgjorde 408 egentliga boningshus, vilka i 175 (42·9 %) fall fullständigt bortrivits för att lämna plats åt andra, medan i återstående fall husen endast blivit ombyggda eller ändrade på ett mer eller mindre genomgripande sätt. Genom ifrågavarande rivnings- och ändringsarbeten hade försvunnit 1 360 bostadslägenheter, innehållande 3 842 boningsrum och kök. För år 1926 voro motsvarande tal 1 011, resp. 2 999, varför antalet bortrivna lägenheter och eldstäder sålunda ökats med resp. 34·5 och 28·1 %. Givetvis sammanhänger detta med det förut påpekade förhållandet, att år 1927 ett större antal nybyggnader uppförts på tidigare bebyggda tomter.

Sitt största intresse erbjuda uppgifterna om avgångna hus, lägenheter och rum, när de ställas i relation till de tillkomna inom motsvarande kategorier i syfte att utröna byggnadsverksamhetens nettoresultat. Resultaten av ifrågavarande beräkningar ha sammanställts i följande tablå, varvid till jämförelse meddelas motsvarande siffror för år 1926:

	År 1926				*År 1927*			
		Nettotillskott				Nettotillskott		
	Brutto-tillskott	antal	pr 10 000 inv.	i % av brutto	Brutto-tillskott	antal	pr 10 000 inv.	i % av brutto
Boningshus	3 659	3 527	16	96·3	3 148	2 973	13	94·4
Bostadslägenheter samtliga	14 221	13 210	60	92·9	15 095	13 735	61	91·0
Bostadslägenheter t. o. m. 2 r. o. k.	10 427	9 651	44	92·6	11 293	10 254	46	90·8
Boningsrum och kök	43 932	40 933	185	93·2	44 166	40 324	179	91·3

Av totalantalet tillkomna lägenheter och rum utgjorde nettotillskotten år 1927 91 %, vilken siffra företer en viss nedgång gentemot de närmast föregående åren (1923—1926 93 à 96 %). I detta avseende har på senaste tiden inträtt en återgång gentemot förhållandena under åren närmast före kriget, då antalet rivna lägenheter och rum plägade utgöra ungefär en tiondel av de tillkomna.

En uppfattning om vad byggnadsverksamheten under en rad föregående år betytt för bostadsbeståndets ökning, erhålles i följande tablå:

	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Nettotillskott av rum (och kök)	25 250	13 118	13 367	18 705	21 029	32 505	36 987	39 211	40 933	40 324
per 10 000 inv.	145	67	67	93	102	157	175	184	185	179

Under år 1927 understeg nettoantalet tillkomna eldstäder det för år 1926 registrerade med 1·5 %. Däremot har, såsom framgår av nästföregående tablå, lägenhetsbeståndets ökning under redogörelseåret överstigit föregående års siffra med 4 %.

Den icke-spekulativa byggnadsverksamheten. Den av staten, kommuner, bostadsföreningar, stiftelser m. fl. bedrivna icke-spekulativa byggnadsverksamheten, som under kristiden utgjort ett dominerande inslag i bostadsproduktionen, har under senare år i stort sett gått relativt tillbaka, ehuru numera i allmänhet ett större antal bostäder tillkomma på dylik väg än förhållandet var under åren närmast före, under och efter världskriget. Medelantalet genom icke-spekulativ bostadsproduktion tillkomna lägenheter utgjorde under åren 1916—1922 2 291, men uppgick under perioden 1923—1927, såsom nedanstående tablå utvisar, till 2 769 per år. För år 1927 enbart utgjorde siffran 3 226, motsvarande 21·4 % av hela lägenhetstillskottet. Anmärkas bör, att över tre fjärdedelar (77·2 %) av den icke-spekulativa bostadsproduktionen under redogörelseåret fallit på Stockholm, Göteborg och Malmö.

	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Antal tillkomna bostadslägenheter	4 915	4 524	6 365	6 360	9 461	11 901	13 068	14 221	15 095
Därav genom icke-spekulativ byggnadsverksamhet antal	2 602	1 769	2 902	1 110	1 570	2 939	3 277	2 831	3 226
Därav genom icke-spekulativ byggnadsverksamhet %	52·9	39·1	45·6	17·5	16·6	24·7	25·1	19·9	21·4

Bakom dessa temporära förändringar i denna byggnadsverksamhets totalvolym ligga än större växlingar i fråga om aktiviteten hos dess olika bärare, såsom närmare framgår av följande sammanställning:

Genom icke-spekulativ byggnadsverks. tillkomna bostäder	Absoluta tal					Relativa tal (%)				
	Staten	Kommuner	Koop. bostadsfören.	Stiftelser o. d. [1]	Industriella företag	Staten	Kommuner	Koop. bostadsfören.	Stiftelser o. d. [1]	Industriella företag
år 1916 . . .	19	424		522	260	1·6	34·6		42·6	21·2
» 1917 . . .	18	1 157		1 529	772	0·5	33·3		44·0	22·2
» 1918 . . .	156	820		1 007	972	5·3	27·7		34·1	32·9
» 1919 . . .	211	883		1 074	434	8·1	33·9		41·3	16·7
» 1920 . . .	211	616		367	575	11·9	34·8		20·7	32·6
» 1921 . . .	686	1 518		368	330	23·6	52·3		12·7	11·4
» 1922 . . .	381	279		332	118	34·3	25·2		29·9	10·6
» 1923 . . .	155	693		563	159	9·9	44·1		35·9	10·1
» 1924 . . .	127	1 522	517	672	101	4·3	51·3	17·6	22·9	3·4
» 1925 . . .	62	1 166	765	1 170	114	1·9	35·6	23·3	35·7	3·5
» 1926 . . .	84	369	1 973	332	73	3·0	13·0	69·7	11·7	2·6
» 1927 . . .	25	673	2 252	200	76	0·8	20·9	69·8	6·2	2·3

Medan under de tidigare åren denna byggnadsverksamhet huvudsakligen uppbars av industriföretag och s. k. allmännyttiga bostadsbolag, i regel understödda av resp. kommuner, har under de senaste åren bostadskooperationen företett stark uppgång. Under 1926 och 1927 svarade densamma sålunda för omkring sju tiondelar av hela den icke-spekulativa byggnadsverksamheten.

Ett karakteristiskt drag i den bostadskooperativa och övriga icke-spekulativa byggnadsverksamheten är, att den i betydligt högre grad än den spekulativa koncentrerat sig på uppförande av just de minsta slagen av bostäder. Detta framgår tydligt av nedanstående procentsiffror för år 1927:

	Antal tillkomna lägenh.	d ä r a v (i %) enkelrum o. d.	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 o. fl. rum o. kök
Icke-spekulativ byggnadsverks.	3 226	29·0	41·6	21·4	5·7	2·3
Spekulativ »	11 869	14·3	23·7	32·2	15·5	14·3

Belysande är, att av de 6 785 enkelrum, enkelkök och lägenheter om 1 rum och kök, som under år 1927 registrerats såsom fullbordade, icke mindre än 2 279 eller 33·6 % tillkommit på icke-spekulativ väg. Särskilt högt var relationstalet för Göteborg (57·5 %), Uppsala (74·3 %) och Jönköping (60·0 %), medan Stockholm uppvisar en något lägre siffra (36·3 %). Ifrågavarande produktionsgrens starka inriktning på småbostäder medför emellertid, att dess andel av den totala byggnadsverksamheten blir något mindre (15·7 %), när man grundar jämförelsen på antalet rum, än när man utgår från lägenhetssiffrorna (21·4 %).

Antal beviljade boningshus, lägenheter och rum. Med hänsyn till önskvärdheten att ur arbetsmarknads- och allmänt ekonomiska synpunkter ha till-

[1] Inkl. s. k. allmännyttiga bostadsaktiebolag, frälsningsarmén m. m.

gång till mera aktuell kunskap om det nuvarande läget på byggnadsmarknaden och dess utvecklingstendenser, än som kan erhållas på grundval av siffrorna för under år 1927 fullbordade byggnadsföretag, har socialstyrelsen, såsom förut angivits, försöksvis från byggnadsnämnderna inhämtat vissa uppgifter om under år 1927 av vederbörande byggnadsnämnder beviljade bostadslägenheter. Hithörande ortssiffror, vilka för de större städerna i preliminärt skick offentliggjorts redan tidigare,[1] meddelas i tab. D och en sammanfattande översikt erhålles genom följande tablå.

Antal hus, bostadslägenheter och rum enligt byggnadslov, som under år 1927 beviljats i rikets städer och stadsliknande samhällen.

	Stockholms stad	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följande antal inv. (1 000)				
								över 100	20—100	10—20	5—10	under 5
Antal bev. byggnadsföret.	1 058	947	575	1 119	1 392	568	**5 659**	1 544	1 275	775	776	1 289
per 100 fullbordade . .	140·1	113·3	108·5	101·5	97·1	95·8	**107·8**	112·4	118·9	124·2	91·2	96·9
Därav ny- (och om-)byggnader av boningshus . .	924	516	272	574	923	260	**3 469**	1 266	714	369	352	768
per 100 fullbordade . .	133·7	115·2	108·8	93·5	108·1	89·3	**110·2**	124·6	110·4	123·8	84·4	99·7
Antal lägenheter	6 328	1 488	744	2 497	3 842	901	**15 800**	8 968	3 008	1 080	1 134	1 640
per 100 fullbordade . .	91·2	123·6	99·6	113·4	119·4	114·1	**104·7**	99·6	122·5	120·9	100·4	100·0
Antal rum (och kök) . .	16 440	4 862	2 663	7 721	11 436	2 738	**45 860**	24 122	8 883	3 658	3 566	5 631
per 100 fullbordade . .	93·2	119·4	102·1	107·7	112·4	110·0	**108·8**	99·3	118·4	120·3	93·4	102·4
Antal lägenheter med bad- och duschrum	4 900	357	170	584	1 372	120	**7 503**	6 230	641	273	165	194
I % av samtliga	77·4	24·0	22·8	23·4	35·7	13·3	**47·5**	69·5	21·3	25·3	14·6	12·0

Tablån utvisar, att under redogörelseåret något flera hus, lägenheter och rum blivit beviljade, än som under året fullbordats (resp. 7·8, 4·7 och 3·8 %). Enär man emellertid alltid måste räkna med, att en viss, ehuru efter konjunkturerna växlande del av de beviljade byggnadsföretagen aldrig komma till utförande, kan denna omständighet dock knappast anses tyda på någon ökning i byggnadsverksamheten. Såsom även framgår av tab. D, te sig förhållandena emellertid härvidlag starkt växlande inom olika orter. Medan inom 106 stadssamhällen, däribland Göteborg, Malmö, Eskilstuna, Norrköping, Borås, Karlstad, Örebro, Sundsvall och Kiruna, antalet under år 1927 beviljade bostadslägenheter mer eller mindre överstiger antalet s. å. fullbordade, är förhållandet det motsatta å 99 orter, däribland Stockholm och Hälsingborg.

Påpekas bör emellertid, att dylika jämförelser merendels endast i mindre grad möjliggöra ett bedömande av den pågående eller förestående utvecklingen inom byggnadsverksamheten. Sålunda kunna tiderna för utförandet och färdigställandet av de under ett visst år beviljade byggnadsföretagen

[1] Soc. Medd. årg. 1928, sid. 257.

avsevärt växla för olika orter och byggnadstyper, och även andra omständigheter kunna spela in, exempelvis ränteläget och vederbörande byggherres ekonomiska bärkraft o. s. v. Medan man kunde vara böjd att antaga, att tidsrummet mellan byggnadslov och slutavsyning i regel skulle vara längre vid uppförandet av ett större hus än av ett litet, förekommer det i själva verket icke så sällan, att av egnahemsbyggare igångsatta byggnadsarbeten fullbordas först efter loppet av flera år, enär de tidvis måst ligga nere på grund av penningbrist eller av andra orsaker, medan däremot ett av en yrkesbyggmästare i en större stad påbörjat stort hyreshusbygge i regel fullföljes utan uppehåll. Ehuru man på grund av dylika olikartade förhållanden bör vara mycket försiktig med att draga några mera allmänna slutsatser beträffande byggnadsmarknadens läge och utveckling med stöd allenast av uppgifterna för å en viss ort beviljade byggnadsföretag, torde emellertid de i omstående tablå meddelade totalsiffrorna dock i någon mån kunna anses belysa de nuvarande tendenserna på byggnadsmarknaden.

Av de 3 469 år 1927 beviljade ny- (och fullständiga om-)byggnaderna av boningshus avsågo 785 eller 22·6 % stenhus, vilket relationstal är något lägre än det, som förut angivits för de fullbordade byggnaderna (26·4 %). Att de beviljade byggnaderna emellertid i fråga om fördelning på olika storleksgrupper förete i det närmaste samma bild som de fullbordade, framgår av följande tablå:

Under år 1927 fullbordade och beviljade boningshus fördelade (i %) efter

	antal våningar i höjd			antal lägenheter				antal rum (och kök)			
	1	2	3 o. fl.	1	2	3—9	10 o. fl.	1—3	4—7	8—19	20 o. fl.
fullbordade . .	9·0	75·0	16·0	39·9	38·0	12·0	10·1	11·8	54·9	22·0	11·8
beviljade . . .	8·6	77·3	14·1	41·2	37·0	13·1	8·7	9·7	57·6	22·2	10·5

Även i fråga om lägenheternas fördelning på storlekskategorier överensstämma byggnadslovsuppgifterna väsentligen med de förut meddelade slutavsyningssiffrorna. Dock synes tendensen gå i riktning mot en ytterligare relativ ökning av lägenheter om ett rum och kök. Förhållandet belyses närmare i följande tablå:

Procentuell fördelning av bostadslägenheter under år 1927	enkelrum, enkelkök m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök
fullbordade	17·4	27·5	29·9	13·4	6·2	5·6
beviljade	17·2	29·3	28·8	12·9	6·0	5·8

Såsom av en förut meddelad sammanställning närmare framgår, voro av de 1927 beviljade lägenheterna inemot hälften (47·5 %) avsedda att förses med bad- eller duschrum, vilket nära motsvarar det för under året fullbordade lägenheter angivna relationstalet (49·1 %). Likaledes föreligger nära överensstämmelse beträffande den icke-spekulativa produktionens andel i den totala, vilken i fråga om de tilltänkta och beviljade lägenheterna uppgår till 20·9 % (3 310 lägenheter om 6 892 rum och kök) mot 21·4 % för de fullbordade. För eldstäder äro siffrorna resp. 15·0 och 15·7 %.

Såsom slutomdöme kan man uttala, att de under år 1927 beviljade byggnadsloven synas häntyda på, att under den närmaste tiden bostadsproduktionen i stort sett kommer att hålla sig på ungefär samma nivå och följa samma riktlinjer som under de senast förflutna åren.

Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk år 1927[1]

jämte specialundersökning rörande avlöningsförhållandena vid grovarbete av olika slag inom Stockholms förstadsområde.

1. Lantarbetarförhållandena år 1927.

Tillgång på lantarbetare. Den av socialstyrelsen verkställda undersökningen rörande arbetsförhållandena inom jordbruket år 1927 är baserad på uppgifter från kommunalstämmoordförandena i 2 177 landskommuner, motsvarande 93·2 % av de tillskrivna kommunerna å rikets landsbygd. Den första punkten å det utsända frågeformuläret upptog spörsmålet angående tillgång på lantarbetare inom kommunen. Svaret skulle innefatta ett allmänt omdöme, huruvida tillgången å de å orten bosatta eller dit regelbundet återkommande lantarbetarna kunde anses vara god, tillräcklig eller otillräcklig i förhållande till de vid jordbruket förekommande arbetena, betraktade som ett helt. Det inkomna materialet utvisar, att av de uppgiftslämnande kommunerna 885 eller 44·0 % hade god, 1 069 eller 53·2 % tillräcklig och 57 eller 2·8 % otillräcklig tillgång på lantarbetare.

Medan såväl år 1913 som de därpå följande krigsåren ett relativt stort antal socknar (c:a 20—50 % av samtliga redovisade) uppgivits ha haft otillräcklig tillgång på lantarbetare, har alltsedan fredskrisen 1921 brist på lantarbetare endast rapporterats från enstaka orter. Detta gäller dock enbart om den manliga arbetskraften, varemot i fråga om kvinnlig arbetshjälp tillgången angives som otillräcklig i närmare en femtedel av de redovisade landskommunerna.

I formuläret hade liksom föregående år införts en frågepunkt rörande arbetslösheten bland lantarbetare. De för år 1927 erhållna uppgifterna giva i huvudsak samma bild av arbetslöshetens lokala fördelning som de för år 1926 publicerade siffrorna, nämligen att de största svårigheterna för manliga lantarbetare (såväl fasta som tillfälliga) skulle föreligga i Bergslagen och i övre Norrland, medan det i fråga om kvinnor nästan överallt uppgives vara regel, att ingen brist på arbete föreligger för sådana, som äro villiga att förrätta jordbrukssysslor.

---

[1] Utgör en sammanfattning av huvudinnehållet utav den av socialstyrelsen i serien Sveriges officiella statistik: socialstatistik utgivna publikationen med denna titel. I Soc. Medd. har tidigare (årg. 1928, sid. 3 o. f.) publicerats en redogörelse för vissa preliminära beräkningar rörande arbetstillgång och arbetslön inom jordbruket år 1927.

Tab. A. Jordbrukets medelarbetstid inom olika län.

Län	Genomsnittlig *nettoarbetstid* i timmar per dag för						Genomsnittlig *rastetid* i timmar per dag för					
	egentliga jordbruksarbetare		körkarlar		kreatursskötare		egentliga jordbruksarbetare		körkarlar		kreatursskötare	
	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter
Stockholms	9·9	7·9	11·1	9·0	10·6	10·4	2·0	1·4	2·5	1·8	3·5	3·5
Uppsala	10·0	7·8	11·1	9·1	10·8	10·7	2·0	1·4	2·5	1·9	3·4	3·4
Södermanlands	10·0	7·8	10·8	8·6	10·0	10·0	2·0	1·3	2·4	1·7	4·0	4·0
Östergötlands	9·8	7·8	10·6	8·9	10·5	10·4	2·2	1·4	2·5	1·7	3·3	3·3
Jönköpings	9·8	7·6	10·5	8·8	10·6	10·8	2·2	1·4	2·3	1·7	2·9	2·8
Kronobergs	9·8	7·8	10·5	8·9	10·8	10·6	1·9	1·3	2·0	1·6	2·6	2·6
Kalmar	9·8	7·7	10·5	8·8	10·5	10·2	2·1	1·2	2·3	1·7	3·2	3·1
Gotlands	9·6	7·6	10·4	9·2	10·7	10·4	2·4	1·5	2·6	1·9	3·0	2·8
Blekinge	9·8	7·9	10·4	8·9	10·6	10·3	1·7	1·3	2·1	1·7	2·9	2·8
Kristianstads	9·8	8·3	10·5	9·0	10·1	9·8	1·6	1·1	1·8	1·4	3·2	3·0
Malmöhus	9·9	8·3	10·7	9·0	9·8	9·6	1·5	1·1	1·7	1·4	3·5	3·4
Hallands	10·0	8·0	10·6	8·8	10·2	9·7	2·1	1·4	2·2	1·5	3·3	3·1
Göteborgs och Bohus	9·8	7·7	10·3	8·6	10·7	10·3	2·3	1·4	2·4	1·6	3·0	2·9
Älvsborgs	9·8	7·6	10·4	8·5	10·6	10·3	2·2	1·4	2·3	1·5	2·9	2·7
Skaraborgs	9·8	7·5	10·6	8·5	10·6	10·4	2·2	1·2	2·3	1·5	3·1	3·0
Värmlands	9·6	7·6	10·3	8·2	10·4	10·2	2·3	1·5	2·4	1·6	3·2	3·1
Örebro	9·8	7·5	10·4	8·3	10·1	10·0	2·0	1·3	2·2	1·5	3·7	3·7
Västmanlands	9·9	7·8	10·8	8·9	10·3	10·2	2·0	1·4	2·4	1·9	3·8	3·8
Kopparbergs	9·4	8·0	10·0	8·6	10·0	9·9	2·1	1·6	2·2	1·7	3·5	3·4
Gävleborgs	9·6	7·7	10·2	8·5	10·2	10·0	2·0	1·5	2·3	1·8	3·6	3·6
Västernorrlands	9·8	7·2	10·3	8·1	10·2	9·9	2·3	1·7	2·4	1·8	3·2	3·0
Jämtlands	9·5	7·6	10·1	8·6	10·1	9·7	2·7	2·1	2·8	2·2	3·1	2·9
Västerbottens	10·0	7·8	10·2	8·2	10·5	10·3	2·3	1·8	2·4	1·9	3·0	3·0
Norrbottens	10·2	8·0	10·9	9·0	10·9	10·4	2·3	2·1	2·4	2·2	2·6	2·9
Hela riket	**9·8**	**7·8**	**10·6**	**8·8**	**10·4**	**10·2**	**2·1**	**1·4**	**2·2**	**1·6**	**3·3**	**3·2**

Arbetstid. I tab. A meddelas genomsnittssiffror för nettoarbetstid och raster sommar och vinter inom olika län och för riket i dess helhet beträffande egentliga jordbruksarbetare, körkarlar och kreatursskötare. Med sommar avses härvid jordbrukets högsäsong eller de tre månader av sommarhalvåret, då arbetet i allmänhet börjar tidigast och slutar senast, och med vinter de tre månader av vinterhalvåret, då dagen är som kortast samt arbetet börjar senast och upphör tidigast. Vad beträffar de tre arbetarkategorier man ur arbetstidssynpunkt ansett sig böra särskilja, må här endast framhållas, att skillnaden mellan egentliga jordbruksarbetares och körkarlars arbetstid betingas av det extraarbete de senare ha att utföra med rykt och skötsel av de vid utearbetet använda dragarna. Nettoarbetstiden betecknar den effektiva arbetstiden, så noggrant detta överhuvud är möjligt med hänsyn till jordbruksnäringens egenartade arbetsförhållanden. Det må sålunda framhållas, att inom industrien arbetstiden i regel räknas från arbetarens ankomst till och intill hans avgång från arbetsplatsen, medan på en större lantgård ofta avsevärd del av arbetstiden tages i anspråk för tillryggaläggande av vägen från gården till arbetsplatsen och tillbaka igen. Hopläggas siffrorna för nettoarbetstiden och rastetiden, erhålles ett mått på bruttoarbetstiden, d. v. s. det antal timmar arbetaren dagligen är bunden av sitt arbete.

För *egentliga jordbruksarbetare* utgjorde under sommaren nettoarbetstiden 9·8 timmar samt rastetiden 2·1 timmar i genomsnitt för hela riket. Motsvarande medeltal för vintern äro resp. 7·8 och 1·4 timmar. Under sommaren framträda i fråga om arbetstiden inga större lokala skiljaktigheter, åtminstone inom de viktigare jordbruksdistrikten, men väl beträffande rastetiden. Denna belöper sig i de sydsvenska provinserna (Blekinge och Skåne) till c:a 1½ timme (endast middagsrast), men i mälarprovinserna och vissa angränsande landskap till 2 timmar (middagsrast och ett par kafferaster) och är ännu längre i andra landsdelar, såsom i västra Sverige, där det icke är ovanligt, att jämväl frukost och aftonvard eller åtminstone den förra inskjutes i arbetstiden. På grund av dessa olikheter i rastetiden kommer bruttoarbetsdagen att förete större växlingar än nettoarbetstiden. Anordningen med flera raster och följaktligen relativt lång bruttoarbetsdag betecknar ett äldre arbetstidssystem, som likväl synes alltmer undanträngas av det i Sydsverige och mälarlänen allmänt tillämpade och under inverkan av industrien utbildade systemet med inskränkning av rasternas antal och längd. Under vintern äro arbetstidsdifferenserna mellan olika landsdelar större än under sommaren. I stort sett är arbetsdagen under den kallare årstiden kortast, där den är längst under sommaren, och längst, där den under sommaren är kortast.

Arbetstidens förändringar sedan år 1911 framgår av nedanstående tab. B.

Tab. B. Jordbrukets medelarbetstid åren 1911—1927.

År	Genomsnittlig *nettoarbetstid* i timmar per dag för						År	Genomsnittlig *nettoarbetstid* i timmar per dag för					
	egentliga jordbruksarbetare		körkarlar		kreatursskötare			egentliga jordbruksarbetare		körkarlar		kreatursskötare	
	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter		Sommar	Vinter	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter
1911	10·5	7·9	10·6	8·1	11·1	10·8	1920	9·8	7·7	10·5	8·6	10·3	10·1
1912	10·4	7·9	10·6	8·1	11·1	10·7	1921	9·8	7·8	10·5	8·6	10·4	10·1
1913	10·4	7·9	10·6	8·1	11·1	10·8	1922	9·8	7·8	10·5	8·7	10·4	10·1
1914	10·4	7·9	10·6	8·1	11·1	10·7	1923	9·9	7·8	10·6	8·6	10·4	10·2
1915	10·3	7·9	10·5	8·1	11·1	10·7	1924	9·8	7·8	10·6	8·7	10·4	10·2
1916	10·1	7·9	10·4	8·1	11·1	10·6	1925	9·8	7·8	10·6	8·8	10·4	10·2
1917	10·1	7·9	10·4	8·1	11·0	10·6	1926	9·8	7·8	10·6	8·8	10·4	10·2
1918	10·1	7·9	10·3	8·1	11·0	10·6	1927	9·8	7·8	10·6	8·8	10·4	10·2
1919	9·9	7·8	10·2	8·1	10·8	10·8							

Såsom tabellen utvisar, förkortades under åren 1911—1920 den dagliga sommararbetstiden vid det egentliga jordbruksarbetet med sammanlagt drygt en halvtimme. Från och med år 1920 synes emellertid arbetstidsförkortningen tills vidare ha upphört.

Arbetslön. I frågeformuläret ha uppgifter begärts om de löner i kontant och in natura, som inom vederbörande kommun vanligen utgå till vissa huvudgrupper av lantarbetare, nämligen dels tjänstefolk (årsanställda ogifta tjänare i arbetsgivares kost), dels statare (gifta arbetare med stat), dels slutligen olika slag av daglönare. Inom var och en av dessa grupper ha

endast upptagits de allmännast förekommande och i regel lägst avlönade arbetarkategorierna. Däremot ha löneuppgifter ej inhämtats rörande förtroende- och yrkesmän av olika slag, vilkas löneförhållanden i högre grad röna inverkan av personliga förhållanden.

Huvudresultaten av löneberäkningarna meddelas i efterföljande tab. C.

I tabellen meddelas först de för det mindre jordbrukets viktigaste arbetskraft, det ogifta tjänstefolket, beräknade lönerna, vilka utgå i form av kontant årslön samt fri kost och logi. Utöver de här siffermässigt uppskattade löneförmånerna givas särskilt i Norrland klädespersedlar o. d. till stundom ganska högt värde.

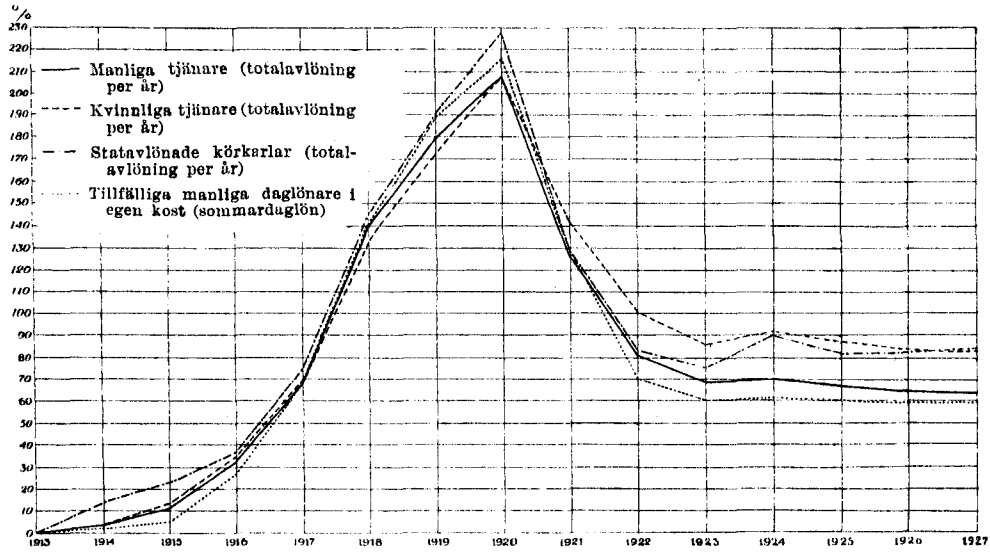
För de huvudsakligast på större egendomar i de egentliga jordbruksbygderna förekommande (i regel gifta) statarna, vilka förutom kontant årslön uppbära s. k. stat av mjölk, spannmål, potatis m. m. samt innehava för familj avsedd bostad, utgör arbetsinkomsten per år enligt uppgiftslämnarnas värdering i genomsnitt 1 334 kr (för vanliga körkarlar). Häri ingår hyresvärdet av fri bostad, vilken i Sydsverige vanligen består av två rum och kök men i övriga delar av riket i regel av ett rum och kök, med i genomsnitt 132 kr samt det uppskattade värdet av fritt bränsle med 96 kr.

Vad slutligen de manliga och kvinnliga daglönarna beträffar, vilka utföra jordbruksarbete mot dagspenning (stundom timlön) med eller utan kosthåll, ha dessa allt efter anställningens varaktighet uppdelats i fasta och tillfälliga. Medan de fasta daglönarna synas utgöra huvuddelen av bruksegendomarnas lantarbetarpersonal, spela de en något mindre betydande roll i de egentliga jordbruksbygderna, där avtal om längre tids stadigvarande arbete ofta träffas med husmän eller egnahemsinnehavare eller med hemmavarande vuxna söner och döttrar till statare, torpare, småbrukare m. fl. Av de tillfälliga daglönarna erbjuda de manliga i egen kost ett speciellt intresse därigenom, att det är beträffande dessa lösarbetare industriens konkurrens om arbetskraften mest direkt ger sig tillkänna, och dagsverkspriset för dem tenderar därför att närma sig den nivå, som betecknas exempelvis av de lönesatser, med vilka i norr skogsindustrien, i söder tegel- och sockerindustrierna m. fl. betala sin tillfälliga arbetshjälp. Såsom av tabellen framgår, utgjorde för denna arbetargrupp sommardaglönen 4·71 kr och vinterdaglönen 3·70 kr i genomsnitt för hela riket. Inom de olika länen äro sommardaglönerna i genomsnitt högst i norra Sverige och lägst i Blekinge, Skaraborgs och Kalmar län. Skillnaden mellan sommar- och vinterdaglönen är givetvis i främsta rummet beroende på arbetsdagens olika längd sommar och vinter, men även andra faktorer spela in. Dividerar man daglönen med arbetstiden, finner man sålunda, att sommartimlönen i vissa trakter är något högre, i andra lägre än vintertimlönen. Orsaken härtill är framför allt att söka i den olika efterfrågan på arbetskraft sommar och vinter.

Tab. C. Lantarbetarnas löneförmåner inom olika län år 1927.

Län	Tjänare				Statavlönade körkarlar (eller andra jordbruksarbetare)		Daglönare (kr per dag)							
	Manliga		Kvinnliga				Fasta manliga		Tillfälliga manliga				Tillfälliga kvinnliga			
							I egen kost		I egen kost		I arbetsgivares kost		I egen kost		I arbetsgivares kost	
	Kontant årslön, kr	Kontant samt kost och logi, kr	Kontant årslön, kr	Kontant samt kost och logi, kr	Kontant årslön, kr	Kontant samt naturaförmåner, kr	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter	Sommar	Vinter
Stockholms	564	1 178	464	980	618	1 332	4·30	3·40	4·74	3·67	3·22	2 45	3·22	2·59	2·38	1·85
Uppsala	568	1 145	501	1 011	637	1 358	4·27	3·31	4·72	3·67	3·23	2·42	3·18	2·47	2·39	1·79
Södermanlands	552	1 132	443	927	623	1 335	4·22	3·22	4·57	3·51	3·32	2·37	3·05	2·47	2·24	1·79
Östergötlands	550	1 115	437	911	625	1 352	4·07	3·13	4·77	3·71	3·48	2·58	3·36	2·66	2·46	1·83
Jönköpings	565	1 144	449	934	619	1 268	4·29	3·37	4·60	3·62	3·14	2·37	3·29	2·60	2·25	1·67
Kronobergs	558	1 075	424	863	624	1 242	4·11	3·17	4·47	3·44	3·00	2·27	2·95	2·36	2·03	1·52
Kalmar	549	1 100	419	882	596	1 281	3·82	2·99	4·40	3·38	3·12	2·29	3·07	2·34	2·24	1·70
Gotlands	508	1 003	372	796	591	1 201	4·09	3·06	4·64	3·44	3·27	2·20	3·05	2·26	2·04	1·45
Blekinge	551	1 053	407	820	609	1 375	3·81	3·06	4·16	3·34	3·07	2·34	2·82	2·26	1·97	1·54
Kristianstads	572	1 094	430	869	629	1 387	4·32	3·46	4·57	3·66	3·35	2·59	3·18	2·53	2·25	1·77
Malmöhus	594	1 147	460	927	639	1 478	4·40	3·51	4·61	3·67	3·31	2·55	3·14	2·51	2·34	1·81
Hallands	554	1 073	386	813	617	1 230	4·21	3·32	4·56	3·54	3·08	2·29	3·26	2·53	2·15	1·63
Göteborgs och Bohus	511	1 030	372	805	649	1 309	4·05	3·14	4·54	3·41	3·04	2·20	3·35	2·61	2·25	1·69
Älvsborgs	525	1 097	400	869	636	1 315	4·11	3·28	4·62	3·65	3·10	2·31	3·40	2·61	2·30	1·65
Skaraborgs	521	1 065	424	889	598	1 222	3·80	2·86	4·31	3·23	3·13	2·24	3·27	2·45	2·44	1·75
Värmlands	583	1 140	388	837	687	1 355	4·17	3·25	4·71	3·79	3·14	2·46	3·10	2·46	2·14	1·65
Örebro	521	1 096	452	952	634	1 322	3·94	3·00	4·53	3·47	3·27	2·41	3·39	2·63	2·39	1·77
Västmanlands	554	1 146	484	999	637	1 361	4·08	3·18	4·61	3·58	3·38	2·59	3·14	2·48	2·36	1·83
Kopparbergs	650	1 256	404	898	—	—	5·03	4·36	5·33	4·54	3·80	3·32	3·37	2·95	2·36	2·07
Gävleborgs	626	1 192	363	822	—	—	5·07	4·12	5·55	4·62	4·07	3·17	3·36	2·93	2·46	1·99
Västernorrlands	648	1 227	368	857	—	—	5·47	4·36	5·65	4·54	3 97	2·99	3·37	2·66	2·34	1·77
Jämtlands	675	1 323	369	887	—	—	5·56	4·81	5·89	5·11	3·90	3·20	3·58	3·01	2·30	1·85
Västerbottens	600	1 288	358	903	—	—	6·38	4·84	6·34	5·00	4·36	3·27	3·61	2·97	2·41	1·80
Norrbottens	614	1 249	330	832	—	—	6·00	4·69	6·56	5·00	4·79	3·40	3·73	2·94	2·54	1·93
Hela riket år 1927	**560**	**1 121**	**423**	**893**	**624**	**1 334**	**4·24**	**3·33**	**4·71**	**3·70**	**3·31**	**2·48**	**3·23**	**2·55**	**2·30**	**1·74**
» » » 1926	560	1 126	422	898	626	1 328	4·25	3·33	4·72	3·68	3·32	2·49	3·24	2·53	2·28	1·72
» » » 1913	326	683	197	485	329	720	2·54	1·92	2·97	2·19	2·05	1·43	1·77	1·34	1·21	0·89

Lönenivåns fluktuationer åren 1913—1927. Under den senaste femtonårsperioden ha lantarbetarlönerna undergått starka variationer, vilka beträffande några betydelsefulla arbetarkategorier belysas genom efterföljande diagram.

Lantarbetarlönerna stego oavbrutet under perioden 1914—1920, tills kulmen år 1920 nåddes vid 210 à 225 % över 1913 års nivå. Under de följande tre åren sjönko lönerna med 40—50 % från nyssnämnda topplöner, men från och med 1924 synes nedgången ha upphört och efterträtts av en viss stabilisering av lönenivån. I förhållande till år 1913 företedde männens lönenivå vid 1920 års slut en genomsnittlig höjning med 64 % för tjänare, 85 % för statavlönade körkarlar och 59 % för tillfälliga sommardaglönare i egen kost. För de kvinnliga tjänarna har lönenivån stigit med 84 %. Löneläget kan även karakteriseras därigenom, att medellönerna för 1927 i allmänhet lågo mellan motsvarande arbetspriser 1916 och 1917 utom beträffande statavlönade körkarlar och kvinnliga daglönare, för vilka den genomsnittliga lönen låg mellan 1917 och 1918 års nivå.

2. Avlöningsförhållandena vid grovarbete av olika slag inom Stockholms förstadsområde.

En undersökning angående löneklyftan mellan jordbruket och industrien.

Ett bland de mest karakteristiska dragen för de nuvarande avlöningsförhållandena utgör den alltmer vidgade löneklyfta, som efter hand uppstått mellan å ena sidan jordbruket, å den andra de industriella näringsgrenarna. Ett bidrag till belysning av denna lönedifferens lämnar en av socialstyrelsen företagen specialundersökning rörande avlöningsförhållandena vid grovarbete av olika slag inom förstadsområdet norr om Stockholm.

Denna undersökning, vilken närmast föranleddes av ett av Kungl. Maj:t

meddelat uppdrag att utreda vissa löneförhållanden, som voro av särskild betydelse för bedömande av arbetsvillkoren vid ett järnvägsbygge, där arbetskonflikt rådde, sökte styrelsen göra så omfattande och ingående som var möjligt under den korta tid, som för ändamålet stod till buds. I första hand företogs en granskning av de kollektivavtal och andra bestämmelser, som reglera arbetsvillkoren för olika slag av grovarbetare inom Stockholms förstadsområde. Kompletterande uppgifter rörande faktiskt gällande löner m. m. införskaffades genom skriftliga och muntliga hänvändelser till vederbörande arbetsgivare. Slutligen inhämtades genom utsända ombud direkt på ett flertal arbetsplatser uppgifter från ett hundratal arbetare rörande dessas personliga förhållanden, lönevillkor och sysselsättning under år 1927 och förra hälften av år 1928.

Undersökningen kan anses giva en tämligen ingående och fullständig översikt över de löneförhållanden, som råda inom nordliga delen av Stockholms förortsområde på ett avstånd av intill 25 km från stadens centrum. I framställningen redovisas såväl avtalsenliga löner som faktiska arbetsförtjänster för arbetare inom jordbruket och skogsbruket, inom trädgårdsskötseln samt vid anläggnings- och byggnadsarbeten av olika slag, ävensom för grovarbetare med växlande sysselsättning.

Såsom ett huvudresultat av undersökningen framhålles, att lönenivån inom Stockholms förortsområde måste betecknas såsom i hög grad söndersplittrad. Även om man ej beaktar andra sysselsättningar än anläggnings- och byggnadsarbeten i vidsträckt bemärkelse, d. v. s. såväl sådana av industriell typ som sådana anknutna till jordbruket, finner man, att dylika utföras mot timlöner, som även å platser i omedelbart grannskap av varandra kunna växla från 0·45 kr, vilken timpenning avtalsenligt utgår till jordbrukets daglönare utan naturaförmåner, ända till 1·45 kr, som utgör minimilönen för icke yrkeslärda arbetare enligt det för huvudstaden med omgivningar gällande kollektivavtalet i husbyggnadsbranschen. Det är härvid hela tiden fråga om grovarbetare utan andra kvalifikationer än att kunna sköta hacka och spett, spade och skottkärra.

Det stora avståndet mellan ytterpunkterna på nu angivna löneskala är betecknande för den vida klyfta, som i Sverige liksom i åtskilliga andra länder föreligger mellan arbetslönerna inom jordbruket och inom industrien. Per timme räknat torde de senare vara omkring dubbelt så höga som de förra vid företag på landsbygden, där man ej behöver räkna med städernas högre levnadskostnader. I sådant fall ökas differensen ytterligare såsom antytts av nyss anförda siffror.

Specialundersökningen har i huvudsak bekräftat den uppfattning man erhåller av den allmänna lantarbetarstatistiken, nämligen att å de i stockholmstrakten belägna lantegendomarna lantarbetarnas arbets- och löneförhållanden i stort sett gestalta sig på samma sätt som eljest på landsbygden. Vad statarna beträffar är detta mindre underligt, då dessa genom sin naturaavlöning till större delen äro oberoende av livsmedels- och bostadsprisernas stegring i storstaden.

Mera märkligt förefaller det däremot, att lönen för dagsverkare utan naturaförmåner ej i högre grad överstiger den i gällande kollektivavtal fastställda timlönen, vilken växlar mellan 0·45 och 0·50 kr. Nämnda lönebelopp synes ha erhållits genom en omräkning till timlön av statarens årsavlöning, vilken i kontant och in natura för vanlig körkarl kan beräknas utgöra 1 300—1 400 kr, medan årsarbetstiden torde utgöra 2 700—3 000 timmar. En dylik lönesättning torde dock få anses förutsätta, att även daglönaren skall i viss utsträckning kunna utnyttja de förmåner i fråga om billigare livsmedel och bostäder, som en lantegendom kan giva. Undersökningen utvisar jämväl, att så i verkligheten är förhållandet i stor utsträckning.

Utredningen har ävenledes givit vid handen, att det mellan jordbruk och industri förefinnes ett ganska vidsträckt gräns- och övergångsområde, där arbetslönerna ligga någorlunda mitt emellan, låt vara att på grund av arbetets natur och arbetsförhållandets egenart löneläget här synes vara ytterligt labilt och regleras icke genom generaliserande avtal eller allmänt vedertagna sedvänjor, utan i huvudsak genom muntliga personliga uppgörelser av skiftande innehåll.

Ännu mindre framträder lönedifferensen mellan jordbruket och industrien, om man icke, såsom företagare pläga göra, företrädesvis tager hänsyn till arbetskostnaden per utgjord arbetstimme, utan bedömer löneläget mera ur arbetarsynpunkt och sålunda lägger huvudvikten vid den faktiska arbetsförtjänsten under ett år eller annan längre tidsperiod, såsom i huvudsak angivande de medel arbetaren har till förfogande för sitt uppehälle. Belägg härför har erhållits genom en individualiserande undersökning av den arbetstid, som faktiskt utgjorts, och de löneinkomster, som intjänats under år 1927 och förra delen av år 1928 av närmare ett hundratal grovarbetare inom förstadsområdet. Denna undersökning ger vid handen, att vid anläggnings- och byggnadsarbeten det understundom kan inträffa, att höjden av den lönesats, efter vilken avlöningen beräknas, i sådan grad motväges genom kortheten av den tid, under vilken arbete med sådan avlöning står till buds, att den för levnadsstandarden utslagsgivande årsinkomsten icke mycket höjer sig över den sedvanliga inom jordbruket.

Olycksfall inom sjömansyrket år 1927.

I likhet med föregående år har på grundval av till socialstyrelsen inkomna anmälningar om olycksfall i arbete, rapporter om sjöolyckor samt protokoll från sjöförklaringar och sjöförhör av socialstyrelsen utarbetats en arbetarskyddsstatistisk redogörelse för under år 1927 inträffade olycksfall, som drabbat ombord å svenska fartyg anställda sjömän. Denna utredning omfattar 1 222 olycksfall, av vilka 66 med dödlig utgång, under det att motsvarande siffror för 1926 voro 1 134 resp. 74. Av det vid utredningen använda primärmaterialet ha 105 rapporter om sjöolyckor i eller utan samband med protokoll från sjöförklaringar och sjöförhör införskaffats från kommerskollegium, medan 1 130 anmälningar om olycksfall inkommit från yrkesinspektörerna och 63 dylika anmälningar från försäkringsinrättningar. Av olycksfallen ha sålunda 76 inrapporterats från mera än ett håll.

Den anförda olycksfallssiffran är den högsta, som hittills för något år redovisats. Såsom även i tidigare redogörelser framhållits, är emellertid denna stegring säkerligen i huvudsak beroende på att även smärre olycksfall numera anmälas i mycket större utsträckning än förut. Ett belägg härför finner man däruti, att antalet dödsolyckor år från år håller sig tämligen konstant, medan totala antalet olycksfallsanmälningar ökas, såsom av följande tablå framgår:

	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Hela antalet olycksfall	380	454	588	655	1 070	1 134	1 222
Därav dödsfall	78	88	67	80	74	74	66

Under krigsåren och tiden närmast därefter, då ett stort antal olycksfall vållades av »krigsorsak», utgjorde dödsolyckorna en ännu större procent av hela antalet olycksfall. År 1917 t. ex. hade av 204 anmälda olycksfall ej mindre än 167 dödlig utgång. Uppenbart är, att anmälningarna rörande lindrigare olycksfall då varit synnerligen ofullständiga.

Av de sjömän, som under redovisningsåret drabbats av olycksfall, voro 58 av främmande nationalitet, fördelade som följer: 1 brasilianare, 2 britter, 10 danskar, 3 estländare, 7 finländare, 1 grek, 1 italienare, 2 jugoslaver, 2 letter, 15 norrmän, 2 spanjorer, 1 tjeckoslovak, 1 turk, 9 tyskar och 1 österrikare. Utlänningarnas relativa andel i hela antalet olycksfall uppgår till 4·7 procent.

Olycksfallsintensiteten under årets olika månader framgår av efterföljande uppställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	S:a
Dödliga olycksfall:													
Maskindrivna fartyg	2	—	2	—	2	3	3	16	4	17	7	2	58
Segelfartyg och pråmar	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4	2	—	8
Icke dödliga olycksfall:													
Maskindrivna fartyg	73	67	65	77	108	97	101	115	97	107	91	94	1 092
Segelfartyg och pråmar	3	1	2	8	4	3	4	5	14	10	4	6	64
Summa	78	68	69	86	114	104	108	136	115	138	104	102	1 222

Fördelningen av olycksfallen på årstider och månader överensstämmer i stort sett med föregående år. Sålunda sammanfaller den största olycksfallsfrekvensen med den under månaderna maj—oktober rådande livligare sjöfarten. Det största antalet dödsfall förekommer under augusti och oktober i samband med under dessa månader timade större sjöolyckor.

Olycksfallen äro fördelade på 698 fartyg, av vilka 639 maskindrivna samt 59 segelfartyg och pråmar. Antalet olycksfall för varje i undersökningen ingående fartyg växlar på sätt angives i nedanstående tablå:

	Antal fartyg, å vilka antalet olycksfall utgjort													Summa
	1	2	3	4	5	6	7	8	10	12	13	14	20	
Maskindrivna fartyg	402	125	47	31	17	7	3	2	1	1	1	1	1	639
Segelfartyg och pråmar	48	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59
Summa	450	134	49	31	17	7	3	2	1	1	1	1	1	698

Dödsolyckorna ha varit fördelade på 37 maskindrivna och 7 segelfartyg. Av de förstnämnda ha 33 haft vardera ett, 2 fyra, 1 sex och 1 elva olycksfall, av de senare 6 vardera ett och 1 två olycksfall med dödlig utgång.

Olycksfallens relativa fördelning på de olika bemanningsspecialiteterna framgår av nedanstående uppställning, där för jämförelse angivas motsvarande medeltal för tioårsperioden 1917—1926.

	Befälhavare		Styrmän		Maskinister		Däcksmanskap		Maskinmanskap		Kökspersonal				Summa	
											manlig		kvinnlig			
	1927	1917—26	1927	1917—26	1927	1917—26	1927	1917—26	1927	1917—26	1927	1917—26	1927	1917—26	1927	1917—26
Anställda, %	9·9	10·6	8·8	9·1	10·6	10·2	37·1	38·3	19·1	18·2	7·7	6·4	6·8	7·2	100·0	100·0
Olycksfall, %	7·5	8·9	9·0	10·2	8·5	10·5	40·5	40·7	24·7	20·6	6·2	5·3	3·6	3·8	100·0	100·0
Dödsfall, %	9·1	8·0	16·6	10·3	6·1	9·0	45·4	40·5	13·6	19·9	3·1	8·3	6·1	3·7	100·0	100·0

Av samtliga olycksfall ha 67·3 % inträffat å fartyg, som legat i hamn, och 32·7 % å fartyg, som befunnit sig till sjöss, medan motsvarande relationstal för olycksfall med dödlig utgång äro 36·4 resp. 63·6 %. Av olycksfallen i hamn komma 11·8 % på arbete med lastning och lossning. Endast 2·9 % av samtliga olycksfall ha ägt rum i samband med egentliga sjöolyckor, under det att 42·4 % av dödsfallen äro att hänföra härtill.

Olycksfallens fördelning med avseende på orsaker, fartygscert, bemanningsspecialiteter och fartygens positioner vid olyckstillfällena framgår av tabellen å sid. 980—981.

Det största antalet eller 17·5 % av samtliga olyckshändelser har förorsakats genom fall eller nedstörtande. Härnäst kommer lastning och lossning med 11·8 %, förtöjningsarbete 9·3 %, arbete med handverktyg av skilda slag 7·3 %, ställningar, landgångar och lejdare 5·5 % samt fartygs framdrivningsmaskineri 5·2 %. I fråga om olycksfall med dödlig utgång ha 18·2 % av samtliga inträffat i samband med fartygs försvinnande med man och allt, 16·7 % vid förlisning i öppen sjö, 15·1 % under förflyttning till och från fartyg vid besök i land, 13·6 % genom fall över bord samt 6·1 % vid vardera av olycksfallsorsakerna segelmanöver och förtöjningsarbete. Olycksfallen med dödlig utgång under vistelse i land uppgå till 7·6 %.

Av de sjömän, som under redovisningsåret drabbats av olycksfall, ha 414 ådragit sig så allvarliga skador, att de måst avmönstras från sina resp. fartyg. Av dessa avmönstringar ha 106 ägt rum i utländska hamnar.

De under år 1927 inträffade sjöolyckorna och olycksfallen förete i stort sett intet nytt och giva icke anledning till några erinringar utöver dem, som framställts i berättelserna från tidigare år. Det må emellertid framhållas, att förlisningar med förlust av människoliv, förorsakade genom överlastning eller olämplig lastning, alltjämt förekomma samt att dessa olyckor företrädesvis äga rum i östersjö- och inskränktare fart. En undersökning av de olycksfall, som inträffat i samband med fartygs förlisning i öppen sjö, fartygs försvinnande med man och allt samt fartygs kantring, giver nämligen vid handen, att vid de under åttaårsperioden 1920—1927 timade sjöolyckorna av nämnda slag omkommo 182 sjömän, av vilka 146 eller 80 % voro anställda å fartyg i östersjö- eller inskränktare fart. Denna för våra närmare farvatten betecknande högre förlisnings- och olycksfallsfrekvens torde i viss, ej obetydlig utsträckning vara att hänföra till det förhållandet, att det i svensk sjösäkerhetslagstiftning ej finnas några föreskrifter om lastmärke för fartyg, som nyttjas i östersjö- eller inskränktare fart. Denna lucka i lagstiftningen kan utan tvivel innebära en frestelse för mången fartygsägare och befälhavare att lasta sitt fartyg så djupt, att dess sjövärdighet under vissa omständigheter äventyras, liksom den också för tillsynsmyndigheten försvårar möjligheten att genom okulärbesiktning bedöma, huruvida ett fartyg är överlastat eller icke. Såsom det enda effektiva sättet att i möjligaste mån förebygga olyckor av berörda slag har därför föreslagits att utsträcka nu gällande bestämmelser om lastmärke för nordsjö- och vidsträcktare fart att gälla även för fartyg i östersjöfart, en åtgärd som jämväl redan tidigare vid upprepade tillfällen förordats av socialstyrelsen och för närvarande är föremål för utredning.

Något annorlunda ställer sig frågan om olämplig lastning. Om också ett utsträckande av fribordsbestämmelsernas tillämplighetsområde bör vara ägnat att i viss mån verka förebyggande även i fråga om sjöolyckor, som framkallas genom olämplig lastning, är emellertid ett lastmärke i och för sig icke att anse såsom en tillfyllestgörande försiktighetsåtgärd i detta hänseende, då

Olycksfall inom sjömansyrket under år 1927, fördelade efter orsaker,

	Orsaker	Olycksfall å maskindrivna fartyg			Olycksfall å segelfartyg och prämar			Hela antalet olycksfall		
		Dödliga	Icke dödl.	Summa	Dödliga	Icke dödl.	Summa	Dödliga	Icke dödl.	Summa
1	Fartygs förlisning i öppen sjö	11	4	15	—	—	—	11	4	15
2	» strandning eller grundstötning	—	1	1	—	—	—	—	1	1
3	» kollision	4	3	7	—	—	—	4	3	7
4	» försvinnande med man och allt	10	—	10	2	—	2	12	—	12
5	» kantring	1	—	1	—	—	—	1	—	1
6	Fall från väders (rigg, skorsten, lastbom etc.)	—	6	6	—	1	1	—	7	7
7	» över bord från däck	9	4	13	—	1	1	9	5	14
8	» å däck	—	107	107	—	2	2	—	109	109
9	» genom luckor ned i lastrum, kolboxar etc.	—	38	38	—	3	3	—	41	41
10	» vid vistelse i lastrum, kolboxar, tankar o. d.	—	42	42	—	1	1	—	43	43
11	Nedfallande föremål	—	23	23	—	—	—	—	23	23
12	Brottsjöar	1	30	31	—	1	1	1	31	32
13	Arbete (å ställning) på fartygs utsida	—	4	4	—	—	—	—	4	4
14	» under segelmanöver	—	6	6	4	2	6	4	8	12
15	Styranordningar (för hand)	—	11	11	—	3	3	—	14	14
16	Förtöjning, förankring, bogsering o. d.	4	94	98	—	16	16	4	110	114
17	Bärgningsredskap (livbåtar o. d.)	1	8	9	1	—	1	2	8	10
18	Luckor och skärstockar	—	41	41	—	1	1	—	42	42
19	Ställningar, landgångar, lejdare m. m.	—	67	67	—	—	—	—	67	67
20	Fartygs framdrivningsmaskineri	—	63	63	—	—	—	—	63	63
21	» hjälpmaskineri, vinschar o. d.	—	37	37	—	2	2	—	39	39
22	Ångpannor och andra högtryckskärl	—	20	20	—	—	—	—	20	20
23	Eldning, kollämpning o. d.	1	52	53	—	—	—	1	52	53
24	Askhissning	—	27	27	—	—	—	—	27	27
25	Handverktyg	—	84	84	—	5	5	—	89	89
26	Rosthackning	—	21	21	—	1	1	—	22	22
27	Eldsvåda	—	5	5	—	—	—	—	5	5
28	Explosion (utom av ångpannor o. d.)	—	11	11	—	—	—	—	11	11
29	Förgiftning (av kolos o. d.)	—	3	3	—	—	—	—	3	3
30	Skållning av hett vatten, ånga o. d.	—	45	45	—	4	4	—	49	49
31	Försvinnande från fartyg	1	—	1	—	—	—	1	—	1
32	» under vistelse i land	1	1	2	—	—	—	1	1	2
33	Olycksfall » » »	5	21	26	—	—	—	5	21	26
34	Förflyttning till eller från fartyg vid besök i land	9	21	30	1	1	2	10	22	32
35	Lastning och lossning	—	126	126	—	18	18	—	144	144
36	Andra orsaker	—	66	66	—	2	2	—	68	68
37	Summa	58	1 092	1 150	8	64	72	66	1 156	1 222
38	därav: med dödlig utgång									
39	utan » »									
40	å maskindrivna fartyg									
41	å segelfartyg och prämar									

bemanningsspecialiteter och fartygens positioner vid olyckstillfällena.

Bemanningsspecialiteter														Fartygens positioner vid olyckstillfällena						
Befälhavare	Styrmän	Maskinister	Segelm., rorgängare, båtsm., timmermän	Matroser	Lättmatroser	Jungmän	Annan ej spec. däckspersonal	Donkeymän o. smörjare	Eldare o. motormän	Kolläppare	Manlig kökspersonal	Kvinnlig kökspersonal	Annan ej spec. personal	Kust- o. inre fart	Östersjöfart	Nordsjöfart	Oceanfart	Svensk hamn	Utländsk hamn	
1	2	2	1	2	2	1	—	—	2	—	—	2	—	—	14	1	—	—	—	1
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
1	2	—	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	6	—	1	—	—	—	3
3	2	—	—	—	1	1	5	—	—	—	—	—	—	—	6	6	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	5
—	—	—	—	3	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	1	4	6
1	1	—	1	6	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	4	1	—	5	4	7
13	13	5	9	7	13	4	3	4	10	1	15	7	5	3	18	7	11	41	29	8
1	7	3	1	6	5	7	3	3	2	1	—	1	1	2	3	2	3	20	11	9
2	1	7	5	1	3	3	2	5	13	1	—	—	—	1	4	2	3	13	20	10
1	3	2	2	1	4	2	1	1	4	—	1	1	—	—	1	1	—	15	6	11
3	4	—	3	5	3	2	1	1	2	1	5	2	—	—	3	13	16	—	—	12
—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	13
1	4	—	3	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	5	6	—	—	—	1	14
4	1	—	1	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	2	3	—	15
13	16	2	6	13	17	20	25	—	2	—	—	—	—	9	3	1	1	70	30	16
—	1	1	—	2	2	1	2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	5	4	17
2	7	2	2	10	9	8	—	—	1	—	—	1	—	1	3	4	1	17	16	18
3	4	6	1	7	2	4	3	2	20	5	5	4	1	4	6	7	11	27	12	19
—	1	26	—	—	—	—	—	13	19	4	—	—	—	6	4	9	6	23	15	20
1	1	11	—	3	3	3	—	6	7	1	1	—	2	2	4	4	6	9	14	21
1	—	3	—	—	—	—	—	3	12	1	—	—	—	1	—	—	1	11	7	22
—	—	5	1	—	—	—	—	1	36	10	—	—	—	2	10	13	13	9	6	23
—	1	—	—	1	—	1	—	2	14	7	1	—	—	1	9	4	4	6	3	24
3	7	10	4	3	—	1	6	5	20	—	20	5	5	2	6	5	14	36	26	25
—	2	—	1	4	6	—	1	—	7	1	—	—	—	—	—	—	3	13	6	26
—	—	—	—	—	1	1	—	—	3	—	—	—	—	—	1	1	—	—	3	27
3	1	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	2	6	3	28
—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	29
3	1	5	1	—	1	—	2	2	9	1	10	13	1	6	9	1	3	16	14	30
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	31
—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	32
4	6	3	—	1	—	2	1	1	5	—	—	3	—	—	—	—	—	17	9	33
9	2	2	3	2	1	1	1	—	6	1	3	—	1	—	—	—	—	18	14	34
15	13	—	6	25	19	17	43	—	4	—	2	—	—	2	3	1	2	117	19	35
3	7	6	4	3	6	4	4	—	14	2	11	4	—	4	9	3	13	21	18	36
92	**110**	**104**	**58**	**110**	**108**	**92**	**108**	**50**	**214**	**38**	**76**	**44**	**18**	**60**	**134**	**91**	**115**	**524**	**298**	37
6	11	4	5	9	3	5	8	3	5	1	2	4	—	6	26	9	1	7	17	38
86	99	100	53	101	105	87	100	47	209	37	74	40	18	54	108	82	114	517	281	39
68	102	104	56	105	103	81	96	50	214	38	72	44	17	55	119	89	115	484	288	40
24	8	—	2	5	5	11	12	—	—	—	4	—	1	5	15	2	—	40	10	41

lastens stuvning och placering ombord kan utföras på ett sätt, som äventyrar säkerheten, utan att fartyget därvid behöver vara överlastat i egentlig mening. Härvidlag är det alltjämt fartygets befälhavare och övrigt däcksbefäl, som på grund av allmän erfarenhet i hithörande frågor och personlig kännedom om det enskilda fartygets stabilitets- och andra förhållanden böra anses besitta de väsentliga förutsättningarna att bedöma, huruvida lastningen utföres på betryggande sätt. Befälhavarens och fartygsägarens ansvarskänsla gentemot de ombord anställda spelar naturligtvis i detta fall också en bestämmande roll. En utvidgad tillsyn av lastningsförhållanden och särskilt en ökad kontroll av däckslaster samt dessas placering och surrning får jämväl anses som ett viktigt önskemål i nu berörda avseende, men ställer å andra sidan större krav på tillsynsmyndighetens arbetskrafter.

Olycksfall i arbete år 1925.

Enligt den av riksförsäkringsanstalten nu publicerade olycksfallsstatistiken för år 1925 uppgick antalet av de under redogörelseåret inträffade olycksfallen till 68 804, varav 35 112 omfattats av försäkringar i ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag. Av olycksfallen inträffade 58 659 hos s. k. större arbetsgivare (med minst 5 arbetare), 5 808 hos mindre arbetsgivare och 4 337 bland statsanställda. För de två senare grupperna saknas vissa uppgifter, och ha på grund härav några beräkningar angående olycksfallsfrekvens o. d. ej för varje år utförts. En särskild undersökning av riskförhållandena bland de mindre arbetsgivarnas arbetare har emellertid verkställts för åren 1922 och 1923, och en närmare redogörelse för denna undersökning lämnas i ett av riksförsäkringsanstalten under år 1928 publicerat sammandrag av olycksfallsstatistiken för femårsperioden 1918—1922. I detta sammandrag meddelas även uppgifter om årsarbetare och olycksfall för ett vida större antal specialyrkesgrupper, än som kunnat ske i de årliga redogörelserna.

Beträffande de hos större arbetsgivare inträffade olycksfallen lämnas i *tab. 1* en fördelning på olika yrkesgrenar m. m. och i *tab. 2* en sammanställning av olycksfallens orsaker. I sistnämnda sammanställning har såsom riskmått använts antalet *förlorade arbetsdagar per årsarbetare.*[1] Tabellen giver i sammanträngd form en fullständig bild av de angivna olycksfallsorsakernas andel i olycksfallsrisken och utvisar därjämte, huru stor del av den förlorade arbetstiden, som härrör från sjukdom, invaliditet och död för varje särskild olycksfallsorsak. De olycksfall i arbete, som under år 1925 träffat hos större arbetsgivare anställda arbetare, ha under de gjorda förutsättningarna be-

[1] Vid invaliditets- och dödsfall lägges till grund ett beräknat antal förlorade arbetsdagar, nämligen resp. 75 per invaliditetsprocent och 7 500 vid hel invaliditet eller död.

Tab. 1. Olycksfall (hos större arbetsgivare) fördelade efter yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Antal arbetsgivare	Antal årsarbetare		Antal anmälda olycksfall		invaliditetsfall		dödsfall		Antal olycksfall per 100 årsarbetare			Antal förlorade arbetsdagar per årsarbetare	Antal förlorade arbetsdagar per olycksfall
		Män	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	S:a		
Malmbrytning, anrikning och rostning	95	8 446	150	1 181	2	36	1	17	—	14·0	1·3	13·8	26·00	189
Malmförädling	105	21 707	324	3 530	5	68	—	14	—	16·3	1·5	16·0	12·28	76
Metallindustri	2 075	71 272	4 077	10 840	198	182	4	10	—	15·2	4·9	14·6	6·45	44
Sten-, kol- o. torvindustri	1 179	32 921	1 775	4 896	53	129	—	24	—	14·9	3·0	14·3	14·12	99
Jordbruk, skogsbruk och boskapsskötsel	13 007	123 080	24 768	9 104	272	355	19	69	—	7·4	1·1	6·3	9·90	156
Träindustri	3 693	51 578	944	6 056	26	277	1	27	—	11·7	2·8	11·6	15·70	136
Pappers- och grafisk ind.	914	44 569	7 897	3 853	206	125	5	21	—	8·6	2·6	7·7	8·82	114
Närings- och njutningsämnesindustri	2 517	26 115	14 323	1 685	447	43	7	11	1	6·5	3·1	5·3	4·96	94
Textil- o. beklädnadsind.	1 351	22 299	34 873	636	403	29	13	4	3	2·9	1·2	1·8	2·70	149
Läder-, gummi- o. hårind.	596	12 507	6 421	471	68	16	—	—	—	3·8	1·1	2·8	1·89	66
Kemisk-tekn. industri	288	9 981	3 540	888	228	32	1	1	—	8·9	6·4	8·3	5·52	67
Byggnadsverksamhet	4 784	45 929	495	4 450	16	178	1	26	—	9·7	3·2	9·6	12·41	129
Kraft-, belysnings- och vattenverk m. m.	525	9 937	187	570	3	15	1	7	—	5·7	1·6	5·7	9·62	170
Handel och varulager	10 143	71 411	38 605	2 064	287	55	9	12	1	2·9	0·7	2·1	2·20	103
Sjöfart och fiske	2 146	24 896	1 273	2 754	50	98	5	71	2	11·1	3·9	10·7	31·20	291
Samfärdsel (ut. sjöfart)	660	32 730	1 932	1 914	23	34	1	17	—	5·8	1·2	5·6	6·38	113
Ämbetsverk, bank- o. försäkringsrörelse m. m.	1 819	22 392	21 786	122	65	5	6	5	—	0·5	0·3	0·4	1·39	327
Kommunala institutioner (ej hänförda till annan grupp)	5 255	31 560	21 498	363	38	24	6	4	—	1·2	0·2	0·8	1·82	241
Hushåll, hotell- o. restaurangrörelse m. m.	2 948	10 316	41 503	294	535	13	21	3	—	2·8	1·3	1·6	1·85	115
Diverse företag o. yrken	407	1 219	535	59	4	2	—	—	—	4·8	0·7	3·6	2·89	80
Tillsammans 1925	**54 507**	**674 865**	**226 906**	**55 780**	**2 929**	**1 716**	**101**	**343**	**7**	**8·3**	**1·3**	**6·5**	**7·65**	**118**
» 1924	54 961	670 412	222 836	52 386	2 728	1 678	87	319	14	7·8	1·2	6·2	7·45	121
» 1923	56 658	636 977	217 161	45 500	2 401	1 588	105	266	7	7·1	1·1	5·6	7·07	126
» 1922	58 304	593 285	207 617	36 823	1 968	1 432	105	285	17	6·2	0·9	4·8	8·04	166
» 1921	62 962	601 846	208 880	32 417	1 856	1 428	88	310	6	5·4	0·9	4·2	7·31	173
» 1920	66 456	713 242	222 833	43 095	2 261	1 797	102	426	13	6·0	1·0	4·8	8·12	168

träffande det tillämpade riskmåttet förorsakat en förlust i arbetstid av 7·65 dagar per årsarbetare eller inalles 6·9 miljoner arbetsdagar.[1] Av denna förlorade arbetstid har 17·2 % föranletts av sjukdom, 44·7 % av invaliditet och 38·1 % av den skadades död.

Som exempel på mera dominerande olycksfallsorsaker må följande nämnas. Inom metallindustrien äro arbetsmaskinerna den mest framträdande olycksfallsorsaken med 1·83 förlorade arbetsdagar per årsarbetare. För träindustrien är motsvarande siffra 6·18 eller mer än tredjedelen av hela den förlorade arbetstiden inom denna yrkesgrupp. För pappersindustrien kommer nära tredjedelen av den förlorade arbetstiden på arbetsmaskinernas konto med 2·53 förlorade arbetsdagar. Handverktyg och enklare redskap göra sig

[1] En närmare redogörelse för de här tillämpade förutsättningarna lämnas i Soc. Medd. årg. 1922, sid. 559—561.

Tab. 2. Olycksfallen fördelade efter orsaker.

Olycksfallsorsaker	Antal olycksfall		Antal förlorade arbetsdagar				
	Inalles	Per 100 årsarbetare	per olycksfall	per årsarbetare på grund av			
				sjukdom	invaliditet	död	Summa
Motorer	130	0·014	197	0·003	0·008	0·017	0·028
Transmissioner	371	0·041	398	0·013	0·076	0·075	0·164
Arbetsmaskiner	9 900	1·098	98	0·183	0·727	0·166	1·076
Handverktyg och enklare redskap	11 502	1·275	61	0·190	0·519	0·075	0·784
Hissar, kranar och andra lyftverktyg	1 166	0·129	255	0·034	0·154	0·142	0·330
Fordon i trafik, ej tillhörande spårbanor, med:							
animal drivkraft	2 857	0·317	160	0·095	0·254	0·158	0·507
mekanisk eller elektrisk drivkraft	759	0·084	256	0·025	0·050	0·141	0·216
Vagnar, tillhörande spårbanor	1 893	0·210	189	0·051	0·105	0·241	0·397
Transportledningar	414	0·046	182	0·012	0·046	0·025	0·083
Sjöfart	175	0·019	2 161	0·007	0·038	0·374	0·419
Luftfart	1	0·000	·	0·000	—	—	0·000
Ångpannor, ångkokapparater, ångledningar samt andra kärl under tryck	122	0·014	129	0·003	0·006	0·008	0·017
Elektrisk ström	110	0·012	1 424	0·005	0·036	0·133	0·174
Explosion av sprängämnen	152	0·017	126	0·007	0·114	0·091	0·212
Giftiga och frätande ämnen	450	0·050	71	0·006	0·021	0·008	0·035
Eldfarliga och heta ämnen samt intensivt ljus och strålande värme	1 786	0·198	86	0·036	0·052	0·083	0·171
Rök, gaser, komprimerad luft	17	0·002	10	0·000	—	—	0·000
Halkning och fall	5 776	0·641	125	0·176	0·360	0·266	0·802
Nedfallande föremål	2 919	0·324	86	0·074	0·129	0·075	0·278
Sammanstörtande av föremål och ställningar samt ras	1 613	0·179	312	0·061	0·222	0·275	0·558
Lyftning, bärande och hanterande av föremål	9 226	1·023	54	0·208	0·250	0·100	0·558
Föremål, på vilka den skadade trampat	571	0·063	28	0·008	0·002	0·008	0·018
Slag, stöt eller bett av djur (inkl. olycksfall under ridning)	645	0·072	139	0·021	0·037	0·042	0·100
Övriga orsaker	6 104	0·677	107	0·106	0·211	0·408	0·725
Samtliga orsaker 1925	58 659	6·505	118	1·819	3·417	2·911	7·647
» » 1924	55 114	6·170	121	1·279	3·879	2·796	7·454
» » 1923	47 901	5·608	126	1·241	3·427	2·397	7·065
» » 1922	38 791	4·848	166	1·125	4·092	2·828	8·045
» » 1921	34 273	4·227	173	1·016	3·870	2·923	7·809
» » 1920	45 356	4·845	168	1·071	3·533	3·517	8·121

särskilt gällande inom stenindustrien och byggnadsverksamheten med resp. 3·74 och 1·82 förlorade arbetsdagar per årsarbetare. Hissar, kranar och andra lyftverktyg ha inom sjöfartsgruppen förorsakat en tidsförlust av 4·06 arbetsdagar. Inom denna grupp komma ej mindre än 13·71 förlorade arbetsdagar på sjöfartsolycksfallen samt 5·40 förlorade arbetsdagar på halkning och fall. För gruppen samfärdsel utom sjöfart kommer omkring hälften av tidsförlusten på vagnar, tillhörande spårbanor. De elektriska olycksfallen ha inom kraft-, belysnings- och vattenverken medfört en förlorad arbetstid av 6·05 dagar. Bland olycksfallsorsakerna inom gruvindustrien framträda särskilt hissar, kranar och andra lyftverktyg med 3·34, vagnar tillhörande spårbanor med 3·31 samt sammanstörtande och ras med 5·75 förlorade arbetsdagar.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Sociala frågor vid nationernas förbunds nionde församling. Bland frågorna på dagordningen för det senaste sammanträdet av N. F:s församling (september 1928) märktes ett flertal av mer eller mindre social innebörd. Till dylika kunde hänföras åtskilliga spörsmål rörande åtgärder för genomförande av den internationella ekonomiska konferensens rekommendationer angående bl. a. tullbarriärer, kol- och sockerindustriernas läge, ekonomisk likställighet mellan utlänningar och staternas egna medborgare, internationella industriöverenskommelser och rationalisering.

Mandatärstaternas årsrapporter ävensom den ständiga mandatkommitténs rapport granskades av sjätte kommissionen. Efter att ha tagit del av kommissionens med anledning härav avgivna utlåtande uttalade församlingen sitt gillande av mandatkommitténs verksamhet samt gav uttryck åt förhoppningen, att vederbörande stater skulle stödja kommittén i dess verksamhet, särskilt vad anginge kommitténs f. n. pågående arbete för genomförande av ekonomisk likställighet och vidtagande av åtgärder mot den olagliga handeln med spritdrycker.

Vidare förekommo bl. a. frågor rörande ryska och armeniska m. fl. flyktingar, slaveri, skydd för minderåriga, hygien och vetenskaplig äganderätt.

Slutligen diskuterades en vid 1927 års sammanträde av de finska, polska och svenska delegationerna framlagd resolution, enligt vilken förbundsrådet skulle anbefallas att tillsätta en expertkommission med uppdrag att studera frågan om alkoholmissbruk i den mån den fölle inom nationernas förbunds kompetensområde. Berörda resolution hade i överensstämmelse med församlingens vid nämnda tillfälle fattade beslut uppförts på dagordningen för innevarande års sammanträde. Församlingen beslöt nu på förslag av ovannämnda delegationer anmoda rådet att göra en hemställan hos organisationen för hygien att samla och bearbeta allt statistiskt material, vilket stode i samband med berörda fråga.

Nordisk socialpolitisk konferens i Stockholm. Som bekant ha sedan flera år tillbaka konferenser tid efter annan ägt rum mellan centralorganen för de nordiska ländernas socialförvaltningar för förtroligt dryftande av diverse frågor av socialpolitisk karaktär.

Den senast hållna konferensen av berörda slag ägde rum i Stockholm den 22 och 23 sistlidna oktober, då på inbjudan av svenska regeringen ett mindre antal experter möttes från Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Konferensens närmaste uppgift var att diskutera de av internationella arbetsbyrån i Genève uppställda frågeformulären beträffande spörsmålen om förebyggande av olycksfall i arbete resp. skydd för arbetare, sysselsatta med lastning och lossning av fartyg, varöver de olika ländernas regeringar hade att avgiva yttrande. Av nämnda frågeformulär hade det senare redan tidigare utgjort föremål för behandling å en konferens i Köpenhamn av sjöfartssakkunniga från de fyra nordiska länderna och Nederländerna.

Diskussionen lämnade värdefulla upplysningar rörande förutsättningarna för och innebörden av de särskilda nordiska ländernas lagstiftning i ämnet ävensom rörande uppfattningen i dessa länder beträffande föreliggande spörsmål.

Arbetsfredskonferensen i Stockholm. På därom gjord framställning bemyndigade Kungl. Maj:t den 2 november 1928 chefen för socialdepartementet att för deltagande under högst två dagar i en konferens för överläggningar angående anordningar, ägnade att stärka samhörighetskänslan mellan företagare och arbetare samt på frivillighetens grund åvägabringa ökad samverkan dem emellan, kalla sammanlagt högst 200 personer, vilka skulle utses dels bland arbetsgivare och arbetare, dels bland andra personer med erfarenhet på området och intresse för ifrågavarande spörsmål. Vid konferensen skulle förekomma redogörelser från olika sidor för vad som redan åstadkommits för frivilligt samarbete mellan arbetsgivare och arbetare, bland annat i samband

med pågående rationaliseringssträvanden, erfarenheterna av vidtagna åtgärder samt önskemål beträffande vad sålunda åtgjorts eller lämpligen kan göras. Härefter skulle följa en allmän diskussion i dessa ämnen mellan konferensens deltagare.

Den ifrågavarande konferensen, som sammankallades till den 30 november 1928, har den 1 december avslutat sina förhandlingar med ett enhälligt beslut av följande lydelse:

»Konferensen uttalar önskvärdheten av att en delegation tillsättes med uppgift att sammanfatta vid konferensen framkomna synpunkter och uppslag, i vad de vunnit mera allmän tillslutning från konferensdeltagarnas sida, samt framlägga förslag till åtgärder, ägnade att förverkliga konferensens syfte, främjandet av samförstånd och arbetsfred till gagn för näringslivet och samhället i dess helhet, samt hemställer till svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen att utse vardera fem ledamöter i en sådan delegation ävensom till Kungl. Maj:t att i delegationen utse ytterligare ett lämpligt antal ledamöter, däribland representanter för ingenjörer och arbetsbefäl.»

En närmare redogörelse för konferensen torde komma att lämnas i nästa häfte av denna tidskrift.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under oktober 1928. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av oktober till 12 962 mot 10 011 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet		Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	394	169	Närings- o. njutningsmedelsind.	174	49
Skogshushållning	251	89	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	98	71
Gruvdrift och malmförädling	1 090	761	Trämasse- och pappersindustri	93	37
Jord-, sten- och glasindustri	414	191	Grafisk industri	53	16
Metall- och maskinindustri	836	349	Industri och hantverk, ej spec.	369	113
Trävaruindustri	1 478	532	Sjöfart och fiske	125	14
Byggnadsverksamhet	926	244	Handel och samfärdsel m. m.	926	309
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	82	32	Husligt arbete	18	5
Textilindustri	82	30	Arbete, ej hänf. till annan grupp	5 443	2 075
Beklädnadsindustri	110	27	Summa	**12 962**	**5 112**

Vid arbetslöshetskommissionens nödhjälpsarbeten sysselsattes vid månadens utgång 1 385 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 33, mot 29 vid månadens början.

Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 1 035 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 347 arbetare. Härförutom uppburo 693 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd. Däremot förekom intet kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under oktober till 290 239 kronor samt under årets tio första månader till sammanlagt c:a 5·1 miljoner kronor.

— Kollektivavtal och arbetskonflikter —

Arbetsinställelser i utlandet under 1927. Till jämförelse med den i denna tidskrift tidigare (sid. 667) publicerade redogörelsen för arbetsinställelser i Sverige under år 1927, lämnas å efterföljande sida en översikt av motsvarande statistik i andra länder, varifrån sådana uppgifter äro tillgängliga. Med hänsyn till de olikheter, som föreligga i fråga om statistikens anordning i olika länder, möter det åtskilliga svårigheter att inom ramen av en tabell sammanställa de från skilda håll samlade siffrorna, och i fråga om vissa i konfliktstatistiken förekommande uppgifter, såsom konflikternas orsaker, fördelning på olika näringsgrenar m. m. låter sig en dylik sammanställning knappast åstadkomma. Frånsett de grundläggande uppgifterna om arbetsinställelsernas antal och omfattning är det egentligen blott i en punkt, som de olika ländernas statistik visar en viss likformighet, nämligen i fråga om fördelningen efter arbetsinställelsernas resultat.

ARBETSINSTÄLLELSERNAS OMFATTNING OCH RESULTAT I OLIKA LÄNDER.

		Antal arbetsinställelser	Antal direkt berörda arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Arbetsgivarnas villkor		Kompromiss		Arbetarnas fordringar		Ej angivet resultat	
					Arb.-inst.	Arbetare	Arb.-inst.	Arbetare	Arb.-inst.	Arbetare	Arb.-inst.	Arbetare
					%	%	%	%	%	%	%	%
Amerikas förenta stater[1]	1927	734	349 434	·	26	·	20	·	37	·	17	·
	1926	1 035	329 592	·	29	·	19	·	37	·	15	·
Australien	1927	441	157 581	1 714	71	76	8	9	20	14	1	1
	1926	360	80 768	1 310	68	75	8	13	20	10	4	2
Belgien	1927	186	39 873	·	46	37	23	39	30	21	1	3
	1926	140	77 368	·	38	15	32	67	30	18	—	—
Danmark	1927	17	2 851	119	·	·	·	·	·	·	·	·
	1926	32	1 050	23	·	·	·	·	·	·	·	·
Estland	1927	5	218	3	40	23	20	11	40	66	—	—
	1926	14	525	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Finland	1927	79	13 368	1 528	38	23	42	69	18	7	2	1
	1926	72	10 230	374	18	24	54	64	20	9	8	3
Frankrike	1927	443	120 551	·	55	·	21	·	17	·	7	·
	1926	1 770	338 339	·	35	·	38	·	16	·	11	·
Irland	1927	53	2 312	64	31	47	31	34	25	12	13	7
	1926	57	3 455	85	27	42	22	28	35	26	16	4
Kanada	1927	79	22 683	165	42	34	19	12	26	14	13	40
	1926	77	24 142	297	30	62	25	14	32	22	13	2
Lettland	1927	95	5 273	60	·	·	·	·	·	·	·	·
	1926	53	5 065	64	·	·	·	·	·	·	·	·
Nederländerna	1927	216	11 900	193	23	21	46	69	28	10	3	0
	1926	212	9 100	237	26	30	34	52	34	16	6	2
Norge	1927	96	22 456	1 374	·	·	·	·	·	·	·	·
	1926	113	51 487	2 205	·	·	·	·	·	·	·	·
Polen	1927	602	231 806	2 425	26	16	—	—	[1]74	[1]84	—	—
	1926	590	145 493	1 422	30	34	—	—	68	58	2	8
Rumänien	1927	199	61 036	58	34	37	48	49	18	14	—	—
	1926	361	93 121	326	22	13	48	69	30	18	—	—
Schweiz	1927	26	2 058	34	·	·	·	·	·	·	·	·
Storbritannien	1927	308	114 200	1 174	38	31	42	41	20	28	—	—
	1926	323	2 751 300	162 233	38	36	40	42	21	22	1	—
Sverige	1927	189	9 477	400	14	12	50	67	25	16	11	5
	1926	206	52 891	1 711	16	51	56	45	17	3	11	1
Tjeckoslovakien	1927	198	167 846	1 338	26	·	46	·	12	·	16	·
	1926	150	35 412	421	24	·	36	·	15	·	25	·
Tyskland	1927	770	401 298	4 619	·	6	·	46	·	48	—	—
	1926	365	91 205	1 354	35	15	43	78	22	7	—	—
Ungern	1927	84	22 947	288	41	19	52	77	7	4	—	—
	1926	57	9 009	47	61	51	20	38	19	11	—	—
Österrike	1927	210	34 334	686	18	10	62	74	25	16	—	—
	1926	204	21 943	298	26	23	54	63	20	14	—	—

[1] Uppgifter om konfliktens resultat föreligga endast för 639 arbetsinställelser år 1927 och 780 år 1926.

Nästan överallt finner man här en uppdelning på tre huvudgrupper, uppgörelse på arbetsgivarnas villkor, arbetarnas fordringar och genom kompromiss, vartill som en fjärde kategori stundom tilläggas konflikter med okänd eller oavgjord utgång. Med avseende å uppgifternas inbördes jämförbarhet och de reservationer, som härvidlag äro att göra i fråga om vissa länder, må hänvisas till föregående redogörelse i denna tidskrift (årg. 1927, sid. 999).

Kollektivavtal i utlandet under 1927. Förutom Sverige torde det för närvarande blott vara sex europeiska stater, som ha en regelbundet utkommande, mer eller mindre uttömmande avtalsstatistik. En översikt av avtalsbeståndets storlek och förändringar under år 1927 i dessa länder, lämnas i följande tablå:

	Antal vid 1927 års ingång			Antal under år 1927			Antal vid 1927 års slut		
	gällande avtal	därav berörda		ingångna avtal	därav berörda		gällande avtal	därav berörda	
		arbetsg.	arbetare		arbetsg.	arbetare		arbetsg.	arbetare
Frankrike . . .	.	.	.	58	.	.	.	.	.
Nederländerna .	[1] 857	[1] 16 800	[1] 266 300	.	.	.	[2] —	[2] —	[2] —
Norge	535	.	105 920	198	.	14 902	846	.	122 526
Rumänien . . .	132	.	37 055	148	1 013	41 505	85	.	26 360
Sverige	2 617	14 300	464 503	607	4 355	94 176	2 960	16 502	494 625
Tyskland . . .	7 490	807 300	10 970 120	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —	[2] —
Österrike. . . .	.	.	.	599	58 620	327 014	.	.	.

Av sammanställningen framgår, att fullständiga uppgifter om såväl hela antalet gällande kollektivavtal som antalet under redogörelseåret nytillkomna avtal utarbetas blott i Sverige, Norge, Rumänien och Tyskland. I Frankrike och Österrike omfattar statistiken endast de under resp. år ingångna avtalen, i Nederländerna behandlas däremot hela avtalsbeståndet utan särskiljande av de under redogörelseåret nyingångna avtalen.

Till förklaring av vissa skenbara motsägelser i tablåns siffersammanställningar må påpekas, att man i Norge vid 1927 års utgång såsom särskilda avtal redovisat vissa med oorganiserade arbetsgivare träffade kollektivavtal, vilka varit likalydande med gällande riksavtal och tidigare icke särskilts från dessa. I Rumänien betraktas enligt gällande lag alla i samband med en arbetstvist upprättade skriftliga överenskommelser som kollektivavtal, vilket medför, att i statistiken medtagas en mängd avtal, som icke ha någon bestämd giltighetstid och redovisas såsom utgångna före årets slut.

— Socialförsäkring —

Yttrande av socialstyrelsen i sjukförsäkringsfrågan. Socialstyrelsen har den 6 oktober 1928 avgivit utlåtande över två av Sveriges allmänna sjukkasseförbund till K. Maj:t gjorda framställningar, den ena rörande sjukkasseverksamhetens omorganisation och den andra avseende vissa ändringar i lagen om sjukkassor samt förhöjning av statsbidraget till dem, ävensom över en av rikssjukkassornas centralorganisation ingiven framställning om förhöjning av statsbidraget till sjukkassor m. m.

Med hänsyn till sitt innehåll kunna framställningarna, framhåller socialstyrelsen inledningsvis, sägas ha tagit sikte på två skilda mål. Å ena sidan uttala bägge organisationerna sina synpunkter rörande en mera vittgående reformering av vår sociala sjukförsäkring, och å andra sidan begäres endast partiella ändringar i sjukkasselagen och kungörelsen angående statsbidrag åt sjukkassor, avsedda att genomföras omedelbart och utan samband med en eventuell blivande omorganisation av sjukkasseverksamheten i dess helhet.

I förstnämnda hänseende framställer sjukkasseförbundet yrkande på en fullständig om-

[1] Avser den 1 juni 1927. — [2] Uppgifter ännu ej publicerade.

gestaltning av vår sociala sjukförsäkring på obligatorisk grund med frivillig sjukkasseverksamhet endast som en acceptabel övergångsform under den allra närmaste tiden. Rikssjukkassornas centralorganisation åter uttalar, att den nuvarande sjukkasserörelsen bör få bedrivas på i huvudsak samma grunder som nu på frivillighetens väg, och avstyrker en reformering av denna verksamhet i riktning mot obligatorisk sjukförsäkring. Även centralorganisationen ställer sig icke helt avvisande gentemot en reform av större räckvidd, förutsatt dock att själva grundvalarna för den nuvarande organisationen icke rubbas.

Bland reformer, som skulle lända till verkligt gagn, anför centralorganisationen i främsta rummet en lokal koncentration av rörelsen på sådant sätt, att det ej skulle bli mer än en rikssjukkasseavdelning och en självständig sjukkassa på varje plats, varjämte rätt till överflyttning sjukkassorna emellan borde införas. Sjukhjälpstiden borde utsträckas till 180 dagar och sjukhjälpens minimibelopp höjas till 1 kr. Såsom kompensation härför borde statsbidraget höjas, medlemsbidraget till 3 kr och sjukdagsbidraget till 50 öre.

I fråga om partiella ändringar hemställer sjukkasseförbundet, dels att läkarvård ensamt måtte utgöra självständig sjukhjälpsform och statsbidrag härför uppbäras, dels att återupplivning av tidigare medlemskap befordras, dels ock att statsbidragskungörelsen ändras dithän, att sjukdagsbidraget måtte få utgå även för söndagar och att begränsningen av detta bidrag till 2 kr per år och medlem bortfaller.

Centralorganisationen hemställer likaledes om upphävande av de båda nyss angivna begränsningarna, men påyrkar tillika, att den sålunda berörda delen av statsbidraget måtte höjas från 25 till 35 eventuellt 40 öre.

I fråga om en allmän omorganisation av sjukkasseverksamheten framhåller socialstyrelsen, att den sociala sjukförsäkringen i Sverige befinner sig i ett allt annat än tillfredsställande skick och är i behov av genomgripande reformer. Detta har vid upprepade tillfällen erkänts av olika myndigheter, som lämnats tillfälle att yttra sig i frågan, samt under de senare åren erkänts bland annat även inom riksdagen.

En förbättrad social sjukförsäkring är i hög grad av behovet påkallad, och frågan härom synes icke utan allvarliga olägenheter kunna ytterligare undanskjutas. För egen del har socialstyrelsen vid upprepade tillfällen under de senare åren framhållit att, såsom socialförsäkringen i övrigt här i landet genomförts och organiserats, en fullt effektiv och rationell lösning av sjukförsäkringsproblemet skulle möjliggöras först genom införandet av allmän försäkringsplikt.

I detta sammanhang hänvisar socialstyrelsen till sin i utlåtandet över statens besparingskommittés betänkande år 1925 gjorda hemställan om en förnyad och allsidig utredning rörande införande i vårt land av obligatorisk sjukförsäkring. En ytterligare anledning att nu upptaga en dylik utredning finner styrelsen däri, att frågan om revision av lagen om allmän pensionsförsäkring numera upptagits till fullständig utredning och att härvid frågan om sambandet mellan denna senare försäkring och socialförsäkringen i övrigt samt särskilt sjukförsäkringen icke lärer kunna undanskjutas.

Vad som vid en utredning rörande obligatorisk sjukförsäkring framför allt nu borde undersökas är kostnadsfrågan såväl i allmänhet som särskilt i jämförelse med en på frivillig anslutning grundad sjukförsäkring.

Skulle emellertid statsmakterna med hänsyn till kostnaderna eller av andra skäl icke nu vilja skrida till en lösning av sjukkassefrågan i obligatorisk riktning, synes det socialstyrelsen så mycket angelägnare att fullfölja den linje, som försökts i de båda senast framlagda regeringsförslagen, nämligen effektiva reformer på den bestående lagstiftningens grund.

De försök, som gjordes vid 1926 och 1927 års riksdagar, strandade måhända på sjukkassornas eget motstånd, och de skäl, som anfördes mot 1927 års förslag, grundade sig i åtskilliga fall på missförstånd eller obekantskap med förslagets verkliga innebörd och syftemål. Meningsskiljaktigheterna inom riksdagen, på vilka förslaget föll, voro i det stora hela oväsentliga, och förslagets huvudgrunder voro ju fotade på de riktlinjer, som vid 1926 års riksdag av båda kamrarna enhälligt godkändes.

Längre i hänsyn till sjukkasseverksamhetens karaktär av frivillighet, än som skedde i

nyssnämnda riksdags direktiv, torde lagstiftningen näppeligen kunna gå, och de riktlinjer för en omorganisation, för vilka centralorganisationen uttalat sig, måste därför anses som otillfredsställande. Beträffande det av centralorganisationen föreslagna tvåkassesystemet anser socialstyrelsen, att vid ett konsekvent genomförande därav skulle konkurrensen i så gott som alla större kommuner komma att föras efter en enda obruten linje. Dualismen inom sjukkasserörelsen skulle härigenom sättas i system, och krigstillståndet mellan de båda sjukkassetyperna göras permanent.

Enhetskassesystemet utgör i organisatoriskt hänseende själva kärnpunkten i hela sjukkassefrågan, och hellre än att uppgiva detta system böra statsmakterna helt uppgiva tanken på att bygga vår sociala sjukförsäkring på frivillighetens grund.

Beträffande centralorganisationens förslag att höja sjukhjälpen till 1 kr per dag erinrar socialstyrelsen om att detta redan är i praktiken realiserat. Förlängning av sjukhjälpstiden till 180 dagar är likaledes till en viss grad genomförd. En sådan förlängning är dessutom alltför obetydlig och understiger väsentligt den sjukhjälpstid, som ställdes i utsikt i såväl 1926 som 1927 års förslag.

Ännu mindre tillfredsställande förefalla centralorganisationens reformer, om man samtidigt tar i betraktande de krav på ökat statsbidrag, som organisationen i samband härmed framställer. Den föreslagna förhöjningen av sjuk- och medlemsbidragen skulle påföra statsverket en ökad årlig belastning av i runt tal 4 miljoner kr, medan en utökning av sjukhjälpstiden skulle betyda en stegring av sjukkassornas utgifter av i runt tal endast 1 960 000 kr. Den föreslagna ökade sjukhjälpsprestationen skulle alltså i sin helhet överflyttas på statsverket och kassorna därutöver erhålla en ytterligare statssubvention av cirka 2 000 000 kr per år.

Beträffande partiella reformer i gällande sjukkasselagstiftning intager socialstyrelsen den principiella ståndpunkten, att vare sig en förnyad utredning om obligatorisk sjukförsäkring nu kommer till stånd eller om reformen anses böra begränsas till en på frivillighet grundad sjukkasseorganisation, det uppenbarligen icke bör ifrågasättas, att genom ändringar i eller tillägg till gällande författningar tillskapa förhållanden om vilka det icke på förhand kan sägas, huruvida och i vad mån de skulle försvåra eller hindra ifrågavarande reform. Under ett dylikt sakernas läge böra partiella reformer ifrågakomma allenast då de äro absolut nödvändiga eller då det med visshet kan förutses, att ändringen direkt främjar eller underlättar reformarbetet i dess helhet.

I ett väsentligt annat läge ställer sig emellertid denna fråga, om någon effektiv sjukkassereform nu icke kommer till stånd, utan denna fråga ytterligare undanskjutes. Vid sådant förhållande kunna även partiella reformer bliva av betydelse. Men frågan synes då skäligen icke kunna begränsas till de båda ovannämnda jämförelsevis obetydliga ändringarna i sjukkasselagen. Erfarenheten sedan år 1910 har klart och tydligt ådagalagt, att sjukkasselagstiftningen bland annat genom annan lagstiftning, som sedan dess ägt rum, behöver på åtskilliga punkter ändras och kompletteras.

Ehuru socialstyrelsen livligt sympatiserar med tanken på läkarvård som fullgiltig sjukhjälpsprestation måste styrelsen ställa sig tveksam inför en dylik reform, medan på andra punkter i sjukkasselagen betydande brister kvarstå orubbade.

Återupplivning av medlemskap i sjukkassa synes socialstyrelsen kunna ordnas med redan gällande lagbestämmelser.

I vad avser kraven på förhöjning av statsbidraget framhåller socialstyrelsen, att styrelsen vid upprepade tillfällen under de senare åren i denna fråga bestämt hävdat, att det allmänna icke utan vidare kunde höja statsbidraget utan att som kompensation härför kräva grundliga reformer i fråga om sjukkasseverksamhetens såväl organisation som prestationer. Denna åsikt nödgas socialstyrelsen alltjämt vidhålla. Det bör icke heller nu ifrågasättas att skilja frågan om reformering av verksamheten från frågan om förhöjning av statsbidraget, ty dessa båda frågor höra oskiljaktigt samman som förutsättning och följd. Att nu tillerkänna sjukkassorna avsevärda förhöjningar av statsbidraget utan att avvakta den effektiva reformering av sjukkasseverksamheten, som från alla håll erkännes som ofrånkomlig, skulle säkert medföra att förhoppningarna på ett mera allmänt stöd från sjukkassornas sida för en förbättrad sjukförsäkring måste skrinläggas för nu överskådlig framtid.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Anlitad statistik (Jfr Soc. Medd. årg. 1926, s. 241)	1927			1928									
	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.
Sverige. Arbetslöshet, i %	10·4	12·8	18·6	14·5	13·4	13·3	11·7	8·2	7·6	7·4	7·0	[1]7·7	9·1
Ansökn. per 100 lediga platser	170	242	243	279	260	201	165	146	157	167	160	142	156
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	·	3·21	·	·	3·22	·	·	3·40	·	·	3·33	·
Norge. Arbetslöshet, i %	21·5	21·6	24·5	22·3	20·5	19·8	18·5	15·4	11·1	13·0	12·4	14·4	
Danmark. Arbetslöshet, i %	17·5	21·8	30·5	30·8	25·9	21·8	16·6	14·0	13·7	[1]13·6	[1]13·0	[1]12·2	14·8
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	48	61	86	83	74	64	50	41	39	38	37	[1]34	41
Finland. Registr. arbetslösa	1 621	2 447	2 168	2 942	2 535	2139	1 501	862	822	762	807	954	1 346
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	209	304	352	250	234	229	232	154	150	156	152	151	181
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	9·5	10·0	9·8	10·7	10·4	9·6	9·6	9·9	10·8	11·7	11·7	[1]11·4	11·8
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	1 132	1 172	1 127	1 199	1 139	1063	1 171	1 143	1 239	1 354	1 367	1 384	1 421
Irland. Arbetslöshet, i %	·	11·6	·		13·0	·	·	10·8	·	·	9·3	·	·
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	6·6	8·3	14·9	16·1	9·0	6·8	4·8	4·4	4·4	5·3	[1]5·0	[1]4·7	4·9
Arbetslöshetsindex	5·5	6·9	12·7	13·8	7·8	5·0	4·0	3·6	3·6	4·2	4·1	—	
Belgien. Arbetslöshet, i %	4·9	4·8	9·2	7·5	5·2	3·5	3·6	4·3	3·6	4·5	4·3	3·9	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %	4·5	7·4	12·9	11·2	10·4	9·2	6·9	6·3	6·2	6·3	6·5	6·6	7·3
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	340	605	1 188	1 333	1 237	1011	729	629	611	564	574	577	671
Ansökn. per 100 lediga platser	236	333	486	443	425	344	316	291	289	270	276	276	307
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	111·3	108·7	102·9	103·4	104·2	105·8	109·5	111·8	112·3	112·4	112·4	112·1	—
Österrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	127	160	207	231	224	193	155	130	119	115	114	113	123
Schweiz. Arbetslöshet, i %	·	·	4·5	·	·	1·9	·	·	1·2	·	·	1·1	·
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	·	111	·	·	112	·	·	113	·	·	111	·
Frankrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	9	10	13	18	15	10	7·3	3·7	1·7	1·1	0·9	0·6	0·5
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	332	376	414	439	413	412	357	307	247	234	248	269	—
Estland. Oplac. arbetssökande	2 864	4 940	4 437	4 421	4 113	3134	2 162	1 470	883	486	467	706	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	3 662	5 033	6 399	6 633	6 461	5570	2 950	1 295	1 223	928	965	[1]1914	5 179
Polen. Arbetslösa (i 1 000-tal)	117	133	165	182	180	168	153	136	116	100	91	88	79
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	0·8	1·0	1·3	1·8	1·8	1·6	1·4	1·4	1·2	1·3	1·4	—	—
Ungern. Arbetslöshet, i %	6·6	7·8	8·6	10·8	10·8	10·0	9·3	8·7	8·5	8·1	8·3	8·0	—
Ansökn. per 100 lediga platser	159	231	265	271	277	245	228	207	188	158	156	158	—
Kanada. Arbetslöshet, i %	3·9	5·2	6·6	6·8	7·0	6·5	5·2	3·7	3·2	2·5	2·4	2·2	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	107·5	106·8	99·5	100·8	101·4	101·1	105·5	112·4	116·3	119·9	119·5	118·9	119·1
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	87·6	85·9	85·1	84·2	85·5	86·1	85·7	85·5	85·6	84·7	86·0	87·3	—
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	91·7	90·1	89·0	87·9	89·4	89·9	89·3	89·4	89·6	88·5	90·0	91·2	—
Australien. Arbetslöshet, i %	·	·	8·9	·	·	10·2	·	·	11·2	·	·	—	·
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	12·5	11·5	7	13	14	15	15	16	15	13	12·5	—	—
Nya Zeeland. Arbetslöshet, i %	·	9·7	·	·	11·4	·	·	11·5	·	·	11·3	·	·

[1] Reviderade siffror.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

November månad år 1928.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under november månad.

Översikt av verksamheten under november månad 1928.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	nov. 1928	okt. 1928	nov. 1927
Stockholms stad	4 898	1 539	1 437	4 293	2 749	2 178	**9 191**	**4 288**	**3 615**	214	160	233
Stockholms län	2 402	646	633	728	607	462	**3 130**	**1 253**	**1 095**	250	152	237
Uppsala stad o. län	792	201	184	193	192	169	**985**	**393**	**353**	251	134	267
Södermanlands län	635	267	247	495	419	309	**1 130**	**686**	**556**	165	124	173
Östergötlands län	1 185	356	335	678	406	306	**1 863**	**762**	**641**	244	151	291
Norrköping	771	119	118	179	154	112	**950**	**273**	**230**	348	163	343
Jönköpings län	579	184	178	358	170	141	**937**	**354**	**319**	265	191	247
Kronobergs län	123	52	48	172	97	87	**295**	**149**	**135**	198	117	255
Norra Kalmar län	128	48	44	55	49	37	**183**	**97**	**81**	189	158	267
Södra Kalmar län	477	123	122	195	84	68	**672**	**207**	**190**	325	211	235
Gotlands län	126	62	58	73	55	44	**199**	**117**	**102**	170	93	164
Blekinge län	782	229	211	371	220	168	**1 153**	**449**	**379**	257	155	240
Kristianstads län	1 010	492	452	630	428	329	**1 640**	**920**	**781**	178	112	193
Malmöhus län: Malmö	2 184	597	563	1 482	935	671	**3 666**	**1 532**	**1 234**	239	186	281
Malmöhus län: Lund	461	129	112	113	96	63	**574**	**225**	**175**	255	118	301
Malmöhus län: Landskrona	359	110	108	42	40	24	**401**	**150**	**132**	267	152	279
Malmöhus län: Hälsingborg	912	281	275	311	197	164	**1 223**	**478**	**439**	256	189	343
Malmöhus län: Ystad	296	72	55	93	52	33	**389**	**124**	**88**	314	173	241
Malmöhus län: Trelleborg	417	221	219	64	45	39	**481**	**266**	**258**	181	130	151
Malmöhus län: Eslöv	277	165	156	38	51	25	**315**	**216**	**181**	146	126	175
Malmöhus län: Skurup	89	68	45	30	52	21	**119**	**120**	**66**	99	74	108
Malmöhus län: Vellinge	134	90	87	27	20	14	**161**	**110**	**101**	146	124	118
Hallands län	305	118	107	100	83	63	**405**	**201**	**170**	201	133	239
Göteborgs o. Boh. l. Göteborg	382	143	134	232	124	76	**614**	**267**	**210**	230	197	238
Göteborg	4 031	1 191	1 156	1 092	837	576	**5 123**	**2 028**	**1 732**	253	178	294
Älvsborgs län	505	122	111	150	130	88	**655**	**252**	**199**	260	170	172
Skaraborgs län	563	158	142	365	264	157	**928**	**422**	**299**	220	151	215
Värmlands län	454	108	104	210	210	146	**664**	**318**	**250**	209	161	192
Örebro län	1 090	278	270	542	450	326	**1 632**	**728**	**596**	224	165	226
Västmanlands län	675	220	205	439	319	256	**1 114**	**539**	**461**	207	135	205
Kopparbergs län	442	177	177	278	160	135	**720**	**337**	**312**	214	215	247
Gävleborgs län	639	153	153	145	98	93	**784**	**251**	**246**	312	321	328
Västernorrlands l.	484	126	126	91	58	52	**575**	**184**	**178**	313	229	259
Jämtlands län	215	39	38	253	152	145	**468**	**191**	**183**	245	185	191
Västerbottens län	210	50	49	169	137	111	**379**	**187**	**160**	203	187	170
Norrbottens län	430	86	83	139	124	93	**569**	**210**	**176**	271	131	283
Tills. nov. 1928	**29 462**	**9 020**	**8 542**	**14 825**	**10 264**	**7 781**	**44 287**	**19 284**	**16 323**	**230**	—	—
» okt. 1928	*32 083*	*16 446*	*14 694*	*18 887*	*16 181*	*11 625*	*50 970*	*32 627*	*26 319*	—	*156*	—
» nov. 1927	32 285	9 208	8 728	13 749	9 780	7 213	46 034	18 988	15 941	—	—	*242*
» » 1926	31 955	7 726	7 376	14 025	9 087	7 029	45 980	16 813	14 405	—	—	—
» » 1925	27 557	7 742	7 274	12 984	8 724	6 634	40 541	16 466	13 908	—	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					nov. 1928	okt. 1928	nov. 1927	nov. 1928	okt. 1928	nov. 1927
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	5 605	5 941	2 866	2 594	207	116	201	91	86	89
Industri och hantverk	7 971	8 247	749	673	1101	536	1504	90	89	91
Sjöfart och fiske	3 825	3 902	1 297	1 262	301	271	321	97	96	97
Handel och samfärdsel	3 473	3 636	1 421	1 332	256	174	272	94	90	95
Husligt arbete	)	]	]	]	.	.	.	.	.	.
Annat arbete	7 123	7 735	2 686	2 680	288	323	271	100	99	100
Summa	**27 998**	**29 462**	**9 020**	**8 542**	**327**	**195**	**351**	**95**	**89**	**95**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	1 231	1 256	1 290	805	97	77	88	62	57	58
Industri och hantverk	804	850	357	297	238	226	264	83	77	82
Sjöfart och fiske	240	245	101	88	243	232	.	87	91	.
Handel och samfärdsel	2 297	2 432	1 384	1 144	176	163	171	83	79	82
Husligt arbete	7 701	9 262	7 131	5 447	130	106	127	76	74	75
Annat arbete	759	780	1	—	.	.	.	—	.	.
Summa	**13 032**	**14 825**	**10 264**	**7 781**	**144**	**117**	**141**	**76**	**72**	**74**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	6 836	7 197	4 156	3 399	173	107	164	82	80	79
Jordbruk	6 571	6 929	4 051	3 295	171	107	165	81	80	78
Skogshushållning	265	268	105	104	255	.	142	99	.	98
Industri och hantverk	8 775	9 097	1 106	970	823	466	1140	88	86	88
Gruvdrift och malmförädling . . .	475	479	7	6	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	461	484	26	24	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	1 803	1 846	222	189	832	475	1289	85	85	88
Trävaruindustri	484	508	61	43		.		.	.	.
Byggnadsverksamhet	2 866	2 985	282	270	1059	367	1387	96	94	98
Läder-, hår- och gummiindustri . .	161	177	25	13	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	203	214	9	8	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	506	524	96	76	.	355	.	.	76	.
Närings- och njutningsmedelsindustri	570	591	103	79	574	382	510	77	88	80
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	152	161	11	10	.	.		.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	123	124	92	90	.	.	.		.	.
Grafisk industri	100	100	17	16			.		.	.
Ej särskilt specificerade	871	904	155	146	588	462	951	94	82	88
Sjöfart och fiske	4 065	4 147	1 398	1 350	297	267	316	97	96	97
Handel och samfärdsel	5 770	6 068	2 805	2 476	216	169	223	88	85	89
Kontors-, bank- o. d. personal . .	526	532	82	69	.	.	445	.	.	88
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 642	1 716	299	251	574	527	492	84	88	86
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 472	1 577	807	692	195	178	215	86	82	88
Transportarbetare	1 810	1 904	1 441	1 319	132	89	144	92	88	93
Allmän och litterär verksamhet . .	305	321	137	110	234	217	244	80	73	76
Ej särskilt specificerade	15	18	89	35	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	7 702	9 263	7 132	5 448	130	106	127	76	74	75
Annat arbete	7 882	8 515	2 687	2 680	317	366	296	100	99	100
Summa	**41 030**	**44 287**	**19 284**	**16 323**	**230**	**156**	**242**	**85**	**81**	**84**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 2 087 platser, varav 1 680 manliga och 407 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 359, 2 015 och 344 samt under nästlidna månad resp. 3 861, 3 239 och 622.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**5 673**	**2 761**	**2 490**	**268**	**105**	**104**	**479**	**7**	**6**	**468**	**25**	**24**	**1 789**	**205**	**174**
1	Stockholms stad	58	1	1	—	—	—	—	—	—	23	—	—	464	74	61
2	Stockholms län	988	423	412	62	43	43	3	—	—	21	2	2	136	2	2
3	Uppsala stad och län . .	277	142	125	26	—	—	57	—	—	38	—	—	43	1	1
4	Södermanlands län . . .	240	138	119	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	6	6
5	Östergötlands län . . .	538	243	226	9	8	8	3	—	—	86	—	—	50	11	10
6	Norrköping	104	44	43	—	1	1	—	—	—	—	—	—	130	—	—
7	Jönköpings län	158	45	44	—	2	2	—	—	—	57	1	1	40	10	5
8	Kronobergs län	42	24	20	5	—	—	—	—	—	3	3	3	4	—	—
9	Kalmar län	113	51	47	7	2	2	—	—	—	5	—	—	38	1	—
10	Gotlands län	64	50	50	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—
11	Blekinge län	187	103	89	2	17	17	—	—	—	36	1	1	24	2	—
12	Kristianstads län . . .	603	342	305	11	4	4	—	—	—	26	4	4	27	3	2
13	Malmöhus län: Malmö .	90	80	66	—	—	—	—	—	—	17	—	—	175	27	27
14	Hälsingborg . .	113	38	35	2	—	—	12	—	—	11	—	—	41	—	—
15	Övriga anstalter	765	501	431	—	—	—	—	—	—	22	3	3	112	10	9
16	Hallands län	86	51	42	1	—	—	1	—	—	4	—	—	13	1	—
17	Göteborgs och Bohus län	64	24	21	—	—	—	—	—	—	28	1	1	16	3	3
18	Göteborgs stad	107	43	38	—	—	—	—	—	—	8	—	—	226	42	41
19	Älvsborgs län	86	46	35	—	—	—	—	—	—	10	—	—	51	1	1
20	Skaraborgs län	362	113	105	—	—	—	—	—	—	1	—	—	11	6	2
21	Värmlands län	47	16	13	54	3	3	2	—	—	9	1	1	8	—	—
22	Örebro län	243	112	106	41	3	3	218	4	3	24	2	2	30	—	—
23	Västmanlands län . . .	218	113	99	2	—	—	68	3	3	32	6	6	34	3	2
24	Kopparbergs län	37	7	7	16	2	2	81	—	—	2	—	—	19	2	2
25	Gävleborgs län	15	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	21	—	—
26	Västernorrlands län . .	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
27	Jämtlands län	36	4	4	20	16	15	—	—	—	—	—	—	2	—	—
28	Västerbottens län . . .	25	7	7	10	4	4	—	—	—	—	—	—	7	—	—
29	Norrbottens län	2	—	—	—	—	—	34	—	—	—	—	—	7	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**1 256**	**1 290**	**805**	--	—	—	—	—	—	**16**	**1**	—	**57**	**17**	**15**
1	Stockholms stad	6	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	—	30	12	10
2	Stockholms län	91	123	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län . .	61	47	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län . . .	69	90	59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län . . .	75	79	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
6	Norrköping	15	8	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—
7	Jönköpings län	41	28	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	19	17	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	23	27	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	15	15	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	66	49	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län . . .	167	142	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö .	25	46	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	5
14	Hälsingborg . .	28	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	75	97	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	16	19	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	74	23	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	17	7	1	—	—	—	—	—	—	8	—	—	5	—	—
19	Älvsborgs län	3	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	35	77	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	34	32	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	117	167	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län . . .	115	126	86	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	8	10	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	7	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län . .	4	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	19	20	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län . . .	30	21	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p	T.p.	
503	**59**	**41**	**2 985**	**282**	**270**	**150**	**13**	**12**	**155**	**3**	**3**	**209**	**4**	**3**	**397**	**17**	**13**	**141**	—	—	
58	21	19	946	65	63	19	—	—	7	—	—	19	1	1	72	6	5	19	—	—	1
16	4	4	190	18	18	3	—	—	2	—	—	24	—	—	22	1	1	2	—	—	2
14	—	—	23	1	1	1	—	—	—	—	—	2	—	—	17	—	—	—	—	—	3
10	2	1	15	10	10	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4
13	3	1	134	5	5	2	2	2	—	—	—	1	—	—	15	2	2	—	—	—	5
27	—	—	202	2	2	2	—	—	72	—	—	2	—	—	9	—	—	1	—	—	6
17	—	—	21	5	5	14	7	7	7	—	—	4	—	—	4	—	—	6	—	—	7
—	—	—	8	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	8
14	—	—	16	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	3	—	—	9
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	10
6	—	—	32	2	2	5	—	—	—	—	—	2	—	—	4	1	1	1	—	—	11
10	2	2	47	15	15	3	—	—	—	—	—	1	—	—	10	1	1	—	—	—	12
21	9	2	414	26	25	9	—	—	4	—	—	31	1	—	58	—	—	75	—	—	13
7	—	—	72	5	5	25	—	—	2	—	—	7	—	—	7	—	—	6	—	—	14
9	3	2	172	11	11	37	—	—	6	—	—	5	—	—	41	2	2	2	—	—	15
16	—	—	45	12	12	3	—	—	7	—	—	4	—	—	3	—	—	—	—	—	16
17	—	—	33	13	8	—	—	—	4	—	—	—	—	—	6	—	—	4	—	—	17
104	10	8	312	66	62	13	4	3	25	3	3	34	1	1	52	1	—	17	—	—	18
6	—	—	60	3	3	2	—	—	15	—	—	4	—	—	6	—	—	—	—	—	19
2	5	2	4	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	16	1	—	1	—	—	20
31	—	—	37	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	1	—	—	—	—	21
11	—	—	22	—	—	5	—	—	—	—	—	60	—	—	6	—	—	2	—	—	22
2	—	—	69	1	1	—	—	—	3	—	—	—	1	1	2	—	—	1	—	—	23
5	—	—	24	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	24
37	—	—	20	1	1	4	—	—	—	—	—	4	—	—	12	—	—	—	—	—	25
30	—	—	15	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	26
—	—	—	18	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	6	—	—	—	—	—	27
17	—	—	24	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	28
3	—	—	9	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	29
5	**2**	**2**	—	—	—	**27**	**12**	**1**	**59**	**6**	**5**	**315**	**92**	**78**	**194**	**86**	**66**	**20**	**11**	**10**	
4	2	2	—	—	—	2	—	—	15	—	—	139	36	25	83	42	33	10	5	4	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	4	4	7	8	7	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	4	2	2	5	2	2	—	—	—	5
1	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	2	2	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	5	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	1	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	6	4	4	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	17	—	—	13	—	—	99	27	23	44	1	1	3	—	—	13
—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	8	2	2	2	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	2	1	1	3	2	1	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	4	2	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	2	1	—	17	5	4	31	12	8	19	11	6	1	1	1	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	4	3	2	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	6	—	—	4	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	2	1	1	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	2	1	1	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**53**	**11**	**11**	**90**	**17**	**16**	**828**	**106**	**100**	**3902**	**1297**	**1262**	**365**	**50**	**44**
1	Stockholms stad	13	—	—	25	17	16	260	42	37	355	185	178	194	17	13
2	Stockholms län	2	—	—	5	—	—	44	—	—	81	18	18	8	—	—
3	Uppsala stad och län	1	—	—	—	—	—	11	3	3	4	—	—	2	1	1
4	Södermanlands län	1	8	8	—	—	—	33	9	9	62	20	20	2	—	—
5	Östergötlands län	2	—	—	4	—	—	28	1	1	5	—	—	4	1	1
6	Norrköping	6	—	—	5	—	—	6	4	4	61	23	23	4	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	10	—	—	1	—	—	5	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	1
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	8	—	—	231	42	42	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	24	10	7	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	13	—	—	148	42	42	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	11	4	4	27	12	13	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	4	—	—	7	—	—	182	10	10	237	92	81	42	5	5
14	Hälsingborg	—	—	—	2	—	—	17	2	2	381	173	173	—	—	—
15	Övriga anstalter	1	—	—	1	—	—	18	2	2	211	61	61	2	2	2
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	2	1	1	70	11	11	2	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	1	—	—	1	—	—	34	8	7	—	—	—
18	Göteborgs stad	13	3	3	21	—	—	118	27	26	1293	344	332	90	22	20
19	Älvsborgs län	1	—	—	5	—	—	6	1	1	6	—	—	1	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	1	—	—	6	—	—	—	—	—	2	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	1	—	—	8	—	—	23	19	19	—	—	—
22	Örebro län	8	—	—	6	—	—	11	—	—	3	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	17	—	—	7	5	5	—	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	4	—	—	5	—	—	262	88	88	2	—	—
26	Västernorrlands län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	300	97	97	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	1	—	—	3	—	—	2	—	—	1	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	43	25	24	2	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	5	—	—	30	21	21	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**71**	**81**	**79**	**10**	—	—	**76**	**49**	**46**	**245**	**101**	**88**	**167**	**32**	**25**
1	Stockholms stad	30	15	15	8	—	—	10	15	13	150	51	49	98	19	16
2	Stockholms län	2	—	—	—	—	—	2	1	—	6	2	2	—	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	16	10	10	—	—	—	5	6	6	2	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	3	1	1
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	15	3	3	—	—	—	59	25	25	6	4	4	54	8	6
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	7	7	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	5	—	—	—
16	Hallands län	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	6	50	48	1	—	—	—	—	—	60	28	18	7	3	1
19	Älvsborgs län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	2	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Hushållet arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
1245	**108**	**104**	**159**	**21**	**21**	**1768**	**1210**	**1133**	**82**	**4**	**4**	**17**	**28**	**26**	**1**	**1**	**1**	**7 735**	**2 686**	**2 680**	
598	54	50	74	3	3	540	391	330	39	1	1	2	10	8	1	1	1	1 112	650	650	1
43	—	—	13	—	—	131	23	21	8	—	—	—	—	—	—	—	—	598	112	112	2
9	2	2	1	—	—	43	6	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	221	45	45	3
6	3	3	—	1	1	16	8	8	—	1	1	—	—	—	—	—	—	191	61	61	4
17	—	—	4	1	1	56	36	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	214	43	43	5
22	1	1	4	—	—	51	11	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	62	33	33	6
8	1	1	2	1	1	18	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	207	106	106	7
—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52	18	18	8
5	—	—	—	—	—	14	10	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	141	64	64	9
3	—	—	2	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	10
7	—	—	1	—	—	37	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	277	52	52	11
10	6	6	1	—	—	36	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	186	97	95	12
128	4	4	10	1	1	143	82	82	4	—	—	—	—	—	—	—	—	533	260	260	13
8	1	1	5	—	—	48	13	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	146	49	49	14
24	4	4	7	1	1	70	153	152	3	—	—	—	—	—	—	—	—	525	102	102	15
6	—	—	—	—	—	24	12	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	29	29	16
5	—	—	—	—	—	20	27	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	149	67	67	17
295	26	26	22	5	5	282	383	377	20	—	—	14	18	18	—	—	—	965	193	193	18
3	—	—	1	—	—	17	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	225	69	69	19
4	—	—	—	1	1	21	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	128	27	27	20
3	—	—	1	2	2	7	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	217	65	65	21
12	2	2	2	—	—	45	2	2	1	2	2	—	—	—	—	—	—	339	151	150	22
9	—	—	—	2	2	33	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	178	74	74	23
—	—	—	4	1	1	13	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	238	152	152	24
5	2	2	2	—	—	43	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	198	61	61	25
6	1	1	1	—	—	9	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	111	22	22	26
7	—	—	2	2	2	17	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98	16	16	27
2	1	1	—	—	—	9	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65	7	7	28
—	—	—	—	—	—	18	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	319	61	58	29
471	**191**	**147**	**1418**	**786**	**671**	**136**	**231**	**186**	**239**	**133**	**106**	**1**	**11**	**9**	**9 262**	**7 131**	**5 447**	**780**	**1**	**—**	
259	111	92	582	253	227	75	146	118	123	54	40	—	7	6	2 363	1 979	1 528	298	1	—	1
10	3	2	56	31	28	—	—	—	14	1	1	—	—		531	434	333	—	—	—	2
—	—	—	7	5	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	115	140	121	9	—	—	3
1	—	—	26	25	25	1	1	1	4	6	6	—	—	—	333	279	201	37	—	—	4
10	6	5	22	21	16	4	9	8	12	9	7	—	—	—	503	274	211	39	—	—	5
—	1	1	4	7	4	—	2	1	2	—	—	—	—	—	120	135	99	12	—	—	6
6	2	2	21	13	11	—	1	1	6	7	7	—	—	—	266	116	102	13	—	—	7
1	—	—	21	17	16	—	—	—	2	1	1	—	—	—	129	62	56	—	—	—	8
1	—	—	25	9	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	188	92	80	7	—	—	9
—	—	—	13	5	5	1	—	—	5	3	3	—	—	—	39	32	24	—	—	—	10
3	1	1	28	20	17	1	1	1	—	—	—	—	—	—	270	145	113	—	—	—	11
4	—	—	61	47	36	1	2	2	3	4	4	—	—	—	373	226	177	10	—	—	12
116	35	24	95	32	24	8	26	18	16	4	4	—	—	—	796	719	524	111	—	—	13
2	4	4	34	22	19	2	3	2	4	3	3	—	—	—	207	152	124	11	—	—	14
5	2	1	21	27	24	7	4	4	3	4	1	—	—	—	271	213	134	9	—	—	15
—	—	—	9	5	5	—	3	3	2	1	1	—	—	—	66	53	40	6	—	—	16
2	3	—	30	18	13	—	—	—	1	2	1	—	—	—	106	74	54	17	—	—	17
30	9	4	82	39	19	22	22	17	8	2	—	1	4	3	621	643	446	154	—	—	18
2	2	1	19	12	11	—	—	—	4	5	4	—	—	—	118	102	69	—	—	—	19
1	2	1	15	12	10	—	—	—	5	1	1	—	—	—	288	169	107	14	—	—	20
—	—	—	19	18	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	156	150	103	—	—	—	21
3	—	—	37	21	17	6	4	4	13	8	4	—	—	—	329	250	208	25	—	—	22
3	3	3	26	21	19	3	2	2	2	2	2	—	—	—	286	162	141	—	—	—	23
—	—	—	50	30	29	2	2	2	3	1	1	—	—	—	215	117	97	—	—	—	24
1	2	2	5	1	—	1	1	1	1	4	4	—	—	—	119	86	83	6	—	—	25
2	—	—	11	9	8	—	1	—	—	—	—	—	—	—	69	41	38	—	—	—	26
5	1	1	65	38	36	1	1	1	5	11	11	—	—	—	151	80	78	2	—	—	27
2	3	2	20	14	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	113	97	75	—	—	—	28
2	1	1	14	14	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	121	109	81	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 oktober 1928.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. .	44	1 848	4 156	**6 004**	52	175	**227**	**3·8**	3·2
Bleck- o. plåtslagareförb. .	39	1 867	—	**1 867**	159	—	**159**	**8·5**	4·3
Bokbindareförbundet . . .	21	1 284	2 730	**4 014**	73	57	**130**	**3·2**	5·1
Bryggeriindustriarb.-förb. .	50	3 351	1 270	**4 621**	130	159	**289**	**6·3**	4·5
Byggnadsträarbetareförb. .	120	11 442	—	**11 442**	2 330	—	**2 330**	**20 4**	10·8
De förenade förbunden . .	40	3 036	823	**3 859**	205	63	**268**	**6·9**	7·5
Elektriska arbetareförb. . .	69	2 399	—	**2 399**	65	—	**65**	**2·7**	1·8
Gjutareförbundet	90	4 160	2	**4 162**	127	—	**127**	**3·1**	3·3
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	276	24 779	3 382	**28 161**	4 790	296	**5 086**	**18·1**	17·5
Gruvindustriarbetareförb. .	15	1 463	—	**1 463**	200	—	**200**	**13·7**	18·0
Handelsarbetareförb. . . .	165	8 780	3 394	**12 174**	643	90	**733**	**6·0**	6·5
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	14	253	561	**814**	15	112	**127**	**15 6**	16·2
Hattarbetare	8	118	361	**479**	14	111	**125**	**26·1**	31·3
Pälsvaruarbetare	6	135	200	**335**	1	1	**2**	**0 6**	6·5
Kommunalarbetareförb. . .	142	15 964	1 876	**17 840**	503	229	**732**	**4·1**	2·1
Litografiska förbundet . .	10	1 367	52	**1 419**	25	2	**27**	**1·9**	2·2
Livsmedelsarbetareförb. . .	73	6 559	1 889	**8 448**	598	193	**791**	**9·4**	9·1
Metallindustriarb.-förb. . .	210	81 910	4 389	**86 299**	5 052	133	**5 185**	**6·0**	5·6
Järnbruksarbetare . . .	59	18 874	16	**18 890**	1 098	—	**1 098**	**5 8**	7·9
Verkstadsarbetare . . .	151	63 036	4 373	**67 409**	3 954	133	**4 087**	**6·1**	5·0
Murareförbundet . . .	55	2 887	—	**2 887**	642	—	**642**	**22·2**	9·2
Måleriarbetareförbundet . .	47	2 403	—	**2 403**	236	—	**236**	**9·8**	1·4
Pappersindustriarb.-förb. .	109	21 248	596	**21 844**	952	54	**1 006**	**4·6**	3·7
Sadelm.- o. tapetseraref. .	24	1 148	91	**1 239**	116	5	**121**	**9·8**	6·3
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	41	5 915	2 754	**8 669**	713	206	**919**	**10·6**	10·7
Stenindustriarbetareförb. .	88	5 621	—	**5 621**	377	—	**377**	**6·7**	6·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	225	20 947	6	**20 953**	4 681	4	**4 685**	**22·4**	19·1
Textilarbetareförbundet . .	70	6 415	9 286	**15 701**	248	175	**423**	**2·7**	2·1
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	535	1 963	**2 498**	24	132	**156**	**6·2**	6·2
Transportarbetareförb. . .	61	7 397	64	**7 461**	838	63	**901**	**12·1**	8·4
Träindustriarbetareförb. . .	138	7 689	76	**7 765**	608	3	**611**	**7·9**	7·1
Tunnbinderiarbetareförb. .	14	232	—	**232**	12	—	**12**	**5·2**	9·1
Typografförbundet	24	3 869	323	**4 192**	196	29	**225**	**5·4**	5·1
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	34	1 347	—	**1 347**	218	—	**218**	**16·2**	19·7
Summa	**2 318**	**258 115**	**39 683**	**297 798**	**24 828**	**2 180**	**27 008**	**9·1**	7·7

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under oktober uppgivits till inalles 120 669, vilket i genomsnitt motsvarar 4·5 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under november månad 1928. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på *samma sätt, som tidigare varit fallet.*

Under november har prisnivån ytterligare sjunkit något, beroende på fortsatta prissänkningar för ett flertal viktigare varuslag. Av de varor, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan oktober 21 varit föremål för *prissänkning* och 19 för *prisstegring*, under det att medelpriserna å 18 varuslag äro *oförändrade.*

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—november 1928. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med november 1928, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal								År 1928[1]				
	1914	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	Okt.	Nov.
Aritmetiska (ovägda) tal	100	321	245	186	171	174	176	168	165	165	165	166	165	165
Vägda tal .	100	298	237	180	164	164	168	158	153	153	155	156	153	152

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under november visat en nedgång med en enhet. Det »ovägda» indextalet kvarstår däremot oförändrat. — Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1928, häfte 10, sid. 788. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna siffror endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 oktober 1928, 172, motsvarande en stegring från juli 1914 av 72 %, mot 73 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 juli 1928 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 791).

[1] Preliminära siffror för oktober och november.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1927	Nov. 1927	Sept. 1928	Okt.[2] 1928	Nov.[2] 1928	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	nov. 1913—nov. 1928	nov. 1927—nov. 1928
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	22	22	22	22	+ 57·1	0·0
handskummad	»	8	—	11	12	12	12	12	+ 50·0	0·0
separerad	»	6	23	8	8	8	8	8	+ 33·3	0·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	286	720	339	372	355	358	364	+ 51·0	− 2·2
mat- (lands-)	»	218	727	306	332	320	324	330	+ 50·7	− 0·6
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	236	236	238	238	239	+ 45·7	+ 1·3
halvfet, »	»	121	500	171	170	173	172	173	+ 43·0	+ 1·8
Margarin: växt-, bästa sort	»	185	433	148	140	140	140	140	+ 1·4	0·0
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	232	328	246	298	337	+ 64·4	+ 2·7
» konserverade	»	187	716	212	250	—	242	253	+ 69·8	+ 1·2
Potatis: gammal	hl	—	1271	783	1014	907	768	734	—	− 27·6
»	5 l	28	71	51	62	56	49	48	+ 84·6	− 22·6
färsk	»	46	102	158	—	—	—	—	—	—
Ärter, gula	kg	81	78	57	61	63	60	59	+ 90·3	− 3·3
Bruna bönor	»	48	214	58	68	84	89	94	+ 104·3	+ 38·2
Mjöl: vete-, svenskt, kärn- (patent-)	»	31	* 75	48	47	43	42	42	+ 35·5	− 10·6
råg-, » bästa sort	»	22	* 56	31	31	31	30	30	+ 42·9	− 3·2
rågsikt-, » » »	»	27	* 78	43	43	42	41	41	+ 57·7	− 4·7
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	86	99	47	48	53	49	47	+ 30·6	− 2·1
ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	111	53	54	54	54	54	+ 31·7	0·0
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	73	74	76	74	73	+ 78·0	− 1·4
hårt, knäckebröd	»	—	—	95	95	99	97	96	—	+ 1·1
limpa, söt	»	88	96	65	65	65	65	64	+ 68·4	− 1·5
grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	80	64	48	48	48	48	48	+ 60·0	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	154	155	152	152	151	+ 101·3	− 2·6
mjukt, bakat med vatten	»	43	116	77	77	77	77	77	+ 79·1	0·0
mjukt, » » mjölk	»	60	167	94	94	95	94	94	+ 56·7	0·0
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	197	194	192	190	188	+ 54·1	− 3·1
soppkött	»	100	490	164	163	160	158	156	+ 54·5	− 4·8
Kalvkött, stek: gödkalv	»	161	512	240	237	240	237	237	+ 79·5	0·0
spädkalv	»	72	312	144	143	141	140	141	+ 93·2	− 1·4
Fårkött: färskt, stek	»	188	600	225	210	225	216	212	+ 66·9	+ 1·0
salt, svenskt	»	114	547	183	180	187	186	182	+ 56·9	+ 1·1
Renkött, färskt, stek	»	119	557	242	246	—	224	242	+ 114·2	− 1·6
Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	188	605	191	190	230	229	217	+ 60·7	+ 14·2
salt, » »	»	140	619	199	197	232	231	220	+ 54·9	+ 11·7
» amerikanskt »	»	—	—	223	214	216	221	225	—	+ 5·1
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	124	125	121	122	123	+ 64·0	− 1·6
gädda	»	108	333	185	186	187	184	185	+ 69·7	− 0·5
sill	»	84	110	67	70	66	64	65	+ 85·7	− 7·1
strömming	»	88	114	69	69	61	65	66	+ 53·5	− 4·3
torsk	»	55	160	95	95	92	93	93	+ 66·1	− 2·1
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	151	150	152	153	155	+ 93·8	+ 3·3
kolja	»	—	—	118	119	111	113	115	—	− 3·4
salt: sill, prima	»	45	148	66	52	62	63	62	+ 37·8	+ 19·2
strömming	»	80	105	50	46	49	49	48	+ 54·8	+ 4·3
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	96	92	95	95	96	+ 71·4	+ 4·3
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	816	296	291	313	315	316	+ 95·1	+ 8·6
Socker, bit-	»	67	* 183	72	66	61	60	58	— 13·4	− 12·1
Salt (matsalt)	»	—	82	19	18	18	18	18	−	0·0
Svagdricka	l	6	16	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	31	30	29	29	29	+ 38·1	− 3·3
Ved: björk-, barr-, osågad, hemkörd	kbm	720	2310	1330	1325	1280	1265	1265	+ 73·3	− 4·5
Ved: björk-, barr-, osågad, hemkörd	»	575	1895	1010	1010	970	955	955	+ 64·7	− 5·4
Bränntorv	100 kg	196	896	422	416	405	405	402	+ 105·1	− 3·4
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	—	794	736	702	690	685	+ 73·0	− 6·9
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	—	383	341	326	321	319	+ 38·7	− 6·5
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	273	251	245	242	239	+ 52·2	− 4·8
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	303	278	273	270	272	+ 46·2	− 2·2

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — * Maximipris.

Tidskriftsöversikt.

(November 1928.)

Allmänna sociala frågor.

BOISSARD, A. Nyorienteringen inom det sociala framåtskridandet. Social Tidskrift 1928, nr 11.
GALLART FOLCH, A. Al margen de la undécima Conferencia internacional del Trabajo. Revista Social 1928, nr 10.
KUHR, TH. *Trust* und *Monopolkontrolle*. Die Arbeit 1928, nr 11.
LIDGETT, J. S. The contribution of local Government to social progress. »Stockholm» 1928, nr 4.
MONOD, W. A propos du christianisme social. »Stockholm» 1928, nr 4.
OLSSON, O. Arbetarbildning och folkbildning. Sv. Tidskrift 1928, nr 7.
SJÖSTRAND, E. Arbetskonferensen och språkfrågan. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 46.
— Språksvårigheterna inom internationella arbetsorganisationen och deras lösande. Meddelanden rörande Nationernas Förbund 1928, nr 7.
STORSTEEN, E. »Den sociale uke» i Helsingfors. Socialt Arbeid 1928, nr 9.
STUDDERS, H. Die Verlagerung des Schwerpunktes. Der Arbeitgeber 1928, nr 22.
THOMAS, A. Le travail et les églises. «Stockholm» 1928, nr 4.
TIPPY, M. The church and the class struggle. »Stockholm» 1928, nr 4.
VOIGT, CH. La conférence internationale du service social. »Stockholm» 1928, nr 4.
ZIMMERMANN, W. Die sozialen Lasten und ihre Verteilung. »Stockholm» 1928, nr 4.
Amerikanskt ros och ris åt internationella arbetsbyrån. Industria 1928, nr 23.
Arbetsfredskonferenser. Industritidningen 1928, nr 21.
Das Problem der Zwangsarbeit der Eingeborenen. Die internationale Gewerkschafts-Bewegung 1928, nr 10-11.
Werner Sombart som nationalekonomisk profet. Industria 1928, nr 23.

Sverige.

BROCK, F. Om sparandets nytta och några sätt att befordra sparverksamheten. Sv. Sparbanks Tidskrift 1928, nr 6.
G[UINCHAR]D, J. & S[ILÉ]N, G. Konjunkturläget i Sverige och särskilt i Stockholm. Statistisk Månadsskrift 1928, nr 9.
HANSSON, S. Regeringens samförståndsplaner. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 44.
[KOMMERSKOLLEGIUM.] Utlåtande angående förslag till viss omorganisation av rikets sjömanshus. Kommersiella Meddelanden 1928, nr 20.
Arbetsfredskonferensen. Industria 1928, nr 23.
Den bebudede arbeidsfredskonferance i Sverige. Arbeidsgiveren (Norge) 1928, nr 21.
Regeringen och arbetsfredsfrågan. Sv. Tidskrift 1928, nr 7.
Regeringens arbetsfredskonferens. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 45.

Amerikas förenta stater.

The contents of the employee magazine. The Service Letter on Industrial Relations 1928, nr 21.
Cooperation of trade-unions with employers. Monthly Labor Review okt. 1928.

Norge.

Nydannelser i norsk kontraktsrett, skapt ved trustlovgivningen. Trustkontrollen 1928, nr 14.

Spanien.

CALLEJO, P. Normas judiciales y procesales de la magistratura del trabajo. Revista Social 1928, nr 10.
MON PASCUAL, J. La organización corporativa nacional y los intereses económicos. Revista Social 1928, nr 10.

Storbritannien.

WHITEHEAD, E. T. Five questions. [Arbetarnas ställning till Mondismen.] The Labour Magazine nov. 1928.
British labour and social policy. Industrial and Labour Information 5 nov. 1928.
Den engelska arbetsfredskonferensen. Teknisk Tidskrift 1928, nr 47.
Fredsforhandlingerne i den engelske industri. Økonomi og Politik 1928, nr 3.

Tyskland.

ERDMANN, L. Der Verein für Sozialpolitik. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 46.
HEYMANN, E. Strukturwandlungen der sozialen Schichtung in Deutschland. Der Arbeitgeber 1928, nr. 21.
U[MBREIT, P.] Deutsche Sozialpolitik. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 47.
La obligatoriedad de los consejos de fábrica en Alemania. Revista de Politica Social 1928, nr 9.

Österrike.

DOMES, F. Die Zukunft des Kartellwesens in Österreich. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 21.

POLLAK, O. Austrian socialists close the gates to fascism. The Labour Magazine nov. 1928.

WEIGL, K. Terror — antiterror. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 21.

Arbetarskydd.

BARTELS, E. Der Arbeitsplatz und die Arbeitsgerätschaften der Angestellten im Handels- und Bürobetriebe. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 32.

BOOTH, W. H. Humanics in industry. National Safety News nov. 1928.

ERDMANN, F. Zur Beurteilung guter und schlechter Schutzgläser. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 10.

FÖRSTER, F. A. Die Beleuchtung industrieller Betriebsstätten nach wirtschaftlichen Gesichtspunkten. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 10.

GRANT, J. F. Efficient exhaust systems. Industrial Hygiene Bulletin okt. 1928.

KJELSBERG, BETZY. Hvilke krav bør stilles til bad og vaskeinnretninger i industrielle bedrifter. Socialt Arbeid 1928, nr 9.

LINDBERGH, CH. A. The making of an air pilot. National Safety News nov. 1928.

LOSH, ROSAMOND. Home accidents are preventable. National Safety News nov. 1928.

MAGNUSSON, L. Safety movement and the International Labor Conference. Monthly Labor Review okt. 1928.

MINOR, J. C. Bringing fire extinguishing into the third dimension. National Safety News nov. 1928.

MORRIS, F. Let's be engineers. National Safety News nov. 1928.

PLÜCKER, R. Unsachgemässe Behandlung von Schleifsteinen und Schleifscheiben als Ursache von Unfällen. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 32.

STRÜVE. Neue Atemschutzvorrichtungen beim Lackspritzen. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 10.

THIES, O. Über Augenschädigungen in der chemischen Industrie. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 10.

TWING, W. D. Organizing for safety on construction work. National Safety News nov. 1928.

WALKHOFF. Anseilapparat »Ogriedo». Reichsarbeitsblatt 1928, nr 32.

WEISBACH, W. Über die Auswertung von Krankheitsstatistiken zur Erkennung besonderer beruflicher Gefährdungen. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1928, nr 10.

WIRGIN, G. Våra vapen mot yrkessjukdomar. Svenska Röda Korset 1928, nr 11.

VOGT, J. H. The prevention of waste by means of employing proper devices in the filling of containers. Industrial Hygiene Bulletin okt. 1928.

ÅKERMAN, J. Från femte internationella läkarekongressen för olycksfallsskador och yrkessjukdomar hållen i Budapest den 2—8 september 1928. Arbetarskyddet 1928, nr 11.

Courtesy in traffic. (No VII of a series of traffic lessons.) National Safety News nov. 1928.

Industrial accident statistics. (No 21 of the series of safe practices pamphlets.) National Safety News nov. 1928.

National association for the prevention of industrial accidents. Industrial Safety Survey 1928, nr 5.

Safety exhibition at the eleventh session of the international labour conference. Industrial Safety Survey 1928, nr 5.

Sverige.

JEANSSON, ALICE. Sociala anordningar vid en svensk storindustri. Sunt Förnuft 1928, nr 7.

P[ELO]W, E. Föreningens för Arbetarskydd permanenta utställning i Stockholm. Arbetarskyddet 1928, nr 11.

WALLNER, O. Om skogsarbetarnas bostads- och levnadsförhållanden. Svenska Röda Korset 1928, nr 11.

Anordningar för personalens bästa i det nya tändsticksspalatset. Arbetarskyddet 1928, nr 11.

Amerikas förenta stater.

CARROW, TH. H. The trespasser's perilous path. National Safety News nov. 1928.

COLE, S. T. Practical pointers on legislative promotion. National Safety News nov. 1928.

HOYMAN, M. G. Long distance safety work. National Safety News nov. 1928.

LEY, H. A. Are you using the benefit association. National Safety News nov. 1928.

PFISTERER, L. Lessons of the American »safety first» movement. Industrial Safety Survey 1928, nr 5.

WALKER, H. B. Maritime safety progresses. National Safety News nov. 1928.

Förhållandet mellan produktivitet och olycksfallsfrekvens. Industria 1928, nr 24.

Health of workers in dusty trades. Monthly Labor Review okt. 1928.

NewYork is host to eventful safety congress. National Safety News nov. 1928.

Sickness among workers in cosmetic factories. Monthly Labor Review okt. 1928.

Nederländerna.

De Arbeidsinspectie in 1927. Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek 1928, nr 10.

Ryssland.

Arbeidervernet i Rusland. Arbeidsgiveren (Norge) 1928, nr 18.

Tyskland.

EIBEL. The activity of the German factory inspectors in the sphere of accident prevention. Industrial Safety Survey 1928, nr 5.

KOTHE. Tagung der Deutschen Gesellschaft für Gewerbehygiene am 11. und 12. September 1928 in Dresden. Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieure 1928, nr 47.

MENTE. Entwicklung des Sprengstoffwesens in Deutschland in und nach dem letzten Kriege. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 32.
WERNEBURG. Baugefährdung und strafrechtliche Verantwortlichkeit. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 32.
Arbeitsschutz in der chemischen Industrie. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 46.
Die Dampfkesselzerknalle des Jahres 1927. Zeitschrift des Bayerischen Revisions-Vereins 1928, nr 21.

Arbetslön och arbetstid.[1]

FEHLINGER, H. Löhne und Arbeitszeit im europäischen Kohlenbergbau. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 129, s. 708.
Labour conditions in the timber industry in Argentina, Brazil, and the Dutch Indies. International Labour Review okt./nov. 1928.
Wages and hours of labor in European coal mines. Monthly Labor Review okt. 1928.

Sverige.

WIGFORSS, EVA. Bli arbetslönerna jämnare? Fackföreningsrörelsen 1928, nr 47.
Ett tobaksarbetareavtal från 1754. Tobaksarbetaren 1928, nr 11.

Amerikas förenta stater.

Entrance wage rates for common labor, July 1, 1928. Monthly Labor Review okt. 1928.
Industrial wages and clerical salaries since 1914. The Service Letter on Industrial Relations 1928, nr 20.
Wages and hours of labor in cotton-goods manufacturing, 1928. Monthly Labor Review okt. 1928.

Estland.

TOOMS, A. Traitements du personnel des institutions d'état en 1927—28. (Estnisk text.) Eesti Statistika 1928, nr 11.

Nederländerna.

Vacantieregelingen voor arbeiders. Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek 1928, nr 10.

Norge.

Bør utsalgssteder innen jernbanens stasjonsområder være undtatt fra lukningsvedtekter? Handelsstandens Maanedsskrift 1928, nr 10.

Spanien.

MALLO, J. Los salarios excepcionalmente bajos en la industria española. Revista de Politica Social 1928, nr 9.

Storbritannien.

Den relative lønsbasis i England i august 1914 og september 1928. Arbeidsgiveren (Norge) 1928, nr 20.

Tyskland.

HELLWIG, W. Steuerabzug und soziale Versicherungsbeiträge im Lohnprozess. Der Arbeitgeber 1928, nr 21.
Arbet-tiden i Tyskland. Industria 1928, nr 24.
Die Dauer der Arbeitszeit in Deutschland Anfang Oktober 1928. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 45.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

MICHALKE. Gemeinschaftsarbeit auf dem deutschen und österreichischen Arbeitsmarkt. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.
SUFFREN, A. E. Unemployment — a social problem. »Stockholm» 1928, nr 4.
The finding of employment for artistes. International Labour Review okt./nov. 1928.

Sverige.

[INDUSTRIFÖRBUNDET] Förslaget om arbetslöshetsförsäkring avstyrkes. Industriförbundets Meddelanden 1928, nr 5.
[PENSIONSSTYRELSEN.] Utlåtande över arbetslöshetssakkunnigas betänkande. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 8.
[STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE.] Anordnande av arbetslöshetsförsäkring. Meddelanden från Stockholms Handelskammare 1928, nr 10.
Protokoll vid konferens i fråga om arbetslöshetsförsäkring den 21 september 1928. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 7.

Amerikas förenta stater.

Labor turnover and length of service in American factories. Monthly Labor Review okt. 1928.
Trend of employment and pay-roll totals in boot and shoe factories, by districts, January, 1923, to August, 1928. Monthly Labor Review okt. 1928.

Nederländerna.

DETIGER, W. F. Arbeidsbeurs en armenzorg. De Arbeidsmarkt 1928, nr 11.
— Het A. V. O. Congres. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 11.
HUIZINGA. Bestrijding van de werkloosheid in Zeeuwsch-Vlaanderen. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 11.
LAAN, D. V. D. De Landarbeiders en de werkloosheidsverzekering. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 11.
TOE WATER, J. W. J. De samenvoeging van burgerlijk armbestuur en dienst der arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering te Arnhem. De Arbeidsmarkt 1928, nr 11.
VE[IES], M. DE. De werkloozenzorg op de staatsbegrooting voor 1929. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 11.

[1] Med hänsyn därtill, att en och samma tidskriftsuppsats ofta behandlar såväl arbetstids- som lönefrågor, ha dessa båda ämnen här sammanförts under en gemensam rubrik.

Schweiz.

Unemployment insurance in Switzerland. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 11.

Storbritannien.

Arbetslösheten i Storbritannien. Industritidningen 1928, nr 20.

Changes in the estimated numbers of insured persons in the various industries. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 11.

Tyskland.

HERRNSTADT. Die Lösung der Saisonarbeiterfrage in der Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 21.

KRAL, B. Die Auswirkungen der Notstandsaushilfe. Arbeit und Beruf 1928, nr 21.

MATTUTAT. Reichsgesetzliche Regelung der Wandererfürsorge. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 47.

Heimarbeiter und Hausgewerbetreibende in der Arbeitslosenversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 44.

Die Lage der Notstandsarbeiter. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 47.

Neuregelung für berufsübliche Arbeitslosigkeit und neue Verordnung über Kurzarbeiterunterstützung. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 45.

Österrike.

FORCHHEIMER, K. Die industriellen Bezirkskommissionen. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

GEHRKE, A. Angelernte und ungelernte Hilfsarbeiter im Arbeitsnachweis Wien. Arbeit und Beruf 1928, nr 22

GSCHLIESSER, E. Zum Saisoncharakter der Arbeitslosigkeit der westlichen Alpenländer. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

HABERLER, A. Die Wiener Arbeitsnachweise. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

KOROMPAY, A. Die Wandlungen der Arbeitslosenversicherung in den Jahren 1918—1928. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

KRAL, B. Die Entwicklung der Spruchpraxis in der Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

KUHN, C. Produktive Arbeitslosenfürsorge in Österreich. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

LÜTTGENS. Entwicklungsstufen des österreichischen Arbeitsnachweiswesens. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

STEINBACH, A. Finanzielle Probleme der österreichischen Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

STRIGL, R. Der Schutz des inländischen Arbeitsmarktes in Österreich. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

URANITSCH, E. Die Arbeitsnachweise in den Ländern Österreichs. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

Die Berufe der Arbeitslosen nach dem Stand vom 31. März 1928. Statistische Nachrichten 1928, nr 11.

Arbetstid, se Arbetslön och arbetstid.

Befolkningsfrågan.

BUNLE, H. Chronique de démographie. Journal de la Société de Statistique de Paris 1928, nr 11.

FOX, R. M. The Negro renaissance. The Labour Magazine nov. 1928.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

ANGER, F. Hyresnivå och bostadsstandard. Sveriges Fastighetsägaretidning 1928, nr 23.

ÅHRÉN, U. Synpunkter på stadsbyggandet. Byggmästaren 1928, nr 32.

Frankrike.

CHARBONNEAUX, G. Les familles nombreuses et le logement. Le Musée Social 1928, nr 11.

L'effort de l'état en matière d'habitations à bon marché. Le Musée Social 1928, nr 11.

Nederländerna.

ANGER, F. Hur icke önskvärda hyresgäster behandlas i Holland. Sveriges Fastighetsägaretidning 1928, nr 24.

Fattigvård och annan hjälpverksamhet.

GUMPERT, F. Zur Ausgabe der neuen Wohlfahrtsbriefmarken. Reichsarbeitsblatt 1928, nr 31.

KRARUP, F. De sindssyge og vi andre. Socialt Tidsskrift 1928, nr 10.

Sverige.

LUNDAHL, J. Hemvårdens ställning i det nya sinnessjukstadgeförslaget. Sv. Läkartidningen 1928, nr 46.

MALMSTRÖM, V. Om dödligheten i första levnadsåren bland barn födda i tuberkulös omgivning. Sv. Läkartidningen 1928, nr 45.

TÖRNELL, GERTRUD. Anstalt och dock hem. Hertha 1928, nr 9.

Böra sjukhusavgifterna höjas? Sunt Förnuft 1928, nr 7.

Centralisering eller ej av barnhemsvården. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 7.

Hem för gamla i Stockholm. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 7.

Kunna statens kostnader för den fria rättegången nedbringas? Sunt Förnuft 1928, nr 7.

Amerikas förenta stater.

Svenska Augustanahemmet för ålderstigna i Brooklyn, N. Y. Ett tjugoårsminne. Allsvensk Samling 1928, nr 45.

Danmark.

ERLANG, INGEBORG. Værneforeningen for svagt begavet Ungdom. Socialt Tidsskrift 1928, nr 10.

RUBOW [L. V.]. Svagt begavet Ungdom. Socialt Tidsskrift 1928, nr 10.

Estland.

REIMAN, H. Développement physique des enfants estons en 1926—27. (Estnisk text.) Eesti Statistika 1928, nr 11.

Schweiz.

Das Bundesgesetz betreffend Massnahmen gegen die Tuberkulose. Wirtschaftliche und Sozialstatistische Mitteilungen 1928, nr 11.

Tyskland.

ECKHARDT. Professor Dr. Konrad Biesalski's Arbeit in der Krüppelfürsorge. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 23.

GRUMACH. Die Tageskurstätte für rachitische Kinder im Bezirk Friedrichshain. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 22.

RUBEL, O. Berlin im Licht der Wohlfahrtspflege. Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 24.

Föreningsväsen.

LAKENBACHER, E. Zwei Angestelltenkongresse. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 22.

OLBERG, P. Celler och fraktioner inom arbetarrörelsen. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 46.

De internationella arbetareorganisationerna. Sv. Lantarbetsgivareföreningarnas Medlemsblad 1928, nr 11.

The progress of organisation among intellectual workers. International Labour Review okt./nov. 1928.

Sverige.

HANSSON, S. Fackföreningsskolan i Brunnsvik. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 45.

Den syndikalistiska organisationens förfall. Industria 1928, nr 23.

Amerikas förenta stater.

HARNACK, A. Fackföreningarnas rättsliga ställning i U. S. A. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 46.

Finland.

KÄMPE, A. Lantarbetarrörelsen i Finland. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 47.

Finska Metallindustrins Arbetsgivareförbund 25 år. Industritidningen 1928, nr 19.

Italien.

OLIVETTI, G. Employers' organisations in Italy. International Labour Review okt./nov. 1928.

Palestina.

PREUSS, W. The agricultural workers' federation of Palestine. International Labour Review okt./nov. 1928.

Storbritannien.

The trades union kongres i England 1928. Udenrigsministeriets Tidsskrift 31 okt. 1928.

Tjeckoslovakien.

SCHÄFER, A. Der dritte Kongress der freien deutschen Gewerkschaften in der Tschechoslowakei. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 44.

WEIGEL, W. Das Nationalitätenproblem in der tschechoslowakischen Gewerkschaftsbewegung. Die Arbeit 1928, nr 11.

Tyskland.

HANNA, GERTRUD. Die Frauen in den Gewerkschaften. Die Arbeit 1928, nr 11.

LINDE, F. W. VON DER. Entwicklung und Tätigkeit der Arbeitnehmerorganisation in den Jahren 1926—28. Der Arbeitgeber 1928, nr 22.

PROKSCH, A. Die freien Gewerkschaften Deutschlands im Jahre 1927. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 21.

Österrike.

HANNAK, J. Viktor Adler und die Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1928, nr 22.

Jord- och egnahemsfrågan.

AZNAR, S. El patrimonio familiar y la colonización interior. Revista de Politica Social 1928, nr 9.

Gewinn und Verlust in der Landwirtschaft. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 46.

Sverige.

MYRDAL, G. Lantbrukets bristande räntabilitet. Sv. Tidskrift 1928, nr 7.

Tyskland.

DAMASCHKE, A. Die deutsche Bodenreformbewegung. »Stockholm» 1928, nr 4.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

WARONEN, E. Kollektivavtalen i stadskommunerna. Social Tidskrift 1928, nr 11.

Sverige[1].

Arbetsdomstolar i äldre tider. Verkstäderna 1928, nr 11.

Amerikas förenta stater.

SCHLEEF, CAROLINE. Ny företagaranda på Colorados kolfält. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 44.

Australien.

Den australiska hamnarbetarestrejken. Industritidningen 1928, nr 20.

Le conflit dans les ports australiens. Bulletin d'Information de la Fédération Int. des Ouvriers du Transport 1928, nr 11.

Den store havnearbeiderstreik i Australien. Arbeidsgiveren (Norge) 1928, nr 19.

Tvungen Voldgift i Australien. Udenrigsministeriets Tidsskrift 7 nov. 1928.

[1] Artiklar rörande den s. k. arbetsfredskonferensen ha upptagits under rubriken »Allmänna frågor».

Danmark.

Retmæssige og retsstridige Arbejdsstandsninger. [Referat efter C. Ussing.] Arbejdsgiveren 1928, nr 46.

Finland.

Arbetsstridernas finansiering. Industritidningen 1928, nr 21.

Den finska hamnstriden inför Finlands riksdag. Industria 1928, nr 24.

Hamnarbetarstrejken. Industritidningen 1928, nr 19—21.

Italien.

QUERO MORALES, J. Notas sobre legislación y doctrina italianas. El contrato colectivo de trabajo. Revista Social 1928, nr 10.

Nederländerna.

De arbeidsovereenkomst van kapitein en schepelingen (Nieuwe wettelijke regeling van —). Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek 1928, nr 10.

Norge.

LYSHOEL, J. H. Lugnare arbetsförhållanden i Norge. Industria 1928, nr 24.

Efterräkningarna i Norge. Industria 1928, nr 24.

Trudsel om ulovlig streik ved Norsk Hydro. Arbeidsgiveren 1928, nr 20.

Tyskland.

HERBST, F. Laien-Bergleute als Richter über den Steinkohlenbergbau. Der Arbeitgeber 1928, nr 21.

Der Arbeitskampf in der nordwestdeutschen Metallindustrie. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 44.

Die Aussperrung in Arbeitnordwest. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 46.

Die Aussperrung in der Eisenindustrie. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 47.

Der Gewaltstreich der Eisenindustriellen. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 45.

Der Klassenkampf der Textilindustriellen. Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 44.

Lockout i den tyska järnindustrien. Industritidningen 1928, nr 21.

Lockouten i Rhen-Westfalens metallindustri. Industria 1928, nr 24.

Lønkampene i Tyskland og deres Konsekvenser. Tidsskrift for Industri 1928, nr 21.

Lønskonflikten i den tyske jernindustri. Arbeidsgiveren (Norge) 1928, nr 19.

Mæglings- og voldgiftsordningen i Tyskland. Arbeidsgiveren (Norge) 1928, nr 20.

Obligatorisk skiljedom och driftsnedläggelse i tyska stålindustrien. Industria 1928, nr 23.

Storkampen i den tyske Jærnindustri. Arbejdsgiveren (Danmark) 1928, nr 45.

Tysklands stålkonflikt. Sv. Finanstidning 1928, nr 45.

Tyskt förlikningsväsen och »Verbindlicherklärung». Industria 1928, nr 23.

Wage dispute in the iron and steel industry in Germany. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 11.

Kooperation.

ENFIELD, HONORA A. Glimpses into the co-operative movement of Eastern Europe. Review of International Cooperation nov. 1928.

GIDE, CH. The economic policy of the International Co-operative Alliance. Review of International Cooperation nov. 1928.

KAMPFFMEYER, H. Les coopératives de construction sur le continent. Revue des Études Coopératives 3 kv. 1928.

RAE, W. R. The co-operator as a general educationist. The Co-operative Review nov. 1928.

STOLPE, H. The film in co-operative service. The Co-operative Review nov. 1928.

— Nordisk andelsforbund tio år. Kooperatören 1928, nr 20.

Sverige.

GREEN, E. Jordbrukets driftskredit. Landtmannen 1928, nr 44.

HEDBERG, A. L'organisation de la vente coopérative de la chaussure en Suède. Revue des Études Coopératives 3 kv. 1928.

Argentina.

DIAZ ARANA, J. J. La législation sur les sociétés coopératives dans la République Argentine. Revue des Études Coopératives 3 kv. 1928.

Danmark.

ARNFRED, J. TH. Andelssagens Betydning for Husmandsbevægelsen. (Föredrag.) Andelsbladet 1928, nr 47.

Frankrike.

GAUMONT, J. Henri Ponard (1861—1928) et l'école coopérative de Saint-Claude. Revue des Études Coopératives 3 kv. 1928.

Ryssland.

BARANOV, A. The law relating to co-operative societies: U. S. S. R. Review of International Cooperation nov. 1928.

Schweiz.

Ein vorbildlicher Jahresbericht. Schweiz. Konsum-Verein 1928, nr 47.

Storbritannien.

ALEXANDER, A. V. Lessons of the boycott. The Co-operative Review nov. 1928.

HIBBERD, R. Factors retarding the amalgamation of retail societies. The Co-operative Review nov. 1928.

WILLIAMS, B. Co-operation on the soil. A proposal to encourage high production. The Co-operative Review nov. 1928.

Industrial co-operative societies in 1927. The Ministry of Labour Gazette 1928, nr 11.

Tyskland.

HEMPEL, F. Agricultural co-operation in Germany. Review of International Cooperation nov. 1928.

SCHLŒSSER, R. L'association mutuelle des cordonniers de Delitzsch, promoteurs en Allemagne du principe coopératif de la ristourne. Revue des Études Coopératives 3 kv. 1928.

Levnadskostnader.

Sverige.

NILSSON, E. De nya dyrortsgrupperingarna. Fackföreningsrörelsen 1928, nr 44.

Schweiz.

Die Verarbeitungs- u. Verschleisspanne im Fleisch- und Fleischwarenverkehr der Schweiz. Schweiz. Konsum-Verein 1928, nr 44.

Storbritannien.

HUNTER, E. Britain's bread basket. The Labour Magazine nov. 1928.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

GREGERSEN, G. Om yrkesutbildning och lärlingslagar. Sv. Hantverkstidning 1928, nr 22.

Sverige.

Lärlingshem för utskrivna skyddshemselever. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1928, nr 7.

Schweiz.

Erhebung über die Zahl der Lehraustritte. Wirtschaftliche und Sozialstatistische Mitteilungen 1928, nr 11.

Storbritannien.

Lärlingsförhållanden inom de engelska metallindustrierna. Verkstäderna 1928, nr 11.

Tyskland.

GAEBEL, KÄTHE. Der Ausbau der Berufsberatung im Rahmen der Reichsanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1928, nr 21.

Österrike.

LAUBER, H. Die ärztliche Seite der Berufsberatung. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

LEIFHELM, H. Aktuelle Fragen der Berufsberatung in Österreich. Arbeit und Beruf 1928, nr 22

RUPP, H. Psychotechnik in Österreich. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

SCHLIESSER, A. Die Formen der Nach- und Umschulung. Arbeit und Beruf 1928, nr 22.

Nykterhetsfrågan.

ASTOR. Internationalism and alcohol. »Stockholm» 1928, nr 4.

BAURICHTER, K. Der Alkoholismus als Problem moderner kapitalistischer Wirtschaft. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 5.

HERCOD, R. The alcohol question before the league of nations. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 5.

NEWSHOLME, A. La place de la question de l'alcool dans l'hygiène sociale. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 5.

ROSENFELD. Alkohol und Wirtschaft. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 5.

SCHMÖLDERS, G. Mässiger Alkoholverbrauch und Männersterblichkeit. Revue internationale contre l'alcoolisme 1928, nr 5.

Sverige.

G[AH]N, H. Återfall i fylleri. *Tidskrift för* Systembolagen 1928, nr 10.

Tyskland.

FALTLHAUSER. Der Alkoholismus als Problem der Fürsorge. Blätter für praktische Trinkerfürsorge 1928, nr 4/5.

FLOSS, LUISE. Gewinnung, Ausbildung und Aufgaben der Helfer und Helferinnen in der Trinkerfürsorge. Blätter für praktische Trinkerfürsorge 1928, nr 4/5.

25 Jahre Kampf gegen den Alkoholismus [Professor Gonser.] Berliner Wohlfahrtsblatt 1928, nr 23.

Socialförsäkring.

ORMESTAD, M. Sykeforsikringens internasjonale. Sykeforsikringsbladet 1928, nr 9/10.

Sverige.

HENNING, E. Pensionsstyrelsens understödjande av det enskilda och kommunala sjukvårdsarbetet. *Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen* 1928, nr 8.

[INDUSTRIFÖRBUNDET.] Ersättning för yrkessjukdomar. Industriförbundets Meddelanden 1928, nr 5.

J[ERNEMA]N, T. Folkpensioneringens inverkan i psykologiskt avseende. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 8.

N—G, K. De ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagens årsberättelser 1927. Arbetarskyddet 1928, nr 11.

S[IDVA]LL, S. Den obligatoriska trafikförsäkringen. Arbetarskyddet 1928, nr 11.

[SOCIALSTYRELSEN.] Utlåtande i sjukförsäkringsfrågan. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1928, nr 8.

Socialstyrelsen och sjukkassespörsmålen [utlåtande]. Sv. Sjukkasse-Tidning 1928, nr 11.

Amerikas förenta stater.

MAYERS, MAY R. The compensation law and its application to lead cases. Industrial Hygiene Bulletin okt. 1928.

Retirement systems for police and firemen. Monthly Labor Review okt. 1928.

Finland.

Ålderdoms- och invaliditetsförsäkringens för-

verkligande. Finsk Kommunaltidskrift 1928, nr 6.

Norge.

ULVEN. Avslagsskador. [Föredrag.] Sykeforsikringsbladet 1928, nr 9/10.

Den departementale sykeforsikringskomité. Sykeforsikringsbladet 1928, nr 11.

Lovforandringene. Sykeforsikringsbladet 1928, nr 9/10—11.

Schweiz.

Old-age and survivors' insurance in Switzerland. Industrial and Labour Information 12 nov. 1928.

Spanien.

El decreto sobre seguro obligatorio en los ferrocarriles y su suspensión. Revista de Politica Social 1928, nr 9.

Tyskland.

BRAETSCH, H. Der deutsche Sozialetat. Der Arbeitgeber 1928, nr 22.

Zertrümmert die Ortskrankenkassen! Gewerkschafts-Zeitung 1928, nr 44.

Ut- och invandring.

SANDBERG, J. C. C. De Migratie-Conferentie te Havana (Cuba) van 31 Maart tot 17 April 1928. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1928, nr 11.

Permanent conference for the protection of migrants. Monthly Record of Migration okt 1928.

The Settlement of refugees. Monthly Record of Migration okt. 1928.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 november—10 december 1928 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
429.	K. kung. ang. anmälan om olycksfall i arbete m. m.	9 nov.
430.	K. kung. om ändring i kung. den 30 november 1917 (nr 832) ang. särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 å arbetare, som användas till arbete för statens räkning	9 »
431.	K. kung. om ändrad lydelse av § 1 i kung. den 31 december 1917 (nr 950) ang. utbetalning av ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete	9 »
436.	K. brev till statskontoret ang. fruktbargörande av allmänna arvsfondens tillgångar	2 »
438.	K. kung. om ändring i kung. den 23 november 1917 (nr 796) ang. föreskrifter om barnavårdsmans verksamhet och tillsynen därå	2 »
439.	K. kung. ang. skyldighet för landsfiskal, notarius publicus och barnavårdsnämnd att lämna vissa uppgifter till vederbörande kyrkobokförare	2 »
447.	K. kung. med bestämmelser i anledning av den mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge den 25 oktober 1928 avslutade fattigvårdskonventionen	24 »

Sociala Meddelanden.

Årgången 1928.

Band XXXIII.				*Band XXXIV.*			
N:r 1	s. 1—80	N:r 4	s. 241—320	N:r 7	s. 481—560	N:r 10	s. 721— 816
» 2	» 81—160	» 5	» 321—400	» 8	» 561—640	» 11	» 817— 912
» 3	» 161—240	» 6	» 401—480	» 9	» 641—720	» 12	» 913—1008

Sakregister.

Alkoholförbrukningen i olika länder efter världskriget: s. 24.

Se vidare *Rusdrycksförsäljningen.*

Arbetarskydd. Ökat statsbidrag åt föreningen för arbetarskydd: s. 889.

Se vidare *Yrkesinspektionen.*

Arbetartillgång inom jordbruket, se *Lantarbetare.*

Arbetsbyrån, Internationella. Nya publikationer: s. 14, 202.

Sammanträde med experter inom korresponderande kommittén för industriell hygien: s. 458.

Styrelsesammanträden 1928, febr.: s. 199; april: s. 456; maj: s. 608; okt.: s. 883.

Se vidare *Arbetskonferensen, Arbetsorganisationen, Sjöfartskommissionen.*

Arbetsdomarnas verksamhet under åren 1923—1927: s. 610.

Arbetsdomstol, se *Kollektivavtal.*

Arbetsfred. Arbetsfredskonferensen i Stockholm: s. 985.

Nederländerna. Samarbete mellan arbetsgivare och arbetare: s. 272.

Arbetsförmedling, Sveriges offentliga, år 1927: s. 89; månadsstatistik 1927, dec.: s 40; 1928, jan.: s. 144; febr.: s. 224; mars: s. 278; april: s. 382; maj: s. 464; juni: s. 520; juli: s. 624; aug.: s. 704; sept.: s. 778; okt.: s. 894; nov.: s. 992.

De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1927: s. 673.

Den privata arbetsförmedlingen under år 1927: s. 272.

Arbetsförmedlingskonferens den 8—10 dec. 1927: s. 163.

Se vidare *Arbetsmarknad, Sjuksköterskebyråer.*

Arbetsgivareföreningen, Svenska, år 1927: s. 462.

Arbetsinställelser i Sverige år 1927: s. 667.

Förlusten av arbetsdagar genom strejker och lockouter: s. 207.

Arbetsinställelser i utlandet under 1927: s. 986.

Arbetskonferensen, Internationella. Elfte sammanträdet: s. 723, 836. Förberedelsearbetet för 1928 års arbetskonferens: s. 270. Sveriges delegation vid 1928 års arbetskonferens: s. 400.

Internationella arbetskonferensens sammanträden 1929: s. 882.

Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1927: s. 138, 609.

En ny metod för språksvårigheternas lösande vid arbetskonferenserna: s 460.

Se vidare *Arbetsbyrån, Arbetsorganisationen, Sjöfartskommissionen.*

Arbetskonflikter, se *Arbetsinställelser.*

Arbetslöner. Arbetslönernas fluktuationer i Sverige åren 1913—1927: s. 403.

Löneutvecklingen inom olika näringsgrenar under åren 1913—1927: s. 915.

Internationella statistiska institutets resolution i fråga om statistik angående reallöner: s. 687.

Danmark. Arbetslönerna under år 1927: s. 460.

Se vidare *Kollektivavtal, Lantarbetare, Sjömansyrket, Skogsarbetare.*

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna: 1927, 30 nov.: s. 46; 31 dec.: s. 150; 1928, 31 jan.: s. 230; 29 febr.: s. 284; 31 mars: s. 388; 30 april: s. 470; 31 maj: s. 526; 30 juni: s. 630;

31 juli: s. 710; 31 aug.: s. 784; 30 sept.: s. 900; 31 okt.: s. 998.
Arbetslösheten under år 1927: s. 175.
Arbetslöshetsräkningen den 5 maj 1927: s. 243.
Lokalundersökningar i samband med 1927 års arbetslöshetsräkning: s. 433.
Arbetslöshetssakkunnigas betänkande rörande arbetslöshetsförsäkring m. m.: s. 343.
Stadskonferens för frågan om arbetslöshetsförsäkringen: s. 776.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet: s. 47, 151, 223, 285, 389, 463, 527, 631, 703, 785, 901, 991.
England. Den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring: s. 129.
Undersökning rörande arbetslöshetsklientelet i april 1927: s. 370.
Se vidare *Arbetslöshetskommissionen, Arbetsmarknaden, Krisunderstöd.*
Arbetslöshetskommissionen. Statens arbetslöshetskommissions verksamhet: 1927, nov.: s. 21; dec.: s. 141; 1928, jan.: s. 206; febr.: s. 275; mars: s. 369; april: s. 461; maj: s. 504; juni: s. 610; juli: s. 689; aug.: s. 775; sept.: s. 891; okt.: s. 986.
Nödhjälpsarbetenas stamkunder: s. 689.
Arbetsmarknaden enligt arbetsförmedlingsanstalternas rapporter: 1927, dec.: s. 1; 1928, jan.: s. 81; febr.: s. 161; mars: s. 241; april: s. 321; maj: s. 401; juni: s. 481; juli: s. 561; aug.: s. 641; sept.: s. 721; okt.: s. 817; nov.: s. 913.
Arbetstillgången enligt uppgifter från industriidkare m. fl.: 1927, fjärde kvart.: s. 83; 1928, första kvart.: s. 323; andra kvart.: s. 563; tredje kvart.: s. 819.
Läget å ungdomens arbetsmarknad: s. 827.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet, se *Arbetslösheten.*
Arbetsorganisationen, Internationella: s. 138, 199, 270, 368, 456, 608, 882.
Redogörelse för internationella arbetsorganisationen: s. 502.
Se vidare *Arbetsbyrån, Arbetskonferensen.*
Arbetstid. Tyskland. Treskiftsystem inom stålindustrien: s. 206.
Arbetstillgång, se *Arbetsmarknaden, Sjömansyrket.*
Bisysslor, se *Statstjänstemän.*
Bostadsföreningar. Utlåtande och förslag om lagstiftning rörande bostadsföreningar: s. 483.
Bostadskredit. Bostadskreditsakkunnigas betänkande: s. 408.
Frankrike. Den nya bostadslagstiftningen: s. 877.
Bostadsmarknaden i rikets städer vid aprilflyttningen 1928: s. 337; vid oktoberflyttningen 1928: s. 871.
Se vidare *Byggnadsverksamheten, Egnahemsverksamheten.*
Bostadsstandarden i rikets stadssamhällen enligt 1926 års hyresräkning: s. 411.
Bostadsstatistiken i vissa främmande länder: s. 187.
Byggnadsverksamheten år 1927: i rikets större städer: s. 252; i rikets stadssamhällen: s. 950.
Bostadsproduktionen under år 1927 inom Stockholm jämte förortsområde: s. 329.
Amerikas förenta stater. Några iakttagelser rörande byggnads- och bostadsförhållanden: s. 113.
Centrala skiljenämnden, se *Skiljedom.*
Dyrortsgruppering. De nya dyrortsgrupperingarna: s. 462.
Socialstyrelsens förslag angående utförandet av de nya dyrortsgrupperingarna: s. 740.
Utförandet av 1924 års dyrortsgrupperingar: s. 758.
Finland. Ny dyrortsgruppering: s. 371.
Egnahemsverksamheten. Socialstyrelsens yttrande rörande egnahemsverksamheten: s. 169.
Emigration, se *Ut- och invandring.*
Fattigvården i Sverige under åren 1925 och 1926: s. 691.
Folktandvård. Betänkande angående ordnande av folktandvård: s. 883.
Fylleriförseelser och spritsmuggling: 1927, fjärde kvart.: s. 106; 1928, första kvart.: s. 351; andra kvart.: s. 595; tredje kvart.: s. 831.
Föreningen för arbetarskydd, se *Arbetarskydd.*
Föreningsväsen, se *Arbetsgivareföreningen, Bostadsföreningar, Kooperation, Landsorganisationen.*
Förlikningsmän. Statens förlikningsmäns verksamhet år 1927: s. 825.
Gruvindustrien, se *Yrkesinspektionen.*
Hyresräkning, se *Bostadsstandarden.*
Immigration, se *Ut- och invandring.*
Industriell hygien, kommitté för, se *Arbetsbyrån.*
Industrien i Sverige år 1926: s. 356.
Se även *Kvinnliga arbetare.*
Jordbruk, se *Lantarbetare.*
Kollektivavtal i Sverige år 1927: s. 670.
Kollektivavtalens lönesatser: 1927, fjärde

kvart.: s. 111; 1928, första kvart.: s. 269; andra och tredje kvart.: s. 773.

Lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol: s. 439.

Kollektivavtal i utlandet under 1927: s. 988.

Kooperation. Kooperativ verksamhet i Sverige år 1926: s. 429.

Kooperativa förbundets verksamhet under år 1927: s. 498.

Lagstiftning m. m. rörande kooperationen i främmande länder: s. 9, 363.

Se vidare *Bostadsföreningar.*

Krisunderstöd. Tyskland. Förlängt krisunderstöd: s. 891.

Kvinnliga arbetare. Kvinnors och minderårigas användande inom industrien i Sverige år 1926: s. 359.

Landsorganisationen i Sverige under år 1927: s. 275.

Lantarbetare. Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk år 1927: s. 3, 969.

Lastning av fartyg, se *Olycksfall.*

Levnadskostnader: 1927, fjärde kvart.: s. 48; 1928, första kvart.: s. 286; andra kvart.: s. 528; tredje kvart.: s. 786.

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet: s. 73, 311, 553, 810.

Amerikas förenta stater. Revision av indexberäkningarna över grosshandelsprisernas förändringar: s. 22.

Se vidare *Dyrortsgruppering, Livsmedelspriser.*

Livsmedelspriser och levnadskostnader: 1928, jan.: s. 152; febr.: s. 231; april: s. 391; maj: s. 471; juli: s. 633; aug.: s. 711; okt.: s. 902; nov.: s. 999.

Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1927: s. 258.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Oslo och Köpenhamn: s. 276.

Se vidare *Levnadskostnader.*

Medling i arbetstvister, se *Förlikningsmän.*

Minderåriga, se *Kvinnliga arbetare.*

Nationernas förbund, se *Sociallagstiftning.*

Näringsvärde, se *Livsmedelspriser.*

Nödhjälpsarbete, se *Arbetslöshetskommissionen.*

Olycksfall i arbete år 1925: s. 982.

Olycksfall vid lastning och lossning av fartyg år 1927: s. 446.

Olycksfall inom sjömansyrket år 1927: s. 977.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete: s. 27, 219, 374, 506, 697.

Olycksfallsförsäkring, se *Riksförsäkringsanstalten, Yrkessjukdomar.*

Pensionsförsäkring. Ny pensionsförsäkringskommitté: s. 588.

Se vidare *Socialförsäkring.*

Pensionsstyrelsens årsberättelse för 1926: s. 142.

Reallön, se *Arbetslöner.*

Riksdagsfrågor, se *Sociallagstiftning.*

Riksförsäkringsanstaltens årsberättelse för 1926: s. 25.

Rusdrycksförsäljningen under år 1927: s. 776.

Se även *Alkoholförbrukningen.*

Samförstånd, se *Arbetsfred.*

Sinnessjuksakkunniga. Socialstyrelsens utlåtande över sinnessjuksakkunnigas betänkande: s. 22.

Sjukförsäkring. Kostnaderna för den obligatoriska sjukförsäkringen: s. 569.

Yttrande av socialstyrelsen i sjukförsäkringsfrågan: s. 988.

Registrerade sjukkassors verksamhet år 1926: s. 178.

Kommunbidrag till registrerade sjukkassor åren 1925—1927: s. 263.

Sjukkassornas medlemsantal vid årsskiftet 1927—1928: s. 505.

Sjukkassornas skatteplikt: s. 692.

Se vidare *Socialförsäkring.*

Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1927: s. 274.

Sjöfartskommissionen, Paritetiska: s. 368.

Sjömansyrket. Arbetstillgången under år 1927: s. 100.

Löneförhållandena inom sjömansyrket: s. 20.

Se vidare *Olycksfall i arbete.*

Skiljedom. Centrala skiljenämndens beslut: s. 29, 212, 375, 509, 613, 695.

Se vidare *Arbetsdomarna.*

Skogsarbetare. Skogsarbetarnas löneförhållanden vintern 1927—1928: s. 183.

Sociala frågor, se *Sociallagstiftning.*

Sociala konferenser. Social utställning och social vecka i Helsingfors: s. 20, 369, 884.

Nordisk socialpolitisk konferens i Stockholm: s. 985.

Internationell konferens för socialt arbete i Paris: s. 140.

Se även *Arbetsfred, Arbetskonferens.*

Socialförsäkring. Frankrike. Den nya socialförsäkringslagen: s. 449.

Se vidare *de särskilda försäkringsgrenarna.*

Sociallagstiftning. Sociala frågor vid 1928 års riksdag: s. 600, 676.

Författningar rörande sociala frågor: s. 80, 160, 240, 320, 400, 480, 560, 640, 720, 816, 912, 1008.

Ny publikation angående de sociala förhållandena i Sverige: s. 502.

Sociala frågor vid nationernas förbunds nionde församling: s. 985.

Se vidare *Arbetskonferensen.*

Socialstatistik. Nordiska socialstatistiska mötet i Helsingfors den 21—22 aug. 1928: s. 886.

Finland. En byrå för social forskning och statistik vid socialministeriet: s. 503.

Se även *Arbetslöner.*

Spritdrycksförsäljning, se *Rusdrycksförsäljningen.*

Spritsmuggling, se *Fylleriförseelser.*

Statistiska institutet, se *Arbetslöner.*

Statstjänstemän. Utredningen rörande statstjänstemännens bisysslor: s. 485.

Steriliseringsfrågan. Utredning i steriliseringsfrågan: s. 140.

Strejker, se *Arbetsinställelser.*

Tandvård, se *Folktandvård.*

Tidskriftsöversikt: s. 75, 154, 233, 313, 393, 473, 555, 635, 713, 812, 904, 1001.

Ut- och invandring under 1927: s. 694.

Utvandringen till främmande världsdelar under 1927: s. 104; 1928, första kvart.: s. 371; andra kvart.: s. 611; tredje kvart.: s. 891.

Socialstyrelsens förslag till åtgärder beträffande emigrationen: s. 209.

Den andra internationella emigrations- och immigrationskonferensen i Havana: s. 505.

Amerikas förenta stater. In- och utvandringen under senare halvåret 1927: s. 211; fiskalåret 1927/28: s. 683.

Danmark. Förslag till ny utvandringslag: s. 210.

Utvandringen under 1927: s. 210.

Kanada. Invandringen under budgetåret 1926/27: s. 378.

Norge. Utvandringen under 1927: s. 210.

Spanien. Ny emigrationslagstiftning: s. 26.

Yrkesinspektionen. Verksamhet 1927, fjärde kvart.: s. 143; 1928, första kvart.: s. 390; andra kvart.: s. 632; tredje kvart.: s. 893.

Kommerskollegii och socialstyrelsens utlåtande angående effektivare inspektion inom gruvindustrien: s. 492.

Nordiska yrkesinspektörsmötet i Helsingfors i augusti 1928: s. 888.

Se vidare *Olycksfall i arbete.*

Yrkessjukdomar. Lagförslag angående ersättning för yrkessjukdomar: s. 643.